MEDICORVM GRAECORVM

OPERA

QVAE EXSTANT.

EDITIONEM CVRAVIT

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS ORDINARIVS ETC.

VOLVMEN XIX.

CONTINENS

CLAVDII GALENI T. XIX.

LIPSIAE

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1830.

ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ

ΑΠΑΝΤΑ.

19.

CLAVDII GALENI

OPERA OMNIA.

EDITIONEM CVRAVIT

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS ORDINARIVS ETC.

TOMVS XIX.

LIPSIAE

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1830.

PRAEFATIO.

Cum tandem operum Galeni editio, anno hujus feculi vicefimo primo inchoata, ad finem vergat, haud incongruum effe puto, fi nonnulla de ejus confilio et quam in illa adornanda fecutus fum, ratione expofuero. Cum me ad medicos Graecos edendos et in unum quafi corpus colligendos accingerem, hoc inprimis fpectavi, ut illorum ftudium, quod quin penitus inter nos refrigefceret, parum aberat, iterum incenderem aleremque. Hoc autem effici poffe putabam, fi medicorum illorum opera cum elegantiore, tum commodiore ad legendum forma typis exfcribenda curarem. Dein haud temere fperabam, fore, ut, quae in bibliothecarum carceribus conclufa hucusque dilituerant, medicorum Graecorum opera, inde liberata et publici *juris facta*, folidiori artis falutaris ftudio haud levem adferant utilitatem. Neque eventus meam omnino deftituit exfpectationem. Etenim nunc ardentius inter medicos noftrae aetatis ftudium medicorum veterum vigere videtur, hosque fcientiae medicae fontes frequentius confuli laetamur, quam olim, cum illorum fcriptorum editiones incommodae et innumerabili fere vitiorum typographicorum quantitate horridae ab earum ufu avocarent potius, quam ad eundem invitarent. Contigit quoque

mihi, ut et Galeni et aliorum medicorum Graecorum libros, qui Graece ante me editi non erant, e publicis bibliothecis mecum communicatos, publicare possem. Commentarius v. c. Galeni in Hippocratis de humoribus librum et de musculorum anatome opusculum e bibliotheca regia Parisiensi nec non fragmentum Synopseos librorum Galenicorum XVI. de pulsibus e bibliotheca universitatis Havniensis a me evulgata sunt. Praeterea servo collectionis chirurgorum Graecorum, a Niceta factae, eam partem, quae e codice Florentino ab Anton. Cocchio nondum edita, mecum Eruditissimi FRANC. de FURIA, bibliothecae Mediceae praefecto et linguae Graecae in patrio Athenaeo professoris, insigni benevolentia communicata est. Quae quidem pars propterea notatu dignissima est, quod praeter Oribasii opus de laqueis et machinamentis integros Apollonii Citiensis in Hippocratis librum de articulis commentarios continet. Oribasii autem libri quamvis in pluribus bibliothecis exstent, tamen pauci tantummodo Graece editi sunt, ita, ut eorum argumenta non nisi e latina Bapt. Rasarii versione cognosci possint. Sed haud diutius Graecae medicinae amatores Graecis Oribasii textis carituros esse confido. Nam quotidie descriptum ex ditissimo bibliothecae regiae Parisiensis Thesauro codicem manuscriptum magnae collectionis, jussu Juliani imperatoris factae, exspecto. Haec jam scripta typographoque tradita erant, cum nuntius ex Hispania ad me perveniret, Experient. FR. DIETZ, edito Hippocratis de sacro morbo (Lips. 1827. 8.) orbi erudito satis cognitum, qui munificentia Regis Borussorum nunquam satis laudanda sustentatus, iter per Italiam, Franco-Galliam aliasque regiones exteras suscepit, ut excussis bibliothecis publicis apparatum colligeret, adornandae editioni Hippocratis criticae destinatum

non folum Hippocrati in hoc itinere, fed aliis quoque medicis Graecis fuam operam ftudiumque dicaffe et Oribafii Aetiique diu defideratam editionem paraffe.

Opus, per undeviginti volumina extenfum, quod maximam rerum varietatem continet, cum copiofiffimo rerum indice fine magno utilitatis detrimento carere nequeat, hujus quoque aptam confectionem curandam effe putavi. Quamobrem cum mihi hujus laboris taediofi exantlandi otium haud fuppeteret, rogavi Frid. Guil. Affmannum, Virum Doctiffimum et fummorum artis medicae honorum candidatum digniffimum, ut hoc onus fibi imponi pateretur. Lubenter illud in fe recepit et laetiffima adeft fpes, fore, ut intra hujus anni fpatium index abfolvatur. In quo quidem indice conficiendo neque illum ante oculos habuit, qui latinae operum Galeni verfioni (Bafil. 1562 f.) additus eft, neque nimiam, ne dicam putidam, prolixitatem imitabitur, in quo Ant. Mufa Braffavolus fui laboris praeftantiam pofuit, fed omnibus Galeni voluminibus ab ovo ad calcem diligenter perlectis, res notatu maximopere dignas enotavit, enotatasque apto ordine difpofuit.

Praeter Galenum prodiere, tanquam collectionis medicorum Graecorum meae partes, Hippocrates, Aretaeus et Diofcorides, cujus editionem Vir Illuftris, Curt. Sprengel, curavit, commentarioque eruditiffimo inftruxit. Idem anno proximo, fi, quod maximopere optandum eft, Deus O. M. firmam ipfi valetudinem fuerit largitus, Paulum Aeginetam, Illuftr. autem Ca. Weigel Aetium Amidenum editurus eft, cui inde ab anno MDCCXCI, quo *exercitationum Aetianarum fpecimen* promulgaverat, plurimum operae dicavit, quemque ut amplo apparatu critico

locupletaret, publicas Italiae aliarumque regionum biblithecas pervestigavit. Utinam Viro Amicissimo summu Numen firmissimam valetudinem, Nestoris annos et id neum a molesto artis medicae exercitio otium largiat ut orbis eruditus, spem atque exspectationem, diu co ceptam, tandem expletam esse, laetari possit.

Scribebam Lipsiae nundinis paschalibus A. R. S. MDCCCXXX.

bibl
umm
et id
rgiat
in co

S.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΩΣ ΔΕΙ ΕΞΕΛΕΓΧΕΙΝ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΠΟΙΟΥΜΕΝΟΥΣ ΝΟΣΕΙΝ.

Ed. Chart. VIII. [916.] Ed. Baf. III. (368.)

[916] (368) Διὰ πολλὰς αἰτίας ἄνθρωποι πλάττονται νοσεῖν. δοκεῖ δ᾽ ἰατρῷ προσήκειν ἡ τῆς ἀληθείας εὕρεσις ἐν τοῖς τοιούτοις ἅπασι. καὶ τοῦτον οἱ ἰδιῶται ἀξιοῦσι διακρίνειν τοὺς ψευδομένους τῶν ἀληθευόντων. καὶ γὰρ φλεγμονὴ καὶ ἐρυσίπελας καὶ οἰδήματα γεγονότα ἐξεπίτηδες διὰ τῶν ἔξωθεν φαρμάκων ἔνεστι φωράσαι καὶ δια-

GALENI QUOMODO MORBUM SIMULANTES SINT DEPREHENDENDI LIBELLUS.

Ob multas caufas aegrotare fe homines fimulant. Videtur autem medico convenire veritatis inventio in ejusmodi omnibus; ipfi etiam idiotae fallentes a verum proferentibus fe difcernere exiftimant. Etenim phlegmone et eryfipelas et oedemata confulto ab externis medicamentis procreata medicis deprehendere ac difcernere licet

κρῖναι τοῖς ἰατροῖς ἀπὸ τῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ σώματος ὁρμωμένων παθῶν. οὕτω δὲ καὶ πτύσιν αἵματος ἐκ τῶν κατὰ τὸ στόμα χωρίων γινομένην ἀπὸ τῆς ἐκ στομάχου καὶ κοιλίας ἢ τινος τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. ἐφωράθησαν γοῦν ἤδη τινὲς ἑκόντες ἀναβήττοντες ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς βηχὸς, ἀναπτύοντες αἷμα, φλεβὸς αὐτοῖς ἑτοίμως ἀναστομουμένης κατά τι μέρος τῶν οὔλων, ἣν ὁπότε βουληθεῖεν μυζήσαντες τὴν γλῶτταν καὶ βήξαντες δῆθεν ἀπέπτυον ὡς κάτωθεν ἀνηνεγμένον αἷμα καὶ παραληρεῖν προσεποιήσαντο καὶ μωραίνεσθαι καὶ μωραίνειν ἑτέρους. ταῦτα ἅπαντα προσήκειν τοῖς ἰατροῖς ἐξευρίσκειν τε καὶ διακρίνειν ἀλλήλων οἱ ἰδιῶται νομίζουσιν. ἐν δὲ δὴ τούτοις καὶ πόνον ἰσχυρὸν, ὡς δὴ δοκεῖν δυσέκδεκτον εἶναι. καὶ καλούμενόν γέ τινα πρὸς τῶν πολιτῶν εἰς ἐκκλησίαν οἶδα πλασάμενον ὀδύνην κωλικὴν, ὅπως μὴ παραγένοιτο, δόξαν αὐτῷ συμφέρειν οὕτως· ἐφ' (369) οὗ κατὰ μὲν αὐτὸν τὸν καιρὸν ὑπενόησα ψεύδεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὕστερον δὲ καὶ αὐτὸς ὡμολόγησέ μοι. πυριάματα δ' οὖν αὐτῷ προσφέρειν ἐκέ-

ab iis quae ex ipſo corpore concitantur affectibus; ita vero et ſanguinis ſputum qui ex oris emanat partibus, ab eo qui e ſtomacho et ventriculo aut ſpirabilium organorum aliquo exſpuitur. Etenim deprehenſi jam quidam ſunt, qui ſub finem tuſſis, quoties vellent, ſanguinem excrearent, venula quadam in hoc prompte circa gingivas aperta ſicque comparata, ut quando videretur, lingua illam ſugentes ſtatimque poſt tuſſientes, ſanguinem quaſi ex inferioribus redditum exſpuerent. Delirare quoque nonnulli deſipereque ſe finxerunt, quum alios potius ſtultos oſtenderent. Haec omnia et deprehendere et inter ſe diſcernere, ad medicos pertinere vulgus exiſtimat. In his vero certe dolor adeo vehemens *fingitur*, ut intolerabilis eſſe videatur. Atque vocatum quendam a civibus ad concionem novi colicum dolorem finxiſſe, ut ne accederet, quod ſibi ita conducere viſum eſſet. Qua in re eo tempore ſuſpicatus ſum hominem fallere, quod poſtea mihi confeſſus eſt. Fomenta igitur ipſi admovere juſſi, verum

λευσα. πλὴν οὐκ ἐδεῖτο λιπαρῶς βοηθῆσαι αὐτῷ καίτοι φοβερώτατος ἔμπροσθεν ὤν, ἐπὶ τοῖς μικροτέροις καὶ ἐπίστατο μὲν πρὸ ἡμερῶν ὀλίγων ὀδυνώμενόν τε κωλι- [917] κῶς, εἶτα πίνοντα τοῦ φιλωνείου φαρμάκου γενόμενον ἀνώδυνον, ὅπερ ᾔτησέ με πάντως, εἴπερ ὠδυνᾶτο. τούτῳ δὲ μαρτυρήσει καὶ τὰ μετὰ ταῦτα, παυσαμένης τῆς ἐκκλησίας ἐπαύσατο κεκραγὼς, ὡς οὐκ ἔτι ὀδυνώμενος. καὶ μέντοι καὶ ἡ προηγησαμένη δίαιτα τοιαύτη τις ἦν, ὡς μὴ δύνασθαι κωλικὴν ἐν αὐτῇ συστῆναι διάθεσιν. ἐξ ἀπεψιῶν γὰρ καὶ ψύξεων εἴωθε γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα παθήματα, τῷ δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προηγήσατο. τὸ μὲν οὖν γνῶναι τὸ πάθημα μὴ κατὰ λόγον εἶναι τῆς ἔμπροσθεν διαίτης, ἰατρικῆς ἐμπειρίας ἔργον ἐστὶ, τὸ δὲ ὑπονοῆσαι διὰ τὴν ἐκκλησίαν αὐτὸν οὕτω πλάσασθαι οὐκ ἔστι τῆς ἰατρικῆς ἴδιον, ἀλλὰ τοῦ καλουμένου κοινοῦ λόγου, ὃν καὶ τῷ κοινὸν εἶναι πᾶσιν ὀλίγοι τέλεον ἔχουσιν, ὡς εὐπορεῖν ἐφ' ἑκάστῳ πράγματι

non magnopere fibi fuccurri precabatur, quamquam prius in minimis admodum meticulofus effet. Equidem paucis ante diebus noverat colico dolore laborantem a me haufto mox medicamento philonio dolore fuiffe liberatum, quod a me continuo petiiffet, fi doluiffet. Sed et exitus iftud declaravit, quoniam dimiffa concione extemplo conqueri, tanquam extra omnem mox dolorem conftitutus defiit. Quin et ipfa praeterea vivendi ratio quae praeceffèrat, talis erat ut colicam in eo difpofitionem non poffet generaffe; quando ex indigeftione infrigidationeque proficifci folent ejusmodi paffiones, quorum in hoc neutrum praeceffèrat. Hoc igitur quod non ratione anteactae diaetae morbus effet, potuiffe cognofcere, medicae erat experientiae opus. Alterum vero iftud quod ob concionem fimulare haec illum fufpicatus eram, medicinae proprium non fuerat, fed rationis opus quae communis dicitur; quam licet omnibus communis fit, pauci tamen exactam perfectamque habent ut invenire in quoquo negotio poffint

τῶν ποιητέων τε καὶ λεκτέων. ἀναμνηστέον δὲ τῶν εἰρημένων ὡς ἐμπειρία μετὰ τῆς εὐπορίας εὑρίσκει μὲν καὶ τοὺς ἄλλα τινὰ πλαττομένους, εὑρίσκει δὲ καὶ τοὺς ἀλγεῖν προσποιουμένους σφοδρῶς. ἐφ᾽ ἑκατέρου γὰρ αὖ τις φάσκων ὀδυνᾶσθαι σφοδρότατα γόννος, δοῦλος δ᾽ ἦν οὗτος τῶν παρατρεχόντων ἐν ταῖς ὁδοῖς τῷ δεσπότῃ, τὸ προσποιητὸν τῆς ὀδύνης ἐφώρασα, τὴν μὲν ὑπόνοιαν λαβὼν ἔκ τε τοῦ τὸν δεσπότην αὐτοῦ κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐξορμᾷν καὶ τοῦ ἔθους τοῦ νεανίσκου. τοιοῦτος γὰρ ἦν οἷος καὶ ψεύσασθαι τὰ τοιαῦτα. καὶ μὲν δὴ καὶ τινος τῶν φιλούντων αὐτὸν ὁμοδούλων ἐρόμενος, εἴ τις ἐρωτικὴ συνήθεια πρός τι γύναιον ἦ τῷ νεανίσκῳ, δι᾽ ἣν εἰκὸς ἦν αὐτὸν εἰς ἀποδημίαν μακροτέραν κατὰ χώραν τοῦ δεσπότου στελλομένου θελῆσαι μεῖναι, καὶ ἦν οὕτως ἔχον. ἔξωθεν μὲν οὖν εὐπόρει τοσαῦτα, κατὰ δὲ αὐτὸ τὸ γόνυ μέγιστος ἦν ὄγκος, ἰδιώτην ἐκπλῆξαι δυνάμενος, ἐμπείρῳ δὲ τοῦ πράγματος ἐναργῶς φαινόμενος

quid faciendum dicendumve fit. Tenendum ergo memoria quod diximus, experientiae medicae fi conjungatur externa haec facultas, alia quoque fimilia fingentes, validosque dolores fimulantes deprehendere licere. Quemadmodum ipfe nuper quum utroque genu vehementiffime dolere fe quidam diceret. Servus autem is erat ex eorum ordine qui dominos iter facientes curfu comitantur. Unde ftatim doloris ejus fictionem deprehendi ex eo partim fufpicionem fumens, quod illam forte diem dominus ex urbe profecturus erat; partim ex adolefcentis moribus, qui talis effet, ut facile in hujusmodi mentiretur. Caeterum et confervum infuper quendam ei familiarem rogabam, num adolefcens ille mulierculae alicujus amore teneretur, propter quam effet verifimile, longiorem profectionem domino adornante, hoc illum ftudere ut relinqueretur. Et ita res habebat. Haec autem extrinfecus adinveneram. Circa vero genu ejus tumor quidam maximus exiftebat qui facile idiotam perterrere potuiffet, fed rei perito manifefte per

ὑπὸ θαψίας γεγενημένος. τοῦτο δὴ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας ἔργον ἐστὶν, οὐκ ἐκ τῶν ἔξωθεν εὐπορουμένων, ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς ἐμπειρίας καὶ τοῦ μηδὲν αὐτῷ προηγήσασθαι τῶν τοιοῦτον ὄγκον ἐξαίφνης ἐργάζεσθαι δυναμένων. οὔτε γὰρ ἐδεδραμήκει πλέον τοῦ δέοντος οὔτ᾽ ἐπεπλήγει πρός τινος οὔθ᾽ ἀλλόμενος ἢ ἀναπηδῶν τάφρον ἐπεπόνθει, πληθώρας τε σημεῖον οὐδὲν ἦν αὐτῷ, πρὸς τῷ μὴ δεδιῃτῆσθαι πρόσθεν ἀργῶς καὶ πλησμονωδῶς. ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ὀδύνης εἶδος ἐρωτῶσιν ἡμῖν ὁποῖόν ἐστιν, οὐκ εὐθέως οὐδὲ ἑτοίμως οὐδὲ ἑαυτῷ συμφώνως ἀπεκρίνατο. καὶ τοίνυν ἐξελθόντος τοῦ δεσπότου φάρμακον ἐπιθεὶς οὐδὲν μὲν ἀνώδυνον ἔχον, ψῦξαι δὲ τὴν ἀπὸ τῆς θαψίας ποιότητα δυνάμενον, μετὰ μίαν ὥραν ἔσχον ὁμολογοῦντα τελέως ἀνώδυνον εἶναι. ὅπερ, εἴπερ ἦν ὄντως ἄλγημα διὰ φλεγμονὴν, οὐ μόνον οὐκ ἂν ἐπαύσατο διὰ φαρμάκου ψύχοντος, ἀλλὰ καὶ σφοδρότερον ἂν ἐγένετο. εὔδηλον οὖν ἤδη πῶς τὰ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας μιγνύμενα τοῖς

thapfiam excitatus apparebat. Haec autem cognitio medicinae propria erat, non ab extrinfecus affumptis proveniens. Ejusdem quoque erat experientiae fciviffe nihil eorum quae antecefferant, tale fuiffe quod eum excitare tumorem tam repente potuiffet. Neque enim plus quam conveniebat, concurrerat: neque vapularat ab aliquo neque faltaverat neque foffam transfiliens id incommodum paffus erat; tum redundantis humoris indicium quidem nullum erat, quod antea neque fplendidius neque abundantius vixiffet. Ad haec autem et doloris fpeciem me, qualisnam effet, percontante neque ftatim neque prompte neque eadem refpondebat. Quare profecto domino quum pharmacum impofuiffem quod dolorem quidem nihil leniebat, verum thapfiae folum qualitatem infrigidare poffet, poft horam unam illum confitentem habui, nihil amplius fe doloris fentire. Quod fi e phlegmone dolor is natus fuiffet, non folum per iftud refrigerativum non refediffet, fed etiam vehementior redditus effet. Liquere igitur nunc arbitror quod fi medicinalis experientia externis iftis ra-

εὐπορουμένοις λογικῶς, ὅπερ ταὐτόν ἐστι τοῖς ὑπονοουμένοις, εἰς διάγνωσιν ὀδύνης ἰσχυρᾶς ἐστιν ἐπιτήδεια. δύναται δέ τις καὶ τὴν εὐφορίαν γνώρισμα τίθεσθαι τοῦ μὴ σφοδρῶς ὀδυνᾶσθαι, τίθεται γὰρ ἀμέλει καὶ τοῦτο πολλάκις οὐκ ἐννοησάντων τῶν προσποιουμένων ὀδυνᾶσθαι σφοδρῶς, μεταῤῥίπτειν ἑαυτοὺς ἄλλοτε εἰς ἄλλο σχῆμα δυσφοροῦντας δῆθεν ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς ὀδύνης· ἔτι δὲ ἐὰν μὲν σφοδρῶς ὀδυνῶνται, πᾶν ὑπομένειν ἕτοιμοι γίνονται βοήθημα καὶ πρότεροί γ' αὐτοὶ παρακαλοῦσι τοὺς ἰατροὺς, ὅτι περ ἂν βουληθεῖεν πράττειν, ἕνεκα τοῦ θεραπευθῆναι τὸ πάθος. ἐὰν δὲ μετρίως ἢ μηδ' ὅλως ὀδυνῶνται, τὰ τοιαῦτα τῶν βοηθημάτων ἀποδιδράσκουσιν, οὔτ' ἀσιτίας μακρὰς ὑπομένοντες [918] οὔτε δριμέων φαρμάκων προσαγωγήν. ἃ χρὴ λέγειν ἡμᾶς αὐτοῖς, ὡς ἰασόμενα μόνα τὰς τοιαύτας διαθέσεις, ἡνίκα φασὶν ὀδυνᾶσθαι σφοδρῶς. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τομὰς καὶ καύσεις καὶ παντὸς ἀποχὴν πόματός τε καὶ ἐδέσματος, οἵπερ ἂν ἴδωμεν αὐτοὺς ἡττημένους. τοὺς τοίνυν σκηπτομένους ὀδυνᾶσθαι σφοδρῶς, τὸ μέγεθος τοῦ πόνου

tiocinationibus conjungatur, fufficiens fit ad fortis doloris dignotionem. Poteft vero quis ex eo quod lenius morbum ferant, judicium non vehementis doloris fumere. Accidit enim iftud omnino faepe, non advertentibus iis qui morbi vehementiam fimulant, quod in alium fe aliumque habitum illi qui vere laborant, magnitudine videlicet doloris agitati, transjiciunt. Praeterea fi dolore vehementi revera premantur, quodvis perpeti auxilium parati funt, hortanturque ipfi ultro medicos ut quidquid ipfis libuerit agant, quo affectus curetur. Sin vero mediocriter aut nequaquam omnino dolent, hujusmodi auxilia refugiunt, neque longiora jejunia, neque mordacium pharmacorum oblationem perferentes. Quae fola quidem quum graviter fe laborare dicunt, hujusmodi difpofitionibus conferre nos illis affirmare oportet; quemadmodum et fectiones et uftiones et omnis cibi potusque, quorum defiderio eos trahi videmus, abftinentiam. Morbum igitur fimulantes doloris

καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας γνωρίσμασιν, ἐν οἷς ἐστι καὶ τὸ δυσφορεῖν καὶ καταψύχεσθαι τὰ ἄκρα καὶ ὠχριᾷν, ἐνίοτε δὲ καὶ ψυχρὸν ἐφιδροῦν καὶ τοὺς σφυγμοὺς ἔχειν οὐ μόνον ἀνωμάλους, ὅπερ καὶ τοῖς μετρίως ὀδυνωμένοις ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ πλείους τοὺς μικροὺς τῶν μεγάλων καὶ τοὺς ἀμυδροὺς τῶν σφοδρῶν, ἐρωτωμένους τε τὸ τῆς ὀδύνης εἶδος, οἰκεῖον ἀποκρίνασθαι τῷ πεπονθότι μορίῳ. τινὰ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰς πολὺ διατείνοντας ἔχει τοὺς πόνους, τινὰ δὲ οἷον ἐμπεπαρμένους τε καὶ καθ' ἓν μέρος ἐρηρεισμένους, ἔνια δὲ νυγματωδῶς σφύζει, ἀλλὰ καὶ τινα διασπᾶσθαι δοκεῖ, τὰ δὲ οἷον ναρκώδη φαίνεται, τὰ δὲ βαρέα, καὶ τὰ μὲν ἐμέτους ἐπιφέρει, τὰ δὲ γαστρὸς ταραχὴν, τὰ δὲ σκοτόδινον.

magnitudo arguet, tum medicinalis experientiae notionibus, in quibus funt languere, extrema infrigidari, pallere, interdum quoque frigidum fudare et pulfus non tantum inaequales, quod quidem iis etiam qui mediocriter dolent, accidit, fed etiam plures minorum quam magnorum, obfcurorum quam vehementium habere; praeterea interrogatum de doloris fpecie, eam refpondere quae affecto membro propria fit. Quaedam namque fpecies dolores longe lateque fe diffundentes habent; quaedam vero tanquam fixos unique tantum parti inhaerentes. Sic aliae pungunt pulfantque aliae quafi devellunt, aliae quodammodo obftupefacere, aliae gravare videntur, nonnullae denique vomitus, quaedam ventris perturbationes, quaedam caliginem inferunt.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΡΑΦΗ.

Ed. Chart. I. [35.] Ed. Baf. IV. (361.)

Προοίμιον. Ἔργῳ φανερὰ γέγονεν ἡ συμβουλή σου, κράτιστε Βάσσε, περὶ τῆς γραφῆς τῶν ὑπ' ἐμοῦ γεγονότων βιβλίων· ἐν γάρ τοι τῷ Σανδαλαρίῳ, καθ' ὃ δὴ πλεῖστα τῶν ἐν Ῥώμῃ βιβλιοπωλείων ἐστὶν, ἐθεασάμεθά τινας ἀμφισβητοῦντας εἴτ' ἐμὸν εἴη τὸ πιπρασκόμενον αὐτὸ βιβλίον εἴτ' ἄλλου τινός· ἐπεγέγραπτο δὴ γὰρ, Γαληνὸς ἰατρός· ὠνουμένου δέ τινος ὡς ἐμὸν ὑπὸ τοῦ ξένου τῆς ἐπιγραφῆς κινηθείς τις ἀνὴρ τῶν φιλολόγων ἐβουλήθη γνῶναι

GALENI DE LIBRIS PROPRIIS LIBER.

Prooemium. Re proditum eft confilium tuum, Baffe optime, de librorum a me conditorum libello. Nam in Sandalario vico, ubi plurimae Romae funt venalium librorum officinae, vidimus contendentes quosdam, meusne is effet qui venibat liber an alterius cujuspiam; erat enim fane infcriptus, Galenus medicus. Quum autem emeret quidam pro meo, tituli novitate permotus vir quidam literarum ftudiofus ejus promiffum explorare voluit

τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ· καὶ δύο τοὺς πρώτους στίχους ἀναγνοὺς εὐθέως ἀπέῤῥιψε τὸ γράμμα, τοῦτο μόνον ἐπιφθεγξάμενος ὡς οὐκ ἔστι λέξις αὕτη Γαληνοῦ καὶ ψευδῶς ἐπιγέγραπται τουτὶ τὸ βιβλίον. ὁ μὲν οὖν τοῦτο εἰπὼν ἐπεπαίδευτο τὴν πρώτην παιδείαν, ἣν οἱ παρ᾽ Ἕλλησι παῖδες ἐξ ἀρχῆς ἐπαιδεύοντο, παρά τε γραμματικοῖς καὶ ῥήτορσιν· οἱ πολλοὶ δὲ τῶν νῦν ἰατρικὴν ἢ φιλοσοφίαν μετιόντων οὐδ᾽ ἀναγνῶναι καλῶς δυνάμενοι φοιτῶσι παρὰ τοὺς διδάξοντας τά τε μέγιστα καὶ κάλλιστα τῶν ἐν ἀνθρώποις, τὰ θεωρήματα, ἃ φιλοσοφία τε καὶ ἰατρικὴ διδάσκουσιν. ἤρητο μὲν οὖν ἡ τοιαύτη ῥᾳδιουργία πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἡνίκ᾽ ἔτι μειράκιον ἦν ἐγὼ, οὐ μὴν εἰς τοσοῦτόν γε, εἰς ὅσον νῦν ηὔξηται, προελήλυθη, τὸ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον. διά τε οὖν αὐτὸ τοῦτο καὶ διότι πολυειδῶς ἐλωβήσαντο πολλοὶ τοῖς ἐμοῖς βιβλίοις, ἄλλοι κατ᾽ ἄλλα τῶν ἐθνῶν ἀναγινώσκοντες ὡς ἴδια, μετὰ τοῦ τὰ μὲν ἀφαιρεῖν, τὰ δὲ προστιθέναι, τὰ δὲ ὑπαλλάττειν, ἄμεινον ἡγοῦμαι δηλῶσαι πρῶτον αὐτοῦ τοῦ λελωβῆσθαι τὴν αἰτίαν· [36] εἶτα περὶ τῶν ὄντως ὑπ᾽

et duobus statim lectis versibus, scriptum id abjecit, hoc solum effatus, non est ista dictio Galeni et falso hic liber inscriptus est. Qui igitur id dixit, prima eruditione institutus erat, qua apud Graecos pueri ab initio imbuebantur apud et grammaticos et rhetoras. Plerique autem eorum qui nunc ad medicinam aut philosophiam accedunt, ne bene quidem legere queuntes, ad eos ventitant, qui et maxima et pulcherrima quae in hominibus sunt praecepta edoceant, quae et philosophia et medicina docent. Coepta igitur erat ejusmodi inertia multis ante annis, cum ego etiam tum adolescentulus essem, at non quantum jam aucta est, tantum progressa erat quoad id temporis. Propter id igitur ipsum et quia libros meos multifariam multi labefactarunt, alii per alias gentes eos legentes pro suis, cum etiam alia quidem demerent, alia vero adderent, alia immutarent: praestare arbitror, ipsius labefactationis primum causam aperire, tum de iis qui revera a me sunt scripti,

ἐμοῦ γεγραμμένων, ἥτις γε καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐστιν ἐπαγγελία. τοῦ μὲν δὴ πολλοὺς ἀναγινώσκειν ὡς ἴδια τὰ ἐμὰ τὴν αἰτίαν αὐτὸς οἶσθα, κράτιστε Βάσσε· φίλοις γὰρ ἢ μαθηταῖς ἐδίδοτο χωρὶς ἐπιγραφῆς, ὡς ἂν οὐδὲ πρὸς ἔκδοσιν, ἀλλ' αὐτοῖς ἐκείνοις γεγονότα δεηθεῖσιν ὧν ἤκουσαν ἔχειν ὑπομνήματα. τινῶν μὲν οὖν ἀποθανόντων οἱ μετ' ἐκείνους ἔχοντες ἀρεσθέντες αὐτοῖς ἀνεγίνωσκον ὡς ἰδίους, οἱ δὲ * παρὰ τῶν ἐχόντων κοινωνησάντων αὐτοῖς εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα πορευθέντες, τῇδ' ὑποδιατρίψαντες, ἄλλος ἄλλως αὐτὰ τὰς ἐπιδείξεις ἐποιοῦντο· φωραθέντων δ' ἁπάντων τῷ χρόνῳ, πολλοὶ τῶν αὖθις κτησαμένων ἐπεγράψαντ' ἐμοῦ τοὔνομα, καὶ διαφωνοῦντα τοῖς παρ' ἄλλοις οὖσιν εὑρόντες ἐκόμισαν πρός με παρακαλέσαντες ἐπανορθώσασθαι. γεγραμμένων οὖν, ὡς ἔφην, οὐ πρὸς ἔκδοσιν αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν δεηθέντων ἕξιν τε καὶ χρείαν, εἰκὸς δήπου τὰ μὲν ἐκτετάσθαι, τὰ δὲ συνεστάλθαι, καὶ τὴν ἑρμηνείαν αὐτήν τε τῶν θεωρημάτων τὴν διδασκαλίαν ἢ τελείαν ὑπάρχειν ἢ ἐλλιπῆ. τὰ γοῦν τοῖς εἰρημένοις γεγραμ-

quae cujusque ipſorum profeſſio ſit. Quod igitur meos pro ſuis multi legant, cauſam ipſe noſti, Baſſe optime. Nam amicis aut diſcipulis dati erant ſine inſcriptione, ut neque ad editionem, ſed illis ipſis facti, cum flagitaſſent, eorum quae ex me audierant commentarios habere. Mortuis itaque nonnullis, ii ad quos ab illis devenerant, ipſis delectati tanquam ſuos legebant: alii vero noſtros habentes ab iis ſibi communicatos qui primum habebant, in patriam ſuam profecti, ibique interea morati, alius aliter ſpecimen ſui ex ipſis faciebant. Omnibus autem tempore deprehenſis, multi eorum qui deinde poſſedere, nomen meum inſcripſerunt: cumque ab iis diſcrepantia quae penes erant alios inveniſſent, ad me detulerunt, ut corrigerem rogantes. Cum ergo ſcripti ii eſſent, uti dixi, non ad editionem, ſed pro flagitantium ingenio et uſu, par videlicet erat alios quidem prolixos, alios vero contractos eſſe, et explanationem ipſamque adeo praeceptorum doctrinam aut perſectam aut mancam eſſe. Qui igitur iis

μένα πρόδηλον δήπου μήτε τὸ τέλειον τῆς διδασκαλίας ἔχειν μήτε τὸ διηκριβωμένον· ὡς ἂν οὔτε δεομένων αὐτῶν οὔτε δυναμένων ἀκριβῶς μανθάνειν πάντα πρὶν ἕξιν τινὰ σχεῖν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις. ὑποτυπώσεις γοῦν ἔγραψαν ἔνιοι τῶν πρὸ ἐμοῦ, τὰ τοιαῦτα βιβλία καθάπερ τινὲς ὑπογραφὰς, ἕτεροι δ' εἰσαγωγὰς ἢ συνόψεις ἢ ὑφηγήσεις· ἐγὼ δ' ἁπλῶς δοὺς τοῖς μαθηταῖς οὐδὲν ἐπέγραψα· καὶ διὰ τοῦθ' ὕστερον εἰς πολλοὺς ἀφικομένων ἄλλος ἄλλην ἐπιγραφὴν ἐποιήσατο. τὰ δ' οὖν εἰς ἐμὲ κομισθέντα πρός τινων ἐπανορθώσεως ἕνεκεν ἠξίωσα τοῖς εἰσαγομένοις ἐπιγεγράφθαι· περὶ πρώτων οὖν τούτων ποιήσομαι τὸν λόγον.

Κεφ. α'. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐδ' εἶχον ἁπάντων αὐτῶν ἀντίγραφα, μειρακίοις ὑπαγορευθέντων ἀρχομένοις μανθάνειν, ἢ καί τισι φίλοις ἀξιώσασι δοθέντων, ὕστερον δ' ὁπότε τὸ δεύτερον ἦκον ἐν Ῥώμῃ κομισθέντων, ὡς εἴρηται,

quos memoravi fcripti funt, planum eft fcilicet neque perfectionem habere doctrinae neque exactam diligentiam, utpote cum aut opus non haberent ipfi aut non poffent omnia exquifite addifcere, priusquam habitum effent aliquem in neceffariis adepti. Deformationes igitur ante me nonnulli libros ejusmodi infcripferunt, ut quidam defignationes: alii porro introductiones aut confpectus aut dictata. Ego vero cum difcipulis tantum dediffem, nihil infcripfi, eaque re, cum ad multos poftea perveniffent, alius alium iis titulum fecit. Qui igitur ad me ab aliquibus delati funt emendandi gratia, ad eos qui introducuntur, infcribendos cenfui. De his ergo primum verba faciam.

Cap. I. Ego igitur neque ipforum omnium exemplaria habebam, qui adolefcentulis dictati erant difcere incipientibus aut etiam amicis quibusdam flagitantibus dati, poftea vero cum fecundo veni Romae, ut dictum

πρός με διορθώσεως ἕνεκεν, ἐκτησάμην τε καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἐπέθηκα, περὶ αἱρέσεων τοῖς εἰσαγομένοις· ὃ πρῶτον ἂν εἴη πάντων ἀναγνωστέον τοῖς μαθησομένοις τὴν ἰατρικὴν τέχνην· ἐν αὐτῇ γὰρ αἱ κατὰ γένος ἀλλήλων διαιρέσεις διαφέρουσαι διδάσκονται· κατὰ γένος δ᾽ εἶπον, ἐπειδὴ καὶ διαφοραί τινες ἐν αὐταῖς εἰσι, καθ᾽ ἃς ὕστερον οἱ εἰσαχθέντες ἐπεκδιδάσκονται. τὰ δὲ τῶν τριῶν αἱρέσεων ὀνόματα σχεδὸν ἅπαντες ἤδη γινώσκουσι, τὴν μέν τινα δογματικήν τε καὶ λογικὴν ὀνομάζεσθαι, τὴν δὲ δευτέραν ἐμπειρικὴν, τὴν τρίτην δὲ μεθοδικήν. ὅσα τοίνυν ἐστὶν ἑκάστης ἴδια ἢ καθ᾽ ἃ διαφέρουσιν ἀλλήλων, ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ γέγραπται· τοῖς δ᾽ εἰσαγομένοις ὑπηγορεύθη τὸ περὶ τῶν ὀστῶν καὶ τὸ περὶ τῶν σφυγμῶν. ἐδόθη δὲ καὶ φίλῳ Πλατωνικῷ κατὰ τὴν ἐπιδημίαν ταύτην εἰσαγωγικὰ δύο βιβλία, τὸ μὲν ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν, τὸ δὲ νεύρων ἔχον ἀνατομήν· καί τινι ἑτέρῳ τῆς ἐμπειρικῆς ἀγωγῆς ὑποτύπωσις· ὧν οὐδὲν ἔχων ἐγὼ παρὰ τῶν ἐχόντων ἔλαβον, ἡνίκα τὸ δεύ-

eft, ad me emendationis caufa delatos adeptus fum et infcriptionem appofui uni quidem de fectis ad eos qui introducuntur. Qui primum legendus fuerit iis qui artis medicae difciplinam accepturi funt. In ea enim genere inter fe differentes fectae docentur. Genere autem dixi, quia privatim quaedam etiam in ipfis differentiae infunt in quibus poftea plenius inftituuntur qui introducti funt. Trium autem fectarum nomina jam ferme omnes norunt, unam quidem et dogmaticam et rationalem appellari, alteram empiricam, tertiam vero methodicam. Quaecunque igitur cujusque funt propria aut etiam in quibus mutuo differunt, illo in libro fcriptum eft. Iis autem qui introducuntur, dictatus eft liber de offibus et de pulfibus. Dati porro Platonico amico funt per eam peregrinationem introductorii libri duo, alter quidem arteriarum et venarum, alter vero nervorum diffectionem continens, et alteri cuidam empiricae inftitutionis deformatio, quorum cum haberem nullum, accepi ab iis qui habebant, cum fecundo

τερον ἧκον εἰς Ῥώμην. [37] ἄλλων δέ τινων τότε γραφέντων φίλοις ἔμεινεν ἀντίγραφα παρ᾽ ἐμοὶ διὰ τὸ τελέως ἐξειργάσθαι· ὧν ἐστι καὶ τὰ περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων δύο καὶ τὰ περὶ φωνῆς δ΄ προσφωνηθέντα τινὶ τῶν ὑπατικῶν ἀνδρῶν, Βοηθῷ τοὔνομα, κατὰ (362) τὴν Ἀριστοτέλους αἵρεσιν φιλοσοφοῦντι. τούτῳ καὶ τὰ περὶ τῆς ἀνατομῆς Ἱπποκράτους καὶ μετὰ ταῦτα περὶ τῆς Ἐρασιστράτου προσπεφώνηται, φιλοτιμότερον γεγραμμένα διὰ Μαρτιάλιον, οὗ δύο βιβλία διασώζεται τῶν ἀνατομικῶν, ἔτι καὶ νῦν ὄντα παρὰ πολλοῖς, ἃ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον εὐδοκίμει μεγάλως. βάσκανος δὲ καὶ φιλόνεικος ἱκανῶς ἦν ὁ ἀνὴρ οὗτος, καίτοι πλείω γεγονὼς ἐτῶν ο΄. πυθόμενος οὖν εἰς ἀνατομικὸν πρόβλημα τούς τε λόγους καὶ τὰ διδαχθέντα μοι δημοσίᾳ πρὸς ἁπάντων τῶν ἀκολουθησάντων ἐπαινεῖσθαι μεγάλως, ἤρετό τινα τῶν ἐμῶν φίλων, ἀπὸ ποίας εἴην αἱρέσεως. ἀκούσας δ᾽ ὅτι δούλους ὀνομάζω τοὺς ἑαυτοὺς ἀναγορεύσαντας Ἱπποκρατείους ἢ Πραξαγορείους ἢ ὅλως ἀπό τινος ἀνδρὸς, ἐκλέγοιμι δὲ τὰ παρ᾽ ἑκάστοις καλὰ, δεύτερον ἤρετο,

Romam veni. Aliorum autem quorundam qui tum amicis fcripti funt, penes me exempla manferunt, quia perfecte elaborati erant: quorum funt et de caufis refpirationis duo et de voce IV. nuncupati viro cuidam e confularibus nomine Boetho, Ariftotelis fectam philofophanti. Huic quoque et ii de Hippocratis anatome, pofteaque et de Eraliftrati, nuncupati funt, ambitiofius fcripti, propter Martialem, cujus duo libri anatomicorum fervantur etiamnum apud multos, qui per id tempus magnopere celebrabantur. Invidus porro et contentiofus admodum vir ifte fuit, tametfi annos natus plus LXX. Cum ergo audiffet, quae ad anatomicum problema dicta a me effent et docta publice ab omnibus qui affequuti effent majorem in modum commendari, percontatus eft amicorum quendam, cujus effem fectae; et audito fervos appellare me qui fe Hippocrateos renunciaffent aut Praxagoreos aut omnino a quoquam hominum, eligere autem quae apud quemque bona effent,

τίνα μάλιστα τῶν παλαιῶν ἐπαινοῖμι. * * *
* θαυμάσιον δὲ τὸν Ἐρασίστρατον ἀποφαίνεται καὶ τὰ ἄλλα τῆς τέχνης καὶ ταῦτα. δι᾽ ἐκεῖνον οὖν ἔγραψα φιλοτιμότερον τὰ περὶ τῆς Ἱπποκράτους ἀνατομῆς στ´ βιβλία καὶ τὰ περὶ τῆς Ἐρασιστράτου γ´ καὶ λέγων γέ ποτε εἰς τὰ τῶν ἰατρῶν τῶν παλαιῶν βιβλία, δημοσίᾳ προβληθέντος μοι τοῦ περὶ αἵματος ἀναγωγῆς Ἐρασιστράτου καὶ γραφείου καταπαγέντος εἰς αὐτὸ, κατὰ τὸ ἔθος εἶτα δειχθέντος ἐπ᾽ ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ βιβλίου, καθὸ τὴν φλεβοτομίαν παραιτεῖται, πλείω πρὸς αὐτὸν εἶπον ὅπως λυπήσαιμι τὸν Μαρτιάλιον, Ἐρασιστράτειον εἶναι προσποιούμενον. ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ὁ λόγος ηὐδοκίμησεν, ἐδεήθη μού τις φίλος ἐπαχθῶς ἔχων πρὸς αὐτὸν ὑπαγορεῦσαι τὰ ῥηθέντα τῷ πεμφθησομένῳ παρ᾽ αὐτοῦ πρός με διὰ σημείων εἰς τάχος ἠσκημένῳ γράφειν, ὅπως, ἂν ἐξορμήσῃ τῆς πόλεως οἴκαδε, δύναιτο λέγειν αὐτὰ πρὸς τὸν Μαρτιάλιον ἐν ταῖς τῶν νοσούντων ἐπισκέψεσιν. ἔπειτ᾽ οὐκ οἶδ᾽ ὅπως, ὅτε τὸ δεύτερον ἧκον εἰς Ῥώμην, ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων μετακλη-

quaefivit iterum quem de veteribus maxime laudarem, * * * * * mirabilem autem Erafiftratum et artis caetera et haec declarant. Propter illum igitur ftudiofius fcripfi libros VI. de anatome Hippocratis et de Erafiftrati III. Cumque aliquando publice dicerem in veterum medicorum libros, oblato mihi eo Erafiftrati de fanguinis eductione; et ftilo in eum pro more defixo, tum traducto in eam libri partem in qua venae fectionem detrectat, plura in eum dixi, ut Martialem urerem, qui Erafiftrateus effe affectabat. Cum autem oratio noftra fatis probata effet, oravit me amicus quidam ipfi infenfus, ut quae tum dixiffem, dictarem ei quem ad me miffurus effet, celeriter notis fcribere exercitato, ut fi ex urbe domum proficifceretur, ea poffet Martiali dicere in aegrorum infpectionibus. Poftea nefcio quo pacto, cum iterum Romam veni ab impp. arceffitus, qui a me habuerat, diem

θεὶς, ὁ μὲν λαβὼν ἐτεθνήκει, τὸ βιβλίον δ' εἶχον οὐκ ὀλίγοι κατὰ τὴν ἐν τῷ τότε καιρῷ φιλοτιμίαν συγκείμενον, ἡνίκα ἤλεγχον δημοσίᾳ· καὶ γὰρ δὴ καὶ νέος ὢν ἔτι τοῦτ' ἔπραξα, τέταρτον ἔτος ἄγων καὶ τριακοστόν· ἐξ ἐκείνου δ' ὥρισα μήτε διδάσκειν ἔτι δημοσίᾳ μήτ' ἐπιδείκνυσθαι προσδεξαμένης με τῆς κατὰ τοὺς θεραπευομένους εὐτυχίας μείζονος εὐχῆς· εἰδὼς γὰρ τοὺς ἀντιτέχνους, ὅταν ἐπαινῆταί τις ἰατρὸς ὡς φθονοῦσιν, αὐτὸν λογίατρον ἀποκαλοῦντες, ἀποῤῥάψαι τὴν βάσκανον γλῶτταν αὐτῶν ἐβουλήθην, οὔτ' ἐπὶ τῶν θεραπευομένων φθεγγόμενός τι περαιτέρω τῶν ἀναγκαίων οὔτε διδάσκων ἐν πλήθει, καθάπερ ἔμπροσθεν, οὔτ' ἐπιδεικνύμενος, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων τῆς τέχνης μόνον ἐνδεικνύμενος ἣν εἶχον ἕξιν ἐν τοῖς θεωρήμασιν αὐτῆς. ἔτεσι δὲ τρισὶν ἄλλοις ἐν Ῥώμῃ διατρίψας, ἀρξαμένου τοῦ μεγάλου λοιμοῦ παραχρῆμα τῆς πόλεως ἐξῆλθον ἐπειγόμενος εἰς τὴν πατρίδα· μηδενὶ * * * ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ περὶ μὲν τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων στ' βιβλία προτρεψαμένου με τοῦ Βοηθοῦ, περὶ δὲ μορίων χρείας ἓν

quidem obierat, librum autem habebant non pauci, pro illius temporis ambitione compofitum, cum publice arguebam. Etenim et adhuc juvenis id egi, quartum annum agens et tricefimum. Ex illo porro ftatui neque amplius docere publice neque fpecimen facere, cum maxime in iis quos curabam major voto me felicitas excepiffet. Cum enim artis aemulos viderem, fi laudaretur medicus quispiam quam inviderent, logiatrum ipfum denominantes, invidam eorum linguam obturare volui, neque in iis quos curabam quidquam loquens ultra neceffitatem, neque in turba docens ficut antea, neque oftentans, fed artis operibus folum, quem in ejus theorematis habitum poffidebam, oftendens. Annos autem alios tres Romae moratus, cum coepiffet magna peftis, ilico urbe exceffi in patriam properans: nemini * * * eo tempore de Hippocratis quidem et Platonis placitis libros VI. adhortato ad id me Boëtho fcripfi: de partium autem ufu unum, qui primus

τὸ πρῶτον· ἃ λαβὼν ὁ Βοηθὸς ἐξῆλθε τῆς πόλεως ἐμοῦ πρότερος, ἄρξων τότε τῆς Παλαιστίνης Συρίας, ἐν ᾗ καὶ ἀπέθανε. καὶ διὰ τοῦτο μετὰ πολὺν χρόνον ἑκατέραν τὴν πραγματείαν συνετέλεσα προσγενομένων μοι κωλυμάτων μετὰ τὴν εἰς οἶκον ἐπάνοδον, ὧν ἐφεξῆς μνημονεύσω.

[38] Κεφ. β'. Ἐπανῆλθον μὲν οὖν ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν πατρίδα, πεπληρωμένων μοι τῶν ἐκ γενετῆς ἐτῶν ζ' καὶ λ', τρία δέ μοι βιβλία παρά τινων ἐδόθη, γεγραμμένα πρὶν εἰς Σμύρναν ἐκ Περγάμου μεταβῆναι, Πέλοπός τε τοῦ ἰατροῦ καὶ Ἀλβίνου τοῦ Πλατωνικοῦ χάριν. ἦν δὲ τὸ μέν τι μήτρας ἀνατομὴ, μικρὸν βιβλίδιον, τὸ δέ τι τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν διάγνωσις, μικρὸν καὶ αὐτὸ, τρίτον δ' ἀξιόλογον τῷ μεγέθει περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας. ἐδόθη δὲ τὸ μὲν α' εἰρημένον μαίᾳ τινὶ, τὸ δὲ δεύτερον ὀφθαλμοὺς θεραπεύοντι νεανίσκῳ, τὸ δὲ τρίτον, ἡνίκα Πέλοψ μετὰ Φιλίππου τοῦ ἐμπειρικοῦ διελέχθη δυοῖν ἡμερῶν· τοῦ μὲν Πέλοπος, ὡς μὴ δυναμένης τῆς ἰατρικῆς δι' ἐμπειρίας μόνης συστῆναι, τοῦ Φιλίππου δ' ἐπιδεικνύντος δύνασθαι·

eſt. Quibus Boëthus acceptis prior me urbe digreſſus eſt Palaeſtinae Syriae tum imperaturus, in qua et mortuus eſt: eaque re multo poſt tempore utrumque opus conſummavi, cum mihi occupationes ſuperveniſſent poſt illam domum reditionem, quarum deinceps mentionem faciam.

Cap. II. Reverſus itaque ſum Roma in patriam, completis mihi a natu VII. annis et XXX. Tres mihi porro a quibusdam libri ſunt dati, ſcripti, priusquam Smyrnam Pergamo migrarem et Pelopis medici et Albini Platonici gratia. Erat autem unus quidem vulvae diſſectio, parvus libellus: alter autem dignotio affectionum quae in oculis ſunt, et ipſe parvus: tertius autem juſtae magnitudinis de medica experientia. Datus autem eſt primus memoratus obſtetrici cuidam: alter autem juveni oculos curanti: tertius autem cum Pelops adverſus Philippum empiricum biduo diſputavit; Pelope quidem per experientiam ſolam medicinam conſiſtere non poſſe, Philippo vero

Ed. Chart. I. [38.] Ed. Baſ. IV. (362.)

τοὺς οὖν ὑφ᾽ ἑκατέρου λόγους ῥηθέντας εἰς τάξιν καταστήσας ἔγραψά τι γυμνάσιον ἐμαυτῷ καὶ τούτου οὐκ οἶδα πῶς ἐξέπεσεν ἐμοῦ μηδὲν εἰδότος αὐτό· τρία δ᾽ ἄλλα περὶ πνεύμονος καὶ θώρακος κινήσεως, ἡνίκα ἐν Σμύρνῃ διέτριβον, ἔγραψα συμφοιτητῇ χαρισάμενος, μέλλοντι κατὰ τὴν ἀποδημίαν εἰς τὴν πατρίδα πορεύεσθαι χάριν τοῦ μελετήσαντα κατ᾽ αὐτὸ ποιήσασθαί τινα ἐπίδειξιν ἀνατομικήν· ἀποθανόντος οὖν ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ νεανίσκου τὰ βιβλία παρά τισιν ἦν ὑπονοούμενα τῆς ἐμῆς ἕξεως εἶναι. καί τις ἠλέγχθη προοίμιόν τι τεθεικὼς αὐτοῖς, εἶτ᾽ ἀναγινώσκων ὡς ἴδια· τούτων τῶν βιβλίων τῷ τρίτῳ κατὰ τὸ τέλος προσέγραψά τινα τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ προσεξευρισκομένων ἐπαγγελίαν ἔχοντα· τὰ γὰρ ἐν τοῖς τρισὶ γεγραμμένα Πέλοπος ἦν τοῦ διδασκάλου δόγματα· παρ᾽ ᾧ διατρίβων κατὰ Σμύρναν ἔγραψα ταῦτα. καθιδρύσας ἐμαυτὸν ἐν τῇ πατρίδι μετὰ τὴν ἐκ Ῥώμης ἐπάνοδον εἰχόμην τῶν συνήθων· ἀφίκετο δ᾽ εὐθέως ἐξ Ἀκυλίας τὰ παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων γράμματα καλούντων με· προῄρηντο γὰρ αὐτοὶ χειμάσαντες ἐπὶ

demonſtrante poſſe: in ordinem itaque redactis utriusque verbis, exercitationem mihi quandam ſcripſi quae neſcio quo pacto inſciente me evolavit. Tres autem alios de pulmonis et thoracis motu, interea dum Smyrnae ſum, ſcripſi, condiſcipulo gratificatus, qui poſt peregrinationem in patriam abiturus erat, ut ad eum librum meditatus demonſtrationem quandam anatomicam faceret. Demortuo vero interim adoleſcente, libri apud quosdam erant, mei habitus eſſe crediti. Et convictus quidam eſt, praepoſito iis quopiam prooemio, tum eos quaſi ſuos legere: horum librorum tertio ad finem adſcripſi quaedam adinventorum a me profeſſionem continentia. Nam quae in tribus erant ſcripta Pelopis magiſtri mei placita erant, apud quem Smyrnae agens eos ſcripſi. Poſt illam igitur Roma reverſionem cum in patria conſediſſem, ſolita munia obibam. Statim autem venerunt Aquileia imperatorum literae me evocantium. Nam ſtatuerant ipſi peracta hieme in Ger-

τοὺς Γερμανοὺς ἐξελαύνειν· ἐπορεύθην μὲν οὖν ἐξ ἀνάγκης, ἐλπίζων δὲ τεύξεσθαι παραιτήσεως, ἤκουον γὰρ εἶναι τὸν ἕτερον αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον εὐγνώμονά τε καὶ μέτριον ἥμερόν τε καὶ πρᾶον, ὃς ἐκαλεῖτο μὲν ἐξ ἀρχῆς Βῆρος· ἐπεὶ δ' Ἀντωνῖνος ὁ μετὰ τὸν Ἀδριανὸν ἄρξας διάδοχον αὐτὸν ἔθετο τῆς ἀρχῆς τὸν μὲν ἔμπροσθεν ὀνομαζόμενον Λούκιον κοινωνὸν ἐποιήσατο καλέσας Βῆρον, ἑαυτὸν δὲ μετωνόμασεν Ἀντωνῖνον. ἐπιβάντος οὖν μου τῆς Ἀκυλίας κατέσκηψεν ὁ λοιμὸς ὡς οὔπω πρότερον· ὥστε τοὺς μὲν αὐτοκράτορας αὐτίκα φεύγειν εἰς Ῥώμην, ἅμα στρατιώταις ὀλίγοις, ἡμᾶς δὲ τοὺς πολλοὺς μόλις ἐν χρόνῳ πολλῷ διασωθῆναι, πλείστων ἀπολλυμένων· οὐ μόνον διὰ τὸν λοιμὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ διὰ μέσου χειμῶνος εἶναι τὰ πραττόμενα· μεταστάντος δ' ἐξ ἀνθρώπων τοῦ Λουκίου κατὰ τὴν ὁδὸν εἰς Ῥώμην αὐτοῦ κομίσας τὸ σῶμα, τὴν ἀποθέωσιν Ἀντωνῖνος ἐποιήσατο· καὶ μετὰ ταῦτα τῆς ἐπὶ τοὺς Γερμανοὺς στρατείας εἴχετο, περὶ παντὸς ποιούμενος ἀπάγειν με· πεισθεὶς δ' ἀφεῖναι λέγοντας ἀκούσας τἀναντία κελεύειν τὸν

maniam movere. Necessitate igitur profectus sum, sperans autem me excusationem consequuturum, audiebam enim alterum ipsorum natu majorem et aequum et moderatum et clementem et lenem, qui initio quidem Verus vocabatur, postquam vero Antoninus, qui post Adrianum imperavit, successorem ipsum fecit imperii, eum quidem qui prius Luçius nominabatur, consortem fecit et Verum appellavit, se vero ipsum Antoninum denominavit. Ingresso igitur me Aquileiam invasit pestilentia, ut nondum antea; ut impp. quidem Romam ilico confugerint cum militibus paucis, nos autem vulgus vix multo tempore evaserimus, cum plurimi periissent non propter pestilentiam tantum, sed quia media hieme ista gerebantur. Cum autem Lucius in itinere ex hominibus migrasset, Romam ejus corpore deportato, relationem ejus inter deos Antoninus fecit; posteaque expeditionem in Germanos exsequebatur, rebus omnibus antehabens abducere me. Sed dimittere persuasus cum dicentem audisset, contra jubere patrium

πάτριον θεὸν Ἀσκληπιὸν, οὗ καὶ θεραπευτὴν ἀπέφαινον ἐμαυτόν· ἐξότου (363) με θανατικὴν διάθεσιν ἀποστήματος ἔχοντα διέσωσε προσκυνήσας τῷ θεῷ καὶ περιμεῖναί με τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ κελεύσας. ἤλπιζε γὰρ ἐν τάχει κατορθώσειν τὸν πόλεμον, [39] αὐτὸς μὲν ἐξῆλθε, καταλιπὼν δὲ τὸν υἱὸν Κόμμοδον, παιδίον ἔτι ὄντα κομιδῇ νέον, ἐνετείλατο τοῖς τρέφουσιν αὐτὸ, πειρᾶσθαι μὲν ὑγιαῖνον φυλάττειν, εἰ δέ ποτε νοσήσειε, καλεῖν ἐπὶ τὴν θεραπείαν ἐμέ· κατὰ τοῦτον οὖν τὸν χρόνον συνελεξάμην τε καὶ εἰς ἕξιν ἤγαγον μόνιμον, ἅτε παρὰ τῶν διδασκάλων ἐμεμαθήκειν, ἅ τ' αὐτὸς εὑρήκειν· εἴ τί τε ζητῶν ἔνια περὶ τὴν εὕρεσιν αὐτῶν εἶχον ἔγραψα πολλὰ, γυμνάζων ἐμαυτὸν ἐν πολλοῖς προβλήμασιν ἰατρικοῖς τε καὶ φιλοσόφοις, ὧν τὰ πλεῖστα διεφθάρη κατὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊὰν, ἐν ᾗ τὸ τῆς Εἰρήνης τέμενος ἅμα καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἐκαύθη· καὶ χρονίσαντός γε κατὰ τὴν ἀποδημίαν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τοῦ Ἀντωνίνου, σύμπας ἐκεῖνος ὁ χρόνος ἀξιολογωτάτην τὴν ἄσκησίν μοι παρέσχεν· ὡς τήν τε περὶ χρείας μορίων πραγμα-

deum Aesculapium, cujus et cultorem me demonstrabam, ex quo me letali affectione abscessus laborantem servasset; deum veneratus et reditum suum exspectare jusso me, sperabat enim se bellum id brevi confecturum, ipse quidem abiit, filio autem Commodo relicto etiamtum valde puero, mandavit ejus nutritoribus, conarentur quidem sanum eum servare, si vero quandoque aegrotasset, ad eum curandum me vocarent. Eo ergo tempore et collegi et in habitum stabilem perduxi, quaeque a magistris didiceram, quaeque ipse inveneram: tum si quid aliqua quaerens circa ipsorum inventionem habebam, multa scripsi, in multis me et medicis et philosophis quaestionibus exercens: quorum pleraque in magno illo incendio, in quo templum Pacis una cum multis aliis conflagravit. Cumque diu moratus esset in progressione, praeter spem omnem Antoninus, totum illud tempus memoratu dignissimam mihi exercitationem praebuit, ut et opus de usu partium

τείαν ἐν ἑπτὰ καὶ δέκα πληρῶσαι βιβλίοις, προσθεῖναί τε τὰ λείποντα τῇ περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων· ἔτι δὲ ζητῶν τινα τῶν ἀνατομικῶν θεωρημάτων, ἃ ἐδεδώκειν τῷ Βοηθῷ τὸ περὶ χρείας μορίων πρῶτον, ἐν τῷ δευτέρῳ δεδήλωται, τοὺς κινοῦντας τὸ ἄρθρον ἑκάστου δακτύλου μῦς προσεξευρῆσθαί μοι, ἅπαντας ἀγνοηθέντας ἄχρι πολλοῦ, καθάπερ ἅπασι τοῖς πρὸ ἐμοῦ. ἀνεβαλόμην δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ πραγματείᾳ καὶ περὶ τῆς κινήσεως τῶν ἄνω βλεφάρων ἐρεῖν, αὖθις ἐπιδείξας ἐν αὐτῇ τοῦτο μόνον, ὡς αἱ λεγόμεναι πρός τινων οὐκ εἰσὶν ἀληθεῖς· ὁπότε δ' ἐμαυτόν τε ἔπεισα καὶ τοὺς ἄλλους οἷς ἔδειξα καὶ ταύτην εὑρῆσθαί μοι καὶ τἄλλα ὅσα κατὰ τὰς ἀνατομὰς ἢ κακῶς εἴρηται τοῖς ἔμπροσθεν ἢ ὅλως παραλέλειπται, τηνικαῦτα ἤδη καὶ τὰς ἀνατομικὰς ἐγχειρήσεις ἔγραψα· φθασάντων δὲ τῶν περὶ χρείας μορίων εἰς πολλοὺς ἀφῖχθαι, σπουδαζομένων δὲ τοῖς ἰατροῖς σχεδὸν ἅπασιν, ὅσοι τὴν παλαιὰν ἰατρικὴν μετεχειρίζοντο καὶ τῶν φιλοσόφων τοῖς ἀπ' Ἀριστοτέλους, ἐπειδὴ κἀκείνῳ

in septemdecim libris absolverim et quae deerant illi de Hippocratis et Platonis decretis addiderim. Praeterque ea praecepta quaedam anatomica quaerens quae Boëtho dederam, primum scilicet de partium usu, in secundo demonstratum est musculos cujusque digiti articulum moventes a me adinventos esse, ad multum tempus mihi omnes incognitos, ut et ante me omnibus. Distuli autem in illa tractatione et de motu superiorum palpebrarum dicere, quum rursus in ea id tantum demonstrassem, veros non esse eos qui a nonnullis dicuntur. Postquam autem et mihi et aliis quibus monstraveram, persuasi et hunc a me inventum esse et caetera quaecunque in dissectionibus aut perperam a prioribus dicta aut penitus omissa sunt, tum vero et anatomicas administrationes scripsi. Quumque illi de partium usu ad multos antea pervenissent et studiose legerentur ab omnibus prope medicis, quotquot veterem medicinam tractabant et philosophorum iis, qui ex Aristotelis schola, quia etiam ejusmodi ab illo tracta-

τοιαύτη τις ἐγεγόνει πραγματεία, τῶν βασκάνων τινὲς ὑπὸ φθόνου, τὴν πόλιν ἐπλήρωσαν εἰς μοχθηρὰς φήμας ὡς ἕνεκα τοῦ δόξαι πάμπολυ τοὺς ἔμπροσθεν ὑπερβεβλῆσθαι, πολλὰ τῶν οὐδ᾽ ὅλως φαινομένων ἐν ταῖς ἀνατομαῖς γράψαιμι· μὴ γὰρ ἂν ἅπαντας αὐτὰ λαθεῖν. ἐγὼ μὲν οὖν ἐγέλων τε καὶ κατεφρόνουν αὐτῶν· ἀγανακτοῦντες δ᾽ οἱ φίλοι παρεκάλουν με δημοσίᾳ δεῖξαι κατά τι τῶν μεγάλων ἀκουστηρίων τὴν ἀλήθειαν τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ γεγραμμένων ἀνατομικῶν θεωρημάτων. ἐπεὶ δ᾽ οὐκ ἐπειθόμην, ἤδη γὰρ οὕτως εἶχον ὡς μὴ πεφροντικέναι τῆς δόξης, οἰηθέντες οἱ βάσκανοι ἔχειν ἐξελεγχθῆναί με φοβούμενον, οὐ καταφρονοῦντα τῆς φλυαρίας αὐτῶν προσποιεῖσθαι μεγαλοφροσύνην, οὐδὲ τοῦ σκώπτειν ἀπείχοντο· καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν εἰς τὸ τῆς Εἰρήνης τέμενος ἀφικνούμενοι· καθότι καὶ πρὸ τοῦ καυθῆναι πᾶσιν ἦν ἔθος ἀθροίζεσθαι τοῖς τὰς λογικὰς τέχνας μεταχειριζομένοις. ἀναγκασθεὶς οὖν ὑπὸ τῶν φίλων καὶ δείξας δημοσίᾳ πολλαῖς ἡμέραις ἐμαυτὸν μὲν οὐδὲν ἐψευσμένον, ἠγνοηκότας δὲ πολλὰ τοὺς ἔμπροσθεν, ἔγραψα παρα-

tio peracta erat; quidam malevoli per invidiam flagitiofis urbem rumoribus impleverant, me, ut priores multum viderer fuperaffe, multa quae nequaquam apparerent, in anatomicis fcribere, nec enim fieri poffe, ut omnibus latuerint. Ego itaque et ridebam et eos contemnebam. Indignati autem amici hortabantur ut publice monftrarem in aliquo e magnis auditoriis veritatem fcriptorum a me anatomicorum praeceptorum. Quumque mihi non perfuaderetur, jam enim ita eram affectus, ut gloriam non curarem, arbitrati malevoli poffe coargui me metuentem, non contemnentem nugas fuas, magnanimitatem affimulare, neque dicteriis abftinebant; in templum Pacis venientes quotidie, ubi etiam antequam deflagraffet, congregari omnibus mos erat, qui artes doctrinarum tractarent. Coactus igitur ab amicis, quum dies complures publice demonftraffem me quidem nihil mentitum, multa vero priores ignoraffe, fcripfi ab iis compulfus commentarios eorum quae

κληθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν, ὑπομνήματα τῶν δειχθέντων τε καὶ λεχθέντων. ἐπιγέγραπται δὲ ταῦτα τῶν ἀγνοηθέντων τῷ Λύκῳ κατὰ τὰς ἀνατομὰς διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν. ὁπότε προῆλθον ἐπιδείξων ἐμαυτὸν οὐδὲν ἐψευσμένον ἐν τοῖς ἀνατομικοῖς ὑπομνήμασιν, εἰς τὸ μέσον ἀνέθηκα τῶν ἀνατομικῶν ἁπάντων βιβλία, τὴν ἐξουσίαν δοὺς ἑκάστῳ τῶν παρόντων, ὃ βούλεται μόριον ἀναιμηθῆναι προβάλλειν, ἐπαγγειλάμενος δείξειν ὅσα διεφώνησε τοῖς ἔμπροσθεν, ἀληθῶς ὑπ᾽ ἐμοῦ γεγραμμένα· προβληθέντος δὲ θώρακος ἐμοῦ τε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν παλαιοτάτων ποιουμένου, προχειριζομένου τε βίβλους [40] αὐτῶν, ἠξίωσάν τινες τῶν ἀξιολόγων ἰατρῶν ἐν προεδρείᾳ καθεζόμενοι μὴ κατατρίβειν με τὸν χρόνον. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ Λύκος ὁ Μακεδὼν, Κοΐντου μαθητὴς γεγονὼς, ἀνδρὸς ἀνατομικωτάτου τὰ μέχρι τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν εἰρημένα πάντα ἔγραψεν ἐάσαντα τοὺς ἄλλους, μόνα τὰ πρὸς ἐκείνους γεγραμμένα τοῖς ἐμοῖς ἀντεξετάσαι. προσιέμενος οὖν αὐτῶν τὴν ἀξίωσιν οὕτως ἐπὶ πάντων τῶν καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν προβαλλομένων ἐποίησα· πάντα δὲ ταῦτα διὰ τοῦτ᾽ ἠναγκάσθην εἰπεῖν, ὅπως ἴδωσιν οἱ μέλλοντες

monftraram et dixeram. Infcripti vero funt ii ignoratorum Lyco in diffectionibus propter hanc caufam. Quum proceffi monftraturus nihil falfum me in anatomicis commentariis prodidiffe, in medium propofui omnium anatomicorum libros data poteftate fingulis, qui aderant, proponendi, quam vellent partem diffecari, oftenfurum pollicens quaecunque a prioribus difcreparent, vere a me fcripta. Et propofito thorace et ab antiquiffimis initium faciente me et eorum libros proferente rogarunt quidam praeftantium medicorum, primas fedes obtinentes tempus ne contererem. Sed quum Lycus Macedo, difcipulus Quinti viri fumme anatomici, quaecunque ad fuum tempus inventa erant fcripfiffet; omiffis aliis, fola adverfus eos ab eo fcripta cum meis conferrem. Eorum igitur voluntati morem gerens in omnibus quotidie propofitis ita feci. Quae omnia memorare propterea neceffe habui, ut fcirent,

ἀναγνώσεσθαί τι τῶν ἐμῶν, κατὰ τίνα τὴν ἡλικίαν ἕκαστον ἔγραψα καὶ κατὰ τίνα τὴν αἰτίαν. ἐκ τούτων γὰρ εἴσονται τά τε ἐλλιπῶς γεγραμμένα διορίζειν ἀπὸ τῶν τελέως ἐξειργασμένων, τά τε κατὰ τὸν πρὸς τοὺς ἀλαζονευομένους ἔλεγχον ἀπὸ τῶν διδασκαλιῶν. ἐπισημανοῦμαι δὲ ταῦτα καὶ διὰ τῶν ἑξῆς, ἐάν που γένηται χρεία, νυνὶ δὲ τὰ διασωζόμενα τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ γραφέντων δηλώσω, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ἀνατομικῶν ποιησάμενος.

Κεφ. γ'. Πρῶτον μὲν ἐν τούτοις τὸ περὶ τῶν ὀστῶν τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένον· μετὰ τοῦτο δὲ ἔστιν ἄλλα τοῖς εἰσαγομένοις βιβλία· τὸ μὲν ἕτερον αὐτῶν φλεβῶν τε καὶ ἀρτηριῶν ἀνατομὴν περιέχον· τὸ δὲ ἕτερον νεύρων· ἔστι δέ τι καὶ ἄλλο μυῶν ἀνατομὴ ἐν συντόμῳ διδάσκων ἅπαντα ἀκριβῶς, ὅσα κατὰ τὰς ἀνατομικὰς ἐγχειρήσεις γέγραπται περὶ μυῶν. εἰ δέ τις βούλοιτο μετὰ τὴν τῶν ὀστῶν ἀνατομὴν ἐπὶ τὰς ἀνατομικὰς ἐγχειρήσεις εὐθέως ἔρχεσθαι, δυνατόν ἐστιν αὐτῷ παρελθεῖν τὰς περὶ τῶν ἀγγείων τε καὶ νεύρων ἀνατομάς, ὥσπερ γε καὶ τὴν τῶν μυῶν. ἅπαντα

qui meorum aliquid lecturi essent, qua aetate quodque scripserim, quaque de causa, hinc enim cognoscent quaeque imperfecte scripta sunt, ab iis quae perfecte sunt elaborata discernere, quaeque in arrogantium reprehensione a doctrinis dijudicare. Haec autem adsignificabo et in sequentibus sicubi usus fuerit. Jam vero scriptorum a me ea quae servata sunt indicabo, ducto ab anatomicis initio.

Cap. III. Primus est in his liber de ossibus scriptus iis qui introducuntur. Post hunc autem alii sunt libri ad tirones. Alter quidem eorum, venarum et arteriarum dissectionem continens, alter vero nervorum. Est autem et alius musculorum dissectio, compendio exacte docens quaecunque in anatomicis administrationibus de musculis scripta sunt. Si quis autem velit post ossium dissectionem ad anatomicas statim administrationes venire, potest is et vasorum et nervorum dissectiones praeterire ut et musculorum. Omnia quippe quae anatomes sunt, in admini-

γὰρ τὰ τῆς ἀνατομῆς ἐν ταῖς ἐγχειρήσεσι γέγραπται. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐν αὐτοῖς περὶ τῶν κατὰ τὰς χεῖράς ἐστι μυῶν καὶ συνδέσμων, τὸ δὲ δεύτερον περὶ τῶν κατὰ τὰ σκέλη μυῶν καὶ συνδέσμων, τὸ δὲ τρίτον περὶ τῶν ἐν τοῖς κώλοις νεύρων καὶ ἀγγείων, τὸ δὲ τέταρτον περί τε τῶν τὰς γνάθους καὶ τὰ χείλη κινούντων μυῶν καὶ τῶν περὶ τὴν κάτω γένυν· ἔτι τε τῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τράχηλον καὶ ὠμοπλάτας, τὸ δὲ πέμπτον περὶ τῶν τοῦ θώρακος μυῶν καὶ τῶν κατ᾽ ἐπιγάστριον καὶ τῶν ψοῶν καὶ τῶν κατὰ ῥάχιν, τὸ δὲ ἕκτον περὶ τῆς τροφῆς ὀργάνων, ἅπερ ἐστὶν ἔντερα καὶ γαστὴρ ἧπάρ τε καὶ σπλὴν καὶ νεφροὶ καὶ κύστις, ὅσα τ᾽ ἄλλα σὺν τούτοις· τὸ δὲ ἕβδομον καὶ ὄγδοον τῶν πνευματικῶν μορίων ἀνατομὴν περιέχει· τὸ μὲν ἕβδομον τῶν κατὰ τὴν καρδίαν καὶ τὸν πνεύμονα καὶ τὰς ἀρτηρίας τεθνεῶτός τε καὶ ζῶντος ἔτι τοῦ ζώου· τὸ δὲ ὄγδοον τὸν καθ᾽ ὅλον τὸν θώρακα. τὸ δὲ ἔνατον ἐγκεφάλου τε καὶ νωτιαίου ἀνατομὴν ἔχει, τὸ δὲ δέκατον ὀφθαλμῶν καὶ γλώττης καὶ στομάχου καὶ τῶν τούτοις συνεχῶν, τὸ δ᾽ ἑνδέκατον τῶν κατὰ

ftrationibus fcripta funt. Primus igitur in iis de manuum eft mufculis et ligamentis. Alter vero de crurum mufculis et ligamentis. At tertius de artuum nervis atque vafis. Quartus de moventibus genas et labra mufculis et de iis qui circa inferiorem maxillam funt; praeterea etiam de moventibus caput et cervicem et fcapulas. Quintus vero de thoracis mufculis et abdominis et lumborum et fpinae. Sextus de inftrumentis nutritionis, quae funt inteftina et venter et jecur et lien et renes et vefica et quaeque alia cum his. Septimus et octavus partium fpirabilium anatomen continet. Septimus quidem earum, quae ad cor attinent et pulmonem et arterias et mortui et vivi etiam animalis. Octavus autem earum quae ad totum thoracem. Nonus vero et cerebri et fpinalis medullae diffectionem habet. At decimus oculorum et linguae et ftomachi et his continentium. Undecimus earum quae ad laryngem

τὸν λάρυγγα καὶ τὸ καλούμενον ὑοειδὲς ὀστοῦν καὶ τῶν συνεχῶν αὐτοῖς, ἔτι τε τῶν εἰς αὐτὰ παραγινομένων νεύρων, τὸ δὲ δωδέκατον ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν, τὸ δὲ τρισκαιδέκατον τῶν ἀπ᾽ ἐγκεφάλου νεύρων, τὸ ιδ᾽ τῶν ἀπὸ νωτιαίου, τὸ δὲ ιε᾽ τῶν γεννητικῶν μορίων. τὰ μὲν οὖν ἀναγκαῖα τῆς ἀνατομικῆς θεωρίας ταῦτ᾽ ἐστίν· ἐπὶ δὲ τοῖς ἀναγκαίοις ἄλλα χρήσιμα καὶ ταυτὶ γέγραπται· (364) τῶν Μαρίνου βιβλίων ἀνατομικῶν εἴκοσιν ὄντων ἐν τέτταρσιν ἡμετέροις ἐπιτομή, καθάπερ καὶ τῶν Λύκου πάντων ἐν δυοῖν· ὑπογράψω δ᾽ αὐτῶν ἑκάστου τὰ κεφάλαια κατὰ τὴν πρώτην ἐπιτομήν· τῶν Μαρίνου βιβλίων ἀνατομικῶν ἐξ αὐτοῦ τὰ πρῶτα περιέχεται. [41] γράφει δ᾽ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τῶν ἓξ τὸ προοίμιον τῆς ὅλης θεωρίας, εἶτα περὶ δέρματος, εἶθ᾽ ἑξῆς περὶ τριχῶν· εἶτα περὶ ὀνύχων καὶ σαρκῶν καὶ πιμελῆς καὶ στέατος· ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ ἀδένων καὶ ὑμένων καὶ ὑμενωδῶν χιτώνων περιτοναίου τε καὶ ὑπεζωκότος καὶ διαφράγματος· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περὶ τῶν λόγῳ θεωρητῶν ἀγγείων καὶ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν ἀνατο-

et quod vocatur os hyoides *vel Yforme* et quae ipfis continuantur, praetereaque nervorum qui ad ea perveniunt. Duodecimus arteriarum et venarum. Decimus tertius nervorum qui a cerebro oriuntur. Decimus quartus eorum qui a dorfi medulla. Decimus autem quintus genitalium partium. Anatomicae igitur fpeculationis neceffaria haec funt. At praeter neceffaria alia utilia et haec fcripta funt. Librorum anatomicorum Marini XX. in IV. noftris epitome, quemadmodum et omnium Lyci in duobus. Subfcribam autem cujusque ipforum praecipua capita ac primum eorum qui in prima funt epitome, in quo Marini librorum anatomicorum primi comprehenduntur. Scribit autem in primo de VI. illis, totius fpeculationis prooemium, tum de cute, tum deinde de pilis, hinc de unguibus et carnibus et adipe et pinguedine. In fecundo de glandulis et membranis et membranofis tunicis et peritonaeo et fubcingente et interfepto. In tertio autem de vafis ratione fpectabilibus et venarum et arteriarum diffe-

μης· καὶ εἰ κατὰ φύσιν ἐν ἀρτηρίαις αἷμα περιέχεται. κατὰ δὲ τὸ τέταρτον τίς ἐνέργεια ἀρτηρίας καὶ τίς χρεία καὶ πόθεν ἄρχονται καὶ τἄλλα ζητούμενα περὶ αὐτῶν· εἶθ' ἑξῆς περὶ οὐρητήρων, περὶ οὐρητικῶν πόρων καὶ οὐράχου καὶ σπερματικῶν ἀγγείων· καὶ χολωδῶν ἀγγείων καὶ πόρων καὶ ἀδένων· καὶ περὶ τοῦ ἀπὸ τῶν ἀδένων ἀγγείου. καὶ περὶ βρόγχου· καὶ περὶ τῶν κατὰ τοὺς μασθοὺς ἀγγείων, ἐν οἷς τὸ γάλα· καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ σώματι κεχυμένων καὶ ἀγγείοις περιεχομένων. καὶ τίνα ἐν τίσι περιέχεται τῶν ὑγρῶν καὶ τῶν κεχυμένων· καὶ περὶ τροφῆς· ἐν δὲ τῷ ε΄ περὶ τῶν κατὰ τὴν κεφαλὴν, τῶν τ' ἄλλων καὶ τῶν ῥαφῶν· καὶ μέντοι καὶ τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον ῥαφῶν τε καὶ συμφύσεων· καὶ πάντων τῶν τῆς κεφαλῆς ὀστῶν· καὶ περὶ τῶν κατ' αὐτήν τε καὶ τὸ πρόσωπον τρημάτων καὶ περὶ τῆς κάτω γνάθου καὶ τῶν κατ' αὐτὴν τρημάτων καὶ εἰ ἔστι σύμφυτος ἑαυτῇ· περί τε τῶν ὀδόντων καὶ τοῦ προσκειμένου τῇ κεφαλῇ τοῦ βρόγχου ὀστοῦ· καὶ τῶν συνεχῶν αὐτῶν τῶν κατὰ τὰ παρίσθμια τεταμένων· ἐν δὲ τῷ στ΄ περί τε ὀσχέου γράφει καὶ ἱεροῦ ὀστοῦ καὶ ἰσχίου καὶ πλευροῦ καὶ

ctione et an natura in arteriis fanguis contineatur. In quarto autem, quae functio arteriae et quis ufus et unde incipiant, caeteraeque de iis quaeftiones, tum deinceps de ureteribus, de urinariis meatibus et uracho ex quo haeret, pendetque foetus ad umbilicum et vafis feminariis et bilis vafis et meatibus et glandulis et de vafe quod eft a glandulis, deque gutture, deque vafis mammarum in quibus lac, deque fufis in corpore et quae vafis continentur. Et qui in quibus humores contineantur et fufa et de alimento. In V. autem de iis quae in capite funt, tum caeteris tum futuris adeoque de iis quae in facie funt futuris et juncturis et cunctis capitis offibus, deque ipfius et faciei foraminibus et de inferiori maxilla, ejusque foraminibus et an fibi ipfi conjuncta fit. Et de dentibus et adjacente capiti gutturis offe et ipfi continuis quae ad tonfillas tenfa funt. In VI. et de fcroto fcribit et facro

στέρνων καὶ ὠμοπλατῶν καὶ ἀκρωμίων. καὶ περὶ κλειδῶν καὶ βραχίονος καὶ πήχεως καὶ κερκίδος, ὀστῶν τε τοῦ καρποῦ καὶ τῶν δακτύλων· καὶ περὶ μηροῦ καὶ τῶν ἑκατέρωθεν τοῦ γόνατος χονδρωδῶν ὀστῶν· ἐν δὲ τῷ β' τῶν ἡμετέρων ὑπομνημάτων, ἐν ᾧ ἡ τῆς ἀνατομικῆς Μαρίνου θεωρίας ἐστὶν ἐπιτομὴ, τὸ ζ' καὶ η' καὶ θ' καὶ ι' περιέχεται τῶν Μαρίνου βιβλίων· κεφάλαια δὲ κατὰ μὲν τὸ ζ' ἐστὶ περὶ τῆς τοῦ κρανίου κοινωνίας, πρός τε τὰς μήνιγγας καὶ τοὺς ἄλλους ὑμένας, περί τε τῶν καθ' ὅλον τὸ πρόσωπον νεύρων· περί τε κροταφιτῶν μυῶν καὶ μασητήρων· καὶ τῶν ἐπὶ τὰς γνάθους καὶ τὰ χείλη μυῶν ἀπὸ τῶν φατνίων καὶ τῶν κατὰ τὰς γνάθους μυῶν· εἶτα τῶν ἐντὸς τῆς κάτω γνάθου μυῶν τῶν τε περὶ αὐτὴν χωρίς· καὶ τῶν μυκτήρων καὶ τῶν περὶ * * * ἐκφύσεις· καὶ τῶν κατὰ τὴν γλῶτταν· εἶτα περὶ γλώττης καὶ τῶν κατ' αὐτὴν μυῶν, ἔτι τε περὶ τῶν κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς μυῶν. ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ τῶν τοῦ Μαρίνου βιβλίων κεφάλαια ταῦτ' ἐστί· περὶ στόματος· καὶ περὶ χειλῶν καὶ ὀδόντων καὶ οὔλων καὶ κίο-

offe et coxendice et latere et pectore et fcapulis et armis fummis et de claviculis et brachio et cubito, radio et offibus brachialis et digitorum et de femore et de iis quae utrinque genu funt offa cartilaginea. In II. autem commentariorum noftrorum, in quo anatomicae Marini fpeculationis eft epitome. VII. et VIII. et IX. et X. Marini librorum continentur. Capita vero in VII. qui de cranii communione cum meningibus et aliis membranis, deque totius faciei nervis deque crotaphitis. I. temporum mufculis et mafeteribus et iis qui ad maxillas et labra pertinent mufculis et de praefepiorum et qui ad maxillas funt, mufculis, dum de iis qui intra inferiorem maxillam mufculis; deque iis qui circa ipfam feorfim et de naribus et iis qui circa exortus earum deque iis qui in lingua, tum de lingua ejusque mufculis, atque etiam de oculorum mufculis. In VIII. autem Marini libro capita haec funt, de ore et de labris et dentibus et gingivis et columella

νος καὶ φαρυγγέθρου, ἐπιγλωττίδος τε καὶ παρισθμίων καὶ ἀντιάδων καὶ ῥινὸς καὶ μυκτήρων, ὤτων τε καὶ τραχήλου καὶ τῶν κατ' αὐτὸν μυῶν καὶ τοῦ ὑπὸ τὴν πλευρὰν μυὸς καὶ τοῦ ὑπὸ τὴν κοιλίαν καὶ περὶ τραχήλου φύσεως· ἐν δὲ τῷ θ' περὶ μυῶν τῶν κατὰ τὰς φρένας καὶ τὴν ῥάχιν καὶ τὰ μεσοπλεύρια καὶ τὸ ἐπιγάστριον· ἔτι τε περὶ τῶν τοῦ βραχίονος καὶ τῆς ὠμοπλάτης· πήχεώς τε καὶ χειρὸς ἄκρας· ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ πήχεως καὶ τῶν περὶ αὐτὸν μυῶν καὶ σκελῶν καὶ τῶν κατ' αὐτὰ μυῶν καὶ ἄρθρου τοῦ κατὰ γόνυ· ἡ δὲ τρίτη τῶν ἐπιτομῶν ια' τε καὶ ιβ' καὶ ιε' τῶν τοῦ Μαρίνου βιβλίων ἐστίν· ἔγραψε δὲ Μαρῖνος ἐν μὲν τῷ ια' τὰ μὲν κεφάλαια. εἰ φέρεταί τι ἀπὸ νώτων ὑγρὸν εἰς πνεύμονα κατά τε τὰς ἐδωδὰς, εἰς γαστέρα πνεύματα· δεύτερον δὲ περὶ στομάχου· καὶ μετ' αὐτὸν περὶ βρόγχου καὶ περὶ πνεύμονος καὶ καρδίας καὶ περικαρδίου θυμοῦ. κατὰ δὲ τὸ ιβ' τῆς ἑαυτοῦ πραγματείας ὁ Μαρῖνος ἔγραψε περὶ ἥπατος καὶ τῆς ἐν αὐτῷ χολῆς καὶ περὶ σπληνὸς καὶ κοιλίας καὶ μεσεντερίου· κατὰ δὲ ιγ' περὶ πρώτων ἐντέρων.

et frumine et lingula et tonfillis et amygdalis et nafo et naribus et auribus et collo, ejusque mufculis et mufculo qui fub latus eft; deque eo qui fub ventrem et de colli natura. In nono vero de mufculis fepti transverfi et fpinae et intercoftalibus, I. abdominis; atque etiam de brachii et fcapulae mufculis et cubiti et manus extremae. In decimo vero de cubito et ejus mufculis et cruribus, ipforumque mufculis et articulo qui in genu eft. At tertia epitome undecim et duodecim et quindecim Marini librorum eft; fcripfit autem Marinus in undecim quidem capita. An feratur aliquid humoris a dorfo in pulmonem; et in efu fpiritus in ventrem. Secundo vero de ftomacho, poftque ipfum de gutture et de pulmone et corde et pericardii thymo. In duodecimo vero fuae tractationis fcripfit Marinus de jecore et quae in eo eft, bile et de liene et ventriculo et mefenterio. In decimo vero tertio de primis inteftinis, tum de renibus et uretere et vefica et

[42] εἶτα περὶ νεφρῶν καὶ οὐρητῆρος καὶ κύστεως καὶ οὐράχου καὶ πόρου τοῦ οὐρητικοῦ καὶ μετὰ ταῦτα περὶ καυλοῦ ἄῤῥενος καὶ αἰδοίου τοῦ ἄῤῥενος καὶ θηλείας καὶ περὶ μήτρας καὶ τῶν κυουμένων καὶ περὶ τῶν ὄρχεων, οὓς διδύμους ὀνομάζει· καὶ μετ᾽ αὐτοὺς περὶ ἀδενοειδῶν· ἐν δὲ τῷ ιδ´ τὴν ἀνατομὴν τῶν ἄνω τοῦ ἥπατος ἁπασῶν φλεβῶν ἐποιήσατο· κατὰ δὲ τὸ ιε´ περί τε τῆς ἀπὸ καρδίας ἐπὶ ἧπαρ φερομένης φλεβὸς καὶ τῶν κάτω τοῦ διαφράγματος ἁπασῶν· καὶ μετὰ ταῦτα περὶ τῶν καθ᾽ ὅλον τὸ ζῶον ἀρτηριῶν. ἡ δὲ τετάρτη τῶν ἐπιτομῶν κατὰ τὰ λοιπὰ τοῦ Μαρίνου ε´ βιβλία· μετὰ τὸ ε´ καὶ ι´ ἄχρι τοῦ κ´ περιέχων. γέγραπται δὲ ἐν τῷ ἑκκαιδεκάτῳ τὰ περὶ τοῦ ἐγκεφάλου ζητούμενα καὶ φαινόμενα, οἷον εἰ σφυγμώδης ἐν αὐτῷ κίνησις καὶ εἰ ἀναπνέομεν εἰς αὐτόν· εἶθ᾽ ἑξῆς περὶ νωτιαίου καὶ μηνίγγων· ἐν δὲ τῷ ιζ´ περὶ κυριότητος ἐγκεφάλου τὸν λόγον ἐποιήσατο· κατὰ δὲ τὸ η´ καὶ ι´ περὶ τῶν κατὰ προαίρεσιν ἐνεργειῶν· καὶ περὶ τὰς κατὰ μέρος διαφορὰς τῶν νεύρων καὶ πόθεν τινὰ ἐκπέφυκεν αὐτῶν· ἐν δὲ τῷ θ´ καὶ ι´

uracho et urinario meatu; poftque ifta de cole viri et pudendo maris et feminae et de matrice et fetibus et de teftibus, quos geminos appellat; poftque hos de glandulofis. In quarto autem decimo omnium quae fupra funt jecur, venarum diffectionem fecit. In X. autem V. et de ea quae a corde in jecur fertur vena, deque omnibus iis, quae infra interfeptum funt, poftque ea de omnibus in toto animali arteriis. At IV. epitome juxta reliquos V. Marini libros poft V. et X. ad XX. ufque complectitur. In fexto autem decimo fcripta funt quae de cerebro quaeruntur et apparent; ut an pulfatilis in ipfo motus: et an in ipfum refpiremus: tum deinceps de fpinae medulla et involucris ejus. In XVII. de dominatu cerebri verba fecit. In VIII. autem et X. de motibus ex voluntate et de particularibus nervorum differentiis et unde quidam ipforum exoriantur. In IX. vero et X. de nervis ortis a ce-

περὶ τῶν ἀπ᾽ ἐγκεφάλου πεφυκότων νεύρων καὶ περὶ τῶν ὀσφρήσεως καὶ πόθεν ἄρχεται τὸ αἰσθητήριον αὐτῆς· καὶ περὶ τῶν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς νεύρων, ἃ καλοῦσιν Ἡρόφιλός τε καὶ Εὔδημος πόρους. εἶτα * * * * (365) περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν συμπτωμάτων· ἕπεται δὲ τῷ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς τὸ τὰς αἰτίας τούτων διδάσκον ἓν βιβλίον· τῷ δὲ περὶ τῆς τῶν συμπτωμάτων διαφορᾶς τὰ περὶ τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αἰτιῶν τρία· καὶ τούτοις τὰ περὶ τῶν πεπονθότων τόπων. τὸ περὶ τῶν ἐν ταῖς νόσοις καιρῶν ἐκ τῶν προηγουμένων τῆς θεραπευτικῆς πραγματείας ἐστί. καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν πυρετῶν διαφορᾶς. τό τε περὶ πλήθους καὶ τὸ περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων· ἔτι τε τὸ περὶ τῶν προκαταρκτικῶν αἰτιῶν καὶ πρὸς τούτοις τὸ περὶ τῶν συνεκτικῶν· καὶ τὸ περὶ τρόμου καὶ ῥίγους καὶ παλμοῦ καὶ σπασμοῦ καὶ τὸ ἐπιγεγραμμένον τέχνη ἰατρική.

Κεφ. δ'. Τεσσαρεσκαίδεκά εἰσι μεθόδου θεραπευτικῆς· δύο τε τῶν πρὸς Γλαύκωνα θεραπευτικῶν καὶ τρία

rebro et de odoratu et unde incipiat ejus fenforium: et de nervis qui ad oculos pertinent, quos et Herophilus et Eudemus meatus vocant, tum * * * *
ii de morborum differentia et ille de differentia fymptomatum. Sequitur autem illum de differentia morborum liber unus qui horum caufas docet. At illum de fymptomatum differentia, tres illi de caufis fymptomatum et hos illi de locis affectis, liber de temporibus morborum ex iis eft, qui curatricem tractationem praecedunt. Et is de differentia febrium et is de plenitudine et is de tumoribus praeter naturam, praetereaque is de caufis evidentibus et praeter hos is de continentibus et is de tremore et rigore et palpitatione et convulfione et qui infcriptus eft ars medica.

Cap. IV. Quatuordecim funt methodi medendi; et duo curationum ad Glauconem, et de venae fectione tres.

περὶ φλεβοτομίας· τὸ μὲν πρῶτον πρὸς Ἐρασίστρατον, τὸ δὲ δεύτερον πρὸς τοὺς ἐν Ῥώμῃ Ἐρασιστρατείους· τρίτον δ' ἐπ' αὐτοῖς ἄλλο κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην συγκείμενον θεραπευτικόν. ἔστι δὲ καὶ τὸ περὶ μαρασμοῦ τῶν θεραπευτικῶν· ἐδόθη δέ τινι φίλων βιβλίδιον μικρὸν, οὗ νῦν εἰς πολλοὺς ἐκπεσόντος ἔλαβον τὸ ἀντίγραφον ἔχον ἐπιγραφὴν, ὑποθήκη παιδίων ἐπιλήπτων, τῆς θεραπευτικῆς παραγματείας. θείη δ' ἄν τις καὶ τὰ περὶ τῶν ἐν ταῖς τροφαῖς δυνάμεων τρία καὶ τὸ περὶ τῆς λεπτυνούσης διαίτης καὶ τὸ περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας. οὐδὲν ἧττον τῶν προειρημένων τῆς θεραπευτικῆς πραγματείας εἴη ἂν καὶ τὰ περὶ τῶν Ἐρασιστράτου θεραπευτικῶν λογισμῶν καὶ τῷ Γλαύκωνι τῷ φιλοσόφῳ δοθέντα δύο. τὸ δὲ περὶ τῆς Ἱπποκράτους διαίτης ἐπὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων ταχθείη μὲν ἂν καὶ μετὰ τούτων, ταχθείη δ' ἂν καὶ μετὰ τῶν εἰς τὰ Ἱπποκράτους γεγονότων ὑπομνημάτων· ἐν οἷς πάμπολλα περιέχεται θεραπευτικὰ θεωρήματα, καθάπερ γε καὶ διαγνωστικὰ καὶ προγνωστικά.

Primus quidem adverfus Erafiftratum. Alter vero adverfus eos qui Romae erant Erafiftrateos. Tertius praeter hos alius curationum ex mea fententia compofitus. Eft et is de tabe e therapeuticis. Datus porro eft cuidam amicorum parvus libellus, cujus nunc ad multos delapfi, exemplum accepi titulum ferens, confilium pro puero epileptico. Sed therapeutico operi adfcripferit quis et tres de alimentorum facultatibus et eum de attenuante victus ratione et de probis pravisque alimentorum fuccis. Nihilo praedictis minus medendi operis fuerint et ii de Erafiftrati curandi rationibus; et Glauconi philofopho dati duo. At is de Hippocratis victus ratione in morbis acutis et cum his quidem poni queat, ponatur vero et cum commentariis in Hippocratem factis, in quibus multa medendi praecepta continentur, quemadmodum et dignofcendi et praenofcendi.

[43] *Κεφ. ε'. Πρῶτα μέν ἐστι τρία περὶ κρισίμων ἡμερῶν, δεύτερον δ' ἐπ' αὐτοῖς τρία περὶ κρίσεων, εἶτα ἡ περὶ τῶν σφυγμῶν πραγματεία, καθ' ἣν πρῶτα μέν ἐστι δ' περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, δεύτερον δ' ἄλλα τοσαῦτα περὶ τῆς διαγνώσεως, καὶ τρίτον πρὸς αὐτοῖς ἴσα τὸν ἀριθμὸν περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτιῶν, καὶ τέταρτον περὶ τῆς δι' αὐτῶν προγνώσεως· ἑκκαίδεκα τὰ πάντα, καὶ χωρὶς αὐτῶν ἔξωθεν τὸ περὶ χρείας σφυγμῶν τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένον. ἐν ᾧ τινες ἐζήτησαν διὰ τί τῶν πυρεττόντων ὁ ἴδιος οὐκ εἴρηται σφυγμός. οἷς ἀπεκρινάμεθα μεῖζον ἢ κατὰ τοὺς εἰσαγομένους εἶναι τὸ σκέμμα μεγάλης ζητήσεως τετευχός. ἀλλὰ τό γε τοσοῦτον εἴρηται κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου τούτου· δύο δόξας γεγονέναι τοῖς ἰατροῖς, τὴν μὲν ἑτέραν τῶν ἡγουμένων αἰσθάνεσθαι καὶ τῆς συστολῆς τῶν ἀρτηριῶν, τὴν δὲ δευτέραν τῶν ἀναίσθητον αὐτὴν εἶναι λεγόντων· ἠξιοῦμέν τε τὸν εἰσαγόμενον ἐπὶ τῆς ῥάονος πρότερον γυμνάσασθαι, καθ' ἣν ἀναίσθητος ἡ συστολὴ γίνεται· κατὰ ταύτην δὲ τὴν αἵρεσιν ἡμεῖς ἐπεπείσμεθα πυρε-*

Cap. V. Primi quidem tres ſunt de diebus criticis, et praeter hos ſecundi, tres de criſibus. Tum opus de pulſibus, in quo primo ſunt IV. de ipſorum differentia, ſecundo vero alii totidem de dignotione et tertio praeter eos, pari numero de ipſorum cauſis; quarto autem de praenotione ex ipſis; ſexdecim univerſi. Et ſeorſim extra ipſos is de uſu pulſuum tironibus ſcriptus, in quo nonnulli quaeſierunt, cur febrientium proprius pulſus dictus non ſit? Quibus reſpondimus majorem eſſe quam pro tironibus ſpeculationem, ſi magnam quaeſitionem ſortita ſit. Sed initio ejus libri tantum diximus, duas medicis opiniones fuiſſe; alteram quidem exiſtimantium ſentire ſe et arteriarum contractionem, alteram autem inſenſilem eam eſſe affirmantium; et volebamus tironem in faciliori prius exerceri, in qua inſenſilis dicitur eſſe contractio. Porro juxta hanc ſectam perſuaſi eramus febris proprium ſignum

τοῦ σημεῖον ἴδιον ἐν σφυγμοῖς οὐδὲν εἶναι· κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν, ἣν ἐν τῇ μεγάλῃ πραγματείᾳ τῶν ἑκκαίδεκα βιβλίων ἔγραψα λέλεκται τὸ σημεῖον· ἀλλ' οἱ μὴ μαθόντες παρὰ διδασκάλοις, ἐοικότες δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν τοῖς ἐκ βιβλίου κυβερνήταις, τοιαῦτα ζητοῦσιν· ἐμοὶ δὲ καὶ κατ' * εἴρηται, τὴν μὲν (366) τῶν εἰσαγομένων διδασκαλίαν ἑτέραν εἶναι, τὴν δὲ τῶν ἐκδιδασκομένων ἅπαντα τελέως ἑτέραν. γέγονε δ' οὖν μοι καὶ ἄλλο τι βιβλίον ἕν, ἐν ᾧ τὴν σύνοψιν ἐποιησάμην τῶν ἑκκαίδεκα βιβλίων· ἔξωθεν δὲ τούτων ἁπάντων ἐστὶν ὀκτὼ βιβλία τῆς Ἀρχιγένους περὶ σφυγμῶν πραγματείας ἐξήγησίν τε καὶ χρῆσιν ἔχοντα. ἐκ τούτου τοῦ μέρους τῆς τέχνης ἄν τις θείη καὶ τὰ περὶ δυσπνοίας τρία.

Κεφ. στ'. Οὔτ' ἄλλο τι τῶν ὑπ' ἐμοῦ δοθέντων φίλοις ἤλπισα πολλοὺς ἕξειν, οὔτε τὰ τῶν Ἱπποκρατείων συγγράμματα ἐξηγητικά· τὴν ἀρχὴν γὰρ αὐτῶν οὐδὲν γυμνάζων ἐγράφην εἰς αὐτά ποθ' ὑπομνήματα, καθάπερ ἐποίησα τῆς ἰατρικῆς θεωρίας ἁπάσης καθ' ἕκαστον μέρος ἐμαυτῷ πα-

in pulfibus nullum effe: juxta alteram vero, quam in magno librorum XVI. opere fcripfi, fignum id dictum nobis eft. At qui a praeceptoribus non didicerunt, *fed gubernatoribus ex libro*, ficuti eft in proverbio, fimiles ifta quaerunt. Mihi vero funt et * dictum eft, aliam effe tironum inftitutionem, aliam eorum qui perfecte omnia edocentur. Scriptus autem mihi eft et alius quidam liber unus, in quo librorum fexdecim fynopfin feci. Extra hos vero omnes octo libri funt; Archigenis tractationis de pulfibus et expofitionem et ufum continentes. In hac parte artis et tres de difficultate fpirandi quis collocarit.

Cap. VI. Neque alium quemquam librorum qui a me funt amicis dati, fperavi habituros multos, neque libros eos qui Hippocratis fcripta explanant. Primo enim nullum eorum memet exercens, in iftos unquam commentarios fcripferam; quemadmodum feci totius medicae fpe-

ρασκευάσας αἷς ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν ἰατρικὴν τέχνην ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένα περιέχεται, διδασκαλίαν ἔχοντα σαφῆ τε ἅμα καὶ παντοίως ἐξειργασμένην· ἰδίᾳ μὲν γὰρ περὶ κρισίμων ἡμερῶν ἔγραψα κατὰ τὴν Ἱπποκράτους γνώμην, ἰδίᾳ δὲ περὶ κρίσεων, ἰδίᾳ δὲ περὶ δυσπνοίας· ἑκάστου τε τῶν ἄλλων· ὅλην τε τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον ὡσαύτως ἐν τέσσαρσι καὶ δέκα βιβλίοις ἐποιησάμην. ἅπαντα τὰ θεραπευτικὰ καὶ πρὸς αὐτοῖς ταύτην ἅτε κατὰ τὴν ἐκείνου γνώμην· ἐξηγήσεις δὲ καθ' ἑκάστην αὐτοῦ λέξιν ἤδη πολλοῖς τῶν πρὸ ἐμοῦ γεγραμμένας οὐ φαύλως εἶναι, εἴ τί μοι μὴ καλῶς ἐδόκουν εἰρηκέναι, περιττὸν ἡγούμην ἐλέγχειν· ἐνεδειξάμην δὲ τοῦτο δι' ὧν πρώην ἔδωκα τοῖς παρακαλέσασι· σπανιάκις ἐν αὐτοῖς εἰπών τι πρὸς τοὺς ἐξηγουμένους αὐτά. τὴν ἀρχὴν γὰρ οὐδ' [44] εἶχον αὐτῶν ἐν Ῥώμῃ τὰ ὑπομνήματα, πάντων ὧν ἐκεκτήμην βιβλίων ἐν Ἀσίᾳ μεινάντων· εἴπου τοίνυν ἐμεμνήμην ὑπό τινος αὐτῶν πάνυ τι μοχθηρῶς εἰρημένον, ὡς μεγάλως βλάπτεσθαι περὶ τὰ τῆς τέχνης ἔργα, τοὺς πιστεύσαντας αὐτοῖς, ἐπεση-

culationis in quavis parte paratis mihi iis, quibus omnia, quae in arte medica ab Hippocrate dicta ſunt continentur, doctrinam habentia et perſpicuam ſimul et undequaque elaboratam. Seorſim enim de diebus criticis ſcripſi ex Hippocratis ſententia, privatim vero de criſibus, privatim autem de difficultate ſpirandi et unoquoque ceterorum. Univerſamque medendi methodum ſimiliter quatuordecim libris conſtruxi omnes therapeutici ac praeterea, qui ex illius mente ſunt. Quumque in ſingulas ejus dictiones ſcirem expoſitiones multis ante me non abſurde ſcriptas eſſe, ſi quid mihi non recte dixiſſe videbantur, arguere ſupervacaneum putabam. Id vero oſtendi in illis quos nuper deprecatis dedi; raro quicquam locutus in ipſis contra eos qui commentarios iſtos exponunt. Primo enim neque ipſorum commentarios Romae habebam, quum libri quos poſſederam, omnes in Aſia manſiſſent. Si cujus igitur memineram improbe dicti ab eorum aliquo, ut magnopere laederent in operibus artis qui ipſis credidiſſent, id

μηνάμην τοῦτο· τὰ δ' ἄλλα πάντα κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην εἶπον ἄνευ τοῦ μνημονεῦσαι τῶν ἄλλως ἐξηγουμένων· καὶ τά γε εἰς τοὺς ἀφορισμοὺς ὑπομνήματα, καὶ τὸ περὶ ἀγμῶν καὶ τὸ περὶ ἄρθρων· ἔτι τε τὸ προγνωστικόν· καὶ τὸ περὶ διαίτης ὀξέων· τό τε περὶ ἑλκῶν καὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων· τό τε α' τῶν ἐπιδημιῶν οὕτως ἐγράφη· μετὰ ταῦτα δέ τινος ἀκούσας ἐξήγησιν ἀφορισμοῦ μοχθηρὰν ἐπαινοῦντος, ὅσα τοῦ λοιποῦ τισιν ἔδωκα πρὸς κοινὴν ἔκδοσιν ἀποβλέπων, οὐκ ἰδίαν ἕξιν ἐκείνων μόνων τῶν λαβόντων, οὕτως συνέθηκα· ταῦτα δ' ἐστὶν ἐπιδημιῶν μὲν τὰ εἰς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον καὶ ἕκτον ὑπομνήματα γεγραμμένα· πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοῦ περὶ χυμῶν καὶ περὶ τροφῆς καὶ προῤῥητικοῦ· περί τε φύσεως ἀνθρώπου καὶ τοῦ κατ' ἰητρεῖον· ὥσπερ καὶ τοῦ περὶ τόπων καὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων, ὃ ἐγὼ περὶ οἰκήσεων καὶ ὑδάτων καὶ ὡρῶν καὶ χωρῶν ἐπιγεγράφθαι φημὶ δεῖν· ἔτι δὲ τὰ μὲν εἰς τοὺς ἀφορισμοὺς ἑπτὰ, τὰ δὲ εἰς τὰ περὶ ἀγμῶν γ', τὰ δὲ εἰς τὰ

annotabam. Cetera autem omnia ex mea ſententia dixi, nulla eorum facta mentione, qui aliter interpretantur. Et commentarii in aphoriſmos; et in eum de fracturis et eum de articulis; praetereaque in praenotiones; et libros de victus ratione acutorum; et eum de ulceribus; et capitis vulneribus, et in primum epidemiorum ad eum modum ſcripti ſunt. Poſtea vero quum quendam audiſſem, pravam aphoriſmi cujusdam expoſitionem laudantem, aliquibus quaecunque de cetero dedi, publicam aeditionem ſpectans, non proprium tantum ingenium eorum qui acceperant, ita compoſui. Ii vero ſunt epidemiorum quidem morborum, qui in ſecundum et tertium et ſextum ſcripti ſunt commentarii; et praeter hos ejus de humoribus et de alimento et praedictione et de natura hominis et de medici officina; ut et in eum de locis et aëre et aquis; quem ego ajo de habitationibus et aquis et anni temporibus et regionibus inſcribendum fuiſſe; inſuper vero VII. qui in aphoriſmos, III. vero in eum de fracturis, IV. autem

περὶ ἄρθρων δ', τὰ δ' εἰς τὸ προγνωστικὸν γ', τὰ δ' εἰς τὸ περὶ διαίτης ὀξέων γ' μὲν εἰς τὸ γνήσιον αὐτοῦ μέρος, δύο δ' εἰς τὰ προσκείμενα· τὸ δὲ περὶ ἑλκῶν καὶ τὸ περὶ ἐν κεφαλῇ τρωμάτων ἑκάτερον ἐξηγησάμην δι' ἑνὸς βιβλίου· τὸ δὲ α' τῶν ἐπιδημιῶν, ὥσπερ γε καὶ τὸ γ' διὰ γ' ἑκάτερον, τὸ δὲ δεύτερον διὰ στ', δι' ὀκτὼ δὲ τὸ ἕκτον· εἰς δὲ τὸ περὶ χυμῶν ὑπομνήματά μοι τρία γέγονεν· ὥσπερ γε καὶ εἰς τὸ προγνωστικὸν καὶ εἰς τὸ κατ' ἰητρεῖον· καὶ εἰς τὸ περὶ τόπων καὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων, ὅ φημι ἐγὼ περὶ οἰκήσεων καὶ ὑδάτων καὶ ὡρῶν καὶ χωρῶν ἐπιγεγράφθαι δεῖν· εἰς δὲ τὸ περὶ τροφῆς ὑπομνήματά μοι δ' γέγονεν· εἰς δὲ τὸ περὶ φύσιος ἀνθρώπου δύο· ὧν ἤδη γεγονότων ἀκούσας ὑπό τινων διαβάλλεσθαι τὸ βιβλίον, ὡς οὐ γνήσιον ἔγραψα τρία τὴν ἐπιγραφὴν ἔχοντα τήνδε· ὅτι καὶ κατὰ τὰ ἄλλα συγγράμματα τὴν αὐτὴν δόξαν ἔχων ὁ Ἱπποκράτης φαίνεται τῷ κατὰ τὸ φύσιος ἀνθρώπου· τῷ δ' Ἱπποκράτει προσήκοντά ἐστι καὶ ταῦτα· περὶ τῆς καθ' Ἱπποκράτους

in eum de articulis, III. vero in praenotiones in eum porro de victus ratione in acutis, III. quidem in germanam ejus partem, unum autem in ea, quae ipfi adjacent. De ulceribus autem et de capitis vulneribus utrumque uno libro expofui. Primum autem vulgarium, quemadmodum et tertium tribus utrumque; fecundum vero fex; octo vero fextum. In librum autem de humoribus tres mihi commentarii fcripti funt: ut et in prognoftica et in eum de medicatrina; et in eum de locis et aëre et aquis, quem equidem de habitationibus et aquis et anni temporibus et locis infcribi oportuiffe dico; in eum autem de alimento IV. mihi commentarii fcripti funt, in eum vero de natura hominis duo; quibus jam perfectis, quum audiffem a nonnullis traduci librum quafi non germanum III. fcripfi, hac infcriptione. Quod in aliis fcriptis fuis videatur Hippocrates eandem habere fententiam cum eo de natura hominis. Ad Hippocratem autem et haec pertinent. De ratione victus fecundum Hippocratem in acutis

διαίτης ἐπὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων· ὥσπερ γε καὶ ἡ τῶν παρ' αὐτοῖ γλωττῶν ἐξήγησις· καὶ τὸ πρὸς Λύκου περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ οὗ ἡ ἀρχή· τὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν· ὥσπερ γε καὶ πρὸς Ἰουλιανὸν τὸν μεθοδικὸν, ὑπὲρ ὧν ἐνεκάλεσε τοῖς Ἱπποκρατείοις ἀφορισμοῖς. Ἱπποκράτει δὲ προσήκει καὶ ἄλλο τι βιβλίον σμικρὸν, ἐν ᾧ δείκνυμι καὶ τὸν ἄριστον ἰατρὸν πάντως εἶναι καὶ φιλόσοφον· ἐπιγράφεται δὲ τὸ βιβλίον καὶ διὰ συντομωτέρας ἐπιγραφῆς οὕτως. *

Κεφ. ζ'. Εἰς μὲν τὸ πρῶτον τῶν περὶ πυρετῶν ὑπομνήματα γέγραπται γ', τοῦ γ' δὲ περὶ πυρετῶν, τὰ πρῶτα τῆς Ἐρασιστράτου θεραπευτικῆς πραγματείας ἐστὶν ὑπομνήματα, αὕτη δὲ ἡ θεραπευτικὴ πραγματεία, τὴν μὲν ἐπιγραφὴν ἔχει περὶ τῶν Ἐρασιστράτου θεραπευτικῶν λογισμῶν· γέγονε δ' [45] ἐν ὑπομνήμασιν ε', ἔστι δὲ καὶ τὰ περὶ Ἐρασιστράτου ἀνατομῆς γ' βιβλία. καὶ περὶ φλεβοτομίας δύο· τό τε πρὸς Ἐρασίστρατον αὐτὸν γεγραμμένον καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἐν Ῥώμῃ Ἐρασιστρατείους· προσήκει δὲ

morbis; quemadmodum et glossarum ejus expositio; et adversus Lycum de aphorismo, cujus initium: *quae crescunt plurimum habent innatum calorem;* quemadmodum et contra Julianum methodicum, de iis in quibus Hippocrateos aphorismos incusarat. Ad Hippocratem quoque attinet et alius liber parvus in quo dico, optimum medicum prorsus etiam philosophum esse; inscribitur porro liber is et breviori titulo sic. *

Cap. VII. In primum quidem *Erasistrati* de febribus III. scripti sunt, III. autem de febribus primi Erasistrati operis medendi commentarii sunt: ipsum vero medendi opus titulum quidem habet, de Erasistrati curandi rationibus, id autem commentariis V. scriptum est. Sunt autem Erasistrati quoque anatomes libri tres et de venae sectione duo; et is qui adversus ipsum Erasistratum scriptus est et is ad eos, qui Romae erant, Erasistrateos. Ad Erasistratum

Ἐρασιστράτῳ κἀκεῖνο τὸ βιβλίον, ἐν ᾧ ζητοῦμεν, εἰ κατὰ φύσιν ἐν ἀρτηρίαις αἷμα περιέχεται· καθάπερ γε καὶ τὸ περὶ χρείας ἀναπνοῆς καὶ τὰ περὶ φυσικῶν δυνάμεων τρία ἃ περιέχει κρίσιν ἁπάντων, ὧν ἔγραψεν Ἐρασίστρατος ἐν τοῖς καθόλου λόγοις ὑπὲρ τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν.

Κεφ. η'. Ὀκτὼ μὲν περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου δογμάτων ἐπιγεγραμμένα· μικρὸν δὲ ἄλλο τὴν ἐπιγραφὴν ἔχον, περὶ οὐσίας τῆς ψυχῆς κατὰ Ἀσκληπιάδην.

Κεφ. θ'. Τῆς Θεοδᾶ εἰσαγωγῆς ὑπομνήματα ε' περὶ τῶν Μηνοδότου Σεβήρῳ ἕνδεκα· τῶν Σεραπίωνος πρὸς τὰς αἱρέσεις δύο ὑποτυπώσεις ἐμπειρικαί. περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας· περὶ τῆς τῶν ἐμπειρικῶν διαφωνίας γ' πρὸς τὰ ἀντειρημένα τῆς διαφωνίας τῶν ἐμπειρικῶν, τοῦ τε Θεοδᾶ κεφάλ. ὑπομνήματα γ' εἰς τὸ Μηνοδότου Σεβήρῳ· προτρεπτικὸς ἐπὶ ἰατρικήν· σύνοψις τῶν Ἡρακλειδείων περὶ τῆς ἐμπειρικῆς αἱρέσεως ζ'.

Κεφ. ι'. Μεθοδικῆς αἱρέσεως στ' πρὸς τὰ ὑπὸ Ἰουλιανοῦ ἀντειρημένα τοῖς Ἱπποκράτους ἀφορισμοῖς.

autem et liber ille attinet, in quo quaerimus an natura sanguis in arteriis contineatur; quemadmodum et is de usu respirationis et III. de naturalibus facultatibus, qui judicium continent omnium quae in universe dictis de naturalibus actionibus scripsit Erasistratus.

Cap. VIII. Octo quidem de Asclepiadae placitis inscripti. Parvus autem alius inscriptionem habens, de substantia animae secundum Asclepiadem.

Cap. IX. Theodae introductionis commentarii V. de scriptis Menodoti Severo XI. librorum Serapionis contra sectas duo. Descriptiones empiricae. De medica experientia. De empiricorum dissensione III. Contra objecta iis de dissensione empiricorum et Theodae summarii commentarii III. In librum Menodoti Severo. Exhortatio ad medicinam. Synopsis Heraclideorum de empirica secta libri VII.

Cap. X. Methodicae sectae libri VI. Ad objecta Juliani adversus aphorismos Hippocratis.

(367) Κεφ. ια'. Ἅπαντας ἀνθρώπους ὁρῶν, ἐν οἷς ἀμφισβητοῦσιν, ἑαυτούς τε ἀποδεικνύειν ἐπαγγελλομένους, ἐλέγχειν τε τοὺς πέλας ἐπιχειροῦντας, οὐδὲν οὕτως ἐσπούδασα μαθεῖν ἁπάντων πρῶτον, ὡς τὴν ἀποδεικτικὴν θεωρίαν· ἠξίωσά τε παρὰ τῶν φιλοσόφων· ἐκείνους γὰρ ἤκουον αὐτὴν διδάσκειν, εἰ μέν τι καὶ ἄλλο κατὰ τὸ λογικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας διδάσκεται φυλάττειν εἰς αὖθις, τὴν ὠδῖνα τῆς περὶ τὰς ἀποδείξεις ἐπιθυμίας παῦσαι, διδάξαντας ἥτις ἄρα μέθοδός ἐστιν, ἣν ὁ μαθὼν ἑτέρου τε λέγοντος λόγον ἀποδεικτικὸν ἀκριβῶς γνωρίσει, πότερον ὄντως ἐστὶ τοιοῦτος ἢ καθάπερ τι νόμισμα κίβδηλον ἔοικε μὲν τῷ δοκίμῳ, μοχθηρὸς δὲ κατ' ἀλήθειάν ἐστιν, αὐτός τε δυνήσεται καθ' ἕκαστον τῶν ζητουμένων ὁδῷ τινι χρώμενος ἐπὶ τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ παραγενέσθαι· πᾶσιν οὖν τοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐνδόξοις, Στωϊκοῖς τε καὶ Περιπατητικοῖς, ἐμαυτὸν ἐγχειρίσας πολλὰ μὲν ἔμαθον ἄλλα τῶν λογικῶν θεωρημάτων, ἃ τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ σκοπούμενος ἄχρηστα πρὸς τὰς ἀποδείξεις εὗρον, ὀλίγιστα δὲ χρησίμως μὲν αὐ-

Cap. XI. Quum viderem omnes homines in quibus contendunt et demonſtraturos ſe promittere et alios arguere conari; nihil ita ſtudui omnium primum addiſcere, ut demonſtrativam ſpeculationem. Et poſtulavi a philoſophis, illos enim audiebam ipſam docere, ſi quid aliud quoque in logica philoſophiae parte docerent, id in poſterum ſervarent; dolorem autem ceu partus demonſtrationum deſiderii mei ſedarent, docentes quae tandem ſit via ac ratio quam qui didicerit et alio demonſtrativum ſermonem dicente, ad amuſſim cognoſcat an re vera talis ſit, an veluti nummus quidam adulterinus probo quidem ſimilis videatur, re autem vera improbus ſit; et ipſe queat in ſingulis de quibus quaeritur via quadam utens ad ea invenienda pervenire. Quum igitur me omnibus per illud tempus celebribus et Stoicis et Peripateticis tradidiſſem, multa quidem alia didici logica praecepta, quae poſteriori tempore perpendens ad demonſtrationes inutilia comperi: pauciſſima vero utiliter quidem ipſis quaeſita et propoſitum

τοῖς ἐζητημένα καὶ τοῦ προκειμένου σκοποῦ τυχεῖν ἐφιέμενα διαπεφωνημένα δὲ καὶ ταῦτα παρὰ τοῖς ἐκείνοις, ἔνια δὲ καὶ ταῖς φυσικαῖς ἐνοίαις ἐναντία· καὶ νὴ τοὺς θεοὺς ὅσον [46] ἐπὶ τοῖς διδασκάλοις εἰς τὴν τῶν Πυῤῥωνείων ἀπορίαν ἐνεπεπτώκειν ἂν καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ καὶ τὰ κατὰ γεωμετρίαν ἀριθμητικήν τε καὶ λογιστικὴν κατέχων, ἐν αἷς ἐπὶ πλεῖστον ὑπὸ τῷ πατρὶ παιδευόμενος ἐξ ἀρχῆς προεληλύθειν, ἀπὸ πάππου τε καὶ προπάππου διαδεδεγμένων τὴν θεωρίαν· ὁρῶν οὖν οὐ μόνον ἐναργῶς ἀληθῆ φαινόμενά μοι τὰ κατὰ τὰς ἐκλείψεων προῤῥήσεις, ὡρολογίων τε καὶ κλεψυδρῶν κατασκευὰς, ὅσα τ' ἄλλα τὰ κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονίαν ἐπινενόηται, βέλτιον ᾠήθην εἶναι τὸν τύπον τὸν γεωμετρικὸν, ἀποδείξει χρῆσθαι· καὶ γὰρ καὶ αὐτοὺς τοὺς διαλεκτικωτάτους καὶ φιλοσόφους οὐ μόνον ἀλλήλοις, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς ηὕρισκον διαφερομένους ἐπαινοῦντας ὁμοίως ἅπαντας ὡσαύτως τὰς γεωμετρικὰς ἀποδείξεις· κατὰ τοῦτο τοίνυν ἔτι καὶ μᾶλλον ἔγνων δεῖν ἀποστῆναι μὲν ὧν ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἀκολουθῆσαι δὲ τῷ χαρακτῆρι τῶν γραμμικῶν ἀποδείξεων· ἀλλήλοις μὲν λέγω διαφέρεσθαι τοὺς φιλοσόφους ἐν τῇ λο-

ſcopum conſequi deſiderantia, ſed de quibus etiam illi inter ſe diſſentiant, quaedam vero naturalibus notionibus contraria. Ac per deos quantum in praeceptoribus meis erat, in Pyrrhoniorum dubitationem ipſe quoque incidiſſem, niſi geometriam et numerandi et computandi artem tenuiſſem; in quibus plurimum ſub patre edoctus, ab initio proceſſeram, qui ab avo et proavo contemplationem eam acceperat. Videns igitur, non ſolum evidenter veras mihi apparere eclipſium praedictiones et horologiorum ac clepſydrarum conſtructiones, ceteraque adeo quae in architectonica excogitata ſunt, optimam eſſe duxi formam geometricam, demonſtratione uti. Etenim et ipſos diſſerendi peritiſſimos et philoſophos non modo inter ſe, ſed ſecum etiam diſſidentes reperiebam, laudantes tamen omnes pariter geometricas demonſtrationes. Ex eo itaque magis adhuc intellexi, oportere quidem abſiſtere ab iis quae illi dicunt, ſequi autem formulam linearium demonſtrationum.

γικῇ θεωρίᾳ, τοὺς Περιπατητικούς τε καὶ Στωϊκοὺς καὶ Πλατωνικούς· ἑαυτῶν δὲ πάλιν ἰδίᾳ τοὺς καθ᾽ ἑκάστην αὐτῶν· μικρὰ μὲν δή πώς ἐστιν ἡ παρὰ τοῖς Περιπατητικοῖς διαφωνία, μεγάλη δὲ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς καὶ Πλατωνικοῖς· ὅσοι τοίνυν ἐθέλουσι κατὰ τὰς γραμμικὰς ἀποδείξεις ἀσκηθῆναι, παιδευθῆναι μέν τι ἑαυτοὺς ἐν ἐκείναις συμβουλεύω· μετ᾽ ἐκείνας δὲ τὴν ἡμετέραν ἀναλέξασθαι περὶ τῆς ἀποδείξεως πραγματείαν· ἣν ἐν πεντεκαίδεκα βιβλίοις ἐποιησάμην· ἔγραψα δὲ ἄλλα πολλὰ γυμνάζων ἐμαυτόν, ὧν ἔνια μὲν ἀπώλετο κατὰ τὴν γενομένην πυρκαϊὰν, ἡνίκα τὸ τῆς Εἰρήνης τέμενος ἐκαύθη, τινὰ δὲ φίλοις δεδομένα διασωθέντα παρὰ πολλοῖς ἐστι νῦν· ὥσπερ καὶ τἄλλα τὰ ἡμέτερα· καὶ μέντοι καὶ τῶν ὑπομνημάτων ὧν ἔγραψα τὰ μὲν ὑπ᾽ ἐμοῦ δοθέντα φίλοις, τὰ δ᾽ ὑπὸ τῶν οἰκετῶν κλεψάντων, ἐκδοθέντα παρ᾽ ἄλλων ἔλαβον ὕστερον· ἔστι δ᾽ ἐν αὐτοῖς γ´ μὲν, εἰς τὸ περὶ ἑρμηνείας Ἀριστοτέλους· τέτταρα δ᾽ εἰς τὸ πρότερον τῶν περὶ συλλογισμῶν· καθάπερ γε καὶ εἰς τὸ δεύτερον ἴσα τὸν ἀριθμόν· ἐπιγράφουσι δ᾽ αὐτὰ

Inter fe quidem difcrepare dico philofophos in rationali fpeculatione et Peripateticos et Stoicos et Platonicos; a fe vero ipfis rurfum feorfim uniuscujusque earum *fectarum* homines: parva fane quaedam eft inter Peripateticos diffenfio, magna vero inter Stoicos et Platonicos. Quicunque ergo volunt in linearibus demonftrationibus exerceri, inftitui nonnihil eos in illis confulo: poft illas vero noftram perlegere de demonftratione tractationem, quam XV. libris confeci. Alia vero multa fcripfi memet exercens, quorum nonnulla quidem perierunt in eo, quod accidit, incendio, quum templum Pacis conflagravit; quaedam autem amicis data apud multos nunc falva funt, quemadmodum et alia noftra. Verumtamen et eorum commentariorum, quos fcripfi, alios quidem a me datos amicis, alios vero a famulis qui furripuerant, editos ab aliis denuo accepi: funt autem in iis tres quidem in librum de interpretatione Ariftotelis, quatuor vero in priorem de fyllogifmis, quemadmodum fane et in fecundum totidem

σχεδὸν ἅπαντες οἱ νῦν ἀναλυτικῶν προτέρων, ὥσπερ γε καὶ δευτέρων τὰ περὶ τῆς ἀποδείξεως· αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης τῶν μὲν προτέρων ὡς περὶ συλλογισμοῦ γεγραμμένων αὐτῷ μέμνηται, τῶν δὲ δευτέρων ὡς περὶ ἀποδείξεως· ὧν ἐστι καὶ αὐτῶν ὑπομνήματα διασωζόμενα τῶν ἐμῶν, εἰς μὲν τὸ πρότερον στʹ, εἰς δὲ τὸ δεύτερον εʹ. τούτων τῶν ὑπομνημάτων ἁπάντων οὐδὲν ὡς πρὸς ἔκδοσιν ἐγράφη· καθάπερ οὐδὲ τὰ στʹ τὰ εἰς τοῦ Θεοφράστου βιβλίον, ὃ περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως ἔγραψε· τὰ δʹ εἰς τὸ πρότερον λέξεως Εὐδήμου, πρότερον ἑτέροις ἀξιώσασιν ἐποίησα· τοῦ δὲ τῶν δέκα κατηγοριῶν οὐκ ἐποιησάμην οὔτʹ ἐμαυτῷ τι τοιοῦτον ὑπόμνημα πρόσθεν οὔθʹ ἑτέροις ἔδωκα, καὶ διὰ τοῦθʹ ὕστερόν ποτε τῶν ἑταίρων τινὶ δεηθέντι ὑπομνήματα ἔχειν, ὅσα κατὰ τὸ βιβλίον ἤκουσιν, εἰς τὰ τῶν ἐν αὐτῷ ζητουμένων λύσεις, κοινωνεῖν ἐκέλευσα τῶν ὑπομνημάτων, ἐκείνοις μόνοις τοῖς ἀνεγνωκόσι παρὰ διδασκάλου τὸ βιβλίον· ἢ πάντως γε προεισηγμένοις διʹ ἑτέρων ἐξηγητικῶν ὁποῖα τά τε Ἀδρά-

numero. Infcribunt porro ipfos fere omnes nunc refolutionum priorum, quemadmodum et pofteriorum, eos de demonftratione: porro ipfe Ariftoteles priorum quidem veluti de fyllogifmo fcriptorum a fe meminit; pofteriorum autem ut de demonftratione: quorum etiam ipforum commentarii mei fuperfunt, in priorem quidem fex, in fecundum vero quinque. Horum commentariorum omnium nullus tanquam ad editionem fcriptus eft, quemadmodum neque fex ii in Theophrafti librum, quem de affirmatione et negatione fcripfit. At priorem in priorem dictionis Eudemi, aliis qui rogarant feci. Decem autem praedicamentorum nec feci mihi ullum talem commentarium antea nec aliis dedi: eaque re poftea tandem cuidam fodalium, qui popofcerat, commentarios habere eorum quaecunque iftum librum attinent, ad folutiones eorum quae in ipfo quaeruntur, communicare juffi meos commentarios iis dumtaxat, qui apud praeceptorem librum eum legiffent aut omnino fane prius introducti fuiffent per alios libros expofitionum, quales ii Adrafti et Afpafii funt. Puer au-

στου καὶ Ἀσπασίου ἐστίν· ἔτι δὲ παῖς ὢν ἡνίκα πρῶτον ὁ πατήρ με τὰ τὴν λογικὴν θεωρίαν Χρυσίππου καὶ τῶν ἐνδόξων Στωϊκῶν διδάξαντι παρέδωκεν, ἐποιησάμην ἐν αὐτῷ τῶν Χρυσίππου συλλογιστικῶν βιβλίων ὑπομνήματα· καὶ ταῦθ᾽ ὕστερον ἐφάνησαν ἔχοντές τινες ἐν Περγάμῳ μὲν καταλειφθέντα μετὰ πολλῶν ὑπομνημάτων, ἃ μειράκιον ὢν ἐποιησάμην, ἐκδοθέντα δὲ ὑπὸ οἰκέτου τισὶ τῶν αἰτησάντων.

[47] Κεφ. ιβ΄. Ἃ δ᾽ ἐγὼ μετὰ τὴν περὶ τῆς ἀποδείξεως πραγματείαν ἔγραψα, πλατύτερον ἐξειργασμένα τῶν ἐν ἐκείνοις συντόμως εἰρημένων ταῦτ᾽ ἐστί· περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὰς ἀποδείξεις ἕν· περὶ τῶν παραλειπομένων προτάσεων ἐν τῇ λέξει τῶν ἀποδείξεων ἕν· περὶ τῶν ἰσοδυναμουσῶν προτάσεων ἕν· περὶ τῶν κατὰ διότι ἀποδείξεων ἕν· περὶ τοῦ τῶν συλλογισμῶν ἀριθμοῦ ἕν· περὶ παραδείγματος δύο· περὶ ἐπαγωγῆς ἕν· περὶ εἰκόνος ἕν· περὶ εἰκότος ἕν· περὶ ὁμοιότητος γ΄. περὶ ἐξ ὑποθέσεων ἀρχῶν ἕν· περὶ τῶν κατὰ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος καὶ τῶν συζυγούντων αὐτοῖς σημαινομένων ἡμῖν κατὰ τὴν αὐτόματον φωνὴν ἕν·

tem etiam tum, quum me primum pater ei qui logicam speculationem Chrysippi et celebrium Stoicorum doceret, tradidit, feci in ipso Chrysippi syllogisticorum librorum commentarios. Et hos visi postea quidam sunt qui haberent, Pergami quidem relictos cum multis commentariis, quos adolescentulus feceram, editos autem a famulo quibusdam qui poposcerant.

Cap. XII. Quae autem ego post opus de demonstratione scripsi, fusius elaborata, iis quae concise in illis dicta fuerant, haec sunt. De necessariis ad demonstrationes I. De propositionibus praetermissis in tractatione demonstrationum I. De aequipollentibus propositionibus I. De demonstrationibus propter quid I. De syllogismorum numero I. De exemplo II. De inductione I. De imagine I. De verisimili I. De similitudine III. De principiis ex suppositione I. De iis quae secundum genus et speciem et conjugatis ipsis significatis nobis, spontanea s. *extemporali* voce I. De possibili I. De iis quae multifariam dicun-

περὶ τοῦ δυνατοῦ ἕν· περὶ τῶν πολλαχῶς λεγομένων γ΄· περὶ τῶν ἐν ταῖς τέχναις κοινῶν καὶ ἰδίων ἕν· περὶ τῶν ἑαυτοὺς περιτρεπόντων λόγων ἕν· περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων ἕν· περὶ τῶν μικτῶν προτάσεων καὶ συλλογισμῶν ἕν· ὅπως χρὴ διακρίνειν τὴν πραγματικὴν ζήτησιν τῆς κατ᾽ ὄνομα καὶ τὸ σημαινόμενον ἕν· περὶ Κλειτομάχου καὶ τῶν τῆς ἀποδείξεως αὐτοῦ λύσεων ἕν. περὶ τοῦ κοινοῦ λόγου β΄· περὶ τῆς ἀρίστης διδασκαλίας ὑπὲρ Ἐπικτήτου πρὸς Φαβουρῖνον ἕν. περὶ χρείας συλλογισμῶν· περὶ χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων α΄ καὶ β΄. περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως ἕν. περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος γ΄. περὶ τοῦ τῶν ὄντων ἕκαστον ἕν τε εἶναι καὶ πολλά· περὶ τοῦ ὅτι τοῖς ἀντικειμένοις ἓν καὶ ταυτὸν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖν ἀδύνατόν ἐστιν ἕν· περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς αἱρέσεως ἕν. περὶ τῆς λογικῆς δευτέρας καὶ θεωρίας ἕν. διάλογοι πρὸς φιλόσοφον ἰδίως τοῦ κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας· πρὸς τοὺς ἐπηρεαστικῶς ἀκούοντας τῶν ὀνομάτων ἕν. περὶ τῶν ἰδίων καὶ κοινῶν ἐν ταῖς τέχναις· περὶ τῆς

tur III. De communibus et propriis in artibus I. De fermonibus qui fe ipfos evertunt I. De propofitionibus contingentibus I. De mixtis propofitionibus et fyllogifmis I. Quomodo difcernenda fit negotialis quaeftio rei ab ea quae nominis et fignificati I. De Clitomacho et demonftrationis ejus folutionibus I. De communi ratione II. De optima doctrina adverfus Phavorinum pro Epicteto I. De ufu fyllogifmorum. De ufu praeceptorum ad fyllogifmos I. et II. De optima fecta I. De nominum rectitudine III. De eo quodque eorum quae funt et unum effe et plura. De eo quod oppofitis unum et idem ex neceffitate confequens effe impoffibile fit I. De demonftrativa fecta I. De rationali altera et fpeculatione I. Dialogi ad philofophum et feorfim de eo quod fecundum communes notiones. Adverfus eos qui contumeliofe accipiunt nomina I. De propriis et communibus in artibus.

τῶν τεχνῶν συστάσεως γ'. περὶ τῶν σημαινομένων ἐκ τῆς κατ' εἶδος καὶ γένος φωνῆς καὶ τῶν παρακειμένων αὐτοῖς. σύνοψις τῆς ἀποδεικτικῆς θεω- (368) ρίας ἕν· περὶ τῆς κρίσεως τῶν διαφωνούντων ἐν τοῖς δόγμασιν· ὅτι τῆς πρώτης οὐσίας ἀχώριστος ἡ ποσότης ἕν· περὶ τοῦ προτέρου α'. περὶ τῆς δι' ἀδυνάτου ἀποδείξεως ἕν· περὶ τῶν ἕνεκ' αὐτοῦ γινομένων ἕν. περὶ τῶν πολλαχῶς λεγομένων β'. περὶ τῆς κατ' ὄνομα καὶ σημαινόμενον ζητήσεως.

Κεφ. ιγ'. Περὶ δὲ τῶν τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας ἐζητημένων ὅσα μοι δοκεῖ, διὰ τῶν ὑπογεγραμμένων βιβλίων ἐπεφηνάμην. περὶ τῶν ἰδίων ἑκάστῳ παθῶν καὶ ἁμαρτημάτων τῆς διαγνώσεως β'. περὶ ἠθῶν δ'. πρὸς τὸν Φαβουρῖνον κατὰ Σωκράτους. περὶ ἀλυπίας ἕν. περὶ τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν τέλους ἕν. περὶ τῆς τῶν ἐπιδεικνυμένων τοὺς ἀκούοντας συνουσίας ἕν. περὶ τῶν ἀναγινωσκόντων λάθρα ἕν. περὶ ἁμαρτημάτων καὶ κολάσεως ἰσότητος ἕν. περὶ παραμυθίας ἕν. περὶ τῆς ἐν αὐλῇ Μενάρχου διατριβῆς πρὸς Βακχίδην καὶ Κῦρον ἕν. περὶ τῆς ἐν τοῖς δια-

De artium conſtitutione III. De ſignificatis ex voce, ſpeciei et generis et ipſis adjacentibus. Synopſis demonſtrativae contemplationis I. De judicio diſcrepantium in decretis. Quod a prima ſubſtantia inſeparabilis ſit quantitas I. De priori I. De demonſtratione per impoſſibile I. De iis quae ſui cauſa fiunt I. De iis quae multipliciter dicuntur II. De quaeſtione ſecundum nomen et ſignificatum.

Cap. XIII. De moralis autem philoſophiae quaeſitis quaecunque mihi videntur per infra ſcriptos libros declaravi. De propriorum cuique affectuum et peccatorum dignotione II. De moribus IV. Adverſus Favorinum pro Socrate. De indolentia I. De fine ſecundum philoſophiam I. De eorum congreſſu qui demonſtrant ad auditores I. De iis qui clam legunt I. De peccatorum et poenae aequalitate I. De conſolatione I. De commoratione Menarchi in aula ad Bacchidem et Cyrum I. De congreſſu in dialogis I. Ad forenſes oratores I. De vo-

λόγοις συνουσίας ἕν. πρὸς τοὺς ἀγοραίους ῥήτορας ἕν. περὶ ἡδονῆς καὶ πόνου ἕν. περὶ τῶν ἀκολούθων ἑκάστου τῶν βιβλίων ἕν. περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέντων πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων ἕν. περὶ ὁμονοίας ἕν. περὶ αἰδοῦς β΄. περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέντων κατὰ κολάκων β΄. περὶ τῆς διαβολῆς, ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἰδίου βίου. χρονίσκοι ζ΄ ἐν ἑνί. πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων. περὶ τῶν ἐπὶ Περτίνακος δημοσίᾳ ῥηθέντων ἕν. μέχρι πόσου τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς τιμῆς καὶ δόξης φροντιστέον ἐστί. περὶ διαθηκῶν ποιήσεως.

[48] Κεφ. ιδ΄ Περὶ τῆς Πλάτωνος αἱρέσεως ἕν. περὶ τῶν ἐν τῷ Πλάτωνος Τιμαίῳ ἰατρικῶς εἰρημένων ὑπομνήματα δ΄. πρὸς τοὺς ἑταίρους, ἢ Πλάτων. περὶ τῶν ἰδίων δόξαντας γ΄. περὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα λογικῆς θεωρίας. Πλατωνικῶν διαλόγων συνόψεως η΄. περὶ τῶν ἐν Φιλήβῳ μεταβάσεων ἕν. περὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν καὶ δυνάμεων γ΄. ὅτι ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν αἱ τῆς ψυχῆς ἕπονται δυνάμεις β΄. καὶ ἄλλο καθ᾽ ἑτέραν ἔκδοσιν. περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων θ΄.

luptate et labore I. De conſentaneis cuique vitae generibus I. De publice dictis adverſus ſectarios I. De concordia I. De pudore II. De publice dictis contra adulatores II. De calumnia in quo et de vita ſua. Saturnales VII. in uno. Adverſus ſectarios. De publice dictis coram Pertinace I. Quatenus parvi ducere oporteat honorem et gloriam apud vulgus. De teſtamentorum factione.

Cap. XIV. De Platonis ſecta I. De medice dictis in Platonis Timaeo commentarii IV. Ad ſodales ſeu Plato. De propriis opinionibus III. De ea quae ſecundum Platonem eſt rationali contemplatione. Platonicorum dialogorum compendia VIII. De iis quae in Philebo ſunt tranſitionibus I. De animae partibus et facultatibus III. Quod corporis temperamenta animae facultates ſequuntur II. et alius ex alia editione. De Hippocratis et Platonis decretis IX.

Κεφ. ιε'. Εἰς τὸ περὶ ἑρμηνείας ὑπομνήματα γ'. προτέρων ἀναλυτικῶν τοῦ προτέρου περὶ στ'. τοῦ δευτέρου ὑπομνήματα ε'. εἰς τὰς ι' κατηγορίας ὑπομνήματα δ'. εἰς τὸ περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως Θεοφράστου ὑπομνήματα στ'. εἰς τὸ περὶ τοῦ ποσαχῶς τὰ ὑπομνήματα γ'. εἰς τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον. εἰς τὸ περὶ λέξεως Εὐδήμου ὑπομνήματα γ'. περὶ τῶν κατὰ τὸ διότι ἀποδείξεων ἕν. περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων καὶ συλλογισμῶν ἕν. περὶ τῶν ἐκ μικτῶν προτάσεων συλλογισμῶν ἕν. περὶ τῶν κατὰ τὴν λέξιν σοφισμάτων.

Κεφ. ιστ'. Περὶ τῆς κατὰ Χρύσιππον λογικῆς θεωρίας γ'. τῆς Χρυσίππου συλλογιστικῆς πρώτης ὑπομνήματα γ'. δευτέρας ἕν. περὶ τῆς λογικῆς δυνάμεως καὶ θεωρίας ζ'. περὶ τῆς χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων ἕν. ὅτι ἡ γεωμετρικὴ ἀναλυτικὴ ἀμείνων τῆς τῶν Στωϊκῶν ἕν. περὶ τῆς χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων β'.

Cap. XV. In eum de interpretatione commentarii III. Priorum refolutionum in priorem ultra VI. In priorem pofterioris commentarii VI. in pofteriorem commentarii V. In X. praedicamenta commentarii IV. In eum Theophrafti de affirmatione et negatione commentarii fex. In eum de eo quot modis commentarii III. In primum movens immotum. In eum de dictione Eudemi commentarii III. De demonftrationibus quare I. De contingentibus propofitionibus et fyllogifmis I. De fyllogifmis ex mixtis propofitionibus I. De captionibus penes dictionem.

Cap. XVI. De rationali fecundum Chryfippum contemplatione commentarii III. Chryfippi fyllogifticae primae commentarii III. Secundae I. De rationali facultate et contemplatione VII. De ufu praeceptorum ad fyllogifmos I. Quod geometrica refolutio praeftantior fit quam Stoicorum I. De ufu praeceptorum ad fyllogifmos II.

Κεφ. ιζ'. Περὶ τῆς κατ' Ἐπίκουρον εὐδαίμονος καὶ μακαρίου βίου β'. περὶ τῆς κατ' Ἐπίκουρον ἀμαυροῦ ἡδονῆς β'. ὅτι τὰ ποιητικὰ τῆς ἡδονῆς ἐλλιπῶς Ἐπικούρῳ λέλεκται ἕν. περὶ τῆς ἡδονικῆς αἱρέσεως. εἰ ἡ φιλολογία χρήσιμος εἰς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν ἕν. περὶ τῶν πρὸς τοὺς σοφιστὰς ἕν. Μητροδώρου ἐπιστολὴ πρὸς Κελσὸν Ἐπικούρειον. ἐπιστολὴ Πουδεντιανοῦ Ἐπικουρείου.

Κεφ. ιη'. Τῶν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς συγγραφεῦσιν ὀνομάτων μη'. τῶν παρ' Εὐπόλιδι πολιτικῶν ὀνομάτων γ'. παρὰ Ἀριστοφάνει πολιτικῶν ὀνομάτων ε'. τῶν παρὰ Κρατίνῳ πολιτικῶν ὀνομάτων β'. τῶν ἰδίων κωμικῶν ὀνομάτων παραδείγματα ἕν. εἰ χρήσιμον ἀνάγνωσμα τοῖς παιδευομένοις ἡ παλαιὰ κωμῳδία. πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας τοῖς σολοικίζουσι τῇ φωνῇ στ'. ἐν ἄλλοις ζ'. Ἀττικῶν παράσημος ἕν. περὶ σαφηνείας καὶ ἀσαφείας. εἰ δύναταί τις εἶναι κριτικὸς καὶ γραμματικὸς ἕν.

Cap. XVII. De felici fecundum Epicurum et beata vita II. De caduca voluptate fecundum Epicurum II. Quod efficientia voluptatem imperfecte ab Epicuro dicta funt I. De voluptuaria fecta. An philologia utilis fit ad morum philofophiam I. De iis quae adverfus Sophiftas I. Metrodori epiftola ad Celfum Epicureum. Epiftola Pudentiani Epicurei.

Cap. XVIII. De vocalibus quae apud Atticos fcriptores XLVIII. Civilium apud Eupolin vocabulorum III. Civilium vocabulorum quae apud Ariftophanem V. Civilium vocabulorum quae apud Cratinum II. Propriorum comicis vocabulorum exempla I. An utilis lectio fit iis, qui erudiuntur, vetus comoedia. Ad eos qui reprehendunt voce foloecissantes VI. in aliis VII. Atticorum infigne I. De perfpicuitate et obfcuritate. An poffit aliquis effe criticus et grammaticus I.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΥΓΕΝΙΑΝΟΝ.

Ed. Chart. I. [49.] Ed. Baf. IV. (368.)

[49] Καλῶς μοι δοκεῖς, ὦ Εὐγενιανὲ, γενέσθαι τι βιβλίον ἠξιωκέναι τὴν τάξιν τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ γεγραμμένων ἐξηγούμενον· οὔτε γὰρ εἷς αὐτῶν ἁπάντων ὁ σκοπὸς οὔτε δύναμις οὔτ᾽ ἐπαγγελία. τὰ μὲν γὰρ φίλων, ὡς οἶσθα, δεηθέντων ἐγράφη τῆς ἐκείνων μόνον ἕξεως στοχαζόμενα, τινὰ δὲ μειρακίοις εἰσαγομένοις ὑπηγορεύθη σκοπὸν ἐπ᾽ οὐδε-

GALENI DE ORDINE LIBRORUM SUORUM AD EUGENIANUM.

Honefte mihi videris, o Eugeniane, poftulaffe, condi librum aliquem, ordinem eorum qui a me fcripti funt, explicantem. Neque enim unus eorum omnium fcopus eft neque facultas neque *idem* argumentum. Alii namque amicis, ut fcis, rogantibus fcripti funt, illorum dumtaxat captum fpectantes; quidam vero adolefcentibus introducen-

τέρων ἔχοντός μου διαδοθῆναι τοῖς ἀνθρώποις αὐτὰ, φυλαχθῆναί τε τῷ μετ' ἐμὲ χρόνῳ, διὰ τὸ θεάσασθαί με καὶ τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν γεγραμμένων βιβλίων ὀλίγους πάνυ τῶν ἀνθρώπων αἰσθανομένους· θαυμάζουσι γοῦν ἄλλος ἄλλον ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων οὔτε τὰ ἑαυτῶν μεμαθηκότες οὔτε ἐπιστήμην ἀσκήσαντες ἀποδεικτικὴν, ᾗ διακρῖναι δυνήσονται τοὺς ψευδεῖς λόγους τῶν ἀληθῶν, ἀλλ' ἔνιοι μὲν ὅτι πατέρας ἔσχον ἤτοι γ' ἐμπειρικοὺς ἢ δογματικοὺς ἢ μεθοδικοὺς, ἔνιοι δὲ ὅτι διδασκάλους, ἄλλοι δ' ὅτι φίλους, ἢ διότι κατὰ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐθαυμάσθη τις ἀπὸ τῆσδε τῆς αἱρέσεως· οὕτω δὲ καὶ τῶν κατὰ τὴν φιλοσοφίαν αἱρέσεων ἄλλος κατ' ἄλλην αἰτίαν ἤτοι Πλατωνικὸς ἢ Περιπατητικὸς ἢ Στωϊκὸς ἢ Ἐπικούρειος ἐγένετο. νυνὶ δὲ ἀφ' οὗ καὶ διαδοχαὶ αἱρέσεών εἰσιν, οὐκ ὀλίγοι κατὰ τήνδε τὴν πρόφασιν ἀναγορεύουσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως, ὅθεν ἀνατρέφονται· μάλισθ' ὅταν ἀπορῶσιν ἀφορμῆς ἑτέρας βίου· ἐγὼ μὲν δή μοι πεπεικὼς ἐμαυτὸν, ὡς οὐδ' ἂν ὑπὸ τῶν Μουσῶν αὐτῶν γραφῇ τι βιβλίον, ἐντιμότερον ἔσται τοῦτο τῶν

dis rudius dictati funt, fcopum in neutris habente me, ipfis hominibus tradi aut poft vitam meam fervari, quod animadvertiffem et libros antea fcriptos a perpaucis hominibus percipi. Mirantur ergo alius alium et medicorum et philofophorum, qui neque praecepta ipforum fcripta didicerint, neque fcientiam demonftrativam excoluerint, qua difcernere poffent falfos fermones a veris; fed nonnulli quidem, quia patres habuerunt aut empiricos aut dogmaticos aut methodicos; quidam autem quia praeceptores; nonnulli vero quia amicos aut quia in civitate ipforum admirationi fuit quispiam ab hacce fecta. Ita vero et ceterarum quae funt in philofophia fectarum alius ex alia caufa aut Platonicus aut Peripateticus aut Stoicus aut Epicureus factus eft. Nunc autem a quo *tempore* et fucceffiones fectarum funt, non pauci hac occafione fe ipfos praedicant ab ea unde aluntur fecta, maxime quum careant alio vitae fubfidio. Ego fane cum mihi ipfe perfuafiffem, ne fi a Mufis ipfis fcriptus fit liber aliquis, ho-

τοῖς ἀμαθεστάτοις γεγραμμένων, οὐκ ὠρέχθην οὐδεπώποτε τῶν ἐμῶν ὑπομνημάτων οὐδὲν ἐν ἀνθρώποις εἶναι· διαδοθέντων δ' εἰς πολλοὺς αὐτῶν ἄκοντος ἐμοῦ, καθάπερ οἶσθα, πρὸς τὸ διδόναι τι τοῦ λοιποῦ τοῖς φίλοις ὑπόμνημα, λίαν ὀκνηρῶς ἔσχον. ἠναγκάσθην δὲ διὰ τοῦτο καὶ βιβλίον τι γράψαι περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως, οὐ τοιοῦτον οἷον πολλοὶ τῶν ἔμπροσθεν ἔγραψαν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων, ὀνομαστὶ τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν ἐπαινοῦντες, ἀλλὰ τὴν ὁδὸν αὐτὴν μόνην ἐνδεικνύμενος, ᾗ τις ἂν χρώμενος ἀρίστην αἵρεσιν συστήσαιτο ἢ κατ' ἰατρικὴν ἢ φιλοσοφίαν ἤ τινα ἄλλην τέχνην. εἴρηται δ' ἐν αὐτῷ καὶ δέδεικται τὸ λεγόμενον ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὡς ἀποδείξεως ἐπιστήμονα χρὴ γε- [50] γονέναι πρότερον ὅστις ἂν μέλλῃ κριτὴς ὀρθὸς ἔσεσθαι τῶν αἱρέσεων. οὐκ ἀρκεῖ δ' οὐδὲ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ πάθους ἀπηλλάχθαι, καθὸ φιλοῦντες ἢ μισοῦντες τὰς αἱρέσεις· οὐχ ὡς οἱ πολλοὶ τυφλώττουσιν ἀμφ' αὐτάς. εἰ γὰρ μὴ τοῦτ' ἔχων ἐθελήσειεν ἤτοι κατὰ μέθοδον ἐπιστημονικὴν αὐτὸ ζητῆσαι τὸ ἀληθὲς ἢ τὰ τοῖς ἄλλοις εἰρημένα κρῖναι, μόνος

noratiorem eum fore iis qui ab indoctissimis scripti sint, non appetieram unquam meorum commentariorum ullum inter homines versari, verum divulgatis in multos ipsis invito me, quemadmodum nosti, ad dandum de cetero aliquem amicis commentarium, valde cunctanter me habebam. At propterea coactus sum et librum aliquem scribere de optima secta, non qualem multi antea scripserunt et medicorum et philosophorum, nominatim sectam suam laudantes, sed viam tantum ipsam indicans qua utens quispiam optimam sectam constituere queat aut in medicina aut philosophia aut in aliqua alia arte. Dictum vero in eo libro est et ostensum quod dicebatur paulo ante demonstrationis peritum oportere prius esse factum, quisquis rectus judex sectarum futurus esset. At id non solum sufficit, sed et affectu liberum esse, per quem amantes aut odio habentes sectas, veluti vulgus circa ipsas caecutiunt. Si quis enim id non habens voluerit aut methodo scientifica, ipsum quaerere verum aut ab aliis dicta

ἂν οὗτος ἐξεύροι τὴν ἀρίστην αἵρεσιν· ἐπίστασαι δὲ καὶ σὺ τοὺς πολλοὺς τῶν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων, ὅταν ἐξελέγχωνται, ὡς μηδὲν (369) ἀποδεικτικὴν μέθοδον ἠσκηκότας ἐπ᾽ ἐναντίας ὁδοὺς ἐκτρεπομένους· καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν μηδ᾽ εἶναι φάσκοντας ἀπόδειξιν, ἐνίους δ᾽ οὐ μόνον ὑπάρχειν ἀπόδειξιν, ἀλλὰ καὶ γινώσκεσθαι φύσει πᾶσιν, ὡς μηδὲν εἰς τοῦτο μήτε μαθήσεως δεῖσθαί τινα μήτ᾽ ἀσκήσεως· οἷς πῶς ἂν ἔτι διαλέγοιτό τις, εἰς τοσοῦτον ἐμπληξίας ἥκουσιν; ἀλλά τις ἴσως αὐτῶν ἐρεῖ, καὶ γὰρ τολμηρότατοί πώς εἰσι περὶ ὧν οὐκ ἴσασιν ἀποφαίνεσθαι, τὴν τόλμαν ἐν ἐμοὶ μᾶλλον εἶναι. ἵνα οὖν μήτ᾽ αὐτὸς ἀκούω ταῦτα μήτε πρὸς ἑτέρους ἀναγκάζωμεν λέγειν, ἐγνώκειν μηδὲν ἐκδιδόναι βιβλίον. ἀλλὰ τῶν γε τοῖς φίλοις δοθέντων ἐκπεσόντων εἰς πολλοὺς ἐγράφη μὲν ἐξ ἀνάγκης δι᾽ ἐκεῖνα καὶ τὸ περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως· εἴρηται δ᾽ ἐν αὐτῷ καὶ ἡ τῆς γραφῆς αἰτία. ταῦτά τε οὖν εἴ τις ἀναγινώσκειν ἐθέλοι πρῶτα πάντων, ὀρθῶς ποιήσει, καὶ εἰ πεισθεὶς αὐτοῖς ἀποδεικτικὸς γενέσθαι βου-

judicare, solus utique is veram sectam adinvenerit. Scis autem tu quoque multos et medicos et philosophos, quum redarguuntur, ut qui ne demonstrativam quidem methodum ullo pacto exercuerint, in contrarias vias deverti; et nonnullos quidem ipsorum ne demonstrationem quidem esse dicere; quosdam autem non solum demonstrationem esse, sed et naturam cognosci ab omnibus nihil ut ad id, neque disciplina quisquam indigeat, neque exercitatione; quibus quomodo amplius quispiam loqui possit, in tantum stuporis venerint: sed aliquis ipsorum fortasse dicet, nam audacissimi quodammodo sunt, ut de iis, quae ignorant, maxime pronuncient, audaciam in me potius esse. Ut ergo neque ipse haec audirem neque ab aliis cogerer dicere, statueram librum nullum edere. Sed quum ii sane quos amicis dederam ad multos excidissent, scriptus quidem est necessario propter illos et is de optima secta; dicta porro est in eo etiam causa scribendi. Et hos igitur si quis omnium primos legere voluerit, recte faciet et

ληθείη πρὶν ἐπὶ τὴν μάθησίν τε καὶ κρίσιν ἥκειν ἁπάντων τῶν αἱρέσεων, ἔχει πραγματείαν τὴν ὑφ᾽ ἡμῶν γεγραμμένην, τὴν περὶ ἀποδείξεως· ἧς ἐὰν μὴ μόνας μάθῃ τὰς μεθόδους, ἀλλὰ κἂν γυμνάσηται κατ᾽ αὐτὰς, ἐπὶ πάσης ὕλης πραγμάτων ἐξευρήσει τὴν ἀλήθειαν, ἐάν γ᾽ ἐραστὴς ὑπάρχῃ καὶ μὴ κατὰ πάθος ἄλογον αἱρήσηταί τι, καθάπερ οἱ περὶ τὰς διαφορὰς τῶν χρωμάτων ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις ἐσπουδακότες· ὁ δ᾽ αὐτὸς οὗτος ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις παραγενόμενος, ἐξευρήσει τ᾽ ἀληθῶς αὐτοῖς ἐγνωσμένα καὶ ψευδῶς ὑπειλημμένα. μία μὲν οὖν ἥδε τῶν ἡμετέρων ὑπομνημάτων ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἀναγνώσεως ἐκείνοις τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι καὶ φύσει συνετοὶ καὶ ἀληθείας ἑταῖροι· χωρὶς δὲ ταύτης ἐάν τις ἡμῶν αὐτῶν ᾖ πεπειραμένος ἐπί τε τοῦ βίου παντὸς καὶ κατὰ τῆς τέχνης ἔργα, τάχα ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν νοσούντων, ὥστε πεπεῖσθαι περὶ μὲν τοῦ τρόπου τῆς ψυχῆς, ὅτι χωρὶς ἔχθρας ἢ φιλονεικίας ἢ φιλίας ἀλόγου πρὸς αἵρεσίν τινα πάντα πραττόμεθα· ἢ περὶ τῶν ἔργων τῶν κατὰ τὴν τέχνην, ὅπως μαρτυρῇ τῇ τῶν δογμάτων

ſi ab ipſis perſuaſus demonſtrandi peritus fieri voluerit, antequam ad diſcendas et judicandas ſectas omnes veniat, habet tractationem a nobis ſcriptam de demonſtratione, cujus ſi non ſolas didicerit vias ac rationes, ſed etiam exercuerit ſe ſecundum eas, in omni materia rerum veritatem adinveniet, ſi modo amator fuerit et non per brutum affectum aliquid elegerit, quemadmodum ii, qui diverſis coloribus in circenſibus dediti ſunt; is autem ipſe in iis, quae ante dicta ſunt, verſatus inveniet et quae ipſi vere cognoverunt et quae falſo opinati ſunt. Unum igitur id commentariorum noſtrorum lectionis principium eſt viris illis, qui et natura cordati et veritatis ſodales. Sine hac porro, ſi quis noſtrum ipſa expertus ſit inque vita omni et in artis operibus forſan et in ipſis aegris, adeo ut credatur de moribus quidem animi, nos ſine odio aut pervicacia aut amore irrationabili erga ſectam aliquam omnia facere atteſtetur vel de artis operibus, ut decreto-

ἀληθείᾳ καὶ χωρὶς τῆς ἀποδεικτικῆς θεωρίας, οὗτος ὠφελεῖσθαι δυνήσεται πρὸς τῶν ἡμετέρων ὑπομνημάτων, οὐ κατ᾽ ἐπιστήμην ἀκριβῆ τῶν πραγμάτων, τοῦτο γὰρ ὑπάρχει μόνοις τοῖς ἀποδεικτικοῖς, ἀλλὰ κατὰ δόξαν ὀρθὴν ὑπὲρ ἧς εἰκότως εἴρηται τοῖς παλαιοῖς· ὧν εἰς μὲν τὰς πράξεις οὐδὲν ἐπιστήμης ἀπολείπεται, τὸ μόνιμον δ᾽ αὐτῇ καὶ βέβαιον οὐ πρόσεστιν. ἀναγνώσεται τοιγαροῦν οὗτος ἁπάντων πρῶτα τὰ τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένα, τό τε περὶ τῶν αἱρέσεων, ὃ δὴ καὶ κατὰ τήνδε τὴν λέξιν ἐπιγέγραπται περὶ αἱρέσεως τοῖς εἰσαγομένοις, καὶ τῇ περὶ σφυγμῶν, ὃ δὴ καὶ αὐτὸ παραπλησίως ἐπιγέγραπται, περὶ σφυγμῶν τοῖς εἰσαγομένοις· καὶ τρίτον ὃ περὶ τῶν ὀστῶν τοῖς εἰσαγομένοις ἐπιγέγραπται, τῆς ἀνατομικῆς πραγματείας ὑπάρχον πρῶτον· ἣν δὴ καὶ πᾶσαν εἴ τις βούλοιτο διελθεῖν ἐπὶ τὴν τῶν ἀνατομικῶν ἐγχείρησιν ἡκέτω πρὸ τῶν ἄλλων, αὕτη γὰρ διδάσκει τὰ φαινόμενα μόρια κατὰ τὰς ἀνατομὰς ὡς ἔχει μεγέθους τε καὶ θέσεως καὶ διαπλάσεως καὶ πλοκῆς καὶ χροιᾶς καὶ τῆς πρὸς ἄλληλα κοινωνίας. ὁ δ᾽ ἐν τῇ τού-

rum veritatem teftificetur; is etiam fine demonftrativa contemplatione juvari poterit a noftris commentariis; non in exacta rerum fcientia, folis enim hoc demonftrandi peritis ineft, fed in recta fententia, de qua jure ab antiquis dictum eft ad actiones quidem fcientiae nihil deeffe, ftabilitatem porro ipfi et firmitatem non adeffe, leget igitur is omnium primos ad tirones fcriptos; et eum de fectis qui fane et his verbis infcriptus eft, de fectis ad tirones; et librum de pulfibus, qui fane et ipfe fimiliter infcriptus eft, de pulfibus ad tirones, et tertium, eum qui de offibus ad eos qui introducuntur infcriptus eft, rei anatomicae primus; quam fane etiam omnem, fi quis perfequi velit, ad anatomicas adminiftrationes ante alios fe conferat. Hae enim docent quam magnitudinem, quem fitum, conformationem, nexum, colorem et inter fe communionem habeant partes quae per diffectiones apparent. Qui autem in harum fpeculatione fuerit in diffectionibus exercitatus,

των θέᾳ κατὰ τὰς ἀνατομὰς γυμνασάμενος ἑξῆς αὐτῶν τὰς ἐνεργείας μαθήσεται, τὰς μὲν φυσικὰς ἐν τρισὶν ὑπομνήμασι γεγραμμένας, ἃ περὶ φυσικῶν δυνάμεων ἐπιγέγραπται, τὰς ψυχικὰς δ᾽ ὀνομαζομένας ἐν ἄλλοις πλείοσιν, ὧν προηγεῖται τό τε [51] περὶ τῆς ἐπὶ τῶν τεθνεώτων ἀνατομῆς καὶ δύο ἐφεξῆς τῇδε, τὰ τῆς ἐπὶ τῶν ζώντων καὶ δύο ἐπ᾽ αὐτοῖς ἄλλα τὰ περὶ τῆς ἀνατομικῆς διαφωνίας. ἐφεξῆς δὲ τούτοις ἐστὶ τρία μὲν περὶ θώρακος καὶ πνεύμονος, δύο δὲ περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων καὶ τούτων ἐφεξῆς περὶ φωνῆς. ἐκ ταὐτοῦ δὲ γένους ἐστὶ καὶ τὰ περὶ μυῶν κινήσεως καὶ ἃ περὶ τῶν ὀνομάτων ἐπιδέδεικται. καὶ αὐτὰ δὲ τὰ περὶ τῆς ἀποδείξεως τῶν στοιχείων οὐ πάντα εἴρηται κατὰ τὸ βιβλίον, ἀλλ᾽ ὅσοις αὐτὸς Ἱπποκράτης ἐχρήσατο. πρὸς δὲ τὸ τελεώτατον τῆς ἐπιστήμης τῶν τοῦ σώματος στοιχείων ἀναλέξαι προσήκει τὰ ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ περὶ ἀποδείξεως εἰρημένα καὶ τὰ κατὰ τὸ πέμπτον καὶ ἕκτον περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου δογμάτων. ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν καθαιρόντων φαρμάκων δυνάμεως· εἴρηται μέν τινα κἀν

deinceps ipfarum functiones difcet; naturales quidem in tribus fcriptas commentariis qui de naturalibus facultatibus infcripti funt; animales vero quas vocant, in aliis pluribus quos praecedere debet tum liber de anatomia mortuorum, tum poft hunc alii duo de anatomia vivorum; et duo praeterea alii de diffentione anatomica. Poft hos deinceps funt tres quidem de thorace et pulmone, duo vero de caufis refpirationis; et ab his deinde de voce, ex eodem porro genere funt et ii de motu mufculorum et quae de nominibus demonftrata funt; de elementorum autem demonftratione non omnia mihi dicta funt in eo libro, fed *ea tantum* quibus Hippocrates ipfe ufus eft. Ad abfolutam autem elementorum corporis noftri cognitionem legiffe convenit ea quae in decimo tertio de demonftrationibus dicta funt et quae in quinto et fexto de decretis Afclepiadis; fed et quae de purgantium medicamentorum facultate *infcripfimus*. Dicta quidem funt nonnulla

τῷ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων, γέγραπται δὲ καὶ κατὰ μόνας ἐν ἑτέρῳ βιβλίῳ. τῷ δὲ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων ἕπεται τὰ περὶ κράσεων ὑπομνήματα γ', καὶ τούτοις ἡ περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως πραγματεία, κἀκείνῃ πάλιν ἡ περὶ συνθέσεως φαρμάκων. ἐν μὲν οὖν τοῖς πρώτοις ζώοις λέγονται μετὰ τῶν ἰδίων ἑκάστης γνωρισμάτων· ἐν δὲ τῷ δ' περὶ τῆς τῶν φαρμάκων κράσεως ὁ λόγος ἐστίν. ἐάν τε οὖν μετὰ δύο βουληθείη τις ἐάν τε μετὰ τρία, τό τε περὶ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος ἀναγνῶναι καὶ τὸ περὶ τῆς εὐεξίας καὶ τὸ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας ἐν τῇ προσηκούσῃ τάξει πράξει τοῦτο. μικρὰ δέ ἐστι πάνυ τὰ τρία ταῦτα βιβλία, φίλοις ἀξιώσασιν ὑπαγορευθέντα κἄπειτ' ἐκδοθέντα ἐκείνων. ἐπεί τοι καὶ τούτων ἡ δύναμις ἐν τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείᾳ περιέχεται, καθ' ἣν αἱ διαφοραὶ τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν κατασκευῆς * * * (370) τῶν ἐξηγήσεων, ὅσαι τ' ὀρθῶς λέγονται καὶ ὅσαι μὴ προγεγυμνασμένῳ κατὰ τὰς ἡμετέρας πραγματείας. ἕξεις δ' εἰς ἔνια

in libro de elementis fecundum Hippocratem, fcripta vero etiam funt in alio libro. Hunc de elementis fecundum Hippocratem fequuntur tres commentarii de temperamentis; et hos opus de fimplicium medicamentorum facultate, et rurfus hoc, quod eft de medicamentorum compofitione. In primis igitur de animalibus agitur cum propriis cujusque notis, in quarto vero de medicamentorum temperamento fermo eft. Sive igitur poft duos quis velit, five poft tres tum librum de optima corporis conftitutione legere, tum eum de bono habitu; tum etiam eum de inaequali intemperie, id certe ordine convenienti faciet. Exigui autem admodum funt hi tres libri amicis poftulantibus dictati, ac deinde ab illis editi. Ceterum quum et horum facultas in libris de fanitate tuenda contineatur fecundum quos funt: in quibus differentiae conftitutioni noftri corporis * * * expofitionum: quaeque rec dicantur, quaeque fecus prius in operibus noftris exer

τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τὰ ἡμετέρα. καὶ ἐπειδὴ ταῦτ᾽ εἰὑη γέγραπται, προσθεῖναι πειράσομαι τὰ λοιπά. τοῦτο μὲν ἐὰν ζήσωμεν ἔσται, φθάσαντος δ᾽ ἀποθανεῖν ἐμοῦ πρὶν ἐξηγήσασθαι τὰ καιριώτατα τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων, ἕξουσιν οἱ βουλόμενοι τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ τὰς ἡμετέρας μὲν, ὡς εἴρηται, πραγματείας, ἅμα τοῖς ἤδη γεγονόσιν ὑπομνήμασι. καὶ τῶν ἐξηγησαμένων γε τὸν ἄνδρα τοῦ γε διδασκάλου Πέλοπος εἴ πού τι καὶ τῶν Νουμισιανοῦ ἔχομεν, ἔστι δ᾽ ὀλίγα τὰ διασωζόμενα· καὶ πρὸς τούτοις τά τε Σαβίνου καὶ Ῥούφου τοῦ Ἐφεσίου· Κόϊντος δὲ καὶ οἱ Κοΐντου μαθηταὶ τὴν Ἱπποκράτους γνώμην οὐκ ἀκριβῶς ἐγνώκασι· διὸ καὶ πολλαχόθι τὰς ἐξηγήσεις οὐκ ὀρθῶς ποιοῦνται. Λύκος δὲ ἐνίοτε καὶ προσεγκαλεῖ τῷ Ἱπποκράτει, καί φησι ψεύδεσθαι τὸν ἄνδρα, μὴ γινώσκων αὐτοῦ τὰ δόγματα, καίτοι τά γε τοῦ Λύκου βιβλία φανερῶς πάντα γέγονεν. ὁ δ᾽ ἡμέτερος διδάσκαλος Σάτυρος, τούτῳ γὰρ πρώτῳ συγγενόμενοι μετὰ ταῦτ᾽ ἠκούσαμεν Πέλοπος, οὐ τὰς αὐτὰς ἐξηγήσεις ἐποιεῖτο τῷ Λύκῳ τῶν Ἱπποκρατείων

tato. Habebis autem in aliqua Hippocratis *opera* etiam nostra *commentaria*; et quoniam haec jam scripta sunt, reliqua adjungere conabor. Id autem, si vixerimus, fiet. Quod si ante moriar quam praecipua Hippocratis scripta exposuerim, habebunt qui volent sententias ejus et nostras, ut dictum est, lucubrationes cum iis qui jam facti sunt commentariis. Et eorum quidem qui virum eum explanarunt, tum praeceptoris mei Pelopis, tum et Numisiani si quid haberent, pauca autem sunt ea quae supersunt et praeterea Sabini et Rufi Ephesii. Quintus vero et Quinti discipuli Hippocratis mentem non exacte sunt assequuti; ideoque multis in locis expositiones non recte faciunt. Lycus autem aliquando etiam Hippocratem incusat, virumque mentiri ait, ejus dogmata non intelligens, tametsi Lyci opera illustria fuere omnia. Noster autem praeceptor Satyrus, cum isto enim primum congressi postea Pelopem audivimus, non eodem quo Lycus modo Hippocratis libros

τῷ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων, γέγραπται δὲ καὶ κατὰ μόνας ἐν ἑτέρῳ βιβλίῳ. τῷ δὲ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων ἕπεται τὰ περὶ κράσεων ὑπομνήματα γ', καὶ τούτοις ἡ περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως πραγματεία, κἀκείνῃ πάλιν ἡ περὶ συνθέσεως φαρμάκων. ἐν μὲν οὖν τοῖς πρώτοις ζώοις λέγονται μετὰ τῶν ἰδίων ἑκάστης γνωρισμάτων· ἐν δὲ τῷ δ' περὶ τῆς τῶν φαρμάκων κράσεως ὁ λόγος ἐστίν. ἐάν τε οὖν μετὰ δύο βουληθείη τις ἐάν τε μετὰ τρία, τό τε περὶ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος ἀναγνῶναι καὶ τὸ περὶ τῆς εὐεξίας καὶ τὸ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας ἐν τῇ προσηκούσῃ τάξει πράξει τοῦτο. μικρὰ δέ ἐστι πάνυ τὰ τρία ταῦτα βιβλία, φίλοις ἀξιώσασιν ὑπαγορευθέντα κἄπειτ' ἐκδοθέντα ἐκείνων. ἐπεί τοι καὶ τούτων ἡ δύναμις ἐν τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείᾳ περιέχεται, καθ' ἣν αἱ διαφοραὶ τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν κατασκευῆς * * * (370) τῶν ἐξηγήσεων, ὅσαι τ' ὀρθῶς λέγονται καὶ ὅσαι μὴ προγεγυμνασμένῳ κατὰ τὰς ἡμετέρας πραγματείας. ἕξεις δ' εἰς ἔνια

in libro de elementis secundum Hippocratem, scripta vero etiam sunt in alio libro. Hunc de elementis secundum Hippocratem sequuntur tres commentarii de temperamentis; et hos opus de simplicium medicamentorum facultate, et rursus hoc, quod est de medicamentorum compositione. In primis igitur de animalibus agitur cum propriis cujusque notis, in quarto vero de medicamentorum temperamento sermo est. Sive igitur post duos quis velit, sive post tres tum librum de optima corporis constitutione legere, tum eum de bono habitu; tum etiam eum de inaequali intemperie, id certe ordine convenienti faciet. Exigui autem admodum sunt hi tres libri amicis postulantibus dictati, ac deinde ab illis editi. Ceterum quum et horum facultas in libris de sanitate tuenda contineatur, secundum quos sunt: in quibus differentiae constitutionis nostri corporis * * * expositionum: quaeque recte dicantur, quaeque secus prius in operibus nostris exerci-

τῶν Ἱπποκράτους καὶ τὰ ἡμέτερα. καὶ ἐπειδὴ ταῦτ᾽ εἴδη γέγραπται, προσθεῖναι πειράσομαι τὰ λοιπά. τοῦτο μὲν ἐὰν ζήσωμεν ἔσται, φθάσαντος δ᾽ ἀποθανεῖν ἐμοῦ πρὶν ἐξηγήσασθαι τὰ καιριώτατα τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων, ἕξουσιν οἱ βουλόμενοι τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ τὰς ἡμετέρας μὲν, ὡς εἴρηται, πραγματείας, ἅμα τοῖς ἤδη γεγονόσιν ὑπομνήμασι. καὶ τῶν ἐξηγησαμένων γε τὸν ἄνδρα τοῦ γε διδασκάλου Πέλοπος εἴ πού τι καὶ τῶν Νουμισιανοῦ ἔχοιεν, ἔστι δ᾽ ὀλίγα τὰ διασωζόμενα· καὶ πρὸς τούτοις τά τε Σαβίνου καὶ Ῥούφου τοῦ Ἐφεσίου· Κόϊντος δὲ καὶ οἱ Κοΐντου μαθηταὶ τὴν Ἱπποκράτους γνώμην οὐκ ἀκριβῶς ἐγνώκασι· διὸ καὶ πολλαχόθι τὰς ἐξηγήσεις οὐκ ὀρθῶς ποιοῦνται. Λύκος δὲ ἐνίοτε καὶ προσεγκαλεῖ τῷ Ἱπποκράτει, καί φησι ψεύδεσθαι τὸν ἄνδρα, μὴ γινώσκων αὐτοῦ τὰ δόγματα, καίτοι τά γε τοῦ Λύκου βιβλία φανερῶς πάντα γέγονεν. ὁ δ᾽ ἡμέτερος διδάσκαλος Σάτυρος, τούτῳ γὰρ πρώτῳ συγγενόμενοι μετὰ ταῦτ᾽ ἠκούσαμεν Πέλοπος, οὐ τὰς αὐτὰς ἐξηγήσεις ἐποιεῖτο τῷ Λύκῳ τῶν Ἱπποκρατείων

tulo. Habebis autem in aliqua Hippocratis *opera* etiam noftra *commentaria*; et quoniam haec jam fcripta funt, reliqua adjungere conabor. Id autem, fi vixerimus, fiet. Quod fi ante moriar quam praecipua Hippocratis fcripta expofuerim, habebunt qui volent fententias ejus et noftras, ut dictum eft, lucubrationes cum iis qui jam facti funt commentariis. Et eorum quidem qui virum eum explanarunt, tum praeceptoris mei Pelopis, tum et Numifiani fi quid haberent, pauca autem funt ea quae fuperfunt et praeterea Sabini et Rufi Ephefii. Quintus vero et Quinti difcipuli Hippocratis mentem non exacte funt affequuti; ideoque multis in locis expofitiones non recte faciunt. Lycus autem aliquando etiam Hippocratem incufat, virumque mentiri ait, ejus dogmata non intelligens, tametfi Lyci opera illuftria fuere omnia. Nofter autem praeceptor Satyrus, cum ifto enim primum congreffi poftea Pelopem audivimus, non eodem quo Lycus modo Hippocratis libros

βιβλίων. ὁμολογεῖται δὲ Σάτυρος ἀκριβέστατα διασώζειν τὰ Κοΐντου δόγματα μήτε προσθεὶς αὐτοῖς τι μήτ' ἀφελών. Ἐφικιανὸς μὲν γάρ τι καὶ μετεῤῥύθμησεν ἐπὶ τὸ Στωϊκώτερον. ἡμεῖς οὖν ἑτέρως μὲν ἔμπροσθεν ἠκηκοότες Σατύρου τὰς ἐξηγήσεις Κοΐντου, μετὰ χρόνον δ' ὕστερον ἀναγνόντες τινὰ τῶν τοῦ Λύκου κατέγνωμεν ἀμφοτέρων, ὡς οὐκ ἀκριβῶς ἐγνωκότων τὴν Ἱπποκράτους γνώμην, ἄμεινον γὰρ ἔγνωσαν οἱ περὶ Σαβῖνόν τε καὶ Ῥοῦφον. ὁ δὲ ἐν ταῖς ἡμετέραις πραγματείαις προγεγυμνασμένος ἱκανὸς καὶ τὰ τούτων κρίνειν καὶ φωράσαι τά τε καλῶς ὑπ' αὐτῶν εἰρημένα καὶ εἴ που τύχοιεν ἐσφαλμένοι. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ περὶ τῶν Ἱπποκράτους ἐξηγήσεων αὐτάρκως εἴρηται, μεταβῶμεν ἐπὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἡμετέρων ὑπομνήματα ὅσα τῆς λογικῆς ἐστι πραγματείας. [52] ἔστι δ' ἐξ αὐτῶν σοὶ μὲν, ὦ Εὐγενιανὲ, καὶ ὅσοι τὴν ἰατρικὴν μόνην ἐσπουδάκατε περὶ τῆς ἀποδείξεως αὐτάρκη, τοῖς δ' ἄλλοις ὅσοι φιλοσοφίᾳ σχολάζουσι καὶ τἄλλα· πλὴν εἴ τις ἀμφοτέρας δύναιτο καλῶς μετέρχε-

interpretabatur. Fatetur autem Satyrus fe Quinti placita exactiffime obfervare; neque ipfis addere quicquam neque detrahere. Ephicianus quippe aliquid etiam ad Stoicum magis fenfum accommodavit. Nos igitur quum aliter quidem antea de Satyro Quinti expofitiones audiffemus; interpofitoque deinde tempore Lyci quaedam legiffemus, utrumque contempfimus, ut qui non accurate mentem Hippocratis percepiffent, rectius enim Sabinus et Rufus funt affequuti. Qui autem in operibus noftris prius exercitatus fuerit, poterit et iftorum fcripta judicare et quae probe ab eis dicta funt et ficubi forte lapfi fint deprehendere. Verum quoniam de Hippocratis quoque expofitionibus fufficienter dictum eft, tranfeamus ad reliquos noftros commentarios quicunque rationalis funt inftituti. Sunt autem ex ipfis tibi quidem, o Eugeniane, et quicunque uni medicinae ftuduiftis fatis ii qui de demonftratione agunt; ceteris autem quotquot philofophiae dant operam et alii quoque libri nifi fi quis utramque et medicinae et

σθαι τὰς θεωρίας ἰατρικῆς τε καὶ φιλοσοφίας. εἶναι δὲ
χρὴ τοῦτον ἀγχίνουν τε ἅμα καὶ μνήμονα καὶ φιλόπονον,
ἔτι δὲ πρὸς τούτοις εὐτυχηκότα τοιαύτην εὐτυχίαν οἵαν
ἡμεῖς εὐτυχήσαμεν, ὑπὸ πατρὶ παιδευθέντες, ὃς ἀριθμητι-
κῆς τε καὶ λογιστικῆς καὶ γραμματικῆς θεωρίας ἐπιστήμων
ἡμᾶς ἐν τούτοις τε καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὅσα παιδείας μαθή-
ματα θρέψας, ἡνίκα πεντεκαιδέκατον ἔτος ἤγομεν, ἐπὶ τὴν
διαλεκτικὴν θεωρίαν ἦγεν, ὡς μόνῃ φιλοσοφίᾳ προσέξοντας
τὸν νοῦν. εἶτ᾽ ἐξ ὀνειράτων ἐναργῶν προτραπεὶς ἑπτακαι-
δέκατον ἔτος ἄγοντα καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐποίησεν ἐμὲ ἀσκεῖν
ἅμα τῇ φιλοσοφίᾳ. ἀλλὰ καὶ τοιαύτην ἐγὼ τὴν εὐτυχίαν
εὐτυχήσας ἐκμανθάνων τε καὶ θᾶττον ἁπάντων τῶν ἄλλων,
ὅ τι περ ἂν ἐδιδασκόμην, εἰ μὴ τὸν ὅλον μου βίον εἰς τὴν
τῶν ἐν ἰατρικῇ τε καὶ φιλοσοφίᾳ θεωρημά- (371) των
ἄσκησιν καθεστήκειν, οὐδὲν ἂν ἔγνων μέγα. μηδὲν τοίνυν
μηδὲ τοῦτο θαῦμα, διότι πολὺ πλῆθος ἀνθρώπων ἀσκούν-
των ἰατρικήν τε καὶ φιλοσοφίαν ἐν οὐδετέρᾳ κατορθοῦσιν·
ἢ γὰρ οὐκ ἔφυσαν καλῶς ἢ οὐκ ἐπαιδεύθησαν, ὡς προσῆκεν,

philoſophiae ſpeculationem recte obire queat. Oportet
autem hunc eſſe et ingenioſum et memorem et laborioſum;
ac praeterea qui talem nactus ſit felicitatem, qualem nos
conſequuti ſumus ſub patre inſtituti qui et arithmeticae et
ſupputatoriae et grammaticae ſpeculationis peritus erat.
In his aliisque puerorum praeceptis quum me enutriiſſet,
ubi XV. annum egi, ad diſſerendi artem deduxit, tanquam
ſoli philoſophiae animum applicaturum. Evidentibus deinde
ſomniis admonitus XVII. agentem annum una cum philo-
ſophia medicinam quoque exercere me fecit. Eam tamen
felicem fortunam ſortitus, citiusque ceteris omnibus per-
diſcens quodcunque docerer, niſi omnem meam vitam in
exercitium praeceptorum medicinae philoſophiaeque collo-
caſſem, nihil magni cognoviſſem. Nec igitur hoc mirum
eſt quum magna pars hominum medicinam et philoſophiam
exercentium in neutra proficiant; nam aut bene nati non
erant aut ut decebat non ſunt inſtituti, aut in exercitatio-

ἢ οὐ κατέμειναν ἐν ταῖς ἀσκήσεσιν, ἀλλ' ἐπὶ τὰς πολιτικὰς πράξεις ἀπετράποντο. ταῦτα μὲν οὖν μοι κατὰ τὸ πάρεργον εἰρήσθω, καίτοι οὐκ ὄντα πάρεργα. τὰ γοῦν τῆς φιλοσόφου θεωρίας ἡμέτερα βιβλία μετὰ τὴν περὶ τῆς ἀποδείξεως πραγματείαν ἀναγινώσκειν χρή. τίνες δ' αὐτῶν εἰσιν αἱ ὑποθέσεις καὶ πόσαι καθ' ἑκάστην μὲν αὐτῶν γέγραπται, δι' ἐκείνου δὲ δειχθήσεται τοῦ γράμματος, ἐν ᾧ τὴν γραφὴν ποιήσομαι ἁπάντων τῶν ἐμῶν βιβλίων. ἐπεὶ δ' ἐπύθου μου καὶ περὶ τῆς πραγματείας ἐν ᾗ τὰ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς γραφεῦσιν ὀνόματα κατὰ τὴν τῶν πρώτων ἐν αὐτοῖς γραμμάτων ἤθροισται τάξιν, ἅπερ ἀπεκρινάμην σοι, βέλτιον ἡγοῦμαι κἀνταῦθα γράψαι σοι· πρόδηλον γὰρ ὅτι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ζητοῦσιν ἥτις ποτ' ἐστὶν αὐτῶν ἡ ὑπόθεσις. οὐ γὰρ δὴ τοῦτο ἀξιοῦμεν ἡμεῖς ὅπερ ἔνιοι τῶν νῦν κελεύουσιν, ἅπαντας ἀττικίζειν τῇ φωνῇ, κἂν ἰατροὶ τυγχάνωσιν ὄντες ἢ φιλόσοφοι καὶ γεωμετρικοὶ καὶ μουσικοὶ καὶ νομικοὶ κἂν μηδὲν τούτων, ἀλλ' ἁπλῶς ἤτοι πλουτοῦσί τινες ἢ μόνον εὔποροι· τοὐναντίον γὰρ ἀπαξιῶ μηδενὶ μέμ-

nibus non perseverarunt, sed ad civilia negotia se converterunt. Haec igitur mihi perperam dicta sint, quamquam supervacanea non sunt. Nostros ergo de philosophica speculatione libros, post opus de demonstratione legere oportet. Quaenam autem eorum argumenta sint et quot in singulis quidem ipsorum scriptum est, in eo vero demonstrabitur libro, in quo descriptionem faciam omnium librorum meorum. Sed quoniam interrogabas me de illo opere in quo nomina quae apud Atticos scriptores sunt juxta primarum in ipsis literarum ordinem collecta sunt, quae tibi responderim latius duco hic tibi referre; planum quippe est et alios multos quaerere quodnam sit eorum argumentum. Non enim id volumus quod nonnulli eorum qui nunc jubent omnes voce Attica uti, sive ii medici sunt, sive philosophi et geometrici et musici et jurisconsulti sive horum nulli, sed plane aut divites quidam aut copiosi tantum; contrarium enim censeo nullum vitupe-

φεσθαι τῶν σολοικιζόντων τῇ φωνῇ μηδ' ἐπιτιμᾷν· ἄμεινον γάρ ἐστι τῇ φωνῇ μᾶλλον ἢ τῷ βίῳ σολοικίζειν τε καὶ βαρβαρίζειν. ἐγράφη δέ μοί ποτε καὶ πραγματεία πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας τοῖς σολοικίζουσι τῇ φωνῇ, τοσούτου δέω παιδείας τι μόριον ὑπολαμβάνειν τὸ ἀττικίζειν. ἀλλὰ διὰ τὸ πολλοὺς ἰατροὺς καὶ φιλοσόφους, ἐν οἷς αὐτοὶ νομοθετοῦσι καινὰ σημαινόμενα τῶν Ἑλληνικῶν, ἐν τούτοις ἑτέροις χρῶνται, διὰ τοῦτο καὶ τῶν ὀνομάτων τὴν ἐξήγησιν ἐποιησάμην ἐν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα βιβλίοις ἀθροισάμενος ἐξ Ἀττικῶν συγγραφέων αὐτὰ, καθάπερ ἐκ τῶν κωμικῶν ἄλλα. γέγραπται μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ἡ πραγματεία διὰ τὰ σημαινόμενα· σὺν τούτῳ δ' εὐθέως ὑπάρχει τοῖς ἀναγνωσομένοις αὐτὰ καὶ ἡ τῶν Ἀττικῶν ὀνομάτων γνῶσις, οὐδὲν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἄξιον ἔχουσα μεγάλης σπουδῆς. ἀλλά γε διὰ τοὺς κακῶς χρωμένους τοῖς ὀνόμασιν, ἄλλη μοι γέγραπται πραγματεία περὶ τῆς ὀρθότητος αὐτῶν, ἣν δὴ καὶ πρώτην ἁπασῶν ἄμεινον ἀναγινώσκειν.

randum qui voce foloecizet aut reprehendendum; praeftat enim voce quam vita foloecifmum aut barbarifmum facere. Scriptum porro mihi aliquando eft opus adverfus eos qui voce foloecifmum committentes reprehendunt, tantum abeft ut Attici fermonis eloquentiam aliquam eruditionis effe partem exiftimem. Verum quod multi tum medici tum philofophi in quibus nova Graecorum vocabulorum fignificata ftatuunt, in his aliis utuntur, propterea nominum Atticorum expofitionem in VIII. et XL. libris confcripfi, quum ipfa ex Atticis fcriptoribus collegiffem, ut et ex comicis alia. Scriptum igitur eft, ut dixi, opus id propter fignificata; cum eo autem ftatim fuppetit iis qui ipfos lecturi funt, Atticorum quoque nominum cognitio nihil ipfa per fe magno ftudio dignum habens. Verum tamen propter eos qui male nominibus utuntur, aliud a me fcriptum eft opus de ipforum rectitudine, quam fane etiam omnium primam legere praeftat.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΩΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΓΛΩΣΣΩΝ ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Ed. Chart. II. [79.] Ed. Baf. V. (705.)

Προοίμιον. Τὰς παρ' Ἱπποκράτει γλώσσας, ὦ Τεῦθρα, βουληθέντι σοι διὰ βραχυτάτων ἡμᾶς ἐξηγήσασθαι, προθύμως ὑπήκουσα τοῖς τοιούτοις ἐπιθυμήμασιν ὑπηρετεῖσθαί τε κάλλιστα κάλλιστον εἶναι νομίζων. ἔσται δὲ, ὡς αὐτὸς ἐκέλευσας, ἡ τάξις τῷ λόγῳ κατὰ τὴν τῶν γραμμάτων τάξιν, ἀφ' ὧν αἱ γλῶτται τὴν ἀρχὴν ἔχουσι, πρότερόν γε διορισαμένοις ἡμῖν ὅπῃ διαφέρει τοῦ πᾶσαν ἐξηγήσασθαι τὴν Ἱπποκράτους λέξιν τὸ τὰς γλώττας μόνας. ὅσα

GALENI LINGUARUM SEU DICTIONUM EXOLETARUM HIPPOCRATIS EXPLICATIO.

Prooemium. Quum volueris, o Teuthra, linguas dictionesve Hippocratis paucissimis verbis nos explicare, libenter et prompte tibi paruimus, hujusmodi studiis pulcherrime morem gerere pulcherrimum existimantes. Erit autem, ut ipse jussisti, ordo orationis *nostrae* ex ordine literarum a quibus ipsae linguae initium capiunt: si prius tamen illud definierimus, inter expositionem omnium verborum Hippocratis et solarum ipsius linguarum quid in-

τοίνυν τῶν ὀνομάτων ἐν μὲν τοῖς πάλαι χρόνοις ἦν συνήθη, νυνὶ δ᾽ οὐκέτι ἐστὶ, τὰ μὲν τοιαῦτα γλώττας καλοῦσι καὶ ταύτας ἐξηγησάμενος ἔρχομαι, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ὅσα ζητήσεως μὲν οὐχ ἥττονος προσδεῖται, συνήθη δέ ἐστιν εἰς τάδε κατὰ τὰς τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ἐξηγήσεις ἄμεινον ἐπισκοπεῖσθαι. τίς γὰρ ἡ κρίσις καὶ τί τὸ θεῖον καὶ τί τὸ ἀρτίως καὶ τίς ἡ ἐπ᾽ ἄκρον εὐεξία καὶ πάνθ᾽ ὅσα τοιαῦτα λόγου μὲν παμμήκους εἰς ἐξήγησιν δεῖται, συνήθη δέ ἐστιν οὐδὲν ἧττον ἢ βίος καὶ βραχὺς καὶ τέχνη καὶ μακρὰ καὶ καιρὸς καὶ ὀξὺς καίτοι καὶ τούτων ἔνια δεῖταί τινος ἐξηγήσεως· ὅθεν ἔμοιγε καὶ θαυμάζειν ἐπῆλθε τῶν ἅπασαν ἐξηγεῖσθαι τὴν Ἱπποκράτους λέξιν ἐπαγγειλαμένων, εἰ μὴ συνίασιν ὅτι πλείω παραλείπουσιν ὧν διδάσκουσι. πολλὰ γοῦν βιβλία Διοσκουρίδης γράψας, οὐχ ὁ ἐπικληθεὶς Φακᾶς, ὁ Ἡροφίλειος, ἀλλ᾽ ὁ νεώτερος ὁ κατὰ πατέρας ἡμῶν οὐχ ὅπως τὸ ἥμισυ μέρος, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ τρίτον ἢ τέταρτον ἐξη-

tersit. Quaecunque igitur vocabula antiquis temporibus erant in usu, nunc autem non amplius sunt, hujuscemodi vocabula linguas vocant et ad has exponendas accedimus. Alia vero omnia quaecunque inquisitionem quidem non minorem desiderant, usitata tamen in hunc usque diem sunt, in ipsorum librorum expositionibus super his inspicere commodius fuerit. Quid enim judicium et quid divinum et quid integre et quis in summo bonus habitus et omnia, quae talia sunt, oratione quidem longissima ad explicationem indigent; in communi tamen usu versantur nihilominus, quam vita et brevis et ars et longa et occasio et praeceps: quamquam et horum vocabulorum nonnulla expositionis alicujus egent. Ex quo mihi in mentem venit admirari eos, qui omnem Hippocratis dictionem se exposituros pollicentur, si quidem non intelligunt, plura se praeterire quam docere. Dioscorides quidem non Herophilius ille cognomento Phacas, sed junior quidem patrum nostrorum memoria multis libris scriptis, non modo dimidiam, sed ne tertiam quidem aut quartam partem

γήσατο τῆς ὅλης λέξεως· τούτῳ μέν γε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ δύο ταῦτα ἐξ ἐπιμέτρου καθ' ὅλον πεπλημμέληται τὸν λόγον· ὀνομάτων τε σαφεστάτων μνημονεύειν μὴ ὅτι πολλῆς, ἀλλὰ μηδὲ ἐλαχίστης ἐξηγήσεως δεομένων καὶ τούτων αὐτῶν πλεονάκις. ταῦτά τε οὖν ἡμεῖς περιίδομεν καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὸ διηγεῖσθαι τὴν ἰδέαν ἑκάστου φυτοῦ καὶ βοτάνης καὶ τῶν μεταλλευομένων· ἤδη δὲ καὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ζώων ὅλων ὅσων ἂν ἑκάστοτε τύχῃ μεμνημένος ὁ Ἱπποκράτης, ἅπερ ὁ Διοσκουρίδης οὐκ αἰδεῖται μεταγράφων ἐκ τῶν Νίγρου τε καὶ Παμφίλου καὶ Διοσκουρίδους τοῦ Ἀναζαρβέως καὶ πρὸ τούτων Κρατεύα τε καὶ Θεοφράστου καὶ Ἡρακλείδου τοῦ Ταραντίνου καὶ ἄλλων μυρίων· οὕτως δὲ [80] καὶ πόλεων ὀνόματα διηγεῖται γνωριμωτάτων καὶ ἄστρων ὁμοίως ἐπιφανεστάτων, ἃ μηδὲ ἂν παῖς ἀγνοήσειε· ταῦτα δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐξηγησαμένων ἁμαρτάνουσιν. εἰ τοίνυν ταῦτά τις περιέλοι πάντα, τὰς γλώττας ἂν

omnium verborum Hippocratis exponit. Ac praeter alia multa cumulus etiam accedit horum duorum, quae ab eodem in toto opere peccantur: primum quia de manifestiſſimis nominibus mentionem facit, ad quae intelligenda non modo multa, ſed ne minima quidem explanatione opus eſt: deinde quod hoc ipſum non ſemel tantum, ſed ſaepiſſime facit. Haec igitur nos contempſimus et praeter haec etiam omiſimus exponere formam uniuscujusque arboris et herbae et eorum, quae ex metallicis fodinis eruuntur, tum autem et piſcium et animalium omnium de quibus frequenter mentionem facit Hippocrates. Quae quidem Dioſcorides is, de quo loquor, non erubeſcit tranſcribere ex libris Nigri et Pamphili et Dioſcoridis Anazarbaei, atque ante hos Crateuae et Theophraſti et Heraclidae Tarentini et aliorum innumerorum. Idem quoque notiſſimarum urbium nomina exponit, ſimiliterque aſtrorum manifeſtiſſimorum, quae ne puer quidem ignorare poſſet. Atque in his explicandis non hic ſolus, ſed etiam alii complures peccant. Haec igitur omnia ſi quis amputet,

ἐξηγήσατο μόνας, ὥσπερ ὁ Ἡρόφιλος ἐποίησε καὶ Βακχεῖος, Ἀριστάρχου τοῦ γραμματικοῦ τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν παραδειγμάτων ἀθροίσαντος, ὥς φασιν. ἡμεῖς δὲ, ὡς οἶσθα, πλείω κἀκείνων ἐκλείψαντες ἐν ὑπομνήμασιν ἔχομεν· ἃ τάχα ἂν εἰ βουληθείης, καὶ αὐτὰ διὰ μακροτέρας διεξόδου συνθείημέν σοι. νυνὶ δὲ τὸ κεκριμένον καὶ δι' ἐκείνων τῶν μακρῶν ὑπομνημάτων ἀποδεδειγμένον ἀξιώσαντί σοι διὰ κεφαλαίων ἔχειν ὁ λόγος ὅδε σύγκειται περιέχων οὐ μόνον ὅσα τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς ὑπάρχοντα συνήθη τῶν ὀνομάτων οὐκέτι ἐστὶν ἐν ἔθει νῦν, ἀλλὰ καὶ ὅσα κατά τινα τρόπον ἴδιον αὐτὸς ἐποίησεν ὁ Ἱπποκράτης ἢ μετενεγκὼν ἀπὸ τοῦ συνήθους ἢ σχῆμα περιθεὶς ἕτερον ἢ τὸ σημαῖνον ὑπαλλάξας. ὅτι γὰρ ἐποίουν οἱ παλαιοὶ πολλὰ τῶν ὀνομάτων αὐτοῖς δέδεικται μὲν ἱκανῶς καὶ πρὸς Ἐρατοσθένους ἐν τοῖς περὶ ἀρχαίας κωμῳδίας, δείξαιμι δὲ ἄν σοι κἀγὼ νῦν διὰ βραχέων, ἐπὶ παραδειγμάτων ὀλίγων ὑπὲρ τοῦ γινώσκειν ἐναργέστερον, οἷον μέν τι ἡ γλῶττά ἐστιν, οἷον δέ τι καὶ τὸ παραπλήσιον αὐτῇ, τὸ (706) γεγονὸς ὑπό τινος τῶν

linguas explanaverit folas, ut Herophilus fecit et Bacchius, cui Ariftarchus grammaticus multitudinem exemplorum congeffit, ut ajunt: nos autem, ut fcis, plura etiam quam illi excerpfimus, eaque in commentariis habemus. Quae celeriter et ipfa, fi volueris, latiore enarratione colligemus tibi. Nunc autem quod judicatum eft et longioribus illis commentariis, demonftratum roganti tibi ut per capita habeas, praefens liber compofitus eft, complectens non folum omnia nomina, quae cum ab aliis antiquis ufurpata fuerint, nunc amplius in ufu non funt, fed etiam quaecunque ipfe Hippocrates proprio aliquo modo fibi fecit vel transferens a confuetudine vel figuram accommodans aliam vel fignificationem mutans, antiquos namque multa fibi nomina feciffe oftenfum quidem fatis eft ab Eratofthene in libris de antiqua comoedia, fed ego quoque idem tibi paucis per exempla poffum demonftrare, quo evidentius cognofcas, quidnam lingua fit et quid ipfi linguae fimile ab antiquo aliquo factum. Puto autem tibi

Ed. Chart. II. [80.] Ed. Bas. V. (706.)

παλαιῶν· νομίζω δή σοι τὰ ὑπὸ Ἀριστοφάνους ἀρκέσειν τὰ ἐκ τῶν Δαιταλέων, ὧδέ πως ἔχοντα. πρὸς ταῦτά σοι λέξων Ὅμηρε γλώττῃ τινὶ καλοῦσι κόρυκα. προβάλλει γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ δράματι ὁ ἐκ τοῦ δήμου τῶν Δαιταλέων πρεσβύτης τῷ ἀκολάστῳ υἱεῖ πρῶτον μὲν τὰ κόρυκά τί ποτ' ἐστὶν ἐξηγήσασθαι, μετὰ δὲ τοῦτο τί καλοῦσιν ἀμενηνὰ κάρηνα· κἀκεῖνος μέντοι ἀντιπροβάλλει τὴν ἐν τοῖς Σόλωνος ἄξοσι γλῶτταν, εἰς δίκας διαφέρουσας ὧδί πως· ὁ μὲν οὖν σὸς, ἐμὸς δὲ οὗτος ἀδελφὸς, φρασάτω τί καλοῦσιν ἰδοῦσί τε. ἐφεξῆς προβάλλει τί ποτέ ἐστι τὸ εὖ ποιεῖν. ἐξ ὧν δῆλον ὡς ἡ γλῶττα παλαιόν ἐστιν ὄνομα τῆς συνηθείας ἐκπεπτωκός. ὅτι δὲ καὶ αὐτὸς ἕκαστος τῶν περὶ λόγους ἐχόντων ἠξίου ποιεῖν ὀνόματα καινὰ δηλοῖ μὲν καὶ Ἀντιφῶν ἱκανῶς, ὅς γε ὅπως αὐτὰ ποιητέον ἐκδιδάσκει, δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Ἀριστοφάνης ἐν ταὐτῷ δράματι διὰ τῶνδε, ἅλις ὀρέλη καὶ μύρον καὶ ταινίαι. εἶτα ὁ πρεσβύτης ἐπισκώπτων, ἥδουσ' ὀρέλη· τοῦτο παρὰ Λυσιστράτου. πάλιν δὲ αὐτοῦ τοῦ ἀκολάστου υἱέως εἰπόντος, ἡμῶν ἴσως οὐ

Aristophanis exempla ex Daetaleis abunde satis factura, quae fere ad hunc modum habent: ad haec tu dic, Homere, quanam lingua vocant *κόρυκα*. In illa enim fabula senex quidam ex Daetaleis proponit procaci filio primum *κόρυκα* quid sint ut exponat; postea vero quid vocent *ἀμενηνὰ κάρηνα*. Et ille quidem vicissim proponit linguam, quae in tabulis Solonis est ad causas differentes hoc modo. Tuus quidem, meus autem hic frater dicat, quid vocent *ἰδοῦσί τε*. Deinceps proponit, quidnam sit bene facere: ex quibus manifestum est linguam antiquum esse nomen, quod ex consuetudine decidit. Quod autem unusquilibet eorum qui in studiis doctrinae versabantur, putabat licere sibi facere nova vocabula satis indicat et Antiphon, qui quomodo ea facienda sunt edocet. Indicat etiam et ipse Aristophanes in eadem fabula his verbis, *ἅλις ὀρέλη καὶ μύρον καὶ ταινίαι*. Postea senex irridens *ἥδουσ' ὀρέλη* istud est ab Lysistrato. Rursus autem cum procax filius dixisset, fortasse a nobis non perterreberis

καταπληγήσῃ τῷ χρόνῳ· καὶ τοὖθ' υἱοῦ ὁ πρεσβύτης ἐπισκώπτων ἐρεῖ, τὸ καταπληγήσῃ τοῦτο παρὰ τῶν ῥητόρων. εἶτ' αὖθις ἐκείνου φάντος, ἀποβήσεταί σοι ταῦτα ποῖ τὰ ῥήματα, πάλιν ὁ πρεσβύτης καὶ τοῦτο σκώπτει, παρ' Ἀλκιβιάδου τοῦτο ἀποβήσεται. καὶ μέν γε καὶ ὁ υἱὸς οὐδέπω παυόμενος οὐδὲ αἰδούμενος τὸν γέροντά φησι, τί ὑποτεκμαίρῃ καὶ κακοὺς ἄνδρας λέγεις καλοκἀγαθίαν ἀσκοῦντας. εἶτα ὁ πρεσβύτης, οἶμαι, ὦ Θρασύμαχε, τίς τούτων τῶν ξυνηγόρων σε ῥύεται. δῆλον οὖν ἐκ τούτων οἶμαί σοι γεγονέναι, ὡς εἶπον, εἶναι τρόπον τῶν γλωττῶν ἢ τοῦ κοινοῦ πᾶσιν ὀνόματος ἐκπεσόντος τῆς ἐπικρατούσης συνηθείας ἢ τοῦ γενομένου πρός τινος τῶν παλαιῶν, μὴ παραδεχθέντος ὅλως εἰς τὴν συνήθειαν. οὕτως οὖν καὶ Ἱπποκράτης τὰ μὲν ἐκ τῶν ὄντων οὐ συνηθῶν ὀνομάτων παραλαμβάνει, τὰ δὲ αὐτὸς ποιεῖ, τὰ δὲ καὶ τοῖς σημαινομένοις ὑπαλλάττει καὶ δίκαιον ἕκαστον αὐτῶν ἡμᾶς ἐξηγεῖσθαι μετὰ τῶν γλωττῶν, ὅταν γε φαίνηται τοῦ νῦν ἔθους ἐκπεπτωκός· οὕτως οὖν εἰ καὶ τινος ὄνομα φυτοῦ καὶ ζώου καὶ πόλεως ἀσαφὲς ἱκανῶς

tempore: et hoc filii dictum fenex irridens ait, hoc perterreberis a rhetoribus eft: tum rurfus cum ille dixiffet, quo tibi haec verba evadent. Rurfus fenex et hoc evadent, tanquam ab Alcibiade fumptum carpit, ac filius quidem nondum definens, neque reverens fenem, quid conjectas? Etiam malos viros diceres eos, qui exercent probitatem. Poftea fenex, o Trafymache, quis horum patronorum te liberat? Manifeftum igitur puto ex hoc tibi factum effe, ut dixi, effe modum linguarum cum nomen commune omnibus a confuetudine fuperante cecidit vel factum ab aliquo antiquorum, non omnino receptum fuit in confuetudinem. Sic igitur et Hippocrates ex nominibus, quae ufitata non funt, aliqua affumit, aliqua ipfe facit, aliqua autem novis adjunctis fententiis mutat, quorum unumquodque una cum linguis exponendum cenfemus, cum ex confuetudine, quae nunc eft, cecidiffe videbitur. Sic igitur, fi cujus etiam ftirpis nomen vel animalis vel

εἴη καὶ τοῦτό σοι ἐν ταῖς γλώτταις ἐξηγησόμεθα καὶ καθόλου στοχασόμεθα, ὡς μή σοι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς [81] τὰ πρῶτα γράμματα μεμαθηκόσι χρήσιμόν ἐστι τὸ βιβλίον· εἰ δέ τις οὐκ οἶδε τί ποτ᾽ ἐστὶν, ἀνερήσομεν καὶ ἀπὸ πρόσω καὶ ἄμφω καὶ ἀμφίεσμα καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα, πρὸς Διοσκουρίδην τε καὶ τοὺς ὁμοίους ἀποπέμψομεν, ὡς ἂν οὐκ ἀξιοῦντας οὐδὲ ταῦτα ἐκδιδάσκειν. διωρισμένου δὴ σαφῶς τί μέν ἐστι γλῶττα, τί δὲ λέξις, εἰρημένου δὲ ὅτι καὶ χωρὶς ἀποδείξεως αὐτὸ μόνον ἠξίωσα γραφῆναί σοι, τὸ κεκριμένον τε καὶ ἀποδεδειγμένον ἡμῖν ἐν ἑτέροις, ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν ἤδη τῶν γλωττῶν ἀφιξόμεθα, πάντων τῶν Ἱπποκράτει ἐπιγεγραμμένων βιβλίων ἐκλέγοντες αὐτὰς, οὐκ ἐκ τῶν γνησίων μόνον· ὅτι δὲ πολλαὶ τῶν Βακχείῳ παραλελειμμένων ἐνταῦθά εἰσι γεγραμμέναι καὶ ὅτι μηδεμίαν ἡμεῖς γλῶτταν παρελίπομεν, αὐτὸ διδάξει τὸ βιβλίον, ὥσπερ καὶ ὅτι κατὰ τὴν χρείαν τοῦ λόγου ποτὲ μὲν παραγράφομεν αὐτὴν τὴν ῥῆσιν ἐξ ἧς ἂν ἐξηγησώμεθα τὴν γλῶτταν,

urbis valde obfcurum fuerit, hoc tibi inter ipfas linguas exponemus et omnino hoc fpectabimus, ut non tibi foli, fed etiam aliis qui modo primas literas attigerint, liber utilis exiftat: fi vero quispiam nefcit, quid fit ἀνερήσομεν et ἀπὸ πρόσω et ἄμφω ἀμφίεσμα et alia quaecunque talia funt, ad Diofcoridem eum et ad illius fimiles remittemus, ut ad eos, qui talia docere non indignum putant. Cum igitur aperte definitum fit a nobis quidnam fit lingua, quid vox ufitata et cum dictum fit exiftimaffe nos id ipfum, quod indicatum eft a nobis et demonftratum in aliis libris, hic tibi folum fine demonftratione effe fcribendum, ad explanationem jam ipfarum linguarum accedamus, eligentes ipfas ex omnibus libris non folum vere Hippocraticis, fed etiam ex iis, qui Hippocrati quoquomodo funt infcripti. Quod autem multae a Bacchio praetermiffae linguae hic fcriptae funt, quodque nullam nos praetermifimus, ipfe liber docebit, quemadmodum et illud quod prout videtur oratio poftulare, aliquando quidem interpretamur ipfam locutionem, qua cum expofuimus linguam in pluri-

ἐν πλείστοις δὲ παραλείπομεν, ὅταν καὶ χωρὶς ἐκείνης ἐλπίζωμεν ἔσεσθαι σαφῆ τὴν ἐξήγησιν.

ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΤΟΥ Α.

Ἀγκυλίδωτον: ἀγκύλην ἔχον· εἴρηται δὲ ἐπὶ ἅρματος ἢ κυρτώματος.
ἀγκυρομήλη: ἄγκιστρον.
ἄγλιθες: τὰ μόρια τοῦ σκορόδου τῆς κεφαλῆς.
ἀγλίη: ἡ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπόλευκος οὐλὴ, καθάπερ ἐν τῷ μείζονι προῤῥητικῷ, καὶ οἱ λευκανθίζοντες ἐπίπαγοι, ὡς ἐν Κωακαῖς προγνώσεσιν.
ἀγρίη κολοκύνθη: ἡ κολοκυνθὶς, ὡς καὶ Κρατεύας καὶ Διοσκουρίδης καὶ Πάμφιλος.
ἄγροφον: ὀρεινόν.
ἄγυια: ἀσθενῆ.
ἀγχόμενος: πνιγόμενος.

mis autem id facere negligimus, quum fine interpretatione fperamus ipfam explanationem fore manifeftam.

INITIUM DICTIONUM LITERAE A.

Ἀγκυλίδωτον, anfulatum vel annulatum, anfulam vel annulum habens, dictum eft autem de curru vel gibbofitate.
ἀγκυρομήλη, fpecium five fpecillum hamatum.
ἄγλιθες, partes capitis allii et nuclei.
ἀγλίη, aglie alba cicatrix in oculis, ut in majore prorrhetico; et albicantes humores concreti, ut in Coacis praenotionibus.
ἀγρίη κολοκύνθη, colocynthis, id eft agreftis cucurbita, ut Cratevas et Diofcorides et Pamphilus.
ἄγροφον, montanum, filveftre.
ἄγυια, imbecillia, quafi membris carentia.
ἀγχόμενος, qui fuffocatur.

ἀδάξασθαι: *δάκνεσθαι κνησμωδῶς.*

ἀδηνέως: *ἀφροντίστως.*

ἀέτωμα: *τὸ εἰς ὕψος ἀνατεταμένον τῆς ὀροφῆς, ὥσπερ τρίγωνον.*

ἀθέλγεται: *παρίεται, διεκλύεται.*

ἀθήρ: *τό τε τῆς κριθῆς ὀξὺ, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μικροτέρῳ καὶ τοῦ ἐν τῇ ἀκίδι πώγωνος τὸ ἄκρον, ὡς ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ἐπιδημιῶν.*

ἀθώρηκτος: *ὁ μὴ μεθύων.*

αἰγοκέρας: *ὅπερ καὶ βουκέρας καὶ τῆλις.*

Αἰγύπτιον ἔλαιον: *ὅπερ αὐτοὶ καλοῦσι κίκινον. (οἱ μέντοι παλαιοὶ ἐκ τῆς κίκεως καὶ κίκινον.)*

Αἰγύπτιον ἔλαιον λευκόν: *τὸ ἀπὸ τῶν κρίνων σκευαζόμενον, ὅπερ καὶ κρίνινόν τε καὶ σούσινον ἔλαιον ὠνόμασται.*

Αἰγύπτιον μύρον λευκόν: *ὅπερ καὶ Μενδήσιον ὠνόμασται, σκευαζόμενον διά τε κρίνων καὶ ἀρωμάτων, διὰ τοῦτο καὶ*

ἀδάξασθαι, morderi cum pruritu.

ἀδηνέως, negligenter, incuriofe.

ἀέτωμα, pars tecti in fublime erecta, ut triangulus.

ἀθέλγεται, remittitur, refolvitur.

ἀθήρ, *acus hordei et tuberculi, quod in palpebra oculi natum a fimilitudine hordei crithe dicitur*, pars acuta eft, ut in fecundo de morbis minore et ejus partis fummum, quae in cufpide fagittae *πώγων*, hoc eft barba appellatur, ut in quinto epidemion.

ἀθώρηκτος, qui non ebrius eft.

αἰγοκέρας, capricornu, quod et *βουκέρας*, quod et bubocornu et *τῆλις*, id eft foenugraecum, filicia, filicula.

Αἰγύπτιον ἔλαιον, Aegyptium oleum, quod ipfi vocant cicinum: veteres quidem ex ricino ricininum.

Αἰγύπτιον ἔλαιον λευκὸν, Aegyptium oleum album, quod ex liliis conficitur et lilinum et fufinum oleum nominatum eft.

Αἰγύπτιον μύρον λευκὸν, Aegyptium unguentum album, quod et Mendefium nominatum eft, confectum ex liliis

μύρον, οὐκ ἔλαιον προσαγορεύεται· τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ κρινόμυρον καὶ σούσινον μύρον ὠνόμασται.

Αἰγύπτιον μύρον: τὸ μύρον διὰ τοῦ ἄνθους τῆς ἀκάνθης Αἰγυπτίας, ὅπερ καὶ μετώπιον ὠνόμασται.

[82] *Αἰγυπτίην στυπτηρίαν: ἣν δὴ καὶ σχιστὴν καὶ τρισχιστὴν ὀνομάζομεν.*

αἰεί: σημαίνει ποτὲ παρὰ τῷ Ἱπποκράτει καὶ τὸ ἕως καὶ παρὰ πολλοῖς τῶν παλαιῶν.

αἰθάλη: ὅπερ καὶ λιγνύς.

Αἰθιοπικόν: ὑπακουστέον τὸ κύμινον.

αἰθόλικες: οἱ ἐπιπολῆς τοῦ δέρματος κύκλοι, ὅμοιοι τοῖς ἀπὸ πυρὸς συνισταμένοις ἐρυθροῖς κύκλοις, ἀπὸ τοῦ αἴθειν ὠνομασμένοι· καὶ αἰθολικώδεα δηλονότι τὰ τούτοις ὅμοια, ἃ οἱ πολλοὶ προσαγορεύουσιν αἱμάλωπας.

αἱματοφλοιβοιστάσιες: *οὕτως μὲν οἱ περὶ τὸν Διοσκουρίδην γράφουσι, τὰς ἐπισχέσεις τοῦ ὑπεροιδοῦντος αἵματος ἡγούμενοι δηλοῦσθαι· ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ φησιν, ἐν τῇσι*

et aromatibus proptereaque unguentum, non oleum vocatur, idemque liliunguentum et fufinum unguentum appellatum eft.

Αἰγύπτιον μύρον, Aegyptium unguentum ex flore Aegyptiae fpinae, quod et metopium nominatum eft.

Αἰγυπτίην στυπτηρίαν, Aegyptium alumen, quod et fciffile et trifciffile nominamus.

αἰεί, femper, fignificat aliquando apud Hippocratem etiam donec et apud multos alios antiquos.

αἰθάλη, fumus, quod et fuligo.

Αἰθιοπικὸν, Aethiopicum fubaudiendum eft cuminum.

αἰθόλικες, in fumma cute circuli fimiles circulis rubris, qui ab igne excitantur, ab *αἴθειν*, quod eft urere nominati et *αἰθολικώδεα*, videlicet his circulis fimilia, quae multi vocant *αἱμάλωπας*.

αἱματοφλοιοβοιστάσιες, venae oppletae fanguine varicofae, fic enim qui ex Diofcoride fcribunt fuppreffiones fupertumefcentis fanguinis exiftimant fignificari. Quoniam

φλεξούσῃσι, αἱμοῤῥαγίῃσι σχῆμα εὑρετόν· οἱ πλείους μέντοι γράφουσιν αἱματοφλεβοιστάσιες, δηλοῦσθαι νομίζουσιν ἐκ τοῦ ὀνόματος τὰς πλήρεις αἵματος κεκυρτωμένας φλέβας.

αἱμοκέρχνα: ἐπὶ αἵματος ἐκχύσει κέρχνον ἐμποιοῦντα, τοῦτο δέ ἐστι δῆξίς τις ὑποτραχὺς ἐρεθίζουσα κατὰ τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν.

Αἰνειάτης: ὁ ἀπὸ Αἰνείου τῆς ἐν Θράκῃ πόλεως· τὸν δὲ αὐτὸν καὶ Αἰνειοτικὸν ἔστιν ὅτε καλεῖ.

αἰολᾶσθαι: τὸ οἷον πλάζεσθαι καὶ πλανᾶσθαι.

(707) αἰών: ὁ βίος.

ἀκαλήφη: ἤπερ καὶ κνίδη.

ἀκεστά: τὰ ἰατὰ, καὶ γὰρ ἄκη τὰ ἰάματα.

ἀκήρατος: ἀδιάφθορος.

ἀκίς: οὕτως ὀνομάζεται τὸ σίδηρον τοῦ βέλους.

ἀκόνην ἐν τοῖς προσκειμένοις τῷ περὶ διαίτης, οὕτως ὠνόμασε τὴν θυΐαν· ὡσαύτως δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ φυτῶν ὀγδόῳ.

et alibi ait, in inflammatis ſanguinis effuſionibus retentio opportuna, plures tamen ſcribunt αἱματοφλεβοιστάσιες et venas inflatas ſanguinis plenas ex nomine ſignificari putant.

αἱμοκέρχνα, in ſanguinis effuſione aſperitatem inducentia, hoc autem eſt morſus quidam ſubaſper irritans in aſpera arteria.

Αἰνειάτης, ab Aenea civitate Thraciae, quem eundem et Αἰνειοτικὸν aliquando vocat.

αἰολᾶσθαι, quaſi vagari et errare.

αἰὼν, aevum, vita.

ἀκαλήφη, acaliphe, quae quidem et urtica.

ἀκεστὰ, medicabilia, curabilia, nam ἄκη medicamenta ſunt.

ἀκήρατος, immortalis, incorruptus.

ἀκὶς, cuſpis, ſic nominatur ferrum ſagittae.

ἀκόνην, cotem, in adjunctis libro de ratione victus, ſic nominavit mortarium, ſimiliterque Theophraſtus in libro de ſtirpibus octavo.

ἄκουσα: πεπληρωμένη.
ἀκράλεα: ἄκρεα.
ἀκρέσπερον: ἄκρας ἑσπέρας, τουτέστι πρώτης καὶ ἀρχομένης.
ἄκρητον: τὸ ἄκρατον· οὕτως γὰρ ὀνομάζεται πᾶν τὸ ἀμιγὲς ἑτέρου καὶ τὴν αὐτοῦ φύσιν διασωζόμενον εἰλικρινῆ.
ἀκρητοχόλους: τοὺς ἄκρατον ἀθροίζοντας χολήν.
ἀκρητόχολον: οὕτως ὀνομάζει, ὅνπερ καὶ ἀκρόχολον.
ἄκριτον πάγος: τὸ οἷον ἀδιάκριτον· εἴρηται δὲ ἐν τῷ περὶ ἑβδομάδος ἐπὶ τοῦ μετὰ τὸν κόσμον ἤτοι ἀπείρου ἢ οἷον ἀδιατυπωτοῦ κενοῦ.
ἀκρόπλοα: τὰ ἐπιπολαίως, οἷον ἐπ' ἄκρου ἐμπλέοντα· οὕτως δὲ καὶ οἱ ἀκρόπλοοι.
ἀκροαπίς: γλῶσσα οὕτως εἴρηται ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν ἐπιδημιῶν, ἢ οἷον ἄκρα ἑαυτῆς μὴ διατυποῦσα, τουτέστιν ἡ ἀδιάρθρωτος ὑπὸ δυσκινησίας.
ἀκροσαπές: τὸ ἐπιπολῆς μεταβεβληκός.

ἄκουσα, coacta, repleta.
ἀκράλεα, ἄκρεα, ſumma, extrema.
ἀκρέσπερον, ſumma veſpera, hoc eſt prima et incipiente.
ἄκρητον, impermixtum merum, ſic enim nominatur omne, quod cum altero mixtum non eſt et puram ſuam ſervat naturam.
ἀκρητοχόλους, meram accumulantes bilem.
ἀκρητόχολον, ſic nominat eum, quem et *ἀκρόχολον*, hoc eſt, qui puram congregat bilem.
ἄκριτον πάγος, indiſcretus locus, *eminens velut immenſum ſpatium*: dictum eſt autem in libro de hebdomade de eo, quod eſt extra mundum vel infinito vel inani, quod cogitatione informari non poteſt.
ἀκρόπλοα, ſuperne et tanquam in ſummo navigantia, ſic et *ἀκρόπλοοι*, in ſummo navigantes.
ἀκροαπὶς, lingua ſic dicta eſt in ſeptimo epidemion, tanquam ſua ipſius extrema non informans, hoc eſt inarticulata propter motus difficultatem.
ἀκροσαπὲς, in ſuperficie mutatum.

ἀκρόψιλον: τὸ ἐπὶ τοῦ ἄκρου ψιλὸν, τουτέστι γυμνόν.
ἀλαΐα φθίσις: οὕτως ὠνόμασται ἐν τῷ περὶ τόπων τῶν κατὰ ἄνθρωπον ἡ οἷον τυφλὴ καὶ ἀόρατος.
Ἀλάπτης: ὁ ἐξ Ἀλάπτων· χωρίον δέ ἐστι τῆς Θράκης τὰ Ἀλαπτά.
ἀλάστορες: αὐτοί τε οἱ ἄνθρωποι οἱ τὰ ἄληστα ἐργασάμενοι, παρὰ τὸ τὰ τοιαῦτα ἁμαρτάνειν ἐφ' οἷς ἐστιν ἀλαστῆσαι καὶ στενάξαι καὶ οἱ τιμωροὶ αὐτῶν δαίμονες.
ἀλγήματα: πολλάκις καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ νοσήματος ἐπιφέρει τοὔνομα· καὶ τὸ ἀλγεῖν ὁμοίως ἀντὶ τοῦ νοσεῖν τε καὶ πάσχειν καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀπ' αὐτοῦ.
[83] ἀλεάζειν: θερμαίνειν.
ἄλιον ὕδωρ: τὸ ἠθροισμένον ἐξ ὄμβρου ἀθρόου.
ἀλεῖον:. ἠθροισμένον, ἀθρόον.
ἀλεξητήρια: βοηθήματα· καὶ γὰρ τὸ ἀλέξασθαι βοηθεῖν ἐστιν.
ἀλέουσιν: ἀθροίζουσιν.
ἄλειφα: ἔλαιον ἢ στέαρ.

ἀκρόψιλον, nudatum, in fummo glabrum nudum.
ἀλαία φθίσις, abdita tabes. Sic nominata eft in libro de locis in homine, tanquam caeca et invifibilis.
Ἀλάπτης, Alaptes, qui eft ex Alaptis, Alapta enim oppidum eft Thraciae.
ἀλάστορες, fcelefti et ipfi homines, qui indelebilia perpetrant, ab eo, quod talia perpetrent, ob quae cruciari atque ingemifcere liceat et vindices eorum daemones.
ἀλγήματα, dolores; faepe et de ipfo morbo nomen inducit et dolere fimiliter pro aegrotare et aliquid pati et alia ab ipfo.
ἀλεάζειν, fovere, calefacere.
ἄλιον ὕδωρ, aqua collecta ex largis imbribus.
ἀλεῖον, congregatum, confertum.
ἀλεξητήρια, remedia et auxilia, nam et ἀλέξασθαι auxiliari eft.
ἀλέουσιν, colligunt, congregant.
ἄλειφα, oleum vel adeps.

ἀλέως: ἀθρόως.
ἀλεότητα: ἄθροισιν.
ἀληθέωσι: πλανῶσιν· εἴρηται δὲ καὶ περὶ τὴν ἄλην.
ἀλθεῖν: ὑγιάζειν.
ἄλθεξις: ἡ ἴασις.
ἀλθίσκειν: ὑγιάζειν.
ἄλκαρ: βοήθημα.
ἀλλογνοῶν: ὁ παραφρονῶν, ὁ οἷον ἄλλα γινώσκων παρὰ τὰ ὄντα· οὕτω δὲ καὶ τὸ ἀλλοφρονήσας εἴρηται πρὸς αὐτοῦ.
ἀλλοιοτροπεῖται: τρέπεται ποικίλως.
ἀλλόκοτον: ἀσαφὲς καὶ ἄγνωστον.
ἀλλοφάσσοντες: παραπαίοντες, παραφρονοῦντες.
ἀλαοί: τυφλοί, ὅτι καὶ ἀλαὸς ὁ τυφλός.
ἀλυκόν: ἁλμυρόν.
ἀλύζει: ἀπορεῖ, ῥιπιάζεται· οὕτως δὲ καὶ τὸ ἀλύξει ἐπὶ τοῦ μέλλοντος εἴρηται.
ἀλυσμόν: ὅπερ καὶ ἄλυσίν τινα καὶ ἀπορίαν, ὃ δὴ καὶ ῥιπτασμὸν καλοῦσι, καὶ ἡ ἀλυχὴ δὲ ταὐτὸν τοῦτο.

ἀλέως, confertim, cumulate.
ἀλεότητα, congeriem, collectionem.
ἀληθέωσι, decipiant, imponant; dictum eft autem et in errore.
ἀλθεῖν, curare, fanare.
ἄλθεξις, curatio, fanatio.
ἀλθίσκειν, curare, fanare.
ἄλκαρ, remedium, auxilium.
ἀλλογνοῶν, defipiens et tanquam alia percipiens, quam quae funt; fic et ἀλλοφρονήσας, dictum eft ab ipfo, de eo, *qui mente alienata eft.*
ἀλλοιοτροπεῖται, vertitur varie.
ἀλλόκοτον, obfcurum et incognitum.
ἀλλοφάσσοντες, defipientes, infanientes.
ἀλαοί, caeci, quod et ἀλαὸς caecus eft.
ἀλυκὸν, falfum.
ἀλύζει, fluctuat, jactatur: fic et ἀλύξει in futuro dictum eft.
ἀλυσμὸν, anxietatem quod et inquietudinem et jactationem, quin et agitationem vocant et ἀλυχὴ moleftia hoc idem.

ἄλφιτα: οὐ μόνον τὰ ἀπὸ τῶν κριθῶν οὕτως καλεῖται· ἔν τε γὰρ τῷ πρώτῳ τῶν γυναικείων ἄλφιτα πύρινα εἴρηται· ἐν δὲ τῷ περὶ νούσων δευτέρῳ τῷ μείζονι καὶ φακῶν καὶ ὀρόβων πεφρυγμένων· ἄλφιτα τοίνυν παντὸς ἀληλεσμένου καρποῦ τὸ σύμμετρον τῷ μεγέθει θραῦμα ὀνομάζεται. τὰ μὲν γὰρ μείζω κρίμνα, τὰ δὲ ἐλάττω ἄλευρα.

ἄλφιτα προκώνια: τὰ πρὸ τῆς τοῦ κώνου στάσεως, τουτέστι τὰ ἐκ τῶν νέων ἔτι καὶ ἁπαλῶν κριθῶν· κῶνος γάρ τις ἐν ταῖς ἅλωσιν ἔτι καὶ νῦν ἵσταται καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἐπόμβροις χώραις ξύλον ὀρθὸν, ἐφ' ᾧ συντίθενται οἱ καρποὶ κωνοειδῶς.

ἀμαλδύνεται: αὐτῷ σύνηθες τὸ οἷον ἀφανίζεται καὶ τὸ οἷον ἀμαυροῦται· καθάπερ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων ὄμματα ἀμαλδύνεται.

ἀμαλῶς: τό τε ἁπαλῶς, ὅπερ ἴσον δύναται τῷ μετρίως, ὡς ἐν τῷ περὶ ἐμπύων· τοῦτο δὲ ἀμαλῶς ἐπαλέουσι, καὶ τὸ

ἄλφιτα, non folum ex hordeis *farinae* fic vocantur; nam in primo de morbis mulierum *ἄλφιτα πυρινὰ*, hoc eft farinae triticeae dictum eft. In fecundo autem de morbis majore et lentium et ervorum ficcatorum. Omnis igitur moliti grani mediocri magnitudine fragmentum *ἄλφιτα* appellant, nam majora fragmenta, *κρίμνα*, hoc eft craffiores farinae, minora autem *ἄλευρα*, hoc eft tenuiores farinae nominantur.

ἄλφιτα προκώνια, quae ante coni five metae conftructionem fiunt, hoc eft ex recentibus et teneris hordeis: conus enim quidam in areis etiam nunc erigitur et maxime in pluviofis regionibus lignum rectum, circa quod componuntur fructus in coni vel metae formam.

ἀμαλδύνεται, ipfi ufitatum eft, quafi offufcatur et quafi obfcuratur, ut in fecundo de morbis mulierum, oculi offufcantur.

ἀμαλῶς, et molliter, quod idem valet, quod non valde, ut in libro de purulentis. Hoc autem molliter vitant:

ῥᾳδίως, ὥσπερ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ἁμαλῶς ὁρᾷ· καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ μείζονι καὶ τὰ σιτία οὐχ ἁμαλῶς προσίεται.

ἀμαμηλίδας: εἶδός τι μεσπίλου πλεῖστον ἐν Ἰταλίᾳ γινόμενον, ὡς καὶ Διοσκουρίδης λέγει· τινὲς δὲ τὰς ἐπιμηλίδας φασὶν εἶναι μῆλα σμικρὰ ἄγρια.

ἄμβη: ὀφρυώδης ἐπανάστασις.

ἀμβλυωσμός: ἤτοι ἔκτρωσις παρὰ τὸ ἀμβλύσκειν· ἀλλὰ καὶ ἀμβλυωπία, ὡς ἐν τῷ μείζονι προῤῥητικῷ.

ἀμβλυωπότερα: τὰ ἀμβλύτερον ὁρώμενα, τουτέστιν ἀμυδρότερον.

ἀμείρων: ἀφαιρῶν καὶ λαμβάνων.

ἀμενηνόν: ἀσθενές.

ἄμη: κατά τινα τρόπον, ἔκ τινος μέρους, μετρίως.

ἀμήνας: ἐκπιάξας, ἀμύξας.

ἀμοίη: οὕτως ἐν τῷ κατ᾽ ἰητρεῖον Διοσκουρίδης γράφει, ἀμοίη ὅτι πιέξει παραλλάξαν ἐκκλίνει ἐς τὴν αὔξησιν καὶ ἀνά- [84] πλασιν τῶν σαρκῶν ποιήσεται· οἱ δὲ ἄλλοι

et facile ut in primo de morbis majore et oculis non facile videt et in fecundo majore et cibos non facile recipit.

ἀμαμηλίδας, genus quoddam mefpili, plurimum in Italia nafcens, ut Diofcorides ait, quidam autem ἐπιμηλίδας, ajunt effe poma parva filveftria.

ἀμβὴ, fuperciliofa et altior eminentia.

ἀμβλυωσμὸς, abortio vel abortus ab eo quod eft, abortire; fed et ἀμβλυωπία, hebetudo vifus, ut in majori prorrhetico.

ἀμβλυωπότερα, obtufius videntia, hoc eft obfcurius.

ἀμείρων, privans, auferens et accipiens.

ἀμενηνὸν, debile, invalidum.

ἄμη, quodammodo, ex aliqua parte, mediocriter.

ἀμήνας, qui elifit et laniavit.

ἀμοίη, fic in libro de iis, quae in officina medici, Diofcorides fcribit, mediocri compreffu viciffim declinent ad augmentum et conformationem carnium faciant. Ce-

γράφουσιν ἀλλοίη· φησὶ δὲ Διοσκουρίδης τὸ ἀμοίη μέτρια εἶναι, μαρτύριον δὲ οὐδὲν παρατίθεται.
ἀμυστί: ἀθρόως ἄνευ τοῦ μῦσαι τοῖς χείλεσι.
ἀμφιβραγχίων: τῶν περὶ τὰ παρίσθμια καλουμένων χωρίων.
ἀμφίδεον: τὸ τοῦ στόματος τῆς μήτρας, τὸ ἐν κύκλῳ ἄκρον, ὅπερ καὶ σικύας χείλεσιν ἔοικε, κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τῶν γυναικείων ψελλίων ὠνομασμένον, ἃ καὶ αὐτὰ ἀμφίδεα καλοῦνται ἀπὸ τοῦ περιλαμβάνειν ἐν κύκλῳ καὶ οἷον ἀμφιδεῖν.
ἀμφιδέξιος: ἡ οἷον ἀμφοτέρωθεν δεξιὰ, τουτέστιν ἡ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ὡς δεξιᾷ χρωμένη. τοιοῦτος γὰρ καὶ ὁ παρὰ τῷ ποιητῇ περιδέξιος. οὕτως δὲ καὶ ὁ Ἱππῶναξ ἔλεγεν·

ἀμφιδέξιος γάρ εἰμι καὶ οὐχ ἁμαρτάνω.

τινὲς δὲ ἀμφιδέξιον ἀκούουσιν οὐ καλῶς τὴν ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῆς μήτρας κυουμένην.
ἀμφιμήτριον σημεῖον: οὕτως ὠνόμακεν ἐν τῷ β΄ τῶν ἐπιδημιῶν τὸ δηλωτικὸν τῶν περὶ τὰς μήτρας διαθέσεων.

teri autem fcribunt *ἀλλοίη*. Ait autem Diofcorides *ἀμοίη*, mediocria effe, fed teftimonium nullum apponit.
ἀμυστὶ, totum fimul fine claufione labrorum.
ἀμφιβραγχίων, locorum, quae fic vocantur, circa tonfillas.
ἀμφίδεον, oris vulvae rotunda extremitas quae labris cucurbitulae fimilis eft, per metaphoram a mulierum armillis nominata, quae et ipfae *ἀμφίδεα* vocantur ab eo, quod eft comprehendere circulariter et tanquam circumligare.
ἀμφιδέξιος, tanquam utrinque dextra: hoc eft utrisque manibus ut dextra utens: talis enim eft et apud poetam ambidexter, fic Hipponax dicebat:

Ambidexter enim fum et non pecco.

Quidam *ἀμφιδέξιον* intelligunt non recte eam, quae in dextris partibus vulvae concepit.
ἀμφιμήτριον σημεῖον, uterinorum affectuum fignum fic nominavit in fecundo de morbis popularibus, quod affectionum vulvae fignificativum eft.

ἀμῶς: κατά τινα τρόπον, ἔκ τινος μέρους, μετρίως.
ἀναγνῶναι: μεταπεῖσαι, μεταδίδαξαι.
ἀνάκαρ: εἰς τὸ ἄνω μέρος, ὥσπερ ἐπίκαρ ἐς τὸ κάτω (708) ἐξ ὀρέων.
ἀνακικίουσιν: ἀναπηδῶσιν.
ἀνακῶς: φυλακτικῶς.
ἀνακωχή: ἀνοχὴ, ἀναβάσταξις.
ἀναλδές: ἄτροφον, ἀναυξές.
ἀνάλμυροι: ἄναλοι ἢ οὐχ ἁλμυροί. Διοσκουρίδης οὕτως, διαιροῦντες δὲ ἀναγινώσκουσιν οἱ πολλοί.
ἄναλτον: τό τε χωρὶς ἁλῶν καὶ οὐχ ἁλμυρόν.
ἀναπλάξεις: διαπλάξεις.
ἀναπρῆσαι: ἀνατρῆσαι, ἐκτρῆσαι.
ἀνάῤῥινον: τὸ διὰ τῶν ῥινῶν παλίσσυτον ἰὸν, ἔνιοι δὲ διαιροῦσιν ἀνὰ ῥινὸν εἶναι ἀνὰ τὸ δέρμα.
ἄναυδος: διαλέγεσθαι ἀδύνατος. ἄφωνος δὲ ὁ φωνεῖν μὴ δυνάμενος. ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐφεξῆς ἀλλήλων

ἀμῶς, quodammodo, ex quadam parte, mediocriter, ἄμη idem.
ἀναγνῶναι, fententiam mutare, veteribus dedifcendis nova difcere.
ἀνάκαρ, in fuperiorem partem, ut ἐπίκαρ, in inferiorem partem ex montibus.
ἀνακικίουσι, refiliunt.
ἀνακῶς, fedulo, caute vel apte ad cuftodiendum.
ἀνακωχὴ, induciae, intermiffio, dilatio.
ἀναλδὲς, quod non alitur, quod non augetur.
ἀνάλμυροι, infulfi vel non falfi, Diofcorides fic, multi dividentes legunt.
ἄναλτον, fine falibus et non falfum.
ἀναπλάξεις, illinitiones, inunctiones.
ἀναπρῆσαι, penetrare, forare, perforare.
ἀνάῤῥινον, per nares retroverfum iens. Quidam dividunt, ἀνὰ ῥινὸν, ut fit per cutem.
ἄναυδος, qui *bene* et *apte* verba facere nequit: ἄφωνος autem *mutus*, qui vocem emittere non poteft. In tertio

ἐπὶ Πυθίωνος εἴρηται. οὕτως ἔχει καὶ τὸ παρὰ τῷ ποιητῇ ἐπὶ τοῦ ἵππου.

αὐδήεντα δ᾽ ἔθηκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη.

ἀναφέρειν: δηλοῖ ποτε καὶ τὸ ὑπολύζειν ἀναπνέοντα, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων τῷ μικροτέρῳ, καὶ ἀναφέρειν ὥσπερ τὰ παιδία τὰ πεπαυμένα, κλαίοντά τε καὶ εἰς τὰς ῥῖνας ἀνέλκοντα τὸ πνεῦμα. τοῦτο ταὐτόν ἐστι τὸ πνεῦμα προσπίπτειν ἐν τῇ ἔξω φορῇ, ἔμπαλιν τῇ διπλῇ εἴσω ἐπανακλήσει.

ἀναχαίνεται: ἀναξαίνεται.

ἀναχελύνεται: ἀναξηραίνεται.

ἀνδρογένειαν: τὴν κατὰ ἄνδρας διαδοχὴν τοῦ γένους. ἡ μέντοι κατὰ τὰς γυναῖκας διαδοχὴ τοιοῦτο ἕτερον οὐδὲν ὄνομα κέκτηται ὅμοιον.

ἀμβήξατο: μετὰ βηχὸς ἀνέπτυσεν.

ἀνειλήματα: τοὺς στρόφους.

ἀνειλισθῶσιν: εἰς τὸ ἄνω εἱλισθεῖσαι συστραφῶσιν.

ἀνερυσθέωσιν: ἀνασπασθῶσιν.

morborum epidemion deinceps invicem de Pythione dicta sunt: sic habet et illud apud poetam de equo:

Loquentem autem fecerat dea alba ulnas Juno.

ἀναφέρειν, referre, significat interdum et subsingultire respirantem, ut in primo de morbis minore et ἀναφέρειν ut pueri cubantes, flentesque et in nares retrahentes spiritum, hoc idem est, cum spiritus in aliquid impingens, dum extra fertur, retro duplici revocatione, atque intro recipitur.

ἀναχαίνεται, rescinditur, laceratur.

ἀναχελύνεται, resiccatur.

ἀνδρογένειαν, per viros successio generis; nam per mulieres successio tale aliud nullum nomen habet simile.

ἀμβήξατο, cum tussi exspuit.

ἀνειλήματα, tormina, στρόφους, cruciatus.

ἀνειλισθῶσι, sursum verterint, convolverint.

ἀνερυσθέωσι, evulsi fuerint.

ἀνείσας: ἐν ὕψει ἀνωτάτω κρεμάσας· σύγκειται γὰρ ἐκ τοῦ ἄνω καὶ εἴσας.

ἀνεμοῦται: ἐμπνευματοῦται.

ἀνερίκτων: ἀδιασείστων.

ἀνεστραμμένα: ἀνατεταραγμένα, εἴρηται δὲ ἐπὶ οὔρων.

[85] ἄνεως: ἄφωνος καὶ τὸν νοῦν ἐμπεπληγμένος.

ἀνήνιος: ἄλυπος καὶ ἀβλαβής.

ἀνηρείκτῳ: μὴ διηρημένῳ εἰς λεπτὰ, ἀλλ' ἐξ ἄκρων κρίμνων συγκειμένῳ.

ἄνθεα: οὐ μόνον ταῦτα τὰ εἰς τὰ στέφανα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα οὕτως ὀνομάζει καὶ τὰ σπέρματα δὲ ὡσαύτως ἐνίοτε καλεῖ, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐρυθήματα, ὡς ἐν κωακαῖς· καὶ πτύσματα δὲ ἀνθηρὰ τὰ ἐρυθρὰ καὶ ὕφαιμα λέγει ἐν τῷ στ' τῶν ἐπιδημιῶν.

ἀνθίνην οἶνον: ἤτοι τὸν ἠνθισμένον ὀνομαζόμενον ἢ τὸν ἐκ τῶν ἀνθῶν ἡδυσμένον, ὥσπερ καὶ κυκεῶνα ἀνθινὸν ὠνόμασεν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι.

ἀνείσας, in fublime maxime furfum pendens, compofitum eft ex furfum et profectus.

ἀνεμοῦται, inflatur.

ἀνερίκτον, inconcufforum.

ἀνεστραμμένα, perturbata, dictum eft de urinis.

ἄνεως, mutus et mente perculfus.

ἀνήνιος, carens moleftia et illaefus.

ἀνηρείκτῳ, non divifo in minuta, fed ex ultimis farinae craffioribus partibus compofito.

ἄνθεα, flores non folum hos ad coronas, fed ad alia omnia fic nominat: ac femina fimiliter aliquando vocat, ut fecundo de morbis mulierum: fed et rubores ut in Coacis praenotionibus et fputa *ἀνθηρὰ* rubra et fubcruenta dicit in fexto epidemion.

ἀνθίνην οἶνον, hoc eft florulentum, quod ita nominatur vel ex floribus grato odore praeditum: quemadmodum et *κυκεῶνα ἀνθινὸν*, hoc eft potionem quandam floribus conditam nominavit in fecundo de morbis majore.

ἀνθινὸν ἔλαιον: τὸ κρίνινον καὶ ἴρινον λέγεται, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ σούσινον καλεῖται.

ἀνθινὸν μύρον: ὅπερ καὶ σούσινον μύρον καὶ κρίνινον μύρον· διαφέρει δὲ τοῦ ἀνθινοῦ ἐλαίου τοῦ προγεγραμμένου τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἀρωμάτων.

ἀνεύθυντο: ἤγουν εἰς τὸ ἄνω ἀπεύθυντο.

ἀνωργασμένον: τό τε ἀναμεμαλαγμένον, ἐπειδὴ καὶ τὸ μαλάξαι ὀργάσαι καὶ τὸ οἷον σπαργᾷν καὶ ὀργᾷν, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι.

ἀντικοντώσιος: τῆς διὰ τοῦ κοντοῦ ἀντερείσεως, ὅπερ καὶ σκίμπων καλεῖται.

ἀντίῤῥινα: πόα τις ἣν καὶ βουκράνιον καὶ λυχνίδα ἀγρίαν ὀνομάζουσιν.

ἄορτρον: τὸ ἀπηρτημένον τοῦ πνεύμονος μέρος ἑκατέρωθεν, ὡς ἐν τῷ περὶ νούσων τῷ μείζονι· ἔτι δὲ καὶ ἄορτριν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐνίοτε καλεῖ, ὡς Διοσκουρίδης οἴεται, οὐ πάνυ δὲ σαφές ἐστιν.

ἀπαρτίως: ἀπηρτισμένως καὶ ἀκριβῶς. Διοσκουρίδης δὲ

ἀνθινὸν ἔλαιον, oleum lilinum vel irinum dicitur, quod ipſum etiam ſuſinum vocatur.

ἀνθινὸν μύρον, quod et ſuſinum unguentum et lilinum unguentum. Differt autem a florato oleo ante ſcripto varietate odoramentorum.

ἀνεύθυντο, videlicet ſurſum direxerunt.

ἀνωργασμένον, quod eſt et remollitum: quoniam *ὀργάσαι* eſt mollire et tanquam ſubactum et emollitum, ut in ſecundo de morbis majore.

ἀντικοντώσιος, reverberationis ejus quae remo fit. Quod et *σκίμπων* vocatur.

ἀντίῤῥινα, herba quaedam quam bucranion et lychnida agreſtem vocant.

ἄορτρον, pulmonis pars ſeparata ex utraque parte, ut in libro de morbis majore: praeterea *ἄορτριν*, hoc idem aliquando appellat, ut Dioſcorides arbitratur: ſed hoc non ſatis conſtat.

ἀπαρτίως, perfecte et exacte. Dioſcorides autem ait hoc

ἔφη ὅτι καὶ πᾶν τὸ ἐναντίον δηλοῖ, ὡς ἐν τῷ περὶ διαίτης ὀξέων, ἐν οἷς φησι· καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπαρτίως ἐν τοῖσι τοιούτοισι καιροῖσι μεταβάλλουσιν εἰς τὰ ῥοφήματα· ἐμοὶ δὲ καὶ ταύτῃ δοκεῖ τὸ ἀπηρτισμένοις τε καὶ ἀκριβῶς δηλοῦν· τῷ δὲ καὶ οἱ Ἀττικοὶ τὸν αὐτὸν τρόπον χρῶνται τῷ ὀνόματι· μυρία δὲ παραδείγματα διὰ τῶν σμικρῶν ὑπομνημάτων ἔχεις.

ἀπεβράσσετο: ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ἐπιδημιῶν οὕτως Διοσκουρίδης γράφει, καί φησιν αὐτὸς δηλοῦσθαι τῷ ἀπεβράσσετο τὸ ἀπεβήσσετο, τῶν ἄλλων σχεδὸν ἁπάντων ἀπεβήσσετο γραφάντων· ὁ γάρ τοι Διοσκουρίδης οὗτος καὶ ὁ Ἀρτεμίδωρος καὶ ὁ ἐπικληθεὶς Καπίτων ἐκ τοῦ συνήθους τοῖς ἄλλοις ὀνόματα πολλὰ μετεκόμισαν, οὐδὲν ἀλλοιότερον δηλοῦντα τῆς ἀρχαίας γραφῆς, ὧν ἀνάγκην ἔχομεν καὶ ἡμεῖς μνημονεύειν.

ἀπιλλήθη: συνεκλείσθη, ἴλλειν γὰρ τὸ συγκλείειν.

ἀπερχθῇ: ἀποκλεισθῇ.

ἀπόγονα: τὰ γόνιμα, ἔνιοι δὲ ἤκουσαν τὰ ἄγονα.

verbum totum contrarium significare, ut in libro de ratione victus acutorum, ubi ait, et plerumque perfecte in talibus temporibus transeunt ad sorbitiones. Mihi autem et hoc loco videtur perfecte et exacte significare: atque hoc modo Attici hoc nomine utuntur: cujus plurima exempla in parvis commentariis habere possis.

ἀπεβράσσετο, in quinto epidemion sic scribit Dioscorides et ait ipse hoc ἀπεβράσσετο verbo significari et ἀπεβήσσετο, cum alii fere omnes ἀπεβήσσετο, hoc est evenit scribant. Dioscorides enim et Artemidorus cognomine Capito ex eo quod aliis usitatum erat, nomina multa transmutaverunt, nihil diversum ab antiqua scriptura indicantia: quorum nobis quoque necesse est meminisse.

ἀπιλλήθη, exclusus fuit, ἴλλειν enim claudere.

ἀπερχθῇ, exclusus est.

ἀπόγονα, fecunda, quidam intellexerunt infecunda.

ἀποκεκαρπωκός: ἀποβεβλαστηκός.
ἀποκεκριμένῃσι: κεχωρισμέναις.
ἀποκηδέστερον: ἀφροντιστότερον.
ἀποκναίειν: μάλιστα μὲν τὸ ἀποξύειν, ἤδη δὲ καὶ τὸ καταφθείρειν καὶ τὸ κατισχναίνειν.
ἀπομυλήνας: προβάλλων τὰ χείλη συνημμένως.
ἀπονενοημένως: ἀνεπιστρέπτως.
ἀποπαλλήσιος: ἀποπάλσεως, ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἀποπαλλώσεται, ποτὲ μὲν τὸ ἐνεργητικὸν τὸ ἀποπάλλειν σημαίνει, καθάπερ ἐν πρώτῳ τῶν γυναικείων· ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τὸ παθητικὸν τὸ ἀποπαλλήσεται, ὡς ἐν τῷ περὶ φύσεως ἀνθρώπου. (86)
ἀπορέγει: προτείνει.
ἀποσαείς: ἀποσβεσθείς.
ἀποσιτικά: ἀποσιτίας καὶ ἀνορεξίας ποιητικά.
ἀποσκήψεις: τὰς ἀποσχάσεις ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι.
ἀποσκληρύνει: σκελετεύει.

ἀποκεκαρπωκὸς, quod omni fructu exhauftum eft.
ἀποκεκριμένῃσι, feparatis.
ἀποκηδέστερον, negligentius.
ἀποκναίειν, maxime quidem abradere, fed et corrumpere et extenuare.
ἀπομυλήνας, protendens labra compreffim.
ἀπονενοημένως, temere, fine reverfione.
ἀποπαλλήσιος, expulfionis, hinc et ἀποπαλλώσεται, id eft expelletur, aliquando quidem activum ἀποπάλλειν, id eft expellere fignificat, ut in primo de morbis mulierum: aliquando et paffivum ἀποπαλλήσεται expelletur, ut in libro de natura hominis.
ἀπορέγει, porrigit.
ἀποσαεὶς, extinctus.
ἀποσιτικὰ, quae faftidium cibi et inappetentiam faciunt.
ἀποσκήψεις, fcarificationes, ut in primo de morbis majore.
ἀποσκληρύνει, exficcat, indurat.

ἀποσπαρθάζουσι: σπαίρουσιν ἢ σφύζουσιν, ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων.

ἀπόσφαγμα: τὸ τρυγῶδες παρήθημα, ὃ καὶ ὑπόσφαγμα.

ἀπτίστων: ὁλοσχερῶν εἰς ὁλοσχερῆ ἄλευρα διῃρημένων, ἐλλιπῶς κεκομμένων, μὴ ἀποβεβρασμένων τὸ πιτυρῶδες.

ἀπυρομήλῃ: τῇ πυρῆνα μὴ ἐχούσῃ, τουτέστι τῇ μηλοτρίδι.

ἀρακίδας: πυρίνους ἀρακίσκους, εἶδος ὀσπρίου δέ ἐστιν ὁ ἄρακος.

ἀρβύλαι: ὑποδήματα τὰ βαθέα.

ἄργης: ὄφις τις οὕτως ὀνομαζόμενος.

ἄρδας: ῥύπος τις καὶ ἀκαθαρσία, καὶ ἀρδαλῶσαι τὸ ῥυπᾶναι.

ἀρθρικόν: τὸν τοῖς ἄρθροις ἁρμόττοντα.

ἀρικύμων: ἡ ταχέως ἐγκύμων γινομένη.

(709) ἄρις: οὐ μόνον τὸ ὄργανον, ἀλλὰ καὶ βοτάνη τις οὕτως ὀνομάζεται.

ἄρκτιος: ὁ ἀπὸ τῆς ἄρκτου πνέων, ἔνιοι δὲ ἄρκτιον ἄντικρυς γράφουσιν.

ἀποσπαρθάζουσιν, pulsant, palpitant vel saliunt, ut in secundo de morbis.

ἀπόσφαγμα, feculenta colatura, quod et ὑπόσφαγμα *dicitur.*

ἀπιίστων, integrorum, in integras farinas divisorum, imperfecte contusorum, parte surfuracea non secreta.

ἀπυρομήλῃ, *specillo sine nucleo*, quod μηλοτρὶς dicitur, hoc est auricularium specillum.

ἀρακίδας, triticea legumina minuta; legumen enim est aracos.

ἀρβύλαι, calcei alti et profundi.

ἄργης, serpens quidam sic nominatus.

ἄρδας, sordes quaedam et spurcitia et ἀρδαλῶσαι, foedare.

ἀρθρικὸν, articulis accommodatum.

ἀρικύμων, quae cito praegnans fit.

ἄρις, non solum instrumentum, sed etiam herba quaedam sic nominatur.

ἄρκτιος, a septentrione spirans, quidam autem ἄρκτιον ursinum omnino scribunt.

ἅρμης: τῆς ἐν τῇ κεφαλῇ ῥαφῆς.

ἁρμίως: παραχρῆμα, Δώριος δὲ ἡ λέξις.

ἀῤῥοίας: ἐποχῆς ἐμμήνων.

ἀρτίζωα: ὀλιγοχρόνια.

ἀρτίστομα: πανταχόθεν ὁμαλά.

ἀσκαρίδες: ἕλμινθες ἰσχναὶ καὶ μικραὶ ἐν τῷ ἀπευθυσμένῳ ἐντέρῳ γεννώμεναι.

ἀσκούς: κεράμεις οὓς καὶ πυριατοὺς καὶ φακοὺς ὀνομάζουσιν.

ἀσᾶται: τό τε πυροῦται ὡς ἐν πρώτῳ γυναικείων καὶ τὸ προσκόρως καὶ ἐπαχθῶς διατίθεται, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι.

ἀτέραμνα: τὰ δυσκατέργαστα καὶ σκληρά.

ἄτρακτον: οὐ μόνον τὸν εἰς τὸ ἱερουργὸν χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ τὸ ξύλον τοῦ βέλους.

Ἀττικὸν ἀγγεῖον: Ἀττικὴν χύτραν, καὶ μήν ποτε τὸν καλούμενον ἐχῖνον.

αὑαντὴ ἢ αὑαψή: τὶς ξηραντικὴ νόσος.

ἅρμης, futurae quae eft in capite.

ἁρμίως, ftatim, Dorica vox.

ἀῤῥοίας, fuppreffionis menftruorum.

ἀρτίζωα, parvo tempore viventia.

ἀρτίστομα, undecumque plana, aequalia.

ἀσκαρίδες, vermes tenues et minuti in recto inteftino geniti.

ἀσκοὺς, figulinas ollas, quas et πυριατοὺς et φακοὺς lateres et lenticulos nominant.

ἀσᾶται, et ignefcit, ut in primo de morbis mulierum et faftidiofa fatietate, ac graviter affectus eft, ut in fecundo de morbis majore.

ἀτέραμνα, difficilia ad conficiendum et dura.

ἄτρακτον, non folum eum qui ad lanificium utilis eft, hoc eft fufum fignificat, fed etiam lignum fagittae.

Ἀττικὸν ἀγγεῖον, Atticum vas, Atticam ollam, aliquando quoque echinum appellatum.

αὑαντὴ vel αὑαψή, quidam deficcans morbus.

αὐτίνην: οἶνον τὸν αὐτοετίτην, τὸν ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους.
αὐτόδρομον: αὐτοκίνητον, ὡς ἐν τῷ περὶ ἑβδομάδων.
αὔτως: ματαίως.
ἀφάς: τὰ ἅμματα παρὰ τὸ ἅψαι.
ἀφασσόμενα: ψηλαφώμενα καὶ ἀφησσαμένη, ψηλαφήσασα.
ἀφράζει: ἀφραίνει, ἀσυνετεῖ.
ἀφροῦντα: ἀφρίζοντα, πομφολυγώδη.
ἀφύει: ἀπολευκαίνεται καὶ ὥσπερ ἀφύης τὸ χρῶμα ἔχει· οὕτως δὲ καὶ ἀφυῶδες καλεῖ τὸ ἀφυεῖ χρώματι ἐοικός.
Ἀχιλληϊάδας κριθάς: τὰς εὐτραφεῖς καὶ μεγάλας ἀπό τινος Ἀχιλλέως ὠνομασμένας, ὥς φασι, γεωργοῦ Βαβρωνίου.
ἀψίῤῥοον: εἰς τοὐπίσω ῥέον.
ἀψυχεῖ: λειποθυμεῖ· καὶ ἀψυχίη ἡ λειποψυχία.

Β.

Βάχαρις: Λύδιόν τι μύρον.
βαλβίς: κοιλότης παραμήκης.

αὐτίτην οἶνον, vinum hujus anni, praefentis anni.
αὐτόδρομον, quod per fe movetur, ut in libro de hebdomadibus.
αὔτως, temere, ftulte.
ἀφὰς, vincula, παρὰ τὸ ἅψαι, id eft ab eo quod eft vincire.
ἀφασσόμενα, contrectata, fricata et ἀφησσαμένη, quae fricavit vel contrectavit.
ἀφράζει, defipit, intelligendi expers eft.
ἀφροῦντα, fpumantia, bullae modo tumefcentia.
ἀφύει, dealbatur et tanquam apuae colorem habet, fic et ἀφυῶδες vocat apuae colore fimile.
Ἀχιλληϊάδας κριθὰς, bene nutrita hordea et magna a quodam Achille nominata, ut ajunt, agricola Babronii.
ἀψίῤῥοον, retro fluens.
ἀψυχεῖ, animo deficit et ἀψυχίη animi defectus.

Β.

Βάκχαρις, Lydium quoddam unguentum.
βαλβὶς, concavitas oblonga.

[87] *Βαλοῖος*: ὁ ἀπὸ Βαλοίας πόλεως Μακεδονικῆς.

βδέλλῳ: ἐν τῷ μείζονι προῤῥητικῷ καὶ δευτέρῃ πρός τινων ἐπιγραφομένων τὴν κιρσώδη φλέβα φησὶν οὕτως ὠνομάσθαι Διοσκουρίδης· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ κυρίως εἰρῆσθαι τοὔνομα κατ' αὐτοῦ τοῦ ζώου· καὶ γὰρ παρέτυχόν ποτε τούτου κατὰ τὸ βιβλίον ἐκεῖνο λεγομένου καὶ ἀπορουμένων γε πολλῶν ἐπὶ τῶν γινομένων, προέγνων ἐγὼ μόνος ἐκ τοῦ γράμματος ὁρμηθεὶς τἀληθές.

βηκείοις: προβατίοις.

βησσιακῇ: τῇ ἀπὸ βησσῶν ἐν Θράκῃ.

βλακεύειν: ὀλιγωρεῖν.

βλαβεραί: ὑγραί, μυξώδεις.

βληχρόν: ὄσπριόν τι ὃ καὶ βλήχιον γράφεται.

βοάνθεμον: τὸ βούφθαλμον, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ χρυσάνθεμον ὀνομάζεται.

βόλβιον: οἷόν ἐστι τὸ αὐτό, Ἱπποκράτης ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων διδάσκει· κακῶς οὖν τινες τὸν νάρκισσον ᾠήθησαν δηλοῦσθαι διὰ τὸν βολβόν.

Βαλοῖος, qui eſt ex Valoea, urbe Macedoniae.

βδέλλῳ, in majori de praedictione et ſecundo, ut quidam inſcribunt, varicoſam venam ait ſic nominari Dioſcorides: mihi autem videtur proprie dici nomen de ipſo animali: etenim affui olim cum hoc diceretur in eo libro et dubitantibus multis de his quae fierent, ſolus ego ex ſcripto aggrediens praecognovi veritatem.

βηκείοις, ovibus.

βησσιακῇ, ex Beſſis in Thracia.

βλακεύειν, parvipendere.

βλαβεραί, humidae, mucoſae.

βληχρὸν, legumen quoddam, quod et *βλήχιον* ſcribitur.

βοάνθεμον, bovis oculus, quod idem chryſanthemon nominatur.

βόλβιον, quale ipſum eſt Hippocrates docet in libro ſecundo de morbis mulierum: male igitur quidam bulbi nomine narciſſum ſignificari putaverunt.

βολβιτία: τὰ ὑπὸ τῶν πολλῶν βομβύλια προσαγορευόμενα, γένος δέ ἐστι τοῦτο μικρῶν πολυπόδων.

βόλιτον: βόλβιτον.

βομβύλιον: ἔκπωμά τι στενὸν ἔχον τὸ στόμα ἢ πῶμα παρὰ τὸ βομβεῖν ὠνομασμένον.

βοὸς θαλασσίου: σελαχώδης ἐστὶν ὁ ἰχθῦς οὗτος.

βοιράχου: τοῦ βατράχου λέγει, τινὲς δὲ ἄντικρυς βατράχου γράφουσι.

βουβάλιος: σίκυς ἄγριος.

βουκέρας: ἡ τῆλις. Μενηθεὺς ἐν ταῖς ὀνομασίαις τῶν φαρμάκων καὶ τὴν ἀναγαλλίδα οὕτως προσαγορεύεσθαί φησι.

βούπρηστις: τό τε ζῶον τὸ τῇ κανθαρίδι παραπλήσιον· ἔστι δὲ καί τι λάχανον ἄγριον, οὗ μέμνηται Διοσκουρίδης ἔν τε τῷ πρώτῳ τῶν ὑγιεινῶν καὶ ἐν τῷ περὶ λαχάνων.

βρῆγμα: τὸ μετὰ βηχὸς ἀναπτυόμενον ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι· καὶ βρήσσειν τὸ μετὰ βηχὸς ἀναπτύειν· ἔνιοι ταῦτα χωρὶς τοῦ ρ γράφουσι.

βολβιτία, quae a multis βομβύλια appellantur; genus autem eſt hoc parvorum polypodum.

βόλιτον, ſtercus bubulum.

βομβύλιον, poculum quoddam anguſtum os habens aut operculum a reſonando dictum.

βοὸς θαλασσίου, bovis marini, cartilaginoſus eſt hic piſcis.

βοιράχου, ranae dicit, quidam autem omnino βατράχου ſcribunt.

βουβάλιος, cucumer agreſtis.

βουκέρας, foenum Graecum, Menitheus in appellationibus medicamentorum et anagallidem ſic appellari ait.

βούπρηστις, eſt animal cantharidi ſimile, eſt et quoddam olus agreſte, cujus mentionem facit Dioſcorides in primo de ſanitate tuenda et in libro de oleribus.

βρῆγμα, quod cum tuſſi exſpuitur, in primo de morbis majore; et βρήσσειν, cum tuſſi exſpuere, quidam haec ſine litera ρ ſcribunt.

βρόγχης: τῆς χονδρώδους ἀρτηρίας.
βρυγμός: ὁ ἀπὸ τῶν ὀδόντων συγκρουομένων ψόφος· καὶ βρύχειν τὸ οὕτως ψοφεῖν.
βύζην: ἀθρόως ἢ πυκνῶς.

Γ.

Γαλιάγκωνες: οἱ σμικρὸν μὲν καὶ ἄτροφον ἔχοντες τὸν βραχίονα, τὰ δὲ κατὰ τὸν ἀγκῶνα ὀγκωδέστερα, ὥσπερ καὶ αἱ γαλαῖ· οἱ δὲ φάσκοντες γαλλὸν τὸ χολὸν ὀνομάζεσθαι καὶ διὰ τοῦτο συγκεῖσθαι τοὔνομα, τάχα ἂν δόξειαν παρακούειν· οὐ γὰρ γαλιάγκωνας, ἀλλὰ γαλλοβραχίονας ἐχρῆν αὐτοὺς ὀνομάζεσθαι.
γαμψούς: καμπὰς ἔχοντάς τινας.
γαυσός: κυρτὸς εἰς τὰ ἔξω.
γιγγλύματα: ἀντεμβαίνουσιν εἰς ἀλλήλους, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς θύραις οἱ γιγγλυμοί.
γῇ σμηκτίδι: τῇ κιμωλίᾳ.
γῇ κεραμίτιδι: τῇ ἀργίλῃ.

βρόγχης, cartilagineae arteriae.
βρυγμὸς, ſtridor qui ex dentibus colliſis efficitur et βρύχειν ſic ſtridere.
βύζην, cumulate vel denſe.

Γ.

Γαλιάγκωνες, *muſtelae cubito praediti*, qui parvum et gracile habent brachium, partes autem circa cubitum turgidiores, ut muſtelae: qui autem ajunt γαλλὸν mutilum et decurtatum vocari, indeque deductum eſſe nomen, fortaſſis videri poſſint male intelligere, non enim γαλιάγκωνας, ſed γαλλοβραχίονας oportebat ipſos nominari.
γαμψοὺς, curvaturas habentes quasdam.
γαυσὸς, curvatus in partem exteriorem.
γιγγλύματα, contrario modo ineunt inter ſe, ut in ianuis cardines.
γῇ σμηκτίδι, cimoliae, id eſt albae cretae.
γῇ κεραμίτιδι, argillae.

γῆ χαλκίτιδι: οὐδὲν πλέον δηλοῖ τοῦ χαλκίτεως.
γήχυτον: τὸ ἔξωθεν μέρος τῆς γῆς τὸ μαλακὸν καὶ ἥκιστα λιθῶδες.
γλαμυροί: γλημώδεις καὶ ὑγροί.
γλοιάζειν: τὸ ἐπιμύονιας παραδίνειν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ γλοιωδῶς ἀνάλογον, ὡσεὶ καὶ νυσταχτικῶς ἔλεγον.
[88] γλυκύμης βοτάνης: τῆς γλυκυῤῥίζης καλουμένης.
γόγγρωνα: βρογχοκήλην ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς πρέμνοις τῶν δένδρων ἐπιγινομένων στρογγύλων ἐξοχῶν, ὡς καὶ Θεόφραστος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ φυτῶν ὡδὶ λέγων· ἔνια δὲ καὶ ἴσχει τοὺς καλουμένους ὑπό τινων γόγγρους ἢ τὸ ἀνάλογον οἷον ἡ ἐλαία.
γογγύλιον: στρογγύλον· καὶ γογγυλίδια τὰ σμικρὰ σφαιρία ὥσπερεὶ καταπότια.
γριφόμενα: ἐπανειλούμενα παρὰ τὸν γριφὸν τὸ ἁλιευτικὸν δίκτυον.

γῆ χαλκίτιδι, nihil plus fignificat quam chalcitis lapis.
γήχυτον, exterior pars terrae, quae mollis eft et minime lapidea.
γλαμυροί, aquofi et humidi.
γλοιάζειν, conniventes verfare oculos et γλοιωδῶς per conniventiae fimilitudinem more eorum qui nutante capite dormitam dicebant.
γλυκύμης βοτάνης, glycyrrhizae vel dulcis radicis appellatae.
γόγγρωνα, tumorem gulae, ab eminentiis rotundis quae in truncis arborum nafcuntur, ut Theophraftus in primo de ftirpibus, fic inquiens, nonnullae autem gongros a quibusdam vocatos habent, vel quod pro arboris natura refpondeat, ut olea.
γογγύλιον, rotundum et γογγυλίδια, parvi globuli, ut pilulae.
γριφόμενα, quae involvuntur, dictum a gripho, quod eft rete pifcatorium.

Δ.

Δαιτίδες: μεγάλαι λαμπάδες καιόμεναί τε καλοῦνται· καταχρωμένοις δέ ποτε σημαίνει καὶ τὴν τοῦ σκορόδου κεφαλὴν διὰ τὸ ἐκ πολλῶν ἀγλίθων συγκειμένην παραπλησίως συνδεδέσθαι ταῖς λαμπάσι.

δακτύλιος: κύκλος τροχίσκος ἐν τῷ περὶ ἀφόρων.

δίεδρος: διαφανής, ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι.

διακνέει: ὅπερ καὶ ἀποκναίει, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ διακναίει λέγεται.

διαπεπληγμένα: τὰ ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν πληχάδα διεστῶτα· πληχὰς δὲ τὸ μεταξὺ τῶν σκελῶν τῆς ἐκφύσεως.

διάστημα: τὴν ὥσπερ ἐρίοις ἐοικυῖαν αὐτῶν τῶν σωμάτων σύνθεσιν.

διαστομωτρίδα: μήλην τὴν διαστέλλουσαν.

διαφλύξεις: ὑπερβλύσεις.

διαφλυχθεῖσα: διαχυθεῖσα, ὑγρανθεῖσα.

διαφλυχθέν: ὑγρανθέν.

διαφλύοντα: ὑγραίνοντα.

Δ.

Δαιτίδες, magnae lampades ardentesque vocantur, abutentibus autem aliquando significat etiam allii caput, eo quod ex multis spicis seu nucleis compositum colligatur, ut lampades.

δακτύλιος, circulus, rotula, in libro de sterilibus.

δίεδρος, transparens, in secundo de morbis majore.

διακνέει, idem quod moerore afficit, quod ipsum et διακναίει dicitur.

διαπεπληγμένα, multum circa crurum exortum divaricata, πληχὰς enim quod inter exortum crurum interest.

διάστημα, intervallum, tanquam lanis similem corporum ipsorum compositionem.

διαστομωτρίδα, specillum dilatans.

διαφλύξεις, effusiones.

διαφλυχθεῖσα, perfusa, humectata.

διαφλυχθὲν, humectatum.

διαφλύοντα, humectantia.

δίαφρος: ἀφρίζων.

διαχωρίου: ἀπὸ διαστήματος.

(710) διδύμη: ῥίζα τῆς βοτάνης ἥτις καὶ ὄρχις ὀνομάζεται.

διεβλήθησαν: ἐξηπατήθησαν.

διῆσαι: διασεῖσαι, ἐν δευτέρῳ τῶν γυναικείων, δηλοῖ καὶ τὸ διηθῆσαι καὶ τὸ διελεῖν.

διΐδρος: νοτηρὰ καὶ διϊδροῦσα.

δίκλειδος: διμερὴς, ὡς δύνασθαι τοῦ κάτω μέρους κεκλεισμένου τὸ ὑπερκείμενον ἀνοῖξαι.

δίκρουν: τὸ οἷον δίκρανον, ὅπερ καὶ δισχιδὶς ὀνομάζουσι· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἤδικρον δηλοῖ.

δίοπτος: νεὼ ἐπιμελητὴς παρὰ τὸ διοπτεύειν ἢ διέπειν τὰ ἐν αὐτῷ.

διοῤῥώσιος: τῆς εἰς τὸ ὀῤῥῶδες καὶ ὑδατῶδες μεταβολῆς.

δίπνος: τρήματα τῶν εἰς τὰ κενὰ συντετρημένων καὶ οἷον κατὰ δύο στόματα ἀναπνεόντων.

δόρπου: τοῦ δείπνου.

δίαφρος, fpumans.

διὰ χωρίου, ex intervallo.

διδύμη, fatyrium, radix herbae, quae et ὄρχις nominatur.

διεβλήθησαν, decepti fuerunt.

διῆσαι, concutere, in fecundo de *morbis* mulierum fignificat transcolare et dividere.

διΐδρος, humida, exudans.

δίκλειδος, bipartitus, ut poffit inferiore parte claufa fuperpofitam aperire.

δίκρουν, tanquam biceps, quod et bifidum dicitur, quod ipfum etiam ἤδικρον fignificat.

δίοπτος, templi curator, παρὰ τὸ διοπτεύειν ἢ διέπειν, id eft ab explorando vel curando, quae funt in ipfo.

διοῤῥώσιος, in ferofum et aquofum mutationis.

δίπνος, foramen parvum eorum, quae ad vacua perforata funt et tanquam duobus oribus refpirant.

δόρπου, coenae, vefpertinum epularum.

Ed. Chart. II. [88. 89.] Ed. Baf. V. (710.)
δραπτά: ἐσπαραγμένα.
δυσανίης: Κριτίας ἐν τῷ περὶ φύσεως ἔρωτος ἢ ἀρετῶν οὕτως ἐξηγεῖται τοὔνομα· δυσανίης δέ ἐστιν ὅστις ἐπὶ τοῖς σμικροῖς ἀνιᾶται καὶ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις μᾶλλον ἢ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἢ πλείω χρόνον.
δυσήνιος: ὁ μὴ εὐκόλως ἀνιώμενος· ἔστι δὲ καὶ ὁ δυσχαλίνωτος ἢ ὁ δυσκολώτατος.

Ε.

Ἐβλημάσθη: ἐμαλάχθη.
ἐγγαστρίμυθοι: οἱ κεκλεισμένου τοῦ στόματος φθεγγόμενοι, διὰ τὸ δοκεῖν ἐκ τῆς γαστρὸς φθέγγεσθαι.
[89] ἐγκέλλη: ἐνερείση.
ἐγκάμψει: ἐνερείξει, καὶ ἐγκεκαμμένοι, οἱ ἐνηρεικότες καὶ γρυποὶ, εἴρηται δὲ ἐπὶ ὀνύχων.
ἐγγενές: συγγεννημένον, οἰκεῖον.
ἐγκάς: ἐν βάθει.

δραπτὰ, dilacerata.
δυσανίης, qui angitur re exigua. Critias in libro de natura amoris vel virtutum ſic exponit nomen, δυσανίης autem eſt quicunque propter parva triſtatur et propter magna magis quam alii homines vel diutius.
δυσήνιος, effrenatus qui non facile triſtatur, eſt autem et difficulter frenabilis et moroſiſſimus.

Ε.

Ἐβλημάσθη, mollificatus eſt, molle factum eſt.
ἐγγαστρίμυθοι, qui clauſo ore loquuntur, quia videntur ex ventre loqui.
ἐγκέλλη, offirmet, ſupra fulciat, apprimat, inſiſtat, incumbat.
ἐγκάμψει, inflectet, confringet et ἐγκεκαμμένοι inflexi, innitentes, incumbentesve et adunci; dictum eſt autem de unguibus.
ἐγγενὲς, congenitum, proprium ac familiare.
ἐγκὰς, in profundo.

ἐγκεχαλίνωται: χαλινοῖς ἐμφερῶς περίκειται.
ἐκγεγλευκισμένος: ὁ ὑπόγειος, πεπαυμένος τοῦ γλεῦκος εἶναι.
ἔγρησις: ἡ ἐγρήγορσις.
ἐέρχαται: ἐναπολαμβάνονται.
ἔθρασσεν: ἔνυττεν, ἐκέντει.
ἐκβρήσσει: ἐκβάλλει, ἐκβράσσει.
ἔκδεξιν: διαδοχήν.
ἐκκολύψας: ἀπολεπίσας.
ἐκλουέσθω: σημαίνει ποτὲ καὶ τὸ προσκλυζέσθω, ὡς ἐν τῷ περὶ ἀφόρων καὶ τοῖς προσκειμένοις τοῖς περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων.
ἔκμαγμα: τό τε συνεστραμμένον φύραμα καὶ τὸ κροκόμαγμα, ὡς ἐν τῷ περὶ ἀφόρων.
ἐκμάξαι: καὶ τὸ ἀναπλάσαι. ἔστιν ὅτε καὶ ἀλλοιῶσαι ὡς ἐν τῷ περὶ ἀφόρων, δακτύλῳ ἐκμάξαι, τουτέστιν ὡς τὸν κυκλίσκον ἀναπλάσαι· ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκθλίψαι, ὡς ἐν τῷ

ἐγκεχαλίνωται, frenis velut circumdatus est.
ἐκγεγλευκισμένος, vinum subterraneum et quod mustum esse desiit.
ἔγρησις, vigilantia.
ἐέρχαται, intus comprehenduntur, concluduntur, intercipiuntur.
ἔθρασσεν, pungebat, stimulabat.
ἐκβρήσσει, ejicit, expellit.
ἔκδεξιν, successionem.
ἐκκολύψας, qui corticem detraxit.
ἐκλουέσθω, significat aliquando et inundetur, ut in libro de sterilibus et in adjunctis libro de vulneribus capitis.
ἔκμαγμα, subacta massa et crocomagma *croci recrementum*, ut in libro de sterilibus.
ἐκμάξαι, efformare: aliquando etiam aliud facere et mutare, ut in libro de sterilibus digito formare, hoc est tanquam rotulam effingere, sed et exprimere, ut in li-

περὶ νούσων τῷ πρώτῳ τῷ μείζονι, ἐπί τε σπόγγου καὶ τῆς λινοζώστιδος καὶ ἀκτῆς τῶν φύλλων.

ἐκματεῖσθαι: ἀναζητεῖν.

ἐκμιαίνεται: ἀποκρίνει τὸ σπέρμα.

ἐκνεφίας ὄμβρος: ὁ μετὰ ἡλίου γινόμενος.

ἐκνεφίας πυρετός: ὁ ὑγρὸς ἅμα καὶ πυρώδης, ὥσπερ καὶ ὁ ἥλιος ἐκνεφίας καλεῖται.

ἔκνυξεν: ἐψόφει. ὠνοματοπεποίηται δὲ ἀπὸ τοῦ ψόφου.

ἐκνύπη: ἐξηπλωμένη.

ἐκπεπληγμένον: ἐκτετραμμένον.

ἐκρήγμασιν: ἀποσχίσμασι ῥακῶν.

ἐκσυριγγοῦνται: ἀναστομοῦνται.

ἐκτόμου: ἐλλεβόρου μέλανος.

ἔκτριψιν: τὴν εἰς τὰ σπλάγχνα οὖσαν παράλλαξιν.

ἐκφινδάνει: ἐξορμᾷ.

ἐκβράσσει: οὕτω δὲ καὶ τὸ ἐκφλύει.

ἐκχύμωσις: χυμῶν ἔκχυσις.

bro de morbis primo majore de ſpongia et mercuriali herba et ſambuci foliis.

ἐκματεῖσθαι, inveſtigare.

ἐκμιαίνεται, inquinatur ſemine, excernit ſemen.

ἐκνεφίας ὄμβρος, imber cum ſole factus.

ἐκνεφίας, febris humida ſimul et ignea, quemadmodum et ſol cum quo ſimul imber fit.

ἔκνυξεν, ſtrepebat, nomen formatum eſt a ſtrepitu.

ἐκνύπη, expaſſa, explicata, explanata.

ἐκπεπληγμένον, everſum et everſis labris ac diductis.

ἐκρήγμασιν, ſciſſuris pannorum.

ἐκσυριγγοῦνται, aperiuntur.

ἐκτόμου, veratri nigri.

ἔκτριψιν, ad viſcera mutationem.

ἐκφινδάνει, erumpit.

ἐκβράσσει, ſic autem et ebullit.

ἐκχύμωσις, effuſio humorum.

ἔλαιον ῥόδινον: τὸ μὴ ἠρωματισμένον.
ἐλατήριον: οὐ μόνον τὸ ἀπὸ τοῦ ἀγρίου σικύου γιγνόμενον, ἀλλὰ καὶ πᾶν τὸ τὴν κάτω κοιλίαν καθαῖρον.
ἐλαία: ἄγρια.
εἱληθερές: τὸ ὡς ἀπὸ ἡλίου θερμόν.
ἐληθερείσθω: ἡλιούσθω.
ἐλιννύειν: ἡσυχάζειν.
ἐλεσχηνευσάμην: ἐπὶ πλεῖστον διελέχθην.
ἐλκυστῆρι: ἐμβρυουλκῷ.
ἔλυτρα: σκεπάσματα.
ἐμβάφιον: ὀξύβαφον.
ἔμιαι: ἔμετοι, Ἀττικὸν τὸ ὄνομα.
ἔμπλην: πλησίον.
ἐμπύους μοτούς: τοὺς στρεπτοὺς ἢ τοὺς λημνίσκους.
ἐμυκώθη: Διοσκουρίδης μέν φησι, τὸ συνέμυσεν, οἱ πλεῖστοι δὲ τὸ ἐπιφύσεις ἔσχε πλαδαράς, ὥσπερ καὶ οἱ μύκητες.

ἔλαιον ῥόδινον, oleum rofaxum, quod aromatibus conditum non eft.
ἐλατήριον, non folum ex agrefti cucumere factum, fed etiam omne quod deorfum ventrem purgat.
ἐλαία, agreftia.
εἱληθερές, tanquam a fole calidum.
ἐληθερείσθω, infoletur.
ἐλιννύειν, quiefcere.
ἐλεσχηνευσάμην, plurimum differui.
ἐλκυστῆρι, inftrumento quodam ad infantem ex utero extrahendum.
ἔλυτρα, velamenta.
ἐμβάφιον, acetabulum.
ἔμιαι, vomitus, Atticum nomen.
ἔμπλην, prope.
ἐμπύους μοτούς, linamenta concerpta, quae circumvolvuntur et vulneribus induntur, ad faniem purgandam vel lemnifcos.
ἐμυκώθη, Diofcorides quidem ait, conclufit, plurimi autem, adnafcentias habuit humidas, ut et fungi.

ἐμυλώθη: ἐσκληρύνθη.
ἐμυλήθη: κατεμαράνθη.
ἐνθλάσσει: ἐνθλᾷ.
ἐνθράσσει: ἐγκείμενον νύττει.
ἐξαλίπτης: κονιάτης, χρίστης.
ἐξαλίζοιτο: ἐκκενοῖτο.
ἐξάντης: ὑγιής.
ἐξάραγμα: σύντριμμα.
ἐξαρύαται: ἐκκενοῦται, ἐκθλίβεται· τινὲς δὲ τὸ ἐξορμᾶται, ἀπειλὴν ποιεῖται.
ἐξάρυσις: ἀπάντλησις.
ἐξαστίας: ἔνιοι μὲν τὰ ἐπανιστάμενα ἐξ ἄκρων τῶν σχισθέντων ὀθονίων λίνα καὶ ἀπὸ τῶν ῥακῶν τὰς κρόκας. ἐμοὶ δὲ καὶ τὰ πρὶν σχισθῆναι προὔχοντα τὸν αὐτὸν τρόπον ὀνομάζειν δοκεῖ.
ἐξητριασμένον: τὸ διὰ ἠτρίου ἠθημένον· λεπτὸν δέ τι ὕφασμα τὸ ἤτριον καὶ ἄγριον.
ἐξινοῖ: ἐκκενοῖ.

ἐμυλώθη, induruit.
ἐμυλήθη, contabuit.
ἐνθλάσσει, infringit.
ἐνθράσσει, urgens pungit.
ἐξαλίπτης, illitor, unctor.
ἐξαλίζοιτο, exinaniretur.
ἐξάντης, ſanus.
ἐξάραγμα, confractio, colliſio.
ἐξαρύαται, evacuatur, exprimitur. Quidam vero, hoſtiliter aggreditur, minas facit.
ἐξάρυσις, exhauſtio.
ἐξαστίας, quidam lina exurgentia a ſummis linteis ſciſſis et a pannis vilibus fila, mihi autem etiam ante quam ſcindantur exſtantia eodem modo videtur appellare.
ἐξητριασμένον, panno tenui colatum, eſt autem ἤτριον tenuis quidam et agreſtis pannus.
ἐξινοῖ, evacuat.

ἔξουρα: εἰς στενὸν συνηγμένα, ἃ δὴ καὶ μύοπα ὀνομάζουσιν.
ἔπακρα: τὰ εἰς στενὸν τελευτῶντα, ἅπερ καὶ ἔξουρα.
ἐπαλύνων: ἐπιπάσσων, ἐπιτάττεται καὶ ἐπὶ τοῦ μᾶλλον.
ἐπικέρας: τῆλιν· ἔνιοι δὲ ἄλλην τινὰ βοτάνην οὕτως ὀνομαζομένην.
ἐπικτένιον: ἐπὶ μὲν τῶν γυναικῶν τὸ ἐπίσειον καλούμενον, ἐπειδὴ ὑπὲρ τὸν κτένα ἐστίν· ἐπὶ δὲ τοῦ στυππείου ἢ τοῦ λίνου, τὸν τῷ κτενὶ προσιζάνοντα χνοῦν ἐν τῇ ἐργασίᾳ.
ἐπιμηλίδα: Διοσκουρίδης μὲν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ὕλης εἶδος μεσπίλου, τὸ καὶ σιτάνιον ὀνομαζόμενον· ἔνιοι δὲ τὰ μῆλα τὰ σμικρὰ τὰ ἄγρια, ἅπερ καὶ ἀμαμηλίδες ὀνομάζονται.
ἐπιμυλίδα: τὴν ἐπιγονατίδα, τὴν μύλην.
ἐπισκληροῖς: τοῖς κατεσκληκόσι.
ἐπίστημος: ἐπισταικὴ, σύννους, ἐφεκτική.
ἐπίχνουν: ἐπίπαγον χνοώδη.
ἐπορεξάμεναι: ἐπεκταθεῖσαι.

ἔξουρα, in anguftum contracta, quae et μύοπα nominant.
ἔπακρα, in anguftum definentia, quae et ἔξουρα.
ἐπαλύνων, fpargens: apponitur autem et ad magis.
ἐπικέρας, foenum Graecum, quidam aliam quandam herbam fic nominatam.
ἐπικτένιον, in mulieribus pubes quae vocatur ἐπίσειον, nam fupra pectinem eft, in ftuppa autem vel lino pectini infidentem lanuginem in opificio.
ἐπιμηλίδα, Diofcorides quidem in primo de materia genus mefpili, σιτάνιον etiam appellatum, quidam autem mala parva fylveftria, quae et ἀμαμηλίδες nominantur.
ἐπιμυλίδα, os, ceu conchula quaedam genu tegens, latum et rotundum, quo genuum commiffura obtegitur, vulgo patellam vocant.
ἐπισκληροῖς, induratis.
ἐπίστημος, cunctatrix, cogitabunda, haefitans.
ἐπίχνουν, humorem concretum lanuginofum.
ἐπορεξάμεναι, extenfae, in longum porrectae.

Ed. Chart. II. [90.] Ed. Baf. V. (710. 711.)

ἐπόσχιον: κλῆμα ἐξ οὗ πέφυκέ τι, ὥσπερ καὶ τῆς σικυώνης.

ἐπῶδες: δυσῶδες τὸ οἷον ἐπόζον.

ἐπωκεστέρη: τῷ ὄξει πλέανι κεχρημένη.

ἐρυγγάνει: ἀποβάλλει.

ἐρυγή: ἐρύγνιον, ἀπόβλημα.

ἐρίκιδες: αἱ ἁδρομερῶς διῃρημέναι κριθαί, τινὲς δὲ τὰς διχῇ διῃρημένας· καὶ γὰρ τὸν ἐρεγμὸν ἀπὸ τοῦ διχῇ διῃρῆσθαί φασιν ὠνομάσθαι· ἐμοὶ δὲ παρὰ τὸ ἐρείκειν πάντα τὰ τοιαῦτα δοκεῖ γεγονέναι, ὅπερ οὐ τὸ διχῇ διαιρεῖν ἐστιν, ἀλλὰ τὸ θραύειν ἁπλῶς· ὅθεν καὶ τὸ ἴτριον ἐρείκιον ὀνομάζεται καὶ αὐτὸ, διότι εὔθραυστον.

ἔριξ: εἴρηται μὲν καὶ ἐπὶ τοῦ ἥπατος· γέγραπται δὲ ἐν τοῖς πλείστοις μὲν θρὶξ, δηλοῖ δὲ τὸ μέρος τοῦ ἥπατος τὸ ἄνω καθ᾽ ὃ ἀπ᾽ ἀλλήλων σχίζονται οἱ λοβοί.

(711) ἐρυγματώδης: ἡ ἐρυγμῶν ἀπεργαστικὴ, νόσος ἡ πνευματοῦσα.

ἐπόσχιον, palmes, ex quo natum eſt quippiam, ut ex colocynthide.

ἐπῶδες, foetens et tanquam male olens.

ἐπωκεστέρη, aceto multo utens.

ἐρυγγάνει, abjicit, repudiat.

ἐρυγὴ, ructus, ejectio.

ἐρίκιδες, in craſſiores partes diviſa hordea, quidam bifariam diviſa, nam et ἐρεγμὸν, hoc eſt legumen freſum ab eo, quod eſt bifariam dividi, ajunt nominatum eſſe: mihi autem παρὰ τὸ ἐρείκειν, id eſt ab eo quod ſcinduntur omnia talia, videtur nomen factum eſſe, quod non biſariam dividere eſt, ſed frangere ſimpliciter, unde placenta etiam ipſa ex ſeſamo et melle ἐρείκιον nominatur, quoniam facile frangitur.

ἔριξ, dicitur quidem et de jecinore, ſcriptum eſt in plurimis θρὶξ, ſignificat autem partem hepatis ſuperiorem, qua jecinoris fibrae a ſe mutuo dividuntur.

ἐρυγματώδης, ructum movens, ructuum effectivus, morbus flatuoſus.

ἐρυθροῦν στέαρ: τὸ ἔναιμον.

ἐσαφάσας: εἰς τὸ ἔσω χαλάσας, ὥστε μασᾶσθαι, ὅ ἐστι ζητεῖσθαι.

ἐσφηκωμένα: συνδιδεμένα, συνεσφιγμένα.

ἐς χεῖρα: δηλοῖ καὶ τὸ πλησίον.

ἔτνος: πᾶν τὸ ἀπὸ ὀσπρίου ἐρηρειγμένου ἕψημα.

εὐάνθεμον: ὅπερ καὶ ἀνθεμὶς λέγεται καὶ χαμαίμηλον.

εὐθεσίην: τὴν ἐγγενετὴν τοῦ σώματος ἕξιν, ὥς που καὶ ἐνιαυτὸς εὐθεσίης καλεῖται ὁ εὐφορίας ἀπεργαστικός.

εὐκάρδιον: εὐστόμαχον.

εὐνή: οὐ μόνον δηλοῖ τὴν κοίτην, ἀλλὰ καὶ τὴν συνουσίαν, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων καὶ ἄχθεται σφοδρότατα εὐνήν.

[91] εὐοργητοτέρα: εὐτροπωτέρα· ὀργαὶ γὰρ οἱ τρόποι.

ἔφλυβον: ἐχαλάσθησαν.

ἐχέτρωσις: ἡ λευκὴ Βρυωνία.

ἐρυθροῦν στέαρ, *rubicundus adeps*, fanguinolentus adeps.

ἐσαφάσας, ad interiorem partem laxans, ut μασᾶσθαι, quod eft quaerere.

ἐσφηκωμένα, colligata, conftricta.

ἐς χεῖρα, fignificat et prope.

ἔτνος, omne ex legumine fracto decoctum.

εὐάνθεμον, quod et ἀνθεμὶς dicitur et chamaemelum.

εὐθεσίην, firmam corporis conftitutionem, ingenitum corporis habitum, quemadmodum alicubi et annus εὐθεσίης *optimus* vocatur, qui fertilitatem efficit.

εὐκάρδιον, ftomacho utile.

εὐνὴ, non folum fignificat lectum, fed et coitum, ut in fecundo de morbis mulierum, et offenditur vehementiffime coitu.

εὐοργητοτέρα, moratior, ὀργαὶ enim mores funt.

ἔφλυβον, depreffi fuerunt.

ἐχέτρωσις, alba Bryonia.

ἕψημα: ὅπερ καὶ σίραιον.
ἑψητὸν δὲ εἶδος ἰχθύων.

Ζ.

Ζείας: ὀλύρας.

Η.

Ἠγκίστρευται: ἐγκαταπέπλεκται.
ἠγκυροβόληται: ἐγκαιαπέφυκεν ἀγκύρᾳ ὁμοίως.
ἠδέ: ἔτι δέ.
ἠδέλφισται: οἰκείωται.
ἡδυντὴν πίσσαν: τὴν ἠρωματισμένην. ἕψεται δὲ ὕδατι καὶ ἀρώματι.
ἡδυντὸν στέαρ: τὸ ἐν ὕδατι καὶ ἀρώμασι ἑψηθὲν καὶ τὰ ἀρώματα καὶ ἡδύσματα.
ἡμίοπον: ἥμισυ.
ἡμιτύβιον: ὀθονίου παχέος μέρος.

ἕψημα, ſapa, quod et σίραιον, hoc eſt muſtum ad tertiam partem decoctum.
ἑψητὸν, autem genus piſcium.

Ζ.

Ζείας, Zeae, farris, olyrae.

Η.

Ἠγκίστρευται, implicatus eſt.
ἠγκυροβόληται, intus adhaeſit, ut in anchora.
ἠδὲ, inſuper.
ἠδέλφισται, amicus, familiaris et tanquam frater factus eſt.
ἡδυντὴν πίσσαν, odoribus conditam picem, coquitur autem cum aqua et aromatibus.
ἡδυντὸν στέαρ, adeps in aqua et aromatibus coctus et aromata et unguenta odorifera.
ἡμίοπον, dimidium.
ἡμιτύβιον, lintei craſſioris pars.

ἦναι: κόψαι· καὶ ἠνίων τῶν κεκομμένων.

ἠοίας: τὰς πρωΐας.

ἠραχνίωκεν: λεπτοῖς ἅμα καὶ πολλοῖς φλεβίοις, ὥσπερ ἀράχνης ὑφάσματα διαπέπλωκε.

ἠρμᾶσθαι: ἐρηρεῖσθαι ἢ ἡρμόσθαι.

ἦσας: ἠθίσας.

Θ.

Θαλερὸν πνεῦμα: θερμὸν ὡς ἀπὸ ἡλίου· παρὰ γὰρ τὸ θέρεσθαι γέγονε τοὔνομα.

θέρετρον: τόπος ἐνδιατρίβειν θέρους ἐπιτήδειος· ἔνιοι δὲ θέντρον γράφουσι.

θημών: ὁ σωρός.

θηρίον: τήν τε ἕλμινθα καὶ τὸ ἄγριον ἕλκος, ὡς ἐν τῷ περὶ τόπων τῶν κατὰ ἄνθρωπον· θηρίον ἐπὶ τὸ σῶμα ἐπέρχεται διὰ τόδε· καὶ ὁπόταν ἀφίκηται ὁ ἰχὼρ ἀποῤῥέων, σήπει καὶ μετεωρίζει· ἐν μέντοι τῷ περὶ χυμῶν ὅθεν ἀλθαίνεται προειπών· εἶτα ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ

ἦναι, condnndere, et ἠνίων contuforum.

ἠοίας, matutinas horas.

ἠραχνίωκεν, tenuibus fimul et multis venulis, cujusmodi funt aranearum telae, implicavit.

ἠρμᾶσθαι, firmatum effe, innixum effe vel aptatum effe.

ἦσας, confuevifti.

Θ.

Θαλερὸν, calidum ut a fole, nam ab eo, quod eft θέρεσθαι, hoc eft calefieri, nomen factum eft.

θέρετρον, locus ad commorationem aeftatis idoneus, quidam θέντρον fcribunt.

θημών, acervus.

θηρίον, lumbricum et faevum ulcus, ut in libro de locis in homine faevum ulcus in corpus advenit propter hoc et cum advenerit fanies defluens putrefacit et tumefacit, cum in libro de humoribus, unde curatur, ante dixiffet. Poftea in aliis cum θηρίον dixerit, animalia in intefti-

θηρίον εἰπὼν, τὰ ἐν τοῖς ἐντέροις συνιστάμενα, δηλοῖ τὰς ἕλμινθας δηλονότι καὶ τὰς ἀσκαρίδας· ὥσπερ καὶ ὅταν εἴπῃ, φθινοπώρων τὸ θηριῶδες, ἀπό τινος τῶν εἰρημένων ὀνομάζει· δοκεῖ δὲ ἐνίοτε καὶ τὸ φθινῶδες οὕτως προσαγορεύειν.

θλάστην: τὸν ἐμβρυοθλάστην, ὅπερ καὶ πίεστρον καλεῖται, τοὔνομα ἐν πρώτῳ τῶν γυναικείων.

θλασπόσιος: ἀντὶ τῆς θλάσπεως τῆς οὕτως ὀνομαζομένης βοτάνης.

θολερὸν πνεῦμα: μέγα καὶ δεδιωγμένον.

θράνον: δίφρον ἀμφοδευτικόν.

θράσσεται: νύσσεται, κεντᾶται.

θρίξ: γράφεται δὲ καὶ τρίξ· τρίχας δὲ καλοῦσιν οἱ θύται, ἐπειδὰν φανῇ κατὰ τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ λοβοῦ φλέβιον στενὸν, εὐθὺ, μέλαν.

θύη: θυμιάματα, ἀρώματα.

θύματα: θυμιάματα.

θυμβραίαν: οὕτως ὀνομάζει τὴν θύμβραν.

nis conſiſtentia ſignificat, lumbricos ſcilicet et aſcaridas, quemadmodum et cum dixerit autumnorum τὸ θηριῶδες, ab aliquo dictorum nomina: videtur autem et aliquando φθινῶδες ſic appellare.

θλάστην, foetus infractorem, quod et πίεστρον vocatur, nomen in primo de morbis mulierum.

θλασπόσιος, pro Thlaſpis ſic appellatae herbae.

θολερὸν πνεῦμα, turbulentus flatus, ſpiritus magnus et impellens.

θράνον, ſedem utrinque perviam.

θράσσεται, pungitur, ſtimulatur.

θρὶξ, ſcribitur et τρὶξ, pilos vocant ſacerdotes, cum apparuerit in ſimo jecinoris in dextra pinnula venula anguſta, recta, nigra.

θύη, ſuffitus, odoramenta.

θύματα, ſuffimenta.

θυμβραίαν, ſic nominat ſatureiam.

θύμου: τοῦ ἀπὸ Θύμων· ἔθνος δέ ἐστι τοῦτο Θρᾳκικόν.
θώρηξις: οἴνωσις, ἤτοι ἡ μέθη.

I.

Ἰδνοῦται: λοξοῦται, συνιζάνει.
ἰθαγενὲς: τὸ γνήσιον, καθάπερ φησὶν ὁ σοφὸς, ἀλλά με ἶσον ἰθαγενέσιν ἐτίμα.
[92] ἴκταρ: ἐγγὺς, παρὰ γοῦν τοῖς Ἀττικοῖς· παρὰ δὲ τῷ Ἱπποκράτει ἐν δευτέρῳ τῶν γυναικείων τὸ τῆς γυναικὸς αἰδοῖον καλεῖται.
ἰλλαίνειν: διαστρέφειν τοὺς ὀφθαλμούς.
ἱμερωθεῖσαι: ἀνδρὶ μιγεῖσαι, ἀντὶ τοῦ τῆς ἐπιθυμίας τυχοῦσαι· ἀνδρὶ μιγεῖσαι.
Ἰνδικόν: οἱ μὲν γράψαντες τὰς ὀνομασίας τῶν φαρμάκων, καθάπερ Μενεσθεύς τε καὶ Ἀνδρέας ὁ τοῦ Χρύσαρος καὶ Ξενοκράτης καὶ Διοσκορίδης ὁ Ἀλεξανδρεὺς Ἰνδικὸν ὀνομάζουσι τὸ ζιγγίβερι, πλανηθέντες ἐκ τοῦ τινας οἴεσθαι ῥίζαν αὐτὸ τοῦ πεπέρεως ὑπάρχειν· ἀλλὰ Διοσκου-

θύμου, ex Thymis, gens autem et haec ex Thracia.
θώρηξις, vinolentia vel ebrietas.

I.

Ἰδνοῦται, obliquatur, in ſe ſubſidet.
ἰθαγενὲς, ingenuum, ut ait ſapiens, ſed me aeque atque ingenuos honorabat.
ἴκταρ, prope, apud Atticos; apud Hippocratem vero in ſecundo de morbis mulierum, mulieris teſticulus vocatur.
ἰλλαίνειν, diſtorquere vel circumagere oculos.
ἱμερωθεῖσαι, cum viro mixtae; quae cum viro congreſſae ſunt et viri congreſſu potitae.
ἰνδικὸν, qui ſcripſerunt nomina medicamentorum, ut Mneſtheus et Andreas Chryſaris et Xenocrates et Dioſcorides Alexandrinus indicum nominant zingiberi, decepti ex eo, quod quidam putant ipſum piperis radicem eſſe, ſed Dioſcorides Anazarbeus aperte diſtinxit et deſinivit

ρίδης ὁ Ἀναζαρβεὺς σαφῶς διώρισέ τε καὶ ἀπεφήνατο περὶ ζιγγιβέρεως καὶ πεπέρεως· ὁ τοίνυν Διοσκουρίδης ὁ νεώτερος ὁ γλωττογράφος, φυτὸν εἶναί φησιν ἐν Ἰνδίᾳ παραπλήσιον τῷ τοῦ πεπέρεως, οὗ ὁ καρπὸς ὀνομάζεται μυρτίδανον ὅτι μύρτῳ ἔοικεν.

ἰνέει: κενοῖ· καὶ ἰνηθμὸς, κένωσις· καὶ ἰνεῖται, κενοῦται.

ἰξάλην: τελείου αἰγὸς δέρμα.

ἰξίαι: κιρσοί.

ἶξιν: εὐθυωρίαν ἢ ἄφιξιν.

ἰξίον: φύλλον τοῦ λευκοῦ χαμαιλέοντος.

ἰξύας: τὸ μεταξὺ τῶν ἰσχίων καὶ τῆς ὀσφύος.

ἶπος: ἡ πόσις ἐν μοχλικῷ.

ἱππόφεως: τοῦτο οὐ μόνον ἱπποφαὲς ὀνομάζεται· ἀλλὰ καὶ κνάφον καὶ στύβον.

ἰσεννύουσαι: ἰσάζουσαι, μεσήλικες οὖσαι.

ἰσάλλην: διφθέραν, δέρμα.

ἰσχαλέαι: ἰσχναί· καὶ ἰσχαλέον τὸ ἰσχνόν.

ἰχθυήματα: λεπίσματα φλοιῶν.

de zingibere et pipere. Diofcorides igitur junior, qui linguas fcripfit, ftirpem effe ait in India fimilem ftirpi piperis, cujus fructus appellatur Myrtidanum, quia myrto fimilis eft.

ἰνέει, evacuat et ἰνηθμὸς, evacuatio et ἰνεῖται, evacuatur.

ἰξάλην, perfectae caprae corium.

ἰξίαι, varices.

ἶξιν, rectum progreffum vel acceffum.

ἰξίον, folium albi Chamaeleontis.

ἰξύας, ile, pars inter ifchium et lumbos.

ἶπος, potio in curatione offis luxati.

ἱππόφεως, hippophaos hoc non folum lappago nominatur, fed et carduus et ftybum.

ἰσεννύουσαι, adaequantes, mediae aetatis exiftentes.

ἰσάλλην, pellem caprae, corium.

ἰσχαλέαι, tenues et ἰσχαλέον tenue.

ἰχθυήματα, fquamulae corticum.

ἰχθύην: ῥίνης θαλαττίας δέρμα ξηρόν· δύναται δὲ καὶ τὸν σιδηροῦν ὄνυχα δηλοῦν, ᾧπερ εἰς τὰς ἐμβρυουλκίας καὶ ἐμβρυοτομίας χρώμεθα, διὰ τὴν πρὸς τὰς λεπίδας τῶν ἰχθύων ὁμοιότητα.

K.

Καθαπτόμενοι: αἰσθανόμενοι σφοδρῶς.
καθετῆρι: τῷ στρεπτῷ μοταρίῳ ἀπὸ τοῦ καθίεσθαι, ἐν δευτέρῳ γυναικείων, μοτοῦν ὠμολίνων καθετῆρι.
κακαγγελίη: κακορημοσύνη, κακολογία.
κακοήθεα: κακοήθη.
κακοσινώτατα: ἐπιβλαβέστατα.
καλλίφυτον: ὅπερ καὶ καλλίτριχον καὶ ἀδίαντον ὀνομάζεται.
καλλιωνύμου: ἰχθύος τινὸς οὕτως ὀνομαζομένου.
κάμμορον: τό τε τῇ σμικρᾷ καρίδι ἐοικὸς ζῶον καὶ ἀπὸ τῆς πρὸς τοῦτο τῶν ῥιζῶν ὁμοιότητος τὸ ἀκόνιτον, ἀλλὰ οὐδέτερον αὐτῶν ἀκοῦσαι δυνατὸν ἐν τῷ περὶ τόπων τῶν

ἰχθύην, rhinae feu fquatinae marinae pellem aridam: poteft etiam ferreum unguem fignificare, quo in extractione vel fectione infantis immaturi adhuc in utero exiftentis utimur, propter fquamarum pifcis fimilitudinem.

K.

Καθαπτόμενοι, perftringentes, fentientes vehementer.
καθετῆρι, tortili linamento vulnerario, ab eo quod demittatur in vulnus, in fecundo de morbis mulierum, in vulnus indere tortile linamentum ex linteis factum.
κακαγγελίη, maledicentia, procacitas.
κακοήθεα, maligna.
κακοσινώτατα, nocentiffima.
καλλίφυτον, quod et capillus veneris et adiantum nominatur.
καλλιωνύμου, pifcis cujusdam fic vocati.
κάμμορον, eft animal parvae fcillae fimile et aconitum, ab eo quod illius radices funt hujus animalis fimiles, fed neutrum horum intelligi poteft in libro de locis in

κατὰ ἄνθρωπον, καυσομένων, παραλαμβανομένου τοῦ καμμόρου· ὅθεν καὶ Ἐρωτιανὸς οὐ μόνον αὐτὸ τὸ ζῶον κάμμορον, ἀλλὰ καὶ τὸ περικείμενον αὐτῷ βρύον, οὕτως ὀνομάζεσθαί φησι. Ζήνων δὲ ὁ Ἡροφίλειος τὸ κώνειον. Ζεῦξις δὲ φάρμακον ψυκτικόν.

κανονίαι: ὀρθοὶ καὶ προσεσταλμένοι τὰς γαστέρας.

καρικόν: καρικόν τι ἔδεσμα οὕτως ὀνομάζει, οὗ καὶ τὴν σκευασίαν ἐν τῷ περὶ ἑλκῶν γράφει.

καρυκοειδέα: ὕφαιμα· καλοῦσι δὲ αὐτὸ ἰδίως οἱ ἰατροί.

(712) καρύκη: Λύδιον ἔδεσμα ποικίλον, ἐξ αἵματος σκευαζόμενον.

καρχήσιον: τῷ ἐπ' ἄκρῳ τῷ ἱστίῳ τῷ ἔχοντι τροχηλίαν· καὶ καρχήσιοι ἐπ' αὐτοῦ κάλοι οἱ τεταμένοι.

[93] καταβλακεύουσιν: κατολιγωροῦσι.

κατάβλημα: περίβλημα ἐξ ἐπιμελήσεως, ἕνεκα τοῦ σφύγγειν τὰ ὑποκείμενα.

καταγυιοῖ: εἰς ἔσχατον ἀχρηστίας ἢ ἀσθενείας ἄγει.

κατακορέα: καλεῖ μὲν οὕτως καὶ τὰ ἀκρατοχολῆ διαχωρήματα καὶ στήθεα κατακορέα, τὰ τοῦ τοιούτου χυμοῦ

homine, inflammatis aſſumpto cammoro, unde Erotianus non ſolum ipſum animal cammorum, ſed adhaerentem ipſi muſcum, ſic vocari ait; Leno autem Herophilius cicutam: Zeuxis autem medicinam refrigerantem.

κανονίαι, quibus planus venter et ſubſtrictus eſt.

καρικὸν, edulium quoddam ex nucibus ſic nominat, cujus et confectionem ſcribit in primo libro de ulceribus.

καρυκοειδέα, ſubcruenta, vocant autem id proprie medici.

καρύκη, Lydium edulium varium ex ſanguine confectum.

καρχήσιον, in ſummo velo habens rotulam; et *καρχήσιοι*, in ipſo funes extenti nominati.

καταβλακεύουσιν, parvi pendunt, prorſus negligunt.

κατάβλημα, circumjectum data opera vinculum aut amiculum, ad ea quae ſubjecta ſunt conſtringenda.

καταγυιοῖ, ad extremum inutilitatis vel imbecillitatis ducit.

κατακορέα, vocat ſic et merae bilis excrementa et pectora *κατακορέα*, quae talem humorem generant: quidam hir-

γεννητικά· τινὲς μέντοι τὰ λάσια ἤκουσαν. ἀλλὰ καὶ κατακορεῖς ἀνθρώπους ὁμοίως ὀνομάζει· φάρμακον μέντοι κατακορὲς ἢ διὰ τὸν κενούμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ χυμὸν ἢ διὰ τὴν ἰδίαν χρόαν· ὀνομάζει δὲ καὶ δίψαν που κατακορῆ, τὴν ἤτοι διὰ τὸν τοιοῦτον χυμὸν γεγονυῖαν σφοδρὰν ἢ εἰς ἄκρον ἐπιτεταμένην, ὥσπερ οὖν καὶ ἐκλύειν κατακορεῖν.

κατακούρην: τοῦ ξυροῦ τὴν τομὴν, οὕτως ἄμεινον γράφειν ὁ Διοσκουρίδης φησὶ, τὴν κατὰ κορυφὴν κουριδίην τομὴν καὶ τὸ κείρειν ἐντεῦθεν· καὶ παρὰ τῷ Θεοφράστῳ ἡ κουριζομένη ἐλάτη, ἀντὶ τῆς τεμνομένης.

κατακρούειν: κατασχίζειν.

καταλείφειν: καταχρίειν.

καταμώσας: καθεὶς ἕνεκα τοῦ ζητῆσαι· γέγονε γὰρ ἡ λέξις παρὰ τὸ ματεύειν, ὥσπερ καὶ τὸ καταματούμενος.

καταναισιμοῦται: καταναλίσκεται.

κατάστημα: τὸ οἷον καταστήριγμα καὶ ἀπόσκημμα, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν· καὶ καταστῆσαι τὸ ἀποσκῆψαι.

ſuta intellexerunt, ſed et *κατακορεῖς* bile perfuſos homines ſimiliter nominat: medicamentum quidem *κατακορὲς* vel quod id evacuet bilioſum humorem vel propter proprium colorem: appellat autem et ſitim quodam in loco *κατακορῆ* moleſtam, quae propter talem humorem facta eſt vehementior vel ad ſummum intenſam, ſic igitur et enervare *κατακορεῖν*.

κατακούρην, novaculae caeſuram, ſectionem, ſic melius eſt ſcribere, inquit Dioſcorides, *τὴν κατὰ κορυφὴν κουριδίην τομὴν*, id eſt in vertice puellarem tonſuram, et hinc *τὸ κείρειν*, id eſt tondere, et apud Theophraſtum *κουριζομένη*, id eſt tonſa abies pro ſecta.

κατακρούειν, diffringere vel diſcindere.

καταλείφειν, illinere vel inungere.

καταμώσας, qui demiſit cauſa quaerendi, facta enim eſt vox a quaerendo, quemadmodum et qui quaeritur.

καταναισιμοῦται, conſumitur, abſumitur.

κατάστημα, velut innixus et decubitus, in ſecundo epidemion, et *καταστῆσαι* decumbere, delabi.

καταφρονέοντα: τὸν ἀνετέως αἰσθανόμενον, ἐν τῷ μείζονι προῤῥητικῷ.
κατάχλοα: ἄγαν χλοώδη.
κατιλλόμεναι: συνδεδεμέναι.
κατενόει: ἐσωφρόνει, ᾐσθάνετο.
κατεπλήσσετο: ἀποπληκτώδης ἐγίνετο.
κατηβολῇσι: περιοδικαῖς ἀρχαῖς παροξυσμῶν.
κατήρτητο: καθειστήκει, ἐσωφρόνει.
κατ' ἰητρεῖον: τὰ κατὰ τὴν χειρουργίαν.
κατοπτῆρι: τῷ καλουμένῳ ἑδροδιαστολεῖ, ὥσπερ γε καὶ διόπτρα, ὁ γυναικῶν διαστολεύς.
κατωμοσαδέω: ὑπακουστέον κώμης ὥσπερ κατωσωσιλέω.
καυλὸς: ἡ μὲν ῥίζα τῆς πόας σίλφιον ἰδίως ὀνομάζεται, καυλὸς δὲ καὶ ὁ ὀπὸς, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων· γράφει γοῦν αὐτὸς ἐν τῷ περὶ διαίτης ὀξέων ἢ σίλφιον ἢ ὁ ὀπὸς ἢ καυλός.
καύσωμα: τὴν πύρωσιν, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων τῷ σμικροτέρῳ.

καταφρονέοντα, libere aut integre fentientem, in majore prorrhetico.
κατάχλοα, valde virentia.
κατιλλόμεναι, colligatae, vinctae.
κατενόει, intelligebat, fentiebat.
κατεπλήσσετο, ftupidus factus eft, ftupefactus erat.
κατηβολῇσι, circularibus initiis paroxyfmorum.
κατήρτητο, compofitus et fedatus erat.
κατ' ἰητρεῖον, ad chirurgiam pertinentia.
κατοπτῆρι, catopteri, anifpeculo, quod ἑδροδιαστολεῖ, id eft fedem dilatans vocant, ut et διόπτρα fpeculum matricis mulierum.
κατωμοσαδέω, fubaudiendum eft, vici, ut κατωσωσιλέω.
καυλὸς, radix quidem herbae filphium proprie vocatur, caulis autem et fuccus, ut aliorum. Scribit igitur ipfe in libro de ratione victus acutorum vel filphium vel caulis vel fuccus.
καύσωμα, inflammationem, in primo de morbis minore.

καυτῆρα χάλκεον: καλαμίσκον τινὰ τετρημένον κατὰ τὸν πυθμένα, δι' οὗ καίειν ἐστὶ καυτηρίδιον διαφανὲς καθιέν.
κάγχρυος ῥίζαν: τῆς λιβανώτιδος· ὅταν δὲ πληθυντικῶς εἴπῃ τὰς κάγχρυς τὰς πεφρυγμένας κριθὰς ἀκουστέον.
κέδματα: τὰς ἐκ ῥεύματος χρονίους διαθέσεις, ἤτοι περὶ τὰ ἄρθρα σύμπαντα ἢ ἐξαιρέτως περὶ τὰ κατ' ἰσχίον· ἰδίᾳ δέ σοι τοῦτο ἐξηγησάμεθα, ὥσπερ καὶ ἄλλας τινὰς λέξεις.
κεκωμῶσθαι: ἐν κώματι εἶναι.
κερχναλέον: κέρχνου ποιητικόν· οὕτως δὲ ἥ τε τραχύτης ὀνομάζεται τῆς φάρυγγος καὶ ὁ ἐν τῷ πνεύμονι ψόφος· καὶ τὸ κέρχνον δὲ καὶ τὸ κέρχνεται καὶ οἱ κερχνασμοὶ τὸ ἀνάλογον δηλοῦσιν.
κεφαλοειδοῦς: κεφαλὴν ἐχούσης.
κιγκλισμός: βραχεῖα συνεχὴς κίνησις, ἀπὸ τοῦ κίγκλου τοῦ ζώου.
[94] κίθαρον: θώρακα.
κίων: τὸ ἐκ τῶν θηριδίων ἄθροισμα τῶν τὸν σῖτον διαβιβρωσκόντων, ὧν ἕκαστον κίων ὀνομάζεται· ἐπὶ τελευτῆς τοῦ δευτέρου τῶν γυναικείων τοὔνομα.

καυτῆρα, aereum calamulum quendam perforatum in fundo, per quem cauteriolum apparens demiſſum urere poteſt.
κάγχρυος ῥίζαν, roriſmarini radicem: cum autem pluraliter dixerit τὰς κάγχρυς toſta hordea intelligenda ſunt.
κέδματα, diuturnos ex defluxione affectus vel in omnibus articulis vel praecipue circa coxam: proprie autem tibi hoc expoſuimus, ſicut et alias quasdam dictiones.
κεκωμῶσθαι, in comate ſeu profundo ſomno eſſe vel veterno.
κερχναλέον, aſperitatis faucium effectivum: ſic et aſperitas nominatur gutturis et in pulmone ſtrepitus et aſperum et aſperari et aſperationes ſimiliter ſignificant.
κεφαλοειδοῦς, caput habentis.
κιγκλισμὸς, brevis, continuata motio, a cinclo animali.
κίθαρον, thoracem.
κίων, beſtiolarum congregatio, quae triticum comedunt, quarum unaquaeque cion nominatur, in fine ſecundi de morbis mulierum nomen eſt.

κλήϊθρον: ὁ περὶ τὴν κατάποσιν τόπος ὑπὸ τοῖς παρισθμίοις.
κλιμακείου: τοῦ πλαγίου ἐν τοῖς κλίμαξι ξύλου· ἔνιοι δὲ κλιμακίου γράφουσι χωρὶς τοῦ ε. καὶ ἡ διὰ τοῦ κλιμακίου ἑτέρη τις τοιαύτη.
κλισμὸν: κλίνην, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων.
κνημαίου: τοῦ τῆς κνήμης.
κνήματα: ξύσματα· καὶ κνῆσαι τὸ ξύσαι.
κνῆστρον: ὅπερ καὶ κνέωρον.
κνήστρῳ: τῷ τυροκνηστεῖ· ἔστι δὲ μαχαίριόν τι ᾧ ξύεται ὁ τυρός.
κνιδώσιες: νύξεις τινὲς κνισμώδεις, οἷαι καὶ ἀπὸ κνίδης γίνονται.
κνιπότητα: κνησμόν· ἔνιοι δὲ τὴν ξηροφθαλμίαν ἤκουσαν.
κνῦμα: ὠνοματοπεποίηται μιμήσει τοῦ ψόφου· ἀλλὰ καὶ ὁ ἠρέμα στενάζων, κνυζόμενος, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ ὁ ἐπὶ τῶν κυνῶν κνυζηθμός.

κλήϊθρον, in gula locus fub tonfillis.
κλιμακείου, transverfi in fcalis ligni: quidam autem κλιμακίου fcribunt, fine ε et per climacium, *transverfum fcalae lignum*, altera quaedam talis.
κλισμὸν, lectum, in fecundo de morbis mulierum.
κνημαίου, tibialis.
κνήματα, ramenta, rafurae et κνῆσαι radere.
κνῆστρον, idem quod κνέωρον, cneorum, Thymelaea.
κνήστρῳ, cafei radulae, eft autem cultellus quo raditur cafeus.
κνιδώσιες, puncturae quaedam pruriginofae, quales ab urtica excitantur.
κνιπότητα, pruritum; quidam autem aridam lippitudinem intellexerunt.
κνῦμα, factum nomen eft ad imitationem ftrepitus. Sed et leniter fufpirans, κνυζόμενος dicitur ab eodem et in canibus ululatus, gannitus.

κόγχην: κεραμίδα, οὐδὲν πλέον δηλοῖ τῆς κεραμίδος.
κόγχον: τὴν κόγχην, τὴν χήμην.
κόκκαλον: οἱ μὲν πλεῖστοι τὸν πυρῆνα τοῦ στροβίλου· Διοσκουρίδης δὲ τὸν κνίδιον κόκκον ὑποκοριστικῶς.
κόκκωνα: κόκκον τὸν κοινῶς ὀνομαζόμενον, οὐ τὸν κνίδιον, ὃν καὶ αὐτὸν ἔστιν ὅτε κόκκον ἄνευ προσθήκης ὀνομάζει.
κόλλικας: τοὺς τροχίσκους· καὶ τὸ ἐν Ἀχαρνεῦσι, κολλικοφάγε βοιώτιε, ἐπὶ τῶν σμικρῶν ἀρτίσκων εἴρηται.
κολοκύνθην ἀγρίην: τὴν κολοκυνθίδα.
κοπρίων: μελικηρῶν· οἱ δὲ πλεῖστοι γράφουσι κηρίων, δηλοῖ δὲ τῶν ἀποπιεσμάτων τοῦ κηροῦ.
κορήν: τὴν πόαν, ἥτις καὶ ὑπερικὸν ὀνομάζεται, ἔχει δὲ τὸν καρπὸν κορίῳ ὅμοιον.
κορούς: τὰς ἀπὸ τῶν κλάδων παραφύσεις, τὰ νέα βλαστήματα.
κορυφάδων: τῶν κορυφῶν τῆς πρὸς τῷ ὀμφαλῷ συναγωγῆς.
κοτίδι: τῷ ἰνίῳ, τῇ παρεγκεφαλίδι.

κόγχην κεραμίδα, concham, figlinum vas, nihil plus fignificat quam *κέραμις*, id eft figlinum vas.
κόγχον, concham hiatulam.
κόκκαλον, plurimi nucleum nucis pineae accipiunt. Diofcorides autem granum cnidium diminutive.
κόκκωνα, granum aut acinum communiter appellatum, non *granum* cnidium, quod etiam ipfum aliquando coccum fine additione nominat *Hippocrates*.
κόλλικας, paftillos, rotulas, et illud *Ariftophanis* in Acharnenfibus, *κολλικοφάγε*, id eft Rotulivora Boeotiole, de parvis paftillis dictum.
κολοκύνθην ἀγρίην, colocynthidem, cucurbitam agreftem.
κοπρίων, favorum: plurimi autem fcribunt *κηρίων*. Significat autem expreflorum favi.
κορὴν, herbam, quae hypericon nominatur: habet autem fructum coriandro fimilem.
κοροὺς, agnatos ramorum furculos, novas propagines.
κορυφάδων, orarum collectionis ad umbilicum.
κοτίδι, occipiti, cerebello.

κότινον: ἀγρίαν ἐλαίαν.

κοτυλίδα: τὴν κοτύλην τοῦ ἰσχίου, ἔν τε τοῖς προκειμένοις τῷ μοχλικῷ, κἀν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι.

κοτυληδόνας δὲ τὰ στόματα τῶν εἰς τὰς μήτρας καθηκόντων ἀγγείων, ὡς κἀν τοῖς περὶ τῆς Ἱπποκράτους ἀνατομῆς ἀποδέδεικται.

κοχώνην: τὴν σύζευξιν τὴν ἐν τοῖς ἰσχίοις τὴν πρὸς τὴν ἕδραν, δι᾽ ἣν καὶ πᾶς ὁ περὶ τὴν ἕδραν τόπος οὕτως ὀνομάζεται.

κράδαι: συκῆς οἱ ἀκρέμονες.

κραίνουσι: λήγουσι.

κραμβίῳ: κράμβης ἀφεψήματι.

κρέκειν: ὠνοματοπεποίηται τὸ μισητὸν ἠχεῖν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι.

κρήγυον: τὸ ἀγαθόν.

κρημνοί: τὰ χείλη τῶν ἑλκῶν, ὡς ἐν τῷ περὶ τόπον κατὰ ἄνθρωπον, καὶ τὰ πτερυγώματα τοῦ γυναικείου αἰδοίου.

κότινον, ſylveſtrem oleam ſive oleaſtrum.

κοτυλίδα, acetabulum iſchii, tum in commentariis libri Mochlici, tum in ſecundo de morbis majore.

κοτυληδόνας, acetabula, ora vaſorum in vulvas deſcendentium, ut in libris de Hippocratis anatome demonſtratum eſt.

κοχώνην, commiſſuram coxendicis quae eſt ad ſedem, propter quam omnis locus circa ſedem ſic vocatur.

κράδαι, ſici rami majores aut virgulta.

κραίνουσι, deſinunt, pertingunt.

κραμβίῳ, crambes decocto.

κρέκειν, nomen ſactum eſt, odioſum quiddam inſonare, in ſecundo de morbis majori.

κρήγυον, bonum.

κρημνοὶ, labra ulcerum, ut in libro de locis in homine: et alae pudendi muliebris.

κρησέρα: ἡ τοῦ ἀλεύρου πτίσις ὀνομαζομένη· μάρσιππος δέ τίς ἐστιν αὐτὴ λινοῦς.

κρίμνα: τὰ ἁδρομερέστερα τῶν ἀλφίτων· ὅταν δ' εἴπῃ κρίμνα ἀλφίτου ἁδρὰ, τὰ μέγιστα τῶν ἀλφίτων δηλοῖ.

[95] **κρότωνας**: τὰ ἐν τῷ πνεύμονι χονδρώδη βρόγχια· ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων.

(713) **κρότωνος ῥίζα**: τοῦτο οἱ Αἰγύπτιοι κίκιον ὀνομάζουσι.

κυάμου καρπὸν: ὁ μὲν Διοσκουρίδης, ὑοσκυάμου φησὶ λέγειν αὐτόν· οὕτως ἐν τῷ πρώτῳ τῶν γυναικείων· ἔνιοι δὲ τοῦ Αἰγυπτίου ἀκούουσιν.

κύαρ: τὸ τῆς βελόνης τρῆμα.

κύβιτον: τὸ ὀλέκρανον, ὅπερ καὶ ἀγκών. Διοσκουρίδης δὲ τὸν κόνδυλον τοῦ βραχίονος οὕτως ὠνομάσθαι φησί.

κύκλοι προσώπου: τὰ μῆλα, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι.

κυγχνίδα: τήν τε σμικρὰν κύλικα καὶ τὴν ἰατρικὴν πιθάκνην.

κρησέρα, cribrum pollinarium farinae tritici evolatio quam vocant et facculus quidam lineus.

κρίμνα, craffiores farinas; cum autem dixerit **κρίμνα ἀλφίτου ἁδρὰ** craffiffimas farinas fignificat.

κρότωνας, cartilaginea in pulmone bronchia, in primo de morbis.

κρότωνος ῥίζα, crotonis radix: hoc Aegyptii cicion nominant.

κυάμου καρπὸν, fabae fructum. Diofcorides ait ipfum hyofcyami dicere: fic enim in primo de morbis mulierum. Quidam autem Aegyptiae intelligunt.

κύαρ, acus foramen.

κύβιτον, olecranum qui et cubitus. Diofcorides autem nodum brachii fic nominari ait.

κύκλοι προσώπου, faciei circuli, malae, in primo de morbis majore.

κυγχνίδα, et parvum calicem et doliolum medicum aut vafculum dolii figura.

κυρβασίην: πίλον ὀξὺν, ὅνπερ καὶ τιάραν.

κυρήβια: ἄχυρα· δηλοῖ δὲ καὶ τὰ πίτυρα καὶ τὰ τῶν κριθῶν ἀποβράσματα.

κυρίησιν: ἡμέραις, ταῖς τὰ τοιαῦτα κρίνειν πεπιστευμέναις.

κύρσεον: πρωκτόν.

κύστιγγα: κύστιν σμικράν.

κώδεις: κώδεια.

κωλεός: τὸ κῶλον ἐν τῷ τρώματι καὶ βέλτιον ἐξαιρέσιος.

κῶμα: καταφορά. γέγραπται δὲ ὡς οἶσθα ἡμῖν περὶ τούτου βιβλίδιον.

κωνίαν: οἶνον τὸν πισσίτην· ἐμβάλλεται σὺν τῷ φλοιῷ τῆς πεύκης ἡμικοτύλιον εἰς τὸ κεράμειον καὶ οἱ μὲν ἀπηθοῦσι μετὰ τὸ ζέσαι, οἱ δὲ καταλείπουσιν.

κωφοί: οἱ ἀμαυροὶ καὶ ἀσθενεῖς· τὸ δὲ κατὰ τὴν τρίτην συζυγίαν ῥῆμα προσώπου τρίτου τὸ κωφοῖ ἀμαυροῖ καὶ ἀμβλύνει δηλοῖ.

Λ.

Λαβή: ἐπισημασία· μάλιστα δὲ ἡ ἐκ περιόδου.

κυρβασίην, pileum acutum quem et tiaram erectam.

κυρήβια, paleae, fignificat et furfures et hordei purgamenta.

κυρίησιν, diebus quibus ad talia judicanda creditur.

κύρσεον, podicem.

κύστιγγα, veficam parvam.

κώδεις, capita et calices papaveris.

κωλεὸς, membrum in vulnere quod recte extrahi poteft.

κῶμα, veternus, cataphora, in fomnum delatio; fcriptus eft autem, ut fcis, a nobis de hoc libellus.

κωνίαν, vinum picatum, injicitur cum cortice piceae hemina dimidia in vas figlinum: ac nonnulli quidem excolant ubi efferbuit, alii vero relinquunt.

κωφοὶ, hebetes, languidi, invalidi, κωφοῖ vero verbum tertiae perfonae tertiae conjugationis languefacit et retundit fignificat.

Λ.

Λαβὴ, praefultus febris, maxime autem quae per circuitus invadit.

λαγνείη: δηλοῖ ποτε καὶ αὐτὸ τὸ σπέρμα, ὡς ἐν τῷ περὶ παίδων φύσεως· οὕτως δὲ καὶ τὸ λάγνευμα.
λαγώπυρος: ἡ λαγονάτη καλουμένη βοτάνη.
λαμπτήρ: ὃν οἱ πολλοὶ φανὸν ὀνομάζουσιν, ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι· παρὰ μέντοι τοῖς ἄλλοις καὶ μάλιστα τοῖς Ἀττικοῖς, ἐν ᾧ ξύλα τε κατεκαίετο παρέξοντα φῶς· ἀλλὰ καὶ ὁ δᾴδος καὶ ὁ λύχνος ἐστὶν ὅ τε λαμπτὴρ ὀνομάζεται.
λαπαχθῆναι: κυρίως μὲν τὸ κενωθῆναι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ μαλαχθῆναι.
λαμπηρά: τὰ ἀφρώδη· λάμπει γὰρ ὁ ἀφρός.
λάσιον: σινδόνην.
λεβηρίδα: τὸ τοῦ ὄφεως γῆρας· ἔνιοι δὲ κόγχην κενήν.
λέγνα: τὰ ἄκρεα τοῦ στομίου τῆς ὑστέρας ἐκ μεταφορᾶς· οὕτως γὰρ τὰ περὶ τὰς ὤας καλεῖται τῶν ἱματίων· ὀνομάζει δὲ ἀλλαχόθεν τὰ ἄκρεα ταῦτα καὶ ἀμφίδεα.
λέκιθον: φακῶν τὸ ἔνδον τοῦ λέπους.

λαγνείη, res venerea, fignificat aliquando etiam ipfum femen, ut in libro de natura pueri, fic et τὸ λάγνευμα, femen, coitus.
λαγώπυρος, lagopyrus et lagonate appellata herba.
λαμπτὴρ, lucerna, quem multi φανὸν, id eft pharum vel lampadem nominant, in fecundo de morbis majore. Apud alios et maxime Atticos, in quo ligna comburebantur praebentia lumen, fed et fax et lucerna aliquando λαμπτὴρ nominatur.
λαπαχθῆναι, proprie quidem evacuari, propter hoc autem et μαλαχθῆναι, id eft mollire.
λαμπηρὰ, fplendentia, fpumofa, fplendet enim fpuma.
λάσιον, linteum.
λεβηρίδα, ferpentis exuvium. Quidam autem concham vacuam.
λέγνα, extremae partes oris uteri ex translatione: fic enim vocantur extremitates indumentorum: nominat et alibi extremitates has uteri ofculi ἀμφίδεα.
λέκιθον, lecithum, quod eft intra lentis corticem.

λεπάδες: αἱ ταῖς πέτραις προσεχόμεναι κόγχαι.

λεπτά: οὕτως ἐνίοτε καλεῖ τὰ ἀραιὰ, ὡς ἐν τῷ περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον.

λευκὴν ῥίζαν: τὴν τοῦ δρακοντίου.

λευκοΐου καρπόν: τὸ τοῦ ἴου λευκοῦ σπέρμα φησὶν οὕτως εἰρῆσθαι ὁ Διοσκουρίδης.

λεῶς: παντελῶς, ἅπαν.

λιβανωτοῦ καρπόν: αὐτὸν ἴσως τὸν ὀνομαζόμενον οὕτως λιβανωτὸν, ἐπεὶ τό γε σπέρμα τοῦ φυτοῦ οὐ γινώσκομεν εἰς χρῆσιν ἀγόμενον.

[96] λιβηρῷ: ὑγρῷ.

λίβος: ἐπίσταγμά τι τῶν ὀμμάτων ἐγχυματιζόμενον, γέγονε δὲ ἀπὸ τοῦ λίβειν, ὃ κυρίως δοκεῖ τὸ στάζειν δηλοῦν.

λιγνυώδης: ἡ μελαίνουσα, καὶ γὰρ ἡ λιγνὺς μέλαινα.

λίθον μέλανα: ὃν καὶ μυλίτην ὀνομάζουσι κόχλακα.

λιμακώδεις: οἱ ὑγροὶ καὶ βοτανώδεις.

λίπα: τὸ ἔλαιον· ἐν δευτέρῳ τῶν γυναικείων.

λεπάδες, conchylia, petris adhaerentes conchae.

λεπτὰ, ſic aliquando vocat rara, ut in libro de locis in homine.

λευκὴν ῥίζαν, albam radicem dracunculi.

λευκοΐου καρπὸν, albae violae ſemen ſic vocari ait Dioſcorides.

λεῶς, omnino, penitus, in totum.

λιβανωτοῦ καρπὸν, ipſum forte appellatum ſic thus, quoniam ejus plantae ſemen in uſum venire ignoratur.

λιβηρῶ, humido.

λίβος, gutta, deſtillatio quaedam oculorum fluida, facta eſt autem vox παρὰ τὸ λίβειν, quod proprie ſtillare *et guttatim cadere* ſignificare videtur.

λιγνυώδης, denigrans, *fuliginoſus*, fuligo enim nigra.

λίθον μέλανα, lapidem nigrum, quem et molarem vocant ſilicem.

λιμακώδεις, humidi et herbacei.

λίπα, pingue, oleum; in ſecundo de morbis mulierum.

λίριον: τὸ κρίνον· τὸ δ' ἔλαιον τὸ ἀπ' αὐτοῦ οἱ μὲν λίρινον μετὰ τοῦ ν γράφουσιν, οἱ δὲ χωρὶς τοῦ ν λίριον· καλεῖται δὲ οὐ μόνον κρίνινον, ἀλλὰ καὶ σούσινον καὶ ἀνέθινον.
λοῦν: οὐ μόνον τὸ λούειν, ἀλλὰ καὶ τὸ αἰονᾷν· οὕτως δὲ καὶ τὸ λοῦσθαι δύο σημαίνει παρ' αὐτῷ· καὶ τὰ ἄλλα τὰ ὅμοια.
λυπρά: ψιλὰ καὶ ξηρὰ χωρία.
λύσιας: διαστάσεις καθ' ἃς ἀπολέλυται ἀλλήλων τὰ ἄρθρα.
λυῶδες: παρακοπτικόν.

M.

Μαγίδα: τό τε οἷον μάγμα καὶ φύραμα καὶ τὴν χειροπληθῆ μαγδαλιάν.
μακρόπνους: ἤτοι μακρὸν ἀναπνέων ἢ διὰ μακροῦ.
μαλακίοισιν: οὕτως καλεῖται ὅσα τῶν ἐνύδρων ἄκανθαν οὐκ ἔχει, καθάπερ ὁ πολύπους καὶ τευθὶς καὶ σηπία καὶ ἀκαλήφη· ταῦτα δὲ καὶ ἄναιμα καὶ ἄσπλαγχνά ἐστι.

λίριον, lilium, oleum autem ex eo aliqui λίρινον cum litera ν fcribunt, aliqui vero fine ν, λίριον. Vocatur autem non folum κρίνινον, *lilinum*, fed fufinum et anethinum.
λοῦν, non folum lavare, fed et humectare: fic λοῦσθαι, id eft lavari duo fignificat apud ipfum, et alia fimilia.
λυπρὰ, fterilia, nuda et arida loca.
λύσιας, intervalla quibus articuli inter fe disjuncti funt.
λυῶδες, infaniens, quod mentem amovet.

M.

Μαγίδα, velut offam et maffam et magnam magdaliam manum complentem.
μακρόπνους, aut prolixe fpirans vel per longa intervalla fpirans.
μαλακίοισιν, fic vocantur quaecunque aquatilia fpinam non habent, ut polypus et loligo et fepia et urtica: haec autem et fanguine et vifceribus carent.

μαλθώδεα: μαλακτικὰ ἢ κηρώδη· μάλθη γὰρ ὁ κηρὸς καὶ μάλιστα ὁ μεμαλαγμένος.

μαρίλη: ἣν οἱ πολλοὶ θερμοσποδιὰν ὀνομάζουσιν.

μάσθλης: θέρμης.

μάσσειν: οὐ μόνον τὸ ἀναδεύειν ἢ φυρᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκθλίβειν, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι.

μᾶσσον: πλέον, ὡς ἐν τῷ μείζονι προῤῥητικῷ.

μάτος: ἡ ζήτησις καὶ τὸ ζητεῖν, ματίσαι ἢ ματεῖσθαι.

μαχαιρίδι ὀξυβελεῖ: τῷ φλεβοτόμῳ.

μαχαιρίδι στηθοειδεῖ: τῷ σμιλίῳ ἰατρικῷ γαστρώδει.

μέλαινα: λέγεταί τε καὶ ἡ νόσος οὕτως ἀπὸ μελαίνης χολῆς συνισταμένη.

μέλαιναν ῥίζαν: τὴν τοῦ ἀσπαλάθου τοῦ ἀρωματικοῦ καλουμένου.

μελαῖνις: περισπωμένως ὁ Διοσκουρίδης ἀναγινώσκειν ἀξιοῖ, μελαῖνις αἲξ καὶ βοῦς μελαῖνις· καὶ δηλοῦσθαί φησι τὴν ἐκ Μελαινῶν· πόλις δὲ αὕτη κατὰ τὸ Κρισαῖον πεδίον

μαλθώδεα, quae molliunt aut cerea ſunt, *μάλθη* enim cera eſt et maxime mollita.

μαρίλη, favilla quam multi cinerem calidum vocant.

μάσθλης, caloris.

μάσσειν, non ſolum miſcere vel ſubigere, ſed etiam exprimere, ut in primo de morbis majori.

μᾶσσον, plus, amplius, ut in majori prorrhetico.

μάτος, inquiſitio, quaeſtio, et inquirere, quaerere.

μαχαιρίδι ὀξυβελεῖ, ſcalpello, cultello acuto, phlebotomo.

μαχαιρίδι στηθοειδεῖ, novaculae, ſcalpello medico ventroſo.

μέλαινα, dicitur et morbus ſic qui ex atra bile conflatur.

μέλαιναν ῥίζαν, nigram radicem, aſpalathi aromatici appellati radicem.

μελαῖνις, cum accentu circumflexo Dioſcorides legendum putat, *μελαῖνις* capra, *μελαῖνις* vacca, et ſignificari ait ex Melaenis. Urbs autem ipſa ad Criſaeum campum

προκειμένη τῷ Κριφίῳ νομὰς ἀγαθὰς ἔχουσα καὶ εὐγαλάκτους, ὥς φησιν ὁ Διοσκουρίδης.

μελάνεον: τὸ ἐν τῷ προγνωστικῷ· τινὲς μὲν ὑφ᾿ ἓν ἀναγινώσκουσιν, ἵν᾿ ᾖ τὸ μελανοῦν· ἔνιοι δὲ διαιροῦσι, χλωρὸν ἢ μέλαν ἐὸν ἀντὶ τοῦ ὄν.

μέλανι φαρμάκῳ: τοῦτο πῶς σκευάζεται ἐν τῷ περὶ ἑλκῶν αὐτὸς ἐδίδαξεν.

μέλαν τὸ κύπριον: τὴν κυπρίαν σποδὸν, ᾗ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς χρώμεθα.

μελεδαίνοντι: ἐπιμελουμένῳ, θεραπεύοντι· καὶ μελεδὼν ἡ ἐπιμέλεια, οὐχ ὡς παρ᾿ Ὁμήρῳ ἡ λύπη.

μελιηδέα: οὐ μόνον τὸν ἡδὺν, ἀλλὰ καὶ τῷ μέλιτι μεμιγμένον, οἷς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι· ἐν δὲ τῷ αὐτῷ καὶ μελίχρουν ὀνομάζει καὶ τὸν τοιοῦτον οἶνον.

μεμύρηκεν: συνείληκεν ἀπὸ τῶν μυριομένων ἐρίων.

[97] μεμιασμένον: μεμολυσμένον ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ.

μεμολυσμένους: ἔνιοι μὲν τοὺς κατεψυγμένους, ἔνιοι δὲ τοὺς ἐσκιῤῥωμένους καὶ λιθώδεις ᾠήθησαν.

fita ante Criphium, pafcua bona habet et bonum lac gignentia, ut inquit Diofcorides.

μελάνεον, quod eft in prognoftico. Quidam conjunctim legunt, ut fit denigrans: quidam autem dividunt, viride vel nigrum *ἐὸν* pro eo quod eft exiftens.

μέλανι φαρμάκῳ, nigro medicamento: hoc quomodo paretur in libro de ulceribus ipfe docuit.

μέλαν τὸ κύπριον, fpodium, cyprium cinerem, quo ad oculos utimur.

μελεδαίνοντι, curam habenti, curanti, et *μελεδὼν*, cura, non ut apud Homerum, triftitia.

μελιηδέα, non folum fuavem, fed et cum melle mixtum, ut in primo de morbis majore, in eodem autem et mellei coloris nominat hujusmodi vinum.

μεμύρηκεν, convoluit, a lanis quae nentur.

μεμιασμένον, foedatum, inquinatum, ut eft apud poetam.

μεμολυσμένους, quidam refrigeratos, quidam autem induratos et lapideos putaverunt.

μεμωρωμένα: τὰ ἀναίσθητα.

μεσόδμη: ἡ καθ' ἕνα οἶκον εἰς δύο μεμερισμένον διορίζουσα, τοῦ δοκοῦ εἶρξις, οἷον μεσοδομή τις οὖσα, τινὲς δὲ καὶ τὸ ὑπερκείμενον στέγος μεσόδμην καλοῦσι.

μεσόβλημα: ὡς εἰ καὶ μεσέντη ἔλεγεν.

(714) μετακύρας: ἐν τῷ περὶ διαίτης ὀξέων, τὸ γαλακτῶδες σύγκραμα.

μηκώνιον: τὸν πεπλεὸν καλούμενον, ὃν καὶ μηκωνίτην ὀνομάζει.

μήλην διαστομωτρίδα: τὸν διαστολέα.

μήλην ἐξωτίδα: τὴν μηλωτίδα.

μήλην ἰσχυρήν: τὴν τραυματικὴν μήλην.

μήλη πλατείη: τῇ σπαθομήλῃ.

μήλης τῷ πλάτει: τῷ κυαθίσκῳ τῆς ὀφθαλμικῆς μήλης.

μῆλα: τὰ προβάτια.

μηλίας: ἡ ἀπὸ Μήλης τῆς νήσου.

μηλιάδος ὠμῆς: τῆς ἀπὸ Μήλου χαλκίτεως ἢ στυπτηρίας.

μεμωρωμένα, fenfus expertia.

μεσόδμη, trabs grandior, obftaculum trabis feparans in una domo in duas partes divifa tanquam *columna* quaedam in medio pofita, quidam autem et fuperpofitum tectum μεσόδμην vocant.

μεσόβλημα, quafi medium quiddam dixiffet.

μετακύρας, in libro de ratione victus acutorum lactea commixtio.

μηκώνιον, peplum vocatum, quem et meconitem nominat.

μήλην διαστομωτρίδα, fpecillum diducens ac dilatans.

μήλην ἐξωτίδα, fpecillum auricularium.

μήλην ἰσχυρὴν, fpecillum vulnerarium.

μήλη πλατείη, fpecillo lato in modum rudiculae.

μήλης τῷ πλάτει, cyathulo oculari fpecilli.

μῆλα, oviculae.

Μηλίας, ex Mele infula.

Μηλιάδος ὠμῆς, chalcitidis vel aluminis ex Melo.

μηλιάδα: ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων τῷ σμικροτέρῳ τῇ μιλιάδι λέγει τῇ ἀπὸ Μήλου τῆς νήσου.

μήτρη: κάλυμμα καὶ οἷον ἔλιγμά τι ἡ ἐπιδιδυμὶς ὀνομαζομένη· ἔστι δὲ κρισώδης τις ὄγκος κατὰ τὴν κορυφὴν ἐπικείμενος τῷ διδύμῳ.

μηνίειν: μασᾶσθαι, ἐσθίειν.

μύκη: μύσις.

μυοχάνη: ἐπίθετον χασκούσης. εἰ δὲ μυριοχαύνη γράφοιτο, ἡ ἐπὶ μυρίοις ἂν εἴη χαινουμένη.

μύῤῥαν: Αἰολεῦσι σμύρναν, δὶς τὸ ρ γράφεται.

μυρτίδανον: οἱ πλεῖστοι μὲν τὸ πέπερι. Διοσκουρίδης δὲ ὁ Ἀναζαρβεὺς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ὕλης, ἐπίφυσιν ἀνώμαλον καὶ ὀχθώδη, περὶ τὸ τῆς μυρσίνης πρέμνον. ὅ γε μὴν Ἱπποκράτης τὸν καρπὸν οὕτως ὀνομάζει ἐκ τοῦ φυτοῦ, ὅπερ αὐτός φησιν ὑπὸ ἑτέρων ὠνομάσθαι πέπερι.

Μύτις: καλεῖται μὲν οὕτως καὶ τὸ ἐν τῷ σηπίας στόματι μέλαν, ἀλλὰ καὶ ἰχθύς τις ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους δηλοῦται.

μηλιάδα, in primo de morbis minore μηλιάδι inquit a Melo infula.

μήτρη, operculum et tanquam involucrum quoddamque ἐπιδιδυμὶς nominatur: eft autem varicofus quidam tumor tefticulo circa verticem incumbens.

μηνίειν, mandere, edere.

μύκη, praeclufio, fuffocatio.

μυοχάνη, epitheton *mulieris* hiantis. Si autem μυριοχαύνη fcribatur, in millibus fuerit hians.

μύῤῥαν, apud Aeoles σμύρναν, myrrham, duplici ρ fcribitur.

μυρτίδανον, plurimi quidem piper. Diofcorides autem Anazarbeus in primo de materia, agnatam quandam eminentiam inaequalem et tuberofam circa myrti ramum. Atque Hippocrates fructum fic nominat ex planta quam ipfe ait a Perfis ab aliis appellari piper.

μύτις, vocatur quidem fic et in ore faepiae atramentum, et pifcis quidam ab Hippocrate fignificatur.

μυττωτόν: ὑπότριμμα, Διοσκουρίδης εἶναί φησι σκορόδων ἢ κρομμύου.
μώλυζα: σκόροδον ἁπλῆν τὴν κεφαλὴν ἔχον καὶ μὴ διαλυμένην εἰς ἄγλιθας· τινὲς δὲ τὸ μῶλυ.
μωλυόμενα: κατὰ βραχὺ ἀπομαραινόμενα.

N.

Ναυσιώσιες: αἱ παρεκχύσεις τοῦ αἵματος, ἃς δὴ καὶ ἐκχυμώσεις ὀνομάζει. μετενήνεγκται δὲ ἀπὸ τῶν ἐπὶ ταῖς ναυτίαις ἐμούντων αἷμα τοὔνομα.
νεῖον: τὸ νέον.
νεόμενον: τὸ νηχόμενον, παραγινόμενον ἀπὸ τοῦ νεῖσθαι· ἐν πρώτῳ τῶν γυναικείων ἄμφω, τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ χορίου, τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου.
νηπέλει: ἀδυνατεῖ.
νυκτάλωπες: οἱ τῆς νυκτὸς ἀλαοί.

μυττωτὸν, intritum Diofcorides effe ait alliorum vel ceparum.
μώλυζα, allium fimplex caput habens et non divifum in fpicas; quidam autem moly herbam.
μωλυόμενα, paulatim extabefcentia.

N.

Ναυσιώσιες, praeterfufiones effufiones fanguinis, quas et venarum naufea appellat. Translatum eft autem nomen ab iis, qui in naufea fanguinem vomunt.
νεῖον, nuper vel novum.
νεόμενον, quod innatat, quod advenit, νεῖσθαι, ire, *venire*; in primo de morbis mulierum utrumque, alterum de chorio, alterum de foetu *dici*.
νηπέλει, impotens eft, non poteft.
νυκτάλωπες, lufciofi per noctem non videntes.

Ξ.

ξηρῇ σηπεδονώδει: ἤτοι τῇ γαγγραίνῃ, ἤ τινι ταύτης γενικωτέρῳ.

ξύμη: ὃ καλεῖται κνησμός.

O.

[98] Ὄα: τὰ πρὸς τῶν πολλῶν οὖα καλούμενα.

οἰναρίῳ: ἀμπέλῳ.

οἰναρίδων: ἀμπέλου κλημάτων.

οἴσπη αἰγός: ὁ παρὰ ταῖς θριξὶ τῆς αἰγὸς ἐγγινόμενος ἐν τῇ ἕδρᾳ ῥύπος καὶ μάλιστα ταῖς κατὰ τὴν ἕδραν συνεστάμενος ῥύπος.

οἰσοφάγος: ὁ τῆς γαστρὸς στόμαχος, οἷον εἰσοφάγος τις ὤν.

οἰσυπίδας: προβάτου ῥύπον, ἤγουν ἔριον ῥυπαρόν.

οἰσυπίδες: προβάτου ῥύποι συνεστραμμένοι, δηλοῖ δὲ καὶ ἐρίου ῥυπαροῦ μαλίον.

ὄκρις: ἐξοχὴ προμήκης.

Ξ.

Ξηρῇ σηπεδονώδει, videlicet grangraena vel alicui hujusmodi generaliori morbo.

ξύμη, quod vocatur pruritus.

O.

Ὄα, quae a multis ſorba vocantur.

οἰναρίῳ, viti.

οἰναρίδων, palmitum vitis.

οἴσπη αἰγός, ſordes circa pilos caprae naſcens et maxime in eis qui circa ſedem ſunt conſiſtens.

οἰσοφάγος, ventriculi oſculum quaſi intro devorans et gula quaedam exiſtens.

οἰσυπίδας, ovis ſordem, hoc eſt lanam ſordidam.

οἰσυπίδες, ovis ſordes conglobatae, ſignificat et lanae ſordidae tomentum.

ὄκρις, eminentia oblonga.

ὀλερόν: δυσῶδες ἢ μέλαν, ἀπὸ τοῦ τῶν σηπιῶν ὕλου.

ὀλισθράζοντα: ὀλισθαίνοντα.

ὀλοκωνίτης: βοτάνη τις ἀγρία λαχανώδης.

ὕλον: τὸ μέλαν τῆς σηπίας.

ὑλώδεα: θολερὰ ἢ μέλανα.

ὀλοφλυκτίδες: φλύκταιναι.

ὀνεύεσθαι: ἤγουν δι' ὄνων ἐπιστροφῆς τείνειν. ὄνοι δὲ καὶ ὀνίσκοι οἱ ἄξονες. γράφεται δὲ κατονεύεσθαι.

ὅπλα: κάλοι ἀπὸ στύπου ἢ λίνου ἢ καννάβεως.

ὀπός: τοῦ σιλφίου κατ' ἐξοχὴν, ὥσπερ καὶ καυλός. καλεῖ δὲ σίλφιον τὴν ῥίζαν μόνην.

ὀποῦ καρπόν: σιλφίου σπέρμα, ὅπερ καὶ φύλλον ἑνικῶς καὶ μαγύδαρις ὑπό τινων καλεῖται.

ὀργάσασθαι: ἀναμῖξαι, συγκεράσαι.

ὀρθοπρίονι: τῇ χοινικίδι.

ὀροκωνίτιδος: ἑτέρα γραφὴ τῆς ὀλοκωνίτιδος, περὶ ἧς ἔμπροσθεν εἴρηται. φησὶ δὲ Διοσκουρίδης τὴν ἐν ὄρει γενομένην ὀροκωνίτιδα ὀνομάζεσθαι.

ὀλερὸν, male olens vel nigrum, a fepiarum atramento.

ὀλισθράζοντα, excidéntem, labentem.

ὀλοκωνίτης, herba quaedam agreftis oleracea.

ὕλον, atramentum fepiae.

ὀλώδεα, turbida vel nigra.

ὀλοφλυκτίδες, puftulae quae fubito erumpunt.

ὀνεύεσθαι, per axium converfionem extendere, ὄνοι enim et ὀνίσκοι, axes, fcribitur et κατονεύεσθαι.

ὅπλα, funes ex ftuppa vel lino vel cannabe.

ὀπὸς, fuccus filphii per excellentiam, quemadmodum et thyrfus: vocat autem filphium etiam radicem folam.

ὀποῦ καρπὸν, filphii femen, quod et folium fingulariter et magydaris a quibusdam vocatur.

ὀργάσασθαι, commifcere, contemperare.

ὀρθοπρίονι, modiolo aut terebello cavo.

ὀροκωνίτιδος, altera defcriptio ὀλοκωνίτιδος, de qua ante dictum eft, ait autem Diofcorides quod in monte nafcatur oroconitidem nominari.

ὀῤῥωδέων: τῶν ἄχρι τοῦ ὄῤῥου ἐκτεινομένων.
ὄῤῥος δὲ τοῦ ἱεροῦ ὀστέου τὸ πέρας, ὅπερ καὶ ὀῤῥοπύγιον καλεῖται.
ὄρχεα: ὄσχεος.
ὀσχίῳ: τῇ περὶ τὸ στόμα τῆς μήτρας ἑλικοειδεῖ ἐπαναστάσει· ὄσχος γὰρ καὶ μόσχος τὰ κλήματα καὶ αἱ ἕλικες· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἀμφίδεον ὀνομάζει καὶ λέγνα.
ὀτίδος: τοῦ ὀρνέου, ὃ Ἀριστοτέλης ὠτίδα διὰ τοῦ ω καλεῖ, Ξενοφῶν δὲ ἐν τῷ πρώτῳ Κύρου ἀναβάσεως ὀτίδα διὰ τοῦ ο γράφει.

Π.

Παλίνοπτα: τὰ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀπεστραμμένα.
παλῦναι: ἐπιπάσαι.
παράλαμψις: ἡ ἐν τῷ μέλανι τῶν ὀφθαλμῶν ἐπιλάμπουσα οὐλὴ διὰ τὸ ἡσυχῇ παχυτέραν εἶναι τῆς αἰγίδος.
παράλιον: εἶδος τιθυμάλου, καλεῖται δὲ καί τι κράμβιον παράλιον.

ὀῤῥωδέων, usque ad caudam extenforum.
ὄῤῥος, facri offis extremum, quod etiam ὀῤῥοπύγιον vocatur.
ὄρχεα, fcrotum.
ὀσχίῳ, circa os vulvae flexuofae aut pampinoformi extuberantiae: ὄσχος enim et μόσχος, palmites et claviculae: idem autem et ἀμφίδεον et λέγνα nominat.
ὀτίδος, aviculae, Ariftoteles ὠτίδα per ω vocat, Xenophon autem in primo Cyri expeditionis ὀτίδα per ο fcribit.

Π.

Παλίνοπτα, a fole averfa.
παλῦναι, infpergere.
παράλαμψις, in nigro oculorum fplendens cicatrix, eo quod aliquando craffior fit aegide.
παράλιον, fpecies tithymali, vocatur autem et quaedam brafficula παράλιον marina.

παραστάτας: τὰς ἐπιδιδυμίδας, ἐν τῷ περὶ φλεβῶν ὃ πρόκειται τῷ μοχλικῷ.

παραφᾶσαι: παράψασθαι μετὰ καθέσεως, ὥσπερ τὸ ἐσαφᾶσαι, εἰσβάλλοντα τὴν χεῖρα ἅψασθαι· ἐντεῦθεν δὲ καὶ τοὺς κρυπτοὺς τόπους τοὺς κατὰ τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον παραφάσιας ὀνομάζουσι.

παφάσσειν: παραφρονεῖν, ὡς καὶ ἀλλοφάσσειν, ψιλῶς δ' ἀναγνωστέον, οὐχ ὥσπερ τὸ πρὸ αὐτοῦ παραφᾶσαι, ἔγκειται γὰρ ἐν ἐκείνῳ τὸ τῆς ἀφῆς ὄνομα.

[99] παρθένιον: τὸ σμικρόφυλλον, καλεῖται δὲ παρθένιον καὶ ἡ ἀνθεμὶς καὶ ἡ ἑλξίνη καὶ ἡ λινόζωστις καὶ τὸ ἀμάρακον, ἀλλὰ καὶ Διοσκουρίδης μή ποτέ φησιν ἀκουστέον ἐστὶν ἤτοι τῆς ἑλξίνης ἢ τῆς λινοζώστεως τὸ εἶδος τὸ σμικρόφυλλον.

πασπαλέτης: ὁ κεγχραλέτης, πάσπαλος γὰρ ὁ κέγχρος.

πασσαλίσκῳ: τῷ σμικρῷ πασσάλῳ ὑποκοριστικῶς.

παφλάζουσιν: ὠνοματοπεποίηκε τοὺς πταίοντας καὶ ἐπαναλαμβάνοντας ἐν τῷ διαλέγεσθαι δηλῶσαι βουλόμενος.

παραστάτας, paraftatas, epididymidas, in libro de venis qui adjectus eft Mochlico.

παραφᾶσαι, aberrante manu attingere cum deceptione, ut et ἐσαφᾶσαι immiffa manu contingere: hinc et occulta loca juxta muliebre pudendum παραφάσιας nominat.

παραφάσσειν, defipere, ut et ἀλλοφάσσειν, tumultuari *et aliena loqui*, cum tenui autem legendum eft, non ut quod eft ante ipfum παραφᾶσαι, ineft enim in eo τῆς ἀφῆς id eft tactus nomen.

παρθένιον, folium, vocatur autem parthenium et anthemis et helxine et linozoftis et amaracum, fed et Diofcorides nunquam, inquit, intelligenda eft vel helxines vel mercurialis fpecies per τὸ σμικρόφυλλον.

πασπαλέτης, milii molitor, πασπάλη enim vel πάσπαλος milium eft.

πασσαλίσκῳ, parvo palo, diminutive.

παφλάζουσιν, nomen fecit, errantes et refumentes in differendo fignificare volens.

πέζαι: οἱ πόδες, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων οὕτως γέγραπται, καὶ οἱ πόδες οἰδίσκονται αἱ πέσαι μάλιστα. Ζηνόδοτος μὲν οὖν ἐν ταῖς ἐθνικαῖς λέξεσι πέζαν φησὶ τὸν πόδα καλεῖν Ἀρκάδας καὶ Δωριεῖς. ὁ δὲ Ἱπποκράτης (715) ἔοικεν ἢ τὸ πεδίον καλούμενον τοῦ ποδὸς οὕτως ὠνομακέναι ἢ τὰ σφυρά.

πέλλα: πελία, ὑπόκιῤῥα. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ πελιρὰ ὀνομάζει. Ζηνόδοτος δὲ ἐν ταῖς ἐθνικαῖς λέξεσι Σικυωνίους φησὶ τὸ κιῤῥὸν, πέλλον ὀνομάζειν.

πεμφιγώδεες: ἤτοι νοτίδος μεστοὶ καὶ ὑγρότητος ἢ καὶ πνευματώδεις.

πέπλιον: ὅπερ καὶ πέπλις καὶ ἀνδράχνη ἀγρία.

πέπλος: τὸ αὐτὸ καὶ χαμαισύκη καὶ μήκων ἀφρώδης καὶ μηκώνιον.

περητηρίῳ: τρυπάνῳ τῷ εὐθεῖ καὶ ὀξεῖ· ἔστι γὰρ καὶ ἕτερον ἡ χοινικίς.

περιστέλλετο: τοῖς περιβολαίοις ἑαυτὸν ἔσκεπεν.

περικεκαλμένοι: περικεκαμμένοι, γρυποὶ καὶ ἐπικαμπεῖς.

πέζαι, plantae pedum, in fecundo de morbis mulierum fic fcriptum eft et pedes tumefcunt malleoli maxime. Zenodotus quidem in gentium vocabulis πέζαν ait pedem vocare Arcades et Dores. Hippocrates autem videtur vel planitiem appellatam pedis fic nominaffe vel talos pedum.

πέλλα, πελία ὑπόκιῤῥα, livida, fubfulva, haec eadem et πελιρὰ vocat. Zenodotus autem in vocabulis gentium Sicyonios ait gilvum πέλλον nominare.

πεμφιγώδεες, febres flatulentae vel vapore vel humiditate plenae vel fpirituofae.

πέπλιον, peplium, quod et peplis et portulaca agreftis.

πέπλος, peplus, idem et humilis ficus et papaver fpumeum et meconium.

περητηρίῳ, terebello recto et acuto: eft enim et aliud choenicis.

περιστέλλετο, inveftiebat, indumentis fe ipfum tegebat.

περικεκαλμένοι, inflexi, adunci et curvati.

περινήματα: περικλύσματα.

περινήματος: περικλύσματος.

περινεῖ: περικλύζει, περινήχεται.

περινῷ: περινέῳ. ἔστι δὲ ὁ τόπος ὁ μεταξὺ τοῦ ὀσχέου καὶ τῆς ἕδρας, ἔνθα τῆς κύστεως ὁ τράχηλος.

περιξύσας: ἐν κύκλῳ περιαμύξας.

περιποδίην: τὴν ἐν κύκλῳ ὑπὸ πόδας οὖσαν καὶ κάτω.

περιῤῥηδές: περικεκλασμένον ἐφ' ἑκάτερα.

περηναί: μελαίνουσαι, πελιδνοῦσαι.

περόνην: ποτὲ μὲν ὀστοῦν ὅλον κώλου, ποτὲ δὲ ἐπίφυσιν ὀστοῦ, ποτὲ δὲ ἐπιφύσεως ἐπανάστασιν.

περσύας: ὁ περισυνὸς οἶνος, οἷον περισύας τις ὢν, ὡς καὶ αὐτίτην ὀνομάζει, τὸν αὐτοετίτην.

πήρινα: τὸν περίναιον, ἐν δὲ τῷ περὶ αἱμοῤῥοΐδων καὶ συρίγγων καὶ τὴν ἕδραν λέγειν δοκεῖ.

πιέστρῳ: τῷ ἐμβρυοθλάστῃ καλουμένῳ.

περινήματα, circumlotiones, perfuſiones.

περινήματος, circuminundationis.

περινεῖ, circumluit, circumnatat.

περινῷ, perineo, eſt autem locus inter ſcrotum et anum, ubi veſicae collum eſt.

περιξύσας, qui circumlaceravit, circumraſit.

περιποδίην, circularem ſub pedibus exiſtentem et infra.

περιῤῥηδές, perſractum utrinque, reflexum.

περηναί, nigricantes et liventes.

περόνην, aliquando quidem os totum membri, aliquando vero appendicem oſſis, aliquando appendicis extuberantiam.

περσύας, anni ſuperioris vinum, tanquam ex anno ſuperiore reſtans, ut et αὐτίτην nominat τὸν αὐτοετίτην, vinum hornum et ejusdem anni.

πήρινα, perineum, in libro autem de haemorrhoidibus et fiſtulis et ſedem dicere videtur.

πιέστρῳ, inſtrumento, quod foetui confringendo idoneum vocatur.

πικέριον: βούτυρον.
πιτυΐδι: πιτυΐνη ῥητίνη.
πιτύλοις: εἰρεσίαις ἢ κώπαις.
πλαταμὼν: ἔφαλος πέτρα λεία, ταπεινὴ, περὶ ἣν πλατύνεται τὰ κύματα.
πλεκτανέων: πλεγμάτων, ἀπαρτημάτων περιπλεκτικῶν.
πλεννεραί: μυξώδεις. καὶ πλέννα ἡ μύξα.
πλευμοῖ: πλευμώδης γίνεται ἢ φθίνει.
πλεῦμος: φθόη ἢ τὸ πλευμῶδες πάθος.
πλήμην: τροχοῦ χοινικίδα.
πλήστιγγας: νάρθηκας, παρὰ τὸ πλήσσειν.
πνευματώδεις: ὅ τε ἐμπεφυσμένος καὶ ὁ δύσπνους, λέγει γὰρ πολλάκις καὶ αὐτὴν τὴν δύσπνοιαν, πνεῦμα.
ποίη: τὰ πρωτογάλακτα τὰ ἐξ ἑαυτῶν πηγνύμενα.
[100] ποίην: τὴν ἔχουσαν τὸ φύλλον ὅμοιον οἰκάρῳ τὴν φύσιν, ὡς τὸ τῆς κισσαμπέλου καλουμένης εἶδος.

πικέριον, butyrum.
πιτυΐδι, pinea refina.
πιτύλοις, remigationibus vel remis.
πλαταμὼν, prominens in mari petra laevis et humilis, circa quam dilatantur fluctus.
πλεκτανέων, cirrhorum, plexuum aut circumplicantium appendicum.
πλεννεαραὶ, mucofae, et πλέννα mucus.
πλευμοῖ, pulmonarius fit vel tabefcit.
πλεῦμος, pulmonis corruptio, tabes, vel pulmonaria affectio.
πλήμην, rotae modiolum.
πλήστιγγας, ferulas, a feriendo.
πνευματώδης, fpiritnofus et inflatus et difficile fpirans, vocat enim faepe et ipfam difficultatem fpirandi, fpiritum.
ποίη, primae lactis partes ex fe ipfis coagulatae.
ποίην, herbam folium habentem viti fimile natura, ut ciffampeli appellatae fpeciem.

πολυγράω: πολυφάγω, καὶ γόνος αἰρηῶν ἔγρασε κηδεμόνα. Καλλίμαχος ἀντὶ τοῦ κατέφαγε.

πολύκαρπον: τὸ κραταιόγονον ὀνομαζόμενον.

πομφοί: ἐπαναστάσεις τοῦ δέρματος ὀχθώδεις τε ἅμα καὶ πλαδαραὶ καὶ ἐνερευθεῖς.

πόσῳ: ὀλίγῳ.

ποταίνια: τὰ πρόσφατα οἱ Δωριεῖς φασι.

ποτί: ποτέ.

πρός: πρὸς δέ.

πράμνιος: οἶνός τις οὕτως ὀνομάζεται μέλας καὶ αὐστηρός.

πρηνές: τὸ πρὸς τὴν γῆν νενευκός.

πρῆσμα: ἐμφύσημα, καὶ πρήσιος τῆς ἐμφυσήσεως, καὶ πρηστικώτατον, τὸ ἐμφυσητικώτατον.

προαυξέας: νόσους τινὰς οὕτως ὀνομάζει τὰς τοῖς προβεβηκόσι κατὰ τὴν ἡλικίαν γινομένας, ὅτι καὶ αὐτοὺς οὕτως ἐνίοτε καλεῖ τοὺς προβεβηκότας.

πρόκα: ἐξαίφνης.

πολυγράω, multivoro, καὶ γόνος αἰρηῶν ἔγρασε κηδεμόνα, Callimachus pro eo quod eſt devoravit.

πολύκαρπον, crataeogonon appellatum.

πομφοὶ, eminentiae cutis tumentes ſimul et molles et rubentes.

πόσῳ, modico.

ποταίνια, recentia Dores vocant.

πότι, aliquando.

πρὸς, praeterea autem.

πράμνιος, vinum quoddam ſic appellatur nigrum et auſterum.

πρηνὲς, ad terram pronum.

πρῆσμα, inflatio, et πρήσιος inflationis, et πρηστικώτατον maxime inflatum

προαυξέας, morbos quosdam ſic nominat provectis aetate oborientes, quod et ipſos ſic aliquando vocet aetate provectos.

πρόκα, repente, ſubito.

προκώνια: τὰ ἐκ τῶν νέων κριθῶν ἄλφιτα, τινὲς δὲ τὰ ἐκ τῶν ἀφρύκτων μόνα.
προκίδι μαχαιριδίῳ: τῷ φλεβοτόμῳ.
προμυλλαίνει: προεπεπτώκει, προέχει εἰς τοὔμπροσθεν.
προμυλλήνας: προτείνας ἔξω τὰ χείλη.
προσέχει ἡ νοῦσος: ἀντὶ τοῦ παραμένει, ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι.
προτρέπεσθαι: μεταβάλλειν.
προσωδέστερον: δυσωδέστερον ἄνευ τοῦ ι. τὸ δὲ μετὰ τοῦ ι προσῳδεστέρου παρὰ τὸ οἴδημα γεγονὸς τὸ ὀγκωδέστερον δηλοῖ, ὡς ἐν δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι.
προτιθέμενοι: προτείνοντες.
πρόφυσιν: βλάστημα.
πυθμενόθεν: οὐδὲ ὅλως. γέγονε δὲ τοὔνομα παρὰ τὸν πυθμένα τῶν ἀγγείων, ὡσεὶ καὶ ὁλοκλήρως ἔλεγεν ἢ τελέως ἢ παντάπασιν ἢ ἐξ ἀρχῆς ἢ παντελῶς.
πυρίας: τοὺς διαπύρους κόχλακας ἢ θρίμματα διακαῆ ἀπὸ σκωρίας σιδήρου.

προκώνια, ex novis hordeis farinas: quidam autem ex non ficcatis folas.
προκίδι μαχαιριδίῳ, phlebotomo, fcalprovenae fecandae apto.
προμυλλαίνει, procidit, prominet in anteriorem partem.
προμυλλήνας, protendens extra labra.
προσέχει ἡ νοῦσος, pro permanet morbus, in fecundo de morbis majore.
προτρέπεσθαι, mutari, transmutari.
προσωδέστερον, graveolentius fine ι, cum ι autem προσῳδέστερον a tumore facto tumidius fignificat, ut in fecundo de morbis majori.
προτιθέμενοι, protendentes.
πρόφυσιν, germinationem, germen.
πυθμενόθεν, non omnino, factum eft autem nomen a fundo vaforum, tanquam fi integre diceret vel perfecte vel plane vel ab initio vel omnino.
πυρίας, ignitos filices vel fragmenta accenfa ex fcoria ferri.

πυρῆνας: τοὺς χόνδρους. εἴρηται δὲ ἐπὶ λιβανωτοῦ.
πυρὸς ἀγρίου: δηλονότι τοῦ ἐρυσιπέλατος.

Ρ.

Ῥαγεῖσα: δηλοῖ ποτε καὶ τὸ ἀθρόως ὁρμήσασα, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι, ἀλλὰ καὶ ἡ αἱμοῤῥαγία αὕτη παρὰ τοῦτο σύγκειται.
ῥαιβοειδέα: καμπύλον.
ῥᾷον: ἑτοιμότερον καὶ εὐχερέστερον. ἔνιοι μέντοι τὸ εὐφορώτερον ἤκουσαν.
ῥαφίῳ: τῷ κεντηρίῳ, ᾧ διακεντοῦντες οἱ τεχνῖται τῶν τοιούτων ἐπιτηδείους ὀπὰς τῇ τοῦ λίνου διέρσει παρασκευάζουσι.
ῥέγξιν καὶ ῥέγκος: ὠνοματοπεποίηται παρὰ τὸν γινόμενον ψόφον, ὥσπερ καὶ τὸ ῥέγκειν.
ῥέμβει: πλανᾶται.
ῥέμβην: πλάνην. καί τινα ἄλλα παρὰ τὸ ῥέμβεσθαι.
ῥηγῇσι: σχίσμασι, ῥήγμασι.

πυρῆνας, grana, dictum eſt de thure.
πυρὸς ἀγρίου, ignis agreſtis, eryſipelatis.

Ρ.

Ῥαγεῖσα, ſignificat aliquando affatim impetum faciens ut in ſecundo de morbis majore, et αἱμοῤῥαγία ipſa, vehemens ſanguinis eruptio, ab hoc compoſita eſt.
ῥαιβοειδέα, incurvum, retortum.
ῥᾷον, paratius et facilius, nonnulli quidem feracius copioſiusve intellexerunt.
ῥαφίῳ, ſubula, qua perforantes artifices talium idonea foramina lini trajectioni faciunt.
ῥέγξιν καὶ ῥέγκος, ſtertor, renchus, nomina facta ſunt ab eo ſtrepitu qui in ſtertendo fit, ut et ῥέγκειν, id eſt ſtertere.
ῥέμβει, errat, vagatur.
ῥέμβην, aberrationem et quaedam a ῥέμβεσθαι circumagi.
ῥηγῇσι, ſciſſuris, fracturis.

ῥημέσιν: ἄρνασι.

ῥίνεσιν: ἀρνείοις.

ῥήνικας: ἀρνακίδας.

ῥηνός: ἀρνός.

ῥηχίησι: οἷον πλημμυρῆσι. καὶ γὰρ καὶ ἡ ῥηχίη οἷον πλημμύρα τίς ἐστιν.

[101] ῥίζα: οὕτως καλεῖται βοτάνιόν τι ἄκαυλον καὶ ἀνανθὲς καὶ ἄκαρπον ἔχον τρία φύλλα κατὰ πάντα προμήκη, κατὰ τῆς γῆς κείμενα, δυοῖν δακτύλοιν τὸ μέγεθος, ἐοικότα τοῖς τῆς ἀγχούσης, ῥίζαν δὲ λεπτὴν ἀσθενῶς καθαίρουσαν.

ῥίζαν λευκήν: τὴν τοῦ δρακοντίου.

ῥικνόν: ῥυσόν.

ῥοικά: καμπύλα.

ῥόμματος: ῥοφήματος ἢ ῥοφήσεως.

ῥόα: τὰ ἐκ τῆς συκαμίνου μόρα τὰ ἄωρα ξηρανθέντα καὶ κοπέντα τοῖς ὄψοις ἐπιπάττεται, καθάπερ καὶ ὁ κυρίως ὀνομαζόμενος ῥοῦς, ὡς καὶ ὁ Διοσκουρίδης ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ὕλης λέγει.

ῥημέσιν, agnis.

ῥινέσιν, agnis.

ῥήνικας, pelles agninas.

ῥηνὸς, agni.

ῥηχίησι, tanquam inundationibus; nam ῥηχίη tanquam inundatio quaedam eſt.

ῥίζα, ſic vocatur herbula quaedam ſine caule et ſine flore et ſine fructu habens tria folia ex omni parte oblonga humi jacentia duorum digitorum magnitudine, ſimilia foliis anchuſae, radicem autem tenuem leviter purgantem.

ῥίζαν λευκὴν, radicem dracunculi, radicem albam.

ῥικνὸν, rugoſum.

ῥοικὰ, retorta, incurva.

ῥόμματος, liquoris ſorbendi vel ſorbitionis.

ῥόα, ex moro mora immatura et ſiccata et contuſa ut obſoniis inſpergantur, ut et proprie appellatus rhus, ut Dioſcorides in primo de materia loquitur.

ῥοπτῶν: ῥοφημάτων ἢ πάντων τῶν ὁπωσοῦν ῥοφουμένων.
ῥύματα: παρὰ τὸ ῥύεσθαι, τὰ βοηθήματα.
(716) ῥωγματίης: ὁ ἐῤῥωγός τι τῶν ἐντὸς ἔχων, ὃν δὴ καὶ ῥηγματίαν ὀνομάζει.

Σ.

Σαράπους: ἡ διασεσηρότας καὶ διεστῶτας ἔχουσα τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν.
σαρκάζειν: κυρίως μὲν τὸ διὰ τῆς τῶν χειλῶν δήξεως χλευάζειν. ὁ δὲ Ἱπποκράτης καὶ τὸ ἄκροις τοῖς χείλεσι συναγομένοις ἀποτίλλειν τι.
σατυρισμοί: οἱ περὶ τὰ ὦτα προμήκεις ὄγκοι τῶν ἀδένων. ἔνιοι δὲ τὰς τῶν αἰδοίων ἐντάσεις ἤκουσαν.
σαυρίδιον: ἡ καρδαμὶς βοτάνη ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ σχῆμα ὁμοιότητος. ἡ αὐτὴ καὶ κάρδαμον ὀνομάζεται.
σελάχεσιν: οὕτως καλεῖται ὅσα ἰχθύων λεπίδας οὐκ ἔχει καὶ ζωοτοκεῖ.

ῥοπτῶν, ſorbitionum vel omnium quae quoquomodo ſorbentur.
ῥύματα, ab eo quod eſt ῥύεσθαι, id eſt ſervare remedia.
ῥωγματίης, fractum aliquid intus habens, quem et ῥηγματίαν nominat.

Σ.

Σαράπους, quae diſparatos et diſtantes habet digitos pedum.
σαρκάζειν, proprie quidem per labrorum morſum ſubſannare. Hippocrates autem et ſummis labris contractis avellere aliquid.
σατυρισμοὶ, circum aures oblongi tumores glandularum. Quidam autem pudendorum intenſiones et arrectiones intellexerunt.
σαυρίδιον, naſturtium, cardamis herba a figurae ſimilitudine; eadem et cardamum vocatur.
σελάχεσιν, ſic vocantur omnes piſces, qui ſquamas habent et animal pariunt.

σεσηρός: τὸ ἐκτετραμμένον καὶ διεστηκὸς ἐπὶ πλεῖστον τοῖς χείλεσιν, ὅπερ καὶ ἐκπεπληγμένον ὀνομάζεται.

σηριγγώδη: χαῦνα, ἀραιὰ, πολλοῖς τρήμασι διῃρημένα. ταῦτα τὰ τρήματα σήριγγές τε καὶ σήραγγες ὀνομάζονται καὶ τὸ τοιοῦτον σῶμα σηριγγῶδές τε καὶ σηραγγῶδες.

σησαμίς: τῆς σισαμίδος ὀνομαζομένης.

σιτανίῳ: τῷ ἐκ τοῦ ἐνεστηκότος ἔτους πυρῷ, τουτέστι τῷ κατὰ τὸ ἔαρ ἐσπαρμένῳ.

σιτανώδει: ἤτοι ἐκ τῶν σιτανίων πυρῶν ἢ διασεσησμένων καὶ λεπτῶν ἀλεύρων, τουτέστι καθαρῶν.

σιάλου δαιδὸς καὶ σιάλου αἰγός: τοῦ λιπαροῦ.

σιαλώδεα: λιπαρὰ, πίονα.

σιδιοειδεῖς: ὠχρὰς, ὡς σίδιον.

σικύην ἄτμητον: κολοκυνθίδα ἀδιαίρετον.

σικυώνην: τέτταρα σημαίνει παρ' αὐτῷ, τὴν κολοκυνθίδα, τὴν ἀπιοειδῆ κολοκύνθην, τὴν ἰατρικὴν σικύαν, τὴν ἀπύθμενον καὶ κωνοειδῆ σικύαν.

σεσηρὸς, deflexum, everfum et plurimum diftans labris, quod etiam divaricatum nominatur.

σηριγγώδη, rimofa et pervia, laxa, rara, multis foraminibus divifa; haec enim foramina fiftulae et rimae vocantur et tale corpus σηριγγῶδες et σηραγγῶδες, foraminofum, fiftulofum.

σησαμὶς, fefamidis appellatae.

σιτανίῳ, praefentis anni tritico, hoc eft vere fato.

σιτανώδει, vel ex praefentis anni frumentis vel ex excuffis et tenuibus farinis, hoc eft purgatis.

σιάλου δαιδὸς καὶ σιάλου αἰγὸς, pinguis convivii et pinguis caprae.

σιαλώδεα, pinguia, opimata.

σιδιοειδεῖς, luteas ut cortex mali granati.

σικύην ἄτμητον, cucurbitam agreftem, colocynthidem indivifam.

σικυώνην, quatuor fignificat apud ipfum, colocynthidem, pyro fimilem cucurbitulam, medicam cucurbitulam fundo carentem et coni fimilem cucurbitam.

σικυώνης σπόγγον: κολοκυνθίδος τὸ ἔνδον.
σιπύϊδα: πυξίδα, δηλοῖ δὲ ἄλλως τοὔνομα καὶ κεραμεοῦν τι σκεῦος εἰς ὃ ἄλφιτον ἐμβάλλεται.
σινόμωρα: τὰ κακοήθη.
σιραίῳ: τῷ γλυκεῖ ἑψήματι.
σικανός: πονήρευμα ἐνεδρευτικὸν, αἴτιον κεκρυμμένον.
σκαφίδα: Ἀττικοὶ μὲν τὴν ποιμενικὴν σκάφην, καθώς που λέγουσι, γαυλοί τε σκαφίδες τε τετυγμένα τοῖσιν ἄμελγεν. Ἱπποκράτης δὲ τὴν θαλασσίαν κόγχην τὴν παραμηκεστέραν, ἣν πολλοὶ μύακα προσαγορεύουσι.
σκεθρῇ: ἀκριβεῖ.
σχολιφρός: ξηρὸς, προσεσταλμένος.
[102] σκεπαρνηδόν: ἐκκεκλασμένως· καὶ γὰρ ὁ σκέπαρνος αὐτὸς ἐπίδεσμος, ἀπὸ τῶν τεκτονικῶν ὠνομάσθαι σκεπάρνων δοκεῖ.
σκῆμψις: ἀπόσκημψις ἐν τῷ ἕκτω τῶν ἐπιδημιῶν.
σκιαυγεῖ: ἀμβλυώττει.
σκιμπέσθω: κατακλειέσθω.

σικυώνης σπόγγον, colocynthidis interior pars.
σιπύϊδα, pyxidem, ſignificat etiam alias nomen hoc fictile quoddam vas, in quod farina injicitur.
σινόμωρα, quae mali moris ſunt, maligna.
Σιραίῳ, Siraeo dulci decocto, ſapa.
σικανὸς, malitia inſidiatoria, cauſa occulta.
σκαφίδα, Attici quidem paſtoralem mulctram, ut aliquando dicunt, ſitulae et mulctralia facta, quibus mulgebant. Hippocrates autem marinam concham oblongiorem, quam multi μύακα, mutilum vocant.
σκεθρῇ, exactae, exquiſitae.
σκελιφρὸς, ſiccus, aridus, contractus.
σκεπαρνηδὸν, effracte, nam σκέπαρνος ipſe faſcia a fabrilibus nominatus eſſe aſciis videtur.
σκῆμψις, decubitus, illapſus humorum, in ſexto epidemiou.
σκιαυγεῖ, caecutit.
σκιμπέσθω, concludatur.

σκίμφθη: δύο δηλοῖ παρ' αὐτῷ, τό τε διαιρέθη καὶ τὸ ἐμπελάσθη.

σκηλήματι: σκελετείᾳ, συμπτώσει.

σκληρά: κατεσκληκότα καὶ τὰ ἀπ' αὐτοῦ πάντα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον.

σκληρύνει: σκελετεύει. καὶ σκληρύνεται, σκελετεύεται.

σκορδινᾶσθαι: διατείνεσθαι καὶ μάλιστα μετὰ χάσμης.

σκύρος: πῶρος, καὶ σκυρωθῶσι, πωρωθῶσι.

σκύμψαι: τύψαι, κατασχάσαι, διελεῖν.

σκύτα: τὰ κατὰ τὴν σκυταλίδα τοῦ αὐχένος.

σμηκτίδα γῆν: τὴν κιμωλίαν.

σμωδίκου: μωλωπικοῦ, τοῦ πρὸς τὰς σμώδικας, ὅπερ ἐστὶ μώλωπας, ἁρμόζοντος.

σπαδών: σπάσμα, θηλυκὸν τοὔνομα.

σπαργᾷ: ὀργᾷ.

σπατίλη: τὸ ὑγρὸν διαχώρημα.

σπέρμα: δηλοῖ καὶ τὸν καρπόν.

σπερχνή: ἐπείγουσα, συνεχής.

σκίμφθη, duo fignificat apud ipfum et divifum fuit et admotum fuit.

σκηλήματι, arefactione, contractione.

σκληρὰ, deficcata et ab eo omnia eadem ratione.

σκληρύνει, deficcat, et σκληρύνεται, deficcatur.

σκορδινᾶσθαι, extendi et maxime cum hiatu.

σκύρος, callus, et σκυρωθῶσι, occalluerit.

σκύμψαι, verberare, fecare, dividere.

σκύτα, quae circa nodum cervicis funt.

σμηκτίδα γῆν, cretam terram albam, cimoliam.

σμωδίκου, ad vibices fanandas apti, ad σμώδικας, livores, qui ex percuffione fiunt, convenientis.

σπάδων, vulfum, convulfio, femininum nomen.

σπαργᾷ, luxuriatur, turgefcit.

σπατίλη, liquidum excrementum alvi.

σπέρμα, femen, fignificat etiam fructum.

σπερχνὴ, feftinans, urgens, affidua.

σπόγγοι: οἱ κατὰ τὴν φάρυγγα ἀδένες, ὡς ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν ἐπιδημιῶν.

σποδίτῃ ἄρτῳ: τῷ ἐγκρυφίᾳ καλουμένῳ.

σποράδες: διάφοροι, οὐχ ὁμογενεῖς, ἄλλαι ἄλλαις συμβαίνουσαι.

σταδιεύς: Διοσκουρίδης φησὶ, σταδίοις ἀναμετρῶν τὸν περίπατον.

σταλαγμοῦ: καταστάξεως ἀπὸ τῆς κεφαλῆς.

στέαρ ἡδυντόν: τὸ ἐν ἀρώμασί τισι καὶ ὕδατι ἑψηθέν.

στεῖλαι: ἐπικαλύψαι, ἐπιχρῖσαι.

στενυγρῶσαι: στενῶσαι. τινὲς δὲ τῷ συναγαγεῖν τῶν ὑγρῶν τὰς διεξόδους καὶ ξηρᾶναι.

στηθοειδεῖ: μαχαιρίῳ σμιλίῳ.

στητῶδες: στεατῶδες.

στίον: ψηφὶς, λίθος. στίαι γὰρ αἱ παρὰ τῇ θαλάσσῃ ψηφίδες, καὶ στιῶδες ἐντεῦθεν τὸ σκληρόν.

στίφραι: ξηραὶ, προσεσταλμέναι.

σπόγγοι, in faucibus tonfillae, quarto epidemion.

σποδίτῃ ἄρτῳ, pane fubcinericio vocato.

σποράδες, *morbi* difperfi, diverfi, non ejusdem generis alii aliis contingentes.

σταδιεὺς, Diofcorides ait, qui ftadiis deambulationem metitur.

σταλαγμοῦ, deftillationis a capite.

στέαρ ἡδυντὸν, adeps in aromatibus quibusdam et aqua coctus *aut conditus*.

στεῖλαι, velare, fupertegere, inungere.

στενυγρῶσαι, anguftare, quidam autem coarctare, concludere humorum exitus et ficcare.

στηθοειδεῖ μαχαιρίῳ, fpecillo lato vel fcalpello medico latiore.

στητῶδες, adipe obefum, adipofum.

στίον, calculus, lapillus, *στίαι* enim funt juxta mare calculi et *στιῶδες* hinc, durum.

στίφραι, aridae, contractae, *compreffae*.

στοίβης καρπόν: τὸ Ἱππόφεως σπέρμα.
στολιδωδέστερον: ῥυσσότερον.
στομάργου: ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν ὁ Διοσκουρίδης οὕτως γράφει καὶ δηλοῦσθαί φησι τοῦ λαλοῦντος μανικῶς. οἱ δὲ ἄλλοι στυμάργου γράφουσι καὶ ὄνομα κύριον ἀκούουσι.
στόμβον: βαρύηχον, βαρύφθογγον.
στρεβλοί: οὓς καὶ στραβοὺς ὀνομάζουσι.
στρέφει: στρόφον παρέχει.
στρέφεται: τὸ οἷον ἐνοικεῖ, ἐν τῷ περὶ ἀέρων καὶ τόπων καὶ ὑδάτων.
στρογγύλον μήλην: τὴν σπαθομήλην.
στρογγύλου: τοῦ Μυρτιδάνου, αὐτὸς γὰρ οὕτως γράφει καὶ τὸ Ἰνδικὸν ὃ καλοῦσι Πέρσαι πέπερι. ἐν τούτῳ δέ ἐστί τι στρογγύλον, ὃ καλοῦσι μυρτίδανον.
στρυβλήν: στρεπτόν τι ἐν τῷ περὶ αἱμοῤῥοΐδων καὶ συρίγγων.

στοίβης καρπὸν, Hippophaïs vel ſtoebes fructum, lappaginis ſemen.
στολιδωδέστερον, rugoſius, plicas, rugasque plures habens.
στομάργου, in ſecundo epidemion Dioſcorides ſic ſcribit et ſignificari ait, loquentis furioſe. Alii **στυμάργου** ſcribunt et nomen proprium intelligunt.
στόμβον, gravem ſonum, gravem vocem.
στρεβλοὶ, quos et ſtrabones nominant.
στρέφει, torquet, tormen et cruciatum inducit.
στρέφεται, tanquam inhabitat, in libro de aeribus, locis et aquis.
στρογγύλον μήλην, rotundum ſpecillum, ſpecillum latum.
στρογγύλου, rotundi piperis, myrtidani, ipſe enim ſic ſcribit et Indicum, quod vocant Perſae piper, in hoc autem eſt quiddam rotundum, quod vocant myrtidanum.
στρυβλὴν, flexibilem, vertibilem, in libro de haemorrhoidibus et fiſtulis.

σερυμάργου: οἶδε καὶ ταύτην τὴν γραφὴν ὁ Διοσκουρίδης, οὐ μόνον τὴν στομάργου, ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐχ ὡς κύριον ὄνομα ἐξηγεῖται, ἀλλὰ τὸν μανικῶς ἐπτοημένον περὶ τὰ ἀφροδίσια δηλοῦσθαί φησιν. εἰρῆσθαι γὰρ παρὰ τῷ [103] Ἱπποκράτει καὶ ἄλλα πολλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπίθετα, καθάπερ μυοχάνη, σαράπους, γρυπαλώπηξ. ἀλλὰ καὶ παρ' Ἐρασιστράτῳ φησὶν ὁ ῥινοκολοῦρος.

συπτηρίη χαλκῖτις: ἣν ἁπλῶς οὕτως ὀνομάζομεν χαλκῖτιν.

συγκομιστοὶ ἄρτοι: ῥυπαροὶ, διὰ τὸ πάντα ἅμα τὰ ἄλευρα συγκομίζεσθαι καὶ μὴ διακρίνεσθαι.

σῦκα: ἐπαναστάσεις σαρκώδεις ἐν τοῖς τῶν βλεφάρων τόποις γινόμεναι.

(717) συκίον: τὸ τῶν ἰσχάδων ἀφέψημα.

συκῆς: ἐν πρώτῳ τῶν γυναικείων καὶ πυρίαν συκῆς ἀπὸ ῥίζης. ἐν ἴσῳ τῷ σικύας, τουτέστι συκαμίνου, ὅπερ ἑτέρωθι ὥσπερ ἐξηγούμενός φησι μορέου ῥίζης.

σερυμάργου, furiose in venerem conciti, agnoscit et hanc scripturam Dioscorides non solum στομάργου, rabulae. Atque hoc non ut proprium nomen exponit, sed furiose concitum in res venereas significari ait; dicta enim esse apud Hippocratem et alia eodem modo epitheta, ut myochane, sarapos γρυπαλώπηξ vel gripalopex, sed et apud Erasistratum ait rhinocoluros, hoc est qui mutilatis naribus est.

συπτηρίη χαλκῖτις, alumen chalcitis, quam simpliciter vocamus chalcitim.

συγκομιστοὶ ἄρτοι, sordidi ac consusanei panes, quod in iis omnes simul farinae colligantur et non secernantur.

σῦκα, ficus, carnosae eminentiae in palpebrarum locis obortae.

συκίον, ficuum aridarum aut caricarum decoctum.

συκῆς, in primo de morbis mulierum et somentum ex mori radice adhibeto, aeque atque σικύας, hoc est mori, quod alibi tanquam exponens ait mori radicis.

συλλοχίας: ἀθροίσματα. ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς λόχους συνειλεγμένων.
σύναγμα: ἤτοι ἐπίπαγός τις ἢ ἐναιώρημα ἢ ὑπόστασις ἢ πῶρος καὶ ἄμεινον, ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν ἐπιδημιῶν λέγει.
συναρθμοῦται: συναρμόζεται.
σύνδεσις: δηλοῦταί ποτε καὶ ἡ οἷον πυκνότης καὶ σφίγξις.
συνδεαίνεται: συνδιπλοῦται.
συνεκχυμοῦν: συμμιγνύειν καὶ κατακεραννύναι τοῖς ὑγιεινοῖς χυμοῖς.
συνέρξει: τῇ οἷον συγκλήσει.
συνηρεφές: ἐπικεκαλυμμένον, συνεσκιασμένον.
συνηρερωμένα: συνηρμοσμένα, ὡς κἂν τῷ μοχλικῷ.
συνηνωμένα: τὰ συνόντα.
συρμαία: ἡ μετρίως γινομένη τῶν περὶ τὴν γαστέρα κάθαρσις.
σύσταθμον: ἰσόσταθμον.
συστροφὰς: φύματα, σκληρίας.
σφαδάζει: δυσφορεῖ.

συλλοχίας, collectiones, congregationes. Translatio a militibus in cohortem collectis.
σύναγμα, coagmentum aut concretum quiddam eſt aut ſuſpenſum urinae aut ſedimentum aut callus et toſus et melius in ſexto epidemion dicit.
συναρθμοῦται, coaptatur, cohaeret.
σύνδεσις, ſignificatur aliquando et tanquam denſitas et conſtrictio.
συνδεαίνεται, conduplicatur.
συνεκχυμοῦν, commiſcere et ſanis humoribus contemperare.
συνέρξει, velut concluſione.
συνηρεφὲς, obtectum, adumbratum.
συνηρερώμενα, coaptata, ut in mochlico.
συνηνωμένα, conjuncta vel coeuntia.
συρμαία, moderata eorum, quae in ventre ſunt, purgatio.
σύσταθμον, par pondere.
συστροφὰς, tubercula, durities.
σφαδάζει, aegre fert, ſuccenſet.

σφάκελος: φθορὰ πᾶσα, καθ' ὃν ἂν γίγνηται τρόπον· οἶσθα δὲ ὅτι καὶ περὶ τούτου διὰ πλειόνων ἡμῖν ἀποδέδεικται.

σφάκερος: ἐν τοῖς προσκειμένοις τοῖς περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τρωμάτων. κεφαλαλγία δὲ καὶ σφάκερος ἢν ᾖ, κρόμμυα πολέμιον. ἐν δὲ τοῖς πλείστοις ἄντικρυς σφάλερο γράφεται.

σφενδόνην: ἐν μὲν τῷ περὶ ἄρθρων, τὸ ἀπὸ τῆς τοὺς λίθους βαλλούσης σφενδόνης ὠνομασμένον, εἰς ἀνάληψιν κώλου χρήσιμον· ἐν δὲ τῷ περὶ ἀφόρων τὸν καλούμενον φύλακα· δηλοῖ δὲ καὶ τὸ γυναικεῖον περίσφυρον, ὅσα τε τούτῳ παραπλήσια.

σπυράδες: τὰ τῶν αἰγῶν καὶ προβάτων ἀποπατήματα.

σχάσαι: τρία σημαίνει, ἀμύξαι, ἐκκρῖναι, χαλάσαι.

σχεδιάδα: τὴν ἄγχουσαν. λέγεται γὰρ καὶ οὕτως.

σχέσει: τῇ συνοχῇ ἐν παρέξει καὶ σχέσει καὶ ἐπιδέσει καὶ πιέξει. ὅταν δὲ εἴπῃ, διαφέρει μέντοι τι καὶ σχέσει σώματος, τὴν οἷον ἕξιν δηλοῖ.

σφάκελος, corruptio omnis quocunque fiat modo: fcis autem et de hoc a nobis pluribus demonftratum effe.

σφάκερος, in adjunctis libro de vulneribus capitis, capitis autem dolor et fideratio fi fuerint cepae contrarium, in plurimis autem manifefte σφάλερος fcribitur.

σφενδόνην, fundam, fafciam in libro de articulis nomen a funda lapides jaciente appellatum, ad reftitutionem membri utile; in libro autem de fterilibus vocatum cuftodem; fignificat autem et muliebre pedum tegumentum et quaecunque huic fimilia.

σπυράδες, caprarum et ovium globofa ftercora.

σχάσαι, tria fignificat, laniare, excernere, laxare.

σχεδιάδα, fchediadem, anchufam, dicitur enim et fic.

σχέσει, cohibitione in exhibitione, habitu et deligatione et compreffione; cum autem dixerit, differt quidem aliquid et difpofitione corporis tanquam habitum fignificat.

σχινδυλήσει: σχήματι καλάμου. οὕτως δὲ δοκεῖ καὶ ὁ σκινδαλμὸς εἰρῆσθαι παρὰ τὸ ἐσχίσθαι.
σχῖνον: οὐ μόνον τὸ θαμνῶδες φυτὸν, ἀλλὰ καὶ εἶδός τι σκίλλης, εἰ μὴ ἄρα καὶ πάσης σκίλλης τὸν βολβόν.
σχοῖνον: ἡδύοσμον, τὴν ἀρωματικὴν σχοῖνον.

T.

[104] Τάμισον: πιτύαν.
τέγγειν: διαβρέχειν.
τελεῖν: ἀναλίσκειν, ὡς ἐν τῷ περὶ παθῶν λέγει.
τέλσον: τέλος καὶ ἔσχατον.
τέρμινθοι: οἱ τῷ τοῦ τερμίνθου καρπῷ παραπλήσιοι, κατὰ τὸ δέρμα συνιστάμενοι παρὰ φύσιν ὄγκοι.
τέρθρον: κυρίως μὲν οὕτως ὀνομάζεται τὸ ἄκρον τῆς κεραίας καὶ τέρθριοι οἱ κάλοι, ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰ ἄκρα τοῦ ἱστίου παρήκοντες. ὁ δ' Ἱπποκράτης ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων, ἐπὴν ἐνθάδε, φησὶ, τὸ τέρθρον ᾖ τοῦ πάθεος.

σχινδυλήσει, arundinis fiffura, figura calami; fic enim videtur calamus dictus effe παρὰ τὸ ἐσχίσθαι ab eo quod fcinditur.
σχῖνον, non folum fruticofam ftirpem, fed etiam fpeciem quandam fcillae vel potius omnis fcillae bulbum.
σχοῖνον ἡδύοσμον, juncum odoratum, aromaticum.

T.

Τάμισον, coagulum.
τέγγειν, humectare, madefacere.
τελεῖν, confumere, ut in libro de affectionibus dicit.
τέλσον, finem et ultimum.
τέρμινθοι, terminthi arboris fructui fimiles in cute praeter naturam confiftentes tumores.
τέρθρον, artemon proprie quidem fic nominatur fummitas antennae et τέρθριοι ipfi rudentes inde in fummum velum pervenientes. Hippocrates autem in fecundo de morbis mulierum, cum hic, inquit, τέρθρον fuerit morbi,

ἐν ἴσῳ τῷ, τὸ ἄκρον καὶ ἀνώτατον καὶ ἐπιμελείας μάλιστα δεόμενον.

τετάρσωνται: πεπλάτυνται, ταρσὸς γὰρ πᾶν τὸ πεπλατυσμένον.

τετράγωνα βέλη: τὰ τέσσαρας ἔχοντα γλωχῖνας.

τετραγώνῳ: τινὲς μὲν ταῖς εὑρισκομέναις κατὰ τὸ στίμμι πλαξὶ, τινὲς δὲ αὐτὸ τὸ στίμμι.

τετρεμαίνει: τρέμει.

τέτρομος: τρόμος ῥιγώδης.

τέως: τὸ ἕως καὶ τὸ τηνικαῦτα καὶ τὸ πρότερον.

τηλέφιον: εἶδος βοτάνης, ὅπερ καὶ ἀείζωον ἄγριον καὶ ἀνδράχνην ἀγρίαν ὀνομάζουσι, Ῥωμαῖοι δὲ ἰλλεκέβρυν.

τὴν ἐν τῷ ἀλεύρῳ βοτάνην ῥοφέονται: τὴν λινόζωστιν ἔοικε λέγειν, ἐπειδὴ καὶ ἀλλαχοῦ ἔφη, ῥοφήσαντα δὲ λινόζωστιν.

τομεῖον: τομεὺς καλεῖται σιδηροῦν ἐργαλεῖον δίχειλον, ᾧ οἱ χαλκεῖς πρὸς ἄλλα τέ τινα καὶ πρὸς τὸ ἀναβάλλειν καὶ μοχλεῦσαι ἥλους χρῶνται.

aeque ut ſi diceret, ſummum et ſupremum et curationis maxime egens.

τετάρσωνται, dilatata fuerunt, ταρσὸς enim omne dilatatum eſt.

τετράγωνα βέλη, quadrangula ſpicula, ſagittae quatuor habentes cuſpides.

τετραγώνῳ, quidam exponunt, inventis in ſtibio cruſtis, quidam autem ipſum ſtibium.

τετρεμαίνει, tremit.

τετρομὸς, tremor cum rigore.

τέως, donec, et tunc, et prius.

τηλέφιον, telephium, genus herbae, quod ſempervivum agreſte et portulacam agreſtem vocant, Romani autem illecebram.

τὴν ἐν τῷ ἀλεύρῳ βοτάνην ῥοφέονται, in farina herbam ſorbent, mercurialem herbam viſus eſt dicere, quoniam et alibi ait, ſorbiturum autem mercurialem.

τομεῖον, inciſor, ſic vocatur ferreum inſtrumentum bilabrum vel biſulcum, quo ſabri ſerrarii et ad alia multa et ad extrahendos et emovendos clavos utuntur.

τοξεύματα: βέλη.

τορνεύματα: ξύσματα.

τροφεὶς: εὔτροφος, παχύς.

τροφιῶδες: ἔχον ἐμφερόμενά τινα πεπηγότα παρὰ τὸ τρέφεσθαι, ὅ ἐστι τὸ πήγνυσθαι.

τροχοί: δρόμοι.

τρυχνοῦν, καταπονεῖν, ἰσχναίνειν.

τρώειν: τιτρώσκειν, ἀποσχάζειν, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων.

τρωθῇ: βλαβῇ, κακωθῇ, καὶ τρῶμα ἡ βλάβη.

τρώσκεσθαι: ἐκτιτρώσκειν.

τρωκτοῖσιν: ὠμοῖς ἐσθιομένοις.

τύρσιν: πύργον καὶ μάλιστα τὸν ἐν τοῖς τείχεσι.

τυφώδης: ἐνεὸς, καθεζόμενος.

τυφωμανίη: μικτὸν ἐκ φρενίτιδος καὶ ληθάργου πάθημα.

τοξεύματα, ſagittae.

τορνεύματα, ramenta.

τροφεὶς, bene nutritus, pinguis, craſſus.

τροφιῶδες, habens compacta quaedam quae in *lotio* feruntur, a τρέφεσθαι, quod eſt compingi, incraſſari.

τροχοὶ, curſus, circulares.

τρυχνοῦν, vexare, domare, attenuare.

τρώειν, vulnerare, ſcarificare, ut in ſecundo de morbis mulierum.

τρωθῇ, laeſa fuerit, male affecta fuerit, et τρῶμα laeſio, vulnus.

τρώσκεσθαι, abortire, parere abortum.

τρωκτοῖσιν, crudis devoratis vel immaturis.

τύρσιν, turrim et praecipue quae eſt in muris.

τυφώδης, qui ſtupidus, mutus aut attonitus conſidet.

τυφωμανίη, mixtus ex phrenitide et lethargo affectus.

Υ.

Ὑβοί: κυρτοὶ καὶ ὕβωμα τὸ κύρτωμα.
ὑδαταινούσῃσιν: ὑδερώδεσιν ἢ ἐξυδατούσαις τὸ αἷμα καὶ ὑδατώδη καθαιρομέναις.
ὑδατόχλοα: ὡσεὶ καὶ ὑδατόχλωρα ἔλεγε.
ὑδατώδεας: ὑδρωπικάς.
ὕδριον: ἡ μικρὰ ὑδρία ὑποκοριστικῶς.
ὕδρωψ: Διοσκουρίδης ἐν δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν ὀξυτόνως [105] ἀναγινώσκει καὶ δηλοῦσθαί φησι τὸν ὑδροποειδῆ.
ὑπάλειπτρον: ἐλασμάτιον ᾧ ἄν τις ὑπαλείψαιτο τοὺς ὀφθαλμούς.
ὑπάλειπτον: ἔγχριστον φάρμακον.
ὑπεζύγωται: ὑπέζευκται.
ὑπιλληθέωσιν: ὑποσυστραφῶσιν.
ὑπέρινος: ὁ ὑπερκεκαθαρμένος ἄνθρωπος, καὶ αὕτη ὑπερίνησις. οὕτως γοῦν ἐξηγήσαντό τινες καὶ τὸ ὑπερίνος

Υ.

Ὑβοί, gibbofi et ὕβωμα gibbofitas.
ὑδαταινούσῃσιν, aquefcentibus, hydrope laborantibus vel in aquam mutantibus fanguinem et quibus aquofa purgantur.
ὑδατόχλοα, ut fi aquofa virefcentia dixiffet.
ὑδατώδεας, aqua intercute fuffufos, hydropicos.
ὕδριον, urnula parva fitula, diminutive.
ὕδρωψ, Diofcorides in fecundo epidemion, cum accentu in ultima fyllaba legi et fignificari ait hydrope laborantem et fpeciem hydropis.
ὑπάλειπτρον, laminulam, qua quis oculos illinat.
ὑπάλειπτον, medicamentum, quod illinitur.
ὑπεζύγωται, fubjugatur, fubjicitur.
ὑπιλληθέωσιν, in fe fubvolvantur, aliquantum contorti fuerint.
ὑπέρινος, fuperpurgatus, ultra modum vacuatus homo et ipfa ultra modum evacuatio, fic igitur exponunt quidam et ultra modum vacuatur vel attenuatur, videtur autem

ἰσχναίνει. δοκεῖ δὲ καὶ τὸ μακρόπνους καὶ τὸ βραχύπνους διχῶς ὡσαύτως λέγεσθαι.

ὑπερτονεῖ: ὑπερτείνεται.

ὑπερυδρόν: ἄγαν πλήρη τοῦ παρακεχυμένου ὕδατος.

ὑπερχολήσει: πολλῆς πληρώσει χολῆς.

ὑπερψύχθη: μετρίως ὑπανῆλθε τῆς πυρετικῆς θερμότητος.

ὑπνοῦσα: ὑπνωτικῶς ἔχουσα, ὕπνῳ κοιμωμένη.

ὑπολείβεται: ὑποστάζει, ὑποῤῥεῖ.

ὕπομβρον: ὕφυγρον, ὑπόπυον.

ὑπομύσαρα: δυσώδη καὶ ἄξια τοῦ μυσάττεσθαι.

ὑπονησαμένη: ὑποκολυμβήσασα, ὑπελθοῦσα.

ὑπόξηρα: ὑπόκοιλα, ταπεινότερα.

(718) ὑπόξυρος: γρυπὸς τὴν ῥῖνα, διὰ τὸ ταπεινότερα τὰ πέριξ εἶναι τοῦ ὑψώματος.

ὑποξύρους: ταπεινοτέρας, προσεσταλμένας. εἴρηται δὲ ἐπὶ γαστέρων ἐν τῷ μείζονι προῤῥητικῷ.

ὑπόσφαγμα: ὅλου τοῦ μέλανος τῆς σηπίας τὸ οἷον ὑπότρυγον.

ac de eo qui longam et brevem ſpirationem habet dupliciter ſic dici.

ὑπερτονεῖ, ſuperat, ſuperextenditur.

ὑπέρυδρον, valde plenum ſuffuſa aqua.

ὑπερχολήσει, multa bile implebit.

ὑπερψύχθη, mediocriter remiſit de calore febrili.

ὑπνοῦσα, ſomnolenter habens, ſomno ſopita.

ὑπολείβεται, aliquantum deſtillat, ſubeffluit.

ὕπομβρον, ſubhumidum, ſubpurulentum.

ὑπομύσαρα, male olentia et digna quae omnes abominentur.

ὑπονησαμένη, quae ſubnatavit, quae ſubivit.

ὑπόξηρα, ſubcava, humiliora, depreſſiora.

ὑπόξυρος, qui adunco eſt naſo, quia humiliora ſunt, quae circumcirca ſunt, quam ipſa ſublimitas.

ὑποξήρους, exſiccatos humiliores, contractos, dictum eſt autem de ventribus in majori prorrhetico.

ὑπόσφαγμα, totius atramenti ſepiae tanquam ſubſidens faex.

ὑποτροπή: οὐ μόνον ἡ ὑποστροφὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐναλλὰξ μεταβολὴ, ὥσπερ ὅταν εἴπῃ κωματώδης ἐν ὑποτροπῇ.
ὑποψέφαρα: ζοφοειδῆ, ὑπομέλανα.
ὑποψάφαρα: τραχύτερα. τὸ γὰρ ψαφαρὸν ἔγκειται τῷ ὀνόματι.
ὑπωμιείη: τὸ ὑποκείμενον ἂν οὕτω λέγοιτο ἤτοι τῇ ἐπωμίδι ἢ καὶ τῷ ὤμῳ.
ὑφύδρους: τοὺς ὑδεριῶντας.

Φ.

Φαγεδαίνῃ: ἕλκει ἀναβιβρωσκομένῳ.
φαίνηται: σημαίνει καὶ τὸ διαφανὲς ἐν τῷ πυρὶ γίνηται, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων.
φαλαρά: τὰ στρογγύλα μετὰ λειότητος.
φαρκιδῶδες: ῥυτιδῶδες.
φαύσιγες: κυρίως μὲν οἱ ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἐν ταῖς κνήμαις ἐπανιστάμενοι κύκλοι ἐρυθροί. καταχρηστικῶς δὲ καὶ οἱ λοιποί.
φέρβεται: βιβρώσκει, καταναλίσκει.

ὑποτροπὴ, non ſolum reverſio ſeu recidiva, ſed et viciſſim mutatio, ut cum dixerit comatoſus in reverſione.
ὑποψέφαρα, caliginoſa, ſubobſcura, ſubnigra.
ὑποψάφαρα, aſperiora, nam ψαφαρὸν, cano ſitu obductum ineſt nomini.
ὑπωμείη, ſubjectum ſic dici poſſe vel in humerali, humero.
ὑφύδρους, aqua inter cutem laborantes.

Φ.

Φαγεδαίνῃ, ulcere exedenti.
φαίνηται, ſignificat et transparens in igne fiat, ut in ſecundo de morbis mulierum.
φαλαρὰ, rotunda cum laevore.
φαρκιδῶδες, rugoſum.
φαύσιγες, proprie quidem ab igne in tibiis exorientes circuli rubri, abuſive autem et reliqui circuli.
φέρβεται, exeſt, conſumit, depaſcitur.

φήρεα: αἱ περιμήκεις ὑπὸ τὰ ὦτα ἀδενώδεις ἐξοχαὶ, οἵας καὶ οἱ σάτυροι ἔχουσιν. ἔνιοι δὲ καὶ φῆρες καὶ θῆρες καλοῦνται, ἵν' ᾖ οἷον φηρεακτικῶς εἰρημένον.

φθίνει: δηλοῖ συντήκεται, ἰχναίνεται, μειοῦται, ἀτροφεῖ.

φθόεις: τροχίσκους.

φιάρην: λαμπρὸν ὑπὸ ὑγρότητος.

φιβάλιος: εἶδος συκῆς.

φιλεταίριος: ἣν καὶ ἀπαρίνην ὀνομάζουσι.

φιλίστιον: τὸ αὐτὸ καὶ τοῦτο ἔοικεν εἶναι τῇ ἀπαρίνῃ καὶ φιλεταιρίῳ.

φλάζουσιν: ἀσαφῶς καὶ ἀδιαρθρώτως φθέγγονται, πεποίηται τοὔνομα.

[106] φλεβοτομίαν: οὐ μόνον τοῦ συνήθους τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην ὁπωσοῦν διῃρημένην τῶν φλεβῶν κένωσιν τοῦ αἵματος καὶ τὸ φλεβοτομηθῆναι ὡσαύτως.

φλέγμα: οὐ μόνον τὸν χυμὸν τοῦτον τὸν λευκὸν καὶ ψυχρὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν φλόγωσιν δηλοῖ.

φήρεα, oblongae fub auribus glandulofae eminentiae, quales et fatyri habent. Quidam autem et φῆρες et θῆρες vocantur, ut fit tanquam ferine dictum.

φθίνει, fignificat colliquefit, attenuatur, minuitur, non nutritur.

φθόεις, rotulas, paftillos.

φιάρην, fplendidam ob humiditatem.

φιβάλιος, fici fpecies.

φιλεταίριος, quam et apparinen vocant.

φιλίστιον, idem et hoc videtur effe quod aparine et philetaerium.

φλάζουσιν, obfcure et indiftincte loquuntur, factum eft nomen.

φλεβοτομίαν, non folum confuetae fectionis venae hoc eft, fed et aliam quomodocunque divifis venis evacuationem fanguinis fignificat, et φλεβοτομηθῆναι venam fecare fimiliter.

φλέγμα, pituita, non folum humorem hunc album et frigidum, fed et inflammationem fignificat.

φλεγυρόν: πυρῶδες, τὸ οἷον φλέγον.
φλεδονώδεα: φλύαρον, φλεδόνες γὰρ αἱ φλυαρίαι.
φλέου: φλογμῶδές τί ἐστι τοῦτο καὶ παπυρῶδες φυτὸν, ὅπερ καὶ πλεκόμενον περιτίθεται τοῖς ἐλαιηροῖς κεραμίοις.
φληνύουσα: φλυαροῦσα.
φληναφώδεις: φλύαροι.
φλιάς: ξύλα ὀρθὰ καταντικρὺ πεπηγότα, καθάπερ καὶ αἱ τῶν θυρῶν φλιαί.
φλογεαί: ἐρυθραί.
φλογιᾷ ἢ φλογεῖται: πυροῦται μετὰ ἐρυθρήματος.
φλυδᾷ: ὑγραίνεται, μυδᾷ.
φλυδαρήν: ὑγράν.
φλύεται: ὑγραίνεται.
φλυζούσησι: βλυούσαις.
φλυζάκια: ψυδράκια.
φλύσιος: ἐξανθήσεως τῆς ἐπὶ πλεονεξίᾳ γινομένης τοῦ κατὰ τὸ σῶμα ὑγροῦ.

φλέγυρον, ignitum et tanquam ardens.
φλεδονώδεα, nugacem, φλεδόνες enim nugae.
φλέου, verbafco fimilis quaedam eft haec et papyracea ftirps, quae texta circumponitur oleariis fictilibus.
φληνύουσα, nugas agens, nugans.
φληναφώδεις, nugaces.
φλίας, ligna recta e regione fixa, velut januarum poftes.
φλογεαί, rubrae, rubicundae.
φλογιᾷ vel φλογεῖται, ignefcit cum rubore.
φλυδᾷ, humectatur, flaccefcit.
φλυδάρην, humidam.
φλύεται, humectatur, humefcit.
φλυζούσησιν, fcaturientibus.
φλυζάκια, puftulae fervidae.
φλύσιος, ruptionis puftularum in cute ex humoris abundantia qui eft in corpore.

φοινίκινος: ἀπὸ τοῦ χρώματος οὕτως εἰρῆσθαι τὴν ἐλεφαντίασιν ὑπονοήσειεν ἄν τις.

φοινικίη νόσος: ἡ κατὰ φοινίκην καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ἀνατολικὰ μέρη πλεονάζουσα, δηλοῦσθαι δὲ κἀνταῦθα δοκεῖ ἡ ἐλεφαντίασις.

φολλικώδεα: τὰ οἱονεὶ θυλακώδεα καὶ σομφά.

φονᾷ: φονεῦσαι ἐπιθυμεῖ.

φορίνη: δέρμα.

φόρος: εὐσύλληπτος.

φορύξαντες: φυράσαντες.

φύλλα: τὰ κηπαῖα καὶ βοτανώδη χλωρὰ ἡδύσματα.

φύλλια: ἡδύσματα κηπαῖα, ἃ τοῖς ὠνουμένοις τὰ λάχανα προσεπιτιθέασιν, οἷον κορίαννον, ἡδύοσμον, πήγανον, σέλινον.

φύλλον: τὸ τοῦ σιλφίου σπέρμα διὰ τὸ πλατὺ εἶναι, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων. προστίθησι δὲ καὶ αὐτὸς ἐν τῷ λόγῳ ποτὲ μὲν Λιβυκὸν, ποτὲ δὲ Αἰθιοπικόν.

φύσιγγα: τὸ καλούμενον ἐκκαύλημα καὶ μάλιστα τὸ κοῖλον.

φοινίκινος, puniceus, a colore sic dictam esse elephantiasin suspicari queat.

φοινικίη, morbus in Phoenice et in aliis orientalibus partibus abundans; significari autem et hic videtur elephantiasis.

φολλικώδεα, tanquam folliculosa et laxa.

φονᾷ, necare cupit.

φορίνη, pellis, cutis.

φόρος, ferax, quae facile uterum gestat.

φορύξαντες, subigentes.

φύλλα, hortensia olera et herbacea olera, viridia odoramenta.

φύλλια, odoramenta hortensia, quae ementibus olera addunt, ut coriandrum, menta, ruta, apium.

φύλλον, silphii semen eo quod latum est, in secundo de morbis mulierum, addit autem et ipse in oratione aliquando quidem Libycum, aliquando Aethiopicum.

φύσιγγα, quod in caulem abit idque cavum maxime physingem vocant.

φυτάνη: ὁ τοῦ φυτεύειν καιρός.
φυτευτηρίων: τῶν εἰς τὴν γῆν φυτευομένων ξύλων.
φωΐδες: αἱ φαύσιγγες ὑπὲρ ὧν εἴρηται.
φωνὴ περιπνευμονική: ἡ κερχνώδης.

Χ.

Χαλκῖτις στυπτηρίη: ἴσον τῇ χαλκίτιδι.
χαραδρωθέωσι: διέκρουν ἔχωσιν.
χαράκτωρι: ὠξυσμένῳ ὑπὸ τοῦ χαρακτῆρος.
χασκῶν: περισπῶν ὁ Διοσκουρίδης ἀναγινώσκει καί φησιν οὕτως εἰρῆσθαι τὰς μήτρας διὰ τὸ ἀνεστομῶσθαι.
χειμίη: ψῦχος, ῥῖγος.
χειμίουσα: ψυχομένη, ῥιγῶσα.
χελίσκιον ξηρόν: ὑποκοριστικῶς εἴρηται τὸ χελίσκιον τὸ βραχὺ βηχίον, ξηρὸν δέ ἐστιν, ὅταν μηδὲν ὑγρότητος ἀναχρεμπτομένης εἰς τὸ στόμα παραγίνεται.
[107] χαραδέως: ἀθρόως. γέγονε δὲ ἀπὸ χαράδρας.

φυτάνη, ferendi tempus.
φυτευτηρίων, furculorum qui in terram plantantur.
φωίδες, puftulae rubentes ex igne contractae de quibus dictum eft.
φωνὴ περιπνευμονικὴ, vox qualis peripneumonicis vel afpera et obfcura.

X.

Χαλκῖτις στυπτηρίη, aeque valens, ut chalcitis.
χαραδρωθέωσι, effluvium et exitum habeant.
χαράκτωρι, exacerbato ob characterem.
χασκῶν, cum ῶ dehifcens Diofcorides legit et ait fic dici de utero quod aperiatur aut dehifcat.
χειμίη, frigus, rigor.
χειμίουσα, refrigerata, rigens.
χελίσκιον, tuffícula ficca vel arida, diminutive dictum eft χελίσκιον parva tuffícula, arida autem eft, quum nihil humoris, qui excreetur, in os accedit.
χαραδέως, confertim, factum eft autem a torrente.

χῆς: καταχέας.

χηλήν: μήλην δίκρουν κατὰ τὸ ἄκρον ἐκτετμημένην ἐμφερῶς χήλῃ.

χήλωμα: τὴν δισχηλῆ γλυφίδα τοῦ βέλους, ῇ προστιθέασιν ἐν τῷ τοξεύειν τῇ νευρᾷ τὸ βέλος.

χήμην χηραμίδα: τὴν κοιλοτέραν κόγχην καὶ μείζονα.

χλοηροῖσι λαχάνοις: τοῖς κηπαίοις ἡδύσμασι.

χλοιοῦνται: ὡσεὶ καὶ χλωραίνονται ἔλεγε.

χλοῦς: ἡ χλωρότης.

χλοῶδες: χλωρόν.

χλώρασμα: χλωρότης λαμπρὸν διαυγουμένη καὶ ἐπὶ τὸ ὑδαρῶδες ῥέπουσα.

χολήϊον: χολῆς ἀγωγόν.

χυτλάζηται: ὡσεὶ καὶ κλύζηται ἔλεγε.

χυτριδέαν: χύτραν.

χυτρίδεαν: χύτραν.

χύτρινον: χύτραν.

χολεύσειεν: ἀνάπηρον κατά τι τῶν ἄρθρων ποιήσειεν.

χῆς, qui effudit.

χηλὴν, ſpecillum biſurcum in ſummo, diſſectum ut ſorfex.

χήλωμα, bifidam cavitatem ſagittae, qua parte in ſagittando ſagittam nervo applicant.

χήμην χηραμίδα, caviorem concham et majorem.

χλοηροῖσι λαχάνοις, virentibus oleribus, hortenſibus odoramentis.

χλοιοῦνται, ut ſi cum virere palleſcunt dixiſſet.

χλοῦς, cum pallore viriditas.

χλοῶδες, ex virore palleſcens.

χλώρασμα, viriditas clare fulgens et ad aqueum colorem tendens.

χολήϊον, bilem educens.

χυτλάζηται, ac ſi perſundatur et inundetur dixiſſet.

χυτριδέαν, ollam.

χυτρίδεον, ollulam.

χύτρινον, ollam.

χωλεύσειεν, mutilum aliquo articulo fecerit.

Ψ.

Ψάγδας: εἶδός τι μύρου.
ψαίρειν: ἐννήχεσθαι, προσψαύειν.
ψαιστὴν μᾶζαν: τὴν ἐν μέλιτι καὶ ἐλαίῳ πεφυραμένην, ὅτι καὶ τὰ ψαιστὰ οὕτως δεύεται.
ψαφαρόν: ψαθυρόν.
ψέφαρα: ψοφοειδῆ μελανειδοῦντα, ψέφος γὰρ τὸ σκότος.
ψόφου καθαπτόμενοι: ψόφου ῥᾳδίως αἰσθανόμενοι καὶ μέντοι καὶ πτοούμενοι ὡσεὶ καὶ ψοφώδεις ἔλεγεν.

Ω.

Ὤδει ἐπὶ τοῦ κακοῦ: Ἀρκεσιλάῳ δὲ καὶ κακὸν ᾧδει, δηλονότι χωρὶς τοῦ ι γράφεται οὐχ, ὡς τὸ μετ' (719) αὐτὸ σὺν τῷ ι.
ᾠδεῖ: οἰδαίνει, δῆλον δὲ ὡς σὺν τῷ ι τοῦτο γράφεται, ὅτι καὶ τὸ οἰδεῖν.
ὠμήλυσιν: τὰ ἀπὸ τῶν ἀφρύκτων κριθῶν ἄλφιτά τε καὶ ἄλευρα· τὸ γὰρ οἷον ὠμὸν ἄλευρον κυρίως φασὶν ὠμή-

Ψ.

Ψάγδας, fpecies quaedam unguenti.
ψαίρειν, innatare, leniter attingere.
ψαιστὴν μᾶζαν, mazam melle et oleo fubactam, quoniam et liba fic fubiguntur.
ψάφαρον, fragilem.
ψέφαρα, tenebrofa, nigricantia, *ψέφος* enim tenebrae.
ψόφου καθαπτόμενοι, ftrepitum facile fentientes et timentes, ut fi formidolofos dixiffet.

Ω.

Ὤδει, in malo, arcefilao autem male olebat, fic videlicet fine jota fcribitur, non cum jota ut id quod fequitur.
ᾠδεῖ, tumefcit: manifeftum autem eft cum jota hoc fcribi, quoniam et *οἰδεῖν* tumere.
ὠμήλυσιν, *cruda hordeacea farina* ex non ficcatis hordeis farinae craffiores, farinae tenuiores: nam velut crudam

λυσιν ὀνομάζεσθαι, καταχρηστικώτερον δὲ καὶ τὸ ἄλλο πᾶν ἄλευρον.
ὠρεόντων: φροντιζόντων, ὅτι καὶ ἡ φροντὶς ὤρα.
ὦρου: ἐνιαυτῷ.
ὤρουσαν, ὥρμησεν.
ὠτειλάς: οὐ μόνον τὰς οὐλὰς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἕλκη.
ὠχέτευται: ἐκρύσεις καὶ διεξόδους κέκτηται.

farinam proprie ajunt ὠμήλυσιν nominari, magis abusive autem omnem aliam farinam.
ὠρεόντων, curantium, nam et cura ὤρα.
ὦρον, vel ὦρου anno.
ὤρουσαν, impetum fecerunt, irruerunt.
ὠτειλὰς, non solum cicatrices, sed etiam ulcera.
ὠχέτευται, effluvia et transitus sortitum est.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΕΙ ΖΩΟΝ ΤΟ ΚΑΤΑ ΓΑΣΤΡΟΣ.

Ed. Chart. V. [334.] Ed. Baf. IV. (406.)

[334] (406) Κεφ. α'. Ὅπερ φυσικοῖς καὶ πᾶσι φιλοσόφοις παρέχει μέχρι τῆς τήμερον περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως ζήτησιν, τοῦτο τοῖς Ἀσκληπιάδου καὶ τοῖς τούτων ἐγγόνοις ἡ τοῦ γινομένου καὶ συνισταμένου βρέφους ἐν μήτρα ἀμφίβολος ἔννοιά. ὡς γὰρ οἱ τοῦ ὅλου ἔρευναν ποιούμενοι οὐδὲν σαφῶς ὡρίσαντο πότερον ζῶον ἢ μὴ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ τῆς τέχνης τῆς ἰατρικῆς προϊστάμενοι ἀόριστον τὸν ὑπὲρ τοῦ φυομένου παιδίου παρέδοσαν λόγον.

GALENI LIBER FALSO ADSCRIPTUS AN ANIMAL SIT ID, QUOD IN UTERO EST.

Cap. I. Quod phyficis omnibusque philofophis quaeftionem de natura univerfitatis praebet in hunc ufque diem, id Afclepiadis fectatoribus horumque pofteris eft incerta de infante qui in utero fit conftituiturque fententia. Ut enim qui de univerfitate fcrutati funt utrum animal fit, necne nihil aperte definiverunt: fic artis medicae principes de puero qui nafcitur incertam reliquere doctri-

ὡς οὖν δυσκόλου καὶ δυσκαταλήπτου καὶ μήπω στάσιν εἰληφότος πράγματος, τῶν εἰς αὐτὸ ῥηθέντων ποιήσασθαι χρὴ κοινὴν ἀκρόασιν. ὅ τε γὰρ λέγων ἐγὼ, ὑμεῖς τε οἱ κριταὶ φύσεως ἀνθρωπίνης κατὰ τὸν Σωκράτην λελόγχαμεν, διόπερ μᾶλλον ἀγαπᾶν χρὴ τὰ λεγόμενα ἢ παρὰ τοῦ προσήκοντος ἐπιζητεῖν. τὰ γὰρ ὑπεράνω τοῦ προκειμένου καὶ πρῶτος θεὸς οἶδε καὶ ὁ τούτου συνοπαδὸς καὶ ἀνδρῶν, ὅς ἂν ἐκείνῳ φίλος ᾖ κατὰ Πλάτωνα. ἔστω δὴ φιλία τε ἅμα καὶ μὴ φθόνος ἢ ὕβρις ὑπὸ τῶν τὰ τοιαῦτα πειρωμένων, οὕτω γὰρ ἂν ἡμεῖς τε φιλικώτερον προΐοιμεν εἰς τὰ τοιαῦτα χωρία, ὑμεῖς δ' ἕξετε τὴν διὰ παντὸς εἰς πάντα αἰώνιον εὔνοιαν καὶ τὴν πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀνεπίφθονον ἀρετήν. ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ περὶ σμικροῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου μέλλοντες λέγειν, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ [335] μεγάλου ποιησόμεθα, οὗπερ οἷον δάνεισμα καὶ μόρια ὑπάρχομεν. προκατασκευασθείσης δὲ παρ' ἡμῖν τῆς περὶ τούτου φύσεως, εὐδηλοτέρα ἡ ἀνθρωπεία γενήσεται σύστασις. περὶ αὐτοῦ δὴ πρό- (407) τερον τοῦ, ὅ τι ποτ' ἐστὶν ὁ κόσμος ὁρισόμενοι

nam. Quum igitur res difficilis nec perceptu facilis neque dum ftabilita fit, iis quae de ea dicta funt communem praebere auditum oportet. Ego enim qui dico, vofque qui judices eftis, naturam humanam fecundum Socratem fortiti famus; quapropter oportet iis quae dicuntur potius effe contentos quam plus jufto etiam quaerere. Quae enim propofitam rem fuperant, deus ipfe primus novit, deique affecla et qui ipfi, ut inquit Plato, amicus homo eft. Porro amor fit abfi.que fimul invidia vel convitium ab iis qui talia conantur, fic enim nos quidem amantius ad locos hujusmodi progrediemur; vos vero perpetuo benevolentiam in omnia fecula habebitis ipfamque in ejusdem generis rem non invidam virtutem. Sed enim de homine quafi de parvo mundo dicturi initium a magno cujus veluti foenora ac partes fumus faciemus; praeparata vero apud nos hujus natura perfpicua magis humana fiet conftitutio. Hoc ipfum fane prius quid mundus fit definiemus: facillime enim quum definitio totum fignificet,

μεθα. συστήσεται γὰρ ῥᾷστα ἡ οὐσία τοῦ ὅλου ὅρου τὸ πᾶν σημάναντος. πρὸ δὲ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ τί ἐστι ζῶον εἴπωμεν, ἵνα τοῦ ὅρου τοῦ προκειμένου ἐπαγγειλαμένου φανῇ τὰ τῆς φύσεως τοῦ παντὸς σπέρματος. ζῶον τοίνυν ἐστὶν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ τῷ γένει πάντων τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ κατηγορουμένων. μέχρι μὲν οὖν ἁπλῶς τοιοῦτον λέγηται ἄν, πάντα περιλαβὼν ἐν ἑαυτῷ ἔχει. ἐπειδὰν δὲ τὸ εἰδοποιοῦν ἑκάστῳ προστεθῇ, τὸ διαφέρον ἐδείχθη γένος εἰς εἴδη μεριζόμενον. εἴδωμεν οὖν εἰ ζῶόν ἐστιν ὁ κόσμος καὶ εἴ γε τὴν ἀρχὴν ἐγένετο, εἶτ᾽ αὖ πάλιν τὴν ὁλόκληρον ἐπεῖχε φύσιν. κόσμος τοίνυν ἐστὶν σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν μεταξὺ φύσεων καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ τὸ διῆκον ἔχον διὰ πάντων αὐτῶν ἀρχηγὸν καὶ πρωτόγονον πνεῦμα ὅπερ καλοῦσι παῖδες φιλοσόφων ἢ ψυχὴν ἢ μονάδα ἢ ἄτομον ἢ πῦρ ἢ ὁμωνύμως τῷ γένει πνεῦμα τὸ πρῶτον. ταῦτα δὲ ἦν μὲν καὶ πρὸ τούτων ταύτην ἔχειν τὴν ἐπωνυμίαν, ἀλλὰ τότε μὲν ἄκριτα ἦν ἀδιάλλακτα καὶ ὥς φασί τινες

universi substantia constituetur. Sed ante quam haec posita sit quid sit animal dicamus, ut praemissa propositae rei definitione ipsius universi naturae perspicua semina sint. Animal igitur substantia est animae particeps et sensitiva, quod genere de omnibus quae sub ipso sunt simpliciter dicitur. Quoad igitur tale dicatur, omnia in se complectens habet; quum vero id quod speciem efficit adjectum cuique sit, tum genus ut differat effectum est in species divisum. Videamus igitur num mundus animal sit, ac num primum quidem genitus sit, deinde vero integram naturam assumpserit. Mundus igitur ex coelo terraque ac mediis naturis aqua et aere coagmentatio est habensque per omnia haec principem ac primogenitum diffusum spiritum, quem philosophorum soboles aut animam aut unitatem aut atomum, id est *individuum corpus,* aut ignem aut communi ei genere nomine spiritum primum vocat. Haec quidem ante fuerunt quam cognomen hoc assumerent; sed tunc confusi erant et inter se differentia et, ut

ὕλην εἶχε τοὔνομα, κόσμον δὲ νῦν διὰ τὸ ποιεῖν εὐμελῶς καὶ εὐτάκτως καὶ ὡς ἂν ἐν ῥυθμῷ καὶ κόσμῳ ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν. ἀκινήτοις γὰρ ἡγήσομαι εἶναι καὶ λίθοις παραπλησίους τοὺς ἀκίνητον τοῦτο λέγοντας τὸ πᾶν. ἐξ ὅλων μὲν οὖν ὁ κόσμος ὅλος ἥρμοσται καὶ ἐκ τελείων τέλειος καὶ ἐξ αὐτοτελῶν ἀνενδεής· καὶ ἦν καὶ ἔσται κινούμενον ζῶον. ἀλλὰ τότε μὲν ἐσπαρμένην καὶ τὴν τοῦ πάντος ἔχουσαν λόγου δύναμιν ἐκέκτητο, διακριθεὶς δὲ καὶ τοῦ σκότους προελθὼν τὴν οἰκείαν τῶν σπερμάτων ἀρετὴν ἔδειξεν, ἔνθα μὲν γῆ φαινόμενος, ἔνθα δ' ὕδωρ. ὅπου δὲ πῦρ σὺν ἀέρι ἐκτεινόμενος πανταχοῦ τῷ τῆς αὐξήσεως τρόπῳ τῇ τῶν στοιχείων φύσει φωτίζων τὸ ὅλον, οἷον ὀφθαλμοῖς ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῇ τούτων διαυγείᾳ καὶ λαμπρᾷ σιλπνότητι, κινήσει πάσῃ ὁδηγὸς γενόμενος. συνεκκέκραται γὰρ αὐτῷ καὶ οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπιγινομένῳ καὶ τὴν πρώτην συνισταμένῳ φύσιν. ζῶόν τε γὰρ πρῶτον καὶ ἔμπνουν τε καὶ ἔννουν ὅδε ὁ κόσμος καὶ τότε ἦν καὶ νῦν φαίνεται. ὥσπερ οὖν οὐκ ἄν τις τολμήσας εἴποι μὴ ζῶον αὐτὸν ἡνίκα

quidam dicunt, materia nominabantur: nunc vero mundus, propterea quod apte ordinatimque ac veluti in consonantia atque ornatu fieri motum ipsum efficiat: immobiles enim esse putabo similesque lapidibus eos, qui ipsum hoc universum immobile dicunt. Mundus igitur ex integris integer concinnatus est atque ex perfectis perfectus et ex absolutis absolutus: fuitque et erit animal, quod movetur. Sed tum quidem satam vim ipsiusque universi rationem habentem possidebat: discretus vero atque e tenebris prodiens insitam seminum virtutem patefecit, hic quidem se terram ostendens, illic aquam; ubi vero ignem cum aëre sese quacunque porrexit incrementi modo atque elementorum natura, ipsum universum sole ac luna quasi oculis illuminans et luce horum claroque splendore motui cuique dux effectus: etenim ei commixtus est et sic ab initio genito et in natura prima constituto: nam et primum animal et spirans et intelligens mundus hic et tunc erat et nunc apparet. Quemadmodum igitur audax

ἐκυΐσκετο, ἀπεδείξαμεν γὰρ ὡς ἐξ ὅλων ὅλος καὶ ὡς ἐκ τελείων τέλειος. πῶς γὰρ ἂν ὁλοτελῆ παρείχετο μὴ ὢν ὅλως; οὕτω καὶ τὸ κατὰ γαστρὸς μὴ ζῶον εἴποι τις ἄν, ὅνπερ τρόπον ὁ χαλκοῦργος ἢ ὁ σιδηρεὺς ἢ ὁ ἀνδριαντουργὸς ἢ ὁ ναυπηγὸς ἤ τις τῶν ὁμοίων οὐκ ἂν λέγοιτο τέλειόν τι τῶν ἐξ αὐτοῦ καὶ ὁλόκληρον παρεσχηκέναι ἐλλείποντός τινος ἢ τῷ ἀνδριάντι χειρὸς ἢ ποδὸς ἢ τῇ μαχαίρᾳ τῆς ἀκμῆς ἢ τῷ σκάφει τοῦ πηδαλίου· τὸ δ' ἀνελλιπὲς καὶ τοῖς ἅπασιν ἀπηρτισμένον, ἡνίκα λείπει μηδὲν, τέλειόν ἐστιν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ κόσμος καὶ τὸ κατὰ γαστρὸς οὐκ ἂν ποτε τὸν τέλειον ἔπασχε λόγον, εἰ μὴ τότε ὅτε πρῶτον τὸ εἶναι μεταλαμβάνων τὴν τοῦ παντὸς ἀνεδέξατο οὐσίαν.

[356] Κεφ. β'. Ἀλλὰ καὶ ὅτι ἦν ὁ κόσμος ζῶον καὶ διὰ τοῦτο καὶ νῦν ἐστιν εἰρηκότες ἐπὶ τὸν περὶ ἀνθρώπου τοῦ μετ' αὐτὸν κόσμον δευτέρου μετέλθωμεν λόγον. προδιωρισμένον ἡμῖν ἐστι ζῶον καὶ ἐξ ὧν μὲν, ὅτι

nemo eum animal tum eſſe negaret cum effingebatur, integrum enim ex integris perfectumque ex perfectis ipſum demonſtravimus: quomodo enim integra praeberet, ni integer eſſet? ſic quod in utero eſt animal eſſe quispiam non negaret: ſicut aerarium aut ferrarium fabrum aut ſtatuarium aut navium fabricatorem aut alium id genus quempiam nihil ex operibus ſuis perfectum praebere aut integrum diceres, quum quidpiam deeſt aut ſtatuae manus pesve aut cuſpis gladio aut navi clavus: quod vero nulla in re mutilum eſt partibusque omnibus aequatum, cum nihil deficit, id perfectum eſt; ſic et mundus et quod in utero eſt nunquam perfecti rationem habuiſſet, niſi quum primum eſſentiam acceperunt, tum ipſius univerſi ſubſtantiam accepiſſent.

Cap. II. Sed mundum fuiſſe animal et propter hanc cauſam nunc quoque eſſe quum dixerimus, de homine qui poſt ipſum mundum ſecundus eſt dicamus. Ante a nobis definitum animal eſt, quibus de cauſis quum in utero puer

τὴν τοῦ ζώου παρείχετο χρείαν, ὅτε ἦν καὶ ἐν τῇ μήτρᾳ τὸ παιδίον, εἰρηκότος γε δὴ καὶ προθεσπίζοντος καὶ προκηρύττοντος οἷον ἐκ Δελφικοῦ τρίποδος τοῦ τῶν Ἀσκληπιαδῶν Ἱπποκράτους. τὴν γὰρ πρώτην καταβολὴν αὐτοῦ καὶ εἰονεὶ ζωότητα συνίστησιν ἀπὸ τῶν ὅλων, εἰδὼς μὴ ἄλλως δυνήσεσθαι τὸ αὐτοτελὲς παρασχεῖν, εἰ μὴ τὴν ἀπὸ τῶν τελείων ζωογονίαν λάβοι. ἔρχεται μὲν ὁ γόνος, φησὶν, ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ ἀπὸ μὲν τῶν ὑγιεινῶν ὑγιεινὸς, ἀπὸ δὲ τῶν νοσερῶν νοσερός. ἀπὸ παντὸς εἶπε μέρους καὶ ὅλον ἐξ ὅλου, καὶ τοσοῦτον ἐνεδέησε τοῦ μὴ ζῶον εἰπεῖν, ὥστε καὶ ἀπελύσατο τὰ ἐγκλήματα τοῦ φήσαντος ἂν πρὸς αὐτὸν τὰ ἀνάπηρα μὴ εἶναι τέλειον. βουλόμενος γὰρ μὴ ἀμφιβάλλειν ζῶον ἔφη. τοὺς μὲν ὑγιεινοὺς ἔχοντας τὸ πᾶν ἀνενδεὲς εἰς ἀρτιότητα τὸ σπέρμα καταβάλλεται, τοὺς κεκωλυμένους δὲ ἐλλείψει τοῦτο. οὗ τὴν ἀπορίαν οὐκ ἔχει. πῶς γὰρ αὐτὸ μὴ ὂν ἐν γενέσει ὑγιὲς ἂν γένοιτο. μόνου γὰρ τοῦ ὄντος μὲν, οὐδέπω δὲ γενομένου, ὑγιοῦς δὲ δυνάμει ὄντος καὶ διὰ τοῦτο γένεσιν ἐπιδεχομένου. τῶν γὰρ οὐκ

esset animalis usum praeberet, dicente ac veluti ex Delphico tripode praedivinante ac praedicante Hippocrate e genere Asclepiadarum; ejus enim constitutionem primam ac veluti animalitatem ex integris constituit, quum non aliter ipsum absolutum praebere posse videret, nisi ab ipsis perfectis animal generari acciperet. *Decidit*, inquit, *ab omni corporis parte semen, a salubris salubre, a morbosis vero morbosum.* Ab omni parte dixit totum a toto: tantumque absuit ne animal diceret, ut dicentis contra ipsum quae mutilata sunt non esse perfecta crimina solverit: quum enim nollet dubitari quin animal sit, dixit salubria quidem corpora ipsum universum sic ut nihil desit habentia integrum semen deponere: impedita vero cum defectu. Quod difficultatem non habet: quomodo enim cum ipsum non sit, in generatione sanum fieri poterit? hoc enim unius ejus est, quod ipsum quidem est, nondum vero genitum, sanum autem potentia ac eam ob causam generationem suscipit. Etenim eorum quae mani-

ὄντων ἐμφανῶς τὰ μὲν οὕτω γέγονεν, τὰ δὲ δύναται, ὥσπερ καὶ τὸ οὐδέτερον σπέρμα. τὸ μὲν δύνασθαι ζῶον γενέσθαι, ἔχει δὲ τότε καὶ ἐνέργεια, ἡνίκα ἀντ' ἀνθρώπου παρέχηται. τὰ δὲ οὔτ' ἐστὶν οὔτε δύναται γενέσθαι οὔτε λόγον ἔχει, ὥσπερ αὐτὸ φύσει μὴ ὄν. τοῦτο γὰρ οὔτε τὸν τοῦ ὄντος οὔτε τὸν τοῦ γενησομένου δέχεται λόγον. ὀρθώσας τοίνυν κατὰ τὸν Ἱπποκράτην ζῶον αὐτὸ κατὰ γαστρὸς λέγοιτο καὶ τοῦ σπείραντος αὐτὸ ἐξ ὅλων καὶ τὴν ὅλου παρέχοντος δύναμιν. οὐ μόνον δὲ ὅτι ἀπὸ παντὸς καὶ ὅτι ζῶον ἐδήλωσεν, ἀλλ' ἔδειξεν ἐπὶ ποσότητος ὅτι τὰς τοῦ παντὸς ἀρχὰς ἔχει καὶ δύναται τὰ ὅμοια τῶν ἀφ' ὧν τὴν ῥίζαν ἔσχεν λέγων· δίδυμα γίνεται μὲν ὑφ' ἑνὸς λαγνεύματος, ἔχουσι δὲ κόλπους καὶ γόμφους αἱ μῆτραι. ἐνταῦθα γὰρ σαφῶς νοεῖν ἔνεστι δύνασθαι τούτου τὸ καταβληθὲν εἰς τὴν μήτραν σπέρμα, ὅπερ ἦν ζώου φύσις. ὀλίγον γὰρ ὂν τῷ πλήθει πολὺ τῇ δυνάμει γίνεται καὶ δείκνυσι τὴν ἀρχηγὸν αἴτιον καὶ τὴν τῆς ζωότητος οὐσίαν. καὶ ὥσπερ τὸ ἐν τοῖς

feſte non ſunt alia ſic genita ſunt, alia vero poſſunt: quemadmodum neutrum quoque accidit: itemque ſemen aliud ut animal fieri poſſit habet, tunc vero actu eſt, quum pro homine praebeatur; aliud vero neque eſt neque fieri poteſt neque rationem habet, tanquam id ipſum natura non ſit: hoc enim neque ejus quod eſt, neque ejus quod futurum eſt, rationem ſuſcipit. Recte igitur ſecundum Hippocratem id quod in utero eſt animal dicetur et ipſum qui ex totis ſeminat et vim totius ei praebet. Non ſolum vero id et ex ipſo univerſo et animal eſſe declaravit, ſed etiam in numero oſtendit principia ipſius habere univerſi ſimilemque poteſtatem eorum e quibus radicem habet, cum inquit: *gemini ex unico concubitu fiunt: ſinus vero et clauſtra uteri habent.* Hic enim aperte intelligere licet hanc vim in uterum ſemen immiſſum habere, quod natura animalis erat: quum enim parvae molis ſit, multum potentia ſit et principem cauſam oſtendit ipſamque animalitatis ſubſtantiam. Ac quemadmodum qui

πυρίταις πῦρ καὶ τὸ ἐν τιτάνῳ συνεσπαρμένον οὐκ ἄν τις φήσει μὴ εἶναι πῦρ, ὅτι μὴ καίει. γίνεται γὰρ ἐνεργείᾳ τότε καὶ τὸ πῦρ, ἡνίκα ἂν ὕλης λάβηται καὶ τῆς ἔξωθεν ἀπὸ τοῦ παντὸς εἰσπνοῆς. οὕτω καὶ τὸ καταβληθὲν εἰς τὰς γυναῖκας σπέρμα ἀληθεύσει τις ζῶον εἶναι λέγων. καὶ γὰρ τοῦτο δυνάμει μὲν ἐστι ζῶον ἤδη· γίνεται δὲ καὶ ἐνεργείᾳ, ἡνίκα προελθὸν ἔξω τῆς μήτρας ἑαυτῷ συνάψει τῷ τὴν ἀρχὴν παρεσχηκότι. μόριον γὰρ καὶ ἀπόσπασμα ὂν τοῦ μεγάλου ζώου τοῦ κόσμου μένον μὲν ἐν μυχοῖς καὶ φωλεῦον συγκρίσεως ἐπέχει λόγον, διακριθὲν δὲ καὶ γενόμενον ἔξω τούτου τοῦ βάθους οἷον χάους ἀσπάζεται τὴν ὁμόφυλον καὶ ὁμοίαν φύσιν ταῖς τῆς ἐνεργείας πράξεσιν· κινεῖσθαι γὰρ ταῖς ἐξ αὐτοῦ κινήσεσιν ἄρχεται. καὶ τὰ φωσφόρα ὄμματα τείνει διὰ παντὸς τοῦ ἡλίου καὶ σελήνης μιμούμενον φύσιν καὶ τὸν νοῦν ἵστησι τῇ πρὸς τὸ ὅμοιον ἀπεικαζόμενον φορᾷ.

[537] Κεφ. γ'. Ὡς μὲν οὖν ἀπεικότως τινὲς εἶπον οὐ ζῶον τὸ κατὰ γαστρὸς ἐκ τῶν εἰρημένων τεκμαί-

in filice aut in calce ignis infitus eft, hunc nemo iguem idcirco effe negaret, quia non urit, tunc enim ignis actu fit, cum materiae aliquid affumit et ab ipfo univerfo extrinfecus venientis infpirationis, fic quod in mulieres injectum femen eft, id animal effe vere quispiam dicet: etenim ipfum jam potentia animal eft: actu vero tum fit, quum ab utero prodiens fe ipfum conjungit ei quod principium praebuit. Quum enim pars et divulfum membrum magni animalis, hoc eft mundi, fit dum in finibus conditum eft ac latitat, mifcellae rationem retinet: ab hoc autem feparatum profundo, quod tanquam chaos eft atque erutum cognatam fimilemque naturam ipfis operationibus amplectitur: nam ex fe moveri incipit luciferosque oculos perpetuo folis lunaeque naturam imitans tendit.

Cap. III. Ut igitur immerito quidam quod in utero eft animal effe negarunt, ex iis quae dicta funt conjectari

ρεσθαι, ὅσα δὲ καὶ ποῖα ζῶον ποιεῖ νῦν φράσω. τοῦ γοῦν ζώου διοικουμένου ὑπὸ ψυχῆς καὶ φύσεως καὶ τροφῆς καὶ πνεύματος, τρέφεται μὲν γὰρ ψυχὴ πνεύματι, τροφαῖς δὲ ὑγραῖς καὶ ξηραῖς ἡ φύσις, εὑρεθήσεται δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ πάσαις ταῖς οἰκονομίαις χρώμενον. καὶ ταῖς πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς κινήσεσι καὶ ταῖς πρὸς τὴν τῆς φύσεως αὔξησιν. καταπίνει τε γὰρ καὶ ὡς Ἱπποκράτει δοκεῖ· τῷ τε γὰρ στόματι καὶ τῇ ῥινὶ τὴν πνοὴν ἄνωθεν ποιεῖσθαί φησι. τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσκληπιαδῶν καὶ θηλάζειν αὐτὸ τὰς ἐν τῇ μήτρᾳ κοτυληδόνας λέγουσί τε καὶ πέττειν, ἕπεσθαι γὰρ ἀνάγκη τοῖς καταποθεῖσι καὶ πέψις, κἂν ὅτι μάλιστα κατειργασμένην ἤδη παρὰ τῆς μητρὸς λαμβάνει τὴν τροφήν. προστιθὲν δὲ χωρὶς τῆς δεξαμένης αὐτὸ φύσεως οὐκ ἂν δυνατὸν οὐδὲ ὁμοιωθῆναι πρότερον, εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης τῷ τρεφομένῳ τὸ τρέφον τῆς τοῦ παιδὸς φύσεως τὴν ὁμοίωσιν ἐργαζομένου. καὶ τότε τὰ ἔργα τῆς (408) φύσεως παρασχεῖν καὶ ἀναλαμβάνειν καὶ ἕτοιμον πρὸς διάκρισιν καὶ διακρίνειν τὸ ἀλλότριον. τοῦτο γὰρ χολαὶ τῇ οἱ σύμπαντες

licet: quae vero et qualia animal faciat nunc dicam. Cum igitur animal ab anima et a natura regatur itemque nutrimento et fpiritu, nutritur enim anima fpiritu, humidis vero ficcisque nutrimentis natura, omnibus his quod in utero eft adminiftrationibus utens reperiemus et quae ad motum animae attinent et quae ad naturae incrementum. Nam devorat et, ut Hippocrati videtur, fpirat, ore enim nafoque refpirationem defuper fieri fcribit: ipfumque ex Afclepiadis quidam fugere quae in utero funt cotyledonas ac coquere dicunt, fiquidem ea quae devorata funt coctio neceffario fequitur, etfi quam maxime jam confectum ab utero nutrimentum affumat: apponi vero id nifi natura fufcipiat non poteft neque affimilari, antequam neceffario nutrientem rem ei quae nutritur pueri natura affimilet: ac tum opera naturae praebet ac recipit et ad fecretionem promptum eft et ad id quod alienum eft feparandum: hanc enim ob rem bilis et humores omnes fecreto nutrimento fiunt: non enim ab ea folum quae per umbilicum

χυμοὶ διακριθείσης τῆς τροφῆς γίνονται. μὴ γὰρ δὴ μόνον τὴν διὰ πυλῶν εἰς ἧπαρ δι' ὀμφαλοῦ φερομένην ἐκ τῶν ἐμβρύων ὕλην τρέφειν νομίζετε. τρέφεται μὲν γὰρ καὶ διὰ τούτων τῶν ὁδῶν, μάλιστα καὶ διὰ τῶν τελεωτέρων καὶ δι' ὃ ἂν κατενεχθείη ἀπολαύει τροφῆς. μὴ γὰρ δὴ δόξῃς τοῦ Ἱπποκράτους εἰπόντος, ἡ δὲ ἀρχαιοτέρη τροφὴ δι' ἐπιγαστρίου ὀμφαλοῦ, ἀγνοεῖν αὐτὸν μὴ καὶ διὰ στόματος τρέφεσθαι. εἶπε γὰρ καὶ περὶ ταύτης τῆς ὁδοῦ ὡς ἐπάνω προείρηται. μαρτύριον δὲ τοῦ καὶ ἐν μήτρᾳ διὰ στόματος τὴν τροφὴν λαμβάνειν τὸ ἅμα τῷ τεχθῆναι τὴν ὁρμὴν πρὸς τὸν μαστὸν ἔχειν. οὐ γὰρ μὴ προεθισθὲν χρῆσθαι τῇ ὁδῷ ταχεῖαν οὕτω τὴν πρὸς αὐτὸ ὁρμᾷν ὁδόν. ἀτμίζει δὲ καὶ πνευτοὶ τὴν διακριθεῖσαν τροφὴν καὶ προστίθησιν ἑκάστῳ μορίῳ ῥαδίως· μεταβάλλει δὲ καὶ τὴν ἐκ σπέρματος εἰς χυμοὺς καὶ τὴν ἐκ χυμῶν εἰς σάρκας καὶ φλέβας καὶ νεῦρα καὶ ἀρτηρίας καὶ ὀστέα καὶ σπλάγχνα καὶ πιμελήν· καὶ τὴν ἐξ ὀλίγου εἰς πολὺ καὶ τὸ ἐκ μικροῦ γίνεται μέγα τῆς αὐξητικῆς δυνάμεως μέχρι τῶν οἰκείων ὅρων τῆς αὐξήσεως ἐκτεινούσης αὐτὸ καὶ περαιούσης.

ad portas in jecur e fecundis fertur materia nutriri putatur, etenim per has quoque vias alitur, maxime vero per eas quae perfectiores funt: ac per quascunque defertur, nutrimento fruitur. Neque enim putabis Hippocratem dicentem, *quod antiquius eft nutrimentum per abdomen qua umbilicus eft invehi*, ignoraffe num id ore nutriatur: etenim de hac quoque via locutus eft, ut ante propofitum eft. Quod vero in utero ore nutrimentum fumat, teftis eft poft partum protinus mammae appetitio: neque enim nifi antea huic viae affuetus effet tam cito ad mammam ferretur. In vapores vero et fpiritus fecretum nutrimentum fundit facileque fingulis partibus apponit mutatque id quod e femine eft in humores, quod ex humoribus in carnes venafque et nervos ac arterias et offa vifceraque et adipem, itemque quod e pauco eft in multum, et quod parvum eft magnum fit ipfum ad proprios ufque incrementi terminos extendente terminanteque augendi virtute.

Κεφ. δ΄. Ἃ μὲν οὖν τῆς φύσεως ἔργα ἱκανῶς ἡμῖν ἐδείχθη λογοποιοῦντι τὰ κατὰ γαστρός· ὡς δὲ καὶ ψυχῆς μετέχει καὶ λογισμοῦ διὰ τῶν ἑξῆς πειράσομαι δεῖξαι. τῶν γὰρ αἰσθητηρίων ὑπὸ τῆς φύσεως μηχανωμένων εἰς τὸ διαπορθμεύειν τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, δι' ὀφθαλμῶν μὲν τὴν ὁρατικὴν, δι' ὤτων δὲ τὴν ἀκουστικήν· γευστικὴν δὲ καὶ ὀσφρητικὴν διὰ γλώττης καὶ ῥινός· καὶ τὴν ἁφὴν δὲ διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῆς λοιπῆς τοῦ σώματος ἐπαφῆς, φανερὸν ὅτι κενὸς οὐ λείπεται τόπος, ἀλλ' ἕξει τὰ προειρημένα χωρία καὶ κατὰ γαστρὸς ὄντος τοῦ βρέφους, τὴν τῆς ψυχῆς οὐσίας καὶ τὸν ἐγκέφαλον δὲ ὄντα ταύτης οἰκητήριον ἐξ ἀρχῆς ἔτι συνιστάμενον ἐν αὐτῷ τὸ κύτει τῆς κεφαλῆς ἐγγινόμενον ἔχει. δῆλον οὖν κἀν τούτῳ ὡς ἅμα τῇ τοῦ σπέρματος εἰς τὴν μήτραν ἐξακοντίσει συγκατέσπειρεν ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς καὶ τὴν ψυχὴν, ἵνα τῷ σώματι καὶ τὴν διοικοῦσαν αὐτῷ δύναμιν ἔχῃ. [338] ἢ γὰρ οὐκ ἴσμεν τοὺς ἔξωθεν δημιουργοῦντάς τινων ὀργάνων κατασκευὴν ποιουμένους πρός τινων ἐνεργειῶν πράξεις; τρόπιν μὲν τὸν

Cap. IV. Quae igitur naturae opera funt, ea ab iis quae in utero funt fieri fatis a nobis demonftratum eft: quod vero et animae et rationis participia fint deinceps monftrare conabor. Quum enim fenforia ad animales invehendas facultates natura molita fit, oculos quidem ad vifivam, aures vero ad audiendum, linguam autem nafumque ut per haec guftandi facultas et olfaciendi vehatur, per manus vero et reliquum contrectans corpus quae ad tactum attinet, patet locum vacuum nullum relinqui: fed praedicta loca etiam quum infans in utero eft animae fubftantiam habebunt, ipfumque hujus domicilium cerebrum ab initio etiam conftitutum in intimo capite locatum habent. Eo perfpicuum eft una cum jacto in uterum femine infitam a creatore univerfi effe animam, ut gubernandi vim corporis haberet. Nam an non fcimus extrinfecos opifices inftrumenta quaedam ad certas actiones fabricari? ut fentinam navis opificem quo parte hac navis

ναυπηγὸν ὑποβάραθρον τῆς νεὼς ἕνεκα γενομένην. χαράκωμα δὲ τῶν κυμάτων καὶ τεῖχος ἀσφαλὲς καὶ ἕρκος τῶν ὑφάλων πετρῶν. κοιλαίνοντα δὲ μακραῖς σύριγξι τὸν αὐλοποιὸν τὴν ὕλην τοῦ χαλκοῦ πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐνιεμένων πνευμάτων. τὸν δὲ μουσικὸν ἐκτείνοντα τὰς χορδὰς πρὸς φθόγγων μελῳδίαν. καὶ τὸν ἑτοιμάζοντα ἤγουν παιωνικὰ φάρμακα πρὸς ἄμυναν τῶν παθῶν. καὶ τὸν στρατηγὸν πρὸς τῆς παρατάξεως τακτικὰ προδιδάσκοντα πρὸς ὑπομονὴν τῶν πολεμίων. ὥσπερ οὖν οἱ τὰ τοιαῦτα μηχανώμενοι τινὸς ἕνεκα τὴν παρασκευὴν ἐργάζονται, οὕτω καὶ ἡ φύσις διαπλάττει τῶν ἐν ἡμῖν ἕκαστον ὡς ἐσόμενόν τινος ὄργανον. οὕτως τε καὶ ἡ τῶν νεύρων φύσις οὖσα ψυχῆς οἰκητήριον ἐξ ἀρχῆς ἅμα τῷ πνεύματι συμβλαστάνουσα δηλοῖ τὴν ψυχὴν ἅμα τῷ σώματι συνισταμένῳ συνίστασθαι. καὶ γὰρ εἰ μήπω ὀφθαλμὸς ὁρᾷ, γλῶττα δὲ γεύεται, οὖς δὲ φωνῶν ἀντιλαμβάνεται· καὶ θερμῶν ἢ ψυχρῶν ἢ ὑγρῶν ἢ ξηρῶν ἀναίσθητος ἡ ἁφὴ γίνεται κατ' ἐνέργειαν, ἀλλ' οὖν γε ὑπόκειται φωλεύειν καὶ δύναται ταῦτα μετ' ὀλίγον τεχθέντος

ſubnatet, vallum vero ad violentos fluctus cohibendos, tum tutum parietem ſeptumque ob ſaxa, quae ſub mari latitant: tibiae vero opificem materiam aeneam in longas fiſtulas excavantem ad illabentes ſpiritus ſuſcipiendos: muſicum vero fides extendentem ad ſonos modulandos: medicum autem poeonica medicamenta ad morbos pellendos parantem: imperatorem acies ante conflictum inſtruendas perdocentem ad ſuſtinendum hoſtem. Ut igitur qui talia moliuntur alicujus rei gratia ea parant, ſic quae in nobis ſunt ſingula natura effingit tanquam inſtrumentum certae rei futurum. Sic quoque nervorum natura, quae animae domicilium eſt, a principe parte una cum ſpiritu orta animam conſtitui ſimul cum corporis conſtitutione declarat. Etenim ſi nondum oculus videt, lingua vero guſtat, voces auris ſuſcipit, calidum aut frigidum humidumve aut ſiccum tangendi inſtrumenta non ſentiunt idque actu, ſed quidem latitare haec poſita ſunt, verum

τοῦ βρέφους ἐργάζεσθαι. τολμήσας δ' ἂν εἴποιμι τὴν ἡσυχίαν ἐνέργειαν. τὸ γὰρ ἔτι ἐν μήτρᾳ ὄντος τοῦ παιδίου μύειν τοῖς βλεφάροις καὶ τῇ ῥινὶ συνεστάλθαι καὶ τοῖς ὠσὶν ἀνηκουστεῖν ἔργον ἐστὶ προσταττούσης ψυχῆς. τὴν γλῶτταν δὲ οὐκ ἄν τις φήσῃ μὴ γεύεσθαι ἐπὶ τῶν κυουμένων, ἔτι καὶ τῆς ποιότητος ἀντιλαμβάνεσθαι, φανεροῦ τοῦ πράγματος γενομένου διά τι πάθος. πολλάκις γὰρ ἴσμεν ἐναποθνήσκοντα ἐν ταῖς μήτραις παιδία φαυλότητι τῶν προσφερομένων διὰ στόματος τὴν τροφὴν ἀποστραφέντα καὶ ἀπαγορεύσαντα, ἐπειπούσης διὰ τῆς ἐν τῇ γλώττῃ γευστικῆς δυνάμεως τῆς φύσεως πρὸς τὴν τοῦ παιδὸς διαμονήν. καὶ τὸ ἀναπνεῖν δὲ ὂν ἔργον τῆς ψυχῆς παρεχόμενα τὰ ἔμβρυα. ἀναπνεῖ γὰρ διὰ στόματος ὡς καὶ μικρὸν πρόσθεν εἴπομεν.[1] δῆλον ἐκ τοῦ συμπαρεῖναι καὶ τῷ σπέρματι καὶ τὴν ψυχὴν ἅμα τῇ φύσει. ψυχικὸν γὰρ ἐνέργημα καὶ οὐ φυσικὸν ἰατρῶν παῖδες οἱ πλεῖστοι τὴν ἀναπνοὴν ὡρίσαντο. παιδαριώδες γὰρ οἴεσθαι παραγραφὴν εἶναι τοῦ μὴ ψυχῆς ἔργον ὑπάρχειν αὐτὴν τῷ φάναι τὸν καθεύδοντα ἀναπνεῖν

paulo poſt infante jam orto agere poſſunt, auderem ipſam quietem actum dicere: compoſitas enim palpebras tenere, quum adhuc in utero puer eſt, ac contractum naſum auresque non audientes imperantis animae opus eſt. Linguam vero iis quae utero geruntur guſtare negaret nemo itemque qualitátem ſuſcipere, quum res ipſa ex certo affectu perſpicua ſit: ſcimus enim in uteris ſaepe foetus emori quum vitium per os adhibiti nutrimenti averſantes renuunt: ſiquidem natura de linguae facultate quae guſtandi eſt ad conſervandum foetum ſolicita eſt, et reſpirare foetum quod opus animae eſt, ore enim, ut paulo ante dictum eſt, reſpirat. Ex eo perſpicuum eſt quod anima ſemini una cum natura ineſt: nam animalem actionem medicorum ſoboles plurima ipſam reſpirationem ſtatuit, non autem naturalem: puerile enim eſt putare eam extra opera animae praeſcribi, quum ſine voluntate reſpirare dormiens dicitur: ſiquidem reſpirandi actio voluntaria eſt. Quem-

ἀπροαιρέτοις οὔσης τῆς ἀναπνευστικῆς καὶ προαιρετικῆς. ὥσπερ γὰρ ἐγρηγορότος τοῦ ζώου τῷ πάσας ὑπάρχειν τὰς ἐνεργείας ἡ ψυχὴ, ὁρᾶται γὰρ καὶ ἀκούει καὶ διὰ τῶν λοιπῶν αἰσθητηρίων ἐπιτελεῖ, κινεῖται δὲ καὶ τούτων δι᾽ αἰσθήσεως ἀντιλαμβάνεται καὶ πᾶσαν ὑφίσταται πραγματείαν τείνασα ἑαυτὴν ἀκτινοειδῶς καὶ παρασπείρασα τοῖς ὀργάνοις, δι᾽ ὧν τὰ χρειώδη συντελεῖ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νύκτωρ συσταλεῖσα καὶ σωρευθεῖσα μήτε ὑπὸ τῶν ὁρατῶν ἐνοχλουμένη μήτε ὑπὸ τῶν ἀκουστῶν διακρινομένη μήθ᾽ ὑπὸ τῶν ὀσφραντῶν ἀνατρεπομένη μήτε ὑπὸ τῶν ἀφῇ προσπιπτόντων ἀλλοιουμένη μήτε δρόμοις ἢ περιπάτοις ἢ ἄλλοις γυμνασίοις διαπονουμένη μηδὲ ἐν αὐτοῖς γινομένη τὴν κατὰ ἀναπνοὴν ἐνέργειαν ἀπεργάζεται. ἢ τὴν μὲν φύσιν ἑκοῦσαν καὶ οὐ παθοῦσαν τὰ δέοντα ποιεῖν πεπιστεύκαμεν, ψυχὴν δὲ τῆς θειοτέρας μοίρας λαχοῦσαν οὐ παρακολουθεῖ τοῖς ἰδίοις ἐνεργήμασιν. θνητὸν καὶ γεῶδες ἡ φύσις καὶ διανοίας ἐκτός ἐστιν, ἣ οὔτε λογισμὸν ἔχει, τήν τε θνητὴν μόνην οἶδε περίοδον, τήν τε φθαρτὴν πρᾶξιν εἴληφεν. ἡ ψυχὴ δὲ ἀπόρ-

admodum enim quum vigilat animal propterea quod omnes actiones infunt, videt enim et audit ac per reliqua fenforia agit, movetur anima et has actiones per fenforia perficit feque ipfam per organa per quae opportuna peragit extendens diffundensque negotium omne fuftinet, fic noctu contracta collectaque neque a vifis rebus turbata neque ab auditis territa neque a guftatis alienata neque ab olfactis everfa neque ab iis quae tactui occurrunt alterata nec curfu ambulationeve aut alia exercitatione fatigata neque in his verfans refpirationis actionem obit: aut naturam quidem fponte et non affectam quae opportuna funt facere credimus: animam autem divinius quidpiam fortitam non operas proprias affequi. Quin mortalis natura eft atque terreftris et intelligentiae expers, quae neque rationem habet et mortalem folum circuitum novit operamque interitui obnoxiam accipit, anima autem ab

ῥοια μὲν τῆς πάσης ψυχῆς καὶ τῆς οὐρανίου χορείας ἐπιστήμης ἀντιλαμβάνεται, ἀεὶ δὲ ἐπὶ τὴν πρὸς τὸ ὅμοιον ἐπιγενομένην ὁδὸν ὑπερβαίνει μὲν γῆν, τὴν ἐν ὕδατι πλάνην ἀποστρέφεται, καὶ ὑπεραναβαίνει τὸν ἀέρα, καὶ πυρὸς ἀνωτέρα γίνεται. καὶ τῆς οὐρανίου θεότητος τυγχάνει. καὶ τὸν ὑπερουράνιον πολλάκις βλέπει τόπον, συμπαραστατεῖ τῷ τῶν ὅλων δεσπότῃ περίοδος τῶν ἄνω γίνεται. [339] πολλάκις τοῖς αὐτοῖς ὁμοιοειδέσι τυγχάνει, οἶδε κἂν ἐν σώματι γίνηται πόθεν ἐστὶ καὶ ὅθεν. καὶ ὅτι σύνεστι τοῖς ὅλοις ὁ τῶν πάντων πατὴρ τούτοις τοῖς ὄμμασιν, ἐν οἷς ἂν καθιδρύσηται αὐτὴν χρωμένη. μὴ τοίνυν ἀγνοούσης φασκέτωσαν τῆς ψυχῆς γίγνεσθαι τὴν ἀναπνοὴν ὕπνῳ σχολάζοντος τοῦ σώματος. ἱκανώτερον γὰρ πρὸς πάντα φύσεως ἡ ψυχὴ, καὶ δυναμωτέρα ἢ καὶ μὴν φύσιν ὁμοίως τὴν ἐγρηγορότων καὶ καθευδόντων ἐνεργεῖν δύνασθαι. πέττει γὰρ καὶ ἀναδίδωσι· καὶ διακρίνει καὶ προστίθησι καὶ αὐξάνει ἐν ἑκατέρῳ χρόνῳ. ψυχὴν δὲ μόνην ἐγρηγορότων πράττειν ἃ προσῆκε τῷ σώματι. κοιμωμένων δὲ τὰ ὅμοια μὴ δύνασθαι ᾖ. ἄτοπον

univerfis animis et coelefti choro delapfa fcientiam fufcipit: femper vero viam quae ad fimile ducit fequens terram quidem fuperat: ab erroribus aquae fefe avertit: transfcendit aërem, fit igne fuperior et coeleftem divinitatem attingit: faepeque trans coeleftem locum intuetur, rerum omnium domino affiftit: fuperas res circumftat: faepe occurrit iis quibuscum commune genus habet: novit unde fit quamvis in corpore fit, ipfumque rerum omnium patrem universis rebus ineffe his in quibus ab illo locata eft, utens oculis. Ne igitur refpirationem dicant nefcia anima fieri fomno languente corpore; ad omnia enim anima magis quam natura idonea eft vimque majorem habet. Ergo poterit natura vigilante aeque ac dormiente animali agere: coquit enim in utroque tempore ac diftribuit fecernitque et apponit et auget: anima vero fola vigiliis ea quae corpori conveniunt operari; in fomno autem fimilia non poterit? Abfurdum vero eft quum jam

Ed. Chart. V. [339.] Ed. Baf. IV. (408. 409.)
δὲ καὶ τὸ ἱκανῶς δεδειγμένον τοῦ ζώου εἶναι τὸ κατὰ γαστρὸς μὴ καὶ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν πιστώσασθαι τὰ προειρημένα. μύας τε καὶ σκώληκας οἷον ἐν μήτρᾳ τῇ ὕλῃ ὁρῶντες γινόμενα ὀνομάζομεν ζῶα ἀποβλέποντες ἰλυσπώμενα, κἀκεῖνα δὲ, οἶμαι, τῆς προνοούσης αὐτῶν δυνάμεως ἐπιστατούσης. ἀμφισβητοῦμεν δὲ αὐτὴν περὶ τῶν (409) ἐν μήτρᾳ ζωουμένων, εἰ δεῖ σαφῶς ζῶον καλεῖν; καὶ ταῦτα κηρύττοντος Ἱπποκράτους. ζωοῦται τὰ μὴ ζῶα ἐκ τῶν ζώων φύσιες πάντων ἀδίδακτοι. δέον γὰρ εἰπεῖν, μὴ ζῶα, ἢ εἰπεῖν, γίνεται τὰ μέρεα. τοῦτο μὲν γὰρ παρέλειπε, τὸ δὲ τοῦ τελείου ὀνόματος κατεχρήσατο, ἵνα ἅμα συνίστασθαι καὶ ζῶα εἶναι νοῶμεν. φιλοτιμότερον δὲ καὶ ἀμαχέστατον καὶ τὸ φύσιες δὲ πάντων ἀδίδακτοι προθέσπισεν, ἵν' εἴ τις τρόπῳ ἢ λόγῳ ἀπαιτοίη τῆς ζωώσεως ἐπὶ τὴν πάντα γεννῶσαν αὐτὴν, ἀδιδάκτως ἀναφέρεται φύσιν. καὶ τὸ φύσιες δ' ἐξαρκεῖ παντάπασι παραγράφεσθαι τῶν ἀπίστων τὰς γνώμας καὶ τῶν μὴ ζώων φασκόντων. εἰ γὰρ ἑκάστῳ τῶν ὄν-

fatis monftratum fit quod in utero eft id effe animal, nifi ex rebus extrinfecus fides de iis quae dicta funt fiat. Mures enim ac vermes in materia quafi in utero fieri videntes animalia nominamus ea limo involuta fpectantes, fed haec quoque fiunt, arbitror, providente eorum praefide facultate: ea vero quae in utero animalia fiunt an aperte animalia vocari conveniat dubitamus? Praefertim praedicante haec Hippocrate, *quae non animalia funt, ab animalibus animalia fiunt naturae omnium indociles.* Decuit enim dicere non animalia aut partes fieri: perfecto autem nomine ufus eft, ut animalia fimul effe et conftitui intelligeremus. Magnificum vero illud et a controverfia longiffime remotum quafi divinitus edixit, *naturae omnium indociles;* ut fi modus a quopiam aut ratio animalis creandi quaeratur, in ipfam omnia indocte gignentem naturam referat. Atqui natura fatis eft, quae prorfus haud credentium fententias excludat et animalia effe negantium: fi enim rebus omnibus ut hae fint fines ipfa praebet,

των τὰ τέλη πρὸς τὸ εἶναι παρεχομένην δίδωσι καὶ τῷ κυοφορουμένῳ τὴν τοῦ ζώου εἶναι τελείωσιν. πῶς δ' οὐκ εὐηθὲς ψυχὴν μὲν καὶ σῶμα ζῶον εἶναι φάσκειν, ἀφαιρεῖν δὲ τοῦ ὄντος τοὔνομα; ὅμοιον γὰρ εἰ καὶ τοῦ τὸ πῦρ εἰδοποιοῦντος, ὅπερ ἐστὶν τὸ καῖον ἔχοντος τοῦ πυρὸς, τὸ μὲν ἔργον τις ὁμολογοίη, τὸ δ' ὄνομα μὴ λέγοι, ἢ πάλιν τοῦ ἡλίου φωτίζοντος τὸ σκότος τὸ μὲν γινόμενόν τις ὁμολογοίη, τὸ δ' ἡμέραν εἶναι τοῦτο ἀρνοῖτο τοὔνομα, ἢ εἴ τις τῆς ἐξ ὑγρῶν καὶ στερεῶν εἰς τοῦτο σύνοδον τρέφειν λέγοι, τὸ δὲ τροφὴν λέγεσθαι μὴ συντίθοιτο, ἢ τὸ μὲν τέμνον τὸν χαλκὸν ἢ σίδηρον, φεύγειν δὲ τὸ ὄνομα τῆς μαχαίρας, ἢ τὸ τμῆμα τοῦ τέμνοντος. ἀλλ' οὐδὲ τοῦ ζοφώδους ἀέρος ὑπὸ ἡλίου φωτιζομένου τὸ ἔργον βλέπων εἴποι τις ἂν τὸ τοιοῦτον μὴ εἶναι ἡμέραν, οὔτε τοῦ πυρὸς τὴν χρείαν τὸ πῦρ μὴ λέγεσθαι, οὔτε τοῦ τέμνοντος τὴν ἐνέργειαν τὸ μὴ μάχαιραν εἶναι τούτου τὸ ὄνομα, οὔτε τὸ σπέρμα ζωούμενον καὶ καταλαμβάνον τῆς ζωώσεως ἀφαιρήσεταί τις τὴν προσηγορίαν.

certe ei quod utero geritur perfectionem ut animal fit affert. Cur vero non amentia eft quod animal eft, id animam fimul et corpus dicere, rei autem nomen auferre? Siquidem id haud aliter eft, quam fi rei cuipiam ignis inducta forma, quod eft ut vim urendi habeat, rem quidem quispiam fateatur, nomen autem neget: aut quum a fole illuftrantur tenebrae factum quidem concedatur, diem vero id nomine effe negetur: aut fi quis humidas res folidasque in unum coactas nutrire dicat, id vero nutrimentum dici non concedat: aut aes ferrumve fecare, nomen autem gladii fugere aut fectionem fecantis. Verum neque quispiam tenebrofi aëris a fole illuminati rem ipfam infpiciens id ipfum diem effe negaret, neque quod ignis ufum habet, id ignem dici: nec quod fecantis actionem huic nomen effe gladio, nec ei quod animatur femen et animationem fufcipit nomen quispiam auferet.

Κεφ. ε΄. Ὡς μὲν οὖν καὶ φύσεως καὶ ψυχῆς μετέχει τὸ ἔμβρυον καὶ τῶν ἐφ' ἑκατέρας ἐνεργειῶν καὶ πῶς ἐστι ζῶον ἀποχρώντως ἐδείξαμεν. λοιπὸν δὲ δείξομεν ζῶον εἶναι τὸ τοῖς μυχοῖς τῆς μήτρας ἔτ' ἐγκείμενον. εἰ δέ τις ἡμᾶς ἀπαιτοίη φύσεως λογισμοὺς, ἴστω πάντα πράττουσαν αὐτὴν αὐτοδιδάκτως τε καὶ αὐτομαθῶς. οὐδὲ γὰρ ὅπως ἐν φυτοῖς σκώληκες γίνονται ἢ ἀφ' ἵππων καὶ βοῶν οἱ σφῆκες καὶ μέλιτται ῥᾴδιον ἡμῖν λέγειν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς φύσεως ἁπλῶς γίνεται. οὐδὲ γὰρ τοὺς ὄρνεις πέτεσθαι διδάσκει τις, οὐδὲ τὸ νοεῖν ἡμᾶς ἢ ἀκούειν ἢ βλέπειν, [340] ἀλλ' ὅμως καὶ τοὺς ὄρνιθας ὁρῶμεν πετομένους καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς χωρὶς μαθήσεως νοεῖν τε καὶ βλέπειν. ἀπόῤῥητος γάρ τις καὶ κεκρυμμένη καὶ πολὺ τῆς ἡμετέρας διανοίας βυθιωτέρα ἡ περὶ τὴν φύσιν αὐτουργία. μὴ τοίνυν μηδὲ περὶ τὴν τὰ ἔμβρυα ζωογονίαν ἀπιστῶμεν εἶναι ζώωσιν. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνα μανθάνει πρός τινος μετὰ τὸ τεχθῆναί τι τῶν οἰκείων ἔργων, ἀλλ' ἐνόντα ταῖς μήτραις καταπίνει καὶ πέττει καὶ διακρίνει τὴν ἀναδοθεῖσαν καὶ προστίθησι τὴν καθαρθεῖ-

Cap. V. Ut igitur et naturae et animae particeps foetus fit utriusque actionum et quomodo animal fit et fatis demonftravimus. Reliquum autem eft ut quod uteri finubus adhuc incumbit, id animal effe monftremus. Si quispiam vero a nobis naturae rationes quaerat, eam omnia a fe ipfa doctam ex feque difcentem agere fciat. Neque enim quo pacto vermes in plantis gignuntur aut ex equis bobusque vefpae atque apes facile nos dicere licet, verum a natura fimpliciter fiunt. Nam neque aves docet volare quispiam neque nos intelligere aut audire videreve, fed tamen et aves volare videmus et nos ipfos fine difciplina intelligere atque videre; ineffabilis enim eft atque recondita longeque noftra cogitatione profundior ipfa per fe naturae operatio. Ne igitur foetus qui vivificantur animari diffidamus; neque enim hi poft partum proprias operas ab aliquo difcunt, fed in uteris contenti devorant coquuntque ac expurgant diftributum alimentum, apponuntque quod purgatum eft ac fupervacuum depellunt, ut

σαν καὶ τὴν περιττὴν ἀπωθεῖται. ἵν' ἐπειδὰν πρὸς φῶς προέλθῃ τὴν περιττεύουσαν ἐκκρίνει. τό τε γὰρ μηκώνιον καλούμενον περίττωμα ὃν ἐξ ὅλης τῆς τοῦ ἐμβρύου τροφῆς ἐστιν καὶ τὸ ἐν τῷ οὐραχῷ ὑγρόν. ἥτε γὰρ κοιλίη φυσᾶται, φησὶν ὁ παλαιὸς, ἀπὸ τῆς διὰ στόματος εἰσπνοῆς καὶ τὰ ἔντερα καὶ εἰς τὸν κύσσαρον ὁδός τις ἐπιγίνεται. κατὰ μικρὸν γὰρ ἐμπίπτον τὸ περιττὸν εἰς τὸν ἀρχὸν παραγίνεται. κύσσαρον γὰρ τὸν ἀρχὸν εἴρηκε. καὶ μηδεὶς ἡμᾶς παραγέτω διὰ τὴν τοῦ ἀμνίου ὑμένος παράθεσιν μὴ δύνασθαι διὰ στόματος τρέφεσθαι τὰ ἔμβρυα, ἱκανὴ γὰρ ἡ φύσις διὰ τῶν πόρων εὐπορίαν παρασχεῖν καὶ ὁδὸν ἐς εὐπρέπειαν οὖσαν αὐτάρκη. φησὶ δὲ Δημόκριτος ἄνθρωπον ἐξ ἀνθρώπου ἐξεσεῖσθαι καὶ κῦνα ἐκ κυνός καὶ βοῦν ἐκ βοός. ἀνὴρ εἰδὼς μὲν καὶ τὴν οὐράνιον θεωρίαν, θεωρίας δὲ καὶ τὴν ἐν ἡμῖν φύσιν οὐχ οἷόν τε ἀγνωμονεῖν χρήζει λέγειν, μὴ ζῶον τὸ κατὰ γαστρὸς, ὅλον ἐξ ὅλου συνιστάντος αὐτὸ δράσαντος νή * * * καὶ γὰρ οὐδ' ἂν ἔσχεν ἀνθρώπου λόγον τὸ γινόμενον. εἰ μὴ πάντας μὲν ἐν ἑαυτῷ

postquam in lucem prodierint, quod supervacuum est excernant. Meconium enim vocatum quum excrementum sit, ex toto foetus nutrimento est humorque is qui in uracho est. Ventriculus enim, inquit ille antiquus, ea inspiratione quae ore fit inflatur intestinaque et in cyssaron via quaedam deducitur: paulatim enim quod supervacuum est incidens, in rectum intestinum pervenit; nam cyssaron rectum intestinum appellavit. Atqui nemo id objiciat, ideo foetum ore ali non posse, quia amnium membranam sibi appositam habet: natura enim idonea est, quae per foramina facultatem viamque ad id quod convenit aptam praebeat. Democritus vero hominem ex homine excuti, canem ex cane, ex bove bovem dicit. Vir qui coelestem speculationem novit naturamque nostram speculatur, non potest tam ignarus esse, ut eum oporteat quod in utero est id animal esse negare, quum totum ex toto qui ipsum constituit faciat: * etenim id ipsum quod fit hominis rationem non haberet, nisi quum omnes in se perfectas

περιεῖχε τοὺς τελείους λόγους. ἔμελλε δὲ ποιήσειν οἷα ταῦτα, ἀφ' ὧν τὸ σπέρμα καιεσπάρη. ὥσπερ γὰρ ἢ τὰ τῷ ποσῷ ἢ τὰ τῇ ποιότητι καταβληθέντα σπέρματα ἀναδέχεται τόκους ἢ περί τε τὰ ὁλομελοῦντα ἢ μὴ τοῖς πᾶσιν ἀπηρτισμένα ἢ μορφὰς ἄλλων ζώων ἔχοντα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὅσα ἐκκαθῆ καὶ διακεκριμένα σπέρματα τυγχάνει τὸν ἐν τέλει τῶν ζώων ἐπέχει λόγον. τὸ γὰρ λεῖπον παραποδισμὸν τῆς ὅλης φύσεως εἴληφε καὶ ἐκλείποντα τὰ ἔμβρυα καὶ διὰ τὸ αὐτὸ τοῦτο μὴ παραποδισθὲν ζῶα ποιεῖται ἐκ σπέρματος. μήτ' οὖν φιλόσοφός τις ὡς ἀμύητος τοῖς ἄνω μήτ' ἰατρὸς τῶν ἀπὸ Ἀσκληπιάδου ὡς ἀθεώρητος τοῦ ἀνθρώπου τῆς φύσεως ἀποκηρυττέτω καὶ ἀποξενούτω τὰ ἔμβρυα, ἀλλ' αὐτὸς πολὺ πρότερον ἀναθεωρησάτω ἐφ' ἑαυτόν· καὶ ἢ παρὰ πρεσβυτέρων μαθέτω ἢ ὑπὸ τῶν γεννησάντων ἀναμνησθήτω ὡς ἦν ποτε καὶ αὐτὸς ἔμβρυον. καὶ τοίνυν αὐτοῦ ἢ τότε ὡς ὑπὸ μήτρας πρότερον τελείως ἐν μήτρᾳ ἐσχηματούργηται καὶ ὡς ἐκ σπέρματος τοῦ εἶναι γέγονεν ἡ ῥίζα αὐτῷ καὶ ὡς οὐκ ὀφείλει παρανοίᾳ ἄγειν τὴν

rationes contineret, tum omnia facturum esset qualia sunt, a quibus semen fuit seminatum. Quemadmodum enim jacta semina quibus vitiosa quantitas aut qualitas est eos foetus excipiunt, quibus pars aut superest aut deest aut formam alienam habent; sic quae integra ac expurgata semina sunt perfectis animalis rationem retinent: quod enim deest impedimentum totius naturae accepit et foetus haud integros: ac propter id ipsum non impeditum animalia in semine fiunt. Nemo igitur philosophus ut divinarum rerum ignarus, non medicus Asclepiadis discipulus ut speculatione privatus a natura hominis foetus abdicet atque excludat: sed ipse prius in se speculetur ac aut a senioribus discat aut a parentibus memoria repetat ipsum quoque olim foetum fuisse; itaque tum a matre persecte prius in utero formatum atque radicem essentiae e semine sumpsisse, ac naturam sine ratione agere non debere. Non

φύσιν. ῥαδιουργῆσαι γάρ ἐστι τὰ ἐκείνης θέσμια καὶ τοὺς τῆς γῆς δημιουργουμένους ὑπ' αὐτῆς φάναι ζῶον μὲν ὑπάρχειν τὴν αὐτὴν τῆς γεννήσεως καὶ πάντα ἐσχηκότα τοῖς αὐτοῖς μυχοῖς ἐντεθραμμένον, φάσκειν δὲ μὴ ζῶα τοὺς ἐν μήτρᾳ τεθραμμένους. ἢ ἐκ μὲν πυρῶν οἱ πυροὶ γενήσονται καὶ ἐκ τῶν ἄλλων σπερμάτων τὰ ὅμοια καὶ ἐκ φυτοῦ φυτὰ τὴν αὐτὴν τοῖς γιγνομένοις φύσιν εἰληφότα, ἄνθρωπος δὲ τὸ θειότερον τῶν ἄλλων καὶ τῶν ὅλων κρεῖττον, τὸ ὅμοιον κατὰ δύναμιν θεῷ, μὴ τὴν αὐτὴν τοῖς σπείρασιν ἀναδέξασθαι θειότητα; ἀλλὰ γὰρ ἤδη καὶ νόμῳ καὶ τοῖς συμβεβηκόσι δείξομεν ζῶα τὰ ἔμβρυα. ἢ τοῦ μὲν ζῆν τῇ φύσει τὴν αἰτίαν προστιθέντες, τοῦ δ' εὖ ζῆν μετὰ τῆς ψυχῆς αὐτοὶ τὴν πρόσβασιν ἀναδεξάμενοι νομοθετοῦσι. τοῦτο γάρ εἰσιν οἱ νόμοι, κωλύειν μὲν τὰ κακὰ πράττεσθαι, φυλάττειν δὲ τὰ ἤδη ὄντα καλὰ, [341] ἢ τὰ μέλλοντα ἢ τὰ παρόντα προσποιεῖν, τιθέμενον τοὺς νόμους δύο τοῖς μεγίστοις ἀπεδείξαμεν εἶναι τὰ ἐν τῇ γαστρὶ ζῶα· ἑνὶ μὲν τῷ προσθεῖναι τιμωρίαν τῷ αἰτίῳ τῆς ἐξαμβλώσεως γενομένῳ,

aliud enim eſt quam ejus jura violare, quum quae ab eadem e terra creantur, omnia idem principium generationis habentia atque ipſis in ſinubus nutrita animalia eſſe dicuntur, quae autem in utero nutriuntur non animalia eſſe. An e tritico triticum e ceteriſque ſeminibus ea quae ſimilia ſunt atque e plantis plantae gignuntur omnia eandem cum gignentibus naturam habentia, homo autem ceteris divinius quidpiam ſortitus et rebus univerſis melior deoque poteſtate ſimilis non eandem cum parentibus divinitatem excipiet? Ac jam quidem et lege et per accidentia ipſa foetus animalia eſſe oſtendamus. Qui vivere in naturam ut in cauſam referunt: in ipſos vero legiſlatores ab anima tamen occaſione ſumpta bene vivere, etenim leges hae ſunt quae mala quidem ſunt prohibere ne fiant: cuſtodire autem ea quae honeſta jam ſunt quaeque aut futura ſunt aut jam inſtant aſciſcere, ii duabus maximis quas ipſi tulerunt legibus quae in utero ſunt animalia eſſe demonſtrarunt; altera ei qui abortus cauſa

ἑτέρῳ δὲ καὶ δευτέρῳ τῷ δύνασθαι καὶ κλήρου μεταλαμβάνειν καὶ τοὺς μήπω γεγενημένους. εἰδότες γὰρ ἀκριβέστερον τῶν πλειόνων ὡς ἂν καὶ θεῶν ἔργα μιμούμενοι. θεῶν γὰρ τὸ νομοθετεῖν πρῶτον, εἴπερ ὁ μὲν τῶν ὅλων πατὴρ ἐν θεοῖς πάντα διέταξε νόμῳ, κινεῖται γὰρ καὶ ὁ κόσμος ταῖς ἐκείνου προστάξεσι, καὶ οἱ πλανῆται δὲ τὴν οἰκείαν ἕκαστος σφαῖραν ἐν νενομοθετημένῳ χρόνῳ καὶ ἥλιος καὶ σελήνη τοὺς ὡρισμένους δρόμους. ἐῤῥίζωται δὲ ἡ γῆ τοῖς τοῦ δημιουργοῦ κελεύσμασιν, κέχυται ὕδωρ καὶ ἀὴρ ἥπλωται καὶ πῦρ ἵεται καὶ τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν ἕκαστον τηρεῖ φοβούμενον ὑπερβῆναι τὸν ἴδιον νόμον, ἐνομοθέτησε μὲν καὶ Κρησὶν ὁ Ζεὺς καὶ Λακεδαιμονίοις ὁ Πύθιος καὶ Ἀθηναίοις ἡ Παλλάς. οἱ οὖν τούτων μαθηταὶ νομοθέται Λυκοῦργος καὶ Σόλων βεβαίως ἡμῖν δι᾽ ὧν προεῖπον κεφαλαίων δύο (410) τὴν ὑπὲρ τῶν ἐμβρύων ἀναμφισβήτητον παρέσχον ὑπόθεσιν. εἰ γὰρ ὅταν μὴ ζῶα ἦν, οὐκ ἂν ἐκόλασαν τοῖς νόμοις φανερῶς τιμωρησάμενοι τοὺς αἰτίους τῆς ἐξαμβλώσεως, ἐπειδὴ δὲ ἔφησαν ζῶα εἶναι, τὴν τιμωρίαν

fuiffet poenam ftatuente; altera qui nondum nati erant hos haeredes inftitui poffe jubente. Videbant enim exactius quam multi ut qui deorum facta imitabantur: legem enim ferre in primis deorum eft: fiquidem rerum omnium pater inter deos omnia lege difpofuit. Nam mundus illius imperio movetur ftellaeque errantes propriis fingulae orbibus in praefcriptum tempus et fol ipfe et luna curfibus definitis; terra ut radix opificis juffu pofita eft; fufa aqua, expanfus eft aër, permeat ignis; fingula proprias actiones fervantia metu legis propriae praetereundae. Leges Cretenfibus Jupiter dedit; Lacedaemoniis Pythius ipfe, Pallas Athenienfibus. Horum igitur difcipuli legislatores Lycurgus et Solon per haec quae modo dixi capita duo firmum nobis de foetu ac indubitatum argumentum praebuerunt: nifi enim animalia effent, non in ipfos abortus auctores legibus aperte propofita poena animadvertiffent; quoniam vero animalia effe dicebant, idcirco

ἐπήγαγον. τίς γὰρ τὸν ἤδη τέλειον καὶ ὡμολογημένον ἄνθρωπον εἰςπράττεται δίκην ὑπὲρ τοῦ μήτε κατὰ τὴν μήτραν ὄντος ἀνθρώπου μήτε τὴν ἀρχὴν ἐζωουμένου ποτὲ κλῆρον ἀφίησιν οὐ γινώσκειν, εἰ ζῶον τὸ ἔμβρυον; πῶς οὖν ἐπισκήπτεις τὸ κατὰ γαστρὸς μὴ ζῶον εἶναι λέγων; τίς χρῆται διαδόχῳ τὸ μήπω εἶναι πεπιστευμένῳ; τίς ἐρεῖ τὸν αὐτὸν κύριον τὸν ἀμφισβητούμενον; οὔπω Περικλῆς ἐγένετο ὀλύμπιος καὶ πᾶσιν ἤδη φοβερὸς τοῖς Ἕλλησι διὰ τὸ ἐνύπνιον ἦν. οὔπω Πεισίστρατος καὶ τύραννος ἦν· οὔπω Ὀλυμπιὰς Ἀλέξανδρον ἐκύη, καὶ πάντες Ἄμμωνος ἔλεγον ἤδη παῖδα καὶ βασιλείας ἤρχες. καὶ Κύψελος ἔτι ζωογονούμενος καὶ εἰ τοῖς Βακχιάδαις οὐκ ἐδόκει, φοβοῦντος αὐτοὺς ἰνδάλματος. λέγεται δὲ ὡς καὶ Ἑκάβη τὸν Ἀλέξανδρον ἐδεδοίκει πρὶν τεκεῖν ἐκπλήξαντα αὐτὴν γενναιοτέρου θεάματος, ἀλλὰ καὶ πάντες Φρύγες ἐκ τοῦ μήπω γεγεννημένου πυρὸς δεχόμενοι τὰς συμφοράς. καὶ Ἀλκμήνη δὲ γεννήσασα τὸν Ἡρακλέα φοβερὰ τοῖς ἀντιστρατιώταις ἐγίνετο καὶ τοὺς ἐχθροὺς μὴ θαῤῥεῖν ἐποίει τὸν παῖδα κατὰ γαστρὸς ἔχουσα.

poenam inſtituerunt. Quis perfectus jam ac indubitatus homo jus exigens cauſa ejus qui in utero non homo ac ne animatus quidem eſt unquam haereditatem dimittet, ignarus an animal ſit quod in utero eſt? Quid igitur animal eſſe quod in utero eſt negare contendis? Quis ſucceſſore utitur eo quem nondum eſſe credimus? Quis ſibi dominum dicet eum de quo dubitatio eſt? Nondum natus erat Pericles Olympius et jam Graecos omnes ob inſomnium terrebat: nondum Piſiſtratus et tyrannus erat: Alexander ex Olympiade nondum natus ab omnibus jam Ammonis filius dicebatur et regni princeps; Cypſelusque cum adhuc generaretur et ſi Bacchiadis non videbatur terrente ipſos ſpectro; Hecuba quoque ante partum formidaſſe Alexandrum dicitur gravi viſione perterrita, ac ipſi Phryges omnes ex igne nondum genito calamitates accepiſſe; itemque Alcmena Herculem procreans terrorem adverſariis ac ut diffiderent hoſtes effecit quum adhuc infantem utero gereret. Tantum igitur abeſt ut foetus non

Ed. Chart. V. [341.] Ed. Baf. IV. (410.)

τοσοῦτον οὖν ἀπεῖχε τοῦ μὴ ζῶα λέγειν τὰ ἔμβρυα, παρόσον καὶ τοῦ μὴ μόνον ὡς ζῶα, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνθρώπου φύσεως ἀλκιμώτερα, κἂν ἔτι ταῖς μήτραις ᾖ προσεῤῥιζωμένα. ἀλλὰ γὰρ ἤδη καὶ πρὸς αὐτά μοι τὰ ἔμβρυα γινέσθω ὁ λόγος ὡς ἤδη τὴν ἀνθρώπῳ ἐντελῆ ζωότητα μεμορφωμένα. προΐετέ μοι τῶν μυχῶν μηδὲν πεφοβημένα μήτε γένους πάρεσιν μήτε φιλτάτων ἀπαλλοτρίωσιν μήτε κτημάτων ἀφαίρεσιν, οὐδὲν ὑμᾶς ἡ τῶν πολλῶν συκοφαντία καὶ τῶν αὐτὰ ἀδικούντων τὴν φύσιν πανουργία παραγράψεται, ὅθεν αὐτῶν ὑμεῖς τιμωροὶ καταστήσεσθε ὡς Περικλῆς, ὡς Πεισίστρατος, ὡς Πάρις, ὡς ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος καὶ ὡς Ἡρακλῆς.

animal dicatur, ut non modo animal fit, fed etiam humanae naturae vim habeat, quamvis adhuc utero radicitus haereat. Sed jam ad foetum ipfum tanquam animal id formatum ut nihil ipfi quo minus homo fit defit, noftra vertatur oratio. Prodite quaefo e finubus nihil timentes, o foetus, neque generis demiffionem neque cariffimos alienatos neque opes auferendas. Non vos multorum calumnia neque horum qui naturam ipfam injuria afficiunt excludit malignitas. Quapropter eos poenis vos afficietis, ut Pericles, ut Pififtratus, ut Paris illeque Macedon Alexander atque Hercules.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΝ ΔΙΑΙΤΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΞΕΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ.

Ed. Chart. XI. [184.]

[184] Κεφ. α'. Ὁ παροξυσμὸς οὐ μὲν τὴν βίαν τε καὶ κίνησιν, ἀλλὰ τὴν ἠρεμίαν καὶ παρηγορίαν ἐνδείκνυται, καὶ τὸ πείθειν μᾶλλον ἢ βιάζεσθαι πάντων ἀπεχομένων τῶν κινητικῶν βοηθημάτων. ὅταν δὲ καθαιγίζωσιν αἱ νοῦσοι ἡσυχάζειν καὶ τὸν κάμνοντα καὶ τὸν ἰητρὸν τῇσι θεραπείῃσι, ὅκως μὴ κατεργάζηταί τι κακόν. καὶ περὶ τῶν μερικῶν ἐθέσπισε παροξυσμῶν εἰπών· τοῖσιν ἐν τῇσι περιό-

GALENI DE VICTUS RATIONE IN MORBIS ACUTIS EX HIPPOCRATIS SENTENTIA LIBER.

Cap. I. Acceſſio quidem neque vim neque motionem ſed tum quietem tum mitigationem indicat; atque perſuadendum potius quam cogendum eſt omnibus quae movere queant praeſidiis prohibitis. *Quum vero morbi irruunt et laborantem et medicum a curationibus quieſcere oportet, ne quid mali efficiat.* De particularibus etiam paroxyſmis his verbis vaticinatus eſt, *Quos per ſtatos cir-*

δοισι παροξυνομένοισι μηδὲν διδόναι μηδ' ἀναγκάζειν ὅπερ ἐστὶ, μηδ' ἀναγκαστικῷ μηδενὶ χρῆσθαι. οὔτε γὰρ προσθετικὸν, οὔτε βίαιον οὐδὲν ἐν τοῖς παροξυσμοῖς ἀξιοῖ παραλαμβάνεσθαι. τάχα δὲ καὶ ταὐτὸν δηλοῖ ὅταν φῇ· τὰ κρινόμενα καὶ τὰ κεκριμένα ἀρτίως μὴ κινέειν μήτε νεωτεροποιεῖν μήτε φαρμακίῃσι μήτ' ἄλλοισιν ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ' ἐᾷν. ἱκανὸν ἔστω τοῦ παροξυσμοῦ κακὸν μὴ συνελθεῖν τόδε τοῦτο καὶ τὸ ἀπὸ τῆς τέχνης. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἐνδείξεων καὶ ὕστερον διασκεψόμεθα.

[185] *Κεφ. β'. Ἴδωμεν δὲ καὶ τὰς τοιαύτας τῶν καιρῶν ἔπειτα τὰς διαφοράς· καὶ τὰς φῶμεν ὡς ἄρα τῶν νοσημάτων τὰ μὲν ὀξυθηγεῖς ἔχει φύσει τοὺς τέσσαρας καιροὺς, τὰ δ' οὐδὲ τέσσαρας ἀναβεβλημένους· ἔνια δ' αὐτῶν ἀμείβει τὴν βραδύτητα πρὸς τὸ τάχος, τὰ μὲν ἐν ἀρχῇ, τὰ δ' ἐπὶ τέλος, τὰ δ' ὡς ἔτυχε. προσθεὶς ἐν ἐπιδημίοις τὰς κατὰ σχήματα πυρετῶν διαφορὰς συνεχῶν, ἡμιτριταίων*

cuitus accessiones adoriuntur, iis nihil dare oportet neque eos cogere; quod est nulla re vim inserente utendum est. Neque enim alimentum neque violentum quidquam in accessionibus assumendum esse censet. Fortassis autem idem docet his verbis: *quae judicantur aut integre judicata sunt, ea neque movere neque medicamentis neque aliis irritamentis innovare, sed sinere oportet.* Satis sit paroxysmi malum non concurrisse tum hoc tum quod ab arte invehitur. Verum de indicationibus deinceps ratione disseremus.

Cap. II. Jam vero hujusmodi temporum differentias deinceps videamus; dicamus ergo morborum alios quatuor habere tempora natura acuta, alios vero non quatuor producta, nonnullos *denique* ipsorum tarditatem celeritate compensare; hos quidem morbos in principio, illos vero in fine, alios *denique* ut sors tulerit. Quum enim in epidemiis prius febrium ex ipsarum speciebus, continuarum, intermittentium, tertianarum, semitertianarum vel quoti-

Ed. Chart. XI. [185.]
ἢ ἀμφημερινῶν, τεταρταίων καὶ τῶν λοιπῶν λέξεσιν ἐπιφέρει ταῦτα. εἰσὶ δὲ τρόποι καὶ καταστάσιες καὶ παροξυσμοὶ τουτέων ἑκάστου τῶν πυρετῶν ὁμοίως ξυνεχέων καὶ διαλειπόντων. αὐτίκα γὰρ ξυνεχὴς ἔστιν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ καὶ ἀκμάζει μάλιστα καὶ ἀνάγει ἐπὶ τὸ χαλεπώτερον· περὶ δὲ κρίσιν καὶ ἅμα κρίσει ἀπολεπτύνεται. ἔστι δὲ οἷσιν ἄρχεται μαλακῶς καὶ ὑποβρύχιος, ἐπαναδιδοῖ δὲ καὶ παροξύνεται καθ' ἡμέρην ἑκάστην, περὶ δὲ κρίσιν καὶ ἅμα κρίσει ἅλις ἐξέλαμψεν· ἔστιν οἷσιν ἀρχόμενος πρηέως ἐπιδιδοῖ καὶ παροξύνεται καὶ μέχρι τινὸς ἀκμάσας πάλιν ὑφίησιν μέχρι κρίσιος καὶ περὶ κρίσιν. ξυμπίπτει δὲ ταῦτα καὶ γίνεται ἐπὶ παντὸς πυρετοῦ καὶ παντός νουσήματος. ἔστω, τὰ μέν φησι τῶν λόγων ἐπὶ τῶν συνεχέων πυρετῶν διὰ τὸ εὔσημον· τὰ δ' εἰρημένα τῶν καιρῶν κινήματα οὐ μόνον ἐπὶ παντὸς συμπίπτει πυρετοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παντὸς νοσήματος. ὥστε μηδὲ παρ' Ἐρασιστράτου μηδὲ παρά τινος τῶν νεωτέρων μανθάνειν ἡμῖν, ὡς καὶ ὀφθαλμία καὶ

dianarum, quartanarum et caeterarum differentias adduxiffet, haec infert: *hi vero funt iftarum fingularum febrium peraeque continuarum ac intermittentium modi et ftatus et acceffiones. Primum enim continua quibusdam interdum incipiens floret ac viget maxime atque faevius ingravefcit; circa judicium vero ac ftatim in judicio imminuitur. Nonnullis vero interdum leniter et latenter incipit, fed increfcit fingulisque diebus exacerbatur, fub judicium vero in ipfoque judicio fatis emicat. Nonnullis denique blande incipiens increfcit et exacerbatur et quadantenus vigorem adepta rurfus ad judicium ufque et fub judicium fe remittit. Atque haec fieri in omni febre omnique morbo contingit.* Efto, haec quidem verba innuit *Hippocrates* de continuis febribus ob certam notitiam; illae vero praedictae temporum motiones non folum in omni febre, fed etiam in omni morbo contingunt. Quare neque ab Erafiftrato, neque a recentiorum aliquo difcendum hoc nobis eft et oculorum inflammationem et

Ed. Chart. XI. [185.]
ὠταλγία περιοδίζουσιν, ἀλλὰ παρὰ τοῦ εὑρόντος ἅμα καὶ τελειώσαντος τὴν ἰατρικήν. ξυμπίπτει γὰρ ταῦτα, φησὶ, γίγνεσθαι ἐπὶ παντὸς πυρετοῦ καὶ ἐπὶ παντὸς νουσήματος. συνεμφερομένου καὶ τοῦ πᾶν νόσημα τοὺς τέσσαρας ἔχειν καιροὺς ἀνήγαγε τὸν λόγον ἐπὶ τὴν χρείαν εἰπών. δεῖ δὲ τὰ διαιτήματα σκοπεύμενον ἐκ τουτέων προσφέρειν. ἐπεὶ δ᾽ οὐ μόνον ἐκ τούτων τὰ διαιτήματα λαμβάνει, διὰ τοῦτο προσέθηκε. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐπίκαιρα σημεῖα τούτοισίν ἐστιν ἠδελφισμένα, περὶ ὧν τὰ μέν που γέγραπται, τὰ δὲ γεγράψεται· πρὸς ἃ δεῖ διαλογιζόμενον δοκιμάζειν καὶ σκοπεῖσθαι τίνι τουτέων ὀξὺ καὶ θανατῶδες ἢ περιεστικὸν καὶ τίνι προσακτέον ἢ οὔ, καὶ πότε καὶ πόσον καὶ τί τὸ προσφερόμενον ἔσται. καὶ τίς ὁ φιλοσυντομωτέρῳ λόγῳ τοὺς τῶν βοηθημάτων σκοποὺς παραδῷ ἢ αὐτὸς Ἱπποκράτης, ὅτε φησὶ δοκιμαστέον τὸ τί καὶ τὸ πόσον καὶ τὸ πότε. καὶ γὰρ ἡ τάξις ἐν τούτῳ καὶ ὁ καιρός. ὁ γοῦν πρότερον τρέφων, εἶτ᾽ ἀποθεραπεύων ἐν τῷ πότε διαμαρτάνει, ὅ τι γὰρ

aurium dolorem ſuos habere circuitus, ſed ab eo qui medicinam invenit et abſolvit. *Contingit enim haec fieri,* inquit, *in omni ſebre et omni morbo.* Quum autem inferret omnem etiam morbum quatuor habere tempora, rationem ad uſum reduxit his verbis: *ductis autem inde ſcopis cibus offerendus eſt.* Quia vero non ex his ſolum victus inſtituendi rationem ſumit, propterea addidit: *multa vero et alia praecipua ſigna ſunt his germana, de quibus partim aliquando ſcriptum eſt partim ſcribetur; ad quod ratiocinanti perpendendum et conſiderandum eſt cui horum acutus ac letalis ſit morbus aut impendeat et cui adhibendus nec ne et quando et quantus et quinam cibus ſit offerendus.* Et quis breviori oratione remediorum ſcopos tradidiſſet quam ipſe Hippocrates qui perpendendum eſſe ait: *quid, quantum et quando.* In hoc enim ordo ac opportunum tempus conſiſtit. Qui ergo prius dat alimentum, deinde blandam exercitationem imperat, is in quando aberrat, nam quod praeſens occaſio poſtulat, ad non ex-

Ed. Cart. XI. [185. 186.]
ὁ παρὼν ἀπαιτεῖ καιρὸς οὐ προσφέρει· ὅ τι μὴ δεῖται, τοῦτο παραλαμβάνει. μεταθέντι δ' αὖ τὸν καιρὸν τὰ τῆς τάξεως μὴ εὖ στοχάζεται. ἀλλὰ περὶ τούτων ἐν ἄλλοις τά.

Κεφ. γ'. Νῦν δὲ περὶ τῶν καιρῶν διαληψόμεθα διδάσκοντες ὡς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸν τύπον ἐκπεριοδεῦσαι πάντα, πρώτας τὰς ἐκ περὶ τῶν νούσων παραθησόμεθα λέξεις, ἐν αἷς προμηνύσας ὡς ἀναγκαῖον [186] ἐπίστασθαι τί καιρὸς καὶ τί ἀκαιρία, τότ' ἐπιζεύγνυσι ταῦτα. καιροὶ δὲ, τὸ μὲν καθάπαξ εἰπεῖν, εἰσιν ἐν τῇ τέχνῃ πολλοὶ καὶ παντοῖοι, ὥσπερ καὶ τὰ νουσήματα καὶ τὰ παθήματα καὶ τούτων αἱ θεραπεῖαι. ὀξύτατοι μέν εἰσιν ὅσοις ἢ ἐκψύχουσι δεῖ τι ὠφελῆσαι ἢ οὐρῆσαι ἢ ἀποπατῆσαι μὴ δυναμένοισιν ἢ ἀποπνιγομένοισιν ἢ γυναῖκα τίκτουσαν ἢ τιτρωσκομένην ἀπαλλάξαι καὶ ὅσα τοιαῦτά ἐστι. καὶ οὗτοι μὲν οἱ καιροὶ ὀξέες καὶ οὐκ ἀρκέει ὀλίγῳ ὕστερον· ἀπόλλυνται γὰρ οἱ πουλλοὶ ὀλίγῳ ὕστερον. ὁ μέντοι καιρός ἐστιν ἐπὴν πάθῃ τι τούτων ὁ ἄνθρωπος, ὅ τι ἦν τις πρὸ τοῦ

Libet; quo non indiget, id assumit. Verum qui ipsam occasionem postposuerit, ipsi conjecturae non feliciter succedunt quae sunt ordinis. Sed de his quidem alias.

Cap. III. Nunc autem de temporibus disseremus, ubi docuerimus quemadmodum a principio ad usque finem typus omnis in orbem devenerit, primos ex *libro* de morbis apponemus textus, quibus quum praenunciasset necessarium esse scire quid sit opportunum tempus quidque intempestivitas tum haec connectit. *At opportuna tempora, ut semel dicam, in arte multa ac varia sunt, quemadmodum et morbi et affectus et eorum curationes. Celerrima vero sunt, quibus aut animo deficientibus opitulandum est, aut urinam reddere vel stercus dejicere nequeuntibus aut suffocantibus aut si mulierem parturientem vel abortientem liberare deceat et quaecunque sunt ejusmodi. Atque haec quidem acuta neque paulo post conferunt; nam plerique paulo posterius intereunt. Occasio igitur est, si quis ho-*

τὴν ψυχὴν μεθιέναι ὠφεληθῇ, τοῦτο ἐπὰν ἐν καιρῷ λάβῃ, ὠφελεῖται, τοῦτο δὲ πράττων ὠφελείας ἐπίσταται τὸν καιρόν. πᾶν γὰρ ὅ τι ἄν τις ἐν καιρῷ παραλάβῃ τοῦτο ὅσον ἐπὶ τὸ νῦν παραληφθῆναι ὠφέλησεν. εἰπὼν δὲ περὶ τῶν ὀξυτάτων καὶ τῶν ἀνυπερθέτως ἀπαιτούντων τὴν βοήθειαν, ἑξῆς καὶ περὶ τὸν ἀναβεβλημένων διδάσκει καιρόν. ἕτερα δὲ νουσήματά ἐστιν οἷσι καιρός ἐστι θεραπεύεσθαι τὸ πρωῒ τῆς ἡμέρης, διαφέρει δὲ οὐδὲν ἢ πάνυ πρωῒ ἢ ὀλίγῳ ὕστερον· ἕτερα δὲ νουσήματά ἐστιν, οἷσι καιρὸς θεραπευθῆναι ἅπαξ τῆς ἡμέρης καὶ ὁπηνίκα γε οὐδὲν διαφέρει. ἕτερα δὲ διὰ τρίτης ἢ τετάρτης ἡμέρης, καὶ ἕτερα ἅπαξ τοῦ μηνὸς καὶ ἕτερά γε διὰ τριῶν μηνῶν καὶ τοῦ τρίτου ἱσταμένου ἢ φθίνοντος οὐδὲν διαφέρει ἢ τῆς νέας ἢ φθινούσης σελήνης μεταύριον. τοιοῦτοι δὲ οἱ καιροί εἰσιν, ἐν οἷσι καὶ ἀκριβείην οὐκ ἔχουσιν ἄλλην ἢ ταύτην. ἤρξατο μὲν ἀπὸ τῆς στιγμιαίας τῶν καιρῶν ὑποστάσεως· εἶθ' οὕτω παρῆλθεν

mini in hujusmodi affectuum aliquem incidenti, priusquam animam efflaverit, opportune opituletur; id auxilium quum opportuno tempore ceperit, juvatur. Qui vero hoc facit, is certe opitulationis opportunitatem ſcit. Quidquid enim aliquis opportuno tempore aſſumpſerit, quod eo inſtanti tempore aſſumptum eſt, *is propterea* opem tulit. Quum autem de acutiſſimis temporum opportunitatibus et prompta auxilia poſtulantibus dixiſſet, deinceps et de protracto tempore praecepta tradit. *Alii autem morbi ſunt qui opportune matutino diei tempore curantur, nihilque refert an ſummo mane an paulo poſterius. Alii vero ſunt morbi quibus opportunum medendi tempus eſt ſemel die, ſed quando nihil quidem refert. Quidam etiam tertio quoque die aut quarto, quidam etiam ſemel menſe et alii quidem tertio quoque menſe, neque refert an tertio ineunte aut definente id fiat vel perendino novae aut decreſcentis lunae die. Atque haec ſunt opportuna tempora in quibus neque aliam quam hanc accuratam diligentiam ſortiuntur.* Incepit ſane ab hypoſtaſi *ſeu ſtatu* quae in temporis pun-

Ed. Chart. XI. [186.]
ἐπὶ τὰς ὥρας· καὶ ἀπὸ τῶν ὡρῶν ἐπὶ τὰς ἡμέρας· ἀπὸ δὲ τούτων ἐπὶ τοὺς μῆνας τοὺς κατ' αὔξησιν ἢ μείωσιν τῆς σελήνης ἀριθμουμένους. ὅπερ δοκεῖ τισιν ἴσως παράδοξον εἶναι, δείξω μέγα τι πρὸς τῶν νοσημάτων ἀνασκευὴν δυνάμενον καὶ μάλιστα τῶν χρονίων, ἐν οἷς ἐπιτέτραπται τῷ τεχνίτῃ τοὺς προσήκοντας ἀναμένειν καιρούς· ἔστι δὲ τοῦτο συμπάσχειν καὶ συμμεταβάλλειν τοῖς οὐρανίοις τὰ ἐπίγεια. σύμπνοια γὰρ μία καὶ ξύῤῥοια μία οὐ μόνον ἐν τοῖς ἡμετέροις σώμασιν, ἀλλὰ κὰν τοῖς ὅλοις. ἀντιλαμβάνεται γοῦν τῆς ἐν τῷ περιέχοντι ἀέρι μεταβολῆς τά τε φυτὰ καὶ τὰ ζῶα καὶ πλεῖον περὶ τὸν τῆς σελήνης μετασχηματισμὸν, ἐγγυτέρω γὰρ τῆς γῆς τὸ ἀπ' αὐτῆς θερμὸν, ὅθεν καὶ σάρκες ἐνίων ζώων καὶ τὰ σπλάγχνα συναύξονται καὶ καθόλου τὰ μὲν μέρη φθίνει, τὰ δὲ τήκεται. συνεπισημαίνει δὲ καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα καὶ πολὺ πλεῖον ἐν νόσοις· ἱκανὴ γὰρ ἡ τῆς ὑγείας ἰσχὺς συγκρύπτειν τὰ τοιαῦτα νοσήματα. νόσοι δὲ αἱ μὲν κατὰ ἀφαίρεσιν φθίνοντος τοῦ μηνὸς συνε-

cto conſiſtit; atque ita ad horas prodiit; ab horis ad dies, et a diebus ad menſes, ipſos quidem lunae incremento aut decremento numeratos. Quod fortaſſis quibusdam paradoxum eſſe videtur, id ego magnam vim habere proditurus ſum ad morborum deſtructionem praecipueque diuturnorum, in quibus artifici permiſſum eſt idonea tempora exſpectare; id autem eſt caeleſtibus terreſtria compati ſimulque commutari: *conſpiratio namque una eſt et confluxio una* non ſolum noſtris in corporibus, verum etiam in univerſis. Plantae namque et animantes mutationis quae in ambiente aëre movetur fiunt participes multoque magis in lunae transfigurationibus; ejus enim calor terrae vicinior eſt, unde nonnullorum animalium tum carnes tum viſcera una cum luna creſcunt aliaeque univerſae partes tabeſcunt, aliae colliquantur. Indicia vero ſunt humana corpora multoque magis in morbis; ſanitatis enim robur tales morbos occultare poteſt. Morbi ſiquidem ob detractionem *oborti* decreſcente *luna* ad deterius

Ed. Chart. XI. [186. 187.]
πισημαίνουσι πρὸς τὸ χεῖρον· αἱ δὲ κατὰ περιουσίαν δὲ καὶ πλημμυρίδα αὐξανομένου πιέζουσι τὰ μάλιστα. καλὸν οὖν ἐπίστασθαι τὸν τεχνίτην ὡς οὐ μόνον ἐν ταῖς ὠκεανείοις θαλάτταις ἀναχώρησίς τε καὶ ἔφοδος γίνεται τῶν ὑδάτων παρὰ τοὺς ποιοὺς τῆς σελήνης μετασχηματισμούς· ἀλλὰ κὰν τοῖς ἡμετέροις σώμασίν ἐστί τις ἄμπωτις ὑγρῶν, ἐφ' ὧν δύναται αὐξανομένου τοῦ μηνὸς τὰ πληρωτικὰ μᾶλλον τῶν βοηθημάτων παραλαμβάνειν, φθίνοντος δὲ ἀφαιρέσει χρῆσθαι. τὰ ἐναντία τῷ ὅλῳ μαχόμενα οὐ μόνον τῶν νοσεόντων τινὰς κρατεῖ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰατρούς. οὕτω γὰρ τῇ τέχνῃ συνεργάζεται καὶ τὸ θεῖον· διὸ δὴ καὶ τὰ τοῖς εἰρημένοις ἀκόλουθον ἀναφέρει τὸν λόγον καὶ μέχρι τῆς τῶν ὡρῶν περιτροπῆς ὅτε φησίν· ἀκαιρίη δέ ἐστι τὰ τοιάδε. ὅσα μὲν τῶν παθῶν πρωῒ δεῖ θεραπεύεσθαι, ἢν μεσημβρίῃ θεραπευόμενα ἀκαίρως θεραπεύεται· ἀκαίρως δὲ ταύτῃ, ἐπεὶ ῥοπὴν ἴσχει ἐς τὸ κάκιον διὰ τὴν μὴ ἐν καιρῷ θεραπείην. ὅσα δὲ ἐς τάχα ἤν τε [187] μεσημβρίης, ἤν τε ὀψὲ, ἤν τε τῆς νυκτὸς θεραπεύηται, ἀκαίρως θεραπεύεται. καὶ ἢν τοῦ

ſigna dant; ex redundantia vero et affluentia creſcente luna premunt maxime. Quare praeclarum eſt artificem ſcire non ſolum in oceano mari receſſum et acceſſum aquarum fieri circa hujuscemodi lunae transfigurationes; verum etiam noſtris corporibus quandam ineſſe humorum reciprocationem, in quibus creſcente luna decet quae repleant auxilia magis aſſumere, decreſcente vero detractatione uti. Contraria namque toto *genere* pugnantia non aegrotantes dumtaxat, verum etiam medicum evincunt. Sic enim arti in opere divinum numen auxiliatur. Quapropter etiam orationem praedictorum comitem infert etiam ad horarum uſque circumverſionem, quum inquit: *intempeſtivitas autem eſt hujusmodi, quicunque affectus mane curandi ſunt ſi meridie curentur, intempeſtive curantur; intempeſtiva enim haec ſunt, quod in deterius impetum habeant propter curationem non in tempore adhibitam. Quicunque vero celeriter ſive meridie ſive veſperi ſive noctu curentur, intempeſtive curantur; quod ſi vere curari opor-*

ἦρος δέοι θεραπευθῆναι, θεραπεύοιτο δὲ χειμῶνος· ἢ τοῦ μὲν χειμῶνος δέοι, τοῦ θέρεος δὲ θεραπεύηται· ἢ ὅ τι ἤδη δεῖ θεραπεύεσθαι, τοῦτο δὲ ἀναβάλληται· ἢ ὅ τι ἀναβάλλεσθαι δεῖ, τοῦτ' ἤδη θεραπεύηται. τὰ τοιαῦτα ἀκαίρως θεραπεύεται. καὶ ταῦτα μὲν ἐν παρέργῳ τοῦ λόγου τοῦ μέλλοντος εἰρήσθω.

Κεφ. δ'. Βούλομαι δὲ ἤδη καιριώτερα γράφειν. ἔστι δὲ ταῦτα. τινὰς διττοὺς ἐπίσταται καιροὺς Ἱπποκράτης, τοὺς μὲν τῶν ὅλων νοσημάτων, τοὺς δὲ τῶν ἐπὶ μέρους παροξυσμῶν. λέγει οὖν ἐν ἐπιδημίοις ὡς ἀναγκαῖόν τε θεωρεῖσθαι καὶ τῆς ὅλης νόσου ἡ ἐπίδοσις καὶ χάλασις ἀκμῆς· πρὸς ἑκατέρους δ' ἀπὸ τῶν βλεπόντων τοὺς καιροὺς ἀεὶ προσφέρειν τὰ βοηθήματα· καὶ τοῦτο ῥᾴδιον μὲν ἐπὶ πάντων διδάξαι· δειχθήσεται δ' ἐπὶ τῆς τροφῆς. τροφὴ γὰρ τὸ κάλλιστον ἐν διαίτῃ βοήθημα· μόνον γοῦν τοῖς λοιποῖς συγκρινόμενον ἰσοσθενεῖ καὶ καθέλκει τὰ πάντα. τούτου μάρτυς ὢν διαίτας καλέσας τὰς τροφὰς, τῇ γὰρ τοῦ παν-

teat hieme curentur; aut si hieme deceat, aestate curentur; aut si quod jam curari oporteat id ipsum differatur; aut si quod differri oporteat hoc jam curetur pathema; haec omnia intempestivam curationem subeunt. Et haec quidem obiter ac tanquam praeter sermonis tradendi propositum dicta sint.

Cap. IV. Jam vero fert animus opportuniora scriptis prodere. Sunt autem haec. Certa duo morborum tempora tradit Hippocrates, alterum universale totius morbi, alterum particulare cujusque paroxysmi. Dicit ergo in epidemiis necessarium esse ut totius morbi incrementum et vigoris remissionem consideremus et ad utraque tempora respiciendo semper auxilia adhibeamus; atque hoc facile in omnibus doceri potest; at in alimento demonstrabitur. Alimentum enim optimum est in victus ratione praesidium; id namque celeris comparatum aeque pollet ac omnia complectitur. Hujus rei testis est *Hippocrates*

Ed. Chart. XI. [186.]
τὸς προσηγορίᾳ τὸ μέρος ἐκόσμησεν. ἔστι δὲ πᾶς οὗτος ὁ λόγος ἐναντιώτατος μὲν τοῖς νεωτέροις, ἀκόλουθος δὲ τῆς ἰατρικῆς. ἀξιοῖ γὰρ Ἱπποκράτης ἀπὸ τῶν προτέρων ἑκάστου νοσήματος ἡμερῶν ἐπίστασθαι τὸν ἰατρὸν τί μὲν ταχέως, τί δὲ βραδέως ἀκμάσει· καὶ τοῦτο προκαταμαθόντα προσεπισκοπεῖν τοῦ κάμνοντος δύναμιν καὶ ὥσπερ ἐν ζυγῷ τινι τῆς ἑαυτοῦ διανοίας περὶ ἑκατέρων σταθμίσεσθαι, πότερον ἀγόμενος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς λεπτῶς ἐξαρκέσει ὁ κάμνων· ὥστε καὶ μετὰ τὸν τῆς ἀρχῆς χρόνον μέχρι τῆς ἀκμῆς ἀεὶ λεπτῶς διαιτηθῇ· ὅταν γὰρ ἀκμάζῃ τὸ νούσημα, τότε καὶ τῇ λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρέεσθαι, ἢ προσαπαυδήσει καὶ οὐχ ὑπομενεῖ λεπτῶς ἀρχῆθεν ἀγόμενος καὶ κατὰ τὴν ἀκμήν. εἰ δὲ μέλλει προκαταλύεσθαι πρὸ τῆς ἀκμῆς, περὶ δὲ τὰς πρώτας ἡμέρας ἀναλαμβάνειν τὴν δύναμιν, ἵν' ἰσχύσῃ παρούσης τῆς ἀκμῆς λεπτῶς διαιτᾶσθαι. οὐ γὰρ ἐπὶ πάντων εἴρηται τὸ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἠπιωτέρως διαιτᾶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν μελλόντων καταλύεσθαι περὶ τὴν ἀκμήν. μαν-

qui alimenta diaetas appellavit; totius enim appellatione partem exornavit. Verum tota haec oratio recentioribus quidem medicis maxime contraria est, medicinae tamen consentanea. Vult enim Hippocrates medicum a prioribus cujusque morbi diebus scire quis morbus celeriter et quis tarde ad statum perventurus sit; quumque hoc praescivent, laborantis etiam vires consideret ac tanquam in quadam suae ipsius cogitationis trutina duo perpendat, num aegre per initia tenui usus victu ad usque vigorem suffecerit, ita ut post principii tempus ad usque statum tenui victu semper cibetur: *quum enim in statu viget morbus, tum et tenuissimo victu utendum est*, an vero prius defecerit nec tenui victu ab initio etiam ad usque vigorem ductus sustinuerit. Nam si futurum est aegrum viribus ante vigorem exolui, primis certe diebus vires instaurandae sunt quo possit aeger vigoris accessu tenuiter cibari. Id autem de omnibus dictum non est, *in principio plenius cibandum est*, sed de iis in quibus futurum est ut vires circa

Ed. Chart. XI. [187. 188.]

θάνωμεν δὲ καὶ τὸν λόγον τοῦ δόγματος· οὕτω γὰρ μᾶλλον αὐτοῦ τεθαῤῥηκότως χρησόμεθα πρὸς τὰ ἔργα. ἡ φύσις σώζουσα τὴν ἀρχέγονον καὶ τὴν πρώτην ἑαυτοῦ εὐκρασίαν, ὀρέγεται εὐκαίρως τῶν προσφερομένων, διοικεῖ δὲ καλῶς τὰ ληφθέντα καὶ διαδίδωσιν εἰς ὅλον τὸ σῶμα, τάς τε προσθέσεις καὶ τὰς ἀφαιρέσεις ποιεῖται συμμέτρους. ὅταν ἐπιπεσόντα τὰ νοσήματα στάσιν τινὰ καὶ ἀναρχίαν ἐργάσηται, ἐφ' ὅσον ἂν ἰσχύσῃ τὰ πάθη, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ φύσι καταπονεῖται. περὶ μὲν οὖν τὰς τῶν νοσημάτων ἀρχὰς βραχεῖά τις ἡ τοῦ κατὰ φύσιν ἐκτροπὴ, πολὺ δὲ τὸ τῆς φύσεως σθένος· περὶ δὲ ἀκμὰς ἡ τοῦ παρὰ φύσιν ἰσχὺς μεγάλη πολὺ τῆς φύσεως ἀσθενές. διόπερ εἰ μέλλει τις ἐξ ἀρχῆς λεπτῶς ἀγόμενος περὶ τὴν ἀκμὴν ὁλοσχερεστέρας ἀπαιτεῖ τροφὰς προαναλωθείσης τῆς δυνάμεως τοῦτον ἀξιοῖ στηρίξαι κατὰ τὴν ἀρχὴν, ἵνα τῆς ἀκμῆς παραγενομένης λεπτῶς διαιτᾷν. καὶ γὰρ εὔλογον ἐν τῷ χαλεπω- [188] τάτῳ τῆς νόσου καιρῷ καὶ ἐν ᾧ μάλιστα ἡ φύσις μάχεσθαι

morbi vigorem diſſolvantur. Verum et hujus documenti rationem diſcamus; ita namque ipſo audacius ad artis opera utemur. Natura primigenium ac primarium ſui ipſius temperamentum ſervans opportune cibos aſſumendos appetit eosque aſſumptos probe concoquit atque in univerſum corpus diſtribuit appoſitionesque et detractiones commoderatas efficit. Quum autem morbi inciderint ac ſeditionem et principatus diſſolutionem effecerint, quantum affectiones invaluerint tantum etiam natura laborat. Atque circa morborum quidem principia exigua eſt naturalis ſtatus everſio, ſed magnum naturae robur; circa vigores magna eſt ſtatus praeter naturam vis, multa vero naturae infirmitas. Quare ſi quis a morbi principio tenui victu deductus circa vigorem pleniorem victum viribus jam exhauſtis poſtulaturus ſit, hunc in principio roborare conſulit, ut quum vigor affuerit tenuiter cibetur. Etenim rationi conſentaneum eſt in perarduo morbi tempore et in quo potiſſimum natura pugnare creditur, paucus ſit ci-

Ed. Chart. XI. [188.]

πεπίστευται ὀλίγον σιτίον εἶναι καὶ λεπτότατα τρέφειν προσφερόμενον, μήτε σπαράξαι κατὰ τὴν ἀνάδοσιν μήτε πολλὴν ποιήσασθαι τὴν πρόσθεσιν· ἀλλ' ἐμβροχαῖς μὲν παραπλησίως παραμυθήσεσθαι, διαπορεύεσθαι δ' ὅλον τὸ σῶμα μήτε πόνου μήτε χρόνου πρὸς τὴν οἰκονομίαν δεηθέν. οὐ γὰρ ἐν μὲν τῇ τῶν μερικῶν παροξυσμῶν ἀκμῇ φυλάσσεσθαι χρὴ τὰς τῆς τροφῆς παρενθέσεις, ἐν δὲ ταῖς τῶν ὅλων νοσημάτων ἀκμαῖς ὁλοσχερεστέρας διδόναι τροφάς. παράκειται γάρ, φησὶ, παρακμή. ἐγὼ δ' οὐ ζητῶ τί τὸ μέλλον, ἀλλὰ τί τὸ παρὸν, οὐ γὰρ ἀκμὴ διδάσκει τὸ φιλανθρωπότερον, ἀλλὰ παρακμή. τοῦ νοσήματος ἰσχὺς τοσοῦτόν ἐστιν ἀνυπέρθετος ὡς μὴ αὐτὴ συλλαμβάνεσθαι δύνηται. ἢ πολλάκις τὸ μέγεθος οὐκ ἴσμεν κἂν δύναμις ἀκμάσαι; ταῦτα γάρ ποτε τὰ πλεῖστα. ὅτι δ' οὐ πάντας περὶ τὴν ἀρχὴν βούλεται τρέφειν ἠπιώτερον, ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας περὶ τὴν ἀκμὴν καταλύεσθαι, δῆλον ἐκ τῶν ἐπιφερομένων. τί γάρ φησι; οὐδὲ δὴ οἷόν τε παρὰ καιρὸν οὔτε σφοδροτάτας κενεαγγείας ποιεῖσθαι οὔτ' ἀκμαζόντων τῶν νοσημάτων καὶ ἐν

bus quique oblatus tenuissime nutriat, qui neque in distributione proritet neque copiosam appositionem efficiat, sed irrigationum instar soletur universumque corpus permeet neque labore neque tempore ad distributionem indigeat. Non enim ut in particularium quidem paroxysmorum vigore cavendae sunt alimentorum oblationes; sic et in universalium morborum vigoribus plenius alimenta exhibenda sunt. Sed adjacet, inquit, declinatio. Ego vero quid sit quod futurum est non quaero, sed quid sit quod praesens est; non enim quod humanius docet vigor, sed declinatio. Morbi vis adeo cita est ut comprehendi nequeat. Nonne saepius magnitudinem ignoramus etiamsi vires viguerint? Haec certe plurimum eveniunt. Quod autem non omnes circa principium velit pinguius nutrire, sed quibus futurum est ut circa vigorem vires dissolvantur, patet ex iis quae inferuntur. Quid enim ait? *Neque sane praeter tempus licet neque vehementissimas vasorum vacuationes efficere neque vigentibus morbis neque in inflammatione*

Ed. Chart. XI. [188.]
φλεγμασίῃ ἐόντων προσφέρειν. καὶ πάλιν· τοῦτ' οὖν ἡγοῦμαι μέγιστον διδακτήριον, ὅτι οὐ στερητέαι αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ ῥοφήματος ἢ τοίου ἢ τοίου τοῖσι μέλλουσιν ὀλίγον ὕστερον ῥοφήμασιν ἢ τοίοις ἢ τοίοις χρέεσθαι. προειληφέναι δὲ τοῦτο διότι περὶ τῶν ὀξέων ὁ λόγος ἐστί. καὶ μετ' ὀλίγον παρίστησιν ὡς οὐκ ἐφ' ὅλοις, ἀλλ' ἐπί τινων μεκτάσσειν τὴν τοιαύτην ἀγωγὴν λέγων. πάντ' οὖν ταῦτα μεγάλα μαρτύρια ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἄγουσιν εἰς τὰ διαιτήματα οἱ ἰητροὶ τοὺς κάμνοντας· ἀλλ' ἐν ᾗσί τε νούσοισιν οὐ χρὴ κενεαγγέειν τοὺς μέλλοντας ῥοφήμασι διαιτᾶσθαι κενεαγγέουσιν· ἐν ᾗσί τε οὐ χρὴ μεταβάλλειν ἐκ κενεαγγείης εἰς ῥοφήματα, ἐν ταύτῃσι μεταβάλλουσι καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπαρτί. ἐνίοτε δὲ ἐν τοῖσι τοιούτοισι καιροῖσι μεταβάλλουσιν ἐς τὰ ῥοφήματα ἐκ τῆς κενεαγγείης, ἐν οἷς πολλάκις ἀρήγει ἐκ τῶν ῥοφημάτων πλησιάζειν τῇ κενεαγγείῃ, ἢν οὕτως τύχῃ παροξυνομένη ἡ νοῦσος. οὗτος δ' ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν ἀκμὴν, ἐν ᾧ ἀναγκαζόμενοι διὰ τὴν τῆς δυνάμεως κατάλυσιν ἐκ τῶν λεπτοτέρων ἐπὶ τὰ ὁλοσχερέστερα διαιτήματα παραγίνονται,

consistentibus cibos offerre. Atque rursum: *hoc igitur maximum documentum esse censeo, quod primi dies morbi hac vel illa sorbitione non sint privandi in iis qui paulo post his aut illis sorbitionibus usuri sunt.* Hoc autem praesumpsisse decebat, quod de acutis sermo sit. Et paulo post ostendit se non in omnibus sed in quibusdam talem victum instituere his verbis: *haec igitur omnia magna sunt testimonia quod aegrotos ad victum non recte ducant medici; imo et in quibus morbis eorum vasa vacuare non oportet qui sorbitionibus alendi sunt, evacuant; et in quibus ex vasorum vacuatione ad sorbitiones mutatio facienda non sit, in iis mutationem faciunt ac plerumque absolute. Interdum autem his in temporibus ex vasorum vacuatione ad sorbitiones mutationem faciunt, in quibus saepe numero expedit a sorbitionibus ad vasorum vacuationem accedere, si ita morbum exacerbari contigerit.* Hoc autem est vigoris tempus in quo ob virium dissolutionem coacti a tenuioribus ad pleniora cibaria accedunt, quum tamen cor-

ἤδη τῶν σωμάτων ὑπὸ τῆς φλεγμονῆς κατεχομένων. οὐδὲ δὴ οἷόν τε παρὰ καιρὸν οὔτε σφοδροτάτας κενεαγγείας ποιέειν, οὔτε ἀκμαζόντων τῶν νουσημάτων καὶ ἐν φλεγμασίῃ ἐόντων προσφέρειν. μηδὲ προσήκει, φησὶ, εἰς τὰς ἀσυμμέτρους ἀναστάσεις ἀνεῖσθαι μήτε παρακαίρως διαιτᾷν. ἐπὶ πολλῶν δ' ἀκαιρότατά ἐστι ἡ μέχρι τρίτης ἀνάβασις. βλαβερὰ δὲ καὶ ἡ παρὰ μίαν ἡμέραν τῆς τροφῆς προσφορά. πρὸς γὰρ τοὺς οὕτω διαιτῶντας ἀποβλέπων ταῦτα πάντα γράφει. ἐν ἀρχαῖς γὰρ πάνυ ἁμάρτημα ἡ διατρίτη, καὶ ἐχρῶντο πρὸς Ἱπποκράτην αὐτόν. μάρτυς αὐτὸς Ἱπποκράτης πάλιν ἐν τῷ πρὸς Κνιδίας γνώμας εἰπών· οἶδα δὲ καὶ τοὺς ἰητροὺς τὰ ἐναντιώτατα ἢ ὡς δεῖ ποιέοντας. βούλονται γὰρ ἅπαντες ὑπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νούσων προταριχεύσαντες τοὺς ἀνθρώπους ἢ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἢ καὶ πλείονας, οὕτω προσφέρειν τὰ ῥοφήματα καὶ τὰ ποτά. καὶ οὐ μέμφεται ὅτι τινὰς ἀνέτεινον μέχρι τῶν εἰρημένων ἡμερῶν ἀριθμῶν, ἀλλ' ὅτι πάντας. καὶ γὰρ αὐτὸς ἀνατείνει καὶ

pora ab inflammatione detineantur. *Neque sane praeter tempus neque vehementissimus vasorum vacuationes moliri fas est neque vigentibus morbis neque in inflammatione cibos exhibere. Neque decet, inquit, incommoderatis prorogationibus indulgere neque intempestive nutrire.* In multis autem intempestivum maxime est adusque tertium diem prorogare. Noxia quoque est quae alternis diebus fit nutrimenti oblatio. Ad eos enim ita victum instituentes respiciens haec omnia scribit. In principiis namque magnus error est triduana inedia, qua tamen etiam Hippocratis temporibus utebantur. Testis est ipse Hippocrates rursus in *libro* adversus Cnidias sententias dicens: *at vero novi medicos his quae maxime deceant contraria moliri. Volunt enim omnes ubi in morborum principiis homines duos aut tres aut etiam plures dies inedia praemaceraverint, ita tum sorbitiones tum potus exhibere.* Neque vero arguit quod aliquos ad praedictum usque dierum numerum protrahant, sed quod omnes. Quandoquidem ipse ad

Ed. Chart. XI. [188. 189.]
μέχρι τριῶν καὶ τεττάρων ἡμερῶν, ἀλλὰ τοὺς δεομένους. τοὺς δ' ἀκαταστάτους τῶν πυρετῶν ἐᾷν μέχρις ἂν καταστῶσιν· ὁκόταν δὲ καταστῶσιν, ἀπαντῆσαι διαίτῃ καὶ θεραπείῃ. οὕτως γὰρ προσφέρει ῥοφήματα καὶ τὰ ποτὰ καὶ ἔτι ἐπὶ προσηκούσῃ καὶ ἀξιοῖ τὴν τρίτην καὶ τὴν τετάρτην εὐλαβεῖσθαι· αὗ- [189] ται γὰρ αἱ ἡμέραι, ὡς αὐτός φησι, μάλιστα τίκτουσι τὰς παλιγκοτήσιας καὶ ὅσα ἐς φλεγμονὴν καὶ ἀκαθαρσίην ὁρμᾷ καὶ ὅσα ἂν ἐς πυρετοὺς εἰσι καὶ ἐτεροῤῥεπέας ποιεῖ τοὺς κάμνοντας. καὶ μάλα πολλοῦ ἄξιον τοῦτο μάθημα, εἴπερ τι καὶ ἄλλο. τίνι γὰρ οὐκ ἐπικοινωνέει τῶν ἐπικαιροτάτων ἐν ἰητρικῇ; οὐ κατὰ τὰ ἕλκεα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλα πολλὰ νουσήματα, εἰ μή τις φήσειε καὶ τἄλλα νουσήματα ἕλκεα εἶναι· ἔχει γάρ τινα καὶ οὗτος ὁ λόγος ἐπιείκειαν. ἴδωμεν οὖν καὶ τὰ ἑξῆς δι' ὧν συνηγορεῖ τοῖς ἀνατείνουσιν ἐπὶ πλείους ἡμέρας. καὶ ἴσως τι καὶ εἰκὸς δοκέει αὐτέοισιν εἶναι μεγάλης τῆς μεταβολῆς γενομένης τῷ σώματι μέγα τι κάρτα καὶ ἀντιμεταβάλλειν·

tres et ad quatuor usque dies protrahit, sed protrahit quos oportet. *Instabiles enim febres donec constiterint sinere oportet; quum autem constiterint tum victu tum curatione occurrere.* Ita enim sorbitiones et potiones die consentaneo exhibet consulitque tertium et quartum diem cavendos esse; quandoquidem hi dies *recrudescentias,* ut ipse pronunciat, *potissimum pariunt, tum quae ad inflammationem ac immunditiam incitant, tum quae ad febres tendunt et quae aegrotos periclitantes faciunt; ac magni admodum momenti perinde ac quodvis aliud hoc documentum est. Nam quae sunt in arte medendi opportunissima quibus id non sit commune? Non enim ad ulcera solum, verum etiam ad alios morbos complures pertinet, nisi quis et ceteros morbos ulcera esse protulerit; habet enim quandam etiam aequitatem haec oratio.* Videamus ergo quae sequuntur, per quae patrocinatur iis qui cibandi tempus in plures dies prorogant. *Atque fortassis aliquid etiam consentaneum ipsis esse videtur magna corpori oborta muta-*

τὸ δὲ μεταβάλλειν μὲν εὖ ἔχει μὴ ὀλίγον, ὀρθῶς μέντοι γε μεταβιβαστέη καὶ ἡ μεταβολὴ καὶ ἔκ γε τῆς μεταβολῆς ἡ πρόσαρσις τῶν γευμάτων ἔτι μᾶλλον. ὀρθῶς γὰρ τῆς μεταβολῆς γενομένης τῷ σώματι τὸν ἀνατείνοντα καὶ μέχρι τρίτης ἡμέρας ἐπαίνει. ἀλλ' ὀρθῶς τεχνικῶς τοῦτο ποιεῖ ὅταν τὸ μὲν γένος καὶ τὸ μέγεθος τῆς διαθέσεως καὶ τὴν ὥραν καὶ χώραν καὶ ἡλικίαν καὶ τῆς προηγησαμένης διαίτης ἰδέαν σκοπεῖν ὑποβάλλῃ· καὶ αἱ δῆλαι τῆς διαίτης μεταβολῆς καὶ βεβαιόταταί εἰσιν ἐνδείξεις. τῇ μεταβολῇ τηρείσθω τοῦτο τὸ μὴ παρὰ τὰς πρώτας ἡμέρας οὕτως ἀφελεῖν τὰς προσφοράς· ὅτε καὶ ὁ κάμνων λαμβάνειν ἠδύνατο καὶ ἡ φύσις διώκειν καὶ συμπέπτειν τὰ ληφθέντα, ὥστε περὶ τὴν ἀκμὴν μεταβολῇ ἐγχειρεῖν καταλυομένην ὁρῶντα τὴν δύναμιν· εἶτα μαχομένην αὐτὴν ποιεῖς ὅτι μὴ δύναται μηδὲ ῥοφήματα διώκειν ὁ κάμνων, εἴ ποτε πείσαντος αὐτοῦ καὶ πνίγοντος τροφαῖς. ἰδεῖν γοῦν ἐστι τοὺς λόγῳ μὲν μεθοδικοὺς, ἔργῳ δὲ ἀμεθόδους τῶν ἰατρῶν τὸν οἶνον τότε καὶ

tione aliquam quoque admodum magnam mutationem contra objici. Verum commutare quidem non parum bene habet; recte tamen mutatio transferenda et ex mutatione ciborum exhibitio etiamnum magis. Recte ergo cum mutatio in corpore facta est dilationem in tres usque dies facientem laudat. Sed recte ex arte hoc facit quum affectionis genus et magnitudinem, anni tempestatem, regionem et aetatem ac praecedentis diaetae ideam considerare subjicit, quae certe ac firmissimae sunt mutationis diaetae indicationes. Illud enim in mutatione observandum est non ita primis diebus alimenti exhibitiones subducendas esse, quum aeger et id assumere valeat et natura quod assumptum est appetat et concoquat, ut postea per statum ubi vires prope exsolutas vides mutationem aggrediaris pugnareque adhuc magis facultatem cogas quo tempore sorbitiones quidem confici ab aegrotante nequeunt, si quando illi suaseris eumque alimentis suffocaveris. Videre namque licet verbo quidem methodicos, sed re aut opere a methodo

Ed. Chart. XI. [189.]

τὰ κρέα διδόντας καὶ ὥσπερ εἰς ἄψυχον ἄγγος ἐκχέοντας τὰς τροφάς. τῷ μὲν οὖν καλῶς κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀνατείνοντι μένει καὶ κατὰ τὴν ἀκμὴν ἡ δύναμις ἑστῶσα· τῷ δὲ παρὰ τὸ δέον ταῖς ἀνατάσεσι χρησαμένῳ περὶ τὴν ἀρχὴν κατάγνυται τὰ μὲν ὑπὸ τῆς νόσου, τὰ δ' ὑπὸ τῆς ἀτεχνίας βιασθεῖσα. ἐμέμψατο καὶ ἐν ἄλλοις τοὺς τοιούτους τῶν ἰατρῶν εἰπών· τί γὰρ ἂν ἦν κακὸν, ἢν τὰ ἐπιχείρια τῆς ἀμαθείας ἐκομίζοντο οἱ τὰ τῆς ἰητρικῆς ἔργα κακῶς δημιουργέοντες; νῦν δὲ τοῖσιν ἀναιτίοισιν ἐοῦσι τῶν καμνόντων ὁκόσοισιν οὐχ ἱκανὴ ἐφαίνετο ἐοῦσα τοῦ νοσέειν βίη, εἰ μὴ ξυνέλθοι ἡ τοῦ ἰητροῦ ἀπειρίη. χρὴ οὖν οὕτως ἀεὶ περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ ταῖς ἀνατάσεσι χρῆσθαι, ὡς μὴ μὲν νοεῖν περὶ τὰς ἀκμὰς εἶναι ἐπιεικεστάτας νόσους, κᾂν μετὰ τὰς ἀνατάσεις προσφοραῖς καὶ μάλιστα ταῖς πολυημέροις χρᾶται. ἐμάθομεν δὲ κᾀκ τῶν ἐπιφερομένων· καὶ γὰρ συνῆψε τὸν λόγον. τὸ δὲ μεταβάλλειν μὲν εὖ ἔχει μὴ ὀλίγον, ὀρθῶς μέντοι γε μεταβιβαστέη καὶ ἡ μεταβολὴ καὶ ἔκ γε τῆς

alienos medicos vinum et carnes dare ac tanquam in vas inanimum alimenta infundere. At qui recte in principiis protrahit ipsi quidem in vigore etiam vires constantes perseverant; qui vero non idoneis prorogationibus usus fuerit, ei circa principia etiam vires debilitantur partim quidem morbi, partim vero imperitiae artificis violentia. Ejusmodi quoque medicos aliis in locis hisce verbis loquutus arguerat: *quid enim mali contingeret si manuariam intercedem ii auferrent qui artis opera male admistrant? At nunc citra causam aegrotis non satis esse vis morbi visa est, nisi etiam medici accederet imperitia.* Itaque per morborum initia semper ita *alimenti* dilationibus uti oportet, ut ne quidem cogitandum sit circa vigores morbos fore mitiores, etiamsi post dilationes easque maxime quae plurium dierum sunt cibus exhibeatur. Didicimus autem et ex iis quae intulit; rationem enim connexuit. *Verum commutare quidem non parum bene habet, recte tamen mutatio transferenda et ex mutatione ciborum ex-*

μεταβολῆς ἡ πρόσαρσις τῶν γευμάτων ἔτι μᾶλλον. ἀπὸ κοινοῦ τοῦ λογισμοῦ ὀρθῶς τῆς μεταβολῆς γινομένης καὶ τὸ βεβαίως ὠφέλημα γίγνεσθαι χρή. κακὸν μὲν γὰρ τὸ ἐν ὁποτέρῳ διαμαρτάνειν, κάκιον δὲ ἐν τῇ προσθέσει. ἀκούωμεν τὰ ἀπὸ τοῦ λέγοντος καθ' ἑξῆς. προστεκμαρτέα δὴ καὶ ἡ ἰσχὺς καὶ ὁ τρόπος τοῦ νουσήματος ἑκάστου καὶ τῆς φύσιος τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἔθεος καὶ τῆς διαίτης τοῦ κάμνοντος οὐ μόνον σιτίων, ἀλλὰ καὶ ποτῶν. πολλῷ δὲ ἧττον ἐπὶ τὴν πρόσθεσιν ἰτέον, ἐπεὶ τήν γε ἀφαίρεσιν ὅλως ἀφελεῖν πολλαχοῦ λυσιτελέει, ὅκου διαρκέειν μέλλει ὁ κάμνων μέχρις ἂν τῆς νούσου ἡ ἀκμὴ πεπανθῇ. οὐ γὰρ ἐνταῦθα σκεπτέον τὴν δύναμιν, εἰ οἵα τε φέρειν φλεβοτομίαν ἢ λάπαξιν ἢ ἄλλο τι [190] ἰσχυρὸν βοήθημα παντάπασι, ἀλλὰ καὶ προσβλέπειν, εἰ ἐκ τούτων παροφθέντων ἐκ τῆς διαίτης ὑπερθέσεως εἰ ὑπομένειν ἱκανὴ καὶ βαστάζειν τῆς νόσου τὴν ἀκμήν. ὥστε μή μοι λέγε κἀγὼ βλέπω τὴν δύναμιν. οὐ γὰρ οὕτως βλέπεις ὡς ἐχρῆν. ὅπως τ' ἂν ἐπιβλέπῃς πρὸς τῷ μηδὲν λέγειν καινὸν ἀνατρέπεις καὶ αὐτοῦ

hibitio etiamnum magis. A communi ratiocinatione si recte fiat commutatio, hoc certe sequi quoque auxilium oportet. Malum sane est in alterutro peccare, pejus tamen est in additione. Audiamus et quae deinceps dicat: *ad haec autem et virium robur conjectandum est et morbi cujusque modus et hominis natura et aegrotantis in victu consuetudo non in cibis solum, verum etiam in potionibus. Multo autem minus ad ciborum additionem procedendum quandoquidem ipsos detractione omnino subducere saepenumero conducit, ubi suffecturus est aeger donec morbi vigor mitescat.* Non enim vires hic considerandae sunt an phlebotomiam aut alvi vacuationem aut quidquam aliud validum praesidium omnino ferre queant, Imo an ex victus dilatione his neglectis perdurare ac morbi vigorem subire valeat. Quare mihi ne dicas et ego vires inspicio. Non enim ita inspicis ut oporteret. Quocunque autem modo eas inspicis, praeterquam quod nihil novi di-

Ed. Chart. XI. [190.]
τὰ καθολικὰ θεωρήματα. τίς οὖν ὁ τεχνικὸς λόγος; συντεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ τὸν νοσέοντα εἰ ἐξαρκέσει τῇ διαίτῃ πρὸς τὴν ἀκμὴν τῆς νούσου, καὶ πότερον ἐκεῖνος ἀπαυδήσει πρότερον καὶ οὐκ ἐξαρκέσει τῇ διαίτῃ ἢ ἡ νοῦσος πρότερον ἀπαυδήσει καὶ ἀμβλυνεῖται.

Κεφ. ε'. Ἐπιστάμενος δ' ὡς οὐ τοῦ τυχόντος ἰατροῦ ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσβολῆς τῶν νοσημάτων εἰδέναι τίνα μὲν ταχέως, τίνα δὲ βραδέως ἀκμάζει, πολλὰς ἔδωκε τὰς εἰς τοῦτο ἀφορμὰς διὰ πάσης μὲν τῆς συντάξεως, μάλιστα καὶ διὰ τῆς δευτέρας ἐπιδημίας εἰπών· πρὸς τὰς ἀρχὰς τῶν νούσων σκεπτέον εἰ αὐτίκα ἀνθεῖ· δῆλον δὲ τῇ ἐπιδόσει. γνώσῃ, φησὶ, τὴν αὐτὴν ἀκμὴν ἐγγὺς οὖσαν ἢ εἰς μακρὰν, ἐὰν καλῶς ἐπισκοπήσῃς τὴν ἐπίδοσιν. τὰ μὲν γὰρ βραδέως καὶ κατὰ μικρὸν ἐπιδιδόντα βραδεῖαν, τὰ δὲ ταχέως ἐπαναβαίνοντα ταχεῖαν διδάσκει τὴν ἀκμήν· αἱ δὲ τῶν νοσημάτων ἐπιδόσεις τῇσι περιόδοισι καὶ αἱ κρίσεις ἐντεῦθεν δῆλαι. διὰ μὲν τῆς ἐπιδόσεως γνωρίσεις τὴν ἀκμὴν, τὴν δ'

cis etiam univerfalia ipfius *Hippocratis* praecepta fubvertis. Quae igitur artificialis ratio eft? *Conjectandum eft an aegrotus ex diaeta adufque morbi vigorem perdurabit et utrum ille prius deficiet et ex diaeta non perdurabit vel morbus prius deficiet ac obtundetur.*

Cap. V. Quum autem fciret *Hippocrates* non cujusvis effe medici a primo morborum infultu noffe qui cito et qui tarde vigorem fubeant, multas ad hoc praecepta dedit in omni fuorum operum conftructione, praecipue vero in fecundo epidemiorum dicens: *per initia morborum an ftatim ipfi vigeant confiderandum; patet autem ex incremento.* Deprehendes, inquit, ipfum vigorem prope aut procul effe, fi probe incrementum confideraveris. Qui namque morbi lente paulatimque increfcunt tardum; qui celeriter adfcendunt celerem vigorem denotant. *Morborum autem incrementa ex circuitibus et crifes quoque hinc manifeftae fiunt.* Per incrementa quidem vigorem agnofces, incrementa vero per circuitus. Aliud enim eft fingulis

Ed. Chart. XI. [190.]

ἐπίδοσιν διὰ τῶν περιόδων. ἄλλο γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἐπισημαίνεσθαι καὶ ἄλλο τὸ παρὰ μίαν ἢ δύο. καὶ τοῦτο μόνον οὐκ ἠρκέσθη, προσέθηκε δὲ τὰ τεχνικώτερα. καὶ τοῖσιν ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυσμοῖσιν σκεπτέον, εἰ πρωϊαίτερον ἢ οὔ· καὶ εἰ πλείονα χρόνον ἢ οὔ· καὶ εἰ μᾶλλον ἢ οὔ. βούλεται καὶ πρὸς τὴν ταχύνουσαν ἢ βραδύνουσαν ἀκμὴν προδιαγνῶναι, παρατηρεῖν μὲν καὶ τὰ προειρημένα, τουτέστι πότερον ἠπειγμένη ἢ σχεδὸν πρόεισιν ἡ ἐπίδοσις· καὶ πότερον ὅτε τρόπος ἐγγὺς συνεχείας ἢ μακράν. σὺν δὲ τούτοις καὶ οἱ ἐν ταῖς περιόδοις παροξυσμοὶ εἰ πρωϊαίτερον ἢ οὔ, τουτέστι εἰ ταχύτερον προλαμβάνωσιν ἢ βραδύτερον ἐπακολουθῶσι. οἱ μὲν γὰρ προληπτικοὶ τῆς ταχύτητος, οἱ δ' ἐφυστερητικοὶ τῆς βραδύτητος μᾶλλόν ἐστι σημεῖα. ἐπεὶ δ' ἐδύνατο προλαβὼν ὁ παροξυσμὸς καὶ προκαταλῆξαι, προσέθηκε, καὶ εἰ πλείονα χρόνον ἢ οὔ. ἔτι δ' ἐπιστάμενος ὡς οὐκ ἐν τῷ μήκει μόνον τῶν παροξυσμῶν καὶ τῇ βραδύτητί ἐστιν ἡ διαφορὰ, ἀλλὰ ἅμα καὶ ἐν τῇ σφοδρότητι καὶ ἀμυδρότητι· καὶ δυνατὸν ἐν ἴσῳ τῆς ἐπισημασίας διαστήματι

diebus praefultum habere et aliud alternis diebus aut duobus interjectis. Neque vero hoc tantum fatis fuit, fed et artificiofiora adjecit. *Et in acceffionibus per circuitus perpendendum eft fi celerius accedant aut non; fi diuturniori tempore aut non et num vexent magis aut non.* Vult enim ad praecelerantis aut immorantis vigoris praecognitionem praedicta obfervari, hoc eft utrum acceleratum fit incrementum an prope dimiferit; et utrum morbi modus ad continuitatem propius accedat an longius abfit a continuitate. Ad haec et acceffiones quae per circuitus fiunt, *an celerius an non*, hoc eft an celerius anticipent aut fubfequantur tardius. Quae namque anticipant celeritatem, quae fubfequuntur tarditatem magis fignificant. Verum quoniam quae anticipat acceffio prius etiam definere poteft, ob id addidit: *et fi longiori tempore an non.* Praeterea quum fciret non tantum in acceffionum longitudine ac brevitate differentiam effe, verum et in vehementia ac lenitate fierique poffe ut in aequali invafionis dimenfione

χαλεπώτερόν τινα ἢ κουφότερον παροξυνθῆναι, διὰ τοῦτο προσέθηκε καὶ εἰ μᾶλλον ἢ οὔ. ὅταν ἴδῃς μεγάλην διαβαίνουσαν τὴν ἐπίδοσιν καὶ τὸν ἑξῆς παροξυσμὸν ἀεὶ τοῦ προηγησαμένου πολλῷ μὲν ἐπιμηκέστερον, πολλῷ δὲ χαλεπώτερον, γίνωσκε ὅτι αὐτίκα ἀνθεῖ. καὶ γὰρ τῶν παραχρῆμα ἀπολλυμένων ταχύτεραι αἱ κρίσιες, ὅτι ταχέες οἱ πόνοι καὶ ξυνεχέες καὶ ἰσχυροί. ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων τὸ ἐναντίον. ἴσως δὲ καὶ ἄλλων πρηγμάτων κοινῶν τὰ μὲν θᾶσσον βραχύτερα, τὰ δὲ βραδύτερον μακρότερα. οὐ μόνον ἐν ταῖς ἐπιδημίοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς δίδωσι τὰς ἐφόδους, δι' ὧν τήν τε ἐγγὺς οὖσαν ἀκμὴν τήν τε πόῤῥω προκαταλήψῃ. τοὺς δὲ παροξυσμοὺς καὶ τὰς καταστάσιας δηλώσουσιν αἱ νοῦσοι, καὶ γὰρ τούτων αἱ μὲν ὀξεῖαι φύσει, αἱ δὲ φύσει χρόνιαι, καὶ ὧραι τοῦ ἔτεος. ὅσαι [191] γὰρ αὐτῷ ἀνάλογοι, συλλαμβάνονται τοῖς νοσήμασιν· οὐδαμῶς μαχόμεναι ταχέως ποιήσονται καὶ τὰς ἐπιδόσεις καὶ τὰς ἀκμάς. διόπερ δεῖ καταμανθάνειν ἀκριβῶς ἀγαθὸν εἶναι, ὅ τε κοινὸν ἐν τῇ καταστάσει ἢ ἐν τῇ νούσῳ ἐστὶ καὶ τὰς τῶν περιόδων

vehementius aut lenius aliquis exacerbetur, idcirco addidit: *et num magis aut non.* Quum videris magnum adoriri incrementum ac sequi paroxysmum praecedenti semper tum multo longiorem tum multo graviorem, scias vigorem statim affuturum. *Etenim qui derepente intereunt, celeriores sunt eorum crises quod celeres sint dolores et continui et vehementes.* Ex contrariis autem contrarium. *Fortassis autem et ex ceteris rebus communibus, quae quidem celerius fiunt breviores sunt, quae vero tardius longiores.* At non solum in epidemiis, verum etiam in aphorismis dat rationes, quibus praescire poteris vigorem prope vel procul esse. *Accessiones autem et status indicabunt morbi,* horum enim alii natura acuti, alii natura diuturni, *et anni tempestates.* Quaecunque enim ipsis analoga, morbis auxiliantur; quum nihil pugnent, tum incrementa tum vigores accelerant. Quocirca *accurate perdiscendum est bonum id esse, quod in statu ac morbo commune est,* ac cir-

Ed. Chart. XI. [191.]

πρὸς ἀλλήλας ἐπιδόσεις. ταῦτα κοινὰ ταῖς ἐπιδημίοις. προσθήσει δέ σοι καὶ ἄλλην τινὰ περιουσίαν δι' ἧς ἐπιστήσῃ τὴν ἀκμήν. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἐπιφαινομένοισιν οἷον ἐν πλευριτικοῖσιν πτύελον, ἢν αὐτίκα ἐπιφαίνηται ἀρχομένου βραχύνει· ἢν δὲ ὕστερον ἐπιφαίνηται, μηκύνει. πεπασμοὶ γὰρ ταχύτητα κρίσεως καὶ ἀσφάλειαν ὑγιείης σημαίνουσι. καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήματα καὶ ἱδρῶτες καὶ εὔκριτα καὶ δύσκριτα καὶ βραχέα καὶ μακρὰ τὰ νοσήματα ἐπιφαινόμενα δηλοῖ. ἔχεις, φησὶ, λόγων ἀφθονίαν ἐντυγχανόμενος ταῖς συντάξεσι· καὶ οὐ μόνον ὀξεῖαν καὶ ἀναβεβλημένην ἀκμὴν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν μελλόντων προσεπιγνώσῃ. μόνον πρόλαβε καὶ πιστοῦ ὅτι τὸν ἰητρὸν ἄριστόν ἐστι τὴν πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν οὐ μόνον εἰς τὴν δόξαν, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλέον εἰς θεραπείαν. ταῦτα προκαταστησάμενος οἴσει τὸν λόγον ἐπὶ τὰ ἔργα.

cuituum inter se incrementa. Sed haec *quidem cum iis quae* in epidemiis *dicuntur* communia sunt. *Praeterea* vero et aliam quandam rationem adjiciet qua vigorem noveris. *Sed et ex iis mox apparentibus ut in pleuriticis sputum, si statim initio appareat brevem fore denunciat; si vero post appareat, longum. Concoctiones enim crisis celeritatem sanitatisque securitatem significant. Urinae quoque et dejectiones et sudores et judicatu faciles ac difficiles et breves et longos morbos fore quum apparuerint demonstrant.* Habes, inquit, rationum ubertatem, si *nostris* in operibus versatus fueris; nec solum celerem vel tardum vigorem, verum etiam alia multa eorum quae futura sunt praenosces. Hoc dumtaxat prius accipe ac tuto crede: *optimum esse ut medicus providentiam adhibeat* non ad gloriam solum, sed et multo magis ad curationis *rationem.* His prius constitutis ad *artis* opera orationem deducit.

Ed. Chart. XI. [191.]

Κεφ. στ'. Ὀκόσοισι μὲν οὖν αὐτίκα ἡ ἀκμὴ αὐτίκα λεπτῶς διαιτᾷν. οὐ γὰρ δέδοικας τὴν τῆς δυνάμεως κατάλυσιν ἐντεῦθεν τῆς ἀκμῆς ἐπιπεσοίσης ὥσπερ ἐπὶ συνάγχῃ ξυνέχειν. ἐξῆν γὰρ τὸν ὅλως τῇ τοῦ πάθους ἀναστατώσει ἐπίκεισθαι μηδὲν περὶ τῆς δυνάμεως εὐλαβούμενον. ὁκόσοισι δὲ ἐς ὕστερον ἡ ἀκμὴ ἐς ἐκεῖνο τὸ τῆς ἀκμῆς καὶ πρὸ ἐκείνου μικρὸν ἀφαιρετέον· ἔμπροσθεν δὲ πιωτέρως διαιτᾷν ὡς ἂν ἐξαρκέσῃ ὁ νοσέων. ἐνθάδε γὰρ ἀμφοτέρων ἅμα καὶ τοῦ πάθους καὶ τῆς δυνάμεως χρὴ στοχάζεσθαι. τὸ δὲ πιωτέρως διαιτᾷν ἐστι τῆς ἐσχάτας λεπτῆς μικρὸν ἀδροτέρως τρέφειν. ἐν δὲ τοῖς παροξυσμοῖς ὑποστέλλεσθαι χρή. διὰ ταύτης τῆς λέξεως πάνυ διδάσκει θεραπευτικὸν καὶ τεχνικὸν τὸ ἐπικειμένου βαρυτέρου παροξυσμοῦ μὴ δεῖν παρατιθέναι τροφήν. εἴτε γὰρ κατ' ἐπανάβασιν ἀεὶ γίγνοιντο σφοδρότεροι παροξυσμοὶ, καλὸν τῆς δυνάμεως προερεθισμένης ἐπὶ τὰς ἀφαιρέσεις παραγίνεσθαι· εἴτε πάλιν μὲν κουφότερον, πάλιν δὲ βραδύτερον ἐπισημαίνοιντο, πάλιν

Cap. VI. At enim, *quibus ſtatim vigor futurus eſt iis ſtatim tenuis victus exhibendus.* Non enim virium diſſolutionem metuas ubi vigor ſtatim affuturus eſt, quemadmodum in angina deprehenditur. Licet enim te totum in morbum evertendum incumbere de viribus nihil verentem. *Quibus autem poſterius vigor futurus eſt, iis ſub ipſum vigoris tempus et paulo ante illud cibus ſubſtrahendus eſt, antea vero plenius alendum quo aegrotus ſatis habuerit.* Hic autem de utrisque ſimul, affectu ſcilicet et viribus, conjectandum eſt. Plenius autem cibari eſt paulo ſolidius nutrire quam fiat in extreme tenui diaeta. *In exacerbationibus cibus ſubducendus eſt.* His verbis documentum valde curativum et ad artem maxime ſpectans tradit, hoc eſt incumbente graviori paroxyſmo nihil nutrimenti apponendum eſſe. Sive enim per incrementa ſemper fiant vehementiores paroxyſmi, pulchrum ſane eſt viribus ſuadentibus ad ciborum detractiones accedere; ſive etiamnum quidem leviores, rurſus autem graviores fiant

τεχνικὸν τὸ μὴ τρέφειν πρὸ τοῦ χαλεπωτέρου παροξυσμοῦ, ἀλλ' ἀεὶ μετὰ τὴν βαρυτέραν ἐπισημασίαν. ἀλλὰ παροξῦναι φήσεις σημασίαν τὸ νόσημα δοὺς τὰς πρώτας ἡμέρας τὴν τροφήν· καὶ οὕτως ὃν ἄῤῥωστον θεραπευσόμενον ὑπεδεξάμην βλάψω. ἀλλὰ πλέον ὠφελεῖς σώσας τὴν δύναμιν· παντὶ δὲ τῷ βοηθήματι βλάβη συνέζευκται. ὃ γὰρ ὠφελεῖ καὶ βλάπτει. θρέψας οὖν ἐν ἀρχῇ τὸν μέλλοντα καταλύεσθαι περὶ τὴν ἀκμὴν ἐπ' ὀλίγον μὲν αὐξήσω τὸ νόσημα, ἐπὶ πολὺ δ' ἀναῤῥώσω τὴν δύναμιν. ὁ δεδοξασμένος τὴν οὔτε δύναμιν ἀνακτήσασθαι παροξῦναί τε τὸ νόσημα, ἄντικρυς θάνατον οἴσει. αἱ δὲ καταρχὰς ἁμαρτάδες οὐχ ὁμοίως ταύτῃσιν ἀνήκεστοί εἰσιν, ἀλλὰ πολλῷ εὐακεστότεραί εἰσι. φανερὸν οὖν ὡς οὐχ ἑκὼν ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἐπὶ τὴν δόσιν ἔρχεται τῆς τροφῆς, ἀλλ' ὥσπερ ἐν στενοχωρίᾳ τινὶ ἀπολειφθεὶς τὸν ἐπιτηδειότατον ἐκλέγεται καιρόν. εἰ δὲ μηδὲν εὐλαβοῖ, τεχνικώτατον ἡγεῖ- [192] ται τὸ μέχρι τρίτης καὶ τετάρτης ἡμέρας, ποτὲ δὲ πέμπτης καὶ πρὸς μακρότερον

insultus, ex arte rursum est ante graviorem paroxysmum non nutrire, sed semper post graviorem invasionem. Imo per insultum exacerbari inquies morbum dato primis diebus alimento atque ita quem aegrum curandum suscepi laedam. At magis profueris si vires servaveris. Omni praesidio documentum conjunctum est. Quod enim juvat id etiam nocet. Si ergo eum in principio nutrivero cui futurum est vires circa vigorem dissolvi, morbum quidem aliquantulum augebo, at vires magnopere roborabo. Qui vero opinatur vires non refici, sed morbum exacerbari, is aegrotanti ex professo mortem allaturus est. *Qui autem errores per initia committuntur non his peraeque sunt immedicabiles, sed multo facilius emendantur.* Patet ergo quod non lubens in primis diebus ad alimenti exhibitionem accedat, sed tanquam in angustia quadam detentus tempus commodissimum eligat. Quod si nihil ipse de viribus vereatur artis maxime esse autumat ad tertium et ad quartum usque diem nonnunquam etiam ad quintum,

καιρὸν σιτίων χρῆσθαι ταῖς ἀνατάσεσιν, ὅταν ἡ τῆς δυνάμεως ἰσχὺς παρῇ καὶ ὁ τρόπος συναναγκάζῃ καὶ ἡ πολλή τις χυμῶν ὑπόκειται περιουσία καὶ ἀντὶ φλεβοτομίας καὶ ἄλλων κενωτικῶν μακροτέραν ἐκκρίνομεν ἀνάτασιν. τοῖς μὲν γὰρ ἐν διατρίτῃ, τοῖς δὲ πρὸ διατρίτης, τοῖς δὲ μετὰ τὴν διατρίτην καλῶς ἡ πρώτη δίδοται τροφή. καὶ καθόλου μὲν δεῖ τυγχάνειν τῆς συμμετρίας. εἰ δὲ τοῦτο μὴ δυνατὸν ἐπὶ τὴν πολυήμερον ῥέπειν μᾶλλον ἀνάτασιν ἤπερ ἐπὶ τὴν ταχίονα τῆς τροφῆς παράθεσιν τῆς δυνάμεως μηδὲν κωλυούσης.

Κεφ. ζ'. Ἀλλά τις φήσει τῶν παραχαρασσόντων τὴν μέθοδον· κἀγὼ τῇ δυνάμει προσέχω· πρὸς ὃν ἔστιν εἰπεῖν· καὶ πῶς βλέπεις τὴν δύναμιν; μὴ γὰρ φαίνεται. ὁ γὰρ πολλάκις δοκῶν ἰσχυρός τις κατὰ τὴν πρόχειρον φαντασίαν ἀσθενής ἐστι καὶ εὐδιάλυεται. ὁ γὰρ δοκῶν ἰσχυρὸς μὴ δι' ὧν ἡ δύναμις γνωρίζεται· παραλαμβάνεις ἡλικίαν, ἐνιαυτοῦ ὥραν, χώραν καὶ τὰ παραπλήσια. μὴ γὰρ ἔξεστί σοι τῶν

etiam ad longius tempus ciborum prorogationibus uti, quum et virium robur adſit et morbi mores cogant multaque ſubſit humorum redundantia et loco phlebotomiae vel aliorum vacuantium *praeſidiorum* longiorem cibi exhibendi prorogationem eligimus. Quibusdam enim in diatrito, quibusdam ante diatriton, nonnullis poſt diatriton probe primum alimentum exhibitum eſt. Atque in univerſum quidem ſymmetriam attingere oportet. Si autem hoc fieri nequeat, ad plurium dierum dilationem magis propendendum eſt quam ad celeriorem ciborum exhibitionem, ſi vires nihil dehortentur.

Cap. VII. Verum qui methodum adulterant, eorum aliquis dicturus eſt; ego vero vires obſervo; cui reſpondere licet: et quomodo vires ſpectas? Non enim conſpicuae ſunt. Saepius enim qui primo adſpectu robuſtus conſpicitur imbecillus eſt ac viribus facile exſolvitur. Nam qui robuſtus conſpicitur non certe per ea quibus vires dignoſcitur. Aſſumis aetatem, anni tempeſtatem, regionem et

σφυγμῶν ἅψασθαι; ἀλλὰ μηδ' ἂν σφυγμοῦ ἅψῃ γνωρίσεις πότερον ἐν πνεύμασιν ἡ δύναμις ἢ ἐν ὑγροῖς ἢ ἐν τοῖς στερεοῖς μέρεσιν. προσέχεις τὸν νοῦν ταῖς φυσικαῖς ἐνεργείαις, ἵνα μὲν μανθάνῃς ἐπὶ πόσον ἡ δύναμις ἐμποδίζηται. εἰ δὲ νῦν μὲν ἐπιτρέπει, ὕστερον δὲ διαλυθήσεται, δύνασαι προβλέψαι εἴ τι σκοποῖς τῆς φύσεως τὰ κράματα καὶ προγιγνώσκειν τὰς ἀκμάς. ἐὰν εἰδῇς τίνι μὲν μόνιμον, ἐν τίνι δ' εὐκέρατον τὴν δύναμιν, διακρινεῖς τὸν ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ἢ τὸν ἀπὸ τῆς ἄρκτου. ποσάκις δ' ἀσθενὴς ἐδόκει μένειν ἡ δύναμις, διὰ δὲ τῆς ἀφαιρέσεως τοσάκις ἀναῤῥώννυται; ἄκουσον Ἱπποκράτην οὕτω διελέγχοντα τοὺς εἰκαιοτέρους τῶν ἰατρῶν· οὐδὲ γὰρ τοιουτέων ὁρέω ἐμπείρους τοὺς ἰητροὺς ὡς χρὴ διαγινώσκειν τὰς ἀσθενείας ἐν τῇσι νούσοισιν, αἵ τε διὰ κενεαγγείην ἀποτελοῦνται, αἵ τε δι' ἄλλον τινὰ ἐρεθισμὸν, αἵ τε διὰ πόνον καὶ ὑπὸ ὀξύτητος τῆς νούσου. ὁκόσα τε ἡμέων ἡ φύσις καὶ ἡ ἕξις ἑκάστοισιν ἐκτεκνοῖ πάθεα καὶ εἴδεα παντοῖα καί τοι σωτηρίην ἢ θά-

similia. Nonne tibi licet pulsum tangere? At neque si pulsum tetigeris cognosces, utrum in spiritibus aut in humoribus aut in solidis partibus sint vires. Naturalibus actionibus mentem adhibes, quo scias a quot rebus vires prohibeantur. Si autem nunc quidem valeant, posterius autem dissolvantur, praevidere poteris si naturae temperamenta consideraveris vigores quoque praenoscere. Quod si noveris alicui firmas quidem esse vires, alicui vero facile mutabiles dijudicabis alterum septentrionalem, alterum meridionalem esse. Quoties autem imbecillae vires deprehenduntur an toties per alimenti detractionem roborantur? Audi Hippocratem ignaros medicos ita arguentem: *non enim video medicos talium rerum esse ita peritos qui ut oportet dignoscant in morbis imbecillitates: et quae ob vasorum vacuationem et quae ob aliud quoddam irritamentum et quae ob dolorem et ab acumine morbi oboriantur; et quos affectus ac diversas eorum species natura nostra et habitus singulis pariat, quamvis haec*

Ed. Chart. XI. [192. 193.]

νατον φέρει γινωσκόμενα ἢ ἀγνοούμενα τὰ τοιαῦτα. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ κινδύνευμα ἀγνοήσαντα πότερον μὲν ἡ δύναμις δι' ἔνδειαν καταλύεται, ὥστε προσθεῖναι τροφὴν δέωνται; πότερον διὰ μέγεθος φλεγμονῆς αὔξεται ὥστε ἀφελεῖν, πότερον δι' ἄλλον τινὰ ἐρεθισμὸν, τουτέστι τροπὴν καὶ διαφθορὰν τῶν παρακειμένων. ὡς γὰρ ἡ λυχναία φλὸξ καὶ δι' ἔλλειψιν τοῦ λίπους ἀποσβέννυται καὶ διὰ πολλὴν καὶ ἀθρόαν ἐπίχυσιν καὶ ὅτε μὴ καθαρὸν καὶ ἀργιλῶδες ᾖ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ ἐν ἡμῖν θερμὸν ἡ φύσις οὖσα παραπλήσιος τῇ φλογὶ καὶ ἐνδείᾳ καὶ περιουσίᾳ καὶ κακίᾳ τροφῆς διαφθείρεται. ὁκόσα τε ἡ φύσις ἡμέων καὶ ἡ ἕξις ἑκάστοισιν ἐκτεκνοῖ πάθεα καὶ εἴδεα παντοῖα. οἱ μὲν γὰρ φύσει λιμώδεις, οἱ δὲ εὐπαθῆ ἔχοντες στόμαχον καὶ λειποθυμοῦντες ἀπὸ τῶν [193] ἐλαχίστων διαθέσεων μεγάλως κακούμενοι καὶ ὥσπερ ἕρματα ἀεὶ δεόμενοι τῆς τροφῆς· καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶν ἰδίως συγκρίσεις πᾶσι. διότι βλέπειν ὅπως μήτε πράξωμεν ἁμαρτήματα εἴ γε τοιαύταις σχέσεσι περι-

cognita aut ignorata ſalutem aut mortem adſerant. Non enim parvum periculum eſt ſi ignoretur utrum vires per indigentiam diſſolvantur, ita ut cibi exhibitione indigeant; an ob inflammationis magnitudinem aeger ſuffocetur, an ob aliud quoddam irritamentum, hoc eſt ob eorum quae aſſumuntur tum mutationem tum corruptionem. Quemadmodum enim lucernae flamma et ob pinguedinis defectum et ob copioſam conſertamque effuſionem extinguitur quumque purum non eſt et argilloſum: ſic et qui nobis innatus eſt calor quum natura exiſtat flammae ſimilis et alimenti penuria et copia et pravitate corrumpitur. *Et quos affectus et diverſas eorum ſpecies noſtra natura et habitus ſingulis pariat.* Quidam enim natura famelici ſunt; quidam ſtomachum habent qui facile afficitur *facileque* animo delinquunt et a minimis affectionibus magnopere laeduntur et alimenti appoſitione ſemper indigent. Atque aliae ſunt privatim in ſingulis conſtitutiones. Quare animadvertendum eſt ne quum in hujusmodi habitus inci-

πίπτωμεν. μεῖζον μὲν γάρ κακόν ἐστιν, ἣν διὰ τὸν πόνον καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς νούσου ἀσθενέοντι προσφέρῃ τις ποτὸν ἢ ῥόφημα πλεῖον ἢ σιτίον οἰόμενος διὰ κενεαγγείην ἀσθενέειν. ἀεικὲς δὲ καὶ διὰ κεναγγείην ἀσθενέοντα μὴ γνῶναι καὶ πιέζειν τῇ διαίτῃ. φέρει μὲν γάρ τινα κίνδυνον καὶ αὕτη ἡ ἁμαρτὰς, πολλῷ δὲ ἧσσον τῆς ἑτέρης. καταγελαστοτέρη δὲ πολλῷ αὕτη μᾶλλον ἡ ἁμαρτὰς τῆς ἑτέρης. εἰ γὰρ ἄλλος ἰητρὸς ἢ καὶ ἰδιώτης ἐσελθὼν καὶ γνοὺς ξυμβεβηκότα δῴη καὶ φαγεῖν καὶ πιεῖν ἃ ὁ ἕτερος ἐκώλυσεν, ἐπιδήλως ἂν δοκέῃ ὠφεληκέναι. τὰ τοιάδε μάλιστα καθυβρίζεται τῶν χειρωνακτέων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. δοκέει γὰρ αὐτέοισιν ὁ ἐσελθὼν ἰητρὸς ἢ ἰδιώτης ὥσπερ εἰ καὶ τεθνειῶτα ἀναστῆσαι. γεγράψεται οὖν καὶ περὶ τούτων σημεῖα, οἷσι δεῖ ἕκαστα τουτέων διαγινώσκειν. περὶ μὲν τῶν καθόλου καιρῶν τοσαῦτα καὶ περὶ τῆς πρώτης δόσεως τῆς τροφῆς.

dimus aliquem errorem committamus. *Majus siquidem malum est siquis ob laborem et morbi acumen debilitato potum aut sorbitionem copiosiorem aut cibum exhibeat, ob vasorum vacuationem imbecillum esse arbitratus. Indecorum autem est et ob vasorum vacuationem debilitatum non cognoscere ac victu eum opprimere. Periculum enim quoddam affert et hic error, multo tamen minus altero. Sed multo magis altero risu dignior hic error est. Si namque alius medicus aut etiam plebejus accesserit et quae contingerunt cognoverit dederitque tum cibos tum potus quos alter prohibuit, aperte auxilium attulisse existimabitur. Talia artificum instituta maxime ab hominibus vituperantur. Videtur enim ipsis qui accessit medicus aut plebejus tanquam mortuum suscitasse. Horum igitur etiam signa quibus singula dignoscere oporteat scribentur.* De universalibus igitur morborum temporibus et de prima alimenti exhibitione haec satis sint.

Ed. Chart. XI. [193.]

Κεφ. η'. Ἴδωμεν δὲ καὶ τὰ περὶ τῶν μερικῶν παροξυσμῶν καὶ τὰ περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς προγραφθησομένης διαίτης ἐπικρινόμενα. τοῖσιν ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυνομένοισι μηδὲν διδόναι μηδ' ἀναγκάζειν, ἀλλ' ἀφαιρέειν τῶν προσθεσίων πρὸ τῶν κρισίων. καὶ τὸ ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποστέλλεσθαι χρὴ, τὸ προστιθέναι γὰρ βλάπτει. καὶ ὁκόσα κατὰ περιόδους παροξύνεται, ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποστέλλεσθαι χρή. ἐν τοῖς μὲν νοσήμασι τοῖς κατὰ περίοδον ἐνοχλέουσιν, εἴτε τοῖς συνεχέσι καὶ τοῖς μηδένα διαλείμματα ἔχουσιν, εἴτε τοῖς ἔκ τινων διαστημάτων παροξυνομένοις καὶ ἁπλῶς ἐπαναγεάζουσιν· τοῖς δήποτε παροξυνομένοις μηδὲν διδόναι μήτε σιτία μήτε ποτὰ μήτε διακλύσματα. ὅπου γὰρ τότε τὸ προσφερόμενον τοῦ νοσήματος οὐ τοῦ σώματος ἔσται τροφή. ἢν τις γὰρ τῷ πυρέσσοντι τροφὴν διδῷ, τῷ μὲν ὑγιαίνοντι ἰσχὺς αὕτη, τῷ δὲ κάμνοντι νοῦσος. μηδ' ἀναγκάζειν· τουτέστι μηδ' ἀναγκαστικῷ μηδενὶ χρῆσθαι. παρηγορίας μᾶλλον μὲν οὖν δεῖται ἢ βίας ἐν τοῖς παροξυσμοῖς, ἔχειν δὲ χρὴ τὸν τῆς ἀνέσεως καιρὸν, ἐν ἐκεί-

Cap. VIII. Jam videamus quae de particularibus paroxyſmis ac quae de diaeta in his praeſcribenda decernuntur. *Quibus per ſtatos circuitus acceſſiones oboriuntur nihil dare neque cogere, ſed de ciborum oblatione detrahere ante criſes oportet.* Atque hoc, *in ipſis paroxyſmis cibum ſubtrahere oportet, exhibere enim noxium. Et quaecunque per circuitus exacerbantur in paroxyſmis ſubtrahere cibum oportet.* In morbis ſane per circuitus vexantibus ſive continui ſint nullasque habeant intermiſſiones ſive ex quibusdam intervallis exacerbentur ac plane recrudeſcant; in paroxyſmis tandem neque eſculenta neque poculenta neque diaclyſmata danda ſunt. Quandoquidem quidquid tunc offertur id morbi non corporis alimentum futurum eſt. *Siquis enim febricitanti alimentum dederit ſano quidem robur, aegrotanti vero morbus. Neque cogere;* hoc eſt nulla re cogente uti. Solatio namque potius quam violentia in paroxyſmis opus eſt ac remiſſionis tempus exſpectandum eſt in eoque vehementia cogentia-

Ed. Chart. XI. [193.]

νῳ τὰ σφοδρὰ καὶ ἀναγκαστικὰ παραλαμβάνειν τὰ βοηθήματα· ἀφ᾽ οὗ δ᾽ ἂν ἐπιπέσωσιν οἱ παροξυσμοὶ, τὰ παρηγορικά. ὅνπερ γὰρ τρόπον τὰ σφόδρα ἄγρια ὄντα τῶν θηρίων ὁ μὲν ἠρέμα προσιὼν καὶ φιλοφρονούμενος ἡρεμοῖσι, ὁ δ᾽ ἀντοργιζόμενος καὶ μετὰ βίας ἐπιὼν προσαγριαίνει, ὡσαύτως καὶ τὰ νοσήματα τρόπον τινὰ ἠγριωμένα κατὰ τοὺς παροξυσμοὺς παραμυθούμενος καὶ πραΰνων ἐλαφρύνει καὶ τιθασσεύει· ὁ δὲ ἀντιτείνων καὶ τὰς βίας προσφέρων ἐπεγείρει καὶ ποιεῖ χαλεπώτερα· διὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα οὔτε τοῖς ἀναγκαστικοῖς βούλεται χρήσασθαι κατὰ τοὺς ἀναγκαστικοὺς παροξυσμοὺς οὔτε ταῖς τροφαῖς, ἅμα μὲν διὰ τὴν πρόσθεσιν, ἅμα δὲ διὰ τὴν ἐν ταῖς οἰκονομίαις ταραχήν. καὶ ὁκόσα κατὰ περιόδους παροξύνεται ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποστέλλεσθαι χρή· τὸ γὰρ προστιθέναι βλάπτει. οὐ μόνον δὲ ἐν τοῖς παροξυσμοῖς ἀξιοῖ μηδενὶ χρῆσθαι κινητικῷ ἢ προσθετικῷ μηδὲ οὖσι μηδὲ μέλλουσιν, ἀλλὰ ἐν

que remedia assumenda sunt, ubi vero paroxysmi inciderint lenientia. Quemadmodum enim ferae etiam valde agrestes siquis ipsas placide adeat blandeque demulceat mansuetae redduntur; si vero contra ipsis irascatur violenterque adoriatur agrestiores efficiuntur: ita et morbi quodammodo agrestiores facti siquis eos in paroxysmis soletur ac mitiget, leniores ac mansuetos efficit; siquis vero reluctetur ipsisque violentias inferat, excitantur exacerbanturque ac *difficiliores redduntur.* Propter has et alias hujusmodi causas neque rebus cogentibus neque alimentis vult uti in paroxysmis cogentibus partim quidem ob adjectionem alimenti, partim vero ob perturbationem quae in distributionibus oboritur. *Et quaecunque per circuitus exacerbantur in ipsis exacerbationibus cibum subtrahere oportet; exhibere enim noxium.* Non solum autem dum adsunt paroxysmi nulla re quae movere aut addere possit utendum esse censet, verum etiam neque dum mox futuri *sunt*, sed dum deorsum inclinat morbus. Hocque sapien-

καταῤῥόπῳ καὶ τῇ νούσῳ. καὶ τοῦτο μεγαφρονιμώτερον ἐν τῷ περὶ νούσων, ἔτι δὲ ἐν ἄλλοις εἰπὼν [194] ἀποδείκνυται. ὁκόταν δὲ καταιγίζωσιν αἱ νοῦσοι ἡσυχάζειν καὶ τὸν κάμνοντα καὶ τὸν ἰητρὸν τῇσι θεραπείῃσιν, ὅκως μὴ κατεργάσηταί τι κακόν. πάντων δὲ σαφέστερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον ἐν τῷ πρὸς τὰς Κνιδίας γνώμας ὅτε φησί· καιρὸν δὲ τῆς δόσιος τοῦ ῥοφήματος τόνδε μάλιστα φυλάττεσθαι κατ' ἀρχὰς καὶ διὰ παντὸς τοῦ νουσήματος. ὅταν μὲν οἱ πόδες ψυχροὶ ἔωσιν ἐπισχεῖν χρὴ τοῦ ῥοφήματος τὴν δόσιν, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ ποτοῦ ἀπέχεσθαι. ὅταν δὲ ἡ θέρμη καταβῇ εἰς τοὺς πόδας, τότε διδόναι καὶ νομίζειν μέγα δύνασθαι τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ἁπάσῃσι τῇσι νούσοισιν, οὐχ ἥκιστα δ' ἐν τῇσιν ὀξείῃσιν, μάλιστα δ' ἐν τοῖσι μᾶλλον πυρετώδεσι καὶ ἐπικινδυνοτάτοισιν. ἴσως ἄλλα τις φήσει ὁ μηδὲ λέξεως Ἑλληνικῆς ἐπαΐειν δυνάμενος ἐν ἀκμῇ παρατιθέναι τὸν Ἱπποκράτην τοῖς πυρέσσουσι τὰς τροφάς. ὅταν γὰρ μὴ καταβήσηται εἰς τοὺς πόδας, τότε ἀκμάζειν τὸν πυρετὸν ἅπαντος ἴσως καὶ ὁμοίως τοῦ σώματος τεθερμα-

ter admodum in libro de morbis ac praeterea in aliis his verbis demonstrat: *quum autem impetu feruntur morbi, tum laborantem tum medicum a curationibus quiescere oportet, nequid mali inducatur.* Sed haec omnibus dilucidiora et ampliora in libro adversus Cnidias sententias edidit. *Occasionem autem sorbitionis exhibendae tum per initia tum per universum morbum hanc maxime observare oportet. Quum pedes quidem frigidi fuerint, sorbitionis exhibitionem prohibere oportet, maxime vero et a potu temperandum est. Quum vero calor ad pedes descenderit, tunc dare convenit reputareque cum in morbis omnibus tum haud minime in acutis ac potissimum in magis febrilibus ac periculosissimis morbis hancce occasionem plurimum posse.* Fortassis alia aliquis dictionis Graecanicae imperitus dixerit Hippocratem febricitantibus in morbi vigore alimentum exhibere. Quum enim ad pedes descenderit, tum febrem vigere corpore universo aeque ac simi-

Ed. Chart. XI. [194.]
σμένου. ἀλλά τι ἀσυνέσεως καὶ τῆς ἄκρας ἀπαιδευσίας παρέχει ὁ τοῖς ἀρχαίοις τολμῶν ἀντιλέγειν οὐδὲ τὸ καταβαίνειν οἶδε τί ποτ' ἐστίν. μαθέτωσαν οὖν οἱ τὰ ἐκείνου ζηλοῦντες ὅτι οὐκ ἐν ἀκμῇ, ἀλλ' ἐν ἀνέσει τοῦ πυρετοῦ δίδωσιν Ἱπποκράτης τὴν τροφήν. τί γάρ φησιν; ὅταν δ' ἡ θέρμη καταβῇ εἰς τοὺς πόδας, τότε διδόναι. πᾶν δὲ τὸ καταβὰν ἐκλέλοιπε μὲν τὰ ἄνω, ἐν δὲ τοῖς κάτω γεγένηται οὐκ ἐκταθείσης, ἀλλὰ μεταστάσης τῆς θερμασίας εἰς κάτω χωρία. καὶ τοῦτο αὐτὸς εἰς τόσον ἐκδιδάσκει σαφῶς, ὥστε τοὺς ἠλιθίους ἂν τοῦτο νοῆσαι. λέγει δὲ οὕτως. ποδῶν δὲ ψυχρῶν ἐόντων μήτε ποτὸν μήτε ῥόφημα μήτε ἄλλο μηδὲν δίδου τοιόνδε, ἀλλὰ μέγιστον ἡγοῖο τοῦτ' εἶναι διαφυλάσσεσθαι, ἕως ἂν διαθερμανθῇ σφόδρα, εἶθ' οὕτως τὸ ξυμφέρον πρόσφερε. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ σημεῖόν ἐστι μέλλοντος παροξύνεσθαι τοῦ πυρετοῦ ψῦξις ποδῶν. εἰ δὲ ἐν τοιούτῳ καιρῷ τι προσοίσεις, ἅπαντά τὰ μέγιστα ἐξαμαρτήσεις· τὸ γὰρ νόσημα αὐξήσεις οὐ μικρῶς. ὁκόταν δὲ ὁ πυρετὸς λήγει, τοὐναντίον οἱ πόδες θερμότεροι γίνονται τοῦ ἄλλου σώ-

liter calefacto. Verum qui haec in veteres audet dicere, ſtoliditatem ſummamque inſcitiam prae ſe fert nec quid ſit *deſcendere* intelligit. Qui ergo *Hippocratis* praecepta aemulantur diſcant eum non in vigore ſed remiſſione febris alimentum dare. Quid enim ait? *Quum calor in pedes deſcenderit, tum dare convenit.* Quidquid autem jam deſcendit ſuperiores partes reliquit ac inferiores adiit calore non extenſo ſed ad inferiores regiones translato. Illudque adeo clare ipſe edocet, ut a ſtolidis etiam queat intelligi. Sic autem loquitur: *frigentibus autem pedibus neque potum neque ſorbitionem neque aliud quidquam hujusmodi dato. Verum id maximum eſſe ducito ſi exſpectaveris, quouſque valde incaluerint; deinde ita quod conferat exhibe. Pedum enim frigus plerumque febris acceſſurae ſignum exiſtit. At eo tempore ſiquid exhibueris, in omnibus maxime peccaveris; morbum namque non parum auxeris. At quum febris deſinit, vice verſa pedes*

ματος. αὔξεται μὲν γὰρ ψύχων τοὺς πόδας ἐξαπτόμενος ἐκ τοῦ θώρακος εἰς τὴν κεφαλὴν ἀναπέμπων τὴν φλόγα. συνδεδραμηκότος δὲ ἅλεος τοῦ θερμοῦ ἅπαντος ἄνω καὶ ἀναθυμιωμένου ἐς τὴν κεφαλὴν εἰκότως οἱ πόδες ψυχροὶ γίνονταὶ ἄσαρκοι καὶ νευρώδεες φύσει ἐόντες· ἔτι δὲ καὶ πολὺ ἀπέχοντες τῶν θερμοτάτων τόπων ψύχονται συναθροιζομένου τοῦ θερμοῦ εἰς τὸν θώρακα. καὶ πάλιν ἀνάλογον λυομένου τοῦ πυρετοῦ καὶ κατακερματιζομένου εἰς τοὺς πόδας καταβαίνει. κατὰ τόνδε οὖν τὸν χρόνον ἡ κεφαλὴ καὶ θώραξ κατέψυκται. ἆρα οὐκ ἔστιν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι ἡ θερμασία οὐδ' ἐπιτέταται, ἀλλ' ὥσπερ ἐπεὶ ἐγίνετο παροξυσμὸς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τὰ περὶ τὸν θώρακά τε καὶ τὴν κεφαλὴν μέρη κατακορῶς ὑφήπτετο· οὕτω καὶ νῦν ἐπεί πέρ ἐστιν ἄνεσις, ἐκλέλοιπε μὲν θερμασία τὰ κυριώτατα μέρη, περὶ δὲ τοὺς πόδας ἄκρους ἐνδιατρίβει καὶ τοῦτο γίνεται φύσει. λογικώτατον γὰρ ἰσχυρῶς προκαταψυχθέντα ταῦτα καὶ ἰσχυρῶς τὸ θερμὸν καταλαμβάνειν τῆς φύσεως δήπου τὴν ἀμοιβαίαν τῶν ἐναντίων αὐτοὺς ἐπιτυχίαν ἀποδιδούσης.

reliquo corpore calidiores evadunt. Quum enim pedes refrigerat febris augetur et accensa ex thorace ad caput flammam emittit. At fervido calore universo sursum concurrente atque ad caput exhalante pedes merito refrigerantur, quum natura excarnes ac nervosi sint. Praeterea et a calidissimis locis multum distantes refrigerantur, sese colligente ad thoracem calore. Atque rursum eadem ratione quum febris solvitur et minutas in partes distribuitur, ad pedes calor descendit. Hoc igitur tempore caput et thorax perfrigerata sunt. In universo itaque corpore calor non est neque intensus est; sed ut vigente ultra principium paroxysmo partes circa thoracem caputque affatim incendebantur; ita et nunc quum adest remissio, calor nobiliores quidem partes reliquit, extremos vero pedes occupat, quod natura fit. Nam rationi maxime consentaneum est ut quae partes prius vehementer perfrixerunt, eas calor etiam ingens prehendat, natura nimirum mutuam ipsis contrariorum successionem tribuente.

Ed. Chart. XI. [194. 195.]

ὅθεν καὶ διὰ ψυχρῶν τις ὁδεύσας χωρίων ὅταν εἰς ἀλέαν ἔλθῃ, διαπύρους ἴσχει τοὺς πόδας· ἐπεὶ καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἐψύγησαν, τοσούτῳ καὶ τοῖς μᾶλλον ὡς ἐπίπαν καὶ σφοδρότερον δικαίως ἐπιθερμαίνονται. διὸ καὶ ἐν τοῖς χαλεπωτάτοις τῶν πυρετῶν ὅταν ἡ εἰσβολὴ μετὰ καταψύξεως γένηται ποδῶν, διά τε ἀνέσεως μετὰ τοῦ σφόδρα θερμανθῆναι τοὺς πόδας συμβαίνει. διὸ καὶ ἐξεργαζόμενος τὸν τόπον φησί. τουτέων ἕνεκεν ῥόφημα προσαρτέον, ὅτι ὁκόταν οἱ πόδες ψυχροὶ ἔωσι θερμὴν ἀνάγκη τὴν ἄνω κοιλίην εἶναι καὶ πολλῆς ἄσης μεστὴν καὶ [195] ὑποχόνδριον ἐντεταμένον καὶ ῥιπτασμὸν τοῦ σώματος διὰ τὴν ἔνδον ταραχὴν καὶ μετεωρισμὸν γνώμης καὶ ἀλγήματα καὶ ἕλκεται καὶ ἐμέειν ἐθέλει καὶ ἢν πονηρὰ ἐμέῃ, ὀδυνῆται. θέρμης δὲ καταβάσης εἰς τοὺς πόδας καὶ οὔρου διελθόντος καὶ ἢν μὴ ἱδρώσῃ πάντα λωφᾷ. κατὰ τόνδε οὖν τὸν καιρὸν δεῖ τὸ ῥόφημα διδόναι, τότε δὲ ὄλεθρος· καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀκαιρίας βλάβην ἐπὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων ὁ ἐπιθάνατον εἰπὼν τὸ τρέφειν ὑπὸ παροξυσμόν· διαῤῥήδην γοῦν καὶ ταῦτα

Unde quum quis per frigidas regiones iter fecerit, ubi in aestuosam pervenerit, ignitos pedes obtinet; quandoquidem quo magis frixerint, eo magis etiam ac vehementius jure incalescunt. Quamobrem et in gravissimis febribus, quum invasio cum pedum perfrigeratione sit, in remissione pedes vehementer calefieri contingit. Quare quum locum absolveret Hippocrates inquit: *eas ob causas sorbitio exhibenda, quod quum pedes frigidi fuerint, ventriculum calidum esse necesse est multoque fastidio plenum intendique hypochondrium et corporis jactationem propter internam turbationem, mentis defectum et dolores aeger vellicatur, vomere vult et si prava vomuerit, dolore afficitur. At quum calor ad pedes descenderit urinaque prodierit, etiamsi non sudaverit, omnia cessant. Eo igitur tempore sorbitio exhibenda est, tum autem pernicies;* ac maxime propter nocumentum ex intempestiva exhibitione concitatum in morbis acutis mortiferum esse pronuncians sub paroxysmum nutrire. Aperte igitur haec imperat. Oportuerat igitur

Ed. Chart. XI. [195.]
προστάττει. ἔδει μὲν οὖν αὐτάρκως ἤδη σε δεδιδάχθαι, εἰ δ' ἔτι ποθεῖς μανθάνειν ἄκουε, διαῤῥήδην καὶ ταῦτα προστάττοντα Ἱπποκράτην. ὁκόταν δὲ φαρμακεύσῃς, τοῖσι ῥυφήμασι χρῶ διαφυλάττων τοὺς παροξυσμοὺς τῶν πυρετῶν, ὅκως μηδέποτε προσοίσῃς ἐόντων μηδὲ μελλόντων ἔσεσθαι, ἀλλὰ ληγόντων ἢ παυσαμένων παροξυσμῶν καὶ ὡς πορῥωτάτω ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἢ ἄρτι παυσαμένου παροξυσμοῦ. διδόναι τὰς τροφὰς τὴν παντελῶς παρακμὴν μὴ περιμείναντες πυρετοῦ, ἐὰν δήπου νοσοῦντες τῷ βουλίμῳ πιεζόμενοι ἢ κακούμενοι σφοδρῶς πρὸς τῶν μακρῶν ἀναθέσεων ἤτοι ἀπὸ στομάχου τι κατεῤῥιγημένον καὶ σφόδρα ἐκλελυμένον ἐστί. τότε δὴ κατὰ τὰς ἀνέσεις ἐν θερμοῖς ἔτι τοῖς σώμασι παραθετέον τροφὴν, τὸ δὲ κυριώτατα ὅταν ἐστενοχωρημένον ᾖ τὸ διάστημα τῆς ἀνέσεως. ὁ γὰρ μικρὸν προσβάλλων τὴν τροφὴν πρὸ τῆς προκαταλήξεως παροξυσμοῦ, πορῥωτέρω δίδωσι τῆς μελλούσης ἐπισημασίας· ὅτι δέ ποτε ἄρτι παυσαμένης ἐπισημασίας ἡ τροφὴ προσφέρεσθαι ὀφείλει αὐτὸς ἐσαφήνισεν εἰπὼν, καὶ ὡς πορῥωτάτω ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. ὅπως

ſatis jam haec te edoctum fuiſſe; ſi quid tamen amplius diſcere cupias, audias haec luculenter praecipientem Hippocratem. *Quum autem medicamento purgaveris, ſorbitionibus utere obſervatis febrium paroxyſmis, ut nequaquam dum adſunt neque quum futuri ſunt exhibeas, ſed quum ceſſant aut ceſſarunt et quam longiſſime a principio aut quum nuper ceſſaverit paroxyſmus.* Alimenta vero exhibenda ſunt non exſpectata omnino febris declinatione, ubi nimirum aeger fame intolerabili premitur aut a longis ciborum dilationibus male admodum affectus eſt aut aliqua pars ſtomachi obriguit et valde exſoluta eſt. Tunc ſane in *febrium* remiſſionibus corporibus adhuc calidis exiſtentibus alimenta exhibenda ſunt, ac potiſſimum quum remiſſionis intervallum anguſtum fuerit. Qui namque paulo antequam deſierit paroxyſmus cibum exhibet, is longius a futura aſſignatione cibum dat. Quod autem interdum ſedata jam invaſione cibus offerri debeat clare ipſe oſtendit his verbis: *et quam longiſſime a principio.* Ut enim

Ed. Chart. XI. [195.]
γὰρ μὴ περικαταλάβῃ ἀδιοίκητον τὴν τροφὴν, ἀλλὰ σαφῆ πεμφθεῖσαν καὶ ἐξοικειωθεῖσαν τῷ σώματι παυσαμένης τῆς ἐπισημασίας δίδωσι τὰς τροφάς· ὅδε καιρὸς πλεῖστον ἀπέχει τοῦ μέλλοντος παροξυσμοῦ. ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ πρὸς τὰς Κνιδίας γνώμας προστίθησιν ὁμολογοῦντα μὲν τοῖς προλελεγμένοις, συμφωνοῦντα δὲ τοῖς ἔργοις τῆς διαίτης. ὃ τῆς διαιτητικῆς ἐστι μέγιστον παρατηρεῖν καὶ φυλάσσειν ὥσπερ ἐν τοῖς ὀξέσι καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν ἀῤῥωστήμασι καὶ τὰς ἐπιτάσιας τῶν πυρετῶν καὶ τὰς ἀνέσιας, ὥστε τοὺς καιροὺς διαφυλάττειν ὁκότε μὴ δεῖ τὰ σιτία προσενεγκεῖν καὶ ἀσφαλέως ὁκότε δέῃ προσενεγκεῖν εἰδέναι· ἔτι δὲ ὁκότε πλεῖστον ἀπέχωσι τῆς ἐπιτάσεως. καὶ ταῦτα συμφήσει πάλιν τοῖς ἔργοις συγγεγυμνασμένος.

Κεφ. θ'. Μέγιστον γὰρ ὂν τὸ ἐν τοῖς χρονίοις νοσήμασι παρατηρεῖν τοὺς καιρούς· διότι λεληθότες οἱ παροξυσμοὶ καὶ διὰ συμβόλων καταλαμβανόμενοι οἱ ἐξ ἀγρυπνίας, βάρους, δυσκινησίας, ὀνειρογμοῦ, ἀχροίας, ἀνορεξίας καὶ

assignatio febrilis alimentum distributioni ineptum, sed probe concoctum ac jam corpori familiare redditum suscipiat, sedata invasione alimenta praebet; quod tempus a futuro paroxysmo plurimum abest. Praeterea vero et in libro adversus Cnidias sententias ea adjungit quae tum praedictis tum artis operibus consentiant. *Diaetetices maximum est febrium tum intensiones tum remissiones ut in acutis sic et in longis morbis observare et cavere, ita ut tempora quando cibi offerendi non sint et quando tuto offerendi sint observare scias; atque etiam quando plurimum ab intensione absuerint.* Atque haec rursus fatebitur qui in artis operibus fuerit exercitatus.

Cap. IX. Maximum enim est diuturnis in morbis observare tempora; quia in iis *obscuri* ac latentes sunt paroxysmi qui per symbola ex vigiliis, gravitate, motus difficultate, insomniorum perturbatione, decoloratione, inappetentia ac similibus deprehenduntur. In acutis enim

τῶν ὁμοίων. ἐπὶ γὰρ τῶν ὀξέων, οἷς μέγιστα ὑποκείμενοι συνεχεῖς πυρετοὶ, μεγάλα τὰ διαφέροντα τῶν παροξυσμῶν τὰ τῶν ἀνέσεών ἐστι· ὥστε καὶ τοῖς ἰδιώταις πολλάκις ὑποπίπτειν. ἐπὶ δὲ τῶν χρονίων βληχροὶ μὲν οἱ πυρετοὶ καὶ μόλις καταλαμβανόμενοι, κεκρυμμένοι δὲ οἱ παροξυσμοὶ καὶ μάλιστα κατὰ πλεῖστον ἐπιφερόμενοι, ὡς καὶ αὐτοὺς διαλανθάνειν τοὺς νοσοῦντας. ὅθεν ἀκριβὲς πάλιν σημεῖον τοῦτο ἔσται δυναμένῳ παρ' ὀλίγον αὐτῶν ἐπιγινώσκειν διαφοράς.

[196] Κεφ. ι'. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀνενδότων πυρετῶν, οὓς καὶ συνόχους καλοῦμεν, ἀκόλουθόν ἐστι κατὰ τὸν ὄρθρον διδόναι τροφήν. πολλαχοῦ γὰρ ἄλλοθι καὶ ἐν ἐπιδημίᾳ ἑτέρᾳ ὁμοίως ἐνιαυτῷ τὴν ἡμέραν φησὶν ὑπάρχειν ὡς ἐοικέναι τὸν ὄρθρον ἔαρι, τὸ δὲ μέσον ἡμέρας θέρει, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου φθινοπώρῳ, τὸ δὲ πρὸς νύκτα χειμῶνι. ὅθεν ὡς δειλινὸς ὁ καιρὸς τῷ φθινοπώρῳ ἀνάλογος εἰρημένος εἰ τῷ ὄρθρῳ τῷ ἔαρι ὁμοίῳ λελεγμένῳ παραβάλληται θανατωδέστερον ἔσται, ὡς καὶ ὄρθρος ὑγιεινότατον. αὕτως ἡ

morbis, quibus potiſſimum febres continuae ſubjacent, magna ſunt inter paroxyſmos et remiſſiones diſcrimina; ita ut et ab idiotis etiam ſaepenumero dignoſcantur. In diuturnis autem exiles quidem ac lentae ſunt febres vixque deprehenduntur, et earum occulti ſunt paroxyſmi ac potiſſimum ubi plurimum proceſſerunt, ut et ipſos aegros multoties lateant. Unde vel exquiſitum omnino ſignum erit illi qui aliquantulum ipſorum differentias poſſit dignoſcere.

Cap. X. In febribus autem non remittentibus, quas et continentes vocamus, mane laborantibus alimentum exhibere conſentaneum eſt. Saepius enim tum alibi tum in epidemiorum ſecundo diem anno comparavit, ita ut tempus matutinum veri aſſimilatum ſit, meridies aeſtati, pomeridianum tempus autumno, nocturnum *denique* hiemi. Unde ut pomeridianum tempus quod autumno analogum eſſe tradidimus, ſi matutino, quod veri ſimile eſſe diximus, comparetur, exitialiſſimum erit, ſicuti matutinum ſaluber-

Ed. Chart. XI. [196.]

δείλη μὲν ὀχληρὸς καὶ παροξυντικὸς, ὄρθρος δὲ φιλανθρωπίας καὶ ῥαστώνης ποιητικόν. ὡς τοῦ ἐνιαυτοῦ περίοδον ἔχοντος τῶν νούσων· οἷον ἡ ἡμέρη τῆς νούσου, οἷον τὸ δείλης παροξύνεσθαι, τοιοῦτον τῆς νόσου καὶ ἑκάστης καταστάσιος πρὸς ἀλλήλας. διόπερ εἰ μηδὲν ἴχνος εἴη τῆς ἐνδόσεως, καιρὸν ἴσθι τοῦ ἔαρος εὐκρασίᾳ παρεοικότα. οὗτος δέ ἐστιν ὁ περὶ τὸν ὄρθρον, ἐπιτηδειότατον ἂν εἴη πρὸς τὰς ἄλλας βοηθείας καὶ πρὸς τὰς τροφάς. αὐτὰ ἱκανὰ μὲν πρὸς τὸ παραστῆσαι τὸ προκείμενον. καὶ γὰρ ἐξεῖλον ἀπόμοιραν ἐκ τῶν παρ' Ἱπποκράτην μοιρῶν σχεδὸν ἀπείρων εἰρημένων. ἀλλὰ τεχνικῶς ἔσται ταμιεύεσθαί τινα τῶν ῥητῶν τὰ μὲν εἰς τὸ περὶ ἔθους γραφησόμενον ἡμῖν, τὰ δὲ εἰς τὸ περὶ ποσότητος καὶ ποιότητος. τοσοῦτο γὰρ ἐκεῖ κειμένων ἀπαθῶν παρὰ τῷ ἀνδρὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ τῇ σιγῇ παραλειπομένων καὶ τῶν τοιαύτης περιουσίας καὶ δαψίλεως καθ' ἓν ἕκαστον θεώρημα συγγραφθησομένων.

rimum. Ita ſane crepuſculum verſpertinum conturbans et exacerbans eſt, matutinum vero tempus benignitatis ac remiſſionis efficiens: *tanquam annus circuitum habeat morborum, quale dies morbi eſt, quale eſt veſpertinum tempus ad exacerbationem tale eſt morbi et uniuscujusque conſtitutionis inter ſe invicem.* Quare ſi nullum ſit remiſſionis veſtigium, tempus veris temperamento aſſimilatum eligas. Id autem exiſtit quod circa matutinum crepuſculum eſt idque tum ceteris remediis tum cibis exhibendis maxime idoneum eſſe deprehenditur. Haec quidem ſatis ſint ad id ſuadendum quod a nobis propoſitum eſt. Portionem enim ſelegi ex infinitis prope quae apud Hippocratem leguntur, ex arte tamen erit quae enuncianda ſunt eorum quaedam in librum de conſuetudine a nobis conſcribendum, quaedam vero in librum de quantitate et qualitate reponere. Illic ergo ex Hippocrate quam plurima ponuntur quae in praeſenti libro ſilentio praetermiſimus largaque copia in unoquoque theoremate ſcriptis tradentur.

Ed. Chart. XI. [196.]

Κεφ. ια'. Οἱ μὲν οὖν πρὸς τὰς Ἱπποκράτους γραφὰς ἀπαρασκεύαστοι πρότερον ἐρχόμενοι ἢ πρῶτα τὰ γράμματα μαθεῖν παραλόγως ἐκείνῳ ἀντιλέγουσι. δέον γὰρ μέμφεσθαι τὴν αὐτῶν ἀμάθειαν ἀσάφειαν κατηγοροῦσι διὰ τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν οὐ δυνάμενοι χωρῆσαι τὸ μέγεθος τῆς ἐκείνου δυνάμεως. τοιαῦται γὰρ οἶμαι πεπόνθασι πρὸς τὴν Ἱπποκράτους γραφὴν αἱ τῶν ἀσυνέτων καὶ ταπεινῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ, ὁποῖαι αἱ ὄψεις αἱ πρὸς τὸν ἥλιον ἀποβλέπουσαι. καὶ γὰρ ὥσπερ ἐκεῖναι περὶ τῆς ἰδίας ἀσθενείας ἀπὸ τοῦ ἡλίου κάλλους ἁλίσκονται καὶ ἀπελέγχονται, ὅταν ἐπιμόνως ἀκάματοι πρὸς αὐτὸν ἀποβλέπειν οὐκ ἐδυνήθησαν, ἀλλὰ δή ποτε ἀμβλυώττοντες εἰς τὰ σκοτώδεα σφᾶς στρέφουσι· οὕτω καὶ αἱ τῶν ἀμυήτων ἀνθρώπων ψυχαὶ αἱ μὴ προτετελεσμέναι τοῖς ἐν τῇ ἐγκυκλοπαιδίᾳ ὅροις περιαστραπτόμεναι τῷ κάλλει τῆς γραφῆς τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τῶν δογμάτων φωτὶ καταλαμπόμεναι τρόπῳ τινὶ τυφλώττουσι. καὶ ἀποστραφεῖσαι τῶν μειζόνων ἢ κατ' αὐτοὺς ἐπὶ τὰ μικρὰ καὶ ἀλαμπῆ καὶ ἀσύμμετρα ταῖς αὐτῶν ἀμαθίαις

Cap. XI. Qui ergo ad Hippocratis fcripta imparati prius accedunt quam primas literas didicerint, temere illi adverfantur. Suam enim ipforum ignorantiam incufare quum deceret, Hippocratis obfcuritatem reprehendunt, quod nimirum ob propriam imbecillitatem non poffint Hippocraticae virtutis magnitudinem affequi. Ita enim, opinor, affectae funt ad Hippocratis fcripturas imperitorum abjectorumque hominum animae ut oculi ad folem, dum ipfum contuentur. Quemadmodum etenim hi de propria imbecillitate a folis pulchritudine redarguuntur convincunturque quum perfeveranter citra laborem in ipfum intueri nequeunt, fed tandem caecutientes ad tenebrofa fe vertunt, ita profanorum hominum animae in encyclopaedia prius non educatae, fcriptorum Hippocratis fulgore perculfi, fententiarum fplendoribus offufi quodammodo caecutiunt. Quamobrem et ab iis quae majora funt quam ut ipfae ferre queant averfae ad parva quaedam ac obfcura fuaeque ipforum imperitiae accommodata procedunt. Nos

Ed. Chart. XI. [185.]
παραγίγνονται. ἡμεῖς δ' οὐδ' ἐκείνων ἕνεκεν, ἀλλὰ τῶν εὐπαιδεύτων καὶ χαριεστέρων καὶ ταῦτα συνεταξάμεθα καὶ πάντα τὰ δι' ὧν τελειότατα γίγνοιτο καθ' Ἱπποκράτην ἰατρικὰ πάλιν ἀναγραφῆς ἀξιώσομεν.

autem non eorum gratia, sed ut illis qui probe instituti sunt congratulemur, tum haec conscripsimus tum omnia quibus res medicae ex Hippocratis sententia absolutissimae fiant digna ut rursus scribantur censebimus.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

Ed. Chart. II. [21.] Ed. Baf. IV. (424.)

[21] Κεφ. α'.

Ποία πρὸ τοῦ Σωκράτους ἦν ἡ φιλοσοφία, τίνα μέρη αὐτὸς προσέθη καὶ περὶ τῆς τοῦ βιβλίου ὑποθέσεως.

Τῶν ἐξ ἀρχῆς φιλοσοφησάντων φυσιολογεῖν μόνον προελομένων καὶ τοῦτο τέλος τῆς κατ' αὐτοὺς φιλοσοφίας πεποιημένων ἐπιγεγονὼς πολλοῖς ὕστερον χρόνοις Σωκράτης, οὗτος τὸ μὲν ἀνέφικτόν φησιν ἀνθρώποις ὑπάρχειν. τῶν γὰρ ἀδήλων κατάληψιν βεβαίαν λαβεῖν τῶν χαλεπωτάτων

GALENI DE HISTORIA PHILOSOPHICA LIBER SPURIUS.

Caput I.

Qualis philofophia fuerit ante Socratem quas ipfe partes addiderit; ac de libro propofito.

Quum qui ab initio philofophati funt ii folum phyficam elegiffent eamque fuae philofophiae finem conftituiffent, multis poft temporibus natus Socrates ipfe id *philofophiae genus* hominibus inacceffum effe cenfuit. Rerum enim abditarum cognitionem certam affequi perar-

εἶναι ἐνόμισε, τὸ δὲ ζητεῖν ὅπως ἄμεινον διάγοι τις καὶ τῶν μὲν κακῶν ἀποτραπῇ, τῶν δὲ καλῶν ὡς πλείστων μετάσχῃ, τοῦτο μᾶλλον συνοίσειν. καὶ τοῦτο νομίσας χρησιμώτερον τῆς μὲν φυσιολογίας ἠμέληκεν οὐ πάνυ τι πρὸς τὸν χρήσιμον βίον συμβαλλομένης, ἠθικὴν δέ τινα διάθεσιν ἐπινενοηκὼς ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν, αἰσχρῶν τε καὶ καλῶν, τιμίων τε καὶ τῶν ἐναντίων τοῖς προνοουμένοις ταῦτα πάντων ἀπηλλάχθαι τῶν ἀλυσιτελῶν ἡγεῖτο ῥαδίως, διὸ προσεπάγεται τῇ φιλοσοφίᾳ τὸ ἠθικὸν, καθ' ὃ συνέστησε τὴν προαίρεσιν τῶν κάλλιστα ζῆν πεισθησομένων. κατιδὼν δὲ ὅτι δεήσει τὸν τούτων προστησόμενον εὐπειθείας μετέχειν. τοῦτο δ' ἂν ὑπάρξειεν εἰ λόγοις διαλεκτικοῖς φαίνοιτο πρὸς τοὺς προσιόντας καλῶς κεχρημένος καὶ τὴν διαλεκτικὴν δύναμιν τελέως ἐπινενοηκὼς, δι' ἧς πειθόμενοι ἀπαλλαξόμεθα τῶν βλαβερῶν, ἐπελευσόμεθα δὲ ἐπὶ τὰ πάντως ὠφελεῖν πεφυκότα ταύτην συνέστησεν. ὥς τε διὰ τὸν Σωκράτην γενέσθαι τριμερῆ τὴν φιλοσοφίαν πρότερον ἐπὶ τοῖς φυσικοῖς

duum esse existimavit. At quaerere quomodo quis emendatius viveret et a malis avocaretur necnon bonorum quam plurimorum particeps fieret, id magis profuturum. Quumque hoc utilius judicasset, physicam neglexit ad usum vitae non multum conferentem; moralem vero quandam disciplinam excogitavit quae eorum est, quae bona vel mala *ducuntur*, turpia vel honesta, honore digna vel his contraria arbitratus eos qui haec providissent ab omnibus *vitae* incommodis se facile explicaturos. Quamobrem pars philosophiae ipsa moralis accessit, quae eorum quibus visum est honestissime vivere propositum astruit. Prospiciens autem oportere hujus auctorem artem callere suasoriam et hoc futurum si rationibus dialecticis praeclare uti videretur apud eos qui eum convenirent, differendi facultatem meditatus qua persuasi ab iis quae noxia sunt liberi ad ea evehimur quae omnino prodesse nata sunt, eam constituit. Sic itaque a Socrate tres in partes philosophia divisa est quae prius sola rerum naturalium spe-

μόνοις ὁρίζεσθαι δοκοῦσαν. ταῦτα μὲν οὖν ἐχρῆν προειπεῖν, ἵνα ἔκ τινος ἀρχῆς ποιησώμεθα τὸν περὶ φιλοσοφίας λόγον. προὐθέμεθα δὲ διαλεχθῆναι περὶ τούτου οὐδὲν μὲν ἴδιον εὑρηκότες, τὰ δὲ παρὰ τοῖς προτέροις σποράδην καὶ χύδην εἰρημένα συναγαγόντες, σαφῶς τε καὶ συντόμως σπουδάσαντες περὶ τούτου διαλεχθῆναι, ἵνα οἱ φιλομαθεῖς τούτοις προεντυγχάνοντες μὴ δέοιντο τῶν ἐξηγουμένων, ἀλλὰ δι' ἑαυτῶν γιγνώσκοιεν τὰ καθ' ἕκαστα τῶν εἰρημένων σαφέστερον. ἀσφαλέστερον δὲ πειρώμεθα περὶ τούτου εἰπεῖν τὰ σοφιστικὰ καὶ πάνυ κεκοσμημένα τῶν διαλεκτικῶν παρεληλυθότες. οὐ γὰρ ἐπιδείξεως ἕνεκα προὐστησάμεθα τὴν περὶ τούτου σπουδὴν, ἀλλὰ χρηστοήθη ποιῆσαι βουληθέντες τοῖς ἐκ φιλοσοφίας λαβεῖν τι χρήσιμον προεγνωκόσιν. οἳ νομίσαντες φιλοσο- [22] φεῖν οὐ μόνον τοὺς τὰ τριβώνια περικειμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρόοδον μὲν τοῖς πολλοῖς ὁμοίαν ἐνστησαμένους, τὴν δὲ διάνοιαν φιλοσοφωτάτην ἔχειν σπουδάσαντας. ἁπλουστέρως δὲ ὅσα παρὰ τῶν πεπαιδευκότων ἡμᾶς ἀκηκόαμεν καὶ δι' ἀναγνωσμάτων ἐμάθομεν νῦν συνά-

culatione circumfcripta videbatur. Hoc igitur praefari oportebat, ut ex quodam initio philofophicam hiftoriam conderemus. At de ifta *materia* differere propofuimus non quod proprium quid invenerimus, fed quod quae ab antiquioribus fparfim fufeque dicta funt ea colligentes dilucide ac concife ftuduerimus de ea differere; ut qui difcendi ftudio ducti ad haec accefferint interpretibus non indigeant, fed feipfis quae dicta funt fingula apertius intelligant. Sed tutius enitamur de eo verba facere captiofis et multopere exornatis dialecticorum *ratiocinationibus* praetermiffis. Non enim oftentationis gratia de eo ftudium fufcepimus, fed quod voluerimus his *honefte prodeffe*, qui prius aliquod ex philofophia emolumentum promere decreverunt arbitrati philofophari non folum detrita vefte indutos, fed et eos qui confimili ceteris inceffu gradientes mentem maxime philofophicam habere ftuduerunt. Paucioribus autem quaecunque ab iis qui nos edocuerunt audivimus et quae ipfi perlegendo didicimus nunc in unum

γειν ἐπεχειρήσαμεν, ἵνα ἐξ ἁπάντων ἔχῃ τὶς γινώσκειν πόθεν τε φιλοσοφία πρῶτον μὲν εἰς τοὺς Ἕλληνας παρελήλυθε καὶ τίνες οἱ ταύτην εἰσαγαγόντες καὶ τοὺς δοκοῦντας κατὰ τὴν παιδείαν διενηνοχέναι τῶν ἐπὶ ταῦτα τετραμμένων.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῶν φιλοσόφων κατὰ τὴν διαδοχὴν λελοιπότων.

Ἔστι τοίνυν ὁ πρῶτος ὑπὸ τῶν πλείστων ὑπειλημμένος τὸν φιλόσοφον τρόπον εἰς τοὺς Ἴωνας εἰσηγμένος Θαλῆς ὁ Μιλήσιος. δι' ὃν καὶ τὴν κατ' ἐκεῖνον σοφίαν Ἰωνικὴν ἅπαντες ὀνομάζουσιν. τούτου δὲ γνώριμος Ἀναξίμανδρος γεγονὼς ὁμοίως φιλοσοφῶν γέγονε. καὶ τὸν Ἀναξιμένην μετὰ ταῦτα ζηλωτὴν εἶναι τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως πεποιηκὼς Ἀναξαγόρου καθηγητὴν γενέσθαι παρεσκεύασεν. οὗτος δὲ τὴν Μίλητον ἀπολελοιπὼς ἧκεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Ἀρχέλαον Ἀθηναῖον πρῶτον εἰς φιλοσοφίαν παρώρμη-

cogere tentavimus, ut ex omnibus alicui notum ſit unde primum philoſophia ad Graecos pervenerit, qui ipſam introduxerint, qui denique doctrina aeſtimati fuerint praecellere ceteris qui ad haec animum appulerunt.

Caput II.

De ſucceſſione philoſophorum.

Primus eſt igitur, ut quamplurimi augurantur, qui philoſophiam diſciplinam apud Ionas introduxit Thales Mileſius, a quo et ſapientiam quae ejus aetatis fuit Ionicam omnes appellant. Huic familiaris factus Anaximander eodem modo philoſophatus eſt, qui Anaximenem doctrinae ſuae aemulum ſucceſſorem conſtituit et Anaxagorae praeceptorem fieri curavit. Hic Mileto relicta venit Athenas et Archelaum Athenienſem primum ad philoſophiam con-

σεν. οὗπερ Σωκράτης ἀκροατὴς κατὰ τὰ πολλὰ καὶ τῶν ὕστερον γεγονότων καὶ τῶν κατ' αὐτὸν αἴτιος τοῦ φιλοσοφεῖν εἰλικρινῶς γέγονε. καὶ τοὺς ἐπιγενομένους σχεδὸν ἅπαντας, ὡς εἰπεῖν, φιλοσοφίας ἐπιθυμητὰς ἀπέφηνε. τῶν δὲ Σωκρατικῶν πολλῶν γεγονότων ἀναγκαῖόν ἐστι νῦν μόνον ποιήσασθαι μνήμην τῶν κατὰ διαδοχὴν λελοιπότων. Πλάτων τοίνυν μάλιστα διενήνοχε τῶν ἄλλων ἐπὶ φιλοσοφίαν ἐλθὼν, ὡς ἂν φαίη τις ἀνεπίφθονον Σωκρατικὴν μαρτυρίαν παρεσχηκὼς τῆς ἀρχαίας δεχομένης ἀκαδημίας καὶ ἦρξε διαβεβοημένος. Σπεύσιππος μὲν οὖν χρόνον τινὰ βραχὺν ἐπὶ τῆς αὐτῆς αἱρέσεως διαμεμενηκὼς, ἀρθριτικοῖς δὲ νοσήμασι περιπεσὼν Ξενοκράτην ἀντ' αὐτοῦ κατέστησε τῶν Πλατωνικῶν δογμάτων ἐξηγητήν. μετὰ δὲ τοῦτον Πολέμων, ἐπεὶ καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τοὺς λόγους τοῦ Πλάτωνος καὶ Κράτητος γέγονε καθηγητής· εἰς ὃν κατέληξεν ἡ ἀρχαία ἀκαδημία. τοῦ δὲ Κράτητος ἀκουστὴς ἦν Ἀρκεσίλαος καὶ τὴν μέσην ἀκαδημίαν καὶ τὴν ἐποχὴν ἐπινενόηκεν, ὥς τις μέχρι σιγῆς ἐπινενόηκε. τούτου δὲ Καρνεάδης κατέστη διάδοχος, τῆς

citavit. Cujus auditor fuit Socrates qui in multis posteris et coaevis causa fuit ut sincere philosophiae incumberent. Qui namque ad ipsum accedebant prope omnes, ut dicitur, philosophiae desiderio inflammatos dimisit. Quum autem Socratici multi extiterint, necesse est nunc solum eorum mentionem facere, qui ejusdem *sectae* relicti fuere successores. Plato igitur plurimum ceteris praecelluit philosophiae adyta ita penetrans, ut quis diceret, invidia superata Socratici nomen assequutus est, susceptae veteris academiae princeps fuit fama celebratissimus. Speusippus autem brevi aliquo tempore eadem in secta mansit, sed arthriticis morbis obsessus in suum locum Xenocratem dogmatum Platonicorum interpretem constituit. Huic autem successit Polemon qui jurabat in verba Platonis necnon Crantoris praeceptor factus est, in quo vetus academia finem habuit. Crantoris auditor fuit Arcesilaus qui mediam academiam invexit et epochen, hoc est tacitam sententiam, excogitavit. Hujus Carneades successor constitutus

νέας ἀκαδημίας τὰς ἀρχὰς συνεώρακεν. οὗ Κλειτόμαχος μετέσχεν. εἰσὶ δὲ πρὸς ταύτας πάσας ἀκαδημίαι δύο νεώταται. ὧν τῆς μὲν προτέρας προΐστη Φίλων, Ἀντίοχος δὲ τῆς ἐφεξῆς. ἡγοῦμαι δὲ τῶν Σωκρατικῶν πάνυ πολλῶν γενομένων, ὅτι πολλοῖς μὲν ἴσος, οὐδενὸς δὲ καταδεέστερος Ἀντισθένης ἦν, ὃς τὴν Κυνικὴν εἰς τὸν βίον παρήγαγε. οὗ Διογένης γέγονε ζηλωτὴς καὶ προσωμοιώθη κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα. τούτου δὲ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ἀκήκοεν. ὃς καὶ τὴν Στωϊκὴν φιλοσοφίαν ἐξεῖρεν. οὗ μετειλήφει τῶν λόγων Κλεάνθης. καὶ τούτου Χρύσιππος ἀκροώμενος τὴν ὁμοίαν ἀγωγὴν μετελήλυθε. τοῦ δὲ Διογένης ὁ Βαβυλώνιος ἀκροατὴς γεγονὼς Ἀντιπάτρου καθηγητὴς γέγονε. τούτου δὲ Ποσειδώνιος ἠκροᾶτο. Ἀρίστιππος δὲ Κυρηναῖος ὢν τῆς Σωκρατικῆς ἀκροάσεως μετέσχεν. ἀφ' οὗ τὴν Κυρηναικὴν φιλοσοφίαν ἔγνωμεν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν Μεγαρικῶν Ἐριστικὴν δίκαιον παριδεῖν, ὡς τῶν Σωκρατικῶν οὐδενὸς δεύτερος τὴν διάνοιαν γεγονώς. ὡς Στίλπων Μεγαρικὸς τῶν αὐτῶν δο-

novae academiae principia luſtravit, quem ſequutus eſt Clitomachus. Sunt vero praeter has omnes duae recentiſſimae academiae, quarum priori Philo praefuit, poſteriori Antiochus. Quum autem permulti exſtiterint Socratici, plerisque aequalem, inferiorem nemini fuiſſe Antiſthenem arbitror, qui Cynicam *philoſophiam* vitae addidit, cujus Diogenes factus eſt ſectator ac in vitae inſtitutis ſimilis. Hunc Zeno Citieus audivit, qui et Stoicam philoſophiam adinvenit. Zenonis hujus ſententias excepit Cleanthes et hujus Chryſippus auditor ſimile vitae inſtitutum ſequutus eſt. Chryſippi Diogenes Babylonius auditor factus Antipatri praeceptor fuit. *Antipatrum* audivit Poſidonius. Ariſtippus autem Cyrenaeus a quo philoſophiam Cyrenaicam accepimus Socraticae auſcultationis fuit particeps. Sed neque aequum eſt contentioſam *dialecticam* Megarenſium philoſophiam ſpernere, quam incepit Euclides Megarenſis qui Stilponem docuit quique nulli Socraticorum ingenii ſubtilitate inferior factus eſt. Eorundem dogmatum

γμάτων εὑρετὴς ἦν. τοῦτον δὲ Μενέδημος ὁ Ἐρετριεὺς διέδεκτο, ἀφ' οὗ Ἐρετρικὴ φιλοσοφία ἐπικέ- [23] κληται. Φαίδωνα τὸν Ἠλεῖον οὐδεὶς ἠγνόησε τῶν Σωκρατικῶν εἰς πρώτους ἥκειν ὑπειλημμένον. οὗπερ Ἀναξαγόρας ὁ Ἀβδηρίτης τῶν λόγων εἰς μίμησιν ἀφικόμενος τῷ Πύῤῥωνι καθηγήσατο Σκεπτικῆς αὖν φιλοσοφίας. Ἀριστοτέλης δὲ Πλάτωνος πάνυ πολὺν χρόνον συνδιαγεγονὼς δόγμασιν, ἑτέροις ἑαυτὸν προσνενέμηκεν. ὅσπερ Θεόφραστον προεστήσατο τῆς κατ' αὐτὸν αἱρέσεως καὶ τὸν Στράτωνα προσήγαγεν εἰς ἴδιον τινὰ χαρακτῆρα φυσιολόγως. Ἐπίκουρος δὲ κατολιγωρήσας, ὥς τινες ὑπειλήφασι, τῆς κατὰ φιλοσοφίαν σεμνότητος ἐπί τινα τρόπον μετελήλυθεν, οὐ πάνυ παρὰ τοῖς ἀκριβέσι τῶν φιλο- (425) σόφων εὐδοκιμώτατον. τούτου δὲ Μητρόδωρος ἠκροᾶτο καὶ Ἕρμαχος ὁ αὐτὸν Ἐπίκουρον διαδεξάμενος.

Περὶ εἰδῶν τῶν φιλοσόφων.

Εἰσὶ δὲ τῶν γενικωτέρων φιλοσόφων εἴδη δύο, Ἰταλικὸν καὶ Ἰωνικόν. ἀλλὰ περὶ τοῦ μὲν Ἰωνικοῦ ἱκανῶς πρότερον

inventor fuit Stilpo Megaricus, quem fequutus eft Menedemus Eretrienfis, a quo Eretrica philofophia denominata eft. Phaedonem Elienfem primas obtinuiffe inter Socraticos nullus ignoravit, cujus rationes quum memoriae mandaffet Anaxagoras Abderites Pyrrhonem docuit auctorem Scepticae philofophiae. Ariftoteles autem quum diu Platonis placitis adhaefiffet, aliis poftea feipfum addixit, qui Theophraftum fuae fectae praefecit, qui et Stratonem adduxit ad peculiarem quandam fpeculationis phyficae formulam. Epicurus autem, ut nonnulli tradiderunt, fpreta philofophiae gravitate ad quandam difciplinae rationem devenit ab accuratis philofophis non omnino approbatam. Hunc Metrodorus audivit et Hermachus, qui Epicuro fucceffit.

De generibus philofophorum.

At duo funt celebrium philofophorum genera, Ionicum et Italicum. At de Ionico multa fatis jam dicta funt.

εἴρηται· τοῦ δ' Ἰταλικοῦ τοῦ μὲν κατὰ τὸν Κρότωνα καὶ Τάραντα ἀκμάσαντος ὁ Πυθαγόρας εὑρετὴς γεγένηται. καὶ τὸ κατὰ τὴν Ἐλαίαν ἀκμάσαν. ταύτης δὲ λέγεται κατάρξαι Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος ἀπορητικῆς μᾶλλον ἢ δογματικῆς τοῖς πολλοῖς εἶναι δοκῶν. μετὰ δὲ τοῦτον τοῖς αὐτοῦ βουλήμασιν εὐαρεστηθεὶς Μέλισσος καὶ Παρμενίδης, ὃς τῶν ἀφανεστέρων ἀποβεβηκέναι δοκεῖ. Ζήνων δὲ ὁ Ἐλεάτης τῆς εὑριστικῆς φιλοσοφίας ἀρχηγὸς μνημονεύεται γεγονώς. τούτου δὲ Λεύκιππος Ἀβδηρίτης ἀκουστὴς τὴν τῶν ἀτόμων εὕρεσιν ἐπινενόηκε πρῶτος. Δημόκριτος δὲ παρ' αὐτοῦ τὸ δόγμα παρειληφὼς μᾶλλον ἐκράτυνεν, οὗ Πρωταγόρας ὁ Ἀβδηρίτης ζηλωτὴς, ὃς καὶ συστάτης τῆς κατὰ φιλοσοφίαν τέχνης.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ τῶν ἐπωνυμιῶν τῆς φιλοσοφίας.

Ὠρίσθη δὲ τῶν φιλοσοφιῶν ἡ μὲν ἐξ ἀνδρὸς ὥσπερ ἡ κατ' Ἐπίκουρον συμβέβηκεν καὶ ἡ κατὰ Πυθαγόραν, ἡ

Italici vero, ejus quidem quod Crotone et Tarento viguit, princeps exſtitit Pythagoras; ejus autem quod Elaeae floruit Xenophanes Colophonius princeps fuit, qui dubitatoriae potius quam dogmaticae philoſophiae ſectator plerisque eſſe videbatur. Poſtea vero hujus placitis delectati ſunt Meliſſus et Parmenides, quem rerum abditarum notitiam adeptum fuiſſe ferunt. Sed Zeno Eleates contentioſae philoſophiae princeps fuiſſe commemoratur. Hujus auditor Leucippus Abderites primus atomorum inventionem excogitavit. Ab eo vero depromptum dogma Democritus id magis ſtabilivit. Democriti ſucceſſor aemulus fuit Protagoras Abderites, qui oratoriam artem philoſophiae conjunxit.

Caput III.

De cognominibus philoſophiae.

At philoſophia quaeque finita eſt partim quidem a viro *praeceptore*, quemadmodum Epicurea quae ab Epicuro, *et Pythagorica quae a Pythagora*, partim ab auctorum

δὲ ἐκ τῆς πατρίδος, ὥσπερ ἡ Ἐρετρικὴ ἥ τε Μεγαρική· ἐκ τέλους καὶ δόγματος, ὥσπερ ἡ εὐδαιμονική. ὁ γὰρ Ἀνάξαρχος τέλος τῆς κατ᾽ αὐτὸν ἐναγωγῆς τὴν εὐδαιμονίαν ἔλεγεν· ἡ δὲ ἐξ ἐνεργείας, ὡς ἡ περιπατητική· ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης κατὰ τοὺς περιπάτους συνουσίας πρὸς ὁμιλητὰς ποιούμενος τῆς ἐπωνυμίας ταύτης κατηξίωκε τὴν κατ᾽ αὐτὸν φιλοσοφίαν. ἡ δὲ δι᾽ ἔνστασιν, ὡς Κυνικὴ, διαλεκτική· ἡ δ᾽ ἀπὸ μέρους τῆς φιλοσοφίας ὃ μάλιστ᾽ ἐπιτήδευσαν, ὡς διαλεκτική· ἡ δ᾽ ἀπὸ τόπου, ὡς Στωϊκὴ καὶ ἀκαδημαϊκή· ἡ δὲ ἀπὸ διαθέσεως, ὡς Σκεπτική· ἡ δὲ ἐξ ἀνδρὸς καὶ δόγματος καὶ πατρίδος καὶ τέλους ὡς ἡ κατὰ Ἀρίστιππον μὲν ἀπὸ τοῦ εὑρηκότος, Κυρηναϊκὴ δὲ, ἀπὸ τῆς πόλεως ἧς ἐκεῖνος μετεῖχεν, ἡδονικὴ δὲ ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς κατ᾽ αὐτὸν φιλοσοφίας, τὸν γὰρ Ἀρίστιππον τὴν ἡδονὴν προσκεκλῆσθαι μᾶλλόν τινες ὑπενόησαν μηδὲ τὴν ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἐνεργείας ἡδονὴν, ἀλλὰ δὲ τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν, δι᾽ ἧς γίνεταί τις ἀνάλγητος καὶ δυσγοήτευτος.

patria ut Eretrica, Megarica, partim a fine ac dogmate, ut Eudaemonica. Anaxarchus siquidem suae probae institutionis finem esse felicitatem dicebat. Partim ab actione ut peripatetica; Aristoteles namque quod deambulando familiarem ad discipulos sermonem haberet hoc cognomine suam philosophiam appellandam censuit. Partim a pugnaci contentione, ut Cynica et dialectica. *Partim a parte aliqua philosophiae*, cui prae ceteris operam dederint, ut dialectica. Partim a locis in quibus diversabantur, ut Stoica et academica. Partim ab affectu quo docentes utebantur, ut sceptica. Partim ab auctore, dogmate, fine et patria simul, ut quam Aristippus introduxit, quae quidem ab ipso inventore Aristippica dicta est, Cyrenaica vero ab ejus patria quam ille habuit, voluptuaria denique a fine suae philosophiae. Aristippum tamen voluptatem accusasse et damnasse potius suspicati sunt nonnulli. Et voluptatem appellasse putarunt non illam quae ex sensuum actione oritur delectationem, sed eum animi statum qui molestia careat nullisque mulceatur illecebris.

Περὶ τοῦ λογικοῦ μέρους τῆς φιλοσοφίας.

Τὸ λογικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τῶν ὕστερον γεγονότων προτέτακται ἡγουμένων δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀκριβῶς φιλοσοφεῖν, μὴ πρότερον τοῖς ἄλλοις μέρεσιν ἐπιχειρεῖν, πρὶν ὅ τι τούτων ἕκαστόν ἐστι [24] γιγνώσκειν· οἱ μὲν γὰρ ἔφασαν τὴν φιλοσοφίαν εἶναι δύναμιν γνωστικὴν καὶ περιποιητικὴν ἀρίστου βίου, ἄριστον βίον εἰπόντες τὸ ζῆν ἕκαστον κατ' ἀρετήν. οἱ δὲ ἄσκησιν ἀνθρώποις ἀρίστης ζωῆς ἐπιτηδείου τέχνης ὡρίσαντο· ἄσκησιν μὲν τὴν φιλοσοφίαν πάντες ἐπιτήδειον τέχνην τὴν σοφίαν νομίσαντες, ἥτις ἐστὶ κατάληψις θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων· οἱ δὲ θεωρητικὴν ἕξιν τῶν αἱρετῶν καὶ φευκτῶν ὑπέλαβον χρῆναι μᾶλλον ὀνομάσαι αὐτὴν, αἱρετὰ μὲν τὰ ἀγαθὰ φήσαντες εἶναι, φευκτὰ δὲ τὰ κακά· τὸ ἀγαθὸν τὸ δι' ἑαυτοῦ αἱρετὸν ὠφελείας τῷ μετιόντι γιγνόμενον αἴτιον, κακὸν δὲ τὸ δι' ἑαυτοῦ ἐκκλινόμενον βλάβης καθιστάμενον αἴτιον.

De logica philofophiae parte.

Logicam philofophiae partem ortu pofteriorem, ordine priorem pofteriores philofophi conftituerunt arbitrantes accurate philofophaturos oportere non prius aliis partibus operam navare quam *difceptandi peritiam adepti fint* et quid fit eorum *quae funt* unumquodque cognoverint. Quidam enim afferuerunt philofophiam effe facultatem cognofcendi et efformandi optimam vitam. Optimam autem vitam effe dixerunt unumquemque fecundum virtutem vivere. Quidam vero exercitationem artis hominibus ad optimam vitam efformandam neceffariae definierunt. At exercitationem quidem philofophiam omnes exiftimant; idoneam vero artem fapientiam, quae divinarum humanarumque rerum comprehenfio eft. Quidam vero fpeculativum habitum eligendi et vitandi quod magis oporteat conjectarunt ipfamque nominarunt. Eligenda quidem et bona effe; fugienda vero et mala cenfuerunt. Bonum enim effe quod propter fe fequendum eft et comparatum, poffidenti utilitatis caufa fit, malum vero quod propter fe fugiendum et obtentum damni caufa eft.

Περὶ μερῶν τῆς φιλοσοφίας.

Μέρη δὲ τῆς φιλοσοφίας κατὰ τοὺς πλείστους ἀκριβεστάτους εἶναι δοκοῦντας τρία παρειλήφαμεν, τό τε λογικὸν, δι' οὗ καταμανθάνομεν τῶν ὄντων ἕκαστον κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τὰς διαφορὰς τούτων πρὸς ἄλληλα καὶ τὰ τοιαῦτα γινώσκομεν· καὶ τὸ φυσικὸν, δι' οὗ πέρ ἐστι καθορᾷν τίς ἡ τοιαύτη αἰτία τοῦ τάξει προϊέναι τῶν οὐρανίων τὴν κίνησιν ὅσα φαίνεσθαι δοκεῖ, καὶ τίνες αὐτῶν ταχυτῆτες ἢ βραδυτῆτες πρὸς ἄλληλα καὶ ὅσα τούτων ἐστὶν ὅμοια· καὶ τρίτον τὸ πάντων ἀναγκαιότατον καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι χρησιμώτατον, τὸ ἠθικὸν, δι' οὗ μανθάνομεν ἀλλήλοις ὁμιλεῖν καὶ συμβάλλειν προσηνῶς· καὶ τοὺς μὲν θρασυτάτους ὑπερορᾷν οὐ μισοῦντες, ἀλλὰ γελῶντες καὶ ἐλεοῦντες, τοὺς δὲ σπουδαιοτάτους καὶ ἐπιεικεστάτους στέργοντες. τούτων μὲν τὸν βίον ῥᾷον ἀσκεῖν καὶ βέλτιον τὰς πρὸς ἀλλήλους ἐντεύξεις ἀγαθὰς ποιουμένων. ἐκείνων δὲ τὸ ἦθος δυσπρόσοδον καὶ παντάπασιν ἀνομίλητον τὸν βίον ἀπεργαζομένων.

De philoſophiae partibus.

At philoſophiae partes quae ex ſententia plurium abſolutiſſimae eſſe creduntur tres deprehendimus; primam logicam *rationalem*, qua entium quodque ſecundum ſubſtantiam et ſecundum accidens, mutuas eorum differentias perdiſcimus et alia conſimilia cognoſcimus. Secundam phyſicam *naturalem* per quam conſpicere licet, quaenam ea cauſa ſit qua et ordine coeleſtium corporum quaecunque apparere videntur motus procedit et quae ſit ipſorum inter ſe tarditas aut velocitas et quaecunque his ſunt ſimilia. Tertiam omnium maxime neceſſariam vitaeque inſtitutis utiliſſimam moralem, qua mutuo colloqui et placide converſari diſcimus; temerarios autem ac elatos non odio proſequendo, ſed eludendo ac miſerando contemnere, bene moratos vero ac manſuetos diligere. At facilius eſt eorum ſectari vitam qui mutuas easque probas conſuetudines melius inſtituunt, quam illorum qui conſuetudinem acceſſu difficilem prorſusque ab omni ſocietate alienam inducunt.

Περὶ αἱρέσεων.

Τὴν αἵρεσιν ὑπολαμβάνουσί τινες εἰρῆσθαι τριχῶς, κοινῶς καὶ ἰδίως καὶ ἰδιαίτατα. κοινῶς μὲν τὴν ἐν τινὶ πράγματι τῶν κατὰ τὸν βίον σύνθεσιν, ἰδίως δὲ τὴν ἐν τέχνῃ, ἰδιαίτατα δὲ τὴν ἐν φιλοσοφίᾳ· κατ' ἔννοιαν δὲ τὴν αἵρεσιν εἶναι πρόβλησιν δογμάτων πολλῶν πρὸς ἄλληλα συμφώνων καὶ πρὸς ἓν τέλος ἀναφερόντων. τέσσαρες δὲ εἰσὶν, ἃς γενικωτάτας νομίζουσιν οἱ περὶ τούτων διειληφότες, μίαν μὲν τὴν δογματικὴν τοῖς πολλοῖς κατατιθεμένην καὶ βεβαιοτέραν, τὴν σκεπτικὴν τὴν περὶ πάντων ζητητικήν· πρὸς δὲ τούτοις εἶναι τρίτην τὴν ἐριστικὴν τὴν διὰ σοφισμάτων νικᾷν ἐν τοῖς νείκεσιν ἐσπουδακυῖαν. σοφίσματα δὲ τοιαῦτα νομίζουσιν οἷον· ὅπερ εἰμὶ ἐγὼ οὐκ εἶ σὺ, ἄνθρωπος δὲ εἰμὶ, σὺ ἄρα οὐκ ἄνθρωπος· καὶ τοὺς τοιούτους μειρακιώδεις λόγους καὶ ἐριστικούς. μικτὴν δ' αἵρεσιν προσειρήκασι τὴν τισὶ μὲν δόγμασι κατατιθεμένην, περὶ πολλῶν δ' ἐπορηκυῖαν καὶ μὴ πάντα διεξιοῦσαν συγ-

De sectis.

Sectam aliqui tribus modis dici arbitrantur, communiter, proprie et propriissime. Communiter quidem opinionum conspirationem esse aliquam in re quae ad vitam degendam spectat; proprie vero consensum in arte; propriissime autem consensum in philosophia. Ex notione vero sectam esse asserunt collectionem multorum dogmatum sibi invicem concordantium et ad unum finem tendentium. Quatuor autem sectae sunt quas maxime generales existimant ii qui de earum distinctione curam susceperunt. Una est dogmatica quae in multis posita et stabilior est; altera sceptica quae de omnibus rationes inquirit. Tertia praeterea est contentiosa quae sophismatis superior esse in concertationibus studet. Sophismata autem ejusmodi existimant ut: quod ego sum tu non es: at homo sum: ergo tu non es homo: et id genus alias pueriles et litigiosas ratiocinationes. Quartam denique sectam mixtam appellarunt, quae quibusdam in decretis collocata est ac

καταθετικῶς. εἶναι δὲ δογματικοὺς τοὺς τῷ Πυθαγόρᾳ καὶ τῷ Ἐπικούρῳ προωρισμένους, σκεπτικοὺς δὲ Ζήνωνα τὸν Ἐλεάτην καὶ Ἀνάξαρχον τὸν Ἀβδηρίτην καὶ τὸν ἄγαν ἠκριβωκέναι τὴν ἀπορητικὴν ἀποληφθέντα Πύῤῥωνα· ἐριστικοὺς δὲ κεκλήκασιν Εὐκλείδην καὶ Μενέδημον καὶ Κλειτόμαχον. τοὺς δὲ κατὰ μικτὴν αἵρεσιν μετεληλυθότας ὑπάρχειν Ξενοφάνην μὲν περὶ πάντων ἠπορηκότα, δογματίσαντα δὲ μόνον τὸ εἶναι πάντα ἓν καὶ τοῦτο ὑπάρχειν [25] θεὸν πεπερασμένον, λογικὸν, ἀμετάβλητον. τὸν δὲ Δημόκριτον ὁμοίως περὶ μὲν τῶν ἄλλων μηδενὸς ἀποφηνάμενον, ἔνδειγμα δὲ καταλέλοιπε τὸ περὶ τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ κενοῦ καὶ τοῦ ἀπείρου.

Τίς ἀρχὴ φιλοσοφίας;

Ἀρχὴ δὲ λέγεται τριχῶς· ἡ μὲν ὡς αἰτιώδης, ἡ δὲ ὡς ἐν τρόπῳ συστάσεως, ἡ δὲ ἀποδείξεως. αἰτιώδης μὲν οὖν ἐστιν ἀρχὴ, ὅταν ζητήσωμεν τί ποτ' ἐστὶ τὸ πεποιηκὸς

de multis dubitat neque omnia ut approbet edifferit. Dogmaticos autem Pythagoram *Samium* et Epicurum *Athenienfem* effe ftatuunt. Scepticos vero Zenonem Elaeatem et Anaxarchum Abderitam et Pyrrhonem, qui quum aporeticam *dubiam* fectam effet amplexus, eam quam accuratiffime coluit. Contentiofos vero appellarunt Euclidem et Menedemum et Clitomachum. Mixtae autem fectae fectatores effe Xenophanem, qui de omnibus dubitavit ac tantum decrevit omnia unum effe idque *unum* effe deum et finitum et ratione praeditum et immutabilem, atque Democritum fimili modo qui de nulla re alia fuam protulit fententiam, fed de atomis, de vacuo et de infinito documentum reliquit.

Quodnam fit philofophiae principium?

Principium tribus modis dicitur, primum ut caufale, fecundum ut per modum conftitutionis, tertium demonftrationis. Caufale igitur principium eft quum invefliga-

εἰς ἐπίνοιαν τοὺς πρώτους ἐλθεῖν φιλοσοφίας· ἐν τρόπῳ δὲ συστάσεως ὅταν ζητήσωμεν ποῖον μέρος ἐστὶ πρῶτον ὃ ἐκ τῆς τέχνης συνέστηκεν· ἀποδείξεως δὲ, ὅταν τὰ ὑφ' ἡμῶν κατασκευαζόμενα ἀποδείκνυμεν· αἰτία δὲ φιλοσοφίας εὑρέσεως ἐστι κατὰ μὲν Ξενοκράτη τὸ ταραχῶδες ἐν τῷ βίῳ καταπαῦσαι τῶν πραγμάτων.

Κεφάλαιον δ'.

Περὶ σημείου.

Σημεῖον τοίνυν οἱ μὲν διαλεκτικοί φασιν ἀξίωμα ἐν ὑγιεῖ συνημμένον καὶ ἡγούμενον ἐγκαταληπτικὸν τοῦ λήγοντος. τῶν δὲ σημείων τὰ μέν ἐστιν ἐνδεικτικὰ, τὰ δὲ ὑπομνηστικά· ἐνδεικτικὸν μὲν οὖν ἐστιν ὅπερ παρατέθεικε τὸ σημειούμενον ἅμα τῷ φανῆναι τὸ σημεῖον καὶ τοῦ εἰς γνῶσιν σημειουμένου ἡμᾶς ἀγαγεῖν. ὁποῖόν ἐστιν ἐπὶ τοῦ καπνοῦ. τοῦτον γὰρ ἰδόντες εὐθὺς γινώσκομεν ὅτι ἐκ πυρὸς

mus, quid fit quod primos homines in philofophiae opinionem venire impulerit. Per modum autem conftitutionis feu conftituendi principium quum quaerimus qualis fit pars quae prior in artem redacta fuit. Demonftrationis vero quum quae a nobis inventa funt, ea demonftramus. Porro inventionis philofophiae caufa eft fecundum Xenocratem quidquid eft in vita turbulentum placare.

Caput IV.

De figno.

Signum definiunt dialectici enunciatum fanae menti confentaneum et antecedens concludens quod confequitur. Signorum vero alia funt indicantia, alia vero admonentia. Signum indicans eft quod rem fignificatam ita proponit, ut fimul ac illud confpectum eft in rei fignificatae cognitionem nos adducat, quale in fumo fignum eft. Eo namque confpecto protinus quod ex igne ortum ipfe habeat

γεγονώς ἐστιν. ὑπομνηστικὸν δέ ἐστι σημεῖον, ὃ μὴ πρότερον παρατηρηθέντος τοῦ σημείου τοῦ διαφανέντος εἰς γνῶσιν οὐκ ἀφικόμεθα τοῦ σημειουμένου, ὥσπερ ἐπὶ τῆς γάλα ἐχούσης εὐθὺς γινώσκομεν ὅτι τετοκυῖά ἐστι.

(426) Περὶ συλλογισμοῦ.

Συλλογισμὸς δέ ἐστι λόγος διδομένων ἀποκρίσεων περὶ τῶν διαλεγομένων συνάγων συμπέρασμα ἀπροσδόκητον, ὡς ἐν τῇ πολιτείᾳ παρὰ Πλάτωνι. τοῦ γὰρ Θρασυμάχου εἰρηκότος ὅτι τὸ δίκαιόν ἐστι τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ποιεῖν· καὶ τοῦτο κρατεῖ ἐν ἑκάστῃ πόλει τὸ ἄρχον· οἱ ἄρχοντες ἐν ταῖς πόλεσι ἑκάσταις οἷοί τε καὶ ἁμαρτεῖν καὶ τὰ αὐτοῖς ἀξύμφορα κελεύειν τοὺς ἥττους τε καὶ ἀρχομένους ποιεῖν. συνάγει ὁ Σωκράτης ὅτι καὶ δίκαιόν ἐστι τὸ αὐτοῖς προστάττουσι μὴ ξυμφέρον ποιεῖν.

Περὶ ὅρου.

Ὅρος δέ ἐστι λόγος σύντομος εἰς γνῶσιν ἡμᾶς ἄγων ἑκάστου πράγματος, ἢ λόγος διὰ βραχείας ὑπομνήσεως ἐμ-

cognoſcimus. Signum admonens eſt quo non niſi prius obſervato ſigno apparenti in rei ſignificatae cognitionem devenimus, ut quae lac habet eam illico peperiſſe intelligimus.

De ſyllogiſmo.

Syllogiſmus eſt oratio quae ex conceſſis reſponſionibus de iis quae diſſeruntur inexſpectatam concluſionem colligit, ut apud Platonem primo de republica. Thraſymacho enim concedente juſtum eſſe potentioris utilitatem praeſtare: et id potentius eſſe quod imperium habet in quaque civitate: principes autem civitatum ſingularum poſſe quoque aberrare ac ſibi inutilia facienda imperare ſubditis. Colligit Socrates id quoque juſtum eſſe ipſis magiſtratibus utilitatem non praeſtare.

De definitione.

Definitio autem oratio eſt conciſa quae nos ducit in cognitionem uniuscujusque rei. Vel definitio eſt oratio,

φανὲς ἡμῖν ἀπεργαζόμενος τὸ ὑποκείμενον πρᾶγμα· τῶν δὲ ὅρων οἱ μὲν εἰσὶν οὐσιώδεις, οἱ δὲ ἐννοηματικοί.

Περὶ διαιρέσεως.

Τὴν διαίρεσιν ὑπολαμβάνουσι χωρισμὸν εἶναι τῶν συνεληλυθότων εἰς ἕν· διαιρεῖσθαι δὲ νομίζουσιν ὀνόματα εἰς σημαίνοντα καὶ ἄσημα καὶ ὅλον εἰς μερικὰ μέρη καὶ γένη εἰς εἴδη, διαφορὰς εἰς τὸ καθ' ἕκαστον καὶ εἰς συμβεβηκότα.

Περὶ κριτηρίου.

Κριτήριόν ἐστι πράγματος διαγνωστικὴ κατανόησις. κριτήριον δέ ἐστι διττόν. τό τε ᾧ χρώμενοι βιοῦμεν καὶ τὸ περὶ ὑπάρξεως καὶ ἀνυπαρξίας. λέγεται δὲ τὸ κριτήριον τριχῶς, κοινῶς, ἰδίως, ἰδιαίτατα.

quae brevi commemoratione rem propofitam nobis dilucidam efficit. At definitionum aliae quidem funt effentiales, aliae vero notionales, *fpeculativae et accidentales.*

De divifione.

Divifionem exiftimant eorum quae in unum coierint fejunctionem diftinctionemve effe. Dividi vero cenfent nomina in fignificantia et non fignificantia, totum in particulares partes, genera in fpecies et differentias in fingularia et *haec* in accidentia, *accidentia in feipfa tum in fubjecta.*

De judicio.

Judicium eft rem difcernens animadverfio. Duplex autem eft judicium, alterum cujus ufu vitam ducimus, alterum quo res exiftere vel non exiftere dijudicamus. Dicitur vero judicium tribus maxime modis, communiter, proprie et maxime proprie.

Περὶ ἀληθοῦς.

Ἀληθές ἐστι τὸ ἀντικείμενόν τινι. διηλλαγμένον δὲ τὸ ἀληθὲς τῆς ἀληθείας τριχῶς, οὐσίᾳ, συστάσει, δυνάμει· οὐσίᾳ μὲν ἐπειδὴ τὸ ἀληθὲς ἀσώματόν ἐστιν. ἀξίωμα γάρ ἐστι καὶ λεκτόν. ἡ δὲ ἀλήθεια σῶμά ἐστιν. ἐπιστήμη γὰρ πάντων ἐστὶν· ἀληθῶν δ᾽ ἐπιστήμη. πῶς ἡγεμονικόν ἐστι. τὸ δὲ ἡγεμονικὸν πνεῦμα εἶναι δοκεῖ, ὅπερ σωματοφυὲς μάλιστα ἂν εἰκότως δοκῇ. τῇ δὲ συστάσει διήλλακται ταῦτα τῷ τὸ μὲν ἀληθὲς δῆλον εἶναι. οἷον ἐγὼ διαλέγομαι τὴν ἀλήθειαν ἡμῖν εὑρῆσθαι περιληπτικὴν οὖσαν πάντων ἀγαθῶν. δυνάμει δὲ ἐξήλλακται τῷ τὸ μὲν ἀληθὲς καὶ φαύλῳ τινὶ ἐπιγίνεσθαι. λέγει γάρ ποτε ἀληθῶς καὶ ὁ μὴ πάνυ ἐσπουδασμένος. τὴν δὲ ἀλήθειαν μόνην ἔντροφον εἶναι τοῖς τρόπον εἶναι σπουδαίοις.

(429) Περὶ ἀποδεικτικῆς.

Ἐπειδὴ δοκεῖ τῷ λογικῷ μέρει τῆς φιλοσοφίας προσήκειν ὁ περὶ τῶν ἀποδείξεων λόγος, εὔλογόν ἐστι καὶ περὶ

De vero.

Verum eſt quod alicui oppoſitum *cum re convenit.* Differt autem verum a veritate ſubſtantia, conſtitutione, potentia. Subſtantia quoniam verum incorporeum eſt, effatum enim eſt et dictum, veritas autem corpus: nam omnium rerum ſcientia eſt ac praecipue verarum. Princeps facultas ſpiritus eſſe videtur qui merito corporeus exiſtimatur: conſtitutione vero haec differunt quia evidens eſt, ut ego diſputo ideo veritatem nobis eſſe indagandam, quod univerſa comprehendat: potentia quoniam verum peſſimo cuique ineſt: nam vera interdum dicit vel mediocriter literis inſtructus: veritas autem nonniſi probis et eruditis viris ineſſe poteſt.

De demonſtratione.

Quandoquidem ad rationalem philoſophiae partem ſpectare videtur ſermo de demonſtrationibus, conſentaneum

τούτων εἰπεῖν· ἀποδείξεις καλῶ συλλογισμοὺς τοὺς διὰ τὰς ἐναργεῖς πρόθεσιν καὶ λῆψιν συμπέρασμα ἀποδεικνύντας. ἢ οὐ δεομένους ἑτέρου μηνύματος. εἰσὶ δὲ οἵδε, πρῶτος ὁ ἐκ συνημμένου τοῦ ἡγουμένου τὸ λῆγον ἐπιφέρων, οἷον, ἡμέρα ἐστὶν, ἄρα φῶς ἐστι. δεύτερος δὲ ὁ ἐξ ἡγουμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ λήγοντος τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἡγουμένου ἐπιφέρων, οἷον εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι· φῶς οὐκ ἔστι, ἄρα γ' ἡμέρα οὐκ ἔστι. τρίτος δὲ ὁ ἐξ ἀποφατικῆς συμπλοκῆς καὶ ἑνὸς τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ τὸ ἀντικείμενον τὸ λοιπὸν ἐπιφέρων. οἷον εἰ οὐχὶ ἡμέρα ἐστὶ, νὺξ ἐστι· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶν, νὺξ ἄρα οὐκ ἔστι. τέταρτος δὲ ὁ ἐκ διεζευγμένου καὶ ἑνὸς τῶν ἀντικειμένων τὸ λοιπὸν ἐπιφέρων. ἢ ἡμέρα ἐστὶ ἢ νὺξ ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ἡμέρα οὐκ ἔστι, νὺξ ἄρα ἐστί. πέμπτος ὁ ἐκ διεζευγμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου ἑνὸς τῶν ἐν τῷ διεζευγμένῳ τοῦ ἀντικειμένου τὸ λοιπὸν ἐπιφέρων. οἷον εἰ ἡμέρα ἐστὶ, νὺξ οὐκ ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ἡ νὺξ οὐκ ἔστιν· ἡμέρα οὖν ἐστιν.

eft de iis verba facere. Demonftrationes voco fyllogifmos, qui ex evidentibus propofitione et affumptione conclufionem inferunt vel qui nulla alia opus habent probatione. Sunt autem ejusmodi. Primus quando ex conjuncto antecedentis confequens infertur, ut dies eft, ergo lux eft. Secundus quando ex antecedenti et oppofito confequentis antecedentis oppofitum infertur, ut fi dies eft, lux eft, atqui lux non eft, dies igitur non eft. Tertius in quo ex negato connexo et unius partis oppofitio alterius partis oppofitum deducitur, ut, fi non dies eft, nox eft, fed dies eft, igitur nox non eft. Quartus in quo ex disjuncto et unius partis oppofito reliquum infertur, ut, vel dies eft vel nox eft. Atqui dies non eft, igitur nox eft. Quintus in quo ex disjuncto et oppofito uno eorum quae funt in disjuncto oppofiti reliquum infertur, ut, dies eft, nox non eft: atqui nox non eft: ergo dies eft.

[428] Κεφάλαιον ε'.

Περὶ τοῦ φυσικοῦ.

Ὅσα μὲν εἰκὸς ἦν περὶ τῶν συντελούντων εἰς τὸ λογικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας εἰπεῖν ἐν ἑτέρῳ διῆλθον διὰ πλειόνων. ἡμεῖς δὲ συντομώτατα περὶ τούτων διαλεχθέντες συμμετρίᾳ μὲν ἐπὶ τὰ φυσικώτερα. καὶ περὶ τούτων εἰ λέγοι τις, πᾶσι ῥᾳδίως ἐπιτιμῶντες μὴ πάνυ δυσχεραίνομεν· καὶ περὶ τούτου δυνατὸν εἶναι νομίζομεν ἐμφανῆ καθεστάναι· καὶ τοῖς πρῶτα μαθοῦσιν οὕτως ἂν ὑπολάβωμεν διὰ ῥᾳστώνην ὑπάρχειν ἀπὸ τούτων, τὰ προτέλεια τῶν κατὰ φιλοσοφίαν. λαμβάνομεν τοίνυν πρότερον ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τε καὶ τῶν δραστικῶν καὶ τῶν ὑλικῶν ἡγημένοι τῆς φυσικῆς πραγματείας. τούτοις μὲν εἰκότως διανοηθέντες ἁρμόττειν νομίζομεν ποικίλα τῶν παλαιῶν φιλοσόφων δόγματα ὑπὲρ ἐκείνων καὶ ὑπὲρ τοῦ θεοῦ, ὅσπερ δραστικώτατος μέν ἐστι πάντων τῶν ὄντων καὶ τῶν γινομένων αἴτιος

Caput V.

De phyfica feu rerum naturalium fcientia.

Quaecunque igitur par fuit de iis agere quae ad rationalem philofophiae partem attinent, alio in opere pluribus verbis enarravimus. Nos autem pauca de his folummodo perftringentes adhibito quodam difputandi modo ad ea recenfenda properamus, quae de natura rerum antiqui tradidere. Atque de his fi quisquam dicat, licet omnes facile reprehendamus, non molefte tamen feremus et hac de re manifefta conftitui poffe arbitramur et fane primum difcentibus tironibus ab his propter facilitatem philofophiae exordium capiendum cenfuerimus. Initium ergo petemus a primis rerum naturalium principiis tam efficientibus quam materialibus: quae quidem ut par fuit, ubi agitavimus animo, aptum effe et confentaneum judicavimus varias antiquorum de illis philofophorum opiniones ac de deo qui eft prima et efficientiffima rerum om-

καὶ ὡς εἰπεῖν ποιητὴς εἰς μέσον προάγειν. Πλάτων μὲν οὖν καὶ Ζήνων ὁ Στωϊκὸς περὶ τῆς οὐσίας τοῦ θεοῦ διεληλυθότες οὐ κόσμον, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα διενοήθησάν τι ἄλλο· ὁ μὲν Πλάτων θεὸν ἀσώματον, Ζήνων δὲ σῶμα, περὶ δὲ μορφῆς μηδὲν εἰρηκότες. Ἐπίκουρος δὲ ἀνθρωπόμορφον τοῦτον ὑπέλαβεν. [27] Στωϊκοὶ δὲ ἰδίαν μὲν ἰδέαν οὐκ ἔχειν διηνεκῶς, πνεῦμα δὲ πυρῶδες ὁμοιούμενον πᾶσι ῥᾳδίως οἷς ἂν προσῤῥύῃ. τόπον δὲ κρατεῖν ὡρισμένον καὶ κινεῖσθαι μεταβατικῶς μὲν Ἐπίκουρος αὐτὸν εἰπεῖν ἐπεχείρησεν· οἱ δὲ Στωϊκοὶ ἔμφυτον μὲν διὰ πάντων διήκειν, ὁμοιούμενον δὲ ἑκάστῳ κινούμενον καὶ μεταλλάττειν προνοεῖν τε τῶν ἁπτομένων κατ' ἀρετήν. αὐτοὶ δὲ καὶ τὸν θεὸν διοικητικὸν εἰρήκασι, μηδενὸς δὲ τῶν ἁπάντων ἐπιμέλειαν ἔχειν. Ἐπίκουρος δὲ διισχυρίζεται λέγων τὸ μακάριον καὶ ἀδιάφθαρτον οὔτ' αὐτὸ πραγματείας ἔχειν οὔθ' ἑτέρῳ παρ-

nium quae funt quaeque in dies gignuntur caufa et, ut ita dicam, opifex in medium afferre. Plato fiquidem et Zeno Stoicus de dei effentia difputantes non mundum ipfum effe dixerunt, fed praeter haec omnia quiddam aliud: incorporeum quidem deum effe Plato fentit; corpus vero feu corporeum Zeno afleverat. Tamen de ejus forma nihil ftatuerunt. Epicurus autem humanam ipfum habere figuram credidit. Stoici propriam quidem eum femper non retinere, fed igneus fpiritus cum fit omnium quibus affluxerit formam facile fufcipere illisque fimilem effici, certum et definitum locum habere et digrediendo ipfum moveri Epicurus afleverare conatus eft. Stoici infitum et innatum per omnia penetrare et fingulis rebus feu naturis fimilem effectum cum eisdem et moveri et locum mutare dicunt atque ex ingenita fibi virtute rebus fibi conjunctis profpicere: iidem quoque deum quidem cuncta gubernare dixerunt, fed nullius rei curam peculiariter habere. At vero Epicurus affirmat beatam incorruptibilemque naturam neque ipfam in fe moleftias ullas habere neque alicui alteri negotium faceffere, univerfis

ἔχειν, ἀγαθὸν δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις τὸν θεὸν διατελεῖν. Πλάτων δ' ὑπείληφε καὶ πάντων συλλήβδην τῶν κατὰ τὸν βίον καθηγητικὸν οὐκ ἄλλον νενόμικε. τὸν κόσμον οἱ μὲν γεννητὸν εἶναι νομίσαντες τὸν θεὸν ἔφασαν γεγονέναι τούτου δημιουργόν. ἄλλοι δὲ γεννητὸν εἶναι συγκεχωρηκότες οὐχ ὁμοίως περὶ τοῦ τέλους κεκρίκασιν. ἀλλὰ Πλάτων μὲν ἀνώλεθρον εἶναι νομίζει καὶ ἀθάνατον διὰ τὴν εὐτεχνίαν τοῦ πεποιηκότος. Στωϊκοὶ δὲ φθορᾶς ἐπιδεκτικὸν εἶναι καὶ διὰ πυρὸς εἰς τὸ ἄπειρον χεομένου γίνεσθαι τούτου τὴν μεταβολὴν καί τινα χρόνον τῆς ὕλης ἀναπαυομένης καὶ τῆς ἐπὶ λῆξιν λαμβανούσης· αὖθις δὲ τῶν ὄντων ἀνανευομένων ἐκ πυρὸς καὶ μεταβαλλόντων κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν τῶν ἄλλων στοιχείων φύσιν καὶ πάλιν συγκρινομένων καὶ σωματοποιουμένων ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τὰ πάντα ἐκ νέας κοσμοποιουμένων. οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὑπολαμβάνοντες εἶναι τὸν θεὸν ἁπάντων δημιουργὸν αὐτῷ μόνῳ τὴν αἰτίαν τῶν γενομένων προσάπτειν ἐπικεχειρήκασι. Πλάτων δὲ καὶ τὰς ἰδέας εἰσήγαγεν, εἰς ὅσα μὲν ἀπεργάσασθαι δύναται. εἰσά-

tamen hominibus bona deum elargiri. Plato autem opinatus eft deum largitorem effe rerum omnium quae ad vitam fpectant, non alium effe fenfit. Quicunque mundum genitum effe putaverunt, deum dixerunt ipfius opificem fuiffe: alii vero qui genitum mundum concefferunt, non eandem de ipfius fine fententiam habuerunt. Verum Plato immortalem effe atque interitus expertem propter opificis induftriam exiftimat. Stoici contra interire mundum putant atque ignis opera qui in infinitum diffunditur, ipfius mutationem contingere materia aliquod tempus quiefcente et ceffante: rurfus vero in contrarium ftatum ex igne vergentibus rebus et converfis quoad principia in aliorum elementorum naturam et rurfus coagmentatis atque a deo in unum corpus redactis ac omnino ex nova natura in mundum coalefcentibus. Ac ceteri quidem omnes qui deum cunctarum rerum auctorem crediderunt, ipfum quoque unum horum omnium caufam ftatuere conati funt. Solus Plato ideas introduxit in quas intuens

γουσι δὲ καὶ τὴν ἄποιον ὕλην ὡς οὐκ ἄνισα τὰ καθ' ἕκαστα συντελεῖσθαι, ἀλλὰ πάντα τε ὑπ' αὐτῆς τὰ ἀποτελέσματα γίγνεσθαι. καὶ περὶ μὲν τῆς δραστικῆς διεξελθεῖν ἂν εἴη καιρός. οἱ Κυνικοὶ δὲ περὶ ταύτης εἰπόντες εἶναι μὲν ἀρχὴν ὑλικὴν ἅπαντες ὁμοίως δεδώκασιν· οὐ μὴν ἅπαντες εἶναι τὴν αὐτήν. ἀλλὰ Φερεκύδης μὲν ὁ Σύριος γῆν εἶναι ταῦτα ἐνόμισε, Θαλῆς δὲ ὕδωρ, Ἀναξίμανδρος δὲ ἄπειρον, Ἀναξιμένης δὲ καὶ Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης ἀέρα, πῦρ δὲ Ἡράκλειτος καὶ Ἵππασος ὁ Μεταποντῖνος, Ξενοφάνης δ' ὁ Κολοφώνιος γῆν καὶ ὕδωρ, Ἵππων δὲ ὁ Ῥηγῖνος πῦρ καὶ ὕδωρ. Οἰνοπίων δὲ ὁ Χῖος πῦρ καὶ ἀέρα, Δημόκριτος δὲ ἐν τοῖς σοφιστικοῖς γῆν καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ, οἱ Στωϊκοὶ δὲ τέσσαρα στοιχεῖα γῆν καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα, Ἀριστοτέλης δὲ τούτοις προσέθηκε καὶ τὸ κυκλοφορικὸν σῶμα. Ἐμπεδοκλῆς δὲ τέτρασι στοιχείοις φιλίαν καὶ νεῖκος προσήγαγε τῶν μὲν τεσσάρων στοιχείων ὑλικῶν ὄντων, τῆς φιλίας ταῦτα συγκρινούσης, τοῦ δὲ νεί-

deus potest operari: item materiam introducunt omni qualitate carentem, ex qua fingula quaeque non inaequalia conficeret, fed ab ipfa omnes gignerentur effectus. *Verum quoniam de efficiente principio fatis multa attulimus,* tempus eft ut de materia quoque aliquid dicamus. Cynici qui de ea locuti funt principium materiale effe una et mente et voce omnes confenferunt, quodnam vero fit non omnes confentiunt. Sed Pherecydes Syrus terram id effe credidit. Thales autem aquam. Anaximander infinitum. Anaximenes et Diogenes Apolloniata aërem. Heraclitus et Hippafus Metapontinus ignem. Xenophanes Colophonius terram et aquam. Hippo Rheginus ignem et aquam. Oenopio Chius ignem et aërem. Democritus vero in Sophifticis terram et ignem et aquam. Stoici quatuor elementa terram et ignem et aquam et aërem. Ariftoteles autem his addidit corpus quod in orbem agitur. Empedocles quatuor elementis amicitiam et litem adjungit: cum enim quatuor fint elementa materialia, amicitia haec

κους διαλύοντος καὶ διακρίνοντος. Δημόκριτος δὲ καὶ Ἐπίκουρος τὰς ἀτόμους ἀρχὰς πάντων νομίζουσιν. Ἡρακλείδης δὲ ὁ Ποντικὸς καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Βιθυνὸς ἀναρμόστους ὄγκους τὰς ἀρχὰς ὑποτιθέντες τῶν ὅρων. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ Κλαζομένιος τὰς ὁμοιομερείας. Διόδωρος δὲ ὁ Κρόνος ἐπικεκλημένος ἀμερῆ καὶ ἐλάχιστα σώματα. Πυθαγόρας δὲ τοὺς ἀριθμούς. μαθηματικοὶ δὲ τὰ πέρατα τῶν σωμάτων. Στράτων δὲ ὁ φυσικὸς ἐπωνομασμένος τὰς ποιότητας.

[28] Κεφάλαιον στʹ.

Περὶ διαφορᾶς ἀρχῆς καὶ αἰτίας.

Ἀρχὴν δὲ καὶ αἰτίαν τινὲς μὲν ᾠήθησαν μηδὲν ἀλλήλων διαφέρειν, τινὲς δὲ τὴν ἀρχὴν καθηγητικὴν πάντων εἶναι νομίζουσιν οὐκ αἰτίαν οὖσαν τοῦ παντὸς ἐπιτελέσματος. ἀλλὰ τὸ δι' ὃ ἐν ἑκάστῳ τρόπῳ γίγνεται τὰ ἀποτελέσματα. αἴτια δὲ ὑπέθεντο τέσσαρα, προκατάρκτικὸν τὸ χωριστὸν ἀπὸ τοῦ ἀποτελέσματος καὶ τοῦτο, ὃ πεποίηκε

copulat, lis vero eadem dissolvit et dissipat. Democritus et Epicurus atomos omnium rerum principia esse opinantur. Heraclides Ponticus et Asclepiades Bithynus rerum principia faciunt moles quasdam non compactas. Anaxagoras Clazomenius minimas quasdam similes rerum particulas. Diodorus qui Cronus cognominatus est individua minimaque corpuscula. Pythagoras numeros. Mathematici corporum fines. Strato cognomine physicus qualitates.

Caput VI.

De principii et causae differentia.

Principium et causam aliqui nihil inter se differre putant: aliqui principium quidem rerum omnium originem praecedere existimant, non tamen ipsum eventus cujuscunque causam esse dicunt, sed id quo secundum unumquemque modum res fiunt. Causarum genera quatuor iidem statuunt. Antecedens quod ab eventu separari potest

παραμένει. συμπλεκτικὸν ὅπερ τὸ ἔργον μὴ ἀπολείπει καὶ οὗ παρόντος τὸ ἀποτέλεσμα πάρεστι καὶ πεπαυμένου παρεναλλάττεται καὶ αὐξομένου εἰς ἐπίδοσιν πρόεισι καὶ μειουμένου ἐλαττοῦται. αὐτοτελὲς τὸ αὐτὸ μόνον ἀποτελοῦν. καὶ συναίτιον ὃ μὲν ὑπὸ τὴν ἴσην δύναμιν συμβάλλεται πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα, ὡς ἐπὶ τῶν ἀροτικῶν (429) συνεργεῖν δοκεῖ τὸ μικρὰν ῥοπὴν πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα εἰσάγον, ὡς καταδεῖν δυοῖν βοοῖν· ἀλλὰ δὲ ὁ βουκόλος ἢ ἀρότης ῥᾷον γεωργήσει καὶ τὴν γεωργίαν διατελέσει, εἰ τρίτος ἐπήγετο συνεπικουφίζων.

Περὶ διαφορᾶς στοιχείων καὶ ἀρχῆς.

Τῶν ἀπὸ Ἰωνίας φιλοσόφων οὐδὲν διαλλάττειν αὐτὰ νομιζόντων Πλάτων πλεῖστον διενηνοχέναι ταῦτα κέκρικε τῆς μὲν ἀρχῆς. καὶ γὰρ οὐδὲν εἶναι πρότερον ἀφ᾽ ἧς γεννᾶσθαι ταῦτα συμβέβηκε. τῶν δὲ στοιχείων προτέραν εἶναι τὴν ἀειδῆ καὶ ἄμορφον οὐσίαν. ἣν οἱ μὲν ἄποιον ὕλην ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ ἐντελέχειαν καὶ στέρησιν. ἔτι δὲ τὰ μὲν

idque quod jam effecit permanet. Continens quod rem quam facit non deferit et quo praefente adeft effectus et cesfante immutatur, orefcente augefcit et decrefcente decrefcit. Perfectum quod per fe folum rem peragit. Adjuvans quod ceteris pares vires in effectum confert, ut in arando videmus, in quo vel plurimum adjuvare videtur, quod leve et exiguum ad effectum affert momentum, ut bobus quidem duobus fit opus: attamen arator multo facilius arabit opusque abfolvet, fi tertius adducatur qui aliorum laborem fublevet.

De elementorum et principii differentia.

Cum Ionici philofophi elementum a principio nihil differre arbitrarentur, plurimum Plato intereffe judicavit, nihil enim prius effe cenfuit principio ex quo gigni potuerit. Contingit vero elementis priorem effe informem fubftantiam, quam alii materiam qualitatis expertem nominant, alii formam feu perfectionem et privationem. Prae-

στοιχεῖα οἱ μὲν σύνθετα καὶ ἀποτελέσματα. τὴν δ' ἀρχὴν οὐδετέραν τούτων ὑπάρχειν. ὥστ' εἰκότως ὁ Πλάτων τὴν ἐν τούτοις παραλλαγὴν κατειληφὼς ἀποφαίνεται.

Περὶ φύσεως.

Φύσιν τινὲς εἶναι λέγουσι πνεῦμα ἔντεχνον, ὁδοποιητικόν. ἄλλοι δὲ τὴν τῶν σωμάτων σύγκρισιν εἶναι καὶ διάκρισιν τὴν φύσιν ὑπολαμβάνουσιν. Ἀριστοτέλης δὲ ἀρχήν τε κινήσεως καὶ ἠρεμίας εἴρηκεν, ἐν ᾧ ὑπάρχει πρώτως καθ' αὑτὸ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς γεγενῆσθαι νομίζων. φυσικὰ δὲ εἶναι λέγει τὰ στοιχεῖα τέσσαρα καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γιγνόμενα ζῶα, φυτὰ, μέταλλα καὶ τὰ περὶ τὸν ἀέρα, ὄμβρους καὶ τὰ τοιαῦτα.

Περὶ κινήσεως.

Τὴν κίνησιν σχεδὸν τῶν φιλοσόφων πάντες οἱ ἀκριβέστατοι γίνεσθαι νομίζουσιν. τὴν μὲν γὰρ τοπικὴν μετάβασιν, ὅταν τι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἕτερον φαίνηται μετα-

terea elementa aliqui compofita et effectus nominant. Principium vero neutrum horum effe cenfent. Quamobrem merito Plato deprehenfam in his differentiam demonftrat.

De natura.

Naturam definiunt aliqui fpiritum arte praeditum et ad aliud aditum facientem. Alii corporum concretionem et diffolutionem. Ariftoteles principium motus et quietis ejus in quo eft primo per fe et non per accidens effe exiftimavit. Naturalia vocat tum elementa quatuor, tum cetera quae ex eis fiunt, animalia, ftirpes, metalla et quae in aëre generantur, imbres et alia id genus.

De motu.

Motum omnes pene concedunt quicunque paulo diligentius philofophati funt locorum commutationem, ut cum quis a loco ad locum videtur transire. Phyficum cum

βαῖνον, τὴν δὲ φυσικὴν ὅταν εἰς ἕτερον ἐξ ἑτέρου γινόμενον ἀποφαίνωνταί τινες. τρίτον δὲ τὴν γένεσιν ὅταν ἐξ οὐκ ὄντων γένηταί τι. τὴν διαφθορὰν ὅταν ἐξ ὄντος πρὸς τὸ μὴ εἶναι καθίσταται, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀπογινομένων ζώων. τὴν δ' αὐξητικὴν ὅταν τι ἀπὸ βράχεος πρὸς τὸ μεῖζον μέτεισι. τὴν δὲ μειωτικὴν ὅταν ἐκ μείζονος βραχύνηταί τι καὶ πρὸς ἔλαττον μεθαρμόζηται.

Περὶ σωμάτων.

Σῶμα τινῶν ὑπολαβόντων τὸ εἴτε ποιεῖν εἴτε πάσχειν, ἕτεροι τὸ τριχῇ διαστατὸν μετὰ ἀντιτυπίας τὸ σῶμα καθεστάναι φασίν. εἶναι μὲν γὰρ σημεῖον οὗ μέρος οὐδέν. τὴν δὲ γραμμὴν μῆκος ἀπλατές. ἐπιφάνειαν δὲ τὸ μήκους καὶ πλάτους μετέχον. τοῦτο δὲ, ὁπόταν βάθους προσλάβῃ, σῶμα νομίζουσιν εἶναι. τινὲς δὲ τὰ πέρατα σώματα εἶναι ὑπειλήφασιν.

quidam unum ex alio genitum in aliud transire demonftrant. Tertio ortum cum ex non entibus fit aliquid, interitum vero quando ex ente ad non ens tranfit, ut in animalibus quae corrumpuntur. Motum accretionis ut cum quid e parvo ad aliquid majus tranfit. Denique motum diminutionis ut cum ex majori aliquid breve redditur et ad minus transmutatur.

De corpore.

Nonnullis corpus effe dicentibus quodcunque five agat five patiatur. Alii corpus effe definiunt quod triplici dimenfione conftat cum renixu. Punctum namque effe cujus pars nulla: lineam vero longitudinem latitudinis expertem: fuperficiem quae longitudinis et latitudinis eft particeps. Hanc vero cum profunditatem affumpferit corpus effe exiftimant. Quidam etiam corporum extrema et terminos corpora effe crediderunt.

Περὶ σχήματος.

Σχῆμά ἐστιν ἐπιφάνεια καὶ περιγραφὴ καὶ πέρας σώματος. τῶν δὲ σχημάτων τὰ μὲν στρογγύλα, τὰ δὲ γωνιώδη, ὧν σχεδὸν ἄπειρος ποικιλία.

(427) Περὶ ἰδέας.

Ἰδέα ἐστὶν οὐσία ἀσώματος, αἰτία τῶν οἷά ἐστιν αὐτὴ καὶ παράδειγμα τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων αἰσθητῶν ὑποστάσεων, αὐτὴ μὲν οὐχ ὑφεστῶσα καθ' ἑαυτὴν, ἐνεικονίζουσα δὲ τὰς ἀμόρφους ὕλας καὶ αἰτία γιγνομένη τῆς τούτων διατάξεως. Πλάτων δὲ συγχωρεῖ ὅσον δυνατὸν, ὅτι ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ταῖς φαντασίαις δεῖ ζητεῖν ἰδέας τοῦ θεοῦ. Ἀριστοτέλης δὲ εἴδη μὲν καὶ ἰδέας ἀπέλιπεν, οὐ μὴν κεχωρισμένας τῆς ὕλης. οἱ δὲ Στωϊκοὶ ἐννοήματα ἡμέτερα τὰς ἰδέας εἶναι νομίζουσι.

De figura.

Figura corporis fuperficies, circumfcriptio et terminus eft. *Figurarum vero aliae rotundae funt, aliae angulares, quarum infinita pene variatio eft.*

De idea feu forma.

Idea eft fubftantia incorporea, fui fimilium caufa et naturalium fubftantiarum fub fenfum cadentium exemplar, ipfa quidem ex fe non fubfiftens, fed formis carentes materias fibi fimiles reddens earumque conftitutionis caufa. Plato vero concedit quantum fieri poteft quaerendas effe ideas in mente et cogitatione dei. Ariftoteles autem formas quidem et ideas non abftulit, fed eas materiae conjunctas effe voluit. Stoici noftras cogitationes ideas appellarunt.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ κόσμου.

Οἱ μὲν ἀπὸ τῆς στοᾶς ἕνα κόσμον εἰρήκασι καὶ τοῦτον τὸ πᾶν καὶ σωματικόν. Ἐμπεδοκλῆς δὲ κόσμον ἕνα, οὐ μέντοι τὸ πᾶν εἶναι τὸν κόσμον, ἀλλὰ ὀλίγον τι τοῦ παντὸς μέρος, τὸ δὲ λοιπὸν ὕλην. Πλάτων δὲ ἕνα φησὶ καὶ ἓν τὸ πᾶν εἶναι ἐκ τοῦ μὴ εἶναι τέλειον, ἐὰν μὴ πάντα περιέχῃ, ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι ὅμοιον τῷ παραδείγματι τουτέστι τῷ θνητῷ κόσμῳ ἐὰν μὴ μονογενὴς ᾖ, ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι αἰώνιον εἰ τὸ ἐλλιπές τι ἔχει. Μετρόδωρος ὁ καθηγητὴς Ἐπικούρου φησὶν ἄτοπον εἶναι ἐν μεγάλῳ πεδίῳ ἕνα ἄσταχυν γεννηθῆναι καὶ ἕνα κόσμον ἐν τῷ ἀπείρῳ· ὅτι δὲ ἄπειρος κατὰ τὸ πλῆθος δῆλον ἐκ τοῦ ἄπειρα τὰ αἴτια εἶναι. εἰ γὰρ ὁ κόσμος πεπερασμένος, τὰ δ' αἴτια πάντα ἄπειρα, ἐξ ὧν δὲ ὁ κόσμος γέγονεν, ἀνάγκη ἀπείρους εἶναι. ὅπου γὰρ τὰ αἴτια πάντα, ἐκεῖ καὶ ἀποτελέσματα. αἴτια δὲ ἤτοι αἱ ἄτομοι καὶ τὰ στοιχεῖα.

Caput VII.

De mundo.

Stoici mundum unum eſſe dixerunt et hunc totum eſſe et corporeum. Empedocles vero mundum quidem unum eſſe concedit, non tamen univerſum eſſe, ſed exiguam quandam univerſi particulam, reliquum vero otioſam materiam. Plato mundum unum eſſe et univerſum *tribus argumentis conjectat*, quia perfectus non eſſet, ſi omnia non contineret nec exemplari, id eſt mortali mundo, ſimilis ſi unicus non eſſet, nec aeternus ſi quid extra ſe haberet. Metrodorus praeceptor Epicuri ait abſurdum eſſe in magno campo ſpicam unam produci et unum in infinito mundum. Quod autem ſit infinitus ex eo patet, quod infinitae ſint cauſae. Etenim ſi mundus ſit finitus, cauſae vero illius infinitae ex quibus prodiit, neceſſe eſt mundos dari infinitos. Siquidem ubi omnes cauſae, ibi etiam ſunt effectus. Cauſae autem ſunt atomi et elementa.

Πῶς συνέστηκεν ὁ κόσμος.

Συνέστηκε τοίνυν ὁ κόσμος περικεκλεισμένως ἐσχηματισμένος τὸν τρόπον τοῦτον τῶν βαρυτάτων σωμάτων φερομένων εἰς τὸ κάτω, τῶν δὲ κούφων εἰς τὸ ἄνω, φερομένων δὲ πέριξ ἐκ τούτων συνηρμοσμένων.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ θεοῦ.

Ὅσα κατ' ἀρχὰς περὶ θεοῦ λέγοντες παρελίπομεν, ταῦτα νῦν ἐροῦμεν. τοὺς μὲν τῶν προτέρων φιλοσοφησάντων εὑρήκαμεν θεοὺς ἠγνοηκότας, ὡς Πρωταγόραν τὸν Ἠλεῖον καὶ Θεόδωρον τὸν Κυρηναῖον καὶ Εὐήμερον τὸν Τεγεάτην. οὐ γὰρ εἶναι θεοὺς εἰπεῖν τετολμήκασιν. ἔοικε δὲ ταύτης τῆς ὑπολήψεως Εὐριπίδης, κἂν τοῦτο μὲν αὐτὸς οὐ λέγῃ διὰ δέος τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, ἀλλὰ τὸν Σίσυφον εἰσήγαγε τοῦτο λέγοντα. τοίους δὲ παραλελειφότες τοῦ Ἀναξαγόρου ἀκροώμεθα, ὃς μὲν τὸν θεὸν (428) καὶ τὰ σώ-

Quomodo conſtitit mundus.

Conſtitit igitur mundus rotunda figura formatus hoc pacto ut graviſſima corpora deorſum ferantur, levia vero ſurſum, circum denique et in orbem quae ex his ſunt compoſita.

Caput VIII.

De deo.

Quae de deo inter initia omiſimus, ea nunc dicemus. Nam ex antiquis philoſophis quosdam invenimus qui deos ignorarunt, ut Protagoram Eleum, Theodorum Cyrenaicum, Euemerum Tegeatam, non enim deos eſſe aſſerere auſi ſunt. Videtur vero hujus opinionis fuiſſe Euripides, quamquam id ipſe non dicit ob metum Areopagitarum, ſed Siſyphum id dicentem introducit. Sed iſtos miſſos faciamus et Anaxagoram potius audiamus, qui divinam

ματα κατ᾽ ἀρχὰς διακεκοσμηκέναι, καὶ οὕτως εἶναι τὸν πεποιηκότα ταῦτα ὑπέλαβε. Πλάτων δὲ οὐχ ἑστηκότα ταῦτα ὑπέθετο, ἀτάκτως δὲ κινούμενα ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς τάξιν ἦχθαι καὶ τοῦ προσήκοντος μετειληφέναι. Θαλῆς δὲ [30] νοῦν τοῦ κόσμου τὸν θεὸν ἡγήσατο. Ἀναξίμανδρος δὲ τοὺς ἀπείρους νοῦς θεοὺς εἶναι νομίζει. Δημόκριτος δὲ νοῦν ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ τὴν τοῦ κόσμου ψυχὴν ὑπολαμβάνει. Πυθαγόρας δὲ τῶν ἀρχόντων μονάδα θεὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν φήθη, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ ἑνὸς φύσις αὐτὸς ὁ νοῦς. τὴν δὲ ἀόριστον δυάδα δαίμονα καὶ τὸ κακὸν, περὶ ἣν ἐστιν ὁρατὸς κόσμος. καὶ Πλάτωνι τοῦτο δοκεῖ τὸν θεὸν ἀμιγῆ πάσης ὕλης καὶ μηδενὶ πάθει συμπεπλεγμένον. Ἀριστοτέλης δὲ τὸν ἀνωτάτω θεὸν εἶδος χωριστὸν, ἐπιβεβηκὸς τῇ σφαίρᾳ τοῦ παντός. ὅθεν ἐστὶν αἰθέριον σῶμα τὸ μέγιστον ὑπ᾽ αὐτοῦ νομιζόμενον. διῃρημένον κατὰ τὰς σφαίρας τῇ μὲν φύσει συναφεῖς, τῷ δὲ λόγῳ κεχωρισμένας· ὥστ᾽ εἶναι ζῶον σύνθετον ἐκ σώματος καὶ θεότητος, καὶ τὸ μὲν αἰθέριον

mentem afferit res omnes a primordiis mundi inter fe confufas diftinxiffe atque ita res omnes procreaffe. Plato vero fuppofuit prima corpora non conftitiffe, fed inordinate mota a deo in ordinem fuiffe coacta et ad id quod erat conveniens revocata. Thales vero mentem mundi deum effe putabat. Anaximander autem mentes infinitas deos effe putat. Democritus autem mentem in igne fphaerico animam mundi exiftimat. Pythagoras vero ex principiis unitatem deum et bonum effe putavit, quae fit unius natura ipfa mens eft, indefinitam vero dualitatem daemonem et malum circa quam mundus eft vifibilis. Et Platoni hoc vifum eft deum ab omni materia feparatum et nullis paffionibus obnoxium. Ariftoteles vero fupremum deum formam effe definivit feparatam, univerfi tamen circulo inhaerentem: unde et corpus ejusmodi ab ipfo aethereum et magnum reputatum eft, divifum in plures fphaeras natura conjunctas, ratione vero feparatas, ut animal fit compofitum ex corpore et divinitate et hoc ae-

Ed. Chart. II. [30.] Ed. Baf. IV. (428. 427.)
κινούμενον κυκλοφορητικόν. τὴν δὲ ψυχὴν λόγον ἀκίνητον. αἴτιον τῆς κινήσεως κατ' ἐνέργειαν. Στωϊκοὶ τὸν θεὸν πῦρ ἔντεχνον ἢ πνεῦμα νομίζουσιν ὁδῷ βαδίζον ἐπὶ κόσμου γένεσιν, ἐμπεριειληφὸς πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἱμαρμένην γίνεσθαι καὶ διήκειν δι' ὅλου τοῦ κόσμου, τὰς δὲ προσηγορίας μεταλαμβάνοντα κατὰ τὰς τῆς ὕλης δι' ἧς κεχώρηκε παραλλάξεις. θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ τὴν γῆν εἶναι νομίζουσι, τὸ δὲ ἀνώτατον πάντων τὸν νοῦν εἶναι τὸν θεόν. Ἐπίκουρος δὲ, ἀνθρωποειδεῖς εἶναι τοὺς θεοὺς, λόγῳ δὲ πάνυ θεωρητοὺς διὰ τὴν λεπτομέρειαν τῆς τῶν εἰδώλων φύσεως. ὁ δὲ οὕτω ἄλλας τέτταρας φύσεις κατὰ γένος ἀφθάρτους τάσδε, τὰ ἄτομα, τὸ κενὸν, τὸ ἄπειρον, τὰς ὁμοιότητας. αὗται δὲ λέγονται ὁμοιομερεῖς καὶ στοιχεῖα τῷ αὐτῷ.

(427) Πόθεν ἔχομεν ἔννοιαν θεῶν.

Ὁρίζονται τὸν θεὸν οἱ Στωϊκοὶ πνεῦμα νοητὸν οὐκ ἔχον μορφὴν, μεταβαλλόμενον δὲ εἰς ὃ βούλεται. ἔχομεν δὲ

thereum motum et in circulum volubile, animam vero rationem immobilem, caufam motus fecundum operationem. Stoici deum effe ignem arte praeditum vel fpiritum arbitrantur et via procedentem ad mundi generationem et omnes omnium rerum rationes continentem, quibus omnia fato eveniunt totum mundum pervadere ac appellationes fortitum pro diverfitate materiae in quam diffufus eft. Deum et mundum et ftellas et terram effe cenfent. Id autem quod omnium fupremum eft mentem effe et deum. Epicurus vero deos omnes humana fpecie effe, fola vero ratione vifibiles propter tenuitatem fpecierum eorum naturae: hic vero fic alias quatuor naturas fecundum genus incorruptibiles ftatuit atomosque, infinitum, vacuum et fimilitudines, hae vero dicuntur partes fimilares et elementa.

Unde deorum notitiam habemus.

Deum definiunt Stoici fpiritum intelligibilem, formam non habentem, qui fe in id quod vult transformat. Dei

ἔννοιαν τούτου ἐκ τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους τῶν ὁρωμένων αὐτοῦ δημιουργημάτων. οὐδὲν γὰρ τῶν καλῶν εἰκῇ γεγένηται, ἀλλ' ὑπὸ δημιουργοῦ σοφοῦ. ὅθεν Εὐριπίδης εἶπεν, ἀστέρες δ' ἐν οὐρανῷ ποίκιλμα τέκτονος σοφοῦ, ἐλάβομεν δὲ ἔννοιαν ἐκ τοῦ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην σὺν τοῖς λοιποῖς τῶν ἀστέρων τὴν ὑπόγειον φορὰν ἐνεχθέντας ὁμοίως ἀνατέλλειν τοῖς χρώμασι καὶ τοῖς σχήμασιν. ἴσα δὲ καὶ τοῖς μεγέθεσι καὶ κατὰ τόπους τοὺς αὐτοὺς καὶ χρόνους.

(429) Περὶ ἡρώων καὶ δαιμόνων.

Θαλῆς μὲν καὶ Πλάτων καὶ Πυθαγόρας καὶ πρὸς τούτοις οἱ Στωϊκοὶ γιγνώσκουσιν ὁμοίους εἶναι καὶ τούτους μὲν οὐσίας φυσικάς, τοὺς δ' ἥρωας ψυχὰς κεχωρισμένας τῶν σωμάτων τὰς μὲν ἀγαθὰς τῶν τὸν βίον διαγόντων ἄριστα ἀνθρώπων, κακὰς δὲ τῶν πονηρῶν. Ἐπίκουρος δὲ οὐδετέρους τούτων εἶναι συγκεχώρηκε.

vero cognitionem habemus ex pulchritudine et magnitudine operum illius quae conſpiciuntur: nihil enim temere aut caſu pulchrum oritur, ſed opificis ſapientis opera: quamobrem Euripides dixit: ſtellae in coelo ſunt ornatus opificis ſapientis. Devenimus autem in hujusmodi cognitionem cum ex aliis ſtellis, tum praecipue ex ſole et luna, quae *ſubterraneum iter emenſa* eodem colore, eadem figura, eadem magnitudine oriuntur eademque et tempora et loca ſervant.

De beroibus et daemonibus.

Thales, Plato, Pythagoras et cum his Stoici ſentiunt *eos* eſſe ſimiles ac Daemonas quidem ſubſtantias naturales, Heroas autem animas e corporibus ſeparatas et harum bonas eſſe, quae hominum fuerint optime vitam traducentium: malas autem male viventium. Epicurus tam Daemonas quam Heroas non concedit.

(426) Κεφάλαιον θ'.

Περὶ ψυχῆς.

Πολλὴν μὲν ἔστιν εὑρεῖν παρὰ τοῖς προτέροις ἀντείρησιν περὶ τῆς ψυχῆς γενομένην. ἀλλ' ὅμως μὴ τὸν τῆς εἰσαγωγῆς τρόπον ὑπερβαίνειν δοκοῖμεν τὰ πᾶσιν εἰρημένα περὶ ταύτης διεξιόντες, ὅσα τοῖς ὀνομαστοτάτοις εἰρῆσθαι περὶ ταύτης νομίζομεν, ὡς ἐν βραχέσι πειρώμεθα λέγειν. ψυχὴν τοίνυν [31] οἱ μὲν πνεῦμα παντὶ τῷ σώματι παρακείμενον ὅπου μὲν μᾶλλον, ὅπου δὲ ἧττον νομίζουσιν εἶναι. οὗτοι δὲ οἱ περὶ τὸν Ἀσκληπιάδην εἰσίν· ἄλλοι δὲ δύναμιν δι' ἣν ζῶμεν. οἱ δὲ κινήσεως ἀρχὴν πάντων γινομένων τε καὶ ὄντων. Ἐπίκουρος δὲ τὸν ἐφελκόμενον ἔξωθεν ἀέρα διὰ τῆς εἰσπνοῆς τὴν ψυχὴν ὑπέλαβεν. τὴν δὲ οὐσίαν ταύτην οἱ μὲν ἀσώματον ἔφασαν, ὡς Πλάτων, οἱ δὲ σώματα κινεῖν, ὡς Ζήνων καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ. πνεῦμα γὰρ εἶναι ταύτην ὑπενόησαν καὶ οὗτοι θνητὴν μὲν ψυχήν, ὡς Ἐπίκουρος

Caput IX.

De anima.

Multam quidem possumus invenire apud priores *philosophos* de anima ortam controversiam, verumtamen ne introductionis modum excedere videamur, cum quae de ea ab omnibus dicta sunt enarraverimus, quaecunque ab illustrissimis viris de ea dicta fuisse arbitramur, breviter commemorare conemur. Animam igitur existimant aliqui spiritum esse toti corpori annexum, *non tamen aequabiliter*, sed uni membro magis, alteri minus: hoc Asclepiadis sectatores dicunt. Eandem alii facultatem qua vivimus arbitrantur. Quidam principium motus omnium quae fiunt et sunt. Epicurus autem aërem illum quem respirando attrahimus animam esse credidit. Cujus substantiam alii incorpoream dixerunt, ut Plato, alii corpora movere, ut Zeno, quem secuti Stoici, nam spiritum ipsam esse opinati sunt. Item mortalem alii, ut Epicurus et Dicaearchus.

Ed. Chart. II. [31.] Ed. Baf. IV. (426. 427.)

καὶ Δικαίαρχος ᾠήθησαν, ἀθάνατον δὲ Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοί. ἀλλ' ὁ Πλάτων ἀεικίνητον καὶ οὐδέποτε διαφθαρησομένην. οἱ Στωϊκοὶ δὲ καθ' ἑκάστην τοῦ κόσμου μεταβολὴν διαμένειν ἀθάνατον, ἕως ἂν ἡ τοῦ κόσμου μεταβολὴ συστᾶσα καὶ ταύτην τυχεῖν διαφθαρῆναι. τοῖς δὲ σώμασι συνδεῖσθαι νομίζουσιν οἱ μὲν αὐτοφυεῖς ἥκουσιν ἐγκρατεῖς οὔσας, ὥστε ταῦτα πασχούσας τῷ ἐπιθυμεῖν ἡδονῶν τῶν διὰ τῶν σωμάτων αὐταῖς προσγινομένων. οἱ δὲ κατὰ θεὸν ἐγγίνεσθαι τοῖς σώμασι βουλόμενοι. μηδ' ἓν τῶν στοιχείων ἀργὸν, μηδὲ ἔξω ὂν ἄμοιρον εἶναι διὰ τέλους· ἐξαμαρτάνειν δὲ τὰς ψυχὰς οἱ μὲν αὐτεξουσίους οὔσας καὶ διὰ τὰς σφετέρας ἐπιθυμίας ἐπὶ τὸ πλημμελὲς τρεπομένας. τῶν ἡδέων γὰρ οὔσας ὀρεκτικὰς διὰ τὴν τούτου κάθεξιν μηδὲν διωθεῖσθαι τὰς φαυλοτάτας τῶν ἀτοπωτάτων εἶναι νομιζομένων. οἱ δὲ καθ' εἱμαρμένην πάντα συμβαίνειν νομίσαντες καὶ τὴν ψυχὴν ἀπροαιρέτως τοῖς πλημμελήμασι περιπίπτειν ὑπολαμβάνουσι. διδόναι δὲ δίκην τὰς (427) πονηροτάτας τῶν σωμάτων ἀπαλλαττομένας ὁ Πλάτων οἴεται καὶ τὰς

Alii immortalem, ut Plato et Stoici, ipſam exiſtimarunt: quamquam Plato ſuo ſe motu ſemper moventem nec unquam interituram ipſam aſſeveret, ſtoici contra tamdiu animam immortalem durare quoad mundus diſſolvatur, tunc enim ipſam quoque corrumpi. Rurſus alii ſic annexas corporibus animas ajunt, ut ex eis ipſas ſponte natas dicant: hocque in cauſa eſſe, ut corporis voluptatibus tantopere delectentur. Alii vero animam volunt dei particulam quandam nec ullum exſtare elementum, quod otioſum ſit quodque in compoſitarum rerum rationem non veniat. Peccare vero animas inquiunt. Alii quia liberae cum ſint ſuopte arbitrio ad malum ferantur: nam cum voluptates appetant ut eas aſſequantur, vitia perſequi flagitioſum eſſe non judicant. Alii cuncta fato evenire putantes animam quoque nulla electione habita delinquere poſſe concedunt. Poenas dare ſceleratas animas ubi a corporibus ſolutae fuerint exiſtimat Plato: bonorum autem

ἄμεινον βεβιωκυΐας εἰς θεὸν ἀναπέμπεσθαι καὶ τοῖς ἄστροις ἐγκαταλέγεσθαι. Στωϊκοὶ δὲ τούτων οὐδὲν προσίενται, ἀλλ' ἐπειδὰν ἀποχωρισθῶσι τῶν σωμάτων, φασὶ τὰς ἀκρατεστέρας καὶ τῶν ἡδέων ἐπιθυμητικὰς αὖθις ἠμφιεσμένας τῶν διὰ σωμάτων ἡδονῶν προσγιγνομένων ἐγκαταδύεσθαι πάλιν τοῖς σώμασιν ἐξ ἀρχῆς, καὶ μηδέποτε παύεσθαι τούτου περιπιπτούσας, ἕως ἂν παιδεύσεως τῆς προσηκούσης τύχωσι καὶ τῶν καλῶν εἰς γνῶσιν ἀφικόμεναι χρηστὸν ἕλωνται βίον. καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ σώματο καθ' αὑτὰς διαφανεῖς σπουδαίων δεομένων ἰδέας μετελθούσας τὰς ἀγαθὰς καὶ μετὰ ταῦτα διὰ παντὸς οὔσας τὰς πάλιν οὕτω διακειμένας. εἶναι δὲ τὰ μέρη τῆς ψυχῆς Πλάτων μὲν τρία νενόμικε, λογικὸν, θυμικὸν, ἐπιθυμητικόν. Ἀριστοτέλης δὲ προσήγαγε καὶ τὸ φυσικόν τε καὶ τὸ ζωτικόν. Στωϊκοὶ δὲ τέσσαρα μέρη τῆς ψυχῆς εἶναί φασι, λογικὸν, αἰσθητικὸν, φωνητικὸν, σπερματικόν. τινὲς δὲ τὴν ψυχὴν ἁπλῆν καὶ ἀμερῆ τυγχάνειν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο τὴν ψυχὴν ὑπολαμβάνουσιν ἢ φρόνησιν ὑπάρχειν, ἣν καὶ νοῦν καὶ νόησιν

ad deum poſt mortem reverti et in aſtris habitare; Stoici nihil horum admittunt, ſed poſtquam, ajunt, ſejunctae a corporibus fuerint quae intemperanter vixerunt et adhuc voluptatum avidae ſunt, corpus aliud iterum ſubeunt, deſiderio voluptatum illectae, quas corporis miniſterio aſſequuntur: id autem eas tamdiu facere, quoad virtutem edoctae in cognitionem veri boni deveniant ac meliorem vitam traducant: a qua ſtatim ubi ſolutae et jam *ab impedimentis corporis* liberae fuerint, ipſis per ſeſemet interlucentibus honeſti ac decoris ideis uniuntur, a quibus ſic affectae nunquam poſtea divelluntur. Partes animae Plato tres fecit, rationem, iracundiam et concupiſcentiam. Ariſtoteles quartam addidit naturalem et vegetantem. Stoici et ipſi partes animae quatuor enumerant, ratiocinandi, ſentiendi, loquendi et gignendi facultatem. Alii ſimplicem et partibus carere animam arbitrantur: nihil enim aliud eſſe quam prudentiam, quam tum mentem tum in-

προσειρήκασι. Μενέμαχος δὲ τῶν Στωϊκῶν ὑπόληψιν ἐπικρίνων τὸ φωνητικὸν καὶ τὸ σπερματικὸν περιεῖλεν. οἰηθεὶς τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως ταῦτα μετέχειν. μέρη δὲ τῆς ψυχῆς ἔνιοι φήθησαν τὸ λογικὸν καὶ τὸ αἰσθητικόν. ὧν καὶ μᾶλλον ἄν τις συγχωρήσειεν εὐλόγως.

Κεφάλαιον ί.

Περὶ ἐλαχίστων.

Πρὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων θραύσματα βραχύτατα ἢ ψήγματα οἷον στοιχεῖα ἀπὸ στοιχείων ὁμοιομερῆ νομίζουσιν εἶναί τινες τὰ λεγόμενα ἐλάχιστα. Ἡράκλειτος εἰσάγει ταῦτα νοήσει μόνον ληπτά.

[32] Περὶ χρωμάτων.

Χρῶμά ἐστι ποιότης σώματος ὁρατόν. οἱ Πυθαγόρειοι δὲ χροιὰν καὶ χρῶμα ἐκάλουν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος.

tellectum appellant. Menemachus unus ex fectatoribus Stoicae difciplinae ubi fufpicionem addidit, loquendi et gignendi facultatem ademit eas fentiendi facultatibus attribuens. Nonnulli demum in fenfum et rationem animam diviferunt, quibus aliquis merito potius affentiri poterit.

Caput X.

De minimis.

Ante quatuor elementa nonnulli frufta breviffima five ramenta quaedam ejusdem rationis *fimilium partium* ceu elementorum elementa exftitiffe dicunt. Heraclitus *quoque fruftula quaedam tum minima cum individua* cogitatione tantum apprehenfibilia inducit.

De coloribus.

Color eft qualitas corporis vifibilis. Pythagorici colorem appellant fuperficiem corporis. Empedocles quod

Ἐμπεδοκλῆς δὲ τὸ τοῖς πόροις τῆς ὄψεως ἐναρμόττον. Πλάτων φλόγα ἀπὸ τῶν σωμάτων σύμμετρα μόρια ἔχουσαν πρὸς τὴν ὄψιν. Ζήνων δὲ ὁ Στωϊκὸς τὰ χρώματα ἐπίχρωσιν τῆς ὕλης πρώτους εἶναι σχηματισμούς. οἱ δὲ ἀπὸ Πυθαγόρου τὰ γένη τῶν χρωμάτων λευκόν τε καὶ μέλαν καὶ ἐρυθρὸν καὶ ὠχρὸν νομίζουσι. τὰς δ᾽ ἄλλας διαφορὰς παρὰ τὰς ποιὰς μίξεις τῶν στοιχείων, τὰς δὲ τῶν ζώων παρὰ τὰς τῶν τόπων καὶ τῶν ἀέρων.

Περὶ μίξεως.

Οἱ μὲν παλαιότεροι τὰς τῶν στοιχείων μίξεις κατ᾽ ἀλλοίωσιν ἤτοι κρᾶσιν ᾠήθησαν γίνεσθαι, οἱ δὲ περὶ Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον κατὰ παράθεσιν. Ἐμπεδοκλῆς δὲ ἐκ μικροτάτων οἴεται τὰ στοιχεῖα συγκρίνειν. Πλάτων δὲ τὰ μὲν τρία εἶναι τρεπτὰ εἰς ἄλληλα λέγει, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, τὴν δὲ γῆν ἀμετάβλητον μόνην.

Περὶ κενοῦ.

Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου καὶ οἱ φυσικοὶ πάντες μέχρι Πλάτωνος ἐν τῷ κόσμῳ κενὸν εἶναι λέγουσι. Ἐμπεδοκλῆς οὐδὲ

meatibus oculorum quadraret. Plato flammam e corporibus *prodeuntem*, cujus partes oculis responderent. Zeno Stoicus colores esse definit primos materiae habitus. Qui Pythagorae successerunt philosophi colorum genera fecerunt album, nigrum, rubrum et pallidum. Reliquas autem colorum differentias ex diversa elementorum commixtione oriri: animalium vero etiam ex locorum et aëris diversitate consurgere.

De mixtione.

Prisci mixtionem elementorum fieri dixerunt ex alteratione vel temperamento. Anaxagoras et Democritus ex eorum congressu. Empedocles e minimis corpusculis elementa componi dicit. Plato tria tantum corpora inter se mutari dicit, ignem, aërem et aquam: terram namque solam immutabilem esse.

De vacuo.

Pythagorici et physici omnes ad Platonem usque in mundo vacuum esse asserunt. Empedocles intra mundum

τι παντὸς κενὸν πέλει οὐδὲ περιττόν. Λεύκιππος δὲ καὶ Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος καὶ τὰ μὲν ἄτομα ἀπέραντα πλήθει, τὸ δὲ κενὸν ἄπειρον τῷ μεγέθει. οἱ Στωϊκοὶ δὲ ἐντὸς μὲν τοῦ κόσμου κενὸν οὐδὲν εἶναι νομίζουσιν, ἔξωθεν δ' αὐτοῦ ἄπειρον. Ἀριστοτέλης δὲ τοσοῦτον εἶναι κενὸν ἔξω τοῦ οὐρανοῦ, ὥστ' ἀναπνεῖν εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν. ἔνδοθεν γὰρ εἶναι τόπον πυρινόν.

Περὶ χώρας.

Οἱ Στωϊκοὶ καὶ Ἐπικούρειοι διαλλάττειν τὸν τόπον τῆς χώρας ἐνόμισαν. καὶ τὸν μὲν τόπον ὑπὸ σώματος κατέχεσθαι, τὴν δὲ χώραν ἐκ μέρους, ὥσπερ ἐπὶ τῆς τοῦ οἴνου πιθάκνης.

Περὶ χρόνου.

Τὸν χρόνον εἶναι Πυθαγόρας ὑπείληφε τὴν σφαῖραν τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς οὐρανοῦ. Πλάτων δὲ αἰῶνος εἰκόνα κινητὴν ἢ διάστημα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως. Ἐρατοσθένης δὲ τὴν τοῦ ἡλίου πορείαν.

inquit, vacua res nulla nec extra eſt. Leucippus, Democritus et Epicurus atomos quidem multitudine, vacuum autem magnitudine infinitum dicunt. Stoici intra mundum vacui quidem nihil eſſe putant, extra vero infinitum. Ariſtoteles tantum vacui ſolummodo extra mundum eſſe, quantum ad reſpirationem mundi faciat: mundum enim, igneus cum ſit, eventilatione indigere.

De loco et receptaculo.

Stoici et Epicurei locum a receptaculo differre cenſent: ac locum quidem eſſe quod corpus totum tangit *ut ſuperficies:* receptaculum autem quod parte ſolum ut in vaſis vinariis contingit.

De tempore.

Pythagoras tempus eſſe arbitratur ambientis nos coeli machinam. Plato mobilem aeternitatis imaginem vel intervallum motus mundi. Eratoſthenes ſolis iter.

Περὶ οὐσίας χρόνου.

Τοῦ δὲ χρόνου τὴν οὐσίαν οἱ Στωϊκοὶ ἡλίου τὴν κίνησιν νομίζουσι. Πλάτων δὲ τὴν πορείαν ταύτην. καὶ τινες μὲν ἀγέννητον τὸν χρόνον εἶναι, Πλάτων δὲ γεννητὸν κατ᾽ ἐπίνοιαν.

Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς.

Οἱ περὶ Παρμενίδην καὶ Μέλισσον καὶ Ζήνωνα τὸν Ἐλεάτην γένεσιν καὶ φθορὰν ἀνῃρήκασιν ἀκίνητον εἶναι τὸ πᾶν ὑπολαβόντες. Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὅσοι κατὰ συναθροισμὸν τῶν λεπτῶν σωμάτων κοσμοποιοῦσι, σύγκρισιν μὲν καὶ διάκρισιν εἰσάγουσι. γενέσεις δὲ καὶ φθορὰς οὐκ οἰκείως, οὐ γὰρ κατὰ ποιὰν ἀλλοίωσιν, ἀλλὰ κατὰ παράθεσιν καὶ συναθροισμὸν γίνεσθαι τὰ πάντα νομίζουσι. Πυθαγόρας δὲ καὶ ὅσοι παθητὴν ὕλην ὑποτίθενται, κυρίως γένεσιν καὶ φθορὰν λέγουσι γίνεσθαι καὶ ἀλλοιώσεις καὶ τροπὰς στοιχείων καὶ διαλύσεις.

De temporis eſſentia.

Temporis autem eſſentiam Stoici ſolis motum exiſtimant. Plato iter ipſum ſolis. Ac ceteri quidem ignitum tempus arbitrantur: Plato vult genitum ex ſenſus noſtri cogitatione.

De ortu et interitu.

Parmenides, Meliſſus et Zeno Eleata ideo nec generari nec corrumpi quidquam aſſeruerunt, quod univerſum immobile ponunt. Empedocles, Epicurus et ceteri quotquot e minutis corpuſculis mundum exſtruunt, concretionem et ſecretionem introducunt. Hi autem neque oriri quidquam neque interire proprie dicunt: nam cum ex congerie, non alteratione gigni res velint, non qualitatis ſed quantitatis motum ortus et interitus momentum praecedere faciunt. Pythagoras et alii quicunque materiam pati ſupponunt, ortum et interitum proprie adſtruunt cum elementorum qualitatibus immutatis naſci res et diſſolvi.

[33] *Περὶ ἀνάγκης.*

Τὴν ἀνάγκην Θαλῆς ἰσχυροτάτην εἶναί φησι, κρατεῖν γὰρ αὐτὴν τοῦ παντός. Πυθαγόρας δὲ τῷ κόσμῳ τὴν ἀνάγκην περικεῖσθαι ὑπολαμβάνει. Παρμενίδης δὲ καὶ Δημόκριτος πάντα κατὰ ἀνάγκην συμβαίνειν εἰρήκασιν. εἶναι δὲ τὴν αὐτὴν εἱμαρμένην καὶ δίκην καὶ πρόνοιαν. Πλάτων δὲ τὰ μὲν εἰς πρόνοιαν, τὰ δὲ εἰς ἀνάγκην ἀνάγεσθαι.

Τίς οὐσία ἀνάγκης.

Τῶν ἀρχῶν δὲ καὶ τῶν στοιχείων αἰτίαν χρηστικὴν τὴν ἀνάγκην Ἐμπεδοκλῆς ἡγεῖται. Δημόκριτος δὲ τὴν ἀντιτυπίαν καὶ φορὰν καὶ πληγὴν τῆς ὕλης. Πλάτων δὲ ὁτὲ μὲν τὴν ὕλην, ὁτὲ δὲ τὴν τοῦ ποιοῦντος πρὸς αὐτὴν σχέσιν.

Περὶ οὐσίας εἱμαρμένης.

Ἡράκλειτος οὐσίαν εἱμαρμένης λόγον διὰ παντὸς διήκοντα. ἡ δὲ εἱμαρμένη ἐστὶν αἰθέριον σῶμα, σπέρμα τῆς

De neceſſitate.

Thales validiſſimam eſſe neceſſitatem dixit, cum univerſo dominetur. Pythagoras autem exiſtimat neceſſitatem mundo circumfundi. Parmenides vero et Democritus omnia per neceſſitatem dixerunt evenire, eſſe vero ipſam fatum, juſtitiam, providentiam. Plato vero quaedam in providentiam, quaedam in neceſſitatem referri.

Quae eſſentia neceſſitatis.

Empedocles exiſtimat neceſſitatem eſſe cauſam utentem principiis et elementis. Democritus autem reſiſtentiam, motum et impetum materiae. Plato vero nonnunquam materiam, nonnunquam habitum ejus qui circa ipſam operatur.

De fati eſſentia.

Heraclitus eſſentiam fati rationem eſſe omnia pervadentem dicit. Fatum vero eſt corpus aethereum, ſemen

τῶν πάντων γενέσεως. Πλάτων λόγον αΐδιον καὶ νόμον αΐδιον τῆς τοῦ παντὸς φύσεως. Χρύσιππος δύναμιν πνευματικὴν καὶ τάξιν τοῦ παντὸς διοικητικήν. καὶ πάλιν ἐν τοῖς ὅροις λέγει τὴν εἱμαρμένην, καθ' ἣν τὰ μὲν γεγονότα γέγονε, τὰ δὲ γινόμενα γίνεται, τὰ δὲ γενησόμενα γενήσεται. οἱ δὲ ἄλλοι Στωϊκοὶ εἱρμόν. Ποσειδώνιος δὲ τρίτον ἀπὸ Διός. πρῶτον γὰρ εἶναι τὸν Δία, εἶτα τὴν φύσιν, εἶτα τὴν εἱμαρμένην.

Περὶ τύχης.

Πλάτων αἰτίαν ἐν προαιρετικοῖς κατὰ συμβεβηκὸς καὶ παρακολούθημα. Ἀριστοτέλης αἰτίαν κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς καθ' ὁρμὴν ἕνεκά τινος γινομένοις ἄδηλον καὶ ἄστατον. διαφέρειν δὲ τῆς τύχης τὸ αὐτόματον· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τύχης κατ' αὐτομάτου εἶναι ἐν τοῖς πρακτέοις πάντως, τὸ δ' αὐτόματον οὐκ ἀπὸ τύχης. ἐν γὰρ τοῖς ἔξω πράξεως

generationis omnium. Plato rationem aeternam et legem aeternam naturae totius univerfi. Chryfippus vim fpiritalem et ordinem omnia regentem. Et rurfus in definitionibus dicit fatum effe id per quod orta nata funt, nafcentia oriuntur, oritura generabuntur. Alii vero Stoici feriem. Pofidonius autem tertium a Jove. Primum enim Jovem effe, fecundum naturam, tertium fatum.

De fortuna.

Plato fortunam definit caufam per accidens et id quod inopinato fequitur in iis, quae fiunt cum electione. Ariftoteles caufam per accidens in iis, quae fecundum appetitum fiunt finis alicujus gratia, incertam eam et inftabilem. Differre vero fortunam a cafu ex eo quod quae fortuna fiunt, cafu quoque fiant cum fortuna folum in noftris actionibus verfetur: quae autem fiunt cafu non omnia fortuna, in his enim cafus confiftit quae ad actiones noftras non attinent; et fortunam folum effe ratione praeditorum; cafum vero in ratione praeditis et brutis

καὶ τὴν μὲν τύχην τῶν λογικῶν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων καὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων. Ἐπίκουρος ἀσύστατον αἰτίαν προσώποις, χρόνοις, τρόποις. Ἀναξαγόρας δὲ καὶ Στωϊκοὶ αἰτίαν ἄδηλον ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ· καὶ τὰ μὲν εἶναι κατὰ ἀνάγκην, τὰ δὲ καθ' εἱμαρμένην, τὰ δὲ κατὰ προαίρεσιν· τὰ δὲ κατὰ τύχην, τὰ κατὰ αὐτόματον.

(427) Κεφάλαιον ια'.

Περὶ κόσμου.

Πυθαγόρας πρῶτος ὠνόμασε τὴν τῶν ὅλων περιοχὴν κόσμον ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τάξεως. Θαλῆς ἕνα τὸν κόσμον. Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὁ τούτου καθηγητὴς Λεύκιππος ἀπείρους κόσμους ἐν τῷ ἀπείρῳ κενῷ. Ἐμπεδοκλῆς τὸν τοῦ ἡλίου δρόμον εἶναι περιγραφὴν τοῦ πέρατος τοῦ κόσμου. οἱ Στωϊκοὶ διαφέρειν τὸ πᾶν καὶ τὸ ὅλον. τὰ μὲν γὰρ ἅπαν εἶναι σὺν τῷ κενῷ ἄπειρον, ὅλον δὲ χωρὶς τοῦ κενοῦ τὸν κόσμον, ὥστε οὐ τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ ὅλον καὶ τὸν κόσμον.

animantibus et corporibus vita carentibus. Epicurus inconſtantem et ipſe cauſam modis, temporibus et perſonis fortunam dicit. Fortunam Anaxagoras et Stoici cauſam quam humanus diſcurſus aſſequi non poſſit: atque alia quidem neceſſitate, alia fato, alia electione, alia fortuna, alia caſu fieri.

Caput XI.

De mundo.

Pythagoras primus hanc rerum omnium congeriem mundum nominavit propter ordinem qui eſt in ipſo. Thales unum eſſe mundum. Democritus et Epicurus et hujus magiſter Leucippus infinitos mundos in infinito vacuo. Empedocles ſolis curſum eſſe circumſcriptionem terminorum mundi. Stoici differre univerſum et totum: univerſum enim eſſe cum vacuo infinitum, adeo ut totum et univerſum non ſint idem.

Περὶ σχήματος κόσμου.

Οἱ μὲν Στωϊκοὶ τὸν κόσμον σφαιροειδῆ, ἄλλοι κωνοειδῆ, ἄλλοι ᾠοειδῆ. Ἐπίκουρος ἐνδέχεσθαι τούτων ἕκαστον.

Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος.

Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔμψυχόν τε τὸν κόσμον καὶ προνοίᾳ διοικούμενον. Δημόκριτος δὲ καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὅσοι εἰσάγουσι τὰ ἄτομα καὶ τὸ κενὸν οὐδέτερον τούτων συγχωροῦσι, φύσει δέ τινι ἀλόγῳ διοικεῖσθαι. Ἀριστοτέλης οὔτε ἔμψυχον εἶναι ὅλον δι' ὅλον οὔτε αἰσθητικὸν οὔτε προνοίᾳ διοικούμενον· τὰ μὲν γὰρ οὐράνια τούτων ἁπάντων μετέχειν· σφαίρας γὰρ περιέχειν ἐμψύχους καὶ ζωτικούς. τὰ δὲ περὶ γῆν μηδενὸς τούτων μετειληφέναι, τῆς δ' εὐταξίας κατὰ συμβεβηκὸς οὐ προηγουμένως μετέχειν.

De figura mundi.

Stoici rotunda figura mundum conftare dicunt, alii cono, alii ovo fimilem malunt. Epicurus fufcipere harum fingulas.

An mundus fit animatus?

Ceteri quidem omnes mundum effe animatum et prudentia gubernari. Democritus vero et Epicurus ac quotquot atomos et vacuum introducunt horum neutrum concedunt, fed natura quadam bruta et rationis carente adminiftrari. Ariftoteles neque animatum effe totum per omnes partes dicit, neque fenfu neque ratione neque providentia praeditum effe mundum exiftimat; coeleftia enim corpora haec omnia habere, orbes enim continere animatum et vivens. Terreftria vero horum nihil accipere et ordinem per accidens iis non per fe aut a caufa antecedente contingere.

Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος.

Τὸν Πυθαγόραν τε καὶ Πλάτωνα ὑπὸ θεοῦ γεγονέναι τὸν κόσμον καὶ πάντας τοὺς διαδεδεγμένους τούτους ὑπο-(430) λαμβάνειν εἰρήκασι. καὶ εἶναι μὲν ὅσον ἐπὶ τῇ φύσει φθαρτὸν, αἰσθητὸν ὑπάρχειν, οὐ μὴν φθαρησόμενον προνοίᾳ τοῦ πεποιηκότος. Ἐπίκουρος δὲ καὶ οἱ Στωϊκοὶ φθαρτὸν νομίζουσιν ὅτι γεννητὸς, ὡς ζῶον, ὡς φυτόν. Ἀριστοτέλης δὲ τὸ ὑπὸ τὴν σελήνην μέρος παθητὸν καὶ φθαρτὸν, ἐν ᾧ τὰ περίγεια κηραίνεται.

Πόθεν τρέφεται ὁ κόσμος;

Ἀριστοτέλης εἰ τρέφεται φθαρήσεσθαι νενόμικεν. οὐδέτερον δὲ τούτων τῷ κόσμῳ συμβεβηκέναι. Πλάτων ἐκ τοῦ φθίνοντος κατὰ μεταβολὴν τρέφεσθαι τοῦτόν φησι. Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος διττὴν εἶναι φθορὰν ὑπέλαβεν. τὸ μὲν ἐξ οὐρανοῦ πυρὸς ῥυέντος, τὸ δ᾽ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ περὶ τοὺς ἀστέρας ὑπερχεόμενον· καὶ τούτων εἶναι τὰς ἀναθυμιάσεις τροφὰς τοῦ κόσμου.

An mundus fit incorruptibilis?

Pythagoras et Plato et omnes qui eorum fecuti funt opiniones, exiftimare fe mundum a deo factum dixerunt et effe natura fua corruptibilem, fenfibilem, providentia tamen opificis non interiturum. Epicurus autem et Stoici mundum corruptibilem concedunt quoniam ortus fuit, ut animal, ut planta. Ariftoteles autem mundi partem fublunarem et paffivam et corruptibilem effe et in qua terreftria corrumpuntur.

Unde mundus alatur?

Ariftoteles putat ipfum mundum fi nutriatur interiturum. Horum vero neutrum mundo contingere. Plato dicit iis nutriri quae corrumpuntur fecundum mutationem. Philolaus Pythagoricus duplicem effe interitum exiftimavit, unum igne coelefti defluente, alterum aqua lunari circa ftellas fuperfufum. Atque horum exhalationes effe alimentum mundi.

Ἀπὸ ποίου στοιχείου ἤρκται ὁ θεὸς κοσμοποιεῖν.

Οἱ φυσικοὶ ἀπὸ γῆς ἦρχθαι λέγουσιν αὐτὸν καθάπερ ἀπὸ κέντρου. Πυθαγόρας δὲ ἀπὸ πυρός. Ἐμπεδοκλῆς τὸν μὲν αἰθέρα πρῶτον διακριθῆναί φησι, δεύτερον δὲ πῦρ, ἐφ᾽ ᾧ γῆ ἐξενήνεκται, εἶτα ὕδωρ, ἐξ οὗ ἀποθυμιασθῆναι τὸν ἀέρα. γενέσθαι δὲ τὸν μὲν οὐρανὸν ἐκ τοῦ ἀέρος, τὸν δὲ ἥλιον ἐκ τοῦ πυρός. Πλάτων δὲ γεγονέναι τὸν κόσμον, ἣν γίγνηται, πρὸς παράδειγμα τοῦ νοήματος. τοῦ δὲ ὁρατοῦ πρότερον μὲν τὴν ψυχὴν, μετὰ δὲ ταύτην τοῦ σώματος εἶδος γεγονέναι ἐκ τοῦ πυρὸς μὲν καὶ γῆς πρῶτον, ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος δεύτερον. Πυθαγόρας σώματα τῶν στερεῶν ᾠήθη, ἅπερ καλεῖ μαθηματικά. ἐκ μὲν γὰρ τοῦ κύβου γεγονέναι τὴν γῆν φησι, ἐκ δὲ τῆς πυραμίδος τὸ πῦρ, ἐκ δὲ τοῦ ὀκταέδρου τὸν ἀέρα, ἐκ δὲ τοῦ εἰκοσαέδρου τὸ ὕδωρ, ἐκ δὲ τοῦ δωδεκαέδρου τὴν τοῦ παντὸς σφαῖραν. Πλάτων δὲ συμφέρεται καὶ ἐν τούτῳ τῷ Πυθαγόρᾳ.

A quo elemento coepit deus mundum facere?

Phyfici a terra exordium fumpfiffe ipfam dicunt tanquam a centro. Pythagoras autem ab igne. Empedocles dicit primum fuiffe fecretum aetherem, fecundo ignem propter quem terra diftincta eft; poftea aquam ex qua cum in vapores et exhalationes foluta fuerit, generatur aër; generari autem coelum ex aëre, folem vero ex igne. Plato vero genitum fuiffe mundum fi generatur ad mundi intelligibilis exemplar; vifibilis autem mundi prius quidem animam, poftea vero fpeciem corporis. Pythagoras corpora folidorum exiftimavit quae appellat mathematica, ex cubo enim terram factam fuiffe dicit, ignem ex pyramide, ex octoedra aërem, ex icofaedra aquam, ex dodecaedra univerfi fphaeram. Plato autem hac in parte Pythagorae confentit.

Περὶ τάξεως τοῦ κόσμου.

Παρμενίδης στεφάνους εἶναι πεπλεγμένους ἐπ' ἀλλήλους τὴν μὲν ἐκ τοῦ ἀραιοῦ, τὴν δὲ ἐκ τοῦ πυκνοῦ, μικτὰς δὲ ἀλλήλαις ἐκ φωτὸς καὶ σκότους μεταξὺ τούτων, καὶ τὸ περιέχον δὲ πάσας τείχους δίκην στερεὸν ὑπάρχειν. Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος χιτῶνα κύκλῳ καὶ ὑμένα περιτείνουσι τῷ κόσμῳ. Ἐπίκουρος ἐνίων μὲν κόσμων ἀραιὸν τὸ πέρας, ἐνίων δὲ πυκνόν· καὶ τούτων τὰ μέν τινα κινούμενα, τὰ δὲ ἀκίνητα. Πλάτων πῦρ πρῶτον, εἶτα αἰθέρα, μεθ' ὃν ἀέρα, ἐφ' ᾧ ὕδωρ, τελευταίαν δὲ γῆν. ἐνίοτε δὲ τὸν αἰθέρα τῷ πυρὶ συνάπτει. Ἀριστοτέλης πρῶτον μὲν ἀέρα ἀπαθῆ, πεμπτόν δέ τι σῶμα, μεθ' ὃ παθητὰ πῦρ, ἀέρα, [35] ὕδωρ, τελευταίαν δὲ γῆν. τούτων δὲ τοῖς μὲν οὐρανίοις ἀποδιδόναι τὴν κυκλικὴν κίνησιν, τῶν δὲ ὑπ' ἐκεῖνα τεταγμένων τοῖς μὲν κούφοις τὴν ἄνω, τοῖς δὲ βαρέσι τὴν κάτω. Ἐμπεδοκλῆς μὴ διὰ παντὸς ἑστῶτας εἶναι μηδὲ ὡρισμένους τοὺς τόπους τῶν στοιχείων ὑπείληφεν, ἀλλὰ πάντ' ἄλλων ἀντιλαμβάνειν.

De ordine mundi.

Parmenides multas corallas esse inter se complicatas unam ex raro, aliam ex denso, eas vero quae in medio sunt ex opaco et lucido mixtas: quae vero ceteras continet instar muri solidam esse. Leucippus et Democritus tunicam et membranam quandam mundo circumponunt. Epicurus quorundam mundorum extremitates raras esse, quorundam vero densas et horum quasdam mobiles, quasdam autem immobiles. Plato supremo in loco aethera collocat, tum ignem, postea aërem, deinde aquam, ultimo terram; interdum tamen igni conjungit aethera. Aristoteles aethera primum collocat, quem immutabilem et quintum corpus facit, ab eo commutabilia disponit, ignem, aërem, aquam et infimo loco terram. His autem ita motum tribuit coelis circularem, iis vero quae infra coelos sunt levibus sursum, gravibus deorsum. Empedocles nec definita nec eadem loca semper habere sensit elementa: sed in alterius locum omnia succedere.

Τίς αἰτία τοῦ τὸν κόσμον κλιθῆναι;

Διογένης καὶ Ἀναξαγόρας μετὰ τὸ συστῆναι τὸν κόσμον καὶ τὰ ζῶα ἐκ τῆς γῆς συμφῦναι τὸν κόσμον ἐκ τοῦ αὐτομάτου εἰς τὸ μεσημβρινὸν κλιθῆναι ἴσως ὑπὸ προνοίας, ἵνα τινὰ μὲν ἀοίκητα γένηται, τινὰ δὲ οἰκητὰ κατὰ ψύξιν καὶ ἐκπύρωσιν. Ἐμπεδοκλῆς τοῦ ἀέρος εἴξαντος τῇ τοῦ ἡλίου ὁρμῇ ἐγκλιθῆναι τοὺς ἄρκτους· καὶ τὰ μὲν βόρεια ὑψωθῆναι, τὰ δὲ νότια ταπεινωθῆναι, καθ' ὃ καὶ τὸν ὅλον κόσμον.

Περὶ τοῦ ἐκτὸς τοῦ κόσμου εἰ ἔστι κενόν.

Οἱ μὲν ἀπὸ Πυθαγόρου ἐκτὸς εἶναι τοῦ κόσμου κενὸν εἰρήκασιν εἰς ὃ ἀναπνεῖ ὁ κόσμος καὶ ἐξ οὗ. οἱ δὲ Στωϊκοὶ τὸ κενὸν εἶναι εἰς ὃ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν ἀναλύεται τὸ ἄπειρον. Ποσειδώνιος οὐκ ἄπειρον, ἀλλ' ὅσον αὔταρκες εἰς τὴν διάλυσιν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ κενοῦ. Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης μήτε ἐκτὸς τοῦ κόσμου μήτε ἐντὸς εἶναι κενόν.

Quae causa inclinationis mundi?

Diogenes et Anaxagoras post mundi constitutionem et animalium ex terra generationem sponte sua dicunt mundum ad austrum inclinasse fortasse providentia divina, ut quaedam ejus pars sit inhabitabilis, quaedam habitabilis propter frigus et calorem. Empedocles aëre vi solis agitato ursas inclinatas et boreales plagas in altum sublatas: australes vero depressas atque ita totum mundum inclinasse ait.

De eo quod est extra mundum et an sit vacuum.

Pythagorici extra mundum vacuum esse dixerunt in quod et ex quo respiraret mundus. Stoici vacuum esse in quod mundus infinitus per conflagrationem resolveretur. Posidonius infinitum non facit, sed solum tantum quantum ad mundi dissolutionem sufficit libro primo de vacuo. Plato et Aristoteles nec intra mundum nec extra vacuum ponunt.

Τίνα δεξιὰ τοῦ κόσμου καὶ τίνα ἀριστερά.

Πυθαγόρας καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου ἔφασαν εἶναι τὰ ἑῷα, ἀφ᾽ ὧν ἀρχὴν εἶναι τῆς κινήσεως· ἀριστερὰ δὲ τὰ ἑσπέρια. Ἐμπεδοκλῆς δὲ δεξιὰ εἶναι τὰ κατὰ τῶν θερινῶν τροπῶν, ἀριστερὰ δὲ τὰ κατὰ τῶν χειμερινῶν.

Κεφάλαιον ιβ΄.

Περὶ οὐρανοῦ τίς τούτου ἡ οὐσία.

Ἀναξιμένης τὴν περιφορὰν τὴν ἐξωτάτην γηΐνην εἶναι. Ἐμπεδοκλῆς δὲ στερέμνιον τὸν οὐρανὸν ὑπάρχειν οἴεται ἐξ ἀέρος συμπαγέντος ὑπὸ πυρὸς κρυσταλλοειδοῦς, τό τε πυρῶδες καὶ ἀερῶδες ἑκάτερα τὰ ἡμισφαίρια περιέχειν. Ἀριστοτέλης ἐκ πέμπτου σώματος πυρινὸν εἶναι τὸν οὐρανὸν ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ συνεστῶτα.

Περὶ διαιρέσεως οὐρανοῦ.

Θαλῆς, Πυθαγόρας καὶ οἱ ἀπ᾽ αὐτοῦ μεμερίσθαι τὰς τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαίρας εἰς κύκλους πέντε, οὕστινας

Quaenam ſit dextra pars mundi.

Pythagoras et Plato et Ariſtoteles orientalem partem eſſe dextram mundi dixerunt, a qua motus incipit, occidentalem vero ſiniſtram. Empedocles autem dextram eſſe eam, quae circa ſolſtitium aeſtivum, ſiniſtram vero quae circa hiemale.

Caput XII.

De coelo quae ſit ejus eſſentia.

Anaximenes extimam mundi circumferentiam terrenam eſſe. Empedocles vero coelum ſolidum eſſe putavit et conſtare ex aëre in morem cryſtalli ab igne durato et utroque hemiſphaerio ignitam aëriamque naturam continere. Ariſtoteles ex quinto corpore igneum eſſe coelum ex calore et frigore compactum.

De diviſione coeli.

Thales, Pythagoras et qui ab iis manarunt, coelum in quinque circulos dividunt, quos zonas appellant: horum

προσαγορεύουσι ζώνας. καλεῖσθαι δὲ τὸν μὲν αὐτῶν ἀρκτικὸν καὶ ἐμφανῆ, τὸν δὲ τροπικὸν θερινὸν, τὸν δὲ χειμερινὸν τροπικὸν, τὸν δὲ ἰσημερινὸν, τὸν δὲ ἀνταρκτικὸν ἀφανῆ. λοξὸν δὲ τοῖς τρισὶ μέσοις τὸν καλούμενον ζωδιακὸν ὑποβεβλῆσθαι. Πυθαγόρας δὲ πρῶτος ἐπινενοηκέναι λέγεται τὴν λόξωσιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἣν Οἰνοπίδης ὁ Χῖος ὡς ἐπίνοιαν ἰδίαν σφετερίζεται.

Κεφάλαιον ιγ'.

Τίς ἡ οὐσία τῶν πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν.

Θαλῆς μὲν ὑπολαμβάνει γεώδη εἶναι τὰ ἄστρα, ἔμπυρα δέ. Ἐμπεδοκλῆς δὲ πυρινὰ μόνα. Ἀναξαγόρας δὲ τὸν περικείμενον αἰθέρα ἀέρα πυρινὸν φήθη, τῇ δὲ εὐτονίᾳ τῆς περιδινήσεως ἀναρπάσαντα πέτρους ἀπὸ τῆς γῆς καὶ καταφλέξαντα τούτους ἠστερικέναι. Διογένης δὲ κισσηροειδῆ μὲν τὰ ἄστρα λέγει· διάπνοιαν δ' αὐτὰ νοεῖται κόσμον. Πλάτων δὲ ἐκ μὲν τοῦ πλείστου μέρους πυρινοὺς εἶναι [36]

arcticum unum appellari, qui nobis femper apparet, alium tropicum aeftivum, alium tropicum hiemalem, alium meridianum, alium antarcticum, qui femper latet: obliquum vero circulum quem zodiacum appellant, tribus mediis fubfterni. Fertur Pythagoras obliquitatem hanc zodiaci circuli primus excogitaffe, quam ut proprium inventum fibi arrogat Oenopides Chius.

Caput XIII.

De ftellarum effentia.

Thales e terra quidem conftare ftellas exiftimat, igneas tamen effe. Empedocles igneas folum. Anaxagoras autem aethera circumfufum aërem inflammatum exiftimavit ac circumvolutionis impetu lapides e terra fubripuiffe ipfosque inflammatos fieri ftellas. Diogenes dicit ftellas effe pumiceas easque putat effe mundi exfpirationem. Plato vero ftellas majori ex parte igneas effe putat, ad-

ἀστέρας ὑπολαμβάνει, μετέχοντας δὲ τῶν ἄλλων στοιχείων κόλλης τρόπον. Ξενοφάνης δὲ ἐκ νεφῶν πεπυρωμένων συνιστάναι τοὺς ἀστέρας ἡγεῖται, σβεννυμένους δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναζωπυρεῖσθαι νύκτωρ, καθάπερ τοὺς ἄνθρακας. τὰς γὰρ ἀνατολὰς καὶ δύσεις ἐξάψεις εἶναι καὶ σβέσεις. Ἡρακλείδης δὲ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ἕκαστον τῶν ἀστέρων κόσμον εἶναι νομίζουσι γῆν περιέχοντα καὶ αἰθέρα ἐν τῷ ἀπείρῳ ἀέρι. ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν ἐνίοις Ὀρφικοῖς φέρεσθαι λέγουσι κοσμοποιοῦσι τῶν ἀστέρων ἕκαστον· οὐδὲν ἀπογιγνώσκει Ἐπίκουρος τούτων ἐχόμενος τοῦ ἐνδεχομένου.

Περὶ σχήματος ἀστέρων.

Οἱ Στωϊκοὶ σφαιρικοὺς τοὺς ἀστέρας καθάπερ τὸν κόσμον οἴονται καὶ ἥλιον καὶ σελήνην. Κλεάνθης κωνοειδεῖς. Ἀναξιμένης ἥλων δίκην καταπεπῆχθαι τῷ κρυσταλλοειδεῖ· ἔνιοι πέταλα πυρινὰ νομίζουσιν εἶναι ὥσπερ ζωγραφήματα τοὺς ἀστέρας.

haerentes tamen aliis elementis inftar glutinis. Xenophanes e nubibus accenfis conftare ftellas arbitratur easque fingulis diebus reftingui, noctu vero rurfus accendi putat quemadmodum carbones. Ortum enim et occafum accenfiones et reftinctiones effe. Heraclides autem et Pythagorici unamquamque ftellam mundum effe putant coelum et terram ambientem in aëre infinito. Has autem opiniones in quibusdam hymnis Orphei dicunt haberi, qui unamquamque ftellam mundum faciunt: horum nihil inficiatur Epicurus, cum fint fimilia his quae contingunt.

De figura ftellarum.

Stoici ftellas rotundas exiftimant ut et mundum et folem et lunam. Cleanthes coni figura. Anaximenes tanquam clavos coelo cryftallino adactos. Quidam vero putant ftellas effe laminas igneas quemadmodum animalia depicta.

Περὶ τάξεως τῶν ἀστέρων.

Ξενοφάνης κατ' ἐπιφάνειαν οἴεται κινεῖσθαι τοὺς ἀστέρας. Δημόκριτος τὰ μὲν ἀπλανῆ πρῶτον, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς πλανήτας, ἐφ' οἷς ἥλιος καὶ σελήνη. Πλάτων μετὰ τοὺς ἀπλανεῖς λέγει πρῶτον φαίνοντα τοῦ Κρόνου, δεύτερον φαέθοντα τοῦ Διὸς, τρίτον πυρόεντα τὸν τοῦ Ἄρεως, τέταρτον φωσφόρον τὸν τῆς Ἀφροδίτης, πέμπτον στίλβοντα τὸν τοῦ Ἑρμοῦ, ἕκτον ἡλίου, ἕβδομον σελήνης. τῶν μαθηματικῶν τινὲς μὲν ὡς Πλάτων, τινὲς δὲ μέσον πάντων τὸν ἥλιον. Ἀναξίμανδρος καὶ Μητρόδωρος ὁ Χῖος καὶ Κράτης ἀνωτάτω μὲν πάντων τὸν ἥλιον τετάχθαι, μετὰ δ' αὐτὸν τὴν σελήνην, ὑπὸ δ' αὐτοὺς τὰ ἀπλανῆ τῶν ἄστρων καὶ τοὺς πλανήτας.

(431) *Περὶ τῆς τῶν ἀστέρων φορᾶς καὶ κινήσεως.*

Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος καὶ Κλεάνθης ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς δυσμὰς φέρεσθαι τοὺς ἀστέρας νομίζουσιν. Ἀλκμαίων καὶ οἱ μαθηματικοὶ τοὺς ἀστέρας τοὺς πλανήτας ἀπὸ

De ordine ſtellarum.

Xenophanes ſecundum ſuperficiem putat ſtellas moveri. Democritus fixas primas eſſe, deinde poſt ipſas planetas, in quibus ſol et luna. Plato poſt fixas Saturnum dicit primum apparere, deinde Jovem, poſtea Martem, quartam Luciferum ſtellam Veneris, quintam ſtellam Mercurii, ſextam ſolis, ſeptimam lunae. Mathematicorum quidam Platonem ſequuntur, quidam vero ſolem in medio horum conſtituunt. Anaximander et Metrodorus Chius atque Crates ſupremum locum ſoli deferunt, proximum lunae: ſub his vero fixa et vaga ſidera collocant.

De motu ſtellarum.

Anaxagoras et Democritus et Cleanthes ab ortu ad occaſum ferri ſtellas exiſtimant: Alcmaeon et mathematici

δυσμῶν εἰς ἀνατολὰς ἀντιφέρεσθαι. Ἀναξίμανδρος ὑπὸ τῶν κύκλων καὶ τῶν σφαιρῶν ἐφ' ὧν ἕκαστος βέβηκε φέρεσθαι. Ἀναξιμένης ὁμοίως ἐπὶ τὴν γῆν καὶ περὶ αὐτὴν στρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας. Πλάτων καὶ οἱ μαθηματικοὶ ἰσοδρόμους εἶναι τὸν ἥλιον, τὸν φωσφόρον, τὸν στίλβοντα.

Πόθεν φωτίζονται οἱ ἀστέρες;

Μητρόδωρος ἅπαντας τοὺς ἀστέρας ἀπλανεῖς καὶ πλανήτας ὑπὸ τοῦ ἡλίου προσλάμπεσθαι. Ἡράκλειτος καὶ οἱ Στωϊκοὶ τρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας ἐκ τῆς ἐπιγείου ἀναθυμιάσεως. Ἀριστοτέλης μὴ δεῖσθαι τὰ οὐράνια τροφῆς. οὐ γὰρ φθαρτὰ, ἀλλ' ἀΐδια. Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ ὡς ὅλον τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄστρα ἐξ ἑαυτῶν τρέφεσθαι.

Περὶ τῶν ἀστέρων τῶν καλουμένων Διοσκούρων.

Ξενοφάνης τοὺς ἐπὶ τῶν πλοίων φαινομένους οἷον ἀστέρας νεφέλην εἶναι κατὰ τὴν ποιὰν κίνησιν περιλάμπουσαν.

ex ftellis planetas ab occafu ad ortum moveri. Anaximander vehi ftellas exiftimat ab iis circulis et orbibus quibus infunt. Anaximenes eodem pacto fub terra quo fupra moveri. Plato et mathematici folem, Venerem et Mercurium eodem modo moveri.

Unde illuminentur ftellae.

Metrodorus omnes ftellas fixas lumen a fole accipere putat. Heraclitus et Stoici nutriri ftellas putant vaporibus furfum elevatis. Ariftoteles non indigere nutrimento coeleftia dicit, aeterna cum fint et corrumpi nequeant. Plato et Stoici ut mundo fic ftellas a feipfis nutriri fentit.

De Caftore et Polluce.

Xenophanes ftellas quae fupra apparent nubem effe dicit, quae certo quodam motu agitata refplendet. Me-

Μητρόδωρος τῶν ὁρώντων ὀφθαλμῶν μετὰ δέους καὶ καταπλήξεως στιλβηδόνα εἶναι.

Περὶ τῆς ἐπισημασίας τῶν ἀστέρων.

Πλάτων τὰς ἐπισημασίας τάς τε θερινὰς καὶ τὰς χειμερινὰς κατὰ τὰς τῶν ἀστέρων ἐπιτολάς τε καὶ δυσμὰς γίνεσθαι ἡλίου τε καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν. Ἀναξιμένης δὲ, διὰ μηδὲν τούτων, ἀλλὰ δὲ διὰ τὸν ἥλιον μόνον. Εὔδοξος καὶ Ἄρατος κοινῶς διὰ πάντας τοὺς ἀστέρας ἐν οἷς φησιν.

Αὐτὸς γὰρ τάδε σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξεν.
Ἄστρα διακρίνας. ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
Ἀστέρας οἵ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνοιεν.

[37] Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ οὐσίας ἡλίου.

Ἀναξίμανδρος τὸν κύκλον αὐτοῦ εἶναι ὀκτωκαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς ἁρματείου τροχοῦ τὴν ἀψῖδα παραπλήσιον

trodorus exiſtimat eſſe micationem ab oculis videntium propter metum et conſternationem ortam.

De ſtellarum ſignificatione.

Plato ſolem, lunam et alias ſtellas tam vagas quam fixas occaſu et ortu ſuo tempeſtates quae aeſtate et bruma contingunt, ſignificare putat. Anaximenes non ex aliis, ſed tantum ex ſole. Eudoxus et Aratus generatim ex ſtellis, dum dicit,

Ipſe haec altitonans in celſo infixit Olympo,
Et totum prudens diſtinxit ſigna per annum
Eximia, ut rebus de certis aſtra monerent.

Caput XIV.

De natura ſolis.

Anaximander orbem ejus eſſe putat octies vigeſies terra majorem ſimilemque rotae plauſtri canthum haben-

ἔχοντα κοίλην καὶ πλήρη πυρὸς κατὰ μέρος διὰ στομίου τὸ πῦρ ὡς δι' αὐλοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐκπέμπεσθαι καὶ τοῦτ' εἶναι τὸν ἥλιον. Ξενοφάνης ἐκ τῶν ξηρῶν ἀτμῶν τὰ πυρίδιά τινα συνέρχεσθαι, ἃ εἰς τὸ ἓν σῶμα καθεστηκότα τὸν ἥλιον συνιστῶσι· ἢ τὸν ἥλιον ἀναπτομένην νεφέλην. οἱ Στωϊκοὶ ἄναμμα νοερὸν ἐκ θαλάσσης. Πλάτων ἐκ πλείστου πυρός. Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος καὶ Μητρόδωρος μύδρον ἢ πέτρον διάπυρον. Ἀριστοτέλης σφαῖραν ἐκ τοῦ πέμπτου σώματος. Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος ὑαλοειδῆ δεχόμενον μὲν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ πυρὸς τὴν αὐτάγειαν, διηθοῦντα δὲ πρὸς ἡμᾶς τὸ φῶς· ὥστε τρεῖς εἶναι ἐν τῷ ἡλίῳ διαφοράς· τὸ ἐν τῷ οὐρανῷ πυρῶδες καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ πυροειδὲς ἀπὸ τοῦ ἐσόπτρου κατὰ τὴν ἀνάκλασιν· τρίτον τὴν ἀπὸ τοῦ ἐσόπτρου κατὰ ἀνάκλασιν διασπειρομένην πρὸς ἡμᾶς. καὶ γὰρ τὸ φῶς αὐτὸν τὸν ἥλιον ὀνομάζομεν, ὥσπερ τὸ εἴδωλον τοῦ εἰδώλου. Ἐμπεδοκλῆς δύο ἡλίους τὸν μὲν ἀρχέτυπον, πῦρ ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τοῦ κόσμου πεπληρωκὸς τὸ ἡμισφαίριον, ἀεὶ καταντικρὺ τῇ ἀνταυγείᾳ ἑαυ-

tem, concavum et igne plenum, ac quadam ex parte ignem ad nos per orificium quasi per canalem emitti et hoc esse solem. Xenophanes e siccis vaporibus igniculos quosdam convenire dicit, qui in unum corpus redacti solem constituant vel solem accensam nubem. Stoici incendium mente praeditum ex mari genitum. Plato ex plurimo igne. Anaxagoras et Democritus et Metrodorus massam aut lapidem igne candentem. Aristoteles globum e quinto corpore. Philolaus Pythagoricus corpus vitro simile quod lucem acceptam ab igne mundi eandem ad nos remittat: adeo ut tria in sole distinguantur, ignis qui est in coelo, corpus quod ab ipso igneo perinde ac speculum quoddam illustrari et ignescere potest: et tertium radium a speculo ad nos reflexum. Nam et hanc lucem solem appellamus tanquam simulacrum simulacri. Empedocles duos soles existimavit, unum praecipuum et primum, ignem qui est in opposito et hemisphaerio mundi quod replet quique semper ex adverso suae imaginis in-

τοῦ τεταγμένου· τὸν δὲ φαινόμενον, ἀνταύγειαν ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τῷ τοῦ ἀέρος τοῦ θερμομιγοῦς πεπληρωμένῳ ἀπὸ κυκλοτεροῦς τῆς γῆς κατ' ἀνάκλασιν ἐγγινομένην εἰς τὸν ἥλιον κρυσταλλοειδῆ, συμπεριελκομένην δὲ τῇ κινήσει τοῦ πυρίνου· ὡς δὲ βραχέως εἰρῆσθαι συντεμόντα ἀνταύγειαν εἶναι τοῦ περὶ τὴν γῆν πυρὸς τὸν ἥλιον. Ἐπίκουρος γήϊνον πύκνωμα κισσηροειδὲς ταῖς κατατρήσεσιν ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀνημμένον. Ἡράκλειτος ἄναμμα ἐν μὲν ταῖς ἀνατολαῖς τὴν ἔξαψιν ἔχον, τὴν δὲ σβέσιν ἐν ταῖς δυσμαῖς.

Περὶ μεγέθους ἡλίου.

Ἀναξίμανδρος τὸν μὲν ἥλιον ἴσον εἶναι τῇ γῇ· τὸν δὲ κύκλον ἀφ' οὗ τὴν ἐκπνοὴν ἔχει καὶ ἐφ' οὗ φέρεται ἑπτάκις καὶ εἰκοσαπλασίονα τῆς γῆς. Ἀναξαγόρας πολλαπλασίονα Πελοποννήσου. Ἡράκλειτος εὖρος ποδὸς ἀνθρωπείου. Ἐπίκουρος ὅτι τοιοῦτος, οἷος φαίνεται, ἢ μικρῷ μείζων ἢ ἐλάττων.

cedit; alterum eum quem ſpectamus ſolem qui repercuſſio eſt luminis ejus, quod eſt in altera dimidia mundi parte repleta aëre, qui calorem habet admixtum et hunc ſplendorem a rotunditate terrae reflecti in ſolem qui eſt cryſtallo ſimilis et cum motu ignei elementi circumtrahi. Et ut multa breviter complectar, ſol eſt repercuſſio ignis qui circa terram movetur. Epicurus molem e terra compactam pumici ſpongiaeve ſimilem putat, quam ignis ejus foramina permeans accendit. Heraclitus fulgorem qui in oriente accenditur, in occidente exſtinguitur.

De magnitudine ſolis.

Anaximander ſolem quidem terrae putat aequalem, orbem autem a quo reſpirat et in quo fertur ſepties vigeſies terra majorem. Anaxagoras multoties Peloponneſo majorem. Heraclitus quanta eſt humani pedis longitudo. Epicurus talem eſſe qualis apparet ac paulo aut majorem aut minorem eſſe.

Περὶ σχήματος ἡλίου.

Ἀναξιμένης πλατὺν εἶναι τὸν ἥλιον οἷον πέταλον. Ἡράκλειτος σκαφοειδῆ ὑπόκυρτον. οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ ὡς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἄστρα. Ἐπίκουρος ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα.

Περὶ τροπῶν ἡλίου.

Ἀναξιμένης ὑπὸ πεπυκνωμένου ἀέρος καὶ ἀντιτύπου ἐξωθεῖσθαι τὰ ἄστρα. Ἀναξαγόρας ἀπὸ τοῦ πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἀέρος τῆς πυκνώσεως, ὃν ὁ ἥλιος συνωθῶν ἰσχυρότερον ποιεῖ. Ἐμπεδοκλῆς ὑπὸ τῆς περιεχούσης αὐτὸν σφαίρας κωλυόμενον μέχρι πόλων εὐθυπορεῖν καὶ ὑπὸ τῶν τροπικῶν κύκλων εἰργόμενον. Διογένης ὑπὸ τοῦ ἀντιπίπτοντος τῇ θερμότητι ψύχους σβέννυσθαι τὸν ἥλιον. οἱ Στωϊκοὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑποτιθεμένης τροφῆς διϊέναι τὸν ἥλιον. ὠκεανὸν δὲ καὶ τὴν θάλασσαν παρέχειν τῷ ἡλίῳ τροφὴν τὴν αὐτοῦ ὑγρότητα ἔχουσαν [38] ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γεώδη ἀναθυμίασιν. Πλάτων, Πυθαγόρας καὶ Ἀριστοτέλης

De figura folis.

Anaximenes latum effe folem ut folium exiftimat. Heraclitus fcaphae inftar fubcurvum. Stoici globofum ut coelum eft et ftellae. Epicurus ipfum poffe his omnibus effe figuris *admittit.*

De converfionibus folis.

Anaximenes ab aëre denfato et obnitenti ftellas exiftimat impelli. Anaxagoras ab aëris qui feptentrioni fubeft denfatione, quem fol compingens reddit valentiorem. Empedocles ab orbe qui ipfum continet et Tropicis impediri, ne recta ad polos progrediatur. Diogenes quia fol exftingueretur a frigore calorem oppugnante. Stoici juxta intervallum alimenti fubjecti folem progredi. Oceanum autem et cetera maria alimentum foli miniftrare eam quam in fe habent humiditatem et terream exhalationem. Plato,

περὶ τὴν λόξωσιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, δι' οὗ φέρεται λοξοπορῶν ὁ ἥλιος καὶ κατὰ δορυφορίαν τῶν τροπικῶν κύκλων· ταῦτα δὲ πάντα καὶ ἡ σφαῖρα δείκνυσιν.

Περὶ ἐκλείψεως ἡλίου.

Θαλῆς πρῶτος εἶπεν ἐκλείπειν τὸν ἥλιον τῆς σελήνης αὐτὸν ὑπερχομένης κατὰ καθετὸν οὔσης φύσει γεώδους· βλέπεσθαι δὲ τοῦτο κατοπτρικῶς ὑποτιθεμένῳ τῷ δίσκῳ. Ἀναξίμανδρος τοῦ στόματος τῆς τοῦ πυρὸς διεκπνοῆς ἀποκλειομένου. Ἡράκλειτος κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφὴν ὥστε τὸ μὲν κοῖλον ἄνω γίνεσθαι, τὸ δὲ κυρτὸν κάτω πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄψιν. Ξενοφάνης κατὰ σβέσιν τὴν ἔκλειψιν γίνεσθαι, ἕτερον δὲ πάλιν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐξάπτεσθαι. παριστόρηκε δὲ καὶ ἔκλειψιν ἡλίου ἐφ' ὅλον μῆνα καὶ πάλιν ἔκλειψιν ἐντελῆ, ὥστε τὴν ἡμέραν ἀφανῆ εἶναι. Ἀρίσταρχος κατὰ τῆς γῆς σκιάζεσθαι τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου. Ξενοφάνης πολλοὺς εἶνα ἡλίους καὶ σελήνας κατὰ κλίματα τῆς γῆς καὶ ἀποτομὰς καὶ ζώνας. κατά τινα δὲ καιρὸν

Pythagoras, Aristoteles ob zodiaci circuli obliquitatem, qua sol oblique meare cogitur et secundum circulos tropicos. Haec autem omnia sphaera demonstrat.

De solis defectu seu eclipsi.

Thales primus dixit solem deficere propter lunam, quae tota terrestris est, ei ad perpendiculum suppositam idque ex supposito soli speculo facile discerni. Anaximander clauso foramine per quod ignis exspirat. Heraclitus conversione partis convexae sursum, gibbae vero deorsum ad nostrum visum obvertatur. Xenophanes per exstinctionem solis eclipsim fieri; rursus autem versus orientem alterum accendi. Narrat etiam solem aliquando integro mense defecisse et rursus alio tempore sic ex toto defecisse, ut dies non appareret. Aristarchus propter terram orbem solis dixit inumbrari. Xenophanes multos esse soles, multas lunas secundum terrae climata, segmenta ac zonas: quodam autem tempore solis discum incidere in

ἐμπίπλειν τὸν δίσκον εἰς τινὰ ἀποτομὴν τῆς γῆς οὐκ οἰκουμένην ὑφ' ἡμῶν καὶ οὕτως ὥσπερ κενεμβατοῦντα ἔκλειψιν ὑπομένειν. ὁ δ' αὐτὸς τὸν ἥλιον εἰς ἄπειρον μὲν προϊέναι, δοκεῖν δὲ κυκλεῖσθαι διὰ τὴν ἀπόστασιν. ἔνιοι νεφῶν πύκνωσιν τῶν ἀοράτως ἐπερχομένων τῷ δίσκῳ. Ἀρίσταρχος τὸν ἥλιον ἵστησι μετὰ τῶν ἀπλανῶν, τὴν δὲ σελήνην κινεῖ περὶ τὸν ἡλιακὸν κύκλον καὶ κατὰ τὰς ταύτης ἐγκλίσεις σκιάζεσθαι τὸν δίσκον.

Κεφάλαιον ιε'.

Περὶ οὐσίας σελήνης.

Ἀναξίμανδρος κύκλον εἶναι ἐννεακαιδεκαπλασίονα τῆς γῆς. Ξενοφάνης δὲ εἶναι νέφος πεπιλημένον. οἱ Στωϊκοὶ μικτὴν εἶναι τὴν σελήνην ἐκ πυρὸς καὶ γεώδους ᾠήθησαν. Πλάτων ἐκ πλείονος πυρός. Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος στερέωμα διάπυρον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ πεδία καὶ ὄρη καὶ φάραγγας. Ἡράκλειτος, γῆν ὁμίχλῃ περιειλημμένην. Πυθαγόρας κατὰ τὸ πυροειδὲς σῶμα σελήνης.

quandam terrae portionem a nobis non habitatam et fic tanquam in vacuum delatum deliquium occidere. Idem folem in infinitum progredi, nobis autem videri quod rotetur ob diftantiam. Sunt qui nubium condenfationem caufentur, quae vifu non cernente difco folis obducantur. Ariftarchus folem fixis ftellis adjunxit, lunam autem moveri circum folis orbem et fuis inclinationibus umbram difco inferre.

Caput XV.

De lunae natura.

Anaximander decies novies lunae orbem terra majorem exiftimat. Xenophanes autem effe nubem conftipatam. Stoici mixtam ex igne et terra lunam exiftimant. Plato ex multo igne. Anaxagoras et Democritus firmamentum igneum, habens in feipfo campos, montes et valles. Heraclitus terram caliginofa nube contentam. Pythagoras corpus lunae igneam fequi naturam.

Περὶ μεγέθους σελήνης.

Οἱ Στωϊκοὶ μείζονα τῆς γῆς νομίζουσι τὴν σελήνην ὡς καὶ τὸν ἥλιον. Παρμενίδης ἴσην τῷ ἡλίῳ καὶ ἐξ αὐτοῦ φωτίζεσθαι.

Περὶ σχήματος σελήνης.

Οἱ Στωϊκοὶ τὴν σελήνην σφαιροειδῆ ὡς καὶ τὸν ἥλιον νομίζουσιν. Ἡράκλειτος δὲ σκαφοειδῆ. Ἐμπεδοκλῆς δὲ δισκοειδῆ, ἄλλοι δὲ κυλινδροειδῆ. σχηματίζεται δὲ ἡ σελήνη ἑπταχῶς· ὅτε γὰρ τίκτεται, δοκεῖ φαίνεσθαι μηνοειδὴς, εἶτα διχότομος, εἶτ' ἀμφίκυρτος, εἶτα πανσέληνος, εἶτα πάλιν ἐπαναχωροῦσα αὖθις γίνεται ἀμφίκυρτος, εἶτα διχότομος καὶ ὕστερον μηνοειδὴς, εἶτ' ἀφανὴς κατὰ τὴν καινήν. πλεῖστος γίνεται περὶ αὐτῆς λόγος. λέγεται τοῦτον σχηματίζεσθαι τὸν τρόπον, σκιαζούσης ἑκάστοτε τῆς γῆς πρῶτον μὲν κατὰ τὸ μόριον ἑαυτῆς, ποτὲ δὲ κατὰ παντελὲς ὑποῤῥεούσης τῆς σελήνης εἰς τὸ κοῖλον τῆς γῆς.

De magnitudine lunae.

Stoici lunam putant terra esse majorem ut et solem. Parmenides aequalem soli et ab ipso illuminari.

De figura lunae.

Stoici rotundam esse lunam ut solem existimant. Heraclitus scaphae, Empedocles disco similem, alii instar cylindri. Figuram autem septem modis assumit luna; quando enim nascitur videtur apparere cornuta; tum semiplena; mox plusquam dimidia; postea plena. Rursus cum revertitur statim apparet gibbosa; mox semiplena; et iterum cornuta. Postea latet donec *omnino* renovetur. De ea multa dicuntur. Quidam hoc modo figurari dicunt, nimirum umbra terrae primum secundum aliquam sui ipsius partem, aliquando secundum se totam confugiente luna in centrum terrae.

Περὶ φωτισμοῦ σελήνης.

Ἀναξίμανδρος ἴδιον ἔχειν αὐτὴν φῶς εἴρηκεν· ἀραιότερον δέ πως. Ἀντιφῶν ἰδίῳ φέγγει λάμπειν τὴν σελήνην· τὸ δὲ [39] ἀποκρυπτόμενον περὶ αὐτὴν ὑπὸ τῆς προσβολῆς τοῦ ἡλίου ἀμαυροῦσθαι· πεφυκότος τοῦ ἰσχυροτέρου πυρὸς τὸ ἀσθενέστερον ἀμαυροῦν· ὃ δὴ συμβαίνει τὰ περὶ τὰ ἄλλα ἄστρα. Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ᾽ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτίζεσθαι τὴν σελήνην. Ἡράκλειτος τὸ αὐτὸ πεπονθέναι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην. σκαφοειδεῖς γὰρ ὄντας τοῖς σχήμασι τοὺς ἀστέρας, δεχομένους δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, αὐτὰ φωτίζεσθαι πρὸς τὴν φαντασίαν, λαμπρότερον μὲν τὸν ἥλιον· ἐν καθαρωτέρῳ γὰρ ἀέρι φέρεσθαι· τὴν δὲ σελήνην ἐν θολερωτέρῳ, διὰ τοῦτο καὶ ἀμαυροτέραν φαίνεσθαι.

Περὶ ἐκλείψεως σελήνης.

Ἀναξίμανδρος μὲν ὑπέλαβε τοῦ στομίου τοῦ περὶ τὸν τροχὸν ἐπιφραττομένου καὶ τὴν σελήνην ἐκλείπειν. Βήρωσσος κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπυρώτου μέρους.

De illuminatione lunae.

Anaximander ipfam peculiarem lucem habere dicit, rariorem tamen. Antipho proprio lunam fplendore fulgere docet: quod fi paulatim abfcondatur, id illi contingere folis vicinitate: fic enim a natura comparatum ut majoris acceffu lux minor obruatur; quod etiam reliquis ftellis evenit. Thales et qui ipfum fequuti funt a fole lunam dixerunt illuminari. Heraclitus idem lunae quod foli contingere defendit. Stellae enim quoniam concavae funt et vapores excipiunt lucere videntur, ac fol quidem fplendidius cum in puriori aëre, luna autem obfcurari videtur quod in aëre turbidiori feratur.

De lunae defectu feu eclipfi.

Anaximander conjecit lunam deficere quum ofculum quod circum rotam eft obturatur, Berosfus ex obverfione in nos facta reftinctae partis. Heraclitus ex gibbae par-

Ἡράκλειτος κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς συστροφήν. τῶν Πυθαγορείων δέ τινες κατὰ ἀνταύγειαν καὶ ἐπίφραξιν τῆς τε γῆς καὶ ἀντίχθονος. Πλάτων δὲ καὶ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ Στωϊκοὶ καὶ οἱ μαθηματικοὶ τὰς μὲν μηνιαίας ἀποκρύψεις συνοδεύουσαν αὐτὴν τῷ ἡλίῳ καὶ περιλαμπομένην ποιεῖσθαι, τὰς δὲ ἐκλείψεις σκιαζομένην ὑπὸ τῆς γῆς μεταξὺ μὲν ἀμφοτέρων τῶν ἄστρων γινομένης, μᾶλλον δὲ τῆς σελήνης ἀστιφραττομένης.

Διὰ τί γεώδης φαίνεται ἡ σελήνη.

Οἱ Πυθαγόρειοι γεώδη φαίνεσθαι τὴν σελήνην οἴονται διὰ τὸ περιοικεῖσθαι ταύτην ὑπὸ μειζόνων ζώων καὶ (432) φυτῶν καὶ καλλιόνων ἢ παρ' ἡμῖν. εἶναι γὰρ πεντεκαιδεκαπλασίονα τὰ ἐπ' αὐτῆς ζῶα τῇ δυνάμει μηδὲν περιττωματικὸν κοινὸν ἀποκρίνοντα· καὶ τὴν ἡμέραν τοσαύτην εἶναι τῷ μήκει. Ἀναξαγόρας ἀνωμαλότητα τοῦ συγκρίματος διὰ τὸ ψυχρομιγὲς ἅμα καὶ γεῶδες· περιμεμίχθαι δὲ τῷ πυρώ-

tis converfione. Pythagoreorum aliqui per reflexionem et obturationem terrae tum noftrae tum oppofitae. Plato autem, Ariftoteles, Stoici et mathematici menftruales occultationes ipfam efficere, quando cum fole congreditur et ejus radiis obruitur ac undique illuftratur, deficere vero quando obumbratur a terra utriusque fideris in medio conftituta aut potius cum ejus illuminationi afficitur a terra.

Qui luna terreftris appareat.

Lunam ideo terreftrem exiftimant Pythagorici, quod ipfam incolant *proceriores* arbores et animalia majora atque praeftantiora quam hic apud nos. Effe vero decies quinquies quae circa ipfam funt animalia illa noftris robuftiora nihilque excrementi communis emittentia ac tanto diem effe noftro longiorem. Anaxagoras ejus inaequalitatem fieri a concretione frigidi et terreftris quae fimul mifcentur, mifceri autem igneo caliginofum ftellamque lu-

δει τὸ ζοφῶδες, ὅθεν ψευδοφανῆ λέγεσθαι τὸν ἀστέρα. οἱ Στωϊκοὶ διὰ τὸ ἑτεροειδὲς τῆς οὐσίας μὴ εἶναι αὐτῆς ἀκήρατον τὸ σύγκριμα.

Περὶ τῶν διαστημάτων τῆς σελήνης.

Ἐμπεδοκλῆς διπλάσιον ἀπέχειν τὴν σελήνην ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἤπερ ἀπὸ τῆς γῆς· οἱ μαθηματικοὶ ὀκτωκαιδεκαπλάσιον. Ἐρατοσθένης τὸν ἥλιον ἀπέχειν τῆς γῆς σταδίων μυριάδας τετρακοσίας καὶ στάδια ὀκτάκις μύρια· τὴν δὲ σελήνην τῆς γῆς ἀπέχειν σταδίων μυριάδας ἑβδομηκονταοκτώ.

Κεφάλαιον ιστ'.

Περὶ ἐνιαυτοῦ πόσος ἑκάστου τῶν πλανωμένων ὁ μέγας ἐνιαυτός.

Ἐνιαυτὸς μὲν Κρόνου ἐστὶν ἐτῶν τριάκοντα. Διὸς δὲ δώδεκα. Ἄρεως δυοῖν· ἡλιοῦ ιβ' μῆνες· οἱ δὲ αὐτοὶ Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης· ἰσόδρομοι γάρ· σελήνης ἡμέραι λ'· οὗτος γὰρ ὁ τέλειος μὴν ἀποφάνσεως εἰς σύνοδον· τὸν δὲ μέ-

cis ementitiae lunam ideo nuncupari. Stoici quoque negant propter diverſas facies ejus ſubſtantiae compagem eſſe inſolubilem.

De lunae diſtantia.

Empedocles plus duplo lunam diſtare putat a ſole quam a terra. Mathematici decies octies. Eratoſthenes ſolem a terra diſtare quadringentis et octo myriadibus. Lunam vero a terra diſtare ſeptuaginta octo millibus ſtadiorum.

Caput XVI.

De anno quantus cujusque planetarum ſit magnus annus.

Annus Saturni annorum eſt triginta; Jovis duodecim; Martis duorum; ſolis menſium duodecim; Veneris et Mercurii totidem, nam aequales his curſus, lunae triginta dierum, tot enim diebus menſis abſolvitur ab apparitione

γαν ἐνιαυτὸν οἱ μὲν ἐν τῇ ὀκταετηρίδι τίθενται· οἱ δὲ ἐν τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι· οἱ δὲ ἐν τοῖς ἑξήκοντα ἑνὸς δέουσιν. Ἡράκλειτος ἐκ μυρίων ὀκτακισχιλίων ἡλιακῶν. Διογένης ἐκ πεντεκαιεξήκοντα καὶ τριακοσίων ἐνιαυτῶν τοσούτων, ὅσων ὁ κατὰ Ἡράκλειτον ἐνιαυτός· ἄλλοι δὲ δι' ἑπτακισχιλίων ψοζ'.

[40] Κεφάλαιον ιζ'.

Περὶ γαλαξίου.

Ὁ γαλαξίας κύκλος ἐστὶ νεφελοειδὴς ἐν μὲν τῷ ἀέρι διὰ παντὸς φαινόμενος, διὰ δὲ τὴν λευκόχροιαν ὀνομαζόμενος γαλαξίας· καὶ τῶν Πυθαγορείων τινὲς ἀστέρος εἶναι διάκαυσιν ἐκπεσόντος μὲν ἀπὸ τῆς ἰδίας ἕδρας, δι' οὗ δὲ ἐπέδραμε χωρίου κυκλοτερῶς αὐτὸ καταφλέξαντος ἐπὶ τοῦ κατὰ Φαέθοντα ἐμπρησμοῦ διὰ τῆς ἐκείνου παρόδου· οἱ δὲ ἡλιακὴν ταῦτά φασι κατ' ἀρχὰς γεγονέναι δίοδον. τινὲς δὲ τοῦτο μικρὰν εἶναι φαντασίαν τοῦ πλείονος οὐρανίου πυρὸς

lunae ad ejus cum ſole congreſſum. Annum quem magnum appellant quidam octavo quoque anno compleri dicunt, alii decimo nono, quidam ſexageſimo primo. Heraclitus decem et octo millibus annorum ſolarium. Diogenes trecentis ſexaginta quinque annis, tantus quantus eſt unus annus Heraclito. Nonnulli ſeptem millibus ſeptingentis ſeptuaginta ſeptem.

Caput XVII.

De circulo lacteo.

Circulus lacteus nebuloſus eſt in aëre ſemper apparens lacteusque eſt a ſuo colore nuncupatus. Pythagoreorum aliqui crediderunt ipſum eſſe ſtellae cujusdam incendium quae ſuis ſedibus excidit et locum per quem circumvoluta eſt exuſſit, eo tempore quo Phaëthontis incendium per illam viam graſſabatur: alii dicunt ab initio ſolem illac iter ſuum peregiſſe: quidam volunt hoc exiguam eſſe apparitionem plurimi caeleſtis ignis cujus ſplen-

πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς αὐγὰς ἀνακλῶντα· ὅπερ ἐπὶ τῶν τῆς ἴριδος νεφῶν συμβαίνειν εἴωθεν. Μητρόδωρος διὰ τὴν πάροδον τοῦ ἡλίου. τοῦτον γὰρ εἶναι τὸν ἡλιακὸν κύκλον. Παρμενίδης τὸ τοῦ πυκνοῦ καὶ ἀραιοῦ μίγμα γαλακτοειδὲς ἀποτελεῖ χρῶμα. Ἀναξαγόρας τὴν σκιὰν τῆς γῆς κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἵστασθαι τοῦ οὐρανοῦ· ὅταν τὰ ὑπὸ τὴν γῆν ὁ ἥλιος μὴ πάντη περιφωτίζῃ. Δημόκριτος πολλῶν καὶ μικρῶν καὶ συνεχῶν ἀστέρων συμφωτιζομένων εἶναι ἀλλήλοις συναυγασμόν. Ἀριστοτέλης ἀναθυμιάσεως ξηρᾶς ἔξαψιν πολλῆς τε καὶ συνεχοῦς καὶ οὕτω κόμην πυρὸς ὑπὸ τὸν ἀέρα κατωτέρω τῶν πλανητῶν φαίνεσθαι· οἱ Στωϊκοὶ τοῦ αἰθερίου πυρὸς ἀραιότητα ἀνώτερον τῶν πλανητῶν. Ποσειδώνιος πυρὸς σύστασιν ἄστρου μὲν λαμπρότερον, αὐγῆς δὲ πυκνότερον.

Κεφάλαιον ιη'.

Περὶ κομήτου καὶ διαττόντων ἀστέρων καὶ δοκίδων.

Τῶν Πυθαγορείων τινὲς μὲν ἀστέρα φασὶν εἶναι τὸν κομήτην τῶν οὐκ ἀεὶ φαινομένων, διά τινος δὲ ὡρισμένου

dor ad coelum reflectitur; id quod arcus coeleftis nubes facere confueverunt. Metrodorus propter tranfitum folis, illum enim effe circulum folis exiftimat. Parmenides rarum denfo commiftum lacteum colorem conficere putat. Anaxagoras terrae putat umbram effe et aliquam coeli partem occupare, quia cum fol terrae fubeft, non illuminat omnia. Democritus effe fplendorem multarum exiguarum et cohaerentium ftellarum fe invicem colluftrantium. Ariftoteles ficcae exhalationis incendium quae jugiter et abunde fuccedit ac eodem modo fieri crinitum ignem infra aërem fub planetis. Stoici ignis aetherei raritatem ipfumque fuperiorem planetis. Pofidonius ignis acervum ftella clariorem, fplendore vero *obfcuriorem*, denfiorem.

Caput XVIII.

De cometa, ftellis difcurrentibus et trabibus.

Pythagoreorum aliqui cometas dicunt effe ftellas quae non femper apparent, fed certis quibusdam temporibus

χρόνου περιοδικῶς ἀνατελλόντων· ἄλλοι δὲ ἀνάκλασιν τῆς ἡμετέρας ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιον παραπλησίαν ταῖς κατοπτρικαῖς ἐμφάσεσιν. Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος σύνοδον ἀστέρων δυοῖν ἢ πλειόνων κατὰ συναυγασμόν. Ἀριστοτέλης δὲ τῆς ξηρᾶς ἐκ τῆς γῆς ἀναθυμιάσεως διάπυρον σύστασιν. Στράτων ἄστρου φῶς περιληφθὲν νέφει πυκνῷ, καθάπερ ἐπὶ τῶν λαμπτήρων γίνεται. Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς νέφος μετάρσιον ὑπὸ μεταρσίου φωτὸς καταυγαζόμενον· ὁμοίως δὲ αἰτιολογεῖ πωγωνίαν, ἅλω, δοκίδα, κίονα καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις, καθάπερ ἀμέλει πάντες οἱ Περιπατητικοὶ παρὰ τοὺς τοῦ νέφους ταύτῃ γίνεσθαι σχηματισμούς· Ἐπιγένης πνεύματος ἀναφορὰν γεωμιγοῦς πεπυρωμένου. Βοηθὸς ἀέρος ἀνειμένου φαντασίαν. Διογένης ἀστέρας εἶναι τοὺς κομήτας. Ἀναξαγόρας τοὺς καλουμένους διάττοντας ἀπὸ τοῦ αἰθέρος· σπινθήρων δίκην καταφέρεσθαι, διὸ καὶ παραυτίκα κατασβέννυσθαι. Μητρόδωρος τὴν εἰς τὰ νέφη τοῦ ἡλίου βίαιαν ἔμπτωσιν ὡς βέλος πολλάκις σπινθηρίζειν. Ξενοφά-

sua revolutione oriuntur: alii repercussionem visus nostri ad solem similem imaginibus quae in speculis cernuntur. Anaxagoras et Democritus concursum duarum aut plurium stellarum sese illustrantium. Aristoteles siccae exhalationis congeriem accensam. Strato sideris alicujus lucem densa nube comprehensam, id quod et laternis evenit. Heraclides Ponticus nubem praealtam illic a luce superna illuminatam: eandem hic barbatis, areis, trabibus, columnis et id genus aliis causam assignat: ut omnes peripatetici qui ex accensis vaporibus species hasce fieri dicunt. Epigenes vaporem terrae commistum, in altum elevatum ibique accensum. Boëthus ardentis aëris id speciem esse credidit. Diogenes stellas esse cometas putat. Anaxagoras quas discurrentes stellas vocant, perinde atque scintillas ex aethereo igne cadere putat et ideo statim quoque extingui. Metrodorus ex solis radiis violenter in nubem, ut sagitta solet irruentibus discurrentis stellae speciem

νης πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν νεφῶν πεπυρωμένων συστήματα ἢ κινήματα.

Κεφάλαιον ιθ'.

Περὶ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων καὶ τυφώνων.

Ἀναξίμανδρος ἐκ τοῦ πνεύματος ὑπιόντος ταυτὰ πάντα συμβαίνειν, ὅταν περιληφθὲν νέφει παχεῖ βια- [41] ζόμενον ἐκπέσῃ τῇ λεπτομερείᾳ καὶ κουφότητι, τότε ἡ μὲν ῥῆξις τὸν ψόφον ἀποτελεῖ, ἡ δὲ διαστολὴ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νέφους τὸν διαυγασμὸν ἀποτελεῖ. Μητρόδωρος ὅταν εἰς νέφος πεπηγὸς ὑπὸ πυκνότητος ἐμπέσῃ πνεῦμα, τῇ μὲν θραύσει τὸν κτύπον ποιεῖ, τῇ δὲ πληγῇ καὶ τῷ σχισμῷ διαυγάζει, τῇ δὲ ὀξύτητι τῆς φορᾶς προσλαμβάνον τὴν ἀπὸ τοῦ ἡλίου θερμότητα κεραυνοβολεῖ· τοῦ δὲ κεραυνοῦ τὴν ἀσθένειαν εἰς πρηστῆρα περιΐστησιν. Ἀναξαγόρας δὲ ὅταν τὸ θερμὸν εἰς τὸ ψυχρὸν ἐμπέσῃ, τοῦτο δέ ἐστιν αἰθέριον μέρος εἰς ἀερῶδες, τῷ μὲν ψόφῳ τὴν βροντὴν ἀποτελεῖ, τῷ

excitari. Xenophanes id genus omnia nubium accenfarum conftitutiones vel incurfiones exiftimat.

Caput XIX.

De tonitruis, corufcationibus, turbinibus et convolutionibus.

Anaximander a flatu fubeunte haec omnia fieri putat, quando inclufus denfa nube nititur erumpere qua parte tenuior eft et levior; ipfa ruptio fonum edit, ipfa autem divulfio juxta nigredinem nubis corufcationem. Metrodorus cum in nubem denfitate compactam flatus irruit, difruptione fonum facit, percuffione et divulfione micat; velocitate autem motus a fole calorem accipiens fulminat: fulminis autem imbecillitas in turbinem degenerat. Anaxagoras quando calidum in frigidum incidit, hoc eft cum aetherea pars aëreae mifcetur, corufcationem facit; colore vero qui eft ad nigredinem nebulofae partis

δὲ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νεφώδους χρώματι τὴν ἀστραπήν· τῷ δὲ πλήθει καὶ μεγέθει τοῦ φωτὸς τὸν κεραυνόν. τῷ δὲ πολυσωματωτέρῳ πυρὶ τὸν τυφῶνα, τῷ δὲ νεφελοειδεῖ τὸν πρηστῆρα. οἱ Στωϊκοὶ βροντὴν μὲν συγκρουσμὸν νεφῶν, τὴν δὲ ἀστραπὴν ἔξαψιν ἐκ παρατρίψεως, κεραυνὸν δὲ σφοδροτέραν ἔλλαμψιν, πρηστῆρα δὲ νωχελεστέραν. Ἀριστοτέλης δὲ ἐξ ἀναθυμιάσεως πάντα τὰ τοιαῦτά φησι συμβαίνειν τῆς ξηρᾶς· ὅταν οὖν ἐντύχῃ τῇ ὑγρᾷ παραβιάζηται τὴν ἔξοδον καὶ τῇ μὲν παρατρίψει καὶ τῇ ῥήξει τὸν ψόφον τῆς βροντῆς γίνεσθαι· τῇ δὲ ἐξάψει τῆς ξηρότητος τὴν ἀστραπήν· πρηστῆρα δὲ καὶ τυφῶνα πλεονασμῷ τῆς ὕλης, ἣν ἑκάτερος αὐτῶν συνεφέλκεται θερμότερος μὲν ὁ πρηστὴρ, παχύτερος δὲ ὁ τυφών.

Περὶ νεφῶν, ὑετῶν, χιόνων, χαλάζων.

Ἀναξιμένης ἔφη συμβαίνειν παχυνθέντος ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ἀέρος, μᾶλλον δὲ ἐπισυναχθέντος ἐκθλίβεσθαι καὶ τοὺς ὄμβρους γίγνεσθαι. χίονα δ' ἐπειδὰν τὸ καταφερόμενον

fulgur; multitudine et magnitudine lucis fulmen; cum magis in corpus cogitur ignis vorticem; cum est nubilioſior, turbinem. Stoici nubium concurſum tonitru definiunt; coruſcationem earumdem inflammationem attritu excitatam; fulmen vehementer actae nubis incenſionem; turbinem ſegniorem. Ariſtoteles autem haec omnia fieri putat a ſiccis exhalationibus, quae cum inciderint in humida, conantur erumpere, dum igitur impellunt ſicca atque diſcindunt humida, tonitru ſonus excitatur, accenſione ſiccitatis fit fulgur, turbinem et vorticem materiae quam uterque trahit copia generat, calidior tamen turbo, denſior autem eſt vortex.

De nubibus, pluviis, nivibus et grandinibus.

Anaximenes dicit fieri nubes ex aëre plurimum denſato; et ex ipſo magis coacto exprimi pluviam; nivem autem fieri quando aqua ſurſum elevata condenſatur a

ὕδωρ παγῇ ὑπὸ ψύξεως· χάλαζαν δὲ ὅταν παρασυλληφθῇ τῷ ὑγρῷ πνεύματι. καὶ Μητρόδωρος ἀπὸ τῆς ὑδατώδους ἀναφορᾶς συνίστασθαι τὰ νέφη, Ἐπίκουρος ἀπὸ τῶν ἀτόμων· στρογγυλίζεσθαι δὲ τὴν χάλαζαν καὶ τὸν ὑετὸν γίγνεσθαι ἀπὸ τῆς μακροτέρας φορᾶς διὰ τοῦ ἀέρος συμβαινούσης ἀποπληττομένην.

Περὶ ἴριδος.

Τῶν μεταρσίων παθῶν τὰ μὲν καθ᾽ ὑπόστασιν γίνεται, οἷον ὄμβρος, χάλαζα· τὰ δὲ κατ᾽ ἔμφασιν ἰδίαν οὐκ ἔχοντα ὑπόστασιν. αὐτίκα γοῦν πλεόντων ἡμῶν ἡ ἤπειρος κινεῖσθαι δοκεῖ. ἔστιν οὖν κατ᾽ ἔμφασιν ἡ ἶρις, περὶ ἧς μὲν λέξομεν, εἰ πρότερον διδάξομεν πῶς αὐτὴν ὁρῶμεν· κατὰ δὲ γραμμὰς ἢ κατ᾽ εὐθείας ἢ κατὰ καμπύλας ἢ κατὰ ἀνακλωμένας γραμμὰς ἀδήλους, λόγῳ θεωρητὰς καὶ ἀσωμάτους ὁρῶμεν· κατὰ μὲν οὖν εὐθείας ὁρῶμεν τὰ ἐν ἀέρι καὶ τὰ διὰ τῶν λίθων τῶν διαυγῶν καὶ κεράτων, λεπτομερῆ γὰρ ταῦτα πάντα, καμπύλας δὲ γραμμὰς καθ᾽ ὕδατος βλέπομεν

frigore; grandinem vero quum a vento comprehenditur humido. Et Metrodorus e vaporibus aquofis furfum elatis nubes coalefcere putat; Epicurus ex atomis, rotundam vero reddi grandinem et pluviam fieri cum a longiori delatione per aërem repercuti contingit.

De iride feu arcu coelefti.

Eorum quae in fublimi fiunt quaedam revera fubfiftunt, ut imber et grando, quaedam funt merum fubftantiae fimulacrum propriam non habentia fubfiftentiam, eo modo quo moveri terra nobis navigantibus videtur. Eft autem arcus coeleftis tantum fpecies apparens, de quo dicemus, fi prius docuerimus quomodo ipfum videamus. Videmus autem lineis vel rectis vel curvis vel fractis, obfcuris et quae fola ratione fpectari poffint incorporeis. Rectis autem lineis videmus ea quae in aëre funt quaeque per lapides pellucidos et per cornua; omnia enim haec tenuium funt partium. Curvis autem lineis afpici-

γινομένας. κάμπτεται γὰρ ἡ ὄψις βίᾳ διὰ τὴν πυκνοτέραν τοῦ ὕδατος ὕλην. διὸ καὶ τὴν κώπην ἐν τῇ θαλάσσῃ μακρόθεν καμπτομένην ὁρῶμεν. τρίτος δὲ τρόπος τοῦ βλέπειν τὰ ἀνακλώμενα ὡς τὰ κατοπτρικά· ἔστιν οὖν τὸ τῆς ἴριδος πάθος τοιοῦτον. δεῖ γὰρ ἐπινοῆσαι τὴν ἀναθυμίασιν τὴν ὑγρὰν ἐς νέφος μεταβάλλεσθαι, εἶτα ἐκ τοῦ κατὰ βραχὺ εἰς μικρὰς ῥανίδας δροσίζειν νοτιζούσας, ὅταν οὖν ὁ ἥλιος γένηται εἰς δυσμὰς, ἀνάγκη γὰρ πᾶσαν ἶριν ἄντικρυς τοῦ ἡλίου φαίνεσθαι, ὅτε ἡ ὄψις προσπεσοῦσα ταῖς ῥανίσιν ἀνακλᾶται, ὥστε συμβαίνειν τὴν ἶριν· εἰσὶ δὲ αἱ ῥανίδες οὐ σχήματος μορφαὶ, ἀλλὰ χρώματα φαίνεται. τρία γὰρ ἶρις ἔχει χρώματα· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἔχει φοινικοῦν, τὸ δὲ δεύτερον ἁλουργὲς καὶ πορφυροῦν, τὸ δὲ (433) τρίτον κυάνεον καὶ πράσινον· μή ποτε τὸ μὲν φοινικοῦν ὅτι ἡ λαμπρότης τοῦ ἡλίου προσπεσοῦσα καὶ ἡ ἀκραιφνὴς λαμπηδὼν ἀνακλωμένη ἐρυθρὸν ποιεῖ καὶ φοινι- [42] κοῦν τὸ χρῶμα· τὸ δὲ δεύτερον μέρος ἐπιθολούμενον καὶ ἐκλυόμενον μᾶλλον τῆς λαμπηδόνος διὰ τὰς ῥανίδας ἁλουργές. ἄνεσις γὰρ τοῦ

mus quae in aquis, visus enim vi propter crassitiem materiae ipsius aquae incurvatur, ideo remos in mari fractos eminus videmus. Tertius modus videndi refracta est in speculis. Ejusmodi autem arcus coelestis est species. Oportet enim concipere humidam exhalationem in nubem mutari, tum statim roris instar ex ipsa minutas guttas manare: cum igitur sol in occasu fuerit, necesse est enim omnem arcum coelestem ex adverso solis apparere, cum visus in guttulas incidens refrangitur, ut arcus caelestis fiat, non sunt autem guttae species figurae sed colores videntur: tres autem colores habet arcus coelestis, primum puniceum, secundum violaceum seu purpureum: tertium caeruleum et viridem. Nonnunquam igitur puniceum quidam splendor solis occurrens fulgorque integer refractus rubrum ac puniceum parit colorem: secunda autem pars turbidior splendore a guttis dissoluto purpureum qui rubri coloris est imminutio; cum adhuc turbidior nubes ro-

ἐρυθροῦ τοῦτο· ἔστι δὲ πάλιν ἐπιθολούμενον τὸ διορίζον μεταβάλλεται εἰς τὸ πράσινον· ἔστιν οὖν τοῦτο δοκιμάσαι δι᾽ ἔργων· εἰ γάρ τις εἰς τὸ ἄντικρυ τοῦ ἡλίου λάβῃ ὕδωρ καὶ πτύσῃ, αἱ δὲ ῥανίδες ἀνάκλασιν λάβοιεν πρὸς τὸν ἥλιον, εὑρήσει γιγνομένην ἶριν· καὶ οἱ ὀφθαλμιῶντες δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ὅταν εἰς τὸν λύχνον ἀποβλέψωσιν. Ἀναξιμένης δὲ ἶριν γίνεσθαι νομίζει κατ᾽ αὐγασμὸν ἡλίου πρὸς νέφει πυκνῷ καὶ παχεῖ καὶ μέλανι παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὰς ἀκτῖνας εἰς τὸ πέρας διακόπτειν ἐπισυνισταμένας αὐτῶν. Ἀναξαγόρας ἀνάκλασιν ἀπὸ νέφους πυκνοῦ τῆς ἡλιακῆς περιφεγγείας. καταντικρὺ δὲ τοῦ κατοπτρίζοντος αὐτὸν ἀστέρος διὰ παντὸς ἵστασθαι. παραπλησίως δὲ φυσιολογεῖται τὰ καλούμενα παρήλια, γινόμενα δὲ κατὰ τὸν πόντον. Μητρόδωρος δὲ ὅταν διὰ νεφῶν ὁ ἥλιος διαλάμψῃ, τὸ μὲν νέφος κυανίζειν, τὴν δ᾽ αὐγὴν ἐρυθραίνεσθαί φησι.

Περὶ ῥάβδων.

Τὰ κατὰ τὰς ῥάβδους καὶ ἀνθηλίους συμβαίνοντα μίξει τῆς ὑποστάσεως καὶ ἐμφάσεως ὑπάρχειν οἴονται τῶν

rem fundens in viridem tranfit. Id exemplis comprobare licet. Si quis e regione radiorum folis aquam accipiat et exfpuat, guttae autem a fole refractionem fufcipiant, inveniet factum arcum coeleftem et qui ophthalmia laborant idem patiuntur, fi ad lucernam refpiciant. Anaximenes arcum coeleftem fieri putat a fplendore folis in nube denfa, craffa et nigra, quod non poffit ejus fuperficiem penetrare fed in ea confiftat. Anaxagoras refractionem lucis folaris effe a nube craffa, quae femper ex adverfa parte folis eft, qui in ea tanquam in fpeculo apparet: eam quoque caufam affert cur duo foles frequenter in ponto contingant. Metrodorus quando in nube fol fulget, nubem caeruleam fieri ait, fulgorem vero rubrum.

De virgis.

Quae circa virgas et foles oppofitos contingunt mixtione fubfiftentiae et apparitionis fieri putant, cum nubes

μὲν νεφῶν ὁρωμένων οὐ κατ᾽ οἰκεῖον χρῶμα, ἀλλ᾽ ἕτερον, ὅπερ κατὰ τὴν ἔμφασιν φαίνεται· ἐν δὲ τούτοις πᾶσιν τά τε κατὰ φύσιν καὶ κατ᾽ ἐπίκτησιν ὅμοια συμβαίνει πάθη.

Κεφάλαιον κ'.

Περὶ ἀνέμων.

Ἀναξίμανδρος οἴεται ἄνεμον εἶναι ῥύσιν ἀέρος τῶν λεπτοτάτων ἐν αὐτῷ καὶ ὑγροτάτων ὑπὸ τοῦ ἡλίου τικτομένων ἢ κινουμένων. Στωϊκοὶ δὲ πᾶν πνεῦμα ἀέρος εἶναι ῥύσιν λέγουσιν· ἡγοῦνταί τε κατὰ τὰς τῶν τρόπων παραλλαγὰς τὰς ἐπωνομασίας παραλλάττειν, οἷον ἀπὸ ζόφου καὶ τῆς δύσεως ζέφυρον ὠνόμαζον· τὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς καὶ τοῦ ἡλίου ἀπηλιώτην· τὸν ἀπὸ ἄρκτων βορέαν· τὸν ἀπὸ τῆς μεσημβρίας νότον. Μητρόδωρος δὲ ὑδάτων ἀναθυμίασιν διὰ τὴν ἡλιακὴν ἔκκαυσιν γίγνεσθαι ὁρμὴν πνευμάτων· τοὺς δὲ ἐτησίας πνεῖν τοῦ πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἀέρος παχυνθέντος, ὑποχωροῦντος δὲ τοῦ ἡλίου κατὰ τὴν θερινὴν τροπήν.

videantur non tamen proprio colore, fed alieno, qui vifui exhibetur. In his autem omnibus tam qui fecundum naturam quam qui fecundum adumbrationem fimiles contingunt effectus.

Caput XX.

De ventis.

Anaximander ventum exiftimat fluxum aëris effe, motis aut colliquatis a fole quae in eo funt partibus tenuiffimis et humidiffimis. Stoici dicunt effe fpiritum aëris arbitranturque pro locorum diverfitate varias appellationes fortiri, nam et ventum qui ab occafu fpirat favonium appellarunt, qui ab ortu folis fubfolanum, a feptentrione aquilonem, a meridie auftrum. Metrodorus autem aqueam exhalationem propter folis aeftum fieri ventorum impetum. Etefias autem fpirare denfato aëre, qui ad feptentrionem eft et fole a nobis recedente folftitio aeftivo.

Περὶ χειμῶνος καὶ θέρους.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ οἱ Στωϊκοὶ χειμῶνα μὲν γίνεσθαι τοῦ ἀέρος ἐπικρατοῦντος τῇ πυκνώσει καὶ εἰς τὸ ἀνώτερον βιαζομένου· θέρος δὲ τοῦ πυρὸς, ὅταν εἰς τὸ κάτω βιάζηται.

Κεφάλαιον κα'.

Περὶ γῆς.

Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ μίαν εἶναι τὴν γῆν ὑπολαμβάνουσι· τῶν δὲ Πυθαγορείων τινὲς δύο καὶ ταύτην εἶναι καὶ τὴν ἀντίχθονά φασιν. οἱ Στωϊκοὶ δὲ γῆν εἶναι μίαν καὶ πεπερασμένην. Μητρόδωρος δὲ τὴν γῆν ὑπόστασιν εἶναι καὶ οἱονεὶ τρίγα τοῦ ὕδατος νομίζει ὡς τὸν ἥλιον τοῦ ἀέρος.

Περὶ σχημάτων γῆς.

Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ σφαιροειδῆ τὴν γῆν νομίζουσιν. Ἀναξίμανδρος δὲ λίθῳ κίονι τὴν γῆν προσφερεῖ [43]

De hieme et aeftate.

Empedocles et Stoici hiemem fieri dicunt aëre praevalente furfumque fua fe denfitate protrudente! aeftatem autem contra igne fuperante ac fe deorfum ad nos agente.

Caput XXI.

De terra.

Thales et qui ipfum fecuti funt unicam effe terram exiftimant. Pythagoreorum aliqui et hanc effe et aliam huic oppofitam dicunt. Stoici autem dicunt unam effe terram eamque finitam. Metrodorus terram effe fedimentum et tanquam faecem aquae putat ut folem aëris.

De figuris terrae.

Thales et qui eum fecuti funt rotundam terram exiftimant. Anaximander autem terram lapideae columnae

τῶν ἐπιπέδων. Ἀναξιμένης τραπεζοειδῆ. Λεύκιππος τυμπανοειδῆ, Δημόκριτος δισκοειδῆ μὲν τῷ πλάτει, κοίλην δὲ τὸ μέσον τῷ μεγέθει.

Περὶ θέσεως γῆς.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω μέσην τὴν γῆν οἴονται εἶναι. Ξενοφάνης πρώτην τὴν γῆν ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους εἰς ἄπειρον βάθος ἐῤῥιζῶσθαι, ἐξ ἀέρος δὲ καὶ πυρὸς συμπαγῆναι. Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος τὸ μὲν πῦρ μέσον. τοῦτο γὰρ εἶναι τοῦ παντὸς ἑστίαν· ἑτέραν δὲ τὴν ἀντίχθονα. τρίτην δὲ τὴν οἰκουμένην ἐξ ἐναντίας κειμένην καὶ περιφερομένην τῇ ἀντίχθονι. Παρμενίδης ὁ πρῶτος ἀφώρισε τοὺς οἰκουμένους τόπους ὑπὸ τὰς δύο ζώνας τροπικὰς εἶναι τὴν γῆν.

Περὶ ἐγκλίσεως γῆς.

Λεύκιππος παρεκπεσεῖν τὴν γῆν εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη διὰ τὴν ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς ἀραιότητα, ἅτε δὴ πε-

plantae ſimilem. Anaximenes menſae figuram obtinere, Leucippus tympani, Democritus diſco quidem ſimilem latitudine, verum in medio concavam putant.

De ſitu terrae.

Qui Thaletem ſecuti ſunt terram in medio poſitam exiſtimant. Xenophanes primam docuit terram in infinitam profunditatem radices mittere ex inferiori parte, compactam vero ex aëre et igne. Philolaus Pythagoricus ignem eſſe in medio, ipſum enim eſſe quaſi focum univerſi. Secundum *ab ipſo terram* primae oppoſitam, tertiam vero habitabilem ex adverſo poſitam et circumductam terrae antipodum. Parmenides primus definivit ea loca quae habitantur ſub duobus tropicis circulis eſſe terram.

De inclinatione terrae.

Leucippus terram in partes auſtrinas propendere putat ob raritatem quae ineſt illis partibus, compacta ni-

πηγότων τῶν βορείων διὰ τὸ κατεψύχθαι τοῖς κρυμοῖς, τῶν δὲ ἀντιθέτων πεπυρωμένων. Δημόκριτος διὰ τὸ ἀσθενέστερον εἶναι τὸ μεσημβρινὸν τοῦ περιέχοντος αὐξομένην τὴν γῆν κατὰ τοῦτο ἐγκλιθῆναι. τὰ γὰρ βόρεια ἄκρατα, τὰ δὲ μεσημβρινὰ κέκραται. ὅθεν κατὰ τοῦτο βεβάρυνται, ὅπου περισσή ἐστι τοῖς καρποῖς καὶ τῇ αὐξήσει.

Περὶ κινήσεως γῆς.

Οἱ μὲν ἄλλοι μένειν τὴν γῆν ὑπολαμβάνουσι. Φιλόλαος δὲ ὁ Πυθαγόρειος κύκλῳ περιφέρεσθαι περὶ τὸ πῦρ κατὰ κύκλου λοξοῦ ὁμοιοτρόπως ἡλίῳ καὶ σελήνῃ. Ἡρακλείδης δὲ ὁ Ποντικὸς καὶ Ἔκφαντος ὁ Πυθαγόρειος κινητὴν γῆν, οὐ μήν γε μεταβατικῶς, ἀλλὰ τροχοῦ δίκην ἐνζωνισμένην ἀπὸ δυσμῆς ἐπ' ἀνατολὴν περὶ τὸ ἴδιον αὐτῆς κέντρον. κατ' ἀρχὰς μὲν πλάζεσθαι τὴν γῆν φησιν ὁ Δημόκριτος διά τε μικρότητα καὶ κουφότητα, πυκνωθεῖσαν δὲ τῷ χρόνῳ καὶ βαρυνθεῖσαν καταστῆναι.

mirum frigore feptentrionali plaga et oppofita combufta. Democritus quod imbecillior fit pars auftrina ambitus, ideo terram mole auctam eo inclinare. Partes enim feptentrionales funt intemperatae, meridionales vero temperatae. Unde terra eo deprimitur ubi fructibus abundat et incremento.

De motu terrae.

Alii quidem immotam manere terram exiftimant. Philolaus autem Pythagoricus circulariter moveri circum ignem per obliquum circulum eo modo quo fol et luna. Heraclides autem Ponticus et Ecphantus Pythagoricus mobilem terram non ut fuum locum tranfiliat, fed rotae inftar circumferatur ab occafu ad ortum circa proprium fuum centrum. Democritus initio terram ob tenuitatem et levitatem erraffe dicit, verum procedente tempore denfiorem et graviorem factam conftitiffe.

Περὶ διαιρέσεως γῆς.

Τῶν Πυθαγορείων τινὲς τὴν γῆν ἀναλόγως τῇ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαίρᾳ διῃρῆσθαι εἰς πέντε ζώνας, ἀρκτικὴν, ἀνταρκτικὴν, θερινὴν, χειμερινὴν, ἰσημερινήν· ὧν ἡ μέση τὸ μέσον τῆς γῆς ὁρίζεται διακεκαυμένης. ἡ δὲ οἰκητή ἐστι μέση τῆς θερινῆς καὶ τῆς χειμερινῆς εὔκρατος οὖσα.

Περὶ σεισμῶν γῆς.

Θαλῆς μὲν καὶ Δημόκριτος ὕδατι τὴν αἰτίαν τῶν σεισμῶν προσάπτουσιν· οἱ δὲ Στωϊκοὶ σεισμὸν εἶναι λέγουσι τὸ ἐκ τῆς γῆς ὑγρὸν εἰς ἀέρα διακρινόμενον καὶ ἐκπῖπτον. Ἀναξιμένης ξηρότητα καὶ ὑγρότητα τῆς γῆς αἰτίαν τῶν σεισμῶν, ὧν τὴν μὲν αὐχμοὶ γεννῶσι, τὴν δὲ ἐπομβρίαι. Ἀναξαγόρας ἀέρος ἀποδύσει τῇ μὲν πυκνότητι τῆς ἐπιφανείας προσπίπτοντος, τῷ δὲ ἔκκρισιν λαβεῖν μὴ δύνασθαι τρόμῳ τὸ περιέχον κραδαίνοντος. Ἀριστοτέλης δὲ πνεῦμα

De divifione terrae.

Quidam e Pythagoreis terram eadem proportione qua totius coeli globus divifus eft, dividunt in quinque circulos, feptentrionalem, meridionalem, *folftitialem* aeftivum et hibernum atque aequinoctialem; horum medius medium terrae torridae definit, atque habitabilis eft zona illa quae media eft inter circulum aeftivum et hibernum, quod fit temperata.

De terrae motibus feu concuffionibus.

Thales et Democritus aquae terrae motus caufam tribuunt. At Stoici dicunt terrae concuffionem effe humidi vaporis e terra in aërem defcendentis ac erumpentis *impetum.* Anaximenes terrae ficcitatem et humiditatem concuffionis *hujus* caufam *affignat,* quarum illam quidem ardores, hanc vero pluviae gignant. Anaxagoras terrae motum fieri excuffione aëris, qui quum in denfitatem fuperficiei terrae irrumpat nec expulfionem pati valeat, ambientem *locum* tremore concutit. Ariftoteles autem flatum

τῆς κινήσεως, ὅταν ἔσω τύχῃ ῥυὲν τὸ ἔξω ἀναθυμιώμενον διὰ τὴν τοῦ ψυχροῦ πανταχόθεν ἀντιπερίστασιν κάτωθεν καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ περιστάντος· τὸ γὰρ θερμὸν ἀνωτέρω γενέσθαι σπεύδει, ἅτε δὴ κοῦφον ὄν· καὶ διὰ τοῦτο ἐν απολείψει γενομένης τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως τῇ ἀντισπάσει καὶ τοῖς ἀντελιγμοῖς τὸν σεισμὸν ποιεῖ. Μητρόδωρος μηδὲν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ σῶμα κινεῖσθαι, εἰ μή τις προσώσειεν ἢ καθελκύσειεν κατ᾽ ἐνέργειαν· διὸ μηδὲ τὴν γῆν, ἅτε δὴ κειμένην φυσικῶς κινεῖσθαι, τόπους δέ τινας αὐτῆς νοστεῖν τοῖς [44] ἄλλοις. Παρμενίδης καὶ Δημόκριτος διὰ τὸ πανταχόθεν ἴσον ἀφεστῶσαν μένειν ἐπὶ τῆς ἰσοῤῥοπίας, οὐκ ἔχουσαν αἰτίαν δι᾽ ἣν δεῦρο μᾶλλον ἢ ἐκεῖσε ῥέψειεν ἄν. διὰ τοῦτο μόνον μὲν κραδαίνεσθαι, μὴ κινεῖσθαι δέ. Ἀναξιμένης διὰ τὸ πλάτος ἐποχεῖσθαι τῷ ἀέρι· οἱ δέ φασιν ἐφ᾽ ὕδατος καθάπερ τὰ πλατανώδη καὶ σανιδώδη ἐπὶ τῶν ὑδάτων, διὰ τοῦτο κινεῖσθαι. Πλάτων πάσης μὲν κινήσεως ἓξ εἶναι περιστάσεις, ἄνω, κάτω, ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ θάτερα, ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν· κατ᾽ οὐδεμίαν δὲ τούτων

motionis qui quum intro fluit, extra exhalat ob ambientem undique frigoris antiperiftafin furfum deorfumque ipfo circumftante. Nam calidum fuperius fieri properat, quum leve fit, ob idque interceptione facta humidae exhalationis revulfionibus adacti cunei inftar oppofitisque convolutionibus terrae concuffiones creari. Metrodorus nullum in proprio loco corpus moveri, nifi quis impellat aut actu detrahat. Quamobrem terram quoque fua in fede morantem naturaliter moveri non poffe, quaedam tamen ipfius loca alio tendere. Parmenides et Democritus terram aequaliter undique receffiffe, aequaliter quoque protendere dicunt, nec habere caufam, ob quam huc potius quam illuc vergat proindeque concuti tantum, non moveri. Anaximenes terrae planitiem aëri infidere; alii vero aquis innatare inftar foliorum platani aut afferum, ideoque moveri. Plato omnis motus fex circumftantias enumerat; furfum, deorfum, dextrorfum, finiftrorfum, antrorfum, retrorfum;

ἐνδέχεσθαι τὴν γῆν κινεῖσθαι ἐν τῷ πανταχόθεν κατωτάτην κειμένην, μένειν μὲν ἀκίνητον μηδὲν ἔχουσαν ἐξαίρετον εἰς τὸ ῥέπειν μᾶλλον, τόπους δ' αὐτῆς κατ' ἀραιότητα σαλεύεσθαι. Ἐπίκουρος ἐνδέχεσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ πάχους ἀέρος τοῦ ὑποκειμένου ὑδατώδους ὄντος ἀνακρουομένην αὐτὴν καὶ οἷον ὑποτυπτομένην κινεῖσθαι. ἐνδέχεσθαι δὲ καὶ σηραγγώδη τοῖς κατωτέρω μέρεσι καθεστῶσαν ὑπὸ τοῦ διασπειρομένου πνεύματος εἰς τὰς ἀντροειδεῖς κοιλότητας ἐμπίπτοντας σαλεύεσθαι.

Κεφάλαιον κβ'.

Περὶ θαλάττης διὰ τί ἁλμυρά ἐστιν.

Ἀναξίμανδρος τὴν θάλασσάν φησιν εἶναι τῆς πρώτης ὑγρασίας λείψανον, ἧς τὸ μὲν πλεῖον μέρος ἀνεξήρανε τὸ πῦρ, τὸ δὲ ὑπολειφθὲν διὰ τὴν ἔκκαυσιν μετέβαλεν. Ἀναξαγόρας τοῦ κατ' ἀρχὴν λιμνάζοντος ὑγροῦ περικαέντος ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς περιφορᾶς καὶ τοῦ λιπαροῦ ἐξατμισθέντος εἰς ἁλυκίδα καὶ πικρίαν τὸ λοιπὸν ὑποστῆναι. Ἐμπεδοκλῆς

horum vero nullum posse terrae accidere, quum undique ima sit maneatque immota. Epicurus fieri posse ut terra aëris subjecti qui aquosus est, crassitie impulsa ac quasi succussa moveatur, fieri etiam posse ut infimis suis partibus cavernosa cum sit, spiritu qui per eam dispergitur, in cavernas antrorum similes incidente quassetur.

Caput XXII.

De mari et cur salsum sit.

Anaximander esse dicit mare prioris humoris reliquum, cujus majorem portionem ignis exsiccavit, residuum vero propter exustionem transmutavit. Anaxagoras cum humor per initia stagnans a solari circumventione esset adustus exhalassetque pars pinguis, reliquum salsuginem et amarorem subiisse. Empedocles terrae sudorem a sole

ἱδρῶτα τῆς γῆς ἐκκαιομένης ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἀντιφῶν ἱδρῶτα θερμοῦ, ἐξ οὗ τὸ περιλειφθὲν ὑγρὸν ἀπεκρίθη τῷ καθεψηθῆναι παρακυλίσασα, ὅπερ ἐπὶ παντὸς ἱδρῶτος συμβαίνει. Μητρόδωρος διὰ τὸ διηθῆσαι διὰ τῆς γῆς μετειληφέναι τοῦ περὶ αὐτὴν πάχους καθάπερ τὰ διὰ τῆς τέφρας ὑλιζόμενα. οἱ ἀπὸ Πλάτωνος τοῦ στοιχειώδους ὕδατος τὸ μὲν ἐξ ἀέρος κατὰ περίψυξιν συνιστάμενον γλυκὺ γίνεσθαι, τὸ δ᾽ ἀπὸ τῆς γῆς κατὰ περίκαυσιν καὶ ἐκπύρωσιν ἀναθυμιώμενον ἁλμυρόν.

Πῶς ἀμπώτιδες γίνονται καὶ πλημμυρίαι.

Ἀριστοτέλης ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὰ πλεῖστα τῶν πνευμάτων κινεῖσθαι καὶ περιφέρεσθαι, ὧν ἐμβαλόντων ἐνοιδεῖν τὴν Ἀτλαντικὴν θάλασσαν καὶ κατασκευάζειν τὰς πλημμύρας· ληγόντων δὲ καὶ ἀντιπερισπωμένην ὑποβαίνειν, ὅπερ εἶναι τὴν ἄμπωσιν. Πυθέας ὁ Μασσιλιώτης τῇ πληρώσει τῆς σελήνης τὰς πλημμύρας, τῇ δὲ ἐκλείψει τὰς ἀμπώτιδας. Τίμαιος τοὺς ἐμβάλλοντας ποταμοὺς εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν διὰ τῆς Κελτικῆς ὀρεινῆς αἰτιᾶται, προωθοῦντας μὲν τὰς

uſtae. Antiphon ſudorem calidi a quo excretum eſt, quod ſupererat humidi elixando in ſalſuginem converſum, quod in quovis fit ſudore. Metrodorus quia mare ſit percolatum per terram, ideo craſſitiem ejus participaſſe: ſicut evenit iis quae per cinerem colantur. Platonici aquae elementaris partem aliam ex aëre frigore coactam exſtitiſſe dulcem, aliam quae a terra ex ardore et incendio exhalaſſet ſalſam.

Qui fiant aeſtus accedentes et recedentes maris.

Ariſtoteles plures ventos a ſole moveri et circumduci putat iisque ingruentibus Atlanticum mare intumeſcere aeſtusque effici recedentes, ceſſantibus vero illud retrahi ac ſubſidere idque eſſe aeſtus accedentes. Pytheas Maſſilienſis lunae incremento mare increſcere, decremento vero decreſcere. Timaeus plures fluvios deſcendentes in Atlanticum mare per montes Celticos cauſam eſſe dicit,

ἐφόδους καὶ πλημμυρίαν ποιοῦντας, ληγόντων δὲ τὰς ἀμπώτιδας γίγνεσθαι.

Κεφάλαιον κγ΄.

Περὶ ἀναβάσεως τοῦ Νείλου.

Θαλῆς τοὺς ἐτησίους ἀνέμους οἴεται πνέοντας τῇ Αἰγύπτῳ ἀντιπροσώπους ἐπαίρειν τοῦ Νείλου τὸν ὄγκον διὰ τὸ τὰς ἐκροὰς αὐτοῦ τῇ παρεισδύσει τοῦ ἀντιπαρήκοντος πελάγους ἀνακόπτεσθαι. Εὐθυμένης ὁ Μασσαλιώτης ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς ἔξωθεν θαλάττης πλημμυρεῖν τὸν ποταμὸν οἴεται. Ἀναξαγόρας ἐκ τῆς χιόνος τῆς ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ τηκομένης μὲν τῷ θέρει, (434) ψυχομένης δὲ τῷ χειμῶνι. Δημόκριτος χιόνος τῆς οὖν τοῖς πρὸς ἄρκτον μέρεσιν ὑπὸ θερινὰς τροπὰς ἀναλυομένης νέφη [45] ἐκ τῶν ἀτμῶν πληροῦσθαι καὶ συνελαυνόμενα πρὸς τὴν μεσημβρίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀνέμων ἀποτελεῖν ῥαγδαίους ὄμβρους, ὑφ' ὧν ἐγείρεσθαι τὸν Νεῖλον ποταμόν. Ἡρόδοτος ἴσον μὲν φέρεσθαι καὶ χειμῶνος καὶ θέρους ἐκ

qui iter fuum promoventes maris receffum faciunt, cum vero definunt, maris acceffum fieri.

Caput XXIII.

De incremento Nili.

Thales Etefias ventos adverfus Aegyptum flantes Nili aquas attollere putat, quod oftia ipfius quibus fe exonerat maris obtrufi influxu obturentur. Euthymenes Maffilienfis ab aquis oceani et externi maris inundare Nilum exiftimat. Anaxagoras a nivibus Aethiopiae, quae per hiemem denfatae aeftivo tempore liquantur. Democritus putat fieri a nivibus in partibus feptentrionalibus circa folftitium aeftivum liquatis et nubes compacta ex halitibus et ab Etefiis ventis fimul advecta verfus meridiem et Aegyptum vehementes imbres fundere quibus Nilus redundat. Herodotus aequaliter moveri hieme et aeftate propter fon-

τῶν πηγῶν· φαίνεσθαι δὲ ἐλάττονα τοῦ χειμῶνος διὰ τὸ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ πλησίον ὄντα τὸν ἥλιον τῆς Αἰγύπτου ἐξατμίζειν τὰ νάματα. Ἔφορος ὁ ἱστοριογράφος κατὰ θέρος φησὶν ἀναχαλᾶσθαι τὴν ὅλην Αἴγυπτον καὶ οἱονεὶ ἐξυδροῦν τὸ πολὺ νᾶμα. συνδίδωσι δ' αὐτῇ καὶ ἡ Ἀραβία καὶ ἡ Λιβύη παρὰ τὸ ἀραιὸν καὶ ὑπόψαμμον. Εὔδοξος τοὺς ἱερεῖς φησι λέγειν τὰ ὄμβρια τῶν ὑδάτων καὶ τὴν ἀντιπερίστασιν τῶν ὡρῶν, ὅταν παρ' ἡμῖν εἴη θέρος τοῖς ὑπὸ τὸν θερινὸν τροπικὸν οἰκοῦσιν, τότε τοῖς ὑπὸ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν ἀντοίκοις χειμὼν ἐστιν, ἐξ ὧν τὸ πλημμυροῦν ὕδωρ καταῤῥήγνυται.

Κεφάλαιον κδ'.

Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητοῦ.

Κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς αἴσθησίς ἐστιν ἀντίληψις αἰσθητοῦ δι' αἰσθητηρίου ἢ κατάληψις· ἡ δὲ αἴσθησις πολλαχῶς λέγεται· ἥ τε γὰρ ἕξις καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ

tes; id autem minus apparere hieme, quia hac tempeſtate ſol vicinior Aegypto aquas in vapores redigit. Ephorus hiſtoricus aeſtate ait relaxari totam Aegyptum ac quaſi exudare copioſam aquam ac conferre ad hoc etiam Arabiam et Africam ob raritatem et ſabuloſum ſolum. Eudoxus ait ſacerdotes imbribus et oppoſitis temporum anni rationibus rem imputare: quando enim apud nos aeſtas eſt qui ſub aeſtivo habitamus tropico, tum iis qui e regione ſub hiemali circulo degunt hiemem eſſe, a quibus tum exundans aqua prorumpat.

Caput XXIV.

De ſenſu et ſenſili.

Senſus ſecundum Stoiços eſt objecti ſenſilis per ſentiendi organum comprehenſio ſeu perceptio. Senſus autem multis modis dicitur. Nam et habitus et facultas et fun-

φαντασία ἡ καταληπτικὴ δι' αἰσθητηρίου γίνονται καὶ αὐτὸ τὸ ὄγδοον ἡγεμονικὸν, ἀφ' οὗ ἡ αἰσθητικὴ βία συνίσταται· πάλιν δὲ αἰσθητήρια λέγεται πνεύματα νοερὰ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπὶ τὰ ὄργανα τεταμένα. Ἐπίκουρος τὸ μόριόν ἐστιν ἡ αἴσθησις, ἥτις ἐστὶν ἡ δύναμις καὶ τὸ ἐπαίσθημα, ὅθεν ἐστὶ τὸ ἐνέργημα, ὥστε διχῶς παρ' αὐτοῦ λέγεσθαι αἴσθησιν μὲν τὴν δύναμιν, αἰσθητικὸν δὲ τὸ ἐνέργημα. Πλάτων τὴν αἴσθησιν ἀποφαίνεται ψυχῆς καὶ σώματος κοινωνίαν πρὸς τὰ ἐκτός· ἡ μὲν γὰρ δύναμις ψυχῆς, τὰ δὲ ὄργανα σώματος· ἄμφω δὲ διὰ φαντασίαν ἀντιληπτικὰ τῶν ἔξωθεν γίνεται. Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν νόησιν γίνεσθαι εἰδώλων ἔξωθεν προσιόντων· μηδενὶ γὰρ ἐπιβάλλειν μηδετέραν χωρὶς τοῦ προσπίπτοντος εἰδώλου.

Εἰ ἀληθὴς ἡ αἴσθησις καὶ ἡ φαντασία.

Οἱ Στωϊκοὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις ἀληθεῖς, τῶν δὲ φαντασιῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς. Ἐπίκουρος πᾶσαν

ctio et imaginatio apprehendens fentiendi organo fiunt, ipfa quoque octava animae facultas a qua fentiendi vis manat. Rurfus autem fenfus organa funt fpiritus intelligentes a principe facultate ad fenfuum organa protenfi. Epicurus particula eft fenfus, quae tum fentiendi facultas eft tum functio ac proinde effectus, adeo ut ab ipfo dupliciter dicatur fenfus quidem facultas et fenfilis functio. Plato fenfum enuntiat animae et corporis focietatem ad externa *cognofcenda.* Facultas quidem eft animae, inftrumentum vero corporis; at ambo per imaginationem externa apprehendunt. Leucippus et Democritus fenfum et intelligentiam obtingere conjiciunt rerum fimulacris foris occurfantibus, neutrum autem horum obire poffe cui objecti fimulacrum non occurrat.

An verus fenfus veraque fit imaginatio.

Stoici fenfus quidem veros *arbitrantur*, imaginationum vero quasdam veras, quasdam falfas. Epicurus fenfum

αἴσθησιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀληθῆ· τῶν δὲ δοξῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς· καὶ ἡ μὲν αἴσθησις μοναχῶς ψευδοποιεῖται τὰ κατὰ τὰ νοήματα, ἡ δὲ φαντασία διχῶς· καὶ γὰρ αἰσθητῶν ἐστι φαντασία καὶ νοητῶν. Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἡρακλείδης παρὰ τὰς συμμετρίας τῶν πόρων τὰς κατὰ μέρος αἰσθήσεις γίνεσθαι τοῦ οἰκείου τῶν αἰσθητῶν ἑκάστῃ ἁρμόζοντος.

Πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις.

Οἱ Στωϊκοὶ πέντε τὰς ἰδικὰς αἰσθήσεις, ὅρασιν, ἀκοὴν, ὄσφρησιν, γεῦσιν, ἁφήν. Ἀριστοτέλης ἕκτην μὲν οὐ λέγει, κοινὴν δὲ αἴσθησιν τὴν τῶν συνθετῶν εἰδῶν κριτικὴν, εἰς ἣν πᾶσαι συμβάλλουσιν αἱ ἁπλαῖ τὰς ἰδίας ἑκάστη φαντασίας, ἐν ᾗ τῷ μεταβατικὸν ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον οἱονεὶ σχήματος καὶ κινήσεως δείκνυται. Δημόκριτος πλείους εἶναι αἰσθήσεις περὶ τὰ ἄλογα ζῶα ἢ περὶ τοὺς θεοὺς καὶ σοφούς.

omnem omnemque imaginationem veram; opinionum alias veras *esse*, alias falsas; sensusque uno tantum modo falli in notionibus, imaginationibus vero duobus; etenim et sensilium est imaginatio et eorum quae sub intelligentiam cadunt. Empedocles et Heraclides pro meatuum commoderatione sensus fieri, quum quodvis sensile suo sensui accommodetur.

Quot sint sensus.

Stoici quinque particulares sensus enumerant, visum, auditum, odoratum, gustum et tactum. Aristoteles sextum quidem non profert, sed communem sensum compositarum specierum judicem *constituit*, ad quem singuli *sensus* simplices propria cuique visa renuntiant, in quo ab altero ad alterum fit transitus, quemadmodum figurae et motus ostenditur. Democritus plures sensus brutis quam diis et sapientibus inesse censuit.

[46] *Πῶς γίνεται ἡ αἴσθησις καὶ ἡ νόησις καὶ ὁ διὰ κατάθεσιν λογισμός.*

Οἱ Στωϊκοί φασιν, ὅταν ἄνθρωπος γένηται, ἔχει τὸ ἡγεμονικὸν μέρος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὥσπερ χάρτην ἐναργοῦντα εἰς ἀπογραφὴν, εἰς τοῦτο γὰρ μία ἑκάστη τῶν ἐννοιῶν ἐναπογράφεται· πρῶτος δὲ ὁ τῆς ἀναγραφῆς τρόπος ὁ διὰ τῶν αἰσθήσεων· αἰσθανόμενοι γάρ τινος οἷον λευκοῦ χιτωνίου, ἀπελθόντος αὐτοῦ μνήμην ἔχομεν, ὅταν δ' ὁμοειδεῖς πολλαὶ μνῆμαι γένωνται, τότε φαμὲν ἔχειν ἐμπειρίαν· ἐμπειρία γάρ ἐστιν ὁμοειδῶν φαντασιῶν πλῆθος. τῶν δ' ἐννοιῶν αἱ μὲν φυσικῶς γίγνονται κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους καὶ οὐ τεχνικῶς, αἱ δὲ ἤδη δι' ἡμετέρας ἐπιμελείας καὶ διδασκαλίας. αὗται δὲ καὶ ἔννοιαι καλοῦνται μόναι, ἐκεῖναι δὲ καὶ προλήψεις· ὁ δὲ λόγος καθ' ὃν προσαγορευόμεθα λογικοὶ, ἐκ τῶν προλήψεων συμπληροῦσθαι λέγεται κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα· τοῦτο γάρ ἐστι νόημα φάντασμα διανοίας λογικοῦ ζώου· τὸ γὰρ φάντασμα ἐπειδὰν λο-

Quomodo fiat ſenſus, notio, praenotio et interior ratio.

Quum, inquiunt Stoici, homo procreatur, tum principem habet partem animae ipſius peraeque ac chartam deſcriptioni rerum delineandae aptam, in ea enim parte unaquaeque notionum delineatur. Primus autem delineandi modus per ſenſus ſit: quum enim aliquid ſenſu percipitur, ut alba tunica, ejus remotae memoriam habemus, at quum multae memoriae ejusdem formae nobis fiunt, tunc dicimus nos habere experientiam; experientia namque eſt imaginationum ejusdem generis multitudo. Notionum autem aliae natura eo quo diximus pacto fiunt, non arte; aliae vero jam noſtra induſtria et doctrina parantur atque hae ſolae notiones vocantur, illae vero praenotiones. At ratio qua rationales dicimur, ex praenotionibus primo ſeptenario compleri dicitur. Id enim conceptus mentis eſt phantaſma intelligentiae animalis ratione praediti. Phantaſma

γικῇ προσπίπτῃ ψυχῇ, ἐννοήματος δεῖται εἰληφότος τοὔνομα παρὰ τὸν νοῦν· διόπερ τοῖς ἄλλοις ἀλόγοις ζώοις οὐ προσπίπτει φαντάσματα· ὅσα δὲ καὶ τοῖς θεοῖς καὶ ἡμῖν γε, ταῦτα φαντάσματα μόνον ἐστίν· ὅσα δὲ ἡμῖν, ταῦτα καὶ φαντάσματα κατὰ γένος καὶ ἐννοήματα κατ᾽ εἶδος· ὥσπερ τὰ δηνάρια καὶ οἱ στατῆρες, αὐτὰ μὲν καθ᾽ αὐτὰ ὑπάρχει δηνάρια καὶ στατῆρες, ἐὰν δὲ εἰς πλοίου δοθῇ μίσθωσιν, τηνικαῦτα πρὸς τῷ δηνάρια εἶναι καὶ ναῦλα λέγεται.

Περὶ φαντασιῶν.

Χρύσιππός φησι διαφέρειν ἀλλήλων τέτταρα ταῦτα, φαντασίαν, φανταστὸν, φανταστικὸν, φάντασμα· φαντασία γὰρ οὖν ἐστι πάθος ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενον καὶ ἐνδεικνύμενον αὐτό τε καὶ τὸ πεποιηκός· οἷον ἐπειδὰν ἴδωμεν τὸ λευκὸν ὅ ἐστι πάθος ἐγγεγενημένον διὰ τῆς ὄψεως ἐν τῇ ψυχῇ ἐναλλακτικὸν τοῦ πεπονθότος· εἴρηται δὲ φαντασία ἐκ τοῦ φαίνεσθαι αὐτήν τε καὶ τὸ πεποιηκὸς ἢ ἀπὸ τοῦ φωτός·

namque ubi ad rationalem animam accidit, ratiocinio indiget, quod nomen a mentis ratiocinatione dictum eft, quapropter reliquis brutis animantibus non accidunt phantafmata; quae vero et diis et nobis, ipfa quoque phantafmata tantum funt, quae vero nobis, ea et phantafmata in genere funt et in fpecie notiones: quemadmodum denarii ac ftateres ipfi quidem per fe funt denarii et ftateres, at fi ad navigii conductionem dentur, tunc iis accedit quod et denarii fint et naula dicantur.

De phantafiis feu imaginationibus.

Chryfippus inter fe differre quatuor haec exiftimat, phantafiam, phantaftum, phantafticum et phantafma. Enimvero phantafia *imago* affectio eft quae in anima nafcitur feque ipfam ac affectionis caufam oftendit; ut quum album cernimus quo affectio infidet animae per afpectum oborta qua affecta anima immutatur. Phantafia nomen duxit *ἐκ τοῦ φαίνεσθαι*, quod feipfam affectionisque caufam declararet; vel *ἀπὸ τοῦ φωτὸς a lumine*, nam ficut lumen fe-

καθάπερ γὰρ τὸ φῶς αὐτὸ δείκνυσι καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, καὶ ἡ φαντασία δείκνυσιν ἑαυτὴν καὶ τὸ πεποιηκὸς αὐτήν· φανταστὸν δὲ τὸ ποιοῦν τὴν φαντασίαν, οἷον τὸ λευκὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ εἴ τι ἄλλο διὰ τῶν αἰσθήσεων δύναται κινεῖν τὴν ψυχὴν, φανταστόν ἐστι· φανταστικὸν δέ ἐστι διάκενος ἑλκυσμὸς, πάθος ἐν τῇ ψυχῇ ἀπ' οὐδενὸς φανταστοῦ γινόμενον καθάπερ ἐπὶ τοῦ σκιαμαχοῦντος. τῇ γὰρ φαντασίᾳ ὑπόκειταί τι φανταστὸν, τῷ δὲ φανταστικῷ οὐδέν· φάντασμα δ' ἐστὶν ἐφ' ὃ ἑλκόμεθα κατὰ τὸν φανταστικὸν διάκενον ἑλκυσμόν· ταῦτα δὲ γίνεται ἐπὶ τῶν μελαγχολικῶν καὶ μεμηνότων ὥσπερ ἐπὶ Ὀρέστου καὶ τοῦ παρ' Ὁμήρῳ Θεοκλυμένου.

Κεφάλαιον κέ.

Περὶ ὁράσεως καὶ πῶς ὁρῶμεν.

Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος κατ' εἰδώλων εἴσκρισιν οἴονται τὸ ὁρᾷν συμβαίνειν· ἕτεροι κατ' ἀκτίνων ἔκχυσιν μετὰ

ipſum ostendit et quae cetera ipſum ambiunt, ita phantaſia et ſeſe et quod ipſam affecit demonſtrat. Phantaſtum autem *imaginarium* eſt quod phantaſiam afficit et album et frigidum et ſi quid aliud per ſenſus *reliquos* animam movere queat, id phantaſtum exiſtit. Phantaſticum vero *imaginatio* inanis tractus, in anima affectio a nullo phantaſto ſeu imaginario objecto producta, ut advertitur in eo qui cum umbra concertat et vacuo aëri manus infert. Phantaſiae namque aliquid ſubjicitur, phantaſtico vero nihil. Phantaſma denique *imaginabile* eſt ad quod trahimur inani tractu phantaſticae motionis; atque haec in melancholicis et furentibus ut in Oreſte et Theoclymeno apud Homerum contingunt.

Caput XXV.

De viſu et quomodo videamus.

Democritus et Epicurus imaginum intromiſſione *ab objectis* viſionem ſieri arbitrantur. Alii radiorum effuſione

τῆς πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν πάλιν ὑποστραφείσης τῆς ὄψεως. Ἐμπεδοκλῆς τοῖς εἰδώλοις τὰς ἀκτῖνας ἀνέμιξε προσαγορεύσας τὸ γιγνόμενον, ἀκτῖνας εἰδώλου συνθέτου. Ἵππαρχος τὰς ἀκτῖνάς φησιν ἐφ' ἑκα- [47] τέρου τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτεινομένας τοῖς πέρασιν αὐτῶν οἷον χειρῶν ἐπαφαῖς περικαθαπτούσαις τοῖς ἐκτὸς σώμασι τὴν ἀντίληψιν πρὸς τὸ ὁρᾶν προσάγειν. Πλάτων κατὰ συναυγασμὸν τοῦ μὲν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν φωτὸς ἐπὶ ποσὸν ἀποῤῥέοντος εἰς τὸν ὅμοιον ἀέρα, τοῦ δὲ ἀπὸ τῶν σωμάτων φερομένου ἀποῤῥεῖν· τὸν δὲ μεταξὺ ἀέρα εὐδιάχυτον ὄντα καὶ εὔτρεπτον συνεκτείνοντος τῷ πυρώδει τῆς ὄψεως, αὕτη λέγεται Πλατωνικὴ συναύγεια.

Περὶ κατόπτρου καὶ τῶν κατοπτρικῶν ἐμφάσεων.

Ἐμπεδοκλῆς κατὰ ἀποῤῥοίας μὲν τὰς συνισταμένας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ κατόπτρου πυρώδους καὶ τὸν προκείμενον ἀέρα εἰς ὃν φέρεται τὰ ῥεύματα συμμεταφέροντος. Δη-

qui post intensionem ad objectum depulsam rursum ad oculos revertuntur. Empedocles simulacris radios adjunxit et quod producitur ad radios simulacri compositi appellavit. Hipparchus radios, inquit, utroque ab oculo porrectos suis extremis tanquam manuum apprehensionibus externis corporibus sensum alligantibus ad cernendum adducere. Plato luminis unius quidem effluentis collustratione ad intervallum quoddam in consimilem aërem, alterius vero a corporibus exurgentis ac per intermedium aërem qui persunditur ac facile immutatur sese ad igneos oculos extendentis visionem dimanare protulit. Atque haec est quae Platonis collustratio dicitur.

De speculo et speculi imaginibus.

Empedocles *speculi imagines fieri censet* per radiorum quidem in superficie speculi coeuntium effluentias, quae efficiuntur ab ignea vi a speculo prodeunte appositumque aërem in quem radiorum effluentiae feruntur secum tra-

μόκριτος καὶ Ἐπίκουρος τὰς κατοπτρικὰς ἐμφάσεις γίνεσθαι κατ' εἰδώλων ὑποστάσεις, ἅτινα φέρεσθαι μὲν ἀφ' ἡμῶν, συνίστασθαι δὲ ἐπὶ τοῦ κατόπτρου κατὰ τὴν ἀντιπεριστροφήν· οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου κατὰ τὰς ἀνακλάσεις τῆς ὄψεως· φέρεσθαι μὲν γὰρ τὴν ὄψιν τεταμένην ὡς ἐπὶ τὸν χαλκὸν, στείχουσαν δὲ πυκνῷ καὶ λείῳ πληχθεῖσαν ὑποστρέφειν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτὴν, ὅμοιόν τι πάσχουσαν τῇ ἐκτάσει τῆς χειρὸς καὶ τῇ ἐπὶ τὸν ὦμον ἀντεπιστροφῇ.

Εἰ ὁρατὸν τὸ σκότος.

Οἱ Στωϊκοὶ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος ἐπιλαμβάνουσιν, ἐκ γὰρ τῆς ὄψεως ἐξικνεῖσθαί τινα εἰς αὐτὸ αὐγήν· καὶ οὐ ψεύδεται ἡ ὅρασις. βλέπεται γὰρ ταῖς ἀληθείαις ὑπ' αὐτῆς τὸ σκότος· προέρχονται δὲ ἐκ τῆς ὄψεως ἀκτῖνες πύριναι οὐχὶ μέλαιναι ἢ ὁμιχλώδεις· τὸ μὲν σκότος συνάγει καὶ συγκινεῖ τὴν ὅρασιν καὶ ἀμβλύνει· τὸ δὲ φῶς διακρίνει καὶ ποδηγεῖ τὴν ὅρασιν ἡμῶν ἐπὶ τὰ ὁρατὰ διὰ τοῦ μεταξὺ ἀέρος. διὰ τὸ μὴ ὁρᾶν ἡμᾶς ἐν τῷ σκότει, ἀλλ' αὐτὸ μόνον

hente. Democritus et Epicurus ſpeculares inſpectiones fieri *contendunt* ex ſimulacrorum ſubſtantia quae a nobis quidem feruntur, in ſpeculo vero conſiſtunt per contrariam converſionem ut ad nos. Pythagorei ex refracto viſu, ferri namque viſum intenſum ut ad aes, laevi vero denſoque objecto occurrentem rurſusque repulſum in ſe ipſum reverti. Ac ſimile quippiam ei accidat cum manu quae extenditur et ad humerum rurſum deducitur.

Utrum videantur tenebrae.

Stoici tenebras videri deprehendunt; ex oculis enim prodeuntem radium quendam ad ipſas penetrare: neque falli viſum, ab ipſo namque revera cernuntur comprehendunturque tenebrae. At excurrunt ex oculis radii ignei haud nigri vel caliginoſi: tenebrae vero viſum colligunt, concitant ac obtrudunt: lux autem viſum noſtrum diſpergit et ad res videndas per medium aërem deducit: quamobrem non in tenebris, ſed ipſas tenebras dumtaxat nos

τὸ σκότος. Χρύσιππος κατὰ τὴν συνένευσιν τοῦ μεταξὺ πνεύματος, ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῆς κόρης διήκει, μετὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν παρακείμενον ἀέρα ἐπιβολὴν ἐντείνοντος αὐτὸν κωνοειδῶς, ὅταν ᾖ ὁμογενὴς ὁ ἀήρ.

Κεφάλαιον κστ'.

Περὶ ἀκοῆς.

Ἐμπεδοκλῆς τὴν ἀκοὴν γίγνεσθαι κατὰ ἔμπτωσιν τοῦ πνεύματος τῷ κοχλιώδει χόνδρῳ, ὅπερ φησὶν ἐξηρτῆσθαι ἐντὸς τοῦ ὠτὸς κώδωνος τρόπον αἰωρούμενον καὶ τυπτόμενον. Ἀλκμαίων ἀκούειν ἡμᾶς φησι τῷ κενῷ τῷ ἐντὸς τοῦ ὠτός· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ περιηχοῦν κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος εἰσβολήν· πάντα γὰρ τὰ κενὰ ἠχεῖ. Διογένης τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρος ὑπὸ φωνῆς τυπτομένου καὶ κινουμένου. Πλάτων καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ πλήσσεσθαι τὸν ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρα, τοῦτον δ' ἀνακλᾶσθαι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν καὶ γίνεσθαι τῆς ἀκοῆς τὴν αἴσθησιν.

intueri licet. Chryſippus contentione intermedii aëris videre nos *arbitratur* icto quidem a ſpiritu viſorio qui a principe facultate adusque pupillam exporrigitur, poſt impulſum vero ad vicinum aërem ipſum in coni formam contendente quum ejusdem ſit generis aër.

Caput XXVI.

De auditu.

Empedocles auditum fieri appulſu ſpirantis aëris in cartilaginoſam *auris* cochleam, quem cenſet ad interiorem aurem delatum eſſe et ad tympani vacuum ſublatum et percuſſum. Alcmaeon audire nos dicit quod interior auris vacua ſit. Etenim hoc eſſe quod ſpiritus impetu perſonat, omnia namque vacua reſonant. Diogenes aëre capiti incluſo qui voce percutitur ac commovetur. Plato quique ipſum ſequuti ſunt aërem capiti incluſum percuti, eum autem ad principem facultatem reflecti auditusque ſenſum creari.

Περὶ ὀσφρήσεως.

Ἀλκμαίων ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ φησὶν εἶναι τὸ ἡγεμονικὸν, τούτου οὖν ὀσφραίνεσθαι ἕλκοντος διὰ τῶν ἀναπνοῶν τὰς ὀσμάς. Ἐμπεδοκλῆς ταῖς ἀναπνοαῖς ταῖς ἀπὸ τοῦ πνεύμονος συνεκκρίνεσθαι τὴν ὀδμήν· ὅταν οὖν ἡ ἀναπνοὴ βαρεῖα γένηται κατὰ τραχύτητα μὴ συναισθάνεσθαι ὥσπερ ἐπὶ τῶν ῥευματιζομένων.

[48] Περὶ γεύσεως.

Ἀλκμαίων οἴεται τῷ ὑγρῷ καὶ τῷ χλιαρῷ τῷ ἐν τῇ γλώττῃ πρὸ τῇ μαλακότητι κρίνεσθαι τοὺς χυμούς. Διογένης τῇ ἀραιότητι τῆς γλώττης καὶ τῇ μαλακότητι καὶ διὰ τὸ συνάπτειν (434) τὰς διὰ ἀπὸ τοῦ σώματος εἰς αὐτὴν φλέβας καὶ διακεῖσθαι τοὺς χυμοὺς ἑλκομένους εἰς τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ ἡγεμονικὸν καθάπερ ἀπὸ σπογγίας.

Κεφάλαιον κζ΄.

Περὶ φωνῆς.

Πλάτων φωνὴν ὁρίζεται πνεῦμα διὰ στόματος ἀπὸ διανοίας ἠγμένον καὶ πληγὴν ὑπ᾽ ἀέρος δι᾽ ὤτων καὶ ἐγκε-

De odoratu.

Alcmaeon in cerebro principem effe facultatem cenfet proindeque quum refpiratione attrahit odores ipfam fentire. Empedocles ab ea quae a pulmone perficitur refpiratione odores percipi difcernique: ideoque quum refpiratio gravis fit ob fcabritiem eum non fentiri, quemadmodum in humorum defluxu laborantibus deprehenditur.

De gustu.

Alcmaeon arbitratur tum humore ac tepore linguae tum mollitie internofci fapores. Diogenes raritate linguae et mollitie et propter venas quae a corpore in ipfam derivantur et diffundi fapores attractos in fenfum et in principem facultatem ut a fpongia.

Caput XXVII.

De voce.

Plato vocem definit fpiritum per os ab animo eductum impulfumque aërem qui per aures, cerebrum et fan-

φάλου καὶ αἵματος μέχρι ψυχῆς διαδιδομένην. [λέγεται δὲ καὶ καταχρηστικῶς ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων φωνὴ καὶ τῶν ἀψύχων ὡς χρεμετισμοὶ καὶ ψόφοι· κυρίως δὲ φωνὴ ἡ ἔναρθρός ἐστιν ὡς φωτίζουσα τὸ νοούμενον. Ἐπίκουρος τὴν φωνὴν εἶναι ῥεῦμα ἐκπεμπόμενον ἀπὸ τῶν φωνούντων ἢ ἠχούντων ἢ ψοφούντων· τοῦτο δὲ τὸ ῥεῦμα εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι θραύσματα· ὁμοιοσχήμονα δὲ λέγεται τὰ στρογγύλα τοῖς στρογγύλοις καὶ σκαληνὰ καὶ τρίγωνα τοῖς ὁμοιογενέσι· τούτων δ᾽ ἐμπιπτόντων ταῖς ἀκοαῖς ἀποτελεῖσθαι τὴν αἴσθησιν τῆς φωνῆς· φανερὸν δὲ τοῦτο γίνεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσκῶν ἐκρεόντων καὶ τῶν ἐκφυσώντων κναφέων τοῖς ἱματίοις. Δημόκριτος καὶ τὸν ἀέρα φησὶν εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι σώματα καὶ συγκαλινδεῖσθαι τοῖς ἐκ τῆς φωνῆς θραύσμασι· κολοιὸς οὖν παρὰ κολοιὸν ἱζάνει καὶ ἀεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον· καὶ γὰρ ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς αἱ ὅμοιαι ψῆφοι κατὰ τοὺς αὐτοὺς τρόπους ὁρῶνται κατ᾽ ἄλλο μὲν αἱ σφαιροειδεῖς, κατ᾽ ἄλλο δὲ αἱ ἐπιτιμήκεις· καὶ ἐπὶ τῶν κοσκινιζόντων δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναυλί-

guinem adusque animam transfunditur. [At improprie vox quoque brutis animalibus et rebus inanimis tribuitur, ut hinnitus, ſtrepitus. Proprie autem vox articulata eſt ut quae mentis conceptum in lucem proſerat. Epicurus vocem eſſe fluxum qui a rebus loquentibus aut reſonantibus aut ſtrepentibus emittitur; eum autem fluxum in conformia ſegmenta confringi. Conformia vero dicuntur fragmenta rotunda rotundis et ſcalena et triangula quae cum ſuis ſimiles ſunt ejusdem generis. His autem ad aures appellentibus impleri vocis ſenſum. At hoc manifeſtum fieri ex utribus qui effluunt et fullonibus qui veſtes inflant. Democritus etiam cenſet aërem in conformia corpora ſecari atque una cum vocis ſegmentis *ad aures* convolvi: graculus enim graculo aſſidet ſemperque ſimilem prout ſimilem ducit *conjungitque* deus. Etenim in littoribus ſimiles calculi iisdem in locis conſpiciuntur, in alio quidem globoſi, in alio vero oblongi, ac inter cribrandum

ζεται τὰ ὁμοιοσχήμονα, ὥστε χωρὶς εἶναι τοὺς κυάμους καὶ ἐρεβίνθους· ἔχοι δ' ἄν τις πρὸς τούτοις εἰπεῖν· πῶς ὀλίγα θραύσματα πνεύματα μυρίανδρον ἐκπληροῖ θέατρον.] οἱ δὲ Στωϊκοί φασι τὸν ἀέρα μὴ συγκεῖσθαι ἀπὸ θραυσμάτων, ἀλλὰ συνεχῆ εἶναι δι' ὅλου μηδὲν κενὸν ἔχοντα, ἐπειδὰν δὲ πληγῇ τῷ πνεύματι, κυματοῦται κατὰ κύκλους ὀρθοὺς εἰς ἄπειρον, ἕως πληρώσῃ τὸν περικείμενον ἀέρα ὡς ἐπὶ τῆς κολυμβήθρας πληγείσης λίθῳ ἐγκινουμένης μὲν αὐτῆς κυκλοειδῶς, τοῦ δ' ἀέρος σφαιροειδῶς. Ἀναξίμανδρος τὴν φωνὴν γίνεσθαι πνεύματος ἐμπεσόντος μὲν στερεμνίῳ ἀέρι, τῇ δ' ὑποστροφῇ τῆς πλήξεως μέχρι τῶν ἀκοῶν προσενεχθέντος, καθ' ὃ καὶ τὴν λεγομένην ἠχὼ γίνεσθαι.

Εἰ ἀσώματος ἡ φωνὴ καὶ πῶς ἦχος γίνεσθαι.

Πυθαγόρας καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ἀσώματον εἶναι τὴν φωνὴν ὑπολαμβάνουσιν. οὐ γὰρ τὸν ἀέρα, ἀλλὰ τὸ σχῆμα τὸ περὶ ἀέρα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν κατὰ ποιὰν πληγὴν γίνεσθαι φωνήν· πᾶσα δὲ ἐπιφάνεια ἀσώματος·

congregantur quae ſunt ejusdem generis, adeo ut a ciceribus fabae ſecernantur. Ad haec dicere aliquis poſſit: quomodo exigua aëris fruſtula implere poſſint theatrum aliquot hominum millibus refertum.] Stoici dicunt aërem non ex fragmentis ſeu atomis compoſitum, ſed per totum continuum eſſe nec vacuum habere. Quum autem impulſus eſt aër ſpiritu fluctuat per rectos circulos innumeros quoad ambientem impleverit veluti in piſcina lapide percuſſa, *cujus aqua* in circulos ac orbes movetur, verum aqua circulariter, aër vero ſphaerice movetur. Anaximander vocem creari ſpiritu in ſolidum aërem incidente ac ipſius ictus reflexione adusque aures perveniente, quemadmodum generatur id quod echo appellatur.

Utrum incorporea vox et quomodo echo fiat.

Pythagoras, Plato et Ariſtoteles incorpoream eſſe vocem exiſtimant, non enim aërem ipſam eſſe, ſed figuram in aëre et ſuperficiem impulſu quodam fieri vocem. At omnis ſuperficies incorporea. Etenim cum corporibus qui-

συγκινεῖται μὲν γὰρ τοῖς σώμασιν, αὐτὴ δὲ ἀσώματος παντὸς καθέστηκεν· ὥσπερ ἐπὶ τῆς καμπτομένης ῥάβδου ἡ μὲν ἐπιφάνεια οὐδὲ πάσχει, ἡ δὲ ὕλη ἐστὶν ἡ καμπτομένη· οἱ δὲ Στωϊκοὶ σῶμα εἶναι τὴν φωνήν· πᾶν γὰρ τὸ ποιοῦν καὶ δρώμενον σῶμα εἶναι· καὶ γὰρ ἡ φωνὴ καὶ δρᾷ καὶ ποιεῖ, ἀκούομεν γὰρ αὐτῆς καὶ αἰσθανόμεθα προσπιπτούσης τῇ ἀκοῇ καὶ ἐκτυπούσης καθάπερ δακτύλιον εἰς κηρόν· ἔτι πᾶν τὸ κινοῦν καὶ ἐνοχλοῦν σῶμά ἐστι· κινεῖ δ' ἡμᾶς ἡ εὐμουσία, ἐνοχλεῖ δὲ ἡ ἀμουσία· ἔτι πᾶν τὸ κινούμενον σῶμά ἐστι. κινεῖται δὲ ἡ φωνὴ καὶ [49] ἐμπίπτει εἰς τοὺς λείους τόπους καὶ ἀντανακλᾶται καθάπερ ἐπὶ τῆς σφαίρας τῆς βαλλομένης εἰς τεῖχος· ἐν γοῦν ταῖς κατ' Αἴγυπτον πυραμίσιν ἔνδον φωνὴ μία ῥηγνυμένη τέτταρας ἢ καὶ πέντε ἤχους ἀπεργάζεται.

Κεφάλαιον κη'.

Πόθεν αἰσθητικὴ γίνεται ἡ ψυχὴ καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν.

Οἱ Στωϊκοί φασιν εἶναι τῆς ψυχῆς τὸ ἀνώτατον μέρος τὸ ἡγεμονικὸν τὸ ποιοῦν τὰς φαντασίας καὶ τὰς συγ-

dem movetur, ipſa vero incorporea motus eſt expers, quemadmodum in virga cum flectitur nihil quidem ſuperficies patitur, at materia flectitur. Stoici corpus eſſe vocem; quidquid enim agit ac efficit, id corpus eſſe: at vox agit et efficit, eam enim et audimus et ſentimus quum ad aures irruit et aliquid effingit, quomodo annulus cerae ſigillum imprimit. Rurſum quidquid movet et moleſtiam inſert corpus eſt; movet autem nos concentus, moleſtiam vero parit diſcrepantia. Praeterea quidquid movetur corpus eſt; vox autem movetur et in loca laevia incidit et ſicut pila in parietem conjecta reflectitur. Itaque pyramidibus Aegypti una voce edita quatuor aut quinque ſoni redduntur.

Caput XXVIII.

Unde ſentiat anima et quae pars ejus ſit princeps.

Stoici dicunt ſupremam animae partem eſſe principem facultatem effectricem imaginationum, aſſenſionum,

καταθέσεις καὶ αἰσθήσεις καὶ ὁρμὰς καὶ τοῦτο λογισμὸν καλοῦσιν· ἀπὸ δὲ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἑπτὰ μέρη ἐστὶ τῆς ψυχῆς ἐκπεφυκότα καὶ ἐκτεινόμενα εἰς τὸ σῶμα, καθάπερ αἱ ἀπὸ τοῦ πολύποδος πλεκτάναι· τῶν δὲ ἑπτὰ μερῶν τῆς ψυχῆς πέντε μέν ἐστι τὰ αἰσθητήρια ὅρασις, ἀκοὴ, ὄσφρησις, γεῦσις καὶ ἀφή· ὧν ἡ μὲν ὅρασίς ἐστι πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ ἡγεμονικοῦ μέχρις ὀφθαλμῶν· ἀκοὴ δὲ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ ἡγεμονικοῦ μέχρις ὤτων· ὄσφρησις δὲ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι γλώττης· ἀφὴ δὲ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρις ἐπιφανείας εἰς θίξιν εὐαίσθητον προσπιπτόντων· τῶν δὲ λοιπῶν ὃ μὲν λέγεται σπερματικὸν, ὅπερ καὶ αὐτὸ πνεῦμά ἐστι διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῶν παραστατῶν· τὸ δὲ φωνητικὸν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος εἰρημένον, ὃ καὶ φωνὴν καλοῦσιν, ἔστι πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι φάρυγγος καὶ γλώττης

fenfuum et appetitus ac eam ratiocinationem vocant. Ab hac autem principe facultate feptem partes funt animae propagines, quae ut polypi acetabula in corpus propagantur. Ex his autem feptem animae partibus quinque funt quidem proprii fenfus, vifus, auditus, odoratus, guftus et tactus; quorum quidem vifus eft fpiritus qui a principe facultate ad oculos usque protenditur; auditus autem fpiritus qui a principe facultate ad aures usque excurrit; odoratus vero fpiritus qui a principe facultate ad usque nares attenuando fefe porrigit; at guftus fpiritus qui a principe parte adusque linguam propagatur; tactus denique fpiritus qui a principe facultate propagatur adusque fuperficiem eorum quae fub tactum facile fentientem incidunt. Reliquarum autem partium altera quidem feminis procreatrix dicitur quae et ipfa fpiritus eft, qui a principe parte adusque paraftatas *tefticulorum adftites* diffunditur; altera vero vocalis facultas a Zenone dicta quamque vocem vocitant fpiritus est qui a principe facultate adusque pharyngem et linguam et propria *vocis*

καὶ τῶν οἰκείων ὀργάνων, αὐτὸ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν ὥσπερ ἐν κόσμῳ κατοικεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ.

Τί τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικὸν καὶ ἐν τίνι ἐστίν.

Δημόκριτος καὶ Πλάτων τὸ ἡγεμονικὸν ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ καθίζουσι. Στράτων ἐν τῷ μεσοφρύῳ. Ἐρασίστρατος περὶ τὴν μήνιγγα τοῦ ἐγκεφάλου ἣν ἐπικρανίδα λέγει. Ἡρόφιλος ἐν ταῖς τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίαις. Παρμενίδης καὶ Ἐπίκουρος ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι. οἱ Στωϊκοὶ πάντες ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ἢ ἐν τῷ περὶ τὴν καρδίαν πνεύματι. Διογένης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἥτις ἐστὶ πνευματική. Ἐμπεδοκλῆς ἐν τῇ τοῦ αἵματος συστάσει· οἱ δὲ ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς καρδίας· οἱ δὲ ἐν τῷ περὶ τὴν καρδίαν ὑμένι· οἱ δὲ ἐν τῷ διαφράγματι. τῶν νεωτέρων δέ τινες διήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τοῦ διαφράγματος. Πυθαγόρας τὸ μὲν ζωτικὸν περὶ τὴν καρδίαν, τὸ δὲ λογικὸν καὶ νοερὸν περὶ τὴν κεφαλήν.

Περὶ κινήσεως ψυχῆς.

Πλάτων ἀεικίνητον τὴν ψυχὴν, τὸν δὲ νοῦν ἀκίνητον τῆς μεταβατικῆς κινήσεως. Ἀριστοτέλης ἀκίνητον τὴν ψυ-

formandae organa expanditur. Iſta autem princeps facultas in noſtro globoſo capite tanquam in mundo ſtabulatur.

Quae ſit pars princeps animae et in quo ſit.

Democritus et Plato principem facultatem in toto capite collocant. Strato in ſuperciliorum interſtitio. Eraſiſtratus in membrana cerebri quam epicranida vocat. Herophilus in ventriculis cerebri. Parmenides et Epicurus in toto pectore. Stoici omnes in toto corde vel in cordis ſpiritu. Diogenes in arterioſo cordis ventriculo qui eſt ſpiritualis. Empedocles in ſanguinis ſubſtantia. Quidam in cervice cordis. Alii in membrana cordis. Alii in ſepto transverſo. Juniores quidam a capite adusque diaphragma exporrigi. Pythagoras vitalem facultatem in corde, mentem et rationem in capite.

De motu animae.

Plato ſemper moveri animam, mentem autem non moveri locali motu. Ariſtoteles animam immobilem et omni

χὴν καὶ πάσης κινήσεως προηγουμένην, τῆς δὲ κατὰ συμβεβηκὸς μετέχειν καθάπερ σχήματα καὶ τὰ πέρατα καθάπερ τὰ περὶ τοῖς σώμασιν εἴδη.

Περὶ ἀφθαρσίας τῆς ψυχῆς.

Πυθαγόρας καὶ Πλάτων ἄφθαρτον εἶναι τὴν ψυχὴν οἴονται· ἐξιοῦσαν γὰρ εἰς τὸ τοῦ παντὸς ψυχὴν ἀναχωρεῖν πρὸς τὸ ὁμογενές· οἱ Στωϊκοὶ ἐξιοῦσαν τῶν σωμάτων ὑποφθείρεσθαι, τὴν μὲν ἀσθενεστέραν ἅμα τοῖς συγκρίμασι γενέσθαι, ταύτην δὲ εἶναι τῶν ἀπαιδεύτων, τὴν δὲ ἰσχυροτέραν, οἵα ἐστὶ περὶ τοὺς σοφοὺς, καὶ μέχρι τῆς ἐκπυρώσεως. Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος φθαρτὴν εἶναι καὶ τῷ σώματι συνδιαφθειρομένην. Πυθαγόρας καὶ Πλάτων [50] τὸ μὲν λογικὸν ἄφθαρτον, καὶ γὰρ τὴν ψυχὴν οὐ θεὸν, ἀλλ' ἔργον τοῦ ἀϊδίου θεοῦ ὑπάρχειν· τὸ δὲ ἄλογον φθαρτὸν νομίζουσι.

Κεφάλαιον κθ'.

Περὶ ἀναπνοῆς.

Ἐμπεδοκλῆς τὴν πρώτην ἀναπνοὴν τοῦ πρώτου ζώου γενέσθαι τῆς ἐν τοῖς βρέφεσιν ὑγρασίας ἀποχώρησιν λαμβα-

motu priorem, per accidens autem *motus* participem esse quemadmodum figurae, termini omninoque corporum formae.

De immortalitate animae.

Pythagoras et Plato interitus expertem esse animam censent, decedentem enim *e vivis* in consortem universi animam commigrare. Stoici exeuntem e corpore simul cum eo concreto interire, eam scilicet quae imbecillior evadit, quales sunt ineruditorum animae, validiorem autem, quales sunt sapientum, durare usque ad flagrationem. Democritus et Epicurus caducam esse et simul cum corpore interire. Pythagoras et Plato ratione praeditam partem immortalem, esse quippe animam non deum sed opus aeterni dei, brutam vero mortalem arbitrantur.

Caput XXIX.

De respiratione.

Empedocles primam primi animalis respirationem fieri *autumat*, quum humor in foetibus editis secessum compe-

νούσης· πρὸς δὲ τὸ παρακενωθὲν ἐπεισόδου τῆς ἔξωθεν τοῦ ἐκτὸς ἀερώδους γινομένης εἰς τὰ παρανοιχθέντα τῶν ἀγγείων· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἤδη τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ τῇ πρὸς τὸ ἐκτὸς ὁρμῇ τὸ ἀερῶδες ὑπαναθλίβοντος τὴν ἐκπνοήν, τῇ δ' εἰς τὸ ἐντὸς ἀνθυποχωρήσει τῷ ἀερώδει τὴν ἀντεπείσοδον παρεχομένου τὴν εἰσπνοήν· τὴν δὲ νῦν κατέχουσαν φερομένου τοῦ αἵματος ὡς πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὸ ἀερῶδες διὰ τῶν ῥινῶν ταῖς ἑαυτοῦ ἐπιῤῥοίαις ἀναθλίβοντος καὶ τὴν ἐκχώρησιν αὐτοῦ γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν· παλινδρομοῦντος δὲ καὶ τοῦ ἀέρος ἀντεπεισαχθέντος εἰς τὰ διὰ τοῦ αἵματος ἀραιώματα τὴν εἰσπνοήν. ὑπομιμνήσκει δὲ αὐτὸ ἐπὶ τῆς κλεψύδρας Ἀσκληπιάδης, τὸν μὲν πνεύμονα χώνης δίκην συνίστησιν, αἰτίαν δὲ τῆς ἀναπνοῆς εἶναί φησι τὴν ἐν τῷ θώρακι λεπτομέρειαν, πρὸς ἣν τὸν ἔξωθεν ἀέρα ῥεῖν τε καὶ φέρεσθαι παχυμερῆ ὄντα, πάλιν δὲ ἀπωθεῖσθαι μηκέτι τοῦ θώρακος οἵου τε ὄντος μήτ' ἐπεισδέχεσθαι μήθ' ὑστερεῖν. ὑπολειπομένου δέ τινος ἐν τῷ σώματι ὑπὸ λεπτομεροῦς ἀεὶ βραχέος· οὐ γὰρ ἅπαν ἐκκρίνεται, καὶ πρὸς τοῦτο

rit et ad evacuatum *replendum* exterioris aëris per aperta vafa fit aditus. Poftea vero quum jam innatus calor educto foras impetu aërem elideret exfpirationem, quum vero impulfus intro reditu aëri viciffim aditum praeberet infpirationem. Nunc autem fanguine ut ad fuperficiem effertur aëremque per nares fuo influxu foras impellente fuccedentem ipfius excretionem fieri exfpirationem, recurfante vero aëre ad loca rara ac pervia viciffim fefe infinuante infpirationem. Rem autem ipfam clepfydrae exemplo memorat Afclepiades, pulmonem quidem in hydriae loco modum conftituit, caufam vero refpirationis effe cenfet eam quae thoraci ineft partium tenuitatem, ad quam fluit et fertur externus aër qui craffior exiftit rurfumque expellitur, quum thorax talis fit ut neque amplius ultro admittere neque eo carere queat quum et in corpore aliqua portio aëris tenuioris perpetuo pauca relinquatur, non enim totus excluditur, ad hoc rurfum quod intus

τὸ εἴσω ὑπομένον βαρύτητα τοῦ ἐκτὸς ἀντεπεισφέρεται· ταῦτα δὲ ταῖς σικύαις ἀπεικάζει· τὴν δὲ κατὰ προαίρεσιν ἀναπνοὴν γίνεσθαί φησι συναγομένων τῶν ἐν τῷ πνεύμονι λεπτοτάτων πόρων καὶ τῶν βρογχίων στενουμένων· τῇ γὰρ ἡμετέρᾳ ταῦθ' ὑπακούει προαιρέσει. Ἡρόφιλος δὲ δύναμιν ἀπολείπει περὶ τὰ σώματα κινητικὴν ἐν νεύροις καὶ ἀρτηρίαις καὶ μυσί· τὸν οὖν πνεύμονα νομίζει μόνον προσορέγεσθαι διαστολῆς τε καὶ συστολῆς φυσικῶς, εἶτα δὲ καὶ τἄλλα· ἐνέργειαν μὲν εἶναι τοῦ πνεύμονος τὴν ἔξωθεν τοῦ πνεύματος ὁλκὴν, ὑπὸ δὲ τῆς πληρώσεως τῆς ἔξωθεν γινομένης μὴ δυνάμενον εἰς τὸν θώρακα ἐφέλκεσθαι τὸ περιττὸν ἀναπέμπειν, τὸν δὲ εἰς τὸν ἔξωθεν ἀέρα ἀπωθεῖν· ὡς τέτταρας μὲν γίνεσθαι κινήσεις περὶ τὸν πνεύμονα, τὴν μὲν πρώτην καθ' ἣν ἔξωθεν ἀέρα δέχεται, τὴν δὲ δευτέραν καθ' ἣν τοῦθ' ὅπερ ἐδέξατο θύραθεν ἐντὸς αὐτοῦ πρὸς τὸν θώρακα μεταῤῥεῖ· τὴν δὲ τρίτην καθ' ἣν τὸ ἀπὸ τοῦ θώρακος συστελλόμενον αὖθις εἰς αὐτὸν ἐκδέχεται· τὴν δὲ τετάρτην καθ' ἣν καὶ τὸ ἐξ ὑποστροφῆς ἐν αὐτῷ γινόμενον θύραζε

remoratur, id gravitate exterioris intro petentis foras effertur. Haec autem cucurbitulis comparat. Voluntariam autem fieri dicit respirationem quum qui in pulmonis tenuiffimi funt meatus contrahuntur et bronchia coarctantur. Haec enim noftrae voluntati obtemperant. Herophilus facultatem corporum motricem in nervis, arteriis et mufculis relinquit, pulmonem autem cenfet folum diaftolen et fyftolen naturaliter appetere, deinde quoque cetera. Actionem quidem effe pulmonis attractionem externi fpiritus, ob repletionem autem quae extrinfecus accidit quum attrahere nequeat in thoracem, fupervacaneum amandare ipfumque foras in aërem expellere proindeque quatuor contingere motus pulmonis; primum quidem quo ipfe externum excipit aërem; fecundum quo id quod foris exceptum eft intus in thoracem divolvit; tertium autem quo id quod a thorace exprimitur rurfum ipfe recipit; quartum denique quo quod ex reverfione in ipfo fit

ἐξερᾷ· τούτων δὲ τῶν κινήσεων δύο μὲν εἶναι διαστολὰς, τήν τε ἔξωθεν τήν τε ἀπὸ τοῦ θώρακος· δύο δὲ συστολὰς, τὴν μὲν ὅταν ὁ θώραξ ὑπ' αὐτὸν τὸ πνευματικὸν ἑλκύσῃ, τὴν δὲ ὅταν αὐτὸς εἰς τὸν κόλπον ἀέρα ἀποκρίνῃ· δύο γὰρ μόναι γίνονται περὶ τὸν θώρακα, διαστολὴ μὲν ὅταν ἀπὸ τοῦ πνεύμονος ἐφέλκηται, συστολὴ δὲ ὅταν αὐτὸ πάλιν ἀνταποδιδῷ.

Κεφάλαιον λ'.

Περὶ παθῶν.

Οἱ Στωϊκοὶ τὰ μὲν πάθη ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις, τὰς δὲ αἰσθήσεις ἐν τῷ ἡγεμονικῷ. Ἐπίκουρος καὶ τὰ μὲν πάθη καὶ τὰς αἰσθήσεις ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις, τὸ δὲ ἡγεμονικὸν ἀπαθὲς νομίζει. Στράτων δὲ καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς [51] καὶ τὰς αἰσθήσεις ἐν τῷ ἡγεμονικῷ οὐκ ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις συνίστασθαι, ἐν γὰρ ταύτῃ κεῖσθαι τὴν

foras ejicit. At horum mortuum duas quidem esse diastolas unam quidem extrinsecus, alteram vero a thorace: duas vero systolas; alteram quidem quum thorax spiritum ad se attrahit; alteram vero quum ipse in sinum aërem expellit. Thoracis enim duo soli sunt *motus*, diastole *dilatatio* quidem quum a pulmone *aërem ad se* trahit, systole vero *contractio* quum acceptum ipsum aërem restituit.

Caput XXX.

De affectibus.

Stoici affectus quidem in partibus affectis, sensus vero in principe *animae* facultate collocant. Epicurus et affectus et sensus in partibus affectis esse, at principem facultatem affectus expertem existimat. Strato autem et affectus animae et sensus in ipsa facultate principe non in partibus affectis constitui; in illa siquidem tolerantiam

ὑπομονὴν ὥσπερ ἐπὶ τῶν δεινῶν καὶ ἀλγεινῶν καὶ ὥσπερ ἐπὶ ἀνδρείων καὶ δειλῶν.

Περὶ μαντικῆς.

Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὴν μαντικὴν εἰσάγουσι, καὶ γὰρ θεόπεμπτον εἶναι ὅπερ ἐστὶν ἐνθεαστικὸν καὶ κατὰ θειότητα τῆς ψυχῆς, ὅπερ ἐστὶν ἐνθουσιαστικὸν καὶ τὸ ὀνειροπολικὸν καὶ τὸ ἀστρονομικὸν καὶ τὸ ὀρνεοσκοπικόν. Ξενοφάνης καὶ Ἐπίκουρος ἀναιροῦσι τὴν μαντικήν. Πυθαγόρας μόνον τὸ θυτικὸν οὐκ ἀνῄρει. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Δικαίαρχος τὸ καθ' ἐνθουσιασμὸν μόνον καὶ τοὺς ὀνείρους παρεισάγουσιν· ἀθάνατον μὲν τὴν ψυχὴν οὐ νομίζοντες, θείου δέ τινος μετέχειν αὐτήν.

Πῶς οἱ ὄνειροι γίνονται.

Δημόκριτος ὀνείρους γίνεσθαι κατὰ τὰς τῶν εἰδώλων παρατηρήσεις. Στράτων ἀλόγῳ τινὶ φύσει τῆς διανοίας ἐν

sitam esse ut in doloribus et cruciatibus utque in fortibus et meticulosis conspicitur.

De divinatione.

Plato et Stoici divinationem introducunt: etenim a deo missum esse quod est divino afflatum numine et ex divinitate animae quod dei praesentia vaticinatur, quod somnia interpretatur, quod astrorum peritiam explicat et quod auguratur. Xenophanes et Epicurus divinationem tollunt. Pythagoras solam haruspicinam non tollit. Aristoteles et Dicaearchus *divinationes* solum admittunt quae ex afflatu numinis et insomniis fiunt: licet enim immortalem animam non existiment, eam tamen rei alicujus divinae esse participem credunt.

Quomodo fiant somnia.

Democritus somnia fieri arbitratur simulacrorum observationibus. Strato bruta quadam natura mentis in som-

τοῖς ὕπνοις αἰσθητικωτέρας μέν πως τῆς ψυχῆς γινομένης, δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο γνωστικῆς γινομένης. Ἡρόφιλος τῶν ὀνείρων τοὺς μὲν θεοπνεύστους κατ' ἀνάγκην γίγνεσθαι, τοὺς δὲ φυσικοὺς ἀνειδωλοποιουμένης τῆς ψυχῆς τὸ συμφέρον αὐτῇ καὶ τὸ πρὸς τούτοις ἐσόμενον· τοὺς δὲ συγκριματικοὺς ἐκ τοῦ αὐτομάτου κατ' εἰδώλων πρόσπτωσιν, ὅταν ἃ βουλόμεθα βλέπωμεν, ὡς ἐπὶ τῶν φιλούντων γίγνεται τὰς ἐρωμένας ἐρώντων εἰς ὕπνους.

Κεφάλαιον λα'.

Περὶ οὐσίας σπέρματος.

Ἀριστοτέλης σπέρμα εἶναί φησι τὸ περίττωμα τροφῆς καὶ τῆς ἐσχάτης, ἤτοι αἷμα ἢ τὸ ἀνάλογον ἢ ἐκ τούτων τι τὸ δυνάμενον κινεῖν ἐν ἑαυτῷ πρὸς τὸ ἀποτελέσαι τι τοιοῦτον, οἷόν ἐστιν ἐξ οὗ συνεκρίθη. Πυθαγόρας ἀφρὸν τοῦ χρηστοτάτου αἵματος ἢ περίττωμα τῆς τροφῆς. Ἀλκμαίων ἐγκεφάλου μέρος. Πλάτων τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ἀπόῤῥοιαν.

nis quae fenfus magis nancifcatur atque ideo magis etiam cognofcat. Herophilus ex fomniis alia putat neceffario contingere quae a deo mittuntur; alia vero naturalia quum anima rerum fibi utilium et futurarum formas effingit; alia denique mixta cafu et fortuito fieri occurfu imaginum quum quae volumus ea fpectamus, ut amantibus contingit qui per fomnia amicas amplecti videntur.

Caput XXXI.

De feminis effentia.

Ariftoteles femen effe dicit excrementum alimenti ultimi aut fanguinem aut quid analogum aut ex his aliquid, quod facultate pollet movendi ac in feipfo producendi, quoad quid abfolvat quale eft id unde fuit excretum. Pythagoras fpumam utiliffimi fanguinis vel refiduum alimenti. Alcmaeon cerebri partem. Plato fpinalis medul-

Ἐπίκουρος ψυχῆς καὶ σώματος ἀπόσπασμα. Δημόκριτος ἀφ' ὅλων τῶν σωμάτων καὶ τῶν κυριωτάτων μερῶν οἷον τῶν σαρκικῶν, ὀστῶν καὶ ἰνῶν τὸν γόνον ἀποῤῥεῖν.

Εἰ σῶμα τὸ σπέρμα.

Λεύκιππος καὶ Ζήνων σῶμα εἶναι· ψυχῆς γὰρ εἶναι ἀπόσπασμα. Πυθαγόρας καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ἀσώματον μὲν εἶναι τὴν δύναμιν τοῦ σπέρματος ὥσπερ νοῦν τὸν κινοῦντα· σωματικὴν δὲ τὴν ὕλην τὴν προχεομένην. Στράτων καὶ Δημόκριτος καὶ τὴν δύναμιν σῶμα, πνευματικὴ γάρ.

Εἰ καὶ θήλειαι προΐενται σπέρμα.

Πυθαγόρας καὶ Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος καὶ τὸ θῆλυ προΐεσθαι σπέρμα· ἔχει γὰρ παραστάτας ἀπεστραμμένους, διὰ τοῦτο καὶ ὀρεκτικῶς ἔχειν παρὰ τὰς χρήσεις. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Ζήνων καὶ ὕλην μὲν ὑγρὰν προΐεσθαι οἱονεὶ ἀπὸ τῆς συγγυμνασίας ἱδρῶτας, οὐ μὴν σπερματικόν. Ἵπ-

lae effluvium. Epicurus animae et corporis partem avulsam. Democritus a totis corporibus ac principibus partibus semen derivari dicit ut carnibus, ossibus, fibris.

Utrum semen sit corpus.

Leucippus et Zeno corpus esse dicunt, semen enim avulsam esse animae portionem. Pythagoras et Plato et Aristoteles incorpoream quidem esse seminis facultatem *asseverant* sicut mentem moventem, corpoream vero materiam quae effunditur. Strato et Democritus facultatem quoque corpus esse, spiritus quippe est.

An feminae semen emittant.

Pythagoras, Democritus et Epicurus semen putant feminas effundere quum habeant parastatas inversos, ob idque eas etiam praeter usum appetere. Aristoteles et Zeno humidam quidem materiam effundere, ceu ab exercitatione sudores, non tamen vim seminis habere. Hippo non mi-

πων προΐεσθαι μὲν σπέρμα τὰς θηλείας οὐχ ἥκιστα τῶν ἀῤῥένων, μὴ μέντοι γε εἰς ζωογονίαν τοῦτο συμβάλλεσθαι διὰ τὸ ἐκτὸς πίπτειν τῆς ὑστέρας· ὅθεν ὀλίγας προΐεσθαι πολλάκις δίχα τῶν ἀνδρῶν σπέρμα καὶ τὰς μάλιστα χηρευούσας· καὶ εἶναι τὰ μὲν ὀστᾶ παρὰ τοῦ ἄῤῥενος, τὰς δὲ σάρκας παρὰ τῆς θηλείας.

[52] Κεφάλαιον λβ'.

Πῶς αἱ συλλήψεις γίνονται.

Ἀριστοτέλης ὑπολαμβάνει τὰς μὲν συλλήψεις γίνεσθαι προαγελκομένης μὲν ὑπὸ τῆς καθάρσεως τῆς μήτρας, τῶν δὲ καταμηνίων συνεπισπωμένων ἀπὸ τοῦ παντὸς ὄγκου μέρος τι τοῦ καθαροῦ αἵματος, ὡς συμβαίνειν τὸν τοῦ ἄῤῥενος γόνον· μὴ γίγνεσθαι δὲ τὰς κυήσεις παρ' ἀκαθαρσίαν τῆς μήτρας ἢ ἐμπνευμάτωσιν ἢ φόβον ἢ λύπην ἢ ἀσθένειαν τῶν γυναικῶν ἢ δι' ἀτονίαν τῶν ἀνδρῶν.

nus feminis effundere feminas quam mares, nec tamen ad generationem animalis id conferre quia extra uterum decidit. Hinc aliquot multoties emittere femen absque viris maxime viduas et offa fieri a femine maris, carnes a femine feminae.

Caput XXXII.

Quomodo conceptiones fiant.

Ariftoteles conceptionem fieri putat utero a menftruali purgatione furfum attracto et menftruis ipfis fimul attrahentibus ab univerfa mole partem aliquam fanguinis puri ut accedat ad femen maris. Conceptus autem non fieri propter impuritatem uteri vel inflationem, motum, moeftitiam, infirmitatem mulierum vel propter virorum impotentiam.

(436) *Πῶς ἄῤῥενα καὶ θήλεα γίνονται.*

Ἐμπεδοκλῆς οἴεται καὶ Ἀσκληπιάδης ἄῤῥεν καὶ θῆλυ γίνεσθαι παρὰ θερμότητος καὶ ψυχρότητος, ὅθεν ἱστορεῖται τοὺς μὲν πρώτους ἄῤῥενας πρὸς ἀνατολῇ καὶ μεσημβρίᾳ γίγνεσθαι μᾶλλον ἐκ τῆς γῆς, τὰς δὲ θηλείας πρὸς ταῖς ἄρκτοις. Παρμενίδης δ' ἀντιστρέφει πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἄῤῥενας γίγνεσθαι τοῦ πυκνοῦ μετέχειν πλείονος· τὰς δὲ θηλείας πρὸς τὴν μεσημβρίαν δι' ἀραιότητα. Ἱππῶναξ παρὰ τὸ συνεστὼς ἢ καὶ ἰσχυρὸν παρὰ τὸ ῥευστικόν τε καὶ ἀσθενέστερον σπέρμα. Ἀναξαγόρας καὶ Παρμενίδης τὰ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν καταβάλλεσθαι εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τῆς μήτρας, τὰ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὰ ἀριστερά· εἰ δὲ ἐναλλαγῇ τὰ τῆς καταβολῆς γίνεσθαι θήλεα. Κλεοφάνης, οὗ μέμνηται Ἀριστοτέλης, τὰ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ διδύμου, τὰ δὲ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ. Λεύκιππος παρὰ τὴν παραλλαγὴν τῶν μορίων, καθ' ἣν ὁ μὲν καυλὸν, ἡ δὲ μήτραν ἔχει, τοσοῦτον γὰρ μόνον λέγει. Δημόκριτος τὰ μὲν κοινὰ μέρη ἐξ ὁποτέρου ἂν

Quomodo mares et feminae generentur.

Empedocles putat et Afclepiades marem et feminam procreari a calore et frigore, unde narrant primos mares ad ortum folis et meridiem e terra procreatos fuiffe, feminas vero in feptentrionalibus. Parmenides autem adverfatur docetque mares in feptentrione gigni eo quod hae partes plurimum habeant denfitatis, feminas autem in meridie propter raritatem. Hipponax vel quod femen confiftat et validum fit vel quod diffluat et imbecillius. Anaxagoras et Parmenides tum mafculos procreari dicit quum ex dextra parte femen in dextram uteri inciderit et a finiftra in finiftram; feminas autem fi conftitutionis permutatio facta fuerit. Cleophanes, cujus meminit Ariftoteles, mares a dextro, feminas a finiftro tefticulo prodire credidit. Leucippus fecundum varietatem partium qua mas colem, matricem femina habet, tantum enim dumtaxat dicit. Democritus communes partes ex utro contige-

τύχῃ· τὰ δ' ἰδιάζοντα καὶ κατ' ἐπικράτειαν. Ἱππῶναξ δὲ, εἰ μὲν ἡ γονὴ κρατήσειεν, ἄῤῥεν, εἰ δὲ ἡ ὕλη, θῆλυ.

Πῶς τέρατα γίνεται.

Ἐμπεδοκλῆς νομίζει ἢ παρὰ πλεονασμὸν σπέρματος ἢ παρ' ἔλλειμμα ἢ παρὰ τὴν τῆς κινήσεως ἀρχὴν ἢ παρὰ τὴν εἰς πλείω διαίρεσιν ἢ παρὰ τὸ ἀπονεύειν τέρατα γίγνεσθαι· οὕτω προειληφὼς φαίνεται σχεδόν τι πάσας τὰς ἀπολογίας. Στράτων παρὰ πρόσθεσιν ἢ ἀφαίρεσιν ἢ μετάθεσιν ἢ ἐμπνευμάτωσιν· τῶν ἰατρῶν τινες δὲ παρὰ τὸ διεστράφθαι τὴν μήτραν ἐμπνευματουμένην.

Διὰ τί ἡ γυνὴ πολλάκις συνουσιάζουσα οὐ συλλαμβάνει.

Διοκλῆς ὁ ἰατρὸς ἢ παρὰ τὸ μηδ' ὅλως ἐνίας σπέρμα προΐεσθαι ἢ παρὰ τὸ ἔλαττον τοῦ δέοντος ἢ διὰ τὸ τοιοῦτον ἐν ᾧ τὸ ζωοποιητικὸν οὐκ ἔστιν ἢ διὰ θερμασίας ἢ ψύξεως ἢ ὑγρασίας ἢ ξηρότητος πλεονασμὸν ἢ ἔνδειαν ἢ κατὰ παράλυσιν τῶν μορίων. οἱ Στωϊκοὶ κατὰ λοξότητα τοῦ

rint: peculiares prout praevaluerint. Hipponax vero, fi femen praevaluerit, marem, fi materia *fanguinea*, feminam concipi exiftimat.

Quomodo monftra procreentur.

Empedocles exiftimat vel abundantia feminis vel defectu aut a motus initio aut divifione in plura vel quod alio vergat monftra generari: fic videtur fere omnes caufas complexus. Strato propter additionem vel detractionem vel transpofitionem vel inflationem. Medicorum aliqui propter uteri diftortionem a flatibus.

Cur mulier ex frequenti coitu non concipiat.

Diocles medicus quod vel omnino nullum vel parcius quam oporteat alicujus femen emittatur aut quod id defit in quo facultas prolifica fuerit aut caloris vel frigoris vel humiditatis vel ficcitatis exfuperantia aut penuria aut partium paralyfi. Stoici propter obliquitatem partis viri-

μορίου μὴ δυναμένου εὐθυβολεῖν τὸν γόνον· ἢ παρὰ τὸ ἀσύμμετρον τῶν μορίων ὡς πρὸς τὴν ἀπόστασιν τῆς μήτρας. Ἐρασίστρατος παρὰ τὴν μήτραν ὅταν τύλους ἔχῃ ἢ σαρκώδης ἢ εὐρυτέρα ἢ μικροτέρα ᾖ τοῦ κατὰ φύσιν.

Πῶς δίδυμα καὶ τρίδυμα γίγνεται.

Ἐμπεδοκλῆς οἴεται δίδυμα καὶ τρίδυμα γίγνεσθαι κατὰ πλεονασμὸν καὶ περισχισμὸν τοῦ σπέρματος. Ἀσκληπιάδης παρὰ τὴν τῶν σπερμάτων διαφορὰν ὥσπερ τὰς κριθὰς τὰς διστίχους καὶ τριστίχους· εἶναι γὰρ σπέρματα γονιμώτατα. Ἐρασίστρατος διὰ τὰς ἐπισυλλήψεις γίνεσθαι ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων· ὅταν γὰρ ἡ μήτρα εἴη κεκαθαρμένη, τότε ἐπὶ σύλληψιν ἔρχεται. οἱ Στωϊκοὶ παρὰ τοὺς ἐν τῇ μήτρᾳ τόπους· ὅταν [53] γὰρ εἰς πρῶτον καὶ δεύτερον ἐμπέσῃ τὸ σπέρμα, τότε γίνεσθαι τὰς ἐπισυλλήψεις καὶ διδύμους καὶ τριδύμους.

tis quae recta semen ejaculari nequeat, aut propter partium incommoderationem ut ad uteri distantiam. Erasistratus propter uterum, quum callos contraxerit aut magis carnosus fuerit aut laxior aut angustior quam natura exigat.

Quomodo gemini et trigemini nascantur.

Empedocles geminos et trigeminos foetus nasci arbitratur ubertate et separatione seminis. Asclepiades ob seminum differentiam, ut hordeaceas spicas duplici aut triplici granorum serie constantes sic semina esse foecundissima Erasistratus ob conceptiones fieri ut in brutis animalibus. Quum enim uterus purgatus est tunc ad conceptionem semen descendere. Stoici ob uteri loculos; quum enim in primum et secundum incidit semen, tunc fieri superfoetationes et geminos et trigeminos.

Πόθεν γίνεται τῶν γονέων ὁμοίωσις καὶ τῶν προγόνων.

Ἐμπεδοκλῆς οἴεται ὁμοιότητα γίγνεσθαι κατ' ἐπικράτειαν τῶν σπερμάτων· ἀνομοιότητα δὲ τῆς ἐν τῷ σπέρματι θερμασίας ἐξατμισθείσης. Παρμενίδης ὅταν μὲν ἀπὸ τῶν δεξιῶν μερῶν τῆς μήτρας τὸ σπέρμα ἀποκριθῇ τοῖς πατράσιν, ὅταν δὲ ἀπὸ ἀριστερῶν, ταῖς μητράσιν· οἱ Στωϊκοὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ὅλου καὶ τῆς ψυχῆς φέρεσθαι τὸ σπέρμα καὶ τὰς ὁμοιότητας ἀναπλάττεσθαι ἐξ αὐτοῦ τοὺς τύπους καὶ τοὺς χαρακτῆρας ὥσπερανεὶ ζωγράφον ἀπὸ τῶν ὁμοίων χρωμάτων ὁμοιότητα τοῦ βλεπομένου· προΐεσθαι δὲ καὶ τὴν γυναῖκα σπέρμα· κἂν μὲν ἐπικρατῇ τὸ τῆς γυναικὸς, ὅμοιον ἐστι τὸ γεννώμενον τῇ μητρὶ, ἐὰν δὲ τὸ τοῦ ἀνδρὸς, τῷ πατρί.

Πῶς ἄλλοις ὅμοια γίνεται τὰ γεννώμενα καὶ οὐ τοῖς γονεῦσιν.

Οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν τυχικῶς καὶ ἐκ τοῦ αὐτομάτου, ὅταν διαψυχθῇ τὸ σπέρμα καὶ τὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ τῆς γυναικὸς ἀνόμοια γίνεσθαι τὰ παιδία. Ἐμπεδοκλῆς τῇ κατὰ σύλληψιν ὄψει τε καὶ φαντασίᾳ τῆς γυναικὸς μορ-

Unde parentum et avorum fimilitudo procreetur.

Empedocles fimilitudinem ex feminum potentia oriri exiftimat, diffimilitudinem vero ob feminis calorem exhalatum. Parmenides quum a dextra parte uteri femen excernitur patrum, quum vero a finiftra, matrum *fimiles nafci.* Stoici a toto corpore et anima fieri femen exprimique fimilitudines et effigies ex eadem gente, perinde atque fi pictor rei confpectae fimilitudinem coloribus fimilibus referat; praeterea a muliere quoque femen emitti, quod fi praevaleat, mulieris *femen* matri: fi viri, patri fimilem prolem nafci.

Quomodo foboles aliis quam parentibus fimilis nafcatur.

Medicorum plurimi fortuito et cafu refrigeratis maris et feminae feminibus diffimiles gigni infantes putant. Empedocles imaginatione mulieris inter concipiendum for-

φοῦσθαι τὰ βρέφη· πολλάκις οὖν ἀνδριάντων καὶ εἰκόνων ἠράσθησαν καὶ ὅμοια τούτοις τετόκασιν· οἱ Στωϊκοὶ κατὰ συμπάθειαν τῆς διανοίας κατὰ ῥευμάτων καὶ ἀκτίνων εἴσκρισιν γίγνεσθαι τὰς ὁμοιότητας.

Πῶς στεῖραι γίνονται γυναῖκες καὶ ἄγονοι ἄνδρες.

Οἱ ἰατροὶ στείρας φασὶ γίγνεσθαι παρὰ τὸ τὴν μήτραν στενοτέραν εἶναι ἢ παρὰ τὸ πυκνοτέραν ἢ παρὰ τὸ ἀραιοτέραν ἢ παρὰ τὸ σκληροτέραν ἢ παρά τινας ἐπιπωρώσεις ἢ σαρκώσεις ἢ παρὰ μικροθυμίαν ἢ παρ' ἀτροφίαν ἢ παρὰ καχεξίαν ἢ παρὰ τὸ διαστρέφεσθαι τὸν σχηματισμὸν ἢ διὰ παρασπασμόν. Διοκλῆς ἀγόνους τοὺν ἄνδρας ἢ διὰ τὸ μηδ' ὅλως προΐεσθαι γονὴν ἢ παρὰ τὸ ἔλαττον εἶναι τοῦ δέοντος ἢ παρὰ τὸ ἄγονον εἶναι τὸ σπέρμα ἢ κατὰ παράλυσιν τῶν μορίων ἢ κατὰ λοξότητα τοῦ καυλοῦ μὴ δυναμένου τὸν γόνον εὐθυβολεῖν ἢ παρὰ τὸ ἀσύμμετρον τῶν μορίων πρὸς τὴν ἀπόστασιν τῆς μήτρας. οἱ Στωϊκοὶ αἰτιῶνται τὰς ἀσυμφύλους εἰς ἑκάτερα τῶν πλησιαζόντων δυνάμεις τε καὶ ποιό-

mari foetus. Saepe enim imagines etiam et ſtatuae ſunt a mulieribus adamatae ſimilisque earum proles in lucem edita. Stoici ob conſenſum quendam ac ſimilem animi affectionem fluxuum et radiorum non imaginum inſertione mutuas ſimilitudines effici.

Quomodo ſteriles fiant mulieres et viri infecundi.

Medici feminas ſteriles fieri dicunt aut quod iis uterus ſit anguſtior aut denſior aut rarior aut durior aut ob calloſam concretionem aut carnis excreſcentiam aut animi langorem aut defectum nutritionis, malum habitum, perverſionem figurae aut evulſionem. Diocles infecundos mares fieri arbitratur aut quod ſemen prorſus quidam non ejaculentur aut parcius quam oporteat aut quod ſemen infecundum aut ob paralyſim partium aut talem colis diſtortionem, ut in uterum ſemen ejaculari recta non poſſit aut ob incommoderationem partium ad uteri diſtantiam. Stoici diſcrepantes coëuntium facultates et quali-

τητας, αἷς ὅταν συμβῇ χωρισθῆναι μὲν ἀπ' ἀλλήλων, συνελθεῖν δὲ ἑτέροις ὁμοφύλοις, συνεκρατήθη τὸ κατὰ φύσιν καὶ βρέφος τελεσιουργεῖται.

Διὰ τί ἡμίονοι στεῖραι.

Ἀλκμαίων τῶν ἡμιόνων τοὺς μὲν ἄῤῥενας ἀγόνους παρὰ τὴν λεπτότητα τῆς θορῆς καὶ ψυχρότητα, τὰς δὲ θηλείας παρὰ τὸ ἄνω μὴ ἀναχάσκειν τὰς μήτρας, ὅ ἐστιν ἀναστομοῦσθαι. Ἐμπεδοκλῆς διὰ τὴν σμικρότητα καὶ ταπεινότητα καὶ στενότητα τῆς μήτρας κατεστραμμένως προσπεφυκυίας τῇ γαστρὶ μήτε τοῦ σπέρματος εὐθυβολοῦντος εἰς αὐτὴν, μήτε εἰ καὶ φθάσειεν αὐτῆς ἐκδεχομένης. Διοκλῆς δὲ μαρτυρεῖ αὐτῷ λέγων πολλάκις ἑωρακέναι τοιαύτην μήτραν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς τῶν ἡμιόνων καὶ ἐνδέχεσθαι διὰ τὰς αἰτίας ταύτας καὶ τὰς γυναῖκας στείρας εἶναι.

Κεφάλαιον λγ'.

Εἰ τὸ ἔμβρυον ζῶον.

Πλάτων ζῶον εἶναι τὸ ἔμβρυον ὑπείληφε· καὶ γὰρ καὶ κινεῖσθαι ἐν τῇ γαστρὶ καὶ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι. οἱ

tates caufas eſſe augurantur, quas ſi quis ſeparet et ſui generis alteri conjungat, evincet natura foetumque procreabit.

Cur muli ſteriles.

Alcmaeon mulos mares infecundos cenſet propter feminis exilitatem et frigiditatem, feminas autem ſteriles quod ipſarum vulvae ſurſum non dehiſcant, hoc eſt non aperiantur. Empedocles ob parvitatem, demiſſionem et anguſtiam vulvae inverſe ventri adjunctae ut recta in eam ſemen neque evibretur neque ſi id fiat excipiatur. Huic Diocles teſtimonio annuit qui in diſtortionibus multoties tales ſe mularum uteros deprehendiſſe narrat et iisdem de cauſis mulieres quoque ſint ſteriles.

Caput XXXIII.

An foetus in utero ſit animal.

Plato foetum in utero eſſe animal arbitratur, ipſum ſiquidem et moveri in ventre et nutriri et augeri. Stoici

Στωϊκοὶ μέρος εἶναι γαστρὸς τὸ ἔμβρυον, οὐ ζῶον· ὥσπερ γὰρ τοὺς καρποὺς μέρη τῶν φυτῶν ὄντας πεπαινομένους ἀπορ- [54] ῥεῖν, οὕτω καὶ τὸ ἔμβρυον. Ἐμπεδοκλῆς μὴ εἶναι μὲν ζῶον τὸ ἔμβρυον, ἀλλ' ἔμπνουν ὑπάρχειν ἐν τῇ γαστρί· πρώτην δὲ ἀναπνοὴν τοῦ ζώου γίγνεσθαι κατὰ τὴν ἀποκύησιν τῆς μὲν ἐν τοῖς βρέφεσιν ὑγρασίας ἀποχώρησιν λαμβανούσης, πρὸς δὲ τὸ παρακενωθὲν ἐπεισόδου τοῦ ἐκτὸς ἀέρος γενομένης εἰς τὰ παρανοιχθέντα τῶν ἀγγείων. Διογένες γεννᾶσθαι μὲν τὰ βρέφη ἄψυχα, ἐν θερμασίᾳ δὲ ὅθεν τὸ ἔμφυτον θερμὸν εὐθέως προχυθέντος τοῦ βρέφους τὸ ψυχρὸν εἰς τὸν πνεύμονα ἐφέλκεσθαι. Ἡρόφιλος κίνησιν ἀπολείπει φυσικὴν τοῖς ἐμβρύοις οὐ πνευματικήν· τῆς δὲ κινήσεως αἴτια νεῦρα· τότε δὲ ζῶα γίνεσθαι ὅταν προχυθέντα προσλάβῃ τι τοῦ ἀέρος.

Πῶς τὰ ἔμβρυα τρέφεται.

Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος τὸ ἔμβρυον ἐν τῇ μήτρᾳ διὰ τοῦ στόματος τρέφεσθαι ὑπολαμβάνουσιν· ὅθεν εὐθέως

partem ventris non animal eſſe foetum exiſtimant, quemadmodum enim fructus qui ſunt partes plantarum ubi maturuerint decidunt, ita et foetus. Empedocles foetum quidem ipſum animal non eſſe, ſed reſpirare in ventre, ac primum reſpirationem animalis fieri in parte quum qui humor in foetu morabatur, ſeceſſum reperit et ad quod evacuatum eſt externi aëris per aperta vaſa datur aditus. Diogenes foetus inanimatos naſci, ſed cum calore: unde calidum innatum ſtatim edito foetu frigidum in pulmonem attrahere putat. Herophilus motum naturalem ipſi foetui relinquit, non autem animalem. Nervi autem ſunt motus cauſae. Tunc vero animalia fieri quando in lucem edita aliquid aëris excipiunt.

Quomodo foetus in utero nutriatur.

Democritus et Epicurus in utero per os nutriri foetum exiſtimant; hinc ſtatim editum ore mammas invadere,

γεννηθὲν ἐπὶ τὸν μαζὸν φέρεσθαι τῷ στόματι· εἶναι γὰρ καὶ ἐν τῷ σώματι θηλάς τινας ἐπινεισμένας καὶ στόματα δι᾽ ὧν τρέφονται. οἱ Στωϊκοὶ διὰ τοῦ χορίου καὶ τοῦ ὀμφαλοῦ· ὅθεν τοῦτον εὐθέως ἀποδεῖν τὰς μαιουμένας καὶ ἀνευρύνειν τὸ στόμα, ἵνα διὰ τοῦ στόματος αἰσθητῶς τρέφεσθαι. Ἀλκμαίων δι᾽ ὅλου τοῦ σώματος τρέφεσθαι· ἀναλαμβάνειν γὰρ αὐτῷ ὥσπερ σπογγίαν τὰ ἀπὸ τῆς τροφῆς θρεπτικά.

Τί πρῶτον τελειοῦται τοῦ βρέφους.

Οἱ Στωϊκοὶ ἅμα ὅλον γίνεσθαι νομίζουσιν. Ἀριστοτέλης πρῶτον τὴν ὀσφὺν ὥσπερ τρόπιν νέως. Ἀλκμαίων τὴν κεφαλὴν ἐν ᾗ ἐστι τὸ ἡγεμονικόν. οἱ ἰατροὶ τὴν καρδίαν ἐν ᾗ καὶ φλέβες καὶ ἀρτηρίαι· οἱ δὲ τὸν μέγαν δάκτυλον τοῦ ποδός· οἱ δὲ τὸν ὀμφαλόν.

Κεφάλαιον λδ΄.

Διὰ τί ἑπτάμηνα γόνιμα.

Ἐμπεδοκλῆς ὅτε ἐγεννᾶτο τῶν ἀνθρώπων γένος ἐκ τῆς γῆς, τοσαύτην γενέσθαι τῷ μήκει τοῦ χρόνου, διὰ τὸ βρα-

esse enim in corpore mammas quasdam oppletas et oscula per quae nutritur. Stoici per secundinam et umbilicum unde ipsum statim ligant obstetrices et os dilatant, ut per os manifeste nutriatur. Alcmaeon ali per totum corpus, ipsum enim ut spongiam nutritias alimenti partes excipere censet.

Quid primum in foetu absolvatur.

Stoici totum corpus procreari simul existimant, Aristoteles primum spinam conflari putat ut navis carinam. Alcmaeon caput in quo princeps animae facultas *residet*. Medici cor in quo venae et arteriae sunt. Alii magnum pedis digitum. Alii umbilicum.

Caput XXXIV.

Cur septimestres foetus vitales.

Empedocles quum humanum genus ex terra procreatum est diem temporis longitudine tantum exstitisse, quod

δυπορεῖν τὸν ἥλιον, τὴν ἡμέραν ὁπόση νῦν ἐστιν ἡ δεκάμηνος· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τοσαύτην γενέσθαι τὴν ἡμέραν ὁπόση νῦν ἐστιν ἡ ἑπτάμηνος, διὰ τοῦτο καὶ τὰ δεκάμηνα γόνιμα καὶ τὰ ἑπτάμηνα τῆς φύσεως τοῦ κόσμου οὕτω μεμελετηκυίας αὔξεσθαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ᾗ τίθεται νυκτὶ τὸ βρέφος. Τίμαιος δὲ οὐ δέκα μῆνάς φησιν, ἐννέα δὲ νομίζεσθαι παρὰ τὰς ἐπισχέσεις τῶν μηνιαίων τῆς πρώτης συλλήψεως, οὕτω καὶ τὰ ἑπτάμηνα νομίζεσθαι οὐκ ὄντα ἑπτάμηνα· ἔγνω τε γὰρ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν παῦσαι καθάρσεως. Πόλυβος, Διοκλῆς, οἱ ἐμπειρικοὶ καὶ τὸν ὄγδοον μῆνα ἴσασι γόνιμον, ἀτονώτερον δέ πως τῷ πολλάκις διὰ τὴν ἀτονίαν πολλοὺς φθείρεσθαι· καθολικώτατον δὲ μηδένα βούλεσθαι τὰ ὀκτάμηνα τρέφειν, γεγενῆσθαι δὲ πολλοὺς ὀκταμηνιαίους ἄνδρας. Ἱπποκράτης καὶ Ἀριστοτέλης οἴονται, ἐὰν πληρωθῇ ἡ μήτρα ἐν τοῖς ἑπτὰ μησὶ, τότε προκύπτειν καὶ τὸ γόνιμον γίνεσθαι, ἐὰν δὲ προκύψῃ μὲν, μὴ τρέφηται δὲ ἀσθενοῦντος τοῦ ὀμφαλοῦ διὰ τὸ ἐπίπονον, ἔμβρυον ἄτροφον γίνεσθαι· διὰ τοῦτο τὰ ὀκτάμηνα οὐ περι-

lento gradu fol incedat, quantus nunc eft decimeftris: procedente vero tempore tantum fuiffe diem quantus nunc eft feptimeftris, ac ea re decimeftres ac feptimeftres foetus editos vitales effe natura mundi ita meditata ut foetus uno die augefceret qui nocte una fuiffet conditus. Timaeus non decem, inquit, menfes, fed novem cenferi a retentione menftruorum primae conceptionis: fic et feptimeftres exiftimari qui feptem non funt menfium, novit enim poft conceptionem purgationem defiiffe. Polybus, Diocles, empirici etiam octavum menfem vitalem agnofcunt, fed foetum effe tum imbecilliorem ac faepenumero ob imbecillitatem multos interire. Id vero maxime univerfale nullum velle ut octimeftres nutriantur, multos tamen octimeftres viros evafiffe. Hippocrates et Ariftoteles cenfent fi feptem menfibus uterus impleatur, tunc ipfum deorfum procumbere et foetum edi vitalem: fi vero procubuerit nec nutriatur debilitato ob laborem umbilico, foetus impaftos edi ac proinde octimeftrem foetum non

γίνεσθαι· ἐὰν δὲ μείνῃ τοὺς ἐννέα μῆνας ἐν τῇ μήτρᾳ, τότε πρόκυψαν ὁλόκληρόν ἐστι. Πόλυβος ἑκατὸν ὀγδοήκοντα δύο καὶ ἥμισυ ἡμέρας γίγνεσθαι (437) εἰς τὰ γόνιμα τὰ ἔμβρυα ὑπολαμβάνει· εἶναι γὰρ ἑξάμηνα ὅτι καὶ τὸν ἥλιον ἀπὸ τροπῶν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ παραγίνεσθαι· λέγεσθαι δὲ ἑπτάμηνα ὅταν τὰς ἐλλειπούσας ἡμέρας τούτου τοῦ μηνὸς ἐν τῷ ἑπτὰ προσλαμβάνεσθαι, τὰ δὲ [55] ὀκτάμηνα μὴ ζῆν ὅταν προκύψαντος μὲν τοῦ βρέφους τῆς μήτρας ἐπὶ πλέον τε ὀμφαλὸς ἐβασανίσθη διατεινόμενος· ἄτροφον γὰρ γίνεται τὸ ἔμβρυον· τοῦ τρέφοντος αἴτιος ὁ ὀμφαλός. οἱ δὲ μαθηματικοὶ τοὺς ὀκτὼ μῆνας ἀσυνδέτους φασὶν εἶναι καὶ διὰ τοῦτο ἐστερῆσθαι πάσης γενέσεως, τοὺς δὲ ἑπτὰ συνδετικούς· τὰ δὲ ἀσύνδετα ζῶα ἔχειν τοὺς οἰκοδεσποτοῦντας φαύλους τῶν ἀστέρων· ἂν γάρ τις τούτων τὴν ζωὴν καὶ τὸν βίον κληρώσῃ, δυστυχῆ ἔσεσθαι καὶ ἄχρονον σημαίνει· ἀσύνδετα δέ ἐστι ζώδια ὀκτὼ ἀριθμούμενα οἷον κριὸς πρὸς σκορπίον ἀσύνδετος, ταῦρος πρὸς τοξότην ἀσύνδετος, δίδυ-

vivere. Quod fi novem menfes in utero maneat, tum procumbens perfectus editur. Polybus autem dies centum octoginta duos et dimidium requiri conjicit ut foetus editi fint vitales: hoc enim effe fex menfium tempus quo etiam fol a tropico ad tropicum decurrat. Dici autem feptimeftres quum dies qui huic fexto menfi defunt a feptimo affumuntur. Octo vero menfium foetus non vivere, quod uteri quidem foetu foras procumbente vehementius umbilicus diftendatur crucieturque: nam foetus alimento fraudatur, nutritionis fiquidem caufa eft umbilicus. At mathematici disjuncta habere figna, ob idque omni privatos effe natalitio fidere pronuntiant, feptimeftres vero conjunctorum effe participes, octimeftres autem disjuncta animalia zodiaci habere domorum dominos fibi adverfarios planetas, fiquis enim in his ortum et vitam fortitus fuerit, eum infortunatum et brevioris aevi fore ipfa portendunt. Disjuncta vero funt zodiaci figna quorum unum ab altero octavum numeratur ut aries ad fcorpium, tau-

μοι πρὸς αἰγόκερον, καρκίνος πρὸς ὑδροχόον, λέων πρὸς ἰχθύας, παρθένος πρὸς κριόν· διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἑπτάμηνα καὶ δεκάμηνα γόνιμα εἶναι· τὰ δὲ ὀκτάμηνα διὰ τὸ ἀσύνδετον τοῦ κόσμου φθείρεσθαι. Τίμαιος καὶ δωδεκάμηνά φησί τινα κύεσθαι παρὰ τὴν ἐπίσχεσιν τῶν καταμηνίων τῆς πρώτης συλλήψεως, οὕτω καὶ ἑπτάμηνα νομίζεσθαι οὐκ ὄντα προσγεγενημένης τῆς συλλήψεως, δυναμένης δὲ τῆς μήτρας εἰς καταμήνια καὶ μετὰ σύλληψιν.

Κεφάλαιον λε'.

Πῶς ἐγένετο τὰ ζῶα καὶ εἰ φθαρτά.

Ἐπίκουρος εἰ ἐγένετο ὁ κόσμος καὶ τὰ ζῶα γεννητὰ καὶ φθαρτὰ καὶ εἰ ἀγέννητος ἐκ μεταβολῆς τῶν ἀλλήλων γίγνεσθαι· μέρη γὰρ εἶναι τοῦ κόσμου ταῦτα, ὡς Ἀναξαγόρας καὶ Εὐριπίδης, ἰλὺς δὲ οὐδὲν τῶν γιγνομένων φθείρεται, διακρινόμενα δὲ ἄλλο πρὸς ἄλλο μορφὰς ἑτέρας ἐπὶ-

rus ad fagittarium, gemini ad capricornum, cancer ad aquarium, leo ad pifces, virgo ad arietem. Propterea feptimeftres et decimeftres vitales effe foetus, octimeftres vero propter defectum conjunctionum mundi interire. Timaeus et duodecimeftrem afferit aliquem foetum utero geftari ob fuppreffionem menftruorum quae ante conceptionem prodibant, fic et feptimeftrem aeftimari non exiftentem priusquam conceptio fuerit, fed cum uterus ad menftrua et poft conceptionem valet.

Caput XXXV.

Quomodo generentur ac intereant animalia.

Epicurus fi generatus eft mundus et animalia generata ea quoque interitura protulit: quod fi ingenitus eft ex mutua commutatione generari: partes enim effe mundi haec ipfa, ut Anaxagoras et Euripides, nihil eorum quae generantur perit, fed ea quum folvuntur alias aliorum

δεῖξεν. Ἀναξίμανδρος ἐν ὑγρῷ γεννηθῆναι τὰ πρῶτα ζῶα φλοιοῖς περιεχόμενα ἀκανθώδεσι, προσβαινούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἀποβαίνειν ἐπὶ τὸ ξηρότερον καὶ περιῤῥηγνυμένου τοῦ φλοιοῦ ἐπ' ὀλίγον χρόνον μεταβιῶναι. Ἐμπεδοκλῆς τὰς πρώτας γενέσεις τῶν ζώων καὶ φυτῶν μηδαμῶς ὁλοκλήρους γενέσθαι· ἀσυμφυέσι δὲ τοῖς μορίοις διεζευγμένας· τὰς δὲ δευτέρας συμφυομένων τῶν μερῶν εἰδωλοφανεῖς· τὰς δὲ τρίτας τῶν ἀλληλοφυῶν· τὰς δὲ τέτταρας οὐκ ἔστι ἐκ τῶν ὁμοίων οἷον ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, ἀλλὰ δι' ἀλλήλων ἤδη τοῖς μὲν πυκνωθείσης τῆς τροφῆς, τοῖς δὲ τῆς εὐμορφίας τῶν γυναικῶν ἐπερεθισμὸν τοῦ σπερματικοῦ κινήματος ἐμποιησάσης· τῶν δὲ ζώων πάντων τὰ γένη διακριθῆναι διὰ τὰς ποιὰς κράσεις· τὰ μὲν οἰκότερα εἰς τὸ ὕδωρ τὴν ὁρμὴν ἔχειν, τὰ δὲ εἰς τὸν ἀέρα ἀναπνεῖν ἕως ἂν πυρῶδες ἔχῃ τι πλέον, τὰ δὲ βαρύτερα ἐπὶ τὴν γῆν· τὰ δὲ ἰσόμοιρα τῇ κράσει πᾶσι τοῖς θώραξι πεφωνηκέναι. Δημόκριτος γεγενημένα εἰ-

formas diverfas inducunt. Anaximander putat in humido generata effe prima animalia corticibus fpinofis involuta, proceffu autem aetatis ad majorem ficcitatem defciviffe ruptoque cortice ad modicum tempus fupervixiffe. Empedocles animalia primum edita ac plantas nequaquam integra exftitiffe fed parum convenientibus partibus compofita: fecundo nata fic inter fe partibus juncta dicit ut fimulacri fpeciem referrent. Tertio orta ex membris ex fefe invicem prodeuntibus: quarto denique non jam ex fimilibus ut ex terra et aqua fed ex fefe viciffim cum alimentum aliorum effet denfatum, aliis mulierum venuftas incitamentum emittendi feminis attuliffet. Animalium porro omnium genera difcreta effe pro temperaturae conditione, alia enim aquas appetunt tanquam naturae fuae plus accommodas, alia ad aërem adfpirant quod ejus in fe plurimum contineant: alia quae graviora fint ad terram *fuo appetitu* feruntur: quae autem aequabili funt temperamento ex toto pectore vocem effundunt. Democritus

ναι τὰ ζῶα συστάσει, εἰ δὲ ἓν ἄστρον πρῶτον τοῦ ὑγροῦ ζωογονοῦντα.

Πόσα γένη ζώων καὶ εἰ πάντα αἰσθητὰ καὶ λογικά.

Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης τέσσαρα εἶναι ζώων γένη λέγουσι καὶ τὸν αὐτὸν κόσμον ζῶον, χερσαῖα, ἔνυδρα, πτηνὰ, οὐράνια, καὶ γὰρ τὰ ἄστρα ζῶα εἶναι καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον ζῶον λογικὸν, ἀθάνατον. Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος τὰ οὐράνια. Ἀναξαγόρας πάντα ζῶα λόγον ἔχειν ἐνεργητικὸν, τὸν δ᾽ οἱονεὶ νοῦν μὴ [56] ἔχειν τὸν παθητικὸν τὸν λεγόμενον τοῦ νοῦ ἑρμηνέα. Πυθαγόρας καὶ Πλάτων λογικὰς μὲν εἶναι καὶ τὰς τῶν ἄλλων ζώων ἀλόγων καλουμένων τὰς ψυχὰς οὐ μὴν λόγῳ ἐνεργούσας διὰ τὴν δυσκρασίαν τῶν σωμάτων καὶ διὰ τὸ μὴ μετέχειν τοῦ φραστικοῦ λόγου ὥσπερ ἐπὶ τῶν πιθήκων καὶ κυνῶν, λαλοῦσι μὲν γὰρ, οὐ δύνανται δὲ φράζειν ἃ νοοῦσι. Διογένης μετέχειν μὲν αὐτὰ τοῦ νοητοῦ καὶ ἀέρος, διὰ δὲ τὸ, τὰ μὲν πυκνότητι, τὰ δὲ πλεονα-

genita esse animalia congressu, at si unum astrum primum humidi exstiterint animalia gignere.

Quot animalium genera et an omnia sensu et ratione praedita.

Plato et Aristoteles quatuor esse animalium genera proferunt et ipsum mundum animal esse, terrestria, aquatica, volatilia et coelestia, etenim astra ipsa animalia esse et mundum ipsum, at animal rationale, immortale. Democritus et Epicurus coelestia. Anaxagoras omnia animalia habere rationem agentem et quodammodo mentem non habere patientem quae mentis interpres dicitur. Pythagoras et Plato rationales quidem esse ceterorum quae bruta dicuntur animalium animas, non tamen ea rationis effectus prodere dico tum ob corporum intemperiem tum quod sermonem eloquentem minime participent, quemadmodum in simiis et canibus advertitur, quae mente quidem concipiunt, sed mentis concepta proferre nequeunt. Diogenes rationis et aëris partem ea percipere, sed vel

Ed. Chart. II. [56.] Ed. Baf. IV. (437.)

σμῷ τῆς ὑγρασίας μήτε διανοεῖσθαι μήτε αἰσθάνεσθαι, προσφερῶς δὲ αὐτὰ διακεῖσθαι τοῖς μεμηνόσι παρεπταικότος τοῦ ἡγεμονικοῦ.

Κεφάλαιον λστ΄.

Ἐν πόσῳ χρόνῳ μορφοῦνται τὰ βρέφη ἐν τῇ γαστρὶ ὄντα.

Ἐμπεδοκλῆς ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἄρχεσθαι τῆς διαρθρώσεως ἀπὸ ἕκτης καὶ τριακοστῆς ἡμέρας, τελειοῦσθαι δὲ τοῖς μορίοις ἀπὸ πεντηκοστῆς μιᾶς δεούσης. Ἀσκληπιάδης δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἀῤῥένων διὰ τὸ θερμοτέραν εἶναι τὴν κρᾶσιν τὴν διάρθρωσιν γίγνεσθαι ἀπὸ ἕκτης καὶ εἰκοστῆς, πληροῦσθαι δὲ ἀπὸ τῆς πεντηκοστῆς· τῶν δὲ θηλειῶν ἐν δ΄ μησὶ γίνεσθαι τὴν διάρθρωσιν διὰ τὸ ἐνδεὲς τοῦ θερμοῦ· τὰ δὲ τῶν ἀλόγων ζώων ὁλοτελῆ παρὰ τὰς συγκράσεις τῶν στοιχείων.

Ἐκ πόσων στοιχείων συνίσταται ἕκαστον τῶν ἐν ἡμῖν μερῶν.

Ἐμπεδοκλῆς τὰς μὲν σάρκας γίγνεσθαι ἐκ τῆς ἰσοκρατείας τῶν δ΄ στοιχείων· τὰ δὲ νεῦρα ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ γῆς

ob craffitiem vel ob abundantiam humoris neque intelligere neque fentire: ac fere affecta effe eo modo quo funt infanientes qui de mentis exiverunt poteftate.

Caput XXXVI.

Quanto tempore foetus in utero formentur.

Empedocles in hominibus foetuum formationem incipere ait tricefimo fexto die, perfici vero partibus undequinquagefimo die. Afclepiades mafculorum quidem quod calidiori fint temperamento formationem fieri vigefimo fexto die, quinquagefimo vero perfici: in mulieribus autem quatuor menfibus fieri conformationem quod caloris fint inopes: brutorum vero foetus totos et inchoari et perfici ex contemperatione elementorum.

Ex quibus elementis quaeque pars corporis noftri conftituitur.

Empedocles carnes quidem ex aequali quatuor elementorum mixtione procreari *protulit*, nervos autem ex

ὕδατος διπλασίου μιχθέντος· τοὺς δὲ ὄνυχας γίγνεσθαι τοῖς ζώοις ἐκ τῶν νεύρων καθ' ὃ τῷ ἀέρι συνέτυχε περιψυχθέντων τῶν λοιπῶν στοιχείων· ὀστᾶ δὲ δοκεῖ μὲν ὕδατος καὶ τῆς ἔσω γῆς, τεττάρων δὲ πυρὸς γῆς τούτων συγκραθέντων μερῶν, ἱδρῶτα καὶ δάκρυον γίνεσθαι τηκομένου τοῦ αἵματος καὶ περὶ τὸ λεπτύνεσθαι διαχεομένου.

Πῶς ἄρχεται τῆς τελειότητος ὁ ἄνθρωπος.

Ἡράκλειτος καὶ οἱ Στωϊκοὶ ἄρχεσθαι ἡμᾶς τῆς τελειότητος περὶ τὴν β' ἑβδομάδα, περὶ ἣν ὁ σπερματικὸς κινεῖται πόρος, καὶ γὰρ τὰ δένδρα, τελειοῦται ὅταν ἄρχηται καρπὸν φέρειν, ἀτελῆ δέ ἐστι καὶ ἄωρα καὶ ἄκαρπα ὄντα. Ἀριστοτέλης κατὰ τὴν α' ἑβδομάδα, καθ' ἣν ἔννοια γίνεται καλῶν τε καὶ αἰσχρῶν διδασκαλίας ἀρχή. ἕτεροι δὲ νομίζουσι τελειοῦσθαι ἡμᾶς τῇ τρίτῃ ἑβδομάδι, ὅταν καὶ γένεια ἔχωμεν καὶ τῇ ἰσχύι χρώμεθα.

igne et terra cum duabus aquae partibus permixtis: at ungues gigni animalibus ex nervis prout aëri occurrerunt refrigeratis reliquis elementis. Offa vero videntur ex aqua et terra interna *aequaliter compofita*, conferunt tamen e quatuor elementis in quibus ignis et terra dominantur, fudores et lacrymas oriri eliquato fanguine, qui quum attenuatus fuerit, diffunditur.

Quomodo exorditur perfectionem homo.

Heraclitus et Stoici perfectionem nos exordiri afferunt transacto fecundo feptenario quo tempore fpermatica vafa moventur: etenim arbores perficiuntur quum fructus ferre incipiunt, imperfectae autem funt et immaturae dum fructu carent. Ariftoteles primo feptenario quo notitia oritur rerum honeftarum et turpium, quod eft difciplinae initium. Alii denique exiftimant nos tertio perfici feptenario quum et pubefcimus et virium robore utimur.

Κεφάλαιον λζ'.

Πῶς ὕπνος γίγνεται καὶ θάνατος.

Ἀλκμαίων ἀναχωρήσει τοῦ αἵματος εἰς τὰς ὁμόῤῥους φλέβας ὕπνον γίγνεσθαι, τὴν δὲ ἐξέγερσιν διαχύσει· τὴν δὲ παντελῆ ἀναχώρησιν διὰ τῆς ψύξεως θάνατον φέρειν. Ἐμπεδοκλῆς τὸν μὲν ὕπνον κατάψυξιν τοῦ ἐν τῷ αἵματι θερμοῦ σύμμετρον· ἀσύμμετρον δὲ τὸν ἐπαγγέλλειν θάνατον. Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὸν μὲν ὕπνον γίγνεσθαι ἀνέσει τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος οὐ κατὰ ἀναχαλασμὸν καθάπερ ἐπὶ τῆς γῆς, φερομένου δὲ ὡς ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν μεσόφρυον, ὅταν δὲ παντελὴς γίγνηται ἡ ἄνεσις τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος τότε θάνατον συμβαίνειν.

[57] Πότερον τοῦ σώματος ὁ ὕπνος καὶ θάνατος ἢ τῆς ψυχῆς.

Ἀριστοτέλης τὸν ὕπνον σώματος εἶναι καὶ ψυχῆς· αἴτιον δὲ αὐτοῦ τὸ ἀναθυμιασθὲν ἀπὸ τοῦ θώρακος ὑγρὸν

Caput XXXVII.

Quomodo ſomnus fiat et mors.

Alcmaeon ſanguinis receſſu in venas ſanguifluas ſomnum fieri cenſet, diffuſione vero ejusdem ſolutionem: eum autem qui per frigus plane fit receſſum mortem afferre. Empedocles ſomnum quidem refrigerationem caloris qui in ſanguine eſt moderatam eſſe vult, immoderatam vero mortem denuntiare. Plato et Stoici ſomnum quidem ſenſifici ſpiritus quiete oboriri tradunt non relaxatione ſicut in terra, ſed quum is ad interſtitium ſuperciliorum, id eſt ad partem principem, fertur, quum autem prorſus ſenſus privatio ſpiritui ſenſifico acceſſerit mortem accedere.

Utrum ſomnus et mors corporis aut animae ſint.

Ariſtoteles ſomnum corporis et animae eſſe ſcripſit, ipſius vero cauſam eſſe vaporem humidum a thorace in

εἰς τοὺς περὶ κεφαλὴν τόπους καὶ τῆς ὑποκειμένης τροφῆς τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ παραψυχθὲν θερμόν· θάνατον δὲ γίνεσθαι διὰ τῆς παντελοῦς καταψύξεως. Ἀναξαγόρας κατὰ κόπον τῆς σωματικῆς ἐνεργείας γίνεσθαι τὸν ὕπνον· σωματικὸν γὰρ εἶναι τὸ πάθος οὐ ψυχικόν· εἶναι δὲ καὶ τῆς ψυχῆς θάνατον διαχωρισμόν. Λεύκιππος οὐ μόνον σώματος γίνεσθαι, ἀλλὰ κράσει τοῦ λεπτομεροῦς πλέονι τῆς ἐκκράσεως τοῦ ψυχικοῦ θερμοῦ τὸν πλεονασμὸν αἰτίαν θανάτου· ταῦτα δὲ εἶναι πάθη σώματος οὐ ψυχῆς. Ἐμπεδοκλῆς τὸν θάνατον γεγενῆσθαι διαχωρισμὸν τοῦ πυρώδους ἐξ ὧν ἡ σύγκρισις τῷ ἀνθρώπῳ συνεστάθη· ὥστε κατὰ τοῦτο κοινὸν εἶναι τὸν θάνατον σώματος καὶ ψυχῆς· ὕπνον δὲ γίνεσθαι διαχωρισμόν τινα τοῦ πυρώδους.

Κεφάλαιον λη'.

Εἰ ζῶα τὰ φυτά.

Θαλῆς καὶ Πλάτων τὰ φυτὰ ἔμψυχα καὶ ζῶά φασιν· φανερὸν δὲ ἐκ τοῦ σαλεύεσθαι καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἠχεῖν

capitis domicilia affurgentem e fubjecto alimento et refrigerationem caloris in corde, mortem vero abfoluta refrigeratione contingere. Anaxagoras propter corporeae functionis laffitudinem fomnum obrepere credidit, corporis enim effe non animae affectum, animae quoque mortem accidere ob feparationem. Leucippus non folum corporis fomnum effe; verum excedente partium tenuiorum temperamento nimiam animati calidi jacturam caufam mortis; corporis autem haec effe, non animae affectiones. Empedocles mortem effe feparationem partis igneae ab his ex quibus fyntaxis hominis coaluit: ideoque communem effe corpori animaeque mortem, fomnum autem fecretione quadam partis igneae evenire.

Caput XXXVIII.

Utrum ftirpes fint animalia.

Thales et Plato ftirpes animatas effe et animalia proferunt. Patet vero quod ipfae fefe commoveant fefeque

μετὰ βίας καὶ πάλιν σφοδρῶς ἀναχλᾶσθαι, ὥστε καὶ συνέλκειν βάρη. Ἀριστοτέλης ἔμψυχα μὲν, οὐ μὴν καὶ ζῶα· τὰ γὰρ ζῶα ὁρμητικὰ εἶναι καὶ αἰσθητικὰ καὶ λογικά. Στωϊκοὶ δὲ καὶ Ἐπικούρειοι οὐκ ἔμψυχα· τινὰ γὰρ ψυχῆς ὁρμητικῆς εἶναι καὶ ἐπιθυμητικῆς, τινὰ δὲ καὶ λογικῆς· τὰ δὲ φυτὰ αὐτομάτως πως γεγενῆσθαι οὐ διὰ ψυχῆς.

Πῶς αὐξάνεται τὰ φυτά.

Ἐμπεδοκλῆς τὰ δένδρα πρῶτα τῶν ζώων ἐκ τῆς γῆς ἀναφῦναί φησι· πρὶν τὸν ἥλιον περιαπλωθῆναι καὶ πρὶν ἡμέραν καὶ νύκτα διακριθῆναι· διὰ δὲ συμμετρίας τῆς κράσεως τὸν τοῦ ἄῤῥενος καὶ τοῦ θήλεος περιέχειν λόγον· αὔξεσθαι δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ γῇ θερμοῦ διαιρουμένου, ὥστε γῆς εἶναι μέρη καθάπερ καὶ τὰ ἔμβρυα τὰ ἐν τῇ γαστρὶ τῆς μήτρας μέρη· τοὺς δὲ καρποὺς περιττώματα εἶναι τοῦ ἐν τοῖς φυτοῖς ὕδατος καὶ πυρός· καὶ τὰ μὲν ἐλλιπὲς ἔχοντα

cum violentia colligant rurſusque ita vehementer ſe explicent laxentque, ut etiam ſecum trahant gravia pondera. Ariſtoteles eas quidem dixit animatas eſſe non tamen animalia, quum animalia ſint alia appetendi alia ſentiendi alia ratiocinandi facultate praedita. Stoici et Epicurei non animatas eſſe putant: animata enim quaedam eſſe animae appetentis et concupiſcentis, quaedam vero rationalis. Plantas autem ſponte ac fortuito non animae dote natas eſſe.

Quomodo ſtirpes augeantur.

Empedocles arbores prima animalium e terra productas fuiſſe profert, priusquam ſol circumageretur et priusquam nox a die diſcerneretur, ex temperamenti quoque commoderatione eas tum maris tum feminae rationem habere. Creſcere autem a caloris qui telluri ineſt diſtributione, adeo ut ſint terrae partes, ut ipſi foetus in utero partes ſunt matris, fructus autem ſtirpium aquae et ignis recrementa eſſe. Iis quidem ſtirpibus folia defluere qui-

τὸ ὑγρὸν ἐξικμαζομένου τούτου· τῷ θέρει φυλλοῤῥοεῖν· τὰ δὲ πλείονα παραμένειν ἀεὶ φύλλοις τεθηλότα ὥσπερ ἐπὶ δαφνῆς καὶ τῆς ἐλαίας· τὰς δὲ διαφορὰς τῶν χυμῶν παραλλαγὰς γίνεσθαι τῆς πολυμερείας καὶ τῶν φυτῶν διαφόρων ἑλκόντων τὰς ἀπὸ τῶν τρεφόντων ὁμοιομερείας ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀμπέλων· οὐ γὰρ αἱ διαφοραὶ τούτων ποιοῦσι τὸν οἶνον διαλλάττοντα, ἀλλὰ τοῦ τρέφοντος ἐδάφους.

Περὶ τροφῆς καὶ αὐξήσεως.

Ἐμπεδοκλῆς τρέφεσθαι μὲν τὰ ζῶα διὰ τὴν ὑπόστασιν τοῦ οἰκείου, αὔξεσθαι δὲ διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ θερμοῦ· μειοῦσθαι δὲ καὶ φθίνειν διὰ τὴν ἔκλειψιν ἑκατέρων· τοὺς δὲ νῦν ἀνθρώπους τοῖς πρώτοις συμβαλλομένους βρεφῶν ἐπέχειν τάξιν.

[58] Κεφάλαιον λθ'.

Περὶ πυρετοῦ.

Ἐρασίστρατος ὁρίζεται τὸν πυρετὸν κίνημα αἵματος παρεμπεπτωκότος εἰς τὰ τοῦ πνεύματος ἀγγεῖα ἀπροαιρέτως

bus haud integer fecernitur humor qui aeftate abfumitur, quibus vero in foliis copiofus fuccus perpetuo manet, eas femper florere ut in lauro et olea advertimus: fuccorum autem differentias oriri ex diverfitate cum multitudinis partium tum plantarum difcrepantium a rebus alentibus quae fibi fimilia funt attrahentium, quemadmodum in vitibus innotefcit. Non enim earum differentiae vinorum diverfitatem efficiunt, fed nutrientis foli.

De nutrimento et incremento.

Empedocles animalia quidem proprii alimenti concretione nutriri, caloris autem praefentia crefcere; utriusque vero defectu imminui ac tabefcere. At noftrae aetatis homines prifcis comparatos infantium inftar effe.

Caput XXXIX.

De febre.

Erafiftratus febrem definit obortum fanguinis motum non fponte in fpiritus vafa prolapfi quemadmodum in mari:

(438) γινόμενον καθάπερ ἐπὶ τῆς θαλάττης, ὅταν μηδὲν κινῇ αὐτὴν πνεῦμα ἠρεμεῖ, ἀνέμου δὲ ἐμπνέοντος βιαίου παρὰ φύσιν τότε ἐξ ὅλης κυκλεῖται, οὕτω καὶ ἐν τῷ σώματι ὅταν κινηθῇ τὸ αἷμα ἐμπίπτει μὲν εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν πνευμάτων, πυρούμενον δὲ θερμαίνει τὸ ὅλον σῶμα. Διοκλῆς δέ φησιν ἐπιγένημα εἶναι τὸν πυρετόν· ἐπιγίνεται δὲ τραύματι καὶ βουβῶνι. Ἡρόδοτός φησι μηδεμιᾶς αἰτίας προηγησαμένης ἐνίοτε πυρέττειν τινάς.

Περὶ ὑγείας καὶ νόσου.

Ἀλκμαίων τῆς μὲν ὑγείας εἶναι συνεκτικὴν ἰσονομίαν τῶν δυνάμεων ὑγροῦ, θερμοῦ, ξηροῦ, ψυχροῦ, πικροῦ, γλυκέος καὶ τῶν λοιπῶν. τὴν δὲ ἐν αὐτοῖς μοναρχίαν νόσου ποιητικήν· φθοροποιὸν γὰρ ἑκατέρου μοναρχία καὶ νόσων αἰτία, ὡς μὲν ὑφ' ἧς ὑπερβολὴ θερμότητος ἢ ψυχρότητος, ὡς δ' ἐξ ἧς διὰ πλῆθος ἢ ἔνδειαν, ὡς δ' ἐνίοις αἷμα ἐν-

quando enim nullus ventus ipsum agitat quiescit: flante autem vehementi vento contra naturam tunc totum cogitur in circulos: sic et in corpore, quando sanguis commotus fuerit, incidit in vasa spirituum; cum autem incaluerit totum corpus calefacit. Diocles succedentem affectum esse febrem existimat; succedit autem vulneribus et adenum tumoribus. Herodotus asserit nulla causa praecedente aliquos interdum febre corripi.

De sanitate et morbo.

Alcmaeon quidem sentit causam sanitatis continentem esse aequabilitatem facultatis humidi, calidi, sicci, frigidi, amari, dulcis ac reliquorum, si qua vero harum qualitatum sola praevaleat ceteris morbi causam efficientem: evertit enim sanitatem quae sola exsuperat et morborum causa est: verbi gratia si nimirum possit calor aut frigus aut reliquorum aliquid deficiat vel abundet ut cum sanguinis aut cerebri non est satis: ideoque sanitatem esse tempe-

δέον ἢ ἐγκέφαλον· τὴν δὲ ὑγείαν σύμμετρον τῶν ποιῶν τὴν κρᾶσιν. Διοκλῆς δὲ πλείστας τῶν νόσων δι' ἀνωμαλίαν γίνεσθαι τῶν ἐν τοῖς σώμασι στοιχείων καὶ τοῦ καταστήματος ἀέρος. Ἐρασίστρατος τὰς νόσους γίνεσθαι διὰ πλῆθος τροφῆς καὶ ἀπεψίας καὶ φθορᾶς· τὴν δὲ εὐταξίαν καὶ αὐτάρκειαν εἶναι ὑγείαν. Πυθαγόρας φησὶ τὰς νόσους γίνεσθαι τοῦ σώματος διὰ τὸ θερμότερον ἢ κρυμωδέστερον γίνεσθαι τὸ σῶμα· τὸ μὲν γὰρ θερμότερόν ἐστι τὸ πλέον τῷ μετρίῳ, τὸ δὲ κρυμωδέστερον ἔλασσον τούτο.

Περὶ γήρως.

Οἱ Στωϊκοὶ καὶ οἱ ἰατροὶ συμφώνως φασὶ παρὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ὑπονόστησιν τὸ γῆρας γίνεσθαι· οἱ γὰρ αὐτοὶ πλέον ἔχοντες τὸ θερμὸν ἐπὶ πλεῖον γηρῶσιν. Ἀσκληπιάδης δέ φησι τοὺς Αἰθίοπας ταχέως γηράσκειν ἔτει τριακοστῷ διὰ τὸ ὑπερθερμαίνεσθαι τὰ σώματα ὑπὸ τοῦ ἡλίου διαφλεχθέντας· τοὺς δὲ ἐν τῇ Βρεττανίᾳ ἑκατὸν εἴκοσιν ἐτῶν γηρᾷν διὰ τὸ στέγειν ἐν αὐτοῖς τὸ πυρῶδες· τὰ μὲν

riem qualitatum concinnam, hoc est commoderatam qualitatum temperiem. Diocles cum ex inaequalitate elementorum quibus corpus compositum est tum ex aëris constitutione morbos oboriri existimat. Erasistratus morbos contingere arbitratur ob alimentum vel nimium vel incoctum vel corruptum: sanos vivere si ciborum quantum sufficiat assumpserimus. Pythagoras dicebat morbos corporis inde oriri quod aut calidius aut frigidius sit corpus, calidius quidem est quod ultra temperiem calet, frigidius vero cum deficit justus calor.

De senectute.

Stoici et medici uno consensu ob caloris recessum senectutem oboriri proferunt ac qui plus caloris habent tardius senescere. Asclepiades vero dicit Aethiopas celeriter senescere, scilicet anno tricesimo, quod eorum corpora ab aestuante sole adurantur. Britanniae vero incolas centesimo vigesimo anno senescere quod ingenitus eorum ca-

γὰρ τῶν Αἰθιόπων σώματα ἀραιότερα διὰ τὸ κεχαλᾶσθαι ἀπὸ τοῦ ἡλίου, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἄρκτων πεπυκνῶσθαι καὶ διὰ τοῦτο πολυχρόνια.

lor diutius confervetur. Enimvero Aethiopum corpora rariora fiunt quod a fole laxentur, Britannorum vero quod fub urfis degant denfiora proindeque diuturnioris vitae funt.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΟΡΟΙ ΙΑΤΡΙΚΟΙ.

Ed. Chart. II. [232.] Ed. Baf. V. (390.)

Προοίμιον. [232] (390) Τὴν περὶ τῶν ὅρων πραγματείαν πολυωφελεστάτην ὑπάρχουσαν πᾶσι τοῖς ἰατροῖς, μάλιστα δὲ τοῖς εἰσαγομένοις τῶν νέων, ἔκρινα, καθὼς ἠξίωσας, καὶ συναγαγεῖν καὶ ἀναγράψαι, ἰατρῶν ἄριστε Θεῦθρα. τῆς γὰρ ἰατρικῆς τέχνης, βιωφελοῦς οὔσης καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων εὑρημένης, ἐχούσης τε πολλὰ καλὰ θεωρήματα καὶ δυσέφικτα δοκοῦντα τυγχάνειν, χρησιμώτατοι γενήσονται οἱ ὅροι δι' ὀλίγων τὰ πολλὰ διδάσκειν δυνάμενοι· ἐν πάσαις γὰρ ταῖς τέχναις καὶ ταῖς ἐπιστήμαις ἀρίστη δι-

GALENI DEFINITIONES MEDICAE.

Prooemium. De medicis finitionibus opus cum medicis omnibus tum iis potiffimum qui ad medicinam introducuntur adolefcentibus quam utiliffimum, prout aequum cenfuifti, colligere ac fcriptis mandare decrevi, Theutra medicorum optime. Quum enim ars medica vitae fit utilis et ad hominum falutem inventa ac multa praeclara theoremata habeat eaque adoptionis arduae effe videantur, utiliffimae erunt finitiones quae paucis multa docere poffunt. Optima namque omnibus in artibus ac fcientiis

δασκαλία πέφυκεν οὐχ ἡ διὰ πολλῶν καὶ ἀπείρων, ἀλλ' ἡ δι' ὀλίγων καλῶς διαγινωσκομένη. οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι καὶ οἱ πρὸ Ἱπποκράτους γενόμενοι ὧν ἡμεῖς τοῖς βιβλίοις ἐνετύχομεν, οὔτε ὡρίσαντό τινα τῶν κατὰ τὴν τέχνην οὔτε πολλὰ συγγράμματα ἀπέλιπον, ἀλλὰ πάνυ ὀλίγα. τούτους (391) μὲν οὖν ἐπαινεῖν ἄξιον, ὅτι πρῶτοι ταῖς ἐπιβολαῖς ἐχρήσαντο καὶ ἐσπούδασαν εὑρεῖν τι χρήσιμον τῷ βίῳ. ἐπιγενόμενος δὲ τούτοις Ἱπποκράτης τήν τε ἰατρικὴν συνέγραψε καὶ ὡρίσατο αὐτὴν ἐν τῷ περὶ τέχνης, ἀρχηγὸς ἀεὶ τῶν καλῶν γενόμενος, διὰ τοῦτο περὶ οὗ πάντες οἱ Ἕλληνες μεμνήσονται εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα, ἐπειδή περ κοινὸς εὐεργέτης ἁπάντων ἐγένετο. μετὰ δὲ τοὺς τούτου χρόνους οἱ γενόμενοί τινες συνέγραψαν ὅρους, καὶ οὗτοι δὲ οὐ πάντας. δοκοῦσι δὲ ἐπιμελεῖς γεγονέναι ἐν τῇ τοιαύτῃ θεωρίᾳ οἵ τε ἀπὸ τῆς Ἡροφίλου αἱρέσεως καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Μεμφίτης, ἔτι δὲ καὶ Ἀθηναῖος ὁ Ἀτταλεύς, ἀλλὰ καὶ οὗτοι οὔτε τῇ τάξει τῇ δεούσῃ ἐχρήσαντο οὔτε συνήγαγον τὴν πραγματείαν, ἀλλὰ διεσπαρμένως ἐν τοῖς βιβλίοις συνέγραψαν. ἔτι

doctrina eſt quae non multis ac immenſis ſed paucis perbelle dignoſcitur. At priſci quique ante Hippocratem extitere in quorum volumina nos incidimus, neque res ullas ad artem ſpectantes finierunt neque multos commentarios, ſed admodum paucos reliquerunt. Hos *tamen* laudare aequum eſt quod primi inſtituta *ſua* ad uſum traduxerint et vitae quid utile invenire ſtuduerint. His autem ſuccedens Hippocrates medicinam etiam conſcripſit ipſamque in libro de arte definivit, ille qui ſemper bonorum auctor ac princeps fuit, cujus idcirco omnes Graeci in aevum omne erunt memores, quandoquidem publice eſt de omnibus bene meritus. Qui vero ab hujus temporibus extitere quidam finitiones conſcripſerunt atque hi non omnes. Sed ſeduli fuiſſe videntur in ejusmodi ſpeculatione Herophili ſectatores et Apollonius Memphites et praeterea Athenaeus Attalenſis: verum et hi neque decenti uſi ſunt ordine neque tractatum compoſuerunt, ſed ſparſim in libris conſcripſerunt parciusque praeterea deſcripſe-

δὲ καὶ ἐνδεῶς ἀνεγράφησαν· οὔτε γὰρ πάντες ὡρίσαντο τὰ κατὰ τὴν ἰατρικήν. ὅτι δὲ φιλαλήθως λέγομεν δυνατὸν μανθάνειν τοῖς ἐντυγχάνουσι τοῖς τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν συγγράμμασιν. ἡμεῖς δὲ πάλιν λέγομεν ἐγκείμενοι καὶ [233] τοὺς εἰρημένους μὲν ὑπὸ τῶν προγενεστέρων ὅρους αὐταῖς λέξεσιν ἀναγράψομεν καὶ τὴν τάξιν τὴν δέουσαν αὐτοῖς ἐπιθήσομεν· καὶ εἴ τινες δὲ μή εἰσιν εἰρημένοι ὑπὸ τῶν παλαιοτέρων αὐτοὶ ποιήσαντες καὶ συντάξαντες, καθὼς ἠξίωσας καὶ σὺ, τὴν συναγωγὴν ποιήσομεν τελείαν. ταύτης γὰρ, ἐγὼ πείθομαι, ἀγαθὲ Θεῦθρα, μήτε γεγονέναι μήτε ἔσεσθαι χρησιμωτέραν τοῖς εἰσαγομένοις τῶν νέων. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον. ἀναγκαῖον οὖν πρῶτον εἰπεῖν τι χρησιμώτατον καὶ τῇ τάξει τῆς διδασκαλίας ἁρμοδιώτατον, διασαφῆσαι τί ἐστιν αὐτὸς ὁ ὅρος, εἶτα ἐφεξῆς τοὺς ὅρους ὑποτάξαι.

α'. Ὅρος τοίνυν κατ' ἐνίους ἐστὶ λόγος δηλῶν ποῖόν ἐστιν ἐκεῖνο καθ' οὗ ἐστιν ὁ λόγος. δυνατὸν δὲ καὶ οὕτως ὁρίσασθαι. ὅρος ἐστὶ λόγος ἐννοίας. τινὲς δὲ καὶ οὕτως

runt: neque enim omnes quae in medicina comperiuntur finierunt. Quidquid autem veritatis ſtudio aſſerimus, *id* ex occurrentibus dictorum virorum libris doceri poteſt. Nos vero rurſum urgentes aſſerimus ac proditas quidem a majoribus finitiones iisdem verbis deſcribemus ac decentem ordinem ipſis imponemus, atque ſi quaedam a vetuſtioribus editae non ſint conficientes ipſi contexentesque prout et tu operae pretium eſſe cenſuiſti perfectam collectionem conſtruemus. Hoc namque ego credo, probe Teuthra, juvenibus inſtituendis neque fuiſſe neque fore utiliorem: atque haec hactenus. Primum itaque neceſſe eſt dicere quid ſit utiliſſimum quidque ordini doctrinae aptiſſimum, deinde quid ipſa ſit finitio apertum facere; poſtremo ac deinceps finitiones ipſas ſubjicere.

I. Finitio igitur ex nonnullis eſt oratio quae quale ſit illud de quo ſermo eſt declarat. Definiri et hoc modo poteſt. Finitio eſt oratio conceptionis animi. Quidam

ὡρίσαντο. ὅρος ἐστὶ λόγος κατ᾽ ἀνάλυσιν ἀπαρτιζόντων ἐκφερόμενος. ἢ ὅρος ἐστὶ διὰ βραχείας ὑπομνήσεως εἰς ἔννοιαν ἡμᾶς ἄγων τῶν ὑποτεταγμένων ταῖς φωναῖς πραγμάτων. ἢ ὅρος ἐστὶ λόγος τὸ εἶναι δηλῶν. ἢ λόγος ἐστὶν ἔννοιαν ἡμῖν τοῦ πράγματος δεικνύς τε καὶ σαφηνίζων.

β΄. Ὁρισμός ἐστι λόγος σύντομος δηλωτικῶς τῆς φύσεως τοῦ ὑποκειμένου πράγματος. ὁρισμὸς δὲ λέγεται ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ὁροθεσίων.

γ΄. Διορισμός ἐστι πράγματος ὡς καθ᾽ ὅλου λεγομένου · μὴ ὄντος δὲ καθόλου κατὰ πρόσθεσιν εἰς τὸ καθόλου περιαγωγή.

δ΄. Σκοπός ἐστι προεπινοούμενον τέλος· τέλος δὲ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ σκοποῦ.

ε΄. Ἀφορισμός ἐστι λόγος σύντομος αὐτοτελῆ διάνοιαν ἀπαρτίζων. ἢ οὕτως. ἀφορισμός ἐστι λόγος πενόμενος μὲν κατὰ τὴν προφορὰν ἤτοι τὴν λέξιν, πλουτῶν δὲ τοῖς ἐνθυμήμασιν.

στ΄. Ὑπογραφή ἐστι λόγος τυπωδῶς εἰσάγων εἰς τὴν

ſic quoque finierunt: finitio eſt oratio quae adaequantium reſolutione effertur, vel finitio eſt quae nos brevi commemoratione in rerum vocibus ſubjectarum notitiam ducit, vel finitio eſt oratio quae ipſum eſſe declarat, vel oratio quae nobis rei notitiam demonſtrat ac explicat.

II. Definitio oratio eſt conciſa quae ſubjectae rei naturam explicat. Definitio autem dicitur a finibus aut terminis qui regionis ac loca finiunt ac terminant.

III. Diorifmus ſeu diſtinctio diviſio eſt rei quae tanquam univerſalis dicitur, non tamen univerſalis exſiſtit, per acceſſionem ad univerſale converſio.

IV. Scopus eſt is qui primum mente concipitur finis; finis autem eſt opus ſcopi peractum.

V. Aphoriſmus eſt oratio conciſa quae perfectam complet ſententiam vel ſic. Aphoriſmus oratio eſt in voce quidem ſeu dictione perangusta, ſententiis vero locuples.

VI. Deſcriptio eſt oratio quae forma quadam ad ma-

δηλουμένην τοῦ πράγματος γνῶσιν· οἱ δὲ οὕτως. ὑπογραφή ἐστι λόγος τυπωδῶς ἐμφανίζων τὰ πράγματα.

ζ'. Ἐπιστήμη ἐστὶ κατάληψις ἀσφαλὴς καὶ ἀμετάπτωτος ὑπὸ λόγου. δυνατὸν δὲ καὶ οὕτως ὁρίσασθαι. ἐπιστήμη ἐστὶν ἕξις ἀμετάπτωτος ἐκ φαντασιῶν δόξαν ἀμέμπτως ὑπὸ λόγου παρεχομένη.

η'. Τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐγκαταλήψεων συγγεγυμνασμένων πρός τι τέλος εὔχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ. ἢ οὕτως. τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐγκαταλήψεων συγγεγυμνασμένων ἐφ' ἓν τέλος τὴν ἀναφορὰν ἐχόντων.

[234] θ'. Ἱπποκράτης ἐν τῷ περὶ τέχνης ὡρίσατο τὴν ἰατρικὴν οὕτως καὶ πρώτως μὲν αὐτὴν νομίζων ἰατρικὴν εἶναι τὸ δὴ πάμπαν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσεόντων τοὺς καμάτους καὶ τὸ τὰς σφοδρότητας τῶν νοσημάτων ἀμβλύνειν καὶ τὸ μὴ ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νοσημάτων εἰδότας ὅτι πάντα ταῦτα οὐ δύναται ἡ ἰατρικὴ τέχνη ἐπανορθοῦσθαι. ἄλλως. ἰατρικὴ τέχνη ἐστὶ περὶ τὰ ἀνθρώπων σώματα καταγινομένη ὑγιείας περιποιητική. ἄλ-

nifeftandam rei notitiam rudius introducit. Alii fic. Defcriptio eft oratio quae rudi typo res declarat.

VII. Scientia eft rerum comprehenfio folida ac certa quae a ratione nunquam deflectit. Poteft quoque ita definiri. Scientia eft habitus immutabilis qui ex mentis conceptionibus opinionem haud a ratione deerrantem praebet.

VIII. Ars eft praeceptorum exercitatione comprobatorum ad finem eorum quae in vita funt perutilem congeries. Vel fic. Ars eft compages comprehenfionum exercitarum ad unum finem relationem habentium.

IX. Hippocrates in libello de arte medicinam ita definit ac primum ipfam medicinam exiftimavit effe quae aegrotantium morbos plane tollit morborumque vehementias coërcet neque a morbo victis manus curatrices admovet, quum haec omnia reftituere medicam artem non poffe cuique notum fit. Aliter. Medicina ars eft quae in hominum corporibus verfatur ac fanitatem tuetur. Alio

λως. ἰατρική ἐστι τέχνη πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις. πρόσθεσις μὲν τῶν ἐλλειπόντων, ἀφαίρεσις δὲ τῶν πλεοναζόντων. ἄλλως κατὰ Ἡρόφιλον. ἰατρική ἐστι τέχνη ὑγιεινῶν καὶ νοσερῶν καὶ οὐδετέρων. ἢ οὕτως. ἰατρικὴ τέχνη ἐστὶ περιποιητικὴ ὑγιείας. οἱ δὲ πλείους οὕτως ὡρίσαντο. ἰατρική ἐστι τέχνη διαιτητικὴ ὑγιαινόντων καὶ θεραπευτικὴ νοσούντων.

ι'. Τὰ ἀνωτάτω μέρη τῆς ἰατρικῆς ἐστι δύο, θεωρία καὶ πρᾶξις. προηγεῖται δὲ τῆς πράξεως ἡ θεωρία. θεωρῆσαι γάρ τι πρότερον χρὴ, ἔπειτα οὕτως πρᾶξαι. ἀρχὴ γὰρ τῆς ἐπὶ τῶν ἔργων τριβῆς ἡ διὰ τοῦ λόγου διδασκαλία.

ια'. Μέρη τῆς ἰατρικῆς, ἃ καὶ εἴδη τινὲς ἐκάλεσαν, ἔστι πέντε φυσιολογικὸν, παθογνωμονικὸν, διαιτητικὸν, ὑλικὸν καὶ θεραπευτικόν. φυσιολογικὸν μὲν οὖν ἐστι τὸ περὶ τὴν θεωρίαν τῆς διοικούσης ἡμᾶς καὶ οἰκονομούσης δυνάμεως φύσεως γιγνόμενον. παθογνωμονικὸν δὲ τὸ περὶ τὴν διάγνωσιν τοῦ παρὰ φύσιν ὄν. διαιτητικὸν δὲ τὸ περὶ τὴν

modo. Medica ars eſt additio et detractio; additio quidem eorum quae deficiunt; detractio vero eorum quae exſuperant. Alia ex Herophilo. Medicina ars eſt ſalubrium et inſalubrium et neutrorum. Vel ſic. Medicina ars eſt ſanitatis conſervatrix. At plures hoc modo definierunt. Medicina eſt ars quae ſanis victus rationem et aegrotantibus medelas praeſcribit.

X. Summae partes medicinae ſunt duae, ſpeculatio et actio. Praecedit autem actionem ſeu praxin ſpeculatio. Speculari namque prius aliquid oportet atque ita deinde agere; nam praeceptio ratione conſtans exercendorum operum principium eſt.

XI. Partes medicinae quas et ſpecies quidam nuncuparunt, ſunt quinque, phyſiologia, pathognomonica, diaetetica, materialis et therapeutica. Phyſiologia equidem eſt quae in ſpeculatione verſatur regentis nos ac moderantis naturae. Pathognomonica vero quae in rei quae praeter naturam eſt dignotione verſatur. Diaetetica

δίαιταν τῶν τε ὑγιαινόντων καὶ τῶν νοσούντων. ὑλικὸν δὲ τὸ περὶ τὴν ἰωμένην τὸ σῶμα ἡμῶν ὕλην ἔχον. θεραπευτικὸν δὲ τὸ περὶ τὴν ἴασιν ἢ ἀνάκλησιν τῆς διεφθαρμένης ὑγιείας καὶ ἀποκατάστασιν αὐτῆς πραγματευόμενον.

ιβ'. Αἵρεσίς ἐστι πλήθους δογμάτων πρόσκλησις τεχνικῶς συντεταγμένων καὶ ἐφ' ἓν τέλος ἐχόντων τὴν ἀναφοράν. ἢ οὕτως. αἵρεσίς ἐστι σύστημα δογμάτων ἀκολουθούντων ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς φαινομένοις ἢ νομιζομένων ἀκολουθεῖν. δύναιτο δὲ ἄν τις καὶ οὕτως εἰπεῖν. αἵρεσίς ἐστι συγκατάθεσις πλειόνων δογμάτων ἀλλήλοις καὶ τοῖς φαινομένοις ἀκολουθούντων ἢ νομιζομένων ἀκολουθεῖν. εὑρίσκεται δὲ καὶ τοιοῦτός τις ὅρος. αἵρεσίς ἐστι πρόσκλησις πλήθους δογμάτων ἀκολουθίαν ἐχόντων ἑαυτοῖς καὶ τοῖς φαινομένοις. ἢ οὕτως. αἵρεσίς ἐστι πρόσκλησις ἐπὶ πλήθει δογμάτων ἀκολουθίαν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα ἐφ' ἓν τέλος.

ιγ'. Δόγμα ἐστὶ τὸ μὲν ἰδίως, τὸ δὲ κοινῶς λεγόμενον. κοινῶς μὲν ἡ ἐνεργείᾳ πράγματος συγκατάθεσις, ἰδίως

autem quae tum ſanorum, tum aegrotantium victui incumbit. Materialis quae materiam corpori noſtro medentem continet. Therapeutica denique quae circa ſanationem vel deperditae ſanitatis revocationem ejusque reſtitutionem operam navat.

XII. Secta eſt multitudinis dogmatum propenſio arte conditorum et ad unum finem relationem habentium. Aut ſic. Secta eſt ſocietas decretorum quae tum ſe mutuo tum apparentia conſequuntur aut conſequi putantur. Poſſit autem aliquis ita quoque definire. Secta eſt conſenſus plurium dogmatum quae ſe invicem et apparentia conſequuntur aut conſequi exiſtimantur. Comperitur vero hujusmodi quaedam definitio. Secta eſt aſſenſio multitudinis dogmatum quae tum ad ſeipſa tum ad apparentia conſequentiam habent. Aut ita. Secta aſſenſio eſt ex dogmatum multitudine conſequentiam inter ſe ad unum finem habentium.

XIII. Dogma partim quidem proprie partim vero communiter dicitur: communiter quidem rei in actu con-

δὲ πράγματος συγκατάθεσις, διὸ δὴ μᾶλλον ἡ λογικὴ αἵρεσις δογματικὴ κέκληται. δόγμα ἑκατέρως καλεῖται, τό τε δοξαζόμενον καὶ ἡ δόξα αὐτή. τὸ μὲν πρότασίς ἐστι, τὸ δὲ ὑπόληψις.

ιδ'. Ἰατρικῆς αἱρέσεις αἱ πρῶται δύο ἐμπειρικὴ καὶ λογικὴ [235] καὶ τρίτη μεθοδική. δοκεῖ δὲ καὶ τετάρτην αἵρεσιν ἐξευρεῖν Ἀγαθῖνος ὁ Λακεδαιμόνιος, ἣν ὠνόμασεν ἐπισυνθετικὴν, ἔνιοι δὲ ἐκλεκτικήν. ἕτεροι τὴν ἑκτικήν.

ιε'. Ἔστιν ἡ ἐμπειρικὴ αἵρεσις τῶν πλειστάκις καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως πως ἑωραμένων.

ιστ'. Λογικὴ αἵρεσίς ἐστιν ἐπιστήμη περὶ ἀδήλων καὶ ἔργα τὰ ἐν τῷ ἰατρεύειν ταύτῃ ἑπόμενα.

ιζ'. Ἡ μεθοδικὴ αἵρεσις γνῶσις φαινομένων κοινοτήτων προσεχῶν καὶ ἀναγκαίων τῷ τῆς ἰατρικῆς τέλει. κοινότητας δὲ λέγει τὸ στεγνὸν καὶ τὸ ῥοῶδες καὶ τὸ ἐπιπεπλεγμένον.

ιη'. Ἀναλογισμός ἐστι λόγος ἀπὸ φαινομένου ὁρμώ-

fenfio; proprie vero rei comprobatio proindeque fane magis rationalis fecta dogmatica vocata eft. Dogma utroque modo vocatur tum quod opinione percipitur; tum ipfa opinio. Illud pronunciatum, hoc fententia eft.

XIV. Medicinae fectae primae duae funt empirica et rationalis et tertia methodica. Quartam autem fectam adinveniffe videtur Agathinus Lacedaemonius, quam epifyntheticem *accumulantem* nominavit; nonnulli vero eclecticen *electricem*, alii hecticen *habitricem* appellarunt.

XV. Empirica quidem fecta eft eorum quae faepiffime et fecundum idem et eodem prope modo vifa funt.

XVI. Rationalis fecta eft rerum abditarum fcientia et hanc in medendo fequuntur effectus ac opera.

XVII. Methodica fecta cognitio eft apparentium communitatum et proximarum et neceffariarum ad medicinae finem. Communitates vero vocat vulgus adftrictum, fluxum, ac permixtum.

XVIII. Analogifmus *ratiocinatio* eft oratio quae ab

μενος καὶ ἀδήλου κατάληψιν ποιούμενος. οἷον εἰ ἱδρῶτές εἰσι, πόροι εἰσίν. οἱ μὲν γὰρ ἱδρῶτες πρᾶγμα φαινόμενόν ἐστι, τὸ δὲ πόρους εἶναι ἄδηλον ὑπάρχει.

ιθ'. Συλλογισμός ἐστι λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν ἕτερόν τι τῶν τεθέντων κατ' ἀνάγκην συνάγεται πρότερον ἀγνοούμενον.

κ'. Ἐπιλογισμός ἐστι λόγος τὸ παρεκφαινόμενον τῆς διανοίας εἰς ἐπίτασιν ἄγων.

κα'. Θεώρημά ἐστι πρᾶγμα καθολικὸν ἀκολούθως τιθέμενον τῷ τῆς ἰατρικῆς τέλει. ἄλλως. Θεώρημά ἐστιν ἀξίωμα καθολικὸν συμπληρωτικὸν τῆς ἰατρικῆς τέλει διηνεκές. ἄλλως. Θεώρημά ἐστιν οὗ τὸ ἐναντίον σπανίως ἐκβατόν ἐστι.

κβ'. Σπάνιόν ἐστιν οὗ τὸ ἐναντίον ἐκβατόν ἐστι.

κγ'. Ἀμφίδοξόν ἐστιν οὗ τὸ ἐναντίον ἐπίσης ἐκβατόν ἐστι.

κδ'. Τέλος ἐστὶν οὗ ἕνεκα τὸ κατ' ἰατρικὴν πράσσεται. ἢ οὕτως. τέλος ἐστὶν ἐφ' ὃ πάντα ἀναφέρεται τῶν

evidenti ortum ducit et abditi comprehensionem facit; ut si sudores sunt, pori sunt; sudores etenim res quidem est evidens, pori vero res abdita.

XIX. Syllogismus est oratio in qua positis quibusdam aliud quidpiam ab iis quae posita sunt, quod prius ignorabatur, necessario colligitur.

XX. Epilogismus est oratio quae quod sensim apparet sententiae, id in amplificationem adducit.

XXI. Theorema *praeceptum* res est universalis quae medicinae finem consequens adstruitur. Aliter. Theorema est effatum universale quod medicinam complet fini continuum. Aliter. Theorema est cujus contrarium raro evenit.

XXII. Rarum est cujus contrarium evenit.

XXIII. Anceps opinio est cujus contrarium peraeque accidit.

XXIV. Finis est cujus gratia aliquid in medicina efficitur. Vel sic: Finis est ad quem quaecunque medi-

κατ' ἰατρικήν. δύναται καὶ οὕτως ὁρίσασθαι. τέλος ἐστὶ κατ' ἰατρικὴν οὗ τυχόντες οὐδενὸς ἔτι δεόμεθα.

κε'. Τέλειός ἐστιν ἰατρὸς ὁ ἐν θεωρίᾳ καὶ πράξει ἀπηρτισμένος.

κϛ'. Ἄριστος ἰατρός ἐστιν ὁ πάντα πράττων ἐν ἰατρικῇ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον.

κζ'. Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν, θνητὸν, νοῦν καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν.

[236] κη'. Ζῶόν ἐστιν οὐσία ἔμψυχος, αἰσθητική, καθ' ὁρμὴν καὶ προαίρεσιν κινουμένη.

κθ'. Ψυχή ἐστιν οὐσία ἀσώματος, αὐτοκίνητος κατὰ Πλάτωνα. κατὰ δὲ τοὺς Στωϊκοὺς σῶμα λεπτομερὲς ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον κατὰ σπερματικοὺς λόγους. κατὰ δὲ τὸν Ἀριστοτέλη ἐντελέχεια σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. ἄλλως. ψυχή ἐστι πνεῦμα παρεσπαρμένον ἐν ὅλῳ τῷ σώματι δι' οὗ ζῶμεν καὶ λογιζόμεθα καὶ ταῖς λοιπαῖς αἰσθήσεσιν ἐνεργοῦμεν ὑπηρετοῦντος τοῦ σώματος.

cinae funt referuntur. Poteft quoque ita definiri. Finis eft in medicina id quod affequuti nihilo praeterea egemus.

XXV. Perfectus eft medicus qui in fpeculatione et praxi numeros omnes explevit.

XXVI. Optimus medicus eft qui omnia in medicina recta ratione efficit.

XXVII. Homo eft animal ratiocinale, mortale, mentis et fcientiae capax.

XXVIII. Animal eft fubftantia animata, fenfu praedita quae et impetu et voluntate movetur.

XXIX. Anima eft fubftantia incorporea quae per fe ex Platone movetur. Ex Stoicis vero corpus tenuium partium quod ex feipfo pro feminis ratione movetur. At fecundum Ariftotelem perfectio corporis naturalis, organici, facultate vitam habentis. Aliter. Anima eft fpiritus in toto corpore confitus per quem vivimus, ratiocinamur ac reliquis fubminiftrantis corporis fenfibus fungimur.

Ed. Chart. II. [236.] Ed. Baf. V. (391. 392.)

λ'. Σῶμά ἐστι μέγεθος τριχῇ διάστατον ἔχον ἐν ἑαυτῷ μῆκος, βάθος, πλάτος. ἢ μέγεθος ἐκ τριῶν διαστημάτων συνεστηκός.

λα'. Στοιχεῖόν ἐστιν ἐξ οὗ πρώτου καὶ ἁπλουστάτου τὰ πάντα γέγονε καὶ εἰς ὃ ἁπλούστατον τὰ πάντα ἀναλυθήσεται ὂν ἔσχατον. καὶ Ἀθηναῖος ὁ Ἀτταλεὺς ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ φησὶν οὕτως. στοιχεῖα τῆς ἰατρικῆς ἐστι καθάπερ τινὲς τῶν ἀρχαίων ὑπέλαβον, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν, ἐξ ὧν πρώτων φαινομένων καὶ ἁπλουστάτων καὶ ἐλαχίστων ὁ ἄνθρωπος συνέστηκε· καὶ εἰς ἃ ἔσχατα φαινόμενα καὶ ἁπλούστατα καὶ ἐλάχιστα τὴν ἀνάλυσιν λαμβάνει.

λβ'. Στοιχείωσίς ἐστιν ἡ τῶν αὐτῶν κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως διδασκαλία. οἱ δὲ οὕτως. στοιχείωσίς ἐστιν (392) ἀπὸ στοιχείων ἐπὶ τὸ τέλος ὁδός.

λγ'. Συνέστηκεν ἡμῶν τὰ σώματα ἐκ στερεῶν, ὑγρῶν καὶ πνευμάτων. στερεὰ μὲν οὖν ἐστιν ὀστᾶ, χόνδροι, νεῦρα, μύες, φλέβες, ἀρτηρίαι καὶ τὰ ἐν καταναλήψει σπλάγχνα.

XXX. Corpus eſt magnitudo triplici dimenſione conſtans, habens in ſeſe longitudinem, latitudinem et profunditatem. Vel magnitudo ex ſpatiis tribus conflata.

XXXI. Elementum eſt ex quo primo et ſimpliciſſimo omnia conſtant et in quod ſimpliciſſimum poſtremum exiſtens omnia reſolventur. Athenaeus vero Attalenſis in tertio libro ita loquitur. Elementa medicinae, ut nonnulli veterum exiſtimarunt, ſunt calidum et frigidum et humidum et ſiccum, ex quibus primis apparentibus et ſimpliciſſimis et minimis homo conſtitutus eſt et in quae ultima apparentia et ſimpliciſſima ac minima reſolutionem capit.

XXXII. Elementatio *parata* eſt eorundem ſecundum idem eodemque modo doctrina. Alii ita: elementatio eſt ab elementis ad finem via.

XXXIII. Conſtant noſtra corpora ex ſolidis, humidis et ſpiritibus. Solida ſiquidem ſunt oſſa, cartilagines, nervi, muſculi, venae, arteriae et quae deliteſcunt viſcera. Hu-

ὑγρὰ δὲ οἱ χυμοὶ καὶ τὰ περιττώματα. τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἔμφυτόν ἐστι θερμὸν τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ. ἄλλως. ἐκ πόσων συνέστηκεν ἡμῶν τὰ σώματα; ἐκ δεκατεσσάρων. νεύρων, φλεβῶν, ἀρτηριῶν, ὀστῶν, αἵματος, πνεύματος, σαρκὸς, πιμελῆς, χόνδρων, ὀνύχων, μυελῶν, τριχῶν, χυμῶν καὶ ὑμένων. ἄλλως. ἐκ τίνων συνέστηκεν ἡμῶν τὰ παθητικὰ σώματα; ἐκ τεσσάρων. ἐξ αἵματος, φλέγματος, χολῆς ξανθῆς καὶ μελαγχολικοῦ χυμοῦ· ἅτινα καὶ παθητικὰ στοιχεῖα καλοῦσί τινες. ἄλλως. ἐκ τίνων συνέστηκεν ἡμῶν τὰ ὑλικὰ σώματα; ἐκ τεσσάρων. πυρὸς, ἀέρος, γῆς καὶ ὕδατος· ἅτινα καὶ ὑλικὰ στοιχεῖα καλοῦνται.

λδ΄. Ἀνατομή ἐστι θεωρία τῶν ἐν κατακαλύψει σπλάγχνων. εἰσὶ τῆς ἀνατομῆς εἴδη δύο, τὸ μὲν κατ᾽ ἐπιτήδευσιν, τὸ δὲ κατὰ περίπτωσιν. κατ᾽ ἐπιτήδευσιν μὲν οὖν ἐστιν ἡ ἀπὸ τῶν δογματικῶν παραλαμβανομένη θέα ἕνεκα τῆς ἐν κατακαλύψει ἤτοι ἐπὶ τῶν ζώντων ἢ ἐπὶ τῶν τετελευτηκότων ἢ καὶ ἤτοι ὅλων ἢ μερῶν. κατὰ δὲ περίπτωσιν ἐκ συντυχίας ἢ ὑπὸ μεγάλης τρώσεως γινομένη. προσχρῶνται δὲ αὐτῇ μόνοι οἱ ἐμπειρικοί.

mida vero humores et excrementa. Spiritus denique nativus in corde calor eſt. Aliter; ex quot conſtant noſtra corpora? Ex quatuordecim, nervis, venis, arteriis, oſſibus, ſanguine, ſpiritu, carne, pinguedine, cartilagine, unguibus, medulla, pilis, humoribus et membranis. Aliter; ex quibus conſtituta ſunt noſtra patibilia corpora? Ex quatuor, ex ſanguine, pituita, bile et melancholico humore, quae et patibilia elementa quidam vocitant. Aliter. Ex quibusnam conſtant noſtra materialia corpora? Ex quatuor elementis, igne, aëre, terra et aqua.

XXXIV. Anatome *ſeu diſſectio* partium abditarum ſpeculatio *ac conſpectio* eſt. Anatomes ſpecies duae ſunt, altera quae artificio, altera quae caſu ſit. Artificialis itaque eſt quae a dogmaticis partium reconditarum gratia traditur vel in viventibus vel in mortuis atque vel in totis vel in partibus. Fortuita vero quae caſu ut ex vulnere magno evenit. Utuntur autem ea ſoli empirici.

[237] λε'. Χειρουργία ἐστὶ χειρῶν ἀτρόμων ὀξεῖα κίνησις μετ' ἐμπειρίας. ἡ ἔντεχνος πρᾶξις ἐν ἰατρικῇ διὰ χειρῶν ἢ ὀργάνων περιγινομένη τοῦ προσήκοντος τέλους.

λστ'. Περικράνιος ὑμήν ἐστι νευρώδης περιειληφὼς πᾶν τὸ κράνιον.

λζ'. Μήνιγγές εἰσι τὰ περιέχοντα τὸν ἐγκέφαλον σώματα νευρώδη καὶ ἀρτηριώδη.

λη'. Ἐγκέφαλός ἐστι λευκὸς, μαλακὸς, ὥσπερ ἐξ ἀφροῦ τινος πεπηγὼς, ὑγρὸς καὶ θερμός.

λθ'. Παρεγκεφαλίς ἐστιν ὄπισθεν τοῦ ἐγκεφάλου τεταγμένη ὁμοφυὴς ἐγκεφάλῳ καὶ ὁμόχροος.

μ'. Νωτιαῖος μυελός ἐστιν ὁμοφυὴς ἐγκεφάλῳ καὶ ὁμόχρους· λιπαρώτερος δέ τε καὶ λευκότερος καὶ ἀκυρώτερος, διὰ μέσης τῆς ῥάχεως καταγινόμενος.

μα'. Ὀφθαλμοί εἰσιν οἱ συνεστῶτες ἐκ τεσσάρων χιτώνων, ἀμφιβληστροειδοῦς, ῥαγοειδοῦς, κερατοειδοῦς καὶ ἐπιπεφυκότος. καὶ ὑγρῶν τριῶν, ὑελοειδοῦς, κρυσταλλοειδοῦς καὶ ὠοειδοῦς ὡς ἤδη ἐπιπεφυκότος νευρώδους ἢ νεύρων

XXXV. Chirurgia promptus est manuum intremularum motus cum experientia. Vel: artificiosa actio in medicina quae manibus vel instrumentis ob idoneum finem procedit.

XXXVI. Pericranium membrana est nervosa quae totam calvariam ambit.

XXXVII. Meninges sunt corpora nervosa et arteriosa quae cerebrum investiunt.

XXXVIII. Cerebrum est album, molle velut e spuma quadam concretum, humidum et calidum.

XXXIX. Cerebellum est quod in posteriori loco cerebri constitutum est natura et colore cerebro simile.

XL. Dorsi medulla est natura et colore cerebro consimilis, verum et pinguior et candior ac minus principalis, quae per mediam spinam deducitur.

XLI. Oculi sunt qui ex quatuor constant tunicis, reticulari, uvea, cornea, conjunctiva; et tribus humoribus, vitreo, crystallino et albugineo; ut et jam nervosa

ὀπτικῶν. αἰσθητικοὶ τῶν ὑποκειμένων χρωμάτων καὶ μεγεθῶν καὶ σχημάτων.

μβ'. Ὦτα δὲ νευρώδη καὶ χονδρώδη αἰσθητικὰ φωνῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς διαφορῶν.

μγ'. Ῥῖνές εἰσι νευρώδεις καὶ χονδρώδεις ἀντιληπτικαὶ ὀσμῶν.

μδ'. Γλῶσσά ἐστι φλεβώδης καὶ σαρκώδης, ὑπόπιμελος, αἰσθητικὴ χυμῶν, συνεργὸς τῇ καταπόσει τῆς τροφῆς καὶ τῇ διαρθρώσει τῆς φωνῆς.

με'. Φάρυγξ ἐστὶν ἡ ἔνδον στόματος χώρη, εἰς ἣν ἀνήκει τό τε τοῦ στομάχου καὶ τὸ τοῦ λάρυγγος πέρας. διότι συνεργὸς τῇ καταπόσει τε καὶ τῇ ἀναπνοῇ καὶ τῇ φωνῇ.

μστ'. Λάρυγξ ἐστὶ χονδρώδης δι' οὗ τὸ πνεῦμα εἰσπνέομεν, συνεργὸς καὶ πρὸς τὴν φωνήν.

μζ'. Πνεύμων ἐστὶν ἀρτηριώδης ἐκ τῶν λείων καὶ τραχειῶν ἀρτηριῶν σομφότερος; ὄργανον ἀναπνευστικόν.

μη'. Θώραξ ἐστὶν ἐκ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν καὶ νεύρων κατεσκευασμένος ὑπὸ τῆς φύσεως πρὸς τὸ τῆς ἀναπνοῆς ὅρμημα.

propagine vel nervis opticis qui fubjectos colores et magnitudines et figuras fenfu percipiunt.

XLII. Aures vero nervofae et cartilaginofae funt quae voces earumque differentias fenfu percipiunt.

XLIII. Nares nervofae cartilaginofaeque funt odorum perceptrices.

XLIV. Lingua venofa eft et carnofa, fubpinguis, faporum guftatrix, quae alimenti deglutitioni et vocis dearticulationi infervit.

XLV. Pharynx interna eft oris regio in quam tum ftomachi tum laryngis extremum porrigitur quaeque deglutitioni, infpirationi et voci infervit.

XLVI. Larynx cartilaginofus eft per quem fpiritum infpiramus quique fimul voci infervit.

XLVII. Pulmo eft arteriofus ex laevibus afperisque conftans arteriis fungofior; infpirandi inftrumentum.

XLVIII. Thorax eft ex venis et arteriis et nervis ad refpirationis impetum a natura conftitutus.

[238] *Καρδία ἐστὶ νευρώδης καὶ μυώδης καὶ φλεβώδης, ἔχουσα καὶ ἀρτηρίας. κωνοειδὴς τῷ σχήματι, ὑποπίμελος, ἐξ ἧς ἐκπεφύκασιν ἀρτηρίαι καὶ φλέβες δι᾽ ὧν ἐπιπέμπεται αἷμα καὶ πνεῦμα. ἄλλως. καρδία ἐστὶ μυώδης, ἔχουσα σχῆμα κωνοειδὲς καὶ δύο κοιλίας ἐν αἷς γεννᾶται τὸ ἔμφυτον θερμὸν καὶ τὸ ζωτικὸν πνεῦμα. ἐξ ἧς ἐκπεφύκασιν ἀρτηρίαι καὶ φλέβες ἐκφύονται. δι᾽ ὧν χορηγεῖται τῷ παντὶ σώματι ὅ τε ζωτικὸς γόνος καὶ ἡ ἔμφυτος θερμασία.*

ν΄. Διάφραγμά ἐστι νευρῶδες, διεῖργον καὶ χωρίζον τά τε ἐν τῷ θώρακι καὶ τὰ ὑπὸ τὸν θώρακα σπλάγχνα. ὅν τινα καὶ ὑπεζωκότα καλοῦμεν.

να΄. Ἧπάρ ἐστιν οὐσία φλεβῶδες καὶ θερμὸν καὶ πολύαιμον καὶ τὴν πρώτην ἐξαιμάτωσιν πλείστην ποιούμενον, συνεργοῦν καὶ τῇ κοιλίᾳ πρὸς τὴν πέψιν τῇ παραθέσει συνθάλπον αὐτήν. ἄλλως. ἧπάρ ἐστιν οὐσία ἐρυθρὰ, σαρκώδη μείωσιν ἔχουσα, τεταγμένη ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσιν, ἐν ᾗ γεννᾶται τὸ αἷμα πρὸς ἀποτροφὴν τοῦ παντὸς σώματος.

XLIX. Cor nervosum, musculosum venosumque est continensque arterias, coniformis figurae, subpingue, ex quo arteriae oriuntur ac venae per quas sanguis ac spiritus immittuntur. Aliter; cor est pars musculosa quod figuram habet coniformem ac duos ventriculos in quibus calidum innatum procreatur ac vitalis spiritus; a quo propagantur arteriae et venae exoriuntur per quas suggeritur universo corpori humor vitalis et innatus calor.

L. Diaphragma pars nervosa est viscera quae in thorace ab iis quae sub thorace sunt dirimens ac separans; quod et septum transversum *seu cingulum* vocamus.

LI. Jecur substantia venosum est et calidum ac affluens sanguine primamque sanguinis generationem plurimam molitur, ventriculo quoque ad concoctionem obeundam confert sua ipsum appositione concalefaciens. Aliter; hepar est substantia rubra carnosam habens imminutionem in dextris locata partibus, in qua generatur sanguis ad totius corporis educationem.

νβ'. Σπλὴν ἐστὶ φλεβώδης καὶ ἀρτηριώδης, λεπτὰ ἀγγεῖα ἔχων καὶ πολλὰς μεταξὺ κοιλότητας τῶν ἀγγείων, διὰ τοῦτο ἀραιὸς καὶ σομφός.

νγ'. Στόμαχός ἐστι νευρώδης καὶ ἀρτηριώδης ἐργαλεῖον ὀρέξεως καὶ καταπόσεως ἢ καὶ πόρος ὑγρᾶς καὶ ξηρᾶς τροφῆς.

νδ'. Κοιλία ἐστὶ νευρώδης ὑποδοχεῖον τροφῆς ὑγρᾶς καὶ ξηρᾶς πρὸς τὸ πέττεσθαι τὴν τροφὴν κατεσκευασμένη.

νε'. Ἔντερά ἐστι νευρώδη τὰ μὲν πρὸς τὴν πέψιν συνεργοῦντα, τὰ δὲ πρὸς τὴν ὑποδοχὴν, τὰ δὲ πρὸς ἀπόκρισιν τοῦ περιττώματος γεγονότα. πόσων πηχῶν εἰσι τὰ ἔντερα; τὰ ἔντερα δεκατριῶν πηχῶν εἰσιν ἕκαστον τῷ ἰδίῳ πήχει μετρούμενον. πόσαι τάξεις ἐντέρων; ἐννέα. στόμαχος, κοιλία, πυλωρὸς, δωδεκαδάκτυλος, ἔκφυσις, νῆστις, λεπτὸν, τυφλὸν, κῶλον, ἀπευθυσμένον.

νστ'. Νεφροί εἰσι σαρκώδεις ἐκ ψαφαρωτέρας σαρκὸς

LII. Lien *pars* eft venis arteriisque referta; qui quum tenuia vafa multasque interjectas vaforum cavitates obtineat, ob id rarus laxusque eft.

LIII. Stomachus *fubftantia* nervofus eft et arteriofus; inftrumentum appetentiae et deglutitionis, vel etiam meatus humidi ficcique alimenti.

LIV. Ventriculus nervofus alimenti humidi et ficci receptaculum eft, ad id alimentum concoquendum exftructus.

LV. Inteftina funt nervofa quorum alia ad coctionem juvandam, alia ad *chylum* excipiendum, alia ad excernendum recrementum progenita funt. Quot ulnis conftant inteftina? inteftina tredecim conftant venis, unumquodque propria vena menfuratur. Quot funt inteftinorum gradus feu ordines? Novem, ftomachus, ventriculus, pylorus, duodenum feu ecphyfis, jejunum, tenue, caecum, colum, rectum.

LVI. Renes carnofi ex carne friabiliore conftituti,

συγκείμενοι, ἰσθμοὶ τοῦ ὑγροῦ περιττώματος καὶ ὥσπερ προσλάκια ὑπὸ τῆς φύσεως γεγενημένοι.

νζ'. Κύστις ἐστὶ νευρώδης ὑποδοχεῖον ἅμα καὶ ἐργαλεῖον ἐκκριτικὸν ὑγροῦ τοῦ περιττώματος.

νη'. Δίδυμοί εἰσι σαρκοειδεῖς καὶ εὔθρυπτοι, ὑγροὶ καὶ θερμοὶ, συνεργοὶ τῇ πέψει τοῦ ἐν τοῖς παραστάταις σπέρματος.

[239] νθ'. Παραστάται εἰσὶν οἱ συγκείμενοι ἐκ φλεβὸς καὶ ἀρτηρίας εἰς τὸ αὐτὸ συμπεφυκυιῶν περιεκτικοὶ σπέρματος.

ξ'. Μήτρα ἐστὶν ἔξωθεν μὲν νευρώδης, ἐν δὲ τῷ ἔνδοθεν σαρκωδεστέρα, ἀγγεῖον κυητήριον. ταύτῃ καὶ ἡ ὑστέρα ὀνομάζεται, ὅτι ὑστάτη τῶν ἁπάντων μερῶν ἐστι. ἄλλως. μήτρα ἐστὶν καὶ ἡ ὑστέρα λεγομένη. καὶ μήτρα μὲν λέγεται διὰ τὸ εἶναι μητέρα πάντων τῶν βρεφῶν. ὑστέρα δὲ λέγεται διὰ τὸ ὕστερον τῶν μορίων κεῖσθαι αὐτήν. πόσας ἐνεργείας ἔχει μήτρα ἐν ταῖς συνουσίαις; τέσσαρας. ἑλκτικὴν, καθεκτικὴν, ἀλλοιωτικὴν καὶ ἀποκριτικήν.

cola humidi excrementi ac veluti lacunae a natura conditi.

LVII. Vefica eft *pars* nervofa humidi excrementi receptaculum fimul et excretorium inftrumentum.

LVIII. Teftes carnofi mollesque funt, humidi et calidi ejus feminis quod in paraftatis eft concoctioni opitulantes.

LIX. Paraftatae aftites funt qui ex vena et arteria conftant in unam naturam confertis femen continentes.

LX. Matrix feu uterus *pars* eft foris nervofa, intus carnofior, conceptionis vas feu organum; hyftera feu uterus haec quoque nominatur quod partium omnium poftrema fit. Aliter; matrix eft quae et hyftera dicitur. Ac matrix quidem dicitur quod fit omnium puerorum mater; hyftera vero dicitur quod omnium partium poftrema fita fit. Quot agendi facultates in coitibus habet uterus? quatuor, attractricem, retentricem, alteratricem et excretricem.

ξα'. Ἔκκρισίς ἐστι φορὰ τῶν παρακειμένων τοῖς σώμασι περιττωμάτων.

ξβ'. Κόπρος ἐστὶν ἀποκάθαρμα τροφῆς εἰς συντέλειαν πέψεως καὶ ἀναδόσεως διακεκριμένον.

ξγ'. Οὖρόν ἐστι περίηθημα τοῦ αἵματος ἐν τῇ μεγάλῃ φλεβὶ καταφερόμενον διὰ νεφρῶν καὶ οὐρητήρων ἐν τῇ κύστει. ἄλλως. οὖρόν ἐστι περίττωμα ὅπερ γεννᾶται μὲν ἐν τῷ ἥπατι, διακρίνεται δὲ ἐν τοῖς νεφροῖς, παράκειται δὲ διὰ τῶν οὐρητήρων παρὰ τὴν οὐροδόχον κύστιν, κἀκεῖθεν ἐξέρχεται διὰ τοῦ τραχήλου τῆς κύστεως· ὃν τράχηλον καὶ οὐρήθραν ἐκάλουν διὰ τὸ ἐκεῖθεν φέρεσθαι τὸ οὖρον.

ξδ'. Ποιητικὴ αἰτία τοῦ οὔρου ἐστὶν ἡ ἐν τῷ ἥπατι ἐξαιμάτωσις.

ξε'. Τέσσαρές εἰσι χυμοὶ ἐξ ὧν τὸ ζῶον συνέστηκεν, αἷμα, φλέγμα, χολαὶ δύο, ξανθή τε καὶ μέλαινα. ταῦτα γὰρ ἃ καὶ στοιχεῖα τοῦ σώματος παῖδες ἰατρῶν καλοῦσιν, ἐπειδὴ ἐκ τούτων συνεστήκαμεν. τούτων τὸ μὲν αἷμα θερμόν ἐστι καὶ ὑγρὸν καὶ γλυκὺ, τὸ δὲ φλέγμα ψυχρὸν καὶ

LXI. Excretio eſt eductio excrementorum corporibus adhaerentium.

LXII. Stercus eſt excrementum alimenti ad coctionis *primae* diſtributionisque finem ſecretum.

LXIII. Urina *ſerum* eſt excolatum ſanguinis in magna vena quae per renes et ureteras in veſicam defertur. Aliter: urina excrementum eſt quod in hepate quidem generatur, in renibus vero ſecernitur ac per ureteras in urinariam veſicam derivatur ac inde per cervicem veſicae effluit, quam cervicem uretram appellitant, per quam illinc urina deducitur.

LXIV. Efficiens cauſa urinae eſt quae in hepate fit ſanguinis generatio.

LXV. Quatuor ſunt humores ex quibus animal conſtitutum eſt, ſanguis, pituita, bilis utraque, flava et atra. Haec enim elementa corporis medicorum filii vocant, quandoquidem ex his conſtamus. Ex his ſanguis calidus eſt et humidus ac dulcis; pituita frigida et humida, ſalſa,

ὑγρὸν καὶ ἀλυκὸν καὶ γλίσχρον· ἡ δὲ ξανθὴ χολὴ θερμὴ καὶ ξηρὰ καὶ δριμεῖα καὶ δακνώδης· ἡ δὲ μέλαινα ξηρὰ καὶ ψυχρὰ καὶ ὀξεῖα καὶ βαρυτάτη.

ξϛ'. Αἷμά ἐστι θερμὸν καὶ ὑγρὸν ἐν ταῖς φλεψὶ πλεῖον, ἐν ἀρτηρίαις ὀλιγώτερον, ἐξ οὗ τὸ ζῶον τρέφεται.

ξζ'. Φλέγμα ἐστὶ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν πρός τε τὴν κατάποσιν τῶν σιτίων καὶ πρὸς τὰς κινήσεις τῶν ἄρθρων ὑπὸ τῆς φύσεως ὑποβεβλημένον.

ξη'. Ξανθὴ χολή ἐστι θερμὴ καὶ ξηρὰ καὶ ἐπὶ τόνον μὲν τοῦ στομάχου καὶ πρὸς τὰς ἐκκρίσεις τῆς κοιλίας γεγενημένη.

ξθ'. Χολὴ μέλαινά ἐστι ψυχροτέρα τῆς ξανθῆς παρακειμένη μέντοι ἐν τῷ σπληνὶ, ἀνακεκραμένη δὲ καὶ ἐν τῷ αἵματι, ὥστε σχίζεσθαι αὐτὸ καὶ μὴ παχὺ καὶ ἀργὸν καὶ δυσανάδοτον ἀποτελεῖσθαι.

[240] ο'. Τέσσαρές εἰσι διαφοραὶ τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ· ὧν πρῶτός ἐστιν ὁ στοιχειώδης· καὶ ὁ ἐξ ὑπερπλήσεως τῆς ξανθῆς χολῆς γενόμενος, ὅντινα καὶ ἀσφαλτώδη ὀνομάζομεν διὰ τὸ στίλβειν αὐτὸν ἀσφάλτου δίκην καὶ

glutinofaque; flava vero bilis calida et ficca, acris ac mordax; atra denique bilis ficca et frigida, acida et graviffima.

LXVI. Sanguis calidus eft et humidus in venis copiofus, in arteriis paucior, ex quo alitur animal.

LXVII. Pituita frigida eft et humida ad ciborum deglutitionem et articulorum motus a natura fubjecta.

LXVIII. Bilis flava calida eft et ficca ad ftomachi robur ac ventris excretiones comparata.

LXIX. Bilis atra frigidior eft flava fedem quidem habens in liene, permixta vero fanguini ut ab eo fecernatur, ne is et craffus et ignavus et difficilis diftributionis efficiatur.

LXX. Quatuor praeterea melancholici humoris differentiae funt; primus eft elementarius; dein qui ex fuperaffatione flavae bilis gignitur quem bituminofum quoque nominamus, quod bituminis inftar fplendeat et qui ex

ὁ ἐκ τοῦ ἀπογεωθέντος φλέγματος ἢ τοῦ σαπέντος καὶ ὁ ἐκ τοῦ τρυγώδους αἵματος. χολῆς ξανθῆς διαφοραὶ ἕξ· χολὴ ἡ στοιχειώδης καὶ ἡ λεκιθώδης καὶ ἰσατώδης καὶ πρασώδης καὶ ἰώδης καὶ ἡ ὠχρὰ καὶ αἱ τοῦ φλέγματος διαφοραί. τὸ μέν ἐστι γλυκὺ, τὸ δὲ ἁλυκὸν, τὸ δὲ ἄποιον. καὶ κατὰ τρεῖς τρόπους εἰσὶ τὰ ὑγρὰ ἐν τῇ γαστρὶ, ἢ μὲν γὰρ ἐπιπλέουσιν ἢ ἀναπεμπόμενά εἰσιν ἢ ἐμπεπλασμένα.

οα'. Μύξα ἐστὶν ἀποκάθαρμα τοῦ ἐγκεφάλου ὥστε κουφίζεσθαι τὸ ἡγούμενον τῆς ψυχῆς μέρος.

οβ'. Ἱδρώς ἐστι περιήθημα τῆς ἐν τῷ αἵματι λεπτῆς καὶ ὀῤῥώδους ὑγρασίας.

ογ'. Φλέψ ἐστιν ἀγγεῖον αἵματος καὶ τοῦ συγκεκραμένου τῷ αἵματι φυσικοῦ πνεύματος, νευρώδης, τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν ὑγρὰν καὶ θερμὴν οὐσίαν ἔχουσα· ἔχει δὲ πλεῖον τὸ αἷμα, ὀλιγώτερον δὲ τὸ ζωτικὸν πνεῦμα.

οδ'. Ἀρτηρία ἐστὶν ἀγγεῖον αἵματος ἐλάττονος καὶ καθαρωτέρου καὶ τοῦ συγκεκραμένου φυσικοῦ πνεύματος πλείονος καὶ λεπτομερεστέρου, θερμοτέρα καὶ ξηροτέρα καὶ αἰ-

terrea feu putrefacta pituita oriatur et qui ex foeculento fanguine conftet. Flavae bilis fex differentiae habentur, bilis elementaria, vitellina, glaftea, porracea, aeruginofa et pallida. Pituitae differentiae, dulcis, falfa et qualitatis expers feu infipida; humores item tribus modis in ventriculo degunt; nam aut innatant aut imbibuntur aut inducuntur.

LXXI. Mucus eft excrementum cerebri quo levetur princeps animae pars.

LXXII. Sudor eft tenuis et ferofi qui in fanguine eft humoris colamen.

LXXIII. Vena eft vas fanguinis et naturalis fpiritus cum fanguine commixti, nervofa, fenfu praedita, humidam et calidam fubftantiam continens; plus tamen continet fanguinis, minus vero vitalis fpiritus.

LXXIV. Arteria eft vas fanguinis paucioris puriorisque ac commixti naturalis fpiritus copiofioris ac tenuioris, calidior et ficcior majorique fenfu praedita quam vena

ὠθητικωτέρα τῆς φλεβὸς σφυγμωδῶς κινουμένη. ἄλλως. ἀρτηρία ἐστὶ σῶμα κοῖλον διχίτωνον, ἐκ καρδίας ὁρμώμενον πνεύματος ζωτικοῦ χορηγόν. δέχεται δὲ καθαρὸν ἀέρα ἐν τῇ συστολῇ καὶ ἐκκρίνει ἐν τῇ διαστολῇ τὰ καπνώδη καὶ λιγνυώδη περιττώματα· εἰσφέρουσα οὖν καθαρὸν ἀέρα ψύχει τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἔμφυτον θερμόν· ἡ χρεία γοῦν τοῦ σφυγμοῦ αὕτη ἐστὶ τὸ ἐμψύχεσθαι διὰ τοῦ ἀέρος. ἔστι δὲ καὶ αὕτη οὐσία τοῦ ἀέρος τὸ προστίθεσθαι τῷ ἡμετέρῳ πνεύματι γέννησις καὶ προσθήκη τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος.

οε'. Εἰσὶ κινήσεις ἐν ἡμῖν ὡς Ἀριστοτέλης ἐκ κατηγορίας λέγει ἕξ· γένεσις, φθορὰ, μείωσις, ἀλλοίωσις, αὔξησις καὶ ἡ κατὰ τὸν τόπον φορά.

οστ'. Νεῦρόν ἐστι σῶμα λευκὸν καὶ ναστόν. νεύρων τρεῖς εἰσιν αἱ διαφοραὶ, τὰ μὲν ἐξ ἐγκεφάλου καὶ νωτιαίου ἐκπεφυκότα νεῦρα, ταῦτα κυρίως προσαγορεύεται: τὰ δὲ ἐκ μυῶν τένοντες· τὰ δὲ ἐξ ὀστῶν σύνδεσμοι.

οζ'. Νεῦρα τὰ ἀπ' ἐγκεφάλου καὶ μηνίγγων ἐκπεφυ-

quae pulfantem edit motum. Aliter: arteria eft corpus cavum quod duplici conftat tunica et a corde *ortum* ac impetum fumit fpiritumque vitalem fuppeditat. Excipit autem purum aërem in fyftole; excernit vero in diaftole fumofa ac fuliginofa recrementa; introducens igitur purum aërem et cor et nativum calorem refrigerat, ufus itaque pulfus is eft ut per aërem refrigeret; aëris quoque ipfa fubftantia quod fpiritui noftro addatur generatio additioque eft fpiritus animalis.

LXXV. Sex nobis infunt motus ut Ariftoteles in categoriis afferit, generatio, corruptio, incrementum, decrementum, alteratio et loci commutatio.

LXXVI. Nervus corpus eft album ac folidum. Nervorum tres funt differentiae; alii quidem ex cerebro et fpinali medulla exorti funt et hi proprie nervi appellantur; alii vero ex mufculis tendones; alii denique ex offibus ligamenta.

LXXVII. Nervi a cerebro et meningibus propagati

κότα, κοινά, ξηρότερα καὶ ἧττον θερμότερα φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν αἰσθητικώτερα τὰς προαιρετικὰς κινήσεις ἐκτελοῦντα.

[241] οη'. Νεῦρα τὰ ἐξ ὀστῶν ἐκφυόμενα εἰσὶν τὰ ἐξ ὀστῶν εἰς ὀστᾶ συνδετικὰ καὶ συνεκτικὰ τῶν ἄρθρων καὶ τῶν μελῶν τοῦ σώματος.

οθ'. Νεῦρον ἐκ μυὸς ἐκφυόμενον πέρας ἐστὶ μυὸς ἢ ἀπονεύρωσις εἰς τὸ κινηθησόμενον μέρος ἐμφυομένη.

π'. Μύες εἰσὶ σώματα νευρώδη ἀναμεμιγμένης αὐτοῖς καὶ σαρκὸς πρὸς κίνησιν τῶν σώματος μερῶν γεγονότες.

πα'. Περιόστεοι ὑμένες εἰσὶν εἰλύματα λεπτὰ, ἰνώδη ὥσπερ ἐνδύματα τῶν ὀστῶν ὑπὸ τῆς φύσεως γενόμενοι.

πβ'. Πιμελή ἐστι παρέγχυμα τροφῆς περὶ τοὺς ὑμένας μάλιστα πηγνυμένη, ἀναίσθητος.

πγ'. Σάρξ ἐστιν ἐξ αἵματος πεπηγυῖα, ὑγρὰ καὶ θερμὴ, σκέπην τε καὶ τὴν μαλακότητα παρεχομένη τῷ σώματι.

πδ'. Ὁ ἐν τοῖς ὀστέοις μυελός ἐστι περιεχόμενος ταῖς κοιλότησιν τῶν ὀστῶν, λιπαρὸς καὶ ἀναίσθητος.

communes, ficciores et minus calidi funt venis et quam arteriae magis fentientes qui motus voluntarios perficiunt.

LXXVIII. Nervi ex offibus producti funt qui ab offibus ad offa profecti articulos et corporis membra colligant ac continent.

LXXIX. Nervus a mufculo ortus mufculi finis eft vel aponeurofis quae in partem movendam inferitur.

LXXX. Mufculi funt corpora nervofa, permixta etiam ipfis carne ad partium corporis motum procreati.

LXXXI. Periostea feu circoffes membranae funt integumenta tenuia, fibrofa, velut indumenta offium a natura conditae.

LXXXII. Pinguedo eft affufio alimenti circa membranas maxime concreta, fenfus expers.

LXXXIII. Caro concreta ex fanguine *pars* eft humida et calida flexionem mollitiemque corpori praebens.

LXXXIV. Medulla in offibus eft *pars* offium cavitatibus contenta, pinguis ac fenfu vacans.

πέ. *Χόνδροι εἰσὶ σώματα γεωδέστερα καὶ ἀναίσθητα, ἅτινά εἰσι ῥὶς καὶ ὦτα.*

πστ'. *Ὀστᾶ εἰσι σώματα ξηρὰ καὶ γεώδη καὶ ψυχρὰ καὶ ἀναίσθητα. ἄλλως. ὀστοῦν ἐστι σῶμα γεωδέστερον, ψυχρὸν καὶ ἀναίσθητον. ὀστοῦν ἐστι κατὰ μὲν Πλάτωνα μυελὸς ὑπὸ θερμοῦ πηγνύμενος, κατὰ δὲ ἐνίους τῶν ἰατρῶν σύγκρισις γεώδης καὶ στερεὰ καὶ ἀναίσθητος καὶ ἄναιμος. κοινὰ δὲ ἡ ἀναισθησία καὶ μὴ ἀνωμαλία χόνδρου καὶ ὄνυχος. ἀλλ' ὁ μὲν χόνδρος εἰκὼν ἐστιν ὀστοῦ. παράκειται γὰρ ἐν τοῖς ἄρθροις πλειστάκις. ὄνυξ δὲ ὀστέου εἴη ἂν ἐπιφάνεια ἢ δέρματος ἄφαψις σκληρὰ καὶ ξηρά.*

πζ'. *Ὀδόντες εἰσὶν οἱ διαιροῦντες τὴν τροφὴν καὶ κατεργαζόμενοι καὶ συνεργοῦντές τι καὶ πρὸς* (393) *τὴν τῆς φωνῆς διάρθρωσιν.*

πή. *Οὐρανίσκος ἐστὶ τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ στόματος ἐκ τῆς πρὸς οὐρανὸν ὁμοιότητος τὸ ὄνομα λαμβάνων.*

πθ'. *Γαργαρέων ἐστὶ σαρκίον τῆς φάρυγγος ἀπηρτησμένον, φωνῆς ὄργανον καὶ πνεύματος ἀποτέλεσμα.*

LXXXV. Cartilagines corpora funt magis terrea ac fenfus expertia, quales funt nares ac aures.

LXXXVI. Offa funt corpora ficca et terreftria et frigida nec fenfu praedita. Aliter. Os eft corpus magis terreum, frigidum ac fenfus expers. Os eft, ex Platone, medulfa quae calido concrefcit; ex quibusdam vero medicis terrena concretio et folida et fenfus expers et exfanguis. Communia cartilaginis et unguis effe fenfu carere et extra afperitatem effe. At cartilago imago eft offis; faepiffime enim in articulis adjacet; unguis vero fuperficies offis fuerit aut cutis concretio dura et ficca.

LXXXVII. Dentes funt qui cibum dividunt atque conficiunt nonnihil et ad vocis articulationem conferentes.

LXXXVIII. Palatum *ceu coelum parvum* eft pars oris fuperior a coeli fimilitudine nomen accipiens.

LXXXIX. Gargareo feu columella caruncula eft a faucibus dependens, vocis inftrumentum ac fpiritus caufa five abfolutio.

ϟ'. Φατνία εἰσὶν αἱ κοιλότητες τῶν ὀστῶν ἐν αἷς οἱ ὀδόντες ἐῤῥίζωνται.

[242] ϟα'. Ὄνυχές εἰσιν ἀποτελεύτησις τῶν νεύρων εὐπρεπείας χάριν γεγονότες καὶ ὡς ἐπιλαμβάνεσθαί τι τοῖς δακτύλοις εὐκολώτερον. οἱ δὲ οὕτως. ὄνυχές εἰσι δέρματος ἔφαψις ξηρὰ καὶ ψυχρὰ καὶ ἀναίσθητος.

ϟβ'. Θρὶξ σῶμά ἐστι ξηρὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ἀναίσθητον πρὸς σκέπην καὶ κόσμον γεγενημένη. κατὰ πόσους τρόπους ἐγένοντο αἱ τρίχες εἰς τὸν ἄνθρωπον; κατὰ δύο. αἱ μὲν πρὸς κόσμον ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ἐν γενείοις· διὰ χρείαν δὲ ἐν τοῖς βλεφάροις καὶ ἐν τοῖς ὀφρύσιν. διὰ τί ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φύονται πολλαὶ τρίχες; διά τε τὴν ξηρότητα τοῦ δέρματος καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν αἰθαλωδῶν περιττωμάτων τῶν κάτωθεν ἄνω ἐς τούτους τόπους ἀναφερομένων. διὰ τί ἐπὶ τῶν ἀκμαστικῶν ἡλικιῶν δασύτης ἐστὶ τριχῶν; διὰ τὸ εἶναι πλῆθος περιττωμάτων καὶ πόρους μεγάλους καὶ διὰ τὸ τούτων δέρμα μηδὲ λίαν ξηρότερον μηδὲ μαλακώτερον. διὰ τί ἐπὶ τῶν παίδων ψιλότης ἐστὶ τριχῶν; διά τε

XC. Praefepiola funt cavitates offium in quibus dentes radices agunt.

XCI. Ungues funt nervorum terminatio decoris gratia progeniti et quo captu quidquam digitis fit facilius. Alii fic: ungues funt cutis vinctura ficca et frigida ac fenfus expers.

XCII. Pilus eft corpus ficcum et frigidum, fenfus expers, ad tutelam ornatumque genitus. Quot ob caufas pili in homine oriuntur? Ob duas; alii quidem ad ornatum in capite ac genis nafcuntur; alii vero ad ufum in palpebris ac fuperciliis. Cur in capite multi generantur pili? Ob cutis ficcitatem et fuliginoforum copiam excrementorum quae furfum ab inferis partibus ad ea loca mittuntur. Cur aetate vigentibus pilorum eft denfitas *feu hirfutia?* Ob eam qua ipfi abundant excrementorum copiam tum ob cutis meatus *quos habent* ampliores tum ob eorum cutim neque aridiorem neque molliorem. Cur pueris pilorum eft raritas *feu paucitas?* Tum quod his

τὸ μὴ εἶναι πολλὰ αἰθαλώδη περιττώματα καὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι πόρους. κατὰ πόσους τρόπους γίνονται φαλακροὶ οἱ ἄνθρωποι; κατὰ δύο. ἢ δι' ἄκραν ξηρότητα ἢ δι' ἄκραν ὑγρότητα, ὥσπερ ἡ γῆ τὸν χορτὸν ἡ ἔχουσα πολὺ ὕδωρ σήπει.

ϞΓ'. Δέρμα ἐστὶ σῶμα νευρῶδες σκεπάζον ὅλην τὴν περιοχὴν ὅλου τοῦ σώματος, εὐπρεπείας χάριν τὸν τοῦ ὅλου λόγον καὶ ὥστε ἀπερύκειν τὰ αἴτια γεγεννημένον.

ϞΔ'. Σπέρμα ἐστὶν ἡ συνεσπαρμένη δύναμις ἐν ὑγρῷ περιέχουσα τούτου τὸν λόγον, ἥτις δύναμις τυγχάνουσα τῶν προσηκόντων λόγων καὶ ὑλῶν ἐξαπλοῦται εἰς γένεσιν ἀνθρώπου. ἢ οὕτως ἑτέρως. σπέρμα ἐστὶν ὑγρὸν ἐν παραστάταις περιεχόμενον ἐκ θερμοῦ πνεύματος, ἐξ οὗ οἷόν τε φῦναι ἄνθρωπον. ἄλλως. σπέρμα ἐστὶ πνεῦμα ἔνθερμον ἐν ὑγρῷ ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον καὶ δυνάμενον τοιοῦτον γεννᾷν οἷον ἀφ' οὗ καὶ ἀφέθη· ἢ τὸ μεθ' ὑγροῦ ψυχῆς ὑλικοῦ μέρους ἀπόσπασμα μετὰ τοῦ ὑγροῦ πνεύματος. ὁ δὲ Κιτιεὺς Ζήνων οὕτως ὡρίσατο. σπέρμα ἐστὶν ἀθρώπου ὃ

haud multa ſint ſuliginoſa excrementa tum quod his deſint cutis meatus aut potius quod adſint meatus anguſtiores. Quot ob cauſas calvi ſiunt homines? Ob duas, ob ſummam ſiccitatem ac proinde alimenti pilis idonei penuriam et ob ſummam humiditatem, quemadmodum terra quae herbam gerit aqua multa putreſacit.

XCIII. Cutis eſt corpus nervoſum univerſum totius corporis ambitum operiens, ornatus gratia et totius ratione et ad noxias cauſas propulſandas procreatum.

XCIV. Semen conſperſa eſt in humido facultas rationem ejus continens, quae facultas ſi idoneas formas ac materias ſortiatur in hominis generationem explicatur. Vel aliter hoc modo: ſemen eſt humor qui in paraſtatis continetur calido ſpiritu conſtans ex quo naſci hominem decet. Aliter: ſemen eſt ſpiritus calidus in humido qui ex ſeipſo movetur ac gignere tale poteſt, quale id a quo emiſſum eſt. Vel: avulſum materialis animae partis cum ſpiritu humido. Zeno autem Citieus ita ſini-

μεθίησιν ἄνθρωπος μεθ᾽ ὑγροῦ ψυχῆς μέρους ἅρπαγμα καὶ σύμμιγμα τοῦ τῶν προγόνων γένους, οἷόν τε αὐτὸ ἦν καὶ αὐτὸ συμμιχθὲν ἀπεκρίθη.

ϟέ. Φύσις ἐστὶ πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον εἰς γένεσιν καὶ ἐξ ἑαυτοῦ ἐνεργητικῶς κινούμενον. ἑτέρως κατὰ Πλάτωνα. φύσις ἐστὶ θεία τέχνη. ἢ φύσις ἐστὶν οἷα τεχνικὴ δύναμις. ἑτέρως. φύσις ἐστὶ πνεῦμα ἔνθερμον ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον καὶ κατὰ τὰς σπερματικὰς δυνάμεις γεννῶν τε καὶ τελειοῦν καὶ διατηροῦν τὸν ἄνθρωπον. ἢ οὕτως. φύσις ἐστὶ δύναμις ἐξ ἑαυτῆς κινουμένη, αἰτία γενέσεώς τε καὶ διαπλάσεως καὶ τελειότητος γεννῶσά τε καὶ τελειοῦσα τὸν ἄνθρωπον. φύσις καὶ ἡ κρᾶσις λέγεται, φύσις καὶ ἡ ἕξις. φύσις καὶ ἡ καθ᾽ ὁρμὴν κίνησις. φύσις καὶ ἡ διοικοῦσα τὸ ζῶον δύναμις λέγεται. δύναται δὲ καὶ οὕτως ὁρίσασθαι. φύσις ἐστὶ πνεῦμα ἔνθερμον ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον κατὰ σπερματικοὺς λόγους γεννῶν τε καὶ τελειοῦν καὶ διατηροῦν τὸν ἄνθρωπον ἐν χρόνοις καὶ μεγέθεσιν ὡρισμένους.

vit: ſemen eſt hominis abſtractum vel avulſum quod homo cum humida animae parte ejaculatur et generis majorum compages talis exiſtit ac tale generat ac id commixtum a quo excreta eſt.

XCV. Natura eſt ignis artificialis qui via ad generationem tendit et ex ſeipſo efficaciter movetur. Aliter ex Platone: natura ars eſt divina. Vel: natura eſt artificialis quaedam facultas. Alio modo: natura ſpiritus eſt calidus qui ex ſeipſo movetur ac pro ſeminariis facultatibus hominem generat, perficit, conſervat. Vel ſic: natura eſt facultas quae per ſe movetur, generationis et conformationis et perfectionis auctor quae hominem procreat conformatque. Dicitur natura cujusque rei et temperamentum et habitus; motus quoque *proprio* impetu concitatus et quae animal moderatur facultas natura nuncupatur. Sic quoque definiri poteſt: natura ſpiritus eſt calidus qui ex ſeſe pro ſeminariis rationibus movetur quique in praefinitis temporibus ac magnitudinibus hominem generat, perficit atque conſervat.

[243] ϟϛ'. Ἕξις ἐστὶ πνεῦμα συνέχον καὶ συγκρατοῦν τὰ μέρη.

ϟζ'. Ὄρεξίς ἐστι πόθος καὶ ἐπιζήτησις τροφῆς καὶ πότου.

ϟη'. Κατάποσίς ἐστιν ὁλκὴ στερεοῦ καὶ ὑγροῦ ἀπὸ στομάχου εἰς κοιλίαν γινομένη. ἢ οὕτως. κατάποσίς ἐστιν εἰσφορὰ τροφῆς τῆς ὑγρᾶς καὶ στερεᾶς ἐκ στόματος διὰ στομάχου εἰς κοιλίαν γινομένη.

ϟθ'. Πέψις ἐστὶ μίξις καὶ χύλωσις ὥσπερ ἕψησις τροφῆς ἐν κοιλίᾳ καὶ ἐν ἐντέροις κατὰ μεταβολὴν εἰς ἀνάδοσιν τετελεσμένη. ἑτέρως. πέψις ἐστὶ κατεργασία τροφῆς κατὰ μεταβολὴν ἐν κοιλίᾳ καὶ ἐν ἐντέροις. ἢ οὕτως. πέψις ἐστὶν ἀλλοίωσις ἑτοίμη πρὸς ἐξαιμάτωσιν, ἥτις γίνεται ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ θερμασίας ἑψήσει παραπλησίως. πῶς Ἱπποκράτης καὶ Ἐρασίστρατος καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀσκληπιάδης τὰς πέψεις τῆς τροφῆς φασι γίνεσθαι; τὰς πέψεις τῆς τροφῆς Ἱπποκράτης μὲν ὑπὸ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ φησι γίνεσθαι, Ἐρασίστρατος δὲ τρίψει καὶ λειώσει καὶ περι-

XCVI. Habitus eft fpiritus continens et cohibens partes.

XCVII. Appetentia eft cibi potusque defiderium et indagatio.

XCVIII. Deglutitio eft folidi et liquidi attractio quae a ftomacho in ventriculum fit. Vel hoc pacto: deglutitio eft ingeftio alimenti liquidi et folidi quae ex ore per ftomachum in ventriculum perficitur.

XCIX. Coctio eft mixtio et chyli confectio ac velut elixatio alimenti in ventriculo atque inteftinis in diftributionem mutatione facta. Aliter. Coctio confectio eft alimenti per mutationem in ventriculo et inteftinis. Vel fic. Coctio immutatio eft prompta ad fanguinis generationem quae a natura fit per calorem elixationi fimilis. Quomodo Hippocrates et Erafiftratus et Empedocles et Afclepiades coctiones alimenti fieri afferunt? Concoctiones alimenti fieri quidem putat Hippocrates a calido innato; Erafiftra-

στολῇ τῆς γαστρὸς καὶ ἐπικτήτου πνεύματος ἰδιότητι. Ἐμπεδοκλῆς δὲ σήψει· οἱ δὲ ἐξ ὠμῶν ἔφασαν τὰς ἀναδόσεις γίγνεσθαι, ὥσπερ καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Βιθυνός· ὁ δ᾽ αὐτὸς οὗτος καὶ τὴν γυμνασίαν τῶν πέντε αἰσθήσεων ἀπεφήνατο εἶναι τὴν ψυχήν.

ρ΄. Ἐξαιμάτωσίς ἐστιν ἡ εἰς αἷμα τῆς τροφῆς μεταβολή.

ρα΄. Ἀνάδοσίς ἐστιν ὁλκὴ τῆς πεφθείσης καὶ οἰκονομηθείσης καὶ ἐξαιματωθείσης τροφῆς εἰς πάντα τὰ τοῦ σώματος μόρια καὶ μέρη ὑπὸ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ. οἱ δὲ οὕτως. ἀνάδοσίς ἐστιν ὁλκὴ τῆς πεφθείσης τροφῆς ὑπὸ τοῦ κατὰ φύσιν θερμοῦ εἰς ὅλον τὸ σῶμα μετὰ τῆς οἰκείας μεταβολῆς καὶ κατεργασίας.

ρβ΄. Αὔξησίς ἐστιν ἡ εἰς μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος πρόβασις τῶν σωμάτων.

ργ΄. Θρέψις ἐστὶν ἡ εἰς τὴν περιοχὴν καὶ τὸ πλάτος γινομένη πρόσθεσις τοῖς σώμασιν.

ρδ΄. Τέσσαρές εἰσιν ἡλικίαι, πρώτη μὲν ἡ τῶν νέων·

tus contritione et laevigatione, amplexu ventriculi et afcititii fpiritus proprietate; Empedocles autem putrefactione; alii, quemadmodum et Afclepiades Bithynus, ex crudis fieri diftributiones affirmarunt; ipfe quoque animam effe quinque fenfuum exercitationem dixit.

C. Sanguificatio eft in fanguinem alimenti mutatio.

CI. Diftributio eft cocti, confecti et in fanguinem converfi alimenti in corporis particulas omnes et partes attractio quam nativus calor molitur. Quidam hoc modo: diftributio eft concoctio alimenti in totum corpus attractio, quam naturalis obit calor cum propria mutatione confectioneque.

CII. Auctio eft corporum in longitudinem, latitudinem et profunditatem promotio ac proceffus.

CIII. Nutritio eft additio quae corporibus in circuitum et latitudinem fit.

CIV. Aetates quatuor funt; prima quidem adole-

δευτέρα δὲ ἡ τῶν ἀκμαζόντων, καὶ τρίτη ἡ τῶν μέσων καὶ τετάρτη ἡ τῶν γερόντων. οἱ νέοι μὲν θερμοὶ τὴν κρᾶσιν καὶ ὑγροὶ καὶ τῷ ἔαρι παραπλήσιοι· οἱ δὲ ἀκμάζοντες θερμοὶ καὶ ξηροὶ καὶ τὴν αὐτὴν κρᾶσιν τῷ θέρει προσκεκτημένοι. οἱ μέσοι ψυχροὶ καὶ ξηροὶ εἰσὶ τῇ [244] κράσει ὅμοιοι τῷ φθινοπώρῳ· οἱ δὲ γέροντες ψυχροὶ καὶ ὑγροὶ καὶ τῷ χειμῶνι παραπλήσιοι. πλεονάζει τοῖς μὲν νέοις τὸ αἷμα, τοῖς δὲ ἀκμάζουσι ξανθὴ χολὴ, τοῖς δὲ μέσοις ἢ παρακμάζουσιν ἡ μέλαινα, τοῖς δὲ γέρουσι τὸ φλέγμα. ὅτι τὸ ἔμφυτον θερμὸν πολὺ μὲν ἐν τοῖς νέοις, ἀκμάζον δὲ ἐν τοῖς ἀκμάζουσι, μέσον δὲ ἐν τοῖς μέσοις, ὀλίγιστον δὲ ἐν τοῖς γέρουσιν.

ρε'. Νεότης ἐστὶ καθ' ἣν αὔξεται τὸ ζῶον ἐπίδοσιν λαμβάνοντος ἐν αὐτῷ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ καὶ ἴσων ὄντων τῶν ἀπερχομένων τοῖς προσφερομένοις ἢ πλείονος ὄντος τοῦ προσγινομένου ἢ τοῦ ἀπογιγνομένου.

ρστ'. Ἀκμή ἐστιν ἡλικία καθ' ἣν ηὔξηται καὶ τετελείωται τὸ ζῶον τελείων ἐν αὐτῷ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ καὶ ἴσων ὄντων τῶν ἀπερχομένων τοῖς προσφερομένοις.

fcentum, fecunda vigentium feu juvenum, tertia mediorum, quarta fenum. Adolefcentes quidem temperamento calidi et humidi funt ac veri fimiles. Vigentes calidi et ficci idem cum aeftate temperamentum adepti. Medii feu declinantes frigidi et ficci funt temperamenti autumno confimiles; fenes frigidi et humidi hiemique fimiles. Exuberat fanguis adolefcentibus, flava bilis juvenibus, mediis feu declinantibus atra, pituita fenibus, quod innatus calor multus quidem fit adolefcentibus, vigens vero juvenibus, medius mediis, fenibus pauciffimus.

CV. Adolefcentia eft in qua augefcit animal incrementum capefcente in ipfo calido et humido; quo tempore et aequalia funt accedentibus *alimentis* fecedentia excrementa aut quum quod adnafcitur majus eft quam quod decidit.

CVI. Vigor eft aetas in qua auctum perfectumque animal eft abfolutis in eo calore atque humore quumque accedentibus decedentia paria exiftunt.

ρζ'. Γῆράς ἐστιν ἡλικία καθ' ἣν ὑπομειοῦται καὶ ὑπολείπει τὸ ζῶον ἐλαττόνων ἐν αὐτῷ γινομένων τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ· καὶ πλειόνων δὲ ἐν αὐτῷ γινομένων τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ.

ρη'. Ἀναπνοή ἐστι κίνησις θώρακος καὶ πνεύμονος. μέρη δὲ αὐτῆς εἰσι δύο, εἰσπνοὴ καὶ ἐκπνοή. ἢ οὕτως. ἀναπνοή ἐστιν ὁλκὴ ἀέρος διὰ στόματος καὶ μυκτήρων εἰς ἐγκέφαλον καὶ διὰ φάρυγγος καὶ πνεύμονος εἰς καρδίαν· πάρεισι δέ τοι καὶ εἰς τὴν κοιλίαν. καὶ ἐκ τοῦ ληφθέντος πάλιν ὀλίγη τις ἀνταπόδοσις εἰς τὸ περιέχον γίνεται.

ρθ'. Διαπνοή ἐστιν ὁλκὴ ἀέρος ἀπροαίρετος ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ διὰ τῆς ἐπιφανείας ἅμα τοῖς συναπερχομένοις αὐτοῦ σώματος γινομένη. ἑτέρως. διαπνοή ἐστιν ἐκ τοῦ σώματος ὁλκὴ ἀέρος μετ' ὀρέξεως φυσικῆς δι' ὅλου τοῦ σώματος καὶ πάλιν δι' ἐξόδων ἀπόκρισις.

ρι'. Σφυγμός ἐστι διαστολὴ καὶ συστολὴ καρδίας καὶ ἀρτηριῶν φυσική. μέρη δὲ τοῦ σφυγμοῦ εἰσι δύο, διαστολὴ καὶ συστολή· ἢ οὕτως. σφυγμός ἐστι κίνησις κατὰ διαστο-

CVII. Senectus aetas eſt in qua imminuitur deficitque animal decreſcentibus in eo calido et humido, frigido autem et ſicco augeſcentibus.

CVIII. Reſpiratio eſt motus thoracis et pulmonis. Ejus autem partes duae ſunt inſpiratio et exſpiratio. Vel hoc modo: reſpiratio eſt attractio aëris per os et nares in cerebrum et per fauces et pulmones in cor, adit quoque in ventriculum atque ex accepto aëre rurſum pauca quaedam in ambientem fit redditio.

CIX. Perſpiratio eſt attractio aëris praeter voluntatem a naturali calore per corporis ipſius ſuperficiem cum iis quae una abeunt facta. Aliter: perſpiratio eſt ex corpore attractio aëris cum naturali appetentia per totum corpus ac rurſus per vias excretio.

CX. Pulſus eſt cordis et arteriarum naturalis dilatatio et contractio. Sunt autem duae pulſus partes diaſtole et ſyſtole. Vel ſic: pulſus eſt cordis et arteriarum

λὴν καὶ συστολὴν καρδίας καὶ ἀρτηριῶν καὶ ἐγκεφάλου καὶ μηνίγγων φυσικὴ καὶ ἀπροαίρετος. δυνατὸν καὶ οὕτως ὁρίσασθαι. σφυγμός ἐστι κίνησις φυσικὴ καὶ ἀπροαίρετος τοῦ ἐν καρδίᾳ καὶ ἀρτηρίαις θερμοῦ εἰς ἑαυτὸ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ συγκινοῦσα ὁμοίως τήν τε καρδίαν καὶ τὰς ἀρτηρίας. ἄλλως. σφυγμός ἐστι κατὰ διαστολὴν καὶ συστολὴν πρὸς ἔμψυξιν τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ καὶ αὔξησιν τοῦ ζωτικοῦ τόνου καὶ γέννησιν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος. ἄλλως. σφυγμός ἐστιν ἄγγελος ἀψευδὴς τῶν ἐν βάθει κεκρυμμένων καὶ τῶν ἀφανῶν προφήτης καὶ τῶν ἀδήλων ἔλεγχος ἐν ἁρμονικῇ κινήσει καὶ μαντικῇ πληγῇ διάθεσιν ἀόρατον προαγορεύων.

[245] ρια'. Γένος τοῦ σφυγμοῦ κίνησίς ἐστιν ἡ ἀτελεύτητος καὶ ἀπροαίρετος ἡ ἐν τῇ τῆς ἀεικινησίας διαστολῇ καὶ συστολῇ συνισταμένη καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τε καὶ ταῖς ἀρτηρίαις ἀρχὴν ἔχουσα. ἡ ἀρτηρία κυκλοειδῶς κινεῖται ἢ ἐπ' εὐθείας. δηλονότι οὐ κινεῖται ἐν κύκλῳ. ὅτι δὲ οὐδ' ἐπ' εὐθείας ἐντεῦθεν εἴσῃ σαφῶς. τὰ ἐπ' εὐθείας κινούμενα πάντα μεταβαίνει τόπον ἐκ τόπου καὶ πέρας ἴσχει

et cerebri et meningum naturalis ac involuntarius motus per diaſtolen et ſyſtolen. Sic quoque definiri poteſt: pulſus eſt motus naturalis ac involuntarius caloris qui in corde continetur in ſe et a ſe ſimiliter et cor et arterias commovens. Aliter: pulſus eſt cordis atque arteriarum naturalis per diaſtolen ac ſyſtolen motus ad innati caloris refrigerationem et vitalis roboris incrementum et animalis ſpiritus generationem. Aliter: pulſus eſt verax eorum nuncius quae in profundo deliteſcunt et vates obſcurorum et incertorum index motu concinno ac muſica percuſſione diſpoſitionem praenuncians inviſibilem.

CXI. Genus pulſus eſt motio quae nec ſedari poteſt nec a voluntate progreditur in ſempiterni motus diſtentione ac contractione conſiſtens atque in corde et arteriis principium obtinens. Arteria vel circulatim movetur vel in rectum. Conſtat in orbem non moveri, quod autem neque in rectum agatur hinc manifeſte noveris. A loco in locum demigrant quaecunque in rectum moventur

κινήσεως· οὐκ ἄρα ἐπ' εὐθείας κινεῖται. εἰ δὲ δύο οὐσῶν κινήσεων οὐδεμίαν κίνησιν κινεῖται, οὐκ ἄρα κινεῖται. ἀλλὰ τοῦτο ψευδῶς καὶ τῇ αἰσθήσει μαχόμενον. κινεῖται οὖν. ἐπεὶ δὲ κινεῖται, δεικτέον ποίαν κίνησιν κινεῖται ἡ ἀρτηρία. φαμὲν τοίνυν μικτὴν ποιῆσαι τὴν κίνησιν ἔν τε κύκλῳ καὶ ἐπ' εὐθείας. εἰ δὲ μικτή ἐστιν ἡ ταύτης, ὡς εἴρηται, κίνησις εὔλογος ἀπόδειξις τὸ κέντρον.

ριβ'. Κέντρον δὲ λέγω τὸ μὲν μέσον σημεῖον κατὰ τὴν σύμπτωσιν τῆς ἀρτηρίας διαστελλομένης οὑτωσοῦν ἐπὶ τὰ ἔξω ῥεῖν καὶ πάλιν ἀπὸ τῶν ἔξω ἐπὶ τὸ κέντρον πίπτειν, δόξειν ἐπ' εὐθείας κινεῖσθαι. εἰ δὲ θέλεις αὐτοῖς τοῖς πράγμασι τὴν τῆς ἀρτηρίας θεάσασθαι κίνησιν, ἔστω σοι εἰκὼν σαφὴς τοῦ λεγομένου. ἀναλαβὼν λίθον τις ἀκοντίσει ἐν ὕδατι, εἶτα τὴν ἐκ τοῦ λίθου πληγὴν νοήσεις τὴν ἀρτηρίαν, ὁ γενόμενος ἐκ ταύτης κύκλος σαφῆ σοι τὴν διαστολὴν ἀπεργάζεται. εἰ δὲ αὖ πάλιν μὴ ἐπ' ἄπειρον ἰόντα

finemque obtinent motionis: non ergo in rectum movetur. Quod fi quum duo fint motus neutro cieatur, non igitur movetur. At id falfum et fenfui repugnat; etenim movetur. Quum igitur moveatur, demonftrandum eft quali motu moveatur arteria. Dicimus itaque arteriam mixto ciëri motu tum circulari tum recto. Porro an mixta hujus motio fit, ut dictum eft, confentanea rationi, demonftratio eft centrum.

CXII. Centrum autem appello medium punctum a quo fefe dilatantis arteriae fluxus foras impellitur et ad quod rurfum fefe contrahentis lapfus it. Hac igitur ratione moveri fecundum rectitudinem videtur; ex eo autem quod in orbem perpetuo agatur, fpeciem nobis invehit circularis motionis. At fi velis hifce rebus arteriae contemplari motum, fit tibi haec fimilitudo rei narratae perfpicua. Aliquis fumat lapidem ac in aquam ejaculetur; deinde *per incuffam* a lapide plagam concipies arteriam; qui ex ipfa factus eft circulus manifeftam tibi diaftolem effingit. Si vero rurfum non ad infinitum ipfius circulum

τούτου τὸν κύκλον νοήσεις, ἀλλὰ στάντα καὶ ἀρξάμενον μετ᾽ ὀλίγον ἐλαττοῦσθαι, ἕως ἂν εἰς ἐκεῖνον καταντήσει τὸν τόπον, ὅθεν τὴν ἀρχὴν τῆς γεννήσεως ἔλαβεν.

ριγ΄. Ἡγεμονικόν ἐστι ψυχῆς τὸ ἄρχον τῶν μερῶν τῆς ψυχῆς, τὸ βασιλεῦον καὶ ἐπιτάσσον, καθιδρυμένον δὲ ἐν τῇ βάσει τοῦ ἐγκεφάλου. οἱ δὲ οὕτως. ἡγεμονικὸν ψυχῆς ἐστι τὸ κατάρχον τῆς ὅλης τοῦ ζώου διοικήσεως, τεταγμένον δὲ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἐγκεφάλου.

ριδ΄. Ὑπηρετικὸν μέρος τῆς ψυχῆς τὸ ὑποτεταγμένον καὶ ὑπηρετοῦν τῷ ἡγεμονικῷ, τεταγμένον δὲ ἐν τῷ ἄλλῳ λοιπῷ σώματι.

ριε΄. Αἴσθησίς ἐστι πάθος ψυχῆς διὰ σώματος ἀγγελικὸν τοῦ κινητικοῦ. τί διαφέρει αἴσθησις καὶ αἰσθητήριον καὶ αἰσθητὸν καὶ αἰσθητικόν; διαφέρει. αἴσθησις μὲν γάρ ἐστιν ἡ ἐνεργοῦσα δύναμις, αἰσθητήριον δὲ τὸ αἴσθησίν τινα ἐμπεπιστευμένον ὄργανον, αἰσθητὸν δὲ τὸ τῇ αἰσθήσει ὑποπῖπτον, αἰσθητικὸν δὲ αὐτὸ τὸ αἰσθανόμενον, οἷον αἴσθησις μὲν, ὅρασις, γεῦσις, ὄσφρησις καὶ αἱ λοιπαὶ

ire concipies, imo ſtare ac incipere paulo poſt imminui, quousque in eum *locum* ejaculatus fueris unde principium ortus accepit.

CXIII. Princeps animae facultas ea eſt quae partibus animae praeeſt, quae regnat et imperat in cerebri baſi ſedem obtinens. Quidam hoc modo: princeps animae facultas eſt quae univerſi animantis gubernationi praeeſt in cerebri corde conſtituta.

CXIV. Miniſtra animae facultas ſeu pars eſt quae principi ſubdita eſt atque miniſtrat in reliquo corpore collocata.

CXV. Senſus eſt affectus animae per corpus, nuncius rei motum concitantis. Quid differt ſenſus et ſenſorium et ſenſibile et ſenſificum? Differt; ſenſus ſiquidem eſt agens facultas. Senſorium vero organum eſt quod ſenſum aliquem creditum habet. Senſibile eſt quod ſub ſenſum cadit. Senſificum *ſeu ſenſu praeditum* eſt id ipſum quod ſentit veluti ſenſus, viſus, guſtus, olfactus et reliqui

αἰσθήσεις ἀκοὴ καὶ ἀφή. αἰσθητήριον ἤτοι ὀφθαλμὸς ἢ ῥὶς ἢ γλῶττα, ἃ καὶ ὄργανα αἰσθητικὰ προσαγορεύεται. αἰσθητὸν δὲ τὸ ξύλον ἢ ὁ λίθος ἢ κίων καὶ πάντα τὰ ὑποπίπτοντα ταῖς αἰσθήσεσιν. αἰσθητικὸν δὲ ὁ Θέων καὶ ὁ Δίων καὶ τἄλλα ὅσα αἰσθάνεται ζῶα. 5

[246] ρις΄. Αἰσθήσεις εἰσὶ πέντε, ὅρασις, ἀκοὴ, γεῦσις, ὄσφρησις, ἀφή. διακονοῦνται δὲ αὗται καὶ ὑπηρετοῦνται τῇ ψυχῇ, ὥσπερ Ἀσκληπιάδης ὁ Βιθυνός φησιν καὶ τὴν οὖν γυμνασίαν τῶν πέντε αἰσθήσεων ψυχὴν εἶναι.

ριζ΄. Ὅρασίς ἐστιν ἡ γινομένη διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῷ 10 συγκεκραμμένῳ ἐν αὐτοῖς πνεύματι λεπτῷ μάλιστα κατὰ τὸν τῆς κόρης τόπον τυγχάνοντι, δι᾽ οὗ αἱ ὁρατικαὶ ἀντιλήψεις γίνονται. τί ἐστιν ὄψις; ὄψις ἐστὶ δύναμις οὐσίας ἀερώδους φωνώδης, ὅρασις δ᾽ ἐνεργητική.

ριη΄. Ἀκοή ἐστιν ἡ γινομένη διὰ τοῦ ἐγκεκραμένου τοῖς ὠσὶ πνεύματος ξηροτέρου μᾶλλον ὄντος ἤπερ λεπτομερεστέρου, δι᾽ οὗ αἱ ἀκουστικαὶ ἀντιλήψεις γίνονται.

ριθ΄. Ὄσφρησίς ἐστιν ἡ ἀποτελουμένη διὰ τοῦ ἐν ταῖς

sensus auditus et tactus. Sensorium est vel oculus vel nasus vel lingua et quae sentiendi organa nuncupantur. Sensile lignum vel lapis vel paries vel columna et quaecunque se sensibus objiciunt. Sensu pollet Theon et Dion et quaecunque sentiunt animalia.

CXVI. Sensus quinque sunt, visus, auditus, gustus, olfactus, tactus. Ministrant autem hi ac inserviunt animae ut Asclepiades Bithynus asserit, qui proinde animam esse quinque sensuum exercitationem dixit.

CXVII. Visus est *sensus* qui fit per oculos contemperato in ipsis tenui spiritu pupillae locum potissimum obtinente, per quem visoriae apprehensiones fiunt. Quid visus est? Visus est facultas aëriae substantiae lucida, adspectus autem activus.

CXVIII. Auditus est *sensus* qui fit per spiritum in auribus contentum qui siccior magis quam tenuior exsistit, quo auditoriae apprehensiones efficiuntur.

CXIX. Olfactus est qui absolvitur spiritu in naribus

ῥισὶ πνεύματος ὄντος (394) ἐνίκμου καὶ ἀτμωδεστέρου, δι' οὗ καὶ τῶν ὀσφραντῶν ἀντιλήψεις γίνονται.

ρκ'. Γεῦσίς ἐστιν ἡ γιγνομένη ποιότης τῷ ἐν τῇ γλώσσῃ πνεύματι ὄντι ὑγροτέρῳ μᾶλλον.

ρκα'. Ἁφή ἐστιν ἡ ἀποτελουμένη διὰ τοῦ πνεύματος ἐληλυθότος διὰ τοῦ σώματος, δι' οὗ αἱ σωματικαὶ ἀντιλήψεις γίνονται.

ρκβ'. Μεταβατικὴ κίνησίς ἐστι τῶν ὅλων ζῴων καθ' ὁρμὴν γινομένη κατάρχοντος μὲν τοῦ ἡγεμονικοῦ, ὑπηρετοῦντος δὲ τοῦ ἐν τοῖς νεύροις πνεύματος συνεκτεινομένου καὶ παραφέροντος τὰ μέλη.

ρκγ'. Φωνὴ ψόφος τίς ἐστιν ἔμψυχος. ἄλλως. φωνή ἐστιν ἡ γινομένη καθ' ὁρμὴν τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐκτεινομένου καὶ συνεκτείνοντος τὸ πνεῦμα τὸ διὰ φάρυγγος μέχρι τοῦ πνεύμονός τε καὶ τοῦ στόματος καὶ τῆς γλώττης τούτων διατυπτόντων τὸν πλησιάζοντα ἀέρα. ἄλλως. φωνή ἐστιν ἀποτέλεσμα τοῦ ἐν ἡμῖν τεθησαυρισμένου πνεύματος διασειόμενον διὰ τραχείας ἀρτηρίας καὶ εἰδοποιούμενον διὰ γλώττης καὶ ἐπιγλωττίδος. ἄλλως. φωνή ἐστιν ἀπήχησις

contento fuliginofo halituofioreque, per quem olfactilium fiunt apprehenfiones.

CXX. Guftus eft *fenfus* qui fit fpiritu linguae infito magis humidiore.

CXXI. Tactus eft *fenfus* qui per fpiritum corpus permeantem perficitur, quo corporeae fiunt apprehenfiones.

CXXII. Tranfitivus motus eft animalium univerforum qui per appetitionem fit provocante quidem facultate principe, miniftrante vero eo qui nervis ineft fpiritu una producente ac afportante partes.

CXXIII. Vox fonus quidam eft animantis. Aliter: vox eft quae fit principis facultatis impulfu fefe ac fpiritum fimul per fauces usque in pulmones, os et linguam extendentis iis congredientem aërem diverberantibus. Aliter. Vox opus eft reconditi in nobis fpiritus quod per afperam arteriam agitatur et per linguam et ligulam efformatur. Aliter. Vox eft impulfus aëris fonus qui

πνεύματος κατὰ προαίρεσιν ἡμῶν γινομένη συστελλομένων τῶν μεσοπλευρίων μυῶν καὶ προσκρουόντων τῇ τραχείᾳ ἀρτηρίᾳ, λάρυγγι, φάρυγγι, ἐπιγλωττίδι καὶ ἀπαγγέλλουσα τὰς ψυχικὰς διαθέσεις.

ρκδ'. Μνήμη ἐστὶ κατοχὴ καὶ συντήρησις τῶν προκεκριμένων ἐν τῇ ψυχῇ ἢ τῶν προκεκινηκότων τὴν ψυχήν. οἱ δὲ οὕτως. μνήμη ἐστὶ κατάληψις παρεληλυθότος, οὗ τὸ παρὸν ἐξ αἰσθήσεως καταλαμβάνεται.

ρκε'. Ἀνάμνησίς ἐστι πλείονος ἐγγενομένου μεταξὺ χρόνου πρὸς ἀλλήλους γενομένης τῆς διανοίας, ὥστε πάλιν ἀναμιμνήσκεσθαι τὰ προκεκινηκότα τῇ ψυχῇ.

[247] *ρκστ'. Ἐπίνοιά ἐστιν ἐναποκειμένη νόησις, νόησις δὲ λογικὴ φαντασία.*

ρκζ'. Ὕπνος ἐστὶν ἄνεσις ψυχῆς κατὰ φύσιν ἀπὸ τῶν περάτων ἐπὶ τὸ ἡγεμονικόν. οἱ δὲ οὕτως. ὕπνος ἐστὶν ἡ ψυχῆς καταφορὰ κατὰ φύσιν ἀπὸ τῶν περάτων ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ἄλλως. ὕπνος ἐστὶν ἡσυχία καὶ παῦλα τῶν ἡγεμονικῶν. τίς ποιητικὴ αἰτία τοῦ ὕπνου; ἡ ἐν ἐγκεφάλῳ χρησιὴ

quum arbitrio noftro edatur intercoftalibus mufculis fefe contrahentibus et afperam arteriam, laryngem, gulam et ligulam oblidentibus animales affectiones annunciat.

CXXIV. Memoria eft detentio et confervatio eorum quae antea in anima obfervata funt vel quae animam prius affecerunt. Nonnulli hoc modo. Memoria eft praeteriti comprehenfio cujus praefens ex fenfu percipiebatur.

CXXV. Recordatio eft quum praeter cetera interjecto multo tempore rurfus cogitatio oritur, adeo ut quae prius animam movere ad memoriam revocentur.

CXXVI. Cogitatio eft intima notio, notio vero rationalis imaginatio.

CXXVII. Somnus eft remiffio animae fecundum naturam a finibus ad principatum. Nonnulli vero ita. Somnus eft animae delatio fecundum naturam a finibus ad principium. Aliter. Somnus eft quies ac ceffatio functionum *animae* principum. Quae fomni caufa efficiens?

ὕλη· ἢ ὑπνόποιός ἐστιν ἡ χρηστὴ ὕλη ἀπὸ τοῦ στομάχου εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἀναφερομένη καὶ ἡ μᾶλλον ὑγροτέρα καὶ μετρίως θερμοτέρα ἐστί.

ρκη'. Ἐγρήγορσίς ἐστιν ἔντασις ψυχῆς καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς εἰς πάντα τὰ μέρη καὶ τὰ μόρια τοῦ σώματος.

ρκθ'. Ὑγίειά ἐστι τῶν πρώτων κατὰ φύσιν ἡ εὐκρασία τῶν ἐν ἡμῖν χυμῶν ἢ τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἀπαραπόδιστος ἐνέργεια. ἡ ὑγίειά ἐστιν εὐκρασία τῶν τεσσάρων πρώτων στοιχείων ἐξ ὧν τὸ σῶμα συνέστηκε, θερμοῦ, ψυχροῦ, ὑγροῦ, ξηροῦ· οἱ δὲ οὕτως. ἁρμονία τῶν συνιστώντων τὸν ἄνθρωπον θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν ὑγρῶν τε καὶ ξηρῶν. πόσα παρέπεται τῇ ὑγιείᾳ; τρία. κάλλος, εὐεξία, ἀρτιότης. κάλλος ποῖον; κάλλος μὲν οὐχ ὁποῖον κομμωτικῆς δι' ἐπιχρισμάτων προσώπου καὶ βαφῆς τριχῶν καὶ τῶν τούτοις ἐοικότων περιγινόμενον. ποία εὐεξία; εὐεξία δὲ ἡ οὐχὶ ἀπὸ γυμναστικῆς, ἀλλ' ἡ κατ' ἐπακολούθησιν τῆς ὑγιείας συνισταμένη. ποία ἀρτιότης; ἀρτιότης δ' ἐστὶν ἡ τῶν με-

Utilis in cerebro materia. Vel fomnum conciliat utilis materia quae a ftomacho in cerebrum efferlur quaeque magis humidior ac mediocriter calidior eft.

CXXVIII. Vigilia eft intentio animae a principio ad omnes corporis partes et particulas.

CXXIX. Sanitas eft primorum qui fecundum naturam nobis infunt humorum proba temperies aut naturalium facultatum actio minime interturbata. Vel fanitas proba eft quatuor primorum elementorum ex quibus corpus conftituitur, calidi, frigidi, humidi et ficci temperies. Nonnulli ita *definiunt:* harmonia, id eft concinnitas conftituentium hominem calidorum, frigidorum, humidorum ac ficcorum. *Quot fanitatem comitantur?* Tria, pulchritudo, bonus habitus, integritas. *Qualis pulchritudo?* Pulchritudo quidem non qualis artis fucandi per faciei illitus capillorumque tincturam et his fimilia comparatur. *Quis bonus habitus?* Bonus habitus non qui a gymnaftica, fed qui per fanitatis confequentiam conftituitur. *Quae integritas?* Integritas ea quae cunctarum partium nume-

ρῶν ἀπηρτισμένων ῥῶσίς τε καὶ συμμετρία. πάλιν δὲ τῷ κάλλει παρέπεται τρία, εὔχροια καὶ μελῶν ἀναλογία τε καὶ εὐρυθμία. ἔνιοι γοῦν τὸ κάλλος οὕτως ὡρίσαντο. κάλλος ἐστὶν εὐρυθμία μελῶν μετ' εὐχροίας. εὔχροια καὶ μελῶν ἀναλογία τε καὶ εὐρυθμία εἰσὶ τὸ κάλλος. τί διαφέρει ὑγίεια εὐεξίας; ὑγίεια εὐεξίας τούτῳ διαφέρει ὅτι ὑγίεια μὲν καὶ ἔστιν εὐεξία σύμμετρος, ἡ δὲ εὐεξία, ὑγίεια ἐπιτεταμένη· ἡ δὲ ἐπὶ τῶν γυμναστικῶν εὐεξία οὐδὲ ὑγίεια ἄν τις εἴη.

ρλ'. Ἀρεταὶ μὲν σώματος ὑγίεια, ῥώμη, κάλλος, ἀρτιότης. ψυχῆς δὲ ἀρεταὶ, φρόνησις, σωφροσύνη, ἀνδρεία, δικαιοσύνη. τίς τούτων ἀναλογία; ὑγίεια μὲν πρὸς σωφροσύνην. ἡ μὲν γὰρ ὑγίεια εὐκρασία τῶν πρώτων καὶ σύστασίς ἐστιν, ἡ δὲ σωφροσύνη τὸ καθαρεύειν παντὸς πάθους τὴν ψυχὴν ἡδονῆς, φόβου, λύπης, ἐπιθυμίας· δι' ἣν αἰτίαν τὰς ὁρμὰς τῆς ψυχῆς ἀταράχους παρέχεται· καὶ σύ-

ris omnibus abſolutarum roboratio commoderatioque eſt. Rurſus pulchritudinem tria comitantur, bonus color, proportio membrorum ac numeri concinnitas. Nonnulli itaque pulchritudinem ita definiunt: pulchritudo eſt partium proportio et concinnitas cum coloris probitate, probus enim color, partium proportio et numeri concinnitas ſunt quibus ineſt pulchritudo. *Quid a bono habitu differt ſanitas?* Sanitas a bono habitu differt quod ſanitas bonus ſit habitus commoderatus, habitus autem bonus ſanitas intenſa. Bonus vero gymnaſticorum habitus ne ſanitas quidem ulla eſſe poteſt.

CXXX. Virtutes quidem corporis ſunt ſanitas, robur, pulchritudo, integritas. Animi vero virtutes prudentia, modeſtia, fortitudo, juſtitia. Quaenam eſt illarum ad has analogia? Sanitas equidem ad modeſtiam analogiam habet. Eſt enim ſanitas bona primorum temperies ac conſtitutio; temperantia autem eſt purum ab omni affectu animum reddere nempe voluptate, metu, triſtitia, cupiditate; quam ob cauſam animi motus imperturbatos tran-

στασις αὕτη ψυχῆς ἐστι καὶ ὑγίεια. πάλιν ἀναλογία ἐστὶ ῥώμη σώματος πρὸς ἀνδρείαν ψυχῆς. ἡ μὲν γὰρ ῥώμη εὐτονία ἐστὶ σώματος καὶ ἰσχὺς ἀκαταγώνιστος τοῖς νομιζομένοις τὸ σῶμα φθείρειν. ἡ δὲ ἀνδρεία ῥώμη ψυχῆς καὶ ἰσχὺς πρὸς τὰς ὑπομονὰς τῶν ἰσχυρῶν φαντασιῶν θανάτου, πόνου, ταλαιπωρίας καὶ καθ᾽ ὅλου παντὸς τοῦ δοκοῦντος εἶναι [248] δεινοῦ καὶ φοβεροῦ. προσέοικε δὲ τῷ κάλλει πάλιν ἡ δικαιοσύνη· τὸ μὲν γὰρ κάλλος ἐν συμμετρίᾳ μελῶν μετ᾽ εὐχροίας νοεῖται, ἡ δὲ δικαιοσύνη ἐν συμμετρίᾳ τοῦ ὑπερβάλλοντος ἑκάστου. ἀπονεμητικὴ γάρ ἐστιν ἑκάστῳ τῶν πρὸς ἀξίαν, οἷον θεοῖς, γονεῦσι, συγγενέσι, φίλοις, οἰκείοις, πολίταις. τῇ δὲ φρονήσει ἡ ἀρτιότης. ἀρτιότης μὲν γὰρ συμπλήρωσίς ἐστι τῶν τῆς ψυχῆς ὀρθῶν καταλήψεων ὥσπερ καὶ τῶν μελῶν. οὕτω δὲ καὶ ἡ φρόνησις.

ρλα΄. Τὸ κατὰ φύσιν μέν ἐστιν ἡ ὑγίεια. τὸ δὲ παρὰ φύσιν ἡ νόσος. τὸ φύσει δὲ οὔτε κατὰ φύσιν ἐστὶν οὔτε ἤδη παρὰ φύσιν, οἷον ὁ λεπτὸς ἄγαν καὶ ξηρὸς ἢ ὁ παχὺς

quillosque exhibet estque haec animae constitutio ac sanitas. Rursus proportione robur corporis animi fortitudini consentit. Est enim robur firmitas ac vis inexpugnabilis corporis ab iis rebus quae corrumpere corpus censentur. Fortitudo vero animi robur et strenuitas ad ea perferenda quae mortis, laboris, aerumnae ac denique omnium quae gravia et terribilia esse videntur, speciem impensius prae se ferunt. Similis autem justitia pulchritudini videtur; pulchritudo namque in membrorum symmetria cum coloris bonitate intelligitur: justitia autem in ejus commoderatione quod in re quaque exsuperat; cuique enim pro dignitate tribuit ut diis, parentibus, cognatis, amicis, familiaribus, civibus. Prudentiae vero integritas confertur. Integritas namque ut partium corporis sic et prudentia rectarum animi comprehensionum consummatio est.

CXXXI. Equidem quod secundum naturam sanitas est, quod vero praeter naturam morbus. Quod autem est natura, id neque secundum naturam neque praeter natu-

ἤδη καὶ πιμελώδης ἢ ὁ γρυπὸς ἢ ὁ γλαυκὸς ἢ ὁ σιμὸς ἢ ὁ ῥεβός· οὗτοι καὶ οὕτως ἔχοντες κατὰ φύσιν μὲν οὐ διάκεινται, παραβεβήκασι μὲν γάρ τι οὗτοι τὸ σύμμετρον· οὐδὲ μὴν παρὰ φύσιν ἔχουσιν, οὐ γὰρ ἐμποδίζονται εἰς τὰς ἐνεργείας. τὸ δὲ οὐ φύσει τοιοῦτόν ἐστι τὸ μήτε παρὰ φύσιν ἐστὶ μήτε κατὰ φύσιν μήτε φύσει ἐστί. ὥσπερ οἱ τὰς λευκὰς ἔχοντες καὶ τὰς ἀκροχόρδωνας ἄλφους τε καὶ μύρμηκας καὶ εἴ τι ὅμοιον. ταῦτα γὰρ οὔτε κατὰ φύσιν, ἔξω γάρ εἰσι τοῦ κατὰ φύσιν, οὔτε μὴν παρὰ φύσιν, οὐδὲ γὰρ ἐμποδίζει ταῖς κατὰ φύσιν ἐνεργείαις. οὔτε δὲ φύσει, οὐ γὰρ ἐξ ἀρχῆς γέγονεν, οὐδ' ἀπὸ τῆς πρώτης γενέσεως. λείπεται ἄρα οὐ φύσει εἶναι. ἐγγίζει δὲ τῷ λόγῳ τῷ κατὰ φύσιν τὸ φύσει καὶ τῷ παρὰ φύσιν τὸ οὐ φύσει.

ρλβ'. Τῶν ἐν ἡμῖν μερῶν τὰ μὲν πρὸς τὸ ζῆν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς φύσεως, τὰ δὲ πρὸς τὸ εὖ ζῆν ὑπὸ τῆς φύσεως γέγονε. τὰ μὲν οὖν πρὸς τὸ ζῆν γεγονότα τὰ κύρια τυγχά-

ram jam eſt; ut gracilis admodum ac ſiccus vel craſſus jam et praepinguis vel qui naſo eſt adunco vel ſimo vel caeſius vel qui varus aut varia eſt natura, qui ita ſe habent non ſunt ſecundum naturam affecti; nam hi ſymmetriam transgreſſi ſunt; ſed nec praeter naturam quoque afficiuntur; non enim in functionibus edendis impediuntur. Quod autem non natura ejusmodi eſt, ut neque ſecundum naturam neque praeter naturam neque natura exiſtat: tales ſunt qui leucas aut alphos aut acrochordones aut myrmecias ac ſimilia habent. Haec enim neque ſecundum naturam ſunt, nam extra naturalem ſunt ſtatum; neque vero praeter naturam quum naturales minime laedant actiones; verum neque natura ſunt; non enim ea fuere a principio genita neque a prima generatione conſitere; non natura ergo ut ſint relinquitur. Enimvero quod conſtat natura ei quod ſecundum naturam et quod non natura ei quod praeter naturam ratione proximum eſt.

CXXXII. Quae partes nobis inſunt aliae quidem ad vivendum a natura, aliae vero ad bene vivendum a natura procreatae ſunt. Quae itaque partes ad vivendum

νει οἷον ἐγκέφαλος καὶ καρδία καὶ πνεύμων καὶ ἧπαρ καὶ γαστήρ· ὧν παθόντων τι ἐξ ἀνάγκης ἤτοι παραυτίκα ἢ ὕστερον τὸ ζῶον τελευτᾷ. τὰ δὲ πρὸς τὸ εὖ ζῆν ὀφθαλμοὶ, πόδες, χεῖρες καὶ τὰ ἄλλα μόρια. τούτων γὰρ παθόντων ζῇ μὲν τὸ ζῶον, ζῇ δὲ οὐ καλῶς.

ρλγ'. Νόσος ἐστὶ δυσκρασία τῶν πρώτων κατὰ φύσιν ἢ δυσκρασία τῶν ἐν ἡμῖν χυμῶν. ἢ τῶν φυσικῶν δυνάμεων παραποδισμός. ἢ ἐκτροπὴ τοῦ σώματος ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν. ἢ νόσος ἐστὶ δυσκρασία τῶν πρώτων καθ' ἣν ἐπικρατεῖ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἢ τὸ θερμὸν ἢ τὸ ὑγρόν. αἱ νοσωδέσταται κατασκευαὶ τῶν σωμάτων ἐξ ἐναντίων τῇ κράσει σύγκεινται μορίων, ὥσπερ αἱ ἄρισται κατασκευαὶ τῶν σωμάτων συνεστήκασιν ἐκ συμμέτρων μὲν τῶν ὀργανικῶν, ἐξ εὐκρασίας δὲ τῶν ὁμοιομερῶν.

ρλδ'. Πάθος ἐστὶ παραποδισμὸς τῆς κατὰ φύσιν ἐνεργείας νοσώδης ἢ τινος ἢ τινων ἢ μιᾶς ἢ πάντων τῶν τῆς

progenitae funt propriae ac principes habentur, ut cerebrum, cor, pulmo, jecur et ventriculus, his enim prave affectis animal protinus aut poftmodum neceffario interit. Quae vero ad bene vivendum oculi, pedes, manus et caetere partes. His namque affectis vivit quidem animal, fed feliciter minus vivit.

CXXXIII. Morbus eft primorum quae fecundum naturam confiftunt *corporum* intemperies. Vel: eorum quae nobis infunt humorum intemperies. Vel: naturalium facultatum impeditio. Vel: everfio corporis ab eo qui fecundum naturam eft ftatu in eum qui praeter naturam. Vel morbus eft primorum intemperies in qua ficcum aut frigidum aut calidum aut humidum exfuperat. Morbofiffimae corporum conftitutiones ex contrariis temperamento conftant partibus, quemadmodum optimae corporum ftructurae funt ex organicarum partium fymmetria et ex fimilarium proba temperie.

CXXXIV. Affectio eft interturbatio alicujus qui fecundum naturam eft actionis morbofa aut quarundam aut

φύσεως ἐνεργημάτων. τινὲς δὲ οὕτως ὡς Ἡροφίλιοι. πάθος ἐστὶ τὸ μὴ διαπανιὸς ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ λυόμενον καὶ ἐλάττονι δέ ποτε καὶ ἐν πλείονι.

[249] ρλέ. Νόσημά ἐστιν ἕξις νοσώδης ἢ ὅλου τοῦ σώματος ἢ μέρους. ἔτι τῶν νοσημάτων τὰ μέν ἐστι συνεχῆ, τὰ δὲ διαλείποντα, τὰ δὲ ὀξέα, τὰ δὲ κατοξέα, τὰ δὲ χρόνια. συνεχῆ μὲν ὁ ἡμιτριταῖος καὶ ὁ τυφώδης οὕτω καλούμενος πυρετὸς καὶ ὁ καῦσος. διαλείποντα δέ ἐστι ταῦτα, ἀμφημερινὸς, τριταῖος, τεταρταῖος, πεμπταῖος καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. ὀξέα δὲ φρενῖτις, λήθαργος, πλευρῖτις, περιπνευμονία, καῦσοι καὶ τριταῖοι συνεχεῖς. κατοξέα δὲ συνάγχη, κυνάγχη, ἀποπληξία, χολέρα, τέτανος καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. χρόνια δὲ φθόη, ἐπίληψις, ἀρθρῖτις, νεφρῖτις, ὕδρωψ, ἀτροφία καὶ τὰ τούτοις ἐοικότα. ἔτι τῶν νοσημάτων τὰ μέν ἐστιν ὀξέα καὶ συνεχῆ ὡς οἱ καῦσοι καὶ φρενίτιδες καὶ πλευρίτιδες· καὶ γὰρ ὀξέα ταῦτα καὶ συνεχῆ τυγχάνει. τὰ δὲ οὔτε ὀξέα οὔτε συνεχῆ ὡς τὰ χρόνια νο-

unius aut omnium naturae functionum. Quidam vero ut Herophilei hoc modo. Affectio eſt quae non ſemper eodem tempore ſolvitur, ſed in breviore quandoque interdum et longiore.

CXXXV. Aegritudo eſt affectio morboſa aut totius corporis aut partis. Ad haec morborum alii quidem continui ſunt, alii intermittentes, alii acuti, alii peracuti alii diuturni. Continui ſunt hemitritaeus, typhodes quae ita vocatur et febris ardens. Intermittentes hi ſunt, quotidiana, tertiana, quartana, quintana et his ſimiles. Acuti ſunt phrenitis, lethargus, pleuritis, peripneumonia, febres ardentes et tertianae continuae. Peracuti ſunt ſynanche, cynanche, apoplexia, cholera, tetanus et his ſimiles. Diuturni ſunt tabes, epilepſia, arthritis, nephritis, hydrops, marcor et his conſimiles. Morborum praeterea quidam acuti ſunt et continui ut ardentes febres, phrenitides, pleuritides; hi enim acuti et continui ſunt. Nonnulli neque acuti neque continui ut diuturni morbi. Quidam

σήματα. τὰ δὲ ὀξέα μὲν, οὐ συνεχῆ δὲ, ὡς οἱ τριταῖοι πυρετοί· τὰ δὲ συνεχῆ μὲν, οὐκ ὀξέα δὲ, ὡς ἡμιτριταῖοι καὶ οἱ τυφώδεις.

ρλϛ'. Τῶν πυρετῶν τέσσαρές εἰσι καιροὶ, οὓς καὶ χρόνους προσαγορεύομεν, εἰσβολὴ, αὔξησις, ἀκμὴ καὶ παρακμή.

ρλζ'. Τῶν νοσημάτων διαφορὰς οἶδεν Ἱπποκράτης ἐννέα, ὀξὺ, κάτοξυ, κακόηθες, χρόνιον, μέσον, ὀλέθριον, περιεστηκὸς, κινδυνῶδες, ἀκίνδυνον.

ρλη'. Ὀξὺ μὲν οὖν ἐστι πάθος τὸ δυνάμει καὶ φαντασίᾳ μέγα καὶ χαλεπὸν κρινόμενον τοὐπίπαν ἐν ἡμέραις ἑπτά. ἄλλως. ὀξὺ νόσημα μέγα τί ἐστι καὶ πρὸς τὴν ἀκμὴν ἐπειγόμενον διὰ ταχέων. ἢ ἐκ τοῦ Ἱπποκράτους, ὀξὺ νόσημά ἐστιν ὃ μέγα καὶ ὀλέθριον ὃ τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων κτείνει. ἄλλως. ὀξὺ πάθος ἐστὶ τὸ εὐπετῆ τὴν λύσιν ἢ ἀναίρεσιν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ ἔχον.

ρλθ'. Κάτοξυ πάθος ἐστὶ τὸ δυνάμει καὶ φαντασίᾳ μεῖον καὶ χαλεπώτερον τοῦ ὀξέος τοὐπίπαν κρινόμενον ἐν

vero acuti quidem funt, non autem continui ut tertianae febres. Quidam denique continui quidem funt, non autem acuti ut hemitritaei et typhodes febres.

CXXXVI. Febrium ftatus quatuor funt quos etiam tempora nominant, infultus, incrementum, vigor, declinatio.

CXXXVII. Hippocrates novem morborum differentias novit, acutum, peracutum, malignum, diuturnum, medium, exitialem, falutarem, periculofum, periculi expertem.

CXXXVIII. Morbus acutus eft qui et viribus et fpecie magnus eft et periculofus quique ut plurimum feptem diebus judicatur. Aliter. Acutus morbus eft qui magnus eft et ad vigorem celeriter pervenit. Vel ex Hippocrate. Acutus morbus magnus et periculofus morbus eft quique plurimos enecat. Aliter. Acutus morbus eft is qui facilem folutionem vel internecionem quantum in ipfo eft habet.

CXXXIX. Morbus peracutus eft affectus acuto vi et fpecie major et difficilior qui fere feptem diebus judica-

ἡμέραις ἑπτά. τοῦτο καὶ ὀξύτατον προσαγορεύειν εἴωθεν Ἱπποκράτης. ἄλλως. κάτοξυ νόσημά ἐστι τὸ αὐτίκα ἀκμάζον. αὐτίκα δὲ ἀκουστέον περὶ τὴν πρώτην τετράδον ἢ μικρὸν ταύτης ἐξώτερον. ἄλλως. μεταξὺ νόσημα τὸ τῆς ζ' ἡμέρας οὐκ ἐξωτέρω προϊὸν, ἀλλ' ἤτοι κατ' αὐτὴν ἢ καὶ πρωϊαίτερον κρινόμενον.

ρμ'. Κακόηθες νόσημά ἐστι τὸ δυνάμει μὲν μέγα καὶ χαλεπὸν, φαντασίᾳ δὲ ἀσθενὲς οὐκ ἔχον κρίσεως χρόνους ὡρισμένους. ἄλλως. κακόηθες νόσημά ἐστιν ὅσον κίνδυνον ἀπειλεῖ τοῖς κάμνουσιν, οὐκ ἀποκόπτει τὴν τῆς σωτηρίας ἐλπίδα.

ρμα'. Χρόνιον νόσημά ἐστι τὸ μεταβάλλον ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ κρινόμενον ἐν μησὶ καὶ ἐνιαυτοῖς ἢ καὶ συναποθνῆσκον τῷ ἀνθρώπῳ.

[250] ρμβ'. Μέσον νόσημά ἐστι τὸ μεταξὺ χρονίου καὶ ὀξέος μεταβάλλον καὶ αὐτὸ ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον, κρινόμενον τοὐπίπαν ἐν ἡμέραις ἑξήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα.

tur; hunc etiam acutiffimum appellare confuevit Hippocrates. Aliter. Peracutus morbus is eft qui ftatim in fummo vigore viget; per ftatim autem circa primum quaternarium vel paulo poft intelligendum. Aliter. Morbus peracutus eft qui feptimum diem non transgreditur, fed aut in eo aut etiam maturius judicatur.

CXL. Malignus morbus eft qui facultate quidem magnus eft et difficilis, fpecie vero debilis neque ftatuta judicationis habet tempora. Aliter; malignus morbus vocatur qui aegris periculum minatur nec fpem falutis adimit.

CXLI. Morbus diuturnus eft qui in pejus mutatur ac melius; in menfibus annisque judicatur aut etiam cum homine interit.

CXLII. Medius morbus qui inter diuturnum et acutum eft; is quoque in melius ac deterius commeat atque in fexaginta fere aut octoginta diebus judicatur.

ρμγ'. Ὀλέθριον νόσημά ἐστι τὸ πάντη πάντως ὄλεθρον ἐπιφέρον ἤτοι ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἢ ἐν πλείστῳ.

ρμδ'. Περιεστηκὸς νόσημά ἐστιν ὅπερ οὐδέποτε ἀναιρετικὸν γίνεται ὅσον ἐφ' ἑαυτὸ, ἐπειδὴ πολλάκις δι' ἁμάρτημα κινδυνῶδες γίνεται.

ρμε'. Κινδυνῶδες νόσημά ἐστι τὸ ῥοπὴν ἴσην ἔχον καὶ πρὸς ὄλεθρον καὶ πρὸς σωτηρίαν. λέγοιτο δ' ἂν τοῦτο καὶ ἀμφίβολον.

ρμστ'. Ἀκίνδυνον νόσημά ἐστι τὸ ἀεὶ ῥέπον ἐς σωτηρίαν ὅσον ἐφ' ἑαυτὸ, τῇ δυνάμει (395) ταὐτὸν ὑπάρχον τῷ περιεστηκότι.

ρμζ'. Μέγα κατὰ φαντασίαν νόσημά ἐστιν ὡς τὸ ἐν σεσαρκωμένοις τόποις τραῦμα πολὺν ἔχον τόπον· τὸ δὲ κατ' ἀποτέλεσμα μέγα νόσημα ὡς τὸ κατὰ νεῦρον ἢ μυὸς νύγμα πρὸς τὴν ὄψιν μικρὸν φαινόμενον, δυνάμει δὲ μέγα ὑπάρχον.

ρμη'. Ἀῤῥώστημά ἐστι νόσημα ἐγκεχρονισμένον μετ' ἀσθενείας πλείονος. ἢ ἀῤῥώστημά ἐστι νόσημα ἀσθενὲς ἐλαττοῦν τὴν δύναμιν.

CXLIII. Exitialis eft morbus qui prorfus exitium affert vel brevi vel plurimo tempore.

CXLIV. Salutaris morbus eft qui nunquam fit peremptorius quantum per fe, quoniam multoties ob errorem periculofus evadit.

CXLV. Periculofus morbus eft qui ad perniciem et falutem aequale habet momentum; is anceps quoque dici poteft.

CXLVI. Non periculofus *vel fecurus* morbus eft qui femper ad falutem quantum in ipfo eft vergit idemque facultate cum falutari eft.

CXLVII. Morbus fpecie magnus eft ut vulnus in carnofis locis multum fpatii occupans; magnus autem re vel effectu ut punctura in nervo vel mufculo quae parva vifui apparet, facultate autem magna eft.

CXLVIII. Infirmitas feu adverfa valetudo morbus eft inveteratus multa cum imbecillitate. Vel: infirmitas eft morbus imbecillis vires diminuens.

ρμθ'. Νόσημα ἔμμονόν ἐστιν ἔμμονος κατασκευὴ παρὰ φύσιν περὶ τὰ μετέχοντα τοῦ ζῆν σώματα· οἱ Ἡροφίλειοι πάθος λέγουσιν εἶναι τὸ δύσλυτον καὶ ἀκίνητον οἳ τὴν αἰτίαν ἐν ὑγροῖς εἶναι.

ρν'. Σποραδικὰ νοσήματά ἐστι τὰ ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ γινόμενα. ἄλλως. σποραδικὰ νοσήματά ἐστιν ἃ καταλαμβάνει ἰδίᾳ ἕκαστον. ἄλλως. σποράδες αἱ νόσοι διάφοροι οὐχ ὁμονογενεῖς ἄλλαι ἄλλοις συμβαίνουσιν.

ρνα'. Ἔνδημά ἐστι τὰ ἔν τισι πλεονάζοντα τόποις. ἄλλως. ὅσα πλεονάζει διὰ παντὸς ἔν τινι χώρᾳ, ἅ πέρ ἐστιν ἔνδημα.

ρνβ'. Ἐπίδημά ἐστι τὰ κατά τινας χρόνους περὶ πλείονας ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ γινόμενα.

ρνγ'. Λοιμός ἐστι νόσημα ἐπὶ πάντας ἢ τοὺς πλείστους παραγινόμενον ὑπὸ διαφθορᾶς ἀέρος, ὥστε τοὺς πλείστους ἀπόλλυσθαι. φέρεται δὲ καὶ τοιοῦτός τις ὅρος. λοιμός ἐστι κοινὸν [251] πάθος πλείστων ὑπὸ τὸν αὐτὸν

CXLXI. Morbus permanens eſt diſpoſitio praeter naturam corporum vitam participantium quem affectum eſſe ajunt Herophilei qui nec facile ſolvitur neque facile dimovetur ejusque eſſe in humidis cauſam.

CL. Morbi ſporadici ſunt qui omni tempore et loco exoriuntur. Aliter. Morbi ſporadici ſunt qui ſeparatim quemque invadunt. Alio modo. Morbi diſperſi diverſi non ejusdem generis alii aliis contingentes.

CLI. Vernaculi morbi ſunt qui quibusdam in locis frequentius affluunt. Aliter. Morbi vernaculi ſunt qui perpetuo regionem aliquam occupant.

CLII. Vulgares morbi ſunt qui temporibus quibusdam plures eodem in loco corripiunt.

CLIII. Peſtilentia eſt morbus qui in omnes aut plurimos graſſatur ab aëris corruptela proveniens; quo fit ut quamplurimi intereant. Fertur et quaedam hujusmodi definitio. Peſtilentia eſt communis affectus plurimorum qui ſub idem tempus per urbes nationesque acuta pericula

καιρὸν κατὰ πόλεις καὶ ἔθνη ὀξεῖς κινδύνους καὶ θανάτους ἐπιφέρον. δυνατὸν καὶ οὕτως ὁρίσασθαι. λοιμός ἐστι τροπὴ ἀέρος ὥστε μὴ τετηρηκέναι τὰς ὥρας τὴν ἰδίαν τάξιν μετὰ τοῦ καὶ πολλοὺς ἀποθνήσκειν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ νοσήματος.

ρνδ'. Αἴτιόν ἐστιν ὃ ποιοῦν τι ἐν τῷ σώματι καὶ αὐτὸ ἀσώματόν ἐστι. ἢ αἴτιόν ἐστιν, ὡς οἱ φιλόσοφοι λέγουσι, τό τινος ποιητικὸν ἢ δι' ὅ τι γίνεται. τριπλοῦν δὲ αἴτιον· ἔστι δὲ τὸ μὲν προκαταρκτικὸν, τὸ δὲ προηγούμενον, τὸ δὲ συνεκτικόν.

ρνε'. Προκαταρκτικὸν μὲν οὖν ἐστιν ὃ ποιῆσαν τὸ ἀποτέλεσμα κεχώρισται ὡς ὁ δακὼν κύων καὶ ὁ πλήξας σκόρπιος καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἔγκαυσις ἡ τὸν πυρετὸν ἐργαζομένη. Ἀθήναιος δὲ ὁ Ἀτταλεὺς οὕτω φησίν. αἴτιόν ἐστι τὸ ποιοῦν. τοῦτο δέ ἐστι τὸ προκαταρκτικόν. ἄλλως. τὰ προκαταρκτικὰ αἴτιά ἐστιν ὅσα προκατάρχει τῆς ὅλης συντελείας τοῦ ἀποτελέσματος καὶ ὧν οὐδὲν προηγεῖται.

ρνστ'. Προηγούμενον αἴτιόν ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ προκαταρκτικοῦ ἤτοι κατασκευαζόμενον ἢ συνεργούμενον καὶ προη-

mortesque infert acutas. Definire et hoc modo poſſumus. Peſtilentia eſt converſio aëris adeo ut nec ordinem proprium ſervent anni tempora ſimulque plures ex eodem morbo intereant.

CLIV. Cauſa eſt quae in corpore aliquid efficit expersque ipſa eſt corporis. Vel cauſa eſt, ut tradunt philoſophi, alicujus rei effectrix aut cujus gratia aliquid fit. Triplex autem cauſa eſt; alia quidem eſt evidens; alia vero antecedens; alia denique continens ſeu conjuncta.

CLV. Cauſa evidens eſt quae peracto opere diſceſſit, quemadmodum canis quum momordit et ſcorpius quum ictum inflixit et inuſtio a ſole quae febrem molitur. Athenaeus autem Attalenſis ſic inquit: cauſa eſt ea quae facit; haec autem eſt procatarctica. Aliter: cauſae evidentes ſunt quae ante totam operis conſummationem exiſtunt quasque nulla praecedit.

CLVI. Antecedens cauſa eſt quae ab evidente vel comparatur vel adjuvatur conjunctamque antecedit. Non-

γούμενον τοῦ συνεκτικοῦ. οἱ δὲ οὕτως. προηγούμενον αἴτιόν ἐστιν οὗ παρόντος πάρεστι τὸ ἀποτέλεσμα καὶ αὐξομένου αὔξεται καὶ μειουμένου μειοῦται καὶ αἱρουμένου αἱρεῖται.

ρνζ'. Συνεκτικὸν αἴτιόν ἐστιν ὃ παρὸν μὲν παροῦσαν φυλάττει τὴν νόσον, ἀναιρούμενον δὲ ἀναιρεῖ, ὡς ὁ ἐν τῇ κύστει λίθος, ὡς ὑδάτις, ὡς πτερύγιον, ὡς ἐγκανθὶς, ὡς ἄλλα τοιαῦτα συνεκτικὰ καλούμενα αἴτια, ἅπερ οἱ γενναιότατοι τῶν ἰατρῶν οὐκ ἐν αἰτίων μόνον λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἐκ παθημάτων τιθέντων ταῦτα.

ρνη'. Αὐτοτελὲς αἴτιόν ἐστι τὸ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ποιοῦν τέλος.

ρνθ'. Συναίτιόν ἐστιν ὃ σὺν ἑτέρῳ δύναμιν ἴσην ἔχον ποιοῦν τὸ ἀποτέλεσμα, αὐτὸ δὲ κατ' ἰδίαν μόνον οὐ δυνάμενον ποιῆσαι.

ρξ'. Συνεργόν ἐστιν αἴτιον ὃ ποιοῦν ἀποτέλεσμα, δυσχερῶς δὲ, συλλαμβάνον πρὸς τὸ ῥᾷον αὐτὸ γενέσθαι, κατ' ἰδίαν τι ποιεῖν οὐ δυνάμενον.

nulli vero fic: antecedens caufa eft qua praefente adeft effectus et augefcente augetur et imminuta imminuitur et fublata tollitur.

CLVII. Caufa continens eft quae praefens praefentem fervat morbum et fublata fimul tollit ut calculus in vefica, ut aquula, ut pterygium, ut encanthis aliaque ejusmodi quae caufas conjunctas vocant, ut praeclariffimi medici qui ea non in caufarum dumtaxat, fed in affectuum ratione ponunt.

CLVIII. Caufa perfecta feu per fe finiens eft ipfa quae per fe finem facit.

CLIX. Concaufa eft quae cum alia pares obtinens vires opus molitur, id vero facere fola per fe ipfa non poterat.

CLX. Adjutrix caufa eft quae opus quidem conficit, fed aegre, quapropter alteri confonatur quo rem confequatur facilius quam prompte obire feorfum nequit.

ρξα'. Πρόδηλά ἐστιν αἴτια ὅσα ἐξ ἑαυτῶν καταλαμβάνεται δι' αἰσθήσεως ποιοῦντά τε καὶ ἐνεργοῦντα. οἱ δὲ οὕτως. πρόδηλά ἐστιν αἴτια ἃ καὶ αὐτὰ φαίνεται καὶ ἀποφαίνει τὸ ἀποτέλεσμα συμφώνως αὐτοῖς γινόμενον.

ρξβ'. Οὐ πρόδηλα αἴτιά ἐστιν ὅσα οὐκ ἐξ ἑαυτῶν, διὰ δὲ σημείων καταλαμβάνεται· καθάπερ δὲ ἄδηλα ὅσα οὔτε ἐξ ἑαυτῶν οὔτε ἐξ ἄλλων καταλαμβάνεται.

[252] ρξγ'. Πρὸς καιρὸν ἄδηλά ἐστιν ὅσα ἀποκαλυφθέντα μὴ μέντοι ἐξ ἑαυτῶν φαίνεται, παρακείμενα δὲ τοῖς σώμασι διὰ σημείων γνωρίζεται. ἢ οὕτως. πρὸς καιρὸν ἄδηλά ἐστι τὰ μέχρι μέν τινος ἀπόντα, αὖθις δὲ ὑπὸ τὴν αἴσθησιν ἐλθεῖν δυνάμενα.

ρξδ'. Σημείωσίς ἐστιν εἶδος σημείου ἢ διὰ σημείου ἢ διὰ σημείων κατάληψις. ἢ σημείωσις σημεῖόν ἐστι τό τινος ἀδήλου δηλωτικόν.

ρξε'. Σημεῖόν ἐστι τοῦ μέλλοντος συμβήσεσθαι διάγνωσις. τινὲς δὲ οὕτως. σημεῖόν ἐστιν οὗ γνωσθέντος ἕτερον

CLXI. Caufae manifeftae funt quaecunque ex fe ipfis facientes agentesque fenfu deprehenduntur. Aliqui hoc modo. Manifeftae funt caufae quae et apparent ipfae et opus confentanee fibi fieri oftendunt.

CLXII. Non manifeftae caufae funt quae non ex feipfis fed per figna deprehenduntur quemadmodum obfcurae, quae neque ex feipfis neque ex aliis nofcuntur.

CLXIII. Ad tempus obfcurae funt quae detectae ex fe ipfae non apparent et adjunctae corporibus per figna cognofcuntur. Vel fic. Pro tempore abditae funt eae quae abfunt aliquamdiu ac rurfus venire fub fenfum valent.

CLXIV. Significatio eft figni idea vel eft per fignum vel per figna perceptio. Vel notatio eft fignum quod rem minus patentem quampiam declarat.

CLXV. Signum eft rei quae contingere debet dignotio. Nonnulli hoc pacto: fignum eft quo cognito aliud

τι ἐξ αὐτοῦ καταλαμβάνεται. ἢ πρότερον ἀγνοούμενον ἡμῖν γινώσκεται καταλαμβανόμενον.

ρξϛʹ. Παθογνωμονικόν ἐστιν τῶν τε ἐντὸς καὶ τῶν ἐκτὸς σημείωσις. ἢ παθογνωμονικόν ἐστιν ἐξ οὗ γινώσκεται τὸ πάθος. ἢ παθογνωμονικόν ἐστι τὸ τῆς τοῦ πάθους ἰδέας δηλωτικόν.

ρξζʹ. Πρόγνωσίς ἐστιν ἐπιστήμη τῶν ἀποβήσεσθαι μελλόντων. ἢ πρόγνωσίς ἐστι τὸ προεπίστασθαι τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τῷ σώματι. προγνωστικὸν σημεῖόν ἐστιν ἐξ οὗ γινώσκεσθαι τὸ μέλλον.

ρξηʹ. Πρόῤῥησίς ἐστι πρόγνωσις καὶ προαγόρευσις τοῦ μέλλοντος.

ρξθʹ. Συνδρομή ἐστι σύνοδος τῶν συμπτωμάτων. ἢ τὸ τῶν συμπτωμάτων ἄθροισμα. ἢ τὸ τῶν συμπτωμάτων ἄθροισμα φαινομένων ἐναργῶς ἅπασιν.

ροʹ. Σύμπτωμά ἐστι τοῦ πάθους ἐπιγέννημα.

ροαʹ. Βοηθηματικὰ σημεῖά ἐστιν ἐξ ὧν ὑπομιμνησκόμεθα τῆς ἐπ' αὐτοῖς τετηρημένης θεραπείας.

quidpiam ex ipso deprehenditur. Vel quod prius ignotum nobis erat cognoscitur ac percipitur.

CLXVI. Pathognomonicum *seu affectum notans* est tum interiorum tum exteriorum significatio. Vel: pathognomonicum est signum ex quo affectus dignoscitur. Vel: pathognomonicum est quod affectionis speciem significat.

CLXVII. Praenotio eorum quae evenire debent scientia est. Aut: praenotio est praescire quae corpori sunt eventura. Prognosticum signum est ex quo futurum noscitur.

CLXVIII. Praedictio est futuri praenotio praenunciatioque.

CLXIX. Syndrome *vel concursus* est congressus symptomatum. Vel symptomatum collectio. Vel symptomatum cumulus omnibus liquido apparentium.

CLXX. Symptoma est affectus accessorium vel consectarium.

CLXXI. Auxiliaria signa sunt ea ex quibus curationis quae in ipsis observata est commovemur.

ροβ'. Βοήθημά ἐστι τὸ ἐπ' ὠφελείᾳ προσαγόμενον ἀνθρώποις, σύνθετον ἐκ ποιότητος, ποσότητος, τάξεως, καιροῦ.

ρογ'. Θεραπεία ἐστὶν ἡ τῶν νοσημάτων ἀναίρεσις ἤδη γεγενημένη, οὐ γινομένη ἔτι. ἢ θεραπεία ἐστὶ τάξις βοηθημάτων ἀκολουθίαν ἐχόντων. ἢ καιρὸς καὶ χρόνος καὶ τάξις κατορθώματος. ἢ ἐπιτηδειότης χρόνου ἐν ᾗ βοηθοῦμεν τοῖς κάμνουσιν.

ροδ'. Καιρός ἐστι χρήσεως χρόνος ὀξὺς τῆς τῶν πρακτέων εὐχρηστίας.

[253] ροε'. Ἐνδεικτικὸν σημεῖόν ἐστι τὸ ἀρχικῶς εἰς κατάληψιν ἀδήλου τινὸς ἀκολουθοῦντος καθ' ἑαυτὸ ἄγον.

ροστ'. Ὑπομνηστικὸν σημεῖόν ἐστιν, ὡς οἱ ἐμπειρικοὶ λέγουσι, πρᾶγμα φαινόμενον καὶ γινωσκόμενον ἐκ προπαρατηρήσεως, χρησιμεῦον εἰς ὑπόμνησιν γινωσκομένου πράγματος.

ροζ'. Παρόντων τῶν σημείων πάντων παρόντα σημεῖα ἔστι πάντα τὰ παθογνωμονικά. τούτων γὰρ γιγνομένων

CLXXII. Auxilium eſt quod hominibus ad ſalutem admovetur ex quantitate, qualitate, ordine atque occaſione conſtans.

CLXXIII. Curatio eſt morbi ſublatio quae jam facta eſt, non quae adhuc fit. Vel curatio eſt ordo auxiliorum conſequentiam habentium. Vel: opportunitas et tempus et ordo emendationis obeundae. Vel: temporis commoditas in qua opem ferimus laborantibus.

CLXXIV. Occaſio eſt commodae functionis tempus praeceps et commodi uſus rerum agendarum.

CLXXV. Demonſtrativum ſignum, eſt quod primario, in abditae alicujus rei conſequentis deprehenſionem per ſe ducit.

CLXXVI. Commemorans ſignum, ut ajunt, empirici res quae apparens atque ex praevia obſervatione innoteſcens ad rei quae cognoſcitur memoriam conducit.

CLXXVII. Praeſentium ſignorum omnium praeſentia ſigna ſunt pathognomonica omnia quae affectum demon-

καὶ παρόντων μένει καὶ τὰ πάθη. παυομένων δὲ λύεται καὶ τὰ νοσήματα.

ροή. Παρόντα τῶν προγεγονότων σημεῖα παρ᾽ ὧν προγεγονός ἐστιν ὡς ἡ οὐλὴ τοῦ προγεγενημένου ἕλκους.

ροθ΄. Παρόντα δὲ τῶν μελλόντων σημεῖά ἐστι παρ᾽ ὧν καὶ μέλλον. ὡς τὸ νεκρῶδες πρόσωπον τοῦ θανάτου.

ρπ΄. Προγεγονότα τῶν προγεγονότων σημεῖα ὡς ἡ κατὰ τὴν παρακμὴν ἄνεσις τοῦ παρηκμακέναι.

ρπα΄. Προγεγονότα παρόντων ὡς τὸ δεδῆχθαι ὑπὸ ἀσπίδος τοῦ ἐν ὀλεθρίοις εἶναι τοῦτο. οἱ δὲ οὕτως. προγεγονότα παρόντων σημεῖά ἐστιν ὡς τὸ τιτρώσκεσθαι τὸ λεπτὸν ἔντερον τοῦ ἐν ὀλεθρίοις εἶναι τοῦτο.

ρπβ΄. Προγεγονότα δὲ τῶν ἐσομένων σημεῖά ἐστιν ὡς τοῦ συντριβέντος ὀστοῦ πώρωσιν ἐπιδεχομένου. πωρωθῆναι γὰρ δεῖ τοῦτο κατὰ τὴν ἀποκατάστασιν. οἱ δὲ οὕτως. προγεγονότα δ᾽ ἐσομένων ὡς τοῦ ἀναιρεθέντος ἐκ τῆς κεφαλῆς ὀστοῦ τὴν οὐλὴν ἔσεσθαι κοίλην.

ftrant: haec enim quum fiunt et adfunt affectus quoque permanent; quum vero ceffant morbi quoque folvuntur.

CLXXVIII. Praefentia praeteritorum figna funt a quibus praeteritum fignificatur ut facti prius ulceris cicatrix.

CLXXIX. Praefentia vero futurorum figna funt a quibus futurum fignificatur ut cadaverofa facies mortis fignum eft.

CLXXX. Praeterita praeteritorum figna funt ut a declinatione remiffio deceffionis *morbi fignum* eft.

CLXXXI. Praeterita praefentium figna funt ut demorfum effe ab afpide inter exitialia cenferi. Quidam vero ita definiunt: praeterita praefentium figna funt ut tenue inteftinum vulneratum inter exitialia effe vulnera.

CLXXXII. Praeterita vero futurorum figna funt ut confracto offe callum contrahente: callum enim id contrahere oportet ad reftitutionem. Nonnulli vero fic: praeterita futurorum funt ut ex capite dempto offe cicatricem cavam fequuturam.

ρπγ'. Ἐπιγεγονότα δὲ παρόντων σημεῖα ὡς ἐπὶ τραύματι κινδυνεύειν τὸν τρωθέντα ἐπὶ γερόντων.

ρπδ'. Ἐπιγεγονότα δὲ τῶν ἐπιγεγονότων ὡς ὁ ἐπὶ τραύματι σπασμὸς, οὐκ ἔτι γὰρ ὁ τρωθεὶς ζῇ ὁ σπασθείς.

ρπε'. Πυρετός ἐστιν ἡ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴ τῶν σφυγμῶν σφοδροτέρων τε καὶ πυκνοτέρων γενομένων. ἢ πυρετός ἐστι θερμότης παρὰ φύσιν καρδίας καὶ ἀρτηριῶν βλάπτουσα τὸν ζωτικὸν τόνον ἀναφερομένη τε ἐκ βάθους προσπίπτουσα τῇ ἁφῇ καὶ μάλιστά τις ἀταξία κατὰ τὸ εἶδος τοῦ πυρετοῦ προγίνεται τοῖς σφυγμοῖς. οἱ δὲ οὕτω. [254] πυρετός ἐστι πλεονασμὸς θερμασίας νοσώδους καὶ μάλιστα τῆς ἐκ βάθους ἀναφερομένης μετὰ παραλλαγῆς σφυγμῶν ἐπὶ τὸ πυκνότερον καὶ σφοδρότερον. οἱ δὲ οὕτως. πυρετός ἐστι δυσκρασία τοῦ φυσικοῦ πνεύματος ἐπὶ τὸ θερμότερον καὶ ξηρότερον.

ρπστ'. Πυρετὸς συνεχής ἐστιν ὁ μὴ διαλείπων μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας. ἀνέσεις δὲ καὶ ἐνδόματα καὶ παρο-

CLXXXIII. Supervenientia praefentium figna funt ut in fenibus fauciatum periclitari ex vulnere.

CLXXXIV. Supervenientia vero fuccedentium figna funt ut ex vulnere convulfio: non enim vulneratus vivit praeterea quem convulfio excepit.

CLXXXV. Febris eft innati caloris ad ftatum praeter naturam everfio pulfibus et vehementioribus et frequentioribus redditis. Vel: febris eft cordis arteriarumque calor praeter naturam vitale robur laedens, qui ab alto emergens tactui occurfat ac maxime pro fpeciei febris ratione quaedam ordinis perverfitas pulfibus accedit. Aliqui et hoc modo: febris exfuperantia eft caloris morbofi fefe potiffimum ab alto efferentis cum pulfuum mutatione in frequentiorem ac vehementiorem. Quidam autem fic: febris eft naturalis fpiritus ad calidiorem ac ficciorem ftatum degenerans.

CLXXXVI. Febris continua eft quae neque noctu neque interdiu intermittit, remiffiones vero, inducias et

ξυσμοὺς ἐπιφέρων. ἢ συνεχῆ πυρετὸν καλοῦσι τὸν εἰς ἀπυρεξίαν πρὶν τελέως μὴ παυόμενον, κἂν παρακμή τις αἰσθητὴ φαίνηται.

ρπζ'. Πυρετὸς σύνοχός ἐστιν ὁ ἀεὶ ἴσως διαμένων, μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας διαλείπων, μήτε ἀνέσεις μήτε παροξυσμοὺς ἐπιφέρων.

ρπη'. Καῦσός ἐστιν ὁ μετὰ πυρώσεως πολλῆς γινόμενος ἀναστολὴν μηδεμίαν τῷ σώματι παρέχων, γλῶσσαν ἐπιξηραίνων, μελαίνων, ἐπιθυμίαν ψυχροῦ παρέχων, μετὰ ἀναπνοῆς μεγάλης καὶ θερμῆς τὸ σῶμα ἐπ' ἄλγος διατιθείς.

ρπθ'. Πεμφιγώδης ἐστὶ πυρετὸς ὁ διὰ τὴν ἐπίτασιν τῆς θερμασίας φλυκτίδας ἀνὰ τὸ στόμα παρασκευάζων.

ρϞ. Λιπυρίας δὲ πυρετὸς ἐφ' οὗ τὰ ἄκρα καὶ ἡ ἐπιφάνεια ψύχεται· καίεται δὲ τὸ βάθος, ἐπέχονται δὲ αἱ ἀποκρίσεις, διψῶσι γλῶσσα τραχεῖα, σφυγμὸς μικρὸς καὶ ἀμυδρός· ἅτε ἔσω νενευκότος τοῦ θερμοῦ.

ρϞα'. Ῥοώδης πυρετὸς ὁ μετὰ ῥύσεως κοιλίας, πολλάκις δὲ καὶ ἐμέτων, περιψύξεις ἐπιφέρων καὶ ταχεῖαν κα-

exacerbationes infert. Vel: continua febris eft quae ad integritatem antequam ex toto folvatur non definit, etfi remiffio aliquo fenfu perfpicua appareat.

CLXXXVII. Febris continens eft ea quae peraeque perdurat neque noctu neque interdiu intermittit; neque remiffiones neque exacerbationes infert.

CLXXXVIII. Febris ardens eft quae cum fervore multo fit nullam requiem corpori praebet, linguam afficcat, denigrat, frigidae defiderium affert et cum magna refpiratione et calore corpus dolore afficit.

CLXXXIX. Pemphigodes febris eft quae per caloris intenfionem phlyctidas *puftulas* in ore excitat.

CXC. Lipyria febris *eft ea* in qua extrema et fuperficies refrigerantur, uritur profundum, excretiones detinentur, afpera fitientibus lingua eft, pulfus parvus atque obfcurus; quafi calor fe intro receperit.

CXCI. Fluens febris *eft* quae cum alvi fluore faepe

θαίρε- (396) σιν τῆς δυνάμεως μετὰ δίψους καὶ ἀγρυπνίας καὶ μικρότητος σφυγμῶν.

ρϞβ'. Στεγνὸς πυρετός ἐστιν ὁ ἐναντίος τῷ ῥοώδει οὐκ ἐπιφέρων ἐκκρίσεις, τοὺς σφυγμοὺς μεγάλους διαφυλάττων, ἰσχναίνων βραδύτερον κατὰ τὸν χρόνον τὸ σῶμα.

ρϞγ'. Ἰκτεριώδης ἐστὶ πυρετὸς ὁ τὴν χροιὰν ὁμοίαν ἰκτέρῳ παρασκευάζων, ἧπαρ μετεωρίζων, γλῶσσαν ἐπιξηραίνων, τὴν ἐπιφάνειαν δεινὴν, ἀεὶ αὐχμηρὰν καὶ ὠχρὰν παρασκευάζων.

ρϞδ'. Λοιμώδης πυρετὸς ἔστιν ὁ μετὰ πολλῆς θερμασίας δίψος ἀθεράπευτον ἐπιφέρων, ἐμέτους χολῆς παντοίας, δυσώδεις κοιλίας ἐκκρίσεις βρομωδῶν φέρων, ὥστε ἐμφερῆ εἶναι τὰ ἀποκρινόμενα τῷ ἀπὸ τῶν ἑλῶν βρόμῳ· οὖρα πολλὰ καὶ δυσώδη, ἐξανθήματα, σφυγμοὺς ταχεῖς μικροὺς καὶ ἀμυδροὺς ἐπιτελῶν.

[255] ρϞε'. Τυφώδης ἐστὶν, οἵ τινες ἐλαιώδη καὶ νοτώδη προσαγορεύουσιν, ἱδρῶτας ἐπιφέρων δυσώδεις. ἢ

vero et vomitibus refrigerationem infert fubitamque virium dejectionem cum fiti et infomnio et pulfuum pravitate.

CXCII. Aftricta febris contraria eft fluenti, excretiones non infert, pulfus magnos fervat, longiore fpatio temporis corpus emaciat.

CXCIII. Auriginofa febris ea eft quae fimilem ictero colorem molitur, jecur in fublime attollit, linguam afficcat, cutis fuperficiem foedam fquallidam ac luteam reddit.

CXCIV. Peftilens febris eft quae cum multo calore fitim infanabilem invehat, bilis omnis generis vomitus, foeditas alvi excretiones ac virulentas ut paludum graveolentiae fint quae excernuntur fimilia, urinas multas ac graveolentes, exanthemata, pulfus celeres, parvos ac fubobfcuros inducit.

CXCV. Typhodes febris, quam nonnulli vapidam ac madentem appellitant, eft quae fudores foetidos inducit.

τυφώδης ἐστὶ πυρετὸς ὁ μετὰ νωθρείας γιγνόμενος καὶ μετ' ἐπιστάσεως ἐξιστάμενος.

ρϥϛ'. Νωθρός ἐστιν πυρετὸς ὁ μετὰ καρηβαρείας γενόμενος ἢ διὰ μυξητήρων αἱμοῤῥαγίας ἐπάγων ἢ ἐποχὴν ἀποκρίσεως ἢ πρὸς ἀνάγκης δυσσυμπιωσίαν τοῦ σώματος.

ρϥζ'. Φρικώδης ἐστὶν ὁ ἀναμεμιγμένην ἔχων τῷ ῥίγει τὴν θερμασίαν καὶ σφυγμοὺς ἄγαν ἀσθενεῖς. ὥστε μήτε τῆς ἁφῆς ἀφικέσθαι, ἀλλ' ὡς ἀπονενευκότας. γαστὴρ ὀγκωμένη βορβορύζουσα, γλῶσσα ὑγρὰ πάνυ ὀξύζοντι ὅμοιον καὶ ὥσπερ σιέλῳ περικλυζομένη.

ρϥη'. Τύπος ἐστὶν ἐπιτάσεων τε καὶ ἀνέσεων τεταγμένη ἀνταπόδοσις. ἢ οὕτως. τύπος ἐστὶ χρόνος ἑνὸς πάθους, ᾧ καὶ παροξυσμὸς καὶ διάλειμμα τεταγμένον συμβαίνει.

ρϥθ'. Περίοδός ἐστιν ἐξ ἐπιτάσεως καὶ ἀνέσεως ἐν νοσήμασι χρόνος. ἢ περίοδός ἐστιν ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὁμοία ἐπάνοδος ἢ κίνησις. ἢ οὕτως. περίοδός ἐστιν ἐν νοσήμασι χρονίοις ἡ ἐξ ἐπιτάσεως καὶ ἀνέσεως ἀπόδοσις.

Vel: typhodes febris eft quae cum ftupore fit et intenfam cum furore mentis habet alienationem.

CXCVI. Torpida febris eft quae cum capitis gravitate provenit vel fanguinis per nares profluvio vel excretionis fuppreffionem affert aut ex neceffitate moleftam corporis lapfionem.

CXCVII. Horrida febris eft quae calorem habet rigori permixtum et pulfus admodum imbecillos; adeo ut ne in tactum veniant fed qui velut intro recefferunt; in ea venter tumefactus murmurat lingua, valde humida quiddam acido fimile habens, quo tanquam faliva circumluitur.

CXCVIII. Typus eft intenfionum remiffionumque ordinata redditio. Vel ita: typus eft unius affectionis tempus cui et acceffio et remiffio ordinata contingit.

CXCIX. Periodus eft tempus in morbis ex intenfione et remiffione conftans. Vel: periodus eft fimilis ad idem reditus vel motus. Vel fic: periodus eft in morbis diuturnis intenfionis et remiffionis fimilis ad idem reditus.

σ'. Ἀμφημερινός ἐστιν ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς αὐτῆς ὥρας ἐπισημαίνων.

σα'. Τριταῖός ἐστιν ὁ μίαν εἴτε ἡμέραν εἴτε νύκτα ἐπισημαίνων, τῇ δὲ ἑξῆς διαλείπων καὶ διὰ τρίτης πάλιν γινόμενος.

σβ'. Τεταρταῖός ἐστιν ὁ μίαν μὲν ἡμέραν ἤτοι νύκτα ἐπισημαίνων, δύο δὲ διαλείπων ἡμέρας ἢ νύκτας, διὰ δὲ τῆς τετάρτης πάλιν γινόμενος.

σγ'. Ἡμιτριταῖός ἐστιν ὃν ἡμεῖς λέγομεν κατὰ τὸν παλαιὸν τὸν εἰρημένον ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν πυρετὸν συνεχῆ ὀξὺν, τὸ μὲν ὅλον οὐ διαλείποντα, μίαν δὲ κουφοτέραν καὶ μίαν βαρυτέραν ἐπιφέροντα. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς μεθόδου ἡμιτριταῖον μικρὸν τῶν δύο διαλειμμάτων ἔφησαν. μέσον δὲ ἡμιτριταῖον καλοῦσι τῶν διαστημάτων τριῶν ἐφαπτόμενον. μέγα δὲ τῶν τεσσάρων ἐφαπτόμενον διαστημάτων.

σδ'. Πλανῆται πυρετοὶ καλοῦνται οἱ μὴ ὡρισμένως μηδὲ εὐτάκτως, ἀλλ' ἀκαταστάτως γινόμενοι.

σε'. Διαστολή ἐστιν ἄρσις καὶ οἷον ἐπανάστασις καρ-

CC. Quotidiana febris eſt quae unoquoque die ac nocte ut plurimum eadem hora invadit.

CCI. Tertiana eſt febris quae uno die vel nocte inſultat, ſequente intermittit, tertio repetit.

CCII. Quartana eſt quae uno die vel una nocte invadit, deinde biduum intermittit aut noctes duas, quarto vero rurſum accedit.

CCIII. Hemitritaeus eſt, quam nos ex ſenis ſententia enunciantis primo epidemiorum febrem continuam acutam appellamus, quae prorſus quidem non intermittit, ſed diem unum aut noctem leniorem infert alterum graviorem. At methodici hemitritaeum parvam duabus conſtare intermiſſionibus putaverunt. Mediam hemitritaeum vocitant quae tres intermiſſiones ſuſcipit. Magnam denique quae quatuor intermiſſiones complectitur.

CCIV. Erraticae febres vocantur quae non praefinitae nec recto ordine, ſed incerto ſtatu proveniunt.

CCV. Diaſtole eſt elevatio ac velut excitatio cordis

δίας καὶ ἀρτηριῶν καὶ ἐγκεφάλου καὶ μηνίγγων κατὰ μῆκος [256] καὶ πλάτος καὶ βάθος αἰσθητὴ πρὸς τὴν ἔπαρσιν τῆς ἀφῆς. οἱ δὲ οὕτως. διαστολή ἐστι διαίρεσις καὶ οἷον ἐπανάστασις καρδίας καὶ ἀρτηριῶν κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλάτος αἰσθητὴ πρὸς τὴν ἄρσιν τῆς ἀφῆς.

σστʹ. Συστολή ἐστι συναγωγὴ καὶ σύμπτωσις τούτων κατὰ μὲν αἴσθησιν οὐ κινοῦσα, τῷ δὲ εὐλόγῳ καὶ ἀκολούθῳ καταλαμβανομένη.

σζʹ. Παλμός ἐστιν ἔπαρσις καὶ εὔρεσις σώματος εἴκοντος καὶ μὴ ἀντιτυποῦντος ὑπὸ πνεύματος γινόμενος, οὐκ ἀεὶ παρακολουθῶν, ἀλλὰ κατὰ χρόνους τινὰς γινόμενος. οἱ δὲ οὕτως. παλμός ἐστιν ἔπαρσις καὶ ὕφεσις σωμάτων μυωδῶν ὑπὸ πνεύματος ἀποτελούμενος, οὐκ ἀεὶ γινόμενος. ἄλλως. παλμὸς κίνησις ἀβούλητός τε καὶ ἀκούσιος ἐπαιρομένων τε καὶ καταφερομένων τῶν παλλομένων μερῶν. ἢ παλμός ἐστι μὲν διαστολὴ παρὰ φύσιν, ἐν ἅπασι δὲ γίνεται τοῖς μορίοις ὅσα γε διαστέλλεσθαι πέφυκεν.

arteriarum, cerebri et meningum in longitudinem, latitudinem profunditatemque in fenfum tactus cadens ad elevationem. Alii autem fic: diaftole explicatio eft ac veluti eminentia cordis et arteriarum in longitudinem et latitudinem fenfilis ad elationem tactui.

CCVI. Syftole eft collectio et collapfus iftorum quae fenfum quidem non movet, ceterorum bona ac confentanea ratione deprehenditur.

CCVII. Palpitatio eft elatio et fubmiffio cedentis corporis nec renitentis quae fit a fpiritu nec perpetuo durat, fed certis cietur temporibus. Alii fic: palpitatio eft elatio et fubmiffio mufculoforum corporum quae a fpiritu efficitur nec femper fit, fed ftatis temporibus. Alio modo; palpitatio eft motus involuntarius et invitus partium quae dum palpitant attolluntur et deferuntur. Vel: palpitatio eft dilatatio quidem praeter naturam et fit in omnibus quae diftendi natura poffunt partibus.

σή. Μέγας ἐστὶ σφυγμὸς ὁ κατὰ μῆκος καὶ βάθος καὶ πλάτος τῆς ἀρτηρίας ἐπὶ πολὺ διϊσταμένης γινόμενος.

Μικρὸς σφυγμός ἐστιν ὁ τοὐναντίον ἐπ' ἐλάχιστον κατὰ μῆκος καὶ βάθος καὶ πλάτος ἐπαιρομένης τῆς ἀρτηρίας ἐπιτελούμενος.

Μέσος ἐστὶν ὁ μεταξὺ τούτων ἀμφοτέρων κατά τε τὸ μῆκος καὶ κατὰ τὸν κύκλον ἀνάλογόν τε καὶ τῆς περιφερείας ὑποπιπτούσης.

σθ'. Πλήρης ἐστὶ σφυγμὸς ὁ διάμεσος πρὸς τὴν ἁφὴν ὑποπίπτων, ὥστε καὶ αὐτὸν μὲν τὸν χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας ἐπισημότερον δοκεῖν γεγονέναι· μάλιστα δὲ τὸ ἐντὸς αὐτῆς μεστότερόν τε καὶ σωματωδέστερον καταλαμβάνεσθαι.

Κενός ἐστι σφυγμὸς καθ' ὃν αὐτῆς τε τῆς ἀρτηρίας ἡ περιοχὴ παντάπασιν ἰσχνὴ καὶ πομφολυγώδης ἐστὶν καὶ τὸ ἔγχυμα ἀμαυρὸν καὶ ἐξίτηλον, ὥστε καὶ ἐάν τις πιέσῃ τοῖς δακτύλοις κενεμβατήσεως ἀντίληψιν ὑποπίπτειν.

Μέσος ἐστὶ σφυγμὸς ὁ σύμμετρος μεταξὺ πλήρους τε καὶ κενοῦ μέσος καὶ ὃς κατὰ φύσιν ἐστί.

CCVIII. Magnus pulfus eft qui fit arteria multum fefe in longitudinem, profunditatem ac latitudinem diducente.

Parvus pulfus eft qui contra in minimum fpatium longitudinis, profunditatis latitudinisque affurgente arteria perficitur.

Medius eft pulfus qui his ambobus interjacet fecundum longitudinem ac circularem dimenfum, nimirum circumferentia quoque digitis fefe ad proportionem offerente.

CCIX. Plenus pulfus eft is qui fub tactum cadit diftentus adeo, ut ipfa quidem craffior facta videatur arteriae tunica, maxime vero quod inter eam clauditur plenius univerfum ac corpulentius deprehenditur.

Vacuus eft pulfus in quo tum ipfius amplexus arteriae gracilis omnino ampullaceusque eft infufa quoque materia vix perceptibilis atque exilis adeo, ut fi quis etiam digitis comprimat vacuitatis occurrat apprehenfio.

Medius eft pulfus qui commoderatus inter plenum et vacuum medius quique naturalis eft.

σι'. Σκληρός ἐστι σφυγμὸς ἐφ' οὗ νευρώδης, ὡς ἂν εἴποι τις, καὶ ἀπόκροτος ἡ ἀρτηρία φαίνεται καὶ τὸ ἐνὸν πνεῦμα τεταμένον, ὥστε καὶ τὴν πληγὴν ἔχειν τι ἀποπληκτικόν.

Μαλακὸς σφυγμός ἐστιν ὁ ὑπεναντίος τῷ σκληρῷ ἀνειμένην καὶ ἁπαλὴν ἔχων τὴν ἀρτηρίαν. καὶ τὸ ἐνὸν πνεῦμα ἐκλελυμένον καὶ τὴν πληγὴν προσηνεστέραν.

Μέσος σφυγμός ἐστιν ὁ μεταξὺ τοῦ σκληροῦ τε καὶ μαλακοῦ κατὰ φύσιν. σύμμετρος.

σια'. Ὑγρὸς σφυγμός ἐστιν ὁ ἁπαλὸς οὔσης καὶ τῆς ἐν αὐτῷ οὐσίας προσηνοῦς τῇ ἀφῇ ὑγρασίαν καί τινα προσβάλλων.

[257] Αὐχμηρός ἐστι σφυγμὸς, ὥστε ἐκδεδαπανῆσθαι μὲν τὴν ὑποτεταγμένην ὑγρότητα, ξηρᾷ δὲ καὶ ἀερώδει ἀναθυμιάσει ἀναμεμίχθαι.

Μέσος ἐστὶ σφυγμὸς ὁ μηδὲ μὲν ὑγρότερος μηδὲ αὐχμηρότερος τῇ ἀφῇ φαίνεται, ἀλλὰ σύμμετρός τε καὶ κατὰ φύσιν ὑπάρχει.

σιβ'. Θερμὸς σφυγμός ἐστιν ὅταν ἡ ἀρτηρία τῶν πλησίων μερῶν θερμοτέρα ἅπτεται ὥσπερ ἐν ἑκτικῷ πυρετῷ.

CCX. Durus pulfus eft in quo nervofa, ut quispiam dixerit, arteria videtur ac rigida et tenfus qui fubeft, fpiritus; quo fit ut ictus vim quandam repercutiendi habeat.

Mollis pulfus eft qui duro contrarius arteriam remiffam mollemque obtinet ac fpiritum qui ineft exfolutum ictumque leniorem.

Medius pulfus eft qui inter durum ac mollem commoderatus fecundum naturam exiftit.

CCXI. Humidus pulfus eft qui mollis, ut et contenta in eo fubftantia mitis fit et humiditate quadam tactui occurrat.

Siccus pulfus eft ita ut affumpta fit fubjecta humiditas et ficcae atque aëriae exhalationi permixta.

Medius pulfus eft qui nec humidior nec ficcior tactui apparet fed commoderatus ac naturalis eft.

CCXII. Calidus pulfus eft quum arteria vicinis partibus calidior tangitur ut in febre hectica.

Ψυχρὸς σφυγμός ἐστιν ἐν ᾧ ἡ ἀρτηρία ψυχροτέρα καταλαμβάνεται.

Μέσος ἐστὶν ὃς τὴν τοῦ ψυχροῦ τε καὶ θερμοῦ συμμετρίαν ἔχει.

σιγ'. Σφοδρός ἐστι σφυγμὸς ὁ τὴν κίνησιν εὔτονον ἔχων καὶ βιαίαν ποιούμενος τὴν πληγήν.

Ἀμυδρός ἐστιν ὁ ἔκλυτον ἔχων τὸν τόνον καὶ τὴν πληγὴν ποιούμενος ἀσθενῆ.

Μέσος ἐστὶν ὁ ἀναλογίαν τινὰ σώζων πρὸς ἑκάτερον τούτων.

σιδ'. Ταχύς ἐστι σφυγμὸς ὁ σύντομον ἔχων τὴν διαστολὴν καὶ συστολήν. ἢ ταχὺς σφυγμός ἐστιν ὁ μὲν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κινουμένης τῆς ἀρτηρίας γινόμενος.

Βραδύς ἐστι σφυγμὸς ὁ βραδεῖαν ἔχων τὴν διαστολήν τε καὶ τὴν συστολήν. ἢ ὁ ἐν πολλῷ χρόνῳ κινουμένης τῆς ἀρτηρίας γινόμενος.

Μέσος ἐστὶν ὁ σύμμετρον ἔχων τὴν διαστολὴν καὶ συστολήν. ἢ μέσος ἐστὶ σύμμετρος ὁ ἐν συμμέτρῳ χρόνῳ κινουμένης τῆς ἀρτηρίας γινόμενος.

Frigidus pulfus eft in quo arteria frigidior fentitur.

Medius eft qui frigidi et calidi commoderationem obtinet.

CCXIII. Vehemens pulfus eft qui et motum ftrenuum habet et ictum molitur violentum.

Obfcurus feu *languidus* eft qui et viribus eft exfolutis et ictum imbecilliorem efficit.

Medius eft qui proportionem quandam inter utrumque horum fervat.

CCXIV. Celer pulfus eft qui concifam habet tum diaftolen tum fyftolen. Vel: celer pulfus eft qui fit quum modico tempore movetur arteria.

Tardus pulfus eft qui tardam habet tum diaftolen tum fyftolen. Vel: qui fit quum multo tempore movetur arteria.

Medius eft qui commoderatam habet tum diaftolen tum fyftolen. Vel: qui commoderatus fit quum commoderato tempore movetur arteria.

σιε'. Πυκνὸς σφυγμός ἐστιν ὁ δι' ὀλίγου χρόνου τῆς ἀρτηρίας διαστελλομένης γινόμενος. ἢ, ὅτε βραχύς ἐστιν ὁ χρόνος μεταξὺ τῆς διαστολῆς καὶ συστολῆς.

Ἀραιός ἐστιν ὁ διὰ πολλοῦ χρόνου τῆς ἀρτηρίας διαστελλομένης γινόμενος. ἢ οὕτως. ἀραιός ἐστι σφυγμὸς, ὅταν ὁ τῆς ἡσυχίας χρόνος τῆς μεταξὺ διαστολῆς καὶ συστολῆς μέσης χρονίζει μακρός.

Μέσος ἐστὶν ὁ μεταξὺ τοῦ πυκνοῦ τε καὶ ἀραιοῦ σύμμετρος. ἢ ὁ διὰ τοῦ συμμέτρου μεταξὺ χρόνου τῆς ἀρτηρίας διαστελλομένης γινόμενος.

σιστ'. Τάξις σφυγμοῦ ἐστιν σχέσις κατὰ μέγεθος ἢ σφοδρότητα ἢ ῥυθμὸν ἢ ἄλλην τινὰ διαφοράν.

Τεταγμένος σφυγμός ἐστιν ἐν ᾧ ἡ κατὰ τὰς περιόδους ἀναλογία φυλάττει τινὰ τάξιν. ἢ ἄλλως· τεταγμένος ὁ κατὰ περίοδον ἴσος.

σιζ'. Ἀταξία σφυγμοῦ ἐστιν ἀκαταστασία τῆς κατὰ τοὺς σφυγμοὺς διαφορᾶς. οἱ δὲ οὕτως. ἄτακτος σφυγμός ἐστιν ὁ ποτὲ μὲν πυκνότερος γινόμενος κατά τινας πληγὰς,

CCXV. Frequens pulfus eft quando parvo interpofito intervallo arteria diftenditur. Vel: quum breve tempus eft inter diaftolen et fyftolen.

Rarus eft quum interpofito longo intervallo arteria diftenditur. Vel ita: rarus eft pulfus quando quietis tempus inter diaftolen et fyftolen mediam longum eft.

Medius eft qui inter frequentem et rarum commoderatus eft. Vel: qui fit quum commoderato interpofito tempore arteria diftenditur.

CCXVI. Pulfus ordo eft habitus quidam in magnitudine vel vehementia vel rhythmo vel alio quopiam difcrimine.

Ordinatus pulfus eft in quo circuituum analogia fervat quendam ordinem. Vel aliter: ordinatus pulfus eft qui per circuitum par eft.

CCXVII. Confufio pulfus eft inftabilitas differentiae pulfuum. Nonnulli ita: inordinatus pulfus eft qui in percuffionibus quibusdam interdum denfior, interdum ra-

ποτὲ δὲ ἀραιότερος. ἢ ἄτακτός ἐστιν ὁ μηδεμίαν κατὰ τὰς περιόδους τάξιν σώζων.

[258] σιη'. Ὁμαλότης σφυγμοῦ ἐστιν ἰσότης κατά τινας τῶν σφυγμῶν διαφοράς.

Ὁμαλὸς σφυγμός ἐστιν ὁ ἐφεξῆς ἴσος ὑπάρχων. ἢ ἐν ᾧ πᾶσαι τῶν σφυγμῶν διαφοραὶ ἴσαι μένουσιν.

σιθ'. Ἀνωμαλία σφυγμοῦ ἐστιν ἀνισότης σφυγμῶν κατά τινας τῶν παρεπομένων αὐτοῖς διαφορῶν. οἱ δὲ οὕτως. ἀνώμαλος σφυγμός ἐστιν ἐφ' οὗ ποτὲ μὲν σφοδρότεραι αἱ πληγαὶ γίνονται, ποτὲ δὲ ἀμυδρότεραι. οἱ δὲ πάλιν οὕτως. ἀνώμαλός ἐστι σφυγμὸς ὁ κατὰ μέν τι μέρος ὑψηλότερος ταπεινότερος ὑποπίπτων καὶ ἐπὶ πλεῖον διαφυσωμένης τῆς ἀρτηρίας καὶ ἀνευρυνομένης, κατὰ δέ τι ἐπὶ ποσὸν καὶ ὥσπερ ἀποστενοχωρουμένης. κατὰ σφοδρότητα ἀνώμαλος, ὥσπερ κατὰ μέν τι μέρος τῆς ἀρτηρίας βιαιοτέραν τὴν ἐξαίρεσιν ποιούμενος, κατὰ δὲ ὑποσυμβεβηκυῖαν καὶ ἀσθενεστέραν.

σκ'. Βακχεῖος ὁ Ἡροφίλειος εἶπε, ῥυθμός ἐστι κίνησις

rior eft. Vel inordinatus eft qui nullum circuituum fervat ordinem.

CCXVIII. Aequalitas pulfus eft parilitas in quibusdam pulfuum differentiis.

Aequalis pulfus eft qui continenter par exiftit. Vel in quo omnes pulfuum differentiae pares manent.

CCXIX. Inaequalitas pulfus eft imparilitas pulfuum in quibusdam differentiis quae ipfis pulfibus accidunt. Aliqui vero ita. Inaequalis pulfus eft in quo nunc vehementiores fiunt ictus nunc imbecilliores. Rurfus alii fic. Inaequalis eft pulfus qui parte quadam altior humilior fuccidit eoque amplius perflata arteria ac dilatata parte vero alia quafi pro capedinis quantitate anguftiore evadente vehementia inaequalis exiftit, tanquam parte quadam arteriae violentiorem elationem faciat, quadam vero fubmiffam atque infirmiorem.

CCXX. Bacchius Herophilius rhythmus, inquit, eft

ἐν χρόνοις τάξιν ἔχουσα. Ζήνων δὲ ὁ Ἡροφίλειος εἶπε. ῥυθμός ἐστι τάξις τῶν χρόνων ἐν οἷς διΐστανται αἱ ἀρτηρίαι πρὸς τοὺς ἐν οἷς συστέλλονται. βέλτιον δὲ οὕτως ὁρίσασθαι. ῥυθμός ἐστιν ἀναλογία χρονικὴ τῶν πρὸς τοὺς σφυγμοὺς μερῶν ποιὰν σχέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα. ἕτερος δὲ ὡρίσατο οὕτως. ῥυθμός ἐστι σχέσις τῶν χρόνων ἐν οἷς διΐστανται αἱ ἀρτηρίαι πρὸς τοὺς ἐν οἷς συστέλλονται.

σκα'. Εὔρυθμός ἐστι σφυγμὸς ὁ σώζων ῥυθμὸν τὸν ἴδιον τῇ ἡλικίᾳ καὶ φύσει καὶ κράσει καὶ τῇ ἑκάστῃ ὥρᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις περιστάσεσι.

Ἄῤῥυθμός ἐστιν ὁ τὸν ῥυθμὸν οὐδένα τῷ ἑκάστῳ ἴδιον σώζων.

Κακόρυθμος σφυγμός ἐστιν ὁ κακῶς τὸν ῥυθμὸν σώζων εὐρύθμῳ ἐναντίος.

σκβ'. Παράρυθμόν φαμεν τὸν ποσῶς προσεγγίζοντα τῇ ἡλικίᾳ ἐφ' ἧς θεωρεῖται ῥυθμὸν μὲν ἔχοντα, μὴ παντάπασι δὲ ὄντα κατ' ἐκεῖνον. ἑτερόρυθμον λέγομεν τὸν ἑτέρας

motus in temporibus certum obtinens ordinem. Zeno autem Herophilius dixit: rythmus eft ordo eorum temporum in quibus amplificantur arteriae collatus ad ea in quibus contrahuntur. Rectius autem hoc modo finias: rhythmus partium temporis proportio eft quae quendam ad pulfus inter fe habent refpectum. Alius autem fic definivit: rhythmus eft habitus temporum in quibus diducuntur arteriae ad ea in quibus contrahuntur.

CCXXI. Eurhythmus pulfus eft qui rhythmum fervat proprium aetati, naturae temperamento, anni tempestati ac reliquis omnibus circumftantiis.

Arrhythmus eft qui nullum rhythmum fervat cuique rei proprium.

Cacorhythmus eft pulfus qui rhythmum prave fervat eurhythmo contrarius.

CCXXII. Pararhythmum pulfum vocamus qui quadantenus ad aetatem in qua confideratur prope accedit habetque rhythmum, fed non omnino eum qui illi con-

ἡλικίας ῥυθμὸν ἔχοντα. ἔκρυθμος σφυγμός ἐστιν ὁ μηδεμιᾶς ἡλικίας ἢ τινος ἄλλης περιστάσεως παντάπασι ῥυθμὸν ἐκβεβηκώς.

σκγ'. Τρομώδης ἐστὶ σφυγμὸς ὁ μὴ ὁμαλὴν μηδὲ ἀσάλευτον τὴν πληγὴν ἀναφέρων, ἀλλ' οἷον κινούμενός τις.

σκδ'. Ἐσκολιωμένος ἐστὶν ὁ μὴ ἐπ' εὐθείας τεταγμένης τῆς ἀρτηρίας ἐπιτελούμενος παρὰ τὴν θέσιν.

σκε'. Μύουρός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν θέσιν ὅταν τὰ μὲν [259] ἐπ' ἄνω μέρη τῆς ἀρτηρίας συνάγηται, τὰ δὲ κάτω τοὐναντίον. ἐνταῦθα μὲν ἐπὶ πλέον ἀνευρύνεται, ἐν δὲ τοῖς ἐπ' ἄνω μέρεσι συναιρεῖται. οἱ δὲ πλείους μυουρίζοντα καλοῦσιν, ὅταν ἀπὸ μείζονος τῆς προσαγούσης πληγῆς αἱ ἑξῆς καθ' ὑφαίρε- (397) σιν ἀεὶ καὶ μᾶλλον μικρότεραι συντελοῦνται. ὀνομάζονται δὲ καὶ μύουροι οὕτως, ὅταν ἀπὸ τοῦ πυκνοῦ σφυγμοῦ ἀραιότεροι σφυγμοὶ ἀποτελοῦνται. καλεῖται δὲ μύουρος καὶ ὅταν ἀπὸ τοῦ ταχέος βραδύτερος ὁ σφυγμὸς μέγα γίνεται.

σκστ'. Δίκροτός ἐστι σφυγμὸς, ὅταν ἡ δοκοῦσα ἀπο-

veniat. Heterorhythmum appellamus pulfum qui alterius aetatis habet rhythmum. Ecrhythmus pulfus eft qui nullius aetatis aut alterius circumftantiae omnino rhythmum retinet.

CCXXIII. Tremulus pulfus eft qui ictum refert non aequalem nec minime inconcuffum fed perinde quafi qui moveatur.

CCXXIV. Obliquatus pulfus eft qui non conftituta in rectum arteria praeter fitum editur.

CCXXV. Myurus eft a fitu quum partes quidem arteriae fuperiores in arctum coguntur, inferiores vero contra ibi quidem dilatantur amplius, fuperiores autem contrahuntur. Complures myurizontem vocitant quum ab ictu majore adacto fequentes per fubtractionem jugi decremento minores peraguntur; nominantur et hac ratione myuri quum efficiuntur pulfus ex frequentioribus rariores; vocatur et myurus ubi a celeri in tardiorem demutatur.

CCXXVI. Dicrotus eft pulfus quum remiffio quae

χώρησις τῆς ἀρτηρίας μὴ τελεία γίγνεται. ἀλλὰ μελλησμὸς καὶ ἐπὶ ποσὸν ὑπαγωγῆς ἢ τοῦ ἀνακοπέντος πνεύματος, εἶτα ἀπόθεσις τελεία τῆς ὀφειλομένης συστολῆς.

σκζ'. Ἀραχνοειδής ἐστι σφυγμὸς ὁ μικρὸς μὴ ἐδρασμένος, ἀλλὰ τρόπον ἀράχνης ὑπὸ βραχείας αὔρας σαλευομένης κινούμενος.

σκη'. Διαλείπων σφυγμός ἐστιν, ὅταν τῶν συστολῶν καὶ τῶν διαστολῶν ἐπιτελουμένων ἑνὸς σφυγμοῦ χρόνου ἡ ἀρτηρία διαλείπει. οἱ δὲ οὕτως. διαλείπων ἐστὶ σφυγμὸς ἐφ' οὗ οὐκ ἐπὶ δύο μόνον ἀλλ' ἐπὶ τρεῖς ἢ καὶ ἐπὶ πλείους πληγὰς ἡ ἀρτηρία ἐλλείπει διαστολὴν μίαν ἢ καὶ δύο ἢ καὶ πλείους.

σκθ'. Παρεμπίπτων σφυγμός ἐστιν ὅταν μεταξὺ δυοῖν πληγῶν κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν κινουμένων ἐκ τούτου τις μέση παρεμπίπτῃ πληγή.

σλ'. Ἐκλείπων σφυγμὸς λέγεται ἐφ' οὗ οὐκ ἐπὶ δύο μόνον, ἀλλ' ἐπὶ τρεῖς καὶ ἐπὶ πλείους πληγὰς ἀκίνητος ἡ ἀρτηρία διαμένει. οἱ δὲ οὕτως. ἐκλείπων ἐστὶν ὁ ἀπὸ μεγέθους ἀρχόμενος καὶ σφοδρότητος ἀεὶ καὶ μᾶλλον ὑφιῶν,

videtur arteriae non perfecta obitur, fed cunctatio pro fubductionis aut inhibiti fpiritus quantitate, dein refufio perfecta debitae fit contractionis.

CCXXVII. Araneofus pulfus parvus eft, non firmatus, fed qui araneae modo levi ab aura agitante movetur.

CCXXVIII. Intermittens pulfus eft quum in fyftolis et diaftolis obeundis pulfus unius arteria tempus omittit. Quidam ita: intermittens eft pulfus in quo non ad duos tantum fed ad tres vel etiam plures ictus diaftolen unam vel duas vel plures relinquit arteria.

CCXXIX. Intercidens pulfus eft quum inter duos ictus qui ordine proprio concitantur, inde quidam ictus medius intercidit.

CCXXX. Deficiens pulfus dicitur in quo non ad duos tantum arteria, fed ad tres etiam et ad plures ictus immobilis perfeverat. Alii hunc in modum. Deficiens eft qui a magnitudine incipiens ac vehementia magis ac ma-

καὶ μέχρι μὲν ἔχει τι μέγεθος καλεῖται μυουρίζων ὁ τοιοῦτος, ὅταν δὲ ὑφιῇ καὶ μικρότερος, ὡς ἐπὶ τὸ μικρότερον ῥέπῃ, ἐκλείπων καλεῖται.

σλα'. Δορκαδίζων ἐστὶ σφυγμὸς ὅταν ἡ ἀρτηρία δόξασα διεστάλθαι μὴ παντελῶς διεσταλμένη ἐφ' ἑτέραν ἐπεπήδησεν ἀθροώτερον, πρὶν ἔμφασιν συστολῆς παρέχειν, βιαιοτέρα δὲ ἡ δευτέρα γένηται πληγή.

σλβ'. Παλινδρομῶν σφυγμός ἐστιν ὁ ἐπὶ ποσὸν ἐκβαίνων τὸ μέγεθος ἢ τὴν σφοδρότητα καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔπειτα εἰς τοσοῦτο πάλιν ἀποκαθιστάμενος.

σλγ'. Μυρμηκίζων σφυγμός ἐστιν ὁ μικρὸς, κενὸς, πυκνὸς, ἀμυδρὸς, πάντων ἐπὶ τὸ ἔσχατον κατηγμένος. ἢ οὕτως. μυρμηκίζων ἐστὶν ἐφ' οὗ γίνεται ἡ φαντασία περὶ τοὺς ἐπερειδομένους τῇ ἀρτηρίᾳ δακτύλους οἱονεὶ μύρμηκος περιπατοῦντος, ὥστε καὶ μικρὸν εἶναι αὐτὸν καὶ ἀμυδρόν.

[260] σλδ'. Φρενῖτις ἐστὶ παρακοπὴ διανοίας μετὰ ὀξέος πυρετοῦ καὶ κροκυδισμοῦ καὶ διανοίας ἔκστασις καὶ

gis fubinde minuitur talisque quoad ullam habeat magnitudinem myurus vocitatur; ubi autem fefe fubmiferit ac minor factus ut ad minus declinaverit deficiens nuncupatur.

CCXXXI. Caprifans pulfus eft ubi arteria quum fe diftendiffe apparuerit nec fuerit omnino diftenta ad alium perculfum prius quam fyftoles vifionem praebeat praecipitantius tranfiliit; fecunda autem fuit percuffio facta vehementior.

CCXXXII. Recurrens pulfus eft qui ad quantum excurrit magnitudinis aut vehementiae in aliis rurfus ad tantumdem recurrit.

CCXXXIII. Formicans pulfus eft parvus, vacans, frequens, obfcurus, omnium ad extremum deductus. Aut hoc modo: formicans eft in quo circa digitos arteriae incumbentes imago veluti formicae fit ambulantis; quamobrem et parvus is eft et obfcurus.

CCXXXIV. Phrenitis eft mentis delirium cum febre acuta ac floccorum collectu et mentis emotio et eorum

τῶν κατὰ φύσιν αὐτῆς ἐμποδισμὸς καὶ λήθη τοῦ φρονεῖν. ἢ παρακοπὴ φρενῶν σύντονος μετὰ τρόμου καὶ φωνῆς ἀσαφείας καὶ ψηλαφήσεως γενομένης τοὐπίπαν ὑπὸ κακοήθους πυρετοῦ.

σλε'. Λήθαργός ἐστι καταφορὰ δυσδιέγερτος μετ' ἀχροίας καὶ οἰδήματος φυσώδους σὺν ἀτονίᾳ τῶν στερεῶν αὐτῶν καὶ τοῦ σφυγμικοῦ πνεύματος γινομένη, τοὐπίπαν ἐπὶ βληχροῦ καὶ κακοήθους πυρετοῦ. γίνονται δὲ οἱ λήθαργοι οἱ μὲν παθούσης τῆς ἀρχῆς, οἱ δὲ ἐπὶ ἀποστάσει.

σλστ'. Σπασμός ἐστι περὶ νεύροις καὶ μυσὶ γινόμενον πάθος μετὰ τοῦ ἄνευ προαιρέσεως ἕλκεσθαι ποτὲ μὲν ὅλον τὸ σῶμα, ποτὲ δὲ μέρος.

σλζ'. Τέτανός ἐστιν ἀπότασις καὶ πῆξις τῶν ἐν τῷ σώματι πάντων νεύρων τε καὶ μυῶν. ἢ οὕτως. τέτανός ἐστι σπασμὸς ἐπ' εὐθείας μετὰ τοῦ τὸν τράχηλον ἕλκεσθαι καὶ τὰς σιαγόνας συνερείδων τε τοὺς ὀδόντας καὶ μήτε ἐπινεύειν τὸν τράχηλον δύνασθαι μήτε ἀνανεύειν. ἢ τέτα-

quae fecundum naturam funt inftitutorum ipfius interturbatio et fapiendi oblivio; vel phrenum delirium continuum cum tremore et vocis obfcuritate et a maligna febre maxima ex parte facta palpitatione.

CCXXXV. Lethargus eft delatio in fomnum inexpugnabilis quae cum decoloratione et flatuofo oedemate nec fine ipfarum quoque folidarum partium ac pulfifici fpiritus imbecillitate provenit fere in obtufa febre ac maligna. Fiunt vero lethargi partim affecto principio partim ex abfceffu.

CCXXXVI. Convulfio eft affectus qui nervis ac mufculis accidit quum interdum corpus totum, interdum pars ejus voluntatis injuffu trahitur.

CCXXXVII. Tetanus eft diftentio rigiditasque in corpore nervorum omnium et mufculorum. Vel hunc in modum: tetanus eft convulfio in rectum quum collum ac maxillae trahuntur, dentes cohaerent neque annuere col-

νός ἐστιν ὅταν εἰς τοὐναντία πρὸς τῶν ἀντιτεταγμένων μυῶν ἀκουσίως ἐπισπᾶται τὰ μόρια.

σλη'. Ἐμπροσθότονός ἐστιν ὅταν ἔμπροσθεν ἕλκηται ὁ τράχηλος καὶ εἰς τοὐπίσω ἀνακλᾶσθαι μὴ δύνηται.

σλθ'. Ὀπισθότονός ἐστιν ὅταν ὄπισθεν ἕλκηται καὶ εἰς τοὔμπροσθεν ἀνακλᾶσθαι μὴ δύνηται. ἢ ὀπισθότονός ἐστι σπασμός τε καὶ σύντασις εἰς τοὐπίσω τοῦ τραχήλου, ὥστε ἐπινεύειν μὴ δύνασθαι.

σμ'. Ἐπιληψία ἐστὶν ἐπίληψις διανοίας καὶ τῶν αἰσθητηρίων μετὰ τοῦ πίπτειν ἐξαίφνης τοὺς μὲν μετὰ σπασμοῦ, τοὺς δὲ ἄνευ σπασμοῦ. ἐπισυμβαίνει δὲ αὐτοῖς καὶ ἀφρὸν φέρεσθαι διὰ τοῦ στόματος κατὰ τὴν ἄνεσιν καὶ παρακμὴν τοῦ νοσήματος.

σμα'. Κάτοχός ἐστιν ἀναισθησία τῆς ψυχῆς μετὰ πήξεως τοῦ παντὸς σώματος. εἴδη δὲ κατόχου τρία. ὁ μὲν γὰρ ὑπνώδης ὃς παράκειται τῷ ληθάργῳ, ὁ δὲ ἕτερος ἐγρηγορὼς ᾧ παράκειται τέτανος καὶ ἡ ἐφ' ὑστέρᾳ καλουμένη πνίξ. τρίτον εἶδος κατόχου ὃν οὐκ ἄν τις ἀσυνέτως κάτο-

lum poteſt nec renuere. Vel: tetanus eſt quum partes invitae in contraria trahuntur a muſculis oppoſitis.

CCXXXVIII. Emproſthotonus eſt quum anterius trahitur collum ac retro flecti non valet.

CCXXXIX. Opiſthotonus eſt quum retro trahitur neque deflecti in partem anteriorem poteſt. Vel: opiſthotonus eſt convulſio et contentio in poſteriora cervicis nimirum annuere non valentis.

CCXL. Epilepſia eſt invaſio mentis ac ſenſoriorum qua qui corripiuntur concidunt repente hi quidem cum convulſione, illi vero citra convulſionem iisque inſuper accidit, ut ſpuma per os efferatur in remiſſione et declinatione morbi.

CCXLI. Catochus eſt mentis ſtupor cum corporis totius rigiditate. Catochi tres ſunt ſpecies; primus ſomniculoſus lethargo proximus; alter vigilans cui affinis tetanus eſt et quae praeſocatio uteri appellatur; tertium genus eſt catochi quem phreniticum non inerudite quis no-

χον ὀνομάζοι φρενιτικόν. γίνεται δὲ ἐκ μίγματος δύο ἀῤῥωστημάτων κατόχου τε καὶ φρενίτιδος ὥσπερ καὶ ἡ τυφωμανία.

σμβ'. Παράλυσίς ἐστι πάθος βλάπτον τὴν προαιρετικὴν κίνησιν περὶ μέρεσιν ἢ μέρει τινὶ γινόμενον. ἀποτελεῖται δὲ παθόντων τῶν νεύρων καὶ τῶν μυῶν.

σμγ'. Τυφωμανία ἐστὶ λήθαργος παρακοπτικὸς ἢ παρακοπὴ ληθαργική. ἢ οὕτως. τυφωμανία ἐστὶ μικτὸν ἐκ φρενίτιδος καὶ ληθάργου πάθημα.

[261] σμδ'. Ἀποπληξία ἐστὶ κατοχὴ διανοίας μετ' ἀναισθησίας καὶ παρέσεως τοῦ σώματος. ἔτι. ἀποπληξία ἐστὶν ἀπώλεια πάντων τῶν νεύρων αἰσθήσεώς τε καὶ κινήσεως. ἡ ἀποπληξία ἐστὶν ἀναισθησία τοῦ παντὸς σώματος μετὰ βλάβης τῶν ἡγεμονικῶν ἐργαλείων. γίνεται δὲ ἀπὸ χυμοῦ ψυχροῦ ἀθρόως πληροῦντος τὰς κυριωτάτας κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου. κυριώταται δὲ κοιλίαι εἰσὶν ἡ ὄπισθέν τε καὶ ἡ μέση.

σμε'. Διαφέρει δὲ ἀποπληξία παραπληξίας ὡς ὅλον μέρους. οἱ μὲν γὰρ ἀποπληκτικοὶ πάντως εἰσὶ καὶ παρα-

minaverit; fit enim ex mixtis inter fe duobus morbis catocho et phrenitide, quemadmodum et typhomania.

CCXLII. Paralyfis affectus eft quo voluntarius motus oblaeditur; is circa partes aut partem aliquam fit; perficitur autem nervis mufculisque affectis.

CCXLIII. Typhomania vel delirus lethargus vel lethargicum delirium eft. Vel fic: typhomania mixtus eft ex phrenitide et lethargo affectus.

CCXLIV. Apoplexia eft detentio mentis cum ereptione fenfuum et corporis refolutione. Item: apoplexia abolitio eft in nervis omnibus fenfus et motus. Vel: apoplexia fenfus motusque privatio in toto corpore eft cum principalium actionum laefione. Conflatur autem a frigido humore praecipuos cerebri ventriculos confertim opplente. Praecipui vero ventriculi funt pofterior et medius.

CCXLV. At apoplexia a paraplexia ut a parte totum differt. Apoplectici namque prorfus etiam paraplectici

πληκτικοί. οἱ δὲ παραπληκτικοὶ οὐ πάντως καὶ ἀποπληκτικοί. διαφέρει καὶ ὅτι οἱ μὲν ὑγιαίνοντες τὴν διάνοιαν παραπληκτικοὶ παρειμένοι εἰσὶ τοῦ σώματος μέρος ἢ μέρη, οἱ δὲ ἀποπληκτικοὶ καὶ ταῦτα καὶ τὴν διάνοιαν καὶ τὸ ὅλον. παραπληκτικοὶ λέγονται, οἷς μόνα τὰ δεξιὰ ἢ τὰ ἀριστερὰ αἱ παρέσεις γίνονται.

σμστʹ. *Μανία ἐστὶν ἔκστασις τῆς διανοίας καὶ παραλλαγὴ τῶν νομίμων καὶ τῶν ἐν τῷ ὑγιαίνειν ἐθῶν ἄνευ πυρετοῦ.*

σμζʹ. *Μελαγχολία ἐστὶ πάθος βλάπτον τὴν γνώμην μετὰ δυσθυμίας ἰσχυρᾶς καὶ ἀποστροφῆς τῶν φιλτάτων γιγνόμενον ἄνευ τοῦ πυρετοῦ. τισὶ δὲ αὐτῶν καὶ χολὴ προσγινομένη πολλὴ μέλαινα βλάπτει στόμαχον, ὥστε καὶ ἀπεμεῖσθαι καὶ οὕτως τὴν γνώμην συγκακοῦσθαι.*

σμηʹ. *Κεφαλαία ἐστὶ πάθος πόνον κεφα-* (398) *λῆς ἐπιφέρον ἀνύποιστον κατὰ περιόδους τινάς, ὥστε καὶ ἦχον εἶναι ἐν τοῖς ὠσὶ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνερευθεῖς καὶ προπετεῖς ὑπάρχειν. συνδιατείνονται δὲ αὐτοῖς καὶ αἱ ἐν τῷ μετώπῳ φλέβες καὶ ἔρευθος ἀμφὶ τὸ πρόσωπον ἴσχουσι.*

funt, paraplectici vero non omnino et apoplectici; differunt quoque eo quod fani mente paraplectici refoluti parte una corporis funt aut pluribus, apoplectici vero et his et mente et toto; paraplectici demum dicuntur quibus dextrae tantum partes aut finiftrae refolutione elanguefcunt.

CCXLVI. Mania eft alienatio mentis et evariatio a rebus confuetis ac fanorum moribus fine febre.

CCXLVII. Melancholia eft affectus qui mentem laedit non fine gravi animi moleftia atque averfione a rebus chariffimis, fit fine febre; nonnullis vero eorum fi atra bilis accefferit multa ftomachum usque adeo infeftat, ut et evomatur fimulque mens hoc modo vitietur.

CCXLVIII. Cephalaea eft affectus qui per quosdam circuitus intolerabilem capitis dolorem affert; quocirca et aures fonant et rubent oculi ac prominent; fimul vero diftenduntur et ipfis aegrotis venae frontis et rubor in facie eft. Vel: cephalaea eft aegre cedens cephalalgia ex parvis caufis maximas habens exacerbationes.

σμθ'. Τὸ μὲν τῆς κεφαλῆς ἄλγος μὴ χρόνιόν ἐστι κεφαλαλγία, χρόνιον δὲ κεφαλαία. ἢν ἀλγέῃ κεφαλὴ σχεδίως ἐπὶ προσκαίρῳ αἰτίῃ κἢν ἐπὶ πλεῦνας, κεφαλαλγίη καλέεται. ἢν δὲ διεθίζῃ χρόνῳ μακρῷ τὸ ἄλγημα καὶ περιόδοισι μακρῇσι καὶ πολλῇσι καὶ προσεπιγίγνεται μέζω τε καὶ πλεῦνον δυσαλθῆ, κεφαλαίην κικλήσκομεν.

σν'. Ἑτεροκρανία ἐστὶν ὁπόταν περὶ τὸ ἀριστερὸν μέρος ἢ τὸ δεξιὸν τῆς κεφαλῆς πόνος παρέπηται καὶ ποτὲ μὲν ἐπιτάσεις, ποτὲ δὲ ἀνέσεις ἐπιφέρῃ.

σνα'. Σκοτωματικοὶ καλοῦνται οἷς παρακολουθοῦσι σκοτώσεις καὶ δοκοῦσι περιφέρεσθαι αὐτοῖς τὴν κεφαλὴν μετὰ τοῦ καὶ μαρμαρυγὰς αὐτοῖς παρέπεσθαι. ἢ σκοτόδινός ἐστιν ἐπειδὰν ἅμα περιδινεῖσθαι δοκεῖ τὰ βλεπόμενα ἥ τε διὰ τῆς ὄψεως αἴσθησις ἐξαίφνης ἀπολεῖται δοκούντων αὐτῶν σκότος περικεχύσθαι. γίγνεται δὲ τοῦτο τοῦ στόματος τῆς κοιλίας ὑπὸ μοχθηρῶν χυμῶν δακνομένου.

CCXLIX. Dolor capitis non inveteratus cephalalgia eſt; inveteratus vero cephalaea. Si caput doleat repente obvia quaque de cauſa aut etiam per plures dies cephalalgia hic affectus nominatur: ſi vero longo tempore dolor affligere conſuevit et per longos frequentesque circuitus et major ac gravior accedat aegre curationem admittens cephalaeam appellamus.

CCL. Heterocrania eſt ubi modo in parte ſiniſtra capitis modo in dextra dolor accedit ac quandoque intenſiones interdum remiſſiones infert.

CCLI. Vertiginoſi appellantur tenebricoſi quibus obtenebrationes contingunt videturque iis circumſerri caput et lucis incerti ac vagi in tenebris ſplendores oculis obverſari. Vel tenebricoſa vertigo eſt quum ſimul res conſpectae videntur circumvolvi et ſenſus viſus repente deperditur, quum aegroti ſibi tenebras circumſundi exiſtiment. Quod contingit ore ventriculi a pravis humoribus demorſo.

[262] σνβ'. Κατάῤῥους ἐστὶν ὑγρῶν πολλῶν καταφορὰ διὰ τῶν τρημάτων τῆς ὑπερώας καὶ πολλῶν διὰ τῶν μυξητήρων ἃ καταφερόμενα βλάπτει τοὺς ὑποκειμένους τόπους, ὥστε σὺν τῇ ἀποκρίσει τῶν ὑγρῶν καὶ πνεῦμα συνεκκρινόμενον ἦχόν τινα ἐκτελεῖν.

σνγ'. Κόρυζά ἐστι τὸ διὰ τῶν ῥινῶν ἐκκρινόμενον ὑγρὸν λεπτὸν καὶ ἄπεπτον τὸ δι' ὑπερώας κατάῤῥους.

σνδ'. Συνάγχη ἐστὶ πάθος περὶ τράχηλον ὀξὺ, χαλεπὸν, πνιγμῷ τὸν παθόντα ἐξάγων. ἢ οὕτως. συνάγχη ἐστὶ φλεγμονὴ τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ τραχήλου ὥστε ἐξογκοῦσθαι τὰ μέρη, τοῖς δὲ ἔνδοθεν τῶν παρισθμίων ὥστε συμπάσχειν καὶ τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα καὶ δυσπνοεῖν.

σνέ. Ὑδρόφοβός ἐστι πάθος ἐπὶ δήγματι κυνὸς μαινομένου γιγνόμενον μετὰ τοῦ ἀποστρέφεσθαι τὸ ποτὸν καὶ σπᾶσθαι καὶ λύζειν. ἐπιγίγνεται δὲ αὐτοῖς καὶ παρακοπή.

σνστ'. Βούλιμός ἐστι διάθεσις καθ' ἣν ἐπιζήτησις ἐκ μικρῶν διαλειμμάτων γίνεται τροφῆς. ἐκλύονται δὲ καὶ καταπίπτουσι καὶ ἀχροοῦσι καὶ καταψύχονται τὰ ἄκρα καὶ

CCLII. Catarrhus eſt multorum defluxus humorum per palati foramina et nares qui deſcendentes ſubjecta loca laedunt, adeo ut cum excretione humorum is quoque qui ſimul excernitur ſpiritus ſtrepitum quendam faciat.

CCLIII. Coryza eſt is humor tenuis et crudus qui per nares excernitur, catarrhus vero dicitur qui per palatum defluit.

CCLIV. Synanche eſt affectus colli acutus, difficilis, qui aegrotum angit praefocatione. Aut ita: ſynanche eſt phlegmone aliis extra collum ut partes tumeſcant, aliis intra tonſillas ut ſimul partes quoque afficiantur ſpirabiles et aegra ſpiratio conſequatur.

CCLV. Hydrophobia vel hydrophobus eſt affectus ex canis morſu furentis qui fit cum potus averſione, convulſione et ſingultu. His vero et delirium ſupervenit.

CCLVI. Bulimus affectus eſt quo fit cibi deſiderium ex paucis intervallis; qui hoc detinentur et reſolvuntur

θλίβονταί τε τὸν στόμαχον καὶ ὁ σφυγμὸς ἐπ' αὐτῶν ἀμυδρὸς γίνεται.

σνζ'. Φαγέδαινά ἐστι κατασκευὴ καθ' ἣν ὀρεγόμενοι πολλῆς τροφῆς καὶ λαμβάνοντες ἄμετρον οὐ κρατοῦσιν αὐτῆς, ἀλλ' ἐξεράσαντες πάλιν ὀρέγονται. ἢ ἄλλως. φαγέδαιναί εἰσιν αἱ τῶν πολλῶν βρωμάτων ἐδωδαὶ, ἃς καὶ αὐτὰς ὑπὸ κακοχυμίας γίνεσθαι ἀμέτρας ὀρέξεις σιτίων ὁμολογεῖται.

σνη'. Ἐμπνευμάτωσίς ἐστιν ὅταν πλεῖον πνεῦμα γενόμενον κατέχηται ἐν στομάχῳ καὶ διατείνῃ αὐτὸν καὶ τὴν κοιλίαν μετ' αὐτοῦ, ὥστε καὶ ἐμποδίζεσθαι τὴν τῆς τροφῆς οἰκονομίαν.

σνθ'. Περιπνευμονία ἐστὶ φλεγμονὴ πνεύμονος μετὰ πυρετοῦ ὀξέος καὶ δυσπνοίας. γίνεται δὲ ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐνερευθῆ τὰ μῆλα.

σξ'. Φθίσις ἐστὶν ἕλκωσις τοῦ πνεύμονος ἢ θώρακος ἢ φάρυγγος, ὥστε βῆχας παρακολουθεῖν καὶ πυρετοὺς βληχροὺς καὶ συντήκεσθαι τὸ σῶμα.

σξα'. Διαφέρει φθίσις φθοῆς. φθίσις μὲν γάρ ἐστιν

et concidunt et decolores fiunt; perfrigefcunt iis extrema corporis; premitur ftomachus et pulfus obfcurus fit.

CCLVII. Phagedaena eft conftitutio qua multum appetentes cibum fumentesque immodicum non ipfum retinent fed ubi dejecerint rurfus appetunt. Vel aliter: phagedaenae funt multorum ciborum efus easque ipfas immoderatas appetentias ex vitiatis humoribus fieri conceditur.

CCLVIII. Inflatio eft quum fpiritus vel flatus copiofior factus in ftomacho detinetur ipfumque cum eo ventriculum diftendit, quo fit ut diftributio impediatur alimenti.

CCLIX. Peripneumonia eft phlegmone pulmonis cum febre acuta et fpirandi difficultate; rubent autem et in ipfis aegrotantibus malae.

CCLX. Phthifis eft ulceratio pulmonis vel thoracis vel faucium ut et tuffieulae et debiles comitentur febres et corpus contabefcat.

CCLXI. Differt phthifis a phthoë; phthifis enim quae

ἡ λεγομένη κοινῶς πᾶσα σώματος μείωσίς τε καὶ σύντηξις. φθοὴ δὲ ἡ ἰδίως ἐφ' ἕλκει σύντηξίς τε καὶ μείωσις τοῦ σώματος. εἴρηται δὲ φθίσις ἀπὸ τοῦ φθίνειν, ὅπερ ἐστὶ μειοῦσθαι.

σξβ'. Δυσπνοϊκοί εἰσιν ἐφ' ὧν οἱονεὶ στενοχωρούμενον ἐκπνεῖται τὸ πνεῦμα καὶ εἰσπνεῖται. ἡ δύσπνοια βλάβη τις ἀναπνοῆς ἐστιν.

[263] *σξγ'. Ἆσθμά ἐστι πάθος ἔπειξιν ἰσχυρὰν περὶ τὴν ἀναπνοὴν καὶ δύσπνοιαν ἐπιφέρων μετὰ τοῦ καὶ ἐνίους ἀνακαθίζειν καὶ ἐξανίστασθαι.*

ρξδ'. Πλευρῖτις ἐστὶν ὀδύνη πλευροῦ καὶ ὑπεζωκότος διατείνουσα μέχρι κλειδὸς καὶ ἀκρωμίου καὶ ὠμοπλάτης σὺν ὀξεῖ καὶ ἀδιαλείπτῳ πυρετῷ μετ' ὀδύνης νυγματώδους ὁμοῦ καὶ φρίκης καὶ δυσπνοίας καὶ βηχός.

σξε'. Καρδιακὴ διάθεσίς ἐστι τῆξις τοῦ ἐμφύτου τόνου καὶ πάρεσις. γίνεται δὲ τοὐπίπαν ἐπὶ στόματι γαστρὸς κακοπραγοῦντι καὶ στομάχῳ μεθ' ἱδρώτων ἀκατασχέτων.

communiter dicitur eſt omnis diminutio corporis ac colliquatio: phthoë vero proprie dicitur corporis conſumptio ex ulcere ac demolitio. Dicta autem eſt a *φθίνειν* quod eſt diminui.

CCLXII. Dyſpnoici ſunt in quibus ſpiritus velut per anguſtas vias actus exſpiratur inſpiraturque. Vel: dyſpnoea eſt reſpirationis laeſio quaedam.

CCLXIII. Aſthma eſt affectus qui vehementem reſpirationis accelerationem ſpirandique difficultatem infert ſimulque aliquos ſedere cogit ac reſurgere.

CCLXIV. Pleuritis eſt dolor lateris ac ſuccingentis membranae adusque claviculam et ſummum humerum exporrectus cum febre acuta minimeque intermittente cum dolore pungente ſimul et horrore et ſpirationis difficultate et tuſſi.

CCLXV. Cardiaca affectio eſt innati roboris liquefactio et languor. Fit plerumque prave affecto ore ventriculi et ſtomacho cum ſudoribus intolerandis; ſunt qui

τινὲς δὲ ᾠήθησαν ἐπὶ καρδίᾳ φλεγμαινούσῃ γίνεσθαι τὸ πάθημα καὶ διὰ ταύτην τοῦ τόνου τὴν ἔκλυσιν καρδιακὴν ἤτοι διάθεσιν ἢ συγκοπὴν ἐκάλεσαν τὸ συμβαῖνον.

σξστ'. Χολέρα ἐστὶ πάθος κάτοξυ καὶ χαλεπὸν ἢ παραυτίκα τὸν ἄνθρωπον εἰς κατάῤῥουν ἀπήνεγκεν δι' ἐμέτων ἢ καὶ ἐκ διαῤῥοίας καὶ πολλῆς ἐκκρίσεως εἰς στρόφον καὶ μικρὸν ὕστερον εἰς πυρετοὺς ἀπέστη δυσεντεριώδεις καὶ κακοήθεις μεγαλοσπλάγχνους ἐκτικούς τε καὶ μαρασμώδεις. ἢ οὕτως. χολέρα ἐστὶ πάθος ὀξὺ μετ' ἐμέτων πολλῶν χολωδῶν καὶ ὑποχωρήσεων τῆς κοιλίας μετὰ τοῦ συνέλκεσθαι τὰς γαστροκνημίας καὶ καταψύχεσθαι τὰ ἄκρα. γίνονται δὲ ἐπ' αὐτῶν οἱ σφυγμοὶ μικρότεροι καὶ ἀμυδρότεροι.

σξζ'. Κοιλιακὴ διάθεσίς ἐστι ῥευματισμὸς τῆς κοιλίας. οὐ πρόσφατος, ἀλλὰ χρόνιος μετὰ στρόφων καὶ πολλῶν ἀποκρίσεων μετὰ τοῦ ἰσχναίνεσθαι τὸ σῶμα.

σξη'. Διάῤῥοιά ἐστι ῥευματισμὸς πλείων κοιλίας ἄνευ φλεγμονῆς καὶ ἑλκώσεως πολυχρόνιος.

σξθ'. Δυσεντερία ἐστὶν ἕλκωσις ἐντέρων μετὰ φλεγμο-

corde phlegmone laborante fieri affectum putaverint atque ob hanc virium exfolutionem quod evenit malum cardiacam vel affectionem vel fyncopen nominarint.

CCLXVI. Cholera eft affectus peracutus ac gravis qui per vomitus in catarrhum id eft *defluxum* protinus hominem detulit aut ex alvi profluvio et multa excretione in tormina atque non multo poft in febres dyfentericas atque malignas vifceratos impellit, hecticos et marcidos efficiens. Aut fic. Cholera eft acutus affectus cum vomitibus biliofis multis alvique dejectionibus furis quoque fe contrahentibus ac frigefcentibus extremitatibus; fiunt his in aegris et pulfus minores obfcurioresque.

CCLXVII. Coeliaca affectio eft alvi fluxio non recens fed diuturna cum torminibus multis dejectionibus corpore fimul marcefcente.

CCLXVIII. Diarrhoea copiofior fluxio eft alvi diuturna fine phlegmone et ulceratione.

CCLXIX. Dyfenteria eft inteftinorum exulceratio cum

νῆς καὶ ἀποκρίσεως αἱματωδῶν ἢ τρυγωδῶν. ἤ γε καὶ ἀπολυμάτων μετὰ τοῦ δάκνεσθαι καὶ ἀλγεῖν τὴν κοιλίαν καὶ τὰ ἔντερα.

σο'. Τεινεσμός ἐστι διάθεσις πρὸς τοῖς κάτω μέρεσι καὶ αὐτῷ τῷ ἀπευθυσμένῳ, ὥστε πολλὰς μὲν τὰς ἐξαναστάσεις καὶ προθυμίας γίνεσθαι, ὀλίγας δὲ τὰς ἀποκρίσεις. ἄλλοι δὲ οὕτως. τεινεσμός ἐστιν ἡ τοῦ ἀρχοῦ δῆξις, ἣν τὰ χολώδη καὶ δριμέα ὑγρὰ ποιοῦσι μετὰ τῆς ἐξαναστάσεώς τε καὶ προσθυμίας, καίτοι ὀλίγα ἀποκρίνηται.

σοα'. Λειεντερία ἐστὶ πάθος ἐπὶ δυσεντερίᾳ τὰ πολλὰ γινόμενον, ὥστε διὰ τὰς οὐλὰς τὰς ἐπὶ ταῖς ἑλκώσεσι γεγενημένας πυκνοτέρων καὶ λειοτέρων καὶ ἀπονωτέρων γενομένων ἀνάγκη πρὸ τοῦ πεφθῆναι διατρέχειν τὰ λαμβανόμενα σιτία ὀξέως ἐπὶ τὰς ἐκκρίσεις ἀμιγῆ, ἄπεπτα καὶ οἷα κατεπόθη. ἄλλοι δὲ οὕτως. λειεντερία ἐστὶν ἡ ἀθρόα καὶ ταχίστη διέξοδος τῶν σιτίων, οἷά περ κατεπόθησαν τοιαῦτα καὶ ἐξεκρίθησαν.

[264] σοβ'. Κωλικὴ διάθεσίς ἐστι κατασκευὴ χρό-

phlegmone et cruentorum aut faeci ſimilium ſtrigmentorum excretione non ſine alvi inteſtinorumque morſu ac cruciatu.

CCLXX. Teineſmus eſt affectus partes inferiores rectumque ipſum inteſtinum ita obſidens, ut exſurrectiones cupiditatesque deſidendi plures, paucae vero excretiones fiant. Vel ut alii: teineſmus eſt recti inteſtini mordicatio quam bilioſi acresque humores faciunt cum exſurrectione crebra cupiditateque egerendi, tametſi perpauca excernantur.

CCLXXI. Leienteria eſt dyſenteriae magna ex parte comes affectus, quando ob factas ex ulceribus cicatrices ſpiſſioribus, laevioribus indolentioribusque redditis inteſtinis neceſſe eſt ut cibi prius quam aſſumpti concoquantur, ocius ad exteriores decurrant utique impromiſcui, incocti, quales ingeſti fuere. Alii vero ſic. Leienteria eſt tota ſimul celerrimaque transmiſſio ciborum quum tales excreti ſunt quales devorati.

CCLXXII. Colica affectio conſtitutio eſt coli inteſtini

νιος περὶ τὸ κῶλον μετὰ τοῦ εἰς διαλήμματα ἀλγήματα ἐπιγίγνεσθαι ἀνυπόστατα καὶ δυσπνοεῖν καὶ ἐφιδροῦν καὶ περιψύχεσθαι.

σογ'. Εἰλεός ἐστι φλεγμονὴ ἐντέρων, ὥστε μήτε φύσας μήτε διαχωρήματα διεξιέναι, στρόφους δὲ ἰσχυροὺς παρακολουθεῖν καὶ ἀλγήματα ὑπερβεβηκότα.

σοδ'. Ἡπατικοί εἰσιν οἷς ἥπατος πόνος παρακολουθεῖ χρόνιος μετ' ἐπάρματος καὶ σκληρίας καὶ ἀχροίας τοῦ σώματος. ἐπιπυρέττουσί τε περικαῆ πυρετὸν καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῖς ἐπιξηραίνεται.

σοε'. Ἐσκιῤῥωμένον ἧπάρ ἐστιν ὅταν ὄγκος ᾖ περὶ αὐτὸ ἄγαν σκληρὸς καὶ ἀντίτυπος καὶ πρὸς τὴν ἁφὴν ἀνώδυνος.

σοστ'. Ἴκτερός ἐστιν ἀνάχυσις χολῆς ἐπὶ τὸ δέρμα, ὥστε βάπτεσθαι τὴν ἐπιφάνειαν καὶ χλοιρὰν ἀποτελεῖσθαι καὶ κακοῦσθαι τὸ δέρμα καὶ λευκαὶ αὐτοῖς αἱ κατὰ κοιλίαν διαχωρήσεις γίνονται.

σοζ'. Σπληνικοί εἰσιν οἷς φλεγμήναντες οἱ σπλῆνες εἰς τὸ κατὰ φύσιν οὐκ ἀποκαθίστανται οὐδὲ ἀποφλεγμαίνουσιν·

diuturna in qua fpatiis temporis interjectis cruciatus intolerabiles difficultatesque refpirandi, fudores perfrictionesque adoriuntur.

CCLXXIII. Volvulus eft phlegmone inteftinorum quo malo nec flatus infra nec dejectiones transmittuntur, tormina fequuntur vehementia cruciatusque intolerabiles.

CCLXXIV. Hepatici funt quos jecoris dolor comitatur diuturnus cum tumore et duritia et corporis decoloratione; fupervenit iis febris ardens et lingua exarefcit.

CCLXXV. Scirrho affectum jecur eft quum ipfi tumor adeft vehementer durus et tactui renitens nec dolorificus.

CCLXXVI. Icterus eft bilis refufio in cutem, quo fit ut fuperficies tingatur luteaque fiat et vitietur cutis; albae quoque ventris dejectiones fiunt eo morbo affectis.

CCLXXVII. Lienofi funt quibus contracta phlegmone lienes ad naturae ftatum non redeunt nec phlegmone li-

ἀλλ᾽ αὐτοῖς παραμένει ἡ σκληρία, ὥστε καὶ κατὰ τὰς νόσους ῥευματίζεσθαι, ἀλλάσσεται δὲ αὐτοῖς καὶ ἡ κατὰ φύσιν χρόα τοῦ σώματος.

σοη΄. Σκίῤῥος ἐστὶ τοῦ σπληνὸς ὅταν τε μείζων ὁ σπλὴν ὑποπίπτῃ καὶ λίαν σκληρὸς καὶ ἀντίτυπος καὶ διωγκωμένος.

σοθ΄. Ὕδρωψ ἐστὶν ὁ ἀνασάρκα, ἐφ᾽ οὗ τὸ σῶμα ὅλον ἐξῴδηκε καὶ περικλύζεται τῷ ὑγρῷ, διαστρέφεται δὲ αὐτῶν καὶ τὰ αἰδοῖα καὶ ἀνορεκτοῦσι, παρέπεται δὲ αὐτοῖς καὶ πυρετός.

σπ΄. Ὕδρωψ ἀσκίτης ἐστὶν ἐφ᾽ οὗ κοιλία καὶ ὄσχεον καὶ σκέλη ἐξοιδίσκεται, τὰ δὲ ἄνω ἰσχνὰ γίνεται ἀπολεπτυνόμενα.

σπα΄. Ὕδρωψ τυμπανίας ἐστὶν ἐφ᾽ ᾧ ἐν κοιλίᾳ πλέον μὲν τὸ πνεῦμα, ὀλιγώτερον δὲ τὸ ὑγρὸν εὑρίσκεται καὶ εἴ τις ἅψαιτο, ἦχος ἀποτελεῖται.

σπβ΄. Νεφρῖτις ἐστὶ φλεγμονὴ νεφρῶν μετ᾽ ἀλγήματος

berantur, fed permanet ipfis duritia; quapropter et fluxionibus per morbos infeftantur, color vero et ipfis corporis nativus permutatur.

CCLXXVIII. Scirrhus lienis eft quum major lien et durus admodum et renitens et tumore diftentus fubjacet.

CCLXXIX. Hydrops anafarca eft quum corpus totum intumuit oedemate atque humore circumluitur, pervertuntur et aegrotis pudenda, ciborum appetitus tollitur et febris comitatur.

CCLXXX. Hydrops afcites eft in quo venter et fcrotum cruraque intumefcunt, fuperiores autem partes extenuantur et graciles fiunt.

CCLXXXI. Hydrops tympanias eft quum in ventre plus flatus invenitur humoris minus ac fi quis pulfaverit fonus exauditur.

CCLXXXII. Nephritis eft renum phlegmone cum dolore vehementi, quandoque vero et urinae difficultate; in

σφοδροῦ, ποτὲ δὲ καὶ δυσουρίας καὶ ἰνωδῶν ἀποκρίσεων ἢ καὶ ψαμμωδῶν μετὰ αἵματος ὀλίγου.

σπγ'. Λιθίασίς ἐστι γένεσις ἐν κύστει λίθου δι' οὗ κωλύεται ἡ τοῦ οὔρου ἔκκρισις. ἑτέρως. λιθίασίς ἐστι πάθος διατάσεις τῆς κύστεως ἐπιφέρον. συνδιατείνεται δὲ αὐτοῖς καὶ [265] ἦτρον καὶ τῆς ποσθῆς ἅπτονται θαμινά. ἐπιγίνονται δὲ αὐτοῖς καὶ ἰσχουρίαι ὅταν περαιωθεὶς ὁ λίθος ἀποφράξῃ τὰς ὁδοὺς τοῦ περιττώματος.

σπδ'. Στραγγουρία ἐστὶν ἡ κατὰ στράγγα τοῦ οὔρου ἔκκρισις. ἡ στραγγουρία τὸ πάθος καλεῖται ὅταν τις ὀλίγον ἀποκρίνει οὖρον συνεχῶς.

σπε'. Δυσουρία ἐστὶ δυσχέρεια τοῦ οὐρεῖν μετὰ ὀδύνης, στραγγουρία δὲ ἡ κατὰ στράγγα οὔρησις.

σπστ'. Ἰσχουρία ἐστὶ παντελὴς τοῦ οὔρου ἐπίσχεσις κίνδυνον ἐπιφέρουσα. ἐπέχεται δὲ τὸ οὖρον κατὰ τρόπους ὀκτώ· διὰ φλεγμονὴν, διὰ σκίῤῥον, δι' αἵματος θρόμβωσιν, διὰ παράλυσιν, διὰ πρόπτωσιν τοῦ λίθου, διὰ νεφρικὴν συμπάθειαν, δι' ἕλκωσιν, διὰ λιθίασιν.

qua fibrofa quaedam vel arenofa cum modico fanguine excernuntur.

CCLXXXIII. Lithiafis eft calculi generatio in vefica per quem urinae excretio prohibetur. Alio modo: lithiafis eft affectus qui diftentiones affert veficae; fimul vero et imus venter diftenditur nec raro ad praeputium ea diftentio pervenit. Succedunt iis et urinae fuppreffiones utique quum provectus lapis vias excrementi intercluferit.

CCLXXXIV. Stanguria eft excretio urinae guttatim deftillantis. Vel: ftranguria affectus vocatur, quum quis paucam urinam continenter excernit.

CCLXXXV. Dyfuria eft difficultas ac moleftia mingendi; ftranguria vero quae guttatim fit mixtio.

CCLXXXVI. Ifchuria abfoluta prorfus urinae fuppreffio eft quae periculum affert. Octo vero modis fupprimitur aut retinetur urina, phlegmone, fcirrho, fanguinis grumo, refolutione, calculi procidentia, renum fympathia, ulceratione, calculo.

σπζ'. Ἐν νεφροῖς γίνονται λίθοι ἔνθα κατ' ἐκείνων τῶν σωμάτων πλῆθος συνέλθῃ χυμῶν παχέων ἅμα πυρετώδει θερμότητι. ἢ ἄλλως. ἐν νεφροῖς γίνονται λίθοι ὅταν τοῦ συλλεγέντος ἐν αὐτοῖς μετὰ τοῦ κατ' ἀναλογίαν πυρετοῦ χυμῶν παχέων πλήθους, ἀφ' οὗ ὑπέροπτοι εἰς τὴν λίθου γένεσιν μεταβαίνουσι.

σπη'. Γονόῤῥοιά ἐστιν ἀπόκρισις ἐπιφέρουσα σπέρματος νόσημα μετὰ τοῦ τήκεσθαι τὸ σῶμα καὶ ἀχρούστερον ἀποτελεῖσθαι· γίνεται δὲ ἀτονησάντων τῶν σπερματικῶν ἀγγείων, ὥστε τρόπον τινὰ παρειμένων αὐτῶν μὴ κρατεῖσθαι τὸ σπέρμα.

σπθ'. Σατυρίασίς ἐστι πάθος μετὰ ἐντάσεως αἰδοίου γιγνόμενον μετὰ τοῦ τείνεσθαι αὐτοῖς τὰ μόρια· ἔστι δὲ οἷς καὶ σπέρματος ἐξακοντισμὸς μεθ' ἡδονῆς γίγνεται. παραφέρονται δὲ τὴν γνώμην καὶ νεύρων τάσις καὶ σπέρματος γίνεται.

σϟ. Ἰσχιάς ἐστι πολυχρόνιον καὶ δύσλυτον τοῦ ἰσχίου ἄλγημα. ἢ οὕτως. ἰσχιάς ἐστι νόσος πόνον ἰσχυρὸν ἐπι-

CCLXXXVII. Fiunt in renibus calculi quando in corporibus illis humorum crassorum copia cum febrili calore coiverit. Vel aliter. Procreantur in renibus calculi ubi collecta in iis cum proportionali febre crassorum humorum copia fuerit a qua superassati ad calculi transeunt generationem.

CCLXXXVIII. Gonorrhoea est excretio seminis morbum inferens cum quo tabescit corpus decoloraturque: fit malum hoc vasorum seminalium robore soluto adeo ut quodam modo debilibus ipsis factis semen non retineatur.

CCLXXXIX. Satyriasis est affectus cum pudendi tentigine simul se tendentibus ejus particulis; sunt quibus et seminis ejaculatio cum voluptate fiat; hi vero mente exturbantur, nervorum tensio et seminis fit.

CCXC. Ischias est coxendicis dolor diuturnus nec solutu facilis. Aut sic: ischias est morbus validum dolo-

φέρουσα ἰσχίου κατὰ περίοδον, ὥστε αὐτοῖς τὸν πόνον καὶ μέχρις ἰγνύας καὶ γαστροκνημίας παρακολουθεῖν.

σϟα'. Ἀρθρῖτις ἐστὶ φλεγμονὴ συνισταμένη περὶ τοῖς ἄρθροις ἔμμονος πόνον ἰσχυρὸν ἐπιφέρουσα πασχόντων νεύρων.

σϟβ'. Ποδάγρα ἐστὶ πάθος περὶ τοῖς ποσὶ γιγνόμενον πόνον ἐπιφέρον πασχόντων τῶν νεύρων οἷς μὲν μετὰ πυρώσεως οἷς δὲ μετὰ ψύξεως.

σϟγ'. Σκελοτύρβη ἐστὶν εἶδος παραλύσεως ὥστε περιπατεῖν ἐπ' εὐθείας μὴ δύνασθαι, καὶ ποτὲ μὲν κατ' εὐθὺ, ποτὲ δὲ εὐώνυμον εἰς τὰ δεξιὰ περιφέρειν ἢ τὸ δεξιὸν εἰς τὰ ἀριστερὰ, καὶ ποτὲ μὲν ἐπισύρειν τὸ σκέλος ὥσπερ οἱ ἀναβαίνοντές τι μέγα.

[266] σϟδ'. Πήρωσίς ἐστι στέρησις ἢ ἐμποδισμὸς ἐνεργείας φυσικῆς ἢ ἀφαίρεσίς τινος μορίου.

σϟε'. Λέπρα ἐστὶ μεταβολὴ τοῦ χρωτὸς ἐπὶ τὸ παρὰ φύσιν μετὰ τραχύτητος καὶ κνησμῶν (399) καὶ πόνων, ἔσθ'

rem coxae per circuitum inferens qui dolor vel usque ad poplitem et suram descendat.

CCXCI. Arthritis est phlegmone stabilis circa articulos consistens, dolorem ingerens vehementem nervis nimirum affectis.

CCXCII. Podagra est affectus qui circa pedes oritur et dolorem movet affectis nervis idque aliis cum ardore aliis cum algore.

CCXCIII. Scelotyrbe species est paralyseos qua quis rectus ambulare non potest et latus alias in rectum quandoqpe sinistrum in dextrum aut dextrum in sinistrum circumfert, interdum quoque pedem non attollit, sed attrahit velut iis qui magnum quid adscendunt.

CCXCIV. Perosis est privatio interturbatione naturalis functionis aut alicujus partis mutilatio.

CCXCV. Lepra est cutis mutatio in habitum qui praeter naturam fit cum asperitate et pruritibus doloribus-

ὅτε μὲν καὶ λεπίδας ἀποπίπτειν, ὅτε δὲ καὶ ἐπινέμεται πλείονα μέρη τοῦ σώματος.

σϟϛʹ. Ἐλεφάς ἐστι πάθος παχὺ τὸ δέρμα καὶ ἀνώμαλον παρασκευάζον καὶ πελιδνὸν τὸ χρῶμα καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀναβιβρώσκεται δὲ χειρῶν καὶ ποδῶν τὰ ἄκρα καὶ ἰχῶρα ἀφίησι πελιδνὸν καὶ δυσώδη.

σϟζʹ. Λειχὴν ἐστι τραχύτης ἐπιφανείας μετὰ πολλοῦ κνησμοῦ.

σϟηʹ. Φλεγμονή ἐστιν ἐν μήτρᾳ ἡ μετὰ πόνου γιγνομένη ἐπιγαστρίου καὶ βουβώνων καὶ πυρετῶν ἐφ' ἧς καὶ βρέγματος πόνος καὶ τενόντων συνολκὴ καὶ ὀφθαλμῶν ὀδύνη.

σϟθʹ. Ἀπόστημα ἐν μήτρᾳ ἐστὶν ὅταν ᾖ πόνος ἐπιτεταμένος καὶ σφύζει καὶ διατείνει τὸ ἄλγημα ἕως ἤτρου καὶ βουβώνων καὶ ὀσφύος καὶ πυρετοὶ προσγίνονται.

τʹ. Ὑστερικὴ πνὶξ ἐστι πάθος δι' ἀναδρομὴν ὑστέρας γιγνόμενον ἢ κατάπτωσιν καὶ ἀφωνίαν ἐπιφέρει. ὥστε καὶ τὴν ἀναπνοὴν αὐταῖς οὐκ ἔκδηλον γίγνεσθαι, μετεωρίζεσθαί τε τὰ ὑποχόνδρια καὶ τὸν σφυγμὸν ἔχειν ἀμυδρὸν καὶ βραδύν.

que nonnunquam et fquamis decidentibus interdum autem fecus; interdum plures etiam corporis partes depafcitur.

CCXCVI. Elephas eft affectus qui cutem craffam atque inaequabilem reddit, lividior adeft tum cuti tum oculorum albis; extenduntur partes manuum ac pedum fummae ex quibus fanies livida et foetida emanat.

CCXCVII. Impetigo eft fummae cutis afperitas cum multa prurigine.

CCXCVIII. Phlegmone in utero eft quae cum ventris atque inguinum cruciatu ac febribus fit, qua et fincipitis labor et tendonum contractio adeft et oculorum dolor.

CCXCIX. Abfceffus eft in utero quum intenfus eft dolor pulfatque et usque ad imum ventrem et inguina ac lumbos pertingit et febres adoriuntur.

CCC. Uteri fuffocatio eft affectus qui fit per uteri adfcenfum vel defcenfum vocisque defectum affert; quare nec manifefta iis refpiratio fit et attolluntur hypochondria, pulfum hae quoque obfcurum ac tardum habent.

τα'. Γυναικεῖος ῥοῦς ἐστι φορὰ ὑγρῶν διὰ μήτρας ἐπὶ πλείονα χρόνον ὑπὸ ἀποκρίσεως αὐτῇ γιγνόμενος. ῥοῦς λευκός ἐστιν ὅταν λευκὰ ᾖ τὰ ἀποκρινόμενα καὶ ἐν τῷ προσώπῳ οἰδήματα καὶ τὰ ὀφθάλμια ἐποιδίσκεται, ἐνίαις δὲ καὶ ἡ γαστὴρ καὶ τὰ σκέλη. ῥοῦς πυῤῥός ἐστιν ὅταν ὑπόπυῤῥος ᾖ ἀπόκρισις καὶ ὀδύναι ἐν τῷ ὀσφύϊ καὶ ἐν τοῖς βουβῶσι γίγνονται. ῥοῦς ἐρυθρός ἐστιν ὁπόταν τὸ ἀποκρινόμενον μένον τοιοῦτον, οἷον ἀπὸ νεοσφαγοῦς ἱερείου αἷμα καὶ θρόμβοι ἐμπίπτουσι καὶ ὀδύνη ἔχει καὶ πῦρ καὶ βρυγμὸς καὶ πόνος εἰς αὐτὰ τὰ αἰδοῖα καὶ τὸ ὑπογάστριον. ῥοῦς μέλας ἐστὶν, ὅταν μέλαιναι αἱ ἀποκρίσεις καὶ δύσπνοια τοῦ σώματος καὶ ὀδύνη ᾖ εἰς τὰ αἰδοῖα καὶ ἰσχναίνονται αἱ γυναῖκες.

τβ'. Ἐρυσίπελας ἐν μήτρᾳ ἐστὶν ἐπειδὰν ὀδυνωμένη ἡ ὑστέρα ὁμοία ᾖ τοῖς ἀπὸ πυρὸς καιομένοις δυσυποίστοις καὶ ἡ πύρωσις ἐπ' ἐνίων μεταβαίνουσα ἄλλοτε ἐπ' ἄλλους τόπους τῆς ὑστέρας.

τγ'. Σκλήρωμα ἐν μήτρᾳ ἐστὶν ὄγκος ὑπόσκληρος περὶ

CCCI. Muliebris fluor eſt humorum defluxus per uterum ad multum tempus perdurans qui ipſi ab excretione fit. Albus fluor eſt quum alba ſunt quae excernuntur, apparent tumores in facie, partes quoque ſub oculis intumeſcunt, nonnullis vero et venter et crura. Rufus fluor eſt quum ſubruſa excretio eſt doloresque in lumbis naſcuntur atque in inguinibus. Fluor ruber eſt quando tale id manet quod excernitur, qualis ſanguis jugulatae recens victimae apparet; excidunt ſanguinis grumi, dolor habet et ardor ac ſtridor; dolor quoque ad ipſa pudenda et imum ventrem. Niger fluor eſt quum nigrae excretiones *prodeunt*, corpus aegre ſpirat exhalatque et in pudenda dolor incumbit et extenuantur mulieres.

CCCII. Eryſipelas in utero eſt ubi uterus perinde afficitur dolore atque ii qui intolerabiliter ab igne uruntur ardorque ille in quibusdam alias ad alios uteri locos transmigrat.

CCCIII. Scleroma uteri eſt tumor duriusculus qui

τι μέρος τῆς μήτρας γιγνόμενος, τὰ πολλὰ ἐπὶ φλεγμοναῖς μεινάσαις ἐπιτελούμενος.

[267] τδ΄. Σκίῤῥος ἐν μήτρᾳ ἐστὶ διάθεσις περί τι μέρος αὐτῆς ὥστε εἶναι σκληρίαν ἀντίτυπον, ὀχθώδη, ἀνώμαλον, ἄπονον τὰ πολλά.

τε΄. Καρκίνωμα ἐν μήτρᾳ ἐστὶν ἄνευ ἑλκώσεως ὄγκος ἀνώμαλος, ὀχθώδης.

τστ΄. Πάθη τριχῶν ἐστιν ἐννέα, ῥοπάλωσις, διχοφυΐα, θραῦσις, ἀτροφία, ξηρασία, πολίωσις, ῥύσις, ἀλωπεκία, ὀφίασις.

τζ΄. Ῥοπάλωσίς ἐστιν ἡ κατὰ τὸ ἄκρον τῶν τριχῶν ἀμερὴς σχέσις μετὰ τοῦ μηκέτι συναύξεσθαι.

τη΄. Διχοφυΐα ἐστὶν διαμερὴς ἡ κατὰ τὸ ἄκρον τῶν τριχῶν σχέσις, μετὰ τοῦ μήκετι συναυξάνεσθαι.

τθ΄. Θραῦσίς ἐστιν ἀνώμαλος τριχῶν ἀπόπτωσις παραπλησία τοῖς ἀπὸ ψαλίδος κεκαρμένοις.

τι΄. Ἀτροφία τριχῶν ἐστιν ὑπερβάλλουσα ἰσχνότης μετὰ τοῦ μηκέτι συναύξεσθαι.

in parte uteri aliqua nafcitur fitque plerumque ex phlegmonis quae diu permanfere.

CCCIV. Scirrhus in utero affectio eft in ejus aliqua parte ut fit durities renitens, tumens, inaequalis magnaque ex parte vacans dolore.

CCCV. Carcinoma in utero eft tumor fine ulceratione inaequalis, verrucofus.

CCCVI. Pilorum novem funt affectus, rhopalofis, dichophyia, thraufis, atrophia, ariditas, canities, fluxio, alopecia, ophiafis.

CCCVII. Rhopalofis retentio eft ac concretio fummorum pilorum individua cum eo ut non amplius crefcant.

CCCVIII. Dichophyïa eft dividua fummorum pilorum concretio qua ipfi haud amplius crefcunt.

CCCIX. Thraufis eft cafus inaequabilis pilorum non diffimilis iis qui forfice abfciffi funt.

CCCX. Atrophia eft gracilitas eorum nimia qui nec amplius augefcant.

τια'. Ξηρασία ἐστὶ χνοώδης τριχῶν ἐπιφάνεια παραπλησία τοῖς ὑπὸ κονιορτοῦ μολυνομένοις.

τιβ'. Πολίωσίς ἐστι μεταβολὴ τριχῶν ἐπὶ τὸ λευκὸν πρὸ τῆς καθηκούσης ἡλικίας.

τιγ'. Ῥύσις τριχῶν ἐστιν ἀπόπτωσις ἀκολουθοῦσα ὡς ἐπίπαν μὲν τοῖς φθίνουσι καὶ τοῖς ἀνακομιζομένοις δὲ ἐκ νόσου μακρᾶς.

τιδ'. Ἀλωπεκία ἐστὶ μεταβολὴ τοῦ χρώματος ἐπὶ τὸ λευκότερον, δι' ἣν χρονίζουσαν αἱ τρίχες ῥιζόθεν ἀποπίπτουσι.

τιε'. Ὀφίασίς ἐστι μεταβολὴ τοῦ χρώματος ὁμοία τῇ προειρημένῃ ἐπὶ τὸ μᾶλλον πυκνότερον μετὰ τοῦ σκολιοῦσθαι τὴν ψίλωσιν.

τιστ'. Διαφοραὶ τῶν ἐν κεφαλῇ καταγμάτων ὀκτώ εἰσι. ῥωγμὴ, ἐκκοπὴ, ἐγγίσωμα, ἐκπίεσμα, καμάρωσις, ἀποσκεπαρνισμὸς, ἄπαγμα, θλάσμα, ἀπήχημα. ἔνιοι δὲ τὸ μὲν θλάσμα εἶναι οὐ θέλουσι, τὸ δὲ ἀπήχημα τῇ ῥωγμῇ ὑπάγουσι.

τιζ'. Ῥωγμή ἐστιν ὀστοῦ διακοπὴ ἐπιπόλαιος εὐθεῖα καὶ ἤτοι στενὴ ἢ πλατεῖα.

CCCXI. Ariditas lanuginofa eorundem fuperficies eft pulvere confperfis affimilis.

CCCXII. Canities eft pilorum ante legitimam aetatem commutatio in album.

CCCXIII. Fluxus eft pilorum defluvium quae tabefcentibus magna ex parte atque ex diuturno morbo convalefcentibus evenit.

CCCXIV. Alopecia eft mutatio coloris in albiorem qua auri colorem referentes pili radicitus decidunt.

CCCXV. Ophiafis mutatio eft coloris antedictae fimilis ceterum ad majorem quam in illa pilorum denfitatem cum tortuofa denudatione.

CCCXVI. Fracturarum octo in capite funt differentiae, rhogme, eccope, engifoma, ecpiefma, camarofis, apofceparnifmus, thlafma, apechema; quidam vero thlafma non admittunt et apechema rhogmae fubjiciunt.

CCCXVII. Rhogme eft offis intercifio in fuperficie recta et vel angufta vel lata.

[268] τιη΄. Ἐκκοπή ἐστιν ὀστοῦ διακοπὴ μετὰ τοῦ ἄλλασθον εἶναι τὸ πεπονθὸς ὀστοῦν.

τιθ΄. Ἐγγίσωμά ἐστιν ὀστοῦ διακοπὴ μετὰ τοῦ τὸ διακείμενον εἰς τὸ βάθος ὑποκεχωρηκέναι καὶ ἀπεληλυθῆναι τῷ ἀπαθεῖ ὀστῷ.

τκ΄. Ἐκπίεσμά ἐστιν ὀστοῦ πολυμερὴς διακοπὴ μετὰ τοῦ τάσιν δρᾶν τῶν ὀστῶν εἰς τὸ βάθος ὑποκεχωρηκέναι καὶ θλίβειν τὴν μήνιγγα.

τκα΄. Ἀποσκεπαρνισμός ἐστιν ὀστοῦ ἀποκοπὴ μετὰ τοῦ ἀποκεκομμένου ὀστοῦ τεθραῦσθαι.

τκβ΄. Καμάρωσίς ἐστιν ὀστοῦ διακοπὴ μετὰ τοῦ σίναρον ὀστοῦν ἀνακεκλάσθαι ἐξ ἀμφοτέρων καὶ παραπλησίως καμάραις ἐσχηματίσθαι.

τκγ΄. Ἄπαγμά ἐστιν ὀστοῦ διακοπὴ ἐπιπόλαιος ἢ καὶ βαθεῖα κατ᾽ ἀντικείμενα μέρη τοῦ τραύματος.

τκδ΄. Θλάσμα ἐστὶν ὑποχώρησις τοῦ ὀστοῦ τοῦ κρανίου εἰς τὸ βάθος δίχα κατάγματος. γίνεται δὲ ἐπὶ τῆς παιδικῆς μάλιστα ἡλικίας· νοήσεις δὲ σαφέστερον τὸ εἰρημένον ἐπὶ τῶν κασσιτερίνων σκευῶν τοῦτο συμβαῖνον θεασάμενος.

CCCXVIII. Eccope diviſio eſt calvariae qua os laeſum refractum eſt.

CCCXIX. Engiſoma pertuſio eſt oſſis quum pars affecta in profundum deſcendit ac ſuper illaeſum os corruit.

CCCXX. Ecpieſma calvae in multas partes diffractio eſt ſimul intruſae oſſis partes in imum decubuerint ac membranam innixu ſuo premant.

CCCXXI. Apoſceparniſmus abſciſſio eſt oſſis quum ejus pars decuſſa vulnerando fuerit.

CCCXXII. Camaroſis eſt oſſis perruptio quum ex alterutra refractum parte ſimilem camerae figuram acceperit.

CCCXXIII. Apagma eſt oſſis ſuperficiaria praeciſio aut etiam profunda in oppoſitis vulneris partibus.

CCCXXIV. Thlaſma eſt receſſus oſſis calvae in profundum absque fractura ſitque potiſſimum in puerili aetate, planius vero quod dictum eſt intelliges ſi quod ſtanneis vaſis contingit contemplatus fueris.

τκε'. Τριπλᾶ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς γίνεται πάθη, φλεγμοναὶ, ῥεύματα, ἑλκώσεις.

τκστ'. Ἑλκώσεων τῶν περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς διαφοραί εἰσιν ἄργεμον, νεφέλιον, ἐπίκαυμα, βόθριον, φλυκτὶς, λεύκωμα, ἄνθραξ, μυοκέφαλον, πύωσις, ὄνυξ, σταφύλωμα, ταῦτα μετὰ πληγῆς. τὰ δὲ ἄνευ πληγῆς ἑλκώσεως πάθη μυδρίασις, φθίσις, ἀτροφία, νυκτάλωψ, ὑπόχυσις, γλαύκωμα, παράλυσις, μυωπίασις, στραβισμὸς, πτερύγιον, ἐγκανθὶς, πρόπτωσις, χήμωσις, σύγχυσις.

τκζ'. Φλεγμονὴ μὲν οὖν ἐστιν οἴδημα περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μετ' ἐρευθήματος καὶ πολλῆς θερμασίας καὶ δυσκινησίας καὶ νυγμῶν γινόμενον.

τκη'. Ῥεῦμά ἐστι λεπτῶν ὑγρῶν φορὰ ἀκατάσχετος καὶ ἀπροαίρετος.

τκθ'. Ἕλκωσίς ἐστι ῥῆξις περὶ τὸν κερατοειδῆ ἤτοι ἐκ πληγῆς ἢ γενναίας φλεγμονῆς γινομένη.

τλ'. Ἄργεμόν ἐστιν ἕλκωσις κατὰ μὲν τὸ μέλαν λευκὴ φαινομένη, κατὰ δὲ τὸ λευκὸν ὑπέρυθρος.

CCCXXV. Triplices oculis oboriuntur affectus phlegmonae, fluxus, ulcerationes.

CCCXXVI. Quae oculis ulcerationes oboriuntur earum differentiae sunt albor, nubecula, inustum, fossula, pustula, albugo, carbunculus, muſciput, suppuratio, unguis, uva, haec cum percussu eveniunt, at absque percussu ulcerationis affectus hi sunt, mydriasis, tabes, atrophia, noctividus, suffusio, glaucoma, paralysis, conniventia, strabismus, pinnula, encanthis, procidentia, hiatus, confusio.

CCCXXVII. Phlegmone est tumor oculorum qui cum rubore et calore multo et motu difficili ac punctionibus oboritur.

CCCXXVIII. Fluxus est tenuium humorum decursus involuntarius qui coërceri non potest.

CCCXXIX. Ulceratio est ruptio circa corneam tunicam quae vel ex ictu vel vehementi phlegmone oritur.

CCCXXX. Argemon est ulceratio quae in oculi nigro alba apparet; in albo autem subrubrae.

[269] τλα'. Νεφέλιόν ἐστιν ἀχλὺς ἢ ἕλκωσις ἐπιπόλαιος ἐπὶ τοῦ μέλανος. ἢ νεφέλιόν ἐστιν ἕλκος ἐπιπόλαιον καὶ μικρῷ μεῖζον ἀργέμου καὶ λευκόν.

τλβ'. Ἐπίκαυμά ἐστιν ἕλκωσις ἐσχαρώδης κατὰ τὸ μέλαν ἐπιγενομένη καὶ μὴ μένουσα.

τλγ'. Βόθριόν ἐστι κοῖλον ἕλκος ἢ καθαρὸν ἐπὶ τοῦ μέλανος.

τλδ'. Φλυκτίς ἐστιν ἀπόστασις κατὰ τὸ μέλαν περιέχουσα ὑγρασίαν μετὰ φλεγμονῆς καὶ ῥεύματος.

τλε'. Λεύκωμά ἐστιν ἀφ' ἑλκώσεως οὐλὴ παχεῖα καὶ βαθεῖα.

τλστ'. Μυοκέφαλόν ἐστιν ἀφ' ἑλκώσεως μικροτάτη ἐπέκτασις τοῦ ῥαγοειδοῦς κατὰ τὸ μέλαν παραπλησία μυίας κεφαλῇ.

τλζ'. Ἄνθραξ ἐστὶν ἐσχαρώδης ἕλκωσις μετὰ νομῆς καὶ ῥεύματος, ἐνίοτε δὲ καὶ βουβώνων καὶ πυρετοῦ.

(400) τλη'. Πύωσις ἢ ὄνυξ ἐστὶ συλλογὴ πύου κατὰ τὸ μέλαν μετὰ φλεγμονῆς πρὸς τῇ ἴριδι, παραπλησία ὄνυχι.

CCCXXXI. Nephelium eſt caligo vel ſuperficiaria ulceratio in nigro. Vel: nubecula ulcus eſt ſuperficiarium albugine longe minus et album.

CCCXXXII. Epicauma eſt velut ex igne cruſtoſa ulceratio quae nigro advenit nec permanet.

CCCXXXIII. Bothrium eſt cavum ulcus vel purum in nigro.

CCCXXXIV. Phlyctis eſt abſceſſus in nigro humorem continens cum phlegmone et fluxu.

CCCXXXV. Leucoma cicatrix eſt craſſa et profunda ulceri inducta.

CCCXXXVI. Myocephalum eſt exigua uvae tunicae porrectio in nigro muſcae capiti ſimilis per ulcerationem facta.

CCCXXXVII. Carbunculus eſt cruſtoſa ulceratio cum paſtu et fluxu interdum quoque et bubonibus et febre.

CCCXXXVIII. Suppuratio vel unguis eſt collectio puris in nigro cum phlegmone ſecundum iridem ungui conſimilis.

τλθ'. Σύγχυσίς ἐστι ποτὲ μὲν ἐκ πληγῆς, ποτὲ δὲ ἐξ αὐτομάτου ῥῆξις τῶν ἐν βάθει χιτώνων μετὰ προχύσεως τῶν ὑγρῶν καὶ ἀλλοιώσεως τῆς κόρης.

τμ'. Μυδρίασίς ἐστιν ἀμαύρωσις τοῦ ὁρατικοῦ ταραχθέντων τῶν ὑγρῶν.

τμα'. Φθίσις ἐστὶ μείωσις τῆς κόρης μετὰ ἀμαυρώσεως.

τμβ'. Ἀτροφία ἐστὶ μικρότης ὅλου τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τῆς κόρης μετ' ἀμαυρώσεως.

τμγ'. Νυκτάλωψ ἐστὶ πάθος καὶ διάθεσις ὀφθαλμῶν δίχα φανερᾶς αἰτίας. συμβαίνει δὲ τοῖς οὕτω διακειμένοις ἡμέρας μὲν μὴ ὁρᾷν, νυκτὸς δὲ βλέπειν.

τμδ'. Γλαύκωμά ἐστι τῶν κατὰ φύσιν ὑγρῶν εἰς τὸ γλαυκὸν χρῶμα μεταβολή.

τμε'. Σταφύλωμά ἐστιν ἔπαρμα κατὰ τὸν τῆς κόρης τόπον ἐμφερὲς ῥαγὶ σταφυλῆς.

τμστ'. Πρόπτωσίς ἐστιν ὅταν ὑπό τινος βιαίας πλη-

CCCXXXIX. Confufio ruptio eft tunicarum quae in profundo funt aliquando ex ictu, aliquando fpontanea cum profufione humorum et pupillae alteratione.

CCCXL. Mydriafis facultatis obfcuratio viforiae eft turbatis humoribus.

CCCXLI. Phthifis oculi eft pupillae diminutio cum obfcuratione.

CCCXLII. Atrophia eft parvitas totius oculi et pupillae cum obfcuratione.

CCCXLIII. Nyctalops eft affectus difpofitioque oculorum fine manifefta caufa: fic autem affectis evenit ut interdiu non cernant, noctù vero confpiciant.

CCCXLIV. Glaucoma eft naturalium humorum in glaucum colorem mutatio.

CCCXLV. Staphyloma eft quod in pupillae loco confurgit acino uvae fimile.

CCCXLVI. Procidentia eft quum ab ictu aliquo vio-

γῆς ἢ ἀγχονισμοῦ μετὰ συνεχοῦς πυρετοῦ ἢ κεφαλαλγίας ὀφθαλμὸς προπέσῃ.

[270] τμζʹ. Μυωπίασίς ἐστι διάθεσις ἐκ γενετῆς δι᾽ ἧς τὰ μὲν πλησία ὁρῶμεν, τὰ δὲ πόῤῥωθεν ἢ ἐπὶ βραχὺ ἢ οὐδ᾽ ὅλως.

τμηʹ. Στραβισμός ἐστι παράλυσις τῶν περὶ τὸν ὀφθαλμὸν μυῶν οὐχ ὅλων, ἀλλ᾽ ἐνίων, δι᾽ ἣν αἰτίαν ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ εἰς τὰ πλάγια νεύουσιν οἱ ὀφθαλμοί.

τμθʹ. Ἵππος ἐστὶ διάθεσις ἐκ γενετῆς καθ᾽ ἣν ἀστατοῦσι καὶ ἀεὶ κινοῦσιν οἱ ὀφθαλμοὶ κίνησιν ὑπομένοντες ἐν κλόνῳ ἢ τρόμῳ ἀδιαλείπτῳ. καθεστηκυῖαν ταύτην τὴν διάθεσιν Ἱπποκράτης ἐκάλεσεν ἵππον. τὸ δὲ πάθος τοῦ στηρίζοντός ἐστι τὸν ὀφθαλμὸν μυὸς ὃς περιείληφε τὴν βάσιν τοῦ βλεπτικοῦ ὀργάνου.

τνʹ. Χήμωσίς ἐστιν ἔπαρμα τοῦ περιοφθαλμίου ὑμένος ὃ καὶ λευκὸν προσαγορεύουσι πάθος] ὅμοιον λευκῇ σαρκί.

τναʹ. Περὶ τὰ βλέφαρα καὶ τοὺς κανθοὺς συνίσταται πάθη ταῦτα· ψώρα, φθειρίασις, κριθή, χάλαζα, λιθίασις,

lento aut ftrangulatione cum continua febre vel capitis dolore prolapfus oculus fuerit.

CCCXLVII. Myopfis eft affectus ab ortu contractus quo propinqua cernimus remota vel parum vel nihil omnino.

CCCXLVIII. Strabifmus eft paralyfis mufculorum oculi non omnino fed quorundam, ob quam caufam vel furfum vel deorfum vel in latera nuunt oculi.

CCCXLIX. Hippus affectio eft ab ortu prodiens qua inftabiles fiunt oculi ac femper moventur; utique motum fuftinentes in concuffu aut tremore affiduo confiftentem: hanc affectionem equum vocavit Hippocrates: affectus autem eft oculum firmantis mufculi qui viforii bafim inftrumenti complexus eft.

CCCL. Chemofis eft ambientis oculum membranae quod album quoque appellatur affectus albae carni perfimilis.

CCCLI. In palpebris angulisque oculorum hi contrahuntur affectus, fcabies, pedicularis, hordeolum, grando,

ὑδατὶς, τριχίασις, τράχωμα, λαγωφθαλμὸν, ἐκτρόπιον, ῥοιὰς, ἀγχίλωψ, σταφύλωμα.

τνβ'. Ψώρα ἐστὶ δριμυτάτου ῥεύματος γιγνομένη ἀνάβρωσις ταρσῶν ἢ κανθῶν μετὰ κνησμοῦ.

τνγ'. Φθειρίασίς ἐστι περὶ τὰς ῥίζας τῶν βλεφαρίδων ψώρα λεπίδας πιτυρώδεις ἀποβάλλουσα.

τνδ'. Χάλαζά ἐστι κεγχρώδης συστροφὴ κατὰ τὸ βλέφαρον καὶ λιθίασίς ἐστι τὸ αὐτό.

τνε'. Κριθή ἐστιν ὑγροῦ συλλογὴ περὶ τὸ βλέφαρον ἐπιμήκης κριθῇ ὁμοία.

τνστ'. Τράχωμά ἐστι σκληρία καὶ τραχύτης ἀνώμαλος κατὰ τὰ ἔνδον τῶν βλεφάρων γινομένη.

τνζ'. Ῥοιάς ἐστι τῆς ἐγκανθίου σαρκὸς δαπάνησις ᾗ τὸ δάκρυον ἀποῤῥεῖ.

τνη'. Τριχίασίς ἐστι βλεφάρων πτῶσις καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς τριχῶν γένεσις παρὰ φύσιν.

calcularis, aquula, pilaris, afpredo, leporinus oculus, inverfio, rivulus, anchilops, uva.

CCCLII. Scabies eft fummarum oculi palpebrarum aut angulorum erofio cum pruritu, quam acerrima fluxio progignit.

CCCLIII. Phtheiriafis eft fcabies circa palpebrarum radices quae fquamas furfuri fimiles dimittit.

CCCLIV. Chalaza tuberculum eft in palpebra milii magnitudine; eadem quoque eft lithiafis.

CCCLV. Hordeolum eft humor concretus circa palpebram oblongior hordeo fimilis.

CCCLVI. Afpredo eft durities et afperitas inaequalis quae intra palpebras oritur.

CCCLVII. Rhaea eft angulorum carnis abfumptio qua effluit lacryma.

CCCLVIII. Trichiafis cafus eft palpebrarum infitorumque iis pilorum ortus praeter naturam.

τνθ'. Διαφοραὶ τριχιάσεως τρεῖς, φαλάγγωσις, πτῶσις, ὑπόφυσις· τινὲς δὲ καὶ τὴν διστιχίαν ἐπεισάγουσιν.

τξ'. Διστιχία ἐστὶν ἑτέρου στίχου παρὰ φύσιν κατὰ τοῦ ταρσοῦ ἔκφυσις.

[271] τξα'. Ἐγκανθίς ἐστιν ὑπεροχὴ σαρκὸς ἐν τῷ μεγάλῳ κανθῷ.

τξβ'. Ἀγχίλωψ ἐστὶν ἐπανάστασις τῷ μεγάλῳ κανθῷ ὑγροῦ συλλογὴν ἔχουσα ἀσύντρητος ἢ συντετρημένη. εἴρηται δὲ ἀγχίλωψ ἀπὸ τοῦ ἐγγὺς εἶναι τοῦ ὀφθαλμοῦ· ὢψ μὲν γάρ ἐστιν ὀφθαλμὸς, τὸ δὲ ἄγχι ἐγγύς.

τξγ'. Ὑπόχυμά ἐστιν ὑγροῦ πῆξις τοῦ ὑδατώδους ἢ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐμποδίζουσα τὸ ὁρᾷν. διαφέρει δὲ ὑπόχυμα γλαυκώματος ὅτι τὸ μὲν ὑπόχυμα πῆξίς ἐστι τοῦ ὑδατώδους ὑγροῦ, τὸ δὲ γλαύκωμα μεταβολὴ τῶν κατὰ φύσιν ἐπὶ τὸ γλαυκὸν, καὶ ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ γλαυκώματος οὐδὲ ὅλως ὁρῶσιν, ἐπὶ δὲ τοῦ ὑποχύματος κατ' ὀλίγον.

τξδ'. Ὑδατίς ἐστι τῆς ὑπεστρωμένης τῷ ἄνω βλεφάρῳ

CCCLIX. Tres Trichiafeos differentiae funt phalangofis, cafus, fubortus, nonnulli difltichiam, id eft duplicem ordinem fuperinvehunt.

CCCLX. At diftichia eft alterius pilorum ordinis in palpebrae margine exortus praeter naturam.

CCCLXI. Encanthis eft exfuperantia carnis in magno angulo.

CCCLXII. Anchilops tumor in angulo magno confurgens atque humoris collectionem habens non perforatus aut fimul perforatus. Dictus eft anchilops quod prope oculum fit; ὢψ enim oculus eft, ἄγχι vero prope.

CCCLXIII. Suffufio eft concretio aquofi humoris quae vifum magis minusve impedit. Differt fuffufio a glaucomate tum quod fuffufio concretio fit diluti humoris, glaucoma vero naturalium mutatio humorum in caefium colorem, tum quod in glaucomate haud prorfus in fuffufione aliquantulum cernant.

CCCLXIV. Hydatis fubftratae fuperiori palpebrae

πιμελῆς αὔξησις, δι' ἣν ῥευματίζονται παρὰ φύσιν οἱ ὀφθαλμοί.

τξέ. Λαγωφθαλμόν ἐστιν ἀνάσπασις τοῦ ἄνω βλεφάρου, ὥστε μὴ καλύπτειν ἐν τῷ καμμύειν ὅλον τὸν ὀφθαλμόν.

τξστ'. Πτερύγιόν ἐστιν ἔκφυσις σώματος ἐπιφυομένη τῷ κερατοειδεῖ.

τξζ'. Ἐκτρόπιόν ἐστιν ὑπόφυσις σαρκὸς ἐν τῷ βλεφάρῳ ἥτις βαροῦσα ἐκτρέπει τὸ βλέφαρον. αἰτία δὲ ἐκτροπῆς βλεφάρου ἢ σαρκὸς ἐπίφυσις ἢ παράλυσις ἢ οὐλῆς σύστασις.

τξη'. Πτίλωσίς ἐστιν ἀπὸ δριμυτάτου ῥεύματος ἀπόπτωσις τῶν βλεφάρων.

τξθ'. Σταφύλωμά ἐστιν ἔκτασις τοῦ μέλανος χιτῶνος μετὰ πυρώσεως ὁμοία ῥαγὶ σταφυλῆς.

το'. Σάρκωμά ἐστι σαρκὸς ἐν τοῖς μυκτῆρσι παρὰ φύσιν αὔξησις. ἔστι δὲ σάρκωμά τι καὶ ὁ πολύπους. εἴρηται δὲ πολύπους ἀπὸ τῶν πολυπόδων. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι πολλὰς ἔχουσιν ἀποσχίδας πλαδαροί τέ εἰσι καὶ αὐξανόμενοι, οὕτω

pinguedinis augmentum eſt qua fluunt praeter naturam oculi.

CCCLXV. Lagophthalmum eſt ſuperioris palpebrae retractio adeo ut oculum dum clauditur totum non contegat.

CCCLXVI. Pterygium corporis excreſcentia eſt quae corneae tunicae inhaereſcit.

CCCLXVII. Ectropion eſt ſuborta caro in palpebra quae palpebram ipſam ſua gravitate foras evertit. Everſionis autem cauſa eſt aut adnaſcens caro aut reſolutio aut cicatricis obductio.

CCCLXVIII. Ptiloſis eſt palpebrarum caſus ab acerrimo fluxu.

CCCLXIX. Staphyloma eſt nigri tunicae extenſio cum ardore acino uvae ſimilis.

CCCLXX. Sarcoma eſt carnis in naribus praeter naturam auctio. Eſt vero et polypus quoddam ſarcoma. Porro dictum polypus eſt a polypis piſcibus; nam ut illi multas habent propagines molleſque ſunt atque augentur,

καὶ τοῦτο τὸ πάθος. διαφέρει σάρκωμα πολύπου μεγέθει καὶ κατασκευῇ.

τοα'. Ὄζαινά ἐστιν ἕλκωσις ἐν μυκτῆρσιν διὰ βάθους δυσώδης τὴν ἀποφορὰν ἔχουσα.

τοβ'. Παρωτίδες εἰσὶ παρὰ τοῖς ὠσὶν ἀποστήματα, ταῦτα ἔνιοι διοσκούρους ἐκάλεσαν, ἐπὶ πυρετοῖς γινόμεναι τὰ πολλὰ τῶν πυρετῶν ἀπαλλάσσουσαι.

τογ'. Λευκή ἐστιν ἡ ἐπὶ λευκὸν χρῶμα τοῦ σώματος παρὰ φύσιν μεταβολή.

[272] τοδ'. Ἕρπης ἐστὶν ἕλκος ἐπὶ χολῆς πλεονεξίᾳ γιγνόμενον καὶ ἐπινέμησιν ποιούμενον. ἄλλως. ἕρπης ἐστὶν ὁ ὀφίτης καλούμενος, ἕλκωσις τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος ἀπὸ δριμείας χολῆς γινομένη.

τοε'. Ἀθέρωμά ἐστι χιτὼν νευρώδης ἀθερῶδες ὑγρὸν περιέχον.

τοστ. Στεάτωμά ἐστι παρὰ φύσιν πιμελῆς συναύξησις.

τοζ'. Προσάρτησίς ἐστιν ὑμένων μακροτέρων ἀντοχὴ πρὸς τὰ παρακείμενα σώματα.

ita is quoque affectus. Differt farcoma a polypo magnitudine et opificio.

CCCLXXI. Ozaena eft ulceratio in naribus profunda tetri odoris atque halitum emittens.

CCCLXXII. Parotides abfceffus fecundum aures funt; hos nonnulli Caftores appellarunt; fuccedunt ut plurimum febribus atque ab iis liberant.

CCCLXXIII. Leuce corporis in album colorem mutatio eft praeter naturam.

CCCLXXIV. Herpes eft ulcus quod ex bilis exfuberantia fit et depaftionem facit. Aliter: herpes eft qui ferpens vocatur, exulceratio fuperficiei cutis quae ab acri bile procreatur.

CCCLXXV. Atheroma eft tunica nervofa quae humorem pulti fimilem continet.

CCCLXXVI. Steatoma eft auctio pinguedinis praeter naturam congefta.

CCCLXXVII. Profartefis longiorum eft membranarum ad vicina corpora applicatio.

τοη'. Ἀνεύρυσμά ἐστι φλεβώδους ἀγγείου ἀνευρυσμὸς ἢ πνευματικοῖς ὕλης παρασπορὰ ὑπὸ τῆς σαρκὸς κατὰ διαπήδησιν ἀναδιδομένης.

τοθ'. Ὑπόσφαγμά ἐστιν ἔξωθεν τῆς ἐπιφανείας ὠμόλυτι παραπλήσιον.

τπ'. Γαγγλίον ἐστὶ νεύρου παρὰ φύσιν συστροφὴ σωματοπεποιημένη.

τπα'. Ἄφθα ἐστὶν ἕλκωσις ἐπιπόλαιος ἐν στόματι γιγνομένη. ἐπιπολάζει δὲ αὕτη ἡ ἕλκωσις μάλιστα παιδίοις.

τπβ'. Φλεγμονή ἐστιν ὄγκος μετὰ ἐρυθήματος καὶ σκληρίας πόνους ἐπιφέρων σφυγματώδεις. εἴρηται δὲ φλεγμονὴ ἀπὸ τοῦ οἷον φλέγεσθαι τὸν τόπον. ἢ ὄγκος ὀδυνηρὸς καὶ ἀντίτυπος μετ' ἐρυθήματος χωρὶς πυρετοῦ. ἢ φλεγμονή ἐστιν ὄγκος ὀδυνηρὸς, σκληρὸς, ἀντίτυπος, ἐξ αἱματικοῦ χυμοῦ ἔχων γένεσιν.

τπγ'. Ἐρυσίπελάς ἐστιν ἔρευθος μετὰ διαπύρου φλογώσεως ἔσθ' ὅτε πυρετὸν καὶ φρίκας ἐπιφέρων. ἄλλως. ἐρυσίπελάς ἐστιν ὄγκος ὀδυνηρὸς ἀπὸ χολώδους αἵματος ἔχων τὴν γένεσιν.

CCCLXXVIII. Aneuryſma venoſi vaſis dilatatio eſt aut diſperſio ſpirituoſae materiae ſub carnem per diſſultum ſeſe diſtribuentis.

CCCLXXIX. Hypoſphagma extra ſuperficiem eſt perſimile vibici.

CCCLXXX. Ganglium concretio eſt nervi praeter naturam quae in unum corpus coaluit.

CCCLXXXI. Aphtha ſuperficiaria eſt ulceratio quae in ore gignitur: viſitur autem haec in puerulis potiſſimum ulceratio.

CCCLXXXII. Phlegmone eſt tumor cum rubore et duritia pulſitantes afferens dolores dicta quod affectus ea locus veluti uratur aut tumor dolens ac renitens cum rubore citra febrem. Vel: inflammatio eſt tumor dolens durus, renitens, ex ſanguineo humore ſuum habens ortum.

CCCLXXXIII. Eryſipelas eſt rubedo cum ignita inflammatione febres interdum horroresque inferens. Vel ignis ſacer eſt tumor rubens, dolorificus qui a bilioſo ſanguine generationem obtinet.

τπδ'. Ἄνθραξ ἐστὶν ὄγκος ἑλκώδης ἐκ τοῦ μελαγχολικωτέρου σαπέντος αἵματος. ἢ ἄλλως. ἄνθραξ ἐστὶν ἕλκος ἐσχαρῶδες ἅμα πολλῇ τῶν πέριξ σωμάτων φλογώσει· ὁ ἐκ θερμῆς μέντοι πυρότητος, παχείας δὲ κατὰ τὴν σύστασιν ὕλης ἔχει τὴν γένεσιν.

τπε'. Σκίῤῥος ἐστὶν ὄγκος σωμάτων μετὰ σκληρίας καὶ βάρους καὶ δυσκινησίας τε καὶ δυσαισθησίας.

τπστ'. Οἴδημά ἐστιν ὄγκος χαλαρός τε καὶ μαλθακὸς ὡς ἐν τῷ πιέζειν ἀνώδυνος.

τπζ'. Ἀπόστημά ἐστι μεταβολὴ σωμάτων ἐκ φλεγμονῆς εἰς πύον.

[273] τπη'. Κολόβωμά ἐστιν ἔκκοψις μορίου κατά τι μέρος τοῦ σώματος.

τπθ'. Πῶρός ἐστιν οὐσία λιθώδης καὶ ἀπόκριτος.

τϟ'. Ὑδροκέφαλόν ἐστιν ὑδατώδους ὑγροῦ ἢ αἵματος τοῦ τρυγώδους συλλογὴ κατά τι μέρος τῶν τὴν κεφαλὴν πλεκόντων σωμάτων.

CCCLXXXIV. Carbunculus eſt ex magis melancholico putrefacto ſanguine tumor ulceroſus. Vel aliter: carbunculus ulcus eſt cruſtoſum cum multa ambientium corporum incenſione; qui ex calido quidem fervore, materia vero conſiſtentia craſſa originem habet.

CCCLXXXV. Scirrhus eſt tumor corporum cum duritia et pondere et motus ac ſenſus difficultate.

CCCLXXXVI. Oedema tumor eſt laxus ac mollis qui premendo dolore vacat.

CCCLXXXVII. Abſceſſus eſt corporum ex phlegmone in pus transmutatio.

CCCLXXXVIII. Mutilatio eſt defectus particulae in parte aliqua corporis.

CCCLXXXIX. Callus eſt ſubſtantia lapidoſa, dura ac renitens.

CCCXC. Hydrocephalon eſt humoris aquoſi aut faeculenti ſanguinis collectio in parte corporum aliqua eorum quae caput concinnant.

τϟα'. Κηρίον ἐστιν ἕλκος συνεχεῖς ἔχον κατατρήσεις ἐξ ὧν μελιτῶδες ὑγρὸν ἐκκρίνεται.

τϟβ'. Φαγέδαινά ἐστιν ἕλκος ἀναβιβρῶσκον τὰ ὑπογιῆ καὶ παρακείμενα.

τϟγ'. Καρκίνωμά ἐστιν ὄγκος κακοήθης καὶ περίσκληρος, ἀνέλκωτος ἢ ἡλκωμένος. εἴρηται δὲ (402) ἀπὸ τοῦ ζώου καρκίνου.

τϟδ'. Διονυσίσκοι εἰσὶν ὀστώδεις ὑπεροχαὶ ἐγγὺς κροτάφων γιγνόμεναι. λέγονται δὲ κέρατα ἀπὸ τῶν κερασφορούντων ζώων κεκλημένα.

τϟε'. Τερηδών ἐστιν ὀστοῦ κατάτρησις ἀπὸ φθορᾶς. τὸ δὲ ὄνομα τῷ πάθει ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων τρημάτων, οἱονεί τις τρηδὼν οὖσα.

τϟστ'. Ἀδήν ἐστι συστροφή τις ξηρὰ καὶ σαρκώδης ἢ συστροφὴ σαρκώδης.

τϟζ'. Χοιράς ἐστι σὰρξ ξηρὰ καὶ δύσλυτος.

τϟη'. Βρογχοκήλη ἐστὶν ὄγκος παρὰ τῷ βρόγχῳ διαφορὰν ἔχων παρὰ τὴν ἐν τῷ ὀσχέῳ κατασκευήν.

CCCXCI. Favus ulcus eſt aſſidua habens foramina ex quibus humor melli ſimilis excernitur.

CCCXCII. Phagedaena eſt ulcus quod propinqua et adjacentia erodit.

CCCXCIII. Carcinoma eſt tumor malignus et praedurus ſine ulcere a cancro animali dictus.

CCCXCIV. Dionyſiſci ſunt oſſeae eminentiae quae prope tempora naſcuntur; dicuntur autem et cornua a cornigeris animalibus vocata.

CCCXCV. Teredo pertuſio eſt oſſis ex corruptione; affectui nomen ab accidentibus foraminibus datum eſt quaſi teredo quaedam exiſtat.

CCCXCVI. Aden collectio ſicca quaedam et carnoſa eſt vel carnoſa convolutio.

CCCXCVII. Struma caro eſt ſicca quae non facile ſolvitur.

CCCXCVIII. Bronchocele tumor eſt gutturi adnaſcens differtque ab eo qui in ſcroto progignitur.

τϞθ'. Ἀγκύλη ἐστὶ πίεσις τῶν περὶ τὸν τράχηλον ἢ τὰ ἄρθρα τενόντων δι' ἣν ἐμποδίζεται ἡ ἐνέργεια.

υ'. Ἀκροχορδὼν ἐστιν ἔκφυσις περιφερῆ τε καὶ διάστενον ἔχουσα βάσιν.

να'. Μυρμηκία ἔκφυσίς ἐστι παχεῖα καὶ μὴ διάστενον ἔχουσα βάσιν.

νβ'. Θύμος ἐστὶν ἔκφυσις σαρκὸς τραχείας ὁμοία τοῖς ἐδωδίμοις θύμοις περὶ αἰδοίῳ καὶ ἕδρᾳ γινομένη.

νγ'. Γυναικόμασθόν ἐστι παρὰ φύσιν αὔξησις τῆς ὑποκειμένης τοῖς μασθοῖς πιμελῆς.

[274] νδ'. Ἐξόμφαλός ἐστιν ὑπεροχὴ ὀμφαλοῦ ὑπὸ διαφόρου αἰτίας γινομένη.

νε'. Ἐπιπλοόμφαλόν ἐστιν ὑποδρομὴ ἐπιπλόου κατὰ τὸν ὀμφαλόν.

νστ'. Ἐντερόμφαλόν ἐστιν ὑποδρομὴ ἐντέρου κατὰ τὸν ὀμφαλόν.

νζ'. Ὑδρόμφαλόν ἐστιν ἀργοῦ ὑγροῦ σύστασις κατὰ τὸν ὀμφαλὸν, ποτὲ δὲ καὶ ὑπὸ χιτῶνος συνεχόμενον.

CCCXCIX. Ancyle eft eorum qui in cervice aut articulis funt tendonum compreffio qua functio interturbatur.

CD. Acrochordon verruca eft vel eruptio orbicularem anguftamque obtinens bafin.

CDI. Myrmecia tuberculum eft afperum non anguftam habens bafin.

CDII. Thymus afperae carnis extuberatio eft quae efculentis thymis fimilis circa genitale ac fedem oritur.

CDIII. Gynaecomafthon fubjectae mammis pinguedinis incrementum eft praeter naturam.

CDIV. Exomphalon prominentia eft umbilici quae diverfis ex caufis oboritur.

CDV. Epiploomphalon eft omenti in umbilicum decurfus.

CDVI. Enteromphalon eft inteftini in umbilicum decurfus.

CDVII. Hydromphalon coacervatio in umbilico eft lenti humoris qui fub tunica quoque interdum continuatur.

υη'. Πωρόμφαλόν ἐστι πώρου σύστασις κατὰ τὸν ὀμφαλόν.

υθ'. Σαρκόμφαλόν ἐστι σαρκὸς παρὰ φύσιν αὔξησις κατ' ὀμφαλὸν ἤτοι ἡμέρου ἤτοι κακοήθους.

υι'. Πνευμόμφαλόν ἐστι τὸ ἀνεύρυσμα τοῦ ὀμφαλοῦ.

υια'. Ἐν κατακαλύψει ἐστὶν ἀπόστημα τῶν ἐν βάθει σωμάτων ἢ σπλάγχνων εἰς πύον τῆς μεταβολῆς γινομένης.

υιβ'. Φύγεθλόν ἐστι κατὰ βουβῶνα γινόμενον ἀπόστημα.

υιγ'. Ὑποσπαδίας ἐστὶ πάθος ἐφ' οὗ ἡ βάλανος ἐφείλκυσται. ἢ ἔστι πάθος ἐφ' οὗ ἡ βάλανος ἀπόκειται καὶ τὸ τῆς οὐρήτρας τρίμμα ὑπόκειται.

υιδ'. Λιπόδερμός ἐστιν ἔλλειψις τοῦ σκέποντος τὴν βάλανον δέρματος ὡς μηκέτι ἀποσύρειν δύνασθαι. τὸ σκέπον δὲ τὴν βάλανον ποσθὴ ἢ ἀκροποσθία καλεῖται.

υιε'. Φίμος ἐστὶν ἡ τῶν πόρων φυσικῶν κατάκλεισις. διαφοραὶ δὲ τοῦ φίμου δύο. ἢ γὰρ ἐκ φύσεως ἢ ἐξ ἐπιγεννήματος ἑλκώσεως προηγησαμένης γίνεται.

υιστ'. Παραφίμωσίς ἐστιν ἀποσυρέντος τοῦ τῆς βαλάνου νεύρου ὡς μηκέτι ἐπισῦραι τὴν ποσθὴν δύνασθαι.

CDVIII. Poromphalon eſt concretio tophi in umbilico.

CDIX. Sarcomphalon incrementum carnis praeter naturam eſt in umbilico vel mitis vel malignae.

CDX. Pneumomphalon dilatatio eſt umbilici.

CDXI. In contectu eſt abſceſſus quum corporum quae ſunt in profundo aut viſcerum in pus ſit mutatio.

CDXII. Phygethlon abſceſſus eſt naſcens in inguine.

CDXIII. Hypoſpadias eſt affectus in quo glans colis retracta eſt. Vel: affectus eſt in quo colis glans impendet et uretrae foramen ſubſternitur.

CDXIV. Lipodermus eſt tegentis glandem pelliculae adeo ut diſtrahi non amplius poſſit. Quod autem tegit glandem praeputium vel praeputii ſumma vocatur.

CDXV. Phimus eſt meatuum naturalium praecluſio. Phimi duae ſunt differentiae; vel enim ex natura fit vel poſtea gignitur ulceratione antegreſſa.

CDXVI. Paraphimoſis eſt quum retracto glandis nervo praeputium deduci praeterea nequit.

υιζ'. Περιτομὴ ἢ περιαίρεσίς ἐστιν ἀφαίρεσις τοῦ σκέποντος βάλανον δέρματος.

υιη'. Ῥαγάς ἐστι διαίρεσις τετυλωμένα ἔχουσα τὰ χείλη.

υιθ'. Αἱμοῤῥοΐς ἐστιν ἀνεύρυσμα τῶν καταπλεκόντων τὴν ἕδραν ἀγγείων. εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ αἷμα δι' αὐτῆς ῥεῖν. [275] διαφοραὶ δὲ αἱμοῤῥοΐδων πέντε, παρὰ τὸ μέγεθος, παρὰ τὸ πλῆθος, παρὰ τὸ σχῆμα, παρὰ τὸν τόπον ἢ παρὰ τὴν κατασκευήν. παρὰ μὲν τὸ μέγεθος ὅτι αἱ μὲν αὐτῶν εἰσι μικραὶ, αἱ δὲ μεγάλαι, αἱ δὲ μέσαι. παρὰ δὲ τὸ πλῆθος ὅτι ἐφ' ὧν μὲν μία, ἐφ' ὧν δὲ πλείονες συνίστανται, ἐπί τινων δὲ ἐλάττονες. παρὰ δὲ τὸ σχῆμα ὅτι αἱ μὲν στενὴν τὴν βάσιν ἔχουσιν, αἱ δὲ πλατεῖαν. παρὰ δὲ τὸν τόπον ὅτι αἱ μὲν ἐν δακτυλίῳ γίγνονται, αἱ δὲ ἐν σφυγκτῆρι, αἱ δὲ ἐν τῷ ἀπευθυσμένῳ. παρὰ δὲ τὴν κατασκευὴν ὅτι αἱ μὲν εἰσιν ἥμεροι, αἱ δὲ κακοήθεις.

υκ'. Κονδύλωμά ἐστι δακτυλίου στολίδος ἐπανάστασις μετὰ φλεγμονῆς.

υκα'. Σῦριγξ ἐστιν ὑποφορὰ τυλώδης, στενὴ καὶ ἐπιμήκης, ἔσθ' ὅτε καὶ σκολιωμένη ἀναπούλωτον ἔχουσα τὸ

CDXVII. Peritome ablatio eft cutis glandem obtegentis.

CDXVIII. Rhagas divifio eft labra obtinens callo indurata.

CDXIX. Haemorrhois dilatatio eft vaforum quae fedem contexunt dicta quod fanguis per eam fluat. Differentiae quinque funt haemorrhoidum a magnitudine, multitudine, figura, loco, conftitutione. A magnitudine quod aliae parvae fint, aliae magnae, aliae mediae. A multitudine quod in aliis una, plures in aliis, in quibusdam vero pauciores confiftant. A figura quod nonnullae angufta, quaedam lata fint bafi. A loco quod quaedam in ano quaedam in fphynctere, quaedam in recto funt inteftino. A conftitutione quoniam aliae mites funt, aliae malignae.

CDXX. Condyloma eft extuberatio quae cum phlegmone in rugofa ani parte confurgit.

CDXXI. Fiftula ductus eft callofus, anguftus et oblongus, interdum etiam obliquus ofculum habens cui cica-

στόμιον δι' οὗ ὑγρὸν κατά τινας καιροὺς ἐκκρίνεται. τῶν συρίγγων διαφοραὶ δύο· αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσι τυφλαὶ, αἱ δὲ κρυπταί. τυφλαὶ μὲν αἱ τὸ στόμιον ἐν τῷ βάθει ἔχουσαι, τὸν μέντοι κόλπον πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν. κρυπταὶ δὲ ὅσαι καὶ τὸ στόμιον καὶ τὸν κόλπον ἐν τῷ βάθει ἔχουσιν.

υκβ'. Περὶ τὸν ὄσχεον γίνεται πάθη τρία, κίρσος, ψώρα, ῥάκωσις.

υκγ'. Ὄγκοι ἐν ὀσχέῳ ἐννέα συνίστανται ὑδροκήλη, ἐντεροκήλη, ὑδρεντεροκήλη, κιρσοκήλη, πωροκήλη, ἐπιπλοκήλη, ἐντεροεπιπλοκήλη, ἐντεροπωροκήλη, ὑδροκιρσοκήλη.

υκδ'. Ὑδροκήλη ἐστὶν ἀργοῦ ὑγροῦ σύστασις κατὰ μέρος τοῦ ὀσχέου.

υκε'. Ἐντεροκήλη ἐστὶν ἐντέρου κατολίσθησις εἰς τὸ ὄσχεον κατὰ βραχὺ ἢ ἀθρόως. αἰτίαι δὲ ἐντεροκήλης ἡ προκαταρκτικὴ ἔντασις ἢ πληγὴ, συνεκτικὴ δὲ ἀπέκτασις ἢ ῥῆξις τοῦ περιτοναίου.

trix obduci nequit, per quod humor certis temporibus tenuis excernitur. Duae sunt fistularum differentiae. Quaedam enim ipsarum caecae sunt, quaedam vero occultae. Caecae quidem sunt quae osculum in profundo sinum ad superficiem habent; occultae vero quae et os et sinum in profundo obtinent.

CDXXII. Tres circa scrotum fiunt affectus, ramex, scabies, detritio.

CDXXIII. Tumores in scroto novem consistunt, hydrocele, enterocele, hydrenterocele, cirsocele, porocele, epiplocele, enterepiplocele, enteroporocele, hydrocirsocele.

CDXXIV. Hydrocele est lenti humoris in parte scroti collectio.

CDXXV. Enterocele fit intestini in scrotum paulatim vel semel delapsus. Enteroceles causae sunt antecedens quidem intensio vel ictus, continens autem iterata extensio aut ruptio peritonaei.

υκστ'. Ὑδρεντεροκήλη ἐστὶν ἐντέρου κατολίσθησις καὶ ἀργοῦ ὑγροῦ συλλογὴ κατὰ τὸν ὄσχεον.

υκζ'. Κιρσοκήλη ἐστὶν ἀνευρυσμὸς καὶ μεγεθοποίησίς τινων ἢ πάντων τῶν τρεφόντων τὸν δίδυμον ἀγγείων.

υκη'. Ὑδροκιρσοκήλη ἐστὶν ἀνευρυσμὸς τῶν τρεφόντων τὸν δίδυμον ἀγγείων καὶ ἀργοῦ ὑγροῦ συλλογὴ κατά τι μέρος τοῦ ὀσχέου.

υκθ'. Πωροκήλη ἐστὶ πώρων σύστασις κατά τι μέρος τοῦ ὀσχέου.

υλ'. Ἐπιπλοκήλη ἐστὶν ὀλίσθησις ἐπίπλου κατὰ τὸ μέρος τοῦ ὀσχέου.

υλα'. Ἐντεροεπιπλοκήλη ἐστὶν ὀλίσθησις ἐντέρου τε καὶ ἐπίπλου κατὰ τὸ μέρος τοῦ ὀσχέου.

[276] υλβ'. Κήλη ἐστὶν ὄγκος περιεκτικός τινος τῶν προειρημένων· πᾶς γὰρ ὄγκος ἐν ὀσχέῳ κήλη λέγεται.

υλγ'. Κρύψορχίς ἐστιν ἀναχώρησις διδύμου ἢ διδύμων.

υλδ'. Ῥάκωσίς ἐστιν ἐπέκτασις πολλὴ τοῦ ὀσχέου.

CDXXVI. Hydrenterocele eſt delapſus inteſtini minusque elaborati humoris collectio in ſcroto.

CDXXVII. Cirſocele eſt dilatatio amplificatioque quorundam aut omnium quae teſtem alunt vaſorum.

CDXXVIII. Hydrocirſocele eſt dilatata teſtem nutricantium vaſorum et lenti humoris in ſcroti aliqua parte collectio.

CDXXIX. Porocele eſt concretio calli in aliqua parte ſcroti.

CDXXX. Epiplocele lapſus omenti eſt in partem ſcroti.

CDXXXI. Enteroepiplocele in ſcroti partem inteſtini atque omenti caſus eſt.

CDXXXII. Cele tumor eſt qui dictorum aliquod continet; omnis enim in ſcroto tumor ramex nuncupatur.

CDXXXIII. Crypſorchis eſt teſticuli vel teſticulorum receſſus.

CDXXXIV. Rhacoſis multa ſcroti extenſio eſt.

υλε'. Ψωρίασίς ἐστι σκληρότης πολλὴ τοῦ ὀσχέου μετὰ ἐπιτεταμένου κνησμοῦ, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἑλκώσεως.

υλστ'. Γάγγραινά ἐστι μεταβολὴ τοῦ χρωτὸς τοῦ κατὰ φύσιν ἑκάστου ἐπὶ τὸ ἀλλότριον καὶ νέκρωσις μεθ' ἑλκώσεως καὶ δίχα ἑλκώσεως. γίνεται δὲ γάγγραινα ἤτοι πληγῆς προηγησαμένης ἢ νεκρώσεως γιγνομένης ἢ φλεγμονῆς ἐκ χειρουργίας.

υλζ'. Δρακόντιόν ἐστιν ἕλκος φορὰν ἐπ' αὐτὸ ἔχον νεύρου ἀπὸ τοῦ πλησίον μέρους. εἴρηται δὲ δρακόντιον, ἐπεὶ ἐν ταῖς κινήσεσιν ἀναχωρεῖ τὸ νεῦρον ἐπὶ τὸ ἕλκος καὶ κρύπτεται ἐν αὐτῷ.

υλη'. Ἧλός ἐστιν ἕλκος ἐν πέλματι περιφερὲς καὶ τετυλωμένον.

υλθ'. Ἐκκρίνεται τὸ σπέρμα, ὥσπερ Πλάτων φησὶ καὶ Διοκλῆς, ἀπὸ ἐγκεφάλου καὶ νωτιαίου· Πραξαγόρας δὲ καὶ Δημόκριτος ἔτι τε Ἱπποκράτης ἐξ ὅλου τοῦ σώματος. ὁ μὲν Δημόκριτος λέγων, ἄνθρωποι εἷς ἔσται καὶ ἄνθρωπος πάντες. ὁ δὲ Ἱπποκράτης φησί· ἡ γὰρ ἡδονὴ πανταχόθεν

CDXXXV. Pforiafis multa durities eft fcroti cum intenfa prurigine quandoque vero et ulceratione.

CDXXXVI. Gangraena eft corporis mutatio a naturali cujusque habitu in alienum atque exftinctio cum ulceratione et citra ulcerationem. Gignitur autem gangraena vel plaga procedente vel dum exftinctio fit aut phlegmone ex chirurgia.

CDXXXVII. Dracunculus eft ulcus quod a parte propinqua ad ipfum nervi delationem habet. Dictus autem eft quod nervus movendo corpore in ulcus recedat in eoque occultetur.

CDXXXVIII. Clavus eft ulcus in pedis planta orbiculatum quod callum contraxit.

CDXXXIX. Semen, ut Plato ac Diocles autumant, ex cerebro et dorfi medulla excernitur; ut autem Praxagoras atque Democritus praeterea et Hippocrates cenfent ex toto corpore. Democritus quidem quum ait: homines unus erit et homo omnes. Hippocrates vero, genitura,

ἔρχεται τοῦ σώματος· ἀπὸ μὲν τῶν ὑγιῶν ὑγιής, ἀπὸ δὲ τῶν νοσερῶν νοσερά. τὸ σπέρμα ἐστὶν κατὰ μὲν τοὺς Στωϊκοὺς ὃ μεθίησι τὸ ζῶον ὑγρὸν μετὰ πνεύματος καὶ ψυχῆς, ὡς δὲ οὐ μέρος. κατὰ δὲ Ἀσκληπιάδην τὸ ἐν ταῖς ἀφροδισίοις συνουσίαις ἐκκρινόμενον γεννητικὸν ὑγρόν.

υμ'. Ἐζήτηται εἰ σπερμαίνει τὸ θῆλυ ὥσπερ τὸ ἄῤῥεν σπερμαίνει· καὶ γὰρ τὸ θῆλυ τὴν αὐτὴν ὄρεξιν ἔχει καὶ κοινωνεῖ τῶν αὐτῶν νοσημάτων· καὶ φανερῶς διὰ τῆς ἀνατομῆς δείκνυται τοὺς σπερματικοὺς ἔχον πόρους καὶ τὸ μέγιστον τοῦ σπερμαίνειν μαρτύριον αἱ ὁμοιότητες τῶν γενομένων πρὸς τὰς τεκούσας· ὅτι δὲ συμβάλλεται μαρτυρεῖ Ἱπποκράτης λέγων ἐν τῷ περὶ παίδων φύσεως. ἢν γονὴ μείνῃ ἀπ' ἀμφοῖν ἐν τῇσι μήτρῃσι τῆς γυναικὸς, πρότερον μὲν μίσγεται ὁμοῦ ἅτε τῆς γυναικὸς οὐκ ἀτρεμεούσης, ἀθροίζεται δὲ καὶ παχύνεται θερμαινόμενον, ἔπειτα πνεῦμα ἴσχει.

υμα'. Διαφέρει σπέρμα γόνου ὅτι σπέρμα μέν ἐστι τὸ ἐν σπερματικοῖς πόροις ὂν, γόνος δὲ τὸ ἤδη ἐκκριθέν· καὶ

inquit, undique a corpore demanat a fanis fana, a morbofis morbofa. Semen eft fecundum Stoicos quod cum fpiritu et anima fed veluti non pars ab animali dimittitur; ut autem opinio fert Afclepiadis genitalis humor qui in venereis congreffibus excernitur.

CDXL. Quaefitum eft utrum femina femen emittat ut et mas femen promit. Etenim eandem libidinem habet femina eorundemque morborum eft particeps ac plane ex diffectione feminariis meatibus praedita effe oftenditur. Maximum quoque id producendi feminis teftimonium eft quod fimiles matribus procreentur liberi; quod autem conferat teftis eft Hippocrates qui in libro de pueri natura: *fi profecta*, inquit, *ab ambobus genitura in mulieris locis manet, primum quidem una mifcetur utpote non quiefcente muliere concalefcendoque colligitur ac craffefcit; dein fpiritum concipit.*

CDXLI. Differt femen a genitura quod femen in feminariis fit meatibus, genitura vero quod jam excretum

ὡς Ἀσκληπιάδης λέγει, ὅτι τὸ σπέρμα μὲν καὶ τοῖς μηδέπω γεννᾷν δυναμένοις ὡρισάμεθα, γόνον δὲ τὸ μηδέπω πεπεμμένον σπέρμα.

[277] υμβ'. Αἰτίαι ἀγονίας διτταὶ, ἡ περὶ τὸν ἄνδρα ἡ περὶ τὸ θῆλυ καὶ ἑκάτεραι πλεοναχῶς· περὶ μὲν οὖν τὸ θῆλυ ἤτοι κατάψυχρον ἐχούσης ἢ (402) καταπίμελον τῆς γυναικὸς τὴν μήτραν· περὶ δὲ τὸ ἄῤῥεν ἤτοι ὅταν ὑποσπαδίας ᾖ, ἤτοι ἐστερημένος διδύμων ἢ ἄλλον τινὰ τρόπον ἔχων νοσήματος.

υμγ'. Οὐκ ἔστι μέρος τῆς κυούσης τὸ κυούμενον ἢ πάντως φθειρομένου μὲν αὐτοῦ ἀποθνήσκειν ἐχρῆν ἐξ ἀνάγκης τὴν κυοῦσαν ἢ ἀπὸ κυισκομένου βλάπτεσθαι πρὸς τὰς ὁλοκλήρους ἐνεργείας ὡς λείποντος μέρους καὶ ἀποστερουμένου τοῦ σώματος αὐτοῦ.

υμδ'. Τρέφεται τὸ ἔμβρυον διὰ τοῦ χορίου λαμβάνον καὶ ἐπισπώμενον. τρέφεται δὲ οὐ διὰ στόματος, ἀλλὰ δι' ὀμφαλοῦ.

υμε'. Τινὲς μὲν εἶπον ζῶον, τινὲς δὲ οὔ· ὅσοι μὲν οὖν

eſt; et ut Aſclepiades loquitur ſemen quidem iis quoque eſſe qui nondum generare poſſunt definivimus; genituram vero ſemen nondum concoctum.

CDXLII. Infoecunditatis duplex cauſa eſt, altera in viro, altera in muliere, et utraque multiplex. In femina igitur cauſa eſt ſi perfrigidum uterum vel praepinguem mulier habeat; in mare vero quum is vel ſubſpado vel teſticulis orbatus fuerit vel alio quodam morbi genere correptus.

CDXLIII. Non eſt pars foetae foetus in utero aut certe ipſo prorſus intereunte gravidam quoque interire neceſſario oportet vel partu edito laedi in integris functionibus, quod pars deſit atque ea corpus ſpolietur.

CDXLIV. Nutritur foetus per ſecundas alimentum excipiens attrahensque. At non per os, ſed per umbilicum alitur.

CDXLV. Foetum quidam animal eſſe, quidam non

εἶπον ζῶον ὑπάρχειν αὐτὸ τῇ κινήσει ἐτεκμήραντο ζῶον ὑπάρχειν αὐτό. ἐπειδὴ γὰρ κινεῖται καὶ τὸ ἔμβρυον καὶ ὅτι ἥδεται μὲν ἡδομένης τῆς μητρὸς καὶ εὐφραίνεται, ἀνιωμένης δὲ συστέλλεται καὶ συνάγεται αἰσθανόμενον ὡς ζῶον· ἡ γὰρ αἴσθησις οὐκ ἄλλῳ τινὶ ἢ ζώῳ προσφυής· οἱ δὲ μὴ εἶναι ζῶον λέγοντες τρέφεσθαι μὲν αὐτὸ καὶ αὔξεσθαι ὥσπερ καὶ τὰ δένδρα, ὁρμὴν δὲ καὶ ἀφορμὴν οὐκ ἔχειν ὥσπερ τὰ ζῶα. οὐ γὰρ αὐτὸ προαιρέτοις οὐ μόνον κινεῖται, ἀλλ' οὔτε μετὰ προαιρέσεως, ἀλλ' ὡς τὰ δένδρα καὶ φυτά· τοῖς μὲν γὰρ αἴτιος κινήσεως ἄνεμος, ἐμβρύοις δὲ ἡ περὶ αὐτὰ ὑγρότης καὶ ὄλισθος καὶ τὸ σχῆμα τῆς μήτρας, πληρουμένη γὰρ σφαιροποιεῖται, σχῆμα δὲ ἡ σφαῖρα εἰς πᾶσαν κίνησιν εὐφυὴς ἅτε βάσεως ἁπάσης ἄμοιρος. Ἀσκληπιάδης δὲ οὔτε ζῶον, οὔτε μὴ ζῶον εἶπεν τὸ ἔμβρυον, ἀλλ' ὅμοιον ἔφησεν αὐτὸ τοῖς κοιμωμένοις· ὅνπερ γὰρ τρόπον ἐκεῖνοι μὲν ἔχουσιν τὰς αἰσθήσεις, οὐ χρῶνται δὲ αὐταῖς, οὑτωσὶ καὶ τὸ κατὰ γαστρός.

esse prodiderunt. Quotquot igitur animal ipsum esse dixerunt ex motu conjectarunt animal ipsum exsistere. Quandoquidem et movetur foetus et quia matre quidem sese oblectante oblectatur ac laetatur, moerente vero moeret et ut sentiens animal cogitur: nulli enim sensus praeterquam animali a natura datus est. Qui autem non esse animal asserunt nutriri ipsum quidem et augeri ut et arbores, non tamen ut animalia appetendi et aversandi vim habere. Non enim ipse solum voluntarie imo neque ex proposito movetur verum ut arbores et plantae, nam ventus iis causa est motionis; foetus vero circumfusa humiditas et lubricitas atque uteri figura qui quum impletur tumescit in globum: est autem globus figura in omnem motum utpote omnis expers basis natura proclivis. At Asclepiades foetum neque animal neque non animal esse pronunciavit, sed simile id esse dormientibus dixit: nam quo illi modo sensus obtinent neque tamen utuntur, sic et quod in utero gestatur.

υμστ'. Γίνεται δὲ τὸ ἄῤῥεν κατὰ μέν τινας ἐπειδὰν τὸ ἐκ τῶν δεξιῶν ἀποσπασθὲν σπέρμα καταβληθῇ εἰς τὴν μήτραν· θῆλυ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν. ἄλλοι δὲ ἔφασαν κατὰ τὴν τοῦ σπέρματος ἰδιοσυγκρασίαν ἤτοι παρὰ τὴν θερμότητα ἢ τὴν ψυχρότητα γίνεσθαι. τὸ μὲν γὰρ θερμότερον σπέρμα ποιεῖ τὸ ἄῤῥεν, τὸ δὲ ψυχρότερον τὸ θῆλυ.

υμζ'. Τὰ δὲ δίδυμα καὶ τρίδυμα γίνεται κατὰ μέν τινας διὰ τὸ εἰς θερμὴν τὴν μήτραν καθελκόμενον σπέρμα θραύεσθαι καὶ ποιεῖν οὕτως τὰ δίδυμα καὶ τρίδυμα. ἄλλοι δὲ τὰς ἐπισυλλήψεις ᾐτιάσαντο, ἡμεῖς δέ φαμεν ὅτι ἐὰν εὑρεθῇ τὸ σπέρμα εἰς ἄμφω ταῦτα, γίνεσθαι τὰ δίδυμα.

[278] υμη'. Ἑρμαφρόδιτός ἐστι συμπλοκὴ τοῦ τε ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ χαρακτῆρος μετὰ τοῦ καὶ ἐν ἀμφοτέροις γεγενῆσθαι αἰδοῖον ἔχειν.

υμθ'. Τέρατα γίνεται, ὡς μέν τινες λέγουσι, κατὰ παρέγκλισιν τῆς μήτρας· τὸ γὰρ σπέρμα παρεγχεόμενον ἀνωμάλως ποιεῖ τὰ τέρατα, ὃν τρόπον καὶ τὸν μόλιβδον θερμὸν ὄντα, ἐπειδὰν καταχυθῇ ἀνωμάλως, ἀνώμαλον ποιεῖ

CDXLVI. Gignitur mas, ut nonnulli opinantur, poſtquam ex dextra parte avulſum ſemen in uterum conjectum eſt, femina quum ex ſiniſtra: alii vero pro peculiari ſeminis temperamento a calore vel frigore fieri dixerunt. Nam ſemen calidius marem generat, frigidius ſeminam.

CDXLVII. Fiunt gemini atque trigemini, ut quidam arbitrantur, quoniam ſemen in calidum detractum ac derivatum frangitur ſicque facit geminos et trigeminos. Alii ad ſuperſoetationem cauſam referunt. Nos vero ſi in haec ambo conferri ſemen inventum ſit, gemellos aſſerimus procreari.

CDXLVIII. Hermaphroditus complexus eſt maſculini ſexus ac feminei etiam utroque genitale proprium obtinente.

CDXLIV. Generantur monſtra ut quidam ajunt per declinationem obliquitatemque uteri; nam quod inaequaliter ſemen infunditur monſtra progignit: quo modo et liquatum plumbum, ſi inaequaliter deſuſum ſit, inaequale

τὸ δημιούργημα. ἢ τὰ τέρατα ἤτοι κατ' ἔλλειψιν ἢ κατὰ πλεονασμὸν γίνεται· καὶ τὰ μὲν κατὰ μέγεθος ὡς τὰ μεγαλοκέφαλα, τὰ δὲ κατὰ σμικρότητα ὡς τὰ στρουθοκέφαλα, τὰ δὲ κατὰ πλεονασμὸν ὥσπερ τὰ ἑξαδάκτυλα, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ πλεοναδάκτυλα.

υν'. Διὰ ποίαν αἰτίαν τῶν ἑπταμήνων γονίμων ὄντων τὰ ὀκτάμηνα ἄγονά ἐστιν; λέγεται οὕτως· ὅτι ὁ ὀκτὼ ἀριθμὸς ἄρτιός ἐστι καὶ συνεζευγμένος μὴ κρίσιμος ὤν· ὁ δὲ ἑπτὰ ἀριθμὸς περιττὸς καὶ οὐδὲ συνεζευγμένος καὶ διὰ τοῦτο κρίσιμος.

υνα'. Αἰτία συλλήψεως ἡ τῆς μήτρας σύμμετρος θερμασία καὶ ἡ πρόσφατος τῶν ἐμμηνίων κάθαρσις καὶ ὄρεξις· ταῦτα γὰρ ὁμοῦ συνελθόντα κατέσχε τὸ σπέρμα.

υνβ'. Πρῶτον συνίσταται τοῦ ἐμβρύου τὸ χόριον εἶτα τὰ λοιπά· τὸ χόριον μὲν συνέστηκεν ἐκ δύο φλεβῶν καὶ δύο ἀρτηριῶν καὶ πέμπτου τοῦ καλουμένου οὐραχοῦ, ἤτοι ἐπειδὴ χώρημά ἐστι τοῦ ἐμβρύου οἱονεὶ χωρίον ἢ ἐπειδὴ χορηγεῖται τὴν τροφὴν αὐτῷ.

opus conflatur. Vel: monftra aut per defectum vel per exceffum fiunt. Gignuntur per magnitudinem ut quae amplo funt capite, per paucitatem vero ut quae pafferino funt capite, per exfuperantiam vero ut quae fex conftant digitis quandoque etiam pluribus.

CDL. Quam ob caufam feptimeftres partus vivunt, octimeftres minime? ita fertur; quoniam numerus octo par et conjunctus nec decretorius eft; feptem autem impar eft numerus neque vero conjunctus atque ob id decretorius.

CDLI. Conceptionis caufa commoderatus uteri calor recensque menftruorum purgatio et coëundi appetitus; haec enim fimul congreffa femen detinuerunt.

CDLII. Conformantur primum foetus fecundae, deinde reliqua. Conftant fecundae ex duabus venis duabusque arteriis et quinto vocato uracho. Vocatur autem chorion feu quod foetus conceptaculum fit feu quod ipfi alimentum fuppeditet.

υνγ'. Ὠδῖνές εἰσι πνεύματος ἀθρόου καταφορὰ πρὸς τὴν ἐκδρομὴν τοῦ ἐμβρύου.

υνδ'. Τὰ καταμήνια παρέχεται τῇ γυναικὶ πρὸς ὑγίειαν ἐκκενούμενα, ἐπισχεθέντα δὲ διὰ τὴν σύλληψιν τῷ ἐμβρύῳ τὴν τροφὴν παρέχει· γέγονε γὰρ καὶ πρὸς σύλληψιν καὶ πρὸς τὴν τοῦ γάλακτος γένεσιν.

υνε'. Ταῖς κυούσαις ἡ κίττησις γίνεται μετὰ δύο που ἢ τρεῖς τῆς συλλήψεως μῆνας στομάχου παθόντος· τὸ γὰρ ἔμβρυον οὐδέπω δύναται καταναλίσκειν τὴν τροφήν· τῆς κίττης αἰτία γίνεται τὸ πλεονάζειν τὴν ὕλην καὶ ταραχὴν ἐγγίνεσθαι τῷ στομάχῳ· ἀμέλει αὔξησιν λάβῃ τὸ ἔμβρυον κάτω φερομένου τοῦ αἵματος ἐπ' αὐτὸν ὁ στόμαχος ἀποκαθίσταται.

υνστ'. Σχήματα ἐμβρύων τέσσαρα· ἓν μὲν τὸ κατὰ φύσιν ὅ ἐστιν ἐπὶ κεφαλὴν, τὰ δὲ λοιπὰ τρία ἅτινα παρὰ φύσιν ἐστὶ τὸ ἐπὶ πόδας, τὸ πλάγιον καὶ τὸ διπλοῦν.

[279] υνζ'. Αἱ δυστοκίαι κατὰ τρεῖς γίνονται τρόπους, κατὰ τὴν κύουσαν, κατὰ τὸ κυούμενον, κατὰ τὰ ἔξω-

CDLIII. Parturigines funt fpiritus conferti impetus ad foetus excurfum.

CDLIV. Tribuuntur mulieri menftrua quo fanitatis gratia evacuentur, foetui autem alimentum fe praebeant per conceptum fuppreffa; funt enim tum ad conceptionem tum ad lactis generationem comparata.

CDLV. Fit praegnantibus pica duobus circiter aut tribus a conceptu menfibus affecto ftomacho; nondum enim poteft foetus alimentum confumere. Picae caufa inde prodit quod exfuperet materia et ftomachus perturbatione vexetur. Sane quum incrementum acceperit embryum tum recipiente fe deorfum fanguine ad fe ftomachus redit.

CDLVI. Quatuor funt foetuum figurae five pofiturae, una quidem fecundum naturam quae in caput eft; reliquae tres praeter naturam, quae in pedes, in latus et in duplum.

CDLVII. Difficiles partus tribus modis et caufis fiunt, ex foeta, ex foetu et ab externis. Ex foeta duplici modo:

θεν· κατὰ τὴν κύουσαν διχῶς, ψυχικῶς μὲν ζηλοτυπίαις ἐσχημένην ἢ λύπαις ἢ ἄλλῳ τινὶ πάθει· σωματικῶς δὲ ἢ στενόπορον οὖσαν ἢ καταπίμελον ἢ πρώτως κύουσαν ἢ ἄτροφον ἔχουσαν τὴν μήτραν. παρὰ δὲ τὸ κυούμενον ἤτοι ὅταν ἐναποθάνῃ ἢ δίδυμον ἢ τερατῶδες, παρὰ δὲ τὸ ἔξωθεν χειμῶνος ἐπιτεταμένου ἢ καύματος σφοδροῦ.

υνη'. Αἰτίαι τῶν ἐν μήτρᾳ ἑλκῶν ὅτε μὲν ἀπόστημα, ὅτε δὲ πεσσὸς φθόριος, ὅτε δὲ ἐν μήτρᾳ σκίῤῥος· ἔστι δὲ χρόνιος οὗτος μετ' ἄλλων.

υνθ'. Ἡ ἐν μήτρᾳ σάρκωσίς ἐστι σαρκὸς ἠθροισμένης ἔκφυσις· ἣν χρὴ διὰ μέρος ἀποσφάξαντα, εἰ μεγάλη εἴη, προκατακνίζειν, ἵνα τάχιον νεκρωθῇ, εἰ δὲ εἴη βραχεῖα, παραχρῆμα βαστάζειν.

υξ'. Αἱμοῤῥαγία ἐστὶν αἵματος λαβρὸς ἔκχυσις κατὰ περίῤῥυσιν μὲν μεγάλης οὔσης τρώσεως, κατ' ἀκοντισμὸν δὲ εἰς στενότητα τυγχάνουσα ὡς ἐπὶ τῶν φλεβοτομιῶν. διαφέρει αἱμοῤῥαγία αἱμοῤῥοΐδος, ὅτι ἡ μὲν αἱμοῤῥαγία ὡς

animo quidem quum zelotypiis vel moeroribus vel alia quavis perturbatione affecta fuerit, corpore vero quum anguftis fuerit meatibus aut praepinguis aut primum foeta aut uterum habuerit qui alimentum non admittat. Ex foetu vero vel quum is moritur in utero vel geminus aut monftrofus editur. Ab externis per intenfam hiemem aut aeftum vehementem.

CDLVIII. Caufae ulcerum in utero funt interdum abfceffus, nonnunquam peffus abortivus, aliquando vero fcirrhus eftque hic cum aliis diuturnus.

CDLIX. Sarcofis in utero eft carnis collectae extuberatio; quae fi magna fit, pars ejus recidenda eft vellicata prius fcalpris quo celerius emoriatur, fin parva protinus tollenda.

CDLX. Haemorrhagia effufio vehemens eft fanguinis: quae fi magnum vulnus fit per largum obitur fluxum; fin anguftum, per jaculationem ut in venis fecandis. Differt haemorrhagia ab haemorrhoide quod haemorrhagia abun-

έφην λαβρός έστιν αἵματος ἔκχυσις· ἡ δὲ αἱμοῤῥοῒς κατὰ διαπήδησιν καὶ κατ' ὀλίγον αἵματος φορά.

υξα'. Τρόποι αἱμοῤῥαγίας τρεῖς, ἡ κατὰ ἀναστόμωσιν ἢ κατὰ διαπήδησιν, ἢ κατὰ ῥῆξιν ἄλλως διακοπήν. ἔστι δὲ ἡ κατὰ διαπήδησιν καὶ ἡ κατὰ διάβρωσιν ἐν ἡμῖν ἀγγείων δυσβοήθητος. ἀρτηρίαι μᾶλλον ἢ φλέβες καὶ τὰ ἐν βάθει τῶν περὶ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὰ γειτνιῶντα τοῖς τόποις· εὐαιμοῤῥάγητοι τόποι καὶ δυσεπίσχετοι οἱ κροταφῖται μύες, μήνιγγες, ὑπερῶα, κιονὶς, τράχηλος, μασχάλαι, βουβῶνες καὶ τὰ τοιουτότροπα· τῶν δὲ ἀνθρώπων παρ' ἡλικίαν μὲν οἱ νέοι, παρ' ἕξιν δὲ οἱ κακόχυμοι, περὶ δὲ τὴν ὥραν ἐν τῷ θέρει, περὶ δὲ τὴν σύστασιν χειμῶνι.

υξβ'. Χυμὸς παρὰ μὲν Ἱπποκράτει διὰ παντὸς ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ σῶμα τέτακται χυμῶν ἐξ ὧν ἐστιν ἡμῖν ἡ σύστασις αἵματος, φλέγματος, χολῶν δύο ξανθῆς τε καὶ μελαίνης· παρὰ δὲ Πλάτωνι καὶ Ἀριστοτέλει ἡ γευστὴ ποιό-

dans fit effufio ut dixi fanguinis, haemorrhois autem delatio fanguinis per diapedefin ac paulatim facta.

CDLXI. Tres funt eruptionis fanguinis modi vel per anaftomofin vel per diapedefin vel per ruptionem feu diacopem. Quae diapedefi et corporis noftri vaforum erofione conftat non facile fanatur. Curantur difficilius arteriae quam venae, partes in profundo fitae iis quae fuperficiem occupant et quae his aut illis vicinae magis funt faciliorem difficilioremve curationem recipiunt; fanguinem quem non parvo negotio compefcat facile haec loca profundunt temporales mufculi, cerebri membranae, palatum, columella, collum, alae, inguina et id genus alia; inter homines vero,. fi aetatem fpectes, juvenes; fi habitum, pravis affecti humoribus; fi anni tempeftatem, in aeftate; fi conftitutionem, in hieme.

CDLXII. Chymus apud Hippocratem femper humoribus corporis impofitus eft ex quibus noftra eft ftructura fanguine, pituita et duplici bile, flava et nigra; apud Platonem vero et Ariftotelem guftabilis qualitas et quaecun-

της καὶ ἑκάστη τῶν ὄντων ἐν ἡμῖν χυμὸς ὀνομάζεται. εἰσὶ δὲ ποιότητες ὀξύτης, αὐστηρότης, στρυφνότης, δριμύτης, ἁλυκότης, γλυκύτης, πικρότης. οὕτω καὶ Μνησίθεος βούλεται ἐν τῷ παθολογικῷ.

νξγ'. Κενοῦμεν ἢ διὰ φλεβοτομίας ἢ σικυίας ἢ βδέλλης καὶ τῶν τοιούτων· ἀφαιροῦμεν δὲ αἷμα διὰ πλῆθος πολὺ καὶ μάλιστα ὅταν τὸ αἷμα αἴτιον τοῦ πάθους ὑπονοῶμεν. προκριτέον ἑκάστης ἀφαιρέσεως τὴν ἀμείνονα, τὴν δὲ δεινὴν ἐκκλίναντας δόσει φαρμάκου. τὴν σικύαν διὰ περίθλασιν τοπικὴν, τὴν δὲ βδέλλαν ἐφ' ὧν λεπτῶς ἀναστομῶσαι τὸν πεπονθότα δεόμεθα τόπον.

[280] νξδ'. Ἐν τῷ παθολογικῷ τῆς ἰατρικῆς μέρει περιέχεται τί τε καὶ ὁποῖόν ἐστι καθόλου καὶ τί τὸ κατὰ μέρος πάθος καὶ νόσημα καὶ τί αἴτιον καὶ τί σημεῖον καὶ τίνες αἱ τούτου διαφοραὶ, πολυειδεῖς δὲ αὗται, οὐ τὸ πάθος τῶν νοσοποιῶν αἰτιῶν καὶ οἱ τόποι περὶ οὓς ἐστιν αὐτὰ τὰ πάθη. ζητοῦμεν γὰρ τί τὸ πάθος φρενίτις, ἐπιληψία,

que nobis ineft chymus hoc eft fapor nominatur. Sunt autem qualitates acor, aufteritas, acerbitas, acrimonia, falfedo, dulcedo, amaritudo; fic et Mnefitheo placet in pathologia.

CDLXIII. Vacuamus vel venae fectione vel cucurbitula vel hirundine vel fimilibus. Sanguinem detrahimus ob multam plenitudinem praefertimque ubi fanguinem affectus caufam effe fufpicabimur. Detractionis cujuslibet tutior praeferenda, gravis medicamenti oblatione declinanda eft. Cucurbitula utimur ad locorum contufionem. Hirundinem admovemus ubi affectum locum tenuiter aperire eft opus.

CDLXIV. In pathologica medicinae parte continetur quid et qualis fit univerfalis et quid particularis affectus ac morbus, quid caufa, quid fignum et quae hujus differentiae habeantur, funt autem hae fpecie complures, non qualis affectus caufarum morbos efficientium; locos item explorat in quibus fint ipfi affectus; quaerimus enim quis

λήθαργος, πλευρῖτις, περιπνευμονία, παράλυσις καὶ τὰ ἑξῆς. ἔστι δὲ τούτων τὰ αἴτια πρόδηλα καὶ οὐ πρόδηλα καὶ προκαταρκτικὰ καὶ προηγούμενα καὶ συνεκτικὰ καὶ καθόλου τίς ἡ κατασκευὴ τοῦ πάθους καὶ περὶ τίνα τοῦ σώματος ταῦτα εἴρηται.

υξε'. Κρίσις ἐστὶν ἡ ἀξία καὶ ὀξύῤῥοπος ἐν χρόνῳ τῆς νόσου λύσις. ἢ κρίσις ἐστὶν ἡ ὀξεῖα ἐν νοσήματι ταραχὴ καὶ αὐτὴ τὰ πολλὰ μὲν εἰς σωτηρίαν, ὅτε δὲ καὶ εἰς ὄλεθρον τοῦ κάμνοντος τελευτᾷ.

υξστ'. Περίοδός ἐστι τεταγμένου χρόνου ἀνταπόδοσις.

υξζ'. Ὁ ἐγκέφαλος τὴν (403) ψυχικὴν ἔχει δύναμιν καὶ ταύτης τὸ ἡγεμονικὸν ὅπερ ἐστὶ λογιστικὸν καὶ ὁ νοῦς, ἡ δὲ καρδία τὸ θυμικὸν, τὸ δὲ ἧπαρ τὸ ἐπιθυμητικόν.

υξη'. Διοικεῖται τὸ μὲν σῶμα ὑπὸ τῆς καρδίας φυσικῶς καὶ τοῦ ἥπατος ὁμοίως, δύναμις δὲ φυσικὴ ἥ τε αὐξητική τε καὶ θρεπτική. λαμβάνει δὲ καρδία εἰς τὸ τρέφειν καὶ αὔξειν τὸ σῶμα αἷμα μὲν παρὰ τοῦ ἥπατος πνεῦμα δὲ παρὰ τοῦ πνεύμονος· ἅστινας ὕλας δεξαμένη περὶ τῶν

affectus phrenitis, comitialis morbus, lethargus, pleuritis, peripneumonia, paralysis et similia. Sunt vero causae horum manifestae et non manifestae et evidentes et antecedentes et continentes atque in universum quae sit affectus constitutio et in quibus ii corporis partibus dicti sint perscrutatur.

CDLXV. Crisis idonea est ac subita in tempore morbi solutio. Vel crisis est repentina in morbo permutatio eaque ut plurimum ad salutem, interdum vero ad aegrotantis interitum tendit.

CDLXVI. Periodus vicissitudo est aut alternatio ordine dispositi temporis.

CDLXVII. Cerebrum animalem facultatem obtinet atque hujus partem principem quae ratiocinatrix est atque mens, cor vero irascentem, jecur autem concupiscentem.

CDLXVIII. Administratur naturaliter peraeque corpus a corde et jecore. Facultas naturalis altrix et auctrix est. Sumit cor alendo augendoque corpore a jecore san-

προειρημένων μορίων ἡ καρδία, οἰκονομήσασα δὲ καὶ ἐργασαμένη οὕτως εἰς ἅπαν διαπέμπει τὸ σῶμα.

υξθʹ. Ὀργανική ἐστι μέρος χειρουργίας περιποιοῦν διὰ καταρτισμοῦ καὶ τῆς ἀκολούθου θεραπείας παρὰ φύσιν διατεθεῖσιν ἀνθρωπίνοις ὀστοῖς τὸ ὑγιαίνειν.

υοʹ. Κατὰ δύο τρόπους σύγκειται ἐν ἡμῖν ὀστᾶ κατὰ ἄρθρον καὶ κατὰ ἁρμογήν. ἄρθρον ἐστὶν ὀστῶν κατὰ φύσιν κινουμένων συμβολή. ἁρμογή ἐστιν ὀστῶν ἀκινητούντων κατὰ φύσιν συμβολή.

υοαʹ. Ὀλίσθημά ἐστι τῶν κατ' ἄρθρον ἢ κατὰ ἁρμογὴν κινουμένων ὀστῶν φορὰ εἰς τὸ παρὰ φύσιν.

υοβʹ. Ἐξάρθρημά ἐστιν ὀστοῦ κινουμένου κατὰ φύσιν ἐκ κοιλότητος βαθείας ἔκβασις εἰς τὸν τόπον τὸν παρὰ φύσιν.

υογʹ. Παράρθρημά ἐστι παραλλαγὴ ἢ φορὰ ὀστοῦ παρὰ φύσιν ἐξ ἐπιπολαίου κοιλότητος εἰς τὸν παρὰ φύσιν τόπον.

guinem, fpiritum a pulmone, quas confectas elaboratasque materias fic in univerfum corpus transmittit.

CDLXIX. Organica eft pars chirurgiae quae per reftitutionem ac confentaneam curationem affectis praeter naturam humanis offibus fanitatem vindicat.

CDLXX. Sunt offa in nobis duobus modis conjuncta per articulum et coagmentationem. Articulus offium eft quae fecundum naturam moventur compages. Coagmentatio vero compages eft offium quae fecundum naturam non moventur.

CDLXXI. Luxatio eft offium quae per articulum vel coagmentationem compofita funt et moventur praeter naturam delatio.

CDLXXII. Eluxatio eft offis fecundum naturam motum habentis ex profunda cavitate in locum praeter naturam delapfus.

CDLXXIII. Deluxatio eft offis evariatio delatiove a naturali loco ex fuperficiali cavitate ad eum qui praeter naturam eft locum.

[281] νοδ΄. Διακίνημά ἐστι τῶν κατὰ γόμφωσιν ἢ καθ᾽ ἁρμονίαν συγκειμένων ὀστῶν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ εἰς τὸν παρὰ φύσιν τόπον ἔκστασις· ὥσπερ ἐκ τάρσου ὀσταρίων ῥαγέντων ἢ σπονδύλων εἴωθε γίγνεσθαι.

νοε΄. Διάστασίς ἐστι τῶν κατὰ ῥαφὴν ἢ κατὰ σύμφυσιν συγκειμένων ὀστῶν χωρισμὸς ἢ διάστασις ἀπ᾽ ἀλλήλων.

νοστ΄. Καταρτισμός ἐστι μεταγωγὴ ὀστοῦ ἢ ὀστῶν ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν τόπου εἰς τὸν κατὰ φύσιν.

νοζ΄. Μοχλία ἐστὶ μεταγωγὴ ὀστοῦ ἢ ὀστῶν ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν τόπου εἰς τὸν κατὰ φύσιν.

νοη΄. Τάσις ἐστὶν ὁλκὴ σωμάτων.

νοθ΄. Κατάτασίς ἐστιν ὁλκὴ σωμάτων εἰς τοὺς κάτω τόπους· ταύτης δὲ ἡ μέν τίς ἐστιν ὁλκὴ σωμάτων εἰς τοὺς κάτω τόπους τῶν ἀρχῶν κατ᾽ εὐθὺ ἀποδιδομένων τῶν τῆς τάσεως αἰτίων, ἡ δὲ κατ᾽ ἀντιμετάληψίν ἐστιν ὁλκὴ σωμάτων εἰς τοὺς κάτω τόπους μεταλαμβανομένων τῶν ἀρχῶν διὰ τροχιλίων ἄνω προσδεδημένων τῶν τῆς τάσεως αἰτίων.

CDLXXIV. Diacinema eſt oſſium per gomphoſin harmoniamve compactorum interdum quidem in eodem loco praeter naturam motio; nonnunquam vero e propria ſede in locum qui praeter naturam eſt exturbatio; quemadmodum ex tarſo diruptis oſſiculis aut vertebris fieri conſuevit.

CDLXXV. Diductio eſt oſſium quae per ſuturam et coalitum mutuo juncta ſunt ſeparatio aut diductio.

CDLXXVI. Repoſitio eſt oſſis vel oſſium a ſede non naturali in ſedem naturalem traductio ſeu translatio.

CDLXXVII. Mochlia eſt oſſis vel oſſium a loco qui praeter naturam ſit ad naturalem reductio.

CDLXXVIII. Tentio eſt tractus corporum.

CDLXXIX. Catataſis eſt ad inferiora loca corporum tractus. Sed hujus quidem catataſis quidam tractus eſt corporum in inferiora loca principiis quae tenſionis cauſae ſunt e directo oppoſitis; alter autem per contrariam commutationem eſt tactus corporum in inferiora loca transmiſſis principiis tenſionis cauſis per rotulas ac ſuperius alligatis.

Ed. Chart. II. [281.] Ed. Baf. V. (403.)

υπ΄. Ἀνάτασις κατὰ μετάληψιν νοεῖσθαι δύναται ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῆς καταστάσεως εἰρημένων.

υπα΄. Διάτασίς ἐστιν ὁλκὴ σωμάτων εἰς τοὺς ἄνω καὶ κάτω τόπους.

υπβ΄. Ἐξελκυσμός ἐστι μεταγωγὴ ὀστοῦ ἢ ὀστῶν ἐκ τῆς ἐπιφανείας εἰς τὸ βάθος.

υπγ΄. Ῥῆγμά ἐστι μεταγωγὴ ὀστοῦ ἢ ὀστῶν ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν.

υπδ΄. Μεταγωγή ἐστι διεσταμένου ὀστοῦ ἀντανάκλασις εἰς τὸν τόπον τὸν κατὰ φύσιν.

υπε΄. Ἔκστασίς ἐστιν ὀλιγοχρόνιος μανία.

υπστ΄. Ἔκπληξίς ἐστι διανοίας ἔκστασις διά τινα ταραχὴν αἰφνίδιον ἔξωθεν.

υπζ΄. Ἐνθουσιασμός ἐστι καθάπερ ἐξίστανταί τινες ἐπὶ τῶν ὑποθυμιωμένων ἐν τοῖς ἱεροῖς ὁρῶντες ἢ τυμπάνων ἢ αὐλῶν ἢ συμβόλων ἀκούσαντες.

CDLXXX. Anatafis per traductionem intelligi ex iis poteft quae de catatafi prodita funt.

CDLXXXI. Diatafis eft ad fuperna atque inferna loca corporum tractus.

CDLXXXII. Exelcyfmus eft deductio offis vel offium a fuperficie in profundum.

CDLXXXIII. Rhegma eft offis aut offium traductio a profundo ad fuperficiem.

CDLXXXIV. Metagoge eft diducti offis in naturalem locum revocatio.

CDLXXXV. Ecftafis eft infania quae brevi finitur.

CDLXXXVI. Ecplexis eft emotio mentis quae ex repentina aliqua permutatione extrinfecus advenit.

CDLXXXVII. Enthufiasmus efflatio numinis eft veluti quum quidam mente in facris faciendis capiuntur, fi qua viderint aut fi tympana vel tibias vel figna audiverint.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΟΤΙ ΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΕΣ ΑΣΩΜΑΤΟΙ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΟΣΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΝ.

Ed. Chart. II. [60.] Ed. Bas. V. (403.)

Κεφ. α'. Οὐδὲν τῶν ἐμῶν ἀγνοεῖν βουλόμενος, οὐδ' ἂν πάνυ τι σμικρὸν εἶναι δοκῇ, αὐτὸ γὰρ τὸ λανθάνειν τι τὸν φίλον οὐ σμικρόν ἐστιν, ὁμιλίαν μοι γενομένην πρός τινα δηλῶσαί σοι βούλομαι μετὰ τῆς ἐνδεχομένης ἀκριβείας ἐργασάμενος· ὁ γὰρ ἐξ ὑπογύου λόγος περαινόμενος τῆς ἀκριβείας λείπεται, ἄλλως τε καὶ εἰ τύχοιεν κοινωνοῦντες τῷ λόγῳ ἀντιφιλοτιμούμενοί τε καὶ φιλόνεικοι. ἦν δὲ ὁ περὶ

GALENO ADSCRIPTUS LIBER QUOD QUALITATES INCORPOREAE SINT.

Cap. I. Quum nihil rerum mearum ignotum tibi velim, ne si id quidem minimum esse videatur, ipsum enim abscondere aliquid amico non minimum est, concertationem mihi cum quodam susceptam tibi manifestare volo cum decenti accuratione meo officio persuncturus: sermo enim qui ex improviso habetur diligentia caret, praesertimque si quibuscum is habetur ii de gloria concertent et victoriae aemulentur. Erat vero de qualitatibus sermo

τῶν ποιοτήτων λόγος καὶ τῶν συμβεβηκότων ἁπάντων ἅ φασιν εἶναι Στωϊκῶν παῖδες σώματα· πρὸς οὓς χρὴ τάδε λέγειν· ἆρ᾽ οὐχὶ σῶμά τινος φήσαντος εὐθὺς νοεῖν ἡμῖν συμβέβηκε τριχῆ τινα διαστὰν τὴν οὐσίαν ἀντίτυπον; αὐτὸ δὲ μόνον εἰ φαίη τὴν τριχῆ διαστατὸν, οὐ μᾶλλον σῶμα νοῆσαι τὸ λεγόμενον ἢ καὶ τὸ κενὸν καὶ τὸν τόπον, χρὴ δὲ τοὺς ὅρους καὶ τὰς ὑπογραφὰς καὶ τὰς λογικὰς δηλώσεις τινῶν αὐτῶν εἶναι καὶ μόνων ἐκείνων δηλωτικὰς, ἃ δηλοῦν βουλόμεθα καὶ μὴ κοινὰς πρὸς ἑτέρας, ὅτε γε μὴν τὸν περὶ τῶν κοινῶν λόγον ἀπαιτοίμεθα· ὅτι δὲ κοινόν ἐστιν, τοῦτο δῆλον. λέγω δὲ τὸ τριχῆ διαστατὸν σώματός τε καὶ κενοῦ καὶ τόπου, Στωϊκοὺς μὲν ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον, ἅτε κενὸν ἀπολιπόντας ἐν τῇ τῶν ὄντων πραγματείᾳ φύσει, κἂν ἐν τῷ κόσμῳ τοῦθ᾽ ὑπάρχειν μὴ λέγωσι τοὺς ἄλλους φιλοσόφους, νοεῖν γε πάντως ἀναγκαῖον, πῶς γὰρ ἀπέφασκον τοῦ κενοῦ τὴν φύσιν, εἰ μηδὲ ἓν ἐνόουν τὸ σύνολον; εἰ δὲ νοοῦσιν, οὐκ ἄλλο τι [61] νοεῖν φήσουσι τἀληθὲς ὁμολογεῖν βουλόμενοι·

deque accidentibus omnibus, quae Stoicorum posteri esse corpora proferunt. Adversus quos dicere haec oportet; num quum quis corpus dicit, quamprimum intelligere nobis evenit triplici contentam spatio substantiam solidam: si solum hoc dicat triplici contentam spatio non erit ut corpus magis intelligamus id quod dicitur quam vacuum et locum: oportet vero definitiones et descriptiones logicasque demonstrationes quorundam esse et earum solum rerum demonstrativas quas demonstrare volumus cum aliis haud communes, quandoquidem non de communibus rationem reddimus: quod autem commune est id manifestum quod triplici spatio contentum dico corporis vacuique et loci id Stoicos concedere necesse est, qui scilicet vacuum in tractatu *rerum* existentium naturae reliquerunt quamvis in mundo id esse non asserant; ceteros vero philosophos intelligere id omnino necesse est: quo modo enim vacui naturam negarent si neque ipsum omnino mente conciperent ac intelligerent? Si vero intelligunt, non aliud quidquam intelligere dicent, si verum fateri volunt omnes,

πάντες σῶμα· καθάπερ οὐ δίχα χρόνου· δῆλον ὡς οὐδὲ δίχα τόπου καὶ τούτου καὶ οἱ τοῦ τριχῆ διαστατοῦ, ἵνα δέξηται τὸ τριχῆ διαστατὸν εἰς ἑαυτὸ, μαρτύριον τούτων τῶν αἰσθητῶν σωμάτων ἕκαστον. πηχυαῖον γάρ τι φέρε τῷ μήκει σπιθαμιαῖον δὲ τῷ πλάτει καὶ βάθει τετραδάκτυλον σῶμα ἀναλόγου δεῖται τόπου τοῦ χωρήσαντος αὐτό. τοῦθ' ἡμῖν ἔστω διάταγμα καὶ περὶ τοῦ λόγου θεωρητὸν παντὸς σώματος.

Κεφ. β'. Τοιαύτης δὲ οὔσης τῆς τοῦ σώματος νοήσεως καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ὁριστικοῦ λόγου, πᾶς ὁμολογήσει δῆλον ὡς οὐκ ὢν δύσερις μὴ τὸν αὐτὸν ἐπιδέχεσθαι λόγον καὶ νοεῖται ὡς οὐχὶ τούτων ἑκάστη, λέγω δὲ τῶν τριῶν διαστάσεων, τὴν ἴσην ἔχει φύσιν οὐδὲ τὸν αὐτὸν ἐπιδέχεται λόγον οὐθ' ὅλον ἐστὶ λέγειν σῶμα τοῦ σώματος τὸ μῆκος, πλὴν εἰ μὴ ἄρα κατὰ συμπλοκὴν, συμβεβηκὸς δὲ τῷ σώματι· οὔθ' ὅμοιος ἐπὶ τοῦ πλάτους καὶ βάθους καὶ βάρους καὶ τοῦ σχήματος λόγος καὶ τῶν λοιπῶν ἁπαξαπλῶς ποιοτήτων τε καὶ συμβεβηκότων· ἀλλὰ κατά τινας τὸ μὴ δίχα σώματος

corpus quemadmodum non fine tempore; patet neque id fine loco et hoc ipfo quoque triplici contento fpatio, ut in fe ipfum rem triplici contentam fpatio fufcipiat: ejus rei teftimonium eft fenfibilium corporum unumquodque: quod enim verbi gratia cubitali longitudine, palmari latitudine et quatuor digitorum altitudine corpus eft, idoneo loco eget, qui ipfum excipiat: hoc nobis ftatutum fit et de ratione corporis omnis fpeculandum.

Cap. II. Quum talis vero de corpore intelligentia fit et fecundum hanc oratio definitiva, patet quemque effe fateri paratum nifi litigiofus fit, non eandem rationem accipere neque intelligentiam, nec horum fingula, id eft fpatiorum trium, aequalem naturam habere neque eandem definitionem accipere neque omnino corpus dicere licet ipfam corporis longitudinem praeterquam fane per complexum, fed corporis accidens: fimili vero in latitudine altitudineque et gravitate et figura ratio eft et in reliquis ut fummatim dicam qualitatibus accidentibusque, fed fecundum aliquos fine corpore haec neque effe neque in-

ταῦτ᾽ εἶναι μὴ δὲ νοεῖσθαι, ὅπερ εἰ σκοποίημεν ὥραν μίαν πάντα ποιεῖν μηκύνειν καὶ μηδὲν ἕτερον εἶναι λέγειν, ἀλλ᾽ ἓν μόνον τὸ σῶμα· εἰ δὲ τοῦτ᾽ ἄτοπον, ἀναρίθμητοι γάρ εἰσιν οὐσιῶν τε κατ᾽ ἰδιότητα φύσεις καὶ ποιοτήτων καὶ συμβεβηκότων διαφόρων τε καὶ ποικίλων καὶ ἐναντίων· μὴ δ᾽ οὖν ἕτερον ἑτέρῳ τούτων ταυτὸν λέγωμεν, ἔνθα τίς ἐστιν ἡμῖν λόγος περὶ διαφορᾶς, ἔτι καὶ τὸ συμβεβηκὸς τῷ σώματι σχῆμα φήσομεν σῶμα, σῶμα σώματι συμβεβηκέναι δῆλον ὡς ἐροῦμεν ὅπερ ἄτοπον· τί γὰρ μᾶλλον αὐτῶν οὐσίαν; τί δὲ συμβεβηκὸς φήσομεν; εἴτε μίαν ἔχομεν νόησιν σώματος ὡς σώματος ὁ τὸ σχῆμα σῶμα λέγων ἢ κενὸν νοήματος ὄνομα προσφέρεται τοῦ συμβεβηκότος ἢ (404) συνωνύμως ὀνομάζει τῷ σώματι· εἰ δὲ ἐστιν ἄτοπον ἑκάτερον, καὶ γὰρ καὶ σημαίνει τι καὶ διὰ τοῦτο ἐστὶν ὄνομα καὶ δηλοῖ τι νόημα τοῦ σώματος ἕτερον, εἰ καὶ μὴ χωριστικῶς, οὐκ ἔστι σχήματος σῶμα· ὁ δ᾽ ὅμοιος οὖν τῶν λοιπῶν συμβεβηκότων λόγος χρωμάτων τε καὶ χυμῶν καὶ τῶν πρὸς ὄσφρησιν καὶ τῶν πρὸς ἀκοὴν φωνῶν, λόγων, συριγμῶν,

telligi: quod ſi conſideraverimus horam unam omnia facere, producere et nihil aliud eſſe dicere quam unum ſolum corpus erit abſurdum: innumerae namque ſunt ſubſtantiarum naturae ſecundum proprietatem et qualitatum accidentiumque quae *inter ſe* differunt variaque ſunt et contraria. In his igitur nullum alteri idem dicamus, ubi nobis eſt ſermo de differentia: praeterea ſi figuram corpori accidentem corpus dicemus patet nos corpus corpori accidere dicturos quod abſurdum eſt: quod enim eorum ſubſtantiam magis quodve accidens dicemus? Si vero unicam habemus intelligentiam corporis ut corporis qui figuram corpus dicit aut vacuum intellectu nomen de accidente profert aut univoce cum corpore nominat: utrumque vero abſurdum eſt: etenim ſignificat aliquid quamobrem nomen eſt et notionem aliquam indicat a corpore diverſam, etſi non eſt a figura ſeparabile corpus. Similis autem in reliquis accidentibus ratio eſt, coloribus, ſaporibus, odoribus olfactum ſpectantibus et ad auditum

νυγμῶν, ποππυσμῶν, στεναγμῶν, ῥυγμῶν, ῥογχασμῶν, βόμβων, ἤχων, ψόφων· εἰ δὲ λέγοι τις ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὑπάρχειν ἀέρα πεπληγμένον πως, καλὸν ἐπειπεῖν αὐτῷ τὸ Μενάνδρειον, ταῦτά τε ἀπολώλεκεν ὦ πονηρέ· τὸ μὴ δίχα σώματος νοεῖσθαί τι τοιοῦτο ὅπερ ὁμολογῶ καὶ αὐτὸς, οὔ φημι δὲ δεῖν ἓν καὶ ταὐτὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἔχειν τῷ ἐχομένῳ· οὔτε γὰρ Κλεάνθης ἦν φῦμα, ἐπεὶ συμβεβήκει τοῦτ᾽ αὐτῷ κατ᾽ αὐτὸ νόσημα, οὔτε Χρύσιππος ἔτι δ᾽ Ἐπίκουρος στραγγουρία, ἐπειδὴ ἐκ τούτου τοῦ πάθους αὐτοῖς συνέβη καταστρέψαι τὸν βίον. οὔκουν οὐδὲ πληγὴ τοῦ ἀέρος ἀήρ ἐστιν, ἀλλὰ διαφέρει καὶ τῇ φύσει καὶ τῇ νοήσει καὶ τῷ δηλοῦντι λόγῳ, τί ποτ᾽ ἐστὶ τούτων ἑκάτερον· ὅτι δέ ἐστιν ἀλλήλοιν τε καὶ τοῦ σώματος ἕτερα τὰ σχήματα, αἰτήσω γοῦν ἐπὶ τοῦτον νῦν τὸν λόγον μάρτυρας· γεωμέτραι ἕτερον κύκλου τε καὶ τῶν ἄλλων σχημάτων ὅρον ἀποδιδόντες καὶ ἕτερον τοῦ σώ- [62] ματος, ὧν οἱ λόγοι τε τυγχάνουσιν ἕτεροι ὄντες καὶ τὰ σημαινόμενα καὶ πολὺ πρότερον αἱ νοήσεις. ταῦτα πάντα πως ἂν ἓν εἶναι λέγοι τις σωφρονῶν,

vocibus, verbis, sibilis, stridoribus, popysmis, gemitibus, crepitibus, rhochasmis, bombis, sonis, strepitibus. Si vero quispiam dicat ipsa haec et quae talia sunt omnia esse quodam modo percussum aërem, huic illud Menandri objicere fas est, haec o nequam perdidit id, quod non sine corpore tale aliquid intelligitur. Quod ego quoque confiteor: nego tamen rem habentem unam et eandem habitae rei existimandum esse: neque enim Cleanthes tuberculum erat, cum hoc ei contigisset ipso in morbo: neque Chrysippus etiamnum Epicurus stranguria postquam contigit his ex hoc morbo vitam averti: neque igitur aëris percussio aër est, sed et natura differt et intellectu et definitione quid sit horum utrumque declarante. Quod vero diversae sint inter se et a corpore figurae petam in praesenti testes ad hunc sermonem. Aliam geometrae circulo caeterisque figuris definitionem reddunt, aliam corpori, quarum rerum diversae rationes sunt significationesque longeque ante animi conceptus: haec omnia quo

εἴτε καὶ τὰ συμβεβηκότα φήσομεν τῷ σώματι σώματα, ὧν ἐροῦμέν τινι συμβεβηκέναι, πότερα ταῦτα τῶν συνηθῶς ὑφ' ἁπάντων καλουμένων σώματ' εἴη τούτοις ἅπασι κοινωνήσει καὶ κατ' ἰδίαν ἑκάστῳ τῷ σώματι· ἑκάτερον γὰρ ἄτοπον εἴτε γὰρ ταῦτα σωματικὴν οὐσίαν ἔχει ἢ λεγόμενα συμβέβηκε τῷ σώματι· εἰ μὲν οὖν σώματά ἐστιν συμβεβηκότα, καλοῖμεν πάντα γε ὄντα σώματα καὶ οὐχὶ τὰ μὲν συμβεβηκότα, τὰ δὲ σώματα· εἰ δ' οὐχὶ σώματα, ἀλλὰ ἄλλα τινὰ, οὐκ ἄρα τὸ συμβεβηκὸς σῶμά ἐστιν, εἴτε τούτοις ἅπασι σώμασιν οὖσι σῶμα ὄντως συνηθῶς ὑφ' ἁπάντων καλούμενον συμβέβηκε, τὸ δὲ παραπλήσιόν ἐστι λέγειν κἀκεῖνο πυνθάνεσθαι, εἰ μένειν ἀδιαίρετον πᾶσιν αὐτοῖς συμβεβηκέναι λέγοιτο μὴ μεριζόμενον ἰσαρίθμοις αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ οὐδέ τι τοῦ χρόνου μεμένηκεν ἀναμφισβήτητον οὐχ ἔτι σμικρότατον.

Κεφ. γ'. Ἀνάπαλιν φασί τινες τοῖς οὖσι συμβεβηκέναι πράγμασιν. εἰ δέ τις τουτὶ φεύγων ὡς ἄτοπον ἰσαρίθμως ἐρεῖ τοῖς καλουμένοις συμβεβηκόσιν, ἃ καὶ αὐτὰ κα-

modo unum esse quis sapienter dicet? vel, si quae corpori accidunt, corpora dicemus quorum alicui accidere dicemus: utrum haec ex iis sunt quae ab omnibus corpora nominari solent cum omnibus his communicatione aut singillatim cuique corpori? utrumque enim absurdum est, sive haec corpoream substantiam habeant sive dicantur corpori accidere. Si igitur corpora accidentia sunt, omnia entia corpora nominaremus, non autem alia accidentia, alia corpora: si vero non corpora, sed aliqua alia, non igitur ipsum accidens corpus est: vel, si cum omnia haec corpora sint, his ipsis quod vere ab omnibus corpus vocari consuevit acciderct: id vero similiter dixeris atque illud audiveris, si indivisibile manere omnibus his accidere dicatur, non in aequales numeros divisis: hoc enim nec aliquid temporis sine dubitatione mansit ne minimum quidem.

Cap. III. Contra quidam existentibus rebus accidere dicunt; at si quis hoc ut absurdum fugiens aequali numero dicat vocatis accidentibus, quae et ipsa vocat cor-

λεῖ σώματα, συμβεβηκέναι τὴν οὐσίαν πολλά τε ὧν ἀγνοεῖ, ἐπεὶ μεταπλάττει τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν καὶ τὴν νόησιν οὐ τὸ σῶμα, εἰ τὰ συμβεβηκότα λέγων συμβεβηκέναι. τὸ δὲ σῶμα τοῖς συμβεβηκόσι καὶ εἰ σῶμα σώμασι ποιεῖ συμβεβηκὸς ὥστε καὶ ἀπορεῖν εἰκότως τέ τινί φημι. χρῆναι λέγειν συμβέβηκεν εἴτε ἰσαρίθμως τοῖς συμβεβηκόσι· μερισθὲν τὸ συνηθῶς λεγόμενον σῶμα ἑκάστῳ, τούτων ἴδιόν τι συμβέβηκεν ἄλλο μέρος τοῦ σώματος, ἄλλῳ μέρει τοῦ συμβεβηκότος συμβήσεται· εἴτε καὶ συμβεβήκοτα σώματα ἐστι πᾶν καὶ σῶμα ἐπ' ἄπειρον τέμνεται, ἕκαστον τῶν ἀπείρων τούτων σωμάτων πᾶσι τοῖς ἄλλοις συμβεβηκόσι σωματικοῖς οὖσι καὶ αὐτοῖς συμβέβηκεν· σκόπει τὸ πλῆθος τῶν ἀτόπων· τὸ δὲ σῶμα σώματι συμβέβηκεν ἂν καὶ τὸ ἓν εἶναι νομιζόμενον τοῖς ἀπείροις καὶ τὸ ἅμα τε ὅλον καὶ μὴ ὅλον· ὅλον μὲν εἰ παμφερὲς τὸ σχῆμα καὶ τὸ ποσὸν τῆς τοῦ μήλου στρογγυλότητος πᾶσι τοῖς ἄλλοις συμβεβηκόσι τῷ μήλῳ συμβέβηκεν· οὐχ ὅλον δὲ ᾗ ἕκαστον τῶν ἀπείρων τμημάτων οὐκ ἔστι ταυτὸν τῷ ἀφ' οὗ τέτμηται, εἴτε καὶ τὸ

pora, fubftantiam accidere, nefcit fe rerum naturam conceptumque immutare, fi corpora accidentia dicat corpusque accidentibus accidere, accidensque corporibus corpus faciat. Quare et jure dubitare quempiam dico et dicere oportere, five aequali numero accidentibus divifum fit id quod dici corpus folet, fingulis horum proprium quoddam accidit, alia corporis pars, alii accidentis parti accidet: aut fi accidentia corpora funt, omne vero corpus in infinitum dividitur, fingula horum infinitorum corporum omnibus aliis accidentibus, cum haec quoque corporata fint accident. Confidera quam multa abfurda eveniunt: corpus corpori accidet, idemque cum unum putetur, infinitis: fimulque et totum et non totum: totum quidem fi univerfa figura rotunditasque mali quanta eft, omnibus aliis quae malo accidunt, accidat, non totum vero fi ex infinitis membris fingula non eadem ei funt ex quo differta

Ed. Chart. II. [62. 63.] Ed. Baf. V. (404.)

σῶμα τοῦ μήλου σῶμά ἐστι καὶ τὸ σχῆμα καὶ ἡ χρόα καὶ ἡ ὀσμὴ καὶ ὁ πρὸς γεῦσιν χυμὸς καὶ ἕκαστον τούτων ἐπ' ἄπειρον τέμνεται μόνον, οὐκ ἐξ ἀπείρων μήλων ἐστὶ συνεστηκὸς ὧν ἕκαστον καὶ στρογγύλον ἔσται παραπλησίως ὅλῳ τῷ μήλῳ. εἴ γε ταυτοῦ κεκοινώνηκε σχήματος καὶ ὠχρὸν καὶ γλυκὺ φέρε ἢ αὐστηρὸν καὶ τοιοῦτον ἢ πρὸς ὄσφρησιν, καὶ πάλιν ἕκαστον τῶν ἀπείρων τμημάτων μῆλον ἔσται, εἰ πάντα ταῦτα ἔχει. ἐξ ἀπείρων οὖν σωμάτων, μᾶλλον δὲ μήλων τὸ ὀφθαλμοφανὲς μῆλον ἔσται συνεστηκὸς, ὅπερ γελοῖόν γε πολλαχῶς. ἀτὰρ δὴ καὶ τὸ τῶν τμημάτων ἕκαστον οὐκ ἔχον τὴν στρογγυλότητα μηκέτι εἶναι μῆλον, μήλου δὲ μέρος· μετὰ γὰρ στρογγύλου φέρε σχήματος ἦν τὸ μῆλον, εἰ δὲ ἓν μῆλον μόνον· ἔσται μὲν ἐκ μιᾶς οὐσίας σωματικῆς, πολλῶν δὲ καὶ διαφόρων συμβεβηκότων συνεστηκὸς, οὐκ ἔστι τοῦτο δῆλον ὡς οὐδὲν σῶμα; πότερόν τε τούτων ἕκαστον ἴδιον ἐπέχει τόπον ἢ πάντα τὸν αὐτόν; εἰ μὲν γὰρ ἴδιον, οὔτε συμμεταλαμβάνειν δῆλον ὡς τῆς [63] ἀλλήλων ἰδιότητος καὶ ποιότητος, οὐδὲ μῆλον ἔσται ἐσχηματισμένον

funt: vel fi corpus mali corpus eft et figura colorque et odor et guftatum fpectans fapor et unumquodque horum in infinitum fcinditur per fe, an non ex infinitis malis compofitum erit quorum unumquodque et rotundum erit non aliter quam totum malum? fiquidem ejusdem particeps eft figurae pallidumque dulceque verbi caufa aut aufterum taleque ad olfactum eft: et rurfus fingulae infinitae partes malum erunt, fi omnia haec habent: ex infinitis igitur corporibus et potius malis compofitum erit quod oculis malum elucet, quae res multis modis ridicula eft. Verum fane et partium unaquaeque rotunditatem non habens, non erit amplius malum, fed pars mali, cum figura enim rotunda erat malum: fi vero unum malum folum eft ex unica corporea fubftantia, multis vero diverfis accidentibus conftabit, an non manifeftum eft nullum corpus effe? utrum horum fingulum proprium locum obtinet an omnia eundem? fi proprium, patet neque proprietatem qualitatemque inter fe habere mutuo commu-

στρογγύλον καὶ κεχρωμένον ὠχρότητι καὶ πεποιημένον κατὰ γεῦσιν ὡδέ πως καὶ κατ᾽ ὄσφρησιν οὕτως· εἰ δ᾽ ἅμα πάντ᾽ ἐστὶ καὶ ἕνα κατέχειν τόπον, σύγχυσίς ἐστι τῶν ἰδιωμάτων, καθάπερ οὖν τῶν συνθέτων καὶ ἐκ πλειόνων καὶ διαφόρων εἰδῶν μεμιγμένων φαρμάκων, ἐφ᾽ ὧν ἡ ἑκάστου τῶν μεμιγμένων ὑλῶν ἰδιότης καὶ ποιότης εἰλικρινὴς οὐ σώζεται. ἓν δέ τι γίνεται παρ᾽ ἑκάτερον. οὐκοῦν εἰλικρινής ἐστι γνῶσις ἑκάστου ὡς εἰπεῖν εἴδους· τουτὶ τὸ στρογγύλον σχῆμα τοῦ μήλου καὶ τουτὶ τὸ χρῶμα καὶ τῶν ἄλλων συμβεβηκότων ἕκαστον. εἴ τι δὲ μᾶλλον, εἰ μὴ παρατεθεικῶς ἀλλήλων ἅπτεται ταῦτα τὰ μόρια ἀλλ᾽ ὅλα δι᾽ ὅλων μέμικται, ἡ ἑκάστου ἰδία ποιότης ἀπόλλυται· ἀλλ᾽ οὐδὲ μίξιν ἐστὶν εἰπεῖν ταύτην κυρίως· πῶς γὰρ ἂν καθ᾽ ἑαυτάς τινες ἰδιότητες οὐκ εἰσὶν ἡνωμέναι καὶ κατειλημέναι; ταῦτ᾽ ἐστι φάναι μεμίχθαι· ἐπιτείνεται δὲ τὸ ἄπειρον τοῦ λόγου, εἰ καὶ τὸ μῆκος τοῦ σώματος σῶμά ἐστι καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ βάθος· ἅμα γὰρ ἄπειροί φημι σωμάτων ἀπειρίαι γενήσονται ἐν βρα-

nicatam, neque malum esse in rotundum formatum, neque pallore coloratum, neque ad gustum se certo modo aut ad olfactum habere: si vero simul omnia sunt et unum locum occupant, proprietatum confusio est, ut in compositis mistisque e pluribus et diversis speciebus medicamentis, in quibus proprietas qualitasque uniuscujusque mistae materiae sincera non servatur, sed unum quoddam undique fit: non igitur sincera est singulorum cognitio generum, hujus rotundae mali figurae, coloris hujus et singulorum accidentium caeterorum: itemque magis nisi appositae inter se tangant hae partes, sed per totas totae mistae sint propria uniuscujusque qualitas perit, sed neque mistionem licet hanc proprie dicere: quo modo enim si per se proprietates aliquae unitae non sunt atque detentae, haec mista dicenda sunt? Ipsum vero infinitum intenditur orationis, si et longitudo corporis corpus est, si latitudo et profunditas: simul enim infinitae inquam erunt corporum infinitudines in brevi loco ad sensum circum-

χεῖ κατὰ περιγραφὴν πρὸς αἴσθησιν τόπου· τό τε τῶν πολλῶν τούτων, μᾶλλον δὲ ἀπείρων σωμάτων πλῆθος.

Κεφ. δ'. Ἀρά γε οὖν ἀΐδιον καί πως ἔτι φήσουσιν ἄποιον τὴν πρώτην οὐσίαν; ἐξ ἧς φασι τόν τε κόσμον καὶ τῶν ἐπὶ μέρους εἰδῶν ἕκαστον γεγονέναι; ἢ γέγονεν ἔκ τινος χρόνου καὶ συνῆλθεν εἰς ταυτὸν ἅπαντα, ἵνα ἐκ συνεργείας γένηται τὰ συγκρίματα, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἀτοπώτατον εἶναι λέγομεν καὶ κατὰ πλείους τρόπους· πρῶτον μὲν ὅτι μὴ μιᾶς ἦν ὕλης φύσεως ἔοικεν ἀπυσωματική· πολλαὶ δὲ καὶ ἄπειροι καὶ διάφοροι ἡμῖν σχήματος τῆς κοινῆς οὐσίας· ἡ μὲν τῶν ἐπ' εἴδους μυρίων σχημάτων, ἡ δὲ χροιᾶς καὶ ταύτης ἀριθμοῦ κατ' εἶδος, ἡ δὲ χυμοῦ τοῦ πρὸς γεῦσιν, οὗ πάλιν ἀτερμάτιστός τίς ἐστιν διαφορά· ἡ δὲ τοῦ πρὸς ὄσφρησιν καὶ τούτου πολύχουν ἔχοντος ἐξαλλαγήν· ἄπειροι τοιγαροῦν ἔσονται κατ' αὐτοὺς ἀπορίαι καὶ διαφοραὶ ποιοτήτων σωματικῶν· μία δὲ ἦν ἡ πεποιημένη· ἐπιμερισθῆναι χρὴ τοῖς ἀδήλοις δηλαδὴ, καίτοι τινά ποτέ τι χρείαν ταύτην ἔχουσιν ἵνα

fcripto itemque multorum horum magisque infinitorum corporum multitudo.

Cap. IV. An igitur fempiterna quomodoque fubftantiam primam qualitate carentem amplius dicent, ex qua et mundum ipfum et unamquamque fpeciem particularem factam effe dicunt? an e tempore quodam facta eft et omnia in idem convenerunt, ut ex cooperatione fyncrimata, hoc eft res compofitae, fiant? verum hoc quoque maxime abfurdum effe dicimus idemque multis modis: primum quod non unius effe materiae corpora videntur: multae autem infinitaeque doctrinae communis fubftantiae funt, alia quidem figurarum fpecie infinitarum: alia vero coloris hujusque innumeri fecundum fpeciem, alia faporis guftatum fpectantis, cujus rurfus interminata doctrina eft: alia vero ejus eft qui ad olfactum attinet, cum hic quoque varietatem plurimam habeat: infinitae igitur erunt in ipfis infinitates et doctrinae qualitatum corporatarum: una autem erat quae facta eft, quam fuper incertas fcilicet par-

σωματικαὶ γένωνται, φθάνουσί γε καὶ σῶμα εἶναι καὶ πεποιημέναι τινὲς οὐσίαι· ἕκαστόν τε τῶν ἀπείρων τούτων σωμάτων εἰ ἐπ᾽ ἄπειρον τέμνεται, ἄπειροι ἀπορίαι πῶς συνέλθουσι καὶ πότε. τὸ γὰρ ἄπειρον ἀδιεξήγητον (405) καὶ τὸ φῶς ἐστι σῶμα καὶ ἡ λευκότης· πᾶν δὲ σῶμα ποσόν ἐστι καὶ πηλίκον καὶ συναυξητικὴν φύσιν ἔχειν κατ᾽ αὐτὸ θεώμεθα καὶ θερμανθὲν ὕδωρ ὑπὸ ἡλίῳ πλεῖόν τε καὶ μεῖζον γίγνεται καὶ διὰ τοῦτο μείζονος δεῖται τόπου· πῶς δὲ καὶ εἰς βραχὺν τόπον καὶ κεγχριαῖον ἂν οὕτω τύχοι συνίασιν ἥ τε σχηματότης καὶ τῶν λοιπῶν συμβεβηκότων ἕκαστον, ἅμα τε πνεῖν καὶ ἐξ ἀϊδίου· οὔτε μεταβάλλειν ὤφειλε τὸ σύνολον οὔτε φθείρεσθαι· τὸ γὰρ ἀΐδιον ἀμετάβλητον, καθάπερ τῶν θεῶν αἱ φύσεις· εἰ δὲ τοῦτ᾽ ἔστιν ἀληθές, πῶς τινα μετασχηματίσομεν φέρε εἰπεῖν, τὸν κηρὸν καὶ τί ποτε γίγνεται; ἐὰν τετράγωνον ὄντα τε ἐὰν ποιήσωμεν στρογγύλον· ἆρά τε ἦν [64] τετράγωνον τῇ οὐσίᾳ; εἰ γὰρ ἦν τῇ τοῦ κηροῦ, πῶς νῦν ἐστιν ἡ στρογγυλότης πόθεν ἐλήλυθεν καὶ

tiri oportet: quamquam quae neceffitas eft ut corporeae fiant? antevertunt fane corpus effe fubftantiaeque quaedam factae, fingulaque corporum horum in infinitum fi fecentur, quomodo infinitates infinitae concurrent et quando? ipfum enim infinitum pertranfiri non poteft et lumen corpus eft et albedo calorque: omne vero corpus quotum eft et quantum et coaugefcentem naturam in fe habere videmus: incalescensque a fole aqua cumulatior majorque fit, ut majori loco egeat: quo modo vero in anguftum locum nec milii verbi gratia corpus excedentem figuratio, reliquorumque accidentium fingula conveniunt; fimulque fpirare et ab aeterno neque mutari deberent in univerfum neque corrumpi: ipfum enim aeternum immutabile eft, quales funt deorum naturae: fi vero hoc verum eft, quo modo aliquam transformabimus verbi gratia ceram? quidque fiet, fi cum quadrancula fit rotundam eam efficiamus? an fubftantiae figura quadrangularis erat? fi enim fubftantiae cerae ante erat, nunc rotunditas eft unde haec

μετὰ ποίας αἰτίας τό τε ἄγουσιν καὶ εἴτε διὰ σώματος ἄτοπον· σῶμα γὰρ διὰ σώματος χωρεῖν ἀδιανόητον· εἰ ἐπιστήσειέ τις τὴν ἀντιτυπίαν, ἔστιν ἴδιον σώματος ὡς ὁ περὶ αὐτοῦ διδάσκει λόγος προηγούμενος· εἴτε διὰ κενοῦ ὅτι τε μηδὲν εἶναί φασιν ἐν τῷ κόσμῳ κενὸν οἱ Στωϊκοὶ καὶ διότι δὲ σῶμα οὖσαν τὴν στρογγυλότητα καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ἔχειν συμβεβηκότα καὶ σχῆμα ὃ καὶ αὐτὸ πάλιν ἐξ ἑτέρου δῆλον ὡς εἰς σωματικοῦ συνεστὸς ἔσται σχήματος· κἀκεῖνο ἐξ ἄλλου καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον καὶ εἴτε ἐκ στρογγύλων τῶν ἐπ' ἄπειρον τεμνομένων σχημάτων, τὸ ἀθρόον τοῦτο κατὰ ὄψιν τὴν ἡμετέραν ἀποτετελεσμένον στρογγύλον συνέστηκεν· σκόπει τὸν μῦθον καὶ πόσα τῷδε τῷ πλάσματι παρακολουθεῖ τὰ ἄπειρα· εἴτε μὴ ἐκ στρογγύλων πῶς ἐξ αὐτῶν γένηταί τι στρογγύλον; γελοῖον δὲ καὶ τὸ λέγειν εἰς στρογγύλα σχήματα, τὸ στρογγύλον σχῆμα τέμνεσθαι ἀντιμαρτυρούσης τέμνεται οὔτε τὸ τετράγωνον εἰς τετράγωνα· τί δ' ἐπὶ τοῦ παρακαλέσαι μετασχηματισμοῦ κηροῦ φήσουσιν; πότερον ἀντιπαραχωλοῦσιν ἀλλήλοις, ἅμα νοήματι αἱ τῶν διαφόρων

venit? et qua caufa inducta tum eft? fi per corpus abfurdum id eft: corpus enim per corpus ire cogitationem fugit: fi quis renitentiam inftituat, id proprium corporis eft, ut de hoc ratio praecipue docet: fi per vacuum, abfurdum nihilominus eft tum quoniam nihil effe in mundo Stoici vacuum dicunt tum etiam quia rotunditas eft corpus et reliqua habet accidentia et figuram quae et ipfa rurfus ex altera corporata figura, fore ut fit patet et illa ex altera et hoc in infinitum: et fi ex rotundis, quae in infinitum fecantur figuris, aggregatum hoc vifui noftro rotundum factum conftat, fabulam confidera quantaque figmentum hoc infinita fequuntur: fi non ex rotundis, quo modo ex his aliquid rotundum fit? ridiculum quoque eft fi dicas in figuras rotundas figuram rotundam dividi eo contra id tefte adhibito, quod quadrangulum in quadrangula non dividitur: quid vero in transfiguratione cerae dicent? utrum inter fe cedunt una cum intellectu diver-

σωμάτων σχηματότητες; καὶ πῶς οὐ γελοῖον καθάπερ ἐμψύχους καὶ λογικὰς οὐσίας ἐξίστασθαι καὶ παραχωρεῖν ἀλλήλαις ὡς ἐκ συνθήματος; καὶ μᾶλλον ἄπειρον ἐπιγίγνεται τὸ λεγόμενον εἰ ἐκτείνομεν μὲν ἅμα νοήματος τοὺς δακτύλους καὶ συστέλλομεν· εἰ γὰρ μὴ συμβεβηκός ἐστιν ἡ πυγμὴ μηδὲ ἡ ἔκτασις, ἀλλὰ ἀσώματα, ἀπείρους ἅμα σχηματικὰς σχηματότητας χρὴ λέγειν ἀφίστασθαι καὶ παραγίγνεσθαι, κἂν δύο δὲ μόνας εἶναι φήσεις καὶ μὴ ἰσαρίθμους ταῖς ἐκτάσεσιν καὶ συστολαῖς, ἔτι ποικίλως ἐστὶν ἄπορον τὸ λεγόμενον, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀπορώτερον εἰ μηδὲ παραγίγνονται αἱ τῆς συστολῆς καὶ ἐκτάσεως σχηματότητες, ἀλλ' ἑτέρα ἐφ' ἑτέρας τῆς χειρὸς ἀποῤῥέουσιν. ἐχρῆν γὰρ ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ τὸν ὀρχηστὴν διαπεφορεῖσθαι ἀλλήλων ἐπ' ἄλλοις ἀδήκτως ἀπ' αὐτοῦ σωμάτων ἀποχωρούντων· ἐπὶ δὲ τούτου φήσουσιν εἴτε μὲν αἴτια τῆς κοινότητος ἀποτελεσματικὰ σώματα ὅπως ὄξος γίγνεται. πῶς δὲ ἀπεπτεῖ; πῶς δὲ οἴχεται; καὶ πόθεν ἥκει τὰ τῆς τοῦ ὄξους ποιότητος ἀποτελεσματικὰ σώματα; εἰ δὲ ἓν ὑπῆρχε τῷ οἴνῳ καὶ τέως πῶς ἦν οἶνος,

forum corporum figurationes? et quo modo non ridiculum tanquam animalas et rationales fubftantias exire cedereque inter fe ceu e conftituto: magisque infinitum etiam fit quod dicitur, fi porrigimus una cum cogitatione digitos et contrahimus: fi enim non accidens eft pugnus neque porrectio, fed in corpora infinitas fimul figuratas figurationes abfcedere accedereque dicere oportet: quod fi duas folas effe dicas nec numero aequales fecundum porrectiones et contractiones, adhuc varie infinitum eft quod dicitur, adhucque magis infinitum nifi contractionis porrectionisque figurationes accedant: fed altera ex manu altera defluit: oportebat enim momento temporis ordinem diffolvi, inter fe latenter ab hoc cedentibus corporibus. Ad hoc vero dicent, fi quidem communitatis caufa funt effectitia corpora, quonam pacto acetum fiat? quo modo vero incoctionem parat? quo modo abit? unde veniunt effectitia qualitatis aceti corpora? fi vero una res cum vino erat, quo modo tunc vinum erat

ἀλλ' οὐκ ὄξος; σημεῖόν τις ἐξ ἀμφοῖν τρίτη ποιότης οὔτε οἶνος οὖσα οὔτε ὄξος· εἴγε κατὰ μίξιν ἐστὶν ἡ κρᾶσις εἴτε κατὰ παράθεσιν.

Κεφ. ε'. Πρὸς οἷς ἔφην ἀτόποις οὐδὲν ὧν μένειν ἔτι χρὴ λέγειν ὑπάρχειν τὴν οὐσίαν, ἐκ πολλῶν τε καὶ ποικίλων καὶ διαφόρων καὶ ἐναντίων καὶ ἀπείρων ἢ μόνων οὐκ ἀπείρων κατ' ἀριθμὸν συγκρίσεων συνεστηκυῖαν καὶ εἰς ἀπείρους πάλιν συγκρίσεις τεμνομένην, τὴν μίαν, τὴν δέ τινα τὴν ὁρωμένην, φέρε τοῦ μήλου φύσιν, ἥν τε λέγουσιν οἱ Στωϊκοὶ πρώτην ὕλην καὶ πρώτην οὐσίαν, ἐξ ἧς φασι τόν τε κόσμον καὶ τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων ἕκαστον πεποιημένον ἀεὶ καθάπερ αἱ ποιότητες σῶμα ἦν, πῶς οὐκ ἦν καὶ αὕτη ποιότης εἰ εἶχέ γε ποιότητα· εἴτε τὰς ἄλλας ποιότητας οὐκ εἶχε δηλαδὴ, πάντως ὑπῆρχε βάρος, ἅπερ φασὶν εἶναι σώματος· πῶς ἁπλῆν ἔτι φασὶ τὴν πρώτην οὐσίαν, ἀλλ' οὐχὶ σύγκριμα. εἰ δὲ [65] πεπερασμένην εἶναί φασι καὶ πέρασι κεχρημένην· καὶ σχῆμα δῆλον ὡς ἐκέκτητο· ἄτοπον γάρ ἐστιν

et non acetum? Signum quaedam ex utroque tertia qualitas est quae neque vinum neque acetum est, sive per mistionem temperatura est, sive per appositionem.

Cap. V. Ad ea quae absurda dixi nihilominus etiam dicere oportet substantiam esse e multis variisque et differentibus atque contrariis infinitisque aut solis non infinitis numero syncrisibus, id est concretionibus, compositam itemque in infinitas rursus syncrises divisam, unam hanc quandam quae cernitur verbi gratia mali naturam, quam Stoici primam materiam primamque substantiam dicunt, ex qua mundum ac in eo rerum unamquamque semper factam esse asserunt, quemadmodum qualitates corpus erant, quomodo non erat haec quoque qualitas? siquidem qualitatem habebat: si alias qualitates non habebat, scilicet omnino inesset pondus quod corporis esse dicunt: quo modo simplicem etiam primam substantiam dicunt, non autem compositam? Si vero terminatum esse dicunt terminisque utentem, patet huic figuram esse: absurdum

ἰδίοις περικλινόμενον σῶμα πέρασι μὴ κατὰ σχῆμα πάντως ὑπάρχειν, εἰ καὶ μὴ συνοῖτο τοῦτ' αὐτὸ καθ' ὑπόθεσιν· ὡς εἴπερ εἶδεν ἐνταῦθα ἅπαντα ταῦτα δ' ἐστὶ, καθάπερ αὐτοί φασι, σώματα· οὔτε ἄποιος ἦν δηλαδὴ οὔτε ἁπλῆ· πολλῶν δὲ καὶ διαφόρων σύνοδος ἦν σωμάτων καὶ σύγκριμα· ταύτῃ δὲ οὐδὲν ἀμιγὲς ἦν κατ' αὐτούς· εἰ δὲ μηδὲν εἶχεν τούτων· πρῶτον μὲν ἀδιανόητον καὶ πλὴν ὀνόματος οὐδὲν, εἴτε γὰρ μὴ δεῖ τοῖον εἶναι ὅτι οὐδέν ἐστιν, εἴτε ποῖον, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς τρεῖς διαστάσεις ἔχειν καὶ σχήματα πάντως αὐτῷ συμβεβηκὸς ἴδιον ἀδιανόητόν τε καὶ τὸ μήτε βαρὺ τοῦθ' ὑπάρχειν μήτε κοῦφον· οὐχ ἧττον ἄτοπον εἰ λέγοι τις ἅμα τοῦτ' ἔχειν ἀμφότερα καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ μὴ πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο κρινόμενον· τοῦτο μηδὲ ἐκείνης ἐχούσης οὐσίαν τῆς ἐξ αὐτῶν ὥς φασι γεγονότων· πρῶτον τεττάρων ἕκαστον ἔχειν ποιότητα· εὐλογώτερον γάρ ἐστιν, εἴπερ ἦν ἄποιος, καὶ τὰ δι' αὐτῆς ἔχειν γιγνόμενα καὶ πλαττόμενα· εἰ δὲ μὴ δ' αὐτὸς εἶχε τοῦτον μηδὲ ἓν καθ' ὑπόθεσιν· τὸ αἰθέριον δ' ἦν

enim eſt propriis circumſcriptum terminis corpus non ſecundum ſiguram omnino eſſe: et ſi non mente conciperetur hoc ipſum ſecundum ſuppoſitionem: quare ſi noverunt hic omnia, haec vero ſunt, ut dicunt hi, corpora, neque qualitatis expers ſcilicet neque ſimplex erat, verum multorum et diverſorum corporum conventus erat atque ſyncrima: ſic vero nihil non miſtum erat ſecundum ipſos: ſin autem nihil horum habebat primum quidem animo incomprehenſibile et praeter nomen nihil eſt: ſi enim tale eſſe non oportet nihil eſt: ſi quale non autem dimenſiones tres habere et ſiguras, omnino huic accidens proprium cogitationem fugit neque grave hoc eſſe neque leve. Non minus abſurdum, ſi quispiam dicat hoc habere ſimul utrumque et ſecundum eadem, non ad diverſa comparatum: neque illa ſubſtantiam habente eorum quae ab ipſa, ut inquiunt, facta ſunt, cum ſingula quatuor qualitatem prima habeant: rationabilius enim eſt, ſi qualitatis expers erat, quae ex ea ſiunt ſinguntur que, illam non habere: ſi vero nec illa hanc haberent neque unum ſecundum ſup-

ἐκεῖνο πῦρ, ὑφ' οὗ πᾶσι τά τε στοιχεῖα καὶ τὸν κόσμον γεγονέναι· πῶς ταῦτ' ἔχει τὰ γεννήματα καὶ ποιήματα καὶ πλάσματα οὐ μᾶλλον χρυσοῦ περιθήσει, πόθ' ὁ κεραμεὺς ποιότητα τοῖς ἐκ πηλοῦ πλαττομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

Κεφ. στ'. Ὁ μὲν οὖν ἰατρὸς αἴτιος εἷς ἐκ πολλῶν φαρμάκων ἕτερον φάρμακον, ἴσην ποιότητα πάντων ἐχόντων ποῖον ἕτερον ἐκ τῆς μίξεως ποιεῖ. τὸν Δία δ' οὔ φασι μῖξαι τῇ πρώτῃ οὐσίᾳ καὶ σχηματότητα, οὐδὲ μηκότητα οὐδὲ τῶν ἄλλων τι συμβεβηκότων· εἰ δὲ μιγνύειν ὄντα καὶ αὐτὰ δῆλον ὡς ἀΐδια ταῦτά ἐστιν· πῶς ἔτι λέγουσι μόνην τὴν πρώτην ὕλην ἀΐδιον τὴν ἄποιον; οὐχὶ δὲ καὶ τὰς ἄλλας ποιότητας καὶ πάντα τὰ συμβαίνοντα· οὔτε γὰρ ποιητὴν εἶναί φασι καθάπερ τινὰ χειροτέχνην τὸν Δία, ἀλλ' ὅλον δι' ὅλης τῆς ὕλης διεληλυθότα πάντων δημιουργὸν γεγονέναι· τήν τε πηλικότητα τοῦ θείου πυρὸς καὶ τὰ ἐπὶ μέρους τῇ πηλικότητι συμβεβηκότα, τό τε μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος καὶ πρὸς τούτοις τὸ λογικὸν αὐτοῦ καὶ τὴν μακαριό-

pofitionem funt, aethereus vero ignis ille effet a quo et elementa et mundum facta effe dicunt, quo modo haec fefe habent genita effectaque et ficta non magis auri qualitatem figulus iis quae e luto fingit circumponet.

Cap. VI. Medicus igitur auctor unus de multis medicamentis aequam qualitatem omnibus habentibus diverfum qualitate medicamentum per miftionem efficit: Jovem autem negant etiam mifcere primae fubftantiae figurationem longitudinemve aut aliud aliquod accidens: fi vero mifcet, cum entia quoque ipfa fint haec aeterna effe patet: quo modo dicunt folam primam materiam aeternam effe qualitatis expertem, non vero reliquas qualitates omniaque accidentia? neque enim effectorum effe veluti manualem artificem Jovem dicunt, fed totum per materiam totam illabentem rerum omnium creatorem factum divinique ignis quantitatem et fingula quae quantitati accidunt longitudinem latitudinemque et profunditatem itemque ejus rationabilitatem et beatitudinem: fi fubftantias

τητα, εἰ μὲν οὐσίας εἶναι φήσουσι καὶ σωματικὰς αὐτὰς ἐροῦσιν ἐκ σωμάτων, ὡς δῆλον ἦν ὁ Ζεὺς συνεστηκὸς καὶ οὐχ ἁπλοῦν ἦν, ἀλλὰ καὶ σύγκριμα· εἰ δὲ ἀνουσίως αὐτὰς τοῖς συμβεβηκόσι φύσει ἐροῦσι, τὸ λεγόμενον ὑφ' ἡμῶν κρατύνεται τὸ μὴ σωματικὴν ἔχειν φύσιν τὰ συμβεβηκότα μηδὲ τὰς ποιότητας· εἰ δὲ μεταποιήσας αὐτὸν ὁ Ζεὺς ἰσαρίθμως οἷς ἔφην συμβεβηκόσι, τροπὰς ἔχει ποιοτήτων μυρίας χείρων ἐστὶ τοῦ μυθολογουμένου Πρωτέως· ὁ μὲν γὰρ εἰς ὀλίγας φύσεις ἑαυτὸν μετεποίει καὶ μετεμόρφου καὶ ταύτας οὐκ ἀπρεπεῖς.

Ἀλλ' ἤτοι πρώτιστα λέων γένετ' ἠϋγένειος,
Αὐτὰρ ἔπειτα δράκων καὶ πάρδαλις ἠδὲ μέγας σῦς.
Γίγνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον.

ὁ δὲ οὐκ ἔστιν ὅ τι μηδὲ τῶν αἰσχίστων γίγνεται· διὰ μὲν ἀνδρὸς ἄφρονος ἄφρων ἐστὶν δηλαδὴ, διὰ δὲ αἰσχροῦ γνώμης αἰσχροποιός· [66] διὰ δὲ ζώων ἀλόγων ἀποθηριούμενος· διὰ δὲ λίθων καὶ ξύλων ἄψυχος γενόμενος· διὰ δὲ κο-

esse dicent et corporeas eas fatebuntur e corporibus Jovem constare patet nec simplex esse, sed syncrima: si vero sine substantia naturas ipsas in accidentibus dicent, confirmatur quod a nobis dicitur, non corporatam naturam accidentibus esse neque qualitatibus: si vero transformans se ipse Jupiter aequali cum iis numero quae dixi accidentibus mutationes infinitarum qualitatum subit, pejor fabulis narrato Proteo est: hic enim in paucas naturas seipsum transponebat transformabatque easque non indecoras.

Jubati in primis formam capit ille leonis.
Postque draco pardusque fuit, sus deinde fit ingens.
Humida factus aqua est atque arbor frondibus alta.

Ille autem nihil tam turpe est quod non fiat, per virum quidem imprudentem imprudens scilicet est, per sententiam autem de turpi turpia efficiens: per animalia irrationabilia in ferinam naturam versus: per lapides et ligna

ρίου βδελυρὰ φύσις, ἔτι δ' ἀχρεῖον. εἰ δ' αὐτὸν μὲν οὖν ᾄει τὴν ὕλην (406) μεταπλάττειν καὶ σχηματίζειν καὶ ποιεῖν ζητοῖν, πῶς ἐστιν οἷός τε ταῦτα ποιεῖν, οὐ μᾶλλον ἢ πλάστης ποτ' ἀνδριάντα ποιεῖν χρυσοῦν ἐκ μολύβδου· κἀκεῖνα φιλεῖν τοῖς φιλονείκοις ἀνδράσιν οὐκ ἄτοπον· καὶ γάρ τοι κινήσεις εἰ προσγίγνεται τοῖς σώμασι καὶ πάλιν ἀπογίγνεται, σώματ' εἶναί φασιν, ὥρα λέγειν προϊόντων ἡμῖν σωμάτων κινεῖσθαι καὶ πάλιν ἀπ' αὐτῶν ἠρεμεῖν, εἶτα πάθη προσγίγνεται καὶ πάλιν ἀπογίγνεται, καί φασι ταῦθ' ὑπάρχειν σώματα· πῶς οὐ γελοῖον τὸ κνίσμα λέγειν σῶμα καὶ μὴ μόνον τὸ κνῆσαν, ἀλλὰ καὶ τὸ κνησόμενον.

Κεφ. ζ'. Ἀλλ' ἐπεὶ δίχα σώματος τοῦ τε δρῶντος καὶ τοῦ πάσχοντος οὐδὲν πάθος προσγίνεται, τοῦτ' αὐτοὺς ἠπάτησε πρὸς τὸ καὶ τὰ πάθη καλεῖν σώματα. ἀλλ' εἰ μὲν τῷ κατὰ ἀναφορὰν τρόπῳ τῆς κλίσεως οὕτως ἐκάλουν, οὐδ' ἂν οὐδ' αὐτὸς ἐχαλέπαινον αὐτοῖς, οἶδα γὰρ οὕτω καὶ ἄμπελον λεγομένην λευκὴν κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς γιγνομένους ἀπ' αὐτῆς λευκοὺς βότρυας ἀναφορὰν καὶ χρόνον κακὸν, διὰ τὰς

expers animae factus: per foeda tractantem abominabilis naturae itemque inutilis. Si ipse vero utpote materiam transformare, figurareque et facere quaerit, quomodo potest haec ipsa facere non magis quam fictor statuam auream e plumbo facere potest? Illaque amare contentiosis viris non absurdum est: etenim si motus dum accedunt corporibus rursusque recedunt corpora esse dicunt, jam ut dicamus hora est, moveri nos praecedentibus corporibus rursusque ab ipsis quiescere, deinde dum affectus accedunt rursusque recedunt dicuntque haec corpora esse, quomodo non ridiculum est pruritum dicere corpus nec solum quod scabit, sed etiam quod scabitur.

Cap. VII. Sed quoniam sine corpore et agente et patiente nullus affectus sit, eo capti sunt ut et affectus ipsos corpora vocent: verum si per modum nominandi per relationem sic nominarent neque ego in illos inveherer: novi enim sic quoque vitem dici albam per relationem ad albos ab ipsa factos racemos et mala tempora propter ca-

ἐν αὐτῷ γιγνομένας συμφορὰς καὶ νύκτα ἀβοήθητον, ἐν ᾗ τῆς ἐπικουρίας οὐκ ἔτυχον· εἰ δὲ καὶ πρώτως καὶ κυρίως ἁμαρτάνουσιν. ἐσχηματισμένον γοῦν σῶμα λέγομεν καὶ πεπονθὸς καὶ κινούμενον, οὐ τὸ σχῆμα σῶμα καὶ τὸ πάθος καὶ τὴν κίνησιν· οὐδὲ τὴν πυγμὴν σῶμα, ἀλλὰ χεῖράς πως ἐσχηματισμένας· ἔτι δὲ ποιήσουσιν πρὸς τὸ μηδὲ ποιεῖν φάσκοντας τὰ σώματα, μόνα δὲ τὰ ἀσώματα. τί δεῖ πρὸς Ἀριστοτέλην, ὡς καὶ αὐτὸς γενικὴν τῶν ὄντων διαίρεσιν ποιούμενος τὰ μὲν εἶναί φησιν οὐσίας, τὰ δὲ συμβεβηκότα.

Κεφ. η'. Τί δὲ καὶ αὐτοὶ βουλόμενοι λέγουσιν οὐσίας τε καὶ συμβεβηκότα, εἰ καὶ αὐτά φησι σώματα καὶ ταῦτα μήθ' ὡς τὰ μέρη τοῦ σώματος ὀνομάζονται σώματα, καθάπερ χεῖρα καὶ δάκτυλον, μήθ' ὡς ἡ μνᾶ ἐν τῷ ταλάντῳ· εἴ γε τὸ σχῆμα τοῦ ἀνθρώπου σῶμά φασιν, ὥρα καὶ τὴν ζωότητα σῶμα λέγειν καὶ τὸ γεννητὸν εἶναι καὶ φθαρτὸν καὶ τὴν λογικότητα καὶ φρονιμότητα καὶ τὴν Ἀθηναιότητα καὶ τὸ φιλοσοφεῖν καὶ Σωφρονίσκου παῖδας εἶναι καὶ τὸ σι-

lamitates quae in his accidunt, et noctem auxilii expertem, in qua auxilium non assequimur: si vero primum principaliterque vocent errant: rem enim figuratam corpus dicimus affectamque et motam, non autem figuram affectumque et motum: neque pugnum esse corpus sed manus quodam modo figuratas: itemque facient adversus eos qui dicunt neque facere corpora sed sola incorporea. Quid ad Aristotelem? qui et ipse generalem rerum divisionem faciens alias esse substantias dicit, alias accidentia.

Cap. VIII. Quid ipsi quoque sibi volentes dicunt substantias et accidentia, si et haec corpora dicunt quae neque ut partes corporis corpora nominantur, veluti manus digitusque neque veluti in talento mina? si quidem figuram hominis corpus dicunt, jam tempus est ut animalitas corpus dicatur generabileque et corruptibile rationabilitasque atque prudentia Athenienſemque esse atque in philosophia versari et Sophronisci filium esse simumque

μὸν καὶ τὸ φαλακρὸν καὶ προγάστορα καὶ τοῖς ἄλλοις συμβεβηκόσιν ἰσαρίθμους λέγειν σωματότητας, ὑπὲρ τὸν Βριάρεά τε καὶ Τύφωνα λέγειν αὐτὸν πολυπλοκώτερον καὶ πολυσωματώτερον εἶναι ζῶον· εἴτε ζωότης σῶμά ἐστι πῶς πᾶσι τοῖς ζώοις συμβέβηκεν; πῶς δὲ τὸ εἶναι; πῶς δὲ τὸ ἐν τόπῳ εἶναι; καὶ εἰ καθάπερ ἴδιον ἐπέχει τόπον πᾶς ὀφθαλμὸς διαφανὲς σῶμα, οὕτω καὶ τῶν συμβεβηκότων ἕκαστον· ἄτοπον. οὕτω γὰρ ἥ τε τούτων ἐπιμιξία οὐδεμία τις αὐτῶν ἀποτελεσθήσεται φύσις. ἄπορον δὲ, καθάπερ ἔφην, καὶ τὸ ἕνα τόπον ἐπέχειν ἅπαντα φάναι· συγχυθέντα γὰρ εἰς μισγαγγίαν τὴν ἑτερότητα οὐ φυλάξειεν οὐδὲ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἕκα- [67] στον· καθάπερ ἐπὶ τῶν μιγνυμένων φαρμάκων ἔφην μίγνυσθαι. πότερον ὅλον φημὶ τὸ σῶμα τῆς ζωότητος ἑκάστῳ τῶν τοσούτων συμβεβηκότων συμβέβηκεν ἢ κατὰ διαιρούμενον ἰσαρίθμως; ἑκάτερον γὰρ ἄτοπον ὁ προηνυσμένος λόγος ἔδειξε· τί δὲ δεῖται, φημὶ, σωματότητος ἕκαστον αὐτῶν εἰ φανεῖ καὶ αὐτὸ σῶμα ὄν.

et calvum et prominens habere abdomen caeterisque accidentibus paria numero, fi corpora dicas ultra, Briareum Typhonemque ipfum multiplicem magis magisque corporatum effe animal dices. Sique animalitas corpus eft, quo modo cunctis animalibus accidit? quo modo ipfum effe? quo modo in loco effe? ac fi quemadmodum proprium locum occupat transparens corpus omnis oculus, fic et accidentia fingula, id abfurdum eft: fic enim horum admiftio nulla aliqua ipforum natura efficietur: difficileque eft, ut dixi, fi omnia locum unum occupare dicas, confufa enim dum mifcentur in vafe alteritatem non fervarent neque fuam unumquodque naturam, ut in miftis medicamentis fieri dixi: utrum inquam totum animalitatis corpus tam multorum accidentium fingulis accidit, an prout numero pari dividitur? utrumque enim abfurdum effe praecedentia verba demonftrarunt. Quid autem inquam egent corpore fingula eorum, fi ipfa effe corpora dicunt?

Κεφ. ι'. Ὅτι δὲ οὐκ ἔστι τῶν συμβεβηκότων ἕκαστον σῶμα κἀκ τούτου τις ἂν μάθοι. μύοντες γὰρ σῶμα μὲν τῇ θίξει χρόνῳ καταλαμβάνομεν· χρόαν δὲ ἢ χυμὸν οὐ συγκαταλαμβάνομεν, οὐδὲ σχῆμα κατὰ τὴν θίξιν τοῦ σώματος· ἐχρῆν δὲ καὶ τούτων ἕκαστον ὑπὸ τῆς ὕλης καὶ μὴ κατὰ περίληψιν θίξεως καταλαμβάνεσθαι. οὐδὲ γάρ ἐστι λόγῳ θεωρητή· φέρ' ἔστι τοῦ μήλου στρογγυλότης. ὁ δ' ὅμοιος περὶ τοῦ χυμοῦ λόγος. εἴτε καὶ τῶν συμβεβηκότων ἕκαστον σῶμά ἐστι· τί βουλόμενοι; τὸ σῶμα μόνον φασὶν ἐπ' ἄπειρον τέμνεσθαι, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ σχῆμα· φέρε καὶ τὴν γλυκύτητα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. οὕτω κατὰ συμπλοκὴν τρόπῳ φημὶ οὐδὲ κατὰ ἀναφορὰν ἐπὶ τὸ συνήθως καλούμενον σῶμα, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας· διὰ τί δὲ μόνου, καθάπερ ἔφην, τοῦ σώματος τοῦτον ὅρον φασὶν εἶναι τὸ τριχῇ διαστατὸν μετὰ ἀντιτυπίας, οὐχὶ δὲ καὶ χρόαν καὶ χυλὸν καὶ χυμὸν καὶ τῶν λοιπῶν συμβεβηκότων ἕκαστον οὕτως ὁρίζονται· εἰ δὲ σῶμα πάντα ταῦτ' εἶναί φασι, κἂν γὰρ ἐπ' εἴδους διαφέρῃ κοινῶς γε καὶ πάντα σώματα εἶναί φασιν, ὥσπερ

Cap. IX. Inde vero accidens nullum effe corpus difceres: oculis enim occlufis corpus quidem tactu fpatio temporis deprehendimus, colorem vero aut faporem non una deprehendimus neque figuram corpus tangentes. Oportebat autem fingula haec a materia non tactus comprehenfione deprehendi: neque enim ratione mali, verbi gratia, rotunditas fpeculanda eft. Similis de fapore ratio eft. Ac fi unumquodque accidens corpus eft, quid fibi volentes inquiunt folum corpus in infinitum dividi, non autem figuram dulcedinemque, verbi gratia, et quae reliqua funt? non connexionis modo dico neque relationis ad id quod corpus vocari folet, fed recti modo. Cur vero folius, ut dixi, corporis hanc effe definitionem dicunt triplici cum renitentia fpatio contentum, non autem colorem fuccumque et faporem caeteraque accidentia fingula fic definiunt, fi corpus omnia haec effe dicunt? etfi enim fpecie differunt, communiter tamen omnia effe corpora dicunt. Quemadmodum igitur quum hominem

οὖν κἂν ἄνθρωπον ὁρίζομαι κἂν ἵππον κἂν βοῦν, ζῶον γεννητὸν καὶ θνητὸν ἐρῶ· ἅπέρ ἐστι κοινά. προσαποδώσω δὲ τὴν ἑκάστου ἰδιότητα. οὕτω καὶ τῶν συμβεβηκότων ἕκαστον ὁριζόμενοι, λεγέτωσαν οὐσίαν διαστατὴν σωματικὴν τριχῇ μετὰ ἀντιτυπίας. ταῦτα τοὺς Στωϊκούς, φίλε Πίνδαρε, λύειν ἄξιου, μὴ συγκατασπᾷν ἑαυτοῖς ἄλλους ὡς τοῖς αὐτοῖς ἐνεχομένους πταίσμασιν· ἀλλ' ἀποσκευαζομένους τὰ ἐγκλήματα. οὐ γάρ ἐστιν ἡ ἀντιλογία τῶν ψευδοδόξων ἡ κοινωνία πρὸς ἑτέρους, ἀλλ' ἡ λύσις.

definio, quum equum et bovem generabile animal, et mortale dicam quae communia funt, proprietatem vero fingulorum addam: fic quoque accidentia fingula definientes fubftantiam corporatam dicant triplici contentam fpatio cum renitentia. Haec a Stoicis, chare Pindare, folvi dignum puta, non alios fecum una trahere ut iisdem erroribus implicitos, fed accufationes demolientes: non enim eft falfarum opinionnm contradictio ipfa communicatio ad amicos, fed folutio.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΧΥΜΩΝ.

Ed. Chart. III. [150.]

[150] Ὅπερ ἐν κόσμῳ στοιχεῖον, τοῦτο ἐν ζώοις χυμὸς, ὥσπερ δὴ καὶ ἐν χρόνῳ καιρός. οὐ παντελῆ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα ἔχοντα. ἀλλὰ μὲν ταυτὰ ταῖς δραστικαῖς τε καὶ παθητικαῖς ποιότησιν, αἷς ταῦτα τὸ εἶναι ἔχει καὶ συντεθέντα ἐστὶ καὶ ἀρχαὶ τῶν ἐν ἡμῖν, διενηνοχότα δὲ ἀλλήλων καὶ πολλοῖς μὲν ἄλλοις καὶ αὐτοῖς ὀνόμασιν. αὐτίκα γὰρ στοιχεῖα μὲν ὁ κόσμος ἐξ ὧν ἀήρ τε καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆ. καιροὶ δὲ δι᾽ ὧν ὁ χρόνος ἔαρ καὶ θέρος καὶ χειμὼν καὶ φθινόπωρον. χυμοὶ δὲ χολὴ καὶ αἷμα φλέγμα τε

GALENI DE HUMORIBUS LIBER.

Quod in mundo elementum id in animalibus humor; quemadmodum et in anno tempeſtas. Non autem omnino eadem aut ſimilia ſunt, ſed haec quidem et activis et paſſivis qualitatibus, a quibus eadem eſſentiam habent. Et compoſita atque eorum quae nobis inſunt principia exiſtunt. Differunt autem inter ſe et multis rebus aliis etiam ipſis nominibus. Primum enim elementa ex quibus conſtat mundus ſunt aër, ignis, aqua et terra. Tempeſtates autem ex quibus annus conſtituitur ver, aeſtas, hiems atque autumnus. Humores vero ſunt bilis, ſanguis,

Ed. Chart. III. [150.]
καὶ ἡ μέλαινα, ἐξ ὧν τὰ ζῶα συνέστηκε καὶ ὁ ἄνθρωπος. ὑγρότητι δὲ πάντα συγκέκραται καὶ θερμότητι, ξηρότητί γε καὶ ψυχρότητι. αἷμα γὰρ μὲν καὶ ἀὴρ καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ ἔαρ ὑγρὰ καὶ θερμὰ, κἂν ἄλλοις ἄλλως περὶ τοῦ ἀέρος δοκῇ. χολῶν δὲ ἡ ξανθὴ καὶ θέρος καὶ πῦρ θερμὰ καὶ ξηρά. μέλαινα δὲ καὶ γῆ καὶ φθινόπωρον ξηρὰ καὶ ψυχρά. φλέγμα δὲ καὶ ὕδωρ ἀλλὰ δὴ καὶ χειμὼν ψυχρὰ καὶ ὑγρά. ἑνοῦται δὲ καὶ πρὸς ἑαυτὰ χυμὸς καὶ στοιχεῖον καὶ καιρὸς καὶ διίσταται. ἀὴρ γὰρ καὶ πῦρ διενήνοχε τῇ ξηρότητι καὶ ὑγρότητι, ἑνοῦται δὲ θερμότητι. πῦρ δὲ καὶ γῆ τῇ ψυχρότητι καὶ θερμότητι. ξηρὰ δὲ πάντως ἀμφότερα, ὥσπερ γῆ καὶ ὕδωρ ψυχρὰ, διίσταται δὲ ξηρότητι καὶ ὑγρότητι. ὕδωρ καὶ ἀὴρ, ὑγρὰ μὲν, θερμότητι δὲ καὶ ψυχρότητι διαφέρετον. οὕτω καὶ χυμοὶ καὶ καιροὶ συνίστανται καὶ ἀλλήλων διίστανται. καὶ τὴν καλουμένην φίλεχθρον μίξιν ἀποτελοῦσιν. ἀλλὰ τὰ μὲν στοιχεῖα τὰ αὐτὰ πάντως εἰσὶ καὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἕκαστον μένει τόπῳ· καὶ τῇ πρὸς ἄλληλα μεταβολῇ τὴν διαμονὴν ἔχει καὶ

pituita et humor melancholicus, ex quibus animantia componuntur et homo. Omnia autem humiditate, calore, ficcitate et frigore contemperantur. Sanguis enim et aër et ver funt calida et humida: licet aliis aliter de aëre videatur. Bilis autem flava, aeftas et ignis funt calida et ficca. Humor vero melancholicus, terra et autumnus ficca et frigida funt. Pituita autem et aqua hiems quoque frigida funt et humida. Conveniunt autem et inter fe humor, elementum ac tempeftas atque etiam differunt. Aër enim et ignis ficcitate et humiditate differunt, calore vero uniuntur. Ignis etiam et terra frigore et calore *differentiunt*, utraque autem ficca omnio funt: quemadmodum terra et aqua frigida: ficcitate autem et humiditate diftant. Aqua denique et aër, humida quidem funt, calore autem ac frigore differunt. Sic humores et tempeftates inter fe et conveniunt et difcrepant. Atque eam mixtionem quam odiofam nominant perficiunt. Sed elementa quidem *per fe* ipfa omnino funt et eorum quodque in eodem permanet loco, et in affidua unius in alterum permutatione per-

τῇ ἀναλόγῳ τροφῇ προνοητικῷ τινι λόγῳ τρεφομένων καὶ καιρὸς ὡσαύτως ταῖς πρὸς νότον καὶ βοῤῥᾶν τοῦ ἡλίου κινήσεσι γίνεται καὶ λέγεται. χυμοὶ δὲ οὐχ ὡσαύτως οὐδ' οἱ αὐτοὶ πάντη εἰσὶν, ἀλλὰ διενηνόχασιν ἀλλήλων καὶ τόπῳ καὶ χροίᾳ καὶ δυνάμει συστάσει τε καὶ ποιότητι. καὶ μεταβάλλειν μὲν ἀνάγκη καὶ τοὺς χυμοὺς, ὥσπερ δὴ καὶ τὰ στοιχεῖα μεταβάλλειν πρὸς ἄλληλα, οὐκ ἀεὶ δὲ τὸν αὐτὸν διατηρεῖν τρόπον τῆς μεταβολῆς οὐδ' ἐπίσης αὔξιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἐνίοις μὲν ἀπὸ τοῦ γεώδους εἰς τὸν ὑδατώδη τάξει τινὶ καὶ ἀπ' ἐκείνου εἰς τὸν ἀερώδη, ἀφ' οὗ εἰς τὸν πυρώδη γίνεται ἡ μεταβολὴ, [151] ἐνίοις δὲ ἀτάκτως ἀπὸ τοῦ φλέγματος εἰς ξανθὴν καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος εἰς τὴν μέλαιναν. μαρτύρια δὲ τοῦ λόγου τὸ γεῶδες αἷμα καὶ μελαγχολικὸν, τὸ ἁλικὸν φλέγμα ἐγγύς που τῆς ἰσατώδους τυγχάνον χολῆς καὶ ῥᾳδίως εἰς αὐτὴν μεταβαλλόμενον. φαίνεται δὲ καὶ φλεγματώδης χολὴ καὶ μυξώδης καὶ αἷμα τοιοῦτο, καθάπερ κἀπὶ τῶν ὑδαλέων καὶ καχεκτικῶν, ὥσπερ δῆτα κἀπὶ τῶν θερμο-

mansionem habent alimentoque provido cuidam eorum quae nutriuntur rationi consono. Atque etiam tempestates eodem modo solis ad austrum et borean motionibus fiunt et appellantur. Humores vero non eodem modo neque iidem omni ex parte sunt, verum et loco et colore et facultate et consistentia et qualitate inter se differunt. Atque necesse quidem est mutari humores quemadmodum et elementa inter se mutantur; non autem eos eundem semper mutationis modum neque aequaliter incrementum servare. Sed in nonnullis quidem a terreo in aqueum ordine quodam et ab eo *aqueo* in aëreum, a quo in igneum fit mutatio. Quibusdam vero citra ordinem a pituita in bilem et a sanguine in humorem nigrum. Testimonia autem hujusce opinionis sunt terreus sanguis et melancholicus, salsa pituita quae ad glasteam bilem proxime accedit in eamque facile transmutatur. Apparet quoque bilis tum pituitosa tum mucosa ejusmodique sanguis ut in hydropicis et cachecticis, quemadmodum in calidioribus et sic-

Ed. Chart. III. [152.]
τέρων καὶ ξηροτέρων ἀμιγὴς ξανθή. καὶ τούτων αὐτῶν ἀπεπτησάντων ἡ πρασώδης ἐμουμένη τε καὶ διαχωρουμένη φαίνεται. τῇ μὲν οὖν τάξει τῶν μεταβολῶν καὶ ἡ τάξις πρόεισι τῆς ἐπικρατήσεως, τοὐναντίον δὲ τοῖς κατ' αὐτὴν μεταβάλλουσιν. αὔξει δὲ ἄλλῳ ἄλλος ἄλλοτε χυμὸς κράσει καὶ ὥρᾳ καὶ χώρᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ διαίτῃ γεννώμενος, ὥσπερ ἅπασιν ἅπαντες τεταγμέναις περιόδοις καὶ καιροῖς τοῖς ἑαυτῶν γεννώμενοί τε καὶ ἐπίδοσιν ἔχοντες. θέρει γὰρ αὔξει πικρὰ, ἡλικίᾳ δὲ καὶ κράσει καὶ διαίτῃ παραπλησία καὶ μάλιστα, ἔτι τε καὶ τοῖς ἔξωθεν. καὶ γὰρ καὶ φροντίδες καὶ θυμοὶ καὶ λῦπαι καὶ πόνοι καὶ γυμνάσια καὶ ἀγρυπνίαι καὶ ἀσιτίαι καὶ ἔνδειαι πλείονα τὸν τῆς ξανθῆς χολῆς ἀθροίζουσι χυμόν. ὥσπερ δῆτα ὕπνοι καὶ ὑδροποσίαι καὶ ἡ τῶν θαλασσίων καὶ τῶν ὑγροτέρων πάντων καὶ παχυμερῶν καὶ γλίσχρων ἐδωδὴ τὸν φλεγματικόν. κρέα τε καὶ πτηνῶν σάρκες καὶ ὠὰ καὶ εὔπεπτα πάντα καὶ εὔχυμα τὸν αἱματικὸν, εἰ μή πού τις ἰδιότης μετατρέπει τὸ προσφερόμενον. ὡσαύ-

cioribus ſincera flava bilis. Atque in iis ipſis apepſia laborantibus bilis porracea et vomitionibus et dejectionibus conſpicitur. Ordine itaque mutationum procedit temperationis ordo, contrarium autem accidit hisce quae ipſo ordine mutantur. Augetur autem ex alio viciſſim alius humor temperie, tempeſtate, regione, aetate, victus ratione procreatus quemadmodum in omnibus omnes ſtatis periodis ac tempeſtatibus et generantur et incrementum habent. Aeſtate namque augetur amara bilis in iis maxime qui ad eam et aetate et temperamento et victus ratione proxime accedunt, praeterea rebus externis. Etenim curae et irae et dolores et labores et exercitationes et vigiliae et inediae et indigentiae plurimum flavae bilis humorem accumulant. Quemadmodum certe et ſomni et aquae potiones et marinorum et humidiorum omnium et craſſorum et viſcoſorum eſus pituitoſum. Atque pedeſtrium et volatilium carnes et ova et quae facilia coctu ſunt omnia quaeque probi ſunt ſucci ſanguineum humorem *accumulant*, niſi quaedam *naturae* proprietas quae eduntur in

Ed. Chart. III. [151.]
τως καὶ τὸν μελαγχολικόν. ἀλλὰ δὴ καὶ συμπεπλεγμένως. ὀρθῶς καὶ ὅτε συμπεπλεγμέναις χρώμεθα ταῖς τροφαῖς καὶ τὰ ἀκόλουθα ἕπεται. αὔξει δὲ μειρακίῳ μὲν τὸ αἷμα. διὸ καὶ χαρίεντες οἱ τοιοῦτοι καὶ μανικῶς περὶ τὸ παίζειν διακείμενοι. χολὴ δὲ τῷ νεανίσκῳ ὀργίλον αὐτὸν καὶ θυμώδη καὶ πικρὸν παρασκευάζουσα. τῷ ὑπερήβῳ δὲ μέλαινα· χείριστος οὗτος ὁ χυμὸς καὶ ὅπου ἂν ὁρμήσῃ δυσκάθεκτος τυγχάνων καὶ δυσμετάστρεπτος. ὕφαλόν τε τὴν ἑαυτοῦ ἡλικίαν καὶ μνησίκακον καί πως δυσδιόρθωτον ἐργαζόμενος. ἔστι δὲ καὶ τῷ γέροντι φλέγμα. νωθρὰ ἡλικία αὕτη καὶ ληθαργικὴ καὶ κωματώδης. ὑγρὰ γὰρ καὶ ψυχρά· ὥσπερ ἡ παρηβῶσα ξηρὰ καὶ ψυχρά. καὶ ἡ μειρακιώδης θερμὴ καὶ ὑγρά· καὶ τῶν νεανίσκων ἡ τοῦ ἀναλογοῦντος χυμοῦ καὶ ἀμείνονος. τόποι δὲ αὐτῶν γεννήσεώς τε καὶ διαμονῆς καὶ κινήσεως, αἵματος μὲν ἧπαρ καὶ φλέβες καὶ ἀμφότεραι τῶν ῥινῶν. ξανθῆς δὲ κύστις ἡ ἰδία καὶ περὶ τὸ ἧπαρ καὶ δι'

pravam qualitatem mutet: eodem modo et humorem melancholicum quaedam procreant, verumtamen haud citra aliorum permixtionem, atque jure quum mixtis inter se alimentis utimur iis quoque consentanei humores consequuntur. At augetur in adolescentia quidem sanguis ob idque ea aetate praediti jucundi sunt insanoque impetu ad puerilia nati feruntur, bilis vero juveni ipsum iracundum, animosum et ad vindictam pronum ipsa efficit. In virili autem aetate nigra bilis. Pessimus est hic humor qui quamcunque in partem impetu irruerit, in ea vix contineri ac commutari potest; atque ipsis aetatem versutam, injuriarum memorem et quodammodo implacabilem efficit. At in sene viget pituita, quae aetas pigra, obliviosa ac somnolenta est: humida namque et frigida est; quemadmodum declinans aetas sicca et frigida, adolescentia calida et humida; juventus denique pro humore proportione respondente et exsuperante. Loci autem ipsorum et ortus et permansionis et motus, sanguinis quidem sunt hepar, venae et ambae nares; bilis vero folliculus fellis proprius et quod circum hepar et per aures movetur quod cuique

Ed. Chart. III. [151. 152.]
ὤτων, ὅπερ καὶ φαίνεται. φλέγματος δὲ στόμαχος καὶ ψόαι καὶ διὰ στόματος. ὥσπερ τῆς μελαίνης ὑπὸ τὸ ἧπαρ καὶ σπλῆνα καὶ δι᾽ ὀφθαλμῶν ὥσπερ λέγεται. χροιὰ δὲ αὐτῶν αἵματος μὲν ἐρυθρὰ, φλέγματος δὲ λευκή. ξανθῆς δ᾽ εἴδη ἑπτά. ἡ μὲν γάρ τίς ἐστι ξανθὴ, ἥτις καὶ στοιχειώδης λέγεται, ἡ δὲ ὠχρὰ, ἡ δ᾽ ἐρυθρὰ, ἡ δὲ πρασώδης, ἡ δὲ λεκιθώδης, ἡ δὲ ἰώδης, ἡ δὲ ἰσατώδης. μελαίνης τὸ ἐλαιῶδες χρῶμα οἰκεῖον καὶ τοῦθ᾽ ὅπερ λέγεται μέλαινα. ἔστι δὲ καὶ κατὰ τὴν γεῦσιν τὸ αἷμα γλυκύ. πικρὰ ἡ ξανθὴ καὶ ὀξεῖα ἡ μέλαινα. τὸ δὲ φλέγμα ἄποιον μὲν πρώτως, εἶθ᾽ ἁλυκὸν, εἶτ᾽ ὀξὺ καὶ προσέτι γλυκύ. εἰσὶ δὲ καὶ τῆς μελαίνης τέσσαρες αἱ διαφοραί. ἡ μὲν γάρ ἐστιν ἀπὸ τῆς τρυγίας τοῦ αἵματος, ἡ δὲ ἐξ ὑπεροπτήσεως τῆς ξανθῆς, ἡ δ᾽ ἀσφαλτώδης διὰ τὸ στίλβειν ἀσφάλτου δίκην, ἡ δὲ αἱματώδης. ἔστι δ᾽ ἐπὶ τούτοις τόθ᾽ αἷμα τότε φλέγμα παχέα τὴν σύστασιν καὶ ἡ μέλαινα. λεπτὴ δὲ καὶ κουφὴ καὶ ἀνωφερὴς ἡ ξανθὴ, [152] ὥσπερ οἱ ἕτεροι δύο χυμοὶ βαρεῖς. τὸ δὲ αἷμα μεσάζει τῷ μετέχειν θερμότητος. ἔοικε

notum eſt; ſed pituitae ſtomachus et lumbi et per os; quemadmodum nigrae bilis id quod ſub hepate et lien et per oculos, ut dicitur. Color autem ipſorum humorum ſanguinis quidem ruber eſt, pituitae vero albus; bilis autem flavae ſeptem ſunt ſpecies. Quaedam etenim eſt flava quae et elementaris dicitur, altera pallida, tertia rubra, quarta porracea, quinta vitellina, ſexta aeruginoſa, ſeptima glaſtea. Nigrae autem bilis proprius color oleaceus. Atque hic eſt qui dicitur niger. Eſt autem ſanguis ſapore dulcis; bilis flava amara; et nigra accida; pituita vero primo eſt qualitatis expers, ſecundo ſalſa; tertio acida; et praeterea dulcis: atrae vero bilis quatuor ſunt differentiae. Una enim eſt ex ſanguinis faece, altera ex bilis flavae aſſatione; tertia bituminoſa quod bituminis inſtar ſplendeat; quarta autem ſanguinea. Ex his autem ſanguis et pituita et atra bilis craſſa ſunt conſiſtentia; tenuis vero et levis et ſurſum tendens bilis flava; quemadmodum reliqui duo humores graves, ſanguis vero quod caloris ſit

Ed. Cart. III. [152.]
δὲ τὴν ὑγίειαν χαρακτηρίζεσθαι τῇ τούτων ἰσότητί τε καὶ συμμετρότητι. ἐνδεόντων δὲ αὐτῶν ἢ πληθυνόντων παρὰ τὸ δέον ἢ ποσότητι ἢ ποιότητι ἢ τόποιν μεταστάσει ἢ συμπλοκῇ ἀτάκτῳ ἢ σήψει κακωθέντων αἱ νόσοι συμβαίνουσιν. ὥσπερ καὶ λέγεται τὰς νόσους συμβαίνειν τῇ τῶν χυμῶν ἀμετρίᾳ· καθὰ καὶ τὴν ὑγίειαν ἐπανέρχεσθαι ἀφαιρέσει καὶ προσθέσει καὶ λεπτότητι καὶ παχύτητι τῶν χυμῶν καὶ ἁπλῶς τῇ εὐκρασίᾳ καὶ συμμετρίᾳ αὐτῶν. ὡς ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν ἐπιδημιῶν τῷ Ἱπποκράτει ἄριστα λέγεται· χυμοὺς τοὺς μὲν ἐξῶσαι, τοὺς δὲ εὐθεῖναι, λεπτῦναι, κατακεράσαι τῇ μὲν, τῇ δὲ μή. κατὰ γάρ τοι τὴν αἰτίαν τῶν παθῶν τὴν ἀκολουθίην τῶν βοηθημάτων πορίζονται. χρὴ γὰρ ἀκριβῶς εἶναι κεκραμένους ποιότητι καὶ ἴσους ποσότητι τοὺς χυμοὺς, ἵν' ὑγίειά τε διαμένῃ καὶ μὴ οὖσα ἐπανελεύσηται. ὅθεν καὶ τῆς ὀνομασίας ἔτυχον ὄντες χυμοὶ παρὰ τὸ χεῖσθαι ἅμα λεγόμενοι. δῆλον γὰρ ὡς εἰ τοῦτο ὑγίεια, τὸ μὴ τοιοῦτο νόσος ἂν εἴη, ὥσπερ καὶ δέδεικται. ἐπεὶ δὲ ἡ νόσος γένος

participeps medium obtinet. Videtur autem ſanitatem eorum humorum aequalitate et ſymmetria conſignare: his vero deficientibus vel exſuperantibus praeter modum vel quantitate vel qualitate vel locorum translatione vel complexu inordinato vel putredine vitiatis morbi oboriuntur; quemadmodum et dicitur, morbos humorum intemperie accidere: ſicuti et ſanitatem tum detractione et additione tum tenuitate et craſſitie humorum atque omnino ipſorum temperie et commoderatione reſtitui, ut in ſexto epidemiorum ab Hippocrate optime dicitur: humores quidem alios educere, alios vero imponere, attenuare, temperare hac re quidem, hac vero non: etenim pro morborum cauſa remedia inveſtiganda ſunt. Oportet enim humores exquiſite eſſe qualitate temperatos et quantitate aequales ut et ſanitas praeſens permaneat et abſens redeat: unde etiam denominationem ſortiti ſunt humores qui ab humectando quod ſimul humectent dicuntur. Perſpicuum enim eſt ſi hoc ſit ſanitas, quod tale non eſt id morbum utique eſſe quemadmodum demonſtratum eſt. Quum autem morbus ut

Ed. Chart. III. [152.]

εἰς διάφορα εἴδη διαιρουμένη, ἀνάγκη τὰς διαφορὰς ἀπό τινων διαφορῶν αἰτιῶν προβαίνειν. αἰτία δὲ χυμοὶ καὶ συμπτώματα. τὰ μὲν τοῖς ἔξωθεν ἐπισυμβαίνουσιν· οἱ δὲ ταῖς αὐξήσεσι καὶ μειώσεσιν ἐπί τε ἡλικίαις καὶ καιροῖς καὶ διαίτης καὶ κράσεσιν, ἐξαλλαττόμενοι, ὡς προείρηται. τοῦτο δὲ καὶ Ἱπποκράτης σημαίνειν ἔοικεν, ἄλλους κατ' ἄλλην ὥραν ἀνθεῖν τε καὶ δυναστεύειν τοῖς σώμασι χυμοὺς, καὶ τὰ χρώματα διάφορα εἶναι λέγων τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τῶν ἐν τῇ κράσει δυναστευόντων χυμῶν, καὶ τὰ νοσήματα κατὰ τὴν τοῦ πλεονάζοντος χυμοῦ φύσιν πεφυκότα γίγνεσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ ἐν προοιμίῳ τοῦ περὶ χυμῶν. τὸ χρῶμα, φησὶ, τῶν χυμῶν, ὅπου οὐκ ἔστι ταραχὴ αὐτῶν ὥσπερ τῶν ἀνθῶν, κατ' ἐπικράτειαν τῶν χυμῶν εἴωθεν ἐν τῇ διαδοχῇ τῶν ἡλικιῶν ὑπαλλάττεσθαι τοῖς ἀνθρώποις, καθάπερ ἄρα καὶ τὰ ἤθη τῆς ψυχῆς. ἠθοποιοῦσι γὰρ οἱ χυμοὶ καὶ ταύτην. καὶ τὸ μὲν αἷμα ἱλαρωτέραν ἀπεργάζεται, ἡ δὲ ξανθὴ ὀργιλωτέραν ἢ θρασυτέραν ἢ γοργοτέραν ἢ καὶ ἀμφότερα. τὸ δὲ φλέγμα ἀργοτέραν καὶ ἠλι-

genus in diverſas ſpecies dividatur, neceſſe eſt differentias a quibusdam differentibus cauſis provenire. Cauſae vero humores et ſymptomata; haec quidem rebus externis accedentibus; illi vero incrementis praetereaque aetatibus et tempeſtatibus et victus rationibus et temperamentis permutantur, ut prius dictum eſt: hoc autem et Hippocrates ſignificare videtur, quum alios et alia tempeſtate florere dominarique humores afferit; atque etiam colores in hominibus differre dicit pro humorum in temperamento dominantium exſuperantia; morbosque pro redundantis humoris natura procreari conſueviſſet. Et in prooemio libri de humoribus, *color*, inquit, *humorum, ubi non eſt eorum perturbatio quemadmodum florum*, pro exſuperantia humorum conſuevit in aetatum ſucceſſione mutari in hominibus; ſicuti ſane et animi mores. Moratum ſiquidem ipſum efficiunt humores. Sanguis hilariorem quidem ipſum reddit. Flava vero bilis iracundiorem vel audaciorem vel truculentiorem vel etiam utrumque. At pituita pigriorem

Ed. Chart. III. [152.]

θιωτέραν. ἡ δὲ μέλαινα ὀργιλωτέραν καὶ ἰταμωτέραν. ὑπαλλάττεται δὲ τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος καὶ ἐν ταῖς νόσοις πρὸς τὸ εἶδος τοῦ περιττεύοντος χυμοῦ, ὡς ἐπὶ τῶν παρακοπῶν. ὅσαι γὰρ αὐτῶν εἰσιν ἐφ᾽ αἵματος μετ᾽ ᾠδῆς προσπίπτουσί τε καὶ γέλωτος, ὅσαι δ᾽ ἀπὸ ξανθῆς θρασύτεραι καὶ πικρότεραι. διὰ τοῦτο καὶ Ἱπποκράτης φησὶν, αἱ μὲν μετὰ γέλωτος γινόμεναι παραφροσύναι ἀσφαλέστεραι, αἱ δὲ μετὰ σπουδῆς ἐπισφαλέστεραι, σπουδὴν τὴν θρασύτητα λέγων. ὅσαι δ᾽ αὖ ἀπὸ μελαίνης σκυθρωπότεραι καὶ σιωπηλότεραι καὶ ἀστειότεραι. ὅσαι δ᾽ αὖ ἀπὸ φλέγματος ληρώδεις καὶ ἀσταταίνουσαι. καὶ ἀλλαχῇ αὐτὸς μαρτυρεῖ, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν φησι. Σειλήνου μὲν παρακόψαντος μετ᾽ ᾠδῆς καὶ γέλωτος. ἐπὶ δὲ Φιλίσκου ἐν τῇ τρίτῃ ἐπιδημίᾳ γενέσθαι θρασεῖαν τὴν παρακοπήν· ἐξεμάνη γὰρ, φησὶ, περὶ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας. ξανθὴ γὰρ ἦν ἡ πρόφασις τῆς νόσου. ἐν Κυζικῷ δὲ τὰς Διδύμου θυγατέρας τικτούσας μανῆναί φησιν, εἶναι δὲ σκυθρωπὸν καὶ δύσθυμον τὸ εἶδος τῆς παρακοπῆς. σιωπῶσα γὰρ ἦν καὶ οὐδενὸς πυθομένη·

et ſtupidiorem. Atra denique bilis ferociorem et impudentiorem. Immutantur autem animi mores et in morbis pro ſpecie humoris exſuperantis ut in deliriis. Ipſorum enim quaecunque a ſanguine ortum ducunt cum cantu riſuque accidunt. Quaecunque vero a flava bile audaciora et ſaeviora. Ob idque Hippocrates dicit, *quae cum riſu fiunt deliria, ſecuriora, quae vero cum ſtudio, periculoſiora*, ſtudium audaciam appellat. Quaecunque vero ab atra bile vultuoſa magis taciturniora et urbaniora. Quaecunque denique a pituita nugatoria et inſtabilia. Atque alibi ipſe teſtatur ut in primo epidemiorum, ubi Silenum quidem cum cantu riſuque deliraſſe narrat. In tertio autem epidemiorum Philiſci delirium temerarium fuiſſe: *vehementer etenim*, inquit, *circa meridiem deliravit*; flava namque bilis morbi erat cauſa. Quae autem in Cyzico mulier gemellas filias pepererat eam deliraſſe dicit, ipſamque taciturnam ac moeſtam delirii ſpeciem fuiſſe. Ipſa enim mulier taciturna erat nec quemquam auſcultabatur. Atra

μέλαινα δὲ ἦν αἰτία τῆς νόσου. Πιθίωνα δὲ τὸν παρὰ τὸ τῆς γῆς ἱερὸν οἰκοῦντα λῆρον, [153] γενέσθαι μανέντα. φλεγματικὴ ἤδε ἦν ἐκείνη πρόφασις τοῦ πάθους. ἐπὶ τούτοις δεῖ καὶ τὸν θεραπεύσοντα τὰς ποικιλίας τῶν νοσημάτων προγινώσκειν τὰς αἰτίας αὐτῶν. ἢν γάρ τις, ὡς Ἱπποκράτης λέγει, τὴν αἰτίαν τοῦ νοσήματος εἰδοίη, οἷός τ' ἂν εἴη τὰ ξυμφέροντα προσάγειν τῷ σώματι ἐκ τῶν ἐναντίων ἱστάμενος τῷ νοσήματι. καὶ ἐν τῷ περὶ νούσων ὃς ἂν περὶ ἰήσεως ἐθέλῃ ἐρωτᾷν τε ὀρθῶς καὶ ἐρωτῶντι ἀποκρίνεσθαι καὶ ἀντιλέγειν ὀρθῶς, ἐνθυμέεσθαι χρὴ τάδε. πρῶτον ἀφ' ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται τοῖσιν ἀνθρώποις πᾶσι. γνωρίζονται τοίνυν αἱ τῶν νοσημάτων προφάσεις. πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς ἡλικίας. εἰ γὰρ μειράκιον τὸ νοσοῦν, μάλιστα ἂν ἀφ' αἵματος νοσοίη, ὡς γὲ ἀνωτέρω δεδήλωται καὶ ἑξῆς ὁμοίως. δεύτερον ἀπὸ τῶν ὡρῶν. εἰ γὰρ ἐαρινὴ ἦν ὥρα αἷμα μάλιστα τὸ λυποῦν. τρίτον ἀπὸ τῆς διαίτης. τῶν γὰρ βρωτῶν καὶ ποτῶν ἄλλο ἄλλου χυμοῦ ποιητικόν ἐστι καὶ ταῖς οἰνοφλυ-

autem bilis morbi erat caufa. Pithionem vero qui prope telluris templum habitabat infanum nugacem factum effe: pituitofa autem illi erat affectionis hujus caufa. Quamobrem qui varios morbos curaturus eft ipforum caufas praenoffe oportet. Si quis enim, ut loquitur Hippocrates, morbi caufam noverit, is fane morbo reluctaturus profutura *remedia* ex contrariis *deprompta* corpori adhibebit. Atque in primo de morbis, qui de *morborum* curatione tum recte interrogare tum interroganti refpondere volet recteque contradicere, eum haec animadvertere oportet. Primum quidem ex quibus morbi omnes omnibus hominibus fiunt. Cognofcuntur morborum caufae primum quidem ab aetate. Si etenim adolefcens aegrotat, maxime a fanguine aegrotabit, ut fuperius demonftratum eft, atque deinceps eodem modo. Secundo ab *anni* tempeftatibus. Si enim verna fuerit tempeftas, fanguis maxime male habet. Tertio a victus ratione. Rerum enim efculentarum et potulentarum alia alius humoris caufa eft efficiens; ac vini potationes et edacitates

γίαις καὶ ἀδηφαγίαις αἱματικαὶ διαθέσεις παρέπονται. οὕτω διέγνω Ἱπποκράτης τὸν Σειληνὸν ἐκ ποτοῦ μαθὼν αὐτὸν νενοσηκότα. καὶ τὴν τοῦ κηπωροῦ γυναῖκα κρύψεως γεγεννημένης αὐτῇ ἐπιμηνίων. ἄφθονον γὰρ εἶχε τὴν πολυφαγίαν. τέταρτον ἀπὸ τῆς χώρας. εἴ γε θερμὴ θερμότερα προξενοῦσα πάθη. πέμπτον ἀπὸ τῶν ἐξανθημάτων. τὰ γὰρ ἐρυθρὰ καὶ στογγύλα αἱματώδη· τὰ δὲ πλατέα φλεγματώδη καὶ ἄλλως ἄλλα, ὥσπερ ἐν ἀφορισμοῖς δείκνυσιν ἱδρωτήρια ἔαρος καὶ θέρους γινόμενα λέγων, ὡς ἀφ' αἵματος καὶ χολῆς ὄντα. καὶ μὲν δὴ καὶ ἀπὸ τοῦ χρώματος ὥσπερ ἐπὶ τοῦ χυμοῦ ἐπικράτεια, οὕτω καὶ τοῦ νοσήματος διαγινώσκεται. ἔστι δὲ καὶ αὕτη οὐδὲν ἧττον τῶν μεγίστων διαγνώσεων ἀκριβεστάτη καὶ Διογένει καὶ τοῖς κατ' ἐκείνου καιροῦ σοφοῖς ὡς μαντική τις νομιζομένη. πολὺν μὲν γὰρ οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι περὶ χρωμάτων ἐποιήσαντο λόγον, ταῖς διαφοραῖς αὐτῶν καὶ τὰ νοσήματα μεριζόμενοι ἐρυθρόχρους τε τοὺς αἱματώδεις καὶ πυρόχρους, οἷς ὁ πικρὸς πλεονάζει χυμὸς, καὶ μελανόχρους οἷς μέλας καὶ λευκόχρους τοὺς φλεγματίας

ſanguineae affectiones conſequuntur. Sic agnovit Hippocrates Silenum quem ex potu aegrotaſſe didicit. Atque etiam olitoris uxorem cui menſtruorum ſuppreſſio ſuborta erat, uberiorem quippe ciborum copiam ſumpſerat. Quarto a regione. Si enim calida calidiores affectus inducit. Quinto ab exanthematis. Nam rubra et rotunda ſanguinea ſunt lata; pituitoſa atque alio modo alia ut in aphoriſmis oſtendit. Qui ſudores vere aut aeſtate fiunt, eos tanquam a ſanguine et bile exſiſtere profert. Poſtremo etiam a colore quemadmodum humoris exſuperantia ſic et morbi cauſa dignoſcitur. Eſt autem et ipſa nihilominus maximarum dignotionum exquiſitiſſima ac a Diogene aliisque ejus ſeculi ſapientibus tanquam ars quaedam divinandi judicabatur. Multa enim viri illi de coloribus verba fecerunt, qui pro eorum differentiis morbos etiam partiuntur, eosque rubicolores ſanguineos et flavicolores, in quibus amarus exuberat humor, et atricolores, in quibus ater

Ed. Chart. III. [153.]
ἀποκαλοῦντες. ἐρυθρόχροά τε καὶ πυρόχροα τὰ ἐπὶ τούτοις νοσήματα καὶ μελανόχροα καὶ λευκόχροα λέγοντες, οὐκ οἶδα ἀνθ' ὅπου τὰ πολλὰ τῆς τέχνης καταλιπόντες μαρτύρια κἀκεῖνα μᾶλλον ἀδύναται τοῦ νοσήματος τὴν ἀκριβῆ διάκρισιν παρασχεῖν, τοῖς χρώμασι μόνοις τὴν ἐντελῆ διάκρισιν τῆς ἀσθενείας ἀνέθεντο.

et albicolores pituitofos denominant. Atque etiam morbos ab ipfis *humoribus* profectos rubicolores, flavicolores, atricolores et albicolores dicunt. Non tamen novi quomodo multa praetermittentes artis teftimonia eaque magis quae exquifitam morbi divifionem praebere poffunt, folis coloribus perfectam morbi divifionem tribuerint.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΩΣ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Ed. Chart. VIII. [891.]

[891] Περὶ προγνώσεως τοίνυν ἐφεξῆς λέγωμεν, ἐπειδὴ χρήσιμος ἡμῖν εἴς ἄλλα τε καὶ οὐχ ἥκιστα πρὸς τὴν θεραπείαν ἐφάνη. τῷ μὲν οὖν πρῶτον βουλομένῳ συστῆσαι τέχνην προγνωστικὴν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπισκέψασθαι πρότερον, ὥσπερ ἑκάστου ζώου ἕκαστον ἴδιον χρόνον ἔχει ζωῆς, οὕτω καὶ τῶν νοσημάτων ἕκαστον, ὡς ἀδύνατον εἶναι τέτταρσιν ἡμέραις λυθῆναι νόσον, ἧς ἡ φυσικὴ προθεσμία δυοῖν ἐστι μηνῶν καὶ ἀδύνατόν ἐστι λυθῆναι τάχιστα. νυνὶ

GALENI DE PRAENOTIONE LIBELLUS.

Jam vero de praenotione deinceps dicamus, quum nobis utilis tum ad alia tum ad ipsam curationem non parum videatur. Primum igitur qui artem prognosticam velit constituere, eum necesse est prius animadvertere, num ut unumquodque animal proprium vitae, ita et unusquisque morbus proprium tempus habuerit, adeo ut quatuor diebus eum solvi morbum sit impossibile, cujus stata naturalis periodus mensium est duorum solvique ci-

Ed. Chart. VIII. [891.]

μέντοι διὰ τὸ πολλοὺς ἤδη προγνωστικοὺς γεγονέναι τῶν ἐσομένων ἰατροὺς οὐκ ἔτ᾽ οὐδὲν τοῖς ἰδιώταις ζητεῖται, πότερον ἐγχωρεῖ τινα γίνεσθαι τοῦ μέλλοντος ἀποβήσεσθαι πρόγνωσιν ἢ ἀδύνατόν ἐστιν. ἀλλ᾽ ἑξῆς ἅπαντες ὡς περὶ δυνατοῦ τε τοῦ πράγματος ἔχουσι, πυνθάνονταί τε τὸν ἰατρὸν ἐν ᾗ τινι προθεσμίᾳ λυθήσεται τὸ νόσημα. πρὸς μέντοι τὴν ἐνεστῶσαν πραγματείαν οὐδὲν ἂν εἴη χεῖρον ὑποθέσθαι, νῦν πρῶτον ἡμᾶς συνίστασθαι τέχνην προγνωστικήν· καὶ γὰρ τἄλλα πάντα κατὰ λόγον οὕτω διήλθομεν. ἓν μὲν δὴ καὶ πρῶτον ἀναγκαῖον, εἴπερ τις εἴη πρόγνωσις, εἶναί τινα βεβαίως ἐσόμενα κατὰ τὸν μέλλοντα χρόνον· ἑξῆς δὲ σκεπτέον ὅπως ἄν τις εὕροι τίνα τε ταῦτα καὶ πόσα ἐστίν· οὐ γὰρ δὴ ἅπαντά γε τὰ γενησόμενα περὶ τὸν κάμνοντα τὴν γένεσιν ἀναγκαίαν ἔχει. θόρυβος οὖν ἐκ γειτόνων διὰ νυκτὸς ἐξεγειρόμενος ἢ κύνες ὑλακτοῦντες ἢ ἀγγελίαι τινὲς ἀηδεῖς ἀγρύπνους ἐργάζονται τοὺς νοσοῦντας· ὧν οὐδὲν οὔτε ἀναγκαίαν ἔχει τὴν γένεσιν οὔτε βεβαίαν τὴν πρόγνωσιν. ἆρ᾽ οὖν ὅσα κατὰ τὸν τοῦ νοσήματος ἀποτελεῖ-

tissime non potest. Nunc autem quoniam plures recentiorum medicorum artem praenoscendi tenuerunt, jam non amplius quaeritur a vulgo an ejus quod futurum est, aliquam possimus instituere praenotionem an sit impossibile. Sed quum jam id fieri posse omnes existiment, quanam in stata periodo morbus solvetur a medico sciscitantur. Ad praesentem igitur tractationem haud erit inutile supponere; jam nos primum artem praesagiendi constituere, etenim et ratione alia sic exposuimus omnia: id enim unum in primis necessarium siquae sit ars praesagiendi, esse quaedam venturo tempore certo futura; postea vero quomodo quis inveniat et quaenam ejusmodi et quot sint est animadvertendum; nec enim certe omnia quae circa aegrum futura sunt, generationem habent necessariam. Obstreperi igitur per noctem vicini aut canes oblatrantes et ingrata quaedam nuntia pervigiles aegros efficiunt; quorum nullum aut necessariam habet generationem aut certam praenotionem. An igitur quaecunque fiunt juxta ipsius morbi

Ed. Chart. VIII. [891. 892.]

ται λόγον, ὡρισμένην τε τὴν γένεσιν ἔχει καὶ βεβαίαν πρόγνωσιν ἢ οὐδὲ ταῦτα σύμπαντα; δύναται γὰρ ἐξαίφνης ἐπιῤῥυῆναί τι περιττὸν ὑγρὸν ἔνδον τοῦ σώματος· ἄλλο μέν ἐστί τι μόριον ἀναγκαῖον εἰς τὴν ζωὴν, ὥσπερ αὖ πάλιν ἕτερον ἐκ μέρους κυρίου μεταστῆναι πρὸς ἄκυρον· ἀκολουθήσει δ' ἐξ ἀνάγκης τῷ μὲν εἰς τὸ κύριον ἐνεχθέντι μέρος ἔσχατος κίνδυνος, τῷ μεταστάντι δὲ αἰφνιδίως τε καὶ ἀπροσδοκήτως τοῦ κάμνοντος σωτηρία. τῶν μὲν οὖν δὴ τοιούτων καταστάσεων αὐτὸ τοῦτο ἔνεστι προγνῶναι τὸ ἀβέβαιόν τε καὶ σφαλερόν· οὐ μὴν εἰς ὅ τι γε τελευτήσει δυνατὸν ἀκριβῶς ἐξευρεῖν, ἐφ' ὧν οὐκέτι διαῤῥεῖ τὰ περιττώματα· κατασκήψαντα δὲ εἴς τινα τόπον, ἐπὶ τούτων ἐγχωρεῖ προγνῶναι τὸ μέλλον ἔσεσθαι ἢ μή· ὅτι καὶ δυνάμεις εἰσὶ τῆς φύσεως, καθ' ἃς διοικεῖται τὸ ζῶον, ὁποία τέ τίς ἐστιν αὐτῶν ἡ διαφορὰ καὶ μέν γε καὶ ὅσα καθ' ὅλον τὸ [892] ζῶον ἐμφέρεται τῷ σώματι περιττὰ χωρὶς πλήθους ἀμέτρου καὶ ταῦτα προθεσμίαν ἕξει πέψεως ἰδίαν ἑκάστην. ἐάν γε

rationem, definitam generationem et certam praenotionem habent vel etiam neque haec omnia? potest enim repente confluere quispiam humor supervacaneus intra corpus ipsum; alia si quidem est pars ad vitam necessaria, quemadmodum rursus alius humor a principe potest in ignobilem transmitti, humoris autem in partem principem decubitum periculum sequetur extremum, eum vero qui repente et praeter expectationem transit incolumitas aegri. In his igitur constitutionibus id solum licet praesagire quod incertum est ac periculosum, sed ad quid tandem deveniet possibile est accurate adinvenire, in quibus etiamnum excrementa non confluant; quum autem in locum aliquem decubuerint, in his licet quod futurum est aut non futurum praesagire; quod et facultates habeat natura quibus ipsum animal moderatur; qualis autem sit ipsarum differentia atque etiam quaenam sint excrementa, quae in omni animali per totum corpus diffluunt, quamvis non immoderatius exuperent et haec statam habebunt propriam quamque coctionis periodum. Sin autem so-

Ed. Chart. VIII. [892.]

μόνον ἑκάστου περιττώματος ἐξεύρωμεν τὴν φύσιν, οὕτω γὰρ ἐγχωρήσει τι καὶ περὶ πέψεως αὐτῶν στοχάσασθαι τεχνικῶς, ἁπάντων δὲ δηλονότι τῶν περὶ τὸν κάμνοντα πραττομένων ὀρθῶς, ὅσα γὰρ ἁμαρτάνεται πρός τινος ἢ τοῦ βραδῦναι τὴν λύσιν τοῦ νοσήματος ἢ τοῦ φθάσαι τὸν θάνατον αἴτια καθίσταται. καὶ μέχρι μεμνῆσθαι τοῦδε παρ' ὅλον τὸν λόγον, εἴπερ τινὸς ἄλλου· μόναι γὰρ αἱ προγνώσεις ἀποβήσονται τοῦ ἀρίστου ἰατροῦ θεραπεύοντος αὐτοῦ τὸν κάμνοντα, μὴ ἁμαρτάνοντος δέ. τὸ δὲ οἴεσθαι τοιαύτην εἶναι τοῖς ἰατροῖς πρόγνωσιν, οἵαν οἱ μάντεις ἐπαγγέλλονται, γελοῖον· ἐκεῖνοι γάρ φασι θᾶττον, εἰ οὕτως ἔτυχε, σωθήσεσθαι τὸν ἄνθρωπον, οὐκέτι προστιθέντες εἰ πάντων ὀρθῶς γιγνομένων. καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ ἐπαγγέλλονται τὰ πάντα ὀρθῶς γενέσθαι περὶ τοὺς νοσοῦντας· ὁ δὲ ἰατρὸς οὐδ' οὕτως ἁπλῶς ἐρεῖ τὸ μέλλον, ἀλλ' εἰ πάντα γένοιτο δεόντως, ἐ * ἔτυχε λυθήσεσθαι τὸ νόσημα· προσγινομένου δέ τινος ἁμαρτήματος, εἰ μὲν μικρὸν εἴη τοῦτο, δύνασθαι μεταπεσεῖν τὴν λύσιν ἐκ τῆς ἑβδομῆς εἰς τὴν ἐννάτην· εἰ δὲ μεῖζον, εἰς

lum uniuscujusque excrementi naturam adinvenerimus; ſic enim licebit et aliquid de ipſarum concoctione artificioſe conjicere, omnibus rite videlicet circa ipſu a aegrotum peractis: quaecumque enim vel in uno perperam fiunt cauſa ſunt, cur aut ipſius morbi ſolutio prorogetur aut mors anticipet. Atque hujus ſi cujusquam alius per totum librum oportet meminiſſe. Solae namque praenotiones illae contingunt, quum optimus medicus et nihil peccans ipſi aegro fecerit medicinam; exiſtimare autem ipſos medicos talem inſtituere praenotionem, qualem vates ipſi pollicentur ridiculum eſt; hi enim dicunt celerius iri ſervatum hominem exempli gratia, haud etiam addentes omnibus rite peractis; etenim et ipſi circa aegros omnia recte fieri pollicentur; ipſi vero medici non ita ſimpliciter pronuntiant id quod futurum eſt, ſed ſi convenienter facta fuerint omnia, * iri ſolutum morbum ipſum contingет; errore vero aliquo prius admiſſo; ſi quidem is fuerit exiguus, poſſe ipſam ſolutionem in nonum a ſepti-

Ed. Chart. VIII. [892.]

τὴν ἑνδεκάτην· εἰ δὲ πολὺ μεῖζον, εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην· εἰ δὲ πάνυ σφόδρα, μέγας κίνδυνος ἐπακολουθήσει ἀντὶ σωτηρίας ἀσφαλοῦς· προσέχει γὰρ ὁ ἰατρὸς δύο τούτοις, ὥσπερ ἀντιπάλοις τῷ τε νοσήματι καὶ τῇ φύσει. καὶ πρῶτον μὲν τοῦ σωθήσεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἢ ἀπολέσαι τὴν πρόγνωσιν ἐν τῷ διαγνῶναι τὸ ἰσχυρότερον· ἔπειτα δὲ καὶ τὴν προθεσμίαν ἐκ τοῦ πόσον θάτερον ἰσχυρότερόν ἐστι ποιεῖται· καὶ οὐ χρὴ θαυμάζειν, εἰ κατασκεψάμενος ἐκείνου τὴν ῥώμην ἐξευρήσει τὸ κινῆσαν· ὁρῶμεν γὰρ οὐκ ὀλίγους τῶν γυμναστῶν, ἐκ τῶν πρώτων κινήσεων αἷς κινοῦνται πρὸς ἀλλήλους οἱ παλαισταὶ προλέγοντας τὸν νικήσαντα, καὶ πολλάκις τε καὶ πρὸ τῆς νίκης καὶ ὅτι ταχέως ὑποχείριον ἕξει τὸν ἀνταγωνιστήν. πράττουσι δὲ τὸ τοιοῦτον, ὅταν ὁρῶσιν ἀξιολόγῳ τινὶ τὸν ἕτερον ἰσχυρότερον ὄντα θατέρου, προγνώσεται μὲν οὖν ὁ ἰατρὸς ὑγείαν τε καὶ θάνατον οὐκ ἐξ ἄλλων ἀσκημάτων, ἀλλ' ἐκ τοῦ γνωρίζειν ἀκριβῶς ἰσχὺν νοσημάτων τε καὶ φύσιν. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν καὶ τὴν ἑκατέ-

mo transire; sin autem major fuerit, in undecimum; si vero multo major, in decimum quartum; sed si maximus pro tuta salute, sequetur periculum ingens; haec enim duo quasi inter se pugnantia medicus debet animadvertere, morbum videlicet ac naturam. Ac primum quidem salutem ipsius hominis aut mortem praesagire, quum cognoverit alterum esse validius; insuper autem statam dicit esse periodum, ex eo quod videat quantum alterum fuerit validius, neque igitur mirum est, si quum illius robur observaveris id superius evasurum invenias. Gymnastarum enim non paucos ex primis motibus quibus in sese insultant invicem athletae eum videmus praedicentes qui victor sit evasurus; ac saepe etiam ante certamen eum qui celeriter hostem sit prostraturus; id autem faciunt quum alterum viderint altero validiorem. Praesagiet igitur medicus sanitatem vel mortem non ex alia exercitatione, sed ex eo quod morborum et naturae vires perfecte cognoscat; ex his autem ipsis et utriusque statam periodum inveniet:

ρου προθεσμίαν ἐξευρήσει· ταχεῖα γὰρ καὶ ἡ λύσις τοῦ νοσήματος ὅταν ἡ δύναμις εὐρωστῇ, θάνατος δὲ διὰ ταχέων, ἂν αὐτὴ μὲν ἀσθενήσῃ, ἰσχυρὸν δ' εἴη τὸ νόσημα· τὸ δὲ τῆς ὑπεροχῆς μέγεθος ἐνδείκνυται τῆς προθεσμίας τὸν χρόνον. ἀπὸ τούτων μὲν τῶν σκοπῶν ὁ ἰατρός ἐστι προγνωστικός· ἐξ οἵων δὲ διασκεμμάτων αὐτῷ πάρεστι διαγινώσκειν τοὺς σκοποὺς εἴρηται μὲν ἐν τοῖς περὶ κρίσεων ἐπιπλέον, εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν ἡ καθόλου μέθοδος. τὴν μὲν τῆς φύσεως δύναμιν ἐκ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν γνωρίσαι καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τοὺς σφυγμούς· ἐπειδὴ τῆς ζωτικῆς οὗτοι δυνάμεως ἔργον εἰσί· τὸ δὲ μέγεθος τοῦ νοσήματος ἐκ τῶν ἰδίων συμπτωμάτων· τὸ δ' ὅσῳ θάτερον ὑπεράγει θατέρου, ταῖς ἀπεψίαις καὶ πέψεσιν· αὐτὰς δὲ ταύτας ἐκ τῶν ἰδίων περιττωμάτων· τὰς μὲν ἐν γαστρὶ διὰ τῶν ὑπιόντων κάτω, τὰς δ' ἐν τοῖς ἀγγείοις διὰ τῶν οὔρων, τὰς δ' ἐν τῷ ὅλῳ σώματι διὰ τῶν ἱδρώτων. οὕτω δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας ὅσαι κατά τι μέρος ἢ ἐν πλείοσι συνίσταται· τὰς μὲν κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα διὰ τῶν ἀναβηττομένων·

celeris enim fiet morbi solutio quum ipsa facultas fuerit vegeta; mors autem cita, quum ipsa quidem fuerit imbecilla, morbus vero validus; ipsius autem excessus magnitudo statae periodi tempus indicabit. Ex his autem indicationibus medicus praesagiet; sed quibus ex rationibus ipse possit indicationes agnoscere dictum quidem pluribus est in libris de crisibus, dicetur autem et nunc generalis methodus. Ipsius naturae vires ex propriis functionibus cognosci atque maxime ex pulsibus, quum et ipsi facultatis vitalis sint opus. Ipsius autem morbi magnitudinem ex propriis symptomatis; quantum vero unum superet alterum ex ipsis cruditatibus et coctionibus, has autem ipsas ex propriis excrementis, eas quidem quae in ventre sunt ex iis quae per inferiora dejiciuntur, eas vero quae in venis ex urinis, eas autem quae in toto corpore ex sudoribus. Ita et alias omnes quae circa partem aliquam vel in pluribus perficiuntur, eas quae in thorace et pulmone

ὅσαι δὲ κατὰ κύστιν ἢ νεφροὺς, διὰ τῶν τοῖς οὔροις ἐμφαινομένων· ἥπατος δὲ σιμὰ καὶ μεσεντέριον ὅπως ἔχει δυνάμεως, ἐκ τῶν ὑπιόντων * τοῖς ἐμουμένοις κατὰ τὴν ἄνω γαστέρα καὶ στόμαχον. ὅσα δὲ ἐκκρίνεται διὰ ῥινῶν καὶ ὤτων, ἐγκέφαλον ὅπως ἔχει [893] ῥώμης δηλώσει. κοινὸν δ' ἐπὶ πάντων, ὡς οὐχ οἷόν τε διαλυθῆναι τὸ νόσημα· πρὶν ἐν τοῖς ἀπιοῦσι * ὀφθῆναι πέψεως γνώρισμα τοιοῦτον, κἂν ὦτα κακῶς ἔχῃ * * φάρυγξ καὶ συλλήβδην εἰπεῖν πεπασμοὶ ταχύτητα κρίσεως καὶ ἀσφαλῆ ὑγίειαν σημαίνουσιν· ὠμὰ δὲ καὶ ἄπεπτα καὶ ἐς κακὰς ἀποστασίας τρεπόμενα ἢ πόνους ἢ χρόνους ἢ θανάτους ἢ τῶν αὐτῶν ὑποστροφάς. ταῦτα περὶ προγνώσεως ἀρκεῖ πρὸς τὸ παρόν· ὁ γάρ τοι πᾶς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ἐν ταῖς αὐταῖς πραγματείαις γεγένηται. ἔν τε ταῖς κατὰ μέρος μεγίσταις οὔσαις καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ θεωρήματα περιειληφυίαις τά τε περὶ τῶν σφυγμῶν καὶ κρίσεων. ἐξ ὧν γὰρ ἄν τις

ex iis quae tussi rejciuntur, eas vero quae in renibus ex iis quae cum urinis; hepatis autem sima aut mesenterium quomodo facultates habeant affectas ex iis quae dejiciuntur * * * ex iis autem quae vomuntur eam quae in ventre superiori et stomacho: quaecunque vero tum per nares tum per aures excernuntur, indicant quomodo se cerebri facultas habeat. Commune autem omnibus est non posse morbum solvere prius quam in iis quae excernuntur * videris signum tale coctionis ac si male habeant aures, * pharynx et ut verbo dicam, coctiones crisis celeritatem et tutam significant sanitatem; cruda vero et incocta et in malos abscessus conversa aut dolores aut diuturnitates aut mortem vel horum recidivas: haec in praesenti de praenotione sufficiunt; omnis enim de ipsa sermo in propriis tractationibus fuit habitus; eas vero quae sigillatim magnae sunt ac ferme omnia theoremata complectuntur, exposuimus in tractationibus de pulsibus atque de crisibus. Ex quibus enim

προγινώσκοι μάλιστα, διὰ τῶν τριῶν τούτων δεδήλωται. δοκῶ τέλος ἔχειν τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον ἅπασαν, ἐπειδὴ καὶ τοὺς ἀπαλλαγέντας νοσημάτων εἰς εὐρωστίαν ὑγιεινὴν ἄγεσθαι προσήκει καὶ τοὺς ὑποσυρομένους εἰς τὰ νοσήματα προφυλάττεσθαι τὰς νόσους. ἔτι τε τοὺς ἀμέμπτως ὑγιαίνοντας ἐν τούτῳ διαφυλάττεσθαι καὶ τρία ταῦτα ὑπόλοιπα μέρη τῆς τέχνης ἐστί. πειρατέον οὖν εἰς ὅσον ἐστὶ διὰ βραχυτάτων εἰπεῖν τι καὶ περὶ τῆς τούτων συστάσεως. ἐπεὶ τοίνυν, ὡς εἴρηται καὶ πρόσθεν, ὡς ἔστι τρία τὰ σύμπαντα γένη τῶν παρὰ φύσιν αἴτιά τε καὶ διαθέσεις καὶ συμπτώματα, τί προφυλακτικὸν ἂν εἴη μέρος τῆς τέχνης, ὃ δὴ καὶ καλοῦσιν ἰδίως προφυλακτικὸν ἐν τῷ πρώτῳ γένει συνιστάμενον; ὅταν γὰρ ἤτοι πλῆθός τι χυμῶν ἢ φαυλότης ἢ ἔμφραξις ἢ φθαρτικὴ δύναμις ἐγγίνεται τῷ σώματι, κίνδυνός ἐστιν ὅσον οὔπω νοσῆσαι τὸν ἄνθρωπον· ἔσθ᾽ ὅτε καὶ κινδυνεῦσαι τὰ ἔσχατα. δυσδιάγνωστα δέ ἐστι τὰ τοιαῦτα τῶν αἰτίων, ὡς ἂν μηδέπω λυποῦντα τὸν ἄνθρωπον· ὥσπερ γε ἀμέλει καὶ ὁ τοῦ λυττῶντος κυνὸς ἰὸς, οὗ σημεῖον ἴδιον

maxime quis praesagiat in iis tribus ostensum est. Ac mihi videtur omnis curandi methodus suum finem assequuta, quum et a morbo liberatos in sanam quandam firmitatem adduci et quos morbi minantur, eos a morbis conveniat praeservari et eos qui inculpata sanitate fruuntur in ea conservari. Atque tres hae supersunt ipsius artis partes. Enitendum igitur quantum in nobis est breviter et aliquid de harum constitutione dicere. Quum igitur ut prius dictum est tria quasi sint omnium quae praeter naturam sunt genere causae videlicet affectus et symptomata; quaenam est ea pars medicinae quae praeservat, quam quidem proprie prophylacticen appellant, in primo genere constituta: quando enim vel humorum quaedam exsuperantia vel pravitas aut obstructio vel vis quaedam inest ipsi corpori deleteria, periculum est non leve ne is homo incidat in morbum; est et quum maxime periclitatur, difficile autem ejusmodi causae cognoscuntur quum nondum hominem afficiunt; quemadmodum enim et rabidi canis vene-

Ed. Chart. VIII. [893.]

ἐστιν οὐδὲν ἐν τῷ σώματι περιεχόμενον, πρὶν ἐγγὺς ἥκειν λύπης τὸν δηχθέντα. καὶ δὴ καὶ πυνθάνεσθαι τῶν τοιούτων ἕνεκεν αἰτίων ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν ἰατρὸν αὐτῶν τῶν καμνόντων ὑπὲρ τῶν συμπεσόντων αὐτοῖς ἑκάστου. ὅταν μέντοι πλῆθος ἢ κακοχυμία ὑποστρέφηται κατὰ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος ἢ ἐμφράττηταί τι σπλάγχνον, ἔνεστι γνωρίζειν αὐτὰ διά τινων συμπτωμάτων ἃ μέσα πώς ἐστι τῶν τε τοῖς ὑγιαίνουσιν ὑπαρχόντων καὶ τῶν τοῖς νοσοῦσι συμβαινόντων· τὰ μὲν γὰρ τοῖς ὑγιαίνουσιν ὑπάρχοντα κατὰ φύσιν ἅπαντ' ἐστὶ καὶ ἄμεμπτα· τὰ δὲ τοῖς νοσοῦσι συμβαίνοντα παρὰ φύσιν τε καὶ μεμπτά· τὰ δ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ἐκ μὲν τοῦ γένους ἐστὶ τῶν ταῖς νόσοις συμβαινόντων οὕτως μὲν μικρὰ τοῖς μεγέθεσι καὶ ἀσθενῆ ταῖς δυνάμεσιν, ὡς μηδέπω κωλύεσθαι πρὸς αὐτῶν τὰς συνήθεις ἑκάστῳ πράξεις. εἴτε γὰρ ὀδύνη κεφαλῆς ἢ ἄλλου τινὸς εἴη μέρους οὕτω σμικρά τις ὡς μηδ' ἀναγκάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον κλινήρη γενέσθαι· εἴτε βάρος καθ' ὑποχόνδριον ἢ κεφαλὴν ἢ ἄλλο τι μέρος ἢ σπλάγχνον, οὐδὲ τοῦθ' ἱκανὸν ἀποστῆσαι τῶν συνηθῶν·

num nihili ducimus cujus nullum in corpore ſignum elucescit, donec prope rabies demorſum invadat, ac ſane has ob cauſas ipſum medicum oportet aegros interrogare de his quae illis contigerunt omnibus. Quum igitur vel plethora vel cacochymia deliteſcens circa tumorem ipſius corporis eluſerit aut viſcus obſtruxerit aliquod, id ex quibusdam ſymptomatis deprehendere licet, quae quaſi media ſunt inter ea quae ſanis adſunt et ea quae contingunt aegrotis; etenim quae ſanis inſunt ſecundum naturam omnia ſunt et inculpata; quae vero contingunt aegrotis praeter naturam ſunt et vitioſa; quae vero horum ſunt in medio ex genere quidem eorum ſunt quae contingunt aegrotis, ſed ita magnitudine parva et viribus imbecillia, ut nullo modo ab ipſis ſolitae functiones impediantur; ſive enim dolor capitis aut alicujus partis alterius adſit exiguus adeo ut decumbere hominem non cogat, ſive gravitas circa hypochondria vel caput vel partem quampiam aliam aut viſcus; id autem non ſufficiat ut ſolitas functiones interci-

ἔτι δὲ μᾶλλον ὄγκος τοῦ σώματος ἢ ἰσχνότης ἢ ἀχροια ἢ πρὸς τὰς κινήσεις ὄκνος ἢ ὑπνώδης διάθεσις ἢ ἀγρυπνία τῶν κατὰ τὰς τοῦ βίου πράξεις ἐνεργειῶν ἀπατεῖν οὐχ ἱκανά· καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἀνορεξία τις ἢ ὄρεξις ἐπιτεταμένη σιτίων· ἄμφω γὰρ γίνεται τοῦ σώματος ἀκριβῶς ὑγιαίνοντος· ὥσπερ καὶ ἄδιψοι παρὰ λόγον ἢ διψώδεις δακνόμενοι τὸν στόμαχον ἢ τὴν κοιλίαν ἢ κοπωδῶν αὐτῶν αἰσθανόμενοι. οὕτως γὰρ ὅ τ' ὕπνος ἐστὶ τῶν συμβαινόντων τοῖς ὑποσυρομένοις εἰς νόσον, ἡ δ' ἐπανόρθωσις τῶν ἐργαζομένων αὐτὰ διαθέσεων συνελόντι μὲν εἰπεῖν διὰ τῶν ἐναντίων ὧν ἔμπροσθεν δέδεικται, κατὰ μέρος δ' ἐπιόν τι τὰ μὲν περιττὸν ἀπάγειν ἐκείνου προσήκει, διορισάμενον [894] ὅπως ἐστὶ περιττὸν, εἴτε ὡς ποσὸν εἴτε ὡς ποιὸν εἴτε ἀμφοτέρως· μὴ δ' ἐπανελθεῖν δυνάμενον εἰ τὸ κατὰ φύσιν ἀλλοιοῦν διὰ τῶν ἐναντίων· τὸ μὲν παχὺ καὶ γλίσχρον λεπτύνοντα, τὸ δὲ λεπτὸν παχύνοντα, κοινῇ δ' ἄμφω πέττοντα, τὰς δ' ἐμφράξεις διαῤῥίπτοντα, τὰ δ' ὅλῳ τῷ

piat, insuper autem magis corporis tumor vel gracilitas vel decoloratio vel segnities ad motus vel somnolentus affectus vel vigiliae quae haud sufficiant ut vitae consuetas functiones interpellent; atque multo magis inappetentia vel intensa ciborum appetentia, utrumque enim fit corpore accurate sano; quemadmodum et praeter rationem non sitientes aut siticulosi vel morsus ipsius ventriculi et stomachi aut lassitudinum ipsarum sensus. Sic enim somnus est ex iis quae in morbum praecipitant, eorum vero quae ipsum producunt affectum emendatio ut verbo dicam per contraria fit ut prius fuit ostensum sigillatim vero si quid superfluum supervenerit, illud educere convenit, quum prius definiverimus qua id ratione fuerit superfluum sive quantitate sive qualitate sive utroque modo, neque possit ad id quod est secundum naturam redire, alterare illud per contraria oportet, ipsum quidem quod crassum est et lentum attenuantes, illud vero quod tenue est incrassantes; communiter autem utrumque coquentes et obstructio-

Ed. Chart. VIII. [894.]
γένει παρὰ φύσιν, οἷα τὰ δηλητήρια καὶ οἱ ἰοὶ τῶν ἰοβόλων ζώων ἀλλοιοῦντά τε καὶ κενοῦντα· τὰς μὲν ἀλλοιώσεις διὰ τῶν ἐναντίων ἤτοι καθ᾽ ὅλην τὴν οὐσίαν ἢ κατὰ ποιότητα μίαν ἰδίαν ποιούμενον· ἐκκενοῦντα δὲ τῶν ἑλκτικῶν δυνάμεων· δι᾽ ὧν δ᾽ ἄν τις ποιήσειε βοηθημάτων ἐξ αὐτῶν τῶν διαθέσεων ληπτέον. εἰ μὲν γὰρ οἱ τέσσαρες ὁμοίως αὐξηθεῖεν χυμοὶ, διὰ φλεβοτομίας μὲν ἡ μεγίστη καὶ κυριωτάτη κένωσις· ἑξῆς δὲ διὰ τρίψεως καὶ γυμνασίων καὶ λουτρῶν καὶ ἀσιτίας· οὕτω δὲ χρὴ ποιεῖν καὶ εἰ τὸ αἷμα πλεονάσειεν, μόνος δὲ ὁ τῆς ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς χυμός· ἤ τις ὑδατώδους ὀῤῥὸς χυμοῦ διὰ κενώσεως μὲν, ἀλλ᾽ οὐχ ὁμοίως· τὰ μὲν γὰρ ἐν ταῖς πρώταις φλεψὶ περιττώματα τοῖς ὑπηλάτοις ἐκκαθαίροντες, τὰ δ᾽ ἐν ταῖς ἄλλαις δι᾽ οὔρων μὲν τὰ ὑδατώδη καὶ λεπτὰ, διὰ καθάρσεως δὲ τὰ χολώδη· ἐγχωρεῖ δὲ καὶ τὰ λεπτότατα τοῖς ὑπηλάτοις ἐκκενοῦν· τὰ δὲ καθ᾽ ὅλην τὴν ἕξιν ὁπόσα μὲν λεπτὰ δι᾽ ἱδρώτων τε καὶ φαρμάκων, ὁπόσα τῷ δέρματι προσφερόμενα

nes dissipantes et ea quae sunt toto genere praeter naturam ut et deleteria et venenatorum animantium virus alterantes et evacuantes, ipsam autem alterationem ex contrariis vel tota substantia aut una tantum propria qualitate facientes, vacuantes autem ipsis facultatibus attrahentibus, quibus si quis ferat auxilium, erit ex ipsa affectuum natura sumendum: si enim quatuor humores aucti simul fuerint aequaliter, per venae sectionem magna et princeps vacuatio fiet, postea vero frictione, exercitatione, balneis et inediis; idem etiam faciendum si sanguis redundarit. Solum autem vel flavae bilis aut melancholiae humor vel aliquod humoris aquosi serum per vacuationem quidem, sed non similiter, quae enim in primis venis supervacua delituerint alvum subducentibus expurgantes, quae vero in aliis per urinas quidem ea quae aquosa et tenuia; purgatione vero quae fuerint biliosa; convenit autem et tenuissima blandis expurgare medicamentis, at quae per totum habitum quaecunque tenuia quidem per sudores et medi-

ξηραίνειν πέφυκεν· ὅσα δὲ χολώδη καὶ καθάρσει μὲν πρῶτον, ἐφεξῆς δὲ τῇ διὰ τοῦ δέρματος κενώσει. εἰ δ' ἐπὶ τῷ δέρματι πλεονάσῃ χυμὸς, εἰ μὲν ἁλμυρὸς εἴη, καθαίρειν· ὀξὺν δὲ γενόμενον ἀλλοιοῦν πειρᾶσθαι συντελοῦντα τῇ φύσει πρὸς τὴν πέψιν αὐτοῦ. πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τὸ γλυκὺ πέττεται ῥᾴδιον. ἄγει δὲ εἰς πέψιν ἡσυχία τε καὶ θάλψις μετρία καὶ σιτίων εὐχύμων ὀλίγων ἐδωδὴ καὶ οἴνου πόσις θερμαίνοντος ὀλίγον· ἥ τε σύμμετρος τρίψις πέψιν ἐργάζεσθαι δύναται. καὶ ἡ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἔμμετρος χρῆσις ἐδέσματά τε καὶ φάρμακα τὰ μετρίως θερμαίνοντα. διαῤῥίπτει δὲ τὰς ἐμφράξεις ὅσα λεπτύνειν πέφυκεν ἐδέσματά τε καὶ πόματα καὶ φάρμακα· τὰς δὲ ὕλας τούτων ὅπως εὑρίσκειν τε καὶ προκρίνειν προσήκει διὰ μιᾶς ἐξηγησάμεθα πραγματείας, ἣν περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως ἐπεγράψαμεν. εἴρηται δὲ κἀν τῇ περὶ τῆς λεπτυνούσης διαίτης πραγματείᾳ. καιρὸς οὖν μετιέναι ἤδη τῷ λόγῳ πρὸς τοὺς ἐκ τῶν νοσημάτων ἀναλαμβανομένους, ἐφ' ὧν αἴτιον

camenta, quae ipſi cuti admota exſiccare nata ſunt, quae vero biliosa primum quidem purgatione, mox autem ea quae per cutim ſit vacuatione; ſin autem in ipſa cute humor exſuperet, ſi quidem ſalſus fuerit, purgandus; aridum vero factum alterare conandum eſt ipſam naturam ad illius coctionem juvantes, facilius vero multo dulcis concoquitur; coctionem vero accelerant quies et calor moderatus, eſus paucorum ciborum boni ſucci, vini parum calefacientis potus, ipſa autem frictio moderata poteſt juvare coctionem et aſſuſio moderata calidarum aquarum cibi atque medicamenta moderate caleſacientia. Obſtructiones autem ſolvunt quaecunque attenuare nata ſunt cibi, potus et medicamenta. Quomodo autem horum materias invenire atque ſeligere conveniat expoſuimus in ea tractatione quam de ſimplicium medicamentorum facultatibus inſcripſimus: dictum quoque eſt et in libro de attenuante victus ratione. Tempeſtivum autem nunc eſt oratione procedere ad eos qui a morbo convaleſcunt, in quibus cauſa

Ed. Chart. VIII. [894.]

οὐδέν ἐστι παρὰ φύσιν οὔτε διάθεσις, ἰσχνότης δὲ μόνον μετὰ δυνάμεως ἀσθενοῦς. διὰ ταῦτά τοι καὶ ἡ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀγωγὴ τῶν οὕτω διακειμένων ἀνάθρεψίς τε καὶ ῥῶσίς ἐστιν ἐκ κινήσεώς τε καὶ τροφῶν συμμέτρων γινομένη· τὰς δὲ ὕλας δι᾽ ἃς αἱ κινήσεις τε καὶ αἱ θρέψεις ἔσονται διὰ τῆς ὑγιεινῆς ἐδήλωσα πραγματείας· ἀλλ᾽ ὑπὲρ τοῦ μηδὲν λείπειν τῷ λόγῳ λεχθήσεται καὶ νῦν ἡ μέθοδος πάσης τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας οὐ μόνον ἡ τῆς ἀναληπτικῆς καλουμένης. καὶ πρῶτον ὁποῖόν τι γένος αὐτῆς ἐστιν. ἆρά γε τῶν παρόντων διαφυλακτικὸν ἢ τούτῳ μόνῳ διαφέρει τοῦ θεραπευτικοῦ, τῷ κατὰ σμικρὰ ποιεῖσθαι τὴν ἐπανόρθωσιν· οὐ γὰρ δὴ διαφυλάττοντί γε τῷ σώματι τὴν ἔμπροσθεν ἕξιν ἐπιστατούσης ἐδέησε τέχνης, ἀλλ᾽ αὐτὸ τοῦτό ἐστιν αἴτιον τοῦ δεῖσθαι τῆς προνοησαμένης ἐπιστήμης, ὅτι διαφορεῖταί τε καὶ οὐ διαμένει τοιοῦτον οἷον ἔμπροσθεν ἦν. εἰ μὲν δὴ τοῦτο μόνον αὐτὸ τὸ κενοῦσθαί τε καὶ διαφορεῖσθαι συμπίπτει, τροφῇ καὶ ποτῷ ἀναπληροῦσθαι τὸ λεῖπον. εἰ δέ τοι ὕλην ὑποτρέφειε χυμῶν ἢ περιττώματα μοχθηρὰ

nulla est praeter naturam neque affectus, extenuatio vero sola cum facultate imbecilla. Atque propter haec ipsa eorum qui ita affecti sunt ad naturam deductio, refectio et roboratio est facta per motus et cibos moderatos; ipsas autem materias in quibus motus sunt et nutritiones ostendi in opere de sanitate tuenda; sed ne quid ipsi desit orationi exponetur et nunc methodus omnis de sanitate tractationis nec solum de analeptice dicta. Ac primum quale ejus genus est an praesentium conservatrix an hoc solum ab arte curandi differat, quod sensim ipsam efficiat restaurationem; qui enim priorem servat corporis habitum is non indiget arte quae sui curam gerat, sed illud ipsum causa est ob quam indigeat scientia providente quod dissolvatur nec tale maneat quale fuit ab initio. Si quidem illud ipsum solum quod vacuari ac dissolvi contingat, cibus et potus id quod deest replere possunt. Sin vero quia materiam humorum vel vitiosa alit excrementa exer-

γυμνασίων αὐτῷ δεῖ σκοπὸν ἐχόντων ἐκκενοῦν μὲν καὶ καθαίρειν τὸν χυμὸν ἢ πέττειν τὰ περιττώματα, [895] πρὸς τῷ καὶ φυλάττεσθαι τὰς αἰτίας ἁπάσας ὅσαι τὴν ὑγίειαν αὐτοῦ διαφθεῖραι δυνήσονται ψύξιν, ἔγκαυσιν, κόπον, ἀπεψίαν, μέθην, ἀγρυπνίαν, λύπας, ὀργὰς, θυμοὺς, ὅσα τ᾽ ἄλλα τοιαῦτα· οὐ γὰρ ἔτι δεῖ καθ᾽ ἕκαστον ἐπεξιέναι τῷ λόγῳ τῆς ὑποθέσεως ἣν ὑποθέμεθα πεπληρωμένης ἤδη, πρόκειται γὰρ οὐ κατὰ διέξοδον ὑπὲρ ἁπάντων τῶν μερῶν τῆς ἰατρικῆς διελθεῖν, ἀλλὰ δεῖξαι περὶ τῆς κατὰ τὸ τέλος ἐννοίας. ὥσπερ γὰρ τῶν ἄλλων τεχνῶν οὕτω καὶ ταύτης ἡ σύστασις γίνεται. καὶ μέντοι ἐπειδὴ γέγονεν ἤδη τοῦτο, διὰ κεφαλαίων ἀναλάβωμεν ἅπαντα τῆς ἰατρικῆς τὸν λόγον, εὐθὺς καὶ τὴν ἀναλογίαν ἐπιδεικνύντες ἣν ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας τέχνας ὅσαι ποιητικαί. ἔστιν οὖν ἡ ἰατρικὴ μία τις ποιητικὴ, οὐ μὴν οὕτως ὡς οἰκοδομικὴ καὶ τεκτονικὴ, ἀλλ᾽ ὡς ἥ τε τῆς πεπονθυίας οἰκίας ἐπανορθωτικὴ καὶ τῶν ῥαγέντων ἱματίων ἀκεστική. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτων αὐτῶν ἡ σύστασις ἐδείχθη

citiis opus habet fcopum habentibus vacuandi quidem ipfum humorem aut excrementa concoquendi, ad haec et caufas omnes obfervare, quae ipfius fanitatem poffunt corrumpere refrigerationem, aeftum, laffitudines, cruditates, crapulam, vigilias, moeftitiam, iras, cupiditates et quaecunque fuerint hujusmodi; neque enim unumquodque oportet oratione percenfere fatis fuperque explicata ea quam propofuimus hypothefi; neque enim mihi propofitum eft de fingulis medicinae partibus verba facere, fed ipfam quae ad finem conducit exponere fpeculationem. Qualis enim eft aliarum difciplinarum talis eft et hujus conftitutio. Atque quum id jam praeftiterimus, omnem de medicina fermonem per capita colligamus proportionem quam ipfa cum aliis artibus practicis habet ftatim demonftrantes. Eft igitur et medicina una ex practicis non tamen qualis architectonica, fed qualis ea quae dirutas domos aut ea quae veftes detritas refarcit. Quum autem et harum duplex fit explicata conftitutio aliquando quidem ipfo arti-

Ed. Chart. VIII. [895.]

διττῇ ποτὲ μὲν ἑαυτοῦ γεννῶντος τοῦ τεχνίτου τὸ παράδειγμα, ποτὲ δὲ ἐκτὸς ὁποτερωσοῦν ὑπάρχοντος τὴν ἰατρικὴν τέχνην τοῦ δευτέρου γένους ἐπεδείξαμεν· οὐ γὰρ ἑαυτῇ διαπλάττει τὸ παράδειγμα, θεασαμένη δὲ δι' ἀνατομῆς ὅλον ἀκριβῶς αὐτὸ πειρᾶται διαφθειρόμενον ἐπανορθοῦσθαι. διήνεγκε δὲ τούτῳ τῶν προειρημένων τεχνῶν, ὅτι τὰ πλεῖστα τῆς φύσεως ἐργαζομένης ὑπηρετεῖ. τὴν θεωρίαν μέντοι πᾶσαν ἑξῆς ὁρμώμενος ὁ ἰατρὸς ἐπανορθωτικός τε καὶ ὑπηρετικός ἐστιν, ἀνάλογον ἐκτήσατο ταῖς ἄλλαις τέχναις ταῖς ποιητικαῖς· καὶ γὰρ τῶν ὁμοιομερῶν ἔγνωκε τὴν οὐσίαν καὶ τῶν ὀργανικῶν τὸν τρόπον τῆς γενέσεως· ἔτι τε τῶν παθῶν τὴν εὕρεσιν ὁμοίως ἐποιήσατο καὶ τοὺς καθ' ἕκαστον αὐτῶν τρόπους τῆς ἰάσεως.

ſice ſibi exemplar faciente, aliquando vero quodcunque fuerit extra poſitum conſiderante, poſterioris hujus generis ipſam eſſe medicinam oſtendimus, nec enim ſibi ipſi effingit exemplar, ſed ipſum ex anatome univerſum quum perfecte ſpectaverit detritum reſarcire conatur. Differt autem in eo a ſuperius dictis artibus quod in pluribus agenti ipſi naturae opitulatur. Speculationem igitur rurſus omnem medicus quum fuerit aggreſſus emendator erit atque miniſter proportionemque habebit cum aliis artibus; etenim ſimilarium ſubſtantiam novit et rationem generationis organicarum; deinde et affectuum ſimiliter nactus eſt inventionem et rationes quibus horum unusquisque curetur.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΡΟΓΝΩΣΙΣ ΠΕΠΕΙΡΑΜΕΝΗ ΚΑΙ ΠΑΝΑΛΗΘΗΣ.

Ed. Chart. VIII. [895.]

Κεφ. α'. Τὸν θέλοντα προγινώσκειν οὐ μόνον τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ τὴν ὥραν σκοπεῖν χρὴ ἐν τίνι μάλιστα καιρῷ τοῦ παροξυσμοῦ βαρύνοιτο μεγάλως ὁ κάμνων. εἰ μὲν γὰρ κατὰ τὴν εἰσβολὴν αὐτοῦ καταψύχει, τότε σφοδρῶς καὶ δυσεκθέρμαντος καὶ ἄχρους ἄχρι πλείστου μένει καὶ μικρόσφυκτος γένοιτο καὶ κοιμηθῇ νωθρῶς καὶ κωματώδης ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον πάσχοι· τοῦτον ὑφορᾶσθαι μάλιστα τὸν καιρὸν, εἰ καὶ οὗτος μέτριος εἴη. περὶ δὲ τὴν ἀκμὴν ἤν τε καταφερόμενον τὸν ἄῤῥωστον ἢ παραπαίοντα

GALENI OMNINO VERA EXPERTAQUE PRAESAGITIO.

Cap. I. Qui mortis non modo diem, fed et horam voluerit praenofcere, eum fpectare oportet quo maxime tempore acceffionis plurimum torqueatur aeger. Etenim fi primo acceffionis infultu frigeat impenfius ac difficile incalefcat et diu male coloratus permaneat pulfusque parvus fiat fomnumque fegniter capiat et comatofus fit aut aliquid aliud ejusmodi patiatur, id omne tempus fufpectum maxime, etfi moderatum fuerit, effe debet. At circa vigorem fi dejectum aegrotum delirantem aut anxium vi-

ἢ ἀλύοντα βλέπῃς ἢ τοῦ πυρετοῦ τὸ μέγεθος οὐχ ὑπομένοντα· διακαιόμενόν τε σφοδρῶς καὶ σκοτοδινιῶντα καὶ κεφαλαλγοῦντα καὶ καρδιώσσοντα ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον πάσχοντα, τοῦτον ὑποπτεύειν μάλιστα τὸν καιρὸν, εἰ δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρο- [896] ξυσμοῦ καὶ τῆς ἀκμῆς μετρίας γινομένης. περὶ δὲ τὴν παρακμὴν, λειποψυχίας τε καὶ ἱδρῶτας ἀνωμάλους ἢ ψυχροὺς ἢ περὶ κεφαλὴν ἢ στέρνον ἐπιφέροιτο καὶ τοὺς σφυγμοὺς ἀμυδροὺς καὶ μικροὺς ἐργάζοιτο καὶ τὰ τούτοις ἐοικότερα, τοῦτον ὑφορᾶσθαι μάλιστα τὸν καιρόν. καὶ μὴν εἰ τοῦτο διορισθείη, οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν οὐδὲ τὴν ἡμέραν εἰπεῖν τοῦ θανάτου. καὶ γὰρ εἰ τῆς δευτέρας ἡμέρας, εἰ τύχῃ, τὸν σφοδρότερον παροξυσμὸν ἐνεγκούσης ὑπὲρ τῆς πρώτης τε καὶ τρίτης καὶ πέμπτης, εἰς τὴν ἕκτην ἡμέραν ὁ θάνατος προδηλωθείη.

Κεφ. β'. Διὰ πέντε ἢ διὰ πρόσθεσιν ἐπιτηδείας ὕλης ἢ διὰ κίνησιν ἢ διὰ στέγνωσιν ἢ διὰ σῆψιν ἢ διὰ προσομιλίαν ἑτέρου θερμοῦ. καὶ διὰ μὲν πρόσθεσιν, ὡς ὅταν προσενεχθῇ τῷ θερμὴν ἔχοντι κρᾶσιν, οἷον πέπερι, νᾶπυ,

deris febrisque vehementiam minime ferentem plurimumque exaeſtuantem et vertiginoſum capite dolentem nauſeabundum aut tali aliquo vexatum affectu, ſuſpectum id tempus tibi eſſe maxime oportet quamvis acceſſionis principium et vigor ſint mediocria. Verum circa vigoris remiſſionem ſi animi defectiones et ſudores inaequales aut frigidos circa caput aut pectus afferat et pulſus imbecilles ac parvos efficiat aut alia hiſce ſimilia, hoc maxime tempus debet eſſe ſuſpectum. Atque ſi hoc definitum fuerit mortis diem dicere non erit amplius difficile. Nam ſecunda die ſi contingat acceſſionem vehementiorem eſſe prima, tertia vel quinta, mortem ſexta die futurum indicabit.

Cap. II. Ex quinque aut propter convenientis materiae additionem aut propter motum vel propter aſtrictionem vel propter putredinem aut propter viciniam alterius calidi. Atque ob additionem quidem, ut quum ei quod temperamentum nactum eſt calidum, veluti piper,

Ed. Chart. VIII. [896.]
σκόροδον καὶ τὰ τούτοις ὅμοια· καὶ ἀναδοθῇ τούτων ἡ ποιότης ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἐκπυρώσει τὸ ἐν αὐτῇ ἔμφυτον θερμὸν καὶ ἐξάψει πυρετόν. διὰ δὲ κίνησιν διχῇ, ἢ γὰρ ψυχικῶς ἢ σωματικῶς· καὶ ψυχικῶς μὲν ὡς ἐπὶ θυμῷ καὶ φροντίδι, σωματικῶς δὲ ὡς ἐπὶ ἀμέτρῳ κόπῳ. διὰ δὲ στέγνωσιν ὅταν διὰ γλισχρότητα ἢ διὰ παχύτητά τινα ξηρανθῶσι καὶ ἐμφραχθῶσιν οἱ ἄδηλοι πόροι τοῦ σώματος ἢ τὰ πέρατα τῶν ἀγγείων καὶ ἐπὶ τῇ διαπνευστίᾳ τοῦ βάθους ἐξαφθῇ πυρετός. διὰ δὲ σῆψιν, ὡς ὅταν ἡ ὑποκειμένη καὶ πλεονεκτοῦσα ὕλη σαπῇ ἐν τῷ βάθει, καὶ ἀναδοθῇ τῇ καρδίᾳ καὶ ἀνάψῃ πυρετόν. διὰ δὲ προσομιλίαν ἑτέρου θερμοῦ, ὡς ὅταν ἐν ἡλιοκαΐᾳ ὑπερφλεχθείη ἡ κεφαλὴ καὶ μάλιστα τὸ δικτυοειδὲς πλέγμα καὶ διὰ τῶν ἀρτηριῶν μεταδοθῇ τῇ καρδίᾳ καὶ ἀνάψῃ πυρετόν.

Κεφ. γ΄. Σημεῖα δὲ εἰσβολῆς πυρετοῦ χάσμαι, φρῖκαι, σκορδινισμοὶ, εἴτουν ἀποδιακλασμοὶ, ναυτίαι, καταφορὰ ὕπνου, βηχίον μικρὸν καὶ ὑπότραχυ, ἄκρων κατάψυξις καὶ

ſinapi, allium et his ſimilia oblata fuerint et horum qualitas in cor diſtributa calorem in eo nativum inflammabit et febrem accendet. Propter motum autem dupliciter, is enim vel animi vel corporis eſt; animi quidem ut in ira et ſollicitudine; corporis autem ut in immodico labore. Propter adſtrictionem autem quum ob lentorem aut craſſitiem quandam inaruerint et obſtructi fuerint inſenſibiles corporis meatus aut extrema vaſorum vel in difflatione ejus quod eſt in profundo, febris eſt accenſa. Ob putredinem ut quum ſubjecta redundansque materia, in profundo putruerit atque in cor diſtributa febrem accenderit. Propter viciniam autem alterius calidi, veluti quum in ſolis ardore caput exaeſtuaverit maximeque plexus retiformis atque per arterias calor in cor diſtributus febrem accenderit.

Cap. III. Invadentis febris ſigna ſunt oſcitationes, horrores, pandiculationes ſive animi concitationes, nauſeae, delationes in ſomnum, tuſſicula ſubaſpera, extremo-

Ed. Chart. VIII. [896. 897.]

ταῦτα μὲν ἔξωθεν τὰ γνωρίσματα. ἀπὸ δὲ τῶν σφυγμῶν ἔκ τε τῆς σμικρότητος καὶ τῆς ἀνωμαλίας διαγινώσκεται καὶ τὸ διαλεῖπον. καὶ ἐν μὲν τῇ εἰσβολῇ κατεπάγει μᾶλλον ἡ συστολὴ τοῦ σφυγμοῦ κατά τινος ἀνωμαλίας καὶ σμικρότητος. ἐν δὲ τῇ ἀναβάσει μοχθηροί πώς εἰσιν ἐπαυξομένης τῆς διαστολῆς μέχρι τελείας ἀκμῆς, ἐπιτεινομένης δὲ τῆς θερμασίας πρῶτον τὸ μέγεθος αὔξεται, εἶτα προσλαμβάνεται καὶ τὸ τάχος. ὅταν γὰρ ἱκανῶς ἐκπυρωθῇ ὁ πυρετὸς, μεγάλους ἅμα καὶ ταχεῖς ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς· ἢν δὲ ἐπὶ πλεῖον, καὶ πυκνούς. καὶ ποίῳ τρόπῳ πρὸ τῶν πυρετῶν αἱ χάσμαι προγίνονται; χασμῶνται πρὸ τῶν πυρετῶν οἱ νοσοῦντες καὶ διακινουμένων καὶ βίᾳ διατεινόντων αὐτούς. ὥσπερ γὰρ ἐκ τῶν λεβήτων ἀτμὸς ἀνέρχεται πολὺς ἐφεψημένου τοῦ ἐν αὐτοῖς ὕδατος, οὕτω καὶ ἐκ τῶν ἔνδοθεν τοῦ σώματος ἀναβαινόμενος ὁ ἀτμὸς διατείνει καὶ διασείει καὶ συστρέφει τοὺς μύας τοῦ σώματος. εἰώθασι γὰρ τὰ νεῦρα χλιαινόμενα διΐστασθαι καὶ οὕτως αἱ χάσμαι γίνονται.

[897] Κεφ. δ'. Ὅταν αἱ φλέβες πλησθῶσι καὶ πρι-

rum perfrigerationes atque haec funt extrinfeca figna. A pulfibus autem ex parvitate et inaequalitate cognofcitur quod reliquum eft. Ac in acceffione quidem ipfius pulfus fyftole magis urget cum inaequalitate quadam ac parvitate; at in ipfo incremento fere funt peffimi aucta diaftole ad perfectum ufque vigorem, calore autem intenfo primum magnitudo augetur, deinde et celeritas affumitur. Nam quum fufficienter febris accenfa fuerit magnos fimul et celeres pulfus efficit; fin autem impenfius etiam crebros quo nempe modo ante febres fiunt ofcitationes? Ofcitant ante febres aegri ob concuffionem et vim ipfos intendentem. Nam quemadmodum ex lebetibus vapor multus attollitur, fervente in ipfis aqua, ita etiam et ex iis quae funt intra corpus vapor emiffus intendit et concutit ac evertit corporis mufculos; folent namque nervi tepefacti defidere atque ita fiunt ofcitationes.

Cap. IV. Quando venae implentur et intumefcunt

σθῶσιν ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἐξοιδαινόμεναι τοὺς πόνους ἐπιφέρουσι περὶ τὴν κεφαλὴν τῇ βίᾳ καὶ τάσει τῶν ἀναπεμπομένων ἔνδον πνευμάτων. τὸν δὲ διὰ τῶν ἱδρώτων μέλλοντα λυθήσεσθαι πυρετὸν γνωσόμεθα ἐκ τοῦ τὸ νόσημα εἶναι διακαέστατον, οἷον ὁ προσαγορευόμενος καῦσος. χολῶδες γὰρ τοῦτο δηλονότι τὸ νόσημα καὶ ὁπόταν μέλλει σφοδρῶς κινεῖσθαι, ῥῖγος ἐργάζεται· καὶ εἰ μὲν οὖν ἐπισχεθείη γαστὴρ ἢ οὖρα τῆς κρίσεως ἐγγὺς οὔσης, ἐλπίζειν χρὴ ῥῖγος· εἰ δὲ καὶ ἀμφοτέρων ἡ ἐπίσχεσις γέγονε καὶ οὐ πάρεστιν ἔμετος ἢ αἱμοῤῥαγία, ἱδρὼς ἐξ ἀνάγκης ἔσται πολὺς καὶ μᾶλλον ἐπειδὰν οἱ κάμνοντες παραπέσωσιν ἐπιδιδόντος τοῦ παροξυσμοῦ καὶ θερμότεροι ἐκ τούτου γινόμενοι καί τις ἀτμὸς ἐκ τοῦ σώματος ἀνείη θερμὸς, οἷος οὐ πρόσθεν ἐγένετο ἐπὶ τῶν νεωστὶ λελουμένων. οἵ τε σφυγμοὶ μεγάλοι καὶ ὑψηλοὶ καὶ ταχεῖς καὶ εἰς διαστολὴν μᾶλλον ἐπιγινόμενοι καὶ οἷον κυματώδεις. ὅ τε τῆς ἀρτηρίας χιτὼν μαλακός τε καὶ δίυγρος φαίνεται, ἡ δὲ ἐπιφάνεια τοῦ παντὸς σώματος κνησμώδης καὶ μαλθακὴ καὶ κατά τινας ὥρας ἐρυθραινο-

a flatibus interſectae capitis dolores inferunt, vi ac tenſione flatuum intus immiſſorum. Febrem vero per ſudores iri ſolutum cognoſcemus ex eo quod morbus maxime ſit accenſus, quemadmodum qui cauſus appellatur. Bilioſus namque morbus is eſt qui quando movendus eſt vehementer rigorem efficit; ac proinde ſi ſuppreſſa fuerit alvus urinave, proxima quum fuerit criſis, rigor erit exſpectandus, ſin utriusque facta fuerit ſuppreſſio neque adſit vomitus aut fluxus ſanguinis, ſudor neceſſario futurus eſt plurimus magisque quum aegri prociderint augeſcente acceſſione atque ea de cauſa facti fuerint calidiores aut quispiam calidus e corpore halitus exſpiret qualis antea non fuerit in recenter lavatis. Pulſus magni alti et celeres atque in diaſtolen magis properantes, ac veluti undoſi, quum arteriae tunica mollis appareat et humida, totius vero corporis pruriens ſuperficies ac mollis et quibusdam

Ed. Chart. VIII. [897.]

μένη· καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῷ κριτικῷ παροξυσμῷ γιγνόμενα πέψεως προηγησαμένης καὶ τῆς κριτικῆς ἡμέρας ἀγαθῆς οὔσης σωτηρίων καὶ λυτικῶν ἱδρώτων ἔσται δηλωτικά· δῆλον δ' ὅτι θερμὸν εἶναι δεῖ συμμέτρως τὸν λυτικὸν ἱδρῶτα καὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος συνιστάμενον καὶ πρὸς λόγον κουφίζοντα καὶ εὐφορώτερον ἀποφαίνοντα τὸν ἄνθρωπον. οἱ δὲ ψυχροὶ ἱδρῶτες σὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γινόμενοι θάνατον σημαίνουσι, σὺν δὲ πρηϋτέρῳ, μῆκος νόσου. ἱδρῶτες πυρεταινόντων ἢν ἄρξωνται ἀγαθοὶ καὶ τριταῖοι καὶ πεμπταῖοι καὶ ἑβδομαῖοι καὶ ἐναταῖοι καὶ ἑνδεκαταῖοι καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι καὶ εἰκοστῇ ἑβδόμῃ καὶ τριακοστῇ τετάρτῃ· οὗτοι γὰρ οἱ ἱδρῶτες νόσους κρίνουσιν, εἰ δὲ μὴ οὕτω γιγνόμενοι, πόνον σημαίνουσι καὶ μῆκος νόσου καὶ ὑποτροπιασμόν· καὶ ὅκου ἔνι τοῦ σώματος ἱδρὼς, ἐκεῖ φράζε τὴν νοῦσον· καὶ ὅκου ἔνι τοῦ σώματος ψυχρὸν ἢ θερμὸν, ἐνταῦθα ἡ νοῦσος· καὶ ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολὴ καὶ ἢν τὸ σῶμα ψύχηται ἢ αὖθις θερμαίνηται ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίγνηται, μῆκος νόσου σημαίνει.

horis rubescens; atque haec in accessione critica contingunt praeeunte coctione, ac die critico bono salubrium ac morbos solventium sudorum signa comparebunt; manifestum vero est calidum esse moderate debere sudorem qui morbum soluturus est, ac per omne corpus diffusum et juxta rationem levantem alacrioremque hominem reddentem. At frigidi sudores cum acuta febre erumpentes mortem; cum mitiore vero morbi longitudinem significant. Sudores febricitantium boni si incipiant, tertio die, quinto et septimo et nono et undecimo et quartodecimo et vigesimoseptimo et tricesimoquarto; hi namque sudores morbos judicant; qui vero ejusmodi non fuerint, dolorem significant morbi longitudinem et recidivam; qua autem in parte corporis fuerit sudor, in ea morbum esse dicito; et qua in parte corporis fuerit frigus aut calor, in ea morbus, et quum in toto corpore mutatio, ac si corpus refrigeretur, ac statim incalescat aut color ex alio alius generetur, morbi longitudinem significat. Sudor erumpens ex

Ed. Chart. II. [897.]
ἱδρὼς ἐξ ὕπνου γιγνόμενος ἄνευ φανερῆς αἰτίης τὸ σῶμα σημαίνει, ὅτι πλείονι τροφῇ χρῆται· ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντι τοῦτο γίνηται, σημεῖον ὅτι κενώσεως δεῖται τὰ σώματα. πυρέσσοντι ἱδρὼς ἐπιγενόμενος μηδὲ ἐκλείπων τὸν πυρετὸν κακόν. μηκύνει γὰρ ἡ νόσος καὶ ὑγρασίαν πλείω σημαίνει.

ſomno ſine cauſa manifeſta cibo corpus uti copioſiore ſignificat; ſi vero cibum non aſſumenti id contingat, vacuatione indigere corpora ſignum eſt. Febricitanti ſudor ſuperveniens nec ſolvens febrem malum. Prorogatur enim morbus et copioſiorem ſignificat humorem.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΦΛΕΒΟΤΟΜΙΑΣ.

Ed. Chart. VIII. [898.]

[898] Ἐν πάσῃ ἡμέρᾳ καὶ νυκτὸς ὥρᾳ χρείας κατεπειγούσης φλεβοτομήσεις σκοπὸν ἔχων ἐπὶ μὲν τῶν πυρεττόντων τὴν παρακμὴν τοῦ παροξυσμοῦ, ἐπὶ δὲ τῶν εἴτε δι᾽ ὀφθαλμίαν ἢ δι᾽ ἄλλο τι τοιοῦτον χωρὶς πυρετοῦ δεομένων φλεβοτομίας, τὸ μέγεθος σκόπει τῆς ὀδύνης ἢ τῆς φλεγμονῆς. ἐν ᾗ γὰρ ἂν ὥρᾳ θεάσῃ τὴν ὀδύνην πραϋνομένην φλεβοτομήσεις. μηδενὸς τοιούτου κατεπείγοντος, ἄμεινόν ἐστιν ἕωθεν φλεβοτομεῖν· οὐκ εὐθέως ἅμα τῷ τὸν ὕπνον ἐξαναστῆναι, ἀλλὰ προεγρηγορήσαντες χρόνῳ ὥρας μιᾶς. καὶ προλούειν δέ τινας ἄμεινον καὶ προπεριπατήσαντας ἐνίους. ἐφ᾽ ὧν δὲ προφυλακῆς χάριν φλεβοτομοῦμεν, ἐγχω-

GALENI DE VENAE SECTIONE.

In omni die et noctis hora urgente neceſſitate venam ſecabis, modo reſpicias in febrientibus quidem acceſſionis remiſſionem; in iis vero quibus aut ob ophthalmiam aut quid aliud ſimile, ſine febre opus eſt venae ſectione magnitudinem doloris aut inflammationis obſerva: qua enim hora mitigatum dolorem inſpexeris venam ſecabis; re nulla urgente ſatius eſt mane venam ſecare, neque ſtatim atque a ſomno fuerint excitati, verum circiter horam unam antea vigilantibus. Ac prius abluere aliquos praeſtiterit et alios prius ambulare. In quibus vero praecautionis ergo venam ſecamus, etiam poſtquam aliquid operis

Ed. Chart. VIII. [898.]

ρεῖ καὶ μετὰ τὸ πρᾶξαί τινα τῶν συνήθων ἔργων φλεβοτομεῖν. μέγεθος δὲ νοσήματος καὶ ῥώμη δυνάμεως οἱ πρῶτοι σκοποὶ τῆς φλεβοτομίας. ἐπισκέπτεσθαι οὖν χρὴ ἐφεξῆς ὁποία τις ἡ φυσικὴ κρᾶσίς ἐστι τοῦ ἀνθρώπου. καὶ τοὺς μὲν μελαίνας ἔχοντας φλέβας καὶ ἰσχνοὺς μετρίως καὶ μηδὲ λευκοὺς μηδὲ ἁπαλοσάρκους ἀφειδέστερον κενώσεις· τοὺς δ' ἐναντίως φειδομένως· αἷμα μὲν ὀλίγον ἔχουσιν, εὐδιαφόρητόν τε τὴν σάρκα. κατὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον οὐδὲ τοὺς παῖδας φλεβοτομήσεις, ἄχρι τεσσαρεσκαιδεκαετοῦς ἡλικίας ἐν δὲ ταῖς μεγίσταις φλεγμοναῖς καὶ ταῖς ἰσχυροτάταις ὀδύναις, οὐδὲν οἶδα μεῖζον βοήθημα τοῦ ἄχρι λειποθυμίας ἐκκενῶσαι προσέχειν μέντοι καλῶς ἐν τῇ καθάρσει τοῦ σφυγμοῦ ἐφαπτόμενον αὐτὸν ἔτι ῥέοντος τοῦ αἵματος. ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν φλεβοτομουμένων· εἶθ' ἃ πράττειν ὅπως μήποτε λάθῃς ἀντὶ λειποθυμίας θάνατον ἐργασάμενος. ἐὰν δὲ ὥρα ἐαρινὴ καὶ τὸ χωρίον εὔκρατον φύσει καὶ ἡ τοῦ παιδὸς φύσις εὔαρμος, ἀφαιρήσεις αἷμα· καὶ μᾶλλον

foliti praestiterint, venam fecare licet. Magnitudo vero morbi et robur facultatis primi funt venae fecandae fcopi; confiderare igitur deinceps oportet, quale fit hominis naturale temperamentum, ac atras quidem venas habentes et mediocriter tenues, neque albas, neque molles carnes, tutius vacuabis; his vero contrarios, parcius; fanguinem enim habent paucum et carnem quae facile perfpiret. Hac igitur ratione neque pueris venam fecabis usque ad decimumquartum annum aetatis. In maximis vero inflammationibus vehementiffimisque doloribus nullum novi praestantius auxilium, quam ad animi deliquium usque vacuare. In ipfa igitur purgatione diligenter advertendum qualis fit pulfus elevatio, fluente adhuc fanguine, quemadmodum et in aliis venae fectionibus; deinde quid agere expediat, ne nos lateat, quando ex animi deliquio mortem invehamus. Sin autem verna fuerit tempeftas et regio natura temperata et pueri natura commoda, fanguinem detrahes ac magis quum imminent pericula, aut inflam-

Ed. Chart. VIII. [898.]

ὅπου οἱ κίνδυνοι ἐφεδρεύοιεν περιπνευμονίης ἢ συνάγχης ἢ πλευρίτιδος, ἤ τινος ἄλλου ὀξέος καὶ σφοδροῦ νοσήματος φλεβοτομεῖν, ὡς εἴρηται, σφυγμοῦ παρόντος. πᾶν γὰρ τὸ πληγὲν μέρος οὐ προσέξεις τῷ ἀριθμῷ μόνῳ τῶν ἐτῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ σώματος ἕξει. χρὴ δὲ ἐπὶ τῶν ψυχρῶν ὡρῶν εὐλαβεῖσθαι κένωσιν δαψιλῆ, διὰ τὴν ἑπομένην κατάψυξιν. οὐχ οἷόν τε διὰ γραφῆς ἑκάστῳ τῶν ἀνθρώπων ἀφορίσαι κενώσεως μέτρον, οἶδα γὰρ ἐπ' ἐνίων αὐτάρκως ἀφελὼν ἓξ λίτρας αἵματος, τὸν πυρετὸν αὐτίκα σβεσθῆναί τε καὶ μηδεμίαν ἀκολουθῆσαι τῆς δυνάμεως κένωσιν· ἐπ' ἐνίων δὲ ἡμίφειαν ἄνευ τοῦ παραβλάψαι, ἐφ' ὧν εἰ δύο τις ἐκένωσεν, ἐσχάτως ἂν ἔβλαψε. καὶ τοῦτο οὖν οἶδα καὶ μίαν ἀφῄρηκεν, ἐνίοτέ ἐστιν ὠφελῆσαι καὶ αὐτῆς ἔλαττον, ἀντισπάσεως ἕνεκα. τὰς γὰρ κατ' εὐθεῖαν τῶν πασχόντων φλέβας τέμνων, ἐν τάχει θεάσῃ σαφῆ τὴν ὠφέλειαν. εἰ δέ τις κατὰ τὸν παράμεσον δάκτυλον φλέβα διαιρῶν, ἔνιοι δὲ τὴν μεταξὺ τοῦ τε μέσου καὶ παραμέσου δακτύλου φλέβα καὶ συγχωρήσαντες ῥεῖν τῷ αἵματι μέχρι περ ἂν αὐτομάτως

mationis pulmonis aut anginae aut pleuritidis aut cujuspiam alterius acuti ac vehementis morbi, venam secare oportet, ut dictum est, prout pulsus ratio feret; ad omne enim membrum percussum advertes non annorum solo numero, sed corporis habitu. In frigidis autem tempestatibus, larga vacuatio vitanda est ob sequentem refrigerationem. Haud fieri potest ut cuiusque hominis vacuandi modus scriptis definiatur, novi enim in quibusdam sanguinis detractas sex libras, febri statim restinguendae fuisse satis, neque ullam consequutam facultatis dissolutionem; in quibusdam vero selibram fuisse sine noxa detractam, in quibus si quis duas detraxisset, maxime nocuisset. Novi et hoc, quod si una detracta fuisset aut etiam minus profuisset; propter revulsionem. Qui namque secundum rectitudinem venas secaret aegrotantis, confestim manifestam utilitatem vidisset. Si quispiam ejus qui a medio primus est, digiti venam secet, nonnulli vero mediam inter medium et eum qui a medio primus est, digitum, venam se-

Ed. Chart. VIII. [898. 899.]
ἀτῆ, τὸν σπλῆνα ὠφελεῖσθαι, ὡς καὶ τὴν ἐν ἀγκῶνι φλέβα τέμνειν τὴν ἔνδον. ὠφελεῖ γὰρ ἱκανῶς σπλῆνα κακοπραγοῦντα κένωσις αἵματος, ἐξ ἀριστερᾶς χειρός· καὶ μέντοι κἀπὶ τῶν πλευριτικῶν ἡ κατ' εὐθὺ τοῦ πάσχοντος φλεβο- [899] τομία τὴν ὠφέλειαν ἐναργεστάτην ἐπεδείξατο πολλάκις· ἡ δὲ ἐκ τῆς ἀντικειμένης χειρὸς ἢ πάντως ἀμυδρὰν ἢ μεταχρόνιον. ὀδύνας δὲ ἰσχυροτάτας ὀφθαλμῶν, εἴτε ὠμιαία καλουμένη φλὲψ ἢ ἡ ἀπ' αὐτῆς ἀποσχιζομένη κατ' ἀγκῶνα τμηθεῖσα. ἐπὶ δὲ πλευρᾶς πεπονθυίας ἢ πνεύμονος ἢ διαφράγματος ἢ σπληνὸς ἢ ἥπατός τε καὶ γαστρὸς τὴν διὰ μασχάλης ἐπὶ τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν ἀφικνουμένην. τέμνειν μὲν δεῖ μάλιστα ἀποσχιζομένην εἰς τὴν καμπὴν τῆς διαρθρώσεως, ἣν ἴστε δήπου τῆς ὠμιαίας φλεβὸς ἀποσχιζομένης συναπιοῦσαν. τρεῖς γὰρ οὗτοι τρόποι τῆς κατ' ἀγκῶνα φλεβοτομίας εἰσίν, ἥ τε ἔξω καὶ ἡ ἔσω καὶ ἡ μέση· ἡ μὲν οὖν ἔνδον ἐπὶ τῶν κάτω τοῦ τραχήλου πεπονθότων ὠφέλιμος, ἡ δ' ἐκτὸς ἢ κατὰ τὸ πρόσωπον ἢ κατὰ τὴν κεφαλήν· ὁ δὲ μέσος τόπος ἐνίοτε μὲν ἀμφοτέρας ἔχει τὰς

ſecant, ſinentes effluere ſanguinem quoad ſponte ſubſtiterit, lienem adjutum fuiſſe, ut et cubiti venam ſecantes interiorem. Lieni enim male affecto abunde prodeſt vacuatio ſanguinis ex manu ſiniſtra; atque adeo in pleuriticis vena e directo lateris affecti ſecta manifeſtiſſimam ſaepius exhibuit utilitatem; at ex oppoſita manu aut prorſus obſcuram aut tardiorem. Ingentibus doloribus oculorum, ſive humeralis appellata vena aut quae ab ea propagatur in cubitum ſecta. In latere dolente vel pulmone vel diaphragmate vel ſplene aut hepate aut ventre ſecta quae ab axilla in cubiti articulum deducitur. Secare vero maxime oportet eam quae in flexum articulationis propagatur, quem ſcitis humerali vena diffiſa ſubire. Tres enim hi ſunt modi venae ſectionis in cubito, ſcilicet quae extra et quae intra et quae in medio. Interna autem prodeſt partibus quae ſunt infra collum affectis; externa vero iis quae circa faciem aut circa caput. At medius locus quandoque habet utraſque diductas venas,

Ed. Chart. VIII. [899.]
ἀποσχιζομένας φλέβας κατὰ τὸ πρόσω τῆς χειρὸς ἐκτεινομένας, εἶτα ἐνταῦθα συναπτομένας. ἐνίοτε δὲ διὰ τάχεος εἰς αὐτὰς ἀλλήλαις οὔσας ἐπὶ τὴν καμπὴν τῆς διαρθρώσεως. ὅταν οὖν ἀφανεστέρας οὔσης τῆς οἰκείας τῷ πάσχοντι μορίῳ φλεβὸς, ἐπί τινα τῶν μέσων ἥκειν νίκην πυρῶν τὴν ἀποσχιζομένην τῆς οἰκείας τέμνειν μᾶλλον. ἔστι δ' ὅτε καὶ τῆς κατωτέρω τῆς κατ' ἀγκῶνα διαρθρώσεως, αἳ κατὰ τὸν πῆχύν εἰσιν, ἃς διαιρεῖν οὐδὲν κωλύει μὴ φαινομένοιν τῶν κατ' ἀγκῶνα. ὥσπερ δὲ τὰ εἰρημένα πάντα μόρια ταῖς κατ' ἀγκῶνα φλεβοτομίαις ὠφελεῖται, οὕτω καὶ κατωτέρω τούτων ἐστὶν ὅσαι ταῖς ἐπιγύναις τε καὶ σφυρά. ἔστι δὲ τῶν εἰρημένων τά τε κατ' ἰσχίον καὶ κύστιν καὶ μήτραν καὶ νεφροὺς ἐπαμφοτερίζεται. διὸ καὶ ταῖς ἀπ' ἀγκῶνος ἐνίοτε φλεβοτομίαις ὑπακούουσιν, ὅταν ἡ φλεγμονὴ πρόσφατος ᾖ καὶ πλῆθος αἵματος. ἣν δὲ ἡ διάθεσίς ἐστιν ἣν ἰδίως καλοῦμεν νεφρῖτιν, τὴν κατ' ἰγνὺν χρὴ τέμνειν καὶ τὰς κατὰ τὰ σφυρὰ φλέβας. αἱ δὲ ἐν ταῖς μήτραις φλεγμοναὶ τῶν ἐν ταῖς σκέλεσι φλεβῶν τεμνομένων, ὄφελος

ad partes manus anteriores protenſas, mox et illic conjunctas; quandoque ſeſe celeriter invicem ſubeuntes in flexu ipſius articulationis; quando igitur propria partis affectae vena non comparet, ad aliquam e mediis veniendum eamque ut ſedetur incendium potius ſecare oportet, quae ſit quaſi propriae ramus. Aliquando autem et infra ipſius cubiti dearticulationem illae, quae circa radium ſunt, quas ſecare nihil prohibet non apparentibus iis quae in cubito. Ut autem dicta omnia membra, ſectis in cubito venis juvantur ita et in iis quae infra has ſunt ſe res habet, ut in poplitibus et malleolis; ſunt autem et eorum quae dicta ſunt quaedem quae inter coxendicem et veſicam et vulvam et renes ambigunt. Ideo et ſectionibus venarum in cubito nonnunquam cedunt, quum recens fuerit inflammatio aut ſanguinis exſuperantia. Sin autem is fuerit affectus, quem proprie nephritim appellamus, poplitis venam oportet ſecare et eas quae ſunt in malleolis. Quae vero in vulva ſiunt inflammationes venarum quae

Ed. Chart. VIII. [899.]
οὐ μικρόν. ταῖς γὰρ ἀπ' ἀγκώνων κενώσεσι καὶ ἄλλο τι πρόσεστι μοχθηρὸν καὶ φυλακτέον ψῦχος καὶ τροφὴν σύμμετρον διδόναι ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας. λοιμοῦ δέ ποτε κατασχόντος ἰσχυροῦ τὴν Ἀσίαν, ὑφ' οὗ πολλοὶ διεφθάρησαν, ὅθεν κἀγὼ τῇ νόσῳ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἀνέσεως μὴ γενομένης κατακνήσας τὸ σκέλος διὰ δυοῖν λιτρῶν κένωσιν ἔασα γενέσθαι καὶ διὰ τοῦτο τὸν κίνδυνον ἀπέφυγον. πολλοὶ δ' ἄλλοι χρησάμενοι τῷ βοηθήματι διεσώθησαν καὶ μάλιστα οἳ δαψιλῶς τὸ αἷμα ἐκκένουν. ἔτι δὲ κεφαλαλγίας συμμέτρους ἀναιρεῖ καὶ παρισθμίων φλεγμονάς. τὰ δὲ χρονιώτερα τῶν τοιούτων συμπτωμάτων ταῖς τομαῖς καὶ ἐγχαράξεσι διαλυόμενα. καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐκ νόσων δυσχερῶς εἰς τὴν κατὰ φύσιν ἕξιν ἑαυτοὺς ἀφικνουμένους, οὐδὲν οὕτως ἐπὶ τὴν προσήκουσαν εὐστροφίαν ἄγει, ὡς ἡ δι' ἐγχαράξεις ἀποκένωσις τοῦ αἵματος. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τοῦ λιχάνου καὶ μεγάλου δακτύλου τμηθεῖσα φλὲψ καὶ ῥεύσας μέχρις ἂν αὐτομάτως παύσηται, χρόνιον ἄλγημα καὶ μᾶλλον εἰ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ἔρειδον ἰάσαιτο.

in cruribus ſectione non parum juvantur; vacuationibus enim quae e cubitis, ſi quid aliud infeſtum frigus maxime vitandum et ad tres aut quatuor dies cibus mediocris offerendus. Quum olim gravis peſtilentia Aſiam invaſiſſet a qua multi moriebantur, tum ego ſecundo morbi die nulla facta remiſſione, crus ſcalpenda ad binas libras vacuationem fieri permiſi, atque hac ratione periculum effugi. Multi quoque alii hocce auxilio quum uſi fuiſſent, fuere ſervati ac maxime qui larga manu ſanguinem eduxerunt. Inſuper etiam et mediocres capitis dolores et faucium ſolvit inflammationes, diuturniora autem horum ſymptomatum diſſolvuntur ſectionibus et ſcarificationibus. Atque certe nihil eſt, quod tantum poſſit ad perducendos ad naturalem habitum eos qui a morbis difficile reſurgunt, quam eae quae per ſcarificationes fiunt, ſanguinis vacuationes. Inter indicem vero et pollicem ſecta vena atque fluens ſanguis quoad ſponte ſubſtiterit, diuturnum dolorem, maxime ſi illi parti inſederit ſanat. In his vero

τῶν δὲ καθαιρομένων καὶ πλείω τοῦ μέτρου κενούντων καὶ ψυχόντων καὶ ἐκλυομένων καὶ σπωμένων καταπαύειν τὴν κάθαρσιν χρὴ καὶ ὕδωρ χλιαρὸν διδόντες, ἐμεῖν προτρέπομεν· ἄμεινον δὲ χρῖσαι θερμῷ ἐλαίῳ χεῖρας καὶ πόδας· ἵστησι δὲ οὐδενὸς ἧττον καὶ ὕπνου καὶ λουτροῦ. τῶν δὲ μὴ ἱκανῶς καθαρθέντων αἱ ἀλουσίαι συμφερώτεραι, ἐπικαθαίρονται γὰρ νύκτωρ· ἐνδεέστερον δὲ τούτους χρὴ διαιτᾶν· τῶν δὲ ἀσφαλῶς καθαρθέντων, ᾠά τε καὶ χόνδρον καὶ ῥοφήματα καὶ οἶνον γλυκὺν, ὡς παρακινεῖν τὸ ἔντερον ἐν τῇ καθάρσει διὰ ξεσμόν· ἁρμόξει δὲ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ γάλα πίνειν μετὰ νάματος θυγατέρων ταύρων ἢ γλυκέος, οὕτω γὰρ τὰς ἐπιῤῥεούσας συντήξεις κατακλύζων ἀποδείξῃ παντελῶς τὴν κάθαρσιν.

[900] ΠΑΥΛΟΥ.

Περὶ τῆς ἐν τῇ φλεβοτομίᾳ ἐπισκέψεως.

Ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὸν μέλλοντα φλεβοτομεῖν, μὴ κόπρου πολύ τις ἐπίσχεσις ἐν τοῖς ἐντέροις ἐστί. κενοῦ-

qui purgantur et plus quam par eft vacuantur et refrigerantur et refolvuntur et convelluntur, vacuationem fedare oportet et aquam tepidam offerentes ad vomitum provocabimus; melius vero fuerit manus et pedes oleo calido illinere; fedaretur nihilo minus fomno et balneo. Iis vero qui haud fatis purgati funt, non lavari convenit; nam noctu purgantur; hi parcius cibandi funt. Iis autem qui tuto purgati funt, ova et alicam et forbitiones et vinum dulce licet exhibere, quo inteftinum ad purgationem moveatur per clyfmum; conveniet etiam poftridie lac bibere, cum hircino aut taurino adipe aut dulci vino, fic enim confluentes colliquationes proluens, abfolutam efficies purgationem.

EX PAULO.

De adhibenda cautione in fanguinis detractione.

Qui venam fecturus eft advertere debet ne ftercoris multum in inteftinis coerceatur. Hoc autem molli clyfmate

Ed. Chart. VIII. [900.]
μεν αὐτὴν διὰ μαλακοῦ κλύσματος, ἵνα μὴ αἱ φλέβες ἀπὸ τῶν ἐντέρων ἕλξωσί τινα σηπεδονώδη τῶν περιττωμάτων οὐσίαν. τοὺς μὲν οὖν διὰ νούσου παρούσης χρήζοντας τῆς αἵματος ἀφαιρέσεως ἐν ἅπαντι καιρῷ φλεβοτομήσομεν, τὴν ἀκμὴν καὶ μόνην ἐν πυρετοῖς, τὸν μερικὸν φυλαττόμενοι παροξυσμόν. εἰ δὲ συνεχὴς πυρετὸς εἴη, πάντως ἑωθινὸς καιρός ἐστιν ἐπιτηδειότερος, ὅσοι δὲ μὴ νόσου παρούσης, ἀλλὰ προφυλακῆς ἕνεκα τὴν τοῦ αἵματος ἐπιζητοῦσι κένωσιν, τούτοις τὸ ἔαρ ἐπιτήδειον. ἐν δὲ ταῖς ἡλικίαις ἄχρι τεσσαρεσκαίδεκα ἐτῶν ἡ κένωσις παραιτητέα. ὥσπερ αὖ καὶ μετὰ τῶν ἑξήκοντα ἐνιαυτῶν, εἰ μή τις ἀπαραίτητος ἀνάγκη ἡμᾶς βιάζοιτο καὶ καθόλου τοὺς ἀσθενεστέρως ἔχοντας, τὴν δύναμιν παραφυλακτέον καὶ τὰς ὑπὸ τῇ γλώσσῃ δὲ φλέβας, ὡς ἐπὶ συναγχικοῦ πάθους, ἐγκαρσίως ἐκτέμνομεν φυλαττόμενοι τὴν σφίγξιν. τινὲς δὲ καὶ τὰς ἐν τοῖς μεγάλοις κανθοῖς διαφανεῖς φλέβας, ὡς ἐπὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ τοῖς ὀφθαλμοῖς χρονίων νοσημάτων ὁμοιοτρόπως διαιροῦσιν. ἐν δὲ τῷ ποδὶ καθάπερ ἐπὶ ἰσχιαδικῶν ἢ κατὰ

vacuamus, ne venae ab inteſtinis putridam quandam excrementorum ſubſtantiam eliciant. Ex praeſenti igitur morbo, quibus ſanguinis detractio convenit, quovis tempore venam ſecabimus. Vigorem et permanentiam in febribus, particularem acceſſionem obſervantes. Sin autem continua febris fuerit, omnino matutinum tempus accommodatius, qui vero quum nondum morbus adeſt, ſed ad praecautionem, ſanguinis vacuationem requirunt, his ver eſt commodum. In aetatibus vero usque ad decimumquartum annum vacuatio molienda. Quemadmodum et infra ſexaginta annos, niſi nos quaedam efflagitans urgeat neceſſitas. Atque univerſim omnes qui imbecillam habent facultatem ſunt obſervandi; atque eas quae ſub lingua ſunt venas ut in anginae affectu ſecamus oblique adſtrictionem obſervantes; quidam vero et quae in angulis ſunt, obſcuras venas in diuturnis capitis et oculorum doloribus diſſecant ſimiliter. In pede vero quemadmodum in iſchia-

Ed. Chart. VIII. [900.]
τὴν ὑστέραν τῇ ἀνωτέρω τοῦ ἔνδοθεν ἀστραγάλου τέμνουσιν ἐς ὠφέλειαν.

ΕΞ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ.

Τὰ δὲ ὀξέα πάθη φλεβοτομήσεις, ἢν ἰσχυρὸν φαίνηται τὸ νόσημα καὶ οἱ ἄγοντες τὴν ἀκμάζουσαν ἡλικίαν καὶ ῥώμη παρῇ αὐτέοισιν. ἢν μὲν οὖν σύναγχος ᾖ, ἐκλεκτῷ ἀνακάθαιρε εἴτ᾽ ἄλλο τι τῶν πλευριτικῶν. ἢν δὲ ἀσθενέστεροι φαίνωνται, ἢν καὶ πλέον τοῦ αἵματος ἀφέλοις κλυσμῷ κατὰ τὴν κοιλίαν χρέεσθαι διὰ τρίτης ἡμέρας, ἕως ἐν ἀσφαλείῃ γένηται ὁ νοσέων καὶ λιμοῦ χρήζοι. φλεβοτομέειν οὖν τὸν βραχίονα χρὴ τὸν δεξιὸν τὴν ἔσω φλέβα· καὶ ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος κατὰ τὴν ἕξιν καὶ τὴν ἡλικίην διαλογιζόμενος τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλασσον. ξυμπίπτει δὲ τοῖσι πλείστοισιν αὐτῶν τοιάδε. ἐρυθήματα προσώπου καὶ ὀμμάτων στάσιες καὶ διαστάσιες χειρῶν, πρισμοὶ ὀδόντων, σφυγμοὶ, σιαγόνων συναγωγὴ καὶ κατάψυξις ἀκρωτηρίων, πνευμάτων ἀπολήψιες

dicis vel ob anum ſupra interiorem malleolum ſecant ad ſecuritatem.

EX HIPPOCRATE.

In morbis autem acutis venam ſecabis, ſi morbus gravis appareat et florentem aetatem egerint aegrotantes, eisque robur adſit. Sin igitur angina fuerit, delige purgationem vel ſi quis alius pleuriticorum affectus. Sin autem imbecilliores appareant, ac ſi ſanguinis plurimum detraxeris, clyſtere alvus tertio quoque die proluenda, donec in tuto collocatus fuerit aeger, atque inedia utatur. Vena igitur interior dextri brachii ſecanda et ſanguis ex habitu et aetate, deducta ratione liberalius aut parcius detrahendus. Iſtorum pluribus talia contingunt, faciei rubores, oculorum ſtrabyſmi, manuum diductiones, dentium ſtridores, pulſus, maxillarum contractiones, extremorum perfrigerationes; ſpirituum interceptiones per ve-

Ed. Chart. VIII. [900.]
ἀνὰ τὰς φλέβας. φλεβοτομέειν ἐν ἀρχῇσιν εὐθέως, μετεώρων ἐόντων πάντων τῶν λυπεόντων πνευμάτων καὶ ῥευμάτων, εὐβοηθητότερον γάρ ἐστι.

nas. Statim in principiis secanda vena, sublimi existente laborantium omnium respiratione et fluxione, ad ferendam enim opem id accommodatius.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΚΛΙΣΕΩΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΕΚ ΤΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.

Ed. Chart. VIII. [901.]

[901] Κεφ. α'. Περὶ μὲν τοῦ ὑπαρκτικὴν εἶναι τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην, ἤρκει καὶ ἡ τῶν στωϊκῶν φιλοσόφων, ἀνδρῶν καὶ λόγους διεκπεπονημένων καὶ τὸν βίον ὁποῖός ἐστι παραστησάντων, δόξα. οὐδὲν δὲ ἧττον, ἐπεὶ καὶ ὁ παρὼν λόγος ἐστὶ περὶ ὧν καὶ ἡ ἰατρικὴ τέχνη ἐπαγγέλλεται, ἀναγκαῖόν ἐστι τῶν δοκιμωτάτων ἐν αὐτῇ τὰς ἱστορίας ἐκθέσθαι, ἵνα γνώριμος πᾶσι γένηται, ὅτι καὶ αὐτοὶ

GALENI PROGNOSTICA DE DECUBITU EX MATHEMATICA SCIENTIA.

Cap. I. Ad probandum quidem essentialem esse mathematicam scientiam vel ipsa Stoicorum philosophorum virorum auctoritas sufficiebat, qui tum libros elaborarunt tum vitam qualis sit ostenderunt. Nihilo minus tamen, quoniam etiam praesens sermo nobis est de illis, quae ars medica pollicetur, necessarium est eorum testimonia afferre, qui in ea fuere probatissimi, ut notum fiat

Ed. Chart. VIII. [901.]
οἱ ἰατροὶ διὰ τὸ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι τὸ προορατικὸν μέρος τῆς αὐτῶν τέχνης, τοῦτο τῇ μαθηματικῇ ἐπιστήμῃ ἀπένειμαν, καὶ εἰ μὴ πάντες, κατά γε τὸ πλεῖστον. Ἱπποκράτης γοῦν ὁ πολὺς σὺν τῇ ἀρχαιότητι καὶ θαυμαστὸς τὴν ἐπιστήμην, φησίν· ὁπόσοι τὴν ἰατρικὴν ἀσκέοντες φυσιογνωμονίης ἀμοιρέουσι, τουτέων ἡ γνώμη ἀνὰ σκότος καλινδουμένη νωθρὰ γηράσκει. οὐ μόνον εἶπεν οὐ κατορθώσουσιν, ἀλλ' ὅτι καὶ διασφαλήσονται. ἀνὰ σκότος γὰρ ἔφη τὴν γνώμην πλανᾶσθαι τῶν τῇ φυσιογνωμίᾳ μὴ χρησαμένων. τὸ δὲ φυσιογνωμονικὸν μέρος τῆς ἀστρολογίας ἐστὶ μέγιστον μόριον. ὁ οὖν τι μόριον ἐπαινέσας, πολλῷ μᾶλλον ἂν τὸ ὅλον ἐγκωμιάζει. Διοκλῆς δὲ ὁ Καρύστιος καὶ ῥήτωρ οὐ μόνον αὐτός φησιν, ὡς καὶ σὺ γινώσκεις, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀρχαίους ἱστορεῖ, ἀπὸ φωτισμοῦ καὶ τοῦ δρομήματος τῆς ☾ τὰς προγνώσεις τῶν νόσων ποιουμένους. ὁπότε οὖν οἱ τηλικοῦτοι ἄνδρες, κατά γε ἀξίωμα καὶ τὴν ἐπιστήμην, οὐ διάδοχοι τῆς ἐν ἰατρικῇ προγνώσεως μόνον, ἀλλὰ

cunctis ipſos etiam medicos quos adſciſcere ſibi oportuit praeviſivam ſuae artis partem, ſi quidem non omnes, plerosque tamen mathematicae ſcientiae illam tuliſſe acceptam. Hippocrates igitur et vetuſtate admodum notus et ſcientia admirandus, inquit, *quicunque exercentes medicinam phyſiognomoniae ſunt expertes, horum mens in tenebras devoluta torpida ſeneſcit.* Non ſolum dixit haud recte facturos verum etiam erraturos; nam dixit per tenebras vagari mentem illorum, qui phyſiognomonia uſi non fuerint. At phyſiognomonica pars aſtrologiae eſt pars maxima. Qui igitur aliquam laudavit partem multo magis celebret ipſum totum. Diocles vero Caryſtius medicus et rhetor non ſolum aſſerit ipſe, ut tu quoque noſti, ſed et veteres inſuper teſtatur ab illuminatione et curſu lunae morborum prognoſtica ſolitos eſſe conficere. Quando igitur tanti ac tales tum dignitate tum ſcientia viri non tantum ejus quae in medicina habetur, praecognitionis haeredes ſed etiam facti ſuarum ſectarum auctores hanc

Ed. Chart. VIII. [901. 902.]
καὶ κτίσται ἰδίων δογμάτων, ταύτην διαδεξάμενοι καὶ ἀλλοτρίους κόπους καρπούμενοι, περὶ τούτων τι διαστάσωσιν. ὅθεν καὶ σὺ, φίλτατε Ἀφροδίσιε, διεκποιήσας τὸν τῆς κατακλίσεως τρόπον καὶ στοιχήσας τοῖς προειρημένοις ἀνδράσι καρπώσῃ τὸ κάλλιστον μέρος τῆς ἑαυτοῦ τέχνης, προγινώσκων καὶ προλέγων τὰ μέλλοντα τοῖς κάμνουσι συμβήσεσθαι. ἀρξώμεθα δὲ τῶν πραγμάτων ἐντεῦθεν.

[902] Κεφ. β'. Πρὸ παντὸς δέον σκοπεῖν τὴν ☾ κινουμένην κατὰ πρόσθεσιν ἢ ἀφαίρεσιν τοῖς ἀριθμοῖς, οὐ τοῖς φωσὶν, ὥς τινες πεπλάνηνται, ἂν οὖν γενομένης κατακλίσεως, ἔν τινι τῶν δωδεκατημορίων ζωδίων, ἡ ☾ ἄρξηται τοῖς ἰδίοις ἀριθμοῖς κινεῖσθαι, κατὰ τὸ ἰσόμοιρον ἐλθοῦσα, ἰσόμοιρον δέ ἐστι τὸ διάμετρον, ἐπισημασίαν τὴν μεγίστην ποιήσει. μάλιστα δὲ, ἐὰν καὶ σύνδεσμός ἐστιν, ὅταν ἀπὸ συνόδου εἰς π' ☾. σύνδεσμον λύει καὶ πορεύσηται ἐπὶ τὸ μεῖζον μέγεθος τοῦ δρομήματος, περὶ τὰς ρπ' μοίρας ἀναι-

admittunt, quo pacto homines qui hanc quasi per manus acceperunt fructumque ex alienis laboribus capiunt quidquam de his addubitabunt? Quocirca tu quoque, Aphrodisi carissime, si accurate decubitus elaboraveris modum et praedictos viros fueris sectatus, e pulcherrima tuae artis parte capies fructum praecognoscendo, ac praedicendo quae sint aegrotantibus eventura. Hinc vero tractationem inchoemus.

Cap. II. Ante omnia lunam considerare oportet, num ea moveatur addendo an demendo numeris, non luminibus, sicuti decepti sunt quidam. Si ergo ubi quis decubuerit luna in aliquo duodecim zodiacum constituentium signorum incipiat propriae magnitudini addendo et propriis numeris moveri progrediens ad aequipartium; est autem aequipartium idem quod diameter, maximam faciet episemasiam. Maxime vero si etiam conjunctionalis fuerit, ubi scilicet conjunctione soluta tendit in plenilunium et feratur in cursus quantitatem majorem sub centesimum

Ed. Cart. VIII. [902.]

ρεῖ. ἐὰν δὲ γενομένης κατακλίσεως ἡ ☾ κατ᾽ ἀφαίρεσιν κινῆται, ἡ νόσος μέχρι τῆς ἰσομοίρου ἐπισημασίαν ποιησαμένη ἐπὶ τὸ ἰσόμοιρον τὴν νόσον ἐπὶ ὑγιέστερον τρέπει. πρόσεχε δὲ καὶ τὰς κινήσεις, ἤτοι μαρτυρίας τῶν ἀστέρων. ἐὰν γὰρ ἡ ☾ κατακλίσεως γενομένης κινῆται ἐπὶ τὸ μεῖζον συσχηματιζομένη, τὴν νόσον αὔξει καὶ ἐπικίνδυνον ποιήσει. αὐξανομένη δὲ τοῖς τε φωσὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, περὶ τῷ ♂ τὴν ☍. ἀπαραβάτως κίνδυνον ἐποίσει. ἐὰν δὲ φαέθοντι Διῒ τύχῃ συσχηματιζομένη καθ᾽ οἷον δή ποτ᾽ οὖν τρόπον, τὰς νόσους ἀκινδύνους ποιήσει. ἢ ἐπὶ τετραγώνου ἐπισημασίας γενομένης, ἀποκαταστήσει σώους ἐπὶ τὸ κατὰ τὴν ☍. ἐὰν δὲ φλεγέθοντι Κρόνῳ σχηματίζηται, ἀφαιροῦσα τοῖς ἀριθμοῖς, ἐπισφαλεῖς καὶ ἐπικινδύνους περὶ τὰς S' μοίρας ἀπεργάζεται. ἐὰν δὲ καὶ σύνδεσμον λύσασα ἐπὶ τὰ ἥττονα φέρηται περὶ τὰς ρπ' μοίρας, τὴν ἀναίρεσιν ἀνυπερβάτως ποιήσει. ἐὰν δὲ ἥλιος ἢ ☍. ἐὰν δὲ τῷ ♀ ἢ ☿ συσχηματισθῇ κατὰ τὴν κατάκλισιν ἀφαιροῦσα τοῖς ἀριθμοῖς ἢ καὶ τῷ φωτὶ λήγουσα, μειωθήσεται ἡ νόσος περὶ

et octogeſimum gradum interficit. Si vero ubi quis decubuerit, luna demendo moveatur morbus uſque ad oppoſitum faciet commotionem; *poſt oppoſitum vero*, morbum in magis ſalubre convertit. Adverte autem animum ad motus teſtimoniaque ſtellarum. Si enim ubi quis decubuerit luna in majus moveatur, *Marti ſolique* configurata augebit morbum et periculoſum reddet. Si vero luminibus numerisque augeatur circa Martem, oppoſitum periculum proculdubio afferet. Si vero phaëtonti Jovi quocunque modo fuerit configurata, morbos ſine periculo faciet: vel in quadrato facta commotione incolumes reddet ad oppoſitum. Si vero phlegethonti Saturno configuretur numeris demens, circa nonageſimum gradum inſtabiles reddit ac periculoſos. Quod ſi conjunctione ſoluta ad minora feratur, circa centeſimum et octogeſimum gradum absque ullo dubio interimet. Si vero ſoli vel Marti in decubitu configuretur, numeris demens vel etiam lumine deficiens, minuetur morbus ad gradum nonageſimum et

τὰς δ′ μοίρας καὶ ἐπισημασίας γενομένης, τραπήσεται ἐπὶ τὸ ὑγιαίνειν. ἐὰν δὲ καὶ σύνδεσμον λύσῃ ἔτι μειουμένη ἐπικαθίστησιν ὑγιαίνοντα διὰ ρπ′ μοίρας. δεήσει δὲ προλαμβάνειν καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ἀστέρων, καθ' ἕκαστον ζώδιον πῶς διάκεινται. τῆς γὰρ ☾ ἐπιπορευομένης τὰ ιβ′ ζώδια, τὰ αἴτια τῶν νόσων ἐντεῦθεν γνωρίζονται. χρὴ δὲ πρὸ πάντων εἰδέναι ὡς εἴ τις ἀμελῶς περὶ τὰς ψήφους διατεθείη, οὐδὲν αὐτὸ κατὰ τὸ ἀληθὲς ἀποβήσεται. μὴ ἀποβαίνοντος δὲ δικαίως ἂν αὐτὸς, οὐχὶ τὸ πρᾶγμα αἰτίας ἔχῃ. οἱ δὲ ἀριθμοὶ ὡς ἐπὶ γενέσεως ἐξεταζέσθωσαν. ἐκ γὰρ τούτων τὸ ἀκριβὲς γνωσθήσεται.

Κεφ. γ′. Ἐὰν γένηται κατάκλισις ☾ οὔσης ἐν ♈ πρὸς ♂ ἢ ☉ σχηματιζομένη, ἔσται ἡ νόσος ἀπὸ κεφαλῆς ἐξ ἐκκαύσεως καὶ τὴν μήνιγγα ἀλγήσει. καὶ ἔσονται πυρετοὶ συνεχεῖς. καὶ ἀγρυπνίαι. καὶ καύσωμα καὶ δίψα καὶ τραχώδης ἡ γλῶσσα. καὶ τοῦ θώρακος ἐκπύρωσις. ἢ ἥπατος πόνος. καὶ σφυγμοὶ ἐπηρμένοι καὶ ἄτακτοι, τούτοις ὠφέλιμος

facta commotione ad ſanitatem convertetur. Quod ſi conjunctionem ſolverit et adhuc minuatur, circa centeſimum et octogeſimum gradum incolumitati reſtituet. Verum aſſumere reliquas etiam ſtellàs oportebit per ſingula ſigna quo pacto ſe habent, illinc etenim duodecim ſigna luna permeante cauſae morborum cognoſcuntur. Ante omnia autem ſcire oportet ſi quis negligenter ſe in calculis geſſerit, nihil ei ſecundum verum eſſe ſucceſſurum; ſi vero non ſuccedat, in ipſo non in re cauſam erroris merito futuram. Numeri autem non ſecus ac in ipſa nativitate diſquirantur ex hiſce enim veritas certa cognoſcetur.

Cap. III. Si factus fuerit decubitus quando luna eſt in ariete et Marti vel ſoli configuratur, morbus a capite erit a ſolis aeſtu atque meninges dolebunt et erunt continuae febres et vigiliae et ardor et ſitis et aſpera lingua et thoracis incendium vel hepatis dolor et pulſus elati ac inordinati. His utile fuerit ſanguinem educere et

ἡ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις καὶ προσαγωγὴ πάντων τῶν δυναμένων ψύχειν καὶ παρηγορεῖν. ἔσται γὰρ παρακοπὴ καὶ φρενῖτις. [903] ἀγαθοποιοῦ δὲ μηδενὸς παρεμπλεκομένου τῇ ☾ καὶ ♄ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἔχοντος μέχρι τῆς ζ' ἡμέρας τελευτήσει ἐν τῷ α' τετραγώνῳ καὶ μάλιστα ἐὰν τοῖς ἀριθμοῖς ἀναυξάνῃ ἢ τῷ φωτὶ ἡ ☾. ἐὰν γένηται κατάκλισις ☾ οὔσης ἐν ♈, σχηματίζεται δέ τις αὐτῇ τῶν κακοποιῶν διάμετρος ἢ □ ἢ σὺν αὐτῇ, φάσιν ποιούμενος δεήσει τὸν ἀστέρα αὐτὸν ἐφορᾷν ποῖός τίς ἐστι. κἂν μὲν ᾖ ♄, τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν αἴτια γίνεται λήθαργος, ἀναίσθητοι, καταφωρικοὶ, κατεψυγμένοι, ἔτι δὲ ἀνώμαλοι, τῆς νόσου ποτὲ μὲν ἀνειμένης, ποτὲ δὲ ἐπιτεινομένης. ἐὰν δὲ καὶ τοῖς φωσὶν ἀφαιρεῖ ἢ τοῖς ἀριθμοῖς ἢ τὸ συναμφότερον, ὡς προεῖπόν σοι, εἰς τὴν εἰρημένην Ϟ' μοῖραν ἐπισημασίαν μεγίστην ἕξει. προςλάμβανε δὲ καὶ τὰς λοιπάς. ἐὰν γὰρ ♃ ἢ ἥλιος προσνεύσῃ κατά τι σχῆμα, μέχρι τοῦ ἄκρου κινδύνου ἐλεύσεται καὶ παραλλάξας τὴν διάμετρον σωθήσεται. ἐὰν δὲ Ἑρμῆς μόνος σχηματισθῇ τῷ προκειμένῳ ὅρῳ, ἀπαραλλά-

adhibere omnia, quae frigefacere queant et mitigare, nam erit delirium atque phrenitis. Quod si nulla benefica lunae complicetur habeatque Saturnus eandem figuram usque ad diem septimum interibit in primo quadrato et maxime si luna numeris vel lumine augeatur. Si autem factus decubitus fuerit ubi luna est in ariete et aliqua maleficarum ex opposito vel quadrato ei configuratur vel cum ipsa apparet, stellam ipsam videre oportebit quaenam sit. Ac si quidem fuerit Saturnus, causae in capite sunt, lethargus sine sensu alto somno oppressi, infrigidati, adhuc autem inaequales nunc quidem remisso morbo nunc vero intenso. Quod si illa quoque luminibus vel numeris vel utrisque demat, ut tibi antea dixi, ad dictum gradum nonagesimum maximam habebit commotionem. Sed et reliquas quoque adjunge. Nam si Jupiter vel sol aliqua annuerit configuratione, in summum veniet discrimen, at oppositum praetergressus servabitur. Si autem solus Mercurius propositae constitutioni configuretur, absque dubio

κτως τελευτήσει. εἰ δὲ καὶ πυρόεις Ἄρης, πρὸς τὸ προκείμενον σχηματισθείη σχῆμα, ἀντιλήπτορές σοι μᾶλλον νομιζέσθωσαν. διὸ δεήσει σε πᾶσαν σύνεσιν προσάγειν, εἰδότα ὅτι τοῦ ἀστέρος ψυκτικώτερα τὰ πάθη καὶ ῥευματωδέστερά ἐστιν. ἐὰν δὲ Ἄρης συσχηματίζεται ἡ τῷ ☊ προστιθεῖσα τοῖς ἀριθμοῖς ἢ καὶ τῷ φωτὶ, ποιήσει τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν πάθη· παρακοπάς· φρενίτιδας· περιωδυνίας· φλεγμονάς· πυρώσεις· αἱμαγμούς. δεήσειεν οὖν ἐν πᾶσι χρῆσθαι τοῖς δυναμένοις ψύχειν καὶ διαφορεῖν. καὶ τούτοις μάλιστα περὶ τὸ □. ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς διὰ τρίτου ἄρχεται τοῦ αὔξειν τὸ μέγεθος τῆς νόσου· ἐπισφαλῆ δὲ καὶ ὀξύτατα πάθη μέχρι τῆς διαμέτρου γενήσεται. ἐὰν δὲ Ἑρμῆς συσχηματισθῇ τῷ προκειμένῳ ὅρῳ, σωθήσεται κινδυνεύσας, μετὰ γὰρ ♂ συμφωνεῖ, μετὰ δὲ ♄ τοὐναντίον. ἐὰν δὲ γενομένης κατακλίσεως σχηματισθῇ ἡ ☾ τῷ Διῒ ἢ τῷ Ἑρμῇ καὶ τῇ ♀. κἂν ὁποτέρῳ αὐτῷ μόνῳ ἀνωμάλους μὲν τὰς νόσους ποιεῖ καὶ εἰς ἕτερα πάθη μετακυλίονται. σώζονται δὲ ἀπαραβάτως. χρὴ οὖν σε προσέχειν ταῖς διαι-

morietur. Et si igneus quoque Mars propositae figurae configuretur, redemptores tu potius existimabis. Quare oportebit te omni prudentia uti scientem hujusce stellae frigidiores esse affectus atque rheumaticos. Si vero luna configuretur Marti vel soli numeris addens vel etiam lumini inducet ea in capite affectus alienationes mentis, phrenitides, dolores, inflammationes, incendia, cruentationes. Oportet igitur in cunctis uti illis, quae frigefacere valeant et discutere atque hisce quidem maxime circa quadratum; nam post tertium diem augeri incipit morbi magnitudo, affectus vero periculosi erunt et acutissimi usque ad oppositum. Si autem Mercurius propositae figurae configuretur, periclitatus servabitur; namque hic consentit cum Marte, e contra vero a Saturno dissentit. Si vero ubi factus fuerit decubitus, Jovi vel Mercurio et Veneri vel etiam alteri ipsorum tantum luna configuretur, morbos quidem facit inaequales et in diversos affectus devolvuntur, sed omnino servantur. Te ergo oportet diaetis

Ed. Chart. VIII. [903. 904.]

ταις, αἰώραις τε καὶ περιπάτοις καὶ βαλανείοις καὶ οἴνου δόσει. οἱ μὲν γὰρ πρὸς ♄ κατακλιθέντες ἐπιθυμήσουσι καὶ βαλανείων καὶ ἠρεμίας ἐπὶ κλίνης, πολυτροφίας τε καὶ θερμοποσίας. οἱ δὲ πρὸς Ἄρεως ψυχροποσίας, κινήσεως, οἴνου, ἀνέμων. χρὴ οὖν σε καθ' ἕκαστον ἀστέρα ἰδιοτρόπως τῆς ἐπιθυμίας μὴ ἀποσπᾷν. ἕκαστος γὰρ τῶν ἀστέρων οἷς ἥδεται καὶ ἐπιθυμεῖ, τούτοις καὶ ὠφελεῖται. ὡς γὰρ ἐμοὶ δοκεῖ, κράτιστε Ἀφροδίσιε, μὴ νομίσεις ταύτας τὰς θεραπείας ἐναντιώματα εἶναι κατὰ τὸν ἰατρικὸν λόγον. ἐγὼ γὰρ γνοὺς τὰς φύσεις τῶν ἀστέρων προσεφώνησά σοι ᾧτινι ἕκαστος ἥδεται ἵνα ᾖς ἐν πᾶσιν ἀδιάπτωτος.

Κεφ. δ'. Ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♉ κατακλιθῇ τις Κρόνου ὄντος ἐν τῷ □ ἢ διαμέτρῳ ἢ συνόντος τῇ ☾ μάλιστα ἀφαιρούσης καὶ τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ἔσται ἡ νόσος καὶ ἐν τῇ καταρχῇ, ἀπὸ κραιπάλης καὶ περιφορῶν καὶ πλήθους καὶ ἔσονται στεγνοὶ πυρετοὶ καὶ τῶν ὑποχονδρίων ἄλγησις [904] καὶ τῶν ἄρθρων πόνος καὶ σφυγμοὶ

adhibere animum et gestationibus et deambulationibus et balneis et vino exhibendo: qui enim Saturno configurante decubuere et balnea cupient et quietem et lectum cibumque multum et calentem potum. Qui autem Marte potum frigentem, motum, vinum, ventos. Oportet ergo te a proprio juxta quamlibet stellam desiderio haud quaquam retrahere; quaelibet enim stella quibus rebus delectatur et optat, his etiam juvat. Ut enim mihi videtur, optime Aphrodisi, ne putato hujuscemodi curationes medicae rationi adversari. Ego enim qui cognitas habeo stellarum naturas effatus sum tibi quibus rebus quaelibet delectetur, ut in cunctis labi non possis.

Cap. IV. Si quis vero decubuerit quando luna est in tauro et Saturnus in ejus est quadrato vel opposito vel cum ipsa una praesertim ubi ea et lumini et numeris demit, morbus etiam in principio a crapula erit et ferculis et plenitudine; et erunt febres adstrictae et hypochondriorum dolor et labor articulorum et pulsus elati ac

ἐπηρμένοι καὶ ἄτακτοι· καὶ ὅλου τοῦ σώματος φλεγμονὴ καὶ περὶ τὸν πνεύμονα βάρους αἴσθησις καὶ εὐωνύμου πλευροῦ· τούτοις βοηθεῖ ἡ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις καὶ πάντων τῶν δυναμένων καθελεῖν τὴν ἕξιν. ἀγαθοποιῶν οὖν μὴ παρεμπλεκομένων μέχρι τῆς διαμέτρου, ἀπαραβάτως τελευτήσει· ἐὰν δὲ καὶ τοῦ πυρόεντος τὸ αὐτὸ σχῆμα ἐπισχῇ ἢ ☍ ἐν τῷ πρώτῳ □ τελευτήσει. ἀγαθοποιῶν δὲ παρόντων καὶ τὴν πανσέληνον ἐπιθεωρούντων κινδυνεύσας σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ πανσελήνου οὔσης ἐν τῷ ταύρου, κατακλιθῇ τις μάλιστα ἡμέρας οὔσης, ♂ συνόντος αὐτῇ ἢ διάμετρος ἢ □, ἔσται ἡ νόσος ἐκ πλήθους αἵματος καὶ στέγνωσις καὶ ἐκπύρωσις καὶ τοῦ τραχήλου καὶ ὀστέων ἄλγησις καὶ ἀγρυπνία ὑπερβάλλουσα καὶ ἐπιθυμία πολλὴ οἴνου καὶ ψυχροῦ· τούτοις οὖν ἡ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις ὠφέλιμος καὶ πάντα τὰ ἀναχαλῶντα. ♄ δὲ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἐπέχοντος τῇ πανσελήνῳ, μηδενὸς ἀγαθοποιοῦ παρεμπλεκομένου, τὴν ἐννάτην ἡμέραν οὐχ ὑπερβήσονται. ἀγαθοποιῶν δὲ παρόντων ἢ συσχηματιζομένων, κινδυνεύσας μέχρι τῆς ὀγδόης ἡμέρας

inordinati et totius corporis inflammatio et in pulmone ac latere finiftro fenfus gravitatis. Hos juvat fanguinis detractio eaque omnia quae valent habitum demoliri. Si igitur beneficae usque ad oppofitum non complicentur, procul dubio morietur. Quod fi etiam Mars eandem figuram aut oppofitum retineat, in primo quadrato interibit. At fi beneficae adfint lunamque adfpiciant, periclitatus fervabitur. Si vero quis decubuerit quando luna eft in Tauro, praecipue ubi dies eft, Mars autem cum ea eft fimul vel in ejus oppofito aut quadrato morbus erit ex plenitudine fanguinis et adftrictio et incendium et dolor colli offiumque immodicae vigiliae et magnum vini defiderium et frigidae. His ergo fanguinis detractio conducit et omnia quae relaxant. Quod fi Saturnus eandem cum luna obtineat figuram nullaque benefica complicetur, nonum diem non fuperabit; fi autem beneficae praefentes adfint vel configurentur, periclitatus usque ad vigefimum diem

σωθήσονται. ἐὰν δὲ τῆς σελήνης οὔσης ἐν ♉ κατακλιθῇ τις κατὰ τὸν προκείμενον ὅρον μειουμένης αὐτῆς καὶ τοῖς φωσὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, αὐτῇ δὲ σχηματισθῇ ♄ καθ' οἷον δήποτ' οὖν τρόπον, μάλιστα ἐὰν ὁ ♀ συμπεριειλημμένος ᾖ τὰ πάθη κατ' ἰδιοτροπίαν μὲν τοῦ ζωδίου, κατὰ τὰς ἀρχὰς ἔσται βραδυκίνητα, δυσσύνοπτα, ὡς μὴ ὑπαρχούσης νόσου, ἀτελεῖς τε τοῖς σώμασι καὶ τὰς λαλιὰς τεθραυσμένοι· ἀνόρεκτοι δὲ τῷ στομάχῳ καὶ τὰς ἐν βάθει θερμασίας ὑποφαίνοντες, τοῖς τε ἄρθροις ἐναλγεῖς καὶ τὸ ὅλον σῶμα παρειμένοι. ταῦτα δέ σοι τὰ σημεῖα προστίθημι ἐπὶ παντὸς ζωδίου. καὶ ἐάν τι τῶν εἰρημένων φαίνεται, εὐσύνοπτος ἡ περὶ τοὺς κάμνοντας ἀπόφασις ἂν εἴη. φύσει γὰρ τὸ ζώδιον τοῦτο ἔχον ἐπισημασίας τῶν ὑδάτων, ἄγει χειμῶνας καὶ κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ πνευμάτων παντοίων ἐπισημασίας κινεῖ, διὸ δεῖ σε τῆς κεφαλῆς ἐπιμέλειαν ποιεῖν. ὑποφανεῖ γάρ σοι ἀπαθὲς τὸ αἴτιον τῆς καταρχῆς τῆς νόσου, διὸ καὶ τὸ νευρῶδες ὅλον συμπαθήσει καὶ τὰ τοῦ στομάχου παρακολουθήσει αἴτια. οἵ τε γὰρ σφυγμοὶ ἐνδεδυκό-

ſervabitur. Si vero quis decubuerit quando luna eſt in tauro, ac juxta propoſitam conſtitutionem et lumina et numeros imminuit, ipſi vero Saturnus quomodocunque configuratur, praeſertim ſi Venus una comprehendatur, affectus juxta ſane ſigni proprietatem in ipſis initiis tarde movebuntur et aegre innoteſcent, veluti ſi non adſit morbus: et corporibus imbecilli et interrupti loquelis et ſtomacho nihil appetentes et caleſactiones quae ſunt in profundo oſtendentes et articulis dolentes et toto corpore reſoluti. Haec autem ego tibi ſigna totius zodiaci propono, ut ſi quod ex illis appareat, facile videas quid de infirmis ſit pronunciandum. Natura enim ipſe zodiacus quum habeat ſignificationes aquarum inducit et terra et mari tempeſtates et excitat diverſorum turbationes ventorum. Quare te capitis curam gerere oportet; hoc enim oſtendet tibi principii fixam morbi cauſam; unde et nervoſum omne compatietur et noxae ſtomachi conſequentur pulſusque abditi et formicantes praecipue per diem. Quamobrem

Ed. Chart. VIII. [904.]

τες καὶ μυρμηκίζοντες μάλιστα περὶ τὴν ἡμέραν, διὰ χρὴ τρέφειν μὲν, μὴ εὐλαβεῖσθαι δὲ ὡς ὑπερβάλλουσαν ἀσθένειαν ὅσον διὰ τὴν μικροψυχίαν, τάς τε τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεις καὶ τῆς κοιλίας τὴν ὑπαγωγὴν ποιεῖσθαι πάντα ἀφαιροῦντα. ἀπὸ δὲ τῆς □, ἐπὶ τὴν ☍ παρατηρεῖσθαι. ἐὰν γὰρ σύνδεσμον λύσασα τῆς σημασίας ἐπὶ τὸ βέλτιον κινήσῃ, ἔσται ἐπὶ τῆς ☍ ἡ κατάλυσις τῆς νόσου. ἐὰν δὲ λύσασα τὸν σύνδεσμον ἐπισημασίας ἐπὶ τὸ χεῖρον ποιήσει, μάλιστα μηδενὸς ἀγαθοποιοῦ ἐπὶ τῆς κατακλίσεως παρεμπλακέντος τὴν ☍ οὐχ ὑπερβήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♉ κατακλιθῇ τις καὶ σχηματισθῇ τῷ ♂ ἢ τῷ ☉ μάλιστα ἐπὶ πανσέληνα ἢ ἀμφίκυρτα αὔξουσα τοῖς ἀριθμοῖς, ἔσται τὰ αἴτια περὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ ὑποχόνδρια, ἐκ πλησμονῆς· οἵ τε πυρετοὶ καυσώδεις καὶ ἐστεγνωμένοι· καὶ περὶ τὴν γλῶσσαν τραχύτης· καὶ πικρία στόματος· αὐτοί τε τοὺς ὀφθαλμοὺς ταυρηδὸν σχηματίζοντες, πᾶσά τε ἀπειλὴ περὶ τὸ πρόσωπον, τάς τε λαλιὰς θρασείας καὶ πυκνότερον ἀναπηδῶσι, πικραινόμενοι πρὸς τοὺς οἰκείους, διψαλέοι τε.

nutrire quidem oportet, non autem vereri ob puſillanimitatem et detractiones ſanguinis et ventris ſubductionem omniaque quae evacuant, ut quae magnam admodum debilitatem inducant; a quadrato autem usque ad oppoſitum diligentius ſervare. Si enim conjunctione ſoluta ſignificationes mutabit in melius, morbus in oppoſito diſſolvetur; ac ſi conjunctione ſoluta in deterius ſignificationes faciet, praeſertim ſi nulla benefica in decubitu fuerit complicata, oppoſitum non praetergredietur. Si vero quis decubuerit quando luna eſt in tauro et Marti vel ſoli configuratur, praeſertim ſi plena ſit vel gibba utrinque numeris augeſcens in collo et hypochondriis erunt cauſae ex plenitudine et febres ardentes ac conſtrictae et in lingua aſperitas et oris amaror; ipſi vero oculis torve intuentes facieſque prorſus minabunda ac verbis temerarii et frequentius in domeſticos amarulenti inſultant et ſunt ſiti-

Ed. Chart. III. [904. 905.]

χρὴ οὖν τῆς κοιλίας ποιεῖσθαι ἐπιμέλειαν πρὸς τὸ στεγνῶσαι, τάς τε τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεις μάλιστα προσάγειν καὶ μὴ πολὺ ἀποσπᾷν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ψυχροποτεῖν. αἱ γὰρ νόσοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὀξύτεραι μέχρι τῆς διὰ πέμπτου ἕως τῆς ζ' προσεδρεύειν δὲ χρή. ἐὰν γὰρ ἴδης τὸν ♌ κατὰ τὸν δ', ἔσται καρδιακὴ διάθεσις. [905] διὸ χρὴ τῇ ἑβδομαίᾳ προσεδρεύειν πᾶσαν τὴν ὥραν καὶ παρασκευάσασθαι πρός τε τοῦ οἴνου καὶ ψυχροῦ δόσιν. ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδομαίας, ἐὰν ἐπὶ τὸ χεῖρον τραπῇ, χρὴ ἀπογινώσκειν, ἀπαραιτήτως γὰρ τελευτήσει. συνορᾷν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὥρας ἐπὶ ταύτης τῆς ἐπισημασίας, πῶς δυνηθείης ἂν πρὸς τοὺς ἀγαθοποιοὺς σχηματίζειν τὴν ὥραν· καὶ βοηθεῖν πρὸς τὸ ὑποστρέφειν ἢ λούειν ἢ οἰνοποτεῖν. ἐὰν γὰρ κατὰ ταύτην τὴν ἐπισημασίαν δοθῇ τροφὴ, ὅπερ ἐστὶ κατὰ τὸν ἰατρικὸν λόγον ἐναντίωμα, πρὸς δὲ ἀγαθοποιὸν ὥραν φερομένη μεγάλως βοηθήσει. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης κατὰ τὸν προειρημένον τρόπον, σχηματισθῇ ὁ ♃ ἢ ὁ ☿ ἢ ἡ ♀, ἐάν τε προστιθῇ τοῖς ἀριθμοῖς, ἐάν τε ἀφαιρῇ ἡ ☾ μέχρι τῆς ☍, τῆς σω-

culosi. Oportet itaque ventris curam gerere ne sit adstrictus, atque in primis sanguinis detractionibus uti neque a desiderio frigidi potus admodum retrahere, nam morbi a principio usque ad quintum sive septimum erunt acutiores. Oportet autem esse attentum. Si enim videris leonem in quarto, erit affectus cardiacus. Quare oportet in septimo singulis horis esse attentum et ad vini ac frigidae potionem praeparari. A septimo autem si ad deterius vertatur, ejus salus est desperanda, nam inevitabiliter morietur. Inspicere autem oportet et horas in hac commotione quo pacto possis horam adaptare ad beneficas et nutriendo vel lavando vel vinum exhibendo opitulari. Si enim in hac commotione cibus detur, medicae id rationi adversabitur; at si in hora detur beneficarum, magnopere juverit. Quod si lunae dum ad eum, qui dictus est, se habet modum, Jupiter vel Mercurius vel Venus configuretur sive addat illa numeris sive demat usque ad

τηρίας πρόδηλος ὁ τρόπος. χρὴ οὖν ἄτερ πάσης προσαγωγῆς διὰ τῶν ἀφαιρούντων διαιτᾷν.

Κεφ. ε'. Ἐὰν δὲ τῆς ☾ ἐν ♊ οὔσης κατακλιθῇ τις, συνόντος ♄ ἢ ☍ ἢ □, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου, ἀπὸ κόπου καὶ ἀγρυπνίας ἢ ὁδοιπορίας μάλιστα, ἐὰν ἡ ☾ ἀφαιρῇ τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς. ἕξει γὰρ ἐναργῆ τὰ ἄρθρα καὶ κατὰ μικρὸν ἡ νόσος ἐκφαίνει· καὶ ἀπὸ τῆς διὰ τρίτου ἄρχεται αὔξειν μέχρι τῆς εἰκοστῆς. ἔσονται γὰρ λεπτοὶ οἱ πυρετοὶ καὶ καθαιρέσεις παντὸς τοῦ σώματος, νυκτεριναῖς ἐπιτάσεσι πυκνοτέραις καὶ σπληνὸς αἴσθησις. ἀγαθοποιοῦ δὲ μηδενὸς παρεμπλεκομένου, πυρόεντος τοῦ ♂ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἐπέχοντος, μετὰ τὴν λ' ἡμέραν τελευτήσει. ἀγαθοποιῶν δὲ παρόντων καὶ τὴν ☾ ἐπιθεωρούντων, εἰς χρόνων πάθη καὶ περιοδικὰ ἐμπεσὼν σωθήσεται. ἐὰν δὲ ☾ οὔσης ἐν ♊ κατακλιθῇ τις πυρόεντος ♂ ἢ συνόντος ἢ □ ἢ ☍ αὐξούσης τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτὶ, ἔσται ἡ νόσος ἐπισφαλὴς καὶ ἐπικίνδυνος. ἔσονται γὰρ πυρετοὶ συνεχεῖς

oppofitum, manifefta fiet ad falutem converfio. Oportet ergo citra omnem adjectionem diminuendo cibare.

Cap. V. Si vero aliquis decubuerit, quando luna eft in geminis et Saturnus eft cum ipfa, vel ex oppofito aut quadrato adfpicit, origo morbi a labore et vigilia erit vel in primis ab itinere, fi luna lumini demat et numeris, habebit enim in articulis dolorem; et paulatim fe retegit morbus et a tertio die incipit augeri usque ad vigefimum; febres enim tenues erunt et corporis totius extenuationes ob eas quae frequentius noctu fient intenfiones et dolor fplenis. Quod fi nulla benefica complicetur et eandem igneus Mars figuram obtineat, poft trigefimum diem morietur. Sed fi adfuerint beneficae ac lunam intueantur, in diuturnos et periodicos delapfus affectus fervabitur. Si vero aliquis decubuerit, quando luna eft in geminis et Mars vel cum ipfa eft vel ex oppofito feu quadrato adfpicit tum autem numeris lumineque augefcit, inftabilis morbus ac periculofus erit. Nam continuae erunt febres ad-

Ed. Chart. VIII. [905.]

καὶ στεγνοὶ καὶ καυσώδεις καὶ σφυγμοὶ ἐπηρμένοι καὶ ἄτακτοι· τούτοις οὖν ὠφέλιμος ἔσται ἡ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς μηδεὶς τὴν ☾ θεωρεῖ, τοῦ ♄ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἔχοντος, μέχρι τῆς ☍ τελευτήσει. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς ἐπιθεωρεῖ τὴν ☾ κινδυνεύσας σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♊ κατακλιθῇ τις, ἔσται ἀπὸ κόπου καὶ βαλανείων τὸ προκαταρκτικὸν αἴτιον, πᾶσά τε ὑγρότης καθέξει τὸ πάθος. ἐὰν δὲ συσχηματισθῇ φαίνων ♄ συμπαραλαβὼν στίλβοντα ☿, τῆς ☾ μάλιστα ἐκ τῆς ☍ ἀφαιρούσης τοῖς ἀριθμοῖς, ἔσται ἐναλγὴς τὰς ὠμοπλάτας καὶ περὶ τὰς ψόας, ὅλον τε τὸ σῶμα διάπυρον καὶ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς ἐκ κατακαύσεως ἀλγῶν. ἔσονται δὲ ἀνωφελεῖς αἱ τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεις, ὅπερ αὐτοὶ ἐπιθυμοῦσιν. ἐναντιοῦται δὲ καὶ ψυχροῦ πόσις μέχρι τῆς ἑβδόμης. σύνδεσμον δὲ λυούσης καὶ κινουμένης αὐτῆς ἐπὶ τὰ ἥττονα ἀπαραβάτως ἀναιρεθήσεται. ἐὰν δὲ ἐν τῷ προκειμένῳ ὅρῳ σχηματισθῇ τις τῶν ἀγαθοποιῶν κατὰ τὴν κατάκλισιν, εἰς ἕτερα ἀφ᾽ ἑτέρων πάθη περιπίπτουσιν οἷον ἰσχιάδας καὶ ἄλλα τινὰ ἀλγήματα

ſtrictaeque ac ardentes et pulſus elati ac inordinati. His igitur conducet detractio ſanguinis. Quod ſi nulla benefica lunam adſpiciat et eandem Saturnus figuram obtineat, usque ad diametrum morietur. Sed ſi eam benefica adſpiciat, periclitatus ſervabitur. Si vero aliquis decubuerit, quando luna eſt in geminis, procatarctica morbi cauſa a labore erit et balneis; atque omnis humiditas morbum retinebit. Quod ſi configuretur ſplendens Saturnus ſcintillantem Mercurius aſſumens; praecipue ſi luna conjunctione numeris demat, ſcapulas dolebit et lumbos et totum corpus erit ignitum, ac in ſuperficie veluti ex adustione dolens. Erunt autem inutiles ſanguinis detractiones quod quidem ipſi exoptabunt; et contraria erit frigidae potio usque ad ſeptimum. Quum autem ea conjunctionem ſolvit et ad minora movetur, procul dubio interibit. Si vero in propoſita conſtitutione aliqua beneficarum in decubitu configuretur, ab aliis in alios decidunt affectus ut iſchiadas et alios quosdam in ipſis articulis do-

Ed. Chart. VIII. [905. 906.]
περὶ αὐτὰ τὰ ἄρθρα, ἡ δὲ ποσότης σοι τοῦ χρόνου, δηλωθήσεται ἐξ αὐτῆς τῆς συναφῆς τῆς ☾, τουτέστι τῆς προβάσεως τοῦ ἀγαθοποιοῦ ἀστέρος· σώζονται γὰρ ἀπαραβάτως. ὁ δ᾽ αὐτὸς ὅρος καὶ ἐπὶ παντὸς ζωδίου. ἐὰν δὲ ἀσχημάτιστος ἅπασι τοῖς ἄστρασιν ἡ κατάκλισις γένηται, ἀνώμαλοί εἰσιν αἱ νοῦσοι, ἐπὶ δὲ τῆς ☍ ἀπαλλάσσονται. κείσθω δέ σοι ἡ ἀνωμαλία οὕτως. ἐφ᾽ ᾧ ἂν ζωδίῳ γένηται ἡ ☾, τὴν οἰκοδεσποτείαν λάμβανε· [906] σημαίνει γάρ σοι αὐτὸς ὁ ἀστὴρ τὴν διήμερον, πότερον ἐπιταθήσεται ἢ ἀνεθήσεται. ἐὰν δὲ ἐν τῷ προκειμένῳ ὅρῳ τῆς κατακλίσεως τῆς ☾ οὔσης ἐν ♊, συσχηματισθῇ ♂ ἢ ☉ καθ᾽ οἷον δή ποτ᾽ οὖν τρόπον ἢ καὶ ἀμφότεροι καὶ μάλιστα ἐὰν πανσελήνη ἢ ἀμφίκυρτος τύχοι, φέρεται δὲ ἐπὶ τὰ μεγάλα κινουμένη, ἔσται μὲν ἐκ παντὸς τρόπου πρόληψις τοῦ κάμνοντος ἐπὶ τῷ ἀπελπίζειν τοῦ ἑαυτοῦ· καὶ δακρύουσιν ἐπὶ τῷ οὕτως διαθέσθαι, ἔκπαλτοι δὲ καὶ θρασεῖς ταῖς λαλιαῖς γίνονται, εἰδώλων φαντασίαις ἐναλλόμενοι· κατὰ αὔξησιν τῶν ὅλων τὸ πάθος κινούμενον. ἐπὶ δὲ τῆς ἡμέρας καὶ στομάχου ἀσθε-

lores. Quantitas autem temporis innotefcet tibi ex ipfa lunae copulatione, hoc eft ex ipfo ftellae beneficae progreffu, nam proculdubio fervantur. Eadem autem ratio in omni figno. Si vero decubitus fiat omnium carens configuratione ftellarum, inaequales morbi funt, fub oppofitum autem liberantur. Inaequalitas vero ita tibi ftatuatur; quocunque in figno luna exftiterit, in eo ipfam imperium affumere: indicat enim tibi ipfa ftella per fingulos dies, utrum intendetur an remittetur. Si vero in propofita decubitus conftitutione luna fuerit in geminis et configuretur ei quocunque modo Mars aut fol aut uterque, ac praecipue fi ipfa plena fuerit vel gibba utrinque, feratur autem in magna fuo motu, erit quidem aegroti ea praefumptio fuam ut falutem defperet; et lachrymantur quod tali ftatu fint; exiliunt autem et funt in loquendo audaces fimulachrorum imaginationibus infilientes; quibus omnibus augefcentibus augefcit affectus. Interdiu autem et ftomachi eft debilitas et affectus circa meningem, ut fiant

Ed. Chart. VIII. [906.]
νείας καὶ περὶ τὴν μήνιγγα διάθεσις, ὥστε καὶ ἐκλύτους καὶ ἀσφύκτους γίνεσθαι. χρὴ οὖν τῶν ἄκρων ἐπιμελεῖσθαι, διαδεσμεύοντας καὶ πυριῶντας τάς τε τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεις εὐθέτους ἡγεῖσθαι· κατὰ δὲ τὸ ζώδιον, μᾶλλον δὲ ὀρεγομένων αὐτῶν πρὸς τὰς τροφὰς ἐπιδιδόναι· ἀπὸ γὰρ τοῦ συνδέσμου γνώσῃ τὸ σημεῖον καὶ ὑπακούσεις λύειν τὴν νόσον ἢ καὶ παρὰ τῷ στομάχῳ, εὐτονώτερόν σοι φανήσεται ἢ τὸ τῆς μήνιγγος ἀποθέμενοι, σώζονται οὗτοι ἀνυπερβάτως. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῆς ☍ ἐπὶ τὸ μεῖζον τραπῇ ἡ νόσος καὶ κατὰ τὴν κοιλίαν λεπταὶ ἀνενεχθῶσι, ἀπαραβάτως ἀναιροῦνται. βοηθεῖ δὲ μεγάλα ἡ προσαγωγὴ τῶν εἰωθότων. ἐὰν δὲ τῷ προκειμένῳ ὅρῳ οἱ ἀγαθοποιοὶ συσχηματισθῶσι κατὰ τόδε τὸ ζώδιον καὶ ἡ ☾ ἐάν τε ἀφαιρῇ, ἐάν τε προστιθῇ, πᾶσαν μὲν φαρμακείαν παραιτεῖσθαι δεῖ, διαιτᾷν δὲ ἁπλοῖς καὶ εὐκαίροις βαλανείοις καὶ αἰώραις καὶ γυμνασίαις ταῖς διὰ τῶν χειρῶν· ἀνυπερβάτως γὰρ σώζονται. τινὲς δὲ ἐπὶ αὐτῆς τῆς □ ἀπαλλάττονται τῆς νόσου.

et proſtrati et ſine pulſu. Oportet ergo colligando atque fovendo curam gerere extremorum et cogitare opportunas eſſe ſanguinis detractiones; juxta autem ſignum et praecipue ſi ipſi appetant, adaugere cibos: a conjunctione enim cognoſces ſignum et ſolvere morbum audies, ſi et ſtomachus validior tibi eſſe videbitur et meninx ab affectu liberata, ſervabuntur hi procul dubio. Quod ſi ab oppoſitione morbus tendat ad incrementum et per ventrem tenuia reddantur, procul dubio intereunt. Magnopere autem conducit, ſi quae conſueta ſunt exhibeantur. Si autem beneficae juxta hoc ſignum propoſitae conſtitutioni configurentur, ac ſi luna vel demat vel addat omnia quidem medicamina abdicare oportet, regere autem balneis ſimplicibus et tempeſtivis et geſtationibus et exercitamentis quae per manus fiunt, nam absque dubio ſervantur. Quidam autem in ipſo quadrato morbo liberantur.

Ed. Chart. VIII. [906.]

Κεφ. στ'. Ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♋ κατακλιθῇ τις ♄ συνόντος τε ἢ ☍ ἢ □, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ βαλανείων καὶ περιψύξεως καὶ περὶ τὸν θώρακα ῥευματισμὸς καὶ βῆχες καὶ στέγνωσις τοῦ σώματος καὶ πυρέτια λεπτὰ καὶ κακοήθη καὶ σφυγμοὶ λεπτοὶ καὶ ἀσθενεῖς καὶ πλευροῦ αἴσθησις. τούτοις οὖν πάντα τὰ θερμαίνοντα ἁρμόσει. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς μὴ ἐπιθεωρήσῃ τὴν ☾, παρελκύσας τὴν νόσον οὗτος τελευτήσει μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς τὴν ☾ ἐπιθεωρήσῃ, πολλὰ κακοπαθήσας σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♋ ἢ ♂ συνόντος αὐτῇ ἢ □ ἢ ☍, κατακλιθῇ τις, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ ἐμέτων καὶ χολέρας καὶ τῆς τοῦ στομάχου ἀνατροπῆς. τούτοις οὖν ἁρμόσει πάντα ψύχοντα καὶ στεγνοῦντα. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ μὴ ἐπιθεωρήσωσι τὴν ☾ ἐν τῇ α' □ τελευτήσει. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς ἐπιθεωρήσῃ τὴν ☾ ἐν τῇ α' □ σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♋ κατακλιθῇ τις, ἔσται ἡ νόσος ἐκ πληθώρας οἴνου καὶ ἐμφορή-

Cap. VI. Si vero aliquis decubuerit, quando luna eſt in cancro et ei jungitur Saturnus vel ex oppoſito aut quadrato adſpicit, morbi origo a balneis erit et frigefactione. In thorace erit fluxio et tuſſes et corporis adſtrictio et febriculae tenues ac malignae et pulſus tenues debilesque et lateris dolor. His igitur convenient calefacientia omnia. Quod ſi benefica lunam non adſpexerit, morbo producto hic obibit usque ad diem quadrageſimum. Si autem benefica lunam adſpexerit multis vexatus malis ſervabitur. Si vero aliquis decubuerit quando luna eſt in cancro et cum ea eſt Mars vel ex oppoſito aut quadrato adſpicit, morbi origo a vomitibus erit et cholera ac ſtomachi ſubverſione. His igitur convenient frigeſacientia et adſtringentia omnia. Quod ſi beneficae lunam haud adſpexerint, in primo quadrato interibit, at ſi benefica lunam adſpexerit, in primo quadrato ſervabitur. Si vero quis decubuerit quando luna eſt in Cancro, morbus erit ex vini ingurgitatione ac uſu immoderato. Incipiet autem

σεως. ἄρξεται δὲ ἀπὸ διαστάσεως καὶ ὑψηλώσεως τῶν μελῶν συγκαμνόντων καὶ διαλογιστικοὶ ὑποφαίνουσι τὸ νοσοῦν. ἔσται δὲ ἀπὸ ἐμέτων πυκνοτέρων καὶ χολῆς πλεονασμοῦ. δυσπνοοῦσιν οὖν καὶ τὰ πλευρὰ ἐπαισθάνονται ῥυπτιζόμενοι πάνυ καὶ ἐν ἀέρι ψυχρῷ βουλόμενοι εἶναι ἀεὶ, ὥστε καὶ τὰ περιβόλαια ἀποῤῥίπτειν καὶ περὶ τὰ κῶλα ἐναλγεῖς μετανιστάμενοι πυκνότερον μάλιστα ἀπὸ ☍, διὸ δεῖ μὴ μόνον ἀφεστάναι τῆς τοῦ ψυχροῦ δόσεως, ἀλλὰ καὶ προσάγειν τὰ δυνάμενα ψύχειν καὶ διαφορεῖν καὶ μάλιστα κατὰ τὰς ἀρχάς. [907] ἐὰν δὲ καὶ ἡ ☾ τῷ ♂ ἢ ☉ ἢ καὶ ἑκατέροις σχηματισθῇ καθ' ὁπότερον φάσεως τρόπον, οἱ πυρετοὶ κατ' ἐπίθεσιν καὶ αὔξησιν, οἵ τε σφυγμοὶ ἀνώμαλοι ποτὲ μὲν αὐξάνοντες, ποτὲ δὲ διαλεπτυνόμενοι· διὸ συμφέρει ἡ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις, ἀπὸ γὰρ τῆς διὰ πέμπτου μέχρι τῆς S μοίρας, τουτέστι τῆς τοῦ □ πλευρᾶς ἐπακολουθήσει ἐπάλληλα καὶ κακοήθη πάθη. μηδενὸς δὲ παρεμπλακέντος ἀγαθοποιοῦ, μέχρις οὗ τὸν σύνδεσμον λύσῃ, περὶ τὸ νευρῶδες πάσχουσι καὶ παρακόπτονται, ἐπιβοῶντες καὶ κραυγάζοντες.

a distentione et elevatione membrorum collaborantium; et aegri differendo declarant locum affectum. Erit autem a frequentioribus vomitibus atque abundantia bilis: aegre igitur respirat et costas dolent projectantes se valde, ac volentes frigido in aëre esse continenter, ut etiam operimenta abjiciant et circa artus dolentes frequentius exsurgent praecipue ab opposito. Quare oportet non solum absistere a frigida exhibenda, sed adhibere etiam quae valeant frigefacere et discutere praecipueque in principiis. Si vero Marti aut soli aut utrisque quocunque adspectus modo luna configuretur, erunt febres per additionem et augmentum et pulsus inaequales, alias quidem aucti, alias autem attenuati. Quare sanguinis detractio conducit, a quinto enim gradu usque ad nonagesimum hoc est quadratum lateris, successivi et maligni affectus consequentur. Quod si nulla benefica complicetur quousque solverit conjunctionem in nervoso patiuntur et delirant acclamantes

Ed. Chart. VIII. [907.]
φυσικῶς δὲ καὶ κατὰ τόδε τὸ ζώδιον, ἐν ταῖς νυξὶ τὰ πάθη ἐπιγίνεται. ἐὰν δὲ τὸν σύνδεσμον λύσῃ καὶ ἐπὶ τὰ ἧττον κινῆται, συνάψῃ δὲ ἀγαθοποιῷ, εἰς περιοδικὸν πάθος οἷον τεταρταῖον ἐμπεσὼν σωθήσεται. ἐὰν δὲ κακοποιῷ συνάπτῃ, οὐδὲν ἧσσον τῷ περιοδικῷ τρόπῳ ἀναιρεθήσεται· ἐὰν δὲ ἐν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ μηδεὶς τύχοι μέσος μέχρι τῆς ☍, τῆς ☾ σύνδεσμον λυούσης καὶ κινουμένης ἐπὶ τὰ ἥσσονα σωθήσεται. ἐὰν δὲ ἐπὶ τὰ μείζονα ἀπὸ συνδέσμου κινῆται, μέσος δὲ τύχοι κακοποιὸς, λέγω δὴ ♄, μέχρι τῆς ☍ κινδυνεύσας σωθήσεται. φύσει δὲ οἱ κατακλιθέντες ἐν τῷδε τῷ ζωδίῳ δυσεκλείπτους τὰς νόσους ἕξουσι καὶ κακοήθεις. καὶ τὰ δοκοῦντα αὐτοῖς βοηθεῖν θεραπεύματα ἐναντιοῦνται. ἁρμόζει δὲ καὶ οἴνου δόσις καὶ βαλανεῖα καὶ τροφαὶ δυνάμεναι ταχέως ἀναδίδοσθαι. ἐὰν δὲ ἐν τῷ προκειμένῳ ὅρῳ ♄ ἢ ♀ σχηματισθῶσιν, ἀνεθήσονται μὲν αἱ νόσοι, καθὼς σοι ὑποδέδεικται· περισσότερον δὲ περὶ τὰ ἄρθρα ἕξουσι πόνους καὶ περὶ τὰ ὦτα· τινὲς δὲ περὶ τὸν πνεύμονα ἢ

ac vociferantes. Naturaliter autem juxta hoc ſignum in noctibus ſuperveniunt affectus. Si autem conjunctionem ſolverit et ad minora moveatur ac beneficae copuletur, in periodicum affectum veluti quartanarium delapſus ſervabitur. At ſi maleficae copuletur modo nihilominus periodico perdetur. Si vero in praedicta conſtitutione nulla fuerit media usque ad oppoſitum, ſi luna conjunctionem ſolvat et tendat ad minora ſervabitur. At ſi a conjunctione ad majora moveatur, malefica autem media fuerit, Saturnus inquam, usque ad oppoſitum periclitatus ſervabitur. Naturaliter autem qui hoc in ſigno decubuerunt morbis laborabunt, qui aegre intermittant atque malignis, et quae illis conſerre medicationes videntur adverſantur. Convenit autem et vini exhibitio et balnea et cibi qui celeriter valeant diſtribui. Si vero in propoſita conſtitutione Saturnus aut Venus configurentur morbi quidem remittentur, ut oſtenſum eſt tibi, ſed reſtabunt magis dolores in articulis auribusque; quidam autem in pulmone

περὶ τὸ ἧπαρ, τὰ πάθη ἴσχουσιν· οὕτως δὲ καὶ πολυχρόνιοι αἱ νόσοι. ἐὰν οὖν τούτῳ τῷ σχήματι κινῆται ἡ ☾ ἀφαιροῦσα τοῖς ἀριθμοῖς, χρονίζουσι τὰ πάθη. καὶ οὐδὲν ἧσσον ἐν τῷ πάθει τελευτήσουσιν. ἐὰν δὲ κατὰ αὔξησιν τοῖς ἀριθμοῖς προστιθῇ καὶ τῷ φωτὶ ἡ ☾ καὶ ὁ ♃ καθ' οἷον δή ποτ' οὖν τρόπον προσκληθῇ, κατακλιθήσονται μέχρις οὗ ἡ ☾ παραγένηται ἐπὶ τὸ ι' ζώδιον τῆς κατακλίσεως. ἐὰν δὲ ἀνεπιθεώρητος εἴη ἀπό τε κακοποιῶν καὶ ἀγαθοποιῶν, ἐν αὐτῷ τῷ ζωδίῳ τῆς νόσου λυθήσονται. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ μόνοι καὶ ☿ καθ' οἷον δή ποτ' οὖν τρόπον σχηματισθῶσι μέχρι τῆς □ τὰ πάθη λύουσι. χρὴ οὖν τῶν πυκνοτέρων βαλανείων ἀπέχεσθαι. ἐπὶ τὰ γυμνάσια δὲ καὶ τὰς αἰώρας τρέπεσθαι. οὕτω γὰρ παραμυθήσονται αἱ νόσοι.

Κεφ. ζ'. Ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♌ κατακλιθῇ τις ♂ συνόντος ἢ ☍ ἢ □, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἐκ πλήθους καὶ ὠμότητος. ἔσται γὰρ περὶ τὸν θώρακα αἰ-

vel hepate retinent affectus; ita autem diuturnae erunt aegritudines. Si ergo in hac figura luna numeris demens moveatur, diu durant affectus et nihilominus in affectu morietur. Quod si luna augendo et numeris addat et lumini, ac Jupiter quocunque modo advocetur, decumbent tamdiu dum luna ad decimum a decubitu signum devenerit. Si vero nec a maleficis nec a beneficis adspiciatur, in ipso signo morbo liberabuntur. Quod si beneficae tantum atque Mercurius quocunque modo configurentur usque ad quadratum ipsos solvunt affectus. Oportet ergo a frequentioribus balneis abstinere, converti autem ad exercitationes gestationesque; namque hoc modo morbi mitigabuntur.

Cap. VII. Si vero quis decubuerit, quando luna est in leone et Mars cum ea est vel ex opposito aut quadrato adspicit, morbi initium erit ex plenitudine et cruditate. Erit enim in pectore ac hypochondriis dolor et

Ed. Chart. VIII. [907. 908.]

σθησις καὶ τὰ ὑποχόνδρια. καὶ πυρετοὶ ἐπιτεταμένοι γενήσονται. καὶ ἡ ἐν βάθει θερμασία μᾶλλον ἢ τῇ ἐπιφανείᾳ καὶ κοιλία στεγνή. τούτοις οὖν ἁρμόσει πάντα τὰ ἀναθερμαίνοντα καὶ ἀναχαλῶντα. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ μὴ ἐπιθεωρήσωσι τὴν ☾, μέχρι τῆς ☍ τελευτήσει. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ τὴν ☾ ἐπιθεωρήσωσι, πολλὰ κακοπαθήσας σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♌ κατακλιθῇ τις, ♂ συνόντος ἢ ☍ ἢ □, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου, ἀπὸ πλήθους αἵματος καὶ ἔσονται πυρετοὶ ῥοώδεις καὶ σφυγμοὶ ἄτονοι καὶ ἐνδεδυκότες καὶ λειποθυμίαι καὶ ἀνορεξίαι καὶ βάρος καὶ καταφορὰ καὶ πάρεσις παντὸς τοῦ σώματος. καὶ καρδιακὴ διάθεσις. τούτοις οὖν ἁρμόσει πάντα τὰ στεγνοῦντα καὶ ψύχοντα. [908] ἐὰν οὖν μηδεὶς ἀγαθοποιὸς ἐπιθεωρῇ τὴν ☾, μέχρι τῆς ἐννάτης τελευτήσει. ἀγαθοποιῶν δὲ ἐπιθεωρούντων τὴν ☾, ἀπὸ τῆς ☍ κινδυνεύσας σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♌ κατακλιθῇ τις ἐφ᾽ οἵᾳ ποτ᾽ οὖν μοίρᾳ, τόδ᾽ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζωδίων νοείσθω, ὡς θέμις, συγκρίνοντός μου ἢ ὡροσκοποῦντος ♌, ἔσται ἡ νό-

erunt intensae febres et caliditas in profundo, quam in superficie major et alvus adstricta. His igitur omnia convenient quae excalefaciunt et relaxant. Quod si beneficae lunam haud adspexerint usque ad oppositum interibit. At si beneficae lunam adspexerint multa passus mala servabitur. Si vero quis decubuerit quando luna est in Leone et simul cum ea est Mars vel ex opposito adspicit aut quadrato morbi initium a sanguinis plenitudine erit. Et erunt febres fluidae et pulsus debiles atque abditi et animi defectus et appetentiae collapsae et gravitas et cataphora et totius corporis languor et cardiaca dispositio. His igitur convenient adstringentia et refrigerantia cuncta. Quod si benefica nulla lunam adspiciat, usque ad nonum interibit. At si beneficae eam adspiciant, post oppositum periclitatus servabitur. Si vero quis decubuerit quando luna est in leone quocunque in gradu, hoc autem ipsum in aliis etiam signis advertatur, licet ego de illis non decernam, in horoscopo existente leone erit morbus ab ani-

Ed. Chart. VIII. [908.]
σος ἀπὸ ψυχικῶν τόπων, λυπηρῶν ἢ πραγμάτων καὶ δι' ἄλλων μεριμνῶν. πυρουμένου μὲν τοῦ θώρακος, τῶν δὲ ἄκρων ψυχομένων καὶ περὶ τὴν κεφαλὴν τῶν αἰτίων γινομένων· καὶ τῶν ὀφθαλμῶν κοιλουμένων, περιτεινομένης τε τῆς ῥινὸς καὶ ἀσφύκτων φαινομένων τῶν καμνόντων καὶ ὑποφαινόντων πολυχρόνιον νόσον· εὐτονοῦσι δὲ ὅσον κατὰ τὸ πλῆθος. χρὴ οὖν αἵματος εὐθέως ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι, εἰ μὲν δυνατὸν ἐν αὐτῷ τῷ ζωδίῳ κινουμένης τῆς σελήνης, μάλιστα μέντοι ἐὰν ἄρξηται τὰ μεγάλα κινεῖσθαι. εἰ δὲ μὴ, ἕως τῆς διατρίτης· ἀνατρίβειν τε τὰ ἄκρα καὶ διαφορεῖν πάντα τὰ ἀπὸ τοῦ θώρακος. ἐὰν δὲ ♂ τε καὶ ☉ ἀμφοτέροις κατὰ πρόσθεσιν οὔσῃ τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτὶ σχηματισθεῖεν, καρδιακὴ περίστασις ἀπαραβάτως ἔσται μέχρι τῆς διὰ πέμπτου. ἐπὶ δὲ τὴν □ πλευρὰν ἐὰν λήγῃ τοῖς ἀριθμοῖς ἢ καὶ ἐπαύξῃ, σχηματισθῇ δὲ τῷ ♄, σωθήσεται. ἐὰν δὲ ♃ ἢ ♀ σχηματίζων ἐπὶ τῆς κατακλίσεως, ἐλθούσης αὐτῆς τῆς ☾ εἰς τὸ □ σωθήσονται. ἐὰν δὲ καὶ αὕτη μόνη κατὰ ἀφαίρεσιν τοῖς ἀριθμοῖς, κινῆται, σωθήσεται. εὔχρη-

mali parte et moleſtis laboribus aut negociis et aliis ſollicitudinibus. Pectus quidem erit ardens, extrema autem frigentia et cauſae in capite erunt et oculi cavati et naris contracta et videbuntur ſine pulſu eſſe aegrotantes et morbum oſtendent diuturnum et quantum ad plenitudinem viribus valebunt. Oportet ergo e veſtigio ſanguinem detrahere, ſi quidem fieri poteſt, dum luna in ipſo ſigno movetur et praecipue quidem ſi inceperit ad majora moveri; ſin minus, uſque ad tertium et extrema fricare, ac exagitare omnia quae ſunt infra thoracem. Quod ſi Mars et ſol, lunae addenti utrisque, nempe numeris ac lumini, configurentur, cardiacus erit affectus procul dubio usque ad quintum diem; ſub quadratum vero latus ſi ceſſet a numeris aut etiam adaugeat, Saturno autem configuretur, ſalvus fiet. Si vero Jupiter aut Venus lunae in decubitu configurentur; ubi ipſa luna ad tetragonum venerit, ſervabitur. Si vero ipſa quoque ſola numeris demens moveatur, ſalvus fiet. Utiles autem fuerint ipſae vini exhi-

στοι δὲ αἱ τοῦ οἴνου δόσεις καὶ τὰ βαλανεῖα καὶ μετὰ τὴν διάτριτον ἢ διάπεμπτον αἰῶραι. ἐὰν δὲ ἐν τῷ προκειμένῳ σχήματι τῆς ☽ οὔσης ἐπὶ τῆς κατακλίσεως ἐν ♌, κινουμένης τε αὐτῆς ἐπὶ τὰ μεγάλα ἢ καὶ τῷ φωτὶ προστιθείσης, σχηματισθῇ αὐτῇ ♄ καὶ ♀ μεσουρανήσῃ· ἢ καὶ εἷς τῶν ἀγαθοποιῶν καὶ μέχρι μὲν τῆς □ τὰ προκείμενα γενήσεται. οὐδὲν δὲ ἧττον περὶ τὴν κύστιν ἀλγήματα ἔσται καὶ ἐμπνευματώσεις στομάχου πλὴν σώζονται. ἐὰν δὲ τὰ μείζονα ἀπὸ τοῦ συνδέσμου τρέχῃ, ἀπαραβάτως σωθήσονται. ἐὰν δὲ τῷ προκειμένῳ σχήματι ♄ καὶ ♂ καὶ ἕτερός τις σχηματισθῇ ἐπὶ τὸ βόρειον αὐτῆς φερομένης ἀπαραβάτως ἐπὶ τὴν τῆς ☍ ἐλθούσης, λύσις ἔσται τῆς νόσου. χρὴ δὲ μὴ θάλπειν, μηδὲ ἐν σκοτεινοῖς κατακλῖναι· ἀεὶ δὲ τῆς ἐπιθυμίας μακρὰν ἀποσπᾷν. εὔχρηστος δὲ καὶ ἡ τοῦ ψυχροῦ δόσις· τροφαὶ δὲ αἱ δυνάμεναι ὀγκοῦν καὶ μὴ ἀφαιρεῖν. ἐὰν δὲ αὐτὴ ἡ ☾ ἀνεπιθεώρητος πάντα ᾖ, κινῆται δὲ ἐπὶ τὰ μεγάλα, ἐπὶ τὴν ☍ ἐλθοῦσα ἐπὶ τὴν κρίσεως σημασίαν ποιη-

bitiones et balnea et poſt tertium aut quintum geſtationes. Si vero in propoſita figura quando in decubitu luna eſt in leone, ac ad magna movetur vel lumini addit, Saturnus ipſi configuretur ac Venus fuerit in medio coeli vel beneficarum una ea quidem quae ſunt praedicta usque ad quadratum evenient, nihilo autem minus dolores in veſica erunt et ſtomachi inflationes verum ſervantur. Quod ſi ea a conjunctione majora percurrat procul dubio ſervabuntur. Quod ſi propoſitae figurae Saturnus et Mars aut alius quispiam configuretur ipſaque borealem verſus tendat, ubi ea ad appoſitum venerit morbi omnino ſolutio fiet. Oportet autem haud ſovere neque in locis tenebroſis habere decumbentes; continenter vero longe a cupiditate retrahere. Eſt vero utile frigidam exhibere; et utiles cibi qui implere valeant non autem imminuere. Si vero ipſa luna cunctis ſit inconſpecta ad magna autem moveatur, ubi venerit ad oppoſitum, facta criſis commotione morbum ſolvet. Quod ſi ad minora moveatur ae-

Ed. Chart. VIII. [908. 909.]
σαμένη λύει τὴν νόσον. ἐὰν δὲ ἐπὶ τὰ ἥσσονα κινῆται μέχρις παρέλθῃ τὴν ♂ ἀνωμάλως νοσήσας καὶ πυκνότερον ἀνατροπιάζων σωθήσεται.

Κεφ. η'. Ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♍ κατακλιθῇ τις ♄ συνόντος αὐτῇ ἢ ☍ ἢ □, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου, ἐκ βραδύτητος καὶ ὠμότητος περὶ τὴν κοιλίαν καὶ τῶν ἐντέρων πόνος καὶ τῶν ὑποχονδρίων φλεγμονὴ καὶ πυρετοὶ στεγνοὶ καὶ ἀνώμαλοι ἐν ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει. καὶ σφυγμοὶ ἐνδεδυκότες, πυκνοὶ καὶ ἄτακτοι· τούτοις οὖν ἁρμόσει πάντως τὰ θερμαίνοντα καὶ ἀναχαλῶντα. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ τὴν ☾ μὴ θεωρήσωσι κινδυνεύει περὶ τὴν τεσσαρακοστήν. [909] ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ ἐπιθεωρήσωσι τὴν ☾ πολυχρόνιον πάθος ἔχων σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♍ κατακλιθῇ τις ὄντος ♂ σὺν αὐτῇ ἢ □ ἢ ☍, ἔσται ἡ νόσος ἀπὸ κοιλίας ῥύσεως καὶ περιστήσεται εἰς δυσεντερικὸν πάθος καὶ ἔσται αἵματος ῥύσις καὶ ἕλκωσις περὶ τὰ ἔντερα. πυρετοὶ λεπτοὶ ῥυώδεις καὶ σφυγμοὶ ἄτονοι καὶ πυκνοὶ καὶ ἀνορε-

grotus, quoad illa conjunctionem ſit praetergreſſa, inaequali morbo detentus frequentiusque in morbum relapſus ſervabitur.

Cap. VIII. Si vero aliquis decubuerit quando luna eſt in virgine et Saturnus cum ipſa eſt vel ex oppoſito aut quadrato adſpicit, morbi origo erit ex tarditate et cruditate ventris et dolor inteſtinorum et hypochondriorum inflammatio; et febres adſtrictae et in remiſſione et intenſione inaequales; et pulſus abditi crebrique ac inordinati. His ergo convenient calefacientia omnia et relaxantia. Quod ſi beneficae lunam non adſpexerint circa quadrageſimum periclitabitur. Si autem beneficae lunam adſpexerint, longum paſſus morbum ſervabitur. Si vero aliquis decubuerit, quando eſt in Virgine luna et cum ipſa eſt Mars vel oppoſito aut quadrato adſpicit erit morbus a fluxu ventris et in affectum vertetur dyſentericum et erit ſanguinis fluor ulceratioque in inteſtinis febres tenues fluidae et pulſus debiles crebrique et collapſae appetentiae

Ed. Chart. VIII. [909.]

ξίαι καὶ στομάχου ἀνατροπή. τούτοις ἁρμόσει πάντα τὰ στεγνοῦντα. εἰ δὲ ἀγαθοποιοὶ μὴ ἐπιθεωρήσωσι τὴν ☾, τῇ τριακοστῇ ἡμέρᾳ τελευτήσει. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ ἐπιθεωρήσωσι τὴν ☾, σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♍ κατακλιθῇ τις, ἔσται ἡ νόσος ἐπὶ κοιλιακῆς διαθέσεως, πόνων τε τῆς κοιλίας καὶ ἐμπνευματώσεως. καὶ ἄρξεται ὡς ἂν ἐξ ἀπεψίας τὰ μὲν κατὰ τὴν κοιλίαν ῥεῖν δριμέα, τὰ δὲ ἐπὶ τὰ οὖρα φέρεσθαι χλωρὰ καὶ δυσώδη. μάλιστα δὲ νυγμῶν γινομένων ὡς ἐπὶ τὸ διάφραγμα καὶ τοῦ στομάχου ἀναλυομένου· συγκάμνοντος δὲ τοῦ νευρώδους ὅλου. κατ' ἀρχὴν γὰρ εὐθὺς ἀγρυπνοῦσι τὰς ὄψιας διηνεκῶς. ἐὰν δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου δρομήματος ὁρμηθεῖσα ἐπὶ τὰ μείζονα κινῆται, σχηματισθῇ δὲ αὐτῇ ♂ ἢ ☿ ἢ καὶ ☉ καὶ παρακόψουσι ταῖς λαλιαῖς ἐμποδιζόμενοι. χρὴ οὖν τοῖς δυναμένοις πυκνοῦν τε καὶ συστέλλειν τὰ ὑγρὰ χρῆσθαι, ἄχρηστος δὲ ἡ τοῦ ὑγροῦ προσαγωγὴ καὶ πᾶς χυλὸς κατάψυχρος. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῆς ☾ ἐπὶ τὰ μείζονα τρέπηται περισσοτέρως παντὸς τοῦ ψύχοντος ἀπεσχέσθωσαν. μέχρι γὰρ τῆς ☍ κιν-

et ſtomachi ſubverſio. Hiſce convenient omnia quae conſtringunt. Quod ſi beneficae lunam non adſpexerint, trigeſimo die interibit. Si autem beneficae lunam adſpexerint, ſervabitur. Si vero aliquis decubuerit, quando luna eſt in Virgine, erit morbus a diſpoſitione coeliaca doloribusque ac inflatione ventris; atque incipient veluti ex laeſa coctione alia quidem per ventrem acria effluere, alia vero per urinas ferri viridia et male olentia; praecipue vero punctiones tanquam in diaphragmate fiunt ac ſtomachus reſolvitur, totum vero nervoſum collaborat, ab initio enim ſtatim oculi ſunt aſſidue vigilantes. Quod ſi ea ex minimo etiam curſu impulſa ad majora moveatur, configuretur autem illi Mars vel Mercurius vel etiam ſol, delirabunt quoque loquelis impediti. Oportet ergo illis uti quae denſare et contrahere humida poſſint; inutilis autem frigidae exhibitio et omnis ſuccus frigidus. Quod ſi a quadrato ad majora vertatur, accuratius a quocunque ſrigeſaciente arceantur, etenim usque ad diametrum peri-

δυνεύσαντες, εἰς διάθεσιν κοιλιακὴν ἢ δυσεντερίαν περικυλίονται καὶ οὕτως δὲ χρονίσαντες ἐλαττῶσι. ἐὰν δὲ τούτῳ τῷ οὔρῳ ὁ ♄ σχηματισθῇ μετὰ ☿ ἢ ♀ ἢ τοῦ ♃ μόνου, οὐδὲν ἧσσον πολυχρόνιος ἡ νόσος καὶ σπληνικὰ πάθη καὶ νεφριτικά. καὶ οὕτως δὲ χρονίσαντες καὶ μοχθήσαντες ἐν τῷ πάθει διασώζονται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ μόνης κινουμένης καὶ ἀνεπιθεωρήτου οὔσης ἢ κατὰ πρόσθεσιν ἢ ἀφαίρεσιν ἢ κατὰ οἷον δήποτ' οὖν τρόπον σχήματος κατακλιθῇ τις, αἱμοῤῥοήσει. τούτοις δ' ἡ ☾ περιοδεύουσα τοῦ πάθους λύει. ὠχροὶ δὲ καὶ μελάγχροοι ἐπὶ πολὺν χρόνον νοσήσαντες γίνονται, οὐδὲν δὲ ἧττον διασώζονται. ἐὰν δὲ ♃ ἢ ♀ ἢ ☿ καὶ ὁπότερος αὐτῶν ἢ καὶ οἱ πάντες κατὰ τὴν κατάκλισιν προσνεύσωσιν, οὐδὲν ἧττον τὰ κατὰ τὴν κοιλίαν ῥευματίζονται. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ζωδίῳ μέχρι τῆς διὰ πέμπτου λύουσι τὰς νόσους. χρὴ δὲ τὰς μὲν τοῦ οἴνου δόσεις προσάγειν, τὰς δὲ τῶν βαλανείων παραιτεῖσθαι.

clitati in affectum coeliacum vel dyfenteriam devolvuntur, atque ita protracto morbo deficiunt. Si autem huic conflitutioni Saturnus configuretur cum Mercurio vel Venere vel Jove folo, nihilominus erit diuturnus morbus et fplenici affectus atque renales nifi quod etiam fic quoque protracto morbo atque illo afflicti fervantur. Si vero aliquis decubuerit quando luna fola movetur neque adfpicitur five addat five demat five quocunque alio figurae modo fe habeat, fanguinis fluxum patietur. Solvit autem hofce morbos luna circuitione peracta. Pallidi autem et caloris atri multo tempore aegrotantes fiunt, nihilo tamen minus fervantur. Si vero Jupiter vel Venus vel Mercurius, vel quilibet ipforum vel etiam omnes in decubitu annuant, nihilominus quae funt in ventre fluxu laborabunt; in ipfo autem figno ufque ad quintum aegritudines folvunt. Oportet vero vini quidem ufum indulgere, balneorum autem devitare.

Ed. Chart. VIII. [909. 910.]

Κεφ. θ'. Ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♎ κατακλιθῇ τις ♄ συνόντος ἢ ☍ ἢ □ ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου, ἐξ οἰνοποσίας καὶ κραιπάλης μάλιστα. ἐὰν ἡ ☾ ἀφαιρῇ τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς καὶ ἐν νυκτὶ γένηται ἡ κατάκλισις, ἔσται δὲ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν θώρακα πάθη, ῥευματισμοὶ καὶ βῆχες κατ' ἀρχήν· καὶ κάρος περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνορεξίαι καὶ διτταὶ ἐπιτάσεις. καὶ συνεχεῖς πυρετοὶ καὶ πυκνοὶ καὶ ἄτονοι. τούτοις οὖν ἁρμόσει πάντα τὰ θερμαίνοντα. ἐὰν δὲ καὶ μετὰ ♂ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἐπισχῇ, ἀπαραβάτως ἐν τῇ ☍ τελευτήσει. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♎ κατακλιθῇ τις ὄντος ♂ σὺν αὐτῇ ἢ διαμέτρου ἢ □ ἔσται ἡ νόσος ἐκ πλήθους αἵματος καὶ ἔσονται πυρετοὶ ἐπιτεταμένοι. καὶ σφυγμοὶ ἐπηρμένοι καὶ παρακοπὴ καὶ φρενῖτις [910] καὶ ἀγρυπνία ὑπερβάλλουσα καὶ περὶ ὅλον τὸ σῶμα, φλεγμονή. τούτοις ἁρμόσει ἡ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις καὶ πάντα τὰ δυνάμενα καθαίρειν τὴν ἕξιν. ἀγαθοποιοῦ δὲ μὴ ἐπιθεωροῦντος τὴν ☾, ἐν ταῖς ι' ἡμέραις τελευτήσει. ἀγαθοποιῶν δὲ ἐπιθεωρούντων μέχρι τῆς ☍

Cap. IX. Si vero aliquis decubuerit quando luna est in libra et Saturnus cum ipsa est vel ex opposito aut quadrato adspicit, morbi origo erit ex potu vini et maxime ex crapula, si lumini numerisque luna demat fiatque in nocte decubitus; affectus autem in capite et thorace erunt, defluxus et tusses a principio et in capite sopor et inappetentiae et duplices intentiones et continuae febres et crebrae atque imbecilles. His ergo convenient calefacientia omnia. Quod si cum Marte quoque eandem retineat figuram, procul dubio in opposito morietur. Si vero aliquis decubuerit, quando luna est in libra et Mars cum ipsa est vel ex opposito aut quadrato adspicit, erit morbus ex sanguinis abundantia et erunt febres intensae et elati pulsus et mentis alienatio et phrenitis et vigilia immodica et in toto corpore inflammatio. His conveniet sanguinis detractio ac omnia quae valeant habitum extenuare. Quod si benefica lunam non adspexerit in diebus decem interibit. Si autem beneficae adspexerint, usque ad

Ed. Chart. VIII. [910.]
κινδυνεύσας σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♎ κατακλιθῇ τις, ἔσται τὸ αἴτιον εἰς τὰ ἄκρα. ἐπαλγῆ γὰρ ἔσται αὐτὰ καὶ πυρώδη, καὶ τὴν ἐν βάθει μᾶλλον θερμασίαν ὑπεμφαίνοντα. εὐθὺς δὲ καροῦνται καὶ μᾶλλον τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς εἰς ὕπνον τρέπουσι. καὶ ἀποκρίνονται ἀνόρεκτον. οὕτω μὲν οὖν φυσικῶς ἐπὶ τούτου τοῦ ζωδίου αἱ νόσοι γίνονται, ὅπερ καταψεύδονταί τινες αἰτιώμενοι τὸ ἀεὶ φέρειν. ἐὰν δὲ καὶ αὐτῆς κινουμένης ἐπὶ τὰ ἥττονα ♄. ἢ ♀ ἢ ☿ ἢ καὶ ὁπότερος αὐτῶν προσγένηται, μέχρι τῆς ☍ φρενιτίζουσιν ἀπαραβάτως. διὸ δεῖ θάλπειν καὶ τοῖς δυναμένοις διαφορεῖν κεχρῆσθαι καὶ ἀποκρούεσθαι καὶ ἐν ἠρεμίᾳ καὶ δεσμοῖς φυλάττειν, μήποτε κλέψαντες ὑδροποτήσωσιν. οὕτω γάρ τε τὰ κατὰ τὴν κοιλίαν ἐκκριθέντα, μέχρι τῆς ☍ διαφόρησιν ποιήσονται τῆς νόσου. οὐδὲν δὲ ἧσσον εἰς χρονιώτερα καὶ ἀνώμαλα πάθη περικυλισθέντες οἷον περιοδικὰ, οὕτως διασωθήσονται. ἐὰν μόνος δὲ ♄ ᾖ, ἀπόλλυνται. ἐὰν δὲ τὰ μεγάλα τροχάζῃ τῷ προειρημένῳ

oppositum periclitatus servabitur. Si vero aliquis decubuerit quando luna est in libra, causa erit ad extrema, dolebunt etenim ipsa et ignea erunt atque eam quae in profundo est magis caliditatem manifestabunt; statim vero soporantur et magis oculos tanquam ad somnum convertunt et absque appetentia jacent. Ita ergo naturaliter in hoc signo morbi fiunt, in quo falluntur aliqui, assiduum nutrimentum causantes. Si vero quando ipsa movetur ad minora, Saturnus vel Venus vel Mercurius vel quilibet ipsorum accesserit, usque ad oppositum procul dubio in phrenitidem incidunt. Quare calefacere oportet atque uti iis, quae discutere queant et repellere et asservare in quiete atque custodia, ne forte aquam furtim bibant. Ita enim quae sunt in ventre excreta usque ad oppositum, morbi facient dissolutionem; nihilo autem minus in longiora et inaequalia mala devoluti, veluti periodica hoc pacto servabuntur. At si solus Saturnus fuerit, peribunt. Si autem in praedicta constitutione magno cursu feratur,

Ed. Chart. VIII. [910.]
τρόπῳ τῆς ☍ πολλὰ παθόντες, κατὰ ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν τῶν πυρετῶν διασώζονται. ἐὰν δὲ ☾ οὔσης ἐν ♎ καὶ ὁ ♂ καὶ ὁ ☉ διαμετρήσωσι, ἔσται τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν αἴτια. κεφαλαλγία καὶ ῥευματισμὸς καὶ ἡμικρανία. ἐὰν δὲ ☿ παραγένηται, τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αἴτια ὑποχύσεις, γλαυκώσεις, μυδριάσεις. χρὴ οὖν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν τοῦ αἵματος ἀφαίρεσιν προσάγειν. εὔχρηστοι δὲ καὶ αἱ κατὰ τὴν κοιλίαν ἐκκρίσεις. οὕτω δὲ πολυχρονίσαντες οὐδὲν ἧττον κινδυνεύσουσιν, ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαθέσεως μένοντες. ἐὰν δὲ ♃ ἢ ♀ παρεπιπλακῶσι καθ' οἷον δήποτ' οὖν τρόπον σχηματισμοῦ διασωθήσονται μένοντες ἐπὶ τῶν αὐτῶν παθῶν. ἀνεπιθεωρήτου δὲ αὐτῆς οὔσης, εἴτε μειουμένης, κακοήθεις μὲν αἱ νόσοι καὶ ἡ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀταξία δυσκατάληπτος, οὐδὲν δὲ ἧττον ἐπὶ τὸ διάμετρον ἐλθοῦσα ἡ ☾ λύει τὴν νόσον. ἐπὶ πάντων δὲ τῶν τροπικῶν καὶ ἰσομερινῶν τῶν ζωδίων νοείθωσαν κακοήθεις εἶναι τὰς νόσους.

usque ad oppoſitum ob febrium intenſionem et remiſſionem multa paſſi ſervantur. Si vero quando luna eſt in libra, Mars et ſol lunae opponantur, cauſae in capite erunt, cephalalgia et rheumatismus et hemicrania. Quod ſi Mercurius accedat, cauſae erunt in oculis, ſuffuſiones, glaucedines pupillarum dilatationes. Oportet ergo ut plurimum ſanguinis detractione uti; utiles autem et excretiones per ventrem. Sic vero diu perdurantes nihilominus periclitabuntur, in eodem affectu manentes. Quod ſi Jupiter aut Venus quocunque configurationis modo complicentur, ſalvi fient in eisdem affectibus manentes. Quod ſi ipſa haud adſpiciatur ac ſi decreſcat, maligni quidem morbi erunt et inordinati pulſus qui difficulter comprehendi queant; nihilo tamen minus ubi ad oppoſitum luna pervenerit, morbum ſolvit. Hoc autem ſciatur, in omnibus tropicis et aequinoctialibus ſignis malignos eſſe morbus.

Ed. Chart. VIII. [910. 911.]

Κεφ. ι΄. Ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♏ κατακλιθῇ τις, ♄ συνόντος αὐτῇ ἢ ☍ ἢ □, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ ἑλκώσεως ἢ βουβώνων ἢ τόπων κρυπτῶν, περὶ τὸν δακτύλιον ἢ αἰδοῖον. καὶ ἐὰν προστιθῇ ἡ ☾ τοῖς ἀριθμοῖς ἢ τῷ φωτὶ, σωθήσεται ὁ νοσῶν. καὶ μάλιστα ἀγαθοποιῶν ἐπιθεωρούντων. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♏ κατακλιθῇ τις, ♂ καὶ συνόντος αὐτῇ ἢ ☍ ἢ □. τῷ δὲ φωτὶ λειπομένου καὶ τοῖς ἀριθμοῖς ἀφαιροῦσα, μάλιστα ἀγαθοποιῶν ἐπιθεωρούντων, σωθήσεται ἐν τῷ α΄ □. ἢ μέχρι τῆς ☍. καὶ γὰρ αἱ νόσοι ἔσονται ἐπιεικεῖς καὶ εὐμετάγωγοι. ὁ δὲ αὐτὸς τρόπος νοείσθω σοι καὶ πάντων τῶν ζωδίων, ὅταν τοιαῦτα σχήματα ἐμπέσωσι. [911] ἐὰν οὖν τῆς ☾ οὔσης ἐν ♏. κατακλιθῇ τις, ἔσται ἡ νόσος ἀπὸ φρικίων ἐλαχίστων. οὗτοί τε καταφρονοῦντες, αὔξουσι τὰ πάθη. τὸ δὲ προκαταρκτικὸν αἴτιον ἔσται περὶ τὴν κύστιν καὶ τὰ μεσομήρια ἢ καὶ περὶ ἕδραν ἕλκωσις. μέχρι δὲ τῆς διατρίτου ὀρθοπυρεταίνων αὐξήσει τὴν νόσον. ἐὰν δὲ προστίθησι τοῖς

Cap. X. Si vero aliquis decubuerit, quando luna eſt in ſcorpione et Saturnus eſt cum ea vel ex oppoſito aut quadrato adſpicit, morbi origo erit ab exulceratione aut inguinum aut locorum abditorum ad anum vel pudendum. Quod ſi luna numeris addat aut lumini, ſervabitur aegrotus ac praecipue ſi beneficae intueantur. Si vero aliquis decubuerit, quando luna eſt in ſcorpione et cum ea eſt Mars vel ex oppoſito aut quadrato adſpicit, lumine autem deficit ac numeris demit, maxime ſi beneficae intueantur in primo quadrato ſervabitur aut usque ad oppoſitum; nam morbi erunt mites et qui facile mutentur. Scito autem eandem eſſe rationem in omnibus ſignis quando hujuscemodi figurae inciderint. Si ergo aliquis decubuerit quando luna eſt in ſcorpione, morbus erit ab horroribus minimis. Hi enim contemnentes augebunt affectus. Cauſa autem procatarctica erit in veſica et partibus quae coxas interjacent aut etiam ulceratio ſedis. Ad tertiam vero usque diem rectus febricitans morbum auge-

Ed. Chart. VIII. [911.]
ἀριθμοῖς καὶ μάλιστα ἀπὸ ☍. συμπαρῇ δὲ αὐτῇ ♂ κατὰ τὸν ♏ κὰκ σιδήρου πεῖραν ἕξουσι κατὰ τοὺς κρυπτοὺς τόπους. ἐὰν δὲ καὶ ☉ συμπαρῇ καὶ σχηματισθῇ, ἀποστήματα περὶ τὰ πλευρὰ πεῖραν ἕξουσι. ἐὰν δὲ ἐπὶ τὰ μείζονα τρέπωνται, τοῦτο δέ ἐστιν ἐπὶ τὰς ιε΄ κατὰ μῆκος πεῖραν δέξηται περὶ τὰ πλευρά. καὶ δι' αἱμάτων ἐλεύσονται. ἢ αἷμα ἐκκρινοῦσιν. χρὴ οὖν τῆς τοῦ ψυχροῦ προσαγωγῆς ἀπέχεσθαι διαπαντὸς, ἐν ἠρεμίᾳ δὲ φυλάττειν. ἄχρηστοι δὲ οἱ κλυσμοὶ καὶ τὰ δυνάμενα ψύχειν καταπλάσματα καὶ ἡ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις διὰ σικυιῶν. ἄχρηστα δὲ καὶ τὰ βαλανεῖα. μέχρι δὲ τῆς ☾ ια΄ γινομένης, οὕτως δὲ ὑπερβαίνοντες, χρόνια τὰ πάθη ποιοῦσι καὶ ὁμοίως κινδυνεύουσι. ἐὰν δὲ ♃ καὶ ♀ συμπαρῇ τῇ ☾ ἢ σχηματίζωνται τὰ μὲν προκείμενα πάθη ἔσται, σωθήσονται δὲ ἐγχρονίσαντες. ἡ δὲ ποσότης τῶν χρόνων ἤτοι ἡμερῶν, ἀπὸ τῆς τῶν ἀστέρων παρεμπλοκῆς γνωσθήσεταί σοι. μέχρι γὰρ τῆς

bit. Quod ſi numeris addat et praecipue ab oppoſitione et cum ipſa ſit Mars, per ſcorpionem et ferrum in occultis locis noxam patientur. Quod ſi ſol quoque una fuerit ac configuretur, apoſtematum ad coſtas noxam patientur. Si autem ad majora vertatur, eſt autem hoc, quando diurnus lunae motus graduum eſt circiter quindecim per longitudinem, noxam ad coſtas accipient et per vomitiones ſanguinem aut excretiones ejicient. Oportet ergo a frigidae potu arcere continenter et in quiete aſſervare. Inutiles vero ſunt clyſteres et quae frigefacere queant cataplasmata et ſanguinis per cucurbitulas detractio: inutilia etiam balnea. Ubi vero luna usque ad undecimum venerit tum ſic praetergredientes longos faciunt affectus tum itidem periclitantur. Quod ſi Jupiter et Venus una cum luna fuerit aut configuretur, erunt quidem mala propoſita, at mora protracta ſervabuntur. Temporum autem vel dierum quantitas a complicatione ſtellarum tibi innoteſcet, nam durant affectus usque ad earum ad-

ἐπομμάσεως αὐτῶν, παραμένει τὰ πάθη. ἡ γὰρ ὡρισμένη ἡμέρα κατοκλίσεως μέχρι τῆς ☍. ὑπερτιθέμενοι δὲ τὴν διάμετρον, χρονίους τὰς νόσους ποιοῦσιν ἀστέρες. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♏ κατακλιθῇ τις καὶ ♄ συμπαρῇ αὐτῇ ἢ σχηματισθῇ καὶ κατὰ ἥσσονα τρέχῃ ἢ καὶ ἐπισύνδεσμον φέρηται, παραλυθήσονται ἀπαραβάτως καὶ εἰς χρόνια πάθη ἐπικυλίονται, οἱονεὶ ῥευματιζόμενοι τὸ αἰδοῖον ἢ τὰ περὶ τὴν ἕδραν. ἐὰν δὲ μηδεὶς ἀγαθοποιὸς παρεμπλακῇ ἢ σχηματισθῇ, ἐν τοῖς πάθεσι τελευτήσει. ἐὰν δὲ ἐπὶ τὰ μείζονα ἐγείρηται ☾ καὶ σχηματίζηται αὐτῇ ♄. ἢ συμπαρῇ τὰ μὲν προκείμενα πάθη ἐπιγένωνται. ἐγχρονίσαντες δὲ διακαυθήσονται. φύσει δὲ κατὰ τόδε τὸ ζώδιον, ἄχρηστα τὰ βαλανεῖα καὶ πάντα τὰ δυνάμενα ῥευματίζειν.

Κεφ. ια'. Ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♐ κατακλιθῇ τις, ὄντος ♄ σὺν αὐτῇ ἢ ☍ ἢ □ ἔσται ἡ κατ' ἀρχὴν τῆς νόσου ἐκ ῥύσεως ὑγρῶν καὶ λεπτῶν ῥευμάτων καὶ δριμέων. ἔσονται δὲ ἐναλγεῖς τοῖς ἄρθροις καὶ ῥιγοπυρετοῖς σχεθή-

ſpectum. Determinatus enim eſt decubitus usque ad oppoſitum, praetergreſſae autem oppoſitum diuturnas ſtellae faciunt aegritudines. Si vero aliquis decubuerit quando luna eſt in ſcorpione et Saturnus eſt cum illa aut configuratur et minora percurrit vel etiam ad conjunctionem fertur, procul dubio reſolventur; et devolventur in mala diuturna veluti qui defluxum circa pudendum aut proxima ſedi loca patiuntur. Quod ſi nulla benefica applicetur aut configuretur, in ipſis interibit malis. Quod ſi luna ad majora excitetur et ei Saturnus configuretur, propoſita quidem mala obvenient, at protracta mora ſervabuntur. Naturaliter autem juxta hoc ſignum ſunt inutilia balnea omniaque quae poſſint fluxionem ciere.

Cap. XI. Si vero quis decubuerit, quando luna eſt in ſagittario et eſt cum ipſa Saturnus aut oppoſito quadratove adſpicit, erit morbi initium ex humidorum tenuiumque et acrium fluxionum decubitu. Dolebunt au-

Ed. Chart. VIII. [911. 912.]

σονται καὶ ἐπισημασίαι μετὰ ῥίγους καὶ τῶν ἄκρων ψύξεις. ὅταν οὖν μάλιστα ἡ ☾ τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς ἀφαιρεῖ, ἔσονται διπλαῖ σημασίαι. καὶ οἱ πυρετοὶ στεγνοί· καὶ οἱ σφυγμοὶ ἐνδεδυκότες. τούτοις ἁρμόσει τὰ ἀναχαλῶντα καὶ θερμαίνοντα. εἰ δὲ ἀγαθοποιὸς ἐπιθεωρήσει τὴν ☾ κινδυνεύσας σωθήσεται παραλλάξας τὴν ☍. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν τῷ ♐ κατακλιθῇ τις ♂ αὐτῇ συνόντος ἢ ☍ ἢ □ ἢ τῷ φωτὶ αὐξούσης τῆς ☾ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ἔσται ἡ νόσος ἐπισφαλὴς καὶ ἐπικίνδυνος ἀπὸ πλήθους καὶ κραιπάλης. ἔσονται γὰρ πυρετοὶ συνεχεῖς καὶ ἐπιτεταμένοι καὶ ῥοώδεις καὶ χολερικὰ πάθη καὶ κοιλίας ῥύσεις καὶ σφυγμοὶ ἄτονοι, [912] ἁρμόσει οὖν τούτοις πάντα τὰ ψύχοντα καὶ στεγνοῦντα· ἐὰν δὲ καὶ κακοποιοὶ τὴν ☾ ἐπιθεωρήσωσι τῇ ζ' ἡμέρᾳ ἀναιρεθήσεται. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ τὴν ☾ ἐπιθεωρήσωσι, μετὰ τὴν ☍ κινδυνεύσας σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♐ κατακλιθῇ τις, ἔσται ἡ νόσος ἀπὸ βαλανείου καὶ ἀέρος ψυχροῦ. ὅλον δὲ ῥευματισθήσεται τὸ σῶμα

tem articulos et patientur febres quae cum rigore invadunt et insultus erunt cum rigore ac frigebunt extrema. Quando igitur luna lumini numerisque maxime demit, duplices erunt insultus et febres adstrictae et abditi pulsus. His convenient ea quae resolvunt et calefaciunt. Quod si benefica lunam adspexerit periclitatus servabitur, ubi oppositum praeterierit. At si benefica non adspexerit usque ad oppositum interibit. Si vero quis decubuerit quando luna est in sagittario et cum ipsa est Mars vel opposito aut quadrato adspicit vel lumine eadem augescit et numeris, ex plenitudine et crapula instabilis erit morbus et periculosus. Erunt enim continuae febres intensae et fluidae et cholerici affectus et ventris fluxiones et debiles pulsus. His igitur convenient refrigerantia cuncta et adstringentia. Quod si maleficae lunam adspexerint, die septimo interibit. At si beneficae eam adspexerint usque ad oppositum periclitatus servabitur. Si vero aliquis decubuerit quando luna est in sagittario, morbus a balneo erit et frigido aëre et totum corpus rheuma infe-

Ed. Chart. VIII. [912.]

καὶ περὶ τὸ πρόσωπον σφυγμοὶ καὶ τῶν οὔλων ἀλγήσεις καὶ τῶν ὀδόντων. τὸ δὲ προκαταρκτικὸν αἴτιον ἔσται περὶ τὸν θώρακα. ἐὰν δὲ ἥττονα τροχάζῃ, μάλιστα δὲ ἐπὶ ☉ ☾ φερομένη, συμπαρῇ δὲ ♄ ἢ ☿ συγχηματισθῇ, περὶ τὸν πνεύμονα ἑλκώσεις καὶ φλεγμοναὶ περὶ τὸ διάφραγμα ἔσονται, ὅλον τε σῶμα ἔσται φλεγμαῖνον. χρὴ δὲ προσάγειν τὰ δυνάμενα ξηρᾶναι. εὔχρηστοι δὲ καὶ αἵματος ἀφαιρέσεις μέχρι τῆς διὰ πέμπτου. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν ιγ' ἐπὶ ιδ' τροχάζῃ, πειραθέντες μέχρι τῆς διὰ πέμπτου τελευτήσουσιν. ἐὰν δὲ ♃ ἢ ♀ συμπαρῶσι τῷ προκειμένῳ ὅρῳ τὰ μὲν προκείμενα πάθη ἔσται, σωθήσονται δέ. ἐὰν δὲ τὰ μείζονα ἡ ☾ τροχάζῃ καὶ μόνη ᾖ, σώζονται. ἐὰν δὲ ἐπὶ τὰ μείζονα τροχαζούσης τῆς ☾ ♂ καὶ ☉ αὐτῇ σχηματίζωνται, μάλιστα μὲν ψυγμῷ ἢ βηχίοις συσχεθήσονται. φύσει δὲ κατὰ τόδε τὸ ζώδιον ἀγρυπνίαι καὶ ἐπιτάσεις νυκτεριναὶ γίνονται, ἀσφυκτοῦσι δὲ εἰς ὑπερβολήν. χρὴ δὲ καὶ θάλπειν καὶ ἐν

ſtabit et erunt in facie pulſus et gingivarum dolor et dentium; cauſa autem procatarctica in pectore erit. Quod ſi luna minora percurrat, praecipue vero ſi ad ſolem feratur et cum illa ſit Saturnus vel Mercurius configuretur, erunt in pulmone ulcerationes et in ſepto transverſo inflammationes totumque corpus erit inflammatum. Oportet autem adhibere vim habentia ſiccandi. Sunt vero etiam utiles ſanguinis detractiones usque ad quintum. Quod ſi etiam a decimotertio gradu ad decimumquartum moveatur, afflicti usque ad quintum peribunt. Si autem Jupiter vel Venus propoſitae conſtitutioni fuerint praeſentes, futura quidem ſunt ea mala quae diximus, ſed ſervabuntur. Quod ſi luna ad majora moveatur et ſola ſit, ſervantur. Si vero luna ad majora feſtinet et illi Mars et ſol configurentur, maxime quidem frigore aut tuſſibus corripientur. Naturaliter autem juxta hoc ſignum vigiliae fiunt et noctu mala intenduntur; fiunt autem valde parvi pulſus. Oportet vero ſovere et in obſcuro loco habere

Ed. Chart. VIII. [912.]
σκοτεινῷ κατακλίνειν τά τε βαλανεῖα ἄχρηστα καὶ πάντα τὰ εὔλυτα. τῶν μὲν οὖν ἀγαθοποιῶν ἐπιθεωρούντων κινδυνεύσας σωθήσεται. ἐὰν δὲ ἡ ☾ ἐπιθεωρῆται ὑπὸ τῶν ἀγαθοποιῶν ἢ ὑφ' ἑνὸς αὐτῶν, λυθήσονται αἱ νόσοι οὐκ ἄγαν σφοδρανθεῖσαι περὶ τὴν ☍.

Κεφ. ιβ'. Ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ♑ κατακλιθῇ τις ἀφαιρούσης τῆς ☾ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτὶ ♄ συνόντος αὐτῇ, ἢ ☍ ἢ □ ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ βαλανείων περιψύξεως καὶ ῥευμάτων λεπτῶν καὶ περὶ τὸν θώρακα βάρος καὶ περὶ τὸν πνεύμονα. καὶ βῆχες κατ' ἀρχήν· καὶ μετὰ ῥίγους ἐπισημασίαι. καὶ ἐπιτάσεις νυκτεριναί. καὶ πυρετοὶ ἐπιτεταμένοι. τούτοις οὖν ἁρμόζει πάντα τὰ θερμαίνοντα. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ μὴ ἐπιθεωρήσωσι τὴν ☾ τελευτᾷ τῇ κα' ἡμέρᾳ. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ ἐπιθεωρήσωσιν αὐτὴν ζώσεται πολυχρόνιον πάθος ἔχων περὶ τὸν πνεύμονα. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♑ κατακλιθῇ τις συνόντος αὐτῇ ♂ ἢ ☍ ἢ □ ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ ἐμέτου καὶ χο-

cubantes. Balnea autem ſunt inutilia et univerſa quae facile reſolvunt. Si igitur beneficae intueantur, periclitatus ſervabitur. Quod ſi luna a beneficis adſpicitur aut ab una ex ipſis morbi ſolventur, non admodum vehementes facti in oppoſito.

Cap. XII. Si vero aliquis decubuerit quando luna eſt in capricorno atque tum numeris tum lumini demit et Saturnus jungitur ei vel oppoſito aut quadrato adſpicit, initium morbi a perfrigeratione erit balneorum et rheumatis tenuibus et in thorace erit ſenſus gravitatis atque in pulmone tuſſesque a principio et inſultus cum rigore et intenſiones nocturnae et febres intenſae. His igitur calefacientia omnia conveniunt. Quod ſi beneficae lunam non adſpiciant, vigeſimoprimo die moritur. Si vero eam beneficae adſpiciant, vivet quidem, ſed patietur longum in pulmone affectum. Si autem decumbat aliquis quando luna eſt in capricorno ac jungitur ei Mars vel oppoſito aut quadrato adſpicit, initium morbi a vomitu erit et cho-

λέρας ἢ φθορᾶς ἢ βραδυπεψιῶν. ἡ οὖν νόσος ἔσται ἐπικίνδυνος καὶ ὀξεῖα. καὶ νεύρων σύντασις. καὶ κοιλίας ῥύσις. καὶ περὶ τὸν δακτύλιον δριμύτης καὶ ἕλκωσις. τούτοις ἁρμόσει πάντα τὰ ψύχοντα καὶ στεγνοῦντα. ἐὰν οὖν ἀγαθοποιὸς μὴ ἐπιθεωρῇ τὴν ☾ ἐν τῇ διαπέμπτῳ τελευτήσει, ἤγουν ἐν τῇ ζ'. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς ἐπιθεωρήσῃ τὴν ☾ μετὰ τὴν ζ' κινδυνεύσας σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♑ κατακλιθῇ τις ἔσται τὸ προκαταρκτικὸν αἴτιον ἀπὸ κόπου ἢ ἐνδείας. ἔσονται δὲ περὶ τὸ νῶτον ἐναλγεῖς καὶ φρικίων ἐπιβολαὶ καὶ πυκνότεραι ἐπισημασίαι τῶν ἐπιβολῶν, ὡς καὶ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην γενέσθαι καὶ ὅλου τοῦ σώματος ὀρθοτριχίαι. καὶ πυρετοὶ στεγνοί. καὶ ἀταξίαι. πυκνότερόν σοι ταῦτα ἐκτίθεμαι, ἵνα ἀπὸ τῶν τοιούτων σημείων παρακολουθῇς καὶ τεκμαίρῃ τὴν νόσον, [913] ἐὰν δὲ τοῖς ἀριθμοῖς ἀφαιρῇ ἐκλύτους καὶ νοσωδεστέρους ποιεῖ καὶ ταῖς λαλιαῖς τετραυλωμένους καὶ βραδέως ἄνω βλέποντας. ἐὰν δὲ καὶ ♄ συσχηματισθῇ ἢ συμπαρῇ μέχρι μὲν τῆς ☍ κινδυνεύουσι διὰ τὰς ἐπιτάσεις τῶν πυρετῶν.

lera vel corruptione vel tarda coctione. Morbus igitur erit periculofus et acutus et nervorum contentio et fluxus ventris et in ano acrimonia et ulceratio. His convenient omnia quae refrigerant et adftringunt. Si ergo non adfpiciat benefica lunam, quinto aut feptimo die interibit. At fi eam benefica adfpiciat, poft feptimum periclitatus fervabitur. Si vero quis decubuerit quando luna eft in capricorno, caufa procatarctica a labore erit et indigentia. Erit autem in dorfo dolor et horrorum infultus et infultuum frequentiores affignationes ut et fecunda et tertia fiat; et corporis totius pilorum erectiones et febres adftrictae et ordines interrupti. Haec ego tibi frequentius propono, ut ex hujusmodi fignis affequare et conjicias aegritudinem. Quod fi numeris demat, frangit aegrotis vires et morbum adauget et in loquela balbos reddit et cum tarditate furfum fpectantes. Si autem Saturnus etiam configuretur aut fit una, periclitantur quidem usque ad oppofitum propter febrium intenfiones; at fi benefica com-

Ed. Chart. VIII. [913.]
ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς παρεμπλακῇ σώζονται καὶ χρονίζουσι τοῖς πάθεσι. ἐὰν δὲ ♂ ἢ ☉ ἐν τῷ προκειμένῳ ὅρῳ συσχηματισθῶσι, τοῦ μὲν πάθους ἀπαλλαγήσονται, εἰς περιοδικὰ δὲ πάθη περιπίπτουσι καὶ οὕτω σώζονται. ἐὰν δὲ κατὰ πρόσθεσιν αὔξῃ τοῖς ἀριθμοῖς, ἡ ☾ συμπαρῇ δὲ αὐτῇ ἢ συσχηματισθῇ ♄ ἢ ☉ μέχρι τῆς ☍ αὔξῃ τὰ πάθη καὶ ἐπικινδύνως νοσοῦσι. ἐὰν δὲ ἐπὶ ταῖς ε΄ αὔξῃ ἀπαραβάτως τὴν ☍ οὐχ ὑπερθήσουσιν. ἐὰν δὲ ἡ ☾ γένηται σὺν ♃ ἢ ♀ ἢ ☿ ἢ καὶ ἀμφότερον τὰ μὲν προκείμενα αἴτια γενήσονται, σωθήσονται δέ. πρόσεχε οὖν. φύσει γὰρ ἐπὶ τούτου τοῦ ζωδίου ἐπικίνδυνοι νόσοι γίνονται. διὸ χρὴ τῶν βαλανείων ἀπέχεσθαι καὶ τῆς τοῦ ψυχροῦ προσαγωγῆς, ἐπὶ δὲ τοὺς αἰώρας καὶ ἀλείμματα καὶ γυμνάσια τρέπεσθαι.

Κεφ. ιγ΄. Ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♒ κατακλιθῇ τις προστιθείσης αὐτῆς τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτὶ ♄ συνόντος αὐτῇ ἢ □ ἢ ☍, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ κόπων. ἢ ἀγρυπνίας ἢ ὁδοιπορίας. ἔσται οὖν ἀνώμαλος ἡ νό-

plicetur, fervantur ac diu perdurant in malis. Si vero in propofita conftitutione Mars vel fol configurentur, affectu quidem liberabuntur, fed in affectus periodicos incidunt et ita fervantur. Quod fi luna addendo numeris augefcat fitque ei praefens vel configuretur Saturnus aut fol augefcunt mala usque ad oppofitum et cum periculo aegrotant. Si autem in quinto augefcant, oppofitum omnino non fuperabunt. Si vero luna fuerit cum Jove vel Venere vel Mercurio vel etiam utrisque, erunt quidem caufae propofitae fed fervabuntur. Animum ergo adverte, naturaliter enim juxta hoc fignum morbi periculofi fiunt. Quare balneis oportet abftinere frigidaeque exhibitione: ad geftationes vero feu lectos penfiles, unctiones atque exercitamenta converti.

Cap. XIII. Si autem decubuerit aliquis quando luna eft in aquario numeris addens ac lumini et ei jungitur Saturnus vel ex oppofito aut quadrato adfpicit, initium morbi erit a laboribus vel infomniis vel itinere. Erit

Ed. Cart. VIII. [913.]

σος ἐν ἐπιτάσει καὶ μέχρι τῆς ☍ σωθήσεται, μάλιστα ἐὰν ἀγαθοποιὸς τὴν ☾ ἐπιθεωρήσῃ. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♒ κατακλιθῇ τις, ἀφαιρούσης αὐτῆς καὶ τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, συνῇ δὲ ὁ ♂ ἢ ☍ ἢ □ ἔσται ἡ νόσος ἐκ προϋποκειμένου τινὸς αἰτίου βουβωνιάσεως, ἢ ἀντικνημίου, ἢ ἐξ αἰδοίων πόνου. οὕτως τε πυρετοὶ καυσώδεις καὶ ἐπιτεταμένοι. καὶ μάλιστα τῶν ἄκρων ἡ πύρωσις ἔσται. διψαλέοι τε καὶ ψυχροῦ ἐπιθυμηταί. καὶ πυκνότερον διανιστάμενοι. ἐὰν δὲ κατὰ μεγάλα τροχάζῃ καὶ συσχηματισθῇ. ἢ ♂ προσγένηται μέχρι τῆς □ παραλλάξει τῇ διανοίᾳ. εὔχρηστοι δὲ ἔσονται αἱ τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεις. καὶ τὸ μὴ ἀποσπᾷν τῆς τοῦ ψυχροῦ ἐπιθυμίας καὶ ἐν φωτὶ κατακλίνειν. ἐὰν δὲ καὶ ἐπὶ τὰ μείζονα τροχάζῃ γενομένης αὐτῆς ἐπὶ τῆς □ καὶ κατὰ μηδὲν ἐλαττωθείσης τῆς νόσου, ἀναιρεθήσεται μέχρι τῆς ☍, ἐὰν δὲ τῷ προκειμένῳ ὅρῳ ♃ ἢ ♀

igitur inaequalis in intenſione et remiſſione morbus; et usque ad oppoſitum ſervabitur, praeſertim ſi benefica lunam adſpexerit. Si vero aliquis decubuerit quando luna eſt in aquario lumini demens ac numeris et Mars jungitur ei vel oppoſito aut quadrato adſpicit, erit morbus *acutiſſimorum affectuum: et periclitatus ſervabitur poſt nonum diem, praeſertim ſi etiam beneficae lunam adſpexerint. Si vero aliquis decubuerit, quando luna eſt in aquario, erit morbus* ex praegreſſa aliqua cauſa bubonis oborti vel ex anterioris nudae partis tibiae aut ex pudendorum dolore. Et ita febres erunt ardentes et intenſae et in primis incendium extremorum ſitibundique ac frigidae appetentes et frequentius exſurgentes. Quod ſi ea per magna feratur et configuretur vel accedat inſuper Mars usque ad quadratum mente permutabitur. Utiles autem erunt ſanguinis detractiones; itemque ſi non a frigidae deſiderio prohibeantur et ſi in luce decumbant. Si vero etiam ad majora percurrat, ubi ea fuerit in quadrato ac nullatenus fuerit morbus imminutus, usque ad oppoſitum interibunt. Si autem propoſitae conſtitutioni Ju-

ἢ καὶ ἀμφότεροι μαρτυροῦσι καὶ αὐτὴ ἡ ☾ ἐπὶ τὰ ἥσσονα ἐτρόχαζεν ὅτε κατεκλίθη, μέχρι τῆς ☍. κινδυνεύσας σωθήσεται. ἐὰν δὲ ἀφαιρεῖ τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, συσχηματισθῇ δὲ ♄ ἢ καὶ ☿ προσγένηται, τὰ μὲν πάθη τὰ αὐτὰ γενήσεται, τρισσῶς δὲ ῥευματισθήσονται περὶ τὰ σκέλη καὶ χρονιώτερα τὰ πάθη γεννήσας ὑποφαίνει που ὕδρωπα. ἐὰν δὲ καὶ ἀπὸ μέσου ὅρου ἐπὶ τὰ ἥττονα κινεῖται ἐν αὐτῷ τῷ πάθει τελευτήσει. ἐὰν δὲ τὰ μέσα τρέχει ἡ ☾ ὑπὸ τὴν κατάκλισιν τὸ μὲν προκείμενον αἴτιον γενήσεται, χρονίσαντες δὲ ἐν τῇ νόσῳ σώζονται.

[914] *Κεφ. ιδ'.* Ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♓ κατακλιθῇ τις ἀφαιρούσης τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς ♄, συνόντος αὐτῇ ἢ ☍ ἢ □, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ βαλανείων καὶ περιψύξεως ἢ ῥευμάτων λεπτῶν. ἔσονται γὰρ τῶν ἄκρων ψύξεις πυκναὶ καὶ ῥιγοπύρετοι καὶ ἐπι-

piter vel Venus vel utrique atteſtentur et ipſa luna ad minora feſtinabat eo tempore quo decubuit, usque ad oppoſitum periclitatus ſervabitur. Si vero lumini demat et numeris, configuretur autem Saturnus vel etiam Mercurius inſuper accedat, mala quidem eadem erunt, ſed largos fluxus ad artus patientur; reddet autem mala longiora et hydropem aliquo pacto oſtendet. Et ſi etiam a media conſtitutione per minora moveatur in ipſo affectu morientur. Si vero luna ſub decubitum per media percurrat quae quidem propoſita eſt cauſa erit, ubi vero diu aegrotarint, ſervantur. *Si vero luna a nullo adſpiciatur ſitque cum Venere vel Mercurio vel Jove in decubitu ubi inaequaliter habuerint a morbo ſervantur.*

Cap. XIV. Si vero aliquis decubuerit quando luna eſt in piſcibus ac lumini demit numerisque et jungitur illi Saturnus vel oppoſito aut quadrato adſpicit, morbi initium erit a balneis et frigeſactione vel tenuibus fluxionibus. Extrema enim crebro ſrigeſcent et erunt cum ri-

Ed. Chart. VIII. [914.]

σημασίαι διπλαῖ. καὶ στέγνωσις τῆς κεφαλῆς. καὶ νυγμοὶ κατὰ τῶν μασθῶν καὶ ὑποχονδρίων αἴσθησις καὶ σφυγμοὶ ἐνδεδυκότες καὶ λεπτοὶ καὶ τῶν ἄρθρων αἴσθησις. τούτοις ἁρμόσει πάντα τὰ θερμαίνοντα καὶ ἀναχαλῶντα. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς ἐπίδῃ τὴν ☾ κατὰ ☍ διαλλάξας σωθήσεται. ἕξει δὲ πολυχρόνιον αἴσθησιν περὶ τὰ ἄρθρα. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♓ τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτὶ αὐξούσης, ♂ συνόντος ἢ □ ἢ ☍, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ πλήθους, οἰνοποσίας καὶ ὠμότητος. ἄρχεται γὰρ ἀπὸ τῆς διατρίτου ἡ νόσος αὔξειν. ἐπιτάσεις δὲ νυκτὸς ἔσονται καὶ πυρώσεις τοῦ θώρακος. καὶ παρακοπὴ τῶν λογισμῶν καὶ φρενῖτις. καὶ περὶ τὴν κεφαλὴν σφήνωσις. καὶ πυρετοὶ καυσώδεις, καὶ δίψα, καὶ ἐπιθυμία οἴνου, καὶ σφυγμοὶ ἐπηρμένοι, τούτοις ἁρμόσει ἡ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις καὶ πάντα τὰ δυνάμενα καθελεῖν τὴν ἕξιν. ἐὰν οὖν ἀγαθοποιοὶ μὴ ἐπιθεωρήσωσι τὴν ☾, ἐν τῷ πρώτῳ □ τελευτήσει. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ ἐπιθεωρήσωσι τὴν ☾, παραλλάξας τὴν ☍ κινδυνεύσας σωθήσεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης μετὰ τοῦ ♃

gore febres et invaſiones duplices et capitis conſtrictio et punctiones in mammillis et dolor hypochondriorum et pulſus abditi tenuesque et articulorum dolor. His convenient cuncta quae calefaciunt et quae relaxant. Quod ſi benefica lunam adſpiciat, oppoſitum praetergreſſus ſervabitur: habebit autem diuturnum articulorum dolorem. Si vero quando eſt in piſcibus luna numeris addens et lumine augeſcens, Mars ei jungitur vel oppoſito aut quadrato adſpicit, initium morbi erit a plenitudine, vini potu et cruditate. Incipit enim a die tertio augeri morbus, noctu autem erunt intenſiones et thoracis ardores et ratiocinationum interruptio et phrenitis et in capite conſtipatio et febres ardentes et ſitis et vini deſiderium et pulſus elati. His conveniet ſanguinis detractio et omnia quae poſſunt habitum demoliri. Si ergo beneficae lunam non adſpexerint, in primo quadrato interibit. At ſi lunam beneficae adſpexerint ubi oppoſitum praetergreſſus fuerit, periclitatus ſervabitur. Si vero quis decubuerit quando

Ed. Chart. VIII. [914.]
ἢ ♀ ἢ □ ἢ ☍ κατακλιθῇ τις κἂν ἐν οἵῳ δήποτε ζωδίῳ κατακλιθῇ τις μέχρι τῆς α′ □ ἢ τῆς ☍ σωθήσεται. πολὺ δέ τι καὶ ἡ ὥρα συμβάλλεται ἐν τῇ κατακλίσει. ἐὰν γὰρ ὡροσκοπῶσιν ἢ μεσουρανῶσιν οἱ ἀγαθοποιοὶ τῆς ☾ μετὰ κακοποιῶν οὔσης ἢ □ ἢ ☍ ἀντιλήψονται τῆς ζωῆς, ἐὰν δὲ κακοποιοὶ ὡροσκοπῶσι τῆς ☾ οὔσης μετὰ ἀγαθοποιῶν βλάπτουσι τὸν κατακλιθέντα. δεῖ δὲ τὸν ἄριστον ἰατρὸν μεμνῆσθαι μὲν τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης, ἐξετάζειν δὲ ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν τῆς κατακλίσεως. καὶ συνορᾷν τὸν κόσμον πῶς διάκειται. ἄτερ γὰρ τῆς κοσμικῆς συμπαθείας οὐδὲν γίνεται. ἐὰν δὲ τῆς ☾ οὔσης ἐν ♓ κατακλιθῇ τις, ἔσται τὰ προκαταρκτικὰ τῆς νόσου αἴτια ἀπὸ βαλανείων ἢ ψυχροποσίας. εὐθέως γὰρ τὸ νευρῶδες πάσχει. καὶ περὶ τὸν στόμαχον ἀλγήσει. γυμνοὶ δὲ διατροχάζουσιν, ὀδύναι περὶ τὰ πλευρὰ καὶ δυσπνοοῦσι. καὶ πυρετοὶ ἐστεγνωμένοι καὶ ἐν βάθει. καὶ σφυγμοὶ λεπτοὶ καὶ δυσκατάληπτοι κατὰ τὰς ἐπισημασίας. ἐναλλάσσουσι

luna eſt cum Jove vel Venere aut in oppoſito quadratove idque ſi quis in quolibet ſigno decubuerit, usque ad primum quadratum vel oppoſitum ſervabitur. *At ſi maleficae lunam adſpexerint, nullo morbi ordine ſervato vexatus usque ad oppoſitum ſervabitur.* Magnum quid autem in decubitu conducit etiam hora. Nam ſi beneficae in horoſcopo ſint vel coeli medio, luna vero ſit cum maleficis vel in oppoſito quadratove, vitam tutabuntur. Si vero contra maleficae in horoſcopo ſint *vel coeli medio*, luna vero ſit cum beneficis, ei officiunt qui decubuerit. Oportet igitur optimum medicum mathematicae quidem ſcientiae meminiſſe, ſcrutari autem diligenter diem horamque decubitus; et mundum contueri quo pacto habeat, nihil enim fit ſine mundi conſenſu. Si vero aliquis decubuerit quando luna eſt in piſcibus, cauſae morbi procatarcticae a balneis vel frigida potione erunt. Statim enim nervoſum patitur et ſunt circa ſtomachum dolores, nudi autem diſcurrunt laterum dolores et ſpirant difficulter et febres adſtrictae et in profundo et pulſus tenues comprehenſuque

δὲ τοὺς σφυγμοὺς περὶ ὥρας β'. ἀνεκτοῦσι δὲ διηνεκῶς καὶ κατὰ τὴν κοιλίαν λεπτά, ἔπειτα οὖρα δυσώδη, εὔχρηστοι δὲ πάντες χυλοὶ καταψύχοντες. ἀπὸ δὲ τῆς □ ἐὰν ἡ ☾ τὰ μείζονα τροχάζῃ σχηματισθεῖσα τῷ ♄ μέχρι τῆς ☍ κινδυνεύσαντες σώζονται. ἐὰν δὲ τοῦ προκειμένου ὅρου ὄντος τρέχῃ καὶ σχηματίζηται ♃ ἢ ☿ ἢ ἄμφω, τὰ μὲν προκείμενα αἴτια ἔσται, πρὸς τούτοις δὲ κατὰ τὴν κοιλίαν πάσχουσι καὶ ἐκλύονται πυκνότερον, ὥστε ἀσφυκτεῖν. ἐὰν δὲ ἐπὶ τὰ ἥσσονα ἀπὸ τοῦ μέσου ὅρου φέρηται σχηματιζομένη ♄ οὐδὲ τὴν □ παραλλάξει. ἐὰν δὲ ♀ παρεμπλακῇ καθ' οἷον δή ποτ' οὖν τρόπον οἱ παρατεθέντες τὴν ☍ εἰς τὴν δυσεντερίαν περιπίπτουσι. ὠχροὶ δὲ καὶ τοὺς πόδας φλεγμαίνοντες καὶ ταῖς σαρξὶ συμπεπτωκότες. οὕτως δὲ καὶ ἐγχρονίσαντες οὐδὲν ἧσσον ἀναιροῦνται. [915] ἐὰν δὲ ἐπὶ τὰ μεγάλα τρέχῃ, σχηματίζηται δὲ ὁμοίως ♂ ἢ ☉ ἢ ἀμφότερος τὰ προκαταρκτικὰ αἴτια γενήσεται ἅπαντα. πρὸς δὲ τούτοις καὶ πυρετοὶ ἐπιτεταμένοι. καὶ περὶ τὸ ἧπαρ φλε-

difficiles in invafionibus, quos tamen infra duas horas immutant et remiffius continenter habent; et quae circa ventrem tenuia funt, deinde urinae male olent. Utiles autem funt *adhibitae cucurbitulae, at inutiles* fucci omnes qui refrigerant. Quod fi luna a quadrato ad majora percurrat Saturno configurata, usque ad oppofitum periclitati fervantur. Si vero in propofita conftitutione luna percurrat Jovi vel Mercurio vel etiam utrisque configurata, erunt quidem caufae propofitae, ad haec vero ventrem dolent; ac frequentius exfolvuntur, ut fine pulfu fiant. Quod fi a media figura ad minora feratur configurata Saturno, ne quidem quadratum praeteribunt. Si autem Venus quocunque modo complicetur qui oppofitum praeterierint, decidunt in dyfenteriam pallentesque fiunt, ac pedes intumefcunt et carnes collabuntur; quum autem hoc pacto diutius vitam traxerint nihilo tamen minus intereunt. Si vero currat ad magna pariterque Marti vel foli vel utrique configuretur caufae procatarcticae erunt omnes, infuper tamen et febres intenfae et inflammatio in hepate ac

Ed. Chart. VIII. [915.]

γμονῇ, ἐναλγεῖς τε ὅλῳ τῷ σώματι, τὰ δὲ ἄκρα πυρούμενα διὰ τὰς ἐπαλλήλους σημασίας. προσήκει οὖν διαίταις δυναμέναις τρέφειν χρῆσθαι. φύσει γὰρ ἐπὶ τούτου τοῦ ζωδίου οὔτε αἱ τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεις συνοίσουσιν αἳ διὰ φλεβοτομίας. ἐὰν δὲ μηδεὶς τῶν ἀγαθοποιῶν παρεμπλακῇ, μέχρι τῆς ☍ κινδυνεύσει. ἐὰν δὲ ♃ ἢ ♀ ἐπιθεωρήσωσιν ἢ αὐτὴ ἡ ☾ ἐπὶ τὰ ἥσσονα φέρηται, μέχρι τῆς ☍ πολλὰ σκυλέντες διασώζονται, χρῆσθαι οὖν ταῖς ὁμαλαῖς καὶ εὐαγώγοις θεραπείαις. ἐὰν δὲ ♃ ἢ ♀ συσχηματισθῶσι τῇ ☾ συσχηματιζομένης αὐτῆς ♂ ἢ ☉ καὶ προστιθείσης τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτὶ, οὐδὲν ὠφελήσουσιν οἱ ἀγαθοποιοὶ καὶ ἀναιρεθήσονται.

Κεφ. ιε'. Οὐδὲν ἧττον καὶ τοῦτο γινώσκειν σε θέλω ὅτι τὰ περὶ τοὺς τοκετοὺς καὶ τὰς πτώσεις καὶ τοὺς τραυματισμοὺς τοὺς ἐξαίφνης καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια δεῖ ὁρᾷν, ὡς ἐπὶ τῶν κατακλίσεων δεδήλωται, τὰς δὲ ἐκ προαιρέσεως χειρουργίας καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια δεῖ ὁρᾷν. ἤγουν τὰς

toto corpore dolentes, extrema autem ardentia propter invafiones invicem fuccedentes. Convenit ergo diaetis uti quae valeant nutrire; naturaliter enim in hoc figno neque fanguinis detractiones per phlebotomiam factae conducent. Quod fi nulla beneficarum complicetur usque ad oppofitum periclitabitur. At fi Jupiter vel Venus adfpiciat vel ipfa luna ad minora feratur, usque ad oppofitum valde vexati fervantur. Utendum ergo aequalibus remediis et quae facile adhibeantur. Si vero Jupiter vel Venus configuretur lunae quae et ipfa Marti vel foli configuretur numerisque addat et lumini, nihil proderunt beneficae, namque interibunt.

Cap. XV. Volo autem nihilominus et hoc te fcire, ea quae circa partus accidunt et cafus et vulnera quae repente fiunt et quaecunque his funt fimilia eodem modo effe incipienda, quo in decubitibus oftenfum eft; chirurgias vero quae ex delectu fiunt et quaecunque his fimilia

Ed. Chart. VIII. [915.]

περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς χειρουργίας, οἱονεὶ μυδριάσεως ἢ ὑποχύσεως, γλαυκώσεώς τε καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια τῆς ☾ ἰούσης πρὸς αὔξησιν τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ποιεῖσθαι καὶ σχηματιζόντων τῶν ἀγαθοποιῶν κατάρχεσθαι. χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι αὐξούσης τῆς ☾ καὶ προστιθείσης τοῖς ἀριθμοῖς ♂ ἢ ☉ συνόντων ἢ σχηματιζομένων ἐκπυρούμενοι τὰ σώματα ἀναλίσκονται. μειουμένης δὲ τῆς ☾ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς ἀφαιρούσης ♄ ἢ ☿ συνόντων ἢ συσχηματιζομένων τῇ ☾ ψυχόμενοι τὰ σώματα ἀναλίσκονται. ἐκεῖνο δέ σοι προστίθημι. ὁπότε δύο τῇ αὐτῇ ὥρᾳ καὶ τῇ ἡμέρᾳ κατακλιθῶσι, σκέψαι οὕτως τὰς ἡλικίας αὐτῶν συγκρίνων καὶ ἐὰν ἡ ☾ ἀφαιρεῖ τοῖς ἀριθμοῖς καὶ κατακλιθῶσί τινες, συσχηματίζηται δὲ ♄ καὶ ♀, ὁ νεώτερος πρῶτα σωθήσεται, καθὰ προεῖπον καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν συντάγμασι καὶ παρὰ τὸ ὁμοιότροπον τοῦ ζωδίου ἐπὶ τῆς ☍ ἀπαλλαγήσεται. ὁ δὲ πρεσβύτερος κινδυνεύσει, ἢ εἰς ἕτερα πάθη περικυλισθήσεται ὁμοιοτρόπως τῷ ζωδίῳ, ἢ μακρονοσήσας σωθήσεται.

ſunt nempe chirurgiae in oculis verbi gratia dilatationis pupillae vel ſuffuſionis vel glaucomatis et quaecunque his ſunt ſimilia, tunc eſſe exercendas quando luna lumine ac numeris ad augmentum tendit et ei beneficae configurantur. Noſſe autem oportet quum augeſcit luna et numeris addit et junguntur ei Mars aut ſol vel configurantur, conſumi corpora illis quibus ignis adhibetur: quum vero illa minuitur et numeris demit atque ei Saturnus vel Mercurius junguntur aut configurantur conſumi corpora illis qui refrigerantur. Illud vero tibi adjicio, quando duo eodem die atque hora decubuerint, hoc pacto conſiderata eorum aetates comparando. Atque ſi luna numeris demat quando aliqui decubuerint et configuretur Saturnus aut Venus qui junior eſt prius convaleſcet, ſicuti antea quoque dixi in ſuperioribus praeceptis; et ultra ſigni congruentiam in oppoſito liberabitur. Qui vero eſt ſenior periclitabitur vel in alios affectus devolvetur pro ſigni congruentia; vel morbo diuturno detentus ſervabitur. Quod

Ed. Chart. VIII. [915.]
ἐὰν δὲ τῆς ☾ αὐξούσης τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τοῖς φωσὶ συσχηματισθῇ ♂ ἢ ☉ ὁ νεώτερος κινδυνεύσει μετὰ τὴν □ καὶ ☍ ὁμοιοτρόπως τῷ ζωδίῳ ἐν ᾧ ἡ ἔτυχε. ἐὰν δὲ πρὸς τοὺς ἀγαθοποιοὺς ἡ ☾ συσχηματισθῇ ἐπί τε πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων σωθήσονται ὁμοιοτρόπως αὐτῷ τῷ ζωδίῳ· διό σοι ἀπηγόρευσα, ἵνα σκέψει ταύτῃ χρώμενος ἀδιάπτωτος ἔσῃ ἐν ἅπασι.

ſi luna augeatur numeris et lumine et Mars aut ſol configuretur, periclitabitur junior poſt quadratum et oppoſitum juxta ſigni in quo luna fuerit congruentiam. Sed ſi luna beneficis et in ſenioribus et in junioribus configuretur juxta ipſius ſigni congruentiam ſervabuntur. Haec ego tibi idcirco enarravi, ut hac ipſa conſiderandi ratione utens nulla in re labi poſſis.

ΓΑΛΗΝΩ ΠΡΟΣΓΡΑΦΟΜΕΝΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΡΙ ΟΥΡΩΝ.

Ed. Chart. VIII. [337.] Ed. Baf. IV. (410.)

[337] Κεφ. α'. Τῶν οὔρων αἱ διαφοραὶ πολλαὶ μὲν κατὰ μέρος, αἱ δὲ πρῶται δύο, χῦμά τε καὶ παρυφιστάμενον. καλῶ δὲ χῦμα αὐτὸ τὸ οὖρον παρὰ τὸ κεχῦσθαι, παρυφιστάμενον δὲ τὸ ἐν αὐτῷ ἑτεροίως ἐμφαινόμενον. ἀλλὰ τοῦ χύματος πάλιν ἰσάριθμοι τυγχάνουσιν αἱ διαφοραί. δύο γάρ ἐστι τούτου, τὸ μὲν σύστασις, τὸ δὲ χροιά. ἑκάτερον δὲ τούτων εἰς ἕτερα διαιρεῖται. εἰ μὲν οὖν σύστασις εἰς λεπτότητα, παχύτητα καὶ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων σύμμετρον. ἀλλὰ τὸ μὲν σύμμετρον ἐπειδὴ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἀδιαίρετον

GALENO ADSCRIPTUS LIBER DE URINIS.

Cap. I. Urinarum differentiae multae quidem particulatim exiftunt; primae tamen *funt* duae, liquor et contentum. Liquorem autem voco ipfam urinam a liquari; contentum vero, quod diverfe in urina apparet. Rurfus vero liquoris pares numero differentiae contingunt; duae fiquidem funt hujus liquoris, prior quidem confiftentia, pofterior vero color. Utrumque autem horum in alia partitur, confiftentia enim alia eft tenuis, alia craffa, alia mediocris. Eam vero quae mediocris eft, quum fecundum naturam fe habeat, dividere non licet; ceterum tenuis et

ὑπάρχει. τὸ δὲ λεπτὸν καὶ παχὺ τέμνεται διχῆ. τὸ μὲν λεπτὸν ἢ οὐρεῖται λεπτὸν καὶ μένει λεπτὸν ἢ οὐρεῖται λεπτὸν καὶ ἀναθολοῦται καὶ παχὺ γίνεται.

Κεφ. β'. Τούτων τὸ μὲν πρότερον ἐσχάτην ἀπεψίαν δηλοῖ. οὐ γὰρ ἐνεχείρησεν ὅλως ἡ φύσις ἐπὶ τούτου πρὸς τὴν πέψιν· τὸ δὲ δεύτερον ὃ ἐστιν λεπτὸν, ἀναθολούμενον δὲ, δηλοῖ τὴν φύσιν ἄρχεσθαι πέττειν. τὸ μὲν λεπτὸν οὕτως διαιρεῖται καὶ ταῦτα σημαίνει.

Κεφ. γ'. Τὸ δὲ παχὺ καὶ αὐτὸ παραπλησίως τῷ λεπτῷ ἢ οὐρεῖται παχὺ καὶ μένει παχύ· καθίσταται δὲ καὶ γίνεται λεπτόν. [338] καὶ δηλοῖ τὸ μὲν πρότερον ἀκμάζειν, τὸ δὲ δεύτερον τὴν τῶν παχέων χυμῶν ζύμωσιν, ἄρχεσθαι δὲ τὴν διάκρισιν. καὶ αὗται μὲν αἱ τοῦ χύματος ἐν συστάσει διαφοραί· ἀλλ' ἐπειδὴ τούτου ποιούμενοι τὴν διαίρεσιν, ἐλέγομεν οὖν καὶ ἐν χρώματι διαφορᾶς αὐτῶν, φέρε δὴ καὶ ταύτας ἐφεξῆς ἐκθώμεθα. ἔστιν οὖν πρῶτον τὸ λευκόν. εἶτα τὸ ὠχρόν. ἐφεξῆς δὲ τούτων τὸ πυῤῥόν.

crassa bisatiam dividitur. Urina quidem tenuis aut mingitur tenuis et permanet tenuis aut meitur tenuis, sed turbatur tandem et efficitur crassa.

Cap. II. Prior quidem harum extremam indicat cruditatem, natura enim nondum prorsus coctionem tentavit, altera autem quae ex tenui reddita est turbida indicat naturam jam primo aggressam esse coctionem. Et tenuis quidem urina ita dividitur idque quod diximus significat.

Cap. III. At crassa simili modo aut meitur crassa et permanet crassa aut meitur crassa, sed redditur tenuis. Prior quidem indicat vigorem agitationis, altera autem ebullitionem crassorum humorum, sed tamen naturam incipere secretionem eorum indicat. Et hae quidem sunt humoris quoad substantiam differentiae. Quum vero in priore partitione mentionem etiam fecerimus differentiarum quae a coloribus capiuntur, jam deinceps eas exponamus. Prima igitur est urina alba, hanc sequitur pallida,

τέταρτον δὲ τὸ ξανθόν. μετὰ δὲ τούτων ἐστὶ τὸ ἐρυθρόν. ὕστατον δὲ τὸ μέλαν. καὶ ἔστιν ἄκρα μὲν δύο τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, τὰ δὲ λοιπὰ τούτων μεταξὺ τέτακται. ἔστιν μὲν οὖν τὸ ὠχρὸν ἐγγὺς τοῦ λευκοῦ, τὸ δὲ πυῤῥὸν τοῦ μὲν λευκοῦ πόῤῥωθεν, τοῦ δὲ ὠχροῦ συνέγγυς. πάλιν δὲ τὸ ἐρυθρὸν συνέγγυς μὲν τοῦ μέλανος, τοῦ δὲ πυῤῥοῦ καὶ ὠχροῦ ποῤῥωτάτω. τὸ δὲ ξανθὸν ἴδιον ἔχει ἐξαίρετον τὸ μίγμα, ὡς εἶναι δύο χρωμάτων τοῦ τε πυῤῥοῦ καὶ τοῦ ἐρυθροῦ, ὅθεν καὶ στίλβον αὐτὸ κέκληκεν ὁ Γαληνὸς ἐν τῷ περὶ κρίσεων. εἰκότως γὰρ καὶ στίλβει. κατάλαμπρον γὰρ ὑπὸ τοῦ πυῤῥοῦ. φαιδρύνεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἐρυθροῦ. ἐφεξῆς οὖν ἐστιν ἀλλήλων ἐν χρώματι οὖρα ταῦτα, λευκὸν, ὠχρὸν, πυῤῥὸν, ξανθὸν, ἐρυθρὸν, μέλαν. γίνεται μὲν τὸ ὠχρὸν ὅταν ὀλίγη χολὴ τὸ ὑδατῶδες ἐπιχρώσῃ, τὸ δὲ πυῤῥὸν ὅταν πλείων, τὸ δὲ ἐρυθρὸν ἀπὸ αἵματος, τὸ δὲ μέλαν ἀπὸ ὑπεροπτήσεως καὶ ἑτέρων τινῶν, καθὰ μετ' ὀλίγον εἰρήσεται. τὸ δὲ λευκὸν ἔσχατον ἀπεψίαν δηλοῖ. αὗται μὲν οὖν εἰσιν αἱ ἁπλαῖ τοῦ ὑποχύματος διαφοραὶ ἔν τε συστάσει

deinceps rufa, quarta eft flava, poft hanc rubra, ultimo nigra et extremae quidem funt duae, alba et nigra; reliquae autem mediae inter has. Eft igitur pallida proxima albae, rufa autem longius diftat ab alba, propior pallidae e diverfo autem rubea proxima eft nigrae longiffime diftans a rufa et a pallida, flava autem peculiarem ac propriam habet mixtionem, ita ut gemini coloris effe videatur partim rufi partim rubei. Quare et in libro de crifibus fplendentem ipfam appellavit Galenus, jure enim fplendet, fplendorem enim a rufo, nitorem autem a rubeo accipit. Ergo ordine quodam mutuo a fe invicem urinae hae coloribus differunt, alba, pallida, rufa, flava, rubea, nigra. Fit autem pallida quum modicum cholerae ferofae humiditati accedit; rufa autem fit quando plus cholerae additur; rubea fit a fanguine, nigra vero a nimia exuftione et ab aliis caufis ut paulo poft dicetur, alba autem indicat extremam cruditatem. Hae igitur funt liquoris fimplices differentiae in confiftentia et colore. Reli-

καὶ χροιᾷ. λοιπὸν δ᾽ ἂν εἴη καὶ τὰς τούτων συμπλοκὰς εἰπεῖν καὶ θεάσασθαι, ποῖαι μὲν δύνανται συναφθῆναι, τίνες δὲ οὔ. καὶ συμπλεκόμεναι τί σημαίνουσιν.

Κεφ. δ΄. Ἔστω οὖν πρότερον ἐν τῇ συστάσει ἄπεπτον καὶ γινέσθω λεπτὸν καὶ τούτου μένοντος λεπτοῦ ἀμειφθείτω τὸ χρῶμα καὶ ἔστω τελέως λευκὸν, ὡς εἶναι αὐτὸ λεπτὸν καὶ λευκόν. τὸ τοιοῦτον οὖρον πολλὰ σημαίνει. ἢ γὰρ ἀσθένειαν δυνάμεως, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν γερόντων ἐπιφαινόμενον δηλοῖ, καὶ ἐπὶ τῶν χρονίων δὲ νοσημάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φαίνεται λεπτὸν καὶ λευκὸν διὰ τὴν ἀσθένειαν, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τούτων τῆς φύσεως. σημαίνει δὲ καὶ ἔμφραξιν, ὡς ἐπὶ τοῖς φρενιτικοῖς ἐπιφαινόμενον ἐνδείκνυται. καὶ ἐπὶ τῶν τεταρταίων πάλιν ἐν ταῖς ἀρχαῖς τοιοῦτον οὐρούμενον ἔμφραξιν σημαίνει. τὸ γὰρ τῶν μελαγχολικῶν τῇ παχύτητι τὰς ὁδοὺς σφῆνον, (411) ὥσπερ διηθισμένον τὸ οὖρον, φαίνεται λεπτὸν καὶ λευκόν. ἕτερον δὲ μέγιστον σημαίνει κακὸν καὶ τὸ τοιοῦτον οὖρον. κἂν γὰρ

quum eſt ut complicatas connexasque dicamus quales ſcilicet ſint quae deinceps ſimul connecti poſſunt, quae item non poſſunt, et ſi connectantur, quid ſignificent.

Cap. IV. Sit igitur quoad ſubſtantiam ſuam minime cocta, talis vero eſt tenuis cui ita permanenti tenui annectatur color exquiſite albus, ut ſit ea tenuis et alba; haec urina multa ſignificat. Aut enim imbecillitatem virtutis oſtendit, ſicut in ſenibus et in morbis diuturnis in pluribus ut plurimum apparent urinae tenues et albae. Tales etiam in nonnullis qui natura imbecilles vires habent videntur. Interdum ſignificat obſtructionem, ſicuti quum in nephriticis apparet, indicat, et in quartanis ſimiliter quum in principiis talis meitur obſtructionem ſignificat, ac rurſus in ipſis quartanis talis quum micta fuerit urina circa initia obſtructionem ſignificat; humor etenim melancholicus quum ſua craſſitie venas obſtruat, quaſi percolata urina alba et tenuis apparet. Indicant vero tales urinae et aliud ſummum malum, ſi enim in cauſo et

ἐπὶ διακαεῖ καὶ καυσώδει πυρετῷ ἐπιφανῇ λευκὸν καὶ λεπτὸν, σημαίνει φρενῖτιν. εἰ γὰρ ὁ πυρετὸς πλῆθος δηλοῖ χολῆς, οὐκ ἐπιχρώννυται δὲ τὸ οὖρον, εὔδηλον ὡς ὅτι οὐ μένει ἐν τοῖς ἀγγείοις χολὴ, ἀλλ' ὅτι οἰκείᾳ κουφότητι περὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀνέδραμεν. εἰ μὲν οὖν μὴ πάρεστιν ἡ φρενῖτις τοῦ οὔρου τυγχάνοντος λεπτοῦ καὶ λευκοῦ, ἀλλ' εἴη πυρετὸς καυσώδης, μαντευόμεθα φρενῖτιν. εἰ δὲ τοιοῦτον μὲν εἴη τὸ οὖρον, πάρεστι δὲ ἡ φρενῖτις, προσαγγέλλει θάνατον ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. οὐ γὰρ ὑπομένει ἡ δύναμις ἡ ἐγκεφάλου σώζεσθαι κατὰ τῆς χολῆς ἀνιώσης καὶ δακνούσης τῇ δριμύτητι. τοσαῦτα μὲν δηλοῖ τὸ λεπτὸν καὶ λευκὸν οὖρον.

Κεφ. ε'. Ἔστω πάλιν τῇ συστάσει ἄπεπτον, τουτέστι τὸ λεπτὸν, ἐν δὲ τῷ χρώματι μετρίως πεπεμμένον, ὡς εἶναι αὐτὸ ὠχρόν· τὸ τοιοῦτον ἀσθένειαν δηλοῖ. τῷ μὲν γὰρ χρώματι τῶν οὔρων ἔπεψεν ὡς ἂν ῥᾴδιον ὑπάρχον, οὐκέτι δὲ καὶ τῇ συστάσει διὰ τὸ δυσκολώτερον.

Κεφ. στ'. Πάλιν δὲ λεπτὸν ἔστω, ἀλλ' ἀμειβέσθω τῷ

urente febre appareat urina tenuis et alba, fignificat phrenitin. Quum enim febris ipfa urens copiam bilis indicet, urina vero non tingatur, manifeftum eft quod biliofus humor non retinetur in vafis, fed levitate fua cerebrum infilit. Siquidem igitur nondum adeft phrenitis, urina exiftente tenui et alba, febre vero ardente, praedicimus phrenitin futuram; fi vero adeft phrenitis, urina vero ejusmodi eft, praedicimus mortem ut plurimum, neque enim poterit virtus cerebri fervari, cui ingruit tantus acutae mordacisque cholerae impetus. Haec igitur fignificat urina tenuis et alba.

Cap. V. Sit iterum urina quoad fubftantiam cruda, id eft tenuis, quoad colorem autem modice cocta, ut fit pallida; talis imbecillitatem fignificat. Quoad colorem enim concoxit, quippe quum hoc facilius fit, nondum vero quoad fubftantiam, propterea quod hoc difficilius eft.

Cap. VI. Sit urina tenuis cui annectatur color ru-

χρώματι καὶ ὑπαρχέτω πυῤῥὸν, βέλτιον μὲν τοῦ προτέρου τὸ τοιοῦτον τυγχάνει, ἔστι δὲ ἄπεπτον διὰ τὴν σύστασιν.

Κεφ. ζ'. Ἀλλ' ἔστω λεπτὸν ὡς ὑπόκειται, ἀλλὰ ξανθόν· τοῦτο σημαίνει οὐ μόνον ἀπεψίαν, ἀλλὰ καὶ ὕλης ἔνδειαν δηλοῖ, ὡς νεώτερος ἀσιτήσας. ἐκδιδάσκει δὲ καὶ θερμότητα πολλὴν ἐν τῷ βάθει τίκτειν χολὴν, ὡς ὁ τριταῖος. δηλοῖ καὶ ἀγρυπνίαν καὶ φροντίδα. ἅπαντα ταῦτα ξανθὰ τὰ οὖρα ποιεῖ.

Κεφ. η'. Ἔστω δὲ πάλιν ἄπεπτον τῇ συστάσει λεπτὸν, ἀλλ' ἐρυθρόν. τὸ τοιοῦτον οὐ συνίσταται. εἰ γὰρ τὸ ἐρυθρὸν ἀφ' αἵματος γίνεται, τὸ δ' αἷμα πάλιν ἀπὸ πέψεως γίνεται, ἡ δὲ πέψις παχύνει τὴν σύστασιν· εὔδηλον ὅτι τὸ ἐρυθρὸν οὐ συνίσταται μετὰ τοῦ λεπτοῦ. εἰ γὰρ καί ποτε μιγῇ μετὰ τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος τὸ λεπτὸν, ἀλλ' οὐκ ἀπ' ἀκριβῶς ἐρυθροῦ, ἀλλὰ καὶ ἰχωροειδοῦς.

Κεφ. θ'. Ἡ δὲ τελευταία ἐστὶ συμπλοκὴ ἡ τοῦ λεπτοῦ καὶ μέλανος, οὐδ' αὐτὴ δυναμένη συστῆναι. ἔστι γὰρ τὸ

fus, talis melior quidem eſt priore, eſt tamen cruda quoad ſubſtantiam.

Cap. VII. Sit urina tenuis et flava, haec non ſolum cruditatem indicat, ſed etiam defectum alimenti, id quod in juvene jejuno reperitur. Interdum oſtendit calorem multum in profundo bilioſum ſuccum gignere, id quod in febre tertiana; indicat et vigilias ac animi perturbationes. Haec omnia flavam urinam efficiunt.

Cap. VIII. Proponatur iterum urina cruda quoad ſubſtantiam tenuis, ſed rubea, talis nunquam reperitur. Si enim rubeus color in urina a ſanguine fit, ſanguis vero a coctione, coctio autem ſubſtantiam incraſſat, manifeſtum eſt quod rubor in urina cum tenuitate conſiſtere non poteſt. Quod ſi aliquando reperiatur tenuis urina cum rubore, color ille exquiſite rubeus non eſt, ſed eſt quiddam ichoroeides.

Cap. IX. Ultima autem eſt connexio tenuis et nigrae, haec etiam nunquam reperitur. Color enim niger

μέλαν χρῶμα ἢ διὰ τὸ ἐκκαθαίρεσθαι τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν ἢ διὰ ψύξιν ἢ δι' ὑπερόπτησιν τοῦ αἵματος. ἔστι δὲ καὶ τὰ τρία παχέα.

Κεφ. ι'. Ὅτι δὲ τοῦ μέλανος αἱ τρεῖς εἰρημέναι διαφοραὶ παχυτάτης κέκτηνται συστάσεως ἐντεῦθεν κατάδηλον. ἐπὶ τῇ παρακμῇ γὰρ τοῦ τεταρταίου καὶ τῇ λύσει τῆς μελαγχολίας οὖρα φαίνεται μέλανα γινόμενα. γίνονται δὲ μέλανα διὰ τὸ ἐκκαθαίρεσθαι τὸν μελαγχολικὸν χυμόν. οὗτος δὲ γεώδης τῇ οὐσίᾳ καὶ παχὺς κατὰ σύστασιν. οὐκοῦν καὶ τὰ οὖρα ποιεῖ παχέα. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἐξ ὑπεροπτήσεως αἵματος μέλανα γινό- [340] μενα οὖρα παχέα τυγχάνει. εἰ γὰρ ὄπτησις ἀνικμᾶται τὴν ὑγρότητα τοῦ αἵματος, εὔδηλον ὡς παχύνει τὴν σύστασιν. καὶ φανερὸν ὅτι καὶ τὰ οὖρα παχέα γίνεται. ἢ γὰρ τοῦ χρώματος μεταλαμβάνει καὶ γίνεται μέλανα καὶ τῇ συστάσει ὡς ἀποκαύσει τοῦ αἵματος· καὶ ἡ ψύξις δὲ φανερῶς τῇ πήξει παχύνει τὴν ὕλην καὶ τὴν σύστασιν τοῦ οὔρου, ὁμοίαν ἀπεργάζεται τῇ τοῦ χύμα-

fit propterea quod melancholicus humor per urinas purgatur; aut fit a frigiditate nimia aut a nimia fanguinis aduftione; haec vero tria craffitiem fibi vendicant.

Cap. X. Quod autem tres quas diximus urinae nigrae differentiae craffam fibi fubftantiam vendicent manifeftum eft; in remiffione enim febris quartanae et folutione melancholiae urinae apparent nigrae. Redduntur autem nigrae propterea quod humor melancholicus per has expurgetur, qui fua fubftantia terreus eft et craffus; quare et urinas efficit craffas. Simili modo et hae urinae quae ex affatione aduftioneque fanguinis nigrae fiunt, craffae funt. Si enim uftio nimia exficcat humiditatem fanguinis, conftat quod etiam craffam efficit ejus fubftantiam; quare manifeftum eft quod et urinae craffae fient; a fanguine enim et coloris immutationem accipiunt et fubftantiae ufti fanguinis craffitiem referunt. Frigiditas vero quia incraffat materiam, etiam urinae fubftantiam

τος συστάσει, καὶ πάλιν τὰ οὖρα γίνονται παχέα, ὥσπερ ἐδίδαξα.

Κεφ. ια'. Καὶ περὶ μὲν τὸ πλοκὸν τοῦ λεπτοῦ πρὸς τὰ χρώματα τοῦ οὔρου τὰ προειρημένα ἀρκείτω, νῦν δὲ λοιπὸν τὴν σύστασιν ἀμείψωμεν καὶ ἔστω τὸ οὖρον παχὺ καὶ τούτου μένοντος παχέος ἀναλλαττέσθω τὸ χρῶμα καὶ ἔστω λευκόν. τὸ τοιοῦτον δηλοῖ τὸν ὠμὸν χυμὸν πολὺν συνάγεσθαι κατὰ τὸ σῶμα.

Κεφ. ιβ'. Ἀλλὰ δὴ ἔστω παχὺ καὶ ὠχρὸν, αὐτὸ οὐ δύναται συνελθεῖν εἰς συμπλοκὴν, οὔτε γὰρ παχὺ καὶ πυῤῥὸν οὔτε παχὺ καὶ ξανθὸν συνελθεῖν δύνανται. τὰ τοιαῦτα γὰρ χρώματα δι' ἔνδειαν ὕλης γίνεται καὶ δυνάμεως ἀσθένειαν. τὸ δὲ παχὺ διὰ τὰ ἐναντία· φανερὸν ὅτι καὶ πυῤῥὸν ἢ ὠχρὸν ἢ ξανθὸν οὐ δύνανται ἅμα συστῆναι.

Κεφ. ιγ'. Ἀλλὰ δὴ ἔστω παχὺ καὶ ἐρυθρὸν, τὸ τοιοῦτον οὖρον συνίσταται καὶ σημαίνει πλῆθος αἵματος, ὡς ἐν συνόχοις πυρετοῖς.

faciet humori fimilem. Ita igitur urinae fiunt craffae, ut docui.

Cap. XI. Et de connexione fubftantiae tenuis cum diverfis urinae coloribus haec quae diximus fufficiant; fupereft ut de altera fubftantiae differentia differamus. Sit igitur urina craffa cui ita permanenti craffae color albus accedat, talis urina magnam effe in corpore crudorum humorum copiam indicat.

Cap. XII. Proponatur craffa et pallida, haec non poteft in connexionem venire, neque enim craffa et rufa neque craffa et flava fimul confiftere poffunt. Colores enim hi propter defectum materiae fiunt, ac debilitatem virtutis, craffa autem a contrariis fit caufis. Quare manifeftum eft quod rufa aut pallida aut flava fimul cum craffa permanere nequeunt.

Cap. XIII. Sit urina craffa et rubea, hujusmodi enim urina reperitur, fignificat plenitudinem fanguinis, ut fit in fynochis febribus.

Κεφ. ιδ'. Ἔστω δὴ παχὺ καὶ μέλαν λοιπόν. καὶ αὐτὴ δὲ συνίσταται καὶ σημαίνει τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν ἐκκενοῦσθαι πολὺν, ὡς ἐπὶ τῇ παρακμῇ τοῦ τεταρταίου καὶ ἐπὶ τῇ λύσει τῆς μελαγχολίας. περὶ δὲ τῶν διὰ ψύξιν καὶ ὄπτησιν γινομένων μελάνων ὕστερον ἐροῦμεν· καὶ αὗται μὲν τοῦ παχέος μετὰ τῶν ἐνδεχομένων χρωμάτων αἱ συμπλοκαί. ἀρξόμεθα δὴ περὶ τῶν παρυφισταμένων.

Κεφ. ιε'. Ἔστω δὴ πρότερον λευκὸν καὶ τὴν ἄνω χώραν ἔχον καὶ λεῖον, μηκέτι δὲ ὁμαλὸν, ἀλλὰ σήμερον μὲν πεπεμμένον, αὔριον δὲ οὔ· τὸ τοιοῦτον ἀσθένειαν δηλοῖ καὶ μὴ δύνασθαι διὰ παντὸς ὁμοτίμως πέττειν τὴν ὕλην.

[341] Κεφ. ιστ'. Ἀλλὰ δὴ ἔστω λευκὸν μὲν καὶ τὸν κάτω κεκτημένον τόπον, μηκέτι δὲ λεῖον, ἀλλὰ διεσπασμένον. τοῦτο χεῖρον τοῦ προτέρου ὑπάρχον. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐδείκνυε τὴν φύσιν διὰ πολλῶν τὴν ἀνωμαλίαν ὑπομένειν, τοῦτο δὲ ἐν μιᾷ πέψει ὅπερ ἐστὶ μοχθηρότατον, ὥσπερ καὶ τὸ φθινόπωρον κακὸν, ὅτι ἀνώμαλον. ἀλλ' ἐὰν μὲν διὰ τεττάρων

Cap. XIV. Sit crassa urina et nigra, talis etiam reperitur et significat evacuationem humoris melancholici; id quod multoties fit in declinatione quartanarum et in solutione melancholiae. De urinis vero nigris quae fiunt aut ab adustione aut a frigiditate postea dicemus. Et hae quidem sunt crassi cum iis quos diximus coloribus connexiones. Jam vero incipiamus agere de iis quae contenta vocavimus.

Cap. XV. Esto igitur primum album supremum locum occupans planum, sed inaequale, id est uno die coctum, postero die non coctum; tale debilitatem indicat virtutis, quae non potest ex aequo omni tempore materiam concoquere.

Cap. XVI. Sit vero album quidem et inferiorem locum tenens, non amplius tamen planum, sed divulsum, hoc deterius est priore; illud enim ostendebat naturam sustinere inaequalitatem multis interjectis diebus; hoc vero in una coctione, id quod deterrimum est. Et veluti autumnus propterea malus esse dicitur quod est inaequalis,

ᾖ πέντε ἡμερῶν γίνοιτο, ἔλαττον τὸ κακόν· ἐὰν δὲ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, χεῖρον ὑπάρχει. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ διεσπασμένα τῶν πρώτων χείρονα, εἴ γ' ἐν μιᾷ πέψει διακοπὴν φύσεως δηλοῖ. διακόπτει δὲ τὴν φύσιν πνεῦμα παρεμπεσὸν (412) καὶ διασπᾷ τὴν συνέχειαν τοῦ πεμπομένου χυμοῦ. ἐπεὶ οὖν ὑπεθέμεθα κατὰ φύσιν τὸ παρυφιστάμενον ἔν τε χροιᾷ καὶ ἐν τόπῳ, παρὰ φύσιν δὲ ἐν τῇ συστάσει, δῆλον ὅτι τοῦ ταῦτ' ἔχοντος οὕτως ἐν τῇ συστάσει ἡ ὁμαλότης ἐστὶν ἡ ἀνωμαλία.

Κεφ. ιζ'. Τὸ οὖν πρότερον ὁμαλὸν διεσπασμένον κακόν. πλῆθος γὰρ ἐνδείκνυται πνεύματος παχέος ἐν τῷ βάθει μὴ δυναμένου λεπτυνθῆναι ὑπὸ φύσεως.

Κεφ. ιη'. Ἀλλὰ δὴ ἔστω διεσπασμένον ἀνώμαλον. τουτέστι ποτὲ μὲν φαινόμενον τοιοῦτον, ποτὲ δὲ οὔ, τοιοῦτον τοῦ προτέρου τυγχάνει ἄμεινον. ὀλίγον γὰρ δηλοῖ πνεῦμα καὶ τοῦτο λεπτὸν ἔσεσθαι ταχέως. καὶ θαυμαστὸν ὑπὸ τῆς φύσεως ἀκολουθεῖ τὸ τὴν μὲν ὁμαλότητα εἶναι κακὸν,

ſi tamen inaequalis fiat quarto vel quinto quoque die minus eſt malus, ſi vero una die longe pejor eſt, ſic et ſedimenta divulſa pejora prioribus ſunt, quoniam indicant naturam in una coctione defeciſſe ob diſtractionem, diſtrahitur vero natura a flatibus qui inter ſuccos intercurſant ac dirimunt continuitatem ſucci qui concoquitur. Quoniam igitur ſuppoſuimus contentum habere ſe ſecundum naturam quoad colorem et locum, praeter naturam autem in ſubſtantia, manifeſtum eſt quod in ſubſtantia illius quod haec ita habet aequalitas vel inaequalitas eſt.

Cap. XVII. Sit igitur prius aequale divulſum, tale procul dubio malum eſt, indicat enim copiam craſſi flatus in profundo qui a natura extenuari non potuit.

Cap. XVIII. Sit aliud divulſum inaequale, id eſt alio tempore tale apparens alio diverſum, hoc priore eſt melius, indicat ſiquidem flatuoſos ſuccos eſſe paucos quos natura cito diſcutiet et tenues reddet. Et mirum ſane eſt inter opera naturae aequalitatem malum eſſe, inaequalita-

τὴν ἀνωμαλίαν δὲ ἀγαθόν. καὶ μάλιστα δὲ εἰκότως τὸ τοιοῦτον συμβαίνει. τὰ γὰρ κατὰ τὴν αὐτὴν ἔχοντα δύναμιν μοχθηρὰ τυγχάνει. οὕτως οὖν καὶ ὁ διαλείπων σφυγμὸς ἀεὶ μὲν ὁ αὐτὸς φαινόμενος μοχθηρότατός ἐστι, ποτὲ δὲ φαινόμενος τοιοῦτος ἄλλοτε δὲ οὔ, ἔλαττον κακὸν τοῦ προτέρου δηλοῖ. οὕτως οὖν καὶ τὸ διεσπασμένον ἀνώμαλον τοῦ διεσπασμένου μὲν, ὁμαλῶς δὲ φαινομένου μετριώτερόν ἐστι κακόν. καὶ περὶ μὲν ταύτης τῆς συμπλοκῆς ἱκανὰ τὰ προειρημένα.

Κεφ. ιθ'. Ἔστω δὲ ἑτέρα ἥδε. τὸ παρυφιστάμενον πεπεμμένον ἔστω τῷ χρώματι καὶ ὑπαρχέτω λευκὸν, μηκέτι δὲ τὴν κάτω χώραν ἐχέτω, ἀλλὰ τὴν μέσην. καὶ τὸ ἔχον τὴν μέσην χώραν ἔστω πρότερον καὶ λεῖον ἐν συστάσει καὶ ὁμαλὸν ἐν χρόνῳ· τὸ τοιοῦτον πέψιν σημαίνει, ἀλλ' οὐ τελείαν, οὐ γὰρ ὑπόστασίς ἐστιν, ἀλλὰ μέση πέψις ἤτοι σαφῆ δηλοῦσα, τὸ γὰρ ἐν μέσῳ ἐποχούμενον ὑπόστασίς ἐστι τῇ φύσει, τῷ τόπῳ δὲ διαφέρουσα. τὸν δὲ τόπον ἀμείβουσα διὰ πνεύματος περιουσίαν. ἐὰν γὰρ μήτε τελείως ἐν τῇ

tem bonum; quod merito fane ita evenit, mala enim fi eandem perpetuo vim habeant, deterrima funt. Sicut et pulfus arteriarum, fi femper et continuo intermittens exiftat, deterrimus eft, fi vero aliquando intermittens, aliquando non intermittens, minus eft malum. Eodem modo fedimentum divulfum inaequale minus malum eft fedimento divulfo et aequali. Et haec quidem de hac complicatione dicta fufficiant.

Cap. XIX. Sit autem alia complicatio haec. Contentum quoad colorem fit coctum et fit album, non obtinens tamen locum inferiorem, fed medium, ac quod medium locum habet fit prius et laeve in fubftantia, aequale in tempore, tale indicat coctionem, fed tamen non perfectam, id enim non eft hypoftafis fed media coctio aut claram oftendens, quod enim in medio eft naturae hypoftafis eft, loco tamen differt ab hypoftafi. Caufa autem diverfitatis loci eft abundantia flatus qui immifcetur fuccis; fi enim flatus haud exacte per concoctionem fuerit

πέψει λεπτυνθῇ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ τοῦ παρισταμένου ὄντος ἀποκλυσθῇ διὰ παχύτητα, ὠθεῖ τοῦτο καὶ φέρει μετέωρον πρὸς ἄκραν ἐπιφάνειαν καὶ καλεῖται νεφέλη. ἢ πρὸς μέσην χώραν [342] καὶ καλεῖται ἐναιώρημα. ἢ οὐδ' ὅλως ἐστὶ πνεῦμα καὶ τῷ βάθει φαίνεται κάτω καὶ ὀνομάζεται ὑπόστασις. περὶ μὲν ἐναιωρήματος εἴρηται τοσαῦτα.

Κεφ. κ'. Τὰ γὰρ τοιαῦτα εἰρημένα τῇ θέσει μὲν διαλλάττουσι, τὴν δὲ χροιὰν ἀμείβει ἡ τοῦ πνεύματος παρέμπτωσις. ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τῆς πέψεως γίνεται καὶ εἰ μὲν τελεία πέψις εἴη, καὶ ἡ φύσις τὸ πνεῦμα λεπτύνει. διὸ καὶ ὑπόστασις τελεία δηλοῖ τὴν πέψιν. εἰ δὲ μὴ δυνηθείη τὸ πνεῦμα λεπτυνθῆναι, ἀλλὰ τῇ παχύτητι, καὶ μὴ διαφορούμενον ἐκ τοῦ χυμοῦ, διὸ καὶ ἀκατέργαστον ἔχει τὸν χυμὸν, ὅθεν καὶ οὐ τελείαν πέψιν δηλοῖ, ἀλλ' ἀσαφῆ καὶ μέσην, διὸ καὶ τὴν μέσην καταλαμβάνει χώραν, οὐ γάρ ἐστι πολὺ, εἰ γὰρ τὴν ἄνω πέψιν κατεῖχε καὶ ἐγίνετο νεφέλη πέψιν μὲν σημαίνει ὅτι ἐγεννήθη. ἀμυδρὰν δὲ ὅτι πολὺ

extenuatus, fed ob craffitiem inclufus fuerit intra contentum, flatus ipfe trudit illud atque attollit aut ad fupremam fuperficiem et tum vocatur nubecula aut ad mediam regionem, quod tum vocatur fufpenfum. At vero fi nulli funt omnino flatus ipfum gravitate fua deorfum fertur vocaturque hypoftafis. Et de fufpenfo quidem id mihi dicendum fuerat.

Cap. XX. Tria haec igitur quae diximus diverfa funt tantummodo fitu; fitus autem variatur per flatum, flatus autem generatur coctione, coctio vero quando perfecta fuerit flatum attenuabit et refolvet, propterea hypoftafis perfecta perfectam indicat coctionem. Si autem ventofitas illa extenuari nec prae craffitie ex humore diffolvi potuerit, ideoque fuccum non coctum habeat, unde et imperfectam oftendat coctionem, fed obfcuram et mediam; ideo mediam quoque obtinet regionem, neque enim copiofus eft, fi namque in fuperiori parte cocta fuerit ac facta fuerit nubecula, coctionem quidem fignificat factam, verum obfcuram, quoniam multa et craffa eft ejusmodi

καὶ παχύ ἐστι τὸ τοιοῦτον. καὶ δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ τόπου οὐδὲν πλέον μανθάνωμεν ἢ μέτρα τῶν δηλουμένων. εἰ μὲν γὰρ μέλαν εἴη τὸ παρυφιστάμενον, κακόν. ἀλλ' ἐὰν μέντοι εἴη νεφέλη, ἀμυδρὸν τὸ κακόν. ἐὰν δὲ ἐναιώρημα, ἔλαττον κακὸν, ἐὰν δὲ ὑπόστασις εἴη, τέλειον. περὶ μὲν τῆς θέσεως ἱκανὰ τὰ εἰρημένα. δεδήλωται γὰρ οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακὸν, ἀλλὰ μέτρια ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ. ἀλλ' ἐπειδὴ τέσσαρα ζητοῦμεν ἐν τῷ παρυφισταμένῳ, χρῶμά τε καὶ τόπον σύστασίν τε καὶ χρόνον, εἴρηται δὲ περὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς συστάσεως καὶ τοῦ τόπου, τὸ λοιπὸν προσθήσωμεν ὅ ἐστι περὶ τοῦ χρώματος, ἀλλ' ἐπειδὴ λευκὸν ἦν τὸ κατὰ φύσιν, τοῦτο δὴ ἔστω λευκὸν, τὸ δὲ παρὰ φύσιν περὶ ὧν ἐρῶμεν μέλαν ἢ πελιδνὸν ἢ ὠχρὸν ἢ ἐρυθρόν.

Κεφ. κα'. Τὸ μὲν οὖν ἐρυθρὸν ἀπὸ ἰχωροειδοῦς αἵματος γίνεται καὶ ἀπεψίαν σημαίνει, ἀλλ' οὐ θάνατον, ὅτι μὲν οὖν κίνδυνον οὐκ ἐπάγει τὸ χρηστὸν καὶ οἰκεῖον τῆς

ventofitas. Clarum eft igitur quod ex fitu fedimentorum nihil plus difcimus quam modum et menfuram eorum quae indicantur. Si enim nigrum erit contentum, fignum eft malum, minus vero eft malum fi folum id nigrum eft quod in medio jacet; ac multo minus etiam fi nubecula, fi vero id quod in infimo eft veluti hypoftafis, longe eft peffimum. Sufficiant vero haec dicta de fitu, qui neque bonum neque malum fignificat, fed modum et menfuram boni et mali. Quum autem in contento quatuor nobis confideranda fint, color fcilicet, locus, fubftantia et tempus; fupereft ut de colore jam differamus, cum de fubftantia, tempore et loco jam fatis dixerimus. Color autem alius eft naturalis contento et eft albus; alius praeter naturam, qualis eft niger, lividus, pallidus, rubens; de quibus jam agamus.

Cap. XXI. Sedimentum rubeum fit a fanguine ichoroeide: fignificat autem coctionis defectum, non tamen mortem, quum enim fuccus is fit benignus et amicus na-

ὕλης ἐνδείκνυται. εἰ δὲ ἀπεψίαν σημαίνει, καὶ διὰ τοῦτο καὶ χρόνιον. ἐκ τοῦδε φανερὸν τῶν χυμῶν οἱ μὲν ἐκ τοῦ φλέγματος γίνονται ὡς τὸ φλέγμα καὶ ἰχὼρ, οἱ δὲ μετὰ τοῦ αἵματος ὡς ἡ ξανθὴ χολὴ καὶ ὁ μέλας χυμός. ὅταν οὖν τὸ οὖρον ἐρυθρὸν φανῇ, σημαίνει ἀπὸ ἰχῶρος ἔχειν τὸ χρῶμα, ὁ δὲ ἰχὼρ ἐστι πρὸ τοῦ αἵματος, οὐ γὰρ ἡ φύσις τελείαν ἐπέθηκε τῷ αἵματι τὴν βαφὴν, εὔδηλον ὡς οὐδέπω ἐπέφθη. εἰς δὲ τοῦτο τοῦ χρόνου χρῄζει ἡ φύσις πρὸς τὴν πέψιν τοῦ αἵματος. τί μὲν οὖν σημαίνει τὸ ἐρυθρὸν οὖρον εἰρήκαμεν.

Κεφ. κβ'. Τὸ δὲ μέλαν ποτὲ μὲν ἐνδείκνυται ψύξιν, ποτὲ δὲ θερμότητα. διωρίσθη δ' ἂν οὕτως. εἰ μὲν οὖν προηγήσατο πελιδνὸν, εἶθ' οὕτως ἐγένετο μέλαν, ψύξιν ἔχει τὴν πρόφασιν. εἰ δὲ τὸ χλωρὸν προεγένετο, ἠκολούθησε δὲ τὸ μέλαν, φανερὸν ὅτι ἀπὸ θερμότητος ἐγένετο. καὶ τέσσαρα μὲν ἐπὶ τοῦ παρυφισταμένου ἐζητοῦμεν, χρῶμά τε καὶ

turae, *magnum* periculum inferre non folet; quia vero indicat cruditatem, ob id etiam morbum diuturnum, id autem ex eo quod dicturi fumus de liquore intelliges. Humores quidam generantur ex phlegmate, ficut phlegma et ichor: quidam generantur una cum fanguine, ficut flava bilis et nigra bilis. Quando igitur urina videtur rubra, indicium eft quod ab ichore colorem accepit; ichor autem fit ante quam fanguis fiat, neque enim natura perfectam fanguini tincturam dedit, manifeftum eft quod nondum coctus eft; ad hoc autem tempore indiget natura ut fanguis coquatur. Quid igitur fignificet fedimentum rubeum jam diximus.

Cap. XXII. Sedimentum autem nigrum aliquando frigiditatis eft indicium, interdum caliditatis; difcernetur vero alterum ab altero hoc modo. Si anteceffit lividus, poftea fubfecutus eft color niger, indicationem facit frigiditatis, fi vero anteceffit viridis, fubfequitur vero niger, caliditatem indicat. Et quatuor quidem in contento in-

τόπον καὶ σύστασιν καὶ χρόνον. ἁπάντων δὲ τούτων πεποιήμεθα τὴν σύγκρισιν.

[343] Κεφ. κγ'. Τὸ δὲ πελιδνὸν ψύξιν καὶ νέκρωσιν ἐμφαίνει τῆς δυνάμεως.

Κεφ. κδ'. Τῶν ἐλαιωδῶν οὔρων τὰ μέν ἐστιν ἐλαιόχροα, τὰ δὲ ἐλαιοφανῆ, τὰ δὲ ἐλαιώδη. ταῦτα δὲ σημαίνει ἀρχὴν τῆς συντήξεως πιμελῆς ὅλου τοῦ σώματος, ἔστι δὲ καὶ ἐλαιόχρουν αὐτό. τὰ δὲ ἐλαιοφανῆ ἀκριβεστέραν μὲν ἔχει τὴν μίξιν τοῦ ἐλαίου πρὸ τοῦ οὔρου, σημαίνει δὲ τοῦ πάθους ἐπίδοσιν. τὰ δὲ ἐλαιώδη ὅλα δι' ὅλων τὰ οὖρα καὶ ἐν χρώματι καὶ ἐν συστάσει οἷον ἔλαιόν ἐστι καὶ σημαίνει ταῦτα ἀκμὴν τῆς ἐπιδόσεως. ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ τῶν νεφρῶν πιμελῆς ἀναλυομένης γίνεται, τὰ δὲ ἐλαιώδη διορίσωμεν διά τινων γνωρισμάτων. μέμνηται δὲ καὶ Ἱπποκράτης ἐν ἀφορισμῷ περὶ τῆς τῶν νεφρῶν πιμελῆς ἀναλυομένης ἐν τῷ φάναι. ὁκόσοισι λιπαρὴ ἡ ὑπόστασις καὶ ἀθρόη, τουτέοισι νεφριτικὰ σημαίνει. αὐτὸς δὲ καὶ τοὺς διορισμοὺς ἐχαρίσατο προσθεὶς τὸ ἀθρόη. ἐπὶ μὲν γὰρ

quifivimus, colorem dico et locum et fubftantiam et tempus, omnium autem horum fyncrifin fecimus.

Cap. XXIII. Lividum autem frigiditatem indicat et extinctionem virtutis.

Cap. XXIV. Ex oleaginis urinis alia eft elaeochroa, alia elaeophanes, alia elaeodes. Prima principium indicat colliquationis adipis totius corporis, eft vero ea colorem olei retinens. Elaeophanes autem habet exquifitiorem mixtionem olei cum urina fignificatque augmentum colliquationis. Elaeodes eft quae tota fui fubftantia et colore et confiftentia undequaque eft veluti oleum; quae indicat ftatum et fummum vigorem colliquationis. Sunt autem hae urinae etiam ex colliquatione adipis renum. Exftant tamen cautiones quibus hoc difcernas, quarum meminit Hippocrates in aphorifmo de refolutione adipis renum, ubi dicit: *quibus hypoftafis pinguis ac fimul tota, iis renum vitium fignificatur.* Ipfemet docuit difcernendi modum, cum addidit *ἀθρόη*, id eft fimul tota; in renum

τῶν νεφρῶν ταχέως ἐκκρίνεται. ἐπὶ δὲ τῆς ἐν ὅλῳ τῷ σώματι πιμελῆς οὐκ ἔτι ταχέως, ἀλλὰ καὶ βραδέως. τὸ γὰρ διαδίδοσθαι αὐτὴν ἀπὸ τῶνδε τῶν φλεβῶν ὑπὸ τὰ συνέγγυς κἀκεῖθεν ὑπὸ τὰ πλησίον καὶ μετὰ χρόνον ὑπὸ τοὺς νεφροὺς καὶ τὴν κύστιν εὔδηλον ὅτι μετὰ πολὺν ἐκκρίνεται χρόνον. ἐπὶ δὲ τῶν (413) νεφρῶν διὰ τὸ συνέγγυς ταῖς διεξόδοις ταχέως ἐκκρίνεται, τὸ γὰρ ἀθρόη παρὰ τῷ Ἱπποκράτει νῦν ἐπὶ τοῦ ταχέως εἴρηται. καὶ περὶ μὲν ἐλαιωδῶν οὔρων ἱκανῶς διώρισται.

Κεφ. κέ. Ὅταν δ' ἡ σὰρξ τήκηται, ὀροβοειδεῖς ὑποστάσεις γίνονται, ὁρίζονται δὲ ταῦτα πέψει τε καὶ ἀπεψίᾳ καὶ τὸ παρεῖναι ὀξὺν πυρετόν, εἰ μὲν γάρ ἐστι πυρετός, ὅλου τοῦ σώματός ἐστι τὸ πάθος· εἰ δὲ μή, τῶν νεφρῶν. καὶ πάλιν εἰ μέν ἐστιν ἀπεψία τῶν οὔρων τοῦ ὅλου σώματος κακόν. εἰ δὲ πέψις μὲν ᾖ, ὀροβοειδεῖς δὲ ὑποστάσεις, τῶν νεφρῶν δηλοῖ πάθος. εἰκότως δὲ ἀπεψία κρατεῖ, ὅταν ὅλου τοῦ σώματος πάθος ἐστί. τὰ γὰρ ποιοῦντα τὴν πέ-

enim colliquatione celeriter adipes excernuntur, in colliquatione autem totius corporis adipes colliquati paulatim, id eſt tarde et non univerſim, cum urina exeunt. Quia enim recipitur adeps a venis membris vicinis, deinde ab iis quae continuantur et rurſus ab aliis et aliis et tandem a renibus et a veſica, patet multo poſt tempore excerni, adipis vero in renibus colliquati propter vicinitatem transitus celerrima eſt excretio et non paulatim. Hoc igitur eſt quod dixit Hippocrates ſimul tota, id eſt celeriter. Haec de oleaginis.

Cap. XXV. Cum autem caro ipſa liquatur, facit hypoſtaſes oroboides, quas ut bene diſcernas animum adverte ad coctionem aut cruditatem aut febrem acutam praeſentem. Si enim adeſt febris, totius corporis eſt paſſio, ſi vero non adeſt febris, eſt virium renum. Et rurſus ſi adeſt cruditas urinarum, totius corporis vitium eſt, ſi coctio adeſt, hypoſtaſes vero orobinae appareant, vitium indicat renum. Nec ſine cauſa cruditas inceſſit quando morbus eſt totius corporis, ea enim vaſa quae coctionem

ψιν ἀγγεῖα νενόσηκεν. ἐπὶ δὲ τῶν νεφρῶν οὐκ ἔστιν ἀπεψία. οὐ γὰρ ὁ νεφρὸς πέττει τὸ οὖρον. καὶ περὶ μὲν τῆς πιμελῆς καὶ τῆς σαρκὸς ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

Κεφ. κστ'. Ὅταν δ' ἂν πάθωσι τὰ στερεὰ, πρῶτον μὲν ἐπὶ πολὺ διαζέονται καὶ γίνονται πεταλώδη τὰ οὖρα. ἀλλὰ καὶ τῆς κύστεως τοιαῦτα δηλωτικά. τοῖς δὲ προειρημένοις ἐπὶ τῶν νεφρῶν διορίζεται. εἰ μὲν εἴη πυρετὸς, ὅλον κεκάκωται· εἰ δὲ μὴ ᾖ πυρετὸς, τῆς κύστεως τὸ πάθος. καὶ εἰ μὲν ἀπεψία, τοῦ ὅλου, εἰ δὲ πέψις, τῆς κύστεως.

[344] Κεφ. κζ'. Ὅταν δὲ ὁ πυρετὸς ἐν τῷ βάθει τῶν ἀγγείων καταδῇ, γίνονται πιτυρώδεις αἱ ὑποστάσεις, στενώτεραι μὲν τῶν πεταλωδῶν, ἀλλὰ παχύτεραι. καὶ τὰ τοιαῦτα δὲ πάλιν τῆς κύστεως σημαντικά. ἀλλὰ καὶ τοῖς εἰρημένοις τὸ πάθος διακρίνεται. εἰ μὲν γὰρ παρῇ πυρετὸς, τοῦ ὅλου τὸ πάθος, εἰ δὲ μὴ, τῆς κύστεως.

Κεφ. κη'. Ἐπειδὰν δὲ ὁ πυρετὸς μετὰ τοῦ καταληφθῆναι τὸ πάθος μεῖζον ἐπιλάβῃ μῆκος καὶ πλάτος, ἀδρο-

conficiunt male affecta funt, in vitio autem renum cruditas non adeft, renes enim non funt inftrumenta coctionis urinae. Haec de colliquatione carnis et adipis.

Cap. XXVI. Quando folida membra male funt affecta abraduntur primum extimae partes et reddunt urinas petaloideis, funt tamen et hae aliquando a vitio veficae. Difcernes autem hoc ex iis quae jam diximus de vitio renum, fi enim adfuerit febris, totius corporis eft vitium, fi non adfuerit febris, vitium eft veficae, fi cruditas adfit, totum corpus eft affectum, fi coctio adfit, vefica.

Cap. XXVII. Quando febris profunda corporis vafa corripit ac dilacerat hypoftafes fiunt pityroideis furfuraceae, quae ftrictiores quidem funt fquamofis, fed craffiores, id vero etiam vitium veficae aliquando indicat. Difcernitur autem hoc eo quo diximus modo; fi enim adfuerit febris, vitium eft totius corporis, fin minus, veficae.

Cap. XXVIII. Pofteaquam vero febris ipfa longe lateque majori vi quam in fuperioribus vitiis folida mem-

μεγέστερα δὲ γίνονται τὰ τοιαῦτα τῶν πιτύρων καὶ καλεῖται κριμνώδη. ἀλλὰ καὶ τὰ κριμνώδη δύο σημαίνει, εἰ μὲν ὄπτησιν αἵματος ἢ σύντηξιν ἰσχυρὰν τῶν στερεῶν, εἰ δὲ λευκὰ μὲν εἴη τὰ παρυφιστάμενα, τῶν στερεῶν ἐστι πάθος, εἰ δ' ἐρυθρὰ τοῦ αἵματος.

Κεφ. κθ'. Ἧπαρ ἡλκωμένον καὶ αὐτὴν τὴν οὐσίαν ἀναλύεσθαι καὶ τὸ μὲν λεπτομερὲς αὐτῶν τὴν ἰχωρώδη χροιὰν, τὸ δὲ παχυμερὲς τὴν σανδαραχίζουσαν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θάνατον μηνύουσαν, εἰ δὲ περισώζοιντο, ὕδρωπα.

Κεφ. λ'. Τὸ δυσῶδες οὖρον τὴν σῆψιν δηλοῖ καὶ τῆς φύσεως νέκρωσιν.

Κεφ. λα'. Λείπει δὲ τῷ λόγῳ λοιπὸν θεωρῆσαι τὰς τοῦ χύματος καὶ τοῦ παρυφισταμένου συμπλοκὰς καὶ τί συμαίνουσιν. αἱ γὰρ ἔμπροσθεν συζυγίαι αἱ μὲν πρότερον τοῦ χύματός ἐστι μόνου, αἱ δὲ ἕτεραι παρυφισταμένου. νυνὶ δὲ τὰς τοῦ χύματος καὶ τὰς τοῦ παρυφισταμένου συμ-

bra corripuerit, facit folidiora fedimenta quam erant illa quae fpeciem furfuris referebant, quae vocantur crimnode. Haec vero duo fignificant, aut aduftionem fanguinis aut liquefactionem folidarum nimiam. Et fiquidem alba fuerint quae refident, folidorum partium eft vitium, fi vero rubea exftiterint, fanguinis aduftio.

Cap. XXIX. Indicat hepar effe ulceratum cujus fubftantia diffolvitur. Et partes quidem hujus fedimenti fubtiliores habent colorem ichorofum, craffiores autem funt fimiles fandarachae, quae ut plurimum portendunt mortem infirmis aut, fi fupervixerint, hydropem.

Cap. XXX. Foetida urina indicat putrefactionem et extinctionem virtutis.

Cap. XXXI. Reftat vero nobis fpeculari de humoris urinarii cum fedimentis connexionibus ac dicere quid fignificent. Hae enim connexiones quas hucusque explicavimus erat ut folius humoris urinarii quas primo loco edifferuimus; vel folius fedimenti quas fecundo loco expofuimus; nunc autem et humoris et fedimenti fimul con-

πλέξωμεν. καὶ τί σημαίνει τούτων ἑκάστη διαφορὰ παραθώμεθα.

Κεφ. λβ'. Ἔστω οὖν πρῶτον ἐν τῇ συστάσει τοῦ χύματος ἄπεπτον, τουτέστι λεπτὸν καὶ ἐν τῇ χροιᾷ λευκόν. ἐπὶ τῷ τοιούτῳ οὔρῳ οὐ δύναται ἐνστῆναι παρυφιστάμενον. ἡ γὰρ λεπτότης ἔνδειαν ὕλης σημαίνει, πῶς ὑπὸ τούτων ἔχομεν ὑποθέσθαι γινομένην ὑπόστασιν; ἀλλ' οὐδ' ἂν ὠχρὸν γένηται ἢ πυῤῥὸν ἢ ξανθὸν, μένον δὲ λεπτὸν ὑφίσταταί τε. [345] ἐπὶ τούτων γὰρ ἡ φύσις ἀποροῦσα ὕλης εἰς χρῶμα μεταβάλλει τὸ οὖρον, ὥστε θέλοντας ἐργάσασθαι συμπλοκὰς ὁμοῦ τε τοῦ χύματος καὶ τοῦ παρυφισταμένου, τὸ λεπτὸν ἐκβάλλωμεν καὶ ὑποθώμεθα τὸ παχύ.

Κεφ. λγ'. Ἔστω δὲ τῇ χροιᾷ λευκὸν, τῇ συστάσει παχύ· ἐπὶ τούτου ὑφίσταται, καὶ τὸ ὑφιστάμενον ἔστω λευκὸν, ἀλλ' οὐ λεῖον. ὁ γὰρ ὠμὸς χυμὸς ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀθροίζεται πολὺς, ὡς τῇ μὲν χροιᾷ πέττεται, τῇ δὲ συστάσει ἄπεπτον ὑπάρχει.

nexiones complicemus et exponamus, quid fignificet quaelibet complicationis differentia.

Cap. XXXII. Proponatur igitur primo urina non cocti humoris, qui eft tenuis; nec cocti coloris, qui eft albus, in tali urina nunquam poteft exiftere fedimentum, tenuitas enim fignificat defectum materiae ex qua fit id quod refidet. Ad haec in tenui quae permanet tenuis effe fedimentum fimulque effe urinam pallidam aut rufam aut flavam eft impoffibile, in iis enim natura privata nutrimento convertit fe ad colorem faciendum. Quare fi volumus conficere connexiones humoris urinarii cum fedimentis, tenue abjiciamus a propofito, proponamus vero craffum.

Cap. XXXIII. Sit vero urina colore alba, fubftantia craffa, in hac poteft refidere fedimentum quod fit album, fed non laeve, in talibus enim crudorum fuccorum copia colligitur, quae licet coctionem coloris admittat, fubftantiae tamen minime.

Κεφ. λδ'. Ἀλλ' ἔστω πάλιν παχὺ καὶ συναπτέσθω τῷ ἐρυθρῷ. τῷ γὰρ ὠχρῷ καὶ πυῤῥῷ καὶ ξανθῷ τὸ παχὺ οὐ μίγνυται διὰ τὰς ἔμπροσθεν εἰρημένας αἰτίας. ἐὰν τοίνυν τῷ ἐρυθρῷ μιγῇ τὸ παχὺ, καθάπερ ἐπὶ τῶν συνόχων, ἔσται σημεῖον ἀπεψίας καὶ ἐν τῷ χύματι καὶ ἐν τῷ παρυφισταμένῳ καὶ κατὰ τὴν σύστασιν καὶ τὴν χροιὰν ἀμφοτέρων, τοῦ τε χύματος καὶ τοῦ παρυφισταμένου.

Κεφ. λε'. Ἀλλὰ δὴ ἔστω παχὺ μὲν, ἀλλὰ μέλαν. ἐνταῦθα δὲ καὶ αὐτὸ πέπονθεν ἀπεψίαν καὶ ἐν τῷ χρώματι καὶ ἐν τῇ συστάσει τοῦ τε χύματος καὶ τοῦ παρυφισταμένου. καὶ αὗται μὲν αἱ συμπλοκαὶ τοῦ οὔρου μένοντος παχέος.

Κεφ. λστ'. Ἔστω δὲ σύμμετρον ἐν συστάσει, ἀμειβέσθω δὲ τοῖς χρώμασιν. ἀλλὰ λευκὸν τὸ τοιοῦτον οὐ δύναται εἶναι. εἰ γὰρ λευκόν ἐστιν, ἄπεπτον ὑπάρχει. εἰ δὲ τοῦτο φαίνεται καὶ τὸ χρῶμα πέψαι φύσις οὐ δεδύνηται, πῶς τὴν σύστασιν ἐπάχυνε μείζονος καμάτου δεομένου; οὐκοῦν τὸ σύμμετρον μετὰ λευκοῦ συστῆναι οὐ δύναται,

Cap. XXXIV. Sit alia craffa cui connexus fit color rubeus, pallido enim, rufo et flavo ob eas quas diximus caufas craffum connecti non poteft, fi igitur rubeo mifceatur craffum, id quod faepius accidit in fynochis febribus, fignum eft cruditatis et in humore et in fedimento tum quoad fubftantiam tum quoad colorem utriusque, humoris fcilicet et fedimenti.

Cap. XXXV. Sit urina alia craffa et nigra; haec non cocta eft nec colore nec fubftantia tam humoris urinarii quam fedimenti. Et hae quidem funt connexiones urinae craffae quae remanet craffa.

Cap. XXXVI. Sit vero urina quoad fubftantiam mediocris, cui annectatur color aliquis; haec alba effe non poteft, fi enim alba eft, cruda eft. Efto tamen, appareat urina mediocris fubftantiae et alba, mirum profecto erit, quomodo natura mediocrem fubftantiam faceret, colorem vero non decoqueret, quum illud majoris fit negocii et difficultatis. Mediocre igitur cum albo confiftere

σπανίως δὲ μετὰ ὠχροῦ, εἰ μὴ πλείων ἡ δεδωκὼς καὶ τῇ περιουσίᾳ τῆς ὑγρότητος. ἡ χολὴ τὸ μὲν χρῶμα μὴ λάβοι πυῤῥὸν ἢ ξανθὸν, τὴν δὲ σύστασιν σχοίη σύμμετρον. ἀλλ' ὅμως κἂν συστοιχῇ, οὐδὲ ἐπὶ τούτων ὑφίσταται, ὥστε καὶ ταύτην ἐκβάλλομεν τὴν συμπλοκὴν μιγνυμένην μετὰ ὑποστάσεως.

Κεφ. λζ'. Χλωρὰ ἢ πελιδνὰ, μέλανα, αἱματώδη καὶ λίαν παχέα, τὰ πυῤῥὰ, λίαν ἄκρατα, τὰ πυῤῥὰ καὶ λεπτὰ καὶ μηδεμίαν ὑπόστασιν ἔχοντα. μοχθηρὰ δὲ τὰ δυσώδη. κακὰ δὲ τὰ λιπαρὰ καὶ ἐλαιώδη καὶ ὑπερβάλλοντα τὸ πλῆθος τοῦ πινομένου.

[346] Κεφ. λη'. Πελιδναὶ καὶ μέλαιναι καὶ ζοφώδεις, ποικίλαι, διεσπασμέναι, κριμνώδεις, δίαιμοι, πυρετώδεις καὶ χολεραὶ, φλεγματώδεις καὶ δυσώδεις. τὰ δὲ ἀνυπόστατα οὖρα πονηρὰ πάντως. καὶ ταῦτα μὲν τὰ εἴδη τῶν οὔρων σημαίνουσι πλῆθος αἰτιῶν διαφόρων νοσημάτων καὶ αὔξησιν τούτων καὶ μείωσιν, διάκρισίν τε καὶ σύγκρισιν, πέψιν τε καὶ ἀπεψίαν καὶ τρόπους κινδύνων γενησομέ-

non poteft, raro autem cum pallido, nifi abundans humiditas aliunde bili advenerit. Color quoque rufus aut flavus cum mediocri urinae fubftantia non poteft communionem habere; quod fi aliquando habeat, in illis tamen nihil refidet; proinde et has urinarum cum hypoftafi complicationes ut inanes omittamus.

Cap. XXXVII. Virides feu lividae, nigrae, cruentae, nimium craffae, rufae, fupra modum impermixtae, rufae fimul tenues, carentes hypoftafi, pravae funt foetidae, pingues, oleaginae et eae, quae excedunt copiam potus.

Cap. XXXVIII. Lividae, nigrae, caliginofae, variae, divulfae, farinaceae, fanguinolentae, biliofae et exuftae, phlegmaticae et foetidae: urinae vero in quibus nihil refidet funt omnino pravae. Hae igitur fpecies urinarum fignificant plurimas caufas diverforum morborum eorumque augmenta, declinationem, difcretionem, concretionem, coctionem, cruditatem, modum infuper periculorum quae

νων. σκοπεῖν δὲ δεῖ τὸν ἰατρὸν ἐπὶ τούτων ἁπάντων τὸ πλῆθος καὶ τὴν δύναμιν τῶν αἰτίων καὶ τὴν ὑπεροχὴν ὑπὲρ τὸ ἀδιαμάρτητον φυλαχθῆναι.

Κεφ. λθ'. Ἐπὶ τῶν πυρεκτικῶν μάλιστα νοσημάτων ἡ ἐκ τῶν οὔρων σημείωσις χρησιμωτάτη καθέστηκεν. ἐπειδὴ δὲ πᾶν τὸ παρὰ φύσιν ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν εὑρίσκεται, ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἀρξώμεθα. οὖρον οὖν ἄριστόν ἐστιν ἐπὶ τῶν ἐν ὑγιείᾳ καὶ εὐεξίᾳ τελούντων ἀνθρώπων, ὑπόπυῤῥόν τε καὶ ξανθὸν ἢ ὑπόξανθον καὶ τῷ πάχει σύμμετρον καὶ μένον τοιοῦτον τῇ χροιᾷ οἷον ἀπουρηθῇ. λείαν δὲ καὶ ὁμαλὴν καὶ λευκὴν ἔχον ὑπόστασιν παρὰ πάντα τὸν χρόνον. πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τοῦ πινομένου. ἐπὶ δὲ τῶν γυναικῶν τὸ κατὰ φύσιν οὖρον τῇ χροιᾷ λευκότερον τοῦ ἀνδρείου εἶναι χρὴ καὶ ὑπόστασιν ἔχειν πλείονα. ἐπὶ δὲ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἱκανῶς παχεῖαν ἔχειν αὐτὰ ὑπόστασιν χρὴ διὰ τὰς τῶν παίδων ἀδηφαγίας καὶ ἀτάκτους καὶ ἀκαίρους κινήσεις. λείαν δὲ ὑπόστασιν Ἱπποκράτης καλεῖ τὸ

futura funt. Confiderare autem medicus debet in his omnibus multitudinem et vim caufarum ac exfuperantiam, quo delictum omne evitetur.

Cap. XXXIX. In morbis febrilibus utiliffima eft urinae indicatio. Quoniam autem omne quod eft praeter naturam cognofcitur per id quod eft fecundum naturam, idcirco urinarum notitia incipere debet ab iis, quae fecundum naturam fe habent. Optima igitur urina eft in iis hominibus, qui fani funt et bonam corporis habitudinem fortiti funt, fubrufa aut fubflava, mediocris craffitiei, tali colore permanens quali micta eft: hypoftafin retinens planam, aequalem, albam per omne tempus, multitudinem autem pro menfura et ratione potus. In mulieribus tamen urina fecundum naturam albioris coloris effe debet quam in viris habereque hypoftafin copiofiorem. In puerili vero aetate neceffe eft craffiorem effe hypoftafin propter edacitatem puerorum et motus eorum importunos ac inordinatos. Quando autem Hippocrates dicit hypoftafin

συνεχὲς καὶ ἀδιάσπαστον δηλῶσαι βουλόμενος, ὁμαλὸν δέ φησιν εἶναι ὃ δι' ὅλου ἀεὶ ὅμοιον οὐρεῖται καὶ μὴ σήμερον πεπεμμένον, τῇ δ' ἑξῆς ἄπεπτον. καὶ ὃ μὴ τὴν ὑπόστασιν ἢ τὸ χῦμα ἔχει ὅλον ἀνώμαλον. ζητοῦμεν οὖν ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν οὔρου χρῶμα καὶ σύστασιν τοῦ σώματος καὶ τὰ παρεμφαινόμενα τῷ χύματι, οἷον νεφέλην, ἐναιώρημα καὶ τὴν ἐν τῷ πυθμένι ὑπόστασιν. εὔδηλον οὖν ὅτι κατά τι τούτων τρεπόμενον τὸ οὖρον ἀπεψίαν τὴν ἐν ταῖς φλεψὶν ἐνδείκνυται.

Κεφ. μ'. Ἄριστον μὲν οὖν οὐρόν ἐστιν ἐπὶ τῶν νοσούντων τὸ τοῖς ὑγιαίνουσιν ὁμοιότατον ὕπωχρον ἢ ὑπόξανθον, λευκὴν καὶ λείαν καὶ ὁμαλὴν ἔχον ὑπόστασιν. ὑποδεέστερον δὲ τὸ ἔχον ἐναιώρημα λευκὸν καὶ λεῖον καὶ ὁμαλόν. ἕτερον δὲ τούτου ἀπεπτότερον τὸ νεφέλην τοιαύτην ἔχον. ἐφ' ὧν γὰρ τὸ πνεῦμά ἐστιν ἐν τῷ βάθει παχὺ καὶ ἄπεπτον, εἰ μὲν ὀλίγον εἴη, συγχωρεῖ μὲν τὴν ὕλην ἐπὶ τὸν πυθμένα τοῦ ἀγγείου καταφέρεσθαι. εἰ δέ τι πλεονάσαν τὸ ἄπεπτον ἐν τῷ βάθει πνεῦμα πρὸς τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τοῦ

laevem vult fignificare non divulfam fed continuam: quando dicit aequalem, vult fignificare tum eam, quae per omne tempus fimilis eft fui ita, ut fi uno die fit cocta, poftero die non fit cruda, tum eam quae fedimentum et liquorem habet totum fibi aequalem. In urina naturali confideranda funt haec, fubftantia, color et ea quae in urina apparent, qualis eft nubecula, fufpenfum et ea quae in fundo eft hypoftafis: quod fi aliquid horum in urina immutatum fuerit, indicium erit cruditatis in venis.

Cap. XL. Optima in aegrotis urina eft ea, quae fimillima eft urinae fanorum hominum, fubpallida aut fubflava, habens hypoftafin albam, laevem aequalem. Ab hac vero jam defecit quae fufpenfum habet album, laeve, aequale. Adhuc vero magis deficit, quae nubeculam habet albam, laevem, aequalem. In quibus enim flatus eft in profundo craffus et incoctus, fi paucus is fuerit, permittit materiam ad matulae fundum deferri: fi vero abundaverit

χύματος φέρει τὴν ὑπόστασιν καὶ ποιεῖ τὴν καλουμένην νεφέλην. [347] ἐφ' ὅσον οὖν ἰσχύει τὸ πνεῦμα καὶ μερίζει καὶ μετεωρίζει τὴν ὑπόστασιν, ἐπὶ τοσοῦτον ἀπεπτότερον γίνεται τὸ οὖρον. ἐπὶ δὲ τῶν ἀκριβῶν τριταίων καὶ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν ἡ νεφέλη μόνη ἢ ἐναιώρημα πολλάκις ἤρκεσε πρὸς λύσιν τοῦ νοσήματος. ἐνίοτε καὶ τὸ εὔχρουν γίνεσθαι τὸ οὖρον μόνον.

Κεφ. μα'. Πολλάκις δὲ καὶ τὸ λευκὸν χρῶμα τοῦ παρεμφαινομένου ἐν τῷ χύματι ἀπατᾷ τινὰς ἰδιώτας, ὡς ὑπόστασιν χρηστὴν νομίζεσθαι οὐκ οὖσαν χρηστήν. συμβαίνει γὰρ ὠμὸν καὶ λευκὸν χυμὸν συνεκκρινόμενον τὸ οὖρον ὑφίστασθαι καὶ φαντασίαν ὑποστάσεως χρηστὴν παρέχειν. ἐνίοτε δὲ καὶ ἥπατος ἢ νεφρῶν πεπονθότων πύον ἐκκρίνεται σὺν τῷ οὔρῳ ὑφιστάμενον καὶ ἀπατᾷ τὸν τεχνήτην, ἀλλὰ τοῦτο μὲν πρῶτον διορίζεται προπεπονημένον τὸν ἄνθρωπον τοὺς νεφροὺς ἢ τὸ ἧπαρ ἤ τι ἕτερον μόριον τῶν εἰωθότων ἐκκαθαίρεσθαι διὰ τῶν οὔρων. ἔπειτα δὲ καὶ δυσῶδες εὑρίσκεται τὸ μετέχον πύου. ὁ δὲ ὠμὸς χυμὸς

effert hypoftafin ad fuperficiem fummam urinae et facit eam, quam dicunt nubeculam. Quanto igitur flatus praevaluerit et magis diffecuerit ac magis in altum fuftulerit hypoftafim, tanto minus cocta dicetur effe urina. In tertianis tamen exquifitis et in ephemeris febribus fola nubecula aut fufpenfum ad folutionem morbi faepe fufficit: interdum fufficit et folus color urinae bonus.

Cap. XLI. Saepe autem albus color eorum quae in urinis apparent rudes decipit ita, ut nefciant malam effe hypoftafin quae illis videtur bona, ac e diverfo bonam effe quae illis videtur mala. Accidat enim aliquando ut albus humor et crudus excernatur fimul cum urina ac in imo fubfideat inftar bonae hypoftafis: aliquando affecto hepate aut renibus pus cum urina excernitur et fubfidet, ita ut indoctos decipiat. Sed hoc difcernetur primum per dolorem qui praeceffit in renibus aut in hepate aut in aliqua parte alia quae folet per urinas expurgari, deinde per foetorem quem obtinet pus. Crudus autem humor

διορίζεται τῆς χρηστῆς ὑποστάσεως τῇ ἀνωμάλῳ συστάσει τοῦ παρυφισταμένου. οὐ γὰρ συνεχὲς ἑαυτῷ μένει, ἀλλὰ διορίζεται εἰς μικρὰ οἷον ψαμμία καὶ οὐδ' ὅλως λεῖόν ἐστι, καθὼς ἡ ἀληθὴς ὑπόστασις. ἐπὶ μὲν τῶν χρηστῶν οὔρων πρῶτα μὲν ἐπιφαίνεται νεφέλη. ἔπειτα ὑποκαταβαίνουσα ποιεῖ τὸ ἐναιώρημα. ἐπὶ τέλει δὲ ὑφιζάνουσα ἐν τῷ πυθμένι τοῦ ἀγγείου ποιεῖ τὴν ὑπόστασιν, δηλονότι ὅταν τελείως πεφθῇ. ἐπὶ δὲ τῶν ὠμῶν χυμῶν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἀγγείου ὑποχωρεῖ πλῆθος πολὺ μετὰ τοῦ εἶναι κάκωχρον καὶ τὸ χῦμα ὅλον. ἔπειτα κατὰ βραχὺ πεττόμενον καὶ λεπτυνόμενον αἰωρεῖται κατὰ τὸ μέσον τοῦ χύματος καὶ ποιεῖ τὸ ἐναιώρημα. ὅταν δ' ἐπὶ πλεῖστον λεπτυνθῇ καὶ πεφθῇ, ἐφίσταται ἐπὶ πολὺ τοῦ χύματος καὶ ποιεῖ τὴν νεφέλην καὶ πλανᾷ τοὺς ἰδιώτας, ὡς ὑπολαμβάνειν ἐπὶ τὸ χεῖρον προβαίνειν τὴν νόσον.

Κεφ. μβ'. Τὸ δὲ λεπτὸν καὶ ὠχρὸν οὖρον ἄπεπτον μέν ἐστι τῇ συστάσει, πεπεμμένον δὲ μετρίως τῇ χροιᾷ.

discernetur a bona hypostasi per inaequalitatem substantiae ipsius contenti, neque enim humor crudus permanet sibi continuus, sed dividitur in exiles et minutas partes veluti arenulas neque laevis est omnino sicut vera hypostasis. In bonis autem urinis primum quod apparet est nubecula: deinde facto aliquo descensu apparet id quod vocatur suspensum, in fine autem quum jam percolata est, subsidet in profundo facitque hypostasin, nimirum quum jam perfecte cocta fuerit. At in crudis humoribus a principio statim delabitur multitudo non pauca in profundum matulae, interim et totius urinae color est malus: deinde paulatim concocta et extenuata multitudo attollitur in medium humoris facitque suspensum. Posteaquam vero maximopere extenuata coctaque fuerit, insidet in superficie liquoris faciens nubeculam, quae indoctis imponit ut opinentur morbum labi in deterius.

Cap. XLII. Tenuis et pallida urina cruda quidem est consistentia, concocta autem mediocriter colore, imbe-

ἀσθένειαν δὲ καὶ τοῦτο δηλοῖ τῆς φύσεως, τῷ μὲν χρώματι γὰρ ἔπεψεν ὡς ἂν ῥᾴδιον ὑπάρχον, οὐκέτι δὲ καὶ τῇ συστάσει διὰ τὸ δυσκολώτερον.

Κεφ. μγ'. Τὸ δὲ λεπτὸν τῇ συστάσει καὶ πυῤῥὸν τῷ χρώματι βέλτιον τοῦ ὠχροῦ, ὅμως ἄπεπτον διὰ τὴν σύστασιν.

Κεφ. μδ'. Ἀπεψίαν σημαίνει, οὐ θάνατον, ἀλλὰ χρόνου δεῖται εἰς πέψιν. ἔστι δὲ ἐξ αἵματος ἰχωροειδοῦς μή ποτε λείαν πέψιν [348] λαβόντος μηδὲ τὴν ἰδίαν χροιὰν καὶ διὰ τοῦτο χρονιώτερον σημαίνει τὸ νόσημα. ἐπὶ δὲ τῶν συνεχῶν πυρετῶν ἐπὶ πλήθει αἵματος συνιστάμενον ἐκκρίνεται οὖρον ἐρυθρὸν καὶ παχύ. δηλονότι τοιοῦτόν ἐστι καὶ τῷ χρώματι καὶ τῇ συστάσει τοῦ χρώματος καὶ τὸ παρυφιστάμενον ἅπτεται.

(144) Κεφ. με'. Τὸ δὲ λεπτὸν οὐρούμενον καὶ μετὰ ταῦτα ἔξω ἀναθολούμενον ἄπεπτόν ἐστι διὰ περιουσίαν αἵματος παχέος. δηλοῖ δὲ τὴν φύσιν ἄρχεσθαι πέπτειν.

Κεφ. μστ'. Τὸ δὲ παχὺ οὐρούμενον καὶ καθιστάμε-

cillitatem autem haec indicat naturae, colore enim concoxit quod ſit facile, non etiam conſiſtentia quod difficile ſit.

Cap. XLIII. Tenuis vero conſiſtentia urina et colore flava melior eſt quam pallida, cruda tamen eſt propter conſiſtentiam.

Cap. XLIV. Urina rubra cruditatem indicat, non mortem, eſt enim ex ſanguine ſeroſo qui nondum coctionem adeptus eſt neque proprium colorem ac propterea morbum diuturniorem ſignificat; at in febribus continuis ob ſanguinis copiam qua fiunt excernitur urina craſſa et rubra, quae videlicet colore talis eſt et conſiſtentia coloris et contentum habet.

Cap. XLV. Urina quae tenuis meitur ac poſtea foris turbatur cruda eſt propter craſſi ſanguinis exſuperantiam, naturam autem coctionem aggredi ſignificat.

Cap. XLVI. Urina vero quae craſſa meitur et non

νον οἷον ὑποζυγίου δηλοῖ τὴν τῶν παχέων πνευμάτων τε καὶ χυμῶν ζύμωσιν. ἐπὶ τούτων κεφαλαλγίαι πάρεισιν ἢ παρέσονται διὰ τὴν ἐν τοῖς χυμοῖς ταραχὴν καὶ τὰς ἀναθυμιάσεις.

Κεφ. μζ'. Παύεσθαι μὲν τὴν ἐν τοῖς χυμοῖς ζύμωσιν καὶ δηλοῖ πως ἄρχεσθαι τὴν διάκρισιν.

Κεφ. μη'. Ἐσχάτην ἀπεψίαν. οὐ γὰρ ἐνεχείρησεν ἐπὶ τούτων οὐχ ὡς πρὸς τὴν πέψιν. γίνεται δὲ τοῦτο ἢ δι' ἀσθένειαν τῆς δυνάμεως ἢ δι' ἔμφραξιν ἢ διὰ τὸ χρόνιον εἶναι τὸ νόσημα, ἐπὶ γὰρ τῶν τεταρταίων χρονιωτάτων ὄντων ἐν ἀρχαῖς διὰ τὸ πλῆθος καὶ δυσπαθὲς τῆς ὕλης διορθούμενον τὸ οὖρον γίνεται λεπτὸν καὶ δι' ἔμφραξιν ἥπατος ἢ νεφρῶν, ἀλλὰ διαγινώσκεται ἐκ τῆς τοπικῆς ὀδύνης. οὐρεῖται δ' ἐνίοτε λεπτὸν καὶ λευκὸν καὶ ἐπὶ τῶν διακαῶν πυρετῶν καὶ σημαίνει φρενῖτιν. καὶ γὰρ ὁ καυσώδης πυρετὸς πλῆθος δηλοῖ χολῆς. οὐ χρώννυται δὲ τὸ οὖρον, εὔδηλον ὅτι οὐ μένει ἐν τοῖς ἀγγείοις ἡ χολή, ἀλλὰ τῇ κουφότητι εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἀνέδρασεν, εἰ μὲν οὐ πάρεστι

fubfidet qualis eft jumentorum, oftendit crafforum flatuum et humorum fermentationem. In his capitis dolores aut adfunt aut aderunt propter humorum perturbationem et evaporationes.

Cap. XLVII. Sedat equidem eam quae in humoribus fit fermentationem et indicat aliquo modo inchoari fecretionem.

Cap. XLVIII. Summam cruditatem; non enim aggreffa eft in his natura coctionem, fit autem ea propter facultatis imbecillitatem vel propter obftructionem vel ob morbi diuturnitatem, in quartanis enim longiffimis circa initia ob craffitiem et pervicaciam materiae urina percolatur; fit et tenuis propter obftructionem hepatis aut renum; verum cognofcitur ex dolore locali; meitur autem aliquando tenuis et alba et in ipfis febribus ardentibus et phrenitidem fignificat, etenim febris ardens copiam indicat bilis, non autem tingitur urina, clarum eft in venis bilem non manere, fed fua levitate in cerebrum excurrit,

φρενῖτις ἐπὶ τούτων γίνωσκε αὐτὴν ἤδη ἔσεσθαι. εἰ δὲ καὶ παρούσης φρενίτιδος οὐρεῖται λεπτὸν καὶ λευκὸν ἐπὶ διακαεστάτου πυρετοῦ προσαγγέλλει θάνατον ὡς ἐπὶ πολύ. οὐ γὰρ ὑπομένει ἡ ἐγκεφάλου δύναμις ἤδη προκαταβεβλημένη τῷ διακαεῖ πυρετῷ ἐνέγκαι δριμύτητα καὶ δῆξιν χολῆς ἤδη σεσηπυίας.

Sin igitur non adfit phrenitis, ex his cognofces ftatim affuturam, fin autem quum jam phrenitis adfuerit, tenuis et alba meiatur urina in ardentiffima febre, mortem portendit ut plurimum, neque enim cerebri vis jam ab ardenti febre proftrata fuftinere poteft acrimoniam ac mordacitatem bilis jam putrefactae.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΟΥΡΩΝ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΩΙ.

Ed. Chart. VIII. [349.]

[349] Τῶν οὔρων, ὡς προείρηται, πολλαὶ μὲν κατὰ γένος αἱ διαφοραὶ, πολλαὶ δὲ καὶ εἰδικαί. καὶ πρῶτα μὲν καὶ γενικώτατα δύο χῦμά τε καὶ παρυφιστάμενον. καὶ χῦμα μὲν καλεῖται ἅπαν τὸ οὖρον παρὰ τὸ ἐκκεχύσθαι. παρυφιστάμενον δὲ τὸ ἐν αὐτῷ ἕτερόν τι ἐμφαῖνον. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χύματι δύο θεωροῦνται ἐν συγκρίσει διαφοραὶ, σύστασις καὶ χροιά· ἑκάτερον δὲ τούτων εἰς ἕτερα διαιρεῖται καὶ ὑποδιάφορα. ἡ μὲν γὰρ σύστασις εἰς λεπτότητα καὶ

GALENI DE URINIS COMPENDIUM.

Multae quidem urinarum, ut prius dictum eſt, generales ſunt, multae vero et ſpeciales differentiae. Primae autem et generaliſſimae duae, liquor et contentum. Ac liquor quidem vocatur tota urina a liquari. Contentum vero in eo diverſum quid apparet. In hoc autem liquore duae ſpectantur in concretione differentiae, conſiſtentia et color. Sed horum utrumque in alias ſubdividitur differentias. Etenim conſiſtentia in tenuitatem et

Ed. Chart. VIII. [349. 350.]
παχύτητα καὶ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων σύμμετρον ὅπερ κατὰ φύσιν ὑπάρχει. τὸ δὲ λεπτὸν καὶ παχὺ τέμνονται διχῆ, ἢ γὰρ ἐξουρεῖται λεπτὸν καὶ μένει λεπτὸν, ἢ ἀναθολοῦται καὶ γίνεται παχύ· καὶ τὸ ἀνάπαλιν καὶ οὐρεῖται παχὺ καὶ μένει παχὺ καὶ ὕστερον ἀποκαθίσταται· καὶ τὸ μὲν οὐρούμενον λεπτὸν καὶ μένον λεπτὸν δηλοῖ ἐσχάτην ἀπεψίαν τοῦ φλεβώδους γένους. οὐ γὰρ ἐνεχείρησεν ὅλως ἡ φύσις ἐπαναστῆναι πρὸς ἄμεινον τοῦ προσορεσθέντος καὶ πλεονεκτοῦντος ἐν φλεψὶ χυμοῦ. τὸ δὲ οὐρούμενον λεπτὸν καὶ ὕστερον ἀναθολούμενον δηλοῖ τὴν φύσιν ἐπαναστᾶσαν, ἄρχεσθαι δὲ κινεῖν καὶ ἀναμοχλεύειν τὴν ὑποκειμένην καὶ πλεονάζουσαν ἐν φλεψὶν ὕλην· πάλιν δὲ τὸ οὐρούμενον παχὺ καὶ μένον παχὺ δηλοῖ ἀκμάζειν τὴν τῶν παχέων πνευμάτων τε καὶ χυμῶν ζύμωσιν. τὸ δὲ οὐρούμενον παχὺ καὶ ὕστερον ἀποκαθιστάμενον δηλοῖ παρεῖναι μὲν τὴν τῶν παχέων χυμῶν ζύμωσιν, ἄρχεσθαι γὰρ τὴν διάκρισιν γίνεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐν συστάσει τοῦ χύματος θεωροῦνται αἱ διαφοραὶ τῆς πέψεως καὶ τῆς ἀπεψίας [350] τῶν χυμῶν. αἱ δὲ ἐν

crassitiem et ex utraque moderatam quae secundum naturam est. Tenuis autem et crassa bifariam secantur. Vel enim tenuis meitur manetque tenuis; aut turbatur et crassa fit, contra vero et crassa meitur et manet crassa et postea residet. Ac quae tenuis meitur et tenuis permanet summam indicat cruditatem venosi generis. Non enim omnino natura in melius convertere exsuperantem et agitatum in venis humorem aggressa est. Quae vero tenuis *urina* meitur, ac postea turbatur naturam superiorem indicat; incipit autem movere ac mitigare subjectam et exsuperantem in venis materiam. Rursus autem quae urina crassa redditur et crassa manet augeri crassorum flatuum et humorum fermentationem indicat. Quae autem crassa urina excernitur ac postea subsidet praesentem ostendit tum crassorum humorum fermentationem tum ipsam incipere fieri secretionem. Atque hae in liquoris consistentia spectantur concoctionis et cruditatis humorum differentiae.

Ed. Chart. VIII. [350.]

χρώματι διαφοραὶ πολλαὶ μὲν, ἐν συντόμῳ δὲ εἰπεῖν οἷον λευκὸν, ὠχρὸν, ξανθὸν, πυῤῥὸν, ἐρυθρὸν, μέλαν. καὶ τὸ μὲν λευκὸν πολλὰ σημαίνει· ἢ γὰρ ἀσθένειαν τῆς δυνάμεως καθάπερ ἐπὶ τῶν γερόντων καὶ τῶν χρονίων νοσημάτων ἢ δι' ἔμφραξιν τῶν ἀγγείων ἢ διὰ πολυποσίαν. εἰ δὲ πάχος ἔχει τὸ λευκὸν, σῆψιν ὠμῶν χυμῶν ἐν φλεψὶ κειμένην δηλοῖ. πάλιν δὲ τὸ ὠχρὸν ἀσθένειαν μὲν τῆς φύσεως δηλοῖ, μὴ δυναμένης δὲ οὕτως ἀλλοιῶσαι καὶ πέψαι τὸ χῦμα τὸ ἐν φλεψί. τὸ δὲ ξανθὸν οὖρον ἔνδειαν ὕλης σημαίνει νεωτέρῳ μὲν ἀσιτίαν ἢ ἀγρυπνίαν ἢ θερμότητα ἐν τῷ βάθει ἔχοντι ἐναποκειμένην ὡς ἐπὶ τῶν τριταίων. τὸ δὲ πυῤῥὸν ἄπεπτον μὲν ὑπάρχει κατὰ τὴν σύστασιν, ξηρότητα δὲ πολλὴν σημαίνει· εἰ δὲ καὶ πάχος ἔχει, πυρετόν. τὰ δὲ πολλὰ τῶν οὔρων εὐχερῶς χρώννυνται ἀπὸ χολῆς. πάλιν τὸ ἐρυθρὸν οὖρον γίνεται ἀπὸ πλείστου αἵματος καταβαπτομένου τοῦ οὔρου, τοῦτο δὲ γίγνεται καὶ περὶ τῶν φλεγμονῶν. τὸ δὲ μέλαν οὖρον γίγνεται ἢ διὰ τὸ καθαίρεσθαι καὶ ἐκριπτεῖ-

In colore vero multae ſunt differentiae quas compendioſe oportet recenſere, ut alba, pallida, flava, rufa, rubra, nigra. Ac alba quidem multa ſignificat; vel enim facultatis imbecillitatem ut in ſenibus et morbis diuturnis vel propter vaſorum obſtructionem vel propter potum immodicum; ſed ſi craſſamentum album habeat crudorum humorum putredinem in venis ſitam eſſe declarat. Rurſus autem pallida naturae imbecillitatem quidem ſignificat quae non poteſt ſic alterare et concoquere eum qui in venis eſt humorem. Flava vero urina materiae defectum indicat, juveni quidem inediam aut vigilias aut calorem in alto deliteſcentem quemadmodum in ipſis tertianis. At rufa conſiſtentia quidem cruda eſt, ſiccitatem vero multam ſignificat; ſi vero craſſamentum quoque habeat febrem. Multae autem urinae facile tinguntur a bile. Rurſus urina rubra fit a plurimo ſanguine tincta ipſa urina. Haec autem fit et in inflammationibus. Nigra vero urina fit vel propter purgatum et excretum melancholicum hu-

Ed. Chart. VIII. [350.]
σθαι τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν ἢ δι᾽ ὑπερόπτησιν τοῦ αἵματος. ταῦτα δὲ πάντα τὴν διάθεσιν τῶν ἐν φλεψὶ κειμένων χυμῶν σημαίνουσι. τὸ οὖν κατὰ φύσιν οὖρον ἐν συμμετρίᾳ τῶν προειρημένων ποιοτήτων θεωρεῖται· κατὰ μὲν τὴν σύστασιν μήτε λεπτὸν πολὺ μήτε παχύ· κατὰ δὲ τὸ χρῶμα ξανθόν τε καὶ πυῤῥὸν, ξανθὴν καὶ λείαν καὶ ὁμαλὴν ἔχον ὑπόστασιν καὶ ἐν τῷ πυθμένι τοῦ ἀγγείου ὑποκαθισταμένην· καὶ τοῦτο κυρίως λέγεται κατὰ φύσιν. εἰρηκότες τοίνυν τὰς ἐν συστάσει καὶ κατὰ χροιὰν διαφορὰς ζητήσομεν ὁμοίως καὶ τὰς τοῦ παρυφισταμένου· ἀλλὰ πρότερον μάθωμέν τί ἐστι τὸ παρυφιστάμενον.

Παρυφιστάμενον λέγεται τὸ ἐν αὐτῷ οὔρῳ ἕτερόν τι ἐμφαῖνον καὶ οἱονεὶ μηδὲν ὁριζόμενον καὶ ὑφιστάμενον· περὶ τούτου δὲ τοῦ παρυφισταμένου τέσσαρά τινα θεωρεῖται πρὸς ἀκριβῆ διάγνωσιν, σύστασις, χροιὰ, τόπος καὶ χρόνος. καὶ σύστασις μὲν ἢ ὁμαλὴ ἢ ἀνώμαλος, καλεῖται δὲ καὶ τραχεῖα· χροιὰ δὲ ἢ κατὰ φύσιν ἐστὶ λευκὴ μὴ καταβαφεῖσα ὑπὸ χυμοῦ τινος, ἢ ἄλλως πως πλεονεκτήσαντος καὶ ἐπι-

morem vel propter ſanguinis aduſtionem. Hae autem omnes contentorum in venis humorum affectionem indicant. Quae igitur ſecundum naturam eſt urina, in earum prius dictarum ſymmetria ſpectatur; conſiſtentia quidem neque multum tenuis neque craſſa; colore vero flava et rufa; flavum valde et aequale ſedimentum habens et in vaſis profundo ſubſidens, atque haec proprie ſecundum naturam eſſe dicitur. His igitur quae in conſiſtentia et in colore ſunt differentiis expoſitis quaeremus ſimiliter et contenti differentias. Sed prius diſcamus quid ſit contentum.

Contentum dicitur quod in ipſa urina ab ea diverſum apparet et quaſi nihil circumſcribens ac ſubſidens. In hoc autem contento ad perfectam cognitionem quatuor ſunt conſideranda, conſiſtentia, color, locus ac tempus. Conſiſtentia quidem vel aequalis eſt vel inaequalis, quae et aſpera vocatur. Color autem vel ſecundum naturam eſt albus a nullo humore vel alio quovis modo exſupe-

χρώσαντος αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ κατὰ σύστασιν καὶ χροιάν. τοῦ δὲ τόπου τρεῖς εἰσι λεγόμεναι διαφοραὶ, ἀνωτέρα, μέση καὶ κατωτέρα· καὶ εἰ μὲν ἐν τῷ οὔρῳ ἄνω κρέμαται τὸ παρυφιστάμενον καλεῖται νεφέλη· εἰ δ' ἐν τῷ μέσῳ μετεωρίζηται, καλεῖται ἐναιώρημα· εἰ δ' ἐν τῷ πυθμένι τοῦ ἀγγείου πάλιν παρυφίσταται, καλεῖται ὑπόστασις. καὶ πάλιν τὸ μὲν διεσπασμένον καὶ μετέωρον ἐν τῷ οὔρῳ λέγεται νεφέλη, σημαίνει πλῆθος παχέων πνευμάτων ἀποκλησθέντων ἐν τῷ βάθει καὶ δυναμένων ἐν τῷ τέως ὑπὸ τῆς φύσεως λεπτυνθῆναι· τὸ δὲ ὑποκατελθὸν καὶ κατὰ τὴν μέσην χώραν μεῖνον λέγεται ἐναιώρημα, πέψιν μὲν τῶν χυμῶν σημαίνει, ἀλλ' οὐ τελείαν. ὑπόστασις μὲν γὰρ τῇ φύσει γνωρίζεται, τῷ τόπῳ καὶ τῇ θέσει διαλλαττομένη. τὸν δὲ τόπον ἀμείβει ἡ τοῦ πνεύματος περιουσία. τοῦτο δὲ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τῆς κατὰ μέρος πέψεως λεπτύνεται καὶ διαφορεῖται καὶ ἡ μὲν τελεία πέψις γίνεται καὶ ὑπὸ τῆς φύσεως τοῦτο τὸ πνεῦμα λεπτύνεται. καὶ τελείως διαπνευσθὲν τὸ ἐναιώρημα φαίνεται κάτω καὶ ποιεῖ τὴν ὑπόστασιν καὶ

rante vel inficiente tinctus. Atque haec de contento quod in confiftentia et colore fpectatur. Loci vero tres funt dictae differentiae, fuperior, media et infima. Atque fi in parte quidem urinae fuperiori fufpendatur contentum nubecula vocatur; fi vero in medio attollatur, vocatur fufpenfum; fed fi in infima vafis parte rurfus contineatur, vocatur fedimentum. Ac rurfus quidem difperfum et elevatum in urina quod dicitur nubecula fignificat copiam craflorum flatuum in alto conclufornm, qui tandem a natura poffunt attenuari. Quod vero in imum defcendit et in media regione commoratur dicitur fufpenfum, quod coctionem quidem humorum, non tamen perfectam fignificat. At enim fedimentum loco et fitu difcretum natura cognofcitur; locum vero mutat ipfa flatuum abundantia. Hic enim flatus a particulari coctione attenuatur atque difcutitur, ac ipfa quidem perfecta coctio fit et a natura flatus is attenuatur et quum perfecte evanefcit fufpenfum apparet in imo et efficit fedimentum; tuncque ex his tri-

Ed. Chart. VIII. [350. 351.]
τότε τελεία δηλοῦται ἡ πέψις ἐκ τούτων τῶν τριῶν, λέγω δὴ συστάσεως, χρώματός τε καὶ τόπου καὶ ὁ χρόνος τοῦ νοσήματος μερισθήσεται. εἰ μὲν γὰρ ἄνω ἐπιπολάζει ἡ λεγομένη [351] νεφέλη, ἀρχὴν δείκνυσι τῆς τοῦ νοσήματος διακρίσεως· εἰ δ' ἐν τῷ μέσῳ θεωρεῖται μεταΐζουσαν τὴν πέψιν δηλοῖ· εἰ δὲ κάτω ἀποκαταστήσεται, τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ πέψιν δηλοῖ τοῦ νοσήματος. ὅσον οὖν λεπτύνεται τὸ πνεῦμα καὶ κατέρχεται τὸ παρυφιστάμενον, τοσοῦτον καὶ τὰ νοσήματα καὶ τὰ συμπτώματα χαυνότερα ἑαυτῶν γενήσονται. ἐν τούτοις οὖν θεωρεῖται ὁ χρόνος τοῦ νοσήματος ἐκ τῶν μετεώρων τῆς πέψεώς τε καὶ τῆς ἀπεψίας· ἃ δὲ φαῦλα καὶ πονηρὰ οὖρά εἰσι ταῦτα· τὰ χλωρὰ καὶ τὰ πελιδνὰ, τὰ αἱματώδη, τὰ μέλανα καὶ λίαν παχέα· τὰ χλωρὰ, τὰ πελιδνὰ, τὰ πυῤῥὰ καὶ λίαν ἄκρατα, τὰ ὠμὰ καὶ λεπτὰ καὶ μηδεμίαν ἔχοντα ὑπόστασιν μοχθηρὰ μὲν καὶ δυσώδη· ὁμοίως τά τε λιπαρὰ καὶ ἐλαιώδη, φαῦλα δὲ ἔτι τὰ λεπτὰ καὶ ὑδατώδη. νεφέλαι δὲ καὶ ὑποστάσεις πονηραὶ αἱ πελιδναὶ, αἱ μέλαιναι, αἱ ζωφώδεις, αἱ ποικίλαι, αἱ διεσπασμέναι, αἱ κριμνώδεις, αἱ δίαιμοι, αἱ πιτυρώδεις, αἱ χλωραὶ,

bus perfecta concoctio demonſtratur, conſiſtentia videlicet, colore et loco; et ipſius morbi tempus partietur. Etenim ſi in parte ſuperiori innatet dicta nubecula, principium indicat ſecretionis morbi; ſi vero appareat in medio, ingruentem ſignificat coctionem; ſed ſi in imum ſeceſſerit, perfectam et tutam indicat morbi coctionem. Quantum igitur flatus attenuatur et contentum deſcendit, tantum et morbus et ipſa ſymptomata ſeipſis evadent mitiora. In his igitur morbi tempus conſideratur ex *ſuſpenſis* ſignis coctionis et cruditatis. Vitioſae vero et pravae ſunt hae urinae, virides, lividae, ſanguinolentae, nigrae et admodum craſſae; virides et lividae, ruſae et valde purae, crudae et tenues et nullum habentes ſedimentum malae quidem ſunt et graveolentes; ſimiliter et pingues et oleoſae; malae quoque tenues et aquoſae. Nubeculae autem et ſedimenta peſſima ſunt livida, nigra, flatulenta, varia, divulſa, polentam referentia, ſanguinolenta, furfuracea,

Ed. Chart. VIII. [351.]
αἱ φλεγματώδεις καὶ δυσώδεις. τὰ δὲ ἀνυπόστατα οὖρα πονηρὰ πάντα, καὶ ταῦτα μὲν σημαίνουσι πλῆθος αἰτιῶν διαφοράς τε νοσημάτων καὶ αὔξησιν τούτων καὶ μείωσιν, διάκρισίν τε καὶ κρίσιν, πέψιν τε καὶ ἀπεψίαν καὶ τρόπους κινδύνων γενησομένων· σκοπεῖν δὲ τὸν ἰατρὸν ἐπὶ πάντων τούτων τὴν ἀκρίβειαν, τὴν δίαιταν καὶ τὸ πλῆθος τῶν αἰτιῶν καὶ τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὸ ἀδιαμάρτητον φυλαχθῆναι. καὶ ταῦτα δὲ πάντα ἐξ οὔρων τε καὶ τῆς τούτων διαγνώσεως καὶ προῤῥήσεως καὶ θεωρίας.

viridia, pituitosa et graveolentia. Urinae vero quae nullum habent sedimentum, omnes malae, haeque significant multitudinem causarum, morborum diversitatem et horum augmentum et imminutionem, secretionem, crisin, coctionem et cruditatem et futurorum periculorum modos. Oportet autem medicum haec omnia considerare, accuratam victus rationem, copiam causarum et excessum haud noxium observare. Atque haec omnia de his urinis quatenus ex iis dignotio aut praenotio potest institui.

ΠΕΡΙ ΟΥΡΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΤΙΝΩΝ.

Ed. Chart. VIII. [352.]

[352] *Κεφ. α'.* Οὖρον δὲ ἄριστόν ἐστιν, ὅταν λευκή τε ἡ ὑπόστασις εἴη καὶ λείη καὶ ὁμαλὴ περὶ πάντα τὸν χρόνον ἔστ' ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. σημαίνει γὰρ τὴν ἀσφάλειάν τε καὶ τὸ νόσημα ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. ἢν δὲ καὶ διαλείπει καὶ ποτὲ μὲν καθαρὸν οὐρεῖ, ποτὲ δ' ὑφίσταται τὸ λευκόν τε καὶ λεῖον, καὶ χρονιωτέρα γίνεται ἡ νοῦσος καὶ ἧττον ἀσφαλής. εἰ δὲ εἴη τό τε οὖρον ὑπέρυθρον καὶ

DE URINIS EX HIPPOCRATE, GALENO ET ALIIS QUIBUSDAM.

Cap. I. Optima urina eſt quum ejus album fuerit ſedimentum et laeve et aequale toto tempore donec judicatus fuerit morbus; ſignificat namque tum ſecuritatem tum brevem fore morbum. Si vero intermittat et interdum purum meiatur, interdum ſubſideat album quoddam et laeve, tum diuturnior efficitur morbus et minus tutus. Si fuerit urina ſubrubra et ſedimentum ſubrubrum et

Ed. Chart. VIII. [352.]

ἡ ὑπόστασις ὑπέρυθρός τε καὶ λείη πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ προτέρου, σώτερον δὲ κάρτα. κριμνώδεες δὲ ἐν τοῖς οὔροις αἱ ὑποστάσεις πονηραί. τούτων δὲ ἔτι κακίους καὶ πεταλώδεις· λεπταὶ δὲ καὶ λευκαὶ κάρτα φαῦλαι· τούτων δ' ἔτι κακίους αἱ πιτυρώδεις. νεφέλαι δὲ ἐναιωρούμεναι καὶ ἐμφερόμεναι τοῖς οὔροις λευκαὶ μὲν ἀγαθαὶ, μέλαιναι δὲ φαῦλαι. ἢν δὲ λεπτὸν οὖρον εἴη καὶ πυῤῥὸν ἄπεπτον εἶναι δηλοῖ τὸ νόσημα καὶ πολυχρόνιον. τὸ δὲ οὖρον τοιοῦτον ὂν ἀκινδύνως μὲν οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι ἔστ' ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον, θανατωδέστερα δὲ τῶν οὔρων τά τε δυσώδη καὶ ὑδατώδη καὶ μέλανα καὶ παχέα. τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ τὰ μέλανα τῶν οὔρων κάκιστα· τοῖσι δ' αὖ παιδίοισι τὰ ὑδατώδεα. ὁκόσοισι δὲ τὰ οὖρα λεπτά τε καὶ ὠμὰ πολυχρόνια ἂν καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα ὡς περιεσόμενα εἴη, τουτέους ἂν ὑπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι εἰς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία καὶ τὰς λιπαρότητας δὲ τὰς ἄνω ὑφισταμένας ἀραχνοειδεῖς μέμφεσθαι χρὴ, συντήξεως γὰρ σημεῖόν ἐστι. σκοπεῖν δὲ δεῖ τῶν οὔρων ἐν οἷς εἰσιν αἱ νεφέλαι ἄν τε κάτω ὦσιν ἄν τε ἄνω, καὶ τὰ

laeve diuturniorem hunc priore, verum valde salutarem. Crassioris autem farinae specie in urinis hypostases pravae; his adhuc pejores sunt etiam squamosae; at tenues et albae admodum malae; quibus deteriores furfuraceae. Nebulae suspensae et mobiles in urinis, albae quidem bonae, nigrae vero malae. Si tenuis et rufa fuerit urina morbum significat crudum ac diuturnum. At haec urina quum talis est, homo quoad cocta sit urina perseverare non potest. Lethales autem magis sunt male olens et aquosa et atra et crassa. Virilis autem sive muliebris urina atra, pessima; infantibus autem aquosa. Quibus urinae tenues et crudae *minguntur* diuturnae, si alia signa tanquam evasuris adfuerint, hos abscessum ad septi transversi regiones infernas exspectare oportet. Pinguedines quoque superne innatantes araneosas licebit improbare, colliquationis enim signum est. Considerandae porro urinae in quibus sunt nebulae, sursumne an deorsum meent quosque colores ha-

χρώματα ὁκοῖα ἔχωσι καὶ τὰς μὲν κάτω φερομένας σὺν τοῖς χρώμασιν οἷς εἰρήκαμεν ἀγαθὰς εἶναι νομίζειν καὶ ἐπαινέειν· τὰς δὲ ἄνω [353] ξὺν τοῖσι χρώμασιν οἷσιν εἴρηται· κακὰς εἶναι καὶ μέμφεσθαι. μὴ ἐξαπατάτω δέ σε αὐτὴ ἡ κύστις νόσημα ἔχουσα τῶν οὔρων τι ἀποδιδῶ τούτων· οὐ γὰρ τοῦ ὅλου σώματος σημεῖόν ἐστιν, ἀλλ' αὐτῆς καθ' ἑαυτήν. ὁκόσοισιν οὖρα παχέα, θρομβώδη, ὀλίγα, οὐκ ἀπυρετοῖσι πλῆθος ἐλθὸν ἐκ τούτων λεπτὸν ὠφελέει, μάλιστα δὲ τοσαῦτα ἔρχεται οἷσιν ἐξ ἀρχῆς ἢ διὰ ταχέων ὑπόστασιν ἴσχει. οἷσι δὲ οὖρα ἀναιεταραγμένα οἷον ὑποζυγίου, τουτέοισι κεφαλαλγίαι ἢ πάρεισιν ἢ παρέσονται. οἷσιν ἑβδομαῖα κρίνεται, τουτέοισιν ἐπὶ νεφέλη ἴσχει τὸ οὖρον τῇ τετάρτῃ ἐρυθρὸν ὂν καὶ τὰ ἄλλα κατὰ λόγον. ὁκόσοισιν οὖρα διαφανέα, λευκὰ, πονηρὰ, μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖς ἐπιφαίνεται. οἷσιν ἐλπὶς ἐς ἄρθρα ἀφίστασθαι ῥύεται τῆς ἀποστάσεως οὖρον παχὺ καὶ πολὺ καὶ λευκὸν γιγνόμενον οἷον ἐν τοῖσι κοπιώδεσι πυρετοῖσι τεταρταίοισιν ἄρχεται ἐνίοισι γίγνεσθαι. ἢν δὲ καὶ ἐκ ῥινῶν αἱμοῤῥαγήσῃ,

beant; deorſum enim labentes cum coloribus jam memoratis bonas exiſtimare et laudare oportet; ſurſum vero cum dictis coloribus natantes malas eſſe decet arguere. Nec te fallat veſica morbo affecta quae hujusmodi aliquam reddat urinam, nec enim totius corporis eſſe ſignum, ſed ipſius per ſeſe. Quibus urinae craſſae, grumoſae, paucae, non febricitantibus copia ex his tenuis adveniens prodeſt; praecipue tales adveniunt quibus a principio vel e veſtigio ſtabilitur hypoſtaſis. Quibus urinae perturbatae velut jumentorum, iis cephalalgiae aut adſunt aut aderunt. Quibus ſeptimo die fit criſis, iis nubecula rubra quarto die in urina apparet et alia ex ratione. Quibus urinae perſpicuae, albae ſunt, improbae praecipue in phreniticis apparentes. Quibus ſperatur abſceſſus futurus ad articulos, eos liberat ab abſceſſu urina multa, craſſa et alba, qualis in laborioſis febribus quarto die quibusdam incipit fieri; ſi vero etiam ex naribus fluxerit ſanguis brevi admodum

Ed. Chart. VIII. [353.]

καὶ πάνυ ταχέως λύεται. ὁκόσοισιν ἢ αἷμα ἢ πῦον οὐρῇ τῶν νεφρῶν ἢ τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει. ὁκόσοισιν ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορύζοντα ὀσφύος ἀλγήματος ἐπιγενομένου, τουτέοισι κοιλίαι καθυγραίνονται ἢ μὴ φῦσαι καταῤῥαγῶσιν ἢ οὔρου πλῆθος ὑπέλθῃ· ἐπὶ πυρετοῖς δὲ ταῦτα. οἷσιν ἐν τῷ οὔρῳ παχὺ ἐόντι σαρκία σμικρὰ ὥσπερ τρίχες συνεξέρχονται, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται. ὁκόσοισι δὲ ἐν τῷ οὔρῳ παχὺ ἐόντι πιτυρώδεα συνεξουρεῖται, τούτων ἡ κύστις ψωριᾷ. ὁκόσοισι ἀπὸ ταὐτομάτου αἷμα οὐρέουσι, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν σημαίνει φλεβίου ῥῆξιν. οἷσιν ἐν τοῖς οὔροις ψαμμώδεα ὑφίσταται, τούτοις ἡ κύστις λιθιᾷ. ἢν δὲ ψαμμῶδες αἷμα οὐρέει καὶ θρόμβους καὶ στραγγουρίην ἔχῃ καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ πρὸς τὸ ἐπιγάστριον καὶ τὸν κτένα καὶ τὸ περιναῖον τὰ περὶ τὴν κύστιν πονέει. ἢν δὲ αἷμα καὶ πῦον οὐρέῃ καὶ λεπίδας καὶ ὀδμὴ βαρείη τῆς κύστεως ἕλκωσιν σημαίνει. οὔρησις νύκτωρ πολλὴ γιγνομένη σμικρὴν τὴν διαχώρησιν σημαίνει. ὁκόσοισι πυρέσσουσιν ἐν τοῖς οὔροισι κριμνώ-

ſolutio fit. Quibus ſanguis vel pus meitur renum vel veſicae exulcerationem ſignificat. Quibus hypochondria ſublata murmurantia dolore lumborum accedente, iis alvi humectantur niſi flatus erumpant vel urinae proveniat copia; haec ſane in febribus. Quibus in urina craſſa exiſtente minutae carunculae tanquam pili pariter adveniunt, iis a renibus excernitur. Quibus in urina craſſa exiſtente furfuracea eminguntur, eorum veſica ſcabie laborat. Quibus ſponte ſanguis mingentibus exit, eis a renibus ſignificatur venulae ruptura. Quibus in urinis arenoſa ſubeſt materia, iis veſica calculo laborat; quod ſi ſanguis arenoſus meiatur grumosque et ſtranguriam habeat dolorque incidat ad imum ventrem, pubem et perinaeum, partes circa veſicam laborant; quod ſi ſanguinem aut pus meiat aut ſquamulas ſimulque gravis odor adſit veſicae exulcerationem ſignificat. Mictio noctu copioſe facta exiguam dejectionem ſignificat. Quibus per febres in urinis ſedimenta

Ed. Chart. VIII. [353.]

δεες ὑποστάσεις γίνονται μακρὴν τὴν ἀῤῥωστίην σημαίνουσιν. ὁκόσοισι δὲ χολώδεις αἱ ὑποστάσιες, ἄνωθεν δὲ λεπταὶ, ὀξείην τὴν ἀῤῥωστίην σημαίνουσιν. ὁκόσοισι διεστηκότα τὰ οὖρα γίγνονται, τουτέοισι ταραχὴ ἐν τῷ σώματι ἰσχυρή ἐστιν. ὁκόσοισι δὲ ἐν τοῖσιν οὔροισιν ἐφίστανται πομφόλυγες νεφριτικὴν σημαίνει καὶ μακρὰν τὴν ἀῤῥωστίην ἔσεσθαι. ὁκόσοισι δὲ λιπαρὴ ἡ ὑπόστασις καὶ ἀθρόη, τούτοισι νεφριτικὰ ὀξέα σημαίνει. ὁκόσοισι δὲ τῶν πυρετῶν δεῖνοί τε ἀπ' ἀρχῆς εἰσι καὶ σφυγμοὶ κεφαλῆς καὶ οὖρον λεπτὸν, τουτέοισι δεῖ προσδέχεσθαι πρὸς τὰς κρίσιας παροξυνθησόμενον τὸν πυρετόν· οὐ θαυμάσαι μηδ' ἂν οὐ δεῖ παραφρονήσειν ὅταν ἡ κεφαλὴ περιφέρεσθαι φαντάζηται. ὁκόσοισι δὲ νεφριτικοῖς ἐοῦσι προειρημένα συμβαίνει σημεῖα πόνοι τε περὶ τοὺς μύας τοὺς ῥαχιαίους γίνονται· εἰ μὲν οὖν περὶ τοὺς ἔξω τόπους γίγνονται καὶ τὰ ἀποστήματα προσδέχου ἔξω ἐσόμενα· ἢν δὲ μᾶλλον οἱ πόνοι περὶ τοὺς ἔσω τόπους γίγνονται καὶ τὰ ἀποστήματα προσδέχου εἴσω. ἢν οὐρέῃ αἷμα καὶ θρόμβους καὶ στραγγουρίην ἔχῃ

crassiorem farinam referunt morbi longitudinem significant. Quibus biliosae *sunt* hypostases, superne autem tenues, acutum morbum significant. Quibus urinae sunt divulsae, iis vehemens fit in corpore perturbatio. Quibus in urinis innatant bullae nephriticum morbum eumque longum fore denunciant. Quibus pinguis hypostasis et accumulata, iis nephriticos et acutos affectus significat. Quibus febrium vertigines a principio sunt et pulsus capitis et urina tenuis, eis ad crises febrem exacerbari exspectandum est; nec mirari quum caput circumferri videbitur, si in delirium prociderint. Quibus ex renibus laborantibus praedicta signa contingunt laboresque circa musculos spinales exstiterint, si in locis sint exterioribus, abscessus exspecta foris futuros; sin in locis interioribus fuerint, dolores abscessus in interioribus fore exspectato. Si sanguinem meiat et grumos stranguriaque laboret dolorque ad

Ed. Chart. VIII. [353. 354.]
καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ εἰς τὸ περιναῖον καὶ τὸ ὑπογάστριον καὶ τὸν κτένα τὰ περὶ τὴν κύστιν νοσέειν σημαίνει. οἷσιν ἐν ἀρχῇ τὰ οὖρα νεφελοειδέα ἢ καὶ παχέα, τοὺς τοιούτους δεῖ ὑποκαθαίρειν ἢ καὶ τἄλλα ξυμφέρει. ὁκόσοις δὲ ἐν ἀρχῇ τὰ οὖρα λεπτὰ, μὴ φαρμάκευε τοὺς τοιούτους· ἀλλ' ἢν δοκεῖ κλύσε τούτους, ξυμφέρει οὕτω θεραπεύεσθαι. τεκμαίρεσθαι δεῖ ἐκ τῶν οὔρων τὸ μέλλον ἔσεσθαι ἐν τοῖσι πυρετοῖσι. ἢν μὲν γὰρ παχύτερα καὶ ὠχρότερα, ἦν βελτίω· ἢν δὲ λεπτότερα καὶ μελάντερα, πονηρότερα. σωτηρίην μὲν γὰρ δηλοῖ τὰ παχύτερα καὶ ὠχρότερα. ταῦτα δὲ τοῦ Ἱπποκράτους οὕτως ἐξηγεῖται ὁ [354] Γαληνός. σαφῶς δὲ νῦν τὰ παχύτερα τοῖς λεπτοῖς παραβάλλων εἶπεν· οὐ τοῖς κατὰ φύσιν, τά γε μὴν λεπτὰ καὶ μέλανα χείριστα. πρὸς γὰρ τῶν λεπτῶν μόνων γινομένων ἄπεπτον δηλοῦται τὸ νόσημα· τὸ γὰρ ἀκριβῶς λεπτὸν ὑδατῶδές ἐστιν, ὥστε καὶ λευκόν. ἢν δὲ μεταβολὰς ἔχει, χρόνον τε σημαίνει καὶ ἀνάγκη τῷ νοσήματι μεταβάλλειν καὶ ἐπὶ τὰ χείρω καὶ ἐπὶ τὰ βελτίω τὴν ἀνωμαλίαν· ἐπὶ τῶν πυρεκτικῶν μάλιστα νοσημά-

perinaeum, epigaſtrium imumque ventrem incidat; oſtendit quae circa veſicam ſunt partes morbo laborare. Quibus a principio urinae ſunt nebuloſae vel etiam craſſae purgandi ſunt ſi cetera conferre videantur. Quibus a principio urinae ſunt tenues, iis medicamentum ne exhibeas; at ſi videbitur, clyſteribus utere, ita namque ſi curentur, profuerit. Quod futurum eſt in febribus ex urinis conjiciendum eſt. Nam ſi craſſiores et pallidiores, meliores erunt urinae; ſi tenuiores et nigriores, erunt deteriores; ſalutem namque praenunciant craſſiores et pallidiores. Hunc Hippocratis locum Galenus hoc modo interpretatur. Manifeſto nunc craſſiores tenuibus comparans dixit; haud ſecundum naturam ſe habentibus tenues ſane ac nigrae peſſimae ſunt; a ſolis namque tenuibus incoctus ſignificatur morbus; accurate namque tenuis aquoſa eſt, ſicut et alba. At ſi mutationes habeat, temporis diuturnitatem ſignificat; morboque neceſſitatem commutandi inaequalitatem in deteriorem et meliorem. *Ex febrilibus*, inquit

Ed. Chart. VIII. [354.]

των, εἰπέν που ὁ Ἱπποκράτης, ἡ ἐκ τῶν οὔρων σημείωσις χρησιμωτάτη καθέστηκε.

Κεφ. β΄. Ἐπειδὴ δὲ πᾶν τὸ παρὰ φύσιν ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν εὑρίσκεται ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἀρξώμεθα. οὖρον μὲν οὖν ἄριστον ἐπὶ τῶν ἐν ὑγείᾳ καὶ εὐεξίᾳ διακειμένων ἀνθρώπων ὑπόπυῤῥόν τε ἢ ὑπόξανθον καὶ τῷ πάχει σύμμετρον κείμενον, τοιοῦτον τῇ χροιᾷ οἷον ἀπουρηθῇ, λείαν δὲ καὶ λευκὴν καὶ ὁμαλὴν ὑπόστασιν ἔχον παρὰ πάντα τὸν χρόνον, πλὴν δὲ κατὰ λόγον τοῦ πινομένου. ἐπὶ δὲ τῶν γυναικῶν τὸ κατὰ φύσιν οὖρον τῇ χροιᾷ λευκότερον τοῦ ἀνδρὸς εἶναι χρὴ καὶ ὑπόστασιν ἔχον πλείονα. τῶν δὲ παιδίων ἱκανῶς ἔχειν παχεῖαν αὐτοῦ ὑπόστασιν χρὴ διὰ τὴν τῶν παίδων ἀδηφαγίαν καὶ ἄτακτόν τε καὶ ἄκαιρον κίνησιν. λείαν δὲ ὑπόστασιν Ἱπποκράτης καλεῖ καὶ τὸ συνεχὲς καὶ ἀδιάσπαστον δηλῶσαι βουλόμενος. τὸ γὰρ λεῖον ἀντίκειται τῷ τραχύνοντι. ὁμαλὴν δὲ, ἵνα δι᾽ ὅλου ἀεὶ ὅμοιον οὐρῆται καὶ μεταπεπεμμένον καὶ μὴ τὸ ἑξῆς ἄπεπτον μήτε τὴν ὑπόστασιν ἢ τὸ χῦμα ὅλον ἔχει ἀνώμαλον.

Hippocrates, *praecipue morbis urinarum significatio colligitur utilissima.*

Cap. II. Sed quoniam quidquid est praeter naturam ab eo quod secundum naturam est invenitur, a naturalibus exordiamur. Urina igitur in sanitate bonoque habitu constitutis hominibus optima est quae subrufa aut subflava, crassitie mediocris quaeque colorem non mutat; quumque emicta fuerit, laevem et albam et aequalem perpetuo servat hypostasin juxta bibentis rationem. In foeminis naturalis urina colore albior fiat quam in viris necesse est majoremque habeat hypostasin. At infantium crassa est admodum hypostasis propter puerorum voracitatem inordinatumque et intempestivum motum. Laevem autem hypostasin vocat Hippocrates continuam et indivulsam significare volens; laeve siquidem opponitur aspero; aequalem vero ut in totum semper similem mingat; nam quae manet concocta neque deinde inconcocta, non utique hypostasin vel liquorem totum habet inaequalem. Si quaera-

ζητῶμεν οὖν ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν οὔρου χρῶμα καὶ σύστασιν τοῦ χύματος καὶ τὰ παρεμφερόμενα ἐν τῷ χύματι οἷον νεφέλην· ὑπὸ νεφέλης ἐναιώρημα καὶ τὴν ἐν τῷ πυθμένι ὑπόστασιν. εὔδηλον γὰρ ὅτι κατὰ τούτων τρεπόμενον τὸ οὖρον ἀπεψίαν τὴν ἐν ταῖς φλεψὶν ἐνδείκνυται.

Κεφ. γ'. Ἄριστον μὲν οὖν ἐστιν οὖρον ἐπὶ τῶν νοσούντων τὸ τοῖς ὑγιαίνουσιν ὁμοιότατον ὕπωχρον ἢ ὑπόξανθον καὶ λευκὸν καὶ λεῖαν καὶ ὁμαλὴν ὑπόστασιν ἔχον· ὑποδεέστερον δὲ τὸ ἔχον ἐναιώρημα λευκὸν καὶ λεῖον καὶ ὁμαλόν. ἔστι δὲ τούτου ἀπεπτότερον τὸ νεφέλην τοιαύτην ἔχον ἢ ὑπονέφελον. ἐφ' ὧν γὰρ πνεῦμά ἐστιν ἐν τῷ βάθει παχὺ καὶ ἄπεπτον, ἢν μὲν ὀλίγον εἴη, συνεχώρησε τὴν ὕλην λοιπὸν ἐπὶ τὸν πυθμένα φέρεσθαι τοῦ ἀγγείου· διαμερίζον δὲ αὐτὴν οὐ συγχωρεῖ ἑνοῦσθαι. εἰ δέ τι πλεονάσῃ τὸ ἄπεπτον ἐν τῷ βάθει πνεῦμα ἐωρίζει τὴν ὑπόστασιν κατὰ τὸ μέσον τοῦ χύματος καὶ ποιεῖ τὸ καλούμενον ἐναιώρημα. εἰ δὲ ἔτι καὶ μᾶλλον εἴη πλεῖον τὸ ἄπεπτον πνεῦμα, πρὸς τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τοῦ χύματος φέρει τὴν ὑπόστασιν τὴν

mus igitur in naturali urina colorem vel liquoris confistentiam et in ipfo liquore contenta ut nebulam, fub nubecula fufpenfum et in fundo hypoftafin, non dubium quin ad haec converfa urina cruditatem indicet in venis exiftere.

Cap. III. Optima igitur urina in aegrotantibus eft quae fimillima fanorum urinae, fubpallida vel fubflava et albam et laevem et aequalem habet hypoftafin; at deterior fufpenfum habet album, laeve et aequale. Eft porro incoctior quae nebulam habet quaeque eft fubnubilata. In qua enim flatus eft in profundo craffus et incoctus, fi paucus quidem fit, extrudit reliquam materiam ut ad fundum vafis deferatur; ipfamque dividendo uniri non permittit. Quod fi quis redundet crudus in fundo flatus, attollit ad liquoris medium hypoftafin facitque id quod fufpenfum nominatur. Quod fi flatus impendio plus fuerit crudus ad fuperiorem liquoris fuperficiem agit hypo-

Ed. Chart. VIII. [354. 355.]
καλουμένην νεφέλην ἢ ὑπονεφέλην. ἐφ' ὅσον οὖν ἰσχύῃ τὸ πνεῦμα μερίζειν καὶ μετεωρίζειν τὴν ὑπόστασιν, ἐπὶ τοσοῦτον ἀπεπτότερον νόμιζε εἶναι τὸ οὖρον. ἢν δὲ μήθ' ὑπόστασιν μήτε ἐναιώρημα μήτε ὑπονεφέλην μήτε νεφέλην ἴσχῃ τὸ οὖρον εἰδέναι χρὴ ὅτι ὑπὸ τῶν νοσοποιῶν χυμῶν ἔπεψεν ἡ φύσις. εἰ δὲ ποτὲ μὲν ἔχει ὑπόστασιν ἢ ἐναιώρημα ἢ ὑπονεφέλην ἢ νεφέλην, ποτὲ δὲ οὔ, μάχην δηλοῖ τῆς φύσεως πρὸς τὸ νόσημα. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἀκριβῶν τριταίων καὶ ἐφημερίνων νεφέλη [355] μόνον ἢ ἐναιώρημα πολλάκις ἤρκεσε πρὸς λύσιν τοῦ νοσήματος, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ εὔχρουν γενέσθαι τὸ οὖρον μόνον. πολλάκις δὲ τὸ λευκὸν χρῶμα τοῦ παραφερομένου ἐν τῷ χύματι ἀπατᾷ τοὺς ἰδιώτας, ὡς ὑπόστασιν χρηστὴν νομίζεσθαι μὴ οὖσαν χρηστήν· συμβαίνει γὰρ ὠμὸν χυμὸν καὶ λευκὸν συνεκκρινόμενον τῷ οὔρῳ ὑφίστασθαι καὶ φαντασίαν ὑποστάσεως χρηστῆς παρέχειν· ἐνίοτε δὲ ἥπατος ἢ νεφρῶν πεπονθότων πύον ἐκκρίνεται σὺν τῷ οὔρῳ καὶ ὑφιστάμενον ἀπατᾷ καὶ τὸν τεχνίτην· ἀλλὰ πρότερον διορίζεσθαι χρὴ τῷ προπεπονηκέ-

ſtaſin, quae nebula aut nubecula nuncupatur. Quanto igitur potuerit flatus dividere nec attollere hypoſtaſin, tanto crudiorem eſſe urinam exiſtima. Quod ſi neque hypoſtaſin neque ſuſpenſum neque nebulam neque nubeculam habuerit urina, ſciendum eſt a morbificis humoribus naturam corruiſſe. Quod ſi interdum quidem habeat hypoſtaſin vel enaeorema vel nebulam vel nubeculam, quandoque autem non, pugnam naturae adverſus morbum ſignificat. In exquiſitis namque tertianis et quotidianis nebula ſolum vel ſuſpenſum ſaepenumero ad morbi ſolutionem ſatis fuit: quandoque vero bene coloratam dumtaxat eſſe urinam. Plerumque etiam color albus ejus quod in liquore circumfertur rudes decipit, quod hypoſtaſin utilem quae non ſit eſſe opinentur, evenit ſiquidem ut crudus humor et albus cum urina excretus ſubſidat praebeatque videndam utilem hypoſtaſin; quandoque etiam jecore aut renibus affectis pus cum urina excernitur et ſubſidendo fallit etiam *minus cautum* artificem; ſed prius definiendum eſt homi-

Ed. Chart. VIII. [355.]

ναι τὸν ἄνθρωπον ἢ νεφρὸν ἢ ἧπαρ ἢ ἕτερόν τι μόριον τῶν εἰωθότων διὰ τῶν οὔρων καθαίρεσθαι. ἔπειτα δὲ καὶ δυσῶδες εὑρίσκεται τὸ μετέχον πύου· ὁ δὲ ὠμὸς χυμὸς διορίζεται διὰ τῶν χρηστῶν ὑποστάσεων τῇ ἀνωμάλῳ συστάσει τοῦ παρυφισταμένου. οὐ γὰρ συνεχὲς ἑαυτῷ μένει ἀλλὰ διαμερίζεται εἰς μικρὰ οἷον ψαμμία καὶ οὐδ᾽ ὅλως λεῖόν ἐστι καθὼς ἡ ἀληθὴς ὑπόστασις. καὶ ἐπὶ μὲν οὖν τῶν χρηστῶν οὔρων πρῶτον μὲν ἐπιφαίνεται νεφέλη, ἔπειτα ὑποκαταβαίνουσα ποιεῖ τὸ ἐναιώρημα. ἐπὶ τέλος δὲ ὑφιζάνουσα ἐν τῷ πυθμένι τοῦ ἀγγείου ποιεῖ τὴν ὑπόστασιν, δηλονότι ὅταν τελείως πεφθῇ· ἐπὶ δὲ τῶν ὠμῶν χυμῶν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἀγγείου ὑποχωρεῖ πλῆθος πολὺ μετὰ τοῦ εἶναι κακόχρουν καὶ τὸ χῦμα ὅλον. ἔπειτα δὲ κατὰ βραχὺ πεττόμενον καὶ λεπτυνόμενον αἰωρεῖται κατὰ τὸ μέσον τοῦ χύματος καὶ ποιεῖ τὸ ἐναιώρημα. ὅταν δὲ ἐπὶ πλέον λεπτυνθῇ καὶ πεφθῇ, ὑφίσταται ἐπὶ τὸ χῦμα καὶ ποιεῖ τὴν νεφέλην καὶ πλανᾷ δηλονότι τοὺς ἰδιώτας, ὡς ὑπολαμβάνειν ἐπὶ τὸ χεῖρον προβαίνειν τὴν ἀῤῥωστίην.

nem aut renis aut jecoris alteriusve alicujus partis quae per urinas ſolet expurgari morbo laboraſſe; deinde etiam graviter olens puris particeps invenitur. At crudus humor per utiles hypoſtaſes diſtinguitur ab inaequali ſubſtantia ipſius contenti; neque enim id ſibi continuum manet, ſed in minutas partes diſpeſcitur tanquam arenulas; neque omnino laeve eſt, ſicut eſt vera hypoſtaſis. In bonis autem urinis primum quidem apparet nebula, deinde ſuccedens ſuſpenſum facit; poſtremo reſidens in fundo vaſis hypoſtaſin facit, nimirum quum perfecte id concoctum fuerit. Verum in crudis humoribus ſtatim ab initio in vaſis fundum delabitur multa copia, quod et mali coloris ſit totus liquor; deinde paulatim concocta et attenuata ad medium liquoris attollitur facitque ſuſpenſum; quum vero valde attenuata ac concocta fuerit, ſubſidet in liquore et nebulam facit planeque ignaros fallit, ut exiſtiment morbum in deterius lapſum eſſe.

Ed. Chart. VIII. [355.]

Κεφ. δ'. Εἰ μὲν γὰρ τὸ οὖρόν ἐστι χολωδέστερον καὶ ἡ ὑπόστασις ὁμοία, ὀφείλεις κενῶσαι εἴτε δι᾽ οὔρων εἴτε καθάρσει. εἰ δὲ τὸ χρῶμα εἴη χολῶδες, ἡ ὑπόστασις δὲ λευκὴ, χολὴ μετὰ φλέγματος εἴη καὶ κένωσον καὶ τὰ ἀμφότερα. ἢν δὲ τὸ χρῶμα χολῶδες καὶ ἡ ὑπόστασις ἐρυθρὰ εἴτε σαφῶς ἢ ἀμυδρῶς ἢ πλείονος γινομένης. εἰ μὲν ἔῤῥωται ἡ δύναμις φλεβοτόμει, εἰ δὲ ἀσθενεῖ, κάθαρον τὸν τοιοῦτον ἢ διαίτη ἀρκέσει μόνον.

Κεφ. ε'. Ἕτερόν τι δηλονότι τὸ λεπτὸν καὶ ὠχρὸν οὖρον ἄπεπτον μὲν τῇ συστάσει, τῷ δὲ χρώματι πεπεμμένον· ἀσθένειαν δὲ δηλοῖ τουτέῳ τῆς φύσεως· τῷ μὲν γὰρ χρώματι ὅ τι ἔπεψεν ὡς ῥᾴδιον ὄν· οὐκ ἔτι δὲ καὶ τῇ συστάσει διὰ τὸ δυσκολώτερον. εἰ δὲ καὶ πολὺν χρόνον φέρεται τοῦτο ἀκίνδυνος μὲν οὐ δυνήσεται διαρκέσαι ὁ ἄνθρωπος ἕως ἂν πεφθῇ ἡ νόσος· τὸ γὰρ πάνυ λεπτὸν φαῦλον. δηλοῖ γὰρ ἀπεψίαν παρ᾽ ὅσον χρὴ τὸ θερμὸν ἐκβόσκεσθαι τὸ λεπτομερέστερον.

Τί δηλοῖ τὸ λεπτὸν καὶ πυῤῥὸν οὖρον; τὸ λεπτὸν τῇ

Cap. IV. Si equidem urina fuerit magis biliofa et hypoftafis fimilis, debes evacuare five per urinas five purgatione. Si vero biliofus fuerit color, hypoftafis autem alba; erit bilis cum pituita; utrumque evacuato. Si color fuerit biliofus et hypoftafis rubra five manifefto five obfcure vel plus fuerit; fi facultas valida, mitte fanguinem ex vena; fin imbecillis fit, huic purgatio vel fola diaeta fatis erit.

Cap. V. Alia quaedam omnino tenuis et pallida urina cruda quidem confiftentia, cocta vero colore, huic naturae imbecillitatem oftendit; colore namque id quod erat facile concoxiffe; confiftentia vero quod erat difficilius, non concoxiffe demonftrat. Sin autem multo tempore ejusmodi feratur urina non citra periculum poterit homo perfeverare quoad morbus fuerit concoctus, omnino enim tenuis, prava; cruditatem namque fignificat quatenus calorem partem tenuiorem oportuit abfumere.

Quid indicat urina tenuis et fulva? Tenuis confi-

συστάσει καὶ πυῤῥὸν τῷ χρώματι βέλτιον τοῦ ὠχροῦ· ὅμως ἄπεπτον διὰ τὴν σύστασιν.

Τί δηλοῖ τὸ ἐρυθρὸν οὖρον; ἀπεψίαν, οὐ θάνατον, ἀλλὰ χρόνον [356] δεῖσθαι εἰς πέψιν. ἔστι γὰρ ἐξ αἵματος ἰχωροειδοῦς μήπω τελείαν πέψιν λαβόντος μηδὲ τὴν ἰδίαν χρόαν καὶ διὰ τοῦτο χρονιώτερον σημαίνει τὸ νόσημα. ἐπὶ δὲ τῶν συνόχων πυρετῶν ἐπὶ πλῆθος αἵματος συνισταμένων ἐκκρίνεται οὖρον ἐρυθρὸν καὶ παχὺ μετὰ ὑποστάσεως ἐρυθρᾶς· καὶ δῆλον ὅτι τοῦτο καὶ τῷ χρώματι καὶ τῇ συστάσει τοῦ χύματος καὶ τῷ παρυφισταμένῳ ἄπεπτον. τοῦ δὲ ἀπέπτου νοσήματος τὸ οὖρον πυῤῥὸν μὲν τῷ χρώματι, τὸ δὲ τῇ συστάσει λεπτόν.

Τί δηλοῖ τὸ λεπτὸν οὐρούμενον καὶ ἔξω αναθολούμενον; ἄπεπτον μὲν διὰ περιουσίαν πνεύματος παχέος, δηλοῦν δὲ τὴν φύσιν ἄρχεσθαι πέττειν.

Τί δηλοῖ τὸ παχὺ οὐρούμενον καὶ μένον παχύ; τὸ τοιοῦτον οὐρούμενον καὶ αὖθις μένον οἷα τὰ τῶν ὑποζυγιῶν ἀκμάζειν δηλοῖ τὴν τῶν παχέων χυμῶν καὶ πνευμάτων οἷον

ſtentia et fulva colore melior eſt quam pallida, cruda tamen eſt ob conſiſtentiam.

Quid indicat urina rufa? Cruditatem, non mortem *indicat*, verum tempore ad coctionem opus eſſe; eſt enim ex ſanguine ſeroſo qui nondum perfectam coctionem neque proprium colorem fuerit adeptus atque propterea morbum ſignificat diuturniorem. In ipſis autem ſynochis febribus quae a ſanguinis copia fiunt excernitur urina rufa et craſſa cum rubro ſedimento; atque clarum eſt urinam ejusmodi colore et liquoris conſiſtentia et contento crudam eſſe; et crudi morbi urina colore quidem rubra eſt, conſiſtentia vero tenuis.

Quid indicat urina quae tenuis meitur et ab externis turbatur? Cruda quidem eſt propter exuberationem craſſi flatus; naturam autem aggredi coctionem indicat.

Quid indicat urina craſſa micta talisque permanens? Quae talis mingitur et poſtea permanet qualis jumentorum vigere velut fermentationem craſſorum humorum et fla-

Ed. Chart. VIII. [356.]

ζύμωσιν· ἐπὶ τούτων κεφαλαλγίαι ἢ πάρεισιν ἢ παρέσονται διὰ τὴν ἐν τοῖς χυμοῖς ταραχὴν καὶ τὰς ἀναθυμιάσεις.

Τί δηλοῖ τὸ παχὺ οὐρούμενον καὶ μετὰ ταῦτα καθιστάμενον; παύεσθαι μὲν τὴν ἐν τοῖς χυμοῖς ζύμωσιν καὶ λεπτύνεσθαι μεμετρημένον δηλοῖ τὸ ποσὸν, ἐντεῦθεν καὶ ἄρχεσθαι τὴν διάκρισιν.

Τί δηλοῖ τὸ λεπτὸν οὐρούμενον καὶ μένον τοιοῦτον; ἐσχάτην ἀπεψίαν τὸ τοιοῦτον σημαίνει. εἰ γὰρ ἐνεχείρησεν ἡ φύσις ἐπὶ τὴν πέψιν ἐγκύπτειν οὐκ ἂν τοιοῦτον ἀπέκρινε. τοῦτο δὲ γίνεται ἢ δι᾽ ἀσθένειαν τῆς δυνάμεως ἢ δι᾽ ἔμφραξιν ἢ διὰ τὸ χρόνιον εἶναι τὸ νόσημα. ἐπὶ γὰρ τῶν τεταρταίων χρόνων ὄντων ἐν ἀρχῇ διὰ τὸ πλῆθος καὶ τῆς ὕλης τὸ δυσπειθὲς διηθούμενον τὸ οὖρον λεπτὸν οὐρεῖται οὐρεῖται λεπτὸν καὶ δι᾽ ἔμφραξιν ἥπατος ἢ νεφρῶν, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς ὀδύνης διαγινώσκεται δηλονότι τῆς τοπικῆς. οὐρεῖται δὲ λεπτὸν καὶ λευκὸν καὶ ἐπὶ τῶν διακαῶν πυρετῶν καὶ σημαίνει φρενίτιδα ἀπηλοῦν μεγάλην. καὶ γὰρ ὁ καῦσος

tuum indicat; et in his dolores capitis aut adſunt aut aderunt propter eam quae in humoribus eſt perturbationem et halitus.

Quid indicat urina craſſa micta ac poſtea deſiſtens? Sedari quidem in ipſis humoribus fermentationem indicat et moderatam quantitatem attenuari et hinc ſecretionem incipere.

Quid indicat urina tenuis micta et talis permanens? Ejusmodi urina ſummam indicat cruditatem; natura enim coctionem ſi fuiſſet aggreſſa, hanc talem non ſecreviſſet urinam. Hoc autem contingit aut propter imbecillitatem facultatis vel propter obſtructionem vel quia diuturnior futurus eſt morbus. In quartanis enim diuturnioribus in principio ob materiae copiam et ejus pervicaciam urina percolata tenuis meitur; tenuis etiam meitur propter obſtructionem hepatis aut renum, ſed ex dolore locali dignoſcitur, meitur vero tenuis et alba et in febribus ardentibus magnamque phrenitidem ſignificat imminere. Et-

Ed. Chart. VIII. [338.]
πυρετὸς πλῆθος δηλοῖ χολῆς, οὐ χρώννυται δὲ τὸ οὖρον· καὶ εὔδηλον ὅτι οὐ μένει ἐν τοῖς ἀγγείοις ἡ χολὴ, ἀλλὰ τῇ κουφότητι ἀνέδραμε εἰς τὸν ἐγκέφαλον· καὶ ἢν μὲν ἡ φρενῖτις οὐ πάρεστιν, γίνωσκε αὐτὴν ἤδη ἔσεσθαι. ἢν δὲ καὶ πάρεστι καὶ οὐρεῖται λεπτὸν καὶ λευκὸν μετὰ διακαεστάτου πυρετοῦ, δηλονότι θάνατον προαγγέλλει. οὐ γὰρ ὑποφέρει ἡ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ δύναμις ἤδη καταπροβεβλημένη τῷ διακαεῖ πυρετῷ ἐνέγκαι δριμύτητα καὶ δῆξιν χολῆς ἤδη σεσηπυίας.

Κεφ. στ'. Πόθεν τὰ ἐλαιώδη γίνονται οὖρα; εἴωθεν ὁ πυρετὸς πρότερον μὲν τὴν πιμελὴν ἐκτήκειν, ἔπειτα δὲ τὴν σάρκα· ἔσχατον δὲ αὐτῶν τῶν στερεῶν σωμάτων καθάπτεται. τῆς μὲν οὖν πιμελῆς τηκομένης τὰ ἐλαιώδη οὖρα ἐκκρίνεται, κατὰ βραχὺ δὲ ἡ πιμελὴ τήκεται· ὅθεν ἀρχὴν ἔχει καὶ ἀνάβασιν καὶ ἀκμήν. ἐν ἀρχῇ μὲν οὖν τῆς συντήξεως ἐλαιόχροα τὰ οὖρα ποιεῖ, ὥστε εἶναι ἀμφίβολα εἴτε ὑδατώδη εἴτε ἐλαιώδη εἶναι· ἐν δὲ τῇ ἀναβάσει γίνονται ἐλαιοφανῆ, ὥστ' ἐπισημειοτέραν τὴν μῖξιν τοῦ ἐλαίου

enim et ardens febris bilis copiam indicat, non autem coloratur urina, ac manifestum est in vasis bilem ipsam non remanere sed levitate sua in cerebrum efferri, ac si nondum adsit phrenitis, ipsam scito affuturam; sin autem adsit et urina tenuis et alba meiatur, in ardentissima febre mortem utique praenunciat; non enim possunt cerebri vires jam ab ardenti febre prostratae sustinere mordacitatem et acrimoniam putrefactae bilis.

Cap. VI. Unde oleosae fiunt urinae? Solet quidem febris prius adipem colliquare, deinde vero carnem, tandem solida etiam invadit ipsa corpora. Liquato igitur adipe urinae excernuntur oleosae, sensim vero liquatur pinguedo; unde principium habet et incrementum ac vigorem. In principio igitur colliquationis olei coloris facit urinas, ut sit ambiguum aquosaene sint an oleosae. In ipso vero incremento oleosae apparent, ut jam exquisitiorem olei videantur admixtionem habere. In ipso au-

Ed. Chart. VIII. [356. 357.]
ἔχειν· ἐν δὲ τῇ ἀκμῇ καὶ ἐν χρώματι καὶ ἐν συστάσει οἷον ἔλαιόν ἐστι. καὶ ἢ τῶν νεφρῶν ἐστι τοῦτο μόνον ἢ τοῦ παντὸς σώματος· καὶ εἰ μὲν τῶν νεφρῶν μόνον ᾖ, ἀθρόως ἐκκρίνεται πλῆθος τοιοῦτον μετὰ πλείονος θερμασίας αἰσθήσεως περὶ τοὺς νεφρούς· εἰ δὲ τοῦ παντὸς σώματος, κατὰ βραχὺ τὴν προσθήκην ποιεῖται.

[357] Κεφ. ζ'. Τί σημαίνουσιν αἱ ὀραβοειδεῖς ὑποστάσεις; ὅταν δαπανηθεῖσα ᾖ πιμελὴ, λοιπὸν ἡ σὰρξ τήκεται καὶ ὀροβοειδεῖς ὑποστάσεις ἐν τοῖς οὔροις ἐκκρίνει, ἀλλὰ ἢ τῶν νεφρῶν ἐστιν ἢ τοῦ παντὸς σώματος. εἰ μὲν οὖν ἐν πυρετοῖς φανείη τοιοῦτον οὖρον, τοῦ παντὸς σώματος δηλοῖ τὸ πάθος εἶναι· εἰ δὲ μὴ, τῶν νεφρῶν μόνων. καὶ πάλιν εἰ μὲν ἐστιν ἀπεψία τῶν οὔρων, ὅλου τοῦ σώματός ἐστι τὸ κακόν. εἰ δὲ πέψις μὲν ᾖ καὶ ὀροβοειδεῖς ὑποστάσεις ἐκκρίνει τῶν νεφρῶν τὸ πάθος δηλοῖ.

Τί δηλοῦσιν αἱ πιτυρώδεις ὑποστάσεις; ὅταν ὁ πυρετὸς δαπανήσῃ τὴν πιμελὴν καὶ τὸ πλέον τῆς σαρκὸς καὶ ἐν τῷ βάθει τῶν ἀγγείων ἐγκατασκήψῃ γίνονται πιτυρώδεις αἱ ὑποστάσεις, στενότεραι μὲν τῶν πεταλωδῶν, παχύτεραι δ'

tem vigore et colore et confiftentia veluti oleum eft; atque haec pinguedo vel renum dumtaxat eft vel totius corporis; ac fi renum dumtaxat fuerit, confertim excernitur ejusmodi copia cum plurimi caloris fenfu circa renes, fin autem totius corporis, fenfim incrementum.

Cap. VII. Quid indicant ervofa fedimenta? Quum jam abfumptus fuerit adeps, reliqua caro liquatur et ervofa fedimenta in urinis fubfidunt. Sed et hae aut renum funt aut totius corporis. Si igitur in febribus apparuerit talis urina, totius corporis affectionem indicat; fin minus, folorum renum; et rurfus fi crudae fint urinae, totius corporis eft malum. Si vero concocta eft urina, ervofa autem fedimenta, renum affectionem indicat.

Quid indicant furfuracea fedimenta? Quum febris depafta fuerit pinguedinem et majorem carnis partem et in vaforum fundum irruerit, furfuracea fiunt fedimenta, anguftiora quidem fquamofis, verum ipfis craffiora. Ex-

Ed. Chart. VIII. [357.]

ὅμως τούτων· ἐκκρίνεται δὲ ἐνίοτε κἀκ τοῦ παντὸς σώματος κἀκ τῆς κύστεως, ἀλλ' εἰ μὲν πυρετὸς παρείη ὅλου τοῦ σώματος τὸ κακόν. ἢν δὲ μὴ, τῆς κύστεως μόνης· καὶ εἰ μὲν ἄπεπτον εἴη τὸ οὖρον, τοῦ παντὸς σώματος τὸ πάθος ἐστίν. εἰ δὲ πεπεμμένον, τῆς κύστεως, ἀλλὰ καὶ τοπικὴ ὀδύνη ἐστί.

Τί δηλοῦσιν αἱ πεταλώδεις; ὅταν αὐτὰ πάθωσι τὰ στερεὰ πρῶτον μὲν ἐπιπολῆς διεξέονται καὶ εἰ μὲν μετὰ πυρετοῦ, τὸ ὅλον κεκάκωται δηλονότι σῶμα. εἰ δ' οὖν ἐκ μόνης τῆς κύστεως, ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐκ τῆς κύστεως πεπεμμένα, τὰ δὲ τοῦ παντὸς σώματος ἄπεπτα.

Τί δηλοῦσιν αἱ ἐν τοῖς οὔροις κριμνώδεις ὑποστάσεις; ἐπειδὰν ὁ πυρετὸς ἐς τὸ βάθος τῶν ἀγγείων καταληφθῇ καὶ μεῖζον πλάτος ἐπιλάβῃ καὶ μῆκος ἀδρότερον, γίγνονται τῶν πιτύρων αἱ ὑπόστασεις καὶ καλοῦνται κριμνώδεις· ἀλλὰ τὰ κριμνώδη δύο σημαίνουσιν· ἢ γὰρ ὑπερόπτησιν δηλοῦσι τοῦ αἵματος ἢ σύντηξιν ἰσχυρὰν τῶν στερεῶν δηλονότι σω-

cernuntur nonnunquam vel ex toto corpore vel ex veſica; at ſi febris adſuerit, totius corporis vitium eſt; ſin minus, veſicae ſolius, ac ſi cruda fuerit urina, totius corporis eſt affectio, ſin autem cocta, veſicae; ſed et localis dolor adeſt.

Quid indicant ſedimenta ſquamoſa? Quum ipſae ſolidae partes ſunt affectae, primum quidem abraduntur in ſuperficie; atque ſi cum febre univerſum corpus afficitur; ſin minus, ſola veſica, ſunt autem quae a veſica mittuntur cocta; quae a toto corpore incocta.

Quid indicant urinarum ſedimenta craſſiori farinae ſimilia? Quum febris vaſorum ſubierit profundum et majorem latitudinem aſſumpſerit et longitudinem ampliorem fiunt furfuracea ſedimenta et vocantur craſſiori farinae ſimilia. Sed crimnode duo ſignificant: vel enim nimiam ſanguinis aduſtionem ſignificant vel vehementem ſolidarum partium colliquationem; atque ſi ipſum quidem

Ed. Chart. VIII. [357.]
μάτων, καὶ εἰ μὲν λευκὴ ἡ ὑπόστασις εἴη, τῶν στερεῶν σωμάτων ἐστὶ τὸ πάθος, εἰ δὲ ἐρυθρὰ, τοῦ αἵματος.

Τί δηλοῖ τὸ δυσῶδες; σῆψιν καὶ νέκρωσιν τῆς φύσεως.

Κεφ. η'. Τί δηλοῦσι τὰ μέλανα δηλονότι οὖρα; πάντα ταῦτα εὐθὺς καὶ παχέα πάντως εἰσὶ καὶ ὀλέθρια. σπάνιόν γὰρ ἢ οὐδ' ὅλως εὑρεθήσεται μέλαν λεπτόν. τὸ γὰρ μέλαν χρῶμα ἢ δι' ὑπερόπτησιν γίνεται αἵματος ἢ διὰ ψύξιν ὅλου τοῦ σώματος ἢ τοῦ μελαγχολικοῦ καθαιρομένου χυμοῦ. αἱ τρεῖς γοῦν αὗται διαφοραὶ παχυτάτας κέκτηνται τὰς συστάσεις· καὶ ἐξ ἀνάγκης παχέα εὑρίσκονται τὰ μέλανα δηλονότι τῶν οὔρων. ἐπὶ μὲν τῶν ὀξέων νοσημάτων ὀλέθριον ἐς τοὐπίπαν τὸ μέλαν οὖρόν ἐστιν· ὅταν καὶ δυσῶδες ὑπάρχῃ καὶ ἡ ὑπόστασις μέλαινα. ἀδύνατον γὰρ τὸν ὀξέως νοσοῦντα τοιοῦτον οὐρήσαντα μὴ ἀποθανεῖν· ἢν δὲ ἡ ὑπόστασις μέλαινα εἴη, ὀλεθριώτερον, ἢν δὲ ἐναιώρημα μὲν ἴσχῃ, ἧττον κακόν. ὁμοίως καὶ ἢ νεφέλην ἔχει ὁμοίαν ἢ ὑπονεφελίζει, τὸ κακὸν ἠπιώτερον. τὸ δὲ μέλαν ποτὲ μὲν ἐνδεί-

ſedimentum fuerit album, affectus eſt ſolidarum partium; ſi rubrum, ipſius ſanguinis.

Quid ſignificat urina graveolens? Putrefactionem et naturae interitum.

Cap. VIII. Quid nigrae indicant urinae? Hae omnes urinae ſimul et craſſae ſunt omnino perniciofae, raro enim vel nunquam invenietur tenuis et nigra; niger enim color vel propter aduſtionem accidit ſanguinis vel propter refrigerationem totius corporis vel propter melancholici humoris expurgationem; tres igitur hae ſunt differentiae urinarum quae craſſiſſimam obtinent conſiſtentiam, ac craſſae inveniantur urinae nigrae neceſſe eſt. In acutis igitur morbis perniciofa ut plurimum urina nigra eſt, quando et gravis odoris eſt et ſedimentum habet nigrum; eum enim qui acuto morbo fuerit correptus ſervari eſt impoſſibile, ſi talem minxerit urinam; ſi vero ſedimentum nigrum fuerit, pernicior eſt; ſin vero ſuſpenſum fuerit nigrum, minus mala; ſimiliter ſi nubem vel nubeculam ſimilem habuerit, mitius eſt malum, nigrum enim aliquando

Ed. Chart. VIII. [357. 358.]

κνυται ψύξιν, ποτὲ δὲ θέρμην, εἴτουν ὑπερόπτησιν. καὶ εἰ μὲν οὖν πρότερον πελιδνὸν οὐρηθῇ, εἶθ' οὕτω γένηται μέλαν, ψύξιν ἔχει. εἰ δὲ τὸ ξανθὸν προηγήσατο, ἔπειτα μετετράπη μέλαν, [358] ὑπὸ πλείονος θερμοῦ ἐξυπεροπτηθὲν μέλαν γέγονε. γνωστέον δὲ καὶ ἐπὶ τῇ παρακμῇ τοῦ τεταρταίου καὶ τῆς μελαγχολικῆς παρανοίας λυομένης οὖρα μέλανα ἐκκρίνονται καὶ παχέα. τοῖς γὰρ σπληνώδεσι τὰ πολλὰ τοιοῦτον οὐρεῖται ἡνίκα ἄῤῥωστος ὁ σπλὴν διακείμενος φαίνηται· οὐδεμίαν γὰρ διοίκησιν καὶ κατεργασίαν ποιεῖται τοῦ μελαγχολικοῦ περιττώματος· ἡμεῖς δὲ ὀλέθρια ἔφαμεν εἶναι ταῦτα ἐπὶ τῶν ὀξέων ἀῤῥωστημάτων. τοῖς μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ τὰ μέλανα τῶν οὔρων κάκιστα, τοῖσι δ' αὖ παιδίοισι τὰ ὑδατώδεα, ἧττον δὲ ὀλέθρια γίνονται τὰ μέλανα τῶν ἐχόντων τὸν σπλῆνα ἄῤῥωστον καὶ οὐκ ἐκ διακαύσεως. τὸ δὲ ἐκ καταψύξεως μελαινόμενον πελιοῦταί πως τὸ αἷμα, καθάπερ ἐπ' ἄλλων τινῶν. ἀλλ' ἐξ ἀναχύσεως τοῦ μελαγχολικοῦ.

Κεφ. θ'. Ὥσπερ ἐπὶ τῶν διαχωρημάτων, οὕτω κἀπὶ

indicat perſrigerationem, aliquando vero caliditatem, nonnunquam aduſtionem; atque ſiquidem prius lividam minxerit, poſtea vero nigra fiat, frigus habet; ſin autem flava praeceſſerit, poſtea vero in nigram convertatur, ab immodico calore ſuperaſſata nigra facta eſt. Sciendum vero eſt in declinatione quartanarum et melancholicae inſaniae ſolutione craſſas et nigras urinas excerni. Frequenter enim tales mejunt lienoſi quum lien imbecillior apparet; nullam enim digeſtionem et perfectionem efficit melancholici excrementi, nos vero ejusmodi urinas in acutis morbis lethales eſſe diximus, viris quidem et mulieribus urinae nigrae peſſimae, pueris vero aquoſae, minus vero perniciosae ſunt nigrae his qui ſplenem habent imbecillum nec ex aduſtione; omnis autem ſanguis a refrigeratione denigratus liveſcit, quemadmodum in aliis quibusdam, ſed id ex melancholici humoris diffuſione.

Cap. IX. Quemadmodum in dejectionibus, ita in

Ed. Chart. VIII. [358.]

τῶν οὔρων κανόνι τῷ τῶν ὑγιαινόντων κεχρημένοι κατὰ τῶν νοσούντων σημειωσόμεθα· οὖρον τοίνυν ἄριστόν ἐστι τὸ τῶν ὑγιαινόντων ὁμοιότατον· τοιοῦτον δέ ἐστι τὸ ὑπόπυῤῥόν τε ἅμα καὶ ὑπόξανθον, εὐθὺς δὲ λεπτοῦ καὶ πάχους συμμέτρως ἔχον. οὔσης δὲ τριττῆς τῆς τῶν θολερῶν οὔρων διαφορᾶς, ἢ γὰρ οὐρηθέντα τὰ τοιαῦτα καθίστανται μὴ ὀλίγον ἢ μένει παραπλήσια ἄχρι παντός. ἢ καθαρὰ μὲν ἐκκρίνεται, μετὰ ταῦτα δὲ ἀναθολοῦται, μοχθηρὸν μὲν τὸ τρίτον εἰρημένον, ἐπιεικὲς δὲ τὸ πρῶτον, ἐν μέσῳ δ' ἀμφοῖν ἐστι τὸ δεύτερον. τὸ δὲ ἐς κύτος ἄπεπτον· ὅπερ ἐστὶ τὸ ὑδατῶδες ἀκριβῶς οἷον ἀπαγνωσμένης πέψεως σύμπτωμα τοῦ φλεβώδους γένους ὑπάρχον· ὅταν δὲ καὶ ταχέως διεξέρχηται, ὁ καλούμενος διαβήτης γίνεται· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀπέπτων οὔρων τὸ χείριστόν ἐστιν, ἐφεξῆς δὲ αὐτῶν τὸ λεπτὸν καὶ λευκὸν οἷον τὸ ὕδωρ· τούτων ἐγγύς ἐστιν ἕτερον οὖρον ἐν πολλαῖς νόσοις φαινόμενον, ἐγγὺς ἱκανῶς τοῦ λεπτοῦ καὶ λευκοῦ· τὸ δὲ ὕπωχρον ἐφεξῆς ἐστι τούτου· τὸ δὲ ὠχρὸν εἴη μὲν ἤδη τοῦτο καὶ ὑπόπυῤῥον, πέττεται δὲ ἤδη τῆς

urinis quoque regula sanorum usi de aegrotantium urinis indicia sumemus. Urina igitur optima est quae sanorum urinae simillima; talis nimirum est subrusa simul et subflava, nimirum vero haec et tenuitatem et crassitiem moderatam habet, at quum triplex sit urinarum turbidarum differentia, vel enim tales mictae paulopost subsident vel similes manent perpetuo vel purae quidem excernuntur, deinde vero turbantur, prava quidem existit quae tertia ordine dicta est; benigna quae prima, in medio utriusque consistit secunda, summe cruda est, exacte aquosa veluti desperatae coctionis venosi generis symptoma. Quum autem celeriter descenderit, diabetes appellatus efficitur; verum haec sane inter urinas deterrima est, succedit autem ipsi tenuis et aquae modo alba, his vicina est alia urina, quae multis in morbis apparet tenuis et albae admodum vicina, subpallida vero hanc sequitur, quae pallida quidem modo erit et subrusa, concoquitur autem jam quantum ad colorem ipsius attinet, tantum vero crassitie ipsam

Ed. Chart. VIII. [358.]

χροιᾶς γε ἕνεκα· χρὴ δὲ αὐτὸ καὶ τῷ πάχει τοσοῦτον ἀποκεχωρηκέναι τοῦ ὕδατος, εἰ μέλλει πεπέφθαι καλῶς ὅσον καὶ τῷ χρώματι. εἰ δὲ τὴν κατὰ φύσιν χροιὰν ἀκριβῶς φυλάττων ὑπόστασιν λευκὴν καὶ λείαν καὶ ὁμαλὴν καὶ πολλὴν ποιεῖ, πέψεως μὲν ἂν εἴη ἀκριβοῦς γνώρισμα. τὰ πλείονα δὲ τὸν ὠμὸν χυμὸν ἐκκαθαίρεσθαι δηλοῖ. κἂν παχύτερον δὲ ᾖ μετρίου καὶ ἔχῃ τινὰ ὑπόστασιν, οὐ πάντως ἤδη ἄπεπτον· εἰ γὰρ ἤτοι κριμνώδεις ἢ πιτυρώδεις ἢ μελαίνας ἢ πελιδνὰς ἢ χλωρὰς ἢ δυσώδεις ὑποστάσεις ἔχει, πρὸς τὸ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἄπεπτον εἶναι καὶ ἄλλο ὀλέθριον ὑπάρχει. τὰ δὲ εὔχροά τε ἅμα καὶ ἤτοι τὰς ὑποστάσεις λευκὰς καὶ λείας καὶ ὁμαλὰς ἢ νεφέλας τινὰς ὁμοίας ἢ ἐναιωρήματα ποιούμενα πάντων ἐστὶν οὔρων χρηστότατα, καὶ μάλιστα μὲν ὧν ἡ ὑπόστασις εἴη τοιαύτη· δεύτερα δὲ ὧν ἂν ἐναιωρήματα· τρίτα δὲ ὧν νεφέλη καὶ ἁπλῶς τὰ τοῖς οὔροις ἐμφερόμενα χρηστῶς· ὅσωπερ ἂν ὑφιζάνῃ κάτω, τοσούτῳ βελτίω γίνεται.

ab aquofa receffiffe oportet, fi probe concoqui debeat quantum etiam colore; fin autem colorem naturalem ad amuffim fervans fedimentum album, laeve et aequale et copiofum reddit, exactae quidem concoctionis nota fuerit, largius vero crudum humorem expurgari fignificat. Quod fi urina craffa modice fit habeatque fedimentum aliquod, non cruda jam ex toto erit, fi enim fedimentum parti farinae craffiori aut laminis fimile aut furfuri aut nigrum aut lividum aut viride aut graveolens habeat, praeterquam quod hujusmodi quodque crudum eft, etiam mortis periculum alias oftendit. Porro boni coloris urinae quaeque fimul vel fedimentum album, laeve et aequale repraefentent vel nebulas quasdam fimiles vel fufpenfum omnium urinarum funt laudatiffimae et praecipue quarum fedimentum extiterit tale, deinde commendatur urina cujus fufpenfa ejusmodi cernuntur, tertio cujus nebulae tales apparent, ac ut uno verbo expediam quae urinis probe innatant quantoque inferius fubfident tanto magis laudantur.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΣΦΥΓΜΩΝ ΠΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΝ ΦΙΛΟΜΑΘΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΝ.

Ed. Chart. VIII. [333.]

[333] Σκοπὸν ἔχομεν ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι περὶ τῆς τῶν σφυγμῶν πραγματείας σύντομον ἐκθέσθαι παράδοσιν, καὶ εἰπεῖν πρῶτον μὲν τί ἐστι σφυγμός· καὶ διὰ τί εἴρηται σφυγμός· καὶ τίς ἡ χρεία τοῦ σφυγμοῦ· καὶ τί ἐστιν ἡ ἀρτηρία. καὶ ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν σκοπὸν καὶ ἀρκτέον ἀπὸ τοῦ πρώτου. σφυγμός ἐστι κίνησις καρδίας καὶ ἀρτηρίας κατὰ διαστολὴν καὶ συστολὴν γινομένη, πρὸς ἔμψυξιν τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ καὶ ἀπόκρισιν τῶν λιγνυωδῶν

GALENI DE PULSIBUS AD ANTONIUM DISCIPLINAE STUDIOSUM AC PHILOSOPHUM.

Scopum habemus in praesenti libro de pulsuum opere concisam exponere tractationem; ac dicere primum quid sit pulsus; cur dicatur pulsus; quis pulsus usus; et quid sit arteria. Atque ad scopum accedamus; et a primo exordiendum. Pulsus est motus cordis et arteriae, qui per diastolen ac systolen perficitur ad innati caloris refrigerationem et fuliginosorum excrementorum excretionem. Di-

περιττωμάτων. εἴρηται δὲ σφυγμὸς παρὰ τὸ σφύζειν καὶ κινεῖσθαι. τριχῶς δὲ διαιροῦσιν αὐτοῦ, δύναμις ἡ ποιοῦσα τὴν κίνησιν, χρεία κατεπείγουσα, καὶ ὄργανον ὑπήκοον. ἔλθωμεν δὲ ἐπὶ τὴν ἀρτηρίαν. ἀρτηρία ἐστὶ σώματος ἐπίμηκες κυκλικὸν, δίκην σωλῆνος διχῆ διαιρούντων ἀπὸ καρδίας ἐρχόμενον καὶ ἐπὶ τὸ πᾶν σῶμα καταμεριζόμενον, ἀέρα καὶ πνεῦμα ζωτικὸν περιέχον. ἀρτηρία δὲ εἴρηται παρὰ τὸ τηρεῖν τὸν ζωτικὸν ἀέρα· αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ὠτίου τῆς καρδίας ἐκ τῆς λεγομένης ἀορτῆς ἐκφύεται, ἥτις σχίζεται διχῆ, καὶ τὸ μὲν κάτω φέρεται διὰ τῶν ἔνδοθεν κάτω, καὶ μερίζεται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἐπὶ μηροὺς καὶ ἕως περάτων τῶν ποδῶν καὶ δακτύλων· τὸ δὲ ἕτερον αὐτῆς πάλιν ἄνω φερόμενον διαιρεῖται ὁμοίως δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἰς χεῖρας καὶ κεφαλὴν φερόμενον, ποιεῖ τὰς καρωτίδας λεγομένας ἀρτηρίας. τὸ δὲ ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἔσωθεν φερόμενον· ἔρχεται ἐπὶ βραχίονας καὶ πήχεις καὶ μέχρι καρπῶν καὶ ἄκρων χειρῶν καὶ δακτύλων. εἶτα μετὰ τὸ εἰπεῖν ἡμᾶς ταῦτα εἴπωμεν καὶ περὶ τοῦ σκοποῦ· σκοπὸν

citur autem pulſus a pulſando ac movendo. Tria vero ipſum dividunt, facultas efficiens motum, urgens uſus, et obſequens inſtrumentum. Sed ad arteriam veniamus. Arteria pars eſt corporis oblonga, orbicularis, tubi inſtar bifariam dividentium quae a corde manans in univerſum corpus diſtribuitur, aërem et ſpiritum vitalem continens. Arteria vero a *τηρεῖν* quod vitalem ſpiritum conſervet, at ipſa e ſiniſtra cordis auricula ex ea quae dicitur aorta exoritur, quae duas in partes diſſinditur, quarum una quidem deorſum fertur per partes interiores inferas, ac dextra et ſiniſtra in crura ad extremos usque pedes atque digitos diſtribuitur; altera vero ſurſum ipſius portio quae ſurſum fertur ſimiliter dextra ac ſiniſtra in manus et caput repens cervicales quas dicunt arterias efficit; quae autem in dextras ac ſiniſtras partes intro ducitur in brachia et cubitos adusque carpum ac manum digitorumque extrema. His a nobis explicatis deinceps quoque de ſcopo

Ed. Chart. VIII. [333.]
ἔχει τὸ παρὸν σύγγραμμα διαγνώσεις εἰπεῖν, καὶ οἱονεὶ αἰτίας ἀπὸ τῆς τῶν σφυγμῶν κινήσεως ποιήσωμεν τῶν κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσει καὶ τῶν οὐ φύσει, οἷον κράσεων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ ἡλικιῶν καὶ ἄλλων συστοίχων. τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ μὲν ἄῤῥενες, αἱ δὲ θήλειαι· καὶ τούτων αὐτῶν οἱ μὲν γὰρ θερμότεροι κατὰ φύσιν, οἱ δὲ ψυχρότεροι. καὶ οἱ μὲν ἰσχνοὶ φύσει, οἱ δὲ πιμελώδεις καὶ πολύσαρκοι· καὶ οἱ μὲν ἄνδρες τῶν γυναικῶν ὡς ἐπίπαν θερμότεροι καὶ ἐῤῥωμενέστεροι κατὰ φύσιν εἰσίν. εἰκότως οὖν ἐπ' αὐτῶν οἱ σφυγμοὶ ταχύτεροι καὶ σφοδρότεροι· τῶν δὲ γυναικῶν ὡς ψυχροτέρων βραδύτεροι καὶ ἀμυδρότεροι· ἐφ' ἑκατέρων δὲ τούτων ἢ καθ' ἑτέρων, λέγω δὴ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἐπιτυθεῖσα ἡ κρᾶσις ἐπιτείνει καὶ τοὺς σφυγμούς· εἰ μὲν ἐπὶ τὸ θερμότερον, μείζονας καὶ σφοδροτέρους ποιοῦσα. τὸ μὲν θερμὸν ταχυκίνητον. εἰ ἐπὶ τὸ ψυχρότερον, μικροτέρους καὶ βραδυτέρους· τὸ γὰρ ψυχρὸν βραδυκίνητον. τὸ δὲ τῆς ἕξεως τοῦτ' ἔστιν ἐπ' ἀμφοῖν εὑρίσκεται, οἷον τὸ ἰσχνὸν καὶ τὸ πολύσαρκον. ἐπὶ γὰρ

aut propofito differamus. Huic praefenti libro fcopus eft dignotiones dicere, ac fi fieri poffit caufas a motu pulfuum, alias fecundum naturam, alias praeter naturam, alias non natura conftituemus, ut ex ratione temperamentorum, virorum, mulierum, aetatum et aliorum ejusdem feriei. Hominum enim alii mares, alii feminae; et horum ipforum alii fecundum naturam calidiores, alii vero frigidiores; hi quidem graciles natura, illi vero obefi et carnofi. Ac viri quidem ut plurimum feminis natura calidiores et vehementiores; mulierum vero ut frigidiorum tardiores et imbecilliores. In utrisque autem his aut alterutris, viris dico et feminis, temperamentum autem pulfus quoque intendit; fi quidem in calidius, majores ac vehementiores efficit. Calidum certe celeriter movetur; fi vero in frigidius, minores ac tardiores; frigidum namque tarde movetur. Quod autem ad habitum is in utrisque reperitur, qualis eft gracilis et carnofus. In ipfis

τῶν ἰσχνῶν ὑψηλότεροι ὑποπίπτουσι τῇ ἀφῇ οἱ σφυγμοὶ, ἐπὶ δὲ τῶν πιμελωδῶν καὶ πολυσάρκων ταπεινότεροι. ἐπισκεπτέον οὖν καὶ τὰ σύστοιχα οἷον ὡρῶν, χω- [334] ρῶν, ἡλικιῶν μερικῶν καταστήματα, καὶ ἔτι εἰπεῖν ἐπὶ μὲν τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους τεσσάρων ὄντων, οἷον ἔαρος, θέρους, φθινοπώρου, χειμῶνος· ὅτι τούτων εὔκρατοί εἰσι δύο, ἔαρ καὶ φθηνόν· δύσκρατοι δὲ δύο, χειμὼν καὶ θέρος. εἰκότως οὖν ἐν τῷ ἔαρι καὶ τῷ φθινοπόρῳ οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι τέ εἰσι καὶ σφοδροὶ διὰ τὸ εὔκρατον τοῦ καταστήματος· δῆλον ὅτι κατὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀνάλογον. ἐν δὲ τῷ θέρει ταχύτεροι καὶ πυκνότεροι διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἔξωθεν ἀέρος θερμότητα· ἐν δὲ τῷ χειμῶνι μικροὶ μὲν διὰ τὸ βαρῦσθαι τὴν δύναμιν, πυκνοὶ δὲ καὶ ταχεῖς διὰ τὴν κατεπείγουσαν χρείαν τῆς ἐγκυμονούσης καὶ τοῦ βρέφους, ἐπὶ δὲ τοῦ ὕπνου ἐπινενευκότες. πῶς γίνονται οἱ σφυγμοὶ καὶ μικροὶ καὶ ἀμυδρότεροι; δῆλον ὅτι τῆς ἐμφύτου θερμότητος εἰσδυνούσης ἐπὶ τὸ βάθος· ἐπὶ δὲ τῶν ἐπικτήτων κράσεων πρὸς τὰ ἐπελθόντα μεταβάλλονται καὶ αἱ κράσεις. ὡσαύτως

enim gracilibus altiores ipſi tactui pulſus ſubjiciuntur; in ipſis autem obeſis et carnoſis depreſſiores. Quin et ea quae ſunt ejusdem generis veniunt obſervanda, ut tempeſtates, regiones, aetatum ſingularum conſtitutiones, et ut verbo dicam in ipſis tempeſtatibus anni quae quatuor ſunt, ver videlicet, aeſtas, autumnus, hiems; quod harum duae ſint temperatae, ver et autumnus; duae vero intemperatae, hiems et aeſtas; jure igitur in ipſo vere et autumno pulſus magni ſunt et vehementes propter temperatam hanc tempeſtatem. Manifeſta eſt aetatis analogia: aeſtate vero celeres atque crebri propter extrinſecus ambientis nos aëris calorem; hieme vero parvi quia facultas ipſa premitur; in iis quae uterum gerunt crebri et celeres propter urgentem uſum praegnantis et foetus. In ſomno vero ſupernutantes. Quomodo fiunt pulſus parvi et imbecilliores? Fieri clarum eſt innato calore in profundum ſe recipiente. In ipſis autem temperamentis adſcititiis ſimul cum iis quae ſuperveniunt, mutantur et

Ed. Chart. VIII. [334.]
καὶ ἐπὶ τῶν ἰσχνώσεων, ὡς ὅταν ἡ κατὰ φύσιν δύναμις πάσχῃ κατ' οὐσίαν τινὸς κυρίου μορίου ἢ ὑπό τινος αἰτίου ποιοῦντος καὶ βαίνοντος αὐτήν. ἔλθωμεν οὖν καὶ ἐπὶ τὰ οὐ φύσει, ταῦτά εἰσι γυμνάσια, λουτρὰ, σιτία πολλὰ, οἴνου πόσις, ὕδατος πολλοῦ πόσις· ὡσαύτως δὴ καὶ ἐπὶ τὰ παρὰ φύσει, τουτέστιν αἴτια, νοσήματα, ἅπερ ὁμοίως κατὰ τὰ προλεχθέντα ἐπισκέπτεσθαι δεῖ. ἰστέον δὲ ὅτι τὰ κατὰ φύσιν καὶ οὐ φύσει ἀμέτρως γινόμενα εἰς τὸ παρὰ φύσιν τρέπουσι τοὺς σφυγμούς. περὶ δὲ τῆς τῶν ἁπάντων ἀπολογίας τε καὶ διαφορᾶς τῶν κινήσεων. ὅταν οὖν ἐπ' ἄῤῥωστον κληθεὶς ὃν οὔπω τεθέασαι, ἐπισκόπει πρῶτον μὲν ἢ ἄρσεν ἢ θῆλύ ἐστι· καὶ εἰ μὲν ἄρσεν, ἐννόει τὸν σφυγμὸν τοῦ ἄῤῥενος· εἰ δὲ θῆλυ, τῆς θηλείας· εἶτα τὴν φύσιν τοῦ κάμνοντος καὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ὥραν τοῦ ἔτους καὶ τὴν χώραν καὶ συγκρίνας ἅπαντα καὶ στοχασάμενος ὁποῖον ἔδει σφυγμὸν ἔχειν τὸν κάμνοντα, ὁπότε ἦν ὑγιὴς, τότε γνώσεις ἀκριβῶς τὸ μέγεθος τῆς παρὰ φύσιν

temperamenta. Similiter et in macie ut quando quae secundum naturam est facultas in substantia partis cujuspiam principis laeditur vel ab aliqua causa ipsam efficiente aut subeunte. Veniamus igitur ad ea quae non natura, haec sunt exercitia, balnea, cibi multi, vini potus, aquae multae potus. Similiter etiam et ad ea quae praeter naturam, haec sunt causae, morbi, quae similiter ac ea quae dicta prius fuere debemus animadvertere. Sciendum vero est ea quae secundum naturam et quae non natura immoderata si fuerint, in id quod praeter naturam est pulsus immutare. De apologia autem omnium et differentia motuum. Quum igitur ad aegrum vocatus quem nondum videris antea, primum observa sitne mas an femina, ac si mas fuerit mente concipias pulsum maris; si vero femina, pulsum ipsius feminae. Postea naturam aegrotantis, ejus aetatem, ac post haec tempestatem anni et regionem; et omnia conferens ac conjectans qualem oportebat habere pulsum ipsum aegrotantem quando sanus erat, tunc abso-

Ed. Chart. VIII. [334.]

γινομένης παρατροπῆς τοῦ σφυγμοῦ· τούτων οὕτω προτεθέντων εἴπωμεν καὶ τὰ γένη τῶν σφυγμῶν. γένη τῶν σφυγμῶν εἰσι δέκα. πρῶτον μὲν γένος τῶν σφυγμῶν ἐστι τὸ παρὰ τὸ ποσὸν τῶν διαστάσεων· τὸ δὲ ποσὸν κατὰ τὸ τρίτον διάστατον θεωρεῖται τυχὸν, κατά τε πλάτος καὶ μῆκος καὶ βάθος. εἰκότως οὖν ὁ οὕτως αὐξυνθεὶς κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις καὶ ὑπερβὰς τὸ μέτρον λέγεται μέγας. δεύτερον γένος σφυγμῶν τὸ παρὰ τὸ ποσὸν τῆς κινήσεως τῆς ἀρτηρίας τῆς τε διαστολῆς καὶ συστολῆς, ἐν ᾧ θεωρεῖται ὁ ταχὺς καὶ ὁ βραδὺς καὶ ὁ σύμμετρος. τρίτον γένος τῶν σφυγμῶν τὸ περὶ τὸν τόνον τῆς δυνάμεως ἐν ᾧ θεωρεῖται σφοδρὸς καὶ ὁ ἀμυδρὸς καὶ ὁ σύμμετρος. ἡ γὰρ πυκνότης προλαβοῦσα τὸ μέγεθος ποιεῖ τὸν σφυγμὸν σφοδρόν· ὅτε γὰρ ἐπικρατήσει ἡ δύναμις τῶν αὐτῶν, τότε μᾶλλον γίνεται σφοδρὸς καὶ τὸ ἀνάπαλιν. τέταρτον γένος σφυγμῶν τὸ παρὰ τὴν σύστασιν τοῦ ὀργάνου, λέγω δὴ τοῦ τῆς ἀρτηρίας σώματος, ἐν ᾧ θεωρεῖται ὁ σκληρὸς καὶ ὁ μαλακὸς καὶ ὁ σύμμετρος. πέμπτον γένος σφυγμῶν τὸ παρὰ τὸ ποσὸν

lute cognofces magnitudinem praeter naturam factae mutationis ipfius pulfus. His igitur praemiffis pulfuum genera dicamus: genera pulfuum funt decem: primum quidem pulfuum genus eft ex quantitate diftentionum: quantitas vero ex tribus dimenfionibus conftare videtur, ex latitudine et longitudine et profunditate. Merito igitur qui hoc modo auctus eft fecundum tres iftas dimenfiones et moderationem excedit, dicitur magnus. Secundum genus pulfuum eft ex quantitate motus arteriae fecundum diaftolen et fyftolen, in quo celer et tardus et moderatus obfervantur. Tertium genus pulfuum eft fecundum robur ipfius facultatis, in quo obfervantur vehemens et imbecillus et moderatus: etenim fi frequentia nacta fuerit magnitudinem, pulfum efficit vehementem; quando enim facultas fuperat caufas, tum maxime fit vehemens et contra. Quartum genus pulfuum eft ex organi conftitutione, dico vero corporis arteriae, in quo obfervantur durus et mollis et moderatus. Quintum genus pulfuum eft ex quan-

τῶν ἠρεμιῶν, ἐν ᾧ θεωρεῖται ὁ πυκνὸς καὶ ὁ ἀραιός· ὁ γὰρ βραχὺς χρόνος τῆς ἠρεμίας σημαίνει τὸ πυκνόν· ὁ δὲ μακρὸς τὸ ἀραιόν· ἀραιότεροι καὶ βραδύτεροι σφυγμοὶ γίνονται διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψύξιν ἤγουν πίλησιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἑκάστης χώρας κατὰ τὴν ἐκείνης κρᾶσιν καὶ οἱ σφυγμοὶ μεταβάλλονται· εἰ μὲν γὰρ θερμοτέρα ἐστὶ, μεγάλους τε καὶ παχεῖς ποιεῖ τοὺς σφυγμούς· εἰ δὲ καὶ ψυχροτέρα, ποιεῖ τὸ ἀνάπαλιν. εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν ἡλικιῶν, ἐπεὶ οὖν καὶ αἱ ἡλικίαι διάφοροί εἰσι καὶ οἱ σφυγμοὶ ἐπὶ τούτων διάφοροι κινηθήσονται. οἱ μὲν γὰρ τῶν παίδων σφυγμοὶ ταχεῖς εἰσιν, ἀμυδροὶ καὶ πυκνοί· κατὰ δὲ μέγεθος καὶ σφοδρότητα μέσοι· καὶ ταχεῖς μὲν ὅτι κατ' οὐσίαν πλεονάζει ἐν αὐτοῖς [335] τὸ ἔμφυτον θερμόν· πυκνοὶ δὲ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῖς κατὰ τὸ ποσὸν θερμότητα· ἀμυδροὶ δὲ καὶ ἀτελεῖς ἐπ' αὐτῶν αἱ δυνάμεις. μεμαθήκαμεν γὰρ ὅτι οἱ ἀμυδροὶ ἐπ' ἀῤῥωστίας δυνάμεως γίνονται. οἱ δὲ τῶν γερόντων τοὐναντίον βραδύτεροι καὶ ἀραιότεροι πρὸς τοὺς παῖδας διὰ τὴν ἐν ἑαυτοῖς ψυχρό-

titate quietum, in quo obfervantur creber et rarus: breve enim tempus quietis crebrum indicat; longum vero rarum; rariores et tardiores pulfus fiunt propter ambientis frigus vel ob denfationem. Similiter vero et in unaquaque regione pro ejus temperie pulfus immutantur; etenim fi calidior eft, magnos efficit et celeres pulfus; fin autem frigidior, contrarios. Dicamus et de aetatibus; quum igitur et inter fe diffideant aetates, differentes quoque pulfus in his movebuntur; puerorum enim pulfus celeres funt, imbecilli et frequentes, fecundum magnitudinem vero et vehementiam medii; ac celeres quidem quoniam in ipfis fecundum fubftantiam abundat calidum innatum. Crebri vero quia in ipfis fecundum quantitatem exfuperat caliditas; imbecillae vero funt et imperfectae facultates in ipfis. Didicimus enim quod ab imbecillitate facultatis fiant imbecilles. Senum vero pulfus his contrarii tardiores et rariores fi cum puerorum pulfibus conferantur propter

τητα. οἱ δὲ τῶν ἀκμαζόντων μεγάλοι τε καὶ σφοδρότατοι διὰ τὸ ἐῤῥῶσθαι ἐπ' αὐτῶν μᾶλλον τὰς δυνάμεις· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ καταστήματα συμμεταβάλλουσι τὰς κράσεις καὶ τοὺς σφυγμοὺς, ὡς γὰρ προείρηται, τὸ περιέχον συμμεταβάλλει τὸ περιεχόμενον πρὸς τὴν οἰκείαν αὐτοῦ κρᾶσιν. ἐπεὶ δὲ τῶν ἐγκυμονουσῶν γυναικῶν οἱ σφυγμοὶ μικροί τέ εἰσι καὶ πυκνοὶ καὶ ταχεῖς. ἕκτον γένος σφυγμῶν τὸ παρὰ τὴν ὁμαλότητα καὶ τὴν ἀνωμαλίαν, ἥτις θεωρεῖται καὶ ἐν ἑνὶ σφυγμῷ καὶ ἐν πλείοσιν. ἐν ἑνὶ μὲν ὡς ἐπὶ δορκαδίζοντος καὶ τοῦ δικρότου· ἡ δὲ ἐν πλείοσι γινομένη λέγεται συστηματικὴ ἀνωμαλία· ὅπου δέ ἐστιν ἀνωμαλία, ἐκεῖ καὶ ἀταξία ὡς ἐπίπαν. εἰ γὰρ διαπίπτει ἡ μία πληγὴ ἢ παρεμπίπτει καὶ τοῦτο γίνεται βαρυνομένης τῆς δυνάμεως καὶ θλιβομένης ὑπό τινος αἰτίας. ἕβδομον γένος σφυγμῶν ἐστι τὸ παρὰ τὴν τάξιν καὶ ἀταξίαν. τμηθέντος γὰρ τοῦ ἀνωμάλου σφυγμοῦ εἰς τὸ κατὰ περιόδους ἴσον τε καὶ ἄνισον ὁ ἄτακτος γίνεται, καὶ οὕτως θεωρεῖται πάλιν κατὰ μίαν πληγὴν καὶ κατὰ τὰς ἀνταποδόσεις. ὄγδοον γένος σφυγμῶν

eam quae in ipſis eſt frigiditatem; juvenum vero magni et vehementiſſimi, propterea quod in ipſis facultates ſunt vegetiores; ſimiliter autem et conſtitutiones temperamenta commutant et pulſus; quemadmodum enim dictum prius eſt continens ipſum commutat ſecundum propriam ſuam temperiem id quod in eo continetur, quum et praegnantium mulierum pulſus parvi ſunt et crebri ac celeres. Sextum genus pulſuum eſt ſecundum aequalitatem aut inaequalitatem, quae vel in uno vel in pluribus pulſibus obſervatur; in uno ut in caprizante et dicroto ſeu bis feriente: quae in pluribus fit vocatur inaequalitas collectiva; ubi vero fuerit inaequalitas illic ut plurimum et inordinatio; ſi enim vel unus ictus intercidat et intercaletur, atque hoc fiet gravata et oppreſſa facultate ab aliqua cauſa. Septimum genus pulſuum eſt ab ordine et inordinatione; quum enim pulſus inaequalis dividatur in eum qui circuitibus aequalis eſt et inaequalis, inordinatus fit, atque hic rurſus in uno ictu obſervatur et ſecundum

Ed. Chart. VIII. [335.]

τὸ παρὰ τὸ πλῆρες καὶ κενὸν, τουτέστι τῷ παρὰ τῆς ἀρτηρίας χύμασι, πᾶν γὰρ ἀγγεῖον ἢ πλῆρες ἢ κενόν ἐστιν. ἔνατον γένος σφυγμῶν τὸ παρὰ τὸν ἀριθμὸν, ἐν ᾧ μετρεῖται ἀναλογία χρόνου πρὸς χρόνον, ὅθεν οἱ παρεμπίπτοντες, οἱ διαλείποντες. δέκατον γένος σφυγμῶν ἐστι τὸ παρὰ τὴν θερμασίαν τὴν ἀναδιδομένην διὰ τοῦ σώματος τῆς ἀρτηρίας, ἐν ᾧ θεωρεῖται τὸ ποιὸν τῆς ὑποκειμένης ὕλης τοῦ σώματος διὰ τῆς ἁφῆς οἷον τὸ δύσκρατον καὶ τὸ δακνῶδες. εἰπόντες οὖν τὰ δέκα γένη τῶν σφυγμῶν εἴπωμεν καὶ ἐν ἐπιτόμῳ ὀλίγας αἰτίας καὶ διαφορὰς αὐτῶν διὰ τὸ μηκῦναι τὴν πραγματείαν, ἵνα μὴ γένηται εἰς ὄγκον τῶν εἰσαγομένων. εἰ γάρ τις ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον αὐτῶν ἔρχεσθαι βούλοιτο ἓξ καὶ δέκα εἰσὶ βίβλοι περὶ τῆς τῶν σφυγμῶν πάσης πραγματείας. ἐγὼ δὲ τοῦ μήκους φειδόμενος ἐν ὀλίγοις κεφαλαίοις ὀλίγας τινὰς διαφορὰς καὶ αἰτίας σφυγμῶν ἐν ἐπιτόμῳ εἴπω. διὰ ποίαν αἰτίαν σφύζουσιν αἱ ἀρτηρίαι; διὰ τὸ φυλάττεσθαι σύμμετρον τὴν κατὰ φύσιν θερμότητα τῇ τε καρδίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσι. τί διαφέρει παλμὸς σφυγμοῦ; ὅτι ὁ μὲν παλ-

reditum ad idem. Octavum pulſuum genus eſt ex plenitudine et vacuitate quod eſt ſecundum perſuſiones arteriarum; omne enim vas aut plenum aut vacuum eſt. Nonum genus pulſuum eſt a numero quo metimur proportionem temporis ad tempus, unde intercurrentes, deficientes. Decimum pulſuum genus eſt a calore qui per corpus diffunditur arteriae, in quo obſervatur qualitas ſubjectae materiae corporis per ipſum tactum; qualis eſt intemperatus et mordax. Enarratis autem decem pulſuum generibus breviter afferamus et paucas cauſas atque differentias ipſorum; ne forte longior fiat tractatio quae tironibus oneri poſſit eſſe, ſi quis enim in perfectam horum voluerit venire cognitionem, ſexdecim ſunt libri de tota pulſuum tractatione. Ego vero prolixitatem averſatus paucis capitibus paucas quasdam differentias et cauſas pulſuum breviter expono. Quam ob cauſam pulſant arteriae? Ut ſervent nativae commoderationem caliditatis tum in corde tum in omnibus partibus. Quid differt palpitatio

μὸς δι᾽ ἔκπτωσιν τοῦ πνεύματος γίνεται καὶ ἐν παντὶ τῷ σώματι· ὁ δὲ σφυγμὸς ἐνεργείᾳ δυνάμεως κινεῖται καὶ ἐν ἀρτηρίαις μόναις. τί διαφέρει ὁ μέγας σφυγμὸς τοῦ σφοδροῦ; ὅτι ὁ μὲν μέγας κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις θεωρεῖται, ὁ δὲ σφοδρὸς κατὰ τὴν κίνησιν, τόνον γὰρ δυνάμεως σημαίνει. τί διαφέρει ὁ πυκνὸς σφυγμὸς τοῦ ταχέος; κατὰ τὸ συνεχὲς καὶ διωρισμένον, τὸ γὰρ πυκνὸν ὃ καὶ συνεχὲς λέγεται, τὸ δὲ ταχὺ διωρισμένον, οἷον τρέχει τις ὀξέως καὶ ἵσταται. τί διαφέρει ὁ ἀραιὸς σφυγμὸς τοῦ βραδέος; ὅτι ὁ ἀραιὸς ἐπὶ ἀσθενεστέρας μᾶλλον δυνάμεως γίνεται καὶ οἱ ἀραιοὶ σφυγμοὶ χαλεπώτεροι. πόσαι γε διαφοραὶ γίνονται ἐν τῇ διαστολῇ τοῦ σφυγμοῦ; ὀκτὼ, μέγεθος, σμικρότης, σφοδρότης, ἀμυδρότης, ταχύτης, βραδύτης, σκληρότης, μαλακότης. πόσα ἐστὶ ποιητικὰ αἴτια σφυγμοῦ; δύο, ἡ δύναμις ἡ ποιοῦσα καὶ κινοῦσα τὸ σῶμα τοῦ ἀγγείου καὶ ἡ χρεία δι᾽ ἣν κινοῦται τὸ κινούμενον. πόσα κριτήρια σφυγμῶν; δύο· νοῦς καὶ αἴσθησις, καὶ ἡ μὲν αἴσθησις κρίνει τὰ παρόντα, ὁ δὲ νοῦς τὰ προγεγονότα καὶ τὰ μέλλοντα.

a pulſu? Quod palpitatio ob eruptionem ſanguinis et in omni corpore fiat; pulſus vero vi facultatis moveatur et in ſolis arteriis. Quid differt magnus pulſus a vehementi? Quod magnus quidem in tribus dimenſionibus obſervatur, vehemens autem in motu, robur enim indicat facultatis. Quid differt creber pulſus a celeri? Secundum continuitatem et intermiſſionem. Creber enim dicitur et continuus, celer vero definitus, quemadmodum quis currit celeriter et quieſcit. Quid differt rarus pulſus a tardo? Quod rarus ab imbecilliori magis facultate fit et rari pulſus periculoſiores. Quot ſunt differentiae in pulſus diaſtole? Octo, magnitudo, parvitas, vehementia, imbecillitas, celeritas, tarditas, durities, mollities. Quot ſunt efficientes cauſae pulſus? Duae; facultas efficiens ac movens corpus vaſis et utilitas ob quam movetur id quod movetur. Quot ſunt inſtrumenta judicandi de pulſibus? Duo, mens et ſenſus; ac ſenſus quidem de praeſentibus, mens vero de praeteritis judicat et futuris. Quot modis

Ed. Chart. VIII. [336.]

[336] ποσαχῶς θεωρεῖται ὁ σύμμετρος σφυγμός; τετραχῶς, κατὰ τὸ μέγεθος, κατὰ τὸ τάχος, κατὰ σφοδρότητα καὶ πυκνότητα. τί διαφέρει ὁ ἀνώμαλος σφυγμὸς τοῦ ἀτάκτου; ὅτι ὁ μὲν ἀνώμαλος καὶ ἐν ἑνὶ σφυγμῷ θεωρεῖται καὶ ἐν πλείοσιν· ἢ γὰρ κατὰ μίαν διαστολὴν πρὸς συστολὴν ἢ κατὰ πλείονας συναθροιζομένας, ἥτις λέγεται συστηματικὴ ἀνωμαλία ἐν πλήθει σφυγμῶν θεωρουμένη, ὁ δὲ ἄτακτος γίνεται κατὰ ῥυθμόν. τί διαφέρουσιν οἱ διαλείποντες σφυγμοὶ τῶν παρεμπιπτόντων; ὅτι οἱ διαλείποντες σφυγμοὶ ἐπὶ τῇ ἀσθενεστέρᾳ δυνάμει γίνονται, βαρυνομένης γὰρ καὶ ἐκλυομένης τῆς δυνάμεως γίνονται οἱ διαλείποντες· οἱ δὲ παρεμπίπτοντες μαχομένης ἔτι καὶ ἀνθισταμένης. συντείνει γὰρ ἑαυτὴν ἐπαναστῆναι βουλομένην ἐξωθεῖν τὰ λυποῦντα· καὶ δοκοῦσιν εἶναι οἱ διαλείποντες σφυγμοὶ τῶν παρεμπιπτόντων. τί διαφέρει ὁ σπασμώδης σφυγμὸς τοῦ κλονώδους; ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ σπασμώδους τείνεται ἡ ἀρτηρία δίκην χορδῆς τεταμένης, ἐπὶ δὲ τοῦ κλονώδους μεταφέρεται ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερά. πῶς γίνονται κυματώδεις οἱ σφυγμοί; ἐκ

observatur pulsus moderatus? Quatuor; secundum magnitudinem, secundum celeritatem, secundum vehementiam et secundum crebritatem. Quid differt pulsus inaequalis ab inordinato? Quod pulsus inaequalis observatur in uno pulsu et in pluribus, vel enim secundum unam diastolen ad systolen vel secundum plures simul collectas, quae quidem vocatur inaequalitas collectiva in multitudine pulsuum observata; inordinatus vero fit secundum rhythmum. Quid differunt pulsus intermittentes ab intercisis? Quod intermittentes ab imbecilliore facultate fiant, oppressa enim ac dissoluta facultate pulsus fiunt intermittentes: intercisi vero pugnante adhuc atque resistente, contendit enim sepsam erigere ea quae molesta sunt cupiens extrudere, ac intercisi pulsus intermittentes esse videntur. Quid differt pulsus convulsivus a vibrato? Quod in pulsu convulsivo tenditur arteria ad modum extentae chordae; in vibrato vero in dextram partem et sinistram traducitur arteria. Quomodo fiunt pulsus undosi? A redundantia contenti

Ed. Chart. VIII. [386.]
πλεονεξίας τοῦ περιεχομένου ὑγροῦ, διατρέχοντος τὸ
τῆς ἀρτηρίας ὡς ἐπὶ τῶν ἀσάρκων. τί διαφέρει ὁ δ
δίζων τοῦ δικροτίζοντος; ὅτι ὁ μὲν δορκαδίζων ἐν μιᾷ
στολῇ διαφόρους ποιεῖται τὰς κινήσεις, ὡς ἡ δορκὰς
πηδῶσα ἅλλεται τοῖς ποσὶν εἰς τὸν ἀέρα· τοῦτο δὲ γί
βαρυνομένης τῆς δυνάμεως καὶ βαρυνομένης ὑπὸ τοῦ αἰ
τοῦ θλίβοντος αὐτήν. ὁ δὲ δικροτίζων δὶς ἐν τῷ α
κρούει τὴν πληγήν· τοῦτο δὲ γίνεται διὰ σκληρότητα
σώματος τῆς ἀρτηρίας, ἀνακρούοντος γὰρ καὶ παλινδ
μοῦντος καὶ βίᾳ φερομένου τοῦ πνεύματος ἐπὶ δευτέ
ἔρχεται πληγὴν ὡς ἐπὶ ἀγκῶνα σφαῖρα. τί διαφέρει
σκωληκίζων σφυγμὸς τοῦ μυρμηκίζοντος; ὅτι ὁ μὲν σκωλ
κίζων πολλάκις ἀνακάμπτει καὶ ἔρχεται ἐπὶ τὸ κρεῖττ
καὶ φανερὰν μᾶλλον ἔχει τὴν ἀνωμαλίαν. ὁ δὲ μυρμηκίζ
δυσχερῶς ἀνακάμπτει ἐπὶ τὰ μείζονα ὑποκειμένων τῶν λε
ποθυμιῶν, ἀφανῆ δὲ ἔχει τὴν ἀνωμαλίαν, διὰ τὴν ὑπερβά
λουσαν τούτῳ κατάπτωσιν τῆς δυνάμεως, ἔτι δ' ὅτι κ
θάνατον σημαίνει. ποῖοι σφυγμοὶ κάκιστοι; οἱ ἀραιοὶ κα

humoris percurrentis arteriae corpus quemadmodum in macilentis. Quid differt caprizans a dicroto? Quod caprizans quidem in una fystole motus efficit diverfos, quemadmodum fubfultans capra pedibus falit in aërem; hoc autem fit gravata facultate et gravata a caufa quadam ipfam opprimente. Dicrotus vero bis in eodem pulfat; hoc autem fit propter ficcitatem corporis arteriae, retrocedente enim et recurrente ac vi quadantenus acto fpiritu mox pulfat iterum, quemadmodum pila quum in finuofum inciderit *parietem.* Quid differt vermiculans pulfus a formicante? Quod vermiculans quidem incurvatur ac mutatur in melius et manifeftam magis habet inaequalitatem, formicans vero difficilius in majorem abit, quum fubfint animi defectiones, obfcuram vero habet inaequalitatem propter fummam quae in ipfo eft facultatis concidentiam, infuper quod et mortem fignificet. Qui pulfus peffimi? Rari et intermittentes; intenfa enim raritate fiunt inter-

Ed. Chart. VIII. [336.]

οἱ διαλείποντες, ἐπιτεινομένης γὰρ ἀραιότητος οἱ διαλείποντες γίνονται, χαλεπωτέρα δέ ἐστιν ἡ ἀραιότης τοῦ σφυγμοῦ καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἀκμαζόντων. περὶ τοῦ γνῶναι σφυγμῶν. κράτησον τὸν σφυγμὸν καὶ εἰ μὲν ῥίπτει πυκνὰ καὶ πολλὰ, ἕως ὀψὲ τελευτᾷ· κράτησον τὸν σφυγμὸν καὶ εἰ μὲν ῥίπτει δύο ἔξω καὶ μίαν ἔσω, ἕως ἡμέρας δύο ἐστὶν ἡ ζωὴ αὐτοῦ· εἰ δὲ ῥίπτει μίαν ἔξω καὶ δύο ἔσω, ἀδυναμίαν ἔχει τὸ σῶμα καὶ ὑγιαίνει· εἰ δὲ γαληνόν ἐστι τὸ σύνολον, εἰς τὰς πύλας τοῦ θανάτου ἐστίν. περὶ σφυγμῶν· οἱ σφυγμοὶ τῶν χυμῶν· τοῦ αἵματος κάθυγρος, μέγας, πυκνὸς καὶ γέμων· καὶ τὰ μὲν συμπτώματα αὐτοῦ κεφαλῆς ὀδύναι σφοδρόταται καὶ ὅλον τὸ σῶμα πυρῶδες. τῆς ξανθῆς χολῆς ὁ σφυγμὸς λεπτὸς, ξηρὸς πίπτων· συμπτώματα δὲ αὐτοῦ γαστρὸς στένωσις καὶ στρόφος περὶ τὴν κοιλίαν. τῆς μελαίνης χολῆς ὁ σφυγμὸς λεπτότερος καὶ ξηρότερος καὶ ἀραιὸς, συμπτώματα δὲ αὐτοῦ γονάτων βάρος καὶ πόνοι περὶ τὴν ψυχήν. τοῦ φλέγματος ὁ σφυγμὸς μέγας καὶ σπαραγμώδης, ὑγρὸς, ὑδατώδης, ἀραιὸς καὶ ἰσόσταθμος·

mittentes: periculofior autem eft raritas maxime in aetate florentibus. De cognitione pulfus. Pulfum memoria complectere; fi frequenter et plurimum diftendat arteriam, diu poftea morietur. Pulfum memoria teneas et fi bis quidem extra, femel vero intro feratur, ad duos dies vita producetur; fi vero femel extra et bis intro feratur, imbecillum eft corpus et fanum; fin autem totum fuerit tranquillum, ad mortis fores affiftit. De pulfibus, pulfus humorum; fanguinis vegetus, magnus, creber et plenus; atque hujus fymptomata funt capitis vehementiffimi dolores et omne corpus febriculofum. Flavae bilis pulfus tenuis, ficcus contingit; hujus fymptomata funt ventris adftrictio et circa alvum tormina. Melancholiae pulfus tenuior et ficcior et rarus; ejus autem fymptomata funt genuum gravitas et animi defectus. Pituitae pulfus magnus et palpitabundus, humidus, aquofus, rarus et aequa-

Ed. Chart. VIII. [336.]
συμπτώματα δὲ τούτου πλευρῶν πόνοι καὶ ὑγρὰ τὰ διὰ γαστρὸς φερόμενα καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὀδύναι σφοδραὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ ὁ πυρετὸς ἐπὶ πλεῖον μακρύνει, καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ αἵματος φλεβοτομείτω ὁ νοσῶν· ἐπεὶ δὲ αἷμα θερμὸν καὶ ὑγρὸν ὑπάρχει, μεταλύει ἡ τροφὴ αὐτοῦ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ καὶ γλυκεῖα· ἡ χολὴ ἡ μέλαινά ἐστι ψυχρὰ καὶ ξηρὰ καὶ μεταλύει ἡ τροφὴ αὐτῆς κάτω ἄνωθεν· εἴπομεν θερμὰ καὶ ὑγρὰ καὶ γλυκέα ὁμοίως καὶ τῶν ἑτέρων χυμῶν.

lis; hujus autem ſymptomata laterum dolores et quae ab alvo quotidie feruntur liquidae dejectiones, vehementiſſimi dolores caput prehendunt et febris plurimum protrahitur. Et in ipſo ſanguine aegroti vena ſecetur; quum vero ſanguis calidus ſit et humidus, ejus cibus frigidus et humidus *eſſe debet* et dulcis. Melancholia autem frigida et ſicca eſt et ejus cibus deorſum ſupra. Diximus calida, humida et dulcia ſimiliter et aliorum humorum.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΕΝ ΝΕΦΡΟΙΣ ΠΑΘΩΝ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΟΣΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΝ.

Ed. Chart. X. [526.] Ed. Baf. IV. (415.)

Κεφάλαιον α'.

Περὶ οὐσίας νεφρῶν.

Η οὐσία τῶν νεφρῶν ἰδίᾳ καὶ οὐδενὶ ἄλλῳ μορίῳ κοινὴ ἐξ ἰνῶν καὶ σαρκῶν συνεστηκυῖα, σαρκῶν δὲ πυκνῶν. γέγονε δὲ τοιαύτη, ἵνα μὴ ῥᾳδίως τὸ αἷμα φερόμενον ἀποῤῥῇ καὶ ἐκχῆται καὶ φέρηται μετὰ τοῦ οὔρου. ἡ σαρκοειδὴς

GALENI DE AFFECTUUM RENIBUS INSIDENTIUM DIGNOTIONE ET CURATIONE LIBER ADSCRIPTITIUS.

Caput I.

De renum fubftantia.

Subftantia renum propria nullique alteri parti communis ex febris et carne conftructa eft, carne, inquam, denfa. Talis autem creata eft, ut qui fanguis ad renes defertur haud facile defluat, effundatur abeatque cum

αὕτη οὐσία πολλὰς ἔχει ἐν αὐτῇ περιγραφάς. καὶ ἐπειδὴ καθ' ἑκάστην περιγραφὴν τῆς οὐσίας λίθοι γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, διὰ τοῦτο καὶ χαλεπαὶ γίνονται ὀδύναι ἐν αὐτοῖς. καὶ ταῦτα μὲν περὶ οὐσίας.

[527] *Περὶ σχήματος νεφρῶν.*

Σχῆμα δὲ ἔχουσι σιγμοειδὲς, ἐν μέσῳ δὲ κοιλότης ἐστὶν, ἣ ὑποδέχεται διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν τὸ ὀῤῥῶδες περίττωμα. ἔρχονται δὲ εἰς τοὺς νεφροὺς οὐ μόναι αἱ μείζους φλέβες, ὧν αἱ μὲν εἰς τὴν κοιλότητα βάλλουσιν, ἕτεραι δὲ εἰς τὸν περιαλείφοντα αὐτοὺς ὑμένα, ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἀγγεῖα τριχοειδῆ. διὰ τί ὁ μὲν δεξιὸς νεφρὸς ὑψηλότερος, ὁ δ' ἀριστερὸς ταπεινότερος; — ἵνα μὴ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ ὁ μὲν ἕλκῃ, ὁ δὲ ἀνθέλκῃ. ἐν ποίῳ κεῖνται τῶν μερῶν τοῦ σώματος; — κεῖνται οἱ νεφροὶ κατὰ τῆς ῥάχεως ἀνωτέρῳ βραχὺ τῶν λαγόνων. ἀπ' αὐτῶν δ' ἐκφύονται οἱ οὐρητῆρες διάγοντες τὸ οὖρον ἐπὶ κύστιν. ἡ οὐσία τῶν οὐρητήρων ἰδία καὶ οὐδενὶ ἑτέρῳ μορίῳ κοινή. διὰ τί δύο νε-

urina. Ipſa carnoſa ſubſtantia multos habet in ſe valvulos: et quia in ſingulis ſubſtantiae valvulis calculi plerumque gignuntur, propterea graves in eis oriuntur dolores. Atque haec de renum ſubſtantia dicta ſunt.

De renum figura.

Figuram autem habent renes ſigmoideam, in medio cavitas exiſtit, quae per venas et arterias ſeroſum excrementum excipit. Nam ad renes non ſolae majores venae, quarum aliae in cavitatem inſeruntur, aliae in membranam ipſos circumtegentem, ſed et alia vaſcula capillaria deferuntur. Cur ren dexter ſublimior et ſiniſter demiſſior? Ne in functione alter attrahat, alter alio rapiat. Qua in parte corporis ſiti ſunt? Siti ſunt ad ſpinam renes paulo altius quam ilia. Ex his autem oriuntur ureteres qui urinam in veſicam deducunt. Ureterum ſubſtantia propria eſt nullique alteri parti communis. Cur non unicus,

φροὶ γεγόνασιν ὑπὸ τῆς φύσεως ἀνθ' ἑνός; — ἐπειδὴ ὑπεραίρει τὸ ὀῤῥῶδες περίττωμα τῶν ἄλλων περιττωμάτων, χρεία δ' αὐτοῖς τὸ ἕλκειν τὸ ὀῤῥῶδες περίττωμα. δεῖ γὰρ εἰδέναι ὅτι ἀπὸ τῆς κοίλης φέρεται φλὲψ ἐπὶ τὰ κάτω, διχῆ δ' αὕτη τεμνομένη, τὸ μὲν ἄνω φέρεται, τὸ δ' ἕτερον κάτω. ὅπερ πάλιν τριχῆ τεμνόμενον δηλονότι τὸ κάτω. τὸ μὲν εἰς τοὺς μηροὺς, τὸ δ' εἰς τοὺς ὄρχεις, ἄλλο δ' εἰς τοὺς νεφροὺς φέρεται. φέρονται δὲ καὶ ἀπὸ τῆς καρδίας ἀρτηρίαι ἐμβάλλουσαι καὶ αὗται ὀῤῥῶδες περίττωμα καὶ θερμότητα, ἵνα θερμαίνονται ὑπ' αὐτῶν. ἐπειδὴ οἱ νεφροὶ εἰσιν ἐκ τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ, διὰ τοῦτ' οὖν παρὰ τῶν εἰρουμένων ἀρτηριῶν χορηγοῦνται θερμότητες, ἵνα ὑπερνικήσωσι τὴν ψύξιν αὐτῶν. μετὰ δὲ τὸ ἕλξαι τὸ ὀῤῥῶδες περίττωμα τὸ χρηστὸν τοῦ αἵματος κατέχουσι καὶ τρέφονται ἐξ αὐτοῦ· τὸ δὲ ὀῤῥῶδες περίττωμα ἀποτρίβεται διὰ τῆς ἀποκριτικῆς ὡς ἄχρηστον. ἐν ὅσῳ δέ ἐστιν ἐν ταῖς φλεψὶ καὶ ταῖς ἀρτηρίαις σὺν τῷ αἵματι, ὀῤῥῶδες περίτ-

ſed duo renes a natura procreati ſunt? Quod ſeroſum excrementum alia corporis excrementa ubertate exſuperet ipſisque renibus uſus ſit ſeroſum id excrementum attrahere. Scire namque oportet a cava venam deſcendentem ad partes inferiores deferri duosque in ramos eam ſecari; atque eorum alterum ſurſum, alterum deorſum decurrere. Qui deorſum abit, rurſum tres in venas manifeſte dividitur. Prior enim cruralis ad crura; altera pudenda ad teſtes; poſterior renalis ad renes porrigitur. Procedunt quoque e corde arteriae, quae ſeroſum excrementum caloremque ejaculantur, ut ab eis renes calefiant. Quandoquidem renes ex ſeroſo excremento ſunt frigentque ut lien ex melancholico humore ob idque a dictis arteriis calor renibus suggeritur ut eorum frigus evinceret. Poſtquam vero ſeroſum id excrementum renes attraxerunt, utilem ſanguinem retinent ex eoque nutriuntur; ſeroſum autem excrementum tanquam inutile ab excretrice facultate expellitur. Sed quamdiu in venis et arteriis cum

τωμα λέγεται. ὅταν δ' ἀποδιωχθῇ, λέγεται οὖρον. ὥστε οὖν τὸ χρηστὸν τοῦ αἵματος κατέχουσιν οὗτοι καὶ τρέφονται ἐξ αὐτοῦ· τὸ δ' ἄχρηστον ἀποτρίβονται. καὶ ὥσπερ ἡ χοληδόχος κύστις χαίρει τῇ χολῇ καὶ ὁ σπλὴν τῷ μελαγχολικῷ χυμῷ, οὕτω καὶ οὗτοι τῷ ὀῤῥώδει περιττώματι.

Περὶ ἐνεργείας νεφρῶν.

Ἐνέργεια δ' αὐτοῖς τὸ διακρίνειν καὶ διηθεῖν τὸ ὀῤῥῶδες ὑγρὸν ἀπὸ τοῦ αἵματος. ἐνταῦθα δέ τις ἡ χρεία τῆς ἐνεργείας αὐτῶν. ζητεῖται δὲ οὐ μόνον νεφροῦ, ἀλλ' ἑκάστου μορίου ἐνέργεια· ὁπηνίκα γὰρ αὕτη βλάπτεται, ἀποφαίνει ὁποῖόν ἐστι τὸ πάσχον μόριον.

Κεφάλαιον β'.

Πᾶν πάθος περὶ αὐτοῦ λέγεται νεφρῖτις, εἴτε ὁμοιομερές ἐστιν εἴτε ὀργανικὸν ἢ ἐπίκοινον. κυρίως δὲ νεφρῖτις ἡ λιθίασις λέγεται.

ſanguine moratur ſeroſum excrementum dicitur; quum autem ex his expulſum eſt urina nominatur. Proinde quod in ſanguine utile eſt hi retinent, ex eoque nutriuntur; quod vero inutile, id expellunt. Et quemadmodum veſicata fellis bile oblectatur et lien humore melancholico: ſic et hi renes ſeroſo excremento.

De renum actione.

Renibus functio eſt ſeroſum humorem a ſanguine ſecernere et percolare. Atque hic quidam functionis eorum uſus eſt. At non ſolum renis, ſed et cujusque partis functio perquiritur; quum enim ea laeditur quae ſit pars affecta ipſa indicat.

Caput II.

Omnis ipſius renis affectus nephritis dicitur ſive ſimilaris ſit ſive organicus ſive communis; proprie tamen nephritis lithiaſis appellatur.

(416) *Αἰτίαι τοῦ λίθου.*

Αἱ δὲ τοῦ λίθου αἰτίαι τέσσαρες, ποιητικὸν, [528] ὑλικὸν, ὀργανικὸν καὶ τελικόν. τοῦτο ἐκ τῶν ἔξωθεν μανθάνεις, ὅτι ποιεῖ ἔξωθεν λίθου σύστασιν ἢ ψύξις ἢ θερμότης· ὥσπερ ἐν ὑπονόμοις καὶ σωλῆσι τῆς θερμότητος ἐγγινομένης ἀπὸ ὕλης ἀδιαπνευστούσης· οἷον ὕδατος ὄντος ἐν τῷ σωλῆνι γίνεται θερμότης παρὰ φύσιν. ταύτης δὲ διαφορούσης τὸ λεπτομερὲς ἐκείνου ἰλυώδους ὕδατος τὸ παχυμερὲς ἀπογαιοῦται καὶ μένων ἐν τῷ σωλῆνι προστίθεται τῇ οὐσίᾳ τοῦ λίθου καὶ οὕτως προστίθεται τῇ οὐσίᾳ τοῦ λέβητος ἢ ἄλλου χαλκοῦ καὶ γίνεται λίθος. ἐν ἡμῖν δὲ ψύξις λίθον οὐ ποιεῖ. οὐδὲ γὰρ ἐν ζῶντι σώματι δυνατὸν ὑποθέσθαι τοσαύτην ψύξιν, ὡς δυνηθῆναι τὴν ψύξιν ποιῆσαι λίθον ἡμῖν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐκτὸς ὁρῶμεν γινόμενον, ἀλλὰ ἀπὸ θερμότητος ἐν ἡμῖν γίνεται λίθος ἢ σφοδρᾶς ἢ χλιαρᾶς. ἀλλ' εἰ μὲν παχεῖά ἐστιν ἡ ὕλη, τότε ἀρκοῦσά ἐστι

Calculi caufae.

Calculi vero caufae quatuor funt, efficiens, materialis, inftrumentalis et finalis. Hoc ab externis rebus edifcis: quod res externae aut frigus aut calor lapidis concretionem efficiant; quemadmodum in cuniculis et canalibus quum calor ex materia minime perflata exfufcitatur; veluti etiam quum aqua in canali fubftat, calor praeter naturam accenditur. Hoc autem calore tenuem coenofae aquae portionem difcutiente craffior portio in terram durefcit eoque manens in alveo fubftantiae lapidis adjicitur atque ita lapis procreatur. Aliud etiam manifeftum fit exemplum. In lebete faepenumero lapides coalefcere confpicimus tenuiore aquae portione abfumta, terreftri vero et craffiore permanente, quae fic lebetis aut alterius aëris fubftantiae adhaerefcit lapisque procreatur. In nobis autem frigus lapidem non conftruit. Fieri fiquidem nequit ut vivo in corpore tantum frigus ftabuletur, ut frigus lapidem in nobis conftruere valeat, ut in externis re-

καὶ ἡ χλιαρὰ καὶ μετρία καὶ κατὰ φύσιν θερμότης πρὸς τὸ ἰσχῦσαι καὶ ἀπογαιῶσαι τὴν παχεῖαν ὕλην· ἑτοίμη γὰρ ὡς παχεῖα πρὸς τὴν γένεσιν τοῦ λίθου. εἰ δὲ λεπτοτέρα ἐστὶ, τότε πάνυ σφοδροτέρας δεῖται τῆς κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν θερμότητος, ἵνα ἀπογαιώσῃ αὐτήν. θέλει γὰρ διαφορῆσαι τὸ λεπτομερὲς αὐτῆς καὶ οὕτως ἵνα ἰσχύσῃ ποιῆσαι λίθον. ἁπλῶς γοῦν ἀπὸ θερμότητος γίνεται ἐν ἡμῖν λίθος. ὑλικὸν δὲ αἴτιον ἢ παχὺς ἢ γλίσχρος χυμὸς ἢ ἀμφότερου. ὀργανικὸν δὲ αἴτιον νεφρὸς ἢ κύστις ἢ ἕτερον ἐπιτήδειον μόριον. τελικὸν δὲ οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα εἰπεῖν, εἰ μὴ αὐτὸν τὸν λίθον. τὸ φερόμενον αἷμα ἐν αὐτοῖς ἢ παχύτερόν ἐστιν ἑαυτοῦ ἢ φλεγματικώτερον ἢ μελαγχολικώτερον ἢ ξανθοχολικώτερον. φέρεται δὲ ἐν αὐτοῖς διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν ἢ ἐν τῇ κοιλότητι ἢ ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ ἐκεῖ φερόμενον ὑπερβάλλον τῇ ποσότητι ἢ τῇ ποιότητι ἢ

bus accidere cernimus. At a calore in nobis generatur lapis eoque vel vehementi vel tepido. Enimvero si crassa sit materia, tunc sufficere potest et tepidus et moderatus et qui naturalis est ipse calor ad hanc materiam firmandam ac terrae modo indurandam; ut crassa namque ad lapidis procreationem idonea est. Sin tenuior sit, tum plane vehementiori indiget calore, tum eo qui secundum naturam tum qui praeter naturam est, quo ipsa in terram concrescat. Solet enim calor tenuiorem ipsius materiae portionem discutere atque ita prout valuerit, lapidem efformare. Ideoque simpliciter a calore fit in nobis calculus. Materialis vero causa aut crassus aut lentus humor est aut uterque. Instrumentalis autem causa est ren aut vesica aut alia pars idonea. Finalis denique praeter ipsum lapidem nulla hic dicenda est. Qui sanguis in ipsos renes fertur aut seipso crassior est aut ei plus inest pituitae aut humoris melancholici aut flavae bilis. Ad eos autem per venas et arterias vel in cavitatem vel substantiam deducitur eoque deductus si quantitate aut qualitate aut

τῇ συστάσει σφηνοῦται καὶ ἵσταται καὶ ἴσχει θερμότητα παρὰ φύσιν. αὕτη δὲ ἡ παρὰ φύσιν θερμότης πλεῖον παχύνει καὶ καταγλισχραίνει καὶ ὀξυπαροπτᾷ καὶ ἀπογαιοῖ τὸν χυμὸν ἐκεῖνον καὶ ποιεῖ τὸν λίθον. ὅσοι μὲν ἡγοῦνται κατὰ τὴν κοιλίαν τῶν νεφρῶν συνίστασθαι τοὺς λίθους, ἐν τῇ διεξόδῳ μόνῃ τῇ κατὰ τοὺς οὐρητῆρας ὀδυνᾶσθαι φασὶ τοὺς πάσχοντας. ὅσοι δὲ ἐν αὐτῇ αὐτῶν τῇ σαρκὶ ἀνάλογον τοῖς ἐπὶ τῶν ἀρθριτικῶν πώροις οὐκ ἐν μόναις ταῖς διεξόδοις, ἀλλὰ καὶ καθ᾽ ὃν γίνονται χρόνον ἐνταῦθα καὶ καθ᾽ ὃν εἰς τὴν κοιλίαν διεξέρχονται τῶν νεφρῶν. οὐκ ἀδύνατον δὲ ἑκατέρως γίνεσθαι γλίσχρου χυμοῦ καὶ παχέος ἐν τῷ χρόνῳ κατοπτωμένου τε καὶ ξηραινομένου κατ᾽ αὐτούς. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῶν φυσικῶν δυναμέων ὑπομνήμασιν ἕλκων ἐφ᾽ ἑαυτὸν ὁ νεφρὸς, ὅσον περ ἐν ταῖς φλεψὶν ὀῤῥῶδές τε καὶ λεπτὸν ἀναμέμικται τῷ αἵματι. τῶν οὖν εἰς τὴν κοιλίαν αὐτοῦ διηθούντων τοιούτων πόρων, ἐπὶ πλέον ἀναστομωθέντων συνηθεῖταί τι καὶ παχύτερον, ὅπερ θερμαινόμενον καὶ ξηραινόμενον ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ νεφροῦ,

confiftentia excedat, obturatur, remoratur caloremque praeter naturam color amplius incraffat, agglutinat, torret vehementius et in terream fubftantiam humorem illum immutat lapidemque efformat. At quicunque arbitrantur in ventriculo creari calculos, in fola ad ureteres trajectione doloribus cruciari laborantes afferunt. Qui vero in ipfa renum carne calculos quemadmodum in arthriticis nodos gigni exiftimant, non in fola trajectione, verum etiam quo tempore ibi gerantur et quo in renum ventriculum transferuntur, calculofos doloribus affici profitentur. Fieri vero utroque modo poteft, quum lentus craffusque humor in ipfis aliquo tempore terretur arefcitque. Demonftratum enim eft in libris de naturalibus facultatibus renem ad fe trahere quidquid in venis ferofum ac tenue fanguini permixtum eft. Quum enim ejusmodi meatus in ejus ventriculum illud transfundunt latiusque aperiuntur, craffius quiddam una colatur, quod in renis ventriculo torrefactum arefectumque lapidofam concretionem

πωροειδῆ λαμβάνει σύστασιν. ἐὰν μὲν οὖν ἡ τοῦ νεφροῦ δύναμις ἀποκριτικὴ διώσηται πᾶν αὐτὸ ἐν τοῖς οὔροις ἡ ψαμ- [529] μώδης ὑπόστασις ἐν αὐτοῖς γίνεται. ἐὰν δὲ ἐμπλησμένον τε καὶ δυσαπόλυτον ᾖ τῆς κοιλίας τοῦ νεφροῦ τὸ δεχόμενον, ἐν αὐτῷ ἔτι παραπλήσιον ἕτερον ἐκ τῆς κοίλης φλεβὸς ἐπὶ πλέον αὐξάνεται. περιπλάττεται γὰρ ἀεὶ τὸ ἐπιῤῥέον τῷ ὑπάρχοντι καὶ οὕτως ὁ πῶρος ἀξιόλογος μεγέθει συνίσταται. συντελεῖ καὶ εἰς τοῦτο μάλιστα καὶ τῶν νεφρῶν αὐτῶν κρᾶσις, ὅταν οἷον πυρῶδές τε καὶ δριμὺ τὸ κατὰ φύσιν ᾖ θερμόν. ἐὰν δὲ ἀραιωθῇ μὲν ἡ εἰς τὸν νεφρὸν ἐκ τῆς κοίλης φλεβὸς εἴσοδος, ὑγρὸν δ᾽ ᾖ τὸ αἷμα καὶ μήτε παχὺ μήτε γλίσχρον, αἱματῶδες οὕτως γίνεται τὸ οὖρον. ἐὰν μὲν οὖν ἐκ φλέγματος μόνου γλίσχρου καὶ παχέος σύστασις γένηται, τῶν ἐν τοῖς νεφροῖς πωροειδῶν τε καὶ λιθωδῶν σωμάτων ἡ καλουμένη τεφρώδης ἔσται χροιά. παραπλησίως τοῖς αὐτοφυέσιν ὕδασι κἂν χλιαρώτερον τῶν συμμέτρων ᾖ, φαίνονται συνιστάμενοι πῶροι. τὰ μὲν οὖν παιδία τοὺς ἐν κύστει γεννῶντα λίθους φαίνεται. τοὺς δ᾽

assequitur. Si itaque renis facultas excretrix id omnes per urinas expulerit, arenosum in ipsis sedimentum creatur. Si vero id impactum et solutu difficile sit, quod renis ventriculo excipitur, ad eum aliud consimile ex vena cava scaturiens majus dat incrementum: obducitur namque continuo ab eo quod affluit, id quod prius stabulatum est; atque ita calculus magnitudine insignis coagmentatur. Ad hoc quoque potissimum juvat renum ipsorum temperamentum, quum videlicet igneus et acris fuerit naturalis calor. At si laxior quidem sit ad renem a cava vena ductus emulgens, fluidus vero sanguis neque crassus neque lentus, cruenta hoc modo redditur urina. Si itaque ex pituita sola lenta et crassa concretio fiat, tophaceorum et calculosorum quae in renibus coguntur corporum cinereus inerit color. Colore consimiles in aquis vividis si tepidiores contemperatis sint, coagmentari lapides conspiciuntur. Iisdem itaque causis pueri in ve-

ἐν τοῖς νεφροῖς οἱ ἀκμάζοντες. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν παιδίων ἰσχυρῶν ἁπασῶν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν οὐσῶν κέχυται καὶ διαλέλυται τὸ πάχος τῶν χυμῶν. ἐπὶ δὲ τῶν προηκόντων κατὰ τὴν ἡλικίαν, τοὐναντίον ἀσθενῶν οὐσῶν, συνῆκται. φαίνεται δὲ κἀπὶ τῶν ἐκτὸς ὅσα παχέα φύσει διά τινων λεπτῶν ἠθεῖν βουλόμεθα. τὰ μὲν ὑπὸ θερμασίας χυθέντα διερχόμενα ῥᾳδίως ταχύ· τὰ δὲ ἄτηκτα μὴ ἐξιόντα. παραδείγματά τε τῶν τοιούτων ὑλῶν πίσσα, ῥητίνη, στέαρ, κηρός τε καὶ μέλι. καὶ τῶν παιδῶν οὖν ἐχόντων πολὺ τὸ ἔμφυτον θερμὸν καὶ τὰς ἐνεργείας ἰσχυρὰς τὸ πάχος τῆς ὕλης κεχυμένον εἰς τοὺς νεφροὺς ἀφικνεῖται καὶ διὰ τοῦτο διηθεῖται ῥᾳδίως εἰς τὴν κύστιν, οὐ μικρὸν οὐδὲ τῆς τῶν ἐνεργειῶν ῥώμης εἰς τὸ τάχος τῆς διεξόδου συντελούσης· ἅτε δὲ τῆς κύστεως οὔσης ψυχρᾶς, ὅτι τε ὑμενώδης ἐστὶ καὶ ὀλίγαιμος, ὅτι τε πλείστην εὐρυχωρίαν ἐντὸς ἑαυτῆς ἔχει, συνίσταται πάλιν ἐνταῦθα καὶ πήγνυται τὸ διεξελθὸν εἰς ταύτην πάχος, ὡς ἔμπροσθεν εἶπον, ἀρχὴν λαμβάνον τῆς τοιαύτης συστάσεως, ὅταν ἐπὶ πλέον ἐν τῇ κύστει χρονίσῃ.

fica, juvenes vero in renibus calculos procreare deteguntur. Quum enim pueris functiones omnes naturales validae fint, craffior humorum portio eis fufa ac diffoluta eft. Ea vero contra aetate provectis quum functiones imbecillae funt, coacta fiftitur. Apparet autem id quoque in externis quae naturali conftitutione craffa tenues quosdam meatus trajicere decernimus. Illa fiquidem quum a calore fufa aut liquata funt, facili celeritati pervadunt; minime vero fufa haud exeunt. Hujusmodi materiae exempla nobis funt pix, refina, febum, cera atque mel. Quum itaque pueri multum calidi innati validasque functiones habeant, fufis in eis materiae craffamentum in renes delabitur ob idque facile in veficam detruditur, non parum etiam adjuvante ad trajectionis celeritatem ipfo functionis robore. At enim in vefica exiftente frigida, quod membranofa fit paucoque fanguine irroretur quodque maximam in fe amplitudinem habeat, etiamnum coagmentatur concrefcitque trajectum in ipfam craffamentum, quod quem-

καὶ μὴν καὶ γλίσχρον αὐτὸ εἰκὸς μᾶλλον ἦν τοῖς παιδίοις κατεργᾶσθαι ὑπὸ τῆς ἐμφύτου θερμασίας. καὶ διὰ τοῦτο δὴ μᾶλλον ἑνοῦται καὶ συνίσταται καὶ πήγνυται καὶ προσθῶμεν ἔτι τὴν περὶ τοῦ πάχους τῶν οὔρων ἐν τοῖς παιδίοις αἰτίαν. ἔστι δὲ τό τε ἀδηφάγον αὐτῶν καὶ τὸ μετὰ τὴν τροφὴν ἀτάκτως κινεῖσθαι παίζοντα καὶ σκιρτῶντα. τοῖς δ' ἔτι θηλάζουσι καὶ ἡ ὕλη συντελεῖ. καὶ τῶν τελείων τοῖς πλεονάζουσιν ἐν τυρῶν ἐδωδῇ καὶ ὁμοίων λίθους ἐν κύστει καὶ νεφροῖς γενομένους ἔγνωμεν. ἔστιν οὖν πάθημα τῆς κύστεως ἡ λιθίασις παιδικόν. οὐ γὰρ δύναται στενὸς οὕτως ὁ τράχηλος τῆς κύστεως ἐπὶ τῶν μειζόνων σωμάτων γενέσθαι, ὡς κατέχειν τὸ παχύτερον ὑγρόν. οὐ μὴν τοῦτό γε μόνον ἱκανὸν εἶναι νομίζειν πρὸς τὴν τῶν λίθων γένεσιν, ἀλλὰ καὶ δυσκρασίαν θερμὴν, ὡς πυρῶδες ἔχειν τὸ θερμὸν οὐκ εὔκρατον, οὐδὲ μέτριον. ἐπὶ δὲ τῶν θηλέων παιδίων ὁ τῆς κύστεως αὐχὴν εἰς τὸ αἰδοῖον συντέτρηται αὐτὸ, βραχὺς ὢν ἅμα καὶ εὐρὺς, ὥστε ῥᾳδίως αὐτοῦ διεξουρεῖσθαι

admodum paulo ante differui, exordium ejusmodi concretionis fumit, quum diutius in vefica commoratur. Lentum fiquidem id craffamentum, ut probabilius eft, in pueris a nativo ipforum calore in unum coalefcit, coagmentatur concrefcitque. Addamus praeterea craffitudinis urinarum quae in pueris confpicitur caufam. Ea vero eft tum ipforum voracitas tum ab affumpto cibo intempeftivus motus, quo ludentes et faltantes agitantur. In lactentibus autem etiamnum ipfa materia ad hoc contribuit. Ex adultis etiam qui cafei fimiliumque efu uberius nutriuntur, iis in vefica et renibus calculos fieri agnovimus. Itaque puerilis eft veficae morbus lithiafis. Haud enim poteft tam angufta veficae cervix in majoribus corporibus effe, ut craffiorem humorem remoretur. Non tamen hoc etiam dumtaxat ad calculorum generationem idoneum conducere arbitrandum eft, fed et intemperiem ita calidam, ut igneum calorem habeat, non temperatum aut moderatum. In puellis veficae cervix ad vulvae collum ipfa perforata eft, quae ita brevis fimul eft et lata, ut per eam urinarum

τὰ παχέα τῶν οὔρων, ἃ τοῖς ἄῤῥεσι παιδίοις ἰσχόμενα διά τε τὸ μῆκος καὶ τὴν στενό- [530] τητα τοῦ τῆς κύστεως αὐχένος ὕλην παρέχει τῇ πυρώδει κύστει πρὸς τὴν τῶν λίθων γένεσιν.

Κεφάλαιον γ'.

Τῶν σημείων τὰ μέν εἰσιν ἐπιστημονικὰ, τὰ δὲ τεχνικὰ, τὰ δὲ ἴδια. σημεῖον ἴδιον ἀπαράβατον δηλοῦν ἀμέσως τὸ πάθος, ἤγουν λίθον τὸν ἐν τοῖς νεφροῖς· ἐὰν κατενεχθῶσιν ἐν τῷ ποτηρίῳ ψάμμια, τότε ἀκριβῶς διαγινώσκεται, ὅτι λίθος ἐστὶν ἐν τοῖς νεφροῖς. (417) καὶ ἰδοὺ τὸ ἴδιον καὶ βεβαιότατον σημεῖον. ἐπεὶ δὲ ἐπιπλέκονται αἱ διαθέσεις, εἴπομεν καὶ τὰ κοινὰ σημεῖα. τὰ δὲ κοινὰ σημεῖα ταῦτά ἐστιν· ἐὰν αἱματώδη εἰσὶ τὰ οὖρα τὰ φερόμενα, τοῦτο κοινὸν δύναται εἶναι σημεῖον ἢ ὅτι ἀναστόμωσις γέγονεν ἀγγείων ἢ ῥῆξις ἢ ἀνάβρωσις ἢ ἀτονία ἢ εὐρύτης ἢ ἕτερόν τι. ὅτι ἡ μὲν ῥῆξις ἀκριβοῦς καὶ ἀθρόου αἵματος ἐργάζεται κένωσιν. ἡ δὲ ἀναστόμωσις καὶ κατ' ὀλίγον φέρεται

craffamenta facile cum lotis excernantur, quae dum in pueris mafculis retinentur, ob cervicis veficae tum longitudinem tum anguftiam veficae aeftuanti ad calculorum generationem materiam praebent.

Caput III.

Signorum alia fcientifica funt, alia artificialia, alia propria. Signum proprium conftans ac perpetuum eft, quod nullo medio morbum indicat, nimirum calculum in renibus, fi arenae in matula fubfideant, tunc plane dignofcitur in renibus effe calculum. Ecce et proprium et certiffimum fignum. Quia vero implicantur affectus, communia quoque figna narrabimus. Communia figna haec funt; fi cruentae quae excernuntur urinae fint, id commune effe poteft fignum aut quod vaforum apertio fit vel ruptio vel erofio vel imbecillitas vel dilatatio vel quid aliud. Quod ruptio exquifiti et confertim fufi fanguinis vacuationem moliatur. Apertio vero paulatim cedat et

καὶ τὸ λεπτότατον διηθοῦσα τὸ οὖρον ὕφαιμον ἀπεργάζεται. εἰ δὲ σὺν τῷ αἵματι καὶ ἕτεραι παχύτητες ἐκκρίνονται, εὐρύτης ἐστίν. εἰ δὲ ὑδατῶδές ἐστι τὸ αἷμα, εὔδηλον καὶ πιστὸν, λίθον συστῆναι. εἰ δὲ παχὺ τὸ αἷμα ᾖ τὸ φερόμενον, εὔδηλον ὅτι ἡ παχύτης τοῦ αἵματος εἰς λίθον τῇ βιαίᾳ σφηνώσει μεταλειφθήσεται. ἐπὶ γὰρ τῇ τοῦ αἵματος κενώσει διδόαμεν ψυχρὰ, ἵνα στεγνωθῇ ἡ φλὲψ καὶ ἡ ἀρτηρία καὶ μηκέτι ἄλλο ἐνέγκῃ αἷμα εἰς τοὺς νεφροὺς, ἵνα ἐπισφηνωθῇ. ἀμέλει καὶ ἐπὶ τούτων ἀπάτη γίνεται εἰς θεραπείαν. στεγνοῖ γὰρ τὴν φλέβα καὶ οὐκ ἐᾷ ἄλλο ἐνεχθῆναι. αἴτιον δὲ τοῦ αἵματος μένοντος ἐν τοῖς νεφροῖς γίγνεται, ὥστε εἰ δώσεις ψυχρὸν, τὴν φλέβα στεγνοῖς καὶ οὐκέτι φέρεται· τὸ δὲ ἐνεχθὲν ἐν αὐτοῖς αἷμα ταχέως ἀπογαιοῖς. ἐκ τῆς νάρκης τοῦ κατ᾽ ἴξιν μηροῦ δυνήσῃ μαθεῖν εἰ πάσχει ὁ νεφρός. ἐὰν γὰρ γίνεται τοῦ δεξιοῦ μηροῦ νάρκη, ὁ δεξιὸς πάσχει νεφρός. εἰ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ, ὁ ἀριστερός. νάρκη δ᾽ ἐστὶ δυσαισθησία καὶ δυσκινησία τοῦ

tenuiffimum trajiciat fanguinem et fubcruentam urinam efficiat. Si quocunque tempore et momento fanguis effluat, imbecillitas eft; fi cum fanguine aliae quoque craffitudines excludantur, dilatatio; fi aquofus fit fanguis manifeftum eft certumque calculum confiftere. Si qui fanguis excernitur fit craffus, manifeftum eft fanguinis craffitudinem in calculum violenta coactione in lapidem abituram effe. Nam in ea fanguinis evacuatione frigidam propinamus ut coarctetur vena et arteria proindeque non alium amplius fanguinem in renes devehat qui cogi poffit. Profecto in his etiam curandis error fit. Nam venam coarctat frigida ut alium fanguinem inferre non finant, quae fanguinis in renibus commorantis caufa eft; proinde fi frigida exhibeas, venam coarctabis, neque amplius fanguis devehetur, fed qui jam his renibus illatus eft, eum mox terreum indurabis. Ex ftupore cruris e directo discere poteris quis ren laboret; nam fi dextri cruris ftupor adfit, ren dexter aegrotat; fi finiftri, finifter. Stupor autem eft fentiendi et movendi in parte difficultas. Fit

μορίου. γίνεται δὲ ὅτι ἡ φλὲψ ἡ φερομένη ἐπὶ τὰ κάτω τριχῆ τέμνεται. καὶ τὸ μὲν μετὰ ἀρτηριῶν ἔρχεται ἐπὶ τοὺς ὄρχεις καὶ εἰς τὰ σπερματικὰ ἀγγεῖα, τὸ δ᾽ ἄλλο ἐμβάλλει εἰς τοὺς νεφρούς, τὸ δ᾽ ἐπὶ τοὺς μηρούς. ὅταν οὖν γένηται λίθος ἐν τοῖς νεφροῖς, ταύτῃ συνδιατίθεται καὶ ἡ φερομένη εἰς τοὺς μηρούς. ἀπ᾽ αὐτῆς γάρ εἰσι τῆς μιᾶς ἀποσχίδος ἀμφότεραι. οὐκοῦν πληροῦται φερομένη εἰς μηρούς, αὕτη δὲ οὖσα πεληρωμένη ἔστιν ὅτε θλίβει νευρὸν ἢ μῦν· τὸ δὲ νευρὸν θλιβόμενον οὐ πέμπει ψυχικὸν πνεῦμα ἐπὶ τοὺς μηροὺς καὶ ἀναισθητεῖ καὶ γίνεται νάρκη. ἐκ τοῦ ἀνασπᾶσθαι τὴν κατ᾽ ἴξιν ὄρχιν δυνήσῃ μαθεῖν ὅτι νεφρὸς πάσχει. εἰ μὲν γὰρ δεξιὸς ὄρχις ἀνασπᾶται, ὁ δεξιὸς πάσχει νεφρός. εἰ δὲ ἀριστερὸς, ὁ ἀριστερός.

[531] *Ὅτι ἀπὸ τοῦ ἥπατος καὶ τῆς καρδίας φέρεται φλὲψ καὶ ἀρτηρία ἐπὶ τοὺς νεφροὺς καὶ ἐμβάλλουσιν εἰς αὐτὴν τὴν κοιλότητα αὐτῶν.*

Τὰ δὲ σπερματικὰ ἀγγεῖα φέρονται ἐπὶ τοὺς ὄρχεις.

autem quod vena quae ad partes inferiores fertur, triplici ramo dividatur. Prior cum arteriis ad testiculos et ad vasa spermatica migrat; alter renes ingreditur; posterior in crura distribuitur. Quum igitur in renibus calculus generatur, haec quoque simul patitur vena quae ad crura descendit: ab ipsa namque sunt unius propaginis ambae. Enimvero repletur vena quae ad crura porrigitur, ea vero repleta multoties nervum aut masculum comprimit; quum nervus comprimitur, animalem spiritum ad crura non mittit, sensu crus privatur, stupor oboritur. Ex testiculo secundum rectitudinem retracto scire poteris quis ren afficiatur; si namque dexter testiculus retrahatur, ren dexter aegrotat; si sinister, sinister.

Quod a jecore et corde feruntur in renes vena et arteria, ac in ipsam eorum cavitatem inseruntur.

Vasa autem spermatica ad testes feruntur. Quum igi-

ὅταν οὖν γένηται λίθος ἐν τοῖς νεφροῖς, ἀποτείνεται ἡ φλὲψ ἐκείνη καὶ ἡ ἀρτηρία καὶ τὰ σπερματικὰ ἀγγεῖα φερόμενα ἐπὶ τοὺς ὄρχεις· καὶ οὕτως κατὰ συμπάθειαν ἀνασπῶνται οἱ ὄρχεις. τινὲς μὲν λέγουσιν ὅτι τῷ λόγῳ τῆς ὀδύνης βιαία ἐστὶν, ὡς ἀγρυπνίαν ἐργάζεσθαι. οὐκοῦν ὀφείλουσι καὶ οἱ ποδαγριῶντες καὶ ὀφθαλμιῶντες καὶ πάντες οἱ σφοδρῶς ὀδυνώμενοι καὶ ἀγρυπνοῦντες ἐμεῖν, ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα ἐμοῦσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν θέσιν αὐτῶν. οἱ γὰρ νεφροὶ κεῖνται κατὰ τὴν ῥάχιν ὀπίσω τῶν ἐντέρων καὶ τῆς γαστρός. ἐὰν οὖν γένηται βιαία τάσις αὐτῶν, διὰ μέσων τῶν συνδέσμων διέρχεται ἡ διάθεσις ἐπὶ ἔντερα καὶ γαστέρα καὶ ἐντεῦθεν ποιότητος ἀνιούσης ἀκολουθεῖ ἀνακοπή.

Ὅτι ἐκ τῆς παρατρίψεως τοῦ λίθου πνεύματα δριμέα ἐπιτρέχουσι καὶ ἐρεθίζουσι καὶ ποιοῦσι κνησμὸν, ὥσπερ τῆς φύσεως ἐπιδεικνυούσης τὸν πεπονθότα τόπον.

Ἐπειδὴ τοῦ λίθου ἐγκειμένου οἷον γαργαλισμός τις γίνεται καὶ ἐπεγειρομένης τῆς φύσεως πρὸς τὸ κενῶσαι τὸ

tur lapis in renibus procreatur, vena illa et arteria distenduntur et spermatica vasa ad testes ducuntur atque ita per consensum testes retrahuntur. Asserunt quidam doloris ratione tantam esse violentiam, ut et vigilias et vomitum existat. Debebant itaque podagrici et lippientes et qui vehementer doloribus ac vigiliis exercentur vomere. Verum propterea non vomunt, sed propter situm renum. Ii namque secundum spinam post intestina et ventriculum positi sunt. Si itaque fiat vehemens ipsorum tensio, per medias compagines affectio ad intestina ac ventriculum peragrat indeque affectione accedente sequitur subversio.

Quod ex calculi attritu spiritus acres accurrant, prorritant ac concitent pruritum instar naturae partem affectam indicantis.

Quandoquidem quum lapis subest quaedam veluti titillatio oritur, quamque natura ad rei molestae expulsio-

λυποῦν πνεύματα ἐπιτρέχουσιν ἅτινα εἰς τὸ σηραγγῶδες τοῦ αἰδοίου ἐμπίπτοντα παραλόγως αὐτὸ ἐντείνουσιν. ἐπὶ πάσῃ γὰρ κινήσει φυσικῇ συντρέχει τὸ αἷμα καὶ τὸ πνεῦμα τὰ ὀχήματα αὐτῆς.

Οἱ μὲν ἰδιῶται ὀδύνην βαρεῖαν λέγουσι τὴν συναίσθησιν τὴν ἀνιαρὰν, οἱ δὲ ἰατροὶ τὴν σφοδροτάτην.

Δέδεικται μὲν ὅτι καρδία καὶ ἧπαρ καὶ νεφροὶ οὐκ αἰσθάνονται κατὰ τὴν κοιλότητα, κατὰ δὲ τὴν ἐπισφάνειαν ἕκαστος αἰσθάνεται. ἐπεὶ ἐκεῖ νεῦρα αἰσθητικὰ φέρονται, ἐν δὲ ταῖς κοιλότησιν οὐ φέρονται. πῶς οὖν ταῦτα ὑπομένουσιν ὀδύνην; τῷ βαρεῖσθαι τὴν κοιλότητα γίνεται ὀδύνη. περιτείνεται γὰρ ὁ ὑμὴν, ποιεῖ τὴν ὀδύνην. ἐπὶ δὲ τῆς οὐσίας τῶν νεφρῶν πάλιν ὡσαύτως γίνεται ὀδύνη τῷ βαρεῖσθαι τὴν κοιλότητα ἐκ τοῦ λίθου καὶ περιτείνεσθαι καὶ γίνεσθαι τὴν συναίσθησιν τῆς ὀδύνης ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν ὡς ἔχουσαν νεῦρα αἰσθητικὰ καὶ ὑμένα. ἐπὶ δὲ τῆς οὐρήθρας ὡς νευρώδους οὔσης καὶ αἰσθητικῆς, διὰ τοῦτο

nem ſtimulatur, ſpiritus accurrunt, quibus irrumpentibus in fiſtuloſam pudendorum partem ipſam immaniter intendunt: in omni enim motione naturali ſanguis et ſpiritus concurrunt, qui ſunt ipſius naturae vehicula.

Vulgus dolorem gravem vocat moleſtum conſenſum, medici vehementiſſimum.

Demonſtratum eſt cor, jecur et renes in cavitate non ſentire; in ſuperficie eas ſingulas partes ſentire; quoniam in ſuperficiem nervi ſentientes feruntur, in cavitatem non feruntur. Quomodo igitur haec dolorem patiuntur? Quod cavitas gravetur, dolor exſurgit: extenditur namque membrana exterior undique quod cavitas repleta ſit, atque circumtendens a membrana dolorem facit. In renum itaque ſubſtantia etiamnum eodem modo generatur dolor, quod cavitas lapide gravetur et circumtendatur proferatque ſimul ſenſum doloris in ſuperficiem, ut quae nervos ſentientes et membranam habeat, in urinariis meatibus quod

γίνεται ὀδύνη σφοδροτάτη. πρὸς τούτοις δὲ γίνεται ὀδύνη σφοδροτάτη ἐν τοῖς νεφροῖς, διότι οὐκ εἰσὶν αἱ κοιλίαι τῶν νεφρῶν εὐρεῖαι, ἀλλὰ στεναί. καὶ οἱ νεφροὶ ὑπὸ στερεότητος οὐκ ἂν διαστέοιντο ὥσπερ ἡ κύστις. διότι οἱ ἐν τοῖς νεφροῖς λίθοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ μικρότεροι καὶ ἴσοι καὶ μαλθακώτεροι, ἅτε οὐ πολυχρόνιοι ὄντες. εἰσὶ δὲ τὰ οὖρα τοῖς λιθιῶσι κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ὑδατώδη. ἐμφράξεως γὰρ οὔσης κατὰ διήθησιν φέρονται. μετὰ δὲ ταῦτα ψαμμώδη· ἐς ὕστερον δὲ καὶ λίθος κενοῦται, ὅταν ἡ ὀδύνη παύηται.

Ἐκ τοῦ ἀθρόως φέρεσθαι λίθον περὶ τὴν ὀσφῦν γίνεσθαι βάρους συναίσθησιν.

Ὥσπερ ἐπὶ τῶν τικτουσῶν γυναικῶν εὐρύνονται τὰ μόρια πρὸς διέξοδον τοῦ ἐμβρύου, οὕτω κἀνταῦθα τῇ βίᾳ εὐρύνεται ἡ οὐσία τῶν νεφρῶν καὶ ἐξέρχεται ὁ λίθος καὶ ἐρχόμενος εἰς τὴν κοιλότητα αὐτῶν, περὶ τὸν ἐκεῖσε ὑμένα εὐαίσθητον ὄντα, ὀδύνην ἐργάζεται σφοδρὰν καὶ πολλῷ

nervofi et fenfibus praediti fint dolor fit vehementiffimus. Ad haec dolor fit vehementiffimus in renibus, propterea quod renum cavitates haud latae fint, fed anguftae et renes ob foliditatem non diducantur ut vefica. Quamobrem in renibus lapides utplurimum minores funt aequales et molliores, ut qui nimirum diuturni non funt. At calculofis urinae per initia funt aquofae: quum enim obftructio fit, per transfufionem effluunt; deinde arenofae; poftremo denique calculus quum dolor ceffaverit excernitur.

Quod confertim feratur calculus, eo circa lumbos fieri gravitatis confenfum.

Quemadmodum in mulieribus parientibus ad foetus egreffum partes dilatantur; ita hic violentia renum fubftantia difpanditur et egreditur lapis; quumque egreditur et ad ipforum cavitatem circa membranam accurato fenfu donatam decumbit, vehementem dolorem molitur multo-

μᾶλλον εἰς τοὺς οὐρητῆρας ἐρχόμενος ὀδυνᾷ διὰ τὴν στενότητα καὶ εὐαισθησίαν τούτων. ἡνίκα γὰρ [532] ἐν τῇ οὐσίᾳ τῶν νεφρῶν ἐστιν, οὐ ποιεῖ πολλὴν ὀδύνην, ἐπειδὴ ἡ οὐσία αὐτῶν, ὡς εἴρηται, δυσαίσθητός ἐστι. πολλάκις γὰρ εἰς τὸν τράχηλον ὑπὸ μεγέθους ἐνισχόμενος εἰς ἔσχατον κίνδυνον ἄγουσι τῇ τῶν πόνων ὀξύτητι καὶ οὐκ ἐῶσι τὸ οὖρον διαχωρεῖν. οἶδα δέ τινα τὰ μὲν ἄλλα διεξελθόντα τὸν λίθον, κατὰ δὲ τὸ ἄκρον τοῦ αἰδοίου ἐμφραγέντα ὀλίγα ἐδέησαν ἀπολέσθαι τὸν ἄνθρωπον ταῖς δυσουρίαις καὶ τῷ ὀξυτάτῳ πόνῳ. ἀλλὰ τῇ στενῇ λαβίδι οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξελκῶσαι αὐτὸν, τομὴν παραμήκη ἄνωθεν διελογιζόμεθα. τὸν γὰρ οὐρητῆρα, εἰ μὴ μεγάλη ἀνάγκη, οὐ χρὴ τέμνειν. συριγγοῦνται γὰρ τοὐπίπαν καὶ τὸ οὖρον ταύτης ὑποπτύσσουσιν· οἱ δὲ οὔτε ὀδύνην ἔσχον οὔτε αἷμα οὔρησαν· οἷς πῶροι μὲν οὐ συνίστανται, (418) ψαμμία δὲ λεπτὰ οὐδὲν μέγα πρᾶγμα οὐρηθῆναι. οὗτοι οὐδὲ νοσεῖν οἴονται, ἅτε οὐκ ὀδυνώμε-

que vehementius quum ureteres ingreditur excruciat, propter eorum angustiam exquisitumque sensum. Quum enim in renum substantia stabulatur, non multum dolorem excitat, quoniam ipsorum substantia, ut dictum est, vix sensibilis est. Saepe enim qui prae magnitudine in vesicae collo cunctantur lapides in extremum periculum dolorum acumine laborantes agunt, ut ne etiam urinas excernere sinant. Vidi quendam hominem ob lapidem alias quidem vias perlapsum, sed in pudendi extremo inter septum meiendi difficultate seu dysuria et acutissimo dolore propemodum interiisse, nisi angusto forcipe lapidem ipsum eximere potuissemus, sectionem in longitudinem porrectam superne moliti. Nam urinae meatum nisi ingens urgeat necessitas incidere non oportet: nam fistula omnino fieret et per eam urina sensim proflueret. At quidam neque ullum dolorem habent neque sanguinem mingunt, quibus meatus quidem coacti non sunt et tenues urinae non magno negotio excernuntur; hi vero minime se aegrotare arbitrantur, quod nimirum doloribus non crucien-

νοι. χρὴ δὲ μηδενὸς ἀμελεῖν· ἐν γὰρ τῷ χρόνῳ ἀποδείκνυνται πάντα δεινότερα. ὁ δὲ λίθος καὶ τὰ ψαμμία διάφορον ἔχουσι χροιὰν περὶ τὴν θερμασίαν καὶ τὴν ὕλην. τὸ γὰρ μᾶλλον τοῦ χρόνου κατέχεσθαι πυῤῥὸν ἢ ξανθὸν ἢ ἐρυθρὸν ἢ μέλαν αὐτὸν ποιεῖ καὶ ἡ πολλὴ θερμασία. ὡσαύτως καὶ ἀπὸ τῶν χυμῶν γίνονται οἱ λίθοι καὶ ψαμμία ἢ σανδαραχώδη ἢ μέλανα ἢ ὠχρόλευκα ἢ ἑτέραν χρόαν ἔχοντα ἐκ τῆς ποικιλίας τῶν χυμῶν. συνίστανται δὲ ἐν τοῖς νεφροῖς οἱ λίθοι κατὰ τὴν κολίαν αὐτῶν καὶ κατὰ τὰς οὐσίας. καὶ ὅπου ἐπιτηδειότητα ἔχουσι γίνεσθαι ἢ σμικροὶ ἢ μείζονες. καὶ ποτὲ μὲν ἐλάττονες, ποτὲ δὲ πλείονες. διαφέροντες τῷ μεγέθει, τῷ σχήματι, τῇ χροιᾷ, τῇ τραχύτητι καὶ τῷ πλήθει. καὶ γὰρ μέλανες εὑρίσκονται καὶ ὑπόλευκοι καὶ ὠχροί. καὶ οἱ μὲν περιφερεῖς καὶ λεῖοι καὶ μικροὶ εὐέκκριτοι. οἱ δὲ μείζονες ἢ ἄλλως πως ἐσχηματισμένοι καὶ μάλιστα οἱ ἐπιμήκεις καὶ τραχεῖς δυσέκκριτοι. φέρονται δὲ ψαμμία καὶ ἐξουροῦνται ἐν τῇ γένεσει τούτων, μετὰ δὲ τὸ γενέσθαι λί-

tur. Verum nihil hic contemnendum, omnia namque tempore graviora se produnt. Lapides et arenulae colore differunt tum ob calorem tum ob materiam. Nam quod eorum longiori tempore retinetur, id rufum aut flavum aut rubrum aut nigrum efficit multus color. Eodem modo et ab humoribus lapides procreantur et arenae, qui colorem vel sandarachae similem vel nigrum vel pallidum vel alium colorem pro humorum varietate prae se ferunt. Construuntur autem in renibus lapides, in eorum inquam cavitatibus ac substantia et ubicunque procreandi opportunitatem sortiuntur vel parvi vel majusculi interdumque pauciores, interdum plures. Differunt magnitudine, figura, colore, asperitate et multitudine. Etenim nigri reperiuntur et subalbi et pallidi; ac rotundi et leves et parvi facile excernuntur; majores vero vel quovis modo figurati et maxime oblongi et asperi difficile excluduntur. Arenulae foras prodeunt et cum lotio minguntur in ipsarum generatione; post autem ex his lapis procreatur,

θον ἀδύνατον ἐξενεχθῆναι αὐτὸν διὰ τὸ πωρωθῆναι, εἰ μὴ ἡ φύσις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν θρύψει αὐτὸν καὶ ἐκκρίνει. ἢ ἡ τέχνη διὰ φαρμάκου θρυπτικοῦ συνεργοῦσα τῇ φύσει θρύψει καὶ κενώσει ταῦτα. ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἅμα εἰςβάλλουσιν ἥ τε κωλικὴ ὀδύνη καὶ ἡ νεφριτική. καταλαμβάνονται δὲ διὰ τῶν ἰδίων σημείων. ἡ γὰρ τῆς γαστρὸς κένωσις θεραπεύει μὲν τοὺς κωλικοὺς, παραμυθεῖται δὲ ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοὺς νεφριτικούς. καὶ ἤδη τινὲς ἔδωκαν ὑπαγωγὸν γαστρὸς καὶ ἀνωδυνίαν ἐποίησαν τῇ α' καὶ β' καὶ γ' ἡμέρᾳ καὶ τῇ δ' ἐξηνέχθη ὁ λίθος. ὁπόταν δὲ ἅμα εἰσβάλλωσιν αἱ νεφριτικαὶ καὶ κωλικαὶ διαθέσεις, τότε μεταδιδόασιν ἀλλήλων τὰ μόρια τάσεως καὶ ἀνέσεως. τείνονται γὰρ κατὰ τὸ συνεχὲς δίκην σχοινίου· καὶ οὔτε ἐρυγὴ ἄνω οὔτε φῦσα κάτω.

Κεφάλαιον δ'.

Θεραπεία τοῦ λίθου καὶ τῶν ἄλλων ἐν τοῖς νεφροῖς παθῶν.

Εἰ μὲν ἐξαίφνης εἰσβάλλῃ ἡ νεφριτικὴ διάθεσις καὶ ὁ κάμνων νεωστὶ βεβρωκὼς εἴη καὶ τὰ σιτία παντελῶς ἀπε-

quem foras excludere fieri non potest, quod occalluerit, nisi natura ipsa per se ipsum conterat et evacuet. Atque colicus dolor et nephriticus simul ut plurimum incidunt. Deprehenduntur autem propriis signis; nam alvi vacuatio colicis doloribus medetur, nephriticos quoque per initia mitigat. At jam quidam medicamentum quo alvus subducta est dederunt dolorque cessavit primo, secundo et tertio die, quarto vero lapis foras prodiit. Quum autem simul inciderint nephriticus et colicus affectus, tum sibi mutuo partes tensione et remissione communicant. Tenduntur enim instar funiculi ob continuitatem ac neque sursum ructus neque deorsum flatus exit.

Caput IV.

De calculi et reliquorum renum affectuum curatione.

Si derepente nephriticus invadat affectus aegerque paulo ante comederit et edulia omnino incocta prout eo prae-

πτα καθὼς προσελήφθησαν ἢ ἡμίπεπτα ἢ πλῆθος χυμῶν προυπάρχει, δεῖ πρὸ τῆς ἄλλης θεραπείας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν παρηγορίας, εἰ μηδὲν ἐστιν ἐμποδὼν, ἔμετον ἐπιτηδεύσασθαι. εἰ δὲ περιττώματά εἰσιν ἐν τοῖς ἐντέροις, διὰ ταῦτα δι' ἐπιτηδείων κενῶσαι κλυστήρων, εἰ μηδέν ἐστι τὸ ἐναντιούμενον. εἶτα εἰ μὲν πεπλήρωται τὸ πᾶν σῶμα, σκοπεῖν τί ἐστι τὸ πληρῶσαν αὐτό. καὶ εἰ μὲν αἷμα, ποιεῖν ἀποκένωσιν μηδενὸς ἀντιπράττοντος. κένωσιν δὲ ἐλάττονα πολλῷ ἤπερ ἣν ἀπαιτεῖ τὸ πλῆθος. διὰ τί; ἐπεὶ οὐ πάντως ἐκ τοῦ παραχρῆμα προσῆκόν ἐστιν ἐκπεσεῖν τὸν λίθον καὶ μάλιστα εἰ μέγας ᾖ, διὰ τοῦτο τηρεῖν χρὴ τοῦ αἵματος τὴν πλείονα κένωσιν εἰς τὴν μέλλουσαν γίνεσθαι ἐν ᾧ σώματι τῷ χρόνῳ δαπάνην. εἰ δὲ οἱ τέσσαρες χυμοὶ πλεονάζουσι, πρότερον φλέβα τέμνειν πρὸ τῆς καθάρσεως ἢ καθαίρειν πρὸ τῆς φλεβοτομίας.

Διὰ τί φλεβοτομοῦμεν πρὸ τῆς καθάρσεως;

Ἐπειδὴ εἰ προκενώσομεν διὰ φλεβοτομίας τὸ σῶμα, τὸ

fumpfit aut femicocta fuerint et humorum praecefferit multitudo, ante omnem curationem aut potius mitigationem, fi nihil obftaculo fit, vomitus provocandus eft. Si excrementa inteftinis infint, haec idoneis clyfteribus vacuanda, modo nihil reluctetur. Deinde fi univerfum corpus repletum fuerit, fcrutandum eft quis humor ipfum repleverit; quod fi fanguis, quum nihil prohibeat, vacuatio molienda eft: vacuatio vero paulo minor fit quam plenitudo poftulet. Quid ita? Quoniam non omnino confentaneum eft ex tempore lapidem excidere ac potiffimum fi magnus fit ideoque oportet pleniorem fanguinis evacuationem cavere, ne tempore corporis corrumptio obortura fit. Si quatuor humores exuberent, prius vena fecanda eft ante purgationem quam pnrgandum ante venae fectionem.

Cur ante purgationem venam fecamus?

Quoniam fi prius per venae fectionem vacuaverimus,

καθάρσιον διδόμενον εὑρίσκει τὰς φλέβας καὶ τὰς ἀρτηρίας καὶ τὰς κενὰς χώρας μὴ πεπληρωμένας καὶ διέρχεται ἀκωλύτως ἐπὶ ὅλον σῶμα καὶ ἕλκει τοὺς χυμοὺς καὶ ῥᾳστη γίνεται ἡ κένωσις αὐτῶν διὰ τὴν εὐρύτητα τῶν ἀγγείων καὶ τὴν χύσιν καὶ λεπτότητα τῶν χυμῶν. εἰ δὲ πεπλήρωται ἀπὸ τοῦ αἵματος τὰ ἀγγεῖα καὶ δώσεις καθάρσιον, οὐ δύναται διελθεῖν διὰ τὴν πλήρωσιν, ἀλλ' ἵσταται καὶ οὐδὲν ποιεῖ ἢ κακῶς ποιεῖ ὃ ποιεῖ. ἰδοὺ περὶ τοῦ ἰατροῦ τὸ καθάρσιον. τῆς δὲ φύσεως τὸ πᾶν. αὕτη γὰρ κεντρωθεῖσα παρὰ τοῦ καθαρσίου χρῆται τῇ διακριτικῇ δυνάμει καὶ διακρίνει ἀπὸ τῶν ἀχρήστων τὰ χρηστά. καὶ τὰ μὲν χρηστὰ κατέχει ἡ καθεκτικὴ δύναμις, τὰ δ' ἄχρηστα ἀποτρίβεται ἡ ἀποκριτική. οὐ δεῖ δὲ ἅμα φλεβοτομεῖν καὶ καθαίρειν, ἀλλὰ πρῶτον φλεβοτομεῖν, εἶτ' ἀνακτᾶσθαι τὴν δύναμιν καλῶς. ἐπεὶ ταύτῃ διοικεῖ ἡμᾶς καὶ ἐπικουρεῖ τοῖς φαρμάκοις, οὐ γὰρ ἐνεργοῦσιν καθ' ἑαυτὰ τὰ φάρμακα καὶ διὰ ταῦτα δεῖ ῥωννύειν ταύτην, ἵνα προσφερομένων τῶν καθαρσίων δυνηθῇ χρῆσθαι αὐτοῖς, ὡς ὀργάνῳ ἡ φύσις καὶ ἐργάσηται τὸ δέον.

quod datur purgans medicamentum venas et arterias et vacuas regiones non repletas invenit et libere totum corpus permeat et humores trahit eorumque facilis est vacuatio propter vasorum amplitudinem humorumque fusionem ac tenuitatem. Sed si vasa sanguine repleta sint et purgans dederis medicamentum, ob plenitudinem permeare non poterit; imo substat nihilque molitur aut prave molitur quod efficit. Ecce ex medico purgans medicamentum. Ex natura vero totum negotium pendet. Haec enim purgante medicamento, stimulata facultatem secretricem convocat et ab inutilibus utilia secernit; ac utilia quidem retentrix facultas retinet, inutilia vero expultrix facultas expellit. Non oportet autem simul venam secare et purgare; sed primum venam secare, deinde perbelle facultatem instaurare, quoniam ipsa nos gubernat et medicamentis auxiliatur. Non enim agunt per se medicamenta proptereaque ipsa facultas roboranda est; ut natura ipsis quae offeruntur medicamentis ceu instrumento uti queat et quod

Ed. Chart. X. [533. 534.] Ed. Baf. IV. (418.)
ἐννοῶν ὅτι ἅμα τῷ αἵματι πολὺ συνεκκρίνεται καὶ ζωτικὸν πνεῦμα, τούτου δὲ ἐκκρινομένου τό τε ὅλον σῶμα καταψύχεται καὶ πάντα τὰ φυσικὰ ἔργα χείρω γίνεται, διὰ τοῦτο δεῖ πρότερον ἀνακτᾶσθαι τὴν δύναμιν καὶ οὕτω διδόναι τὸ καθάρσιον.

Ὅτι ἀπ' ἀγκῶνος μὲν, ἐὰν ἔτι ἐπιῤῥευματίζηται ὁ νεφρὸς, χρὴ ἀφαιρεῖν τὸ αἷμα· ἀπὸ τῆς ἰγνύος δὲ, ἐὰν στῇ τὸ ἐπιῤῥέον. τήν τε φλέβα τὴν ὑποκάτω τοῦ γόνατος. αὕτη γὰρ ἰσοδυναμεῖ τῇ καθόλου φλεβὶ, εἰ δ' ἀπορήσαις αὐτῆς, ἀποσχίδας αὐτῆς χρὴ τέμνειν.

Ἐπειδὴ νεφριτική ἐστιν ἡ διάθεσις καὶ παχεῖα ἡ ὕλη ἡ ποιοῦσα τὸν λίθον, οὐ δυνατὸν ἀντισπᾶν τὴν [534] παχεῖαν ὕλην ἐπὶ τὰ ἄνω, ἀλλὰ πρὸς τὴν φορὰν αὐτῆς σκοπεῖν καὶ κάτω κενοῦν. ἀλλ' εἰ μὲν ἰσχυρά ἐστιν ἡ δύναμις, τέμνειν τὴν ἐν ἰγνύϊ ἢ τὴν ἐν σφυρῷ, εἰ δ' ἀσθενὴς, τὴν ἐν ἀγκῶνι. ἐὰν γὰρ κενώσωμεν ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς δυνάμεως κάτω, διὰ τὴν ἀσθένειαν οὐ κατέχει ἡ καθεκτικὴ, ἀλλ' ὅλη

deceat efficere. Animadvertas cum ſanguine vitalis ſpiritus multum ſimul excerni eoque excreto univerſum corpus refrigerari omnesque naturales functiones deteriores fieri. Ea propter vires prius recreandae ſunt ſicque purgans medicamentum exhibendum.

Quod e cubito quidem ſi humoris adhuc effluxu ren vexetur, ſanguis ſit detrahendus; e poplite vero ſi ſtet quod affluit. Atque vena quae infra genu eſt incidenda ſit: ea namque univerſali venae viribus eſt aequalis; ſi vero de ea ſis anceps, ipſius propagines incidendae.

Quandoquidem affectus eſt nephriticus et craſſa quae lapidem conſtruit materia, ad partes ſuperiores craſſa materia revelli non poteſt, ſed ipſius impetum ſpectando deorſum vacuanda. Quod ſi validae ſint vires, poplitis aut malleoli vena aperienda; ſi imbecilles, quae in cubito. Si namque fractis viribus deorſum vacuaverimus, retentrix facultas ob ſuam imbecillitatem non retinebit, ſed

φέρεται ἐπὶ τὰ κάτω καὶ ῥευματίζεται συνεχῶς τὸ μέρος ἐπιτρέχοντος τοῦ χυμοῦ ἐπὶ τὸ ἀσθενές. ὥστε εἰ μὲν ἰσχύει ἡ δύναμις, δεῖ τὴν ἐν ἰγνύϊ· εἰ δ' ἀσθενεῖ, ἀντισπᾶν ἐπὶ τὰ ἄνω. διὰ τί; ἵνα μὴ χορηγῆται πλείων ὕλη ἐπ' αὐτούς. εἰ γὰρ κενώσεις σιτία καὶ φλέγμα καὶ χυμὸν δι' ἐμέτων, ῥαστώνη γίνεται. κενοῦται γὰρ τὸ σιτίον καὶ τὸ φλέγμα τὸ βαρῦνον τὴν γαστέρα καὶ διὰ τὴν γαστέρα θλίβονται οἵ τε νεφροὶ καὶ οἱ οὐρητῆρες καὶ πλεῖον ὀδυνῶνται. καὶ τὰ πρῶτα ἀναλυόμενα, ἃ δεχόμενος ὁ στόμαχος ὡς ἀσθενέστερος διετείνετο καὶ ἐθλίβετο, τούτων κενουμένων ῥαστώνη γίνεται, ἀλλ' οὐ τελεία ἀπαλλαγή. κενοῦμεν καὶ τὴν κόπρον διὰ κλυστῆρος, ἵνα μὴ τοῦ κώλου καὶ τῶν λοιπῶν ἐντέρων θλιβομένων καὶ βαρυνομένων θλίβηται καὶ πιλοῦται ὁ νεφρὸς καὶ πλεῖον ὀδυνᾶται. δῆλον δὲ ὅτι ἐπ' ἐμφράξει κόπρου πολλάκις παροξύνεται ὁ νεφρὸς, ἐδήλωσεν ἔνεμα ὀδύνην παραμυθεῖσαν νεφριτικήν. ἢ ὅτι ἐπὶ τῇ κενώσει οὐκέτι ἐθλίβη νεφρός. ἢ ὅτι οὐ γεννᾶται πνεύματα ἐκ τοῦ κόπρου

tota in praeceps rapietur partemque affiduo defluxu impetet, humoribus in locum imbecillem procumbentibus. Quapropter fi robur virium adfit, vena poplitis incidenda eft, fi vires infirmae, ad fuperiora revellendum. Quamobrem? Ne materiae plus in renes derivetur. Si namque cibaria et pituitam et humorem vomitionibus vacuaveris levatio fit. Vacuatur namque cibus et pituita quae ventriculum gravant et ventriculo renes premuntur et ureteres graviusque dolent. Atque haec primum diluenda funt, quae ftomachus excipiens ceu debilior diftendebatur et premebatur; his evacuatis levatio fequitur, nondum tamen perfecta liberatio. Vacuamus etiam clyftere ftercus, ne colo et reliquis inteftinis preffis et gravatis ren prematur, coarctetur vehementiusque doleat. Patet autem quod ftercoris obftructione faepe renes exacerbari innotuerit et injecto enemate dolorem nephriticum mitigatum fuiffe; aut quod a vacuatione ren non amplius compreffus fit; aut quod nulli ex ftercore procreentur flatus, qui

ἃ ὀφείλοντα τρέχειν ἐπὶ τὸν νεφρὸν ὡς ἀσθενῆ θλίβουσιν καὶ διατείνουσιν αὐτόν. ἀλλὰ μηδὲ αἷμα ἢ ἕτερος χυμὸς πλεῖον τοῦ δέοντος ἐᾷν ἐν τῷ σώματι εἶναι, ἵνα μὴ τὰ πολλὰ ἀγγεῖα τοῦ νεφροῦ τεινόμενα ὀδυνήσωσι πλεῖον. τὸ γὰρ ὀδυνώμενον καὶ θερμαινόμενον καὶ τεινόμενον προσ-(419) καλεῖται τὰς ὕλας, διὰ τὰς σφοδρὰς καὶ ὀξείας ὀδύνας. ἀλγηδόνων μὲν ἐξαίφνης εἰς νεφρὸν ἢ κατ' ὀλίγον εἰσβαλλουσῶν διὰ τὰς εἰρημένας πρώην αἰτίας, εἰ μηδέν ἐστι τὸ κωλῦον, κλύζειν αὐτίκα τὴν κοιλίαν δι' ἀφεψήματος ἰσχάδος, τήλεως, ἀριστολοχίας καὶ τῶν ὁμοίων. καὶ εἰ μὲν κενωθείη δεόντως, ἔστω οὗτος. εἰ δὲ μὴ, δὶς καὶ τρὶς καὶ πολλάκις χρὴ κενοῦν ἐνέματι καὶ διὰ τῶν προσφόρων καὶ οἰκείων τῇ τοῦ κάμνοντος φύσει, ἵνα μὴ πιέζωνται οἱ νεφροὶ καὶ οἱ οὐρητῆρες. μετὰ δὲ τὸ ἱκανὸν ἐκκρῖναι τὴν κοιλίαν, ἐνιέναι χρή τι τῶν πραΰνειν καὶ εὐρύνειν τοὺς οὐρητῆρας καὶ τοὺς νεφροὺς καὶ χαλᾷν τὸν λίθον καὶ τὰς δήξεις δυναμένων. ἡ δὲ πρόσφορος ὕλη αὕτη ἀνηθέλαιον ἐντακὲν αὐτῷ στέαρ ὄρνιθος, ὡς πρόσφατον καὶ μάλιστα φασιανοῦ

venem incurrere foliti ut imbecillem opprimunt ipfumque diftendunt. Sed neque fanguinem aut alium humorem quam oporteat uberiorem in corpore morari finendum eft, ne multa renis vafa diftenta plus doloris concitent. Quidquid enim dolet et calet et diftenditur per vehementes et acutos dolores materias accerfunt. Proinde doloribus derepente in renem aut paulatim incurfantibus ex commemoratis paulo ante caufis, illico, nifi quid prohibeat, alvus proluenda decocto caricarum, foenu Graeci, ariftolochiae et fimilium. Quod fi prout deceat vacuata fit, fit fatis; fin minus bis et ter et faepe enemate vacuanda eft ex iis, quae conducibilia et aegrotantis naturae familiaria funt, ne renes et ureteres opprimantur. Poftquam autem alvus fatis excrevit, injicienda funt quae urinae meatus dilatare, renes laxare, calculum deprimere et morfus demulcere queant. Utilis ad haec materia eft oleum anethinum, in quo eliquatus fit gallinaceus adeps valde recens potiffimumque phafiani vel butyrum recens vel fimilium

ἢ βουτύρου νέου καὶ τῶν ὁμοίων. μὴ παρόντος τούτου τῆλιν καὶ τῆς ἀλθαίας ῥίζαν ἢ τὸ σπέρμα καὶ τῶν ὁμοίων ἑψήσαντες τῷ ἐλαίῳ ἐνιέναι· ταῦτα γὰρ πάντα εὐρύνει τοὺς πόρους καὶ τοὺς λίθους χαλᾷ καὶ παραμυθεῖται τὰς σφοδρὰς ὀδύνας. τὴν δὲ χρῆσιν τούτων μὴ πυκνότερον ἐπιτελεῖ ἄμεινον ἐστοχασμένος καὶ τῆς τῶν φυσικῶν δυνάμεων εὐτονίας. ἡ γὰρ ἄμετρος θάλψις καὶ χάλασις ἐκλυτικὴ τῆς ἰσχύος γίνεται, δι' ἧς παραμυθεῖται πᾶσα ὀδύνη καὶ θεραπεύεται τελείως. μετὰ δὲ τοὺς ἐμέτους καὶ τὰ ἐνέματα πυριᾷν τὸ πάσχον μόριον διὰ τῶν ὑγραινόντων καὶ χαλώντων ἔστ' ἂν ὁ λίθος ἐν τῷ νεφρῷ πάρεστι. μηδὲ τούτοις καταχρῆσθαι, ὡς εἴρηται. καὶ συκίαι δὲ ἐπὶ τῶν τοιούτων χρήσιμοι, μετακινοῦσι πολλάκις οὕτως ἀθρόως τὸν λίθον, ὡς ἀποκοπὴν αἰφνίδιον [535] φέρειν τοῦ λίθου εἰς εὐρύτερον μετενεχθέντος χωρίον. διὸ καὶ τὴν ἀρχὴν ἄνωθεν ἀπὸ νεφρῶν ποιητέον ἐπί τε βουβῶνα προχωρητέον ἐν λοξῇ τῇ τοῦ κενεῶνος θέσει, καθ' ὃν ὑφηγοῦνται τόπον αἱ ἀλγηδόνες ἑκάστοτε. βέλτιον δὲ προθερμαίνειν τὰ μέρη

aliquid. Quae si non profient, foenu graecum et althaeae radicem vel femen aut fimilium aliquid elixantes oleo injiciemus. Haec enim omnia meatus dilatant et lapides deprimunt nec non vehementes dolores mitigant. Horum ufus frequentius affequetur is qui magis exploratum habet naturalium facultatum vigorem. Immoderata namque emollitio et laxatio virium robur exfolvit, qua demulcetur univerfus dolor perfecteque curatur. Poft vomitus autem et clyfteres pars affecta ex humectantibus et laxantibus fovenda eft, quamdiu calculus in rene ftabuletur; neque his, ut dictum eft, abutendum. Sed cucurbitulae quoque juvant quae faepe celeriter adeo calculum transferunt, ut fubitam levationem advehant, calculo in ampliorem locum translato. Quapropter fupra a renibus initium faciendum eft procedendumque ad inguina per obliquum ilium fitum, quo loco frequenter dolores incedunt. Satius autem eft dictis fomentis partes calefacere, deinde ita cucurbitulas

τοῖς εἰρημένοις. εἶθ' οὕτως ποιεῖσθαι τὴν τῶν σικύων θέσιν. ἐπεὶ ἐνίοτε μέγας εὑρεθεὶς ὁ λίθος σφηνοῦται σφοδρῶς. ἑλκόμενος δὲ βίᾳ καὶ κίνδυνον ἔσθ' ὅτε ἐξ ἀλγηδόνων προσφέρει. εἶθ' οὕτως πυριᾷν ἐν τοῖς ὀνομαζομένοις ἐγκαθίσμασιν, εἰ μέχρι τῶν αἰδοίων ἡ συμπάθεια προέρχεται διὰ τήλεως, ἀλθαίας, λινοσπέρμου, ἀνήθου κόμης καὶ τῶν ὁμοίων ὕδατι καλῶς ἑψημένων καὶ ἐλαίῳ τῷ γλυκεῖ ἐπιχεομένων. καταπλάττειν δὲ δι' ἀλεύρου πυρίνου ἢ κριθίνου μετὰ λινοσπέρμου καὶ τήλεως καὶ μέλιτος καὶ ἐλαίου ἀνήθου ἢ γλευκίνου, ἑψεῖν δὲ ταῦτα μετὰ ἑψήματος, ἐπιπάσσοντες ἐν τῇ ἑψήσει τοῦ καταπλάσματος καὶ ἀλθαίας ῥίζαν καλῶς κεκομμένην καὶ σεσησμένην καλῶς. ἐπὶ τέλει δὲ τῆς ἑψήσεως καὶ τερέβινθον ἐμβαλεῖν καί τινα τῶν ἀφύσων σπερμάτων, ἐὰν ἐμπνευμάτωσίς ἐστιν, οἷον ἀνήθου καὶ σελίνου σπέρματα, μάλαθρον, λυβιστικὸν καί τινα τούτοις ὅμοια πρὸς τὴν κρᾶσιν τοῦ νοσοῦντος. κάλλιστον δὲ γίνεται κατάπλασμα καὶ ἐξ ἀλεύρων θερμίνων ἑψημένων μετὰ γλυκέος. μετὰ δὲ τὴν ἕψησιν μιγνύειν πευκεδάνου ῥίζην

admovere. Quandoquidem interdum magnus compertus lapis vehementer inculcatur, qui quum vehementia trahitur, nonnumquam periculum quoque doloribus accersit. Postea ita fovere nominatis incessibus si adusque pudenda malum per consensum procedat, ex foenu graeco, althaea, semine lini, anethi comis et similibus aqua probe coctis et dulci oleo infusis. Cataplasma admovere conferet ex triticea farina aut hordeacea cum lini semine, foeno graeco et melle et oleo anethino vel glaucino. Haec autem cum decoctione praedicta elixabimus inspergentes in cataplasmatis ebullitione althaeae radicem probe tusam probeque cribro excussam, in fine decoctionis etiam terebinthinam resinam addemus et quaedam semina flatus discutientia, si inflatio sit veluti anethi et apii semina, foeniculum, ligusticum et quaedam his similia pro laborantis temperamento. Optimum fit cataplasma etiam ex lupinorum farina cum musto decocta; sed a decoctione peucedani radicem mun-

λειοτάτην καὶ χαμαίμηλον. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἄρτον ἑψεῖν μετὰ γλυκέος καὶ καταπλάττειν ὀσφῦν καὶ κενεῶνας. οὐ μὴν οὐδὲ κύστιν καὶ ἦτρον καταπλάσσειν εὔθετον, πυκνὰ δὲ ἄλλα καὶ ἄλλα ἐπιφέρειν πρὶν ψυχρὸν γενέσθαι τὸ πρῶτον. εἰ δὲ μὴ, θερμάσματι ἔξωθεν ἑτέρῳ σκέπειν, ὡς μὴ καταψύχεσθαι. τοῦτο δὲ γενήσεται ἐπιτιθεμένων ἐν τῷ καταπλάσματι πυριῶν ἢ θερμοῦ ὕδατος ἐν ὀστρακίνῳ ἀγγείῳ ἢ χαλκῷ. μετὰ δὲ τὴν κένωσιν τῆς γαστρὸς τὴν ἄνω καὶ κάτω, ὡς εἴρηται τὴν φλεβοτομίαν, τὴν κάθαρσιν, τὰς πυρίας, τὰ ἐγκαθίσματα, εἰ δὲ ἔτι μένουσιν αἱ ὀδύναι, χρῆσθαι λουτροῖς τῶν γλυκέων ὑδάτων. τινὲς γὰρ καὶ πρὸ τῆς φλεβοτομίας καὶ τῆς λοιπῆς ἐπιμελείας παραλαμβάνουσι τὰ βαλανεῖα διὰ τὴν τῆς ὀδύνης σφοδρότητα. ἕτεροι δὲ ἐὰν οὐδὲν ἐστι τὸ κατεπεῖγον μετὰ τὴν φλεβοτομίαν καὶ τὴν λοιπὴν ἐπιμέλειαν. βαλανεῖα μὲν ὑγραίνει καὶ θερμαίνει αὐτίκα. τὸ γὰρ θερμὸν ὕδωρ ῥαστώνην φέρει σὺν τῇ θερμασίᾳ. εἰ δέ τις ἐπιπλέον εἰς αὐτὰ παραβάλλοι δελεαζόμενος τῆς ἐν αὐτοῖς ἀνωδυνίας ἐκλύει τὰς δυνάμεις τοῦ σώματος, αἷς διωθοῦνται πάντα τὰ

dissime laevigatam et chamaemelum admisceamus. Bonum etiam est panem musto incoquere et cataplasma lumbis et ilibus imponere. Neque minus idoneum est vesicae et imo ventri cataplasma admovere. Crebro vero alia atque alia priusquam primum frigidum fuerit, admovenda sunt. Sed si id non liceat, caldario foris altero ne refrigescat operiendum. Id autem fiet superpositis cataplasmati fomentis aut calida aqua in testaceo vase vel aeneo excepta. Post factam alvi seorsum deorsumque, ut dictum est, evacuationem, venae sectionem, purgationem, fomenta, insessus, si dolores adhuc perseverent, aquarum dulcium balneis utendum est. Quidam etenim ante venae sectionem reliquamque curationem. Balnea sane quamprimum humectant et calefaciunt. Calida siquidem aqua levationem cum calefactione affert. Si quis vero frequentius se in eam conjiciat inescatus, doloris lenimento corporis vires exsolvit, quibus causae omnes molestae propulsantur. Quo itaque

λυπηρὰ αἴτια. καθ᾽ ὃν οὖν χρόνον ἀνωδυνία γένηται, ἀφαιρεῖν μὲν τῶν βαλανείων, πυριᾷν δὲ τὰ μέρη τοῖς προσφόροις τῇ τοῦ κάμνοντος φύσει φαρμάκοις. εἰ δὲ δι᾽ ὑπερβολὴν πονῶν κινδυνεύει ὁ ἄνθρωπος, ἄμεινον τοῖς ναρκωτικοῖς χρῆσθαι· ἄλλως γὰρ οὐκ ἂν χρήσαιο αὐτοῖς. ταῦτα γὰρ οὐ λυτικὰ τῶν ὀδυνῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκείαν κρᾶσιν ἀναισθησίαν καὶ ἀπάτην ἐμποιοῦσιν, ἥτις μετὰ ταῦτα πολλῆς ἐπιμελείας δεῖται. εἰ δὲ καὶ πνεῦμά τι παχὺ ὑπονοήσομεν διοχλοῦν ἅμα τῷ λίθῳ, περιπλέκειν ταῖς προειρημέναις πυρίαις καὶ καταπλάσμασιν, ὅσα τε ἀφύσου δυνάμεώς ἐστιν, οἷον τὸ πήγανον, ἄνηθον, μελάνθιον καὶ τὰ ὅμοια λελειωμένα μετὰ τὴν τελείαν ἕψησιν καὶ δίχα λειώσεως ἐναφεψεῖν τῷ ὕδατι ἔν τε ταῖς πυρίαις καὶ τοῖς ἐνέμασιν. εἰ [536] δὲ ἐστηριγμένοι εἶεν ἔτι καὶ μετὰ ταῦτα πάντα οἱ λίθοι, φυλάττειν δεῖ τὰ πλείονα καὶ ἀνεπιτήδεια τῇ τοῦ κάμνοντος φύσει βρώματά τε καὶ πόματα, ἵνα μὴ ἡ γαστὴρ διὰ τούτων πληρωθῇ καὶ βαρυνθῇ καὶ ἐμπνευματωθῇ ὑπὸ τροφῶν ἢ χυμῶν ἢ πνευμάτων καὶ τῇ πληρώσει θλίψῃ τού-

tempore dolor abierit, auferenda funt balnea partesque fovendae, fed congruis laborantis naturae medicamentis. Sed fi excessu doloris homo periclitetur, opportunius erit ftupefacientibus uti; aliter enim ea non ufurpes. Haec enim dolores non folvunt fed peculiari temperamento doloris fenfum tollunt ipfumque fallunt, quae affectio poftea multam curam poftulat. Quod fi quis etiam flatus craffus, qui una cum calculo eruciet, fufpectus nobis fuerit, praedictis fomentis et cataplafmatibus admifcebimus, quae flatus difcutiendi facultatem obtinent, ficut rutam, anethum, nigellam et fimilia laevigata poft perfectam ebullitionem atque citra laevigationem aquae ad fomenta et clyfteres incoquimus. Verum fi omnibus his peractis adhuc lapides fixi haereant, prohibenda funt uberiora et aegrotantis naturae diffentanea tum edulia tum pocula, ne venter his repletus, gravatus inflatusque fit cibis aut humoribus aut flatibus ipfosque renes repletione premat dolorumque ve-

τους καὶ σφοδρότητα ἐργάζηται. ἔστωσαν δ' ἅπαντα μέτρια καὶ κατάλληλα κατά τε ποιότητα καὶ ποσότητα τῇ τοῦ κάμνοντος φύσει. θερμοτέρας δὲ οὔσης τῆς τοῦ κάμνοντος φύσεως καὶ δίψους σφοδροῦ προκεκενωμένου τοῦ παντὸς σώματος καὶ ἀπεριττου γενομένου, εἴ γε ἔθος ἔχει ψυχροποτεῖν, σπλάγχνων μηδενὸς φλεγμαίνοντος ἢ ἀσθενῶν ὄντων, δεδώκαμεν πολλάκις ὕδωρ ψυχρὸν ἀθρόως τῷ κάμνοντι μηδενὸς κωλύοντος καὶ παραχρῆμα ῥωσθέντων τῶν νεφρῶν, ἐξώθησαν τὸν ἐσφηνωμένον λίθον. ἐπὶ δὲ τῶν πληθωρικῶν καὶ περιττωματικῶν σωμάτων καὶ ἐφ' οἷς τε σπλάγχνων ἀσθενὲς ὑπόκειται καὶ τὰ λοιπὰ σύστοιχα κελεύουσι παραφυλάττεσθαι τὴν τοῦ ψυχροῦ πόσιν. εἰ δὲ μετὰ ταῦτα πάντα τὰ προειρημένα ἔτι ἐστηριγμένος ὁ λίθος ἐστὶ, τοῖς θρυπτικοῖς χρῆσθαι καὶ τοῖς χλιαρὰν ἔχουσι τὴν ἰσχύν. τὰ γὰρ θερμὰ καὶ διουρητικὰ ἀπογαιοῦσι τὸν λίθον. τὰ δὲ χλιαρᾶς ὄντα δυνάμεως κατὰ μέρος θρύπτουσι καὶ οὐκ ἀπογαιοῦσιν. εἰσὶ δὲ ταῦτα δαμασώνιον, πετροσέλινον, πολύτριχον καὶ τὰ ὅμοια κατὰ δύναμιν τούτοις. καὶ ἴσως τις

hementiam concitet. Sint vero omnia modica et laborantis naturae tum qualitate tum quantitate confentanea. At fi calidior aegrotantis effet natura et fitis vehemens, vacuato prius toto corpore et ab excrementis repurgato fique frigidae potandae effet confuetudo et phlegmone nullum vifcus laboraret nec imbecillum exifleret, frigidam aegrotanti multoties copiofe exhibuimus, quum nihil reluctaretur celeriterque roboratis renibus lapidem impactum expulimus. In plethoricis vero et excrementofis corporibus et quibus vifcus aliquod imbecille fubjacet et caetera forte fimili donatis aquae potionem praecavere jubent. Sed fi poft haec omnia praedicta infixus inhaereat etiamnum lapis, conterentibus medicamentis utendum tepidam facultatem habentibus. Nam calida et urinam provocantia lapidem indurant. Quae vero tepidae funt facultatis, paulatim comminuunt, neque eum duriorem reddunt. Haec autem funt damafonium, petrofelinum, polytrichum et quae his facultate funt fimilia. Ac forfan aliquis du-

ἀπορήσειεν, πῶς εἰ χλιαρᾶς εἰσὶ δυνάμεως, ἴσχουσι θρύψαι τὸν λίθον; πρὸς ὃν εἴπωμεν, ἐπειδὴ ὁ λίθος ἀπὸ δυσκρασίας καὶ ἄγαν θερμότητος ἀπεγαιώθη, εἰκότως παρέχομεν τὰ χλιαρᾶς ὄντα δυνάμεως, ὡς ἐναντία τῇ δυσκρασίᾳ τῇ ποιούσῃ τὸν λίθον, ἵνα τῷ πολλῷ χρόνῳ λεπτύνωμεν καὶ θρύψωμεν καὶ περιγενώμεθα αὐτοῦ. τὰ γὰρ χλιαρὰ ὡς ἧττον θερμὰ ἐναντία ἐστὶ τοῖς ἄγαν θερμοῖς. τοῖς γὰρ διουρητικοῖς καὶ ἄγαν θερμοῖς οὐ δυνή- (420) σῃ χρήσασθαι. ἐπιπλέον γὰρ ἀπογαιώσῃς τὴν παχεῖαν ὕλην καὶ ταχέως ποιήσῃς αὐτούς. εἰ δὲ μήπω συνέστη ὁ λίθος καὶ μέγας ἐγένετο, ἀλλὰ μόνον ἔμφραξις παρὰ τῶν ψαμμίων καὶ παχέων καὶ γλίσχρων χυμῶν, τότε δώσεις τὰ θερμὰ καὶ ἐμφρακτικὰ οὔτε δείδειν χρὴ ἵνα μὴ ἀπογαιώσῃς αὐτούς. ψαμμία γάρ εἰσι καὶ ἔμφραξιν ἐποίησαν καὶ ἐὰν δώσεις ἐκφρακτικὰ καὶ θερμὰ, οἷον τὰ δι' ἀνίσου, διὰ πεπέρεως, σελίνου, φοῦ καὶ τῶν παραπλησίων, κενοῖς καὶ ἐκφράττεις αὐτά.

bitavit, quomodo fi haec tepidae fint facultatis, lapidem comminuere valeant? Cui refpondemus: quum lapis ab intemperie et vehementi calore induruerit, merito quae tepentis funt facultatis exhibemus ut intemperiei lapidem aftruenti contraria, quo multo tempore ipfum attenuemus, conteramus, fuperemus. Nam tepida ceu minus calida funt valde calidis contraria. Diureticis ergo et valde calidis uti non poteris; amplius enim craffam materiam induraveris celeriterque ex ea lapidem formaveris. Quum vero lapis nondum conftitit neque magnus eft, fed tantum obftructio fit ab arenis vel craffis et lentis humoribus, tunc calida et aperientia dabis haud veritus eam materiam lapidescere. Arenulae namque funt quae obftructionem faciunt atque fi aperientia et calida, quale medicamentum eft ex anifo et pipere, apium, phu et fimilia dederis, eas evacuabis et excludes.

Κεφάλαιον ε'.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις ἤδη καὶ περὶ προφυλακῆς βραχέα διαλαβεῖν, ἵνα μὴ πρὸς τοὺς δυνατῶς ἔχοντας θεραπευθῆναι πάλιν γένεσις τῶν λίθων γένηται. ἐπεὶ δὲ τῶν λιθιώντων οἱ μὲν ἐθεραπεύοντο, οἱ δὲ οὔ, μέγιστόν ἐστιν ἐν τῇ προφυλακῇ μετριότης σιτίων καὶ πέψεις χρησταί. αἱ γὰρ πλησμοναὶ καὶ ἀπεψίαι οὐ μόνον παροξύνουσι τὴν νόσον, ἀλλὰ καὶ τὴν μὴ οὖσαν γεννῶσι. διὸ μηδὲ πυρῶδες προσφερέσθωσαν, ὃ μέλλει τοὺς νεφροὺς ἢ τὴν κύστιν θερμαίνειν. φυλάττεσθαι δὲ προσήκει τά τε σκληρὰ ταῖς οὐσίαις καὶ δυσδιαίρετα τῶν βρωμάτων τά τε [537] πολυούσια καὶ πολύτροφα καὶ τὰ ἀθρόως ἀναδιδόμενα πρὸ τῆς τελείας πέψεως, τά τε ἐπιπολάζοντα καὶ δυσκόλως ὑποχωροῦντα καὶ ἐμπνευματοῦντα καὶ παρεμπλαστικὰ ἢ ἄλλως ἐγκαθίζοντα τοῖς σώμασιν ἐπιμόνως. πονήσασα γὰρ ἡ γαστὴρ ἐπὶ τῶν τοιούτων σιτίων, μεταδίδωσιν αὐτὰ ἄπεπτα ἥπατι καὶ νεφροῖς. καὶ τὸ ἀθρόως δὲ ἄπεπτον ἀπενεχθὲν ἀφνῶς ἐξυ-

Caput V.

Ad caetera jam progrediendum, ac de praefervandi ratione pauca differenda funt, ne qui curationem potenter confequuti funt, eos lapidum procreatio rurfum adoriatur. Quoniam autem calculo laborantium alii curati funt, alii minime; maximi momenti eft ad praecautionem cum ciborum moderatio tum probae coctiones. Satietas enim et cruditas non folum hunc exacerbant morbum, verum etiam non exiftente procreant. Quapropter nihil ferendum affumatur, quod renes aut veficam calefaciat. Cavendum quoque ab eduliis eft fubftantia duris et aegre dividuis, quae fubftantiam pleniorem habent; quae multum nutriunt; quae celeriter diftribuuntur ante perfectionem concoctionis; quae fluitant; quae difficile fecedunt; quae flatus pariunt; quae vias obftruunt aut aliter corporibus pertinacius adhaerefcunt. Nam ventriculus talibus alimentis gravatus cruda haec jecori et renibus diftribuit quodque crudum confeftim

λίζεται καὶ σὺν θορύβῳ διεξελθὸν ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τοὺς νεφροὺς λίθους ὑφίσταται διὰ τὴν τοῦ νεφροῦ χρονίαν μάστιξιν. οἶνος δὲ ἔστω πάνυ λεπτὸς καὶ λευκὸς καὶ μὴ πάνυ παλαιός· οἱ δὲ γλυκεῖς τῶν οἴνων καὶ οἱ μέλανες ἄθετοι τοῖς λιθιῶσι. χρὴ δὲ καὶ τὸ ὕδωρ παρὰ πᾶσαν τὴν δίαιταν καθαρώτατον εἶναι καὶ διυλισμένον. τὰ γὰρ ποτάμια καὶ λιμναῖα καὶ πάντα τὰ στάσιμα καὶ βραδύπορα οὐ κενοῦντα τοὺς λίθους ποιήσειαν ἄν. συντόμως δὲ εἰπεῖν πᾶσα ἡ δίαιτα ἐπὶ μὲν τῶν ψυχροτέρων τὴν κρᾶσιν καὶ πολυσάρκων ἀκριβῶς λεπτύνουσα ἔστω. ἐπὶ δὲ τῶν θερμοτέρων καὶ κατίσχνων ἡ μέση τῶν λεπτυνόντων καὶ παχυνόντων. τὸ δὲ κατακορὲς τῶν ἄλλων ἁπάντων φυλάττεσθαι χρὴ καὶ μάλιστα τῶν γλυκέων καὶ τυρωδῶν τροφῶν καὶ παχέων καὶ γλίσχρων καὶ πιμελωδῶν. ὅθεν καὶ ἀπεψίαν πολεμιωτάτην νομιστέον εἶναι καὶ εἴποτε περιπέσῃ. ἐν τῷ ὕπνῳ μενέτωσαν ἢ ἡσυχίᾳ παντελῶς καὶ θάλψει τῶν ὑποχονδρίων διὰ τῶν οἰκείων χειρῶν, ἕως οὗ πάντα καλῶς πεφθῶσι καὶ κάτω ὑπέλθωσιν. ἐν εὐκράτοις δὲ τόποις καὶ

expulſum eſt, male trajicitur atque cum tumultu ſemel atque iterum ad renes traductum in calculos concreſcit ob diuturnam renis percuſſionem. Vinum autem ſit tenue admodum et album, non valde vetuſtum; dulcia vina et nigra calculoſis ſunt inepta. Aqua vero in univerſa victus ratione puriſſima ſit oportet et expurgata. Nam fluviales paluſtres et omnes ſtagnantes aquae et quae ſegniter fluunt, quod non expurgentur lapides procreare queunt. At ut conciſe loquar, victus omnis frigidioribus temperamento et carnoſis eſto valde extenuans; calidioribus et gracilibus inter extenuantia et craſſeſcere facientia medius. Ab aliorum omnium ſatietate cavere oportet *ac* potiſſimum dulcium et cruſtaceorum alimentorum et craſſorum et lentorum et adipoſorum. Undecunque adverſiſſima exiſtimanda eſt cruditas, in quam ſiquis inciderit, is ſomno diutius aut quieti prorſus indulgeat et hypochondria propriis manibus calefaciat, donec probe cocta ſint omnia et infra ſubſidant. In temperatis locis et puro aëre ſint

αέρι καθαρῷ αἱ διατριβαὶ ἔστωσαν, ἐν οἷς αἱ ὧραι ἄθραυστοι. παραλαμβανέσθωσαν δὲ καὶ χολαί. περίπατοι καὶ γυμνάσια πρὸς τὴν τοῦ κάμνοντος φύσιν ἔστωσαν σύμμετρα. ἡ γὰρ ἀργία βλαβερά. τὴν δὲ γαστέρα εὔλυτον ἔχειν ἀεὶ, εἰ μὴ ἕτερόν τι προσιστάμενον ᾖ. ταύτης γὰρ καλῶς ὑπιούσης ἀκωλύτως οὐρήσεις γίνονται. ἀλείμμασι δὲ χρῆσθαι ἐὰν δεῖ καὶ ὅτε δεῖ τοῖς δυσπάθειαν τοῖς τόποις περιποιεῖν δυναμένοις, ὡς εἰσὶ τὰ φοινίσσοντα καὶ δρώπακες καὶ σιναπισμοὶ καὶ ἡ τῶν αὐτοφυῶν δὲ ὑδάτων χρῆσις ὠφέλιμος, ἐὰν μηδὲν ἐστι τὸ κωλῦον. πεφροντισμένως δὲ ἔχειν τοῦ κατὰ καιρὸν ἐπιτηδείως φλεβοτομεῖν, εἰ δοκεῖ πλεονάζειν αἷμα. πλεονάσαν γὰρ εἰ μὴ κενώσειας, πάντως συῤῥεύσει εἰς τὸ ἀσθενέστερον. ἐπιτήδειον δὲ καθαρσίαις τοῖς κακοχύμοις χρῆσθαι. ἐπὶ δὲ τῶν ποσῶς ἀτακτούντων καὶ χυμὸν ἄπεπτον οὐ τῇ ἄνω γαστρὶ ἀθροιζόντων πολὺν συνεχῶς ἀπὸ δείπνου ἐμείτωσαν, εἰ μηδέν ἐστιν αὐτοῖς τι προσιστάμενον. μετὰ δὲ τὴν τοῦ ὅλου σώματος πρόνοιαν δεῖ τοπικῶς καθαίροντα φάρμακα προσφέ-

confuetudines quibus horae funt integrae; irae promoveantur, deambulationes et exercitationes ad aegrotantis naturam commoderatae fint, defidia namque noxia. Alvum liberam habere perpetuo oportet nifi quid aliud obfiftat, quum enim haec probe excernit libere profluent urinae. Unctionibus autem fi uti oporteat et quum oportet, fint quae partes ab affectu tueri queant, ut fint phoenigmi, dropaces et finapifmi. Aquarum etiam fponte natarum ufus prodeft, fi nihil prohibeat. Accurate vero perpendenti, quum tulerit tempus, opportune vena fecanda eft fi fanguis exuberare videatur, qui namque exuberat, eum nifi vacuaveris, in partem imbecilliorem omnino confluet. Sed purgationibus uti neceffarium eft in iis, qui pravis fcatent humoribus. Qui aliquantulum inordinate degunt humoremque crudum in fuperiori ventriculo multum colligunt, ii frequenter a coena evoment, nifi quid ipfis obftiterit. Poft adhibitam univerfo corpori providentiam per locos communes offerenda funt medicamenta quae renes expur-

ρειν, οἷον τὰ ἐκφρακτικὰ καὶ οὖρα παχύτατα καὶ γλίσχρα καὶ δυσώδη καὶ πολλὰ ἀπό τε φλεβῶν, νεφρῶν, οὐρητήρων καὶ κύστεως ἄγοντα, ὡς σκολύμου ῥίζης ἀφέψημα καὶ τὰ προειρημένα. πολλάκις δὲ καὶ διουρητικὰ χρήσιμα. ταῦτα μὲν οὖν κοινῶς εἰς ὑπόμνησιν πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ οὐκ εἰς τελείαν διδασκαλίαν ἐκτίθεινται. σοὶ δὲ καὶ τούτου ἕνεκα χάρις, ἐπεὶ καὶ τὸ πᾶν διὰ σέ. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀρκούμεθα ἐκ μόνης τῆς διαθέσεως τελείαν ἀπαλλαγὴν καὶ ἀκριβῆ καταλαβέσθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν συστοίχων ἔτι δεόμεθα, χρὴ καὶ τούτων ἔτι μνημονεῦσαι. ἐξαλλάττεται γὰρ ἡ θεραπεία κατὰ τὰς διαφόρους αἰτίας, ἡλικίας, χώρας, ὥρας, ἕξεις [538] τε καὶ διαθέσεις, ἤθη, ἔθη, κράσεις, εὐαισθησίας, δυσαισθησίας, μορίων ἐναλλαγὰς, θέσεις καὶ ἕτερά τινα. ὥστε χρὴ τῷ ἀρίστῳ ἰατρῷ ἀκριβῶς εἰδέναι τὸ κατὰ φύσιν. ὃς γὰρ ἀκριβῶς οἶδε τὸ κατὰ φύσιν, ταχέως εἴσεται καὶ τὸ παρὰ φύσιν. ἐπεὶ οὐ μόνον τὰ προειρημένα αἴτια ἐξαλλάττουσι τὴν θεραπείαν, ἀλλὰ καὶ αἱ ἰδιότροποι φύσεις, ἐφ' ὧν οὐχ ἁρμόζει τὰ ἐπὶ πλεῖστον δοκιμασθέντα φάρμακα.

gent, ut aperientia quae urinas crassissimas, lentas, foetidas et copiosas a venis, renibus, ureteribus et vesica educunt, ut sunt radicis cardui decoctum et alia praedicta. Saepenumero etiam usui sunt quae urinas movent. Haec itaque communiter ad memoriam cunctis hominibus neque ad perfectam doctrinam exposita sunt. Sed tibi gratia est habenda, quoniam propter te sunt omnia tradita. Quum autem mihi non sit satis, ex solo affectu perfectam et accuratam curationem assequutum fuisse, sed nos praeterea aliis genere similibus indigere, eorum iterum meminisse oportet. Variatur enim curatio pro diversis causis, aetatibus, regionibus, anni tempestatibus habitibusque et dispositionibus, moribus, consuetudinibus, temperamentis, sensus facilitate et difficultate, partium permutationibus, posituris et quibusdam caeteris. Quamobrem optimum medicum accurate id nosse oportet, quod secundum naturam est. Qui namque quod secundum naturam est exquisite novit, quod praeter naturam est celeriter agnoscet.

πολλάκις γὰρ ἀποτυγχάνουσι. τούτου ἕνεκα παρατηρεῖν χρὴ, κἂν μὴ ὑπακούοι τῆς θεραπείας διὰ τὴν ἰδιότητα τῆς φύσεως ἢ τὴν τοῦ πάθους κατασκευὴν ἢ τι ἄλλο τούτων, ἀφιέμεναι μεταβαίνειν ἀναγκαῖον ἐπὶ τὰ πάντως ὠφέλιμα. τοῦτο δὲ μηδὲ μόνον ἐπὶ φαρμάκων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ 5 τῶν ἄλλων ἁπάντων βοηθημάτων τε καὶ ἑτέρων τινῶν ἀῤῥήτων οὐ πάντες οἱ τὴν τέχνην κατερχόμενοι, εἰ καὶ ἴσως ἐλλογιμώτεροι τῶν ἄλλων, ἀλλ' οἱ ἀεὶ προσκαθήμενοι καὶ τὰ κινήματα τῆς φύσεως ἀνιχνεύοντες. εἰ δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ τεχνικοῦ στοχασμοῦ ἀποτυγχάνουσι φάρμακα δι' ἄῤῥη- 10 τόν τι καὶ ἴδιον, δεῖ διὰ τὴν τοῦ κατεπείγοντος σφοδρότητα ἐπὶ τὰ τῶν παλαιῶν ἄῤῥητα καὶ καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν ἐνεργοῦντα χωρεῖν, ἃ ἐκ πείρας καὶ ἀλόγου τριβῆς εὑρημένα εἰσὶν, ὡς τρωγλοδύτου καὶ λαγωοῦ δέρμα κεκαυμένον καὶ αἷμα τράγειον ἢ ἕτερα ἄπειρα ἁπλᾶ τε καὶ σύνθετα. ὧν καὶ 15 τὰ πλείω βδελυρὰ, ἃ ἡ ἄλογος τριβὴ ἐφεῦρεν ἢ ἐκ φύσεως

Quum autem non folum praedictae caufae curationem variant, verum etiam peculiares naturae, propter quas medicamenta ut plurimum probata haud congruunt; plerumque enim funt irrita. Cujus rei gratia obfervare oportet, quae nifi curationi obtemperent ob naturae proprietatem vel affectus apparatum vel aliud quidpiam, his relictis ad alia plane utilia transire neceffarium eft. Idque non folum in medicamentis, verum etiam aliis omnibus cum auxiliis tum vivendi inftitutis faciendum eft. Verum commemoratas prius proprietates et alia quae narrata non funt, non omnes qui ad artem accedunt, etiamfi caeteris argutiores fint, fed qui perpetuo laborantibus affident naturaeque motus explorant, affequuntur. Quod fi ob abditam et propriam facultatem artificialem conjecturam medicamenta fallant, oportet propter rei prementis vehementiam ad veterum abdita et a tota fubftantia agentia defcendere, quae experimento et irrationali exercitatione comperta funt, ut paffer troglodytes, leporina pellis cremata, fanguis hircinus et alia infinita tam fimplicia quam compofita medicamenta; quorum multa abominanda funt,

ἢ ἐκ τύχης ἢ αὐτοσχεδίου ἢ ἐκ τοῦ μιμητικοῦ ἢ ἐξ ὀνειράτων ὡς ὁ τρωγλοδύτης ἢ ἐκ χρησμῶν ἢ ἐκ μαθήσεως ἢ ἐξ ἑτέρων τινῶν, ἐξ ὧν συνέστηκεν ἡ ἐμπειρική. ἐπεὶ δὲ ἄῤῥητα πάντα ταῦτα καθ' ἡμᾶς, οὐ δεῖ ἐπὶ τούτοις μέγα θαῤῥεῖν διὰ τὸ ἀγνοεῖν τὸν τρόπον τῆς αὐτῶν ὠφελείας. εἰ δέ ποτε προσφέρομεν διά τινα βίαν, οὐ δεῖ καταχρῆσθαι τούτοις, ἵνα μὴ ὡς ἀῤῥήτως ἡμᾶς ὠφελοῦντα καὶ ἀῤῥήτως βλάψωσι. δεῖ δὲ τὸν μέλλοντα κατὰ λόγον πράττειν ἰατρὸν κατὰ τὰς δραστικὰς ποιότητας, δυνάμεις τε καὶ ἐνεργείας σεμνύνεσθαι τὸ θαῤῥεῖν, ὡς εἰδότα διὰ τῆς μεθόδου τὴν δύναμιν θερμοῦ τε καὶ ψυχροῦ, ξηροῦ τε καὶ ὑγροῦ, τῶν τε στρυφνῶν, αὐστηρῶν, ὀξέων, γλυκέων, ἁλυκῶν, πικρῶν, δριμέων, ἀποίων, παχυμερῶν τε καὶ λεπτομερῶν, τήν τε ἐνέργειαν τῶν ἐκφρακτικῶν ἐπισπαστικῶν, ἐμπλαστικῶν καὶ τῶν λοιπῶν κατὰ μέρος. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ῥητὴ ἡ τῶν θρυπτόν- (421) των τοὺς λίθους ὕλη, μᾶλλον τούτοις

quae exercitatio irrationalis invenit vel natura vel fortuna vel ex tempore vel imitatione vel in fomnio vel oraculis vel traditione vel aliis quibusdam ex quibus empirice conftat. Quum autem abdita haec omnia apud nos fint, in his non magnopere fidendum eft, quod utilitatis eorum ratio ignoretur. Quod fi ob quandam neceffitatem his utamur, his abutendum non eft, ne quemadmodum abdita facultate nos juvarunt, abdita quoque laedant. Qui autem evafurus eft medicus, eum ratione agere oportet et in iis, quae manifefte agunt, qualitatibus, facultatibus et actionibus gloriofe verfari et fiduciam ponere; quemadmodum et noffe methodi facultatem calidi, frigidi, ficci, humidi; acerborum quoque, aufterorum, acidorum, dulcium, falforum, amarorum, acrium, qualitatis expertium; nec non quem effectum praeftent quae craffarum funt partium, quae tenuium, quae aperiunt, quae attrahunt, quae emplaftica funt et alia figillatim. Quoniam vero utplurimum conterentium lapides medicamentorum materia manifefta ac definita eft, hac uti magis oportet, quam quorum facultas

Ed. Chart. X. [538. 539.] Ed. Baf. IV. (421.)

δεῖσθαί γε δέον ἢ τοῖς ἀῤῥήτοις, οἷον δαμασωνίῳ, πετροσελίνῳ, πολυτρίχῳ καὶ τοῖς ὁμοίοις κατὰ δύναμιν τούτοις. ἀλλὰ καὶ τὰ χλιαρὰν ἔχοντα δύναμιν οὐκ ἄθετα εἶδος. καὶ ταῦτα δὲ διὰ τὸ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποτυγχάνειν δεῖ καὶ ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς ἐπὶ τὰ καθ' ἡμᾶς μέγιστα καὶ κυρίως μυστηριώδη χωρεῖν. τούτοις γὰρ ἐγὼ πιστεύω καὶ ὁμολογῶ μὴ μόνον τὰ σωματικὰ πάθη καὶ ἀπηγορευμένα περὶ πάντων τῶν ἰατρῶν φυγαδεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ ψυχικὰ τελείως ἀφανίζεσθαι. λοιπὸν τὸν λόγον ὡς τὴν ὑπόθεσιν ἰδικῶς πρὸς σὲ τρέπομεν.

[539] Κεφάλαιον ϛ'.

Πολλῶν ὄντων τῶν τῆς ὑγείας περιποιητικῶν ἀπὸ τροφῆς ἀναγκαίας ἀρκτέον. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις βοηθήμασιν οὐκ ἐν παντὶ καιρῷ χρώμεθα, τροφῆς δὲ χωρὶς οὐχ οἷόν τε ζῆν οὔτε ὑγιαίνοντας οὔτε νοσοῦντας. ἐπεὶ δὲ μία ἐστὶν ἀσφαλεστέρα ἡ ἐπιτομωτάτη ὁδὸς εἰς ἀπαλλαγὴν τοῦ πάθους ἡ δίαιτα. ἡ δὲ τῶν ἄλλων φαρμάκων κατάχρησις καὶ

eſt abdita; veluti damaſonio, petroſelino, polytricho et his facultate ſimilibus; ſed et quae tepidam habent facultatem ſpecie haud improbanda. Atque haec quum multoties fuerint irrita, decet etiam nos Chriſtianos ad maxima quae apud nos ſunt vere arcana confugere. His enim ego credo et confiteor non ſolum corporis affectus et de quibus omnes medici deſperarint, fugari; verum etiam animi pathemata penitus exſtirpari. Reliquum ſermonem ad te peculiariter tanquam hypotheſin convertemus.

Caput VI.

Quum multa ſint, quae ſanitatem tuentur inſtaurantque, ab alimento neceſſario exordiendum eſt; nam aliis auxiliis quocunque tempore non utimur, ſed citra alimentum neque ſani neque aegrotantes vivere plane non poſſumus. Quoniam vero unica tutior eſt et compendioſiſſima via ad affectus propulſationem victus ratio, aliorum medi-

ἐπαλληλία πολλοῖς πολλάκις οἶδα ἐπιτρίβεσθαι νόσους. τοίνυν ἐπειδὴ θερμοτέρας καὶ ὑγροτέρας κράσεως μετείληφας, ἥλιε τῆς ἐμῆς ψυχῆς, καὶ ἡλικίας παιδικῆς καὶ δυνάμεως ἀσθενοῦς καὶ ἕξεως ἰσχνῆς καὶ σχέσεως ἀραιᾶς καὶ πρὸς τούτοις εὐαισθησίας, δεῖ σε διὰ μὲν τὴν κρᾶσιν καὶ τὴν ἡλικίαν τὴν ἕξιν τε καὶ σχέσιν λαμβάνειν τὰ ὅμοια κατὰ ποιότητα ἐν τροφαῖς καὶ πόμασι καὶ ὅσα πέψαι δύνῃ, διὰ δὲ τὴν ἀσθένειαν τῆς δυνάμεως ὀλίγας καὶ πολλάκις. ὀλίγα μὲν διὰ τὴν ἀσθένειαν. πρὸς γὰρ τὸν ἐργάτην δεῖ εἶναι καὶ τὸ φορτίον. πολλάκις καὶ διὰ τὴν κατεπείγουσαν χρείαν. τοὺς γὰρ γυμναστὰς καὶ ὁδοιπόρους πολεμιστάς τε πάντας τοὺς τὰ σφοδρὰ γυμνάσια μετιόντας καὶ ἀμέμπτως ὑγιαίνοντας οὐκ ἐγχωρεῖ διακρίνειν, ἃ δεῖ προσφέρεσθαί τε καὶ σιτία καὶ ποτά. χρῆσθαι γὰρ ἀναγκαῖον αὐτοῖς οἷα ἂν εὐπορήσωσιν. οὐ μόνον δὲ τούτοις δεῖ οὕτως διαιτᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἀσχολίαις πολιτικαῖς ὄντας ἢ τῷ καλουμένῳ περιστατικῷ βίῳ. ἐπεὶ δὲ σήμερον ἰδιοπραγῇ, τοῦ

camentorum abufus et permutatio multis, ut plerumque confpexi, morbos invexerunt. Quum itaque calidius et humidius temperamentum fortitus fis, fol animae meae, et aetatem puerilem, vires imbecillas; habitum gracilem, difpofitionem raram, praetereaque exquifitum fenfum, tibi ob temperamentum, aetatem, habitum et difpofitionem qualitate fimilia tum alimenta tum poculenta et quaecunque poffis concoquere, affumenda funt; fed ea ob virium imbecillitatem pauca et faepe; pauca quidem ob imbecillitatem, bajulo namque per onus idoneumque effe decet; faepe vero ob urgentem ufum. Athletis enim, viatoribus, militibus et quibuscunque valida exercitia obeuntibus et citra laefionem valentibus non conceditur eligere tum cibaria, tum pocula, quae afferenda funt; his enim uti neceffe eft, quae fuppetunt. At hi non tantum ita debent vivere; verum etiam qui urbanis negotiis impliciti funt, aut vitam ducunt laboriofam, periftaticam vocatam. Quoniam vero hodie res tuas quietus agis, hieme comedes

μὲν χειμῶνος ἐσθίειν ὡς πλεῖστα. πλεῖστα δὲ λέγω οὐ πρὸς τὴν δύναμίν σου, ἀλλὰ πρὸς τὰς λοιπὰς ὥρας. τοῦτο καὶ Ἱπποκράτης ὁ τῆς ἡμετέρας τέχνης καθηγητής φησι. θέρους καὶ φθινοπώρου σιτία δυσφορώτατα φέρουσι, χειμῶνος ῥήϊστα, ἦρος δεύτερον. ὁ αὐτὸς πάλιν ἐν ἑτέρῳ λέγει. αἱ κοιλίαι χειμῶνος καὶ ἦρος θερμότεραι φύσει καὶ ὕπνοι μακρότατοι. ἐν ταύταις οὖν ταῖς ὥραις καὶ τὰ προσάρματα πλείω δοτέον. καὶ γὰρ τὸ ἔμφυτον θερμὸν πολὺ, τροφῆς οὖν πλείονος δέονται. σημεῖον αἱ ἡλικίαι καὶ οἱ ἀθληταί. πίνειν δὲ καὶ ἐλάχιστα πρὸς τὰς λοιπὰς ὥρας. εἶναι δὲ τὸ πόμα οἶνον λευκὸν καὶ λεπτὸν καὶ μὴ ἄγαν παλαιόν. τὰ δὲ ὄψα ἐν ταύτῃ τῇ ὥρᾳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀπτά. τῶν δὲ λαχάνων καὶ τῶν ὀσπρίων ὀλίγον χρῆσθαι. ταῦτα δὲ τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θερμὰ καὶ ξηρὰ οὐ διὰ τὴν κρᾶσιν καὶ τὴν ἡλικίαν δεῖ σε λαμβάνειν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμετρίαν τῆς κατὰ τὴν ὥραν κράσεως. ὅταν δὲ τὸ ἔαρ ἐπιλαμβάνῃ, χρὴ τὸ πόμα πλέον καὶ ὑδαρέστερον κατ' ὀλίγον προσίεσθαι καὶ τὰ σιτία μαλακώτερα καὶ ὀλιγώτερα εἶναι.

plurima; plurima dico non pro tuis viribus, fed pro reliquarum anni tempeftatum ratione. Id et Hippocrates noftrae artis princeps imperat: aeftate et autumno cibos graviffime ferunt, hieme facillime, vere minus. Idem rurfus in alio ait: ventres hieme et vere calidiffimi natura funt et fomni longiffimi. In his itaque tempeftatibus plura alimenta exhibenda funt; etenim calor innatus multus eft, ideo pleniori alimento indigent. Indicio funt aetates et athletae. Bibendum quoque pauciffimum pro caeterarum anni tempeftatum ratione. Sitque potus vinum album et tenue neque admodum vetus. Opfonia eo tempore ut plurimum cocta funt. Oleribus et leguminibus parce utendum. Haec autem frequentius calida et ficca nos propter temperamentum et aetatem accipienda funt, fed propter tempeftatis ametriam. Succedente vere potus uberior dilatiorque paulatim admittendus et efculenta molliora et pauciora. Opfonia quoque ex affis in

καὶ τὰ ὄψα ἐκ τῶν ὀπτῶν ἑφθὰ ποιεῖσθαι καὶ λάχανα κατάλληλα. ἐπὶ δὲ τὴν τούτων μετάληψιν οὐκ ἀθρόως, ἀλλὰ κατὰ μέρος δεῖ σε προσέρχεσθαι ἵνα μὴ ἐκ τῆς ἀθρόας μεταβολῆς βλαβήσῃ, ὡς Ἱπποκράτης φησί. τὸ κατὰ πολὺ καὶ ἐξαπίνης κενοῦν ἢ πληροῦν ἢ θερμαίνειν ἢ ψύχειν ἢ ἄλλως ὁκωσοῦν τὸ σῶμα κινέειν σφαλερόν. καὶ γὰρ πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον. τὸ δὲ κατ᾽ ὀλίγον ἀσφαλές. καὶ ἄλλως καὶ ἤν τις ἐφ᾽ ἕτερον μεταβαίνῃ. πλεῖον λέγω καὶ [540] ὑδαρέστερον τὸ πόμα εἶναι, οὐ πλεῖστον δὲ οὐδὲ ὑδαρέστατον. τὸ γὰρ πλεῖστον καὶ ὑδαρέστατον τῷ θέρει κελεύω πίνειν γε ὡς ἐναντίον τούτου. τὸ γὰρ ἔαρ ὥσπερ ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ἄκρων ἔχει, οὕτως καὶ διαίτης μέσης δεῖται. αὕτη γὰρ ἡ δίαιτα πρόσφορός σοι μὴ μόνον τῇ ὥρᾳ, ἀλλὰ καὶ τῇ κράσει καὶ τῇ ἡλικίᾳ πρόσεστι. καὶ ἐν τῷ ἔαρι ταύτης ἔχεσθαι δεῖ σε. ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς καιροῖς ὀλίγον τῶν ἐναντίων οὐ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ κρᾶσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ὡρῶν δυσκρασίαν. ὥσπερ αἱ διαφοραὶ τῶν

elixa commutanda. Olera etiam consequenti serie usurpanda. Verum ad horum translationem non universe, sed particulatim te accedere oportet, ne ex universa ac subita mutatione laesionem subeas, ut loquitur Hippocrates: confertim et repente vacuare vel implere vel calefacere vel refrigerare vel utcunque aliter corpus movere, periculosum; nam omne nimium naturae inimicum est; verum quod paulatim fit, securum est, cum alias, tum maxime siquis ab alio ad aliud transierit. Uberiorem dico et aquosiorem potum, non plurimum neque aquosissimum. Plurimum enim et aquosissimum aestate prout impero bibatur, quod tempus hiemi contrarium est. Ver autem ut inter haec duo extrema medium est, ita mediam quoque vivendi rationem requirit. Haec autem vivendi ratio tibi conducit, non ob anni tempus solum, sed ob tuum etiam temperamentum atque aetatem. Haecque verno tempore vivendi ratio tibi servanda est; ceteris autem anni tempestatibus paulo diversa, non propter aetatem tuam et temperamen-

ωρῶν διάφορον ἐνδείκνυται δίαιταν, οὕτως καὶ αἱ τοῦ σώματος ἕξεις. τοὺς μὲν πολυσάρκους καὶ μαλακοὺς καὶ ψυχροὺς καὶ ὑγροὺς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξηροτέρας δεῖσθαι τροφῆς. τοὺς δ' ἐναντίον ἔχοντας τῆς ἐναντίας. ἐπεὶ δὲ σὺ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μέσου καὶ εὔκρατον, εὔκρατον δεῖ σε τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διαιτᾶσθαι δίαιταν. τὰ γὰρ κατὰ φύσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν ὁμοίων δεῖται, τὰ δὲ παρὰ φύσιν τῶν ἐναντίων. ἡ γὰρ τῶν παίδων κρᾶσις θερμή ἐστι καὶ ὑγρὰ καὶ δυναμένης τῆς αὐξήσεως καὶ διαπλάσεως ἐν ἑτέρᾳ κράσει γενέσθαι ἢ ἐν τῇ παιδικῇ, διὰ τοῦτ' οὖν χρὴ λαμβάνειν σε ὁμοίας τροφὰς καὶ πολλὰς, ἵν' ἐθίσῃς πολλὰ καὶ παντοδαπὰ πέπτειν. οὕτω γὰρ εὐρύχωρον τὴν γαστέρα καὶ τὸ ἧπαρ ἀπεργάσεται ἡ φύσις καὶ πάντα τὰ μόρια. εἰ καὶ πλεῖον πρὸς ὑγιεινὴν ἕξεις ποτὲ τὸ ὑγρὸν, ὅμως οὐ χρή σε ξηραίνεσθαι, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἡ γὰρ ξηρότης ἐναντιοῦται τῇ αὐξήσει, τούτου χάριν τὰ ξηραίνοντα καὶ θερμαίνοντα καὶ λεπτύνοντα φευκτέον ἐπί σε. ὥστε ἀβλα-

tum folum, fed et tempeftatum anni intemperiem. Quemadmodum vero tempeftatum differentiae differentem victus rationem indicant, ita et corporis habitus. Carnofi fiquidem et molles frigidique et humidi ut plurimum ficcius alimentum poftulant; qui contrario modo fe habent contrarium. Tibi vero, quod utcunque medio fis et probe temperato habitu, majori plerumque tempore victus ratio temperata fequenda eft. Quae namque fecundum naturam funt, utplurimum fimilibus indigent; quae praeter naturam, contrariis. Nam puerorum temperamentum calidum eft et humidum, quum nequeat incrementum et conformatio alio in temperamento fieri quam puerili. Ob id igitur fimilia te oportet et copiofa alimenta ufurpare, quo multa et varia concoquere affuefcas. Ita enim natura ventrem et jecur ampla et capacia efformabit et alias partes. Quod fi plus humiditatis habeas quam pro fanitate tuenda deceat, non tamen ut ceteri ficcari debes. Nam incremento adverfatur ficcitas. Hujus rei gratia tibi vitanda funt quaecunque exficcant, calefaciunt et exte-

βῶς φέρῃ ἡ κατά σε φύσις ταῦτα. οἱ δὲ γέροντες διὰ μὲν τὰ στερεὰ μόριά εἰσι οἱ ψυχροὶ καὶ ξηροί. διὰ δὲ τὰ περιττώματα ψυχροὶ καὶ ὑγροί. καὶ χρὴ διὰ μὲν ψυχρότητα τῶν στερεῶν τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἔχεσθαι, ἔν τε σιτίοις καὶ πόμασι καὶ τοῖς λοιποῖς. κένωσιν δὲ τῶν κατ' ἀλλήλων διὰ τὰ αὐτὰ περιττώματα. ἡ δὲ τροφὴ ἐπ' αὐτῶν ὀλίγη ἔστω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς δυνάμεως, ὡς Ἱπποκράτης εἶπε. τὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν. πλείστης οὖν δεῖται τροφῆς. ἢν δὲ μὴ, τὸ σῶμα ἀναλίσκεται. γέρουσι δὲ ὀλίγον θερμὸν, διὰ τοῦτο ἄρα ὀλίγων ὑπεκκαυμάτων δέονται. ὁ αὐτὸς πάλιν. γέροντες εὐφορώτατα νηστείην φέρουσι. διαφέρουσιν οἱ ἄρτοι τῇ ὕλῃ, τῇ ζυμώσει καὶ τῇ ὀπτήσει. καὶ ὁ μὲν πρῶτος αὐτῶν ὀνομάζεται σιλιγνίτης· ὁ δὲ ἐφεξῆς αὐτῷ σεμιδαλίτης. τρίτος δὲ ὁ αὐτόπυρος, ὃς καὶ συγκόμιστος. καὶ τέταρτος ὁ πιτύριος. ἐγὼ δὲ καὶ τὰς τούτων βλάβας καὶ ἐνεργείας λέξω. τροφιμώτατος μὲν αὐτῶν ἐστι πάντων ὁ σιλιγνίτης

nuant; ut haec innoxie tua propria natura ferat. Senes autem propter partium duritiem frigidi sunt et sicci; propter excrementa frigidi et humidi. Itaque ipsi partium quidem solidarum frigiditate contrariorum contraria postulabunt, in cibariis, poculentis et reliquis; evacuationem vero pro vicissitudine commodam propter eadem excrementa. In his paucum nutrimentum desideratur ob virium imbecillitatem, ut Hippocrates tradidit. Qui crescunt plurimum habent calorem innatum, plurimo igitur alimento indigent, alioqui corpus absumitur; senibus autem parum innati caloris inest, paucis sane propterea fomitibus indigent. Et ipse rursus: senes facillime jejunum ferunt. Panes differunt materia, fermentatione et ratione coquendi. Eorum primus siligineus nominatur; secundus similagineus, tertius cibarius seu comportatus, quartus surfuraceus. Ego vero eorum noxas et effectus docebo. Inter eos omnes plurimi est alimenti siligineus, qui et diutissime in corpore moratur et efficacissimus est.

καὶ ἐπιμονώτατος καὶ δυναμώτατος, δεύτερος δὲ κατὰ πάντα ὁ σεμιδαλίτης. ἥττων δὲ τούτων ὁ μέσος καὶ συγκόμιστος. πάντων δ᾽ ἀσθενέστερος ὁ πιτυρίας. σὺ δὲ, ὥστε μία μοι κεφαλὴ, ὑγιαίνων μὲν χρῶ τῷ σιλιγνίτῃ. εἰ δὲ καὶ νεφρῖτις γένηταί σοι, ὅπερ ἀπεύχομαι ἐν νόσῳ ὑπὸ ταύτης κατέχῃ, ἐὰν ὄρεξις νύττῃ σε, ἀβλαβῶς χρῶ τοῖς πιτυρίαις καὶ τοῖς μέσοις αὐτῶν, εἰ μηδέν τι προσιστάμενον εἴη, πρόσφορος οὗτός σοι πλέον, ὀλιγότροφος ὢν καὶ περίττωμα ἐν τῇ γαστρὶ [541] ποιεῖν εἰωθώς. διὰ τοῦτο καὶ ῥᾳδίως ὑπερχόμενος. τῆς γὰρ ῥυπτικῆς δυνάμεως τὸ πίτυρον μετέχει καὶ τοῦτο ταχέως διαχωρεῖ, πρὸ τὴν ἔκκρισιν ἐρεθιζομένων τῶν ἐντέρων. τὴν γαστέρα γὰρ εὔλυτον ἔχειν ἀεὶ καλόν. ταύτης γὰρ καλῶς ὑπιούσης (422) καθαρώτεραι αἱ οὐρήσεις γένοιντο ἄν. οἱ δὲ ἕτεροι ὅ τε σιλιγνίτης καὶ ὁ σεμιδαλίτης, τοὐναντίον ἐφεκτικοὶ, δυσέκκριτοι καὶ ἐμφρακτικοὶ ἥπατός τε καὶ νεφρῶν, εἰ καὶ πολύτροφος καὶ δυναμικώτεροι. ἀπὸ δὲ τῶν πτηνῶν τὰ μέσα τῶν λεπτυνόντων καὶ παχυνόντων. εἰσὶ δὲ ταῦτα πέρδικες, ἀτταγῆνες, ἀλε-

Inter omnes fecundum ordinem obtinet fimilagineus. His inferior eft medius comportatus. Omnium imbecillimus furfuraceus eft. Tu autem unicum mihi caput quum fanitate frueris, filigineo utitor; quum dolor nephriticus te infeftat, quod nolim, in morbo ab hoc abftine; et fi te moveat edendi defiderium, furfuraceis mediisque citra laefionem utere: nam id genus utilius tibi eft, nifi quid prohibeat, quod pauci fit nutrimenti et in ventre facit excrementa, quibus ad excretionem defcendit expeditius. Nam detergentis facultatis ut furfur eft particeps, quamobrem celerius dejicietur inteftinis ad excretionem irritatis. Alvum namque folutam habere perpetuo bonum eft. Quum enim perbelle is fubducitur, urinae puriores reddi queunt. Panes reliqui filigineus et fimilagineus contrario modo alvum fiftunt, ejus excretionem retardant et hepatis et renum obftructiones moliuntur, etiamfi multum nutriant magisque roborent. Ex volucribus inter attenuantia et incraffe facientia laudantur. Sunt autem haec

κτρυόνες, ἀλεκτορίδες, περιστεραὶ καὶ τῶν φασιανῶν ζώων πλῆθος καὶ τῶν στρουθῶν καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων οἱ πυργῖται καλούμενοι. φυσικὴν γὰρ ἐνέργειαν κέκτηνται. ἀπὸ δὲ τῶν πεζῶν τὸ χοίρειον κρέας εὐχυμώτατον καὶ πάντων μάλιστα ἀνθρώποις οἰκειότατον καὶ τροφιμώτατον, διὰ τοῦτο καὶ δυναμικώτατον. γλίσχρον δέ τι καὶ παχὺ ἔχει. πλεονάζοντος γοῦν ἐν ταῖς ἐδωδαῖς αὐτοῦ ἐμφρακτικὸν ἥπατός τε καὶ νεφρῶν καὶ χρὴ ἐκ μακρῶν διαλειμμάτων τούτου ἀπέχεσθαι. τῶν δὲ μικρῶν χοιρείων κρεῶν ἐὰν ὀλίγῳ καὶ συχνῶς, οὐδὲν βλαβήσῃ. φευκτέον δὲ καὶ τὸ τῆς ἐλάφου ὡς σκληρὸν καὶ δύσπεπτον καὶ μελαγχολικὸν, καὶ τὸ τῶν προβάτων ἐκ διαλειμμάτων ὡς περιττωματικώτερον καὶ κακόχυμον. τὸ δὲ ἀρνῶν καὶ ἐρίφων ὁσάκις ἂν βουληθείης. ἀπὸ δὲ τῶν ἐνύδρων ζώων οἱ πετραῖοι καλούμενοι ἰχθύες λυσιτελεῖς σοι γενήσονται προσφερόμενοι αὐτοί· εἰσὶ δὲ ταῦτα κωβίοι, τρίγλαι, σελάχια καὶ τὰ λοιπὰ εὔχυμα. καί τινα τῶν πελαγίων καὶ τὰ μαλακόστρακα, ἀστακοὶ, πάγουροι, καρκίνοι, κάραβοι, καραβίδες καί τινα τῶν

perdices, attagenes, galli, gallinae, columbi et phafianorum animalium multitudo et pafferum et ante alias quae torritae vocantur; naturalem enim efficaciam fortiuntur. E terreftribus optimi fucci eft caro fuilla et omnium maxime hominibus familiaris, maxime nutritia proindeque maxime roborans, fed lentum quid habet et craffum, quum autem haec in eduliis copiofior eft et jecur et renes obftruit atque longioribus propterea intervallis ab ea abftinendum. Parvorum autem porcellorum carnibus fi parum et affidue utaris, nihil oblaedent. Cervina quoque caro vitanda ut dura aut coctu difficilis et melancholica. Ovilla quoque ex intervallis, quod magis excrementofa fit et mali fucci. Agnorum vero hoedorumque carnibus quoties volueris, uteris. Ex aquatilibus animalibus qui pifces faxatiles vocantur, ipfi tibi oblati erunt utiles. Hi vero ficut gobii, muli, cartilaginei et ceteri qui boni fucci funt. Ad haec pelagiorum quidam et qui mollem teftam habent, gammari, paguri, cancri, carabi, carabi-

ὀστρακοδέρμων. περὶ δὲ τῶν ὀπωρῶν τί χρὴ καὶ λέγειν; οὐδὲ γὰρ ὡς τροφὴ τὰ πλεῖστα μυσὰ ἡμῖν αὐτῶν ἐστιν, ἀλλ' ὡς φάρμακα ῥωστικὰ στομάχου τε καὶ γαστρὸς παραλαμβάνεται. καὶ περὶ μὲν βρώσεως τοσοῦτον. περὶ δὲ πομάτων νῦν ἤδη λεκτέον καὶ πρῶτόν γε περὶ οἴνου. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ὑγρὰ ἢ οὐδὲν πρὸς ἀνάτρεψιν συντελοῦσιν ἢ καὶ ἐναντιοῦνται τὰ πλείω. μόνος δὲ ὁ οἶνος δύναται τρέφειν, ἐπειδὴ πάντων ὑγρῶν πλείστην οἰκειότητα ἔχει πρὸς τὰ ἡμέτερα σώματα. ἔχει γάρ τινα καὶ τὸ ἔλαιον καὶ μέλι, ἀλλ' οὐ τοσαύτην, ὅσην ὁ οἶνος. διαφοραῖς δὲ κρίνεται. καὶ πρώτη μὲν αὐτοῦ διαφορὰ ἡ κατὰ χρόαν. δευτέρα δὲ ἡ κατὰ τὴν γευστικὴν ποιότητα. τρίτη ἡ κατὰ τὴν σύστασιν. τετάρτη ἡ κατὰ τὴν ὀσμήν. πέμπτη ἡ κατὰ τὴν δύναμιν. ἀλλὰ περὶ τούτων κατὰ μέρος διεξιέναι περιττόν. ῥητέον τε ἰδικώτερον ποῖος τῶν οἴνων σοι πρόσφορος. ἄλλος γὰρ ἄλλοις λυσιτελεῖ καὶ ἑτέρῳ πάλιν οὐχ ὁ αὐτός. σοὶ δὲ φημὶ συμφέρει τὸ λεπτὸν καὶ λευκὸν καὶ ὀλιγοφόρον. ὁ γὰρ τοιοῦτος τῶν οἴνων εὐανάδοτός τέ ἐστι

des et quibus dura tella eft. De fructibus quid dicendum eft? Neque enim ceu alimentum ipforum plerique nobis idonei funt; fed tanquam medicamenta quae ftomachum et ventriculum corroborent affumuntur. De cibariis hactenus. De potu autem jam nunc differendum, atque in primis de vino. Ceteri namque liquores vel nihil ad nutritionem conferunt vel etiam nutritioni plerumque adverfantur. Solum autem vinum nutrire poteft, quoniam inter omnia liquida plurimam habet cum noftris corporibus familiaritatem. Habent enim aliquam cum oleum tum mel, fed non tantam, quantam vinum. At differentiis difcernitur; hujus prima eft in colore, fecunda in guftandi qualitate; tertia in confiftentia; quarta in odore; quinta in viribus; fed de his figillatim differere fupervacaneum eft; dicendumque eft quale vinum tibi peculiariter magis conducat. Aliud enim aliis vinum confert; idemque rurfus alteri minime. Tibi vero conducit tenue et album, quodque pauxillum aquae ferat. Nam ejusmodi vinum facile

καὶ λεπτύνει τοὺς ἐν ἡμῖν χυμοὺς καὶ δι᾽ οὔρων ἐκκρίνει καὶ τὴν δύναμιν ῥώννυσιν. ἀσύμφοροι δὲ οἱ λοιποὶ, ὥσπερ ἐπὶ ἄλλων ὠφέλιμοι.

[542] Κεφάλαιον ζ'.

Χρὴ δὲ καὶ περὶ ὕδατος βραχέα προσδιατρῖψαι τοῖς λόγοις. κοινὸν γὰρ τοῦτο καὶ ὑγιαίνουσι καὶ νοσοῦσι παραμύθιον καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι μάλιστα. ἐπεὶ τῶν κοσμικῶν τε καὶ μοναχῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἁπάντων σῶμα τὴν σύστασιν ὅλην, ὃν καὶ αὐτό. διὰ τοῦτο οὖν οὐ παρέργως ῥηθήσεται ἡμῖν. τρισὶν αἰσθήσεσι κρίνεται τὸ καθαρώτατον, ὕδωρ, γεύσει, ὄψει καὶ ὀσφρήσει. γεύσει, εἰ μηδεμίαν προσλάβοι ποιότητα, ἀλλ᾽ ἀκριβῶς ἄποιον φαίνοιτο· ὄψει, εἰ καθαρὸν καὶ εἰλικρινὲς ἢ διαυγὲς ἀκριβῶς· ὀσφρήσει, εἰ μηδὲν αὐτῷ ἔνεστι ὅσα τοῖς μοχθηροῖς ἐνυπάρχει. ταῦτα γὰρ ὀξύτητος ἢ σηπεδόνος ἢ δριμύτητος ἢ ἅλμης ἢ τινος ἄλλης κακίας μετέχει ἀῤῥήτου. χρὴ δέ σοι τὸ ὕδωρ παρὰ πᾶσαν τὴν δίαιταν καθαρώτατον εἶναι καὶ διυλιστὸν καὶ κοῦφον

diſtribuitur et humores, qui nobis inſunt, attenuat et per urinas excernit et vires corroborat. Reliqua vina tibi ſic inutilia, quemadmodum aliis utilia ſunt.

Caput VII.

De aqua vero pauca ſermonibus conſectari decet; ea namque et ſanis et aegrotantibus commune ſolatium et maxime neceſſaria eſt, quod et mundi et ſingularium elementorum, ex quibus univerſis tota noſtri corporis conſtitutio conflata eſt, hoc unum ſit; quamobrem de ea non otioſe a nobis diſſeretur. Aqua puriſſima tribus ſenſibus judicatur, guſtu, viſu, olfactu. Guſtu, ſi nullam ſibi aſciverit qualitatem, ſed plane qualitatis expers apparuerit. Viſu, ſi pura et ſincera vel exquiſite limpida. Olfactu, ſi nihil ipſi eorum inſit, quae vitioſis aquis adſunt. Hae namque acoris vel putredinis vel acrimoniae vel ſalſedinis aut cujusvis alterius vitii abditi ſunt participes. Tibi vero aqua in omni victus ratione puriſſima ſit oportet,

καὶ πηγαῖον. τοῦτο δὲ καὶ ψυχρόν ἐστιν κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν. εἰ δὲ δὴ καὶ ταχέως ὑποχωροίη τῶν ὑποχονδρίων, μηδὲν ζήτει ἕτερον βέλτιον. καὶ οὐχὶ καθάπερ οἴνων τε καὶ σιτίων καὶ γυμνασίων καὶ ἐγρηγόρσεως καὶ ὕπνων ἄλλων ἄλλους ἀπολαύειν προσήκει κατὰ τὰς διαφερούσας ἡλικίας τε καὶ κράσεις, οὕτω καὶ ὕδατος. ἀλλ' ὅπερ ἄριστον εἴρηται νῦν, τοῦτο πειρᾶσθαι χρῆσθαι καὶ παῖδα καὶ νεανίσκον καὶ πρεσβύτην, κἂν ὁποιασοῦν φύσεως ἔτυχον. ἐπεὶ δὲ ψυχρὸν ἕτερον μᾶλλον ἑτέρου εὑρίσκεται, διὰ τοῦτο οὐ πᾶσιν ἀδιαφόρως χρῆσθαι τοῖς ψυχροπόταις λυσιτελὲς, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀμέτρως θερμοῖς καὶ πιμελώδεσι καὶ πολυσάρκοις ἢ διὰ τὴν φυσικὴν κρᾶσιν ἢ δι' ἐπίκτητον καὶ σφοδρῶς γυμναζομένοις καὶ ἔθος ἔχουσιν ἀβλαβὲς, εἰ τοῦ ψυχροῦ πίνοιεν. εἰ δ' ἄλλως ἔχωνται, ἧττον ἐμφορεῖν τοῦ ψυχροῦ. οἱ δέ γε νέοι τὴν ἡλικίαν καὶ πράγμασιν ἀσχολούμενοι πολιτικοῖς, ὡς μὴ τεταγμένως γυμνάζεσθαί τε καὶ διαιτᾶσθαι, εἰ τοῦ πηγαίου λαμβάνοιεν ἀπεχόμενοι χιόνος. αὕτη γὰρ κἂν μηδὲν ἐκ τοῦ παραυτίκα τὰ νέα τῶν σωμά-

defoecata, levis et fontana. Haec autem et frigida fua ipfius natura eft; et fane fi celeriter hypochondria permeet, alteram nullam falubriorem quaeras. Et quemadmodum vino, cibis, exercitiis, vigiliis, fomno pro aetatum et temperamentorum diverfitate aliis atque aliis, fic etiam eadem aqua frui nequaquam decet. Imo quae nunc optima prodita eft, ea citra periculum uti poteris et puer et adolefcens et fenex et quacunque natura fis praeditus. Quia vero aqua una altera frigidior reperitur, propterea non omnibus indifferenter uti potu confert: verum fupra modum calidis, pinguibus et carnofis five naturali temperamento five afcititio et his qui fe vehementer exercent, quique confueverunt, innoxium eft frigidam bibere. Quod fi aliter fe habeant, frigidi minus bibant. Qui vero juvenili funt aetate et in rebus civilibus verfantur, ita ut et exerceri ordinate et victitare nequeant, fontanam relicta nive fumant. Haec namque nix etiamfi juvenilia corpora

των φαίνοιτο βλάπτουσα, λεληθότως γοῦν κατὰ βραχὺ τῆς βλάβης αὐξανομένης, ἐπὶ προήκοντι τῷ χρόνῳ παρακμαζούσης τε τῆς ἡλικίας, δυσίατα ἢ καὶ παντελῶς ἀνίατα νοσήματα ἐμποιεῖν πέφυκε, κατά τε νεῦρα καὶ ἄρθρα καὶ σπλάγχνα. καὶ πάσχει βλαπτόμενον ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ σώματος, ὅπερ ἀσθενέστατόν ἐστι φύσει. ὥστε διὰ ταῦτα δεῖ χρῆσθαί σε τοῖς πηγαίοις καὶ τούτοις διυλισμένοις καὶ πλείω τούτων μεταλαμβάνειν ἢ οἴνου. καὶ περὶ μὲν ὕδατος διὰ βραχέων εἰς τοσοῦτον, καιρὸς δή μοι λοιπὸν καὶ περὶ γυμνασίων ἐρεῖν. χρὴ τοίνυν μὴ ὑπὲρ ἀγωνίας γυμνάζειν τὸ σῶμα, ἕως ἂν δηλαδὴ ἡ δύναμις καταβληθῇ. μὴ μὲν πάλιν ἀτελὲς περιλαμβάνειν γυμνάσιον, ὅπερ οὐχ ἱκανὸν διαφορῆσαι τὰ μόρια, ἀλλὰ τὸ ἀναλογοῦν τῇ ἑκάστου δυνάμει. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῷ πρός τι τὸ σφοδρὸν, ὡς εἴη ἂν ἡ αὐτὴ κίνησις ἑτέρῳ μὲν γυμνάσιον, ἑτέρῳ δὲ οὐ γυμνάσιον. συμφέρων δὲ ἑκάστῳ τὸ εἰθισμένον αἱρεῖσθαι καὶ μὴ τὸ πυκτικὸν ἢ δρομικὸν ἢ τὸ διὰ πάλης ὑπέρχεσθαι. χρήσιμα δὲ περὶ τοῦ γυμνασίου τρία τὰ πρῶτα. ἐργάζεται μὲν γὰρ

mox laedere non videatur, noxa videlicet, quae paulatim increfcit non percepta, procedente tamen tempore quum aetas declinat, vix fanabiles aut incurabiles plane morbos invehere folet in nervis et articulis et vifceribus. Atque affectum fubit pars illa corporis, quae natura eft imbecillima. Quamobrem tibi fontanis aquis utendum eft iisque defoecatis, earumque copia quam vini uberior affumenda. Atque de aqua paucis hactenus. Tempus mihi nunc eft de exercitiis reliquam habere orationem. Enimvero corpus vehementius exercere non oportet, quoad vires proftratae fint; neque certe imperfectum etiamnum inire exercitium, quod partes difcutere nequeat, fed cujusque viribus confonum effe. Quippe vehementia relatione ad aliquid eft; ita ut motio eadem alteri fit exercitatio, alteri non exercitatio. Utile vero eft unicuique confuetum eligere, neque pugilum aut curforum aut luctatorum exercitium fubire. Ab exercitatione vero tria in primis commoda proveniunt. Nam organorum duritiem dum fefe

σκληρότητα τῶν ὀργάνων ἀλλήλοις παρατριβομένων, αὔξησίν τε τῆς ἐμφύτου θερμότητος καὶ βιαιοτέραν τὴν τοῦ πνεύ- [543] ματος κίνησιν. τούτοις δ' ἕπεται τἄλλα σύμπαντα κατὰ μέρος ἀγαθὰ τοῖς σώμασι δι' αὐτῶν ἐγγιγνόμενα. τῇ μὲν γὰρ σκληρότητι τῶν ὀργάνων ἡ δυσπάθεια αὐτῶν καὶ ἡ πρὸς τὰς ἐνεργείας εὐτονία, τῇ δὲ αὐξήσει τῆς θερμότητος ἡ τῶν ἀναδιδομένων ὁλκὴ ἰσχυρὰ καὶ ἡ ἑτοιμοτέρα ἀλλοίωσις καὶ ἡ βελτίων θρέψις καὶ ἡ τῶν περιττωμάτων χύσις, ἐφ' ᾗ χύσει τὰ μὲν στερεὰ τῶν σωμάτων μαλάττεσθαι συμβαίνει, τὰ δὲ ὑγρὰ λεπτύνεσθαι καὶ διαφορεῖσθαι καὶ τοὺς πόρους εὐρεῖς γίνεσθαι. τῇ δὲ τοῦ πνεύματος ἰσχυρᾷ κινήσει ἐκκαθαίρεσθαί τε τοῖς πόροις ἀναγκαῖον ἔσται καὶ κενοῦσθαι τὰ περιττώματα. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιεῖ τὰ γυμνάσια, οὐ χαλεπόν ἐστι τὸν καιρὸν τῆς χρήσεως ἐξευρεῖν. διότι μὲν γὰρ ἀναδόσεσι συνεργεῖ, οὐ χρὴ πλῆθος ὠμῶν καὶ ἀπέπτων οὔτε σιτίων οὔτε χυμῶν ἢ κατὰ τὴν κοιλίαν ἢ τὰς μεσαραϊκὰς φλέβας, ἢ καθ' ἧπαρ ἢ τὰ λοιπὰ ἀγγεῖα περιέχεσθαι, ἐπεὶ κίνδυνος αὐτὰ

mutuo affricant, innati caloris incrementum concitationemque fpiritus motum efficit. Quae tria univerfae utilitates aliae figillatim fequuntur, quae per ea corporibus oboriuntur. Organorum namque duritiem fequitur ipforum dyfpathia et ad actiones obeundas robur. Incrementum caloris fequitur robufta alimentorum diftribuendorum attractio, promtior alteratio, commodior nutritio et excrementorum fufio, qua fufione folida corpora mollefcere contingit; liquida vero attenuari et difcuti et patentes meatus fieri. Ex valido fpiritus motu expurgari meatus neceffe eft et evacuari excrementa. Quum autem haec efficiant exercitia, utendi tempus invenire difficile non eft. Quod enim alimenti diftributiones adjuvet crudorum et incoctorum tum ciborum tum humorum multitudinem vel in ventre vel mefaraicis venis vel hepate vel reliquis vafis retineri non oportet, quia periculum effet ne ipfi con-

ἐκχυθῆναι πρὸς (423) ἅπαντα τοῦ ζώου τὰ μόρια, πρὶν χρηστὰ γενέσθαι πεφθέντα. διότι δὲ ἐκκαθαίρει τοὺς πόρους καὶ κενοῖ τὰ περιττώματα, κάλλιον αὐτὰ πρὸ τῶν σίτων παραλαμβάνειν. τὰ γὰρ μὴ καθαρὰ τῶν σωμάτων ὁκόσων ἂν θρέψῃς, Ἱπποκράτης ἔφη, μᾶλλον βλάψεις. ὥστε ἐκ τῶν εἰρημένων εὔδηλον ὡς οὗτος ἄριστός ἐστι γυμνασίων καιρός. χρὴ δὲ μάλιστα φροντίδα τίθεσθαι, ἐπὶ παντὸς γυμνασίου ἐν ὑγιεινῷ χωρίῳ ἐπιτελεῖσθαι καὶ ἀέρι καθαρῷ. ἀρκείτω οὖν καὶ περὶ γυμνασίων ταῦτα. λουτροῖς δὲ χρῆσθαι συχνοῖς, εὐκράτοις καὶ ἐπιτόμοις οὐ διὰ τὸ νόσημα, ἀλλὰ διὰ τὸ συνεισβάλλεσθαι ταῦτα τῇ αὐξήσει σου καὶ θρέψει καὶ διαπλάσει. ἄριστος δὲ καιρὸς βαλανείων, ἡνίκα ἡ μὲν χθεσινὴ τροφὴ τελέως ᾖ κατειργασμένη, ὑποβεβηκυῖα, ἑτέρας δ' ἐφεδρεύει τροφῆς καιρὸς καὶ ἐν ἥπατι καὶ φλεψὶν ὡσαύτως. ταῦτα δ' εἴσεται ὁ προσκαθήμενος καὶ ὁ ἀεί σου φροντίζων ἰατρὸς, τὴν μὲν τῆς γαστρὸς τὴν τελείαν πέψιν ἐκ τῶν διαχωρημάτων, τὴν δὲ τοῦ ἥπατος καὶ τῶν φλεβῶν ἐκ τῶν κατὰ φύσιν οὔρων. οὐ δεῖ οὖν οὐδὲ

cocti fierent utiles, ad omnes animalis partes effunderentur. Et quia meatus expurgant et excrementa vacuant, opportunius eſt ante cibum exercitia uſurpare. Impura enim corpora, inquit Hippocrates, quo plus nutriveris, eo magis laeſeris. Quare ex enarratis clarum eſt hoc exercitationum tempus eſſe optimum. Praecipue vero cura adhibenda eſt in quocunque exercitio, ut in ſalubri loco et puro aëre perficiatur. Haec itaque de exercitiis ſufficiant. Balneis autem utendum crebris, temperatis et conciſis non propter morbum, ſed quod haec ad incrementum, nutritionem conformationemque concurrant. At optimum balneorum tempus habetur, quum heſternum alimentum integre confectum eſt et ſubivit et alterius alimenti ſumendi obſidet opportunitas, quumque in jecore et venis peraeque concoctio facta fuerit. Haec ſciet qui tibi aſſidet tuique perpetuo curam gerit medicus, nimirum perfectam alvi coctionem ex dejectionibus, jecoris et venarum ex naturalibus urinis; proinde non a cibo te

μετὰ τὴν τρυφὴν λούεσθαί σε, ἵνα μὴ ἔμφραξις κατὰ νεφροὺς καὶ ἧπαρ γένηται. φευκτέον δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ βαλανείου εὐθέως τοῦ οἴνου μετάληψιν. κεφαλῆς γὰρ ἅπτεται οἶνος, ὕδατος εὐκράτου πρότερον μεταλαμβάνων. οὐκοῦν οὐδὲ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος ἢ οἴνου ἢ ζύθου ἢ ἑτέρας σικέρας πόσις ἀβλαβής ἐστι. βλάπτουσι γὰρ καὶ αὐτὰ σαφῶς τήν τε γαστέρα καὶ τὸ ἧπαρ καὶ τὰ νεῦρα, ἢν οὐ τῇ κράσει, ἀλλὰ τῇ θίξει. συμφέρον δέ σοι καὶ τὸν μὴ εὐθέως τῇ ἐκ τῶν ὕπνων ἐξαναστάσει λούεσθαι, χρῆσθαι δὲ πρότερον κινήσει, ἔστιν ὅτε καὶ γυμνασίῳ συμμέτρῳ. τὰ γὰρ σύμμετρα γυμνάσια καὶ κατ᾽ ἄλληλα καὶ πρόσφορα τῇ φύσει σου καὶ τὴν πέψιν καὶ αἱμάτωσιν καὶ θρέψιν ἐργάζεται βελτίονα, διὰ τοῦτο οὖν καὶ συνεργὰ εἰς τὴν εὐτροφίαν καὶ δύναμιν καὶ εἰς τελείαν ἐνέργειαν τῆς τρίτης πέψεως. ἀρκείτω οὖν καὶ περὶ τούτων ταῦτα.

Κεφάλαιον η΄.

Εἰ δ᾽ αἰφνιδίως ἐπιγένηταί σοι ἡ νεφρῖτις, εἰ μὲν νεωστὶ βεβρωκὼς εἴης καὶ ναυτίας ὑφιστάμενος, ἐξέμει

balneum inire oportet, ne renum et jecoris obftructio oboriatur. A balneo etiam quamprimum vini affumptio vitanda eft; caput enim tentat vinum; aqua temperata prius haurienda eft. Igitur non frigidae aquae, non vini, non zythi vel alterius ficerae potio citra laefionem eft. Laedunt namque manifefte ipfa ventriculum, jecur et nervos, fi non temperie, tactu faltem. Profuerit quoque tibi non ftatim ubi a fomno furrexeris lavare, fed prius uti motione quadam, interdum etiam mediocri exercitio licet. Moderata namque exercitia et alterna, tuae naturae utilia, concoctionem, fanguificationem et nutritionem meliorem conficiunt, ob idque ad bonam educationem et ad virium robur et ad perfectam tertiae concoctionis actionem conferunt. De his quoque haec fufficiant.

Caput VIII.

Quod fi derepente tibi nephritis oboriatur, nuper paftus et naufeas percipias, omnia evome aut natura aut

πάντα ἢ φυσικῶς ἢ [544] τεχνικῶς, ὡς τῷ ἰατρῷ σου δοκεῖ καὶ εἰς ὕπνον ἑαυτὸν ἐπίτρεπε. εἰ δὲ σκύβαλα παλαιὰ ὑποπτεύεις εἶναι εἰς τὴν κάτω γαστέρα, κενώσεις ταῦτα διὰ κλυστῆρος, εἰ μή τι κωλύει, εἰ δ' ἀκαρτερήτως ὀδύνης, εἰς θερμὸν σαυτὸν ἐμβίβαζε ὕδωρ. πλὴν μὴ καταχρῶ τούτῳ, ὡς ἀνώτερον εἰρήκαμεν. ἡ γὰρ τοῦ θερμοῦ κατάχυσις παρηγορεῖ μὲν ποσῶς τὰς ὀδύνας, ἐκλύει δὲ τὰς ἐν ἡμῖν δυνάμεις, δι' ὧν ἀποτρίβεται πᾶν νοσοποιὸν καὶ ἄχρηστον. μετὰ δὲ τοὺς ἐμέτους καὶ τὰ ἐνέματα δεῖ πυριᾶν καὶ καταπλάττειν τὰ πάσχοντα μόρια τοῖς προσφόροις τῇ φύσει φαρμάκοις. εἰ δέ τι ἐστήρικται ἐν τῷ νεφρῷ ὁ λίθος, λαμβάνειν ὄξος, σάκχαρ καὶ ὄξος σκιλλητικὸν καὶ τὰ ἁπλῶς θρυπτικὰ τῶν λίθων, οἷον ἀγρωστείως ῥίζης ἀφεψήματα, δαμασωνίου, ἀδιάντου, τριχομανοῦς καὶ τῶν ὁμοίων. εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἀπρακτήσουσι, χρῶ τοῖς διαιρετικοῖς τῶν λίθων ὡς τῶν σπαράγων τῶν βασιλικῶν αἱ ῥίζαι, βδέλλον τὸ ἀπὸ τῆς Ἀραβίας, ἀλθαίας σπέρμα, λιθόσπερμον, βετονίκη, σαξίφραγος, γλήχων, καππάρεως ῥίζα τοῦ Αἰγυπτίου καὶ τῶν

ante provocatus, prout tuo medico videatur atque fomno teipfum committe. Quod fi duriora in alvo excrementa et diuturna effe fufpiceris, haec nifi quid prohibeat, clyftere vacuabis. Si intolerabili dolore crucieris, in calidam te projice. Ne tamen ipfa, ut paulo ante diximus, abutare. Nam calidae perfufio dolores quodammodo mitigat quidem, fed vires noftras exfolvit, quibus morbi caufa et quidquid inutile eft propulfatur. Poft vomitus et clyfteres fomentis et cataplafmatis partes affectae naturae congruis medicamentis levare oportet. At fi infixus reni lapis fit, acetum, faccharum, acetum fcilliticum et quae abfolute lapides conterunt, affumenda funt, quale eft decoctum radicis graminis, damafonii, adianti, trichomanes et fimilium. Quae fi nihil proficiant, lapidibus deftruentibus utere, ut funt regiorum afparagorum radices, bdellium Arabiae, altheae femen, lithofpermum, betonica, faxifragum, pulegium, capparis Aegyptiae radix, ficuum domefticarum

σικύων τῶν ἡμέρων τὰ σπέρματα καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. εἰ δὲ διά τι καὶ ταῦτα ἀποτύχωσι, χρῶ τοῖς κατὰ κράτος διαιροῦσι. κατὰ κράτος δὲ διαιρεῖ λίθος Ἰουδαϊκός. καὶ εἰ μὲν ἐν τῷ νεφρῷ ἐστήρικται, χρῶ τῷ ἀῤῥενικῷ, εἰ δὲ ἐν τῇ κύστει καὶ διὰ μέγεθος οὐκ ἐκκρίνεται, χρῶ τῷ θηλυκῷ. ὁ γὰρ ἄῤῥην τοὺς ἐν νεφροῖς θρύπτει, ὁ δὲ θῆλυς τοὺς ἐν κύστει. καὶ ὕελος κεκαυμένη καὶ ὁ Καππαδοκικὸς λίθος καὶ τὸ τῶν παλιούρων σπέρμα καὶ ταῦτα κατὰ κράτος διαιροῦσιν. εἰ δὲ χυμὸς παχὺς ἐν τῷ σώματι ἔνεστι καὶ χρεία ἐστὶ κενώσεως οὔρων παχέων, οὖρα παχέα ἄγουσι σκολύμου ῥίζαι, ἐρυθρίδανον καὶ τὰ παραπλήσια. εἰ δὲ καὶ συχνῶν οὔρων χρεία. συχνὰ μὲν οὖν κενοῦσιν οὖρα ἄκορον, σταφυλῖνος, ἄσαρ, ἄμμι καὶ ὅμοια. εἰ δὲ ἡ φύσις κατά τι ὀκλάσει εἰς τὴν τῶν οὔρων ἀπόθεσιν, διεγερτικὰ τῆς φύσεώς ἐστι, σκόρδιον, χαμαιδάφνη, ἀσπάραγοι τῆς βρυωνίας καὶ τὰ τούτοις ἰσοδύναμα. τὰ δὲ διουρητικὰ ὡς ἀγῶνα ἄθετον τοῖς λίθοις ἔχουσιν. ἐπεὶ εἰ μὲν κρᾶσις τῶν διουρητικῶν δριμεῖα καὶ διὰ τοῦτο θερμὴ καὶ ξηρὰ καὶ προσέτι

semina et his consimilia. Quod si etiam haec eodem modo sint irrita, potenter lapides frangentibus utor; potenter autem frangit lapidem lapis Judaicus, et si fixus in rene sit calculus, masculo utor; si in vesica et ob magnitudinem non excernatur, foemineum usurpa; nam masculus calculum in renibus conterit, femineus in vesica. Vitrum ustum, lapis Cappadox et paliuri semen; atque haec violentius calculos frangunt. Si crassus humor insit corpori et urinarum crassarum evacuatione sit opus, crassas urinas ducunt cardui radices, rubia et similia. Quod si frequentes urinas ducere fuerit opus, frequenter urinas movent acorus, pastinaca, asarum, ammi et similia. Si natura quodammodo in urinarum refusione pigra fuerit, naturam excitabunt scordium, chamaedaphne, bryoniae cauliculi et quae his paria sunt facultatibus. Diuretica vehementiorem facultatem lapidibus abdicandam habent. Quod si diureticorum temperamentum acre sit ob idque calidum et siccum, praeterea quoque sunt facultatis cogentis et

συναγωγική τε καὶ διακριτικὴ συναγόμενον τοῦ ὀῤῥώδους. ὅσα δὲ τὰς ἐν αὐτοῖς πυρώδεις συστάσεις οὐκ ἔχει ἐπιτήδεια, τμητικὰ μὲν γὰρ ἱκανῶς ὑπάρχει, θερμότητος δὲ ἥκιστα μετέχει. συνίστησι γὰρ ἀποξηραίνουσα τὸν πῶρον ἡ θερμότης, οὐ τέμνει καὶ διαιρεῖ. τὰ δὲ ἧττον θερμὰ μετὰ τοῦ τέμνειν δύνασθαι βελτίω, καθάπερ τὰ προῤῥηθέντα. τὰ δὲ διουρητικά ἐστι θερμὰ καὶ ξηρὰ καὶ δριμέα καὶ διὰ τοῦτο διακριτικὰ μὲν τοῦ ὀῤῥώδους αἵματος, συναγωγικὰ δὲ τοῦ παχέος καὶ διὰ τοῦτο ἄθετα τοῖς λιθιῶσιν. εἰ δὲ ὡς ποδηγήταις καὶ ὀχηματικοῖς χρησόμεθά ποτε, ὀνίνασι. μετὰ δὲ τὴν τοῦ λίθου ἔκκρισιν χρῶ τοῖς καταλλήλοις κατακεραστικοῖς διὰ τὴν ἐκ τῆς παρ᾽ ὅλου τοῦ λίθου ὁδοῦ δῆξιν καὶ τραχύτητα καὶ ζέσιν καὶ μᾶλλον εἰ μέγας εἴη καὶ γωνιώδης. μετὰ δὲ τὸ ἀκρατότατον εἶναι τὸ σῶμά σοι, διὰ τῶν προειρημένων κατακεραστικῶν χρῶ τοῖς προφυλακτικοῖς ἔνδοθέν τε καὶ ἔξωθεν. ταῦτα δὲ μὴ μόνον τὸ τέλειον ἀξιῶσιν, ἐν ὅσῳ δὲ προφυλάττῃ, χρῶ τοῖς καταλλήλοις καὶ

ſecernentis collectam ſeroſitatem. Sed quae ignitas conſtitutiones in ſe non habent, idonea ſunt; nam incidunt opportune et minimum calorem obtinent. Calor enim exſiccando calculoſam concretionem abſtruit, non incidit, non dividit. Quae vero minus calida cum hoc quod incidendi facultate polleant, meliora ſunt, qualia quae praedicta ſunt. Quae vero urinam cient, calida ſunt et ſicca atque acria; quamobrem ſecernunt quidem ſeroſum ſanguinem, ſed hujus craſſamentum cogunt; proindeque calculoſis non idonea. Haec tamen ſi tanquam ductoribus et vectoribus uſu quandoque fuerimus, juvant. At poſt calculi excretionem idoneis medicamentis contemperantibus utere ob viae a calculo inductam roſionem, aſperitatem et fervorem; magisque, ſi magnus et anguloſus is exſtiterit. Poſtquam vero corpus ante commemoratis contemperantibus maxime attemperatum fuerit, praeſervantibus remediis tum internis tum externis utere. Sed haec non tantum ut remediorum ſummam aſciſcunt; imo quoties praeſervationi ſtudueris, idoneis et conferentibus tam

προσφόροις ἐν τροφαῖς καὶ πόμασι καὶ ὅσα πέψαι δύνῃ. ἐκ γὰρ τῶν καταλλήλων τῇ φύσει σου τροφῶν καὶ ποσίων καὶ βαλα- [545] νείων καὶ γυμνασίων καὶ τῶν ὁμοίων ῥωννύονται αἱ δυνάμεις, ὥσπερ ἐκ τῶν ἐναντίων καταβάλλονται. διὰ τὸ ἀξίωμα τῶν δυνάμεων χρεία τῶν ὁμοίων. τούτων γὰρ ἐῤῥωμένων οὐσῶν ἀποτρίβεται πᾶν νοσοποιὸν καὶ ἄχρηστον. ταῦτα δὲ βραχέα οὐκ εἰς διδασκαλίαν, ἀλλ' εἰς μικρὰν ὑπόμνησιν ὁ δοῦλός σου προσφέρω. τὴν γὰρ τελείαν πάντων κατάληψιν οἱ παλαιότατοι τῶν σοφῶν ἤσκησάν τε καὶ ἐξέθεντο. ὁ δὲ προκαθήμενος καὶ ἀεί σου φροντίζων ἰατρὸς καὶ σύνδουλός μου καὶ ταῦτα καὶ τὰ τῶν παλαιῶν καὶ τὰ τῆς φύσεώς σου πλεῖον ἐμοῦ τε καὶ ἄλλων, ὅσον εἰς ἀνθρωπίνην δύναμιν εὗρεν, ἐξ ὧν ἐδιδάχθη καὶ ἐξευρεῖν δυνηθείη διὰ τὴν ἀκριβῆ τῆς φύσεώς σου κατάληψιν. ὥστε μόνῳ τούτῳ καὶ σεαυτὸν ἀνάθου. φροντίζει γάρ σου ἐπὶ θεῷ μάρτυρι, εἴπερ τις ἄλλος. ὁ γὰρ εἰδὼς τὸ κυρίως κατὰ φύσιν, ταχύτερον τῶν ἄλλων εἴσεται καὶ τὸ παρὰ φύσιν. ἐβουλόμην λογικὰ περὶ ὀλίγων γράφειν,

cibis quam potibus et quae concoquere valeas utitor. Ex his enim naturae tuae congruis alimentis, potibus, balneis exercitiis et fimilibus vires roborantur, quemadmodum et ex contrariis dejiciuntur. Ob virium autem robur fimilium ufus defideratur. His enim roboratis quidquid morbum creat ac noxium eft, profligatur. Haec autem pauca non ad inftitutionem, fed ad brevem recordationem tuus ego fervus offero. Perfectam enim omnium traditionem vetuftiffimi fapientes docuerunt et expofuerunt. Qui medicus tibi praeeft tuique perpetuo curam gerit, meus confervus et haec et veterum fcripta et tuae naturae congrua me magis et aliis pro viribus humanis confequutus eft, quibus edoctus eft et ob accuratam naturae tuae cognitionem confequi poterit. Quare te huic foli committe. Nam ita te fedulo curat, deo tefte, ac fi quis alius. Nam qui novit praecipue quod fecundum naturam eft, celerius caetera noverit, etiam quae praeter naturam funt. Mihi erat animus logica paucis fcribere, fed in

ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ ταμιευθήσεται. οὐ γὰρ τοῦ νῦν καιροῦ ταῦτα, οἷόν τινες τῶν λιθιώντων θεραπεύονται καί τινες οὔ. καὶ ἆρα αἴτιος ὁ λίθος ἢ νόσος ἢ σύμπτωμα καὶ εἰ αἴτιον ἢ προκαταρκτικὸν, ἢ προηγούμενον ἢ συνεκτικὸν καὶ ὁμοιομεροῦς ἢ ὀργανικῶν ἢ κοινοῦ. εἰ νόσημα ὁμοιομερὲς ἢ ὀργανικὸν ἢ κοινόν. εἰ σύμπτωμα βλάβη ἐστὶν ἐνεργείας ἢ ἐκκρινόμενον ἢ ἐπεχόμενον. εἰ διάθεσίς τις ἢ ἄμφω αὐτῷ συμβέβηκεν, ὡς καὶ αἴτιον καὶ νόσον καὶ σύμπτωμα εἶναι.

aliud tempus refervanda funt. Non enim haec hujusce temporis funt; cujusmodi funt; quinam calculofi curari possint, quique minime. Et an calculus caufa, an morbus, an fymptoma. Et fi caufa fit, an evidens, an antecedens, an conjuncta, an fimilarium aut organicorum aut communium. Si morbus, an fimilaris fit, an organicus, an communis. Si fymptoma, an actio laefa, an excreta aut retenta. Si affectus fit aliquis, an utrumque illi fic acciderit, ut et caufa fit et morbus et fymptoma.

ΠΕΡΙ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑΣ ΕΚ ΤΩΝ ΓΑΛΗΝΟΥ ΚΑΙ ΡΟΥΦΟΥ ΚΑΙ ΠΟΣΙΔΩΝΙΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ, ΣΙΚΑΜΙΟΥ ΤΟΥ ΑΕΤΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Ed. Chart. X. [496.] Ed. Baſ. IV. (469.)

Κεφάλαιον α'.

Ὥσπερ ἐν τοῖς φαινομένοις μέλεσι τοῦ σώματος ἐνίοτε μὲν ἅπασιν ἡ αὐτὴ φαίνεται κρᾶσις, ὡς ἐν καχεκταῖς τε καὶ τῷ καλουμένῳ ἐλέφαντι καὶ τοῖς ὑδέροις, ἐνίοτε δὲ ἕν τι μόριον ἤτοι πικρόχολον ἢ μελαγχολικὸν ἢ φλεγματικὸν ὑποδεχόμενον χυμὸν αὐτὸ μόνον ἐξαλλάττεται τὴν κρᾶσιν,

DE MELANCHOLIA EX GALENO, RUFO, POSIDONIO ET MARCELLO, SICAMII AETII LIBELLUS.

Caput I.

Quemadmodum in apparentibus corporis partibus interdum eadem omnibus temperatura conſpicitur, velut in cachecte, in pravo corporis habitu vocatoque elephante et hydrope; interdum una quaedam pars vel bilioſum vel melancholicum vel pitutioſum humorem ſuſcipiens, ipſa

οὕτως ἐγχωρεῖ καὶ τὸν ἐγκέφαλον ἐνίοτε μὲν παντὸς τοῦ κατὰ τὰς φλέβας αἵματος μελαγχολικοῦ γενομένου τῷ κοινῷ λόγῳ τῆς βλάβης καὶ τὸν ἐγκέφαλον βλαβῆναι, καθ' ἕτερον δὲ καιρὸν ἀπαθοῦς διαμένοντος τοῦ καθ' ὅλον τὸν ἄνθρωπον αἵματος ἀλλοιωθῆναι τὸ κατὰ μόνον τὸν ἐγκέφαλον. καὶ συμβαίνει τοῦτο διττῶς ἢ ῥυέντος εἰς αὐτὸν ἑτέρωθεν ἢ γεννηθέντος ἐν τῷ τόπῳ τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ. γεννᾶται δὲ ὑπὸ θερμασίας πολλῆς ἐγχωρίου κατοπτώσης ἤτοι τὴν ξανθὴν χολὴν ἢ τὸ παχύτερόν τε καὶ [497] μελάντερον αἷμα. ὡς ἐπίπαν δὲ τὰ κατὰ τὰ ὑποχόνδρια μέρη πρωτοπαθοῦντα εἰς συμπάθειαν ἄγει τὴν κεφαλὴν καὶ παραφροσύνην ἐργάζεται, ἤτοι αὐτῆς τῆς χολῆς καταλαμβανούσης τὸν ἐγκέφαλον, ἢ τινος ἀναθυμιάσεως αἱμοῦ μελαγχολικοῦ, καθάπερ ἐν τῷ νοσήματι τῷ φυσώδει καὶ ὑποχονδριακῷ προσαγορευομένῳ· οὐδὲν γὰρ παραεμποδὼν γίνεται τῷ λόγῳ, ἑτέρωθεν καὶ ἐξ ἄλλου μορίου εἶναι τὴν ἀρχὴν καὶ γένεσιν τοῦ πάθους. ῥᾳδίως γὰρ τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ὁτιοῦν πάσχον εἰς συμπάθειαν ἄγει τὸν ἐγκέφαλον τῇ συγ-

tantum temperaturam immutat. Sic etiam patitur cerebrum nonnunquam universo in venis sanguine melancholico facto, communi laesionis ratione seu alio tempore particulari sanguine per universum hominem illaeso permanente eum solum qui circa cerebrum est alterari. Hocque duobus modis accidit, aut aliunde in ipsum confluente aut generato in loco melancholico humore. Generatur autem a calore copioso vel flavam bilem vel crassiorem et magis atrum sanguinem adassante. Plerumque vero partes hypochondriorum primario affectae caput ad consensum perducunt et delirium efficiunt aut ipsa bile cerebrum occupante aut aliqua halitus melancholici exhalatione, quemadmodum in morbo flatulento et hypochondriaco appellato. Nihil enim rationi nostrae obstat aliunde et ex alia parte principium et generationem affectionis esse. Nam os ventris quomodocunque affectum facile ad consensum ducit cerebrum generis similitudine et cogna-

γειτνίᾳ διὰ τῶν καθηκόντων εἰς αὐτὸν ἄνωθεν μεγίστων δύο νευρῶν. εἰς συμπάθειαν δὲ ἄγει καὶ τὴν καρδίαν τῇ γειτνιάσει. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ διάφραγμα, ᾧ καὶ συμπέφυκε. κοινωνία δέ ἐστι τῷ στομάχῳ καὶ πρὸς τὸν νωιαῖον, καθ' ὃ μέρος καὶ ἔγκειται καὶ συνδέδεται τοῖς τοῦ τραχήλου σπονδύλοις. ἀρχὴ τοίνυν τῆς τοιαύτης μελαγχολίας οἷς ἐπίπαν ἐξ ἀπεψιῶν γίνεται. φῦσαι γὰρ αὐτοῖς ἐπιγίγνονται πολλαὶ καὶ ἐπὶ τῷ τυχόντι σιτίῳ μετέωροι καὶ περὶ τὰ ὑποχόνδρια ἐπιπολὺ διατρίβουσαι. ἐρυγαί τε ὀξώδεις καὶ βρομώδεις καὶ οἷον ἰχθυώδεις αὐτοῖς ἐπιγίνονται, μηδενὸς τοιούτου ἐδηδεσμένου. ξηραὶ ὡς ἐπίπαν αὐτοῖς αἱ κοιλίαι, ὕπνοι μικροὶ, διεσπαρμένοι, ἐνύπνια ταραχώδη καὶ ἀλλοκότατα παλμοὶ ἄλλοτε ἄλλοι τοῦ σώματος. ἴλιγγοι τῆς κεφαλῆς καὶ πνευμάτων ἦχοι κατὰ τὰ ὦτα. δοκεῖ δὲ τοῖς μὲν αὐτῶν μεστὴ καὶ βαρεῖα εἶναι ἡ κεφαλὴ, τοῖς δὲ κούφη ἡ κενὴ, τοῖς δὲ ξηρά. ἤδη δέ τις οὐδὲ τὴν κεφαλὴν ἔχειν τὸ παράπαν ᾤετο, πρὸς ὃν ἐξευρεῖν ὁ Φιλότιμος λέγεται πρὸς τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ τὸν πιλὸν μολίβδινον, ἀφ' οὗ βαρυνόμενος

tione per maximos duos nervos, qui ex fuperioribus ad ipfum deferuntur. Adducit etiam ad confenfum cor ipfum ob viciniam; fimiliter quoque feptum transverfum, cui etiam inferitur. Communio quoque eft ftomacho ad fpinalem medullam, qua parte cervicis vertebris et incumbit et colligatur. Principium itaque ejusmodi melancholiae plerumque ex cruditatibus confurgit; flatus enim ipfis fuccedunt multi, qui a quocunque affumpto cibo facile elevantur et circa hypochondria diutius morantur; et ructus ipfi acidi et foediti ac pifcem olentes confequuntur, etiam nullo ejusmodi cibo affumpto; ventres plerumque ipfis ficci funt; fomni parvi, divulfi; infomnia turbulenta et aliena, palpitationes corporis alias aliae, vertigines capitis et flatuum fonitus circa aures. Et aliis quidem caput plenum et grave effe videtur, aliis vero leve et vacuum, aliis ficcum. Quidam neque omnino caput fe habere putavit, ad quem excogitaffe dicitur Philotimus fupra reliquam curationem plumbeum pileum, a quo gravatus ca-

συνίει τῆς κεφαλῆς. γίγνονται δὲ οἱ πολλοὶ τῶν μελαγχολικῶν καὶ ἀκόλαστοι πρὸς ἀφροδίσια, τὴν γνώμην ἐπίλυποι καὶ δειλοὶ καὶ ἐλεήμονες καὶ δακρυτικοὶ καὶ διώκουσι τὰ ἔρημα. τινὲς καὶ δαίμονας ἀπὸ γοητειῶν τῶν ἐχθρῶν ἐπῆχθαι αὐτοῖς ὑπολαμβάνουσιν, ἕτεροι δὲ δηλητήριον φάρμακον εἰληφέναι ὑποπτεύουσι, καὶ βεβαίαν αὐτῶν τὴν ὑποψίαν ἐργάζονται αἱ συνεδρεύουσαι αὐτοῖς βρομώδεις καὶ ἀλλόκοτοι ἐρυγαί. δοκεῖ δὲ τοῖς ἄλλοις ἄλλα καὶ ἔστιν ἡ νόσος παντοδαπὴ καὶ οὐκ εὐαρίθμητος. οἷον αὐτίκα περὶ τοὺς φόβους ὁ μὲν δέδοικε τοὺς φιλτάτους, ὁ δὲ ὅλους ἀνθρώπους. καὶ ὁ μὲν δέδοικεν εἰς φῶς ἰέναι, τὰ δὲ σκοτεινὰ διώκει, ὁ δὲ φεύγει τὰ ζοφώδη. οἱ πλείους μέντοι ἐν σκοτεινοῖς τόποις χαίρουσι διατρίβειν καὶ ἐν μνημείοις καὶ ἐν ἐρήμοις. ἔνιοι δὲ καὶ τὸ ὕδωρ δεδοίκασι, καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ πᾶν ὑγρὸν οἱουν, ὥσπερ οἱ δηχθέντες ὑπὸ λυσσῶντος κυνὸς καὶ συντόμως εἰπεῖν αἱ μελαγχολικαὶ παράνοιαι πολυειδεῖς μέν εἰσι ταῖς κατὰ μέρος ὑπούλοις φαντασίαις, ἐν δὲ αὐταῖς ἁπάσαις ὑπάρχει κοινὸν ὁ φόβος καὶ

put fe habere intelligeret. Fiunt autem plerique melancholici ad venerem propenfiores mente capti, timidi, mifericordes, lacrimofi et folitaria fectantur; quidam etiam daemones ab hoftium praeftigiis fibi immiffos effe putant; alii noxium venenum accepiffe fufpicantur; et fufpicionem ipforum ratam efficiunt virofi ac alieni ructus, qui ipfis adfunt. Aliis autem alia videntur; eftque hic morbus prorfus varius ac prope innumerus. Velut verbi caufa circa metum; alius amiciffimos metuit, alius omnes homines; et alius ad lucem prodire timet et tenebras fectatur; alius caliginofa loca fugit. Plerique tamen in tenebrofis locis degere cupiunt ac in monumentis et folitudinibus; quidam vero etiam aquam timent et vinum et oleum et omnem liquorem, velut qui a rabiofo cane morfi funt. Et ut concife loquar, melancholica deliria multiformia quidem funt ob particulares laefas imaginationes, unum vero ipfis omnibus commune eft, metus et moe-

ἡ δυσθυμία. δυσθυμοῦσι μὲν γὰρ πάντες ἀλόγως οὐδ' ἂν ἐρωτήσῃς ἔχοντες εἰπεῖν ἐφ' ὅ τι λυποῦνται. δεδίασί τε ἐξ αὐτῶν οὐκ ὀλίγοι θάνατον καὶ ἕτερά τινα μηδενὸς ἄξια δείματος. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ σφοδρῶς ἐπιθυμοῦσι θανάτου. *Γαλήνου.* τὸ μὲν οὖν ἐπὶ τῇ μελαίνῃ χολῇ καταλαβούσῃ τὰς ἀρχὰς τῆς λογικῆς ψυχῆς φόβους τε γίγνεσθαι καὶ δυσθυμίας καὶ θανάτου προσδοκίας οὐδὲν θαυμαστόν. ὁρῶμεν γὰρ καὶ τῶν ἔξωθεν τοῦ σώματος οὐδὲν οὕτως ἡμῖν φοβερὸν ὡς τὸ σκότος. ὅταν οὖν ζόφος τις περιχυθῇ τῷ λογικῷ μορίῳ τῆς ψυχῆς, ἀναγκαῖον ἀεὶ φοβεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἂν τὴν αἰτίαν τοῦ φόβου συμπεριφέροντα τῷ σώματι. ὡς γὰρ ἐν σκότῳ βαθεῖ τὰ παιδία φοβεῖται καὶ τῶν τελείων οἱ ἀπαίδευτοι, οὕτω καὶ τῆς μελαίνης [498] χολῆς τὸ χρῶμα παραπλησίως σκότῳ τὸν φρονοῦντα τόπον ἐπισκιάζον ἐργάζεται τοὺς φόβους. *Ῥούφου.* πάντων μὲν οὖν τῶν παρεπομένων ἑκάστῳ συμπτωμάτων τὰς αἰτίας εἰπεῖν ἀδύνατον. ἀπορίαν γὰρ πολλὴν ἔχει τὰ πλεῖστα, οἷον διὰ τί τὰ μὲν φεύγουσιν ὡς δεινὰ, μὴ ὄντα δεινὰ, τὰ δὲ

ſtitia. Moerent enim omnes praeter rationem, ac neque ſi interroges, habent quod dicant, cur triſtentur. Ipſorum autem non pauci mortem metuunt et alia quaedam nullo timore digna. Sunt etiam, qui mortem vehementer exoptant. *Galeni.* Quod igitur ob atram bilem rationalis animae principia occupantem timores, moeſtitias et mortis impendentis terrores oboriri, non mirandum eſt. Etenim nihil extra corpus nobis ita horrendum ut tenebras conſpicimus. Quum igitur tenebroſa caligo quaedam rationali animae parti circumfuſa fuerit, hominem ſemper metuere neceſſe eſt, ut qui metus cauſas in corpore ſecum circumferat. Quemadmodum enim in tenebris pueri et ex adultis potiſſimum imperiti metuunt, ita etiam atrae bilis color ſeu tenebrae rationalis animae locum obumbrans timores efficit. *Rufi:* quapropter omnium ſymptomatum ſingulis oborientium cauſas enarrare impoſſibile eſt. Nam multam difficultatem habent plurima, quale, cur fugiunt velut horrenda quae non ſunt horrenda; alia

διώκουσιν ὡς χρηστὰ μὴ ὄντα χρηστὰ, καὶ διὰ τί ὁ μὲν τοὺς οἰκείους φοβεῖται, ὁ δὲ ὅλους ἀνθρώπους καὶ τὰ τοιαῦτα. τῶν πλείστων δὲ συμπτωμάτων εἰπεῖν τὰς αἰτίας τὸν ἰατρὸν οὐ χαλεπὸν, οἷος ὁ δοκῶν ἑαυτὸν κέραμον εἶναι, διὰ τὴν ξηρότητα τοῦτο πάσχει. ψυχρὸς γὰρ καὶ ξηρὸς ὁ μελαγχολικὸς χυμός. ὁμοίως καὶ ὁ τὸ ἑαυτοῦ δέρμα δοκῶν εἶναι ταῖς ξηραῖς διφθέραις ὅμοιον. ὁ δὲ οἰόμενος μὴ ἔχειν κεφαλὴν ἴσως διὰ κουφότητα τῆς κεφαλῆς τοῦτο ᾤετο, τὴν δὲ κουφότητα τὸ ἀναφερόμενον πνεῦμα παρεῖχεν αὐτῇ. διὰ τί δὲ οἱ μελαγχολικοὶ πλειόνων σιτίων ὀρέγουσιν, ἢ ὅτι (470) ψύχεται αὐτοῖς τὸ στόμα τῆς γαστρός; διὰ τί δὲ ἔνιοι αὐτῶν οἰνοπόται; ἢ ὅτι τὸ ψυχρὸν θερμανθῆναι χρῄζει; διὰ τί δὲ ἀποκτείνουσι σφᾶς αὐτούς; ἢ ὅτι μειζόνων κακῶν ὑπολαμβάνουσιν ἀπαλλάττεσθαι; εἰ μὴ ἄρα δόξα τοιαύτη ὑπογίγνεται αὐτοῖς, ὅτι τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ καλὸν, ὥσπερ τῶν βαρβάρων ἐνίοις. διὰ τί δὲ ἀπεψίαι συνεχεῖς αὐτοῖς γίγνονται; ἢ ὅτι θολερὸν καὶ περιττωμάτων μεστόν ἐστιν αὐτῶν τὸ σῶμα καὶ διὰ τοῦτο καὶ δύσκρατος ἡ γαστὴρ,

vera perfequuntur ut bona, quae non bona funt? Et cur alius domefticos timet, alius vero omnes homines et hujusmodi? Plurimorum vero fymptomatum caufas medicum dicere non eft difficile, ut qui fibi videtur vas fictile effe, propter ficcitatem hoc patitur: frigidus enim et ficcus eft melancholicus humor. Similiter etiam qui fuam cutem ficcis pellibus fimilem effe putat. Qui vero fe caput non habere arbitrabatur, fortaffis ob capitis levitatem id opinatus eft, levitatem autem capitis flatus, qui attollebatur, ipfi exhibuit. Cur vero appetunt melancholici plures cibos? Num quia frigefcit ipfis os ventriculi? Cur autem nonnulli ipforum vini potores funt? An quia frigidam calefieri defiderat? Cur fe ipfos perimunt? Num quia a majoribus malis fe liberari putant? Nifi fortaffis talem ipfi fubeant opinionem, quod bonum fit emori, quemadmodum barbaris quibusdam videtur. Cur autem cruditates ipfis affiduae fiunt? Num quia turbulentum et excrementis plenum eft ipforum corpus proptereaque

Ed. Chart. X. [498.] Ed. Baf. IV. (470.)

ψυχομένη διαπαντὸς ἐκ τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ; διὰ τί δὲ αἱ κοιλίαι αὐτοῖς ὡς ἐπίπαν ξηραίνονται; ἢ ὅτι τὸ πνεῦμα τοῖς ἄνω περὶ τὰ ὑποχόνδρια προΐσταται καὶ οὐ πάνυ κάτω διαχωρεῖ; ἀνάγκη τοίνυν δι᾽ αὐτὸ τοῦτο καὶ τὰς γαστέρας εἶναι ξηρὰς, ἐκ δὲ τῆς πολλῆς ἐπισχέσεως ἀθρόα ποτὲ καὶ περιτετηκότα διαχωροῦσι. σκαρδαμυκτοὶ δὲ καὶ ἐξόφθαλμοι καὶ παχύχειλοι ὡς ἐπίπαν γίγνονται διὰ τὸ παχὺ πνεῦμα. μελάγχρους δὲ διὰ τὴν χύσιν τοῦ χυμοῦ. δασεῖς δὲ οἱ πλείους αὐτῶν διὰ τὸ πλῆθος τῶν παχέων περιττωμάτων. ταχύγλωσσοι δὲ ὡς ἐπίπαν εἰσὶ καὶ ῥαυλοὶ καὶ ἰσχνόφωνοι τῷ ἀκρατεῖ τῆς γλώσσης. αἱ γὰρ συντονίαι τῆς κινήσεως κατὰ τὸ πνεῦμα γίγνονται. καὶ πᾶν δὲ τὸ συντόνως κινηθὲν ἀποῤῥεῖ ταχέως, εὐπετὲς μὲν τῷ βουλομένῳ καὶ τῶν λοιπῶν συμπτωμάτων ἀποδοῦναι τὰς αἰτίας, ἐκ τούτων ὁρμωμένῳ. μελαίνεται δὲ ὁ χυμὸς οὗτος ποτὲ μὲν ὑπερθερμαινόμενος, ποτὲ δὲ ὑπερψυχόμενος. οἷον γάρ τι πάσχουσιν οἱ καιόμενοι ἄνθρακες διαυγέστατοι μένοντες τῇ φλο-

venter etiam intemperatus, ut qui femper ex atrae bilis humore perfrigeratur? Cur autem alvi plerumque ipfis ficcantur? Num quia flatus fuperne circa hypochondria confiftunt, neque valde deorfum fecedunt? Neceffe itaque eft ob hoc ipfum etiam ventres ficcos effe; ex multa vero retentione aliquando coacervata, colliquata dejiciunt. Nictantes autem et extuberantibus ipfi oculis et caprofi plerumque fiunt propter craffum flatum. Atri vero funt coloris propter humoris fufionem. Hirfuti vero ipforum plures funt propter crafforum excrementorum multitudinem. Veloci plerumque lingua funt et balbi et gracili voce praediti ob linguae incontinentiam: motus enim contentiones a flatu fiunt, quidquid autem continenter movetur, cito defluit. Facile fane fuerit ipfi qui voluerit etiam aliorum fymptomatum caufas reddere, fi ex his ortum ducat. Nigrefcit hic humor aliquando fuprà modum calefactus, interdum pluscule refrigeratus. Nam quale quiddam patiuntur carbones, qui dum uruntur lucidiffimi

γὶ, σβεννυμένης δὲ τῆς φλογὸς μελαίνονται, τοιοῦτόν τι καὶ ἡ ψύξις περὶ τὸ φαιδρὸν χρῶμα τοῦ αἵματος ἐργάζεται. ὁρῶμεν γὰρ κἀπὶ τῶν ἐκτὸς πελιδνά γιγνόμενά τινα τῶν σωμάτων καὶ μελαινόμενα ὑπὸ ψύξεως. ἡ δὲ ὑπερβολὴ τοῦ θερμοῦ πάλιν ξηράνασα καὶ δαπανήσασα τὰς ὑγρότητας, ὑφ᾽ ὧν τρέφεται τὸ θερμὸν, μελαίνει τοὺς χυμοὺς, ὥσπερ καὶ ὁ ἥλιος τοὺς καρποὺς, — καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα. τὰ μὲν οὖν πρὸ τῆς θεραπείας εἰς τοσοῦτον διεγνωκέναι χρὴ τὸν ἰατρόν. ἃ δ᾽ ἂν τις μαθὼν ἔχοι βοηθεῖν τοῖς οὕτω νοσοῦσιν, ἤδη καιρὸς ὑποτίθεσθαι. διαφέρει δὲ εἰς τὴν θεραπείαν οὐ σμικρὰ εἰδέναι ὅθεν τὴν ἀρχὴν ἔσχε τὸ νόσημα. γινώσκειν χρὴ τοίνυν ὡς διττὸν τὸ εἶδος τῆς μελαγχολίας. τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν ἐκ φύσεως καὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς κράσεως ἔχουσι τὸ μελαγχολικόν. τινὲς δὲ ἐκ διαίτης φαύλης ἑαύστερον τὴν κρᾶσιν ἐπεκτήσαντο. καὶ ἔστι τὸ εἶδος τοῦτο νωθρὸν καὶ κατηφὲς ἀεί. ὅτι δὲ ἐξ ὑπεροπτήσεως τῆς ξανθῆς χολῆς τῇ παραφρο- [499] σύνῃ παραπίπτουσι, θρασύτεροι καὶ ὀργιλώτεροι τῶν ἄλλων εἰσὶ

ob flammam exiftunt, extincta vero flamma atri redduntur; tale quiddam etiam circa clarum fanguinis colorem frigus molitur. Videmus enim etiam in externis quaedam corpora livida fieri ac denigrari a frigore. Ac rurfus caloris exfuperantia reficcans ac confumens humiditates, a quibus calor nutritur, humores nigrefacit, quemadmodum etiam fol fructus et hominum corpora. Haec igitur funt quae ante curationem dignofcere medicum oportet. Quae vero difcenda funt, ut quis ita aegrotantibus opem ferre queat, jam tempus eft fubjungere. Non parum autem intereft ad curationem, noffe unde morbus initium habuit. Itaque cognofcendum eft duplicem effe melancholiae fpeciem. Quidam enim ex natura et temperamento ab initio atram bilem habent; quidam ex prava victus ratione poftea id temperamentum adepti funt; et haec fpecies fegnis femper ac fubtriftis; qui vero ex flavae bilis fuperaffatione in delirium incidunt, audaciores et cae-

καὶ πλῆκται καὶ τὰ πάνδεινα πράττοντες κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον μάλιστα, ἐν ᾧ ὑπεροπτᾶται ἡ χολή. τῷ χρόνῳ δὲ ὅταν καὶ αὐτὴ ἀποσβεσθῇ, κατηφεῖς ἐπίλυποι καὶ ἐπίφοβοι γενόμενοι.

Κεφάλαιον β'.

Ὅταν μὲν γὰρ ὅλον τὸ σῶμα μελαγχολικὸν ἔχει ὅλον τὸ αἷμα, τὴν ἀρχὴν τῆς θεραπείας ἀπὸ φλεβοτομίας ποιεῖσθαι προσῆκεν. οἷος δὲ τὰ κατὰ μόνον τὸν ἐγκέφαλον οὐ χρῄζει φλεβοτομίας ὁ κάμνων, εἰ μήτοι γε πολύαιμος εἴη καὶ χάριν προφυλακῆς τὴν ἀφαίρεσιν ποιούμεθα. ἡ δ᾽ οὖν διάγνωσις ἀπὸ τῶν τότε σοι γινέσθω πότερον ὅλον τὸ σῶμα μελαγχολικὸν ἔχει τὸ αἷμα ἢ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον μόνον ἤθροισταί τις τοιοῦτος. οἱ μὲν μελάντεροι καὶ δασεῖς καὶ φλέβας εὐρείας ἔχοντες ἐπιτηδειότατοι πρὸς τὴν τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ γένεσιν, ἔσθ᾽ ὅτε τε καὶ ἐξέρυθροι τὴν χρόαν ἄνθρωποι καταπίπτουσιν ἀθρόως εἰς τὴν μελαγχολικὴν κρᾶσιν. ἐφεξῆς δὲ αὐτῶν οἱ ξανθοὶ καὶ μάλισθ᾽ ὅταν

teris iracundiores ſunt et percuſſores et omnia horrenda facientes et maxime quo tempore bilis ſuperaſſatur; quo vero tempore ipſa exſtincta fuerit, triſtes, moeſti ac timidi fiunt.

Caput II.

Quum itaque univerſum corpus melancholicum ſanguinem totum habet, a venae ſectione principium curationis facere convenit, quum autem ſolum uretrum, aeger venae ſectione non indiget, niſi multo ſanguine redundarit et praeſervationis gratia detractionem faciamus. Dignotio vero an totum corpus melancholicum ſanguinem habeat aut ſolum in cerebro talis ſit, tunc ex his a te fiat. Nigriores et hirſuti, quique venas amplas habent, ad atrae bilis generationem aptiſſimi ſunt; nonnunquam etiam homines colore rubicundi conſertim in melancholicum temperamentum transeunt. Conſequenter autem ab ipſis flavi

ἀγρυπνίαις καὶ πόνοις πλείοσι καὶ φροντίσι καὶ λεπτῇ διαίτῃ ἢ μελαγχολικοῖς ἐδέσμασι διῃτημένοι τύχωσιν ὄντες. πρὸς τούτοις εἰ ἐπίσχηται τις αἱμοῤῥοῒς ἐν ἕδρᾳ ἢ ἄλλη τις συνήθης κένωσις αἵματος ἢ καταμήνια ταῖς γυναιξίν. οὐ μικρὰ δὲ συντελεῖ καὶ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους καὶ ἡ κατάστασις τοῦ ἀέρος καὶ τὸ χωρίον, ἥ τε τοῦ κάμνοντος ἡλικία καὶ τὸ ἐπιτήδευμα. ταῦτα δὲ πάντα προδιασκεψάμενος, ὅταν ἐλπίσῃς ἐν ταῖς καθ' ὅλον τὸ σῶμα φλεψὶ μελαγχολικὸν αἷμα περιέχεσθαι, τὴν βεβαιοτάτην ἀπαγάγῃ διάγνωσιν ἐκ τοῦ τέμνειν τὴν κατ' ἀγκῶνα φλέβα. βέλτιον δὲ τὴν μέσην τέμνειν. εἶτα εἰ μὴ φαίνοιτο μελαγχολικὸν εἶναι τὸ ῥέον αἷμα, ἐπίσχειν εὐθέως. εἰ δὲ τοιοῦτον φαίνοιτο κένωσον ὅσον ἂν ὑπολάβῃς ἄνταρκες ἔσεσθαι τῇ τοῦ κάμνοντος σώματος ἕξει. τρίτη διαφορά. ἡ δὲ τρίτη διαφορὰ τῆς μελαγχολίας, ἧς τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς κοιλίας ἴσχειν λέγομεν, ὑποχονδριακὸν πάθος ὀνομαζομένη, διαγινώσκεται ἐκ τῶν προειρημένων πολλάκις. πρῶτον γὰρ ἄρχεται τὰ κατὰ τὴν γαστέρα συμπτώματα, οἷον ἐμπνευματώσεις, βορβορυ-

et praefertim, ubi vigiliis et laboribus pluribus et curis et tenui victu aut melancholicis eduliis fuerint ufi. Ad haec fi fuppreffa haemorrhois in fede aut alia confueta vacuatio aut mulieribus menfes. Nec parum confert anni tempus et aëris ftatus et regio et aegri aetas ac ftudium. His omnibus praeconfideratis, ubi fperaveris in totius corporis venis melancholicum fanguinem contineri, certiffimam dignotionem adhibeto ex venae cubiti mediae praefertim fectione. Si namque affluens fanguis atrabilarius effe non videbitur, ftatim cohibeto; fi vero talis apparuerit, quantum pro aegri corporis habitu fatis fore conjeceris, vacuato. Tertia differentia. At vero tertia melancholiae differentia, quam principium a ventriculo habere dicimus, hypochondriacus affectus nominatur, faepe ex praedictis dignofcitur. Primum namque incipiunt ventris fymptomata, ut inflationes, murmurilla, ructus acidi et

γμοὶ, ἐρυγαὶ ὀξώδεις καὶ βρομώδεις καὶ τὸ ἐπιξηραίνεσθαι τὴν γαστέρα καὶ τὸ ἐπὶ ταῖς διαχωρήσεσι καὶ τοῖς ἐμέτοις καὶ ταῖς ἐρυγαῖς ἐπικουφίζεσθαι καὶ τοὺς κάμνοντας αὐτοὺς συναισθάνεσθαι τῶν ὀχληρῶν πάντων περὶ τὰ ὑποχόνδρια συνεδρευόντων. ὥσπερ οὖν τισὶ πολλάκις ἀναφερομένης ἐκ τῆς γαστρὸς αἰθαλώδους τινὸς ἢ καπνώδους ἀναθυμιάσεως ἢ ὅλως ἀτμῶν τινῶν παχέων. — ὅμοια τοῖς τῶν ὑποχεομένων δοκεῖ φαίνεσθαι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ νῦν, ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀναφερομένης τῆς μελαγχολικῆς ἀναθυμιάσεως, οἷον αἰθάλη ἢ καπνὸς τὰ μελαγχολικὰ γενήσεται περὶ τὴν διάνοιαν συμπτώματα. ὅταν μὲν οὖν τὰ καὶ μελαγχολικῆς παρανοίας ἴδια σημεῖα φαίνηται μεγάλα, κατὰ δὲ τὴν κοιλίαν ἤτοι μηδὲν ὀχληρὸν ἢ σμικρότατον τοῦτο εἴη, ἢ τὸν ἐγκέφαλον ἡγητέον ἐπὶ τούτων πρωτοπαθεῖν, καθὼς προείρηται. *Θεραπεία μελαγχολίας Γαλήνου.* τὴν μὲν οὖν ἐξ ἐγκε- [500] φάλου πρωτοπαθοῦντος συνισταμένην μελαγχολίαν διά τε λουτρῶν καὶ συνεχῶν καὶ διαίτης εὐχύμου τε καὶ ὑγρᾶς καὶ ἀφύσου ἐκθε-

virulenti et quod venter reficcetur et quod in dejectionibus ac vomitionibus et ructibus leventur et quod ipfi aegri omnes vexationes circa hypochondria confidere percipiant. Quemadmodum igitur dum quibusdam faepe ex ventre fuliginofa quaedam aut fumofa aut omnino craſſorum vaporum exhalatio furfum fertur, velut in fuffufos oculos habentibus, aliqua ob oculos verfantur; eodem modo etiam nunc dum melancholica exhalatio ad cerebrum vel fuligo aut fumus fertur, melancholica quoque fymptomata circa mentem oborientur. Quum igitur melancholici delirii propria figna apparuerint magna; circa ventrem vero aut nihil molefti aut minimum fuerit; in iis cerebrum primario affici augurandum eft, quemadmodum praedictum eft. *Curatio melancholici Galeni.* Melancholiam igitur ex cerebro primario affecto obortam affiduis balneis, victu boni fucci et humido ac flatus experte curare oportet, citra aliud efficax remedium, quum ne-

ραπεύειν, χωρὶς ἑτέρου δραστικοῦ βοηθήματος, ὅταν γε μή πως διὰ χρόνου μῆκος δυσκίνωτος ᾖ ὁ λυπῶν χυμὸς, ἡνίκα ποικιλωτέρας καὶ ἰσχυροτέρας προσάγειν δεῖ τὰς ἰάσεις. ἀρχόμενον δὲ τὸ πάθος θεραπεύειν προσήκει. χρόνιον γὰρ καὶ αὐξηθὲν δυσμεταχείριστον γίγνεται. Ῥούφου. κοινὰ δ' ἐστι, κἂν ὁ ἐγκέφαλος πρωτοπαθῇ, κἂν τὰ καθ' ὑποχόνδρια, τὰ ὑπακτικὰ τῆς γαστρὸς βοηθήματα. πρῶτον μὲν οὖν εὐπεψίας φροντίδα τίθεσθαι χρή. ἔπειτα δὲ καθαίρειν πρῶτον μὲν ἐπιθύμῳ καὶ ἀλόῃ. τούτων γὰρ εἰ καὶ ὀλίγον ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας λαμβάνοι, ὠφελεῖται τὰ μέτρια καὶ ἡσυχῇ ὑπάγειν. Ποσειδωνίου. ἐφ' ὧν τὸ αἷμα πλεονάζειν φαίνοιτο, ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς φλέβα τέμνειν προσήκει τὴν ἐν ἀγκῶνι καὶ μάλιστα ἐφ' ὧν συνήθεις ἐκκρίσεις εἰσὶ τοῦ αἵματος ἐπεισχημέναι. ἐπὶ δὲ γυναικῶν, αἷς ἐκλείπει τὰ καταμήνια, τὴν ἐν τῷ σφυρῷ φλέβα τέμνειν χρὴ, κενοῦν δὲ ἕκαστον πρὸς δύναμιν. ἐφ' ὧν δὲ ἡ κακοχυμία μᾶλλον πλεονεκτεῖ, προδιαιτήσας τὸν πάσχοντα κάθαιρε τῇ ἱερᾷ Ῥούφου ἢ Ἀρχιγένους ἢ Ἰούστου. εἰ δὲ ἄμφω πλεονάζει

quaquam noxius humor diuturnitate temporis aegre vacuetur; tum fane magis varias ac vehementiores curationes adhibere oportet. Incipientem autem affectionem curare convenit; nam inveterata ac aucta tractatu difficillima fit. *Rufi.* Sive autem crebrum primario affectum fuerit, five hypochondria, communia funt fubducentia ventrem auxilia. Sed imprimis bonae concoctionis curam ftatuere oportet, poftea vero purgare primum epithymo et aloe; horum enim etiamfi parum quotidie acceperit, prodeft tamen moderate et paulatim fubducendo. *Pofidonii.* In quibus fanguis redundare apparuerit, ftatim ab initio venam in cubito fecare decet, ac praefertim in quibus confuetae fanguinis excretiones funt fuppreffae. Verum in mulieribus, quibus menfes defecerunt, vena in malleolo fecanda eft et in fingulis pro viribus fanguinem evacuare. In quibus autem vitiati humores magis redundant, praeparatum per victus rationem aegrum per hieram purgabis *Rufi* aut Archigenis aut Jufti. Si vero utrique redundant,

Ed. Chart. X. [500.] Ed. Baf. IV. (470. 471.)
προφλεβοτομήσας κάθαιρε. μετὰ δὲ ταῦτα διαλιπὼν ἡμέρας τινὰς κλυστῆρσι τὴν κοιλίαν κενοῦ, πρῶτον μὲν διὰ χολοῦ πιτύρων καὶ ἀφρονίτρου καὶ μέλιτος. μετέπειτα τε καὶ πολυποδίου ῥίζας τεθλασμένας συνέψειν τοῖς πιτύροις ἢ ἐπίθυμον. μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας τῆς κλυστῆρος δοτέον αὐτοῖς τὴν διὰ ἀλόης πικρὰν προσειληφυῖαν πρὸς τοῖς ἄλλοις πᾶσι καὶ ἐπιθύμου, σκευάζειν δὲ αὐτὴν ὡς (471) Θεμίσων βούλεται. ἀλόης μὲν βαλὼν < ρ', μαστίχην δὲ καὶ κρόκου καὶ νάρδου στάχυος, κινναμώμου τε ἢ κασσίας το διπλοῦν, ἀσάρου καὶ καρποβαλσάμου, ἑκάστου ἀνὰ οὐγγίαν μίαν. προστιθέναι δὲ τούτοις καὶ ἐπιθύμου οὐγγίας β' καὶ σχοίνου ἄνθος οὐγγίας α' καὶ διδόναι δὲ κοχλιαρίου μεγάλου τὸ πλῆθος μετὰ μελικράτου. δοτέον δὲ αὐτοῖς ἐκ διαστημάτων ὀλίγων δεύτερον ἢ τρίτον. εἶτα πάλιν διαιτήσας καὶ ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις δίδου πάλιν τὴν ἱερὰν Ῥούφου ἢ Ἀρχιγένους ἢ Ἰούστου. πλήθους δὲ ἔστω τὸ διδόμενον < δ' μετὰ μελικράτου καὶ ἁλῶν ὅσον κοχλιάριον μικρὸν, βέλτιον δὲ καὶ τοῖς ἐφήμερον κενοῦσι πρᾴως ὑπάγειν

facta prius venae fectione purgato; poftea interpofitis aliquot diebus alvum per clyftères evacuato, primum cum furfurum fucco fpumaque nitri ac melle; deinde etiam polypodii radices contufas aut epithymum cum furfuribus coquito. Poft triduum a clyfteris ufu detur ipfis picra ex aloe compofitio, quae fupra reliqua omnia etiam epithymum accepit. Praeparanda eft autem, ut Themifon imperat. ℞ alves ʒ c. maftiches, croci, fpicae nardi, cinnamomi vel cafiae duplum, afari, carpobalfami, fingulorum ℥ j addesque epithymi ℥ ij et fchoenanthi ℥ j. Detur autem cochlearii magni quantitas cum aqua mulfa; deturque ipfis ex modicis intervallis bis terque; deinde rurfus per victum reparatis viribus iterum dato hieram Rufi aut Archigenis aut Jufti. Detur autem pondere ʒ iv cum aqua mulfa et falis cochleario parvo. Melius autem per evacuantia quotidie leviter ventrem fubducere. Atram

τὴν γαστέρα. μελάνων δὲ ἀγωγή ἐστιν ἀμάρακον ἢ κονίλη λεγομένη ὅσον < β' ἐπιπασσόμεναι μελικράτῳ καὶ πινόμεναι. συμφέρει δὲ καὶ τῷ ὀῤῥῷ τοῦ γάλακτος ὑπάγειν τὴν κοιλίαν, ἀλλὰ μὴν ἀπὸ τῶν τυρῶν δοτέον τὸν ὀῤῥόν. ἄμεινον γὰρ τὸ ἐκ τοῦ ἑψημένου γάλακτος ἀποχωριζόμενον· μᾶλλον δὲ ἵππειον ἔστω τὸ γάλα, εἰ δὲ μὴ, βόειον. ἐμβλητέον δὲ καὶ γάλα ἐν καινῇ χύτρᾳ κινοῦντα κλάδῳ συκῆς. ὅταν δὲ ἀναζέσῃ τρὶς ἢ τετράκις καταῤῥαίνων ὀξυμέλιτι. εἶτα διηθήσας δίδου πίνειν τὰ μὲν πρῶτα μέλι προσμίγνυν, ὅταν δὲ ἄρξηται ὑπέρχεσθαι ἡ γαστὴρ μηκέτι βαλεῖν τὸ μέλι. λαμβανέτω δὲ κατὰ κοτύλην μὴ ἔλαττον τῶν πέντε κοτυλῶν. χρῆσθαι δὲ ἐπὶ πάσῃ κενώσει, μαλάχης σπέρματι λειοτάτῳ διδοῦντα ὅσον < β' μεθ' ὕδατος κυάθων γ' ἄκρως γὰρ ποιεῖ. ὅθεν πολλάκις αὐτῷ χρηστέον. ἀφέψημα πίνειν, συνεχῶς δὲ καὶ γλήχωνος καὶ πρὸ τῶν καθαρτικῶν καὶ μετὰ τὰ καθαρτικὰ καὶ τοῦ μικροῦ κενταυρίου ὁμοίως. τοῦ δὲ ἀψινθίου τὸ ἀφέψημα καὶ συνεχῶς καὶ ἐφεξῆς δίδου. στομάχῳ γὰρ καὶ γαστρὶ κατάλληλον ἐπὶ τούτων καὶ

vero bilem ducit amaracus et cunila appellata ʒ ij pondere aquae mulfae infperfa et pota. Conducit et lactis fero alvum fubducere: fed non de cafeis dandum eft ferum; praeftat enim quod a lacte per cocturam feparetur. Sit autem lac equinum aut fi haberi non poffit bubulum; lac ipfum in ollam novam mittatur et fici ramulo agitetur; ac dum effervefcit, ter aut quater aceto mulfo irroretur; deinde percolatum potui detur, melle primum admixto. Quum autem venter fluere coeperit, non amplius mel addatur. Accipiat autem aeger hoc ferum per heminas non infra quinque heminarum menfuram. Ab omni vero vacuatione utendum eft malvae femine laeviffime trito, drachmarum duarum pondere, cum aquae cyathis tribus; egregie enim facit, quare ipfo faepe utendum eft. Optimum eft et pulegii decoctum faepe bibere et ante purgantia et poft purgantia medicamenta; et fimiliter centaurii minoris. Abfinthii autem decoctum et affidue et confequenter praebe; ftomacho enim et ventri in his

φῦσαν οὐ συγχωρεῖ ἐγγίγνεσθαι τῇ γαστρὶ πολλὴν οὔτε εἰς τέλος απο- [501] ξηραίνεσθαι τὴν διαχώρησιν καὶ οὔρησιν κινεῖ καὶ πέψιν ἀκριβέστερον παρασκευάζει, ὥστε ἐγὼ καὶ ἐν μόνῳ τούτῳ τινὰς οἶδα ἀπηλλαγμένους τοῦ νόσου. διδόναι δὲ καὶ τῶν διουρητικῶν ἀνίσου, δαύκου, πετροσελίνου, ἀσάρου καὶ νάρδου καὶ μᾶλλον τούτων τὸ τοῦ ἱππομαράθρου σπέρμα καὶ ῥίζαν. τὴν δὲ χαμαιπίτυν καὶ τὴν χαμαίδρυν προθυμότερον λαμβάνειν, ἕκαστον ἑψοῦντα σὺν ὕδατι ἢ ξηρὸν λεῖον ἐπιτάσσοντα τῷ ποτῷ. ἀγαθαὶ δὲ καὶ αἱ διὰ τῶν ἱδρώτων καθάρσεις διά τε πόνων καὶ λουτρῶν γιγνόμεναι καὶ χρίσμασιν ἐν ἡλίῳ, οἷον τό τε διὰ τοῦ χαμαιμήλου ἔλαιον καὶ νίτρον σὺν ἐλαίῳ. καὶ ὅταν ἐπιδιδῷ ἡ ἕξις, πάλιν καθαίρειν τῇ ἱερᾷ. προσήκει δὲ μὴ τῶν ὑποχονδρίων ἀμελεῖν στοχαζόμενον τῆς θεραπείας καὶ μάλιστα προεληλυθότα. πυριαίνων μὲν οὖν ἁρμόδιοι ἐλαίου ἐναφεψημένων ἐν αὐτῷ πηγάνου ἀνίθου, ἑρπύλλου, ἀψινθίου, ἀρτεμισίας, γλήχωνος, ἄγνου σπέρματος, δάφνης τοῦ

commodum eft; etiam neque flatum multum in ventre fieri permittit, neque dejectionem penitus reficcari; et urinam ciet et concoctionem probe adjuvat, adeo ut ego ex hujus folius ufu noverim quosdam a morbo liberatos. Danda funt etiam urinam moventia, anifum, daucus, petrofelinum, afarum, nardus; et his adhuc amplius foeniculi magni fylveftris femen et radix. Chamaepitys autem et chamaedrys promptius accipienda funt, ita ut fingula haec cum aqua coquantur aut arida trita potioni infpergantur. Commodae funt etiam evacuationes, quae per fudorem et labores et balnea fiunt et per inunctiones in fole, qualis eft, quae cum oleo chamaemelino fit et cum oleo et nitro. Quod fi habitus permiferit, rurfus per hieram purgato. Convenit autem neque eum hypochondria negligere, qui curationem aggreditur ac maxime qui prius acceflerit. Fomenta itaque conveniunt, quae ex oleo fiunt, in quo, rutra, anethum, ferpillum, abfinthium, artemifia, pulegium, viticis femen, baccae lauri aut folia tenera bullierint;

Ed. Chart. X. [501.] Ed. Baf. IV. (471.)

καρποὶ ἢ τῶν φύλλων ἁπαλῶν. ταῦτα δὲ τοὺς πόνους παρηγορεῖ καὶ τὰς φύσας μειοῖ. ἐπὶ δὲ τῶν μετὰ δήξεως τοῦ στομάχου ἐμπνευματώσεων ὄξει ἀφεψήσαντες κύμινον καὶ γλήχωνα σπόγγοις πυριῶν τὸν στόμαχον, ἐνίοτε δὲ καὶ στυπτηρίαν ἐπιπάσσομεν τῷ ὄξει *). τὰ δὲ καταπλάσματα ἐχέτω προαπεζεσμένον ἐν τῷ ἐλαίῳ ἢ ἄνισον ἢ σέλινον ἢ κύμινον καὶ κύπρον λειοτάτην καὶ ἶριν καὶ λιβανωτίδα ἐμβαλὼν τῷ καταπλάσματι. συγχωρεῖν δὲ ἐπιπολὺ καὶ ἀσίτῳ καὶ τραφέντι. ἀφαιρεθέντος δὲ τοῦ καταπλάσματος σκέπειν τὰ ὑποχόνδρια ἢ ἐρίῳ πλατυτάτῳ ἢ κουφοτάτῃ καὶ καθαρᾷ ἀρνακίδι προϋποχρίων τοὺς τόπους ναρδίνῳ. χρηστέον δ' ἂν καὶ σικύων προσθέσει, πρὸς μὲν τὰ πνεύματα κούφων, πρὸς δὲ τὰς φλεγμονὰς καὶ σκληρίας μετὰ καταχασμοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα ταῖς διὰ κυπρίνου κηρωταῖς χρῆσθαι, καὶ τῷ πολυαρχίῳ καὶ τῷ διὰ στύρακος καὶ τῷ διὰ σπερμάτων μάλιστα καὶ τοῖς ὁμοίοις. προϊούσης δὲ τῆς θεραπείας καὶ τῷ διὰ τῶν ἰσχάδων καὶ νάπυος φοινιγμῷ χρῆσθαι,

*) Quae fequuntur usque ad finem, ea in editione Bafil. non leguntur, fed alia adjecta funt, quae ad argumentum hactenus pertractatum plane non pertinent.

haec enim dolores mitigant et flatus minuunt. At vero in ftomachi inflationibus cum morfu cuminum et pulegium in aceto coquere oportet et fpongiis ftomachum fovere; aliquando etiam alumen aceto infpergimus. Cataplafmata vero habeant aut anifum aut apium aut cuminum in oleo praecoctum; et cyperus laeviffime trita et iris et libanotis cataplafmati addantur; permittantur autem diutius et ante et poft cibum. Ablato cataplafmate hypochondria contegantur aut lana ampliffima aut leviffima et pura pelle agnina prae illitis ex nardino locis. Admotis etiam cucurbitis utendum eft ad flatus quidem levibus, ad inflammationes vero et duritius durosve tumores cum fcarificatu. Poftea vero ceratis ex cyprino utendum eft et polyarchio et quod ex ftyrace paratur et quod ex feminibus fit et fimilibus. In curationis autem progreffu etiam rubificatione ex caricis ac finapi uti valde proderit; et

πάνυ ὀνήσει καὶ τὰς πέψεις ἀνακαλεῖται ῥώμην τῇ γαστρὶ ἐντιθεὶς καὶ εἴ τις πόνος ἐγκαταλείπεται τῷ ὑποχονδρίῳ, τοῦτον ἐξαίρει. χρῆσθαι δὲ καὶ τοῖς δριμέσι σμήγμασι κατὰ τῶν ὑποχονδρίων καὶ τῷ τῶν πιττωτῶν φαρμάκῳ, τουτέστι πίσσῃ ξηρᾷ τετηκυῖα καθ' ἑαυτὴν ἢ μετὰ βραχυτάτου ἐλαίου. θερμὴ δ' ἐμπλάττεται δέρματι καὶ ἐπιτίθεται τῇ γαστρὶ καὶ τῷ μεταφρένῳ καὶ ἐὰν μέχρις αὐτόματον ἀποπέσοι. ὥστε καὶ συλλούεσθαι αὐτῷ ἐγχωρεῖ καὶ τὸ βραχὺ ἀφιστάμενον ψαλίδι ἀφαιρεῖν. πάνυ δὲ ὠφελοῦνται καταπλασσόμενοι βολβίτοις βοὸς ξηροῖς ἐμπλασσομένοις ὀξυμέλιτι· καὶ βολβοὶ δὲ μετὰ νίτρου ἢ στυπτηρίας λεῖοι καταπλασσόμενοι μεγάλως ὠφελοῦσι καὶ μιγνυμένων δὲ τούτων τοῖς βολβίτοις ὠφέλιμοι γίγνονται καὶ μάλιστα ἐπὰν δήξεως αἴσθησις αὐτοῖς περὶ τὸν στόμαχον εἴη. ἐφ' ὧν δὲ συνεχῶς σπασμοὶ τοῦ σώματος συνεδρεύουσι, συμφέρει καὶ τοῦ καστορίου πίνειν καὶ χρίειν τὸ σῶμα καστορίῳ σὺν ἐλαίῳ σικυωνίῳ. προσήκει δὲ καὶ κινεῖσθαι καὶ γυμνάζεσθαι αὐτοὺς πρὸς δύναμιν πρὸ τῶν σιτίων. λουτρὰ δὲ τῷ μὲν

concoctiones revocat: nam et ventri robur addit et ſi quis dolor in hypochondrio reſtat, eum eximit. Utendum eſt etiam acribus ſmogmatis ad hypochondria et picatorum medicamento, hoc eſt pice arida, per ſe ipſam liquefacta aut cum modico oleo; calida autem imponitur cuti et ventri ac dorſo admovetur ac ſinitur, quoad ſua ſponte decidat; quare licet cum ipſa lavari et quod paulatim ſeparatur, forſice auferre. Admodum vero prodeſt eis ſtercus bubulum aridum, aceto infartum ac impoſitum. Profunt etiam bulbicum nitro aut alumine triti ac impoſiti; ſed et iis ad bubulum ſtercus admixtis utile ſit cataplaſma et praeſertim ubi morſus ab ipſis circa ſtomachum percipitur. Ceterum quibus convulſiones aſſiduae corpori adſunt, confert etiam caſtorii potus et litus corporis ex caſtorio cum oleo ſicyonio. Convenit et moveri et exerceri ipſos pro viribus ante cibos. Balnea vero probe

καλῶς πέττοντι οὐ πάνυ ἀναγκαῖα, εἰ μὴ κόπον τινὰ θεραπεῦσαι βουληθείης. ὅστις δὲ οὐκ ἀγαθὴν ἔχει τὴν κοιλίαν εἰς πέψιν, τούτῳ συμφέρει λούεσθαι συνεχέστερον ἢ νῆστις ἢ μετὰ τὴν τελείαν πέψιν. μετὰ δὲ τὰ λουτρὰ σιτία δίδομεν εὔπεπτα, ἄφυσα, διαχωρητικὰ, ἀκριβῶς κατανοῶν ὅπως ἀφ' ἑκάστου διατίθεται ὁ πάσχων. οὐ γὰρ πάντες πρὸς ἅπαντα τὰ σιτία ὁμοίως διάκεινται. τὸ δὲ ἐπίπαν ἁρμόδια αὐτοῖς [502] ἄρτων μὲν οἱ κλιβανῖται καλῶς ἐσκευασμένοι, πτηνῶν δὲ τὰ ἀπίμελα καὶ ἄβρομα καὶ ὄρεια ᾠὰ ἀλεκτορίδων ἁπαλά. ἰχθύων οἱ πετραῖοι καὶ οἱ ἁπαλόσαρκοι. ἐχῖνοι δὲ θαλάττιοι πλεῖστον προὔχουσιν εἰς ἡδονὴν καὶ εἰς ὠφέλειαν. παραιτεῖσθαι τὰ ἐν ταῖς λίμναις διαιτώμενα πάντα καὶ τὰ ἐν τοῖς ἕλεσι. κρέα ἁρμόδια ἐρίφεια καὶ γαλαθηνὰ καὶ τούτων μᾶλλον τὰ ἄκρεα μόρια κατεφθά. οὐκ ἀχρεῖαι δὲ καὶ μῆτραι καὶ γαστέρες καὶ πόδες ὑῶν. λαχάνων δὲ πρὸς μὲν τὴν κοινὴν δίαιταν τὰ γλυκέα. τὰ δὲ δριμύτερα ὡς φάρμακον ποτὲ δοτέον. οἷον ἕλειος

concoquenti non funt valde neceffaria, nifi laffitudini alicui mederi velis. Qui vero ventrem ad concoquendum ineptum habet, huic conducit frequentius lavari aut jejunos aut poft perfectam concoctionem. Poft balnea cibos damus concoctu faciles, flatus expertes, ex alvo fecedentes, accurata confideratione facta quomodo ex fingulis homo afficiatur. Non enim omnes ad omnes cibos fimiliter difpofiti funt. Plerumque tamen conveniunt panes clibano cocti probe praeparati; volucres non pingues, non virulentae, montanae; ova gallinarum mollia, pifces petrofi et molles carne. Herinacei vero marini plurimum praeftant ad jucunditatem et utilitatem. Vitanda funt omnia in ftagnis degentia et in paludibus. Ex carnibus conveniunt hoedinae et lactentium animalium et ex his magis extremae partes probe coctae. Non inutiles etiam vulvae et ventriculi et pedes fuilli. Ex oleribus vel communem victum conferunt dulcia; acriora vero aliquanda danda funt medicamenti loco, velut eft afparagus paluftris,

ἀσπάραγος, πετροσέλινα καὶ τὰ ὅμοια. μέτρια δέ ἐστι τῷ πλήθει τὰ λαμβανόμενα πάντα. οἶνος δὲ λεπτὸς καὶ λευκὸς καὶ μὴ πάνυ παλαιός. μὴ ἀθρόον δὲ διδόναι ἐπὶ τῇ τροφῇ τὸ ποτὸν μηδὲ πλῆθος ἔστω τὸ πινόμενον, ἵνα μὴ ἐν τῇ κοιλίᾳ τὰ σιτία κυματίζεται. καὶ τὸ ὄξος ἐπιῤῥοφεῖν δριμύτατον ὅσον κοχλιάριον, καθεύδειν μέλλοντα μετὰ πᾶσαν τροφήν. καὶ τὰ πολλὰ τῶν ὄψων εἰς αὐτὸ ἀποβάπτονται ἐσθίειν. ἄμεινον δὲ μιχθὲν τῷ ὄξει σκίλλης βραχὺ καὶ πηγάνου καὶ τῆς λεπτῆς ἀριστολόχης. *Ποσειδωνίου.* ἁρμόδιον δὲ πρὸς τὰς γινομένας ἐμπνευματώσεις ὀξυπόριον τοιοῦτον σκευάζειν. ℞ λιγυστικοῦ, σπέρματος σελίνου ζιγγιβέρεως, θύμου, ἀνὰ γο. α', μέλιτος ἀπηφρισμένου τὸ ἀρκοῦν. δίδου κοχλιαρίου τὸ ἥμισυ, ἕωθεν καὶ ἑσπέρας ὁμοίως. εἰ δὲ ἀποστρέφοιντο τὴν τοῦ μέλιτος γλυκύτητα, ἅλας πεπτικὸν αὐτοῖς σκευάζειν τοιοῦτον. ℞ σκίλλης ὀπτῆς γο. α', ἁλῶν ἀμμωνιακῶν γο. ε', σελίνου σπέρματος, μαράθου, θύμου, πετροσελίνου, ἀνίσου, σίνωνος, ζιγγιβέρεως, ἀνὰ < δ', ἄρτου καθαροῦ ξηροῦ γο. ε', πεπέρεως γο. α' S. ἐκ τούτου

petroselinum et similia; moderata vero copia cuncta accipiantur. Vinum sit tenue et album neque admodum vetus. Non autem acervatim detur potus inter cibum, neque magna copia potus exhibeatur, neque cibi in ventre fluitent. Acetum quoque acerrimum cochlearii mensura post omnem cibum absorbeatur, ubi jam vult dormire; sed et pleraque obsonia in aceto tinctu edere convenit; praestat autem aceto admittere parum scillae et rutae et aristolochiae tenuis. *Posidonii:* commodum est autem ad inflationes tale oxyporium praeparare. ℞ lignstici, seminum apii, zingiberis, thymi ana ℥ j mellis despumati quantum satis est; dato cochlearii dimidium mane et vesperi similiter. Quod si mellis dulcedinem aversentur, salem concoctorium ejusmodi ipsis praeparato. ℞ scillae assatae ℥ j, salis ammoniaci ℥ v, seminum apii, foeniculi, thymi, petroselini, anisi, sinonis, zingiberis ana ʒ iv, panis puri sicci ℥ v, piperis ℥ ijβ. Ex hoc cochlearii men-

δίδου ὅσον κοχλιάριον ἐσθίειν σὺν τῇ τροφῇ βούλεται. διδόναι δὲ αὐτοῖς ὡς χρὴ κοχλιάριον ἐσθίειν σὺν τῇ τροφῇ ἐκ διαστημάτων τινῶν καὶ τῆς θηριακῆς ἀντιδότου καὶ μάλιστα χειμῶνος καὶ ἔαρος ἀρχομένου. Ῥούφου. ἐμείτωσαν δὲ ἐκ μειζόνων διαστημάτων καὶ ἀπὸ σιτίων. ἀλλὰ ῥαφανίδων νήστεις ἢ ὀριγάνου ἢ θύμου μὴ μέντοι τοῖς δραστηρίοις ἐμετικοῖς κεχρῆσθαι. βλαβερὰ γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τούτων ταλαιπωρίαν προστιθέντα τῇ γαστρὶ καὶ τῷ στομάχῳ ἤδη προπεπονηκόσι τῇ νόσῳ. ὁρῶνται γάρ τινες ἐκ τῶν δραστικωτέρων ἐμετικῶν ἁλισκόμενοι τῇ μελαγχολίᾳ. εὖ γε μὴν εἰδέναι χρὴ ὅτι πολλοὶ τῶν οὕτω νοσούντων, ἐν μὲν τῷ καιρῷ τῆς θεραπείας, οὐδέν τι ὠφελήθησαν. ἀφεθέντες δὲ κατέστησαν τὸ προθεραπεύεσθαι καλῶς ἰσχυσάσης τῆς φύσεως κατὰ τῶν νοσημάτων, ἀσθενῶν τῇ βοηθείᾳ γεγενημένων. διόπερ χρὴ ἄνεσιν διδόναι τῇ φύσει· ἔοικε γὰρ συνταλαιπωρεῖσθαι ταῖς θεραπείαις, ἰσχύειν δὲ ἐν τῇ ἀναπαύσει καὶ κρατεῖν τῶν νοσημάτων ἤδη προλεπτυνθέντων.

furam edendam dato cum cibo, prout voluerit. Detur etiam ipsis antidotus theriaca ex quibusdam intervallis, ac praesertim hieme et inchoante vere. *Rufi:* vomant ex longioribus intervallis etiam a cibis, verum a raphanis aut origano aut thymo jejuni; non tamen vehementioribus vomitoriis utendum est; sunt enim talia noxia in his, vexationem ventri et stomacho addentia jam antea ex morbo vexato. Videntur enim aliqui ex efficacioribus vomitoriis melancholia correpti. Proinde operae pretium est, nosse, multos sic aegrotantes curationis tempore nihil commodi percepisse; demissa vero curatione fuisse restitutos, natura ante curationem praevalente contra morbos debiles ex medela factos; quapropter naturae remissionem dare oportet: videtur enim una cum curationibus vexari, in quiete vero invalescere; et superare morbos jam antea attenuatos.

Κεφάλαιον γ'.

Οἱ τῇ λεγομένῃ κυανθρώπῳ, ἤτοι λυκανθρώπῳ νόσῳ κατεχόμενοι κατὰ τὸν Φευρουάριον μῆνα νυκτὸς ἐξίασι τὰ πάντα μιμούμενοι λύκους ἢ κύνας καὶ μέχρις ἡμέρας τὰ μνήματα μάλιστα διανοίγουσι. γνωρίσεις δὲ τὸν οὕτω πάσχοντα διὰ τῶνδε. ὠχροὶ τύγχανουσι καὶ δρῶσιν ἀδρανές. ξηροὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐδὲν δακρύουσι.; θεάσῃ δὲ αὐτοὺς καὶ κοίλους ὀφθαλμοὺς ἔχοντας καὶ γλῶσσαν ξηρὰν καὶ μηδόλως σίελον προχέουσιν. εἰσὶ δὲ καὶ διψώδεις καὶ τὰς κνήμας ἔχουσιν ἡλκωμένους ἀνιάτως διὰ τὰ συνεχῆ συμπτώματα καὶ τῶν κυνῶν τὰ δήγμα- [503] τα, τοιαῦτα μὲν τὰ γνωρίσματα, γινώσκειν δὲ χρὴ μελαγχολίας εἶδος εἶναι λυκανθρωπίαν ἣ θεραπεύσεις κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπισημασίας τέμνων φλέβα καὶ κενῶν τοῦ αἵματος ἄχρι λιποθυμίας καὶ διαιτῶν τὸν κάμνοντα τοῖς εὐχύμοις τροφαῖς. κεχρήσθω τε λουτροῖς γλυκέσιν· εἶτα ὀῤῥῷ γάλακτος χρησάμενος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας κάθαιρε τῇ διὰ τῆς κολοκυνθίδος ἱερᾷ Ῥούφου ἢ Ἀρχιγένους ἢ Ἰούστου. δεύτερον καὶ

Caput III.

Qui morbo lupino five canino appellato corripiuntur, februario menfe noctu exeunt, in omnibus imitantes lupos aut canes et adusque diem monumenta maxime aperiunt. Cognofces autem ita affectos ex his fignis. Pallidi funt et vifu imbecilli et oculos ficcos habent et non lacrymantur. Ipfos quoque cavos oculos habere cernes et linguam aridam, neque prorfus falivam profundunt. Sunt quoque fiticulofi tibiasque exulceratas infanabiles habent propter affiduos cafus et canum morfus; ac talia funt figna. Noffe vero oportet melancholiae fpeciem effe hunc morbum; quem curabis, fi acceffionis tempore vena fecetur et fanguis adusque animi deliquium vacuetur aegerque boni fucci cibis nutriatur. Utatur autem balneis dulcibus: deinde vero lactis per triduum ufus; hiera vero ex colocynthide Rufi aut Archigenis aut Jufti purgetur, iterum

τρίτον παρέχων ἐκ διαστημάτων. μετὰ δὲ τὰς καθάρσεις καὶ τῇ διὰ τῶν ἐχιδνῶν θηριακῇ χρηστέον καὶ τὰ ἄλλα παραληπτέον ὅσα ἐπὶ τῆς μελαγχολίας προείρηνται. εἰς ἑσπέραν δὲ ἐπερχομένης ἤδη τοῦ νόσου τοῖς ὕπνον εἰωθόσιν ἐμποιεῖν ἐπιβρέγμασι τῆς κεφαλῆς χρῆσθαι καὶ ὀσφραντοῖς τοιούτοις δὲ ὄπιον διαχρίειν τοὺς μυκτῆρας, ἐνίοτε δὲ καὶ ποτίζειν τινὰ τῶν ὑπνωτικῶν.

atque iterum ipſam ſumens ex intervallis. Poſt purgationes etiam theriaca ex viperis utendum eſt et caetera adhibenda in melancholia jam antea commemorata. Ad veſperam vero invadente jam morbo capitis irrigationibus ſomnum inducere ſalitis utendum eſt et talibus quoque odoramentis. Nares item opio illinantur; quandoque vero etiam ſomnifera in potu exhibeantur.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΝΤΕΜΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ. *)

Ed. Chart. XIII. [965.]

Ἐπειδὴ περὶ τῶν ἀντεμβαλλομένων λόγον ἐνεστήσαντο μὲν καὶ οἱ περὶ τὸν Διοσκουρίδην, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Φιλιστίωνά τε καὶ Εὐρυφῶντα, φέρε δὴ καὶ ἡμεῖς ὀλίγα περὶ τούτων εἴπωμεν. ἀντεμβαλλόμενα καλοῦμεν τὰ ἀντὶ τῶν ἄλλων ἐμβαλλόμενα φάρμακα. χρήσιμος γὰρ ἔσται ὁ περὶ τούτων λόγος τοῖς μάλιστα τῶν ἔργων φροντίσασι καὶ τοῖς βεβαίους καὶ οὐκ εὐκαταφρονήτους ποιουμένοις τὰς θεραπείας τῶν παθῶν. πολλοὶ γὰρ τῶν ἰατρῶν ἀποροῦντες

*) Longe brevius comparet opusculum in editione Basilensi, hoc titulo insignitum.

GALENI DE SUCCEDANEIS LIBER.

Quum de ſuccedaneis *medicamentis* tractatum tum Dioſcorides tum maxime Philiſtio et Euryphon conſtruxerint, age nos quoque de his pauca dicamus. Ea vero vocamus ſuccedanea medicamenta, quae in aliorum locum ſuccedunt. De his namque utilis erit ſermo iis praecipue qui artis operibus incubuerunt, ac certas neque contemnendas moliuntur morborum curationes. Multi ſiquidem medici medicamentis ad aegros curandos idoneis plerum-

Ed. Chart. XIII. [965.]
πολλάκις τῶν ἐπιτηδείων τοῖς θεραπευομένοις ἀλλόκοτά τινα καὶ μὴ τὸν αὐτὸν λόγον σώζοντα τῆς δυνάμεως τῶν ἐπιτηδείων ἐμβάλλουσι φάρμακα. καὶ τό γε δέον αὐτοῖς, ἵνα μὴ τοιούτοις περιπίπτωσιν ἀτόποις, τὴν περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως ἐπισκέπτεσθαι πραγματείαν. εἰ δὲ μὴ ταύτην ἐκμανθάνουσι μηδὲ τοῖς προκειμένοις προσέχουσι τὸν νοῦν, δικαίως σφάλλονται περὶ τὰς θεραπείας. σοὶ δ', ὦ Διογενιανέ, τῷ τῆς ἀληθείας ἐρῶντι καὶ τὰς δυνάμεις τῶν φαρμάκων ἐκμανθάνειν βουλομένῳ ὀλίγα διαλεξάμενος ἄρξομαι τῶν προτεθέντων. ἔσται δέ μοι ὁ λόγος πρὸς σὲ ἀληθὴς, ἀναμνησθέντι τοῦ ποτέ μοι συμβάντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. εὐθέως παραγενομένου ἐκεῖσε γύναιόν μοι προσῆλθε μέλλον ἀποθνήσκειν, ἔχον διάθεσιν ἰσχυρὰν, ἧς τὴν διήγησιν οὐ πρόκειται νῦν εἰπεῖν. καὶ ζητοῦντός μου λυχνίδα, ἵνα τὸ δέον αὐτῇ προσάξω φάρμακον, εἰ μὴ εὐθέως εὗρον ἀκανθίου σπέρμα, ἔμελλεν ἀπόλλυσθαι παραχρῆμα τὸ γύναιον. ὡς δ' εὑρέθη τὸ ἀνάλογον τῇ λυχνίδι, εὐθέως ἐχρησάμην αὐτῷ καὶ συνῆλθεν εἰς ταὐτό. τῇ δὲ ἑξῆς ἡμέρᾳ

que indigentes aliena quaedam, neque eandem, quae idoneis inest, facultatum rationem servantia ingerunt. Atque eos decet ne in hujusmodi incidant absurda, de simplicium medicamentorum facultatibus tractationem speculari. Quod si neque eam ediscant neque animum propositis rebus intentum praebeant, in curationibus jure falluntur. Tibi vero, Diogeniane, veritatis amatori, medicamentorum facultates ediscere volenti, paucis explicatis ab iis quae praeposita sunt exordiar. Erit autem mihi oratio vera ad te in memoriam revocanti id quod olim mihi contigit Alexandriae. Quum enim illuc accederem, statim mulier ad me jam moritura se contulit, vehementi affecta morbo, cujus narrationem proferre nunc haud propositum est. Quum autem lychnidem quaererem, ut opportunum illi remedium conciliarem, nisi statim acanthii semen reperissem, interiisset derepente mulier. Verum ut repertum est lychnidi analogum succedaneum, quamprimum eo sum usus quod ad idem convenit. At sequenti die nonnulli

Ed. Chart. XIII. [965. 966]
παραγενόμενοί τινες τῶν θεωμένων αὐτὴν προτέρων ἰατρῶν ἠξίουν ἀκοῦσαι τὸ δέον φάρμακον. εὐθέως οὖν ἀκούσαντες παρεκάλεσαν γραφῆναι αὐτοῖς τὸν περὶ τῶν ἀντεμβαλλομένων λόγον. ἀρξώμεθα οὖν τῶν προκειμένων ἐκ τοῦ προειρημένου εἴδους τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ποιησάμενοι. εἰ δὲ καὶ κατὰ στοιχεῖον, ὥς τινες ἐθέλουσι, τοῦτο ποιήσωμεν.

[966] Α.

Ἀντὶ ἀκανθίου σπέρματος, λυχνίδος σπέρμα.
ἀντὶ ἀβροτόνου, ὀρίγανον.
ἀντὶ ἀγαλλόχου, κενταύριον.
ἀντὶ ἀγαρικοῦ, ἐπίθυμον ἢ εὐφόρβιον.
ἀντὶ ἀγρίας σταφίδος, φοίνικες Συριακοί.
ἀντὶ ἀγχούσης, ὑάκινθος.
ἀντὶ ἀειζώου, φύλλα ἢ χυλὸς θρίδακος.
ἀντὶ αἰγείρου ἀκρεμόνων, σάμψυχον.
ἀντὶ ἀκακίας, σχίνου χύλισμα.
ἀντὶ ἀκάνθης, ἀκάνθου κεράτια.

medicorum, qui prius illam curaverant, accedentes opportunum optabant medicamentum audire. Statim igitur audientes rogarunt, ut illis de ſuccedaneis opus a me ſcriberetur. Incipiamus itaque ab iis quae praepoſuimus, ex praedicta ſpecie facientes operis initium. Idque etiam ſecundum literarum ſeriem, ut quidam volunt, faciamus.

Α.

Pro acanthii ſemine, lychnidis ſemen.
pro abrotono, origanum.
pro agallocho, centaurium.
pro agarico, epithymum vel euphorbium.
pro agria ſtaphide, dactyli Syriaci.
pro anchuſa, hyacinthus.
pro ſempervivo, folia vel ſuccus lactucae.
pro populi gemmis, ſampſuchus.
pro acacia, lentiſci ſuccus.
pro ſpina, acanthi ſiliquae.

Ed. Chart. XIII. [966.]
ἀντὶ ἀκάνθου κερατίων, ἀκάνθη.
ἀντὶ ἀκονίτου, ἴριδος ἀγρίας ἡ ῥίζα.
ἀντὶ ἀκόρου, ἀσάρου ῥίζα.
ἀντὶ ἀκτέας, γλαύκιον ἢ κόπρος ὕϊος.
ἀντὶ ἀκτῆς βοτάνης, ἄκανθα ἢ ἀκάνθου κεράτια.
ἀντὶ ἁλικακάβου, δορυκνίου ἢ στύχνου σπέρμα.
ἀντὶ ἁλὸς ἀμμωνιακοῦ, ἅλας Καππαδοκικόν.
ἀντὶ ἁλὸς Καππαδοκικοῦ, ἅλας ἀμμωνιακόν.
ἀντὶ ἁλὸς ἄνθους, σανδαράχη.
ἀντὶ ἀλόης, κόπρος ἴβεως.
ἀντὶ ἀλόης Ἰνδικῆς, ἀλόης χλωρᾶς φύλλα, γλαύκιον, λύκιον ἢ κενταύριον.
ἀντὶ ἀλώπεκος στέατος, στέαρ ἄρκειον.
ἀντὶ ἄμεως, ἄνισον.
ἀντὶ ἀμιάντου, ἀφροσέλινον.
ἀντὶ ἀμύλου, γύρις ξηρά.
ἀντὶ ἀμυγδάλων πικρῶν, ἀψίνθιον.
ἀντὶ ἀμμωνιακοῦ θυμιάματος, πρόπολις.

pro acanthi ſiliquis, ſpina.
pro aconito, iridis agreſtis radix.
pro acoro, aſari radix.
pro ſambuco, glaucium vel ſtercus ovis.
pro ſambuco herba, ſpina vel acanthi ſiliquae.
pro halicacabo, dorycnii vel ſolani ſemen.
pro ſale ammoniaco, ſal Cappadocicum.
pro ſale Cappadocico, ſal ammoniacum.
pro ſalis flore, ſandaracha.
pro aloe, fimus ibis.
pro aloe Indica, aloes viridis folia, glaucium, lycium vel centaurium.
pro axungia vulpina, axungia urſina.
pro ameos, aniſum.
pro amianto, aphroſelinum.
pro amylo, gyris ſicca.
pro amygdalis amaris, abſinthium.
pro ammoniaco ſuffitu, propolis.

Ed. Chart. XIII. [966.]

ἀντὶ ἀμώμου, ἄκορος.
ἀντὶ ἀνίσου, δαῦκος.
ἀντὶ ἀράκου, σήσαμον.
ἀντὶ ἀργεμώνης, σερίφιον.
ἀντὶ ἀριστολοχίας, κληματὶς ξηρά.
ἀντὶ ἀριστολοχίας στρογγύλης, ἀριστολοχία μακρά.
ἀντὶ ἀρκευθίδων, κύπερος.
ἀντὶ ἅρμαλα, καρδάμωμον Βαβυλώνιον.
ἀντὶ Ἀρμενίου, μέλαν Ἰνδικόν.
ἀντὶ ἀρσενικοῦ, σανδαράχη.
ἀντὶ ἀρωματικῆς, κάλαμος ἀρωματικός.
ἀντὶ ἀσάρου, ζιγγίβερ.
ἀντὶ ἀσβέστου, ἡ εἰς τὰ βάφια ἄκανθα.
ἀντὶ ἀσβέστου ὃ λέγεται τίτανος, ἀδάρκης.
ἀντὶ Ἀσίου λίθου, λίθος γαγάτης ἢ ἅλες ἀμμωνιακοὶ ἢ σανδαράχη.
ἀντὶ ἀσπαλάθου, ἐρίκης καρπὸς ἢ ἄγνου σπέρμα.

pro amomo, acorus.
pro aniſo, daucus.
pro araco, ſeſamum.
pro argemone, ſcriphium.
pro ariſtolochia, clematis arida.
pro ariſtolochia rotunda, ariſtolochia longa.
pro juniperi baccis, cyperus.
pro ruta ſylveſtri, cardamomum Babylonicum.
pro Armenio lapide, atramentum Indicum.
pro arſenico, ſandaracha.
pro aromatice, calamus odoratus.
pro aſaro, zingiber.
pro aſbeſto, ſpina quae injicitur in tinctoria.
pro aſbeſto qui calx viva dicitur, adarces.
pro Aſio lapide, gagates lapis vel ſal ammoniacus vel ſandaracha.
pro aſpalatho, erices fructus aut viticis ſemen.

ἀντὶ ἀσφάλτου, πίσσα ὑγρὰ βρυττία ἢ γῆ ἀμπελῖτις.
ἀντὶ ἀσφοδέλου ῥίζης, σεύτλου χυλός.
ἀντὶ ἀψινθίου, ἀβρότονον.

Β.

Ἀντὶ βαλαυστίου, ὑποκιστὶς ἢ σκυτίνη ῥόα.
ἀντὶ βαλσάμου, λευκοῦ ἰοῦ ῥίζα.
[967] ἀντὶ βαλσάμου ὀποῦ, στακτὴ σμύρνης.
ἀντὶ βδελλίου, σφάγνος ἀρωματικός.
ἀντὶ βήσασα, σπέρμα πηγάνου ἀγρίου ἢ ἡμέρου.
ἀντὶ βουπρήστεως, σίλφαι βδέουσαι ἢ βδέλλα.
ἀντὶ βουτύρου, γάλακτος βοείου ἐπίπαγος.
ἀντὶ βρυωνίας, ἀσάρου ῥίζα.
ἀντὶ βρυττίας πίσσης, ἡ κοινὴ ἑψέσθω μετ' ὄξους.

Γ.

Ἀντὶ γεντιανῆς, ἑλένιον ἢ πετροσελίνου ῥίζα.

pro asphalto, *bitumine*, pix liquida bruttia vel terra ampelitis.
pro asphodelo, succus betae.
pro absinthio, abrotonum.

B.

Pro balaustio, hypocistis vel malicorium.
pro balsamo, albae violae radix.
pro balsami succo, myrrhae succus.
pro bdellio, calamus odoratus.
pro besasa, semen rutae sylvestris vel domesticae.
pro bupresti, vermes panarii vel hirudo.
pro butyro, lac bubulum concretum.
pro bryonia, asari radix.
pro bruttia pice, coquatur communis cum aceto.

G.

Pro gentiana, helenium vel petroselini radix.

Ed. Chart. XIII. [967.]

ἀντὶ γεντιανῆς ῥίζης, σελίνου ἀρωματικοῦ ῥίζα, ὑπάρχει δὲ τὸ πετροσέλινον ἢ ῥαίδον, ἔστι δὲ τὸ ἑλένιον.
ἀντὶ γῆς ἁπαλῆς ἢ ἀμπελίτιδος, μολυβδαίνα.
ἀντὶ γῆς ἀστέρος, γῆ κιμωλία.
ἀντὶ γῆς Ἐρετριάδος, τίτανος Θηβαϊκός.
ἀντὶ γῆς Κρητικῆς, γῆ ἐρετριάς.
ἀντὶ γῆς Μεγάρας, ἀλόης ἄχνη.
ἀντὶ γῆς Σαμίας, λευκογράφις Αἰγυπτία.
ἀντὶ γλήχωνος, ὕσσωπον.
ἀντὶ γλυκυῤῥίζης χυλοῦ, συκαμίνου χυλὸς ἢ γλυκοκαλάμου χυλός.
ἀντὶ γογγυλίδος, ἡλιοτροπίου βοτάνης καρπός.
ἀντὶ γυπὸς κόπρου, περιστερᾶς κόπρος.

Δ.

Ἀντὶ δαμασσωνίου, καρπήσιον ἢ καλαμίνθη ἢ ἠρύγγιον.
ἀντὶ δαύκου σπέρματος, σίου σπέρμα.
ἀντὶ δαφνίδων, ἕρπυλλον ξηρόν.

pro gentianae radice, apii odorati radix, quod eſt petroſelinum vel rhaedon, quod helenium eſt.
pro terra molli vel ampelitide, plumbago.
pro terra ſtellari, terra cimolia.
pro terra Eretria, calx Thebaica.
pro terra Cretica, terra Eretria.
pro terra Megarica, aloes ſpuma.
pro terra Samia, leucographis Aegyptia.
pro pulegio, hyſſopum.
pro glycyrrhizae ſucco, mori ſuccus vel ſaccharum.
pro rapa, heliotropii herbae fructus.
pro ſtercore vulturis, columbae ſtercus.

D.

Pro damaſonio, carpeſium aut calamintha vel eryngium.
pro dauci ſemine, ſii ſemen.
pro lauri baccis, ſerpillum aridum.

Ed. Chart. XIII. [967.]
ἀντὶ δικτάμνου, γλήχων ἢ ἐλελίσφακος.
ἀντὶ διφρυγοῦς, μίσυ ὀπτὸν ἢ λίθος φρύγιος ἢ χαλκὸς κεκαυμένος ἢ λίθος πυρίτης.
ἀντὶ δορυκνίου, ὑοσκυάμου ἢ ἐλελισφάκου σπέρμα.
ἀντὶ δρακοντίου, ἄρον.

E.

Ἀντὶ ἐβένου, λώτινον ξύλον.
ἀντὶ ἐβίσκου ῥίζης, ῥίζα παπύρου ἢ φύλλα μορέας.
ἀντὶ ἐλαίας δακρύου, ὑποκιστίδος χυλός.
ἀντὶ ἐλαίας Αἰθιοπικῆς δακρύου, ἀκακίας μέρη. β.
ἀντὶ ἐλαίου κικίνου, δάφνινον ἢ ἔλαιον παλαιόν.
ἀντὶ ἐλαίου παλαιοῦ, σικυώνιον, ἐλαίου τὸ διπλοῦν, στέαρ παλαιὸν χοίρειον, τὸ διπλοῦν ἔλαιον ἕψε μετὰ στέατος ὑὸς παλαιοῦ.
ἀντὶ ἐλαίου ῥοδίνου, ἔλαιον μήλινον.
ἀντὶ ἐλαίου σπανοῦ, θάλλους ἐλαίῳ ἁπαλοὺς θλάσας ἐπίβαλλε.
ἀντὶ ἐλαίου χαμαιμηλίνου, ἔλαιον ῥόδινον.

pro dictamno, pulegium vel ſalvia.
pro diphryge, miſy crematum vel lapis phrygius vel aes uſtum vel lapis pyrites.
pro dorycnio, alterci vel ſalviae ſemen.
pro dracontio, arum.

E.

Pro ebeno, loti arboris lignum.
pro ebiſci radice, radix papyri vel mori folia.
pro olivae lacryma, hypociſtidis ſuccus.
pro olivae Aethiopicae lacryma, acaciae duplum.
pro oleo cicino, laurinum aut vetus oleum.
pro oleo vetere, ſicyonium, olei duplum, adeps porcina vetus, duplum oleum coque cum axungia porci veteris.
pro oleo roſaceo, oleum cydoneum.
pro oleo pauco, fractos oleae ramulos teneros oleo impone.
pro oleo chamaemelino, oleum roſaceum.

Ed. Chart. XIII. [967. 968.]

ἀντὶ ἐλαίου ῥαφανίνου, ἔλαιον κίκινον.

ἀντὶ ἐλατηρίου χυλοῦ, πράσου χυλὸς ἢ χυλὸς συκέας.

ἀντὶ ἐλαφείου στέατος, ὕειον.

ἀντὶ ἐλελισφάκου, καλαμίνθη.

[968] ἀντὶ ἐλλεβόρου μέλανος, στρουθίου ἢ παπύρου ῥίζα.

ἀντὶ ἐλενίου, κόστος.

ἀντὶ ἐννεαφύλλου, κολοκυνθίδος σπέρμα ἢ ποταμογείτων.

ἀντὶ ἐπιθύμου, κολοκυνθίδος σπέρμα.

ἀντὶ ἐρέγμου, στρούθιον.

ἀντὶ ἐρίκης, κηκὶς ὀμφακῖτις.

ἀντὶ ἐρίκης καρποῦ, κισσὸς ὄμφαξ.

ἀντὶ ἐρίνου φύλλων, φύλλα μορέας ἢ κόπρος ἴβεως.

ἀντὶ ἑρπύλλου, ποταμογείτων ἢ πύρεθρον.

ἀντὶ ἐρυσίμου, ἔρεγμον ἢ στρούθιον.

ἀντὶ εὐζώμου σπέρματος, ἐρυσίμου σπέρμα.

ἀντὶ εὐπατορίου, χαμαιπίτυς.

ἀντὶ εὐφορβίου, κόπρος περιστερᾶς ἀγρίας ἢ ἀγαρικόν.

pro oleo rhaphanino, oleum cicinum.

pro elaterii ſucco, porri ſuccus ficusque ſuccus.

pro cervino adipe, ſuillum.

pro ſalvia, calamintha.

pro elleboro nigro, ſtruthii aut papyri radix.

pro enula, coſtus.

pro novemfolio, colocynthidis ſemen vel potamogeton.

pro epithymo, colocynthidis ſemen.

pro ſaba freſa, ſtruthium.

pro erice, galla immatura vel omphacitis.

pro ericis fructu, hedera immatura.

pro erini foliis, mori folia vel ſtercus ibis.

pro ſerpyllo, potamogeton vel pyrethrum.

pro irione, faba freſa vel ſtruthium.

pro erucae ſemine, eryſimi ſemen.

pro eupatorio, chamaepitys.

pro euphorbio, ſtercus palumborum vel agaricum.

Ed. Chart. XIII. [968.]

Z.

Ἀντὶ ζιγγιβέρεως, πύρεθρον.

H.

Ἀντὶ ἡδυόσμου, καλαμίνθη.
ἀντὶ ἡλιοτροπίου σπέρματος, γογγυλίδος σπέρμα.

Θ.

Ἀντὶ θαψίας, καρδάμου ἢ εὐζώμου σπέρμα.
ἀντὶ θαψίας χυλοῦ, χαμαιλέοντος μέλανος χυλὸς ἢ ἐλύδριον.
ἀντὶ θερμουντιάδος, γλυκόφυλλον.
ἀντὶ θείου ἀπύρου, σανδαράχη.
ἀντὶ θρίδακος, ἴντυβον.

I.

Ἀντὶ ἰξοῦ δρυΐνου, χαμαιλέων μέλας.
ἀντὶ ἰοῦ σιδήρου, λιθάργυρος ἢ σκωρία σιδήρου.
ἀντὶ ἰοῦ χαλκῆς, χολὴ γυπὸς ἢ πέρδικος.

Z.

Pro zingibere, pyrethrum.

H.

Pro mentha, calaminthe.
pro heliotropii ſemine, rapae ſemen.

Θ. Th.

Pro thapſia, cardami vel erucae ſemen.
pro thapſiae ſucco, chamaeleonis nigri ſuccus vel elydrium.
pro thermuntiade, glycophyllum.
pro ſulfure vivo, ſandaracha.
pro lactuca, intybus.

I.

Pro viſco quercino, chamaeleon niger.
pro ferri rubigine, argenti ſpuma vel ſcoria ferri.
pro aeris aerugine, ſel vulturis vel perdicis.

Ed. Chart. XIII. [968. 969.]
ἀντὶ ἱππούρεως, χαμαιπίτυς.
ἀντὶ ἴριδος Ἰλλυρικῆς, ἑλένιον ἀρωματικόν.

Κ.

Ἀντὶ καδμίας, λευκογραφὶς Αἰγυπτία.
ἀντὶ καλάμου ἀρωματικοῦ, σφάγνος.
ἀντὶ καλαμίνθης, ἄγριον ἡδύοσμον.
ἀντὶ καλλικέρω, τῆλις.
ἀντὶ κανθαρίδων, φαλάγγια.
ἀντὶ καππάρεως ῥίζης, ἐρίκης ῥίζα ἢ μυρίκης.
ἀντὶ καρδαμώμου, ξυλοκάρπασον ἢ κύπερις ἀμμωνιακή.
ἀντὶ κασσίας, μάννα κιννάμωμον διπλοῦν ἢ βράθυ.
ἀντὶ καστορίου, ἀγάλλοχον ἢ σίλφιον ἢ σιλφῶν βδεουσῶν ἔντερα.
ἀντὶ κάγχρυος, δαφνῆς κόκκοι ἢ πύρεθρον.
[969] ἀντὶ κεδρίας, κεδρίδες.
ἀντὶ κεδρίδων, λάδανον.
ἀντὶ κεραυνίου, λευκογραφίς.

pro equifeto, chamaepitys.
pro iride Illyrica, helenium odoratum.

K.

Pro cadmia, leucographis Aegyptia.
pro calamo aromatico, fphagnus.
pro calaminthe, fylveftris mentha.
pro callicero, faenugraecum.
pro cantharidibus, phalangia.
pro capparis radice, ericae radix aut myricae.
pro cardamomo, xylocarpafum vel cyperis ammoniaca.
pro caffia, manna, cinnamomum duplum vel fabina.
pro caftorio, agallochum vel filphium vel vermis panarii vifcera.
pro canchry, lauri baccae vel pyrethrum.
pro cedria, baccae cedri.
pro cedri baccis, ladanum.
pro ceraunio, leucographis.

Ed. Chart. XIII. [969.]

ἀντὶ κέρατος ἐλάφου, κέρας αἰγός.

ἀντὶ κηροῦ, ἔρεγμος μετὰ προπόλεως ἕψεται καὶ τρίβεται.

ἀντὶ κηρύκων, ὄστρεα.

ἀντὶ κίκεως, γλοιὸς ἀπὸ παλαίστρας.

ἀντὶ κικίδος, μυρίκης καρπός.

ἀντὶ κινναβάρεως, ῥοδοειδ[illegible]

ἀντὶ κινναμώμου, πήγανον ἄγριον διπλοῦν ἢ τριπλοῦν καὶ ποιεῖ κρεῖττον τοῦ κινναμώμου ἢ λιβάνου φλοιοῦ τὸ πρὸς ἴσον ἢ κυπέρεως Ἀττικῆς τὸ ἴσον ἢ κασσίας σύριγγος διπλάσιον ἢ βράθυος διπλοῦν.

ἀντὶ κισσήρεως, γῆ Κρητική.

ἀντὶ κισσοῦ ὀποῦ, ὀπὸς Περσικός.

ἀντὶ κλινοποδίου, ἡλιοτρόπιον.

ἀντὶ κνιδοσπέρμου, κονίου σπέρμα.

ἀντὶ κνίκου σπέρματος, ἄγνου σπέρμα.

ἀντὶ κολοκυνθίδος, σπέρμα κίκεως, ὅ ἐστι κρότωνος.

ἀντὶ κολοφωνίας, ἀπόχυμα.

ἀντὶ κομαρέας, ἀμμωνιακὸν θυμίαμα.

pro cornu cervi, cornu caprinum.

pro cera, faba fresa cum propoli cocta et trita.

pro muricibus, ostrea.

pro citi *ricino*, sordes a palaestra.

pro galla, myricae fructus.

pro cinnabari, rosei pastilli.

pro cinnamomo, rutae sylvestris duplum triplumve et melius facit cinnamomo; vel thuris cordicis tantundem vel cypereos Atticae tantundem vel cassiae fistulae duplum vel sabinae duplum.

pro pumice, terra Cretica.

pro hederae succo, succus Persicus.

pro clinopodio, heliotropium.

pro cnidospermo, conii semen.

pro carthami semine, viticis semen.

pro colocynthide, cici seu ricini semen.

pro colophonia *pice*, pix navibus abrasa.

pro comaro, ammoniacus suffitus.

Ed. Chart. XIII. [969.]

ἀντὶ κόπρου αἰλούρου, κόπρος ἰχνεύμονος.

ἀντὶ κόπρου γυπὸς, περιστερᾶς κόπρος.

ἀντὶ κόπρου λύκου, κυνὸς κόπρος.

ἀντὶ κόπρου τρυγόνος, κόπρος περιστερᾶς.

ἀντὶ κοραλλίου, σύμφυτον ἢ μῶλυ.

ἀντὶ κόστου, ἀμμωνιακὸν, κεδρίδες, ἑλένιον.

ἀντὶ κοτυληδόνος, ὀνοκάρδιον ἢ ἀναγαλλίς.

ἀντὶ κρινανθέμου, ἀφροδισιάς.

ἀντὶ κρόκου, κροκόμαγμα.

ἀντὶ κροκομάγματος, ἀλόη Ἰνδικὴ ἢ ἀγάλλοχον Ἰνδικόν.

ἀντὶ κροκοδείλου στέατος, κυνὸς θαλαττίου στέαρ.

ἀντὶ κυμίνου, κράμβης σπέρμα.

ἀντὶ κυμίνου Αἰθιοπικοῦ, μελάνθιον.

ἀντὶ κυνοσβάτου, ἁλικακάβου σπέρμα.

ἀντὶ κυπέρεως, ἀρκευθὶς ἡ μεγάλη, ἀρκευθίδων μῆλα ἢ καρδάμωμον.

ἀντὶ κύφεως, ἰσχὰς κεκαυμένη.

ἀντὶ κωνείου, κοριάνδρου ἢ ψυλλίου σπέρμα.

pro ſtercore aeluri, ichneumonis ſtercus.

pro vulturis ſtercore, columbi ſtercus.

pro ſtercore lupi, canis ſtercus.

pro ſtercore turturis, ſtercus columbi.

pro corallio, ſymphytum vel moly.

pro coſto, ammoniacum, cedri fructus, helenium.

pro cotyledone, onocardium vel anagallis.

pro crinanthemo, *lilio*, aphrodiſium, acorus.

pro croco, crocomagma.

pro crocomagmate, aloe Indica vel agallochum Indicum.

pro crocodili adipe, canis marini adeps.

pro cumino, braſſicae ſemen.

pro cumino Aethiopico, melanthium.

pro canirubo, halicacabi ſemen.

pro cyperi, juniperus magna, juniperi baccae vel cardamomum.

pro cyphi, carica uſta.

pro cicuta, coriandri vel pſyllii ſemen.

Λ.

Ἀντὶ λαγωοῦ θαλαττίου, κόγχος ποτάμιος ἢ λαγωὸς ποτάμιος.
ἀντὶ λαδάνου, σάμψυχον.
ἀντὶ λαθυρίδων, κόκκος κνίδιος.
ἀντὶ λαπάθου ῥίζης, ῥίζα πυρέθρου ἢ κυνάρας.
ἀντὶ λεπιδίου ῥίζης, φύλλα καππάρεως.
ἀντὶ λεπιδίου, ἐρυθρόδανον.
ἀντὶ λευκίνου ἄνθους, στρούθιον.
ἀντὶ λημνίας σφραγῖδος, σανδαράχη.
ἀντὶ λιβάνου, γῆ ἀμπελῖτις.
ἀντὶ λιβάνου φλοιοῦ, μάννα λιβάνου.
ἀντὶ λιβάθρου, τράκτυλος.
[970] ἀντὶ λίθου Ἀσίου, λίθος γαγάτης, κόπρος αἰγὸς ἢ ἅλες ἀμμωνιακοὶ κεκαυμένοι ἢ σανδαράχη.
ἀντὶ λίθου μαγνήτου, λίθος Φρύγιος.
ἀντὶ λίθου ὀνυχίτου, λίθος ἀχάτης.
ἀντὶ λίθου πυρίτου, λίθος πυρόβολος.

L.

Pro lepore marino, concha fluvialis vel lepus fluvialis.
pro ladano, sampsuchus.
pro lathyride, granum cnidium.
pro lapathi radice, radix pyrethri vel cynarae.
pro lepidii radice, folia capparis.
pro lepidio, rubra.
pro leucini flore, struthium.
pro lemnio sigillo, sandaracha.
pro libano i. e. thure, terra ampelitis.
pro thuris cortice, manna thuris.
pro libathro, tractylus.
pro lapide Asio, lapis gagates, caprae stercus vel sal ammoniacus crematus vel sandaracha.
pro lapide magnete, lapis Phrygius.
pro lapide onychite, lapis achates.
pro lapide pyrite, lapis pyrobolus.

Ed. Chart. XIII. [970.]
ἀντὶ λίθου Φρυγίου, λίθος ἀργυρίτης ἢ πυρίτης.
ἀντὶ λίθου ἀχάτου, λίθος σαρδόνυξ.
ἀντὶ Χαλκηδονίου, λίθος κυάνεος.
ἀντὶ λίθου ὑακίνθου, λίθος βηρύλλιος.
ἀντὶ λίθου σμαράγδου, λίθος ἴασπις.
ἀντὶ λίθου σπόγγου, λίθος ὁ ἐξουρούμενος.
ἀντὶ λινοσπέρμου, κυάμου χυλός.
ἀντὶ λιβυστικοῦ σπέρματος, ῥίζα λυβιστικοῦ ἢ σπέρμα σταφυλίνου ἢ σίου.
ἀντὶ λυχνίδος, ἀκανθίου σπέρμα.
ἀντὶ λωτοῦ σπέρματος, σεύτλου σπέρμα.

Μ.

Ἀντὶ μαγνησίας ὑελίνου, πτύελον Ἰταλικόν.
ἀντὶ μαγνήτου, λίθος Φρύγιος ἢ αἱματίτης.
ἀντὶ μαλαβάθρου, κασσία σφαιρίτης ἢ ναρδοστάχυς ἢ τράκτυλος ἢ νάρδος Ἰνδική.
ἀντὶ μαλάχης, τῆλις.

pro lapide Phrygio, lapis argyrites vel pyrites.
pro lapide achate, lapis ſardonyx.
pro lapide Chalcedonio, cyaneus.
pro lapide hyacintho, lapis beryllus.
pro lapide ſmaragdo, lapis iaſpis.
pro lapide ſpongo, lapis ſelectus.
pro lini ſemine, fabae ſuccus.
pro liguſtici ſemine, radix liguſtici vel ſemen paſtinacae vel ſii.
pro lychnide, acanthii ſemen.
pro loti ſemine, betae ſemen.

M.

Pro magnete vitreo, ſpuma Italica.
pro magnete, lapis Phrygius vel haematites.
pro malabathro, caſſia rotunda vel ſpica nardi vel tractylus vel ſpica Indica.
pro malva, foenu graecum.

Ed. Chart. XIII. [970.]
ἀντὶ μανδραγόρου, ἐλαίας δάκρυον.
ἀντὶ μανδραγόρου χυλοῦ, δορύκνιον.
ἀντὶ μάννης, λιβάνου φλοιός.
ἀντὶ μαστίχης, σχοίνου καρδία ἢ τερεβινθίνη.
ἀντὶ μελιλώτου, λωτὸς ἄγριος.
ἀντὶ μέλιτος, ἕψημα.
ἀντὶ μενδησίου οἴνου, οἶνος Ἰταλικός.
ἀντὶ μήκωνος, μανδραγόρου χυλός.
ἀντὶ μηλοκυδωνίων, μελίλωτον.
ἀντὶ μήου, μυροβάλανος.
ἀντὶ μίσυος ὀπτοῦ, διφρυγές.
ἀντὶ μίσυος Κυπρίου, ὤχρα Κύπρια.
ἀντὶ μισυδίου, ὤχρα.
ἀντὶ μολυβδαίνης, λιθάργυρον.
ἀντὶ μολύβδου κεκαυμένου, ψιμμίθιον.
ἀντὶ μόρων χυλοῦ, βάτων φύλλα.
ἀντὶ μυελοῦ ἐλαφείου, στέαρ ἐλάφειον ἢ μυελὸς μόσχειος.
ἀντὶ μυελοῦ μόσχου, οἴσυπος ἢ μυελὸς ἐλάφειος.

pro mandragora, olivae lacryma.
pro mandragorae ſucco, dorycnium.
pro manna, thuris cortex.
pro maſtiche, lentiſci caulis vel terebinthina.
pro meliloto, lotus ſylveſtris.
pro melle, ſapa.
pro mendeſio vino, vinum Itàlicum.
pro papavere, mandragorae ſuccus.
pro malis cydoniis, melilotum.
pro meo, myrobalanus.
pro miſy uſto, diphryges.
pro miſy Cyprio, ochra Cypria.
pro miſydio, ochra.
pro molybdaena, lithargyrus.
pro plumbo cremato, ceruſa.
pro mori ſucco, rubi folia.
pro medulla cervi, edeps cervi vel medulla vituli.
pro medulla vituli, oeſypus vel medulla cervi.

Ed. Chart. XIII. [970. 971.]

ἀντὶ μυοχόδων, μυίας ἴσα.
ἀντὶ μυροβαλάνου, πεύκινον ἢ γλαύκιον.
ἀντὶ μυρσινίτου, ὀπὸς μορέας ἢ ῥοδακίνου.
ἀντὶ μυρσίνου ἐλαίου, σχίνινον ἢ μήλινον.

N.

Ἀντὶ νάπυος, καρδάμου ἢ γογγυλίδος σπέρμα.
ἀντὶ νάπυος σπέρματος, γογγυλίδος σπέρμα.
ἀντὶ νάρδου Συριακῆς, σχοῖνος ἀρωματικὸς ἢ σχοίνου ἄνθος.
ἀντὶ νάρδου ἀγρίας, νάρδος Ἰνδική.
ἀντὶ νάρδου Ἰνδικῆς, νάρδος Κελτική.
ἀντὶ νίτρου ἐρυθροῦ, ναρδόσταχυς.
ἀντὶ νίτρου, ἀφρόνιτρον ἢ ἅλας ὀπόν.

[971] *Ξ.*

Ἀντὶ ξυλοβαλσάμου, ῥίζα λευκοΐου.
ἀντὶ ξιφίου γλευκίου ῥίζης, σατυρίου σπέρμα.

pro muſcerda, muſcae aequalia.
pro myrobalano, peucinum vel glaucium.
pro myrſinite, ſuccus mori vel rhodacini.
pro myrtino oleo, lentiſcinum vel cydoniorum.

N.

Pro napy, cardami aut rapi ſemen.
pro napyos ſemine, rapi ſemen.
pro nardo Syriaca, juncus odoratus aut ſchoenanthos.
pro nardo ſylveſtri, nardus Indica.
pro nardo Indica, nardus Celtica.
pro nitro rubro, nardi ſpica.
pro nitro, ſpuma nitri vel ſal coctum.

X.

Pro xylobalſamo, radix leucoii.
pro xiphii gleucii radice, ſatyrii ſemen.

Ed. Chart. XIII. [971.]
ἀντὶ ξυλοκαρπάσου, κιννάμωμον.
ἀντὶ ξυλοκασίας, κιννάμωμον.

O.

Ἀντὶ οἰνάνθης χυλοῦ, χυλὸς ἀμπελίνου βλαστοῦ ἢ δένδρου ἢ ξηρὸς ὄμφαξ.
ἀντὶ οἰνάνθης χυλοῦ, ἀμπελόξυλον.
ἀντὶ οἴνου Ἰταλικοῦ, οἶνος Μενδήσιος.
ἀντὶ οἴνου Ῥοδίου, αὐστηρὸς οἶνος.
ἀντὶ οἴνου Συριακοῦ, οἶνος Ῥόδιος.
ἀντὶ ὀμφακίου, ῥοῦ χυλός.
ἀντὶ ὄμφακος, σίδια ἢ κικὶς ὀμφακῖτις.
ἀντὶ ὀνοκαρδίου, ψύχα βοτάνη.
ἀντὶ ὀποῦ βαλσάμου, δάδινον, σμύρνης στακτὴ, ὀπὸς καρπάσου, καρπὸς βαλσάμου.
ἀντὶ ὀποῦ Θήβης, ὀπὸς μήκωνος.
ἀντὶ ὀποῦ ἰτέας, ὀπὸς κισσοῦ μέλανος.
ἀντὶ ὀποῦ καρπάσου, ὀπὸς μυρσίνης.

pro xylocarpaſo, cinnamomum.
pro xylocaſia, cinnamomum.

O.

Pro oenanthes ſucco, ſuccus ramuli vel ligni vitis vel omphacium ſiccum.
pro oenanthes ligno, vitis lignum.
pro vino Italiae, vinum Mendeſium.
pro vino Rhodio, auſterum vinum.
pro vino Syriaco, vinum Rhodium.
pro omphacio, ſuccus rhu.
pro uva acerba, malicorium vel galla immatura.
pro onocordio, pſyche herba.
pro ſucco balſami, laricis ſuccus, myrrhae gutta, ſuccus carpaſi, fructus balſami.
pro ſucco Thebaico, ſuccus papaveris.
pro ſucco ſalicis, hederae nigrae ſuccus.
pro ſucco carpaſi, ſuccus myrti.

Ed. Chart. XIII. [971.]

ἀντὶ ὀποῦ Κυρηναϊκοῦ, ὀπὸς Συριακὸς, λάσαρος ἢ μόσχου μυελὸς ἢ ὀπὸς σιλφίου.
ἀντὶ ὀποῦ μήκωνος, μανδραγόρου χυλός.
ἀντὶ ὀποῦ μορέας, κισσοῦ ὀπός.
ἀντὶ ὀποπάνακος, καστόριον, γάλα συκαμίνου, ὑγρόπισσα.
ἀντὶ ὀποῦ Περσικοῦ, κισσός.
ἀντὶ ὀποῦ πευκεδάνου, γλυκυρίζης χυλός.
ἀντὶ ὀποῦ πευκίνου, γλευκυρίζα.
ἀντὶ ὀποῦ ῥοδοδάφνης, ἰξὸς δρυΐνος.
ἀντὶ ὀποῦ συκῆς, ὀπὸς μορέας.
ἀντὶ ὀποῦ Συριακοῦ, ὀπὸς μορέας.
ἀντὶ ὀρμίνου, λινόσπερμον.
ἀντὶ ὀρνιθογάλων, ἀνθυλλίς.
ἀντὶ ὀρύζης, κρίθινον ἄλευρον ἢ κριθάλευρον.
ἀντὶ ὀστρέων, κύρηκες.

Π.

Ἀντὶ πάνακος ῥίζης γο. α', ὀποπάνακος < α'.
ἀντὶ παπύρου ῥίζης, ἐλλέβορος μέλας.

pro fucco Cyrenaico, fuccus Syriacus, lafar vel mofchi medulla vel fuccus laferpitii.
pro fucco papaveris, mandragorae fuccus.
pro fucco mori, hederae fuccus.
pro opopanace, caftorium, lac fycamini, pix liquida.
pro fucco Perfico, hedera.
pro fucco peucedani, glycyrhizae fuccus.
pro fucco peucino, dulcis radix.
pro fucco rhododaphnes, vifcum quercus.
pro fucco ficus, fuccus mori.
pro fucco Syriaco, fuccus mori.
pro ormino, lini femen.
pro ornithogalo, anthyllis.
pro oryza, hordei farina.
pro oftreis, buccina.

P.

Pro panacis radicis ℥ j, opopanacis ʒ j.
pro papyri radice, elleborus niger.

Ed. Chart. XIII. [971. 972.]

ἀντὶ πεπέρεως, ζιγγίβερ.

ἀντὶ πεπέρεως λευκοῦ, μέλαν πέπερι διπλάσιον.

ἀντὶ πεπέρεως μακροῦ, πεπέρεως λευκοῦ β'.

ἀντὶ περιστερᾶς κόπρου, κόπρος τρυγόνος ἢ γυπός.

ἀντὶ περιστερεῶνος, χαμαιλέα ἢ χαμαιλευκή.

ἀντὶ περσαίας φύλλων ξηρῶν, ῥόδα ξηρά.

ἀντὶ πευκεδάνου, γλυκυῤῥίζης χυλός.

ἀντὶ πισσελαίου, ὑγρόπισσον.

ἀντὶ πίσσης βρυττίας ὑγρᾶς, ἄσφαλτος, πίσση ἐγχώριος περίσση.

ἀντὶ πιτυοκάμπης, σφῆκες εἰς κεδρίαν σαπέντες.

[972] *ἀντὶ πολίου σπέρματος, εὐζώμου σπέρμα.*

ἀντὶ πολυγόνου χυλοῦ, χυλὸς ἀρνογλώσσου.

ἀντὶ πολυποδίου, ῥίζα χαμελαίας ἢ χαμαιλέοντος.

ἀντὶ πολυτρίχου, ἀψίνθιον.

ἀντὶ πομφόλυγος, καδμία κεκαυμένη.

ἀντὶ ποταμογείτονος, ἕρπυλλος.

ἀντὶ προπόλεως, λάδανον ἢ ἀμμωνιακόν.

pro pipere, zingiber.

pro pipere albo, nigri piperis duplum.

pro pipere longo, albi duplum.

pro columbi ſtercore, turturis vel vulturis ſtercus.

pro columbario, chamaelea vel chamaeleuce.

pro perſicae foliis ſiccis, roſae ſiccae.

pro peucedano, glycyrrhi*ζης χυλός*.

pro picino oleo, pix liquida.

pro pice brutia liquida, bitumen, pix domeſtica eximia.

pro pinorum erucis, veſpae in cedria putrefactae.

pro polii ſemine, erucae ſemen.

pro polygoni ſucco, ſuccus arnogloſſi.

pro polypodio, chamaeleae vel chamaeleontis radix.

pro polytricho, abſinthium.

pro pompholyge, cadmia cremata.

pro potamogetone, ſerpyllum.

pro propoli, ladanum vel ammoniacum.

Ed. Chart. XIII. [972.]

ἀντὶ πτερίδος, κνεώρου σπέρμα ἢ κνίδης.
ἀντὶ πυρέθρου, ζιγγίβερ.
ἀντὶ πυρέθρου ῥίζης, ῥίζα λαπάθου.

Ρ.

Ἀντὶ ῥέου, κενταύριον.
ἀντὶ ῥαφανίου ἐλαίου, κίκινον ἔλαιον.
ἀντὶ ῥητίνης, κολοφωνίας ἀπόχυμα.
ἀντὶ ῥητίνης πευκίνης, ῥητίνη τερεβινθίνη.
ἀντὶ ῥητίνης πιτυίνης ξηρᾶς, σαγαπηνόν.
ἀντὶ ῥητίνης τερεβινθίνης, ῥητίνη πευκίνη.
ἀντὶ ῥίζης καππάρεως, μυρίκης ῥίζα.
ἀντὶ ῥίζης λαπάθου, ῥίζα κινάρας.
ἀντὶ ῥίζης κινάρας, ἀσφοδέλου ῥίζα.
ἀντὶ ῥόδων ξηρῶν, φύλλα περσαίας ξηρά.
ἀντὶ ῥοδοειδοῦς, σινωπίς.
ἀντὶ ῥοὸς Συριακῆς, λαπάθου ῥίζα.

pro filice, cneori vel urticae femen.
pro pyrethro, zingiber.
pro pyrethri radice, radix lapathi.

R.

Pro rheo, centaurium.
pro rhaphanino oleo, ricininum oleum.
pro refina, colophoniae pix derafa e navibus.
pro refina picea, terebinthina.
pro refina pinea ficca, fagapenum.
pro refina terebinthina, refina picea.
pro radice cappareos, myricae radix.
pro radice lapathi, radix cinarae.
pro cinarae radice, afphodeli radix.
pro rofis ficcis, perfeae arida folia.
pro rofeis paftillis, finopis.
pro fumach Syriaco, lapathi radix.

Ed. Chart. XIII. [972.]
ἀντὶ ῥοῦ μαγειρικοῦ ξηροῦ, σάμψυχος.
ἀντὶ ῥοῦ βυρσοδεψικοῦ, κικίδες.

Σ.

Ἀντὶ σαγαπηνοῦ, χαλβάνη ἢ πίτυος ῥητίνη ξηρά.
ἀντὶ σαλαμάνδρας, σαῦρα χλωρά.
ἀντὶ σαμψύχου, ῥοῦς μαγειρικὸς ξηρός.
ἀντὶ σαντονικοῦ, ἀβρότονον.
ἀντὶ σαραπιάδος, παιονίας ῥίζα.
ἀντὶ σατυρίου, εὐζώμου σπέρμα ἢ ἐλελισφάκου.
ἀντὶ σαφίνου, ἔλαιον κίκινον.
ἀντὶ σηπίας ὀστράκου, κίσσηρις.
ἀντὶ σησάμου, λινόσπερμον.
ἀντὶ σησαμοειδοῦς, πίεσμα ἀμαραντινόν.
ἀντὶ σινήπεως, κάρδαμον ἢ καρδάμωμον.
ἀντὶ σίου, ἀσπαράγου ῥίζα ἢ λυβιστικοῦ.
ἀντὶ σισυμβρίου, ὤκιμον.

pro rhu coquinario ſicco, ſampſuchus.
pro rhu tinctorio, ricini fructus.

S.

Pro ſagapeno, galbane vel reſina pinus ſicca.
pro ſalamandra, lacerta viridis.
pro ſampſucho, rhus coquinarium ſiccum.
pro ſantonico, abrotonum.
pro ſerapide, paeoniae radix.
pro ſatyrio, erucae ſemen vel ſalviae.
pro ſaphino, oleum cicinum.
pro ſepiae cruſta, pumex.
pro ſeſamo, lini ſemen.
pro ſeſamoide, amaranthi expreſſio.
pro ſinapi, naſturcium vel cardamomum.
pro ſio, aſparagi radix vel liguſtici.
pro ſiſymbrio, ocimum.

Ed. Chart. XIII. [972. 973.]
ἀντὶ σκαμμωνίας, κολοκυνθὶς, κρότωνες κίκεως, ἐντεριῶνες ἢ λαθύρις.
ἀντὶ σκίγκου, σατύριον.
ἀντὶ σκίλλης, βολβός.
ἀντὶ σκωρίας μολύβδου, ἕλκυσμα
ἀντὶ σκωρίας Κυπρίας, μελαντηρία Αἰγυπτική.
ἀντὶ σμύρνης Τρωγλοδύτιδος, κάλαμος ἀρωματικός.
ἀντὶ σουσίνου ἐλαίου, τήλινον.
ἀντὶ σποδίου, πομφόλυξ.
ἀντὶ σποδοῦ Κυπρίας, σποδὸς φύλλων ἐλαίας.
ἀντὶ σταφίδος ἡμέρου, φοίνικος Συριακοῦ σάρξ.
ἀντὶ στέατος ἀλώπεκος, στέαρ ἄρκτειον.
ἀντὶ στέατος ἐλαφείου, στέαρ χήνειον.
[973] ἀντὶ στέατος μοσχείου, στέαρ χοίριον παλαιόν.
ἀντὶ στέατος ὑαίνης, στέαρ χήνειον ἢ στέαρ ἀλώπεκος.
ἀντὶ στίμμεως Κοπτικοῦ, λεπὶς χαλκοῦ.
ἀντὶ στοιχάδος, χαμαίδρυς.
ἀντὶ στροβίλων, σικύου σπέρμα.

pro fcammonio, colocynthis, ricini femina, fcillae pars interior vel lathyris.
pro fcinco, fatyrium.
pro fcilla, bulbus.
pro fcoria plumbi, argenti fpuma.
pro fcoria Cypria, melanteria Aegyptia.
pro myrrha Troglodytica, calamus odoratus.
pro fufino, item liliaceo oleo, oleum foenu graeci.
pro fpodio, pompholyx.
pro cinerula Cypria, cinis foliorum olivae.
pro uva paffa, palmulae Syriacae pulpa.
pro adipe vulpino, adeps urfinus.
pro adipe cervino, adeps anferinus.
pro adipe vitulino, adeps fuillus vetus.
pro adipe hyaenae, adeps anferinus vel adeps vulpinus.
pro ftibio Coptico, aeris fquama.
pro ftoechade, chamaedrys.
pro ftrobilis, cucumeris femen.

Ed. Chart. XIII. [973.]
ἀντὶ στρουθίου, εὐφόρβιον, ἐλλέβορος λευκός.
ἀντὶ στρουθίου ῥίζης, ἐλλεβόρου μέλανος ῥίζα.
ἀντὶ στυπτηρίας, ἅλας ὀρυκτόν.
ἀντὶ στυπτηρίας σχιστῆς, σίδιον.
ἀντὶ στύρακος, καστόριον.
ἀντὶ συμφύτου, κενταύριον.
ἀντὶ σίσωνος Συριακοῦ, πετροσέλινον Μακεδονικόν.
ἀντὶ σηρικοῦ, λιθάργυρος.
ἀντὶ σφάγνου, βράθυ.
ἀντὶ σφάγνου ἀρωματικοῦ, σχοῖνος εἰργασμένος.
ἀντὶ σφέκλης, σανδαράχη.
ἀντὶ σφονδυλίου, κύπρου σποδὸς ἢ φύλλων ἐλαίας.
ἀντὶ σχίνου, τερέβινθος.
ἀντὶ σχοίνου, πολυγόνου ῥίζα.
ἀντὶ σχοίνου ἀρωματικοῦ, καρδάμωμον ἢ κιννάμωμον.
ἀντὶ σώρεως, λιθάργυρος διφρυγὲς ἢ μελαντηρία.

pro ſtruthio, euphorbium, élleborus albus.
pro ſtruthii radice, ellebori nigri radix.
pro alumine, ſal foſſilis.
pro alumine ſciſſili, malicorium.
pro ſtyrace, caſtorium.
pro ſymphyto, centaurium.
pro ſiſone Syriaco, petroſelinum Macedonicum.
pro ſerico, lithargyrus.
pro ſphagno vel muſco, ſabina.
pro muſco aromatico, juncus ſativus.
pro faeoe, ſandaracha.
pro ſpondylio, liguſtri aut foliorum olivae cinis.
pro lentiſco, terebinthus.
pro junco, polygoni radix.
pro junco odorato, cardamomum vel cinnamomum.
pro ſori, lithargirus, diphryges aut melanteria.

Τ.

Ἀντὶ ταυροκόλλης, ἰχθυοκόλλα.
ἀντὶ τευκρίου, χαμαίδρυς.
ἀντὶ τερεβινθίνης, μαστίχη ἢ ῥητίνη στροβιλίνη.
ἀντὶ τιτάνου, γῆ Ἐρετρία.
ἀντὶ τραγακάνθας, κόμμι, τερεβινθίνη.
ἀντὶ τριβόλου, σατύριον.
ἀντὶ τρωξίμου, μαιούνιόν τε καὶ μαιούλιον.

Υ.

Ἀντὶ ὑακίνθου, ἄνθος ἰσάτεως.
ἀντὶ ὑγροπίσσης, ὀποπάναξ.
ἀντὶ ὑοσκυάμου σπέρματος, κυνοσβάτου σπέρμα ἢ καρπός.
ἀντὶ ὑποκυστίδος, ἀκακίας χυλός.
ἀντὶ ὑποκυστίδος σπέρματος, τραγάκανθα.
ἀντὶ ὑποκυστίδος χυλοῦ, ἀκακίας ἢ ἀκάνθης χυλός.
ἀντὶ ὑπερικοῦ, ἀνήθου σπέρμα.
ἀντὶ ὑσσώπου κηρωτῆς, μύελος μόσχειος.

T.

Pro taurino glutino, ichthiocolla.
pro teucrio, triſſago.
pro terebinthina, maſtiche vel reſina pini.
pro calce, terra Eretria.
pro tragacantha, gummi, terebinthina.
pro tribulo, ſatyrium.
pro troximo, maeounium et maeoulium.

Y.

Pro hyacintho, flos iſatidis.
pro liquida pice, opopanax.
pro hyoſcyami ſemine, canisrubi ſemen vel fructus.
pro hypocyſtide, acaciae ſuccus.
pro hypocyſtidis ſemine, tragacantha.
pro hypocyſtidis ſucco, acaciae vel ſpinae ſuccus.
pro hyperico, anethi ſemen.
pro hyſſopi cera, medulla vitulina.

ἀντὶ ὑσσώπου, θύμον.
ἀντὶ ὑαίνης χολῆς, πέρδικος χολή.

Φ.

Ἀντὶ φέκλης, σανδαράχη.
ἀντὶ φοῦ, σφάγνος.
ἀντὶ φύκου, ἄγχουσα.
ἀντὶ φύλλου, ναρδοστάχυς ἢ ἶρις Ἰλλυρική.

Χ.

Ἀντὶ χαλβάνης, σαγαπηνὸν ἢ τερεβινθίνη.
ἀντὶ χαλκάνθης, λεπὶς χαλκοῦ.
ἀντὶ χαμαίδρυος, λαπάθου ἀγρίου ῥίζα.
ἀντὶ χαμαιλέοντος χυλοῦ, ἰτέας χυλός.
ἀντὶ χαμαιμήλου, ἀνθέμις.
ἀντὶ χολῆς γαλῆς, χολὴ καμήλου.
ἀντὶ χολῆς ἔχεως, χολὴ ἰχνεύμονος.
ἀντὶ χολῆς καμήλου, χολὴ ἀσκαλαβώτου.

pro hyssopo, thymum.
pro hyaenes felle, perdicis fel.

Ph.

Pro faecula, sandaracha.
pro phu, sphagnus.
pro fuco, anchusa.
pro folio, nardi spica vel iris Illyrica.

Ch.

Pro galbano, sagapenum vel terebinthina.
pro vitriolo, aeris squama.
pro chamaedryos, lapathi agrestis radix.
pro chamaeleonis succo, salicis succus.
pro chamaemelo, anthemis.
pro felle mustelae, fel cameli.
pro felle viperae, fel ichneumonis.
pro felle cameli, fel ascalaboti.

Ed. Chart. XIII. [974.]

ἀντὶ χολῆς μυγαλῆς, χολὴ πιθήκου.
ἀντὶ χολῆς πιθήκου, χολὴ καμήλου.
ἀντὶ χολῆς ὑαίνης, χολὴ πέρδικος.
ἀντὶ χυλοῦ χαμελαίας ἰτέας χυλός.

Ψ.

Ἀντὶ ψυλλίου, φακὸς ὁ ἐπὶ τῶν τελμάτων.
ἀντὶ ψιμμυθίου, μόλυβδος κεκαυμένος ἢ σκωρία μολίβδου.

Ω.

Ἀντὶ ὠκίμου, σισύμβριον.
ἀντὶ ὠκιμοειδοῦς, ἡδύοσμον ἄγριον.
ἀντὶ ὤχρας, μίσυ Κύπριον.
ἀντὶ ὠῶν λεκίθων ὀπτῶν, μύελος ἐλάφου.
ἀντὶ ὠοῦ τοῦ λευκοῦ, γάλα γυναικεῖον.
ἀντὶ ὠῶν πυῤῥῶν, μέλι ἢ ἕψημα.

pro felle muris aranei, fel ſimiae.
pro felle ſimiae, fel cameli.
pro felle hyenae, fel perdicis.
pro ſucco chamelaeae, ſalicis ſuccus.

Pſ.

Pro pſyllio, lens paluſtris.
pro ceruſſa, plumbum uſtum vel ſcoria plumbi.

Ω.

Pro ocimo, ſiſymbrium.
pro ocimoide, menta agreſtis.
pro ochra, miſy Cyprium.
pro ovorum vitellis coctis, medulla cervi.
pro ovi albo, lac muliebre.
pro ovorum luteis, mel vel ſapa.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΠΕΡΙ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ.

Ed. Chart. XIII. [975.] Ed. Baf. IV. (466.)

Κεφάλαιον α'.

Τί ὁ σταθμὸς, τί τὸ μέτρον καὶ ἀμφοτέρων διαφοραί.

Ὁ σταθμὸς βάρει μετρούμενος κρίνεται· τὸ δὲ μέτρον ἀγγείου κοιλότητι. τὸ δὲ ἀγγεῖον ἢ ξηροῦ ποσοῦ μέτρον ἐστὶν ἢ ὑγροῦ· ὡς εἶναι τρεῖς τοῦ μετρουμένου ποσοῦ διαφορὰς μίαν μὲν τοῦ σταθμοῦ· ἑτέραν δὲ τοῦ τῆς ξηρᾶς οὐσίας οἷον χώματος· καὶ τρίτην τοῦ τῆς ὑγρᾶς. πολλῶν δὲ καὶ σχεδὸν ἀπείρων ὑπαρχόντων τῶν τε σταθμῶν καὶ τῶν

GALENI SAPIENTISSIMI DE PONDERIBUS ET MENSURIS DOCTRINA.

Caput I.

Quid pondus, quid menfura et utriusque differentiae.

Pondus gravitate menfum judicatur; menfura vafis cavitate; vafculum quantitatis aut aridae vel liquidae menfura eft; ita ut tres ejus quam metimur, quantitatis differentiae fint, una ponderis; altera aridae fubftantiae ut cumuli terrae; tertia liquidae: Quum vero multa ac prope infinita fint tum pondera, tum menfurae pro regionibus

μέτρων παρά τε τὰς χώρας καὶ τὰ ἔθη τῶν χρωμένων, περὶ τῶν μάλιστα συνήθων ἅπασιν ὁ λόγος ἡμῖν ἔσται.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῶν δηλούντων τοὺς σταθμοὺς καὶ τὰ μέτρα χαρακτήρων.

Ἀλλ' ἐπειδή τινες οὐχ ὁλογραμμάτως, ἀλλὰ διὰ χαρακτήρων ταῦτα σημαίνουσι, βέλτιον ἂν εἴη τοῖς παλαιοῖς κατακολουθοῦντα πρῶτον τοὺς χαρακτῆρας αὐτοὺς διασαφηνίσαι.

Πρῶτον μὲν οὖν τὸ χ στοιχεῖον ἔχον ἐπικείμενον αὐτῷ τὸ ἄλφα, χαλκοῦν σημαίνει, καθὼς ὁρᾷς χα. εἰ δὲ ο ἔχει τὸ χ, χόα χο. εἰ δὲ υ ἢ οι, χοίνικα χυ, χοι. εἰ δὲ η, χήμην χη.

Τὸ δὲ κ στοιχεῖον, εἰ μὲν ἔχει ε ἐπικείμενον αὐτῷ καὶ λοξὴν εὐθεῖαν γραμμὴν τέμνουσαν, τὴν κάτω κεραίαν αὐτοῦ, κεράτιον δηλοῖ, κε. εἰ δὲ τὸ υ ἔχει τὸ κ, κύαθον σημαίνει, κυ. εἰ δὲ τὸ ο, κοτύλην, κο.

ac consuetudinibus utentium, nobis sane de iis quae omnibus consueta sunt, oratio futura est.

Caput II.

De characteribus ac notis pondera ac mensuras declarantibus.

Quum autem nonnulli non integris literis et characteribus *seu notis* haec significant, satius utique fuerit nos veteres sectando primum ipsos characteres declarare.

Primum igitur *χ* elementum habens supra positum sibi *α* chalcum i. e. aereum significat, ut cernis, *χα*. Si vero *χ* suprapositum *ο* obtineat, choam significat, *χο*, si *υ* vel *οι*, choenicem *χυ*, *χοι*, si *η*, chemen *χη*.

At *κ* si *ε* elementum sibi superpositum habeat lineamque rectam, quae per obliquum inferius cornu ipsius secet, ceratium, *siliquam* significat *κε*. Si vero *υ* habeat, *κυ*. Si vero *ο*, cotylam, item heminam *κο*.

Ἡ δὲ ἀπερίστικτος εὐθεῖα γραμμὴ πλαγία ἢ περισπωμένη τεθεῖσα κατὰ πᾶν, ὀβολὸν δηλοῖ /, ∽, ∽. αἱ δὲ δύο ἀπερίστικτοι, δύο ὀβολούς. //, ∽∽, ∽∽. οἵ ποιοῦσι τὸ γράμμα δηλούμενον ὑπὸ τοῦ [976] Γ πλησίον ἔχοντος τὸ ρ τεμνόμενον ὑπό τινος εὐθείας γραμμῆς ϡ.

Αἱ δὲ δύο γραμμαὶ συνάπτουσαι κατὰ θάτερον πέρας, ὥστε γωνίαν ποιεῖν, ἐμφερῶς ταῖς τοῦ Κ δύο κεραίαις ταῖς πρὸς τὴν ὀρθὴν γραμμὴν ἢ κατὰ κάθετον, δραχμὴν σημαίνουσιν, < τὴν συνωνύμως καὶ ὁλκὴν καλουμένην.

Ἰδίως δὲ παρὰ παλαιῶν τὴν ὁλκὴν τὸ λ δηλοῖ, ἔχον μέσον τὸ ο λο. ἡμεῖς δὲ καὶ ταύτην ὁλκὴν καλοῦμεν. εἰ δὲ τὸ ι μέσον ἢ προστεθειμένον ἢ ἐπικείμενον ἔχει τὸ λ, λίτραν σημαίνει λ, λι, λι. τινὲς δὲ τὴν ἑτέραν τοῦ λ γραμμὴν λοξῶς τέμνοντες δηλοῦσι τὴν λίτραν, λι.

Τὸ δὲ Γ ἔχον ἐν ταῖς ἑαυτοῦ γωνίαις τὸ ο, οὐγγίαν δηλοῖ γο.

Linea vero folitaria aut circumflexa et quae omnino per obliquum ponitur, obolum fignificat, , ∽ ∽. Duae vero aperiftictae vel circumflexae, duos obolos, //, ∽∽, ∽∽, qui fcrupulum conficiunt, cujus nota eft Γ proximum habens ρ recta quadam linea in ima ui parte fectum, ϡ.

Duae autem lineae quae fefe in altero extremo contingant, ita ut angulum ad fimilitudinem duorum cornuum ipfius Κ ad rectam feu perpendicularem lineam fpectantium faciant, drachmam, quam et holcam nominis commercio vocamus, fignificant <.

Proprie vero holcam apud antiquos λ quod in medio habeat ο notabat λο. Nos vero et ipfam holcam vocamus. At fi ipfum λ medium aut adjunctum aut incumbens habeat j, libram fignificat λ, λι, λι. Quidam etiam alii alteram ipfius λ lineam oblique altera linea fecantes, libram indicant λι.

Γ vero intra fuum ipfius angulum ο habens, unciam fignificat γο.

Τὸ μ δὲ κατὰ τὸ μέσον αὐτοῦ ἔχον τὸ ν, μνᾶν σημαίνει μν· εἰ δὲ τὸ υ ἔχει τὸ μ, μύστρον σημαίνει μυ. εἰ δὲ τὸ ε, μέδιμνον με. εἰ δὲ τὸ ο, μόδιον σημαίνει μο.

Τὸ δὲ τ ἔχον ἔμπροσθεν αὐτοῦ ρ καὶ υ ἐπικείμενον, τρυβλίον δηλοῖ τρυ, τρυ.

Τὸ δὲ ξ ἐπικείμενον ἔχον τὸ ε, ξέστην σημαίνει ξε. εἰ δὲ ο ἔχει ὀξύβαφον ξο. τινὲς δὲ τὸν ξέστην διὰ τοῦ ξ, τεμνούσης αὐτὸ εὐθείας γραμμῆς, δηλοῦσιν ξ.

Τὸ δὲ η ἔχον ἐπικείμενον τὸ μ, ἡμίναν δηλοῖ ημ, ημ.

Εἰ δὲ κ καὶ ρ ἐπικείμενον ἔχουσι τὸ μ, κεράμιον δηλοῦσι κρμ, κρμ.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ σταθμῶν.

Ἡ μνᾶ ἡ Ἀττικὴ καὶ ἡ Αἰγυπτία ἔχει γο ιστ'.
Ἡ μνᾶ ἡ Ῥωμαϊκὴ ἔχει γο κ'.

μ vero fi in medio habeat ν, minam fignificat, μν. Si autem υ habeat μ, myftrum notat μυ. At fi ε, medimnum με. Si denique ο, modium μο.

T autem, ante fe habens ρ eique incumbens υ, tryblium *trullam* denotat, τρυ, τρυ.

At ξ, fi fupra fe ε habuerit, xeften *l. fextarium* fignificat ξε. Si ο, oxybaphum *l. acetabulum*, ξο. Quidam vero per ξ a linea recta fextum xeften notant ξ.

H vero fuprapofitum μ habens, heminam fignificat ημ, ημ.

Si vero κ et ρ impofitum habeant μ, ceraminum *l. amphoram* fignificant κρμ, κρμ.

Caput III.

De ponderibus.

Mina Attica et Aegyptia, continet ℥ xvj.
Mina Romana habet ℥ xx.

Ἡ λίτρα λι. ἔχει γο ιβ′.

Ἡ δὲ γο, < η′, αἵτινες καὶ ὁλκαὶ λέγονται.

Ἡ δὲ ὁλκὴ ἢ δραχμὴ < κεράτια ἔχει ιη′, ἄλλοι δὲ λέγουσι γράμματα γ′.

Τὸ δὲ γράμμα ℈, ὀβολοὺς β′.

Ὁ δὲ ὀβολὸς, κεράτια γ′.

Τὸ δὲ κεράτιον ἔχει σιτάρια δ′, ἄλλοι δὲ χαλκοῦς δύο δίμοιρον. ὁ γὰρ ὀβολὸς ἔχει χαλκοῦς η′.

Κεφάλαιον δ′.

Περὶ μέτρων ὑγρῶν.

Τὸ Ἰταλικὸν κεράμιον ἔχει χόας η′.

Ὁ χοῦς ξέστας στ′.

Ὁ ξέστης, κοχλιάρια ἢ κοτύλας β′, αἵτινες καὶ τρυβλία λέγονται· ἄλλοι δὲ λέγουσιν. ἔχει ὁ ξε. σταθμὸν λι. α′ S.

Τὸ δὲ τρυβλίον γο θ′.

Τὸν αὐτὸν δὲ σταθμὸν ἔχει τὸ κοχλιάριον καὶ ἡ κοτύλη.

Libra ℔. continet ℥ xij.

Uncia vero ℥, ʒ xiij, quae et holcae dicuntur.

Holce autem vel drachma filiquas continet xviij, fed alii dicunt fcrupulos iv.

Scrupulus ℈ continet obolos ij.

Obolus, filiquas iij.

Siliqua habet fitaria *grana* iv. Alii dicunt aereolos ij. et beffem. nam obolus aereolos viij habet.

Caput IV.

De liquidorum menfuris.

Amphora Italica choas viij. continet.

Chus item *congius*, fextarios vj.

Sextarius, cochlearia vel cotylas ij, quae et tryblia dicuntur. Alii dicunt fextarium habere pondus, ℔ i. S.

Tryblium continet ℥ ix.

Cochlearium idem pondus habet et cotyle.

Ἡ κοτύλη ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν ὡς τὸ τρυβλίον.

Τὸ τρυβλίον δὲ τὸ μικρὸν ἔχει μύστρα μεγάλα γ', ὀξύβαφα δὲ δ'.

[977] Τὸ γὰρ μέγα μύστρον ἔχει ὀξύβαφα γ'.

Τὸ δὲ μικρὸν μύστρον ἔχει ὀξύβαφον α' καὶ τὸ γ' αὐτοῦ μερός.

Τὸ δὲ ὀξύβαφον, ἔχει κύαθον α' καὶ ἥμισυ.

Ὁ δὲ κύαθος ἔχει χήμας μικρὰς ἤτοι μύστρα μικρὰ β'.

Εἰ δὲ βούλοιο καὶ τὸν σταθμὸν τῶν ὑγρῶν εἰδέναι μέτρων, πάμπολλοι μὲν αἱ τῶν ὑγρῶν οὐσιῶν εἰσι κατὰ τὴν ῥοπὴν διαφοραὶ, ὡς ἐπὶ παραδείγματος, ἐλαίου τε καὶ οἴνου καὶ μέλιτος λέξομεν.

Τὸ μὲν οὖν μέλι τοῦ οἴνου βαρύτερόν ἐστι τετάρτῳ μέρει καὶ προσέτι δεκάτῳ. ὅπερ ἐστὶ τὸ ὅλον συνέγγυς τρίτῳ· ἔχει γὰρ τὸ αὐτὸ τῷ οἴνῳ τοῦ μέλιτος ποσὸν ὅλον τὸν τοῦ οἴνου σταθμὸν καὶ προσέτι τὸ τρίτον αὐτοῦ μέρος.

Τοῦ δὲ ἐλαίου τὸ μέλι τῷ ἡμίσει μέρει βαρύτερόν ἐστιν. ἔχει γὰρ ὅλον τὸν τοῦ ἐλαίου σταθμὸν καὶ προσέτι τὸ ἥμισυ αὐτοῦ.

Cotyle *hemina*, idem eſt ac tryblium dicere.

Tryblium autem parvum habet myſtra magna iij, acetabula vero iv.

Magnum enim myſtrum acetabula tria continet.

Parvum autem myſtrum habet acetabulum i. et tertiam ejus partem.

Acetabulum habet ſeſquicyathum.

Cyathus habet chemas parvas vel myſtra parva ij.

Si vero etiam pondus liquidarum menſurarum ſcire velis, permultae ſane ſunt rerum liquidarum pro lancis inclinatione differentiae, ut in olei et vini et mellis exemplo dicemus.

Mel igitur, vino gravius eſt quarta parte ampliusque etiam decima, quod in univerſum proximum eſt tertiae. Habet enim eadem mellis ad vinum quantitas ſeu moles totum vini pondus ac tertiam inſuper ipſius partem.

Oleo mel dimidia parte gravius eſt; habet enim totum olei pondus ac dimidiam inſuper ipſius partem.

Ὁ δὲ οἶνος τοῦ ἐλαίου ἐννάτῳ μέρει ὑπερέχει. ὅλον γὰρ αὐτὸ ἔχει καὶ τὸ ἔννατον αὐτοῦ.

Πρὸς σαφήνειαν δὲ πλείονα καὶ ὡς ἐν διαγράμματι τῶν κατὰ μέρος μέτρων τὸν σταθμὸν ὑπετάξαμεν, δήλου καθεστῶτος, ὡς κατὰ κοινοῦ πάντων τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς κατὰ τὸν στοῖχον τό τε ἔλαιον καὶ ὁ οἶνος καὶ τὸ μέλι καταγυρούμενα κεῖται.

Τὸ διάγραμμα κεῖται.

Τὸ Ἰταλικὸν	Ἐλαίου.	Οἴνου.	Μέλιτος.
κεράμιον ἔχει,	℔ οβ'.	℔ π'.	℔ ρη'.
Ὁ χοῦς,	℔ θ'.	℔ ι'.	℔ ιγ' S'.
Ὁ ξέστης,	℥ ιη'.	℥ κ'.	℥ κζ'.
Ἡ κοτύλη,	℥ θ'.	℥ ι'.	℥ ιγ' S''.
Τὸ μέγα μύστρον,	℥ γ'.	℥ γ'. ℈ η'.	℥ δ' S''.
Τὸ μικρὸν μύστρον,	< στ'.	< στ'. ℈ β'.	< θ'.
Τὸ ὀξύβαφον,	< ιη'.	℥ β'. ℈ ιβ'.	℥ γ'. < γ'.
Ὁ κύαθος,	< ιβ'.	℥ α' S''. ℈ δ'.	℥ β', < β'.

Vinum, oleo nona parte excedit; nam totum olei pondus et nonam infuper ipfius partem continet.

Majoris autem declarationis gratia ac velut in tabula menfurarum pondera figillatim fubjecimus, quum pro comperto conftitutum fit oleum, vinum et mel de omnibus generatim fibi ordine fubjectis enunciari.

Tabula fubjicitur.

Continet	*Olei.*	*Vini.*	*Mellis.*
Amphora Italica,	℔. lxxij.	℔. lxxx.	℔. cviij.
Chus, *congius,*	℔. ix.	℔. x.	℔. xiii. ß.
Sextarius,	℥ xviij.	℥ xx.	℥ xxvij.
Cotyle, *hemina*	℥ ix.	℥ x.	℥ xiij. ß.
Myftrum magnum,	℥ iij.	℥ iij. ℈ viij.	℥ iv. ß.
Myftrum parvum,	ʒ vj.	ʒ vj. ℈ ij.	ʒ ix.
Acetabulum,	ʒ xviij.	℥ ij. ℈ xij.	℥ iij. ʒ iij.
Cyathus,	ʒ xij.	℥ i. ß. ℈ iv.	℥ ij. ʒ ij.

Ὁ δὲ Ὀρειβάσιός φησι κατὰ Ἀδαμάντιον τὸν ξε. τὸν Ἰταλικὸν τοῦ οἴνου μέτρῳ μὲν ἔχειν γο κδ΄. σταθμῷ δὲ λι. α΄, γο η΄. τὸν δὲ ξε. ἐπὶ μέτρου τοῦ μέλιτος ἄγειν σταθμῷ λι. β΄ S″.

(467) Κεφάλαιον ε΄.

Περὶ μέτρων ξηρῶν διδασκαλία σαφής.

Ἡ Αἰγυπτία ἀρτάβη ἔχει μοδιοὺς ε΄.

Ὁ δὲ μόδιος ὁ Αἰγύπτιος καὶ ὁ Ἰταλικὸς ἔχει χοίνικας η΄.

Ὁ δὲ χοῖνιξ ξε β΄.

Ὁ δὲ ξέστης ἡμίξεστα β΄, ἃ δὴ καὶ ἡμίνας προσαγορεύουσιν.

Ἡ δὲ ἡμίνα ἔχει κυάθους η΄.

Ὁ Ἀττικὸς μέδιμνος ἔχει ἡμίεκτα ιβ΄.

Τὸ δὲ ἡμίεκτον ἔχει χοίνικας δ΄. ὥστε τὸν μέδιμνον ἔχειν μοδιοὺς στ΄. χοίνικας μη΄, ξε. Ϥστ΄. τούτων δὲ τὸν σταθμὸν εἰπεῖν οὐκ εὔκολον, ὅτι τῶν ξηρῶν οὐσιῶν ἀπει-

Oribafius vero ex Adamantio ait, fextarium Italicum vini quidem menfura, ℥ xxiv. pondere vero ℔. i. ac ℥ viij. habere. Sextarium vero mellis menfura libras duas et dimidiam ponderare.

Caput V.

De aridorum menfuris evidens doctrina.

Aegyptia artaba habet modios v.

Modius Aegyptius et Italicus habet choenicas viij.

Choenix fextarios ij.

Sextarius femi fextarios ij. quos et heminas appellant.

Hemina habet cyathos viij.

Medimnus Atticus continet femifexta xij.

Semifextum habet choenices iv. Ita ut medimnus pendat modios vj. choenices xlviij. fextarios xcvj. Harum menfurarum pondus exponere haud facile elt, quod

ρός ἐστιν ἡ κατὰ τὴν ῥοπὴν διαφορὰ κατὰ τὴν τῆς ἰατρικῆς τέχνης διδασκαλίαν, καθὼς οἱ πρὸ ἡμῶν σοφοὶ ἰατροί τε καὶ διδάσκαλοι ταῦτα ἡμῖν διεσάφησαν θαυμαστῶς.

[978] Κεφάλαιον στ'.

Περὶ σημείων καὶ χαρακτήρων τῶν ἐν ταῖς συσταθμίαις καὶ περὶ σταθμῶν καὶ μέτρων.

Ἡ ἄλλη ἔκθεσις.

Τὴν τῶν σημείων καὶ χαρακτήρων διδασκαλίαν ἀναγκαιοτάτην οὖσαν οὐ πάρεργον ἀναγράψασθαι. ὅπως ἐν ταῖς τῶν φαρμάκων σκευασίαις συμβολικῶς εὑρόντες κείμενά τινα αὐτίκα γνωρίζωμεν τὴν ἐξ αὐτῶν σημαινομένην συσταθμίαν.

Τὴν οὖν μνᾶν σημαίνει τὸ μ στοιχεῖον ἐπικείμενον ἔχον τὸ ν, μν.

Τὴν δὲ λίτραν τὸ λ ἐπικείμενον ἔχον τὸ ι, λι.

Τὴν δὲ οὐγγίαν τὸ γ ἔχον συγκείμενον τὸ ο, γο. παρ'

infinitae juxta lancis inclinationem fint rerum diverfitates fecundum artis medicae doctrinam, quemadmodum fapientes ante nos tum medici tum praeceptores haec nobis mirum in modum declararunt.

Caput VI.

De fignis et characteribus ponderum, ac de ponderibus et menfuris.

Alia expofitio.

Quum fignorum et characterum doctrina maxime necellaria fit, haud obiter fane defcribenda eft, ut fi quas notas in medicamentorum confectionibus fymbolice pofitas invenerimus, pondus ab ipfis fignificatum ftatim cognofcamus.

μ igitur elementum, cui ν fupra ponatur minam fignificat μν.

Λ adjunctum habens ι libram denotat λι.

Γ fimul pofitum ο habens unciam fignificat γο. Apud

ἐνίοις δὲ εὗρον τὸ ν ἐπικείμενον ἔχον τὸ ο οὐγγίαν σημαίνειν, ον. ον, νο.

μ δὲ ἔχον τὸ ε ἐπικείμενον μέρος δηλοῖ με.

Πλάγιον δὲ λ εἰς μὲν τὰ δεξιὰ ταῖς κεραίαις νεῦον δραχμὴν δηλοῖ <. εἰς δὲ τὰ εὐώνυμα ἡμίσειαν >.

Τὸ δὲ Ῥωμαϊκὸν S παρὰ Ῥωμαίοις μὲν τριώβολον· παρ᾽ ἡμῖν δὲ παντὸς σταθμοῦ τὸ ἥμισυ S′. πλάγιον δὲ ἓν μὲν ὀβολὸν ∽. δύο δὲ διώβολον ∽∽.

Ἔσω δὲ ἐστραμμένον τὸ Ἑλληνικὸν σίγμα Ͻ, ἡμιώβολον Ͻ, Ϛ ἢ ο.

ξ δὲ ε ἐπικείμενον ἔχον ξέστην δηλοῖ ξε.

Τὸ δὲ κ ἐπικείμενον ἔχον τὸ υ, κύαθον κυ.

Ὑπερκείμενον δὲ τὸ λ τῷ ο, ὁλκὴν σημαίνει, τὴν καὶ δραχμὴν συνωνύμως καλουμένην λο.

Τῷ δὲ χ στοιχείῳ ἐπικείμενον αὐτὸ τὸ α χαλκοῦν σημαίνει χα. εἰ δὲ ο ἔχει τὸ χ, χόαν χο. εἰ δὲ ν, χοίνικα, χν. εἰ δὲ η, χήμην χη.

nonnullos inveni ν fupra fe habens o unciam fignificare, νο, ον, ον.

μ, fupra pofitum habens ε partem fignificat, με.

Λ, transverfe collocatum fi cornua ad dexteram vergentia habeat, drachmam fignificat <; fi ad finiftram drachmae dimidium >.

S Romanum apud Romanos quidem triobolum; apud nos vero cujusque ponderis dimidium fignificat, S″. Transverfe vero pofitum, fi unicum fit, obolum fignificat ∽, fi duo fint, duos obolos ∽∽.

Ͻ, Graecum elementum intus converfum, femiobolum denotat Ͻ, Ϛ vel ο.

ξ, fupra pofitum ε habens fextarium fignifiat ξε.

Κ, fuperpofitum habens υ cyathum fignificat κυ.

Λ, ipfi ο fuperpofitum holcam, quae et drachma etiam cognominatur, fignificat λο.

χ vero elemento ipfum α incumbens, chalcum fignificat χα. Si vero χ habeat ο, choam χο. Si vero ν choenicem χν. Si vero η, chemen.

Τὸ δὲ Κ, εἰ μὲν ἔχει ε ἐπικείμενον καὶ λοξὴν εὐθεῖαν γραμμὴν τέμνουσαν τὴν κάτω κεραίαν αὐτοῦ, κεράτιον δηλοῖ, κε, εἰ δὲ υ, κύαθον, κυ εἰ δὲ ο, κοτύλην κο.

Ἡ δὲ ἀπερίστικτος εὐθεῖα γραμμὴ πλαγία τεθεῖσα κατὰ πᾶν ὀβολὸν δηλοῖ /, ϖ. αἱ δὲ δύο ἀπερίστικτοι δύο ὀβολοὺς ποιοῦσι //, ϖϖ.

Δηλοῖ δὲ γράμμα τὸ γ, πλησίον ἔχον τὸ ρ τεμνόμενον μετὰ εὐθείας γραμμῆς ℈.

Αἱ δὲ δύο γραμμαὶ συμπίπτουσαι κατὰ θάτερον μέρος, ὥστε γωνίαν ποιεῖν ἐμφερὲς ταῖς τοῦ Κ δύο κεραίαις ταῖς πρὸς τῇ ὀρθῇ γραμμῇ, σημαίνουσι δραχμὴν <, τὴν συνωνύμως καὶ ὁλκὴν καλουμένην.

Ἰδίως δὲ τὴν ὁλκὴν τὸ λ δηλοῖ ἔχον μέσον τὸ ο, λο.

Εἰ δὲ ι ἔχει τὸ λ, σημαίνει λίτραν λ, λι.

Τὸ Γ ἔχον ἐν ταῖς γωνίαις αὐτοῦ τὸ ο οὐγγίαν δηλοῖ γο.

Τὸ μ ἔχον κατὰ τὸ μέσον αὐτοῦ τὸ ν μνᾶν δηλοῖ μν.

Si *K* habeat *ε* ſuperpoſitum lineamque rectam quae per obliquum inferius cornu ipſius ſecet ceratium *ι*, *ſiliquam* ſignificat *κε*. Si vero *υ*, cyathum *κυ*. Si *ο*, heminam *κο*, cotylen.

Linea vero ſolitaria et quae omnino per obliquum ponitur, obolum ſignificat /, ϖ. Duae vero aperiſtictae duos obolos faciunt //, ϖϖ.

Scrupulum autem ſignificat *Γ*, quod proximum habens *ρ* cum recta quadam linea ſectum eſt ℈.

Duae autem lineae, quae ſeſe in altera parte coeunt, ita ut angulum ad ſimilitudinem duorum cornuum ipſius *K* ad rectam lineam ſpectantium faciant, drachmam < holcam communi nomine vocatam ſignificant.

Proprie vero holcam *λ* ſignificat, quod habet in medio *ο*, *λο*.

Si vero *λ* habeat, libram ſignificat *λ*, *λι*.

Γ habens in ſuis angulis *ο*, unciam declarat *γο*.

Si *μ* in ſui medio habeat *ν*, minam declarat *μν*.

Ed. Chart. XIII. [978. 979.] Ed. Baf. IV. (467.)
εἰ δὲ τὸ ε, μέδιμνον με. εἰ δὲ τὸ υ, μύστρον μυ. εἰ δὲ υ, μόδιον μο

Τὸ δὲ τ ἔχον ἔμπροσθεν αὐτοῦ ρ καὶ υ, τρύβλιον δηλοῖ τρυ.

[979] Τὸ δὲ ξ εἰ μὲν ἔχει ἐπάνω ε, ξέστην δηλοῖ ξε. τινὲς δὲ τέμνουσι τὸ ξ ἀντὶ τοῦ ξέστην, ξ ξε. εἰ δὲ ο ἔχει, ὀξύβαφον ξο.

Εἰ δὲ κ καὶ ρ, ἐπάνω ἔχουσι μ, κεράμιον δηλοῖ κρμ.

Κεφάλαιον ζ'.

Ἔκθεσις περὶ σταθμῶν καὶ μέτρων ἀκριβεστάτη.

Κεράτιον τὸ ἰδιωτικῶς λεγόμενον κόκκιόν ἐστιν α, ὥσπερ δὴ καὶ ἡ μονὰς ἐπὶ ἀριθμῶν.

Ὁ ὀβολὸς ἔχει κεράτια ἤτοι κόκκια τρία.

Τὸ γράμμα ὀβολοὺς δύο.

Ἡ δραχμὴ γράμματα τρία.

Τὸ δηνάριον δραχμὴν μίαν, ἥμισυ.

Si ε, medimnum με. Si υ, myftrum μυ. Si ο, modium fignificat μο.

Si τ ante fe ρ habeat et υ, tryblium denotat τρυ.

Si ξ fupra habeat ε, xeften fignificat ξε. Sed quidam ξ fecant, pro quo xeften intelligunt, ξ ξε. Si vero ξ habeat ο, oxybaphum i. e. *acetabulum* ξο.

Si denique κ et ρ, fupra habeant μ, ceramium i. e. *amphoram* fignificant κρμ.

Caput VII.

Expofitio de ponderibus et menfuris accuratiffima.

Quae filiqua vulgo dicitur granum i. eft, quemadmodum fane unitas in numeris.

Obolus continet filiquas feu g̃ iij.

Scrupulus obolos ij.

Drachma fcrupulos iij.

Denarius fefquidrachmam.

Τὸ ἀσσάριον, δηνάριον ἤτοι στάγιον ἕν, ἥμισυ.

Ὁ στατὴρ, ἀσσάρια δύο.

Ἡ οὐγγία, στατῆρας δύο.

Ἡ ὁλκὴ, οὐγγίας δύο.

Ἡ λίτρα, ὁλκὰς ἕξ.

Ἡ Ἰταλικὴ μνᾶ λίτραν μίαν, ἥμισυ. ἡ δὲ Ἀττικὴ στάγια τρία· ἡ Πτολεμαικὴ λίτραν μίαν καὶ ἡμίσειαν.

Τὸ κοχλιάριον, δηνάριον ἤτοι στάγιον ἥμισυ.

Τὸ μικρὸν μύστρον καὶ τὸ σίκλον, κοχλιάρια δύο.

Ὁ κύαθος, μικρὰ μύστρα τέσσαρα.

Τὸ ὀξύβαφον καὶ τὸ μέγα μύστρον, κυάθους τρεῖς.

Ἡ κοτύλη καὶ τὸ τρυβλίον, ὀξύβαφα δύο.

Ὁ ξέστης, κοτύλας δύο.

Ὁ χοῦς, ξέστας ἕξ.

Τὸ Ἰταλικὸν κεράμιον, χόας ὀκτώ.

Δεῖ γινώσκειν, ὡς οἱ ἐνταῦθα καταγεγραμμένοι σταθμοὶ ἐπὶ τῶν ὑγρῶν μέτρων ἐπὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος συνετέθησαν. ἐπὶ δὲ ἐλαίου καὶ ὕδατος ἀναλογίζεσθαι χρὴ

Affarius, denarium vel ftagium i. ſs.

Stater, affarios duos.

Uncia, ftateres duos.

Holce, uncias duas.

Libra, holcas fex.

Mina Italica, fefquilibram; Attica mina, ftagia tria; Ptolemaica, libram unam et femiffem.

Cochlearium, denarium vel ftagium femis.

Parvum myftrum et ficilicus, cochlearia duo.

Cyathus, parva myftra quatuor.

Acetabulum et magnum myftrum, cyathos tres.

Cotyle et tryblium, acetabula duo.

Sextarius, cotylas duas.

Congius, fextarios fex.

Amphora Italica, congios octo.

Sciendum eft, quae pondera hic confcripta funt, de liquidorum menfuris vini et aquae conftrui; at de oleo et aqua revocandum eft unumquodque pondus ad liquido-

ἕκαστον σταθμὸν ἐπὶ τῶν ὑγρῶν μέτρων, κατ᾽ ἀναλογίαν τῆς τοῦ βάρους ἑκάστου εἴδους διαφορᾶς κατὰ τὴν ἔκπαλαι γενομένην ἀπόπειραν καὶ δοκιμασίαν τοῦ βάρους ἑκάστου εἴδους τῶν ὑγρῶν. ἔχει δὲ οὕτω.

Τὸ ὕδωρ καὶ οἶνος ἰσόσταθμα λογίζονται. ἤγουν λίτρα τοῦ ἐλαίου ἐὰν εἰς ἀγγεῖον εἰσαχθῇ καὶ πληρώσῃ τοῦτο, εἶτα εἰς τὸ αὐτὸ ἀγγεῖον εἰσαχθῇ ὕδωρ ἢ οἶνος, πλέον τῆς λίτρας καὶ ἕτερα ἓξ στάγια εὑρεθήσεται, διὰ τὸ φύσει εἶναι καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ὕδωρ βαρύτερον τοῦ ἐλαίου. εἰ δὲ εἰς τὸ αὐτὸ ἐμβληθῇ μέλι, πλέον πάλιν τῶν ἑβδομήκοντα ὀκτὼ σταγίων καὶ ἕτερα στάγια δεκάπεντε ἥμισυ εὑρεθήσονται. ἤγουν τὸ αὐτὸ ἀγγεῖον, ὅπερ χωρὶς ἐλαίου λίτραν ἐχώρει, ἤτοι στάγια ἑβδομηκονταδύο ὕδατος μὲν καὶ οἴνου, ἑβδομηκονταοκτὼ στάγια πάντως χωρήσει. μέλιτος δὲ στάγια εἰκοσιεννέα. καὶ δεῖ διὰ τοῦτο κατ᾽ ἀναλογίαν ἑκάστου εἴδους ἢ προστιθέναι ἢ ἀφαιρεῖν ἀπὸ τοῦ ποσοῦ τῶν αναγεγραμμένων σταθμῶν, ἐπεὶ ἐπὶ οἴνου καὶ ὕδατος, ὡς ἔφα-

rum menfuras per analogiam differentiae gravitatis uniuscujusque fpeciei juxta jampridem factam experientiam et perfcrutationem gravitatis cujusque fpeciei liquidorum. Sic autem fe res habet.

Aqua et vinum paris ponderis rationem ineunt; nimirum olei libra fi in vas immittatur idque repleat; deinde in idem vas infundatur aqua vel vinum ultra libram et alia fex ftagia reperientur; eo quod natura oleo graviora fint vinum et aqua. Si vero in idem vas injiciatur mel, plus rurfum, quam ftagia feptuaginta octo, ac alia ftagia quindecim ac dimidium invenientur; idem videlicet vas, quod feorfum olei libram vel ftagia feptuaginta duo capiebat, aquae et vini feptuaginta octo ftagia penitus capiet, mellis autem ftagia viginti novem. Ob idque pro proportione cujusque fpeciei aut addere aut demere ex quantitate defcriptorum ponderum oportet, quandoquidem de vino et aqua, ut diximus, fuere con-

μεν κατεγράφησαν. οἷς καὶ δεῖ προσέχειν ἐπιμελῶς, ἵνα μὴ βλάβη μεγίστη ἐν ταῖς σκευασίαις προσγένηται.

Ἡ μεγάλη κοτύλη ἴση τῷ ὀξυβάφῳ.

Ὁ χοῖνιξ ἔχει κοτύλας τρεῖς.

Ὁ ἀμφορεὺς ξέστας τριακονταέξ.

[980] Ὁ μετρητὴς ξέστας ἑβδομηκονταδύο· κατὰ δὲ Σύρους ἑκατὸν εἴκοσιν.

Ὁ μέδιμνος ξέστας ἑκατὸν δύο.

Κεφάλαιον η'.

Ἔτι περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν ἰατρικῶν συντομωτάτως ἔκθεσις ἁπλουστάτη.

Ὁ μέδιμνος ἔχει λίτρας μη'.
Τὸ ἡμιμέδιμνον ἔχει λίτρας κδ'.
Ὁ χοῦς ἔχει λίτρας δέκα.
Ὁ σχοῖνιξ ἔχει λίτρας ἕξ.
Ὁ ξέστης ἔχει λίτραν α' ἥμισυ.

ſcripta; quibus diligenter animum adhibere decet, ne in compoſitionibus conficiendis maximus error oboriatur.

Magna cotyle acetabulo par eſt.

Choenix cotylas tres habet.

Amphora ſextarios triginta ſex.

Metretes ſextarios ſeptuaginta duo; at ſecundum Syros centum viginti.

Medimnus ſextarios centum duo.

Caput VIII.

Simpliciſſima praeterea de menſuris ac ponderibus medicis admodum conciſa expoſitio.

Medimnus continet libras xlviij.
Semimedimnus habet libras xxiv.
Congius continet libras decem.
Choenix habet libras ſex.
Sextarius continet ℔ i. ß.

Ἡ μνᾶ ἔχει λίτραν α', οὐγγίας δ'.
Ἡ λίτρα ἔχει οὐγγίας ιβ'.
Ἡ κοτύλη ἔχει οὐγγίας θ'.
Τὸ τρυβλίον οὐγγίας θ'.
Ἡ μνᾶ ἔχει λίτραν α' ἥμισυ.
Τὸ ὀξύβαφον ἔχει οὐγγίας β', στάγια β'.
Ὁ κύαμος ἔχει οὐγγίαν α' ἥμισυ.
Τὸ μέγα λίτρον οὐγγίαν α'.
Ἡ οὐγγία, στάγια ἕξ.
Ὁ στατὴρ, στάγια τρία.
Τὸ μνῆστρον, στάγια τρία.
Τὸ σίκλον, στάγια τρία.
Τὸ βασιλικὸν καρύον, στάγια τρία.
Τὸ ἕκτον μόριον, στάγια τρία.
Τὸ στάγιον, δηνάριον ἕν.
Ἡ χήμη, στάγια δύο, κεράτια ἕξ.
Τὸ ὀξύβαφον, οὐγγίας δύο, στάγια δύο.
Τὸ κοχλυάριον, στάγια ζ'.

Mina habet ℔ i. ℥ iv.
Libra habet ℥ xij.
Cotyle *hemina* habet ℥ ix.
Tryblium continet ℥ ix.
Mina habet ℔ i. S.
Acetabulum continet ℥ ij et ſtagia ij.
Cyamus habet ℥ i. ß.
Magnum litrum, ſtagia ſex.
Uncia, ſtagia ſex.
Stater, ſtagia tria.
Mneſtrum, ſtagia tria.
Sicilicus, ſtagia tria.
Nux regia, ſtagia tria.
Sexta pars, ſtagia tria.
Stagium, denarium unum.
Cheme, ſtagia duo, ſiliquas ſex.
Acetabulum, uncias duas, ſtagia duo.
Cochlyarium, ſtagia vij.

Τὸ μικρὸν σίκλον, στάγια ζ'.
Τὸ στάγιον, κεράτια κδ'.
Τὸ κεράτιον, σιτάρια δ'.
Ἡ δραχμὴ, κεράτια ιη'.
Ἡ ὁλκὴ, κεράτια ιη'.
Τὸ ποντικὸν κάρυον, κεράτια ιη'.
Τὸ γράμμα, κεράτια ἕξ.
Ὁ ὀβολὸς, κεράτια τρία.
Ἡ θέρμη, κεράτιον ἓν ἥμισυ.
Ἡ παροξὶς, κεράτιον ἓν ἥμισυ.
Ὁ κύαθος ἔχει μνᾶς μικρὰς ἤτοι μυστρὰ μικρὰ δύο. τὸ γὰρ μύστρον ἔχει σταθμὸν σταγίων τριῶν, ἤτοι οὐγγίαν ἥμισυ. ἐν ἄλλοις δέ φασιν ὅτι ὁ κύαθος ἔχει σταθμὸν οὐγγίας α' ἡμισείας.

Κεφάλαιον θ'

Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.

Ἡ μνᾶ πρὸς τὸ Ἰταλικὸν ἔχει δραχμ. ρμδ'. πρὸς δὲ

Parvum ficilicum, ftagia vij.
Stagium, filiquas xxiv.
Siliqua, grana iv.
Drachma, filiquas xviij.
Holce, filiquas xviij.
Nux pontica, filiquas xviij.
Scrupulus, filiquas fex.
Obolus, filiquas iij.
Therme, filiquam unam ß.
Paroxis, filiquam unam ß.
Cyathus habet minas vel myftra parva duo. Nam myftrum pondus habet ftagiorum iij, feu ℥ ß. In aliis vero dicunt, quod cyathus habet pondus ℥ i. ß.

Caput IX.

De menfuris ac ponderibus.

Mina Italica habet drachmas cxliv. Mina Attica

Ἀττικὸν δραχ. ρκβʹ. ὥστε τὴν Ἰταλικὴν μνᾶν εἶναι λι. αʹ ἡμίσειαν. πρὸς δὲ τὴν Ἀττικὴν λι. αʹ. γο γʹ δραχ. δʹ.

Ἡ οὐγγία ἄγει παρὰ μὲν τοῖς Ἀττικοῖς δραχμὰς ζʹ. παρὰ δὲ τοῖς Ἰταλικοῖς δραχμὰς ηʹ.

Ἡ δὲ δραχμὴ γράμματα ἔχει γʹ.

Ἡ δὲ γο ϶ κδʹ.

Ἡ δὲ λίτρα ἔχει γο δώδεκα.

[981] Δίδραχμα ἔχει ὁλκὰς βʹ, τὴν δὲ ὁλκὴν συνωνύμως καὶ δραχμὴν λέγουσι.

Τὸ δὲ γράμμα ἔχει ὀβολὸν αʹ, χαλκοῦς δʹ.

Ὁ δὲ ὀβολὸς, χαλκοῦς στʹ.

Ὁ δὲ χαλκοῦς καὶ τὸ κεράτιον παντὸς γράμματος ἐστὶ σμικρότατον πρὸς ἐκπλήρωμα τιθέμενον τῶν σταθμῶν.

Ὁ μέδιμνος ἔχει ἡμίεκτα ιβʹ.

Τὸ δὲ ἡμίεκτον χόας μὲν βʹ, χοίνικας δὲ δʹ.

Ὁ δὲ χοῦς χοίνικας βʹ, ξε. ηʹ. ὡς ἔχειν τὸν μέδιμνον χοίνικας μηʹ, ξε. ρϞβʹ.

drachmas cxxij, ita ut mina Italica fit libra i. ß. Attica autem libra i. ℥ iij, drachmas iv.

Uncia apud Atticos continet drachmas vij. Apud Italos drachmas viij.

Drachma scrupulos iij. continet.

Uncia autem *continet* ϶ xxiv.

Libra continet ℥ duodecim.

Didrachma habet holcas ij. holcam vero etiam drachmam cognominant.

Scrupulus habet obolum i, aereolos iv.

Obolus habet aereos vj.

Aereolus autem et filiqua omnium minorum funt minima, ad ponderis complementum pofita.

Medimnus habet femifecta xij.

Semifextum habet congios ij. choenices iv.

Congius habet choenices ij. fextarios viij. ut medimnus contineat choenices xlviij. fextarios cxcij.

Ὁ δὲ χοῖνιξ κοτύλας η′, ξε. δ′. * χοῖνιξ κοτύλας γ′, ξέστην α′ S″.

Ὁ δὲ ξέστης, κοτύλας β′, κυάθους ιβ′.

Καὶ διὰ τούτων οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων μετροῦσι.

Παρὰ δὲ τοῖς Ἰταλοῖς εὑρίσκεται ὁ χοῦς μέτρῳ μὲν ἔχων ξε. στ′, κοτύλας ιβ′· σταθμὸν δὲ ὕδατος ὀμβρίου, ὅπερ ἐστὶν ἀψευδέστατον, δραχμὰς ψκ′.

Ὁ δὲ χοῖνιξ ἔχει ξε. γ′, κοτύλας στ′ καὶ οὗτος δὲ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τρυβλίον ὀνομάζεται.

Τὸ δὲ ὀξύβαφον τέταρτόν ἐστι τῆς κοτύλης.

Ἔχει δὲ ὁ ξέστης σταθμῷ δραχμὰς ρκ′.

Ἰδίως δὲ Ἑλληνικὴ κοτύλη ἡ ἐλαίου ἕλκει λι. α′.

Ὁ δὲ ξε. λι. β′. ὁ δὲ Ἰταλικὸς λι. α′, ἐλαίου γο η′. τοῦ δὲ οἴνου γο. θ′.

Εἰδέναι δὲ δεῖ ὡς τὰ μέτρα κατὰ τὸν σταθμὸν οὐ μετρίως ἐξαλλάσσεται κατὰ τὴν τῆς ὕλης διαφοράν.

Choenix habet cotylas viij, sextarios iv. choenix cotylas iij. sextarium i. ß.

Sextarius, cotylas ij. cyathos xij.

Atque his *ponderibus* Graecorum plurimi res metiuntur.

Apud Italos autem chus invenitur, qui mensura quidem sextarios vi. cotylas xij. habeat; pondere vero aquae pluvialis, quae minime fallax est, ℥ dccxx.

Choenix quoque Italis habet sextarios iij. cotylas vj. isque Atticis tryblium nominatur.

Acetabulum est quarta pars cotylae.

Habet autem sextarius pondere drachmas cxx.

Proprie vero Graeca cotyle olei pendet libram i.

Sextarius libras ij. Italicus ℔ i. olei ℥ viij. vini ℥ ix.

Scire autem oportet, mensuras juxta pondus pro materiae diversitate haud mediocriter variari.

Κεφάλαιον ι'.

Ἐκ τῶν Κλεοπάτρας κοσμητικῶν περὶ σταθμῶν καὶ μέτρων.

Ἡ μνᾶ, ὄνομα σταθμοῦ, ἔχει οὐγγίας ιϛ', < ρκη', γράμματα τπδ', ὀβολοὺς ψξη', θέρμους αρνβ', κεράτια βτδ', χαλκοῦς στρμδ'. Ἡ Ἀττικὴ μνᾶ ἔχει οὐγγίας ιβ' S'', < ρ', γράμματα τ', ὀβολοὺς χ', θέρμους λ', κεράτια αω', χαλκοῦς δω'. * ἄλλοι γχ'. Ἡ Πτολεμαϊκὴ μνᾶ ἔχει γο ιη', < ρμδ', γράμματα υλβ', ὀβολοὺς ωξδ', θέρμους αση'σι', κεράτια βφιβ', χαλκοῦς στλιβ'.

Ἡ λίτρα ἔχει γο. ιβ', < ηςι', γράμματα σπη', ὀβολοὺς φοστ', θέρμους ωξδ', κεράτια αψκη', χαλκοῦς δχη' ἢ γχη'.

Ἡ οὐγγία ἔχει < η', γράμματα κδ', ὀβολοὺς μη', θέρμους οβ', κεράτια ρμδ', χαλκοῦς τπδ', καλεῖται δὲ ἡ γο. τετράσσαρον Ἰταλικόν.

Ἡ δραχμὴ ἔχει γράμματα γ', ὀβολοὺς ϛτ', θέρμους θ', κεράτια ιη', χαλκοῦς μη'.

Caput X.

Ex Cofmeticis libris Cleopatrae de ponderibus et menfuris.

Mina, ponderis nomen, continet uncias xvj. ʒ cxxviij. fcrupulos ccclxxxiv. obolos dcclxviij. lupinos mclij. filiquas mmccciv. aereos vj. mcxliv. Attica mina habet uncias xij. ß. ʒ c. fcrupulos ccc. obolos dc. lupinos dcccc. filiquas mdccc. aereos iiiidcccc. alii iii^m^dc. mina Ptolemaica habet ℥ xviij. drachmas cxliv. fcrupulos ccocxxxij. obolos dccclxiv. lupinos mccxcvi. filiquas mmdxcij. aereos vi^m^dcccexij.

Libra habet ℥ xij. ʒ xcvi. fcrupulos cclxxxviij. obolos dlxxvi. lupinos dccclxiv. filiquas mdccxxviij. aereolos iv^m^dcviij vel iii^m^dcviij.

Uncia habet ʒ viij. fcrupulos xxiv. obolos xlviij. lupinos lxxij. filiquas cxliv. aereos ccclxxxiv. vocatur autem uncia quatruffis Italicus.

Drachma continet fcrupulos iij. obolos vj. lupinos ix. filiquas xviij. aereos xlviij.

Τὸ Ἰταλικὸν δηνάριον ἔχει δραχμὴν α'.

Δραχμὴ δὲ καὶ ἄλλη ὁμωνύμως καλεῖται Αἰγυπτιακὴ, ἥτις ἕκτον μέρος ἐστὶ τῆς Ἀττικῆς δραχμῆς ἄγουσα ὀβολὸν α'.

Τὸ γράμμα ἔχει ὀβολοὺς β', θέρμους γ', κεράτια στ, χαλκοῦς ιστ'.

Ὀβολὸς ἔχει θέρμον α' S'', κεράτια γ', χαλκοῦς η', τὸ ἡμιώβολον ἔχει κεράτιον α' S'', χαλκοῦς δ'.

Θέρμος ἔχει κεράτια β', χαλκοῦς ε' καὶ τριτήμοριον, * ἢ χαλκοῦς γ'.

[982] Ἀττικὸν δὲ ἡμιώβολον ἑτέρου ἡμιωβόλου τέσσαρα πέμπτα.

Τὸ κεράτιον ἔχει Ἀττικοὺς χαλκοῦς β' καὶ χαλκοῦ ἑτέρου δύο τρίτα ἢ δύο πέμπτα.

Χαλκοῦς ἔχει ἡμιωβόλου τὸ δ', ὥστε τοὺς τέσσαρας χαλκοῦς ἄγειν ἡμιώβολον.

Ὁ στατὴρ ἄγει < δ', καλοῦσι δὲ αὐτὸν τετράδραχμον.

Denarius Italicus habet drachmam i.

Drachma etiam alia aequivoce vocatur ipſa Aegyptiaca, quae ſexta pars eſt Atticae drachmae obolum i. pendens.

Scrupulus habet obolos ij. lupinos iij. ſiliquas vj. aereos xvi.

Obolus habet lupinum i. ſ͡s. ſiliquas iij. aereos viij. Semiobolus habet ſiliquam i. ſ͡s. aereos iv.

Lupinus habet ſiliquas ij. aereos v. ac tertiam aerei partem; * vel aereolos iij.

Atticus vero ſemiobolus alterius ſemioboli quatuor quintas habet.

Siliqua habet Atticos aereos ij et alterius aerei duas tertias partes vel duas quintas.

Aereus habet ſemioboli quartam partem, ita ut ſemiobolus quatuor aereos pendat.

Stater pendit ʒ iv. vocant autem ipſum tetradrachmon.

Καὶ τὸ διποὺνιιόν δὲ ὁμοίως ἄγει < δ'.

Καὶ τὸ βασιλικὸν κάρυον ὁμοίως ἄγει < δ'.

Χήμη ἡ μεγάλη ἔχει < γ' καὶ ἡ μικρὰ < β'.

Ἀσσάριον ἔχει < β'.

Κοχλιάριον ἔχει < α'.

Ὁ κύαθος ἔχει < ι' ἢ γο α' καὶ οὐγγίας τεταρτημόριον, ℈, λ, ὀβολοὺς ξ', θέρμους ϛτ', κεράτια ρπ', χαλκοῦς υπ'. ἔστι δὲ ὁ κύαθος κοτύλης τὸ ϛτ'.

Ἡ κοτύλη μέτρῳ μὲν ἔχει κυάθους ϛτ', σταθμῷ δὲ < ξ, γο ζ' καὶ S'' ℈, ρπ', ὀβολοὺς τξ', θέρμους φμ', κεράτια απ', χαλκοῦς βωπ'.

Τὸ τρυβλίον τὸ αὐτὸ μέτρον χωρεῖ τῇ κοτύλῃ, ἔχει γὰρ μέτρῳ μὲν κυάθους ϛτ', σταθμῷ δὲ < ξ'.

Ὁ ξέστης μέτρῳ μὲν ἔχει κοτύλας β', σταθμῷ δὲ < ρκ', καλεῖται δὲ παρὰ Αἰγυπτίοις ὁ ξέστης ἴνιον.

Τὸ ὀξύβαφον ἔχει μέτρῳ μὲν κοτύλης τέταρτον, κύαθον α', S'', σταθμῷ δὲ < ιε'.

Ἡ κόγχη ἡ μεγάλη τὸ αὐτὸ μέτρον σώζει τῷ ὀξυβα-

Dupondium etiam similiter pendit ʒ iv.

Nux etiam regia pendit ʒ iv.

Cheme magna habet ʒ iij. parva ʒ ij.

Assarius habet ʒ ij.

Cochlearium habet ʒ i.

Cyathus habet ʒ x sive ℥ i et quartam unciae partem; ℈ xxx. obolos lx. lupinos xc. siliquas clxxx. aereos cccclxxx. est autem cyathus sexta pars cotyles.

Cotyle mensura quidem habet cyathos vj. pondere vero ʒ lx. ℥ vij. ß ℈ clxxx. obolos ccclx. lupinos dxl. siliquas mlxxx. aereos mmdccclxxx.

Tryblium eandem capit mensuram, quam cotyle; mensura namque continet cyathos vj. pondere vero ʒ lx.

Sextarius mensura quidem habet cotylas ij. pondere vero ʒ cxx. vocatur autem sextarius apud Aegyptios inion.

Acetabulum mensura quidem habet cotyles quartam partem, cyathum i ß. pondere vero ʒ xv.

Concha magna eandem servat mensuram, quam ace-

φιψ. ἔχει γὰρ μέτρῳ μὲν κύαθον α', S", σταθμῷ δὲ < ιε'. ἡ δὲ ἐλάττων κόγχη ἔχει μέτρῳ μὲν ἡμικύαθον, σταθμῷ δὲ < ε'.

Μύστρον τὸ μέγα ἔχει κοτύλης τὸ ἑκκαιδέκατον ὃ γίνεται < γ', S", τέταρτον. τὸ δὲ μικρότερον κοτύλης τὸ κβ', ὃ γίνεται δραχμαὶ δύο ℈ β', κεράτιον α' καὶ κερατίου τὸ ἑνδέκατον.

Ὁ χοῦς ἔχει μέτρῳ μὲν κοτύλας Ἀττικὰς δώδεκα, ξέστας δὲ ϛ', χοίνικας δὲ δ', σταθμῷ δὲ ἔχει ὁ χοῦς < ψκ'.

Ὁ χοῖνιξ ἔχει μέτρῳ μὲν κοτύλας Ἀττικὰς τρεῖς, σταθμῷ δὲ < ρπ'. Ἐν δὲ τοῖς γεωργικοῖς εὗρον τὴν κοτύλην τρίτον ἢ τέταρτον ξέστου.

Τὸν δὲ χοῦν ξεστῶν θ', κοτυλῶν δὲ ιβ'.

Καὶ τὸν ἀμφορέα ξεστῶν λϛ', κοτυλῶν μη'.

Τὸν δὲ μετρητὴν ξεστῶν οβ', κοτυλῶν ϟϛ'.

Τὸν δὲ μέδιμνον ξε. ρβ', κοτυλῶν ρλϛ'.

Ὁ δὲ κατὰ Σύρους μετρητὴς ξε. ϛ', ἄλλ. ϛ', Ἰταλικῶν ρκ'.

tabulum; nam mensura quidem habet se sesquicyathum, pondere vero ʒ xv. Concha minor mensura habet semicyathum, pondere ʒ v.

Mystrum magnum habet sextamdecimam cotyles partem, quae sunt ʒ iij. ß. et quarta. Mystrum minus habet cotyles vigesimam secundam partem, quae sunt ʒ ij. ℈ ij. et siliqua i. et undecima fere cotyles pars.

Chus habet mensura quidem cotylas Atticas duodecim, sextarios vj. choenices iv. pondere ʒ dccxx.

Choenix habet mensura quidem cotylas Atticas tres, pondere vero ʒ clxxx. In Georgicis inveni cotylam esse tertiam aut quartam sextarii partem.

Congium vero sextariorum ix. cotylarum xij.

Amphoram sextariorum xxxvj. cotylarum xlviij.

Metreten sextariorum lxxij. cotylarum xcvj.

Medimnum sextariorum cij. cotylarum cxxxvj.

Metretes vero apud Syros habet sextarios vj. alias xc. apud Italos cxx.

Τὸ τρυβλίον καὶ τὸ ὀξύβαφον ὁμοίως ἔχουσι κοτύλης τὸ δ'.

Ὁ δὲ κύαθος κοτύλης τὸ στ'.

Κεφάλαιον ια'.

Ἄλλως περὶ τῶν αὐτῶν.

Ἡ μνᾶ ἡ Ἀττικὴ ἔχει γο ιβ', ἡ δὲ ἑτέρα γο ιστ'. ἡ δὲ Πτολεμαϊκὴ ἔχει γο ιη'.

Ἡ λίτρα ἔχει γο ιβ'.

Ἡ γο ἔχει < η'.

Ἡ δραχμὴ ἔχει ℈ γ'.

Τὸ γράμμα ἔχει ὀβολοὺς β'.

Ὁ ὀβολὸς ἔχει θέρμον α' S''.

[983] *Ὁ θέρμος ἔχει* (468) *κεράτια β', χαλκοῦς δὲ γ' ἢ ε'.*

Ἀττικὸν δὲ ἡμιώβολον ἔχει ἡμιωβόλου τέσσαρα πέμπτα.

Τὸ κεράτιον ἔχει Ἀττικοὺς χαλ. β' καὶ χαλκοῦ β' πέμπτα.

Tryblium et acetabulum fimiliter habent cotylei quartam partem.

Cyathus cotyles fextam partem.

Caput XI.

Aliter de eisdem.

Mina Attica habet ℥ xij. Alia mina habet ℥ xvj. Ptolemaica ℥ xviij.

Libra habet ℥ xij.

℥, habet ʒ viij.

Drachma habet ℈ iij.

Scrupulus habet obolos ij.

Obolus habet lupinum i. ß.

Lupinus habet filiquas ij. aereos iij vel v.

Atticus femiobolus alterius femioboli quatuor quintas habet partes.

Siliqua habet Atticos aereos ij et aereorum ij. quintas.

Ὁ χαλκοῦς ἔχει ἡμιωβόλου τὸ τέταρτον. ὥστε τοὺς τέσσαρας χαλκοῦς ἄγειν ἡμιώβολον.

Ὁ στατὴρ ἄγει < δ', καλοῦσι δὲ αὐτὸν τετράδραχμον.

Καὶ τὸ διπούντιον δὲ < δ'.

Καὶ τὸ βασιλικὸν δὲ κάρυον ὁμοίως ἄγει < δ'.

Ἡ χήμη ἡ μεγάλη ἔχει < δ', ἡ μικρὰ < β'.

Τὸ ἀσσάριον ἔχει < β'.

Τὸ κοχλιάριον < α'.

Κεφάλαιον ιβ'.

Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν ἱππιατρικῶν.

Οὐγγία ἔχει < η'.

Ἡ δραχμὴ, ἔχει ℈ γ', ὀβολοὺς στ'.

Ἡ κοτύλη ἔχει γο ιβ', ὀξύβαφα δύο.

Τὸ δὲ ὀξύβαφον κυάθους γ'.

Κύαθος ἔχει μύστρα δ'.

Κοχλιάριον δὲ ἔστι μύστρου τὸ ἥμισυ.

Aereus habet femioboli quartam partem, ut quatuor aereos pendat femiobolus.

Stater pendit ʒ iv. vocant autem ipfum tetradrachmon.

Dupondium habet ʒ iv.

Nux regia fimiliter pendit ʒ iv.

Cheme magna habet ʒ iv. parva ʒ ij.

Affarius habet ʒ ij.

Cochlearium habet ʒ i.

Caput XII.

De menfuris et ponderibus veterinariorum.

Uncia habet ʒ viij.

Drachma habet ℈ iij. obolos vj.

Cotyle habet ℥ xij. acetabula ij.

Acetabulum facit cyathos iij.

Cyathus habet myftra iv.

Cochlearium eft myftri dimidium.

Τὸ δὲ ὀξύβαφον ποιεῖ γο στʹ.
Ὁ κύαθος ποιεῖ γο βʹ.
Τὸ μύστρον ποιεῖ γο τὸ ἥμισυ.
Τὸ κοχλιάριον ποιεῖ ʒ στʹ.
Ἡ δραχμὴ ποιεῖ ʒ γʹ.
Ὁ ὀβολὸς ποιεῖ γράμμα.
Τὸ σίκλιον ἔχει γο τὸ S″ ἢ γο αʹ καὶ S″.
Ὁ κύαθος μύστρα δʹ, ὡς εἶναι τὸ μύστρον γο τὸ S″.
Τὸ δὲ μύστρον κοχλιάρια βʹ, ὡς εἶναι τὸ κοχλιάριον γο δʹ.
Ἡ μνᾶ ἔχει γο ιεʹ, ὁλκὰς ριβʹ S″.
Ἡ λίτρα ἔχει ὁλκὰς Ϟʹ.
Τὸ δὲ δηνάριον ἔχει γράμματα δʹ.

Κεφάλαιον ιγʹ.

Περὶ μέτρων ὑγρῶν.

Τὸ Ἰταλικὸν κεράμιον ἔχει χόας ηʹ.
Ὁ χοῦς ἔχει ξέστας στʹ.

Acetabulum facit ℥ vj.
Cyathus facit ℥ ij.
Myſtrum facit ℥ ß.
Cochlearium facit ʒ vj.
Drachma facit ʒ iij.
Obolus facit ſcrupulum.
Cicilicus habet ℥ ß. vel ℥ i. ß.
Cyathus myſtra iv. ut ſit myſtrum ℥ ß.
Myſtrum habet cochlearia ij. ut cochlearium ſit unciae quarta pars.
Mina habet ℥ xv. holcas cxij. ß.
Libra habet holcas xc.
Denarius habet ſcrupulos iv.

Caput XIII.

De menſuris liquidorum.

Amphora Italica habet choas viij.
Congius habet ſextarios vj.

Ὁ ξέστης κοτύλας β', αἳ καὶ τρίβανα ἢ τρυβλία λέγονται.

Ἡ κοτύλη γὰρ τὸ αὐτὸ ἔχει καὶ τὸ τρίβανον ἢ τρυβλίον· μύστρα μεγάλα γ', ὀξύβαφα δὲ δ'.

Τὸ γὰρ μέγα μύστρον ἔχει ὀξύβαφα γ'.

Τὸ ὀξύβαφον ἔχει κυάθους α' S".

Ὁ δὲ κύαθος ἔχει χήμας μικρὰς, ἤτοι μύστρα μικρὰ β'.

Ἰταλικὸν	Ἐλαίου.	Οἴνου.	Μέλιτος.
Τὸ κεράμιον ἔχει.	℔ οβ'.	℔ π'.	℔ ρη', ἄλ. ρκ'.
Ὁ χοῦς,	℔ θ'.	℔ ι'.	℔ ιγ' S".
Ὁ ξέστης,	γο ιη'.	γο κ'.	γο κζ'.
Ἡ κοτύλη,	γο θ'.	γο ι'.	γο ιγ' S".
Τὸ μέγα μύστρον,	γο γ'.	γο γ', ϡ η'.	γο δ' S".
Τὸ μικρὸν μύστρον,	< ιστ'.	< ϛτ' ϡ β'.	< θ'
Τὸ ὀξύβαφον,	< ιη'.	< κ'.	γο γ', γ'.
Ὁ κύαθος.	γο α' S".	< ιγ' ϡ α'.	< ιη'.

Sextarius habet cotylas ij. quae et tribana vel tryblia dicuntur.

Cotyle eandem menfuram continet, ac tribanum vel tryblium, magna myftra iij. acetabula vero iv.

Myftrum magnum habet acetabula iij.

Acetabulum habet fefquicyathum.

Cyathus habet chemas vel myftra parva ij.

Continet.	Olei.	Vini.	Mellis.
Amphora Italica,	℔ lxxij.	℔ lxxx.	℔ cviij.
Congius,	℔ ix.	℔ x.	℔ xiij. ß.
Sextarius,	℥ xviij.	℥ xx.	℥ xxvij.
Cotyle,	℥ ix.	℥ x.	℥ xiij ß.
Magnum myftrum,	℥ iij.	℥ iij. ϡ viij.	℥ iv. ß.
Myftrum parvum,	ʒ vj.	ʒ vj. ϡ ij.	ʒ ix.
Acetabulum,	ʒ xviij.	ʒ xx.	℥ iij. ʒ iij.
Cyathus,	℥ i ß.	ʒ xiij. ϡ i.	ʒ xviij.

[984] *Κεφάλαιον ιδ'.*

Διοσκορίδου περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.

Ἐγὼ, φίλτατε, περὶ σταθμῶν καὶ μέτρων οὕτως ἠκρίβωσα ἀπὸ τῶν ἐλαχίστων ἀρξάμενος, ἐπὶ τὴν μνᾶν πολλαπλασιάζων ἀνῆλθον.

Περὶ σταθμῶν.

Τὸ κεράτιον τὸν αὐτὸν σταθμὸν ἔχει τῷ χαλκῷ.

Ὁ δὲ ὀβολὸς χαλκοῦς ἔχει τρεῖς· ὅθεν τὸ ἡμιωβόλιον ἔχει σταθμῷ κεράτιον ἓν ἥμισυ.

Γράμμα ἄγει ὀβολοὺς δύο, τουτέστι χαλκοῦς ἕξ.

Ἡ δὲ δραχμὴ, ἡ καὶ ὁλκὴ λεγομένη, ἄγει γράμματα τρία, τουτέστιν ὀβολοὺς στ'.

Ἡ δὲ γο ἔχει < *η',* ℈ *κδ'.*

Ἡ λίτρα δὲ ἔχει γο ιβ', < *δὲ* ϟ*στ'.*

μνᾶ κατὰ μὲν τὴν ἰατρικὴν χρῆσιν ἄγει γο ιστ', τουτέστιν ὁλκὰς ρκη', κατὰ δὲ τὴν Ἰταλικὴν μνᾶ γο ιη',

Caput XIV.

Dioſcoridis de menſuris et ponderibus.

Ego, chariſſime, de ponderibus et menſuris ita perſcrutatus ſum, a minimis auſpicatus et ad minam usque multiplicando aſcendi.

De ponderibus.

Siliqua, idem pondus habet, quod aereus.

Obolus habet aereos iij. unde ſemiobolus habet pondere ſiliquam unam et ſemiſſem.

Scrupulus pendit obolos duos, id eſt aereos ſex.

Drachma, quae et holce *dicitur*, pendit ſcrupulos iij. id eſt obolos vj.

Uncia habet ʒ viij. ℈ xxiv.

Libra habet ℥ xij. ʒ xcvj.

Mina uſu medico pendit ℥ xvj. id eſt holcas cxxviij. uſu vero Italico mina pendit ℥ xviij. id eſt ſeſquilibram;

τουτέστι λίτραν μίαν ἡμίσειαν, < δὲ ρμδ'. ἡ δὲ Ἀλεξανδρίνη μνᾶ ἄγει γο κ', τουτέστιν ὁλκὰς ρξ.

Περὶ μέτρων ὑγρῶν, οἴνου, ὕδατος καὶ ὄξους.

Τὸ κεράμιον ἄγει λι. π'.
Ἡ δὲ οὖρνα λι. μ'.
Ὁ χοῦς, τουτέστι τὸ κόγγιον, ἔχει λι. ι'.
Τὸ ἡμικόγγιον ἔχει λι. ε'.
Ὁ ξέστης ἔχει λίτραν μίαν, γο η'.
Ἡμίνα, τουτέστι ἡ κοτύλη, γο ι'.
Τὸ τέταρτον ἔχει γο ε'.
Τὸ ὀξύβαφον, ὅπερ ἐστὶ τέταρτον κοτύλης α', ἄγει γο β' S''.
Ὁ δὲ κύαθος, ὅπερ ἐστὶν ἕκτον κοτύλης, ἄγει γο α', ἡμίσειαν, γράμματα δ'.
Ἡ δὲ χήμη ἐστι κυάθου τέταρτον, ἄγει δὲ < γ', γράμμα ἕν.
Ὁ αὐτὸς δὲ σταθμός ἐστι τοῦ ὕδατος καὶ ὄξους. φασὶ

drachmas autem cxliv. Mina Alexandrina pendit ℥ xx. id eft holcas clx.

De menfuris liquidorum, vini, aquae, aceti.

Amphora habet ℔ lxxx.
Urna, ℔ xl.
Chus, id eft congius ℔ x.
Semicongius, ℔ v.
Sextarius habet libram i. ʒ viij.
Hemina, id eft cotyle ℥ x.
Quartarius habet ℥ v.
Acetabulum, quod eft quarta pars cotyles, aequat ℥ ij. ß.
Cyathus, id eft fexta pars cotyles, aequat ℥ i. ℈ et fcrupulos iv.
Cheme eft cyathi quarta pars, aequat ʒ iij. ℈ i.
Idem eft pondus aquae et aceti. Ajunt autem fi aqua

δὲ τοῦ ὀμβρίου ὕδατος πληρωθῆναι ἀψευδέστατον εἶναι τὸν σταθμόν. ἄγειν δὲ ὁλκὰς ψκ' τὸν χοῦν.

Ἐλαίου.

Τὸ κεράμιον ἔχει λι. οβ'.
Ἡ οὔρνα ἔχει λι. λϛ'.
Ὁ χοῦς ἢ τὸ κόγγιον ἔχει λίτρας θ'.
Τὸ ἡμικόγγιον, λι. δ' S".
Ὁ ξέστης ἔχει λ α' S".
Ἡμίνα, τουτέστιν ἡ κοτύλη γο θ'.
Τὸ τέταρτον ἔχει γο δ' S".
Τὸ ὀξύβαφον, ὅπερ ἐστὶ κοτύλης τέταρτον; ἄγει γο β', < β' ἢ γο β' S".
Ὁ δὲ κύαθος, ὅπερ ἐστὶν ἕκτον κοτύλης, ἄγει γο α' S".
Ἡ χήμη, κυάθου τέταρτον, ἄγει δραχμὰς γ'.

Μέλιτος.

Τοῦ μέλιτος τὸ κεράμιον ἔχει λι. ρκ'.
Ἡ οὔρνα ἔχει λίτρας ξ'.

pluviali vas repleatur, minime fallax esse pondus, pendere quippe congium holcas dccxx.

O l e i.

Amphora habet ℔ lxxij.
Urna habet ℔ xxxvj.
Congius habet ℔ ix.
Semicongius habet ℔ iv. ß.
Sextarius habet ℔ i. ß.
Hemina, quae et cotyle est, habet ℥ ix.
Quartarius habet ℥ iv. ß.
Acetabulum, quod est cotyles quarta pars, habet ℥ ij. ʒ ij. aut ℥ ij. ß.
Cyathus, qui est sexta pars cotyles, habet ℥ i. ß.
Cheme, cyathi quarta pars, habet ʒ iij.

M e l l i s.

Amphora mellis habet ℔ cxx.
Urna habet libras lx.

Τὸ κόγγιον ἔχει λίτρας ιε'.
Τὸ ἡμικόγγιον ἔχει λίτρας ζ' S''.
Ὁ ξέστης ἔχει λι. β' S''.
Ἡμίνα ἔχει λίτραν α', γο γ'.
Τὸ τέταρτον ἔχει γο ζ' S''.
Τὸ ὀξύβαφον ἔχει γο γ' S'', < β'.
Ὁ δὲ κύαθος ἔχει γο β' S''.
Ἡ δὲ χήμη, ὅπερ ἐστὶ κυάθου τέταρτον, ἄγει < ε'.

Κεφάλαιον ιε'.

Ἄλλως περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.

Μέδιμνος ἔχει ἡμίεκτα ιβ'.
Τὸ δὲ ἡμίεκτον, χόας δύο.
Ὁ δὲ χοῦς, χοίνικας τέσσαρας.
Ὁ δὲ χοῖνιξ κοτύλας Ἀττικὰς ἄγει τρεῖς, σταθμῷ δὲ ἔχει ὁλκὰς ρπ'.

Congius habet libras xv.
Hemicongius habet libras vij. ß.
Sextarius habet ℔ ij. ß.
Hemina habet libram i. ℥ iij.
Quartarius habet ℥ vij. ß.
Acetabulum habet ℥ iij. ß. ʒ ij.
Cyathus habet ℥ ij ß.
Cheme, quae est cyathi quarta pars, habet ʒ v.

Caput XV.

Aliter de mensuris et ponderibus.

Medimnus habet semisexta xij.
Semisextum habet choas ij.
Chus habet choenicas quatuor.
Choenix habet cotylas Atticas iij. pondere autem holcas clxxx.

Ὁ δὲ χοῦς ἐστὶ μὲν μέτρῳ κοτυλῶν Ἀττικῶν ιβ', σταθμῷ δὲ ἄγει < ψκ'.

Ὁ δὲ ξέστης μέτρῳ μὲν κοτυλῶν β', σταθμῷ δὲ ἄγει < ρκ'.

Ἡ δὲ κοτύλη ἔχει κυάθους ἕξ, σταθμῷ δὲ < ξ', τὴν δὲ κοτύλην οἱ Ἀττικοὶ καὶ τρυβλίον ὀνομάζουσι.

Τὸ ὀξύβαφον μέτρῳ μὲν κοτύλης τέταρτον, ὅπερ ἐστὶ κύαθος εἷς ἥμισυ, σταθμῷ δὲ ἔχει δραχμὰς ιε'.

Ὁ κύαθος ἐστὶ δραχμῶν δέκα.

Ἡ δὲ χήμη ἐστὶ κυάθου τέταρτον, < β' S''.

Τὸ μέγα μύστρον κοτύλης ἐστὶν ὀκτωκαιδέκατον, ἄγει δραχμὰς γ', γράμμα α'.

Μύστρον τὸ δὲ μικρὸν, κοτύλης εἰκοστὸν τέταρτον, ἄγει < β' S''.

Τὸ δὲ δικαιότατον μύστρον γράμματα ἔχει ὀκτώ.

Τὸ δὲ κοχλιάριον γράμματα ἔχει τρία.

Τοῦ βασιλικοῦ καρύου τὸ μέγεθος < ἄγει ἑπτά.

Τοῦ δὲ Ποντικοῦ < α'.

Chus menſura quidem eſt cotylarum Atticarum xij. pondere vero pendit ʒ dccxx.

Sextarius menſura quidem eſt cotylarum ij. pondere vero ʒ cxx.

Cotyle habet cyathos vj. pondere vero ʒ lx. cotylam Attici etiam tryblium nominant.

Acetabulum menſura eſt cotyles quarta pars, quod eſt ſeſquicyathus; pondere vero habet ʒ xv.

Cyathus eſt drachmarum x.

Cheme eſt cyathi quarta pars, ʒ ij. ß.

Myſtrum magnum eſt cotyles decima octava pars; pendit drachmas iij. ſcrupulum i.

Myſtrum vero parvum eſt cotyles vigeſima quarta pars; pendit ʒ ij ß.

Myſtrum juſtiſſimum habet ſcrupulos octo.

Cochlearium habet ſcrupulos tres.

Nucis Baſilicae ſeu regiae magnitudo pendit ʒ vij. Nucis Ponticae magnitudo pendit ʒ i.

Τὸ δὲ τῆς βαλάνου δραχμῆς ἥμισυ.

Τὸ δὲ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κυάμου ἔχει ὀβολὸν καὶ ἥμισυ.

Τοῦ ὀρόβου μέγεθος χαλκοῦς β'.

(469) *Κεφάλαιον ιστ'.*

Περὶ σημείων τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν.

Τῶν σταθμῶν καὶ μέτρων διδασκαλίαν καὶ τὴν τῶν σημείων τῶν ἐν αὐτοῖς ἔκθεσιν ἀναγκαίαν οὖσαν ἀνεγραψάμην, ἵν' ἔχοις ἄπταιστον τὴν ἐν τοῖς βοηθήμασιν εὕρεσιν.

Τὴν οὖν μνᾶν δηλοῖ ἐπιθέμενον τῷ μ στοιχείῳ τὸ ν.

Τὴν δὲ λίτραν τὸ λ ἔχον ὑποκείμενον τὸ ι λ.

Τὴν δὲ γο τὸ Γ ἔχον ὑποκείμενον ἢ ὑπερκείμενον τὸ ο'. γο γο. παρ' ἐνίοις δὲ εὗρον γο τὸ ν'. ἐπικείμενον τὸ ο νο.

Τὸ δὲ μ ἐπικείμενον ε, μέρος δηλοῖ με.

Πλάγιον δὲ λ τὰς κεραίας ἔχον, δραχμὴν δηλοῖ <. *εἰς δὲ τὰ εὐώνυμα ἡμίσειαν* >.

Glandis *magnitudo* pendit drachmae dimidium.

Fabae Aegyptiacae magnitudo pendit obolum et semissem.

Orobi magnitudo pendit aereos ij.

Caput XVI.

De notis ponderum ac mensurarum.

Ponderum ac mensurarum doctrinam tum eorundem characterum expositionem necessariam descripsi, ut certam habeas remediorum inventionem.

Itaque minam declarat *ν*, superpositum *μ* elemento, *μν*.

λ libram significat, si subjectum i. *λ*.

Unciam quoque notat *γ* subjectum aut superpositum habens *ο*, *γο*, *γο*. Apud nonnullos autem inveni *ν* quod supra se *ο* habeat, unciam significare *νο*.

μ quod supra se habeat *ε*, partem significat *με*.

λ obliquum, si ad dextrum cornua ungentia habeat, drachmam significat <, si ad sinistrum drachmae dimidium >.

Τὸ δὲ Ῥωμαϊκὸν S παρ' ἐνίοις μὲν τριώβολον, παρ' ἡμῖν δὲ παντὸς σταθμοῦ τὸ ἥμισυ. πλάγιον δὲ ι ἢ S, ὀβολόν. / ϛ. ϛ.

S. Romanum apud quosdam triobolum; apud nos vero cujusque ponderis dimidium significat, S″. Si vero transverse ponatur i. vel S obolum i. significat, / ϛ. ϛ.

LIPSIAE

LITERIS J. B. HIRSCHFELDI.

CONTENTA VOLUMINIS XIX.

I. Quomodo ſimulantes morbum deprehendendi. pag. 1
II. De libris propriis. . . . . . . — 8
III. De ordine librorum. . . . . . — 49
IV. Gloſſarium. . . . . — 62
V. An animal ſit, quod in utero geritur. . — 158
VI. De victus ratione in morb. acutis ſecund. Hipp. — 182
VII. De philoſophica hiſtoria. . . . . — 222
VIII. Definitiones medicae. . . . . . — 346
IX. Quod qualitates incorporeae. . . . . — 463
X. De humoribus. . . . . . . — 485
XI. De praenotione. . . . . . . — 497
XII. Praeſagitio omnino vera et experta. . — 512
XIII. De venae ſectione. . . . . . — 519
XIV. Prognoſtica de decubita e mathem. ſcientia. — 529
XV. Galeno adſcr. lib. de urinis. . . . . — 574
XVI. De urinis compendium. . . . . — 602
XVII. De urinis ex Hippocrate, Galeno aliisque. — 607

XVIII. De pulſibus ad Antonium. . . . pag. 629
XIX. De renum affectibus. . . . . . — 643
XX. De melancholia. . . . . . . — 699
XXI. De ſuccedaneis. . . . . . . — 721
XXII. De ponderibus et menſuris. . . . — 748

ἢ πέντε ἡμερῶν γίνοιτο, ἔλαττον τὸ κακόν· ἐὰν δὲ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, χεῖρον ὑπάρχει. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ διεσπασμένα τῶν πρώτων χείρονα, εἴ γ' ἐν μιᾷ πέψει διακοπὴν φύσεως δηλοῖ. διακόπτει δὲ τὴν φύσιν πνεῦμα παρεμπεσὸν (412) καὶ διασπᾷ τὴν συνέχειαν τοῦ πεμπομένου χυμοῦ. ἐπεὶ οὖν ὑπεθέμεθα κατὰ φύσιν τὸ παρυφιστάμενον ἔν τε χροιᾷ καὶ ἐν τόπῳ, παρὰ φύσιν δὲ ἐν τῇ συστάσει, δῆλον ὅτι τοῦ ταῦτ' ἔχοντος οὕτως ἐν τῇ συστάσει ἡ ὁμαλότης ἐστὶν ἢ ἀνωμαλία.

Κεφ. ιζ'. Τὸ οὖν πρότερον ὁμαλὸν διεσπασμένον κακόν. πλῆθος γὰρ ἐνδείκνυται πνεύματος παχέος ἐν τῷ βάθει μὴ δυναμένου λεπτυνθῆναι ὑπὸ φύσεως.

Κεφ. ιη'. Ἀλλὰ δὴ ἔστω διεσπασμένον ἀνώμαλον. τουτέστι ποτὲ μὲν φαινόμενον τοιοῦτον, ποτὲ δὲ οὔ, τοιοῦτον τοῦ προτέρου τυγχάνει ἄμεινον. ὀλίγον γὰρ δηλοῖ πνεῦμα καὶ τοῦτο λεπτὸν ἔσεσθαι ταχέως. καὶ θαυμαστὸν ὑπὸ τῆς φύσεως ἀκολουθεῖ τὸ τὴν μὲν ὁμαλότητα εἶναι κακόν,

ſi tamen inaequalis fiat quarto vel quinto quoque die minus eſt malus, ſi vero una die longe pejor eſt, ſic et ſedimenta divulſa pejora prioribus ſunt, quoniam indicant naturam in una coctione defeciſſe ob diſtractionem, diſtrahitur vero natura a flatibus qui inter ſuccos intercurſant ac dirimunt continuitatem ſucci qui concoquitur. Quoniam igitur ſuppoſuimus contentum habere ſe ſecundum naturam quoad colorem et locum, praeter naturam autem in ſubſtantia, manifeſtum eſt quod in ſubſtantia illius quod haec ita habet aequalitas vel inaequalitas eſt.

Cap. XVII. Sit igitur prius aequale divulſum, tale procul dubio malum eſt, indicat enim copiam craſſi flatus in profundo qui a natura extenuari non potuit.

Cap. XVIII. Sit aliud divulſum inaequale, id eſt alio tempore tale apparens alio diverſum, hoc priore eſt melius, indicat ſiquidem flatuoſos ſuccos eſſe paucos quos natura cito diſcutiet et tenues reddet. Et mirum ſane eſt inter opera naturae aequalitatem malum eſſe, inaequalita-

τὴν ἀνωμαλίαν δὲ ἀγαθόν. καὶ μάλιστα δὲ εἰκότως τὸ τοιοῦτον συμβαίνει. τὰ γὰρ κατὰ τὴν αὐτὴν ἔχοντα δύναμιν μοχθηρὰ τυγχάνει. οὕτως οὖν καὶ ὁ διαλείπων σφυγμὸς ἀεὶ μὲν ὁ αὐτὸς φαινόμενος μοχθηρότατός ἐστι, ποτὲ δὲ φαινόμενος τοιοῦτος ἄλλοτε δὲ οὒ, ἔλαττον κακὸν τοῦ προτέρου δηλοῖ. οὕτως οὖν καὶ τὸ διεσπασμένον ἀνώμαλον τοῦ διεσπασμένου μὲν, ὁμαλῶς δὲ φαινομένου μετριώτερόν ἐστι κακόν. καὶ περὶ μὲν ταύτης τῆς συμπλοκῆς ἱκανὰ τὰ προειρημένα.

Κεφ. ιθ'. Ἔστω δὲ ἑτέρα ἥδε. τὸ παρυφιστάμενον πεπεμμένον ἔστω τῷ χρώματι καὶ ὑπαρχέτω λευκὸν, μηκέτι δὲ τὴν κάτω χώραν ἐχέτω, ἀλλὰ τὴν μέσην. καὶ τὸ ἔχον τὴν μέσην χώραν ἔστω πρότερον καὶ λεῖον ἐν συστάσει καὶ ὁμαλὸν ἐν χρόνῳ· τὸ τοιοῦτον πέψιν σημαίνει, ἀλλ' οὐ τελείαν, οὐ γὰρ ὑπόστασίς ἐστιν, ἀλλὰ μέση πέψις ἤτοι σαφῆ δηλοῦσα, τὸ γὰρ ἐν μέσῳ ἐποχούμενον ὑπόστασίς ἐστι τῇ φύσει, τῷ τόπῳ δὲ διαφέρουσα. τὸν δὲ τόπον ἀμείβουσα διὰ πνεύματος περιουσίαν. ἐὰν γὰρ μήτε τελείως ἐν τῇ

tem bonum; quod merito ſane ita evenit, mala enim ſi eandem perpetuo vim habeant, deterrima ſunt. Sicut et pulſus arteriarum, ſi ſemper et continuo intermittens exiſtat, deterrimus eſt, ſi vero aliquando intermittens, aliquando non intermittens, minus eſt malum. Eodem modo ſedimentum divulſum inaequale minus malum eſt ſedimento divulſo et aequali. Et haec quidem de hac complicatione dicta ſufficiant.

Cap. XIX. Sit autem alia complicatio haec. Contentum quoad colorem ſit coctum et ſit album, non obtinens tamen locum inferiorem, ſed medium, ac quod medium locum habet ſit prius et laeve in ſubſtantia, aequale in tempore, tale indicat coctionem, ſed tamen non perfectam, id enim non eſt hypoſtaſis ſed media coctio art claram oſtendens, quod enim in medio eſt naturae hypoſtaſis eſt, loco tamen differt ab hypoſtaſi. Cauſa autem diverſitatis loci eſt abundantia flatus qui immiſcetur ſuccis; ſi enim flatus haud exacte per concoctionem fuerit

πέψει λεπτυνθῇ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ τοῦ παρισταμένου ὄντος ἀποκλυσθῇ διὰ παχύτητα, ὠθεῖ τοῦτο καὶ φέρει μετέωρον πρὸς ἄκραν ἐπιφάνειαν καὶ καλεῖται νεφέλη. ἢ πρὸς μέσην χώραν [342] καὶ καλεῖται ἐναιώρημα. ἢ οὐδ᾽ ὅλως ἐστὶ πνεῦμα καὶ τῷ βάθει φαίνεται κάτω καὶ ὀνομάζεται ὑπόστασις. περὶ μὲν ἐναιωρήματος εἴρηται τοσαῦτα.

Κεφ. κ'. Τὰ γὰρ τοιαῦτα εἰρημένα τῇ θέσει μὲν διαλλάττουσι, τὴν δὲ χροιὰν ἀμείβει ἡ τοῦ πνεύματος παρέμπτωσις. ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τῆς πέψεως γίνεται καὶ εἰ μὲν τελεία πέψις εἴη, καὶ ἡ φύσις τὸ πνεῦμα λεπτύνει. διὸ καὶ ὑπόστασις τελεία δηλοῖ τὴν πέψιν. εἰ δὲ μὴ δυνηθείη τὸ πνεῦμα λεπτυνθῆναι, ἀλλὰ τῇ παχύτητι, καὶ μὴ διαφορούμενον ἐκ τοῦ χυμοῦ, διὸ καὶ ἀκατέργαστον ἔχει τὸν χυμὸν, ὅθεν καὶ οὐ τελείαν πέψιν δηλοῖ, ἀλλ᾽ ἀσαφῆ καὶ μέσην, διὸ καὶ τὴν μέσην καταλαμβάνει χώραν, οὐ γάρ ἐστι πολὺ, εἰ γὰρ τὴν ἄνω πέψιν κατεῖχε καὶ ἐγίνετο νεφέλη πέψιν μὲν σημαίνει ὅτι ἐγεννήθη. ἀμυδρὰν δὲ ὅτι πολὺ

extenuatus, sed ob crassitiem inclusus fuerit intra contentum, flatus ipse trudit illud atque attollit aut ad supremam superficiem et tum vocatur nubecula aut ad mediam regionem, quod tum vocatur suspensum. At vero si nulli sunt omnino flatus ipsum gravitate sua deorsum fertur vocaturque hypostasis. Et de suspenso quidem id mihi dicendum fuerat.

Cap. XX. Tria haec igitur quae diximus diversa sunt tantummodo situ; situs autem variatur per flatum, flatus autem generatur coctione, coctio vero quando perfecta fuerit flatum attenuabit et resolvet, propterea hypostasis perfecta perfectam indicat coctionem. Si autem ventositas illa extenuari nec prae crassitie ex humore dissolvi potuerit, ideoque succum non coctum habeat, unde et imperfectam ostendat coctionem, sed obscuram et mediam; ideo mediam quoque obtinet regionem, neque enim copiosus est, si namque in superiori parte cocta fuerit ac facta fuerit nubecula, coctionem quidem significat factam, verum obscuram, quoniam multa et crassa est ejusmodi

καὶ παχύ ἐστι τὸ τοιοῦτον. καὶ δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ τόπου οὐδὲν πλέον μανθάνωμεν ἢ μέτρα τῶν δηλουμένων. εἰ μὲν γὰρ μέλαν εἴη τὸ παρυφιστάμενον, κακόν. ἀλλ' ἐὰν μέντοι εἴη νεφέλη, ἀμυδρὸν τὸ κακόν. ἐὰν δὲ ἐναιώρημα, ἔλαττον κακὸν, ἐὰν δὲ ὑπόστασις εἴη, τέλειον. περὶ μὲν τῆς θέσεως ἱκανὰ τὰ εἰρημένα. δεδήλωται γὰρ οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακὸν, ἀλλὰ μέτρια ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ. ἀλλ' ἐπειδὴ τέσσαρα ζητοῦμεν ἐν τῷ παρυφισταμένῳ, χρῶμά τε καὶ τόπον σύστασίν τε καὶ χρόνον, εἴρηται δὲ περὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς συστάσεως καὶ τοῦ τόπου, τὸ λοιπὸν προσθήσωμεν ὅ ἐστι περὶ τοῦ χρώματος, ἀλλ' ἐπειδὴ λευκὸν ἦν τὸ κατὰ φύσιν, τοῦτο δὴ ἔστω λευκὸν, τὸ δὲ παρὰ φύσιν περὶ ὧν ἐρῶμεν μέλαν ἢ πελιδνὸν ἢ ὠχρὸν ἢ ἐρυθρόν.

Κεφ. κα'. Τὸ μὲν οὖν ἐρυθρὸν ἀπὸ ἰχωροειδοῦς αἵματος γίνεται καὶ ἀπεψίαν σημαίνει, ἀλλ' οὐ θάνατον, ὅτι μὲν οὖν κίνδυνον οὐκ ἐπάγει τὸ χρηστὸν καὶ οἰκεῖον τῆς

ventofitas. Clarum eft igitur quod ex fitu fedimentorum nihil plus difcimus quam modum et menfuram eorum quae indicantur. Si enim nigrum erit contentum, fignum eft malum, minus vero eft malum fi folum id nigrum eft quod in medio jacet; ac multo minus etiam fi nubecula, fi vero id quod in infimo eft veluti hypoftafis, longe eft peffimum. Sufficiant vero haec dicta de fitu, qui neque bonum neque malum fignificat, fed modum et menfuram boni et mali. Quum autem in contento quatuor nobis confideranda fint, color fcilicet, locus, fubftantia et tempus; fupereft ut de colore jam differamus, cum de fubftantia, tempore et loco jam fatis dixerimus. Color autem alius eft naturalis contento et eft albus; alius praeter naturam, qualis eft niger, lividus, pallidus, rubeus; de quibus jam agamus.

Cap. XXI. Sedimentum rubeum fit a fanguine ichoroeide: fignificat autem coctionis defectum, non tamen mortem, quum enim fuccus is fit benignus et amicus na-

σικύων τῶν ἡμέρων καὶ σπέρματα καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. εἰ δὲ διά τι καὶ ταῦτα ἀποτύχωσι, χρῶ τοῖς κατὰ κράτος διαιροῦσι. κατὰ κράτος δὲ διαιρεῖ λίθος Ἰουδαϊκός. καὶ εἰ μὲν ἐν τῷ νεφρῷ ἐστήριχται, χρῶ τῷ ἀῤῥενικῷ, εἰ δὲ ἐν τῇ κύστει καὶ διὰ μέγεθος οὐκ ἐκκρίνεται, χρῶ τῷ θηλυκῷ. ὁ γὰρ ἄῤῥην τοὺς ἐν νεφροῖς θρύπτει, ὁ δὲ θῆλυς τοὺς ἐν κύστει. καὶ ὕελος κεκαυμένη καὶ ὁ Καππαδοκικὸς λίθος καὶ τὸ τῶν παλιούρων σπέρμα καὶ ταῦτα κατὰ κράτος διαιροῦσιν. εἰ δὲ χυμὸς παχὺς ἐν τῷ σώματι ἔνεστι καὶ χρεία ἐστὶ κενώσεως οὔρων παχέων, οὖρα παχέα ἄγουσι σκολύμου ῥίζαι, ἐρυθρίδανον καὶ τὰ παραπλήσια. εἰ δὲ καὶ συχνῶν οὔρων χρεία. συχνὰ μὲν οὖν κενοῦσιν οὖρα ἄκορον, σταφυλῖνος, ἄσαρ, ἄμμι καὶ ὅμοια. εἰ δὲ ἡ φύσις κατά τι ὀκλάσει εἰς τὴν τῶν οὔρων ἀπόθεσιν, διεγερτικὰ τῆς φύσεώς ἐστι, σκόρδιον, χαμαιδάφνη, ἀσπάραγοι τῆς βρυωνίας καὶ τὰ τούτοις ἰσοδύναμα. τὰ δὲ διουρητικὰ ὡς ἀγῶνα ἄθετον τοῖς λίθοις ἔχουσιν. ἐπεὶ εἰ μὲν κρᾶσις τῶν διουρητικῶν δριμεῖα καὶ διὰ τοῦτο θερμὴ καὶ ξηρὰ καὶ προσέτι

femina et his confimilia. Quod fi etiam haec eodem modo fint irrita, potenter lapides frangentibus utor; potenter autem frangit lapidem lapis Judaicus, et fi fixus in rene fit calculus, mafculo utor; fi in vefica et ob magnitudinem non excernatur, foemineum ufurpa; nam mafculus calculum in renibus conterit, femineus in vefica. Vitrum uftum, lapis Cappadox et paliuri femen; atque haec violentius calculos frangunt. Si craffus humor infit corpori et urinarum craffarum evacuatione fit opus, craffas urinas ducunt cardui radices, rubia et fimilia. Quod fi frequentes urinas ducere fuerit opus, frequenter urinas movent acorus, paftinaca, affarum, ammi et fimilia. Si natura quodammodo in urinarum refufione pigra fuerit, naturam excitabunt fcordium, chamaedaphne, bryoniae cauliculi et quae his paria funt facultatibus. Diuretica vehementiorem facultatem lapidibus abdicandam habent. Quod fi diureticorum temperamentum acre fit ob idque calidum et ficcum, praeterea quoque funt facultatis cogentis et

συνακτική τε καὶ διακριτικὴ συναγόμενον τοῦ ὀῤῥώδους. ὅσα δὲ τὰς ἐν αὐτοῖς πυρώδεις συστάσεις οὐκ ἔχει ἐπιτήδεια, τμητικὰ μὲν γὰρ ἱκανῶς ὑπάρχει, θερμότητος δὲ ἥκιστα μετέχει. συνίστησι γὰρ ἀποξηραίνουσα τὸν πῶρον ἡ θερμότης, οὐ τέμνει καὶ διαιρεῖ. τὰ δὲ ἧττον θερμὰ μετὰ τοῦ τέμνειν δύνασθαι βελτίω, καθάπερ τὰ προῤῥηθέντα. τὰ δὲ διουρητικά ἐστι θερμὰ καὶ ξηρὰ καὶ δριμέα καὶ διὰ τοῦτο διακριτικὰ μὲν τοῦ ὀῤῥώδους αἵματος, συνακτικὰ δὲ τοῦ παχέος καὶ διὰ τοῦτο ἄθετα τοῖς λιθιῶσιν. εἰ δὲ ὡς ποδηγήταις καὶ ὀχηματικοῖς χρησόμεθά ποτε, ὀνίνασι. μετὰ δὲ τὴν τοῦ λίθου ἔκκρισιν χρῶ τοῖς καταλλήλοις κατακεραστικοῖς διὰ τὴν ἐκ τῆς παρ' ὅλου τοῦ λίθου ὁδοῦ δῆξιν καὶ τραχύτητα καὶ ζέσιν καὶ μᾶλλον εἰ μέγας εἴη καὶ γωνιώδης. μετὰ δὲ τὸ ἀκρατότατον εἶναι τὸ σῶμά σοι, διὰ τῶν προειρημένων κατακεραστικῶν χρῶ τοῖς προφυλακτικοῖς ἔνδοθέν τε καὶ ἔξωθεν. ταῦτα δὲ μὴ μόνον τὸ τέλειον ἀξιῶσιν, ἐν ὅσῳ δὲ προφυλάττῃ, χρῶ τοῖς καταλλήλοις καὶ

fecernentis collectam ferofitatem. Sed quae ignitas conftitutiones in fe non habent, idonea funt; nam incidunt opportune et minimum calorem obtinent. Calor enim exficcando calculofam concretionem abftruit, non incidit, non dividit. Quae vero minus calida cum hoc quod incidendi facultate polleant, meliora funt, qualia quae praedicta funt. Quae vero urinam cient, calida funt et ficca atque acria; quamobrem fecernunt quidem ferofum fanguinem, fed hujus craffamentum cogunt; proindeque calculofis non idonea. Haec tamen fi tanquam ductoribus et vectoribus ufu quandoque fuerimus, juvant. At poft calculi excretionem idoneis medicamentis contemperantibus utere ob viae a calculo inductam rofionem, afperitatem et fervorem; magisque, fi magnus et angulofus is exftiterit. Poftquam vero corpus ante commemoratis contemperantibus maxime attemperatum fuerit, praefervantibus remediis tum internis tum externis utere. Sed haec non tantum ut remediorum fummam afcifcunt; imo quoties praefervationi ftudueris, idoneis et conferentibus tam

προσφόροις ἐν τροφαῖς καὶ πόμασι καὶ ὅσα πέψαι δύνῃ. ἐκ γὰρ τῶν καταλλήλων τῇ φύσει σου τροφῶν καὶ ποτέων καὶ βαλα- [545] νείων καὶ γυμνασίων καὶ τῶν ὁμοίων ῥωννύονται αἱ δυνάμεις, ὥσπερ ἐκ τῶν ἐναντίων καταβάλλονται. διὰ τὸ ἀξίωμα τῶν δυνάμεων χρεία τῶν ὁμοίων. τούτων γὰρ ἐῤῥωμένων οὐσῶν ἀποτρίβεται πᾶν νοσοποιὸν καὶ ἄχρηστον. ταῦτα δὲ βραχέα οὐκ εἰς διδασκαλίαν, ἀλλ' εἰς μικρὰν ὑπόμνησιν ὁ δοῦλός σου προσφέρω. τὴν γὰρ τελείαν πάντων κατάληψιν οἱ παλαιότατοι τῶν σοφῶν ἤσκησάν τε καὶ ἐξέθεντο. ὁ δὲ προκαθήμενος καὶ ἀεὶ σου φροντίζων ἰατρὸς καὶ σύνδουλός μου καὶ ταῦτα καὶ τὰ τῶν παλαιῶν καὶ τὰ τῆς φύσεώς σου πλεῖον ἐμοῦ τε καὶ ἄλλων, ὅσον εἰς ἀνθρωπίνην δύναμιν εὗρεν, ἐξ ὧν ἐδιδάχθη καὶ ἐξευρεῖν δυνηθείη διὰ τὴν ἀκριβῆ τῆς φύσεώς σου κατάληψιν. ὥστε μόνῳ τούτῳ καὶ σεαυτὸν ἀνάθου. φροντίζει γάρ σου ἐπὶ θεῷ μάρτυρι, εἴπερ τις ἄλλος. ὁ γὰρ εἰδὼς τὸ κυρίως κατὰ φύσιν, ταχύτερον τῶν ἄλλων εἴσεται καὶ τὸ παρὰ φύσιν. ἐβουλόμην λογικὰ περὶ ὀλίγων γράφειν,

cibis quam potibus et quae concoquere valeas utitor. Ex his enim naturae tuae congruis alimentis, potibus, balneis exercitiis et fimilibus vires roborantur, quemadmodum et ex contrariis dejiciuntur. Ob virium autem robur fimilium ufus defideratur. His enim roboratis quidquid morbum creat ac noxium eft, profligatur. Haec autem pauca non ad inftitutionem, fed ad brevem recordationem tuus ego fervus offero. Perfectam enim omnium traditionem vetuftiffimi fapientes docuerunt et expofuerunt. Qui medicus tibi praeeft tuique perpetuo curam gerit, meus confervus et haec et veterum fcripta et tuae naturae congrua me magis et aliis pro viribus humanis confequutus eft, quibus edoctus eft et ob accuratam naturae tuae cognitionem confequi poterit. Quare te huic foli committe. Nam ita te fedulo curat, deo tefte, ac fi quis alius. Nam qui novit praecipue quod fecundum naturam eft, celerius caetera noverit, etiam quae praeter naturam funt. Mihi erat animus logica paucis fcribere, fed in

ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ ταμιευθήσεται. οὐ γὰρ τοῦ νῦν καιροῦ ταῦτα, οἷόν τινες τῶν λιθιώντων θεραπεύονται καί τινες οὔ. καὶ ἄρα αἴτιος ὁ λίθος ἢ νόσος ἢ σύμπτωμα καὶ εἰ αἴτιον ἢ προκαταρκτικὸν, ἢ προηγούμενον ἢ συνεκτικὸν καὶ ὁμοιομεροῦς ἢ ὀργανικῶν ἢ κοινοῦ. εἰ νόσημα ὁμοιομερὲς ἢ ὀργανικὸν ἢ κοινόν. εἰ σύμπτωμα βλάβη ἐστὶν ἐνεργείας ἢ ἐκκρινόμενον ἢ ἐπεχόμενον. εἰ διάθεσίς τις ἢ ἄμφω αὐτῷ συμβέβηκεν, ὡς καὶ αἴτιον καὶ νόσον καὶ σύμπτωμα εἶναι.

aliud tempus refervanda funt. Non enim haec hujusce temporis funt; cujusmodi funt; quinam calculofi curari poffint, quique minime. Et an calculus caufa, an morbus, an fymptoma. Et fi caufa fit, an evidens, an antecedens, an conjuncta, an fimilarium aut organicorum aut communium. Si morbus, an fimilaris fit, an organicus, an communis. Si fymptoma, an actio laefa, an excreta aut retenta. Si affectus fit aliquis, an utrumque illi fic acciderit, ut et caufa fit et morbus et fymptoma.

...ΦΡΟΙΣ κ.τ.λ.

...d. Bas. IV. (423.)

τοῦ μὲν καιροῦ

...λόντας καὶ τινὰς

...σύμπτωμα καὶ ἡ

...ν ἢ συνεκτικὸν καὶ

...νόσημα ὁμοιομερὲς

...ἐστὶν ἐνεργείας

...ός τις ἢ ἄμφω αὐ-

...όσον καὶ σύμπτωμα

enim haec hujusce

...inam calculoſi curari

...ulus cauſa, an mor-

...an evidens, an ante-

aut organicorum aut

...ris ſit, an organicus,

...tio laeſa, an excreta

an utrumque illi ſit

et ſymptoma.

Ed. C
ἀλλ'
ταῦτ
οὐ.
αἴτιο
ὁμοις
ἢ ὀρ
ἢ ἐκ
τῷ
εἶναι

aliu
tem
poſſ
bus
ced
con
an
aut
acc